
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
10 G
19

INDEX VERBORVM, RERVM, AC SENTENTIARVM MAXIME INSIGNIVM, IN

Decisiones Neapolitanas D. Matthæi de Afflict. Parthenopæi, viri vtriusq; censuræ citra cõtrouersiam celeberrimi: tanta iam demum fide, studio & industria collectus: vt vel ad copiã, vel venustatem à quoquã nihil omnino iure possit desiderari.

LVGDVNI,
Apud Hæredes Iacobi Giuntæ.
M. D. XLVIII.

68. 10. G. 19

Index verborũ, rerum, ac sententiarum maximè insignium, in Decisiones Neapolitanas D. Matthæi de Afflic. Parthenopæi, viri vtriusq; Cẽsuræ citra controuersiam celeberrimi: tanta iam demum fide, studio & industria collectus: vt vel ad copiam, vel venustatẽ à quoquã nihil omnino iure possit desiderari.

De litera A.

Appella

¶De litera. B

¶ De litera C.

Cardi

Constitu tionis

¶ Consulti

Contractum

De litera E.

Electio

Executio

Exce

¶ De litera F.

Feudalis

De litera G.

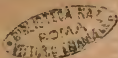
De litera H.

De litera I.

¶Ioue

De litera L.

Liber

¶ De litera M.

¶De litera N.

Neptes

¶De litera O.

¶De litera P.

Possessor

Prin-

¶Prior

¶De litera Q.

¶De litera R.

Refutatio

Statu-

De litera T.

¶Taci-

Tstese

Vaſallus

¶ Finis Indicis.

Regestum huius operis.

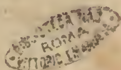
aa bb cc dd ee ff gg hh a b c d e f
g h i k l m n o p q r s t v x y z.
A B C D E F G H I K L M N
O P Q R S T V X Y Z Aa.

DECISIONES SA-CRI CONCILII NEAPOLITANI. A D. MAT-

thæo de Aflict. I.V. Doctore clarissimo, & Professore longè eminentissimo, in communem omniũ studiosorum vtilitatem fructumq́;, summa fide ac diligentia collectæ: nunc cæterum accuratius, quàm vsquàm anteà recognitæ à summis in vtraq; facultate viris, tum deniq; forma typisq́; recentibus mirificè illustratæ.

LVGDVNI,
Apud Hæredes Iacobi Giuntæ.
M. D. XLVIII.

E NOSTRVM IN REMPVBL. animum,singularem quidem illum,atq; adeò multis anteà tibi nominibus probatum perspectumq́;, vnius hominis fato (cuius tamen casum dolemus suprà fidem) extinctum & solutum putares,beneuole Lector,visum est te hæsitantem præ nimio fortasse silentio,rerum nouarum partu cõfirmare,maiorumq́; alere pollicitatione. Quos enim nostri Iacob.Giuntæ in Rempubl.conatus sanè alacres,tanquam hæreditarium quoddam ius suscepimus,consilium est,Dijs bene fortunantibus,sustinere:atq; hominis defuncti gloriam ijsdem studijs & monumentis,quibus vnius ipse florebat,excitare & liberius celebrare.In quo ne tua patientia vel expectatione immoderatius moram trahentes abuteremur, & dedimus operam superioribus diebus,& iam idem tãtamus,tibi quasi è re nata subministrantes clariss. I.V. Matthæi de Afflic.Parthenopæi,Vigilias,vulgò decisiones sacri Concilii Neapolitani,summa nũc denuo fide ac studio recognitas:nouis subinde & elegantioribus forma,typisq́, ornatas. Porrò hæc proloqui libuit,non eo quidem consilio, vt hac leui gratulatione tuis omnino studiis satisfaceremus,sed maximè , vt te vel iampridem nouarum rerum expectatione laborantem leuaremus:tibi hoc vnum pollicitantes,nos nõ modò dispendiũ quoduis, priuatum,sed etiam longè superiores contentiones vigiliasq́, non grauatè in tuam vnius gratiam suscepturos.Cuius instituti nostri fidem , re & periculo potius , quàm verbo & ambitiosa nimis ambitione, tibi malumus facere Vale.

Do. Matthæi de Afflictis, Parthenopęi summi I.C. ac Conciliarij Regij in opus Decisionum sacri Concilij Neapolitani ad patriam suam, & vrbem Neapolim Præfatio.

Summarium.

1 *Humilitas Iesu Christi in exemplum nobis præscripta est, quæ omnem aliam exuperat.*
Ciuitati obligamur, in qua nascimur, alimur, & docemur.
Ciuitas præstat ciuibus præsidium.
2 *Sacerdotibus omnis honor & reuerentia debetur, propter spirituale pabulum, quod fidelibus administrant.*
3 *Orare pro defunctis tenemur, amicis benefacere, & inimicos diligere.*
Oratio à pœnis purgatorij liberat.
Animus non deprehendit se, nisi cum est quietus.
4 *Prudens non propalat quæ non potest probare.*
5 *Dona exigua offerentis voluntate pensantur.*
6 *Ciuitatis in tres partes diuisio.*
Monarchia vera tria requirit, cultum diuinum, potentiam, & sapientiam.
7 *Testimonium de veritate reddere, est precipuum inter omnia terrena.*
Oratio debet esse crebra & breuis.
Concilium Regium est locus terribilis, propter sapientes in illo astantes.
Seniores sunt prudentes & cur.
Prudentia est prouidere de frumento propter futuram famem.
8 *Prudentes illuminant Regnum, & sunt in consilio.*
9 *Laudare seipsum est indecens, sicut se vituperare.*
Silentium interdum conducit.

NIhil enim est in hac vita mortali, quo possimus Deo familiarius iũgi, quam ipsum amare, & proximũ diligere: quia eius opera in omni magnificẽtia fecit: vt in psal. ciij. Et ideo eius suffragium humiliter imploramus, vt per eius misericordiã nostra bona opera cœpta ad finẽ perducat. Et tunc speramus eius misericordiam impetrare, cum ipsum creatorem omnium amamus: & ab eius mandatis optamus nõ deuiare, & ex toto mentis affectu, & omni conatu cupimus obtemperare: nã ipse Deus per os Prophetæ mandauit eius mãdata custodiri nimis: vt in psal. cxviij. Cũq; nõ solùm tanquã creati ab omnipotente Deo patre & filio & spiritusancto: qui pro salute humani generis voluit incarnari filium suum de spiritu sancto, ex gloriosa virgine diuina Ma-
1 ria, quo incarnato & nato † in nostrum exẽplum intãtum est humiliatus, quòd exinaniuit, quãdo se ad infirma inclinauit secundũ beatũ Bernar. vt refert Io. and. in nouella in c. j. de pe. libro. vj. Cui debeť omnis honor charitas & obedientia: nõ tantùm in expedientibus & honestis & indifferẽtibus (vt in præceptis Decalogi moralibus & iudicialibus) me per maximè obnoxium sentio. Sed etiã me obligatũ cognosco huic nobilissimæ Neapoli ciuitati: quæ me genuit, aluit, docuit, & conseruauit: vt sim ei fidelis, & famulatum exhibeam. Hæc est illa ciuitas quæ præstat præsidium: vt inquit
2 Cicero de officijs lib. ij. c. xxiij. † Quinimo me obligatum sentio sacerdotibus, qui nobis pręstant pabula spiritualia:

lia: quibus propterea debetur omnis honor & reuerentia: vt in epistola Pauli.j. ad Corinthios.iiij.cap. Ibi In christo Iesu per euangelium ego vos genui. Qui patres nostri spirituales dicuntur: ideo glossa super illo.v.c. Deuteronomij. Honora patrem &c. dicit carnalem & spiritualem. & alia glossa dicit ibi, Deum & ecclesiam.

3 † Deinde virtuosis senibus dictae Ciuitatis: nam dicit Apostolus.j. ad Timo.v.c. Seniorem ne increpaueris, sed obsecra, vt patrem: Ac defunctis meis in orando: quoniã oratio potest à poenis purgatorij eos euellere. Atq; proximis nostris, vt eis non faciamus, quae nobis ipsis facere abhorremus. Nec non amicis & benefactoribus nostris, in retribuendo eis vicissitudinem beneuolentiae & gratitudinis. Post hos inimicis & emulis nostris, qui linguis acutis mentientibus nos mordent, ad orandum & orari faciendum, vt altissimus eis virtuté charitatis infundat. Et quis ego sum, qui tantis obligationibus possim satisfacere? profectò vires meae non suppetunt ad tantum debitum persoluedum. Quid ergo faciã? decreui iuxta illud Senecae de ira, vbi dicit, quòd animus quotidie ad rationem reddendam euocandus est. Et ideo dicebat Gregorius super Ezechielem. libr.j. omilia.ij. quod sicut concussa aqua imaginem inspicientis non reddit, sed solum cum est quieta. Sic anima non deprehendit se, nisi cũ est qeta. Cogitaui & meditatus sum post sinistros casus meos ĩ mea hac vacatione, opera mea quae probari possunt, & q̃ nõ. de his bonis operibus quae probari non possunt, nihil attingã:

4 † qa vir prudens nõ debet propalare ea quae probare nõ potest. ij. q̃ó.v.c. plerunque. Opera quae ego gessi, sunt. Commentũ meũ magnũ: ꝙ legendo vsus feudeorũ, stipendijs Regis Ferdinandi primi composui. Repetitiones plurimas legũ quas cõmentaui. Cócilia multa & allegationes vota in causis vertẽtibus dictaui in scriptis cum Decisionibus Cõciliariorum domus Regũ de Aragonia. Postquàm actiones meas cogitaui: decreui meos labores in lignum solutionis tantarum obligationum persoluere. Primò vt satisfaciam euangelio Matthaei.v.c. qui dixit. Qui auté fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in Regno celorum. Deinde vt satisfaciam. Magnificis electis nobilissimae ciuitatis Neapolis, & in consequentiam eius vniuersitati & doctoribus collegij eiusdé, quibus ego Matthęus de afflicto. V. I. D. de sedili Nidi, & collegiatus, omnem reuerentiam debeo, & ad quos hoc opus dirigitur, sed si vt opto, nequeam satisfacere ipsos rogatos esse cupio, vt nõ respiciãt ad hoc exiguũ munus respectu eius, cui hoc opus dirigitur, sed ad promptitudinem animi mei, qui semper optat subsidia possibilia praestare.

5 † Deus enim plus animũ, quã datum respicit. xxiiij. quaestio.j. capi. odi. Inde Hieronymus ibi, quae offeruntur non sui pondere, sed offerentium voluntate pensantur. Inde narrat euangelista Marcus.ca.xij. quod Deus respexit ad exiguum donum viduae, quae duo minuta obtulit, potius quàm ad magnum douum diuitis, tum propter bonum animum in largiendo, tum quia plus quàm diues obtulit considerata sua facultate. Dicit enim ibi glos. quod plus est vni puero ferre quinque, quàm vni viro forti, viginti. Quia & si totam meam substantiam licet exiguam pro tam nobilissima Ciuitate elargirer, non condignam mercedem tribuissem, sed mercaturam: vt inquit Cicero de natura deorũm. in fin.

Et hoc opus laboribus & vigilijs meis atq; studio conditũ, ad lites occurrẽtes in Decisionib⁹ causarũ in incidẽtibus, emergentibus, & diffinitionibus, actis per sacrũ Regiũ Cõciliũ Regũ de Aragonia vsq; ad præsentẽ Catholicũ Regẽ me existẽte regio Cõciliaro benignè suscipiãt oblatum: quia de meo thesauro hoc donũ processit. Vñ dicit euãgelista Matthæus.c.xij. Bonus homo de bono thesauro profert bona. Malus homo de malo thesauro profert mala. Et si hoc opus nõ seruiat idiotis, saltẽ seruiet Doctoribus, Scholaribus, Procuratoribus, & viris literatis agẽtibus in
6 rebus publicis, & priuatis; † quia vt dicit Auicenna.iiij.lib.philosophiæ. Ciuitas in tres partes diuiditur, videlicet: in Dispositores, Ministros, & Iurisperitos: imo in vera Monarchia requirũtur tria, videlicet. Diuinus cultus, Potentia: & Sapientes: vt latè, per Oldra.in consi.lxix. Qui & omnes legentes præsentes & futuri, ex lectura præsentium Decisionum sine dubio peritiores erũt in similibus dubijs, quæ in futurũ euenient in consulendis & decidendis causarum dubijs, postpositis opinionibus reprobatis. Et si hoc opus pderit omnibus cupientibus iustè consulere vel iudicare in similibus dubijs occurrendis, non mihi gratias agant, sed diuinæ trinitati: & nostris diuis patronis Neapo. videlicet. S. Ianuario martyri, sancto Aspren, sancto Athanasio, sancto Agrippino, sancto Effremio, sancto Seuerio, sancto Anello cõfessoribus. & dictis magnificis electis & doctoribus præsentibus & futuris dictæ ciuitatis, & testimo
7 nium de veritate reddant. † quia hoc inter omnia terrena videtur esse præcipuum, vt dicit beatus Thomas de Aquino in primo libro de regimine principum.c.vij. Si autem aliquid imperitè scriptum sit: illud corrigant, & emendent, & cancellent cum charitate, & respiciãt ad promptitudinem animi mei, qui desiderat omnibus prodesse, & ciuitatem ipsam laudibus & præconijs extollere, ac ipsam summo omnium opifici, & dictis septem patronis crebris, breuibus & continuis orationibus commendare: vt ipsam semper prosperè regant, gubernent, & augmentent viris sapiẽtibus & prudentibus, per quos mundus regitur, ac ipsam perpetua perpetuitate fœliciter protegant, & defendãt per infinita secula seculorum. Amen.

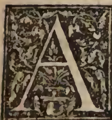

Agnifice domine Viceprotonotarie dignissime, ac insignes Patres conscripti omni laude dignissimi. Cum mecum ipse cogitarem hunc Senatum: statim venit in mẽtem illud diuinæ scripturæ, quod in dedicatione ecclesiæ cantatur. Terribilis est locus iste, translatiuè Geñ.c.xxviij. Propter excellentes Seniores prudentissimos hìc existentes. Inde dicitur in Ecclesiastico.capitu.vj.in multitudine presbyterorum, id est seniorum prudentium sta. Ex quo prudentes habent memoriam præteritorum, intelligentiam præsentium, & præuidentiam futurorum: vt fuit ille Ioseph, qui præuidit futuram famem, & ideo conseruari fecit frumenta: vt legitur Gene.xlj. Et patet in Cicerone, in secũdo libro Rhetoricorum: & in Seneca in libro de quatuor virtutibus: & in quarta parte summæ Antonini Archiepiscopi florentini
8 titu.ij.§.ij. † Vos enim estis qui totum Regnum illuminatis: vt dicit Bald.per illum tex.in auten. habita.§. namq;.C. ne fi.

pro patre. Sum etenim iussu sacræ regiæ Maiestatis, vt autentica scriptura testatur, Ego Matthæus de afflicto de Neapo. V. I. D. hodierna die ordinatus, Regiæ Maiestatis consiliarius, & aggre
9 gatus cetui virorum prudentium. ┬ Si enim asseram me nõ esse præditum hoc magno dono prudentiæ, vel si affirmem illud in me esse, mihi eueniet, quod Senecæ maximo iure consulto contigit, vt refert diuus Augu. in. vj. lib. de Ciuita. Dei. c. xj. qui dum dicebat iudæos septimam partem eorum vitæ amittere propter custodiã sabbati, dicit ipse. Quid dicam de Christianis inimicissimis iudæorum, qui tot festa custodiunt, dicit ipse Christianos tamen iam tũc iudæis inimissicimos in neutram partem commemorare ausus est, ne vel laudaret contra suę patriæ veterem consuetudinem, vel reprehenderet contra propriam forsitan voluntatem. Melius ergo est per silentiũ peretransire, & confidere in misericordia omnipotentis Dei: qui vnicuiq; tribuit prout ipse vult, & breui & crebra oratione eum rogare ex toto corde, vt infundat spiritum intelligentiæ & prudentiæ, vt possim veritati satisfacere, & res gratas atque acceptas agere Deo omnipotenti, & sacræ regiæ maiestati, quæ dignata est me tantis oneribus & honoribus ditare, & vestris veridicis opinionibus & iudicijs adhærere faciat, ad laudem omnipotentis Dei patris & filij & spiritus sancti, & sanctissimæ virginis Mariæ & diuorum martyrum Eustachij & Ianuarij, ac confessoris sancti Benedicti abbatis, qui fructus laborum meorum benedicat, & ad charitatem Dei ascribat: vt animabus nostris proficiat in secula seculorum.

Amen.

Responsa Senatorum, seu Decisiones sacri Cōcilij Neapolitani, in communem omnium vsum editæ, auctore Matthæo de Afflict. Parthenopæo, summo cùm. V. I. D. tum eiusdem Cōcilij Senatore longè spectatissimo.

D laudem & gloriam omnipotentis dei Patris & Filij & Spiritussancti, & gloriosissimæ virginis sanctæ Mariæ matris Dei omnipotentis, & diuorum sanctorum Eustachij, Ianuarij, Martini & Benedicti confessorum, Præsens collectio Decisionum causarum occurrentium in Sacro Regio consilio Serenissimorū Regū de Aragonia in regno Siciliæ facta est, per nobilem & insigné virum Matthæū de Afflicto Neapolitanum. V. I. D. vnū ex Regijs Consiliarijs. Ex qua collectione decisionū eidé memoria cōseruabitur, & posteris vtilitatem nō modicam hoc opus impartietur. Fatendum tamen est, quòd hic non omnes decisiones, q in dicto sacro Cōcilio actæ sunt sequentur: sed hæ tantū quæ sibi annotatióe digne visæ sunt.

Prima Decisio.

De sententijs, opinionibus, & sapientū cōsilio in causarū decisionibus.

Summarium.

Opinionem in consilio sapientum, & decisionibus causarum quis debeat incipere, an qui vltimo loco venit, an vero antiquior. & numero. 6. 7.

Sētētia an possit ferri ex voto duorū doctorū de consilio, vbi maior pars est in cōtrariū. 4.

2 *Officialis habens plures iudices, cuius opinioni debeat adhærere, an maioris partis, an sanioris.*

Præsidens in consilio, potest cum vno iudicare sub nomine regiæ maiestatis relicta maiori parte, qn̄ cōsiliarij de necessitate nō eligunt.

3 *Medicis consultis super vulnere an sit mortale, qualiter standum, & qua eorum opinio prævalere debeat.*

Periti pauci vincunt imperitorum multitudinem.

4 *Statutum, vt in actibus gerendis non stetur maiori parti, non valet.*

Sententia plurium debet prævalere.

Canonicū reputatur, quod maior pars facit.

5 *Præsumptio fit pro pluribus.*

7 *Finis plus habet honoris.*

Facta in moralib⁹ magis mouēt, quā verba.

Digniores debent incipere.

Maior dicitur, q prior ingreditur in cōsilio.

8 *Antiquiores clerici, & doctores debent habere primum locum.*

Rima die qua feci ingressum in consilio, fuit excitatū. 1 Quis debet incipere ad votandum. Secundò verū præsidens in consilio possit ferre sententiam sub nomine Regiæ Maiestatis cū vno, aut duobus votis doctorum de consilio, vbi maior pars dominorū eiusdé sunt in voto cōtrario: vel de necessitate habeat sententiare cū votis maioris partis. Erqd fuit obseruatū tēporibus præteritis. Dicebat do. Alex. de alex. vir summi ingenij, & tūc Viceprotonarius, q ipse vidit protonariū Regni, & locotenenté plures sententiare cū duobus votis doctorum

valen

valentissimorũ de consilio, omissis votis aliorũ in maiori parte: qui tamen nõ erant ita doctissimi viri. ¶ † Et pro hoc
2 bene facit dictũ Iaco. de bu. in l. maiorem. ff. de pact. vbi dicit, quòd si officialis habet plures iudices, nõ debet stare opinioni maioris partis: sed eius q melius scit iura. & pro hoc bene facit id ꝙ dicit Ioã. de imo. in l. ad principẽ. ff. de appel. quòd quando cõsiliarij de necessitate nõ eliguntur: potest superior cum vno iudicare relicta maiori parte votorũ. Et subdebat, ꝙ rarò hoc solitũ erat fieri: tamen quãdo vellet, posset concludere cum paucioribus: quia ex praeminentia sui officij si sibi videbitur absq; laesione conscientiae posset sententiare cũ paucioribus votis. ¶ † Pro hac prae-
3 eminentia bene facit glo. in cap. ego solis. viij. dist. circa fin. & Spec. in titu. de homi. §. j. vbi si producũtur plures medici ad votandũ, vtrũ vulnus sit mortale, statur dicto paucorum peritorũ, licet contrariũ dicatur à pluribus imperitis. & tenet Lud. ro. in l. j. §. fin. iij. col. ff. de verb. obl. & do. Ant. de but. in c. proposuisti. pen. col. de ꝓba. Tandẽ cõcludebat, ꝙ ipse nũquã vteretur hac praeminentia, sed semper sententiando cũ maiori parte votorum, crederet nõ errare, etiã si sibi cõtrariũ videretur. Et ꝓ hoc bene facit id ꝙ no. in c. j. de his quę fiũt
4 à maio. par. ca. & ibi ꝑ Io. de imo. † vbi dicit, ꝙ nõ valet cõsuetudo, vt in actib⁹ gerẽdis non stetur maiori parti in notabilibus, & in pen. col. bñ facit tex. lxxix. dist. c. si trãsit⁹, vbi plurũ sententia debet ꝑualere. Et ꝙ maior pars facit, canonicũ reputatur. dixit gl. fi. in c. cũ olim. de re iudi. Et sic per omnes dominos de cõsi. cõclusum fuit & relatũ: ꝙ sic semper fuit obseruatũ, ꝙ sententia fertur secũdũ votũ maioris partis dominorum de cõsilio: qa habet concomitãtiã cũ dispositiõe iuris cõmunis. vt patet in gl. in c. j. in versi. rationabiliter. de his quę fi. a maio. part. capitu. & capitu. auditis. de elect. & c. cum omnes. de constitu. not. Bal. in l. j. in iiij. q. ff. ꝙ cuiusq; vni. no. & in l. ꝙ maior. ff. ad mu. Accedat ad hoc singulare dictũ Inn. in c. ne epi. de tẽpo. ordi. ꝙ si eligãtur plures ad cõsulẽdũ in causa, & sunt discordes, iudex debet seq maiorẽ partẽ. Et de hoc fuit memor Alexã. in l. j. §. j. ff. de exer. bene facit ꝙ dicit Alex. de imo. in ij. volu. cõsi. xl. ꝙ si vnus de collegio discrepat, actus
põt expediri per alios: † qa ꝑlumiẽ pro pluribus. vt dicit gl. in d. verbo, rõnabiliter. Nã vbi multa consilia, ibi salus. vt dicit Prouer. ca. xxv. Et Abb. in c. cõstitutis. de elect. & habeẽ in c. prudentiã. de offic. deleg. sed q̃ vota sunt in maiori estimatiõe tãgit. d. Abb. in c. ecclesia vestra. de elect. ¶ Hoc ꝑmisso. ¶ † Ad pri- 5
mã qõnẽ respõdet. ꝙ Bal. in c. j. de controuer. feu. apud pares termi. dicit ꝙ seniores & prudentiores debent prius votare. Sed Nico. de lyra super Exodo. c. xxiij. in gloss. in ver. nec iudicio, dicit ꝙ debet incipi ab illis, q sunt minoris autoritatis, & vltimò à maioribus: ne minores formident declinare à sententia maiorũ, ꝙ posset esse, si maiores primò dicerẽt. Et dicit, ꝙ hũc modum tenent theologi in deliberationibus in vniuer. Parisiensi, scilicet incipiendo ab illis, q sunt iuniores in magisterio. Et sic secũdum Nic. de lyra. Illi qui sunt iuniores in doctoratu, debent incipere in cõsilio ad votandũ, & senior vltimo loco debet votare: qa honor in hoc in fin. consistit: 6
† quia dicit Isidorus. Finis plus habet honoris. ¶ Fuit dictũ per praefatũ vice-protonotariũ: ꝙ est in electiõe ꝑsidentis in cõsilio, quando vult, ꝙ prius incipiant 7

piant seniores, & quádo iuniores respectu introitus consilij: quia Christus sic docuit in euangelio Matth. xx. cap. ibi, scitis: qa principes gentiũ &c. Et posteà subditur. Quicunq; voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister, id est per obsequia humilitatis: qa in moralibus magis mouent facta quã verba: vt dicit ibi gl. Nico. Tamen aliq ex dominis de cõsi. dicebãt, ꝙ digniores debent incipere. per tex. in c. qa tua. j. distin. & per ea quæ not. in l. si qs ex argentarijs. §. j. ff. de eden. & ita plunes fuit dictũ fuisse obseruatũ. Alij cõtra per ratioñe Nico. 1 de lyra. Ego dicebã, & sic tandé omnes concluserut: ꝙ qui vltimò ingressus est in consiliũ, ille debet incipere, & sic debent prosequi alij ordine successiuo: & sic dicitur fuisse diutius obseruatũ. Et pro hoc allegatur id, ꝙ dicit Reueren. D. Iac. de voragine Archiepiscop⁹ Ianueñ. in suo festiuo in legéda sanctorũ Philippi & Iacobi, vbi dicit: ꝙ mos est in plerisq; regionibus, vt ille qui prior ingreditur, maior vocetur: & ille q posterior ingreditur, minor: licet sit prior, aut etate maior, aut sanctitate dignior: sicut dicit de sancto Iacobo minore: q fuit maior etate, sed intrauit in Apostolatũ post Iac. q fuit minor etate, & dicitur maior. Et pro hoc facit, ꝙ dicit
8 Bal. in c. cũ olim. de consuetu. † vbi antiquiores clerici. & doctores debét habere primũ locũ, & deinde ceteri per ordiné. pro hoc est glo. in c. placuit. distin. xvj. Verũ secũdũ moré diutius obseruatum consiliarius qui est delegatus in causa. Primò dat votũ: & demũ q vltimò intrauit in cõsi. vt supra dictum est.

Additio. De materia huius decisionis vide Angelũ aretinum in. l. ad principem. ff. de appellationi. & in. l. prima. §. quæsitum. cod. titulo. & Francis. curtij consi. lvj. Et cui opinioni in consilijs & iudicijs stãdum sit. vide Feli. in. c. j. de constitu. in fin. & Stepha. Bertrã. in primò. volu. consilio. ccxxvij. & ij. vol. cõsi. cxxxiij. & Pet. de ancha. consi. lxxxij. nu. 1. & consi. cxxxiij. nu. 3. & consi. ccclxij. nu. 4.

Decisio. II.

☞ De possessorio vti possidetis, & turba facta per clericũ laico, & de iudice laico cognoscente in clericum.

✽ Summarium. ✽

1 ☞ *Fiscus propter cessionem aut euictionem trahit causam ad suum iudicem priuilegiatum.*

Donatarius regis in re donata dicitur procurator fisci in rem suam.

Procurator fisci agente causa tractanda per præsidem prouinciæ.

2 *Successor regis debet habere ratum factũ prædecessoris.*

Beneficia principũ debent esse mansurata, & non recipere diminutionem.

3 *Fiscus habet multa priuilegia, remissiuè.*

Fiscus habet hoc priuilegium, vt possit defendere donatarium suum à turbatione, quæ ei infertur etiã per personam ecclesiasticam.

Reges & principes ecclesiam tenentur defendere, & vasallos in rebus eorum, etiam si à personis ecclesiasticis turbentur.

4 *Ecclesiæ res a principe procedens est de foro eius in possessorio.*

Causa possessorij beneficij ecclesiastici dicitur causa spiritualis, & dicitur beneficialis.

Possessorium vti possidetis est mere temporale.

Princeps debet prouidere ne partes veniant ad arma.

Iudex laicus an habeat iurisdictionem contra clericum & sit competens tam in actione reali quàm personali.

Clericus cum turbat laicum possessorem rei stabilis,

stabilis, fit ex commissione regia citatio generalis per edictum, quicunq; sua putauerit interesse.

6 *Citatio redditur nulla omissa forma, & processum eneruat, maximè in cognitione extraordinaria, vbi est expressa forma.* 8.

7 *Scientia haberi potest etiam per actũ nullũ. Citatio si est nulla, tamẽ valet comparitio, maximè si citatio fiat ad effectum inducendae scientiae.*

Citatus intelligitur citatus, vt cõpareat per se, vel per alium.

8 *Expressio in tacitè inclusis non necessaria. Citatio per edictum quicunq; putauerit sua interesse, dat extraordinariam cognitionem iudici laico, qua omissa ex defectu iurisdictionis corruit citatio, & totus processus.*

Citatio ex defectu iurisdictionis est nullius momenti.

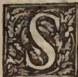
Citatus an teneatur comparere, si non sit de citantis iurisdictione notoriè.

9 *Citatus si sua putauerit interesse, dicitũ actor & non reus.*

Clericus quem constat esse clericum citatus à iudice laico, an teneatur comparere, si per edictum citatio procedat in extraordinaria cognitione. 1

10 *Curia suprema cognoscit inter ecclesiasticas personas.*

Decreta maiorum tribunalium in quibus cõsilium alicuius iusti consiliarij non accedit, deus reddit irrita.

Erenissimus rex Alphonsus secundus donauit Monasterio sanctae Mariae mõtis oliueti de Neapo. quoddam molẽdinũ sitũ in ciuitate Capuae, & illud tradidit: & post traditam possessionem tenuit, & possedit vsq; ad aduẽtũ Regis Caroli octaui ad hoc regnum, & eo tenente & possidente monasterium sancti Petri ad Mayellam, praetendens quod dictum molendinũ sit deuolutum dicto monasterio ob nõ solutionẽ canonis per trienniũ, ex quo fuerat concessum per dictum monasterium sancti Petri Anthonetto secretario & suis haeredibus: & ex praetẽso delicto per eũ cõmisso peruenit ad manus dicti Regis Alphonsi. ¶ Conatum fuit dictũ monasteriũ sancti Petri recipere possessionem dicti molendini. Fuit facta querela pro parte dicti monasterij sanctae Mariae in sacro Concilio de turbatione ei facta per dictum monasteriũ sancti Petri. Et dominus An. de Alexã. viceprotonotarius fecit mandatũ iustificatum dictis de Mayella, quod desistant à dicta turbatione. ¶ Qui comparentes allegauerunt iudicis incompetentiam. Ex parte altera replicabatur, quòd ex quo agebatur de interesse domi. Regis Ferdinandi secundi, cuius praefecit dictã donationẽ, & sua interest, quod eius donatio sit mãsura ratione interesse regis, & sic protonotarius potuit facere dictum mandatum. ¶ Et quia praefatus. d. Anto. dictũ mandatũ voluit defensare. † Dicebat ipse quod dictũ monasterium erat procurator fisci in rem suã propter cessionẽ ex causa donationis. Et quando procurator fisci agit, causa tractanda est per praesidẽ prouinciae: vt in. l. ij. C. si aduer. fis. & in. l. ad fiscum. C. vbi causa fis. Et si cõueniunt homines diuinae domus, examinatur causa apud praepositũ sacri cubiculi: vt in. l. cũ aliqd. & in l. vlt. C. vbi causae fis. & hoc not. Bar. in rub. e. tit. Et dicebat se successe praepositũ sacri cubiculi. Et per consequẽs iudicẽ competentem. 2 ¶ † Secundò inducebat, quod successor Regis debet habere ratum factum sui praedecessoris: vt in. c. j. qui suc. tene. & not. Cyn. & Bal. in. l. digna vox. C. de legi. & notatur in. c. Abbate sane. de

nc.de re iud.in.vj.cũ cõcor.Sed si Rex Alphonsus viueret,nõ pmitteret dictũ monasteriũ sanctę Marię perturbari ab illis de Mayella.ergo idẽ videt posse facere eius successor:qa beneficia principũ debẽt esse mãsura,& nõ recipiũt diminutionẽ.vt in aut.cõstitu.quæ de digni.§.illud.col.vj.& in.l.hac saluberrima.C.de præposi.agẽ.in rebus libr.xij.

3 ¶† Tertiò adducebat,ꝙ fisc⁹ habet multa priuilegia: vt patet ex his quæ not. Ludo.ro.in.l.imperiũ.ff.de iurisd.om. iudi.¶ Item habet etiã alia priuilegia de quibus p Bal.in.l.j.C.de hęre.vel ac. vendi.Et ego alia numeraui in.c.ij.de fra.de no.bene.inuesti.non inconuenit, vt si turbetur ecclesia eius donataria,vt habeat hoc priuilegiũ, vt possit ipsam defendere à turbatione quæ ei infertur per personam ecclesiasticam, sicut soliti sunt facere retro Reges huius regni: vt patet in.c.regni, quòd incipit, omnis deprædatio.Et p hoc bene facit. l.j.C.de his qui ad eccle.confu.& text. vij.q.j.c.omnis.&.xxiij.q.iij.c.fortitu-
4 do.&.c.non inferenda.¶† Quartò dicebat ꝙ ista erat causa super possessorio vti possidetis,& sic causa merè tẽporalis de re quę pcessit à rege.Et licet sit inter monasteria:princeps debet puidere, ne partes veniant ad arma,p ea que habent per Bar.in.l.nec quicquã.§. vbi decretum.ff.de offi.procõsu.per.l. æquissimũ.ff.de vsufr.& plenè in.c.in presentia.in fi.de proba.¶ Sed cõtra eũ omnes de cõsilio dicebãt cõtrarium,ꝙ
5 dictũ mãdatum fieri nõ potuit: † quia iudex laicus nõ habet iurisditionẽ cõtra clericũ:nec põt ipsum citare in actione reali,nec personali:vt dicit text.in.c.si diligẽti.de fo.cõpe.Et qñ clericus turbat clericũ in aliqua possessiõe rei stabilis,traditũ fuit remediũ p capitulũ regni.ꝙ incipit,Finis pcepti charitas:vbi dicit ꝙ debet fieri citatio p edictũ secũdũ illã formã:q forma nõ fuit obseruata p dictũ Viceprotonotariũ,& sic dicta citatio & pcessus inde formatus est ipso
6 iure nulla & nullus.† Nã si forma tradita ad citandũ dimittitur,reddit ipsa citatio nulla.& pcessus ruit vt est text. in.l.j.§.offilius.& ibi Bal.ff.ne qs eũ q in ius voc.& idẽ Bal.in.l.nõ sunt liberi. ff.de sta.ho.& in.c.j.de mili.vasal.q cõ. est.& in.l.cessante.& in aut.q semel.C. quõ & quã.iu.& no.d.Card.in cle.ij.vt li.pẽdẽ.¶ Ad hoc respõdebat pfatus.d. An.ꝙ licet dñs rex nõ sit iudex cõpetẽs inter dicta duo monasteria:tñ sup violẽtia notoria põt impartire suũ officiũ:vt dicitur in.c.ad regale fastigiũ,ꝙ habet locũ etiã in turbatione & molestatione: vt dicit Lucas de pẽ.in.l.si coloni.in fi. C.de agri.& cẽsi.lib.xj.¶ Nec obstat ꝙ nõ fuit seruata forma dicti ca.regni:qa dicebat ipse audacter ꝙ illud ca.regni nõ ponit necessitatẽ ad sic faciendũ,sed sufficit ꝙ monachi de Mayella par citationẽ nullã & inualidã habuerũt sciẽtiã de informatione capta super turbatio-
7 ne: † quia p actũ nullũ põt etiã haberi scientia:vt probat glo.& Bald.in.l.j.in princi.ff.de fer.vbi dicit,ꝙ si citatio est nulla,tñ valet cõparitio,maximè si citatio fiat ad effectũ inducẽdi sciẽtiã,vt no.Feli.in.c.illud.in.iiij.col.de prescri. & Alex.in.ij.vol.cõsi.cxxiij.facit ꝙ dicit Bal.in.l.fi.C.de pcur.vbi dicit ꝙ si statutũ disponit,ꝙ si aliqs debeat poni in bãno debeat citari,vt ipse veniat,vel ali⁹ p eo.Si tñ iudex simpliciter citaret, & nõ cõparentẽ bãniuit,licet qdã dicerẽt,ꝙ bãnũ nõ teneret tãquã omissa forma:tamẽ ipse Bal.cõcludit cõtrariũ:qa per prædictã citationẽ,talis intelligitur citatus,vt cõpareat p se vel per alium:

† vnde:

8 † vnde ex quo tacite includitur, nõ fuit necessaria alia expressio. arg. l. nõ recte. C. de fideius. Et hoc sequitur Petrus de ancha. in repe. c. j. de cõstitu. in. xiiij. qõ. prin. versi. sed pone. Per alios dominos fuit responsum, ꝙ illa forma citãdi per edictũ dat extraordinariã cognitionem iudici laico, qua omissa ex defectu iurisditionis ruit citatio: & totus ꝓcessus. vt not. Bar. & alij in. l. ij. ff. si quis in ius voc. nõ ierit. & no. in. l. fi. ff. de iurisf. om. iud. vbi quãdo citatus nõ est de iurisdi. citantis notoriè, nõ tenetur cõparere: & per cõsequẽs habetur ac si nõ esset facta per ea quæ not. And. in. c. j. §. prętereà. iiij. colũ. quæ fuit pri. cau. bene. amit. & Alex. in. iij. vo. cõsi. lxxvij. ¶ Nec est verum, ꝙ citatio nulla inducat effectum, quẽ inducit citatio prædicta ꝑ edictũ: quia citatio per edictũ de qua in. d. c. finis precepti, est citatio volũtaria ex parte ipsius clerici. Ex quo citant generaliter omnes, q sua interesse putauerint,
9 & non artat eũ ad cõparendũ, † & voluntariæ cõparendo dicitur actor & nõ reus: vt dicit Pau. de cast. in. l. testamẽta omnia. C. de testamẽ. & in. l. libertus. ff. de in ius vocã. & not. docto. in. c. cum inter. de excep. & in. c. dilecti. eo. tit. per Innocen. de quo in. l. de pupillo. §. j. ff. de ope. noui nũcia. & in. l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisd. cog. sed quãdo citatur clericus à laico iudice, intantum illa citatio est nulla, quòd nõ tenetur comparere: vt supra dictum est: & no. in. c. si duobus. & ibi per Feli. de appella. Et per consequẽs dicta citatio facta per dictum viceproto. & processus inde sequutus fuit ipso iure null⁹: quia non fuit seruata forma dicti capituli re-
10 gni in citando. ¶ † Tamen his non obstantibus præfatus Viceproto. nonnullorum aliorum dominorum de consilio accedente cumsensu decreui t, ꝙ monasterium montis olliueti conseruetur in possessione dicti molendini. Sed posteà tale decretum non habuit effectum, imò posteà per diffinitiuam sentẽtiam dictũ molẽdinum peruenit ad hæredes dicti Anthonetti emphyteute dicti monasterij sancti Petri ad Mayellam. qui fuerant expoliati ꝑ curiales Regis Alphonsi secundi: quæ omnia reputaui digna esse notatione:

Additio. Super tota decisione vide Eranciscũ Lucanũ de parma in suo tractatu, priuilegiorum fisci: & decisione. xxiiij. & lxxxv. ꝭ. & quæ ibi adduntur. Item Petr. de ancha. consilio. cxcvj. nume. vj. & Hyppoly. de marsi. singula. lxx. incipiente, iudex laicus. & Chassaneũ consil. xlv. nume. xiij. Bertrandi parte. j. consil. ccvj. nu. iiij. & parte. ij. consili. lxij. nu. iiij. & ccxix. nu. xxiij. & parte. iij. cõsil. cclxxiij. nu. iij. Et de interdicto vti possi. Ancha. cõsi. ccclxxiiij. ꝑ totũ. Bertrã. ꝑte. j. cõsi. cclxxxiiij. nu. iij. & ꝑte. iij. cõs. ccxxiiij. nu. xx.

Decisio. III.

☞ De non procedendo ad exactionẽ pœnæ cõtentæ in obligatiõe ꝑpter conuentionẽ nisi pœna prius accusata.

Summarium.

1 ☞ *Pœnæ cõtentæ in obligatione propter conuentionem exactio non fit ad fisci vtilitatem, nisi fuerint accusatæ vel contra reum principalem, vel fideiussores de repræsentãdo. Iudex stultus est, qui cõdemnat vltra petita.*

2 *Factum sine conclusione in consistorio principis sufficit proponere.*

Pœna satis videtur accusata si in iudicis mãdato dicatur, quòd veniat ad dicendum quare contra eum non debeat fieri executio.

3 *Antecedens præsupponit, qui vult consequẽs.*

4 *Tempus futurum interdum exponitur pro præsenti.*

præsenti.

Verba interdum mutant suam naturam ratione adiuncti.

5 *Expressũ habet, ꝙ tacite inest etiã in libellis.*
Pœna quãdo nõ est accusata, & factũ est mãdatum quod veniat ad dicendum, quare contra eum non debet fieri executio pœnæ, sententia fiat quæ declaret quòd pœna possit accusari, & executio fieri.

EXtat obseruãtia
1 in magna curia Vicariæ: † ꝙ non procedatur ad exactionẽ pœnæ cõtẽtæ in obligatione facta pœnes acta, nisi pars accusauerit pœnã cõtra debitorẽ, vel eius fideiussores. Modo fideiussores qui fideiusserãt de præsentãdo reũ principalẽ toties quoties sub pœna, fuerũt requisiti a procuratore fiscali, quod præsentent reũ principalẽ, & illi fideiussore nõ præsentauerũt. Demũ ꝑ magnã curiã emanauit mandatũ dictis fideiuſ. vt venirẽt ad dicẽdũ causam quare pœna cõtenta in obligatione facta per ipsos fideiussores nõ debeat accusari per procuratorẽ fiscalẽ: & quare cõtra eos nõ debet fieri executio dictæ pœnæ: & non reperit̃ in processu, quod pœna sit accusata per ꝓcuratorẽ fiscalem cõtra dictos fideiu. & cõclusus est processus. ¶ Quæritur vtrũ dicti fideiuſ. possint ad pœnã cõdẽnari. Videbaĩ dicendũ, ꝙ non, ex quo pœna cõtenta in obligatione nõ fuit accusata: & per consequẽs non potest fieri condẽnatio, per ea quæ not. Bal. in. l. edita. C. de eden. Imo stultus est iudex qui cõdẽnat vltra petita: vt in. l. cũ quidã. C. de fideicõ. liber. ¶ In cõtrariũ dicebaĩ, ꝙ sufficiebat factum simpliciter proponere sine cõclusione de iure canonico: vt dicit Ioã. and. in. c. dudũ. de deci. & patet in c. dilecti. de iudi. & Cardi. florẽ. in. c. cũ
2 dilecti. vlt. co. ꝙ met. cau. † Et idẽ est in cõsistorio principis, vbi sufficit factum proponere sine cõclusione, secũdũ Inno. in. c. j. de libel. obla. & est text. sing. in. l. emilius. ff. de mi. Et si dicaĩ, hæc cã fuit agitata in magna curia vicariæ, non in sacro Cõcilio, in quo cã deuoluta est per q̃relã ipsorũ fideiussorũ. ¶ Fuit respõsum ꝙ nõ attẽditur solẽnitas libelli: sed sufficit factũ esse propositũ, ex quo resultat cõclusio. ¶ Præterea satis videĩ esse pœna accusata, cũ dictũ sit in mandato, ꝙ veniã ad dicẽdũ quare cõtra eos nõ de-
3 bet fieri executio dictæ pœnæ, † quia q̃ vult cõsequẽs, ꝓsupponit antecedens: vt in. l. ad rẽ mobilẽ. & . l. ad legatũ. ff. de ꝓcu. l. illud. ff. de acq. hære. l. oratio. ff. de spõsa. sed ad executionẽ pœnæ procedi non põt nisi prius pœna accusata. Ergo procuratori fisci petendo executionem pœnæ inest ipsa accusatio. ¶ Præterea cũ in dicto mãdato dicaĩ, ꝙ dicti fideiuſ. veniant ad allegãdũ causam quare pœna non debeat accusari, ꝓpter verbũ ꝙ sequitur, & quare, nõ debeat fieri executio, illud verbũ præcedẽs, scilicet quare pœna nõ debeat accusari quod est futu-
4 ri tẽporis, exponitur pro præsenti: † qa illud adiũctũ, quare nõ debeat fieri executio, quòd est præsentis temporis, trahit ad se illud verbũ futurũ, quare non debeat pœna accusari: vt probat gl. in. c. vnico. de iniur. li. vj. in gl. fi. vbi dicit, ꝙ si iudex dicat, subiaceat excõicationi, non requirit alia sentẽtia, licet verba sunẽt in futurũ. Accedat ꝙ voluit. d. Abb. sicu. in. c. si diligẽti. in glos. in verbo, per dant. de fo. cõp. pro hoc etiã facit illud ꝙ sæpe solet dicere And. de iser. in. c. j. §. donare. quali. olim feu. alie. pot. & in. c. j. de vas. decrep. etatis. ꝙ ratione adiuncti interdum verba mutant suã naturã. Interdum limitantur: vt no. docto. in. l. j. ff. de

j.ff.de his qui à latro.& Alex.in.iij.vol. in cõsi.j.vij.col.& sic dicta verba simul cõiũcta posita in mãdato sunt prægnã- 1 tia,& includũt tacitã pænæ accusatio- nẽ:& † ꝙ tacite inest,habeť pro expres- 5 so,vt in.l.cũ quid.ff.si cer.pet.vbi dicit Bar.ꝙ hoc habet locũ etiã in libellis:& no.Innoc.in.c.super literis.de rescrip. ¶Tamẽ dñi de Cõcilio,vt euitẽt omne dubiũ,& resultet idẽ effectus, votaue- rũt,ꝙ formeť snĩa contra fideius.iuxta formã mãdati,scilicet ꝙ declaretur,ꝙ pæna posit accusari,& contra eos fieri executio:& ex prædictis apparet intel- lectus verborum,cõtentorum in dicto mandato.

Quarta Decisio.

De saluo cõductu,de inquestibus & bannitis per inferiores iudices nisi in certis casibus non præbendo.

Summairum.

1 *Aduocatus fisci an posit cõcedere saluũ conductum etiam hosti vel rebelli.3.*

Iudex etiam inferior an posit cõcedere saluũ conductum delinquenti & bannito.2.4.

2 *Princeps redeundi facultatem relegato so- lus concedit.*

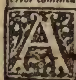
Voluntas principis ponitur pro causa iusta.

3 *Capitaneus in bello hosti vel rebelli cõmea- tum dare non potest.*

Mandatum generale ad litigandum habens non paciscitur,vel transigit ad tempus, vel in perpetuum.

4 *Seueritas contra rebelles exerceretur, & eis securitatem solus princeps largitur.*

5 *Rebellionis crimẽ est lesa maiestatis,cui in- ferior commeatum dare non potest.*

Duocatus fisci sine speciali mãdato domini regis con cessit saluũ cõductũ cui- dam rebelli dñi regis pro certis negotijs tangentibus fiscum re- gium. Fuit dubitatũ vtrũ per eũ potuit concedi talis saluus conductus.¶ † Vi- 1 debatur dicẽdum,ꝙ sic:quia aduocati fiscales solent habere amplas commis- siones,& nedum princeps,sed etiã in- ferior iudex potest concedere saluũ cõ- ductũ delinquẽti:vt no.Iac.de belui.in auť.de mãda.principũ.in.§.sed neq;.& Bald.in.l.j.ff.de dolo.& Bar.in.l.illici- tas.§.ne potentiores.circa fin.ff.de of- fi.præsidis.& Bar.in.l.is qui reus.ff.de publi.iudi.¶In cõtrariũ facit: ꝗa clarũ est,ꝙ iudex ꝗ superiorẽ habet:non põt bãnito cõcedere saluũ conductũ:vt di- cit Iac.in.v.q.de bãnito.Et idẽ firmat Bal.in.l.reos.ix.colum.C.de accu. Nec obstat,id quod dicit Bar.in.l.is ꝗ reus. vlt.col.ff.de pub.iud.ꝙ iudex inferior ex cã põt delinquẽti cõcedere saluũ cõ ductũ:ꝗa illud intelligitur prout dicit Bar.in.l.relegati.ff.de pe.† vbi dicit,ꝙ 2 solus princeps dat licentiã relegato ve niendi:& illud qđ diciť,ex aliqua causa iudex dat licẽtiã,dicit ipse,intelligatis, ꝙ cã iusta,est volũtas principis:tñ po- stea subdit,ꝙ quilibet iudex ex iusta cã põt dare licentiã reuertẽdi, vt puta si est accusatus de maleficio ꝑpter ꝙ prę sentia accusati requiriť:vt in.d.l.is qui reus.Sed hoc est verũ,qñ daret securi- tatẽ tẽporaliter ex iusta causa,idẽ Bal. in.l.reos.ix.colũ.de accu.Secus si daret securitatem perpetuò:quia illam dare nõ posset sine principe:vt in.d.l.relega- ti.&.ff.de re mili.l.qui cum vno,iuncto dicto.§.neq;.¶† Vnus ex cõsiliarijs ex- 3 presse dicebat,aduocatũ fisci non posse hosti vel rebelli dare saluũ cõductũ :ꝗa hoc nõ põt facere capitaneus ad guer- ram:ergo nec aduocatus fisci: vt tenet Ang.in.l.conuentionũ.ff.de pactis : ꝗa habens generale mandatum ad litigan- dum,

dum, nō pacīscit vel transigit ad tepus, vel in perpetuum: vt in.l. mādato generali.ff. de procu. iuncta.l. qui romæ.§. callimachus.ff. de verb. obli. Et pro cōfirmatione allegabat Bald. in.c.j.ij.col.
4 de pace constan. vbi dicit, † quòd cōtra rebelles seueritas exerceatur, & eis solus princeps securitate dare potest. Et licet Bald. & aliqui scribentes in.d.l. cōuentionū hoc nō firment, tñ hoc vltimum oēs dñi tenuerūt, & dixerūt quòd illud quod dicit, quòd inferior a principe potest ex causa cōcedere securitate, procedit qō delinquens esset bānitus ab illo iudice qui securitate dat: vt tenet Bar. in.d.l. is qui reus. in fi. & ibi Io. de imo. & Ang. in dicta disputatione, & Bal. in l. sed si hac.§. & si pro pœna.ff. de in ius vocādo: vnde cum crimē rebellionis sit
5 læsæ maiestatis, † non potest inferior delinquenti in hoc crime dare saluū cōductū per.d.l. relegati.&.d.§ sed neq;. & Bar. in.l. non oēs.§. fi.ff. de re mili. & Bal. in.c.j.§. item sacraméta. in fi. de pace iura. fir. & firmat Iason in.d.l. cōuentionū. & per consequens si veniret talis rebellis cum illa securitate data per fisci aduocatum, non esse ei seruanda, de quo per Bal. in.d.§. item sacra. in fin. & per docto. ibi, & Alexan. in apostil. in dicta.l.j.ff. de dolo.

Quinta Decisio.

De saluo conductu sine exceptione concesso debitum iuratum non includente.

✠ Summarium. ✠

1 *Saluus conductus generaliter per regē concessus qualiter intelligendus, & an includat debitum iuratum.*

Rex dans commeatum absq; aliqua exceptione, an videat in genere de omnibus cogitasse.

2 *Dispositio principis generaliter loquēs non trahitur ad casum, in quo interuenit iuramentum.*

3 *Papa tollens cōsuetudines vel statuta, an intelligatur cassare quæ iuramento firmata sunt.*

Ominus Rex sæpe ac sæpius cōcedit diuersis hominibus saluū conductū, vt illi nō possint cōueniri ex quacunq; causa ciuili vel criminali: qui saluus conductus intelligit secundùm pragmaticā Regis Ferdinādi primi, Quæ incipit, Nonnunq̄ super intelligentia guidatichorū &c. sub data. M.cccclxxxvj. scilicet vt nō intelligant contra vasallos Regis vel colligatorū. An talis guidatus à Rege possit conueniri ab alijs pro debitis iuratis, vbi in guidaticho nihil dicitur de iuratis de-
1 bitis. † Curiales laici dicūt, q̄ saluus cōductus cōcessus à rege absq; exceptione aliqua generaliter est intelligendus: q̄a videt Rex saltim in genere cogitasse de omnibus. argu.l. qui iure militari. ff. de test. mili. & eorū quæ no. Bar. in.l. sub prætextu specierum.C. de trans. Sed omnes iuristæ dicunt cōtrarium.
2 † quòd dispositio principis generaliter loquens, nō trahit ad casum, in quo interuenit iuramentum. gl. est fi. in aut. sacramenta.C. si aduer. ven. & voluit Io. an. in addi. Spe. in tit. de pla. sen.§. hoc aūt notandū est. & ide voluit Feder. de sen. in cōsi. cclxxij. incipi. factū est tale, statutū ciuitatis Perusinæ. Inde voluit gl. notabilis fi. in.c. cum non deceat. de elec. lib. vj. quā alleg. Ang. in.l.j.§. quæ
3 onerādæ.ff. qua. re. ac. non da. † q̄ licet papa, vel imperator casset cōsuetudines vel statuta, per hoc nō intelligitur cassare statuta iuramento firmata. hoc idem firmat Io. an. ibi, vbi allegat multa iura:

& idē tenet in.c.j.de fi.presby.lib.vj.in nouella.& firmat.d.Abb.in.c.j.de his quæ fi.a maio.par.capi.vbi dicit,ꝙ dicta glo.est sing.ad hoc.¶ Idē voluit Io. de imol.in.c.dilecti.de præbē.& in cle. dudū.de sepul.Et est tex.& ibi gl.in.c. stitutus.de rescrip.& cōfirmat Alex.de imo.in.j.vol.cōsi.xxvij.vlti.col.Et idē in cōsi.cxxv.ix.col.& in.ij.volu.consi. cxxv.iij.col.& in eod.vol.consi.xxxvij. vij.col.& in.iiij.volu.consi.cij.ij.col.Et in proprijs terminis in saluo conductu firmat idem Alex.in.ij.vol.consi.cciiij. 1 Et idē firmat Cy.& Sali.in.l.fi.C.si cōtra ius vel vti.pub.Et idē firmat Alex. in.iij.volu.in consi.xxxviij.in.ij.col.Et ita his diebus fuit iudicatū per sacrum Consilium ex voto omnium Consiliariorum nemine discrepante,& relatum Regiæ maiestati:& sic fuit executum.

Sexta Decisio.

De notario rogato de contractu, qui protocollo in vrbe dimisso ab ea aufugit nec reddere valet.

Summarium.

1 *Instrumenti reassumptio qualiter fieri debeat, quando notarius rogatus de contractu, relicto in vrbe protocollo, ab ea aufugit,& que prouisio detur.*

2 *Notarius rogatus impediens, an possit vices suas alteri committere super instrumēti reassumptione, quod ipse postmodum signabit.*

3 *Instrumēti reassumptio octo habet requisita.*

4 *Notarius rebellis, omnia que sunt iuris ciuilis amittit,& perdit notariatum.*

Rebelles loco mortuorum habentur,& illis imponitur pœna mortis.

Quidam notarius rogatus fuit de contractu inter partes, quem scripsit in suo protocollo, quod dimisit in ciuitate Neapolitana, propter sui absentiam nō potest ad petitionem partis per eum reassumi:& maximè,q̄a morā trahit in terris inimicorū regis: pars quæ contraxit, petit ꝙ sibi prouideat de reassumptione dicti instrumēti per aliū notariū, attenta absentia & rebellione dicti notarij, ac attento quòd iudex & testes descripti in instrumento conficiendo per aliū notariū possunt se subscribere in dicto instrumento, iuxta constitutiones regni, Baiulos,& instrumentorū robur. ¶ 1 Et dubiū facit, q̄a viuēte notario qui fecit instrumētum, non potest ex protocollo ipsius viuētis alter notarius reassumere publicū instrumentū. per tex.in aut.de tabellio.& no.Bar.in.l.j.ff. de offi.cōsu.& in.l.quędā.§.nihil.& ibi Ang.& Pau.de ca.ff. de edēdo, Et Alex.in.j.vol.cōsil.cxxix. Et voluit do.Ant.de but.in.c.cum.P. tabellio.circa fi.de fi.instru. Bene tamē 2 notarius qui fuit rogatus, si est impeditus potest cōmittere alteri notario, ꝙ de cōtractu de quo fuit rogatus ali⁹ notarius reassumat instrumētū,& ipse postea subscribat: vt dicit do.Ant.in.c.inter dilectos.viij.col.de fid.instr.Et firmat hoc Alex.de imo.in.j.vol.in dicto cōsi.cxxix.¶ In cōtrariū facit, q̄a si notarius impeditus pōt hoc cōmittere alteri notario: ergo hoc idē pōt facere iudex ordinari⁹, si notarius rogat⁹ est impedit⁹. hoc p̄bat ex doctrina do. Abb. 3 in all.c.cū.P.tabellio. vbi ponit octo requisita in reassumptione instrumēti. ¶ Primū, vt reassumptio fiat ad petitionē eorum, quorū interest. ¶ Secūdū, vt faciat autoritate iudicis. ¶ Tertium, vt ille qui reassumit sit notarius. ¶ Quartum, quòd fideliter nihil mutando addēdo vel detrahēdo reassumat. ¶ Quintum, quòd redigat in publicam formā.

¶ Sextum

¶Sextū, ꝙ vocent hi quorum interest. ¶Septimū, qđ ille notarius qui fuit rogatus sit mortuus. Idē si longo impedimēto detētus esset, vt dicit ibi Abb. prędictus. alias nō pōt vnus notarius publicare rogationē alteri⁹. vt in. d. aut. de tabellio. per totū. cū concor. suprà allegatis. ¶Octauū, ꝙ notarius reducat notā in protocollū. ¶Vnde cū in casu de quo quærit, notarius q fuit rogatus est impeditus propter longā absentiā & eius rebellionē. Dicendū est, ꝙ iudex ordinarius pōt decretū interponere, ꝙ per aliū notariū reassumat dictū instrumentū. ¶† Maximè qa qn̄ notari⁹ est rebellis, amittit oīa quæ sunt iuris ciuilis. vt in. l. amissione. §. qui deficiūt. ff. de capi. dimi. Et ipso iure rebellib⁹ imponit pœna mortis. vt in. l. qsquis. C. ad. l. iuliā maiesta. Et habet loco mortui. vt in l. j. §. fi. ff. de bo. pos. cōtra tab. Et Ange. in. d. l. qsquis. Imo notarius propter rebellionē amittit priuilegiū notariatus. vt dicit Bal. in titu. de pace constan. §. Nos romanorū. Et ideo cōmuni voto decretum fuit, ꝙ stante dicta absentia notarij apud hostes, instrumētū reassumatur per aliū notariū ex decreto sacri Cōsilij: non ꝙ ipse notarius dicat se rogatū &c. Et quòd testes q interfuerunt in contractu se subscribant, & dictū instrumentum faciet publicam fidem.

Septima Decisio.

De exceptione dominij admittenda in possessorio recuperande.

Summarium.

1 *Causa proprietatis nihil habet commune cum causa possessionis.*

2 *Iudex an debeat omnes admittere probationes, etiam si indicium faciant tantum.*

Exceptio dominij contra iudicio recuperande agentem an admittenda.

3 *Iudex non admittens articulos super dominio contra agentem spolio in possessorio recuperande, etiam quod agenti praeiudicent, grauare reum dicitur.*

Spoliatis autore pratore exceptio dominij an concedenda.

Actor egit possessorio recuperandæ dato termino ad probandum: reus facit exceptiones cōcernentes causam petitorij. Actor dicit, quòd tales articuli debent reijci tanq̄ impertinentes:
1 † quia nihil cōmune habet causa proprietatis cū causa possessionis. vt in. l. naturaliter §. nihil cōmune. ff. de acquiren. possess. ¶In contrarium pro parte rei dicebat, quod vbi contenditur de possessione, admittitur articulus proprietatis si prodesse potest articulanti quia tūc dicitur
2 esse pertinēs † Nā iudex debet admittere omnes probationes in causa, siue faciant plena, siue semiplenā probationem, siue indicium, vel aliquod adminiculum. vt in. l. indicia. C. de rei vendi. allegabatur Bald. ad hoc in. l. ordinarij. eod. titu. & Iaco. but. in. l. incerti. C. de interdi. ¶Super hoc dubio dicebat do. Anto. de Alexan. vice protonotarius: quòd aliud est quærere, vtrū exceptio dominij debeat admitti cōtra agētē recuperādæ possessionis, & tunc clara est decisio, ꝙ non debet admitti exceptio dominij. per. l. si de vi. ff. de iudi. & c. in literis. de resti. spol. cum simi. Aliud est quærere vtrum articuli super dominio per reum se defendentem sint admittendi, vt non dicantur omnino impertinentes in interdicto recuperandæ. Et ad hoc respondet Bald. in. l. vnica. C. si de momen. possessio. fuerit appellatum. vbi dicit, ꝙ si iudex non admittit

mittit articulos super dominio contra agentem spolio, dicitur grauare reum:
3 † quia iudex tales articulos debet admittere in possessorio recuperandę: etiã quod præiudicent agenti. Pro hoc benè facit quòd dicit Ange. in. l. si quis ad se fundum. C. ad leg. iul. de vi. quòd quando aliquis agit spolio, & dicit quòd fuit spoliatus autore prætore, licet iniustè, admitti debet exceptio de dominio: allegat super hoc Innocentium in. c. super hoc. v. col. de renun. Et sic cõclusum per omnes, quod nõ dicuntur impertinentes articuli concernentes dominiũ præsentati per reũ in causa recuperãdæ possessiõis: sed in fine causæ videbitur quæ ratio habẽda sit de exceptiõe dominij.

Additio. Nunc omnia solent saluari per clausulam saluo iure impertinentium: & non admittendorũ, de qua vide inferius deci. xxxiij. incipiente. postquam fuit. Et de exceptione dominij in possessorio recuperãdæ vide Ancha. cõsi. ccv. nu. xij. & Chassaneum consil. [illegible] Et Bertrandi parte. j. consil. cxlij. nu. ix. & parte. ij. consi. cxxj. nume. ij. & parte. iij. consil. cclxxiij. numero. v.

Decisio. VIII.

De actione hypothecaria.

Summarium.

1 *Emptor euincens rem prius sibi obligatam, an possit agere hypothecaria.*
Pignus habere non potest, qui dominium irreuocabile habet.
Actio hypothecaria durat in personam dominij, re postmodum euicta.
2 *Cessione opus est, vt agi possit ex iure tertij.*
Translatio omnium iurium emptori in instrumento emptionis per quæ verba fiat.
3 *Actio hypothecaria est in rem scripta, & transit cum re sine cessione.*
Ius in rem scriptum non transit sine cessione in actione personali.
4 *Euictio venit in assignatione in solutũ quã iudex fecit.*
Circuitus inutilis vitandus.

QVidam Philippus sicardus fuit fideiussor pro dotibus galitiæ, & pro ipsis dotibus restituẽdis obligauit omnia bona sua. Deinde ille Philippus vẽdidit presbytero tripaldo. iiij. modia de terra: postea idẽ Philippus vẽdidit partẽ suæ hostariç Angelillo & fratribus, qui emerãt aliã partẽ dictæ Hostariæ a Saluatore: qui Saluator emerat a dicto Philippo. Post hæc dictus Philippus vendidit tria alia modia de terra Petrucio nepoti & hæredi dicti presbyteri tripaldi. Et in omnibus instrumẽtis vẽditionũ dictus Phi. vẽditor in casu euictionis obligauit omnia bona sua in forma cõsueta. Et factis traditionibus dictus presbyter tripaldus moritur, & ei succedit vt hæres dictus Petrucius cum beneficio inuẽtarij. Dictus vero Petrucius est debitor Petri anelli de sancto patre in certa pecuniarũ summa. Et quia ei nõ satisfecit, egit assistentia & appretio super dictis. vij. modijs de terra possessis per dictũ Petruciũ debitorẽ: & obtinuit decretũ in magna curia vicariæ, & fuit inductus in possessionẽ. ¶ Item dictæ Gallitiæ fuit etiã præstita assistẽtia pro dotibus suis super bonis dicti Philippi fideiussoris, & signanter super dicta hostaria, quæ possidetur per dictum Angelillum: necnõ super dictis. iiij. modijs de terra venditis dicto presbytero Tripaldo, quæ fuerunt pro debito Petrucij adiudicata Petro anello: & sic tria modia de terra quæ emit Petrucius, sunt obligata presbyte

presbytero tripaldo pro euictione: quia pri⁹ sunt bona Philippi ei obligata quã Angelillo. Et est sciendum ꝙ in decreto sacri Cõsilij in fauoré Galitiæ interposito, dicitur ꝙ breui manu iuxta formã Regiæ pragmaticæ fiet executio cõtra autores laudatos per dictũ Angelillum. Et in hoc iudicio non fuit citatus Petrus anellus, sed fuit dicta Galitia inducta in possessionem dictæ hostariæ:& in possessionem iiij. modiorũ terræ: quam emit dictus presbyter Tripaldus. Et ad instantiã Angelilli fuit breui manu facta executio in illis tribus modijs terræ emptis per dictũ Petruciũ obligatis dicto Angelillo ꝓ euictione hostariç. Nũc Petrus Anellus in sacro Consilio petit retractationé executionis factæ ad instantiã Angelilli in dictis tribus modijs de terra: ex eo quia dictus Petrus Anellus habet causam à Petrucio, q fuit hçres presbyteri tripaldi: cui antequã Angelillus emisisset hostariam à Philippo, Philippus vendidit. iiij. modia de terra presbytero Tripaldo: & obligauit sibi & eius hæredib⁹ omnia bona sua. Et sic dicta tria modia de terra, & Petrucius est hæres dicti dõni Tripaldi: & Petrus annellus habet causam à dicto Petrucio: ergo in illis trib⁹ modijs ꝓ euictione passa in iiij. modijs emptis ꝑ presbyterũ Tripaldum præfertur ipse Petrus anellus in illis tribus modijs de terra, ipso Angelillo posteriori creditori ipsi⁹ Phili. habito respectu ad ipsum presbyterũ Tripaldum. Et sic petit, ꝙ reponatur in possessioné dictorũ triũ modiorũ de terra: & tollãtur dicto Angelillo. ¶ Ex hoc themate resultat dubiũ: vtrũ Petrus anellus ex persona Petrucij sui debitoris hæredis præsbyteri Tripaldi possit habere recursum vigore obligationis factæ in instrumẽto véditionis ꝑ dictũ Philippũ dicto presbytero Tripaldo de dictis. iiij. modijs de terra: quæ fuerũt euicta ad dicta tria modia de terra capta ꝑ dictũ Angelillum pro sua euictione, & euincere à dicto Angelillo tãquã prius hypothecata presbytero Tripaldo & eius hæredib⁹ & successoribus.

¶ † Prima facie videbatur, ꝙ nõ, q̃a dictus Petrucius ex causa emptiõis factæ de tribus dictis modijs de terra habuit dominiũ: & ꝑ cõsequẽs nõ potest habere hypothecã ex ꝑsona presbyteri Tripaldi, cuius est hæres per. l. neq; pignus. cũ cõcordan. ff. de reg. iuris. ¶ In contrariũ dicebat, ꝙ ex quo illud dominiũ acquisitũ per Petruciũ virtute emptionis factę à Philippo fuit reuocabile: q̃a fuit euictum ab Angelillo, qui primo emit a Philippo hostariã, & in casu euictionis obligauit omnia bona sua, & sic dictam terrã modiorũ triũ, cõsequẽs est ꝙ duret hypotheca: secus q̃n dominiũ nõ est reuocabile. textus est & ibi Bar. & communiter docto. in. l. si ex sextante. §. latinus largus. ff. de exce. rei iudi. & Bar. in. l. iulia. ff. de dam. infec. Bar. & Alex. in. l. debitor. ff. ad trebel. & Bar. & doc. in. l. si ré. in prin. ff. de pigno. acti. & notatur in. l. libera quæda Theodora. C. de sentẽtia & interlo. omniũ iud. Et si diceretur ꝙ dictus Petrus anellus non habet cessioné à Petrucio: quia mediante decreto magnæ curiæ obtinuit assistentiã in septe modijs de terra, † & sine cessione nõ põt agere ex iure presbyteri tripaldi per notata in. l. fi. C. de hære. vel ac. ven. cũ concor. & notat Cy. & Bal. in. l. fi. C. per quas perso. & gl. in. l. si pecuniã. ff. si cer. pe. ¶ Ad hoc fuit respõsum ꝙ in instrumẽto in quo dictus Petrucius constituit se debitoré dicto Petro anello, obligauit omnia bona sua & iura: & cessit omne ius futurum. super

bonis

bonis habitis & habẽdis. Et sic isto mo-
3 do dicitur habere cessionem. ¶ † Secun
do modo respondebatur, ꝙ q̃n nõ esset
facta cessio dicto Petro anello, attento
ꝙ actio hypothecaria est in rem scripta,
vt in.l.pignoris. C. de pigno. Ius reale
siue in rem scriptum transit sine cessio
ne: vt cõcludit Barto. in.l.si tertius.§. si
prius.ff. de aqua plu.arc.secus in actio-
ne ꝑsonali vt distinguit ibi Bart. Et per
cõsequẽs dictus Petrus anellus habens
causam a Petrutio hẽrede dicti domini
Tripaldi prioris creditoris in casu eui-
ctionis poterit se tueri ex prioritate hy-
pothecæ p.l.j.C. si antiqui credi.& ibi
ꝑ Bal.& in.l.generaliter. qui po.in pig.
habe. Et in.l.si insolutũ.& in.l.si à credi
tore. ¶ Nec ob. ꝙ Petrus anellus nõ ha-
bet ꝑmissionẽ de euictione à dicto Pe-
4 trutio. ¶ † Quia respondetur, ꝙ in da-
tiõe insolutũ quã facit iudex venit eui-
ctio: vt in.d.l.libera quædam theodora.
de senten.& interlocutoria omnium iu
dicum.& in.l.si prædi.& ibi Bart.ff. de
euict. Et in.l.si quis aliã.ff. de solu.& in
l.eleganter.ff.de pign.actio. Et ꝑpterea
fuit pariter conclusum & votatũ: vt eui
tetur circuitus inutilis: vt in.l. domi-
nus testamẽ.ff. de condi.inde.& in.l.cũ
fundus.§.seruũ tuũ imprudẽs.ff.si cer.
peta.quia si absolueretur Angelillus, a
petitiõe Petri anelli, Petrutius ipse age
ret, ex quo fuerunt euicta quatuor mo-
dia prædicta assistentia: & à prætio ad
ista tria modia ꝑ euictione sequuta con
tra dictũ Angelillũ possessorẽ, & euince
ret: quia prior in tẽpore potior in iure.
Et postea Petrus anellus euinceret à
Petrucio: & sic vt euitetur iste circui-
tus cõclusum fuit, ꝙ dictus Angelillus
cõdemnetur ad restituendum dicto Pe
tro anello dicta tria modia de terra, vna
cum fructibus perceptis lite pendente
& expensis præsentis litis.

Additio. Ad materiam totius de-
cisiõis vide.ſ. decisi.xvj.
& Petrũ de Anch.consil.cxxvj. nu.3.&
cccxxxiij.nu.7. Bertrandi parte.iij.con
si.xlvj.nu.v.& .ccxj.nume.iij.

Decisio. IX.

De assecuratione dotis vxoris su-
per bonis patris mariti, quæ illa pro re-
stitutione obligauit.

Summarium.

Viro vergente ad inopiam assecuratur in dote sua autore pretore super bonis patris, qui se obligauit cum filio pro restitutione illius. 1

Vxor assecurata super bonis viri pro dote, an habeat dominium illorum. 2

Possessio non aduocatur à conuento, cum agitur contra mulierem assecuratam super re patris mariti pro dotibus suis, quæ fuerat obligata, licet actor probet dominium & possessionem conuenti in actione rei vendicationis & cur. 3

Fructus rei super qua mulier est assecurata constante matrimonio, debent seruire oneribus matrimonij.

Ater & filius obligaue
rũt omnia eorum
bona pro dote vxoris dicti
filij sui. Post hæc moritur
pater constante matrimo
nio, relictis quinq; filijs eius hæredibus.
¶ Et est præmittẽdum ꝙ illa vxor dicti
filij nominati Petri saxi: vocatis vocan
dis, & seruatis seruãdis fuit ex decreto.
S.C. assecurata pro dotibus suis vncia-
rum octoginta super quadam terra: quę
fuit notarij Rhenni patris dictorũ filio
1 rũ: † quia vir vergebat ad inopiã iuxta
dispositionem.l.si cõstante. solu.matri.
&.l.vbi adhuc.C. de iur.do.filij notarij
Rhenni pro eorum partibus agunt rei
vendi

vendicatio. contra dictã uxorem Petri saxi: & dicunt, quod de solutione facienda per eos, habeatur ratio in diuisione bonorũ cõmunis patris cum dicto Petro: probant de eorum dominio & possessione conuẽti. ¶ Vxor dicti Petri conuẽta dicit se possidere autore prætore: quia fuit assecurata in dicta terra sibi obligata pro dotibus. ¶ Fuit dubitatũ, an dicta vxor virtute adiudicationis prædictæ 1
habeat dominiũ illius terræ. † Fuit cõclusum per omnes, quòd illa mulier vxor Petri per decretũ assecurationis nõ habuit dominium dictæ terræ: sed solum fuit ei assignata dicta terra loco custodiæ: vt sonãt verba decreti assecurationis: & hoc expressè firmat Bar. in d. l. si cõstante. versi. Secundò quæro, an mulier cõsequatur dominiũ &c. ff. solu. ma- 3
5 tri. † Et sic notandum est, quod est dare casum, in quo actor probat dominium & possessioné cõuenti in actione rei védicationis: & tamẽ nõ aduocatur possessio à conuẽto, eò quia possidet iure pignoris in locum custodiæ: & nõ tenetur restituere fructus: quia vxor & vir debent alimẽtari cõstante matrimonio de fructibus illius terræ: super qua dotes sunt assecuratæ iuxta notata in. c. salubriter de vsu. ¶ Sed quia decretũ assecurationis dotium dictæ mulieris vxoris Petri dicebat, quod assecuratio fieret in bonis omnium. v. filiorũ & hæredum: & executio excessit formam decreti: quia assecurauit dictã mulierem super bonis triũ filiorũ & hęredũ dicti notarij Rhéni: & nõ super bonis. v. filiorũ prout dicebat decretũ. Fuit omnibus visum: quod dicta vxor Petri saxi cõdemnetur ad restituendum duas partes dictæ terrę illis tribus filijs notarij Rhenni, actoribus vna cũ fructibus debẽdis in ratione cõputi inter ipsos filios facienda: & ipsa mulier pro duabus partibus prædictis habeat recursum contra bona Petri mariti, & alterius hæredis notarij Rhenni & ad fructus: & sic fuit per omnes votatũ.

Decisio. X.

De alimentis vxori præstandis lite pendente.

Summarium.

1 *Maritus an teneatur ad alimenta per vxorem petita in quæstione dotis restituta & lite pendente.*

Maritus adulter tenens concubinam tenetur ad alimenta vxori, quæ propter pellicem ab eo recessit.

2 *Monachus cum abbate litigãs sumptus litis habere debet ab abbate cũ alimẽtis, tã in causa principali quàm in causa appellationis.*

3 *Mariti bona pro alimentis vxoris debitis tacitè sunt obligata.*

Vxor etiam si aliunde posset viuere, potest petere se à viro alimentari, quãdo alimenta debentur iure actionis, secus si officio iudicis.

4 *Filius alimentatus, non potest petere a patre alimenta præterita, nisi fecisset se debitorem alterius pro ipsis alimentis.*

Xor domini Chianci nauis medici Reginalis, quæ seorsum habitat a viro, petit alimẽta ab eo: maritus replicat quod nõ tenetur: quia sibi satisfactũ est de dotibus, & quòd habuit multa eius bona. Vxor negat, & petit quod lite pendente ei puideatur de alimẽtis. † Quærit vtrũ 1
maritus lite pẽdẽte sup alimẽtis teneat̃ pstare ipsa alimenta vxori suæ. Videbat̃ dicendũ, quod sic: quia dictus maritus dedit culpã, vt vxor recederet ab eo, quia tenebat concubinam: quo casu tenetur maritus alimẽtare vxorem suam extrà domum suam. secundum Iaco. de areti. & Cyn. & Bald. in l. quod in vxorem. C. de

nego.gest.¶ Ad hoc respondetur quòd hoc non constat iudici, vt iudici. Dicebatur quòd non potest negari, quin nõ sit dubium facti: sed ex quo partiũ asser tione constabat de coniugio, fuit omnibus dominis visum, quòd lite huiusmodi pendente, maritus teneatur præstare
2 alimenta vxori: † sicut dicitur de monacho litigante cum Abbate vt debeat habere ab abbate sumptus litis. vt notatur per docto. in capitu. ex parte. de accusatio. Et solet ad hoc allegari gloss. in. l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inofficioso testamen. & gloss. in. l. fina. C. de ordine cognitio. & notat Archidiaco. xxiij. distin. cap. quãquã. & in capitu. si sorte. de electio. libro. vj. Et Specu. in titu. de censi. in. §. primo. Et licet textus in dicto § de inofficioso loquatur in causa appellationis, tamen idem dicendum est in causa principali. argumen. l. si neget. ff. de liberis agnoscen. & ff. de iure deliberã. l. filius. & notat glo.
3 in dicta. l. fi. C. de ordi. cognitio. † Pro quibus quidem alimentis debitis vxori sunt tacitè bona mariti obligata. vt per Barto. in. l. si cum dotem. §. sinautem in sequissimo. ff. soluto matrimonio. & Specu. in rit de donat. inter virum & vxorem. §. fina. versicu. sed nunquid bona. ¶ Et vnus ex dictis consiliarijs subdebat: quòd intãtum est hoc verum, quòd etiam si vxor aliunde posset viuere, potest petere se alimentari à viro. vt dicit Bal. in. l. de alimentis. C. de transactio. Et hoc fuit dictum esse verum, quando alimenta debentur iure actionis, secus quando debentur officio iudicis: vt in alimentis quæ debentur filijs à patre: quia si sunt alimentati, non possunt petere alimẽta pro tempore præterito. secundum Barto. in. l. j. C. de mendican. vali. lib. xj. & in. l. si quis à liberis. §. sed si filius. ff. de liber. agnoscen. fallit, nisi filius fecisset se debitorem, vt se aleret: quia tunc teneretur pater soluere illud debitum contractum pro alimentis. vt notatur in. l. libertis quos. §. j. ff. de alimen. lega. ¶ Quare fuit omnibus dominis visum: ꝗ cõdemnetur dictus maritus pro nunc ad soluendum vxori suæ pro alimentis & expensis litis ducatos decem: & procedatur in causa iustitia mediante. Et dum iste casus idẽ contigisset in persona zaccagnini cũ sua vxore, idem fuit determinatum.

Additio. Super alimentis vxoris præstandis, vide Hippoly. de Marsi. in. l. j. §. cum quis latrones. nume. 8. ff. de quęstio. Et Bertrãdi parte. iij. consilio. lxxij. nume. 4. Et an mulier non præbens viro vxoria obsequia, possit agere ad alimenta denegata. idẽ Bertran. parte. j. consi. cxliij. nu. 3.

Decisio. XI.

De sorore petente legitimam, alimentanda.

Summarium.

1 *Soror petens legitimam est alimentanda, etiam in prima instantia.*
2 *Alimenta an debeantur, si sententiatum est super querela testamenti, & pendet appellatio.*
Intellectus ad. l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inoffic. testa.

Soror Comitis castri petebat ab ipso comite legitimam bonorum paternorum, & interea petebat sibi prouideri de alimentis. † Dubi 1
tabatur, an in ista prima instantia, quãdo agitur petitione hæreditatis contra fratrẽ, debeant præstari alimenta lite pendente. ¶ Dubiũ faciebat, quoniam text.

text.in.l.si instituta.§.de inoffi.ff.de inoffic.testamen.loquitur quando erat sẽtẽtiatum & pendebat appellatio, & erat quæstio super querela testamenti: & lite pendente nihil est innouandum. ¶ In contrarium fuit allegata decisio Rotæ, posita sub tit.de iudi.decisi.ij.in nouissimis ad char.xiij.q incipit, verũ
2 filius agens petitione hęreditatis:† q equitas dictæ.l.si instituta.vẽdicat sibi locum etiam in prima instantia. Et per istam decisionem fuit condemnatus dictus Comes castri ad præstandum sorori suæ ducatos.50.pro nunc lite pendente, & procedatur in causa iustitia mediante.

Decisio.XII.

De exceptione dominij non impediente restitutionem rei locatæ, & de duplici ꝓbatiõe semiplena simul iũcta.

Summarium.

1 *Agens remedio.l.si quis conductionis.C.locati, an debeat probare plenè fecisse locationi, vel sufficiat probare semiplenè per confessionem factam per inquilinũ extrà iudicium parte absente.*
Remediũ.l.si quis conductionis.C.loca.quod remedium sit, & quid requirat.
2 *Confessio extra iudicium facta parte absente probat semiplenè.*
Dictum vnius, dictũ nullius, vt in vno teste de locatione deponente.
3 *Testis vnus integer probat semiplenè.*
Probationes duæ semiplenè coniunguntur simul ad faciendã vnam plenã probationẽ.
Exceptio dominij nõ impedit, quo minus fiat restitutio rei locatæ.

Vit agitata que stio inter filiam primi matrimonij actricem: & sorores secundi matrimonij, 1 cõuentas super restitutiõe domus† vigore.l.si quis conductionis.C.loc.¶ Dictæ sorores conuentæ se defendebãt, q domus ista fuit materna.¶ Pro parte agentis dicebatur, q talis exceptio non obstat agenti dicto remedio.l.si quis cõductionis.¶ Replicabant conuentæ, q nõ probatur, q ipsæ tenebant titulo locationis. Ex quo testes deponentes, q ipsæ conuentæ confesse sunt extrà iudicium parte absente, q dictã domum tenent locatam à dicto actore, non probãt nisi semiplenè:† quia confessio extrà iudiciũ parte absente probat semiplenè tantũ: vt cõcludunt scribẽtes in.l.admonendi.ff.de iureiurã. Et probatur in.l. Certum.§.si quis absente.ff.de confes. Bald.& Salice.in.l.in bonæfidei.C.de re.cre.¶ Nec obstat dictum vnius testis deponentis de locatiõe domus: quia dictum vnius dictũ nullius.¶ Sed in contrarium fuit pariter conclusum, q ex quo constat de confessione extra iudicium parte absente, quæ inducit semiplenam probationem, vt supradictũ est: & patet in.c.fin.de successio.ab intesta. & in.l.capite quinto.ff.de adulterijs.& in.l.quæro.ff.de ędil.ędic.& cõstat per
3 vnum testem de locatione,† & vnus testis semiplenè probat: vt cõcluditur per doct.in.d.l.admonendi.& duę semiplenę probationes: sicut est confessio extrà iudicium parte absente, & vnus testis de veritate coniunguntur, & faciũt vnã plenam probationem, vt firmat Bal.in d.l.vnica.in prin.C.de confes.& in auten.rogati.C.de testi.& in rub.de controuer.inuestit.& Salyce.in.d.l.in bonæfidei.& Alexand.in secundo volumine.in consilio.cxliij. Et sic fuit per omnes cõclusum & votatum, q dicti cõuenti cõdẽnentur ad restitutionẽ dictæ domus locatę, saluo iure sup ꝓprietate.

Decisio.

Decisio. XIII.

De tutoribus, & de restitutiõe bonorum cõtentorum in inuentario, & de præsumptionibus in antiquis.

Summarium.

1 *Inuentarium tutoris plenam probationem facit contra tutorem.*
Esse semper præsumitur, quod in meo posse semel fuit.
2 *Præsumptiones multæ ostendentes bona inuentarizata fuisse restituta pupillis factis maioribus.*
Actio personalis tollitur per præscriptionem triginta annorum.
3 *Præscriptio quadragenaria inducit veritatẽ & effectũ renuntiationis, & tacitum consensum, & similis est ei, qui satisfecit. 4.*
4 *Tempore liberatus similis est ei, qui satisfecit: quia habet, quid obijciat petitori.*
Alienare videtur, qui patitur contra se præscribere.
5 *Consensus partis tacitus est in præscriptione.*
Tempus multa refutat.
6 *Præscriptio non habet locum stante præscribentis mala fide.*
Bartolus reprobatur super præscriptione.
7 *Intellectus & limitatio ad autẽ. malefidei. C. de præscriptionibus.*
Bona mobilia in inuentario tutoris cõtenta, an possint vsucapi per eius heredem.
8 *Cõpensatio tacita an videatur facta, si finita tutela pupillus non egit contra tutorẽ per tempus longissimum ad restitutionẽm bonorum inuentarizatorum, eo quod debitor tutoris erat.*
Exceptio contra præscriptionem non obstat, quòd ille contra quem præscribitur, præscribentis erat debitor.
9 *Exceptio contra regulam quæ iure non cauetur, nulla est.*
Amissio rerum vel scripturarum, an videatur probata pbato vrbis excidio, in quo erãt, & an probetur ex coniecturis. 10.
10 *Iuramento partis de scripturis & tenore an standum, si furtum per testes probetur.*
Coniecturæ in quibus multum operentur.
11 *Scripturam penes se habens scire præsumitur, quòd in ea continetur.*
Agnatus si est creditor pupilli, non potest esse eius tutor. 15.
12 *Intellectus ad. l. procula. ff. de proba.*
Soror permittens hæreditatem paternam diu per fratres possideri, an tacitè videatur repudiasse potentiæ succedendi.
13 *Repudiatio quando non inducatur per silentium diuturnum.*
14 *Tutor si est creditor pupilli, potest sibĩpsi soluere absq; iudicis decreto de bonis pupilli, quæ seruando seruari non possunt.*
Iactare suum nemo creditur.
15 *Liberalitas in necessitate non venit.*
16 *Creditor administrans bona sui debitoris, præsumitur quòd sibi soluit in dubio, & idẽ de tutore. 18.*
17 *Inuentarium non conficiens præsumptionem violentã, præbet mali animi ad fraudandũ.*
Administrator in dubio præsumitur fecisse, quòd alij administratores fecissent, alias diceretur in culpa.
Culpa arguit eum, qui non fecit, quod sibi similes fecissent.
18 *Culpa non præsumitur, nisi probetur.*
Culpa per allegantem probanda.
Experientia optima rerum magistra.
19 *Qualitates hominum ex actibus deprehenduntur, quæ sunt attendendæ.*
Liberalitas ex qualitate personæ præsumitur.
Qualitas animi probanda ex præterito in præsenti præsumere facit.
Agere prout in nostris præsumimur in alienis.
20 *Acquirere multa in breui tempore regulariter non possumus.*
Soluisse totum qui sibi potuit, & partem soluum

solum sibi soluit, an integrè solutus præsumatur.

21 *Partis agnitio arguit agnitionem totius.*
Damnificare sibi velle nemo in dubio præsumitur.
Soluens partem non videtur soluere totum: & qui partem recipit, potest ad residuum agere.
Satisfactio in recenti facto melius probatur quàm inueterato.

22 *Iudicium fugiens, de sua iustitia diffidere videtur.*
Argumentum de minori ad maius tenet.
Diffidens de modico, de plurimo non confidet.

23 *Probatio plena in factis antiquis, potest fieri per indicia & coniecturas.*
Factum excedens annos quadraginta, dicitur factum antiquum.
Probationes factæ per indicia & coniecturas dicuntur manifestissima.

24 *Præsumptiua quod constat, satis dicitur apparere.*
Probationes minus sufficiẽtes in facto antiquo sufficiunt.
Sententia diffinitiua in causa ciuili potest ferri ex præsumptionibus tam legis, quàm hominis, & quando.
Singula non prosunt, multiplicata iuuant.

25 *Probatio contra inuentarium, an possit fieri vltra dispositionem l. fi. C. arbitri. tute.*
Debitum si contrahatur in scriptis, solutio in scriptis ꝓbanda est, vel per quinq; testes.

26 *Probatio per testes an admittatur cõtra inuentarium in causa restitutionis bonorũ, & quid si per præsumptiones. nu. seq.*
Solutio canonis in contractu emphyteutico scripturam requirente, an possit per testes probari.
Probatio obliqua contra præsumptionẽ iuris & de iure admittitur, non directa.

27 *Rationem reddere tenentes bonorum quæ vsu consumuntur, an sufficiat quòd probent tanto tempore posse corrumpi.*

28 *Articuli producti in prima instantia, an possint deduci in causa iudicati, & debeant admitti.*
Sententia quæ in rem iudicatam transiuit, præsumitur iusta, & facit præsumptionem iuris & de iure, nec potest impugnari.

29 *Deo nihil occultum.*
Iudiciũ in rebus ambiguis non debet esse absolutum.
Curia debet satagere in dubijs, vt partes cõpromittant.
Iudex studere debet ad reducendum partes ad concordiam.

Ertitur dubiũ, ex quo per sententiam sacri Consilij condemnatus fuit Iacobus de canfora, tanquã filius & hæres Petrilli de canfora tutoris & patrui Antonelli de canfora ad ponendum calculũ & rationem de bonis inuentarij per ipsum Petrillum: quæ fuerunt dicti pagani, & ad restituendũ ea bona inuẽtarizata quæ non sunt restituta. Petũtur ad præsens per dictũ Antonellum, hoc est per eius filios & hæredes ab hæredibus dicti Petrilli tutoris, vt restituat bona inuentarizata, quæ penes eum fuerunt, & non sunt restituta, & eius intentio est probata ex productione inuentarij & dictę sententiæ. 1 † Nam inuentariũ tutoris plenam probationem facit contra tutorem. vt est casus in l. fina. C. de arbi. tuto. & notatur in l. tutor qui repertorium. in principio. ff. de administra. tuto. & l. tutores. eod. tit. Cũ ergo res inuentarizatæ semel fuerunt in administratiõe tutoris, & in eius posse, vt asseritur in inuentario, adhuc præsumitur esse. vt in l. si creditor. C. de pignorati. actio. l. non ignorabit. C. ad exhiben. plen-

pleñ.notãtur in.l.siue possidetis.C.de probatio.& in.c.cum ad sedem.de restitutio.spolia.cũ simili.¶ Sed pro parte hæredum dicti Petrilli tutoris adducuntur ad præsumendum, quòd omnia bona contenta in inuẽtario fuerunt restituta ipsi Antonello filio dicti pagani,& per consequens quòd non teneatur ad iteratam solutionem, infra scri-
3 ptæ probatiões & præsumptiones. † Et primò adducitur antiquitas temporis. ¶ Nam ab eo tempore quo fuit finita tutela seu cura dicti Petrilli tutoris Antonelli, transacti sunt anni plus quàm sexaginta. Et ipse Antonellus nunquàm fecit sibi fieri restitutionem dictorum bonorũ ab hæredibus dicti Petri tutoris. ¶ Vnde stante isto silentio creditoris per tẽpus sexaginta annorum, præsumitur ei satisfactũ. Nam & tringinta annis prescribitur actio personalis vt in l.sicut & l.omnes.C.de prescriptio.triginta vel quadraginta anno. Et prescriptio quadraginta annorũ omnem actionem tollit vt in.d.l.sicut.& in.c.illud. & in.c.ad aures.de præscri.ibi dum dicit, quadrigennalis præscriptio omnem prorsus actioné excludit. Ideo dicitur,
3 † quòd hoc longissimum tempus inducit veritatẽ.vt notatur in.l.ij.C.de serui.& aqua.& Baldus in.l.liberti.C.de oper.liberto.quia ex silentio tanti temporis intelligitur fieri tacita renuntiatio per eum qui tacuit.l.apud eũ.ff.de censib.l.si eo tempore.C.de remissio.pigno cum.l.cum in plures.§.locatio. ff.loca.facit quod notat Baldus in.l.licet.C.de iure deliberan. Et illud quod dicitur.quod ille qui tam longo tempore patitur, cõsentire videtur.vt in.l.pe.C.commu.diuidun.& C.de rei vẽdi.l.solennibus. Accedat ad quod dicit Andr.de iser.in præludijs feudorum in illa quæstio. An liber feudorum possit pro lege allegari.¶ Item nunquam fuit hoc in quæstione deductum, vnde tacito consensu per tãtum tempus videtur
4 approbari.ff.de leg.l.si ea quæ.¶ † Itẽ quia qui tempore liberatur similis est ei, qui satisfecit.ff.de administratio.tuto.l.si pupillus.§.vltimo.vbi dicit textus. Is autem qui tempore liberatus est, dicit gloss.triginta annis actione tutelæ, non ei similis est qui nihil habet: sed ei qui satisfecit.habet enim quid obijciat petitori.¶ Hinc est quod dicitur, quòd alienare videtur, qui patitur contra se præscribi.ff.de verbo.significatio. l.alienationis verbo.& ibi dicit Dyñ.
5 † quòd in præscriptione est tacitus cõsensus partis, Ideo dicit text.in autentica.de tempo. non so.do.circa principium. Tempus multa quoq; refutat. bene facit textus in.l.iustas.C.de iure fisci.libro.x.& l. si tempora.C.de fide instrumen.& iure haste fisca.libro decimo.bene facit.ad hoc, ꝙ voluit Alexander de imo.in tertio volumine, consi.lix.in tertia columna.vbi dicit: vnde patiendo contra se præscribi longissimo tempore videtur tacitè consentire. d.l.alienationis.& l.longe.cũ ibi no.ff. de diuer.& tẽpo.præscrip. Allegat etiã Guili.de cu.in.l.ij.C.de vsu.pro emp. ¶ Et si diceretur mihi, ꝙ hæredes ipsius Petrilli fuerunt in mala fide volendo præscribere bona pagani inuentarizata & per consequens Antonelli eius filij
6 & hæredis. † & stante ista mala fide, nullo tempore currit prescriptio de iure canonico, vt concluditur in.c. Si diligenti.de præscri.reprobatis dictis per Bar.in.l.sequitur.§.si viam.ff.de vsucap. Licet postea remittat decisione Sanctæ matris ecclesiæ: & bene fecit.quia in cõtrariu est cõmunis conclusio per multa iura

iura & rationes : quæ causa breuitatis omitto.¶ Ad hoc respondetur,ex quo sumus in præscriptione rerũ mobiliũ, autem.malęfidei.C.de præscriptio.lon.
7 tempo.† non vendicat sibi locum in hoc casu scilicet in vsucapione rerum mobilium : ex quo tãtum habet locũ in præscriptione rerũ stabilium : vt dicit ibi Angelus.& firmat Alexan.de imo-in.l.pomponius.§.cum quis.ff.de acquiren.possesio.& in secũdo volumine consilio.cxxxiiij.incipiente,in causa & lite vertente.versic.nec huic habet obstare &c.¶ Item quia Iacobus filius dicti Petrilli potuit vsucapere bona mobilia in inuentario contenta : vt dicit Ioannes de Imo.in.d.l.sequitur.§.hæres.& Dy.in capitu possessor.de regulis iuris.libro.vj.& Alexander in dicto consilio.cxxxiiij.¶ Et si diceretur mihi nimirum si ipse Antonellus finita tutela non egit contra tutorem vel eius hæredem per tantum tempus longissimum : vt restituat bona inuentariizata: quia ipse Antonellus erat debitor per instrumentũ liquidũ hęredi ipsius Pe-
8 trilli sui tutoris in vncijs ducẽtis : † & sic videtur inter ipsos facta quædã tacita compẽsatio : licet nunquam fuerit opposita prout requirebatur : vt dicit Bar.in.l.j.ff.de compensatio. Et per cõsequens adhuc ipse Antonellus est debitor,si illud nõ soluit,si apparet liquidum instrumentũ.¶ Ad hoc respondetur ꝙ si Antonellus stetit per sexaginta annos,& à tutore non petijt bona inuentariata:nõ propterea sequitur,quòd ipse non sit debitor instrumentarius,& hoc debitũ non debilitat præscriptioné contra eũ allegatã : vt supra dictum est nec cõtra præscriptionem obstat,ꝙ ille contra quem præscribitur,erat debitor præscribẽtis?ergo nõ procedit præscriptio:quia non memini me legisse talem
9 exceptionem posse opponi.† Ideo si nõ reperitur exceptio in iure contra regulam,debemus stare regulæ quæ vult,ꝙ præscriptio longissimi temporis excludit omnem actione : vt suprà ostensum est.¶ Secunda præsumptio,ꝙ bona inuentariata fuerunt restituta,est,ꝙ res ista transiuit sub silẽtio:verisimile est, ꝙ de satisfactione fuerũt factæ scripturæ,& propter saccomannum ciuitatis Neapolitanæ tẽpore ducis Renati fuerunt perditæ:& sic ad probandũ amissionem rerum vel scripturarum,sufficit probare saccomannũ:nam de scripturis
10 statur iuraméto partis,† vt dicit Pau. de castr.in.l.sicut iniquũ.C.de fide instrumentorum.vbi dicit,probato furto per testes,tunc statur iuramento partis de scripturis & de tenore:vt notatur in l.si de possessione.C.de probationibus.& in.l.si quando.C.vnde vi.& notatur in.l.testium.C.de testibus.vnde probato saccomanno,amissio rerũ probatur ex coniecturis vt dicit Angelus in.l.si quis ex argentarijs.§.prætor.ff.de edẽ.& in istis multũ operantur coniecturæ & verisimilitudines:& sic stante dicto casu disrobationis & silẽtio longissimi temporis,arguitur de satisfactione bonorũ contentorũ in inuentario.¶ Tertio ad præsumendum satisfactioné bonorũ in inuentario contentorũ adducitur:nã ipse Antonius filius præfati pagani habuit penes se inuentariũ suorũ bonorum:& sic habuit notitiã,ꝙ tutor eius debebat illa bona sibi restituere:
11 † q̃a qui habet scripturã penes se,pręsumitur scire cõtenta in ea:vt in.l.non est serẽdus.& ibi Bald.ff.de transactionibus.¶ Item erat patruus dicti Iacobi filij dicti Petrilli,& sic erat coniunctio sanguinis.Itẽ stetit ꝑ sexaginta annos,

& non

& non petijt restitutionē bonorū cōtētorum in inuentario. Accedit ꝙ dictus Antonius erat debitor Petrili instrumētarius in vncijs ducētis, & ipse Antonius fuit administrator bonorū Iacobi filij dicti Petrilli. Et sic habebant communia negotia inter eos. Certè prima facie potest dici ꝙ militet hoc casu dispositio. l. procula. ff. de ꝓbationibus: vt videatur tacitè facta remissio inter eos.

12 † Nā volūt Doctores, ꝙ resultet præsumptio prędicta per dictā legē procula, requiruntur tria copulatiuè.

¶ Primò taciturnitas longi temporis.

¶ Secundò coniunctio sanguinis.

¶ Tertiò calculatio rationis sæpius inter eos facta, absq; eo, ꝙ de illo debito in ratione fuerit facta mētio. Aliâs illa duo sine hoc tertio nō sufficiūt: vt declarat Bart. in. l. libertis quos. §. j. ff. de alimē. & ciba. leg. Bar. Bal. Saly. & Flo. in d. l. procula. Bar. & alij in. l. dotem. ff. sol. mat. Bal. in. l. cū ꝓponas. la. j. & in. l. si certis an. in. v. col. C. de pac. Pro hoc allego optimā decisionē Ang. & Ioā. de imo. in. l. recusari. ff. de. acq. hęre. vbi dicunt, ꝙ si soror permisit hęreditatē paternā diu possideri per fratres, & cū egebat aliquo, petebat a b eis, vt a fratribus suis, exclusa ꝙ videtur repudiasse potentiæ succedendi, nō ex solo cursu tēporis: quia nō prę scribitur nisi longissimo tēpore: vt in. l. licet. C. e. sed intelligitur repudiasse tacitè per. d. l. procula. ꝙ intelligo dicit Io. de Imo. si nō errauit in iure, per id quod habetur in. l. claudius. eo. ti. Secus dicit, si diu soluit, & cū fratribus nihil habuit commune. quia nihil ab eis petijt, nec cū eis ratio-

13 nē calculauit de aliquibus gestis. † Nā tunc diuturnū silentiū nō inducit repudiationē per. d. l. licet. ¶ Retulit commissarius, quòd ex processu apparet esse probatū, ꝙ ille Iacobus, qui erat debitor Antonelli per inuentarium erat sub cura & gubernatione Antonelli, & omnia reponebat in eius manu. Et ipse Antonell⁹ gubernabat eius bona: & omnia erant sub potestate ipsius Antonelli. Et ipse Antonellus fecit expēsas in ducēda vxore Iacobi: Et in articulis ipsius Antonelli dicit, ꝙ ipse petijt calculū, licet non probet. Satis potest dici largo modo, quòd in hoc casu militet decisio. d. l. ꝓcula. sed in veritate & strictæ deficit illud tertiū requisitū, scilicet calculatio rationis sæpius facta: & de illo debito non fuit facta mētio: sed tamē loco calculatiōis sunt omnia supradicta. Tamē quia non habeo legem, ꝙ prædicta sunt loco calculationis. Ideo cōcludo in pūcto iuris, ꝙ. l. procula non habet locū in casu nostro. ¶ Adducitur quartò, ꝙ pręsumendum sit, ꝙ fuit satisfactus Antonellus de bonis inuentarizatis, ex eo, ꝙ omnia bona ipsius Iacobi fuerunt administrata ꝑ ipsum Antonellū: & Iacobus ei pręstabat obedientiā. Ita, ꝙ etiā bona quæ habuit Iacobus in dotē à sua vxore peruenerunt in posse Antonelli: Ergo præsumendum est, ꝙ omnia bona inuētarizata peruenerunt in posse Antonelli: quia Antonellus habens bona Iacobi in sua administratione & posse poterat

14 sibijpsi soluere & satisfacere. † Nec est præsumendū, ꝙ voluisset iactare suum. l. cum de indebito. ff. de probationibus. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pign. actio. l. si cū aurum. ff. de solut. poterat enim ipse Antonellus vt tutor Iacobi & eius creditor prætextu inuētarij propria autoritate sibijpsi satisfacere absq; decreto iudicis: vt est; tex. in. l. fistulas. §. fundū. & ibi gl. ff. de cōtrahen. emp. Idem voluit Bald. in. l. cum ipse. in fin. ff. de contrahenda emptione. Vbi dicit quòd

quòd tutor potest sibi soluere de rebus pupilli quæ non possunt seruãdo seruari, prout erãt bona descripta in inuentario. Item de re ipsa debita sicut sunt bona inuentarizata, poterat sibi soluere: ex quo omnia peruenerũt in eius posse per d.§.fundũ secũdùm Bal.in.d.l.cũ ipse.

15 ¶ † Fateor tamẽ quòd si agnatus est creditor pupilli, qđ non posset esse eius tutor, per textum in autentica minoris debitor. C. qui dare tut.te. po. ¶ Nec obstat, si diceretur, ꝙ nõ videbatur dictus Antonellus iactare suum, si non sibi satisfaciet, licet poterat satisfacere, ex quo habeat bona debitoris in manu sua, & voluit expectare. ¶ Quia respondetur, quod probatur in processu, ꝙ ipse Antonellus erat in necessitate & paupertate. Et non præsumitur, quòd in necessitate quis sit liberalis vt in.l. rẽ legatam ff.de adimen.leg.no.in.l. si vsusfructus. ff.de iure dot. Imo præsumitur, ꝙ ipse Antonellus qui administrabat omnia

16 bona Iacobi † ꝙ adduxerit de illis bonis id quòd sibi debebatur ex inuentario: vt probatur ex.l.sed si damnũ.§.peculiũ.in vers.nam eleganter.ff. de pecu. vnde dicit Ang.ibi, quòd si administrator est creditor illius, cuius bona administrat, præsumitur suum exigi fecisse: quod est no.dignũ secũdum eũs & tãto fortius, qa dictus Antonellus gessit se pro tutore: & fuit administrator bonorũ Iacobi: & nõ fecit inuẽtariũ de bonis

17 ipsius Iacobi: † & sic resultat violẽta p̃sumptio cõtra eum, qui non fecit inuentariũ, ꝙ habuit malũ animũ scilicet fraudãdi. vt no.in.l.tutor.§.qui repertoriũ. in prin.ff.de admi.tuto.bene facit.l.fin. & ibi Bal.in prin.C.de iure delibe.& .l. fi.C.arbi.tute. ¶ Quinta coniectura est, quia ex quo Antonellus administrauit omnia bona Iacobi, præsumitur quòd ipse fecerit, qđ verisimiliter alij administratores fecissent: aliàs diceretur in culpa: vt dicit Bar.in.l.si eũ venderet.§.fi. ff.de pign.& Bal.in.l.solã.v.co.C.de testi.Bar.in.l.ꝙ nerua.ff.de pos.& Ange. in.l.cõtinuus.§.cũ ita, post Bar.per illũ tex.in ver. plerique eiusdem cõditionis. ff.de ver. obli. sed culpa nõ pręsumitur,

18 nisi probetur: † quia culpa debet probari per allegantem: vt dicit Bar. in.l.in illa stipulatione si kalendis.ff.de ver.obl. per.l.iij.§.si ad diem.ff.de re militari.l. ij.ff.si quis cautio.gl.& Cy.in.l.ij.C. de iure emphyteutico.doc.in.c. super his. de accusationi. sed quilibet secundũ experientiam: quæ est optima rerũ magistra: vt in.c.quàm sit de electione.in.vj. habens bona sui debitoris in manu, de quibus potest soluere sibi, credendũ est, quòd verisimiliter sibi satisfecit: & reliquũ restituet: ergo idẽ fecisse verisimiliter pręsumendum est pręfatum Antonellum. ¶ Sexta coniectura est ad ostendendũ, quòd bona inuẽtarizata sunt restituta, qa dictus Antonellus attẽta qualitate suę personæ, q̃ erat diligentissima in suis iuribus exigẽdis in curijs, vbi regit iustitia: probatũ asseruit cõmissari causę. Ex hoc similiter p̃sumit, ꝙ sibi satisfecit de bonis in eius posse existentibus: vt in simili dicit glo.& Bald.in.l. si præsidi. C. de donationibus ante nupt.

19 † ꝙ attenta qualitate personę pręsumitur liberalitas. Similiter ex qualitate p̃sonæ arbitrãdũ est, prout est eius qualitas. vt not. Bal. in.c.j.ex qui.cau.feu.amit. Et ibi multa dixi de qualitate hoĩs attẽdẽda, & ad p̃bãdũ qualitatẽ animi ex pręterito, p̃sumit in p̃senti.c. semel malus.de regu.iur.in.vj.c.scribam.de p̃sumptionibus. Bal.in.l.ex p̃sona. C.de p̃bat.& in.l.ij.in fine.C.quãdo p̃uoca. non est necesse. & in.l. non ignorabit.

C.ad

C.ad exhibédũ.Bar.in.l.si cui.ff.de accusa.per illũ tex.& not. Alex.de imo.in ij.volumi.consi.cij.in.v.col.incipiente, super primo de quo quæritur. Si ergo qualitas animi sui erat, qa diligentissimus in exigendis debitis suis, dicédum est, quòd exigit sibi satisfaciendo de bonis Iacobi quę ipse administrabat. ¶Septimò cõiectura í ex eo quòd postq̃ ipse Antonellus factus fuit maior, contraxit societatem cũ Iacobo de Lazaro, & in dicta societate posuit de capitali vncias cétumoctoginta: vt constat per instru-
20 mentum publicum. † Et in alia manu ipse Antonellus soluit Baldaxaro de Rosa vncias quadraginta vnam, vt constat per instrumentum publicum. Ex quo coniecturandũ est, quòd de bonis inuétarizatis habuit dictas vncias ducentas viginti vnam, cũ aliunde habere non potuisset stante temporis breuitate, nisi de bonis paternis inuentarizatis, cum ex processu non appareat probatum aliunde potuisse habere. ¶Octaua coniectura est, quia probatur in processu quòd ipse Antonellus habuit aliqua ex bonis inuentarizatis, sicut est fronteria, quam ipsa vendidit. Item habuit certa bona debitorum cõtenta in dicto inuentario, quos exigit, vt retulit commissarius causæ. ¶Ité habuit bona supellectilia. Si ergo sibijpsi soluit partem bonorum contentorum in inuentario, vbi poterat totum sibi soluere, coniecturãdum est, quòd totum sibi soluit
21 sicut dicimus † quòd partis agnitio arguit agnitionem totius, secundùm Bartolum in.l.ex duobus.& in.l.si is cui res.de legatis.ij.quia non est præsumédum quòd ille qui poterat sibi totũ soluere, solum partem sibi soluit ex quo hoc sibi damnosum est. argumen.l.plebē.ff.fami.ercifcundæ.&.l.tutor.§.lucius.ff.de vsur.l.quidam estimauerunt per doctores.ff.si cert.pet.bene tamen fatendum est, quòd qui soluit partem, nõ videtur soluisse totũ. Et ideo potest agi ad residuum secundum Bartolum in.l.in commodato.§.duobus.ff.cõmodati. ¶Nona coniectura est, q̧ iste Antonellus nunq̃ traxit in iudiciũ ipsum Petrillum vel eius filios hæredes super restitutione bonorum contentorum in inuentario, quę bona nõ erant modica. Vnde arguitur quòd ideo nõ egit, quia tunc téporis ex quo factũ est reces poterat probari satisfactio, & sic patefie-
22 bat eius iniustitia. † Præsumitur enim iudicium fugiens de sua iustitia diffidere.de pręsump.c.nullus.xj.quæstio.j.in c.christianus.vij.q.ix.c.decernim*.quę iura ad præsens propositũ allegat Lud. roma.in cõsi.suis.clxix.incipi.magister Paulus.in princip.& voluit do.Abb.in d.c.nullus. ¶Decimò adducitur ad cõiecturãdum restitutionem dictorũ bonorum, contentorũ in inuétario, quòd Antonellus noluit habere fidem de vncijs quinq; per eũ mutuatis dicto Petrillo sine pignoribus, vt cõstat p instrumentum. Dicendum est quòd minimè voluit habere fidem de bonis contentis in inuétario, quæ sunt valoris vltrà ducatorũ tria milia, hoc arguméto vtitur tex.& ibi gl.in.c.cũ in cũctis.in verbo, multosortius.de electio.bene facit tex. in.c.cum illorũ.ibi,& maiora intelligũtur illis ꝓhibita, quibus vetita sunt minora.facit.l.qui indig.ff. de senato.cũ similibus. ¶Est enim considerandum,
23 † quòd ex quo agit de re antiqua, excedente tempus sexaginta annorum per indicia & coniecturas, dicitur fieri plena probatio.vt dicit Ang.in.l.at qui natura.§.cum me absente.ff.de neg.gest. & in.l.titius.ff.quib.mo.pig.vel hypo. sol.&

sol.& auf.quas actiones.C.de sac.sanc. eccle. Pau.de ca.in cōsi.clxj.inci.in præ senti causa.in.j.col.& no.Inno.in.c.ve niens.de verbo.sig.vbi etiam dicit,ꝙ fa ctum antiquum dicitur,quando exce dit tempus quadraginta annorū.& idē dicit do.Anto.de but.in.c.peruenit.de emp.& vendi.& probationes quæ fiunt per indicia & coniecturas, possunt dici manifestissimæ ꝓbationes.vt in.l.si tu tor.cu ibi not.C.de pericu.tuto.l.licet. ff.de leg.j.voluit Pau.de ca.i cōsi.clxj. incipi.visis his,quæ superius allegātur
24 in.iij.col.† & illud quod constat præ sumptiuè,satis dicitur apparere.vt di cit do.Abb.in.c.scribā.de præsump.& Bal.in.l.fi.ff.de hære.insti.vnde cū su mus in facto ita antiquo,licet dictę præ sumptiones,quādo nō essemus in facto ita antiquo,fortè non probarēt satisfa ctionem bonorum,contentorū in inuē tario,tamen in facto antiquo probatio nes minus sufficientes & leuiores suffi ciunt.vt dicit Cy.& Bart.in.l.si quidē. C.sol.ma.& Bal.in.l.cōuēticulā.C.de episco.& cleri.& in.l.iiij.C.de ꝓba.& Archidia.xvj.q.iij.c.inter memoratas. Alex.in.ij.vol.cōsil.clxxxvj.inci.in hac causa & lite.in.ij.col.in versi.hoc præ posito.¶ Et ex istis præsumptionib' tā legis quam hominis peruenitur ad dif finitiuā in causa ciuili.c.afferte.de præ sumptio.no.in.l.excusationem in prin. ff.de excusa.tut.Docto.in.c.quia veri simile.de præsump.Cyn.& Bald.in.l. siue possidētis.& in.l.fi.C.de proba.Et quæ non pro[redacted] cta prosunt.de quo in.c.cu causam.de proba.& in.l.ij.in glo.ff.de excusa.tut.
25 cum concor.¶† Sed magnum dubium est, vtrum contra inuentarium possit fieri probatio,quòd bona cōtenta in eo sint restituta aliter quàm per scripturā, atteto quòd dicit.l.fi.C.arbi.tut.quòd contra inuentarium non potest contra rium probari. Item si debitum in scri ptis est contractum,solutio probāda est in scriptis,vel per quinq; testes.vt in.l. testium.C.de testibus.no.Bal.in.l.ge neraliter.C.de non numera.pecu.& in l.cum de indebito.in fi.ff.de probatio. & not.Ange.in auf.de instru.cau.& fi de.§.j.dum quærit,au magis credendū sit instrumento,quàm testibus.Et cer tè Bald.in dicta.l.fin.dicit,quod est ma gnum dubium,& arguit ad partes:fina liter ipse Bald.allegat gloss.in.l.pupil lum.C.de vsu.pupil.quæ vult,ꝙ tutor qui fecit inuentarium,potest produce re testes ad æternam rei memoriam,ꝙ nihil debet.Nec obstat.d.l.testiu.quia ibi loquitur quando scriptura erat ne cessaria ex cōuentione partiū.& ita sen tit Bar.in.d.l.generaliter.Secus quan do est necessaria scriptura ex legis di
26 spositione.† Nam tunc potest fieri pro batio indirecta per testes cōtra scriptu ram,sicut est probatio directa cōtra in uentarium.Sicut dicimus in contractu emphyteutico, qui requirit scripturā, & tamen solutio cesus potest probari ꝑ testes.vt bene declarat Bald.in.d.l.te stium.sed probatio directa cōtra inuen tariū vel aliam scripturā fieri nō potest quādo scriptura est de necessitate.licet Bal.in.d.l.testium.referat Richard.de Salice.in dicta.l.testium.tenuisse con trarium,& Venetijs fuisse obtentum se cundum eum. ¶ Et volui videre Bart. de sal.in.d.l.testiū.qui similiter tenet opinionem dicti Richar.patrui sui.s.ꝙ solutio bonorum cōtentorū in inuēta rio nō possit probari,nisi per scripturā vel per quinq; testes.¶ Sed ego pro opi nione Bald.allego notabilem glo.Ioā. and.in cle.vnica de probatio.quæ vult

c quòd

quòd cõtra præsumptionem iuris,& de iure non admittitur probatio in cõtrarium directa. Sed indirectè sic.allego etiam Bartol.in l.ꝙ ad præsens.C.de
27 murilegulis.lib.xj.vbi dicit,†quòd illi qui habent reddere rationem de bonis,suppellectilibus,vel alijs rebus,quę vsu consumuntur, sufficiat probare,ꝙ tanto tempore verisimiliter debuerũt posse corrũpi.allegat in argumẽ.l.fi.C. de alimẽ.pu.præstan.faciũt notata per Imo.in.l.diuortio.§.interdũ.& ibi per do.Francis.de aret.ff.sol.matri.¶Et sic infertur,ꝙ contra inuentariũ põt ꝓbari restitutio bonorũ non solũ per scripturam & testes,sed etiã ꝑ præsumptiones.¶Sed satis dubito,an dictæ præsumptiões sint ptinẽtes,ex quo relatũ est,ꝙ aliàs sunt circa decem anni,ꝙ hæredes Iacobi filij Petrilli conueniri fecerunt Antoniũ suprà restitutioné prædictarũ vnciarũ ducẽtarum.Et ipse Antonius eos cõuenit super reddẽda rõne,& reliquorũ restitutiõe bonorum pagani sui pris,& tandẽ ipse Antonius ꝓduxit dictum inuẽtariũ in iudicio.Et hæredes dicti Petrilli se defendebãt,ꝙ bona cõtentã in dicto inuẽtario,sunt restituta, & allegabant multas ex dictis præsumptionibus ad arguendũ restitutioné bonorũ cõtentorũ in inuẽtario,& tñ illis nõ obstãtibus per sntam sacri Consilij fuerunt hæredes Iacobi,& sic hæredes Petrilli cõdemnati,vt oĩa bona inuẽtarizata quæ nõ sunt restituta restituant dicto Antonello,& dictus Antonellus fuit eis cõdẽnatus ad dictas vncias ducentas,& facta fuit executio cõtra ipm Antonellum,& hæredes Antonelli:nũc petunt bona inuentarizata non restituta ab hæredibꝰ Iacobi virtute dictæ sen
28 tentiæ.† & ipsi hæredes Petrilli se defendunt cõtra inuentarium, deducentes illud idẽ,quod dixerunt in primª instãtia,quod nõ videtur licitũ de iureᵒ per no.in.l.per hãc.C.de tẽpo.appella. ¶Itẽ ꝗa dictæ præsumptiões & cõiecturæ tacitè fuerũt repulsæ ꝑ sntam prędictã,quæ quidẽ sntã præsumitur iusta, quoad iustitiã & rectitudinẽ,postꝗ̃ trãsiuit in rẽ iudicatam.vt notabiliter dicit Alex.de imo.in.iij.vol.cõsil.xxij.& in consi.cxxxvj.in.v.col.& talis sentẽtia facit præsumptioné iuris & de iure: nisi probetur ꝙ per falsa instrumẽta sit lata:vt dicit idẽ Alex.in eo.volu.consi. clv.in.ij.col.Nã talis sentẽtia quæ trãsiuit in rem iudicatã,habetur pro veritate,& impugnari non põt.vt dicit idem Alex.in eo.vol.in cõsi.clxxxij.in.ij.col. vnde dicti hæredes Iacobi aliter de iure habent probare restitutionem bonorũ,cõtentorum in inuẽtario quàm per præsumptiões prædictas tacitè repulsas per dictã sententiã,sed an dicta sen
29 tẽtia fuit iusta,† Deus sit,cui nihil occultũ.¶Stãtibus istis cõsiderationibus pro & cõtra omnibus Dominis de Cõsilio,fuit visa decisio huius causæ multũ dubia,& in rebus ambiguis absolutum non debet esse iudicium.dicit tex. xxxiij.distinctio.c.fi.ne veritas offendatur.¶Et propterea totum Consiliũ [redacted]endũ de iure & de facto, dominis Doctoribus de sacro Consilio.& ambæ partes fuerũt contentæ,& fecerunt compromissum in posse sacri Consilij,& sic postea latum fuit laudum:per quod hincinde partes fuerunt absolutæ,verùm de illis [redacted] uit condemnatus Antonellus filius pagani,ad soluendum hæredibus Petrilli,quas ipse Antonellus spoliauit:hæredes Iacobi restituant hæredibus Antonelli vncias centum infrà decem & octo menses: de quibus

quibus soluantur tantùm Antonio de Alexandro creditori filiorum & hæredum Antonelli de Campora ducati cẽtoni quinquaginta tantùm. Et de residuo vsq; ad complementum sui debiti sibi satisfiat in nominibus debitorũ dicti Antonelli ꝑ tertia parte: & alia tertia pars sit hæredum Antonelli, & alia tertia pars hæredum Iacobi.

Additio. De probatiõe plena quæ fit per coniecturas & indicia. vide Pet. de anch. consil. cccx. nu. vj. & Chassanæum consi. liiij. nu. xix. & consilio. lxiiij. nume. xij. & Hyppoli. de marsil. in Rub. C. de proba. nu. cccxv. & in. l. fin. nu. iij. C. ad leg. cor. de sic. & in practica. §. principium nu. xiij. & §. expedita. numero. lxxxj. & sing. ccccclxxxiiij. incipien. pluries. Et de probatione per famam. Anch. consi. ccliij. nu. ij. & Stepha. Bertran. parte. j. consi. xlj. nume. vij. & parte. ij. consil. lvj. nu. iij. & ccvij. nume. vj. & cclx. nume. ix. Et per Hyppoli. in. l. de minore. §. plurium. nume. xlix. lj. & lx. & in Rub. C. de probatio. nume. cxciiij.

Decimaquarta Decisio.

De interdicto quorum bonorum, & de requisitis in eo.

Summarium.

1 *Interdictum quorum bonorum quam probationem requirat, & quando habeat locum. nu. 3. 10.*

2 *Sumptum de sumpto productum non probat legitime.*

3 *Interdictum quorum bonorum an habeat locum si opponatur pendere quæstionem falsi testamenti in alio iudicio.*

4 *Exceptio dominij an obstet agenti interdicto quorum bonorum.*

5 *Instrumentum diuisionis probat dominium.*

Protocolum productum ad probandum testamentum non probat simpliciter illud, maxime nuncupatiuum.

Testamentum nuncupatiuum probari debet per septem testes.

Testamentum fuisse confectum solenniter cum septem testibus, per duos testes potest probari.

6 *Priuilegium propter rebellionem perditur.*

Principi dicenti in scriptis talem rebellem, an credendum, si non constet de rebellione.

Confessio productis tacita, resultat ex productione scripturæ de contentis in illa.

7 *Hæreditatis aditio præsumitur ex actibus, qui non possunt fieri citra ius & nomen hæredis.*

Allegari saltem debet, quod probari non potest.

Probatio dubia non releuat.

8 *Instrumentum locationis rei non probat locationem illius.*

Acquirens ab aliquo, an videatur fateri illum esse dominum.

Principem rei dominum fateri videtur, qui ab illo rem donatam habet.

9 *Testator non potest disponere sine Regis assensu quod illi qui sunt in quarto gradu, secundum ius ciuile succedant in feudis.*

Feudalia bona sub generali donatione bonorum an veniant.

Bonorum paternorum appellatione non includuntur feuda.

10 *Confessio facta per procuratorem in alio iudicio & ad aliũ effectum non præiudicat.*

Verbum heredibus, positum in substitutione exponitur de filijs. 4.

Cannellus de Diano † habens, tenẽs & posidẽs certa bona burgensatica & feudalia, fecit testamentum: in quo instituit Ecclesiam & hospitale sanctæ Mariæ nũtiatæ

de Neapoli hæredé. Testatore mortuo ecclesia adiuit hæreditaté, Insurgit quidam Frácíscus de diano filius & hæres Busali filij Petrilli de diano. fratris quódam do. Iacobi de Diano, q nominabatur Loperrico, & dicit, ꝙ virtute cuiusdam donationis factæ per Reuerendiss. dominū Gasparé de diano, olim archiepiscopū Neapo. dicta bona petita post morte dicti Ioannelli sine liberis legitimis & naturalibus, sunt subiecta restitutioni faciendæ ipsi Francisco: & propterea adeptus fuit possessioné ipsorū bonorū ¶ Item dicta bona sunt subiecta restitutioni, dicto Frácisco ex alio capite, videlicet virtute testaméti dicti Iacobi de diano nominati Loperrico. Et per indultū Regis Ladislai cū cōfirmatione Reginæ Ioannæ secundæ, Dicta Ecclesia & hospitale agit cōtra dictum Franciscū interdicto quorū bonorū, dictus Franciscus replicat, nō habere locū dictū interdictū. Ex quo post mortem Ioannelli sine liberis dicta bona venrūt restituéda ipsi Frácisco, tum virtute testaméti Perechi, tum virtute priuilegij regis Ladislai, tum virtute dictæ donationis. Sed pro parte Ecclesiæ replicabatur, ꝙ illa donatio nō loquitur de bonis

4 quæ ipse Ioannellus possidet tempore mortis suæ: sed loquitur de donatione bonorū paternorū, maternorū & fraternorū, sic in genere: & nō ꝓbatur in specie quæ bona tempore donationis possidebat donator: & sic nō probatur idétitas

2 bonorū. ¶ † Præterea dicta donatio inquātū respicit dictū grauamé, quo ad bona feudalia sine Regis assensu, nō potuit fieri per cōstitutioné regni, constitutioné d. uæ memoriç. ¶ Ité fideicommissum prædictū, contentū in testamento Perechi, nō probatur legitime: quia testamentū Perechi nō est productū in forma probante, eò quia productū fuit sumptum de sumpto. & sic non probatur diuisio allegata per dictum testamétum. Et per consequens non militat ordinatio Regis Ladislai de bonis ipsis, restituendis dicto Francisco, facta diuisione post mortem dicti Ioannelli, & maximè quia pedet quæstio falsi super dicto testamento Perechi in magna curia vi-

3 cariæ: † qua pédente dominiū allegatū per dictū Franciscum requirit altiorem indaginem: & non impedit restitutioné in interdicto quorum bonorum. Quæritur modò, quid iuris. ¶ Fuit super hoc primo excitatū, vtrum pro parte Ecclesiæ sanctæ Mariæ fuerunt omnia requisita in interdicto, quorum bonorū probata. Et fuit visum ꝙ sic. Nam probatū fuit, ꝙ Ioannellus possidet omnia bona, petita in tempore mortis suæ exceptis aliquibus. ¶ Item fuit probatum, ꝙ fecit dictum testamétum, & solenniter, in quo instituit hæredem dictam Ecclesiam. Item ꝓbatū, ꝙ ecclesia adiuit hæreditatem. Et per cōsequens fuerūt probata omnia, requisita in hoc interdicto quorū bonorū: vt insti. de inter. §. adipiscendæ. & in. l. j. C. quo. bo. & in Spe. de testa. §. nunc dicendū. ¶ † Secundo fuit dubitatū: vtrū exceptio dominij sit admitteda cōtra agentem, interdicto quorum bonorū. Quod dubium examinatur in. l. fi. C. quo. bo. & per Saly. in. l. si quis ad se fundum. C. ad leg. iul. de vi. & p Are. in. §. quadrupli. insti. de actio. & conclusum fuit, ꝙ exceptio dominij tunc obstat; quando in promptu cōstat de dominio: aliàs si requirit altiorem indaginem, reseruatur in iudicio petitorio: pro qua conclusione allegat textus in. l. is à quo. ff. vt in possess. lega. & ita se habet communis conclusio Bart. Bar. & Ange. in dicta. l. fin. & glo. in. l. j. ff. eo.

ff. eod. titu ¶Tertiò fuit dubitatū, vtrū dominium ex parte conuenti super bonis petitis sit taliter deductū, quòd non requirat altiorem indaginem. Et ex parte cōuenti prætenditur constare de dominio ex triplici capite. ¶Primò virtute diuisionis factæ in testamento Perechi, vbi dicitur, quòd facta diuisióe per mortem Ioannelli sine liberis, deueniāt
5 hæc bona dicto Francisco. ¶† Ad hoc fuit responsum, ꝗ dominiū non est probatum: quia illa diuisio contenta in testamento Perechi non est probata: quia protocollum ad probandum testamentum Perechi, nō probat ipsum testamētum nec diuisionem: vt dicit Cyn. in l. contractus. C. de fi. instru. Et patet ex notatis in consti. Reg. instrumentorum robur. Item testamentum Perechi præsupponitur, ꝗ sit testamentum nuncupatiuum, quod probari debet per septé testes, licet per duos testes posit probari testamentum esse confectum solenniter cum septem testibus secundū Bald. in l. ij. C. de bo. pos. secundùm tabu. Et in processu hoc nō est probatum. ¶Nec etiam dictus Franciscus probat dominium ex priuilegio Regis Ladislai concessum dicto Perecho: quia constat ex scripturis dictum Perechum fuisse re-
6 bellem do. Regis, † propter quā rebellionem dictum priuilegium fuit extinctum: vt dicit Bald. in proprijs terminis in titu. de pace constantiæ. in versu. nos romanorum. in verbo. priuilegio. Et si diceretur, quòd de rebellione nō aliter cōstat, nisi ex narratis per ipsum principem, cui non creditur, per id quod dicitur per And. in c. j. in fin. de controuer. feudo. apud pa. terminan. cum concor. ¶Quia ad hoc respondetur, ꝗ ex quo Franciscus produxit ipse tale priuilegium, ex hac sua productione insurgit quædam tacita confessio in iudicio facta, de omnibus quæ cōtinentur in ipso priuilegio. iuxta notata in l. cum precibus, de li. ca. & in l. j. C. de cōfe. & in l. alia. C. de his qui vt indi. per Bal. ¶Itē in processu non est articulatū. nec probatum aditiones hæreditatis dicti Pere-
7 chi taliter, vt requirebatur de iure. † Et licet ex actibus qui non possunt fieri citra ius & nomen hæredis præsumatur aditio, vt dicebat Barto. in l. gerit cum simili. ff. de acquiren. hære. hoc verum est, si allegatur, aliàs secus vt dicit Alexand. in. ij. volu. in consi. xciij. in. ij. col. Nec etiam dominium probauit dictus Franciscus ex donatione Reuerendissimi domini Gasparis, in qua continebatur dictum fideicōmissum, vt post mortem Ioannelli sine liberis dicta bona deueniant ad hæredem Busali, ex quo nō constat in processu quæ fuerunt bona do. Gasparis, & pro qua parte sunt eius bona paterna & materna, & vbi sunt. & sic dubia probatio non releuat. vt in c. in præsentia, de proba. cū simili. ¶Item quia illud instrumentū donationis non
8 probat dominium: † quia quando locator agit rei vendicatione contra locatarium, & producit instrumentum locationis, illud instrumentum non probat dominium vt dicit Cyn. & Bald. in l. si quis conductionis. C. loca. glos. in c. inter dilectos. quę incipit, sed hoc falsum. de fide instru. Barto. in l. si aliena. ff. solu. matri. & in l. legata. ff. de adi. leg. Et not. glos. & Ange. in l. j. in versicu. à non domino. ff. de publi. vbi si acquiro à te rem aliquam, non videor fieri te dominum: vt dicit Bal. in l. ad probationem. C. loc. & Spec. in titu. de loc. §. nunc aliqua. ver. lij. & ibi Bald. in. viij colum. & no. Alexand. in. iiij. volu. consil. xij. incipiente, viso processu. & sic per dictum

instrumentum donationis nō probatur dominium ex parte Francisci, nisi probasset alia adminicula: vt dicit gl. & Ange. in l. officium. ff. de rei vendi. & dicit Ange. hoc verū nisi in donatione principis. Et tanto magis non probat dominium per prædicta in bonis feudalibus, contentis in dicta donatione: vbi est dictum fideicommissum: in quo disponitur, quod illi qui sunt in quarto gradu, succedūt in feudis: quia dictus testator nō potuit hoc facere sine assensu regio:
9 † quia Baro potest feuda vinculare, vt sit successio vltra gradus contentos in constitutione regni: quæ incipit, vt de successionibus: quia sapit speciem alienationis prohibitam, vt in constitutione Reg. constitutionem diuæ memoriæ allegatam. Itē in dicta donatione bonorum paternorum & fraternorum &c. non comprehenduntur feuda: quia sub generali locutione bonorū non veniūt feuda per capi. in generali. si de feu. fue. contro. inter domi. & agna. ¶ Est bene aduertendum, quòd Franciscus actor, dum sibi fiebat dubium, quòd nō probabat de identitate bonorum, ipse producebat ad probandum identitatem bonorum, quandam confessionem fa-
10 ctam † per procuratorem Ioannelli in alio iudicio, & ad alium effectum: sed de eo non fuit facta vis, per id quod voluit Compostellanus & Abbas sic. in cap. per inqu sitionem, de elec. & firmat Felinus in c. j. circa fi. vt lit. non contesta. Allegabat etiam dominium dictus Franciscus esse probatum per capitula inita inter Busalum & Ioannellum: in quibus est vnum capitulum, quòd bona episcopi Nicolai de diano post mortem dicti Ioānelli sine hæredibus, quòd exponitur in substitutione .i. sine filijs: vt not. ff. ad Trebel. l. ex facto. §. si quis ita deueniant ad Busalum & eius hæredes. Quia ad hoc respondetur, quia in processu non apparet, quæ sunt illa bona episcopi Nicolai quæ fuerūt possessa per dictum Ioannellum. Et sic cum dominium ex parte Francisci nō fuit probatum in dicto interdicto quorum bonorum: sed allegatum, requirit altiorē indaginem, debet reseruari in petitorio iudicio. Et sic fuit per omnes dominos votatū, quòd condemnetur dictus Frāciscus ad restituendum possessionē bonorum, quam recepit post mortem dicti Ioannelli possessorū per ipsum Ioannellum tempore mortis suæ, vna cum fructibus dicto hospitali hæredi dicti Ioannelli, etiam cum expensis à publicatione citra.

Additio. De hoc interdicto quorum bonorum vide Bertrandi parte. iij. cōsil. ccl. nume. ij. Et de exemplo & exemplato fideq; protocolli vide Ancha. consi. xlj. nume. ij. & consil. ccxlij. nume. v. & consi. ccccxxxj. numero. j. Chassineum consil. xvj. nume. vij. Steph. Bertran. parte prima. consil. clxxvj. parte. ij. consi. xliiij. nume. iiij. & consil. cxxxj. nume. x. parte. iij. nu. iij. & consil. xxxix. nume. j. & consil. ccxxxij. nume. iiij. & consil. cclxj. nu. j. & consil. cccxxj. nu. ij.

Decimaquinta Decisio.

☞ De beneficio restitutionis in integrum, petito per tertium post cōclusionem & publicationem in causa.

Summarium.

1 ☞ *Autor laudatus priuilegiatus petens beneficium post conclusionem in causa, an admittendus.*

Autor laudatus quis sit.

Autor laudatus debet audiri in terminis, quibus reperitur in causa.

Autor

Autor laudatus ex sua persona, testes denuo inducere an possit.
2 *Intellectus ad l. is à quo ff. de rei vendi.*
3 *Tertius ex sua persona potest iudicem recusare.*
Tertius cuius interest veniens in causa duorum, an possit opponere exceptionem & pro 3 telare iudicium.

Trum si autor laudatus comparet in iudicio ad defendendum reum citatum, & post publicationem in causa, & post conclusionem petat beneficium, quia mulier vidua, vel alia persona, cui competit beneficium restitutionis in integrũ. Vtrum tale beneficium sit ei cócedendũ. Quidam dicebant quod non: † quia autor laudatus est tertius, citatus ad causam ad instantiã conuenti, & tunc debet audiri in terminis, in quibus est, quãdo venit post lit. contest. vt not. Barto. in. l. si perlusorio. ff. de appel. vbi ex sua persona non potest testes denuo inducere: vt in capi. cum super. de re iudi. Et hoc ad effectum: vt per beneficiũ retardet processum inter actorem & reum principales: sed bene tanquã tertio cópetenti beneficium restitutionis in integrũ: quia mulier per consti. Regni, obscuritatem: vel minor, debet concedi ipsum beneficium per consti. Regni minorũ iura. vnde expedietur causa inter reum & actorem præstita fideiussione per actorem, ꝙ si autor laudatus per aliam sententiã vicerit, restituet executionem ei, cui promissa est euictio iuxta l. is à quo. ff. de rei vendi. ¶ Alij dicebant † ꝙ ex quo defensio principaliter pertinet autori laudato, & ex sua persona habet beneficiũ restitutionis, nõ debet sibi denegari id, quod de iure cómuni sibi cópetit, cũ de eius interesse principaliter agitur. Non obstat d. l. is à quo, qa illa lex nõ loquitur; qñ tertius venit ad causam principaliter: sicut est in véditore qui agit causam super dominio, cuius periculum est emptoris quod reuertitur ad véditoré. 3 ¶ Itẽ † quia si tertius ex sua psona põt iudicẽ recusare: vt in. c. cũ super. & ibi doct. de offi. deleg. Ergo ex sua persona debet etiã cócedi restitutio in integrũ. ¶ Itẽ dicit Bart. in. l. si quis libertatẽ. ff. de peti. hære. ꝙ licet duo litigent inter se, põt venire tertius, cuius interest, & opponere exceptioné, & facere differri illud iudiciũ. Idẽ Bart. in. l. Titia. ff. sol. matri. secundũ veram lecturam. & in. l. si suspecta. in princi. ff. de inoffi. testa. & Bal. in auten. nũc si hæres. C. de liti. Et 4 dicebãt cõiter sic fuisse practicatũ, † ꝙ autori laudato existenti in minori etate, vel si sit mulier vel miserabilis persona, petéti beneficiũ restitutionis in integrũ fuit cóceßum. Tñ in causa do. Ant. Mazuchi, fuit adhibita causæ cognitio, vt viderẽtur articuli autricis laudatæ, si concernant eius defensioné: & si p eorũ lecturã appareret, ꝙ defensio esset legitima, nõ obstante conclusione in causa, restitueretur ad faciendũ dictas defensiones iuxta no. in. c. j. & in. c. auditis. de resti. in integ.

Decimasexta Decisio.

De euictionibus, & secundo creditore euincente rem hypothecatam.

Summarium.

1 *Venditio facta de bonis pupillaribus sine solennitate non tenet.*
Emptor venditori quam denuntiationẽ debeat in lite mota super re vendita.
2 *Creditor secundus volens à primo euincere creditore qui emit, ad quid tenetur.*
Creditor secũdus quãdo possit euincere per ius,

ius, offerendi primum debitū ipsi emptori bona debitoris. 4.

3 *Hypotheca extinguitur per emptionem rei & acquisitionem dominij.*

Obligatio semel extincta reuiuiscit: quando reuocabiliter transfertur dominium.

5 *Oblatio pretij ad quā tenetur secundus creditor pro euincendo re debitoris vendita non facta in prima instantia, an possit in causa appellationis fieri.*

Iudex ex officio quando constat sibi liquidè de exceptione non opposita, debet habere de ea rationem.

Vit in relationibus positum, † ꝙ quidā Ligorius tutor certorum pupillorum tam suo nomine quā nomine & pro parte eorundem, vendidit quādā terram ipsorum pupillorum cuidā Iacobo emptori pro certo ꝑtio, & tradidit. Isti pupilli agūt contra dictum emptorem, ex eo quia venditio non valuit tanquàm facta sine solennitatibus, fertur sententia in fauorem pupillorū, & sic recuperant ipsam terram: & ipsis tenentibus terram prædictam, eam vendunt præfato Iacobo pro certo prętio inter eos conuento, & eis tradito & soluto: & sic Iacobus ipse bis emit dictam terrā: iste emptor agit pro euictione virtute hypothecæ super quadam domo quę fuit ipsius Ligorij, quę peruenit ad tertium possessorem, tanquàm sibi obligata pro euictiōe, virtute primi instrumenti emptionis factæ à Ligorio: cui facta fuit denūtiatio in illo iudicio in forma iuxta .l. emptor. & ibi per Bart. C. de euict. Ille tertius possessor domus q̄ vocatur Hieremias, dicit se defendendo, quòd pater Ligorij per publicū instrumentum erat suus debitor in vncijs tribus: & dicūt testes, quòd istud debitum fuit excōputatum in prætio dictæ domus, quàm vendidit. Ligorius prædictus filius & hæres Loisij dicto Hieremiæ & dictus Hieremias vendidit postea alteri dictā domum: & hic vltimus possessor cōuenit.

2 † Dicit Hieremias autor laudatus, ꝙ ipse est anterior creditor pro illis tribus vncijs: & si secundus creditor Ligorij pro causa euictiōis vult euincere à primò creditore, qui emit, debet soluere debitum, & sic offerre dictas tres vncias aliàs non posset euincere. per text. in .l. j. C. si anti. cred. vbi dicit, ꝙ si primus creditor auctoritate legis vel pacti vendit bona debitoris: securus est ipse emptor, vt non possit cōueniri à secūdò creditore, offerēte primū debitū. Sed si debitor dederit in solutū, vel vēdiderit primò creditori, & ipse creditor alteri vēdiderit: tūc secūd' creditor pōt euincere, per ius offeredi primū debitū ipsi emptori. ¶ Et per magnā curiā vicariæ fuit iudicatū pro Iacobo, scilicet assistētiā esse pręstandam in domo dicti Hieremię pro dicta euictione, nulla facta mentiōe de ipsis tribus vncijs, pro quibus erāt per prius obligata dicta bona dicti Ligorij. Et ideo per dictū Hieremiā est appellatū ad sacrum Consiliū.

3 † Replicabat Iacobus appellatus, quòd illa hypotheca vnciarū triū dicti Hieremię, eo ipso ꝙ emit domū hypothecatā fuit extincta per .l. neq; pign'. ff. de reg. iuris. Itē quia solutiōe eius, ꝙ debetur, omnis obligatio tollitur: vt insti. quib. mo. tolli. oblig. §. j. ¶ Ad hoc respondebatur, ꝙ hoc est verū, donec dominiū non est euictū: sed postquā est euictū, reuiuiscit obligatio & hypotheca per tex. in l. ex sextāte. §. latinus largus. ff. de exceptio. rei iudi. ¶ Quæritur modo quid iuris, vtrum secundus creditor admittatur

tatur

tatur ad hoc ius offerendi prædictarum vnciarum triū,& poſsit excludere primum creditorem cui fuit vendita dicta domus,& in pretio fuerunt excomputatæ dictę tres vnciæ. Omnibus domi
4 nis fuit viſum,† ꝙ ex quo Hieremias creditor in vncijs tribus nō vēdidit do miu iure creditoris illi tertio poſſeſſori, put erat in primo caſu.d.l.j.C.ſi antiqui.credito.quo caſu fuiſſet ſecur⁹,qa non poſſet euinci à ſecūdo creditore p ius offeredi:ſed Hieremias ipſe primus creditor emit domū à debitore:& ipſe emptor poſtea alteri vendidit:certè ſecundus creditor habet ius offerēdi per tex.in.d.l.j.ij.reſpō. Nec obſt.ꝙ extinguitur pignus vel hypotheca per acquiſitionem dnij per.d.§.latinus.& per.l. Libera quædam Theodora.C.de ſen.& interlo.om.iudi.&.l.ſiquis aliam.ff.de ſol.qa illud verū quādo dominiū irreuocabiliter fuit quæſitū.Secus ſi reuocabiliter,per.d.§.latinus.cum ſimi. Et propterea fuit cōcluſum,ꝙ dictus Iacobus qui emit à dictis pupillis,& eſt ſecund⁹ creditor,ſi vult euincere à primò creditore,qui emit à Ligorio domum,& ex computauit debitū vnciarū triū, debet admitti ad offerendum ipſas tres
5 vncias,& euincere domū.† Et quia talis oblatio nō fuit facta in prima inſtantia,poteſt fieri nūc in cauſa appellationis,per regulam,nō poſita ponā &c.de qua in.l.per hāc.C.de tēp.appel.Item quia exceptio nō oppoſita,ſi liquidè cō ſtat ex eadem ſcriptura,iudex ex officio de ea habet ratione.vt in.l.eū q ita. §.q ita.p Bar ff.de verb.obl Et ſic pariter fuit votatū per magnam Curiam vicariæ,& per ſacrum Conſilium:hoc addito:quòd ſecundus creditor admittatur ad offerendum dictas tres vncias, debitas primò creditori,ſi vult euincere ab ipſo,& ſic poſtea fuit ſententiatum.

Deciſio.XVII.

De permutatione rerū ſpiritualium cum temporalibus.

Summarium.

1 *Spirituale cum temporali etiam fauore principis an poſſit permutari,& an pro alio princeps facere poſsit ſub ſui priuilegij velamine.*
Bona ad vſum pauperum deputata,non poſſunt commutare cum bonis in beneficium conceſſis.
2 *Princeps quando poſſit cum eccleſia permutare etiam ipſa reclamante.*
Permutatio inter eccleſiam & priuatū fieri nequit,niſi in caſu neceſſitatis & euidentis eccleſiæ vtilitatis.
Permutatio cu hoſpitali non poteſt fieri inuitis eius magiſtris.
3 *Permutare ſpiritualem rem cum temporali non licet.*
Vtilitas communis non debet in priuatā burſam conuerti.
4 *Eccleſia cathedralis licet ſit ſine populo,non deſinit eſſe cathedralis per vnionem cum hoſpitali.*
Epiſcopatum extinguere ſine magna cauſa non licet ſummo pontifici.
5 *Regi nō licet venire cōtra factu defuncti.*
Res ſtabilis eccleſiæ donata cum prohibitione alienationis,non poteſt alienari ex neceſſitate vel vtilitate,ſi eccleſia habet alia bona.
6 *Tempus de iure eſt in conſideratione.*
Fructus in diuerſis locis poſiti,maiori recolliguntur impenſa.

Regia curia affectabat,ꝙ magiſtri hoſpitalis ſanctę Mariæ annūtiatæ pmutarēt ciuitatē Leſenæ cū epiſcopatu Canæ,& p certus,cen

ctis censualibus & introitibus, existentibus in dicta ciuitate Lesenæ pro danda ipsa ciuitate nepoti dñi Marini brancacij ex sorore sua, vxore quondã Antonij de Accia. ¶ Quæsiuit à domino Antonio de Alexandro, & à me modum & ordiné, vt fieret dicta permutatio. Nos dedimus votum nostrum Regi, quòd talis permutatio nõ debet fieri: nec propterea est facienda per nouem media.

1 ¶ Et primũ, † quia bona dicti hospitalis sanctę mariæ sunt deputata ad vsum pauperum, & nõ possunt permutari cũ ilhs bonis, quæ in beneficium sunt concessa, put est dictus episcopatus. gl. est no. in cle. j. de rerum permutatio. ¶ Secundò quia licet princeps posſit permutare cũ ecclesia ex iusta vel rationabili causa, puta quia habet prædium suum vicinum prædio ecclesiæ, & tũc in permutatione sufficit quòd ecclesia non sit in damno. vt in capitu. j. de rerum permu. Et hoc procedit etiã, si ecclesia non vult consentire: quia poterit per superiorem cõpelli. vt in capi. quæsitum. eo. titu. & voluit Abbas sicu. in dicto. c. j.

2 † Et ista procedunt, quando princeps vult permutare, vt res pmutata remaneat sibi. Secus si pro alijs vult permutare, prout erat in casu isto: tunc non valet permutatio. vt in autentica. vt decætero non fiant commutationes. Et tunc si fiat permutatio inter ecclesiam & priuatum nõ potest aliter fieri, nisi in euidentem vtilitaté ecclesiæ, vel ob necessitatem. vt in. d. c. quæsitum. & ibi Abb. & in. c. nisi cum pridem. de renuntia. vij. quæstio. j. capitu. scias. & capi. episcopus. not. Archidia. in capitu. j. de rerũ permuta. lib. vj. Sed in ista desiderata permutatione non cõcurrit, nec euidens vtilitas dicti hospitalis, nec necessitas, vt est notorium: ergo minimè Papa consentiret. ¶ Tertiò quia magistri dicti hospitalis expressè dixerũt, quod nolunt cõsentire, & eis inuitis fieri non potest. vt patet in. d. c. quæsitũ. per Abb. & per Fede. de senis in tracta. de rerum permu. xxv. qõ. & sentit glo. in dicta clemen. j. de rerum permu. 3 ¶ † Quartò quia fieret permutatio de re spirituali cum temporali: quia daretur feudũ pro episcopatu, quod non licet. c. fin. de rerum permu. ¶ Quintò quia in tali permutatione concurrit simonia: quia datur ciuitas pro episcopatu. vt in. d. c. fi. & de pac. c. cum pridé. j. q. ij. c. quã pia. & no. in. c. super hoc. de renũ. vnde vtilitas cõmunis, quæ debet inspici in permutatione, redacta fuit ad priuatam bursam contra iura. vt in. c. irrefragabili. §. inter. de offic. ordi. secundũ Oldr. in cõsi. cclxi j. incipien. in quæstiõe & c. ¶ Sextò quia oporteret episcopatum Canæ, autoritate Apostolica vniri cum dicto hospitali, & non propterea desinit illa † ecclesia esse Cathedralis, licet sit sine populo. vt in. c. j. per Innocen. ne sede vacante. & not. Andr. de iser. in. c. j. in additio. magna. de capi. corra. Et sic oporteret, quod in ista permutatione summus Pontifex extingueret illum episcopatum. & licet Papa posset facere, tamen non conuenit sine magna causa. vt dicit ibi Andr. & patet in capi. sicut vnire. de exces. prela. & not. gl. ix. q. iij. c. per principalem. & hîc nulla est sufficiens causa, ad hoc ergo vt valeat vnio, requiritur, quòd fiat ob euidentem vtilitatem vel necessitatem secundùm Andr. ibi & Oldr. in. d. consi. cclxj. & patet in. c. exposuisti. de preben. & in. c. dudũ. de rebus eccle. nõ alie. in. vj. & hîc nulla istarum cõcurrit. 5 ¶ † Septimo nõ licet domino Regi venire contra factũ defuncti. per. l. cum à matre. C. de rei vend. cũ concor.

concor. Nam Regina Ioanna secunda reliquit dictam ciuitatem Lesenæ dicto hospitali: cum clausula, quòd nũquàm possit alienari: cui Reginæ successit Rex Alphonsus eius filius adoptatus autoritate sedis Apostolicæ: & post eius mortem in Regno patrio successit Rex Ferdinandus eius filius cum autoritate & fauore Apostolicę sedis: ita, ꝙ in eius persona feudũ huius Regni est hęreditariũ, merito in hoc non conuenit venire contra factũ defuncti. ¶ Octauò quia quãdo res stabilis donatur ecclesiæ cũ prohibitione, ꝙ nõ possit alienari, si habet alia bona, illa non possunt alienari etiã ob euidentem vtilitatẽ vel necessitatem, vt est gl. in. c. verum. de cõdi. appo. Sed ista ciuitas sic peruenit dicto hospitali. & notorium est, quòd dictũ hospitale habet alia bona. igiť &c. ¶ † Nono & vltimo si ista permutatio fieret, esset multum damnosa dicto hospitali: quia inspecto valore presentis status, ꝙ tẽpus est de iure in cõsideratione. vt dicit Archi. xij. qõ. ij. c. fine exceptione. & not. in. c. ad nostram. de empt. & ven. & in. c. ꝑuenit. de arb. no. Doct. in. l. ij. C. de rescin. ven. dicta ciuitas valet plusquã dictæ res, q̃ affectantur dari in excambium. Et tantò magis quia fructus dictarum rerũ sunt in diuersis locis: & sic cum maiori impensa recolliguntur. Istis rationibus intellectis decretũ fuit per totum Consiliũ Regium, quòd dicta ꝑmutatio nullo modo fiat, nec amplius de ea loquatur.

Decisio. XVIII.

De pœna mendacis dicentis alieno nomine se possidere.

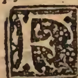
Summarium.

1 *Intellectus ad. l. fin. ff. de rei venditione.*

Reus in iudicio conuentus dicens alieno se possidere nomine, & contrarium apparet per instrumentum, an in pœnã mendacij possessionem rei perdere debeat.

2 *Sententia quandoq; retractatur propter nouiter deducta in causa reclamationis.*

Intellectus ad. l. si quis inficiatus. ff. depositi.

FVit dubitatum in sacro Regio consilio † vtrum lex fina. ff. de rei vendi. habeat locum, si reus conuentus in iudicio, dicat se alieno nomine tenere & possidere. Et postea reperiatur per publicum instrumentũ, quòd rem illam quàm dixit alieno nomine possidere, possidebat tũc temporis nomine suo proprio. ¶ Fuit conclusum, quòd dictus reus in pœnam mendacij debeat perdere possessionem rei, de qua fuit conuentus. per id quod in proprijs terminis consuluit Ludouicum romanum, in consilio. lxx. incipiente, visis themate & quæstione. vbi plenæ in secunda columna examinat dictam. l. fina. & auten. item si possessor. C. qui potiores in pignore, hypothecáve habeãtur. & allegat ad hoc Specu. in titu. de primo & secundo decreto. § . restat. versic. quid si nominans. & Bar. & Bald. in. l. ij. C. vbi in rem acti. & Bal. in. d. l. fi. & duas rationes, vt ibi latius per eũ. Et sic fuit reuocata quædã sententia sacri Consilij: qua declarauit cõuentos non debere perdere possessionem virtute. d. l. fina. quia in illa instantia non erat probatum, quòd possedisset nomine suo, sed in causa reclamationis fuit productũ instrumentũ emptionis factæ à Zachagnino nomine suo: & confessio patris conuenti, qui dicebat, quòd cõuentus eius filius possedit nomine

mine suo.† Et sic ex nouiter deductis fuit votatum, quòd possessio propter dictum mendacium conuictum per publicum instrumentum emptionis transferatur in actorem, saluo iure proprietatis cum restitutione expensarum à tempore productionis dicti instrumenti, iuxta nota. in l. si quis inficiatus. ff. depositi.

Decisio. XIX.

De restitutione spoliatorū, & exceptione spoliationis, vt supersedeat in causa intentata.

Summarium.

1 *Exceptio contrarij spolij de rebus mobilibus, an admittatur contra agentem de spolio rei immobilis. nume. 3.*

Dispositio c. frequens. de restitutio. spoliato. in vj. an habeat locum in quæstione feudali, vbi exceptio spoliationis est de rebus mobilibus.

2 *Feuda à publico processerunt.*

4 *Exceptio de re priuata non admittitur contra agentem spolio pro re ecclesiæ.*

Ecclesiæ res sunt publici iuris.

Compensatio de publico ad priuatum nō fit.

Priuilegium opponendi exceptionem spolij, est restringendum.

5 *Casus in quibus exceptio spoliationis, vt supersedeatur in causa non habeat locum, remissiuè.*

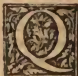
Intellectus ad. c. frequens. de restitutio. spolia. in. vj.

Intellectus ad. l. si te bonis. C. de iure deliberandi.

Expulsus de ciuitate, & spoliatus bonis non habet exceptionē spoliationis aduersus suos creditores.

7 *Colonus expulsi spoliatus à communi, non liberatur a domino suo.*

Exceptio spoliationis solum repellit illum, qui tenetur interdicto vnde vi.

Quidā Baro agit † petitorio & possessorio super quodam castro quaternato cum potestate suspendendi &c. Contra quendā nobilē qui non spoliauit, sed vitio spolij non purgato peruenit castrū ipsi conuento. Iste reus opponit contra agentē, q ipse baro actor spoliauit ipsum conuentum nonnullis bonis mobilibus, concludens in sua exceptione, quòd propterea non potest procedi in dicta causa petitorij & possessorij: sed debet dari terminus quindecim dierum, ad probandum dictam exceptionem spoliationis, & interim debet supersederi in iudicio intentato per actorem per tex. in. c. frequens. de restitutio. spoliato. in. vj. ¶ Dicebatur, in contrarium, quòd dispositio. d. capi. frequens non habet locum, quando quæstio est de feudo, & exceptio spoliationis est de rebus mobilibus. Item quia dicta dispositio. d. c. pcedit de iure canonico, & non de iure ciuili. Quæritur, quid iuris. ¶ † Ad primum post longuam discussionem fuit cōclusum, quòd ex quo feuda processerunt a publico. vt in. § optimum. in autentica de exhiben. & introd. re. Et sępius hoc dicit An. de vsi. feu. Si agitur pro feudo quaternato, & reus apponat exceptionem spolij de bonis mobilibus, p quibus competeret, vel actio furti, vel vi bonorum raptorum. Quod isto casu non cōpetit dicta exceptio: licet si non essemus in feudis, talis exceptio deberet admitti: vt dicit Ioannes andreæ, & Petrus de ancharano in. d. c. frequens. & Abbas siculus in capi. ij. de ordi. cognitio. dantes pro regula † quòd exceptio spoliationis opposita tunc est admittenda cum dicto priuilegio, quando com

do competeret excipienti interdictum vnde vi, vel vi bo. rap. vel vis expulsiua vel ablatiua. Et ratio differentiæ inter feuda & alia bona feudalia in hoc casu est. Quia iste res mobiles, de quibus opponitur exceptio spoliationis contra agentem ad feudum quaternatum non processerunt a publico sicut feudum, sed sunt res priuatæ. Et ideo non admittitur ista exceptio spoliationis pro rebus mobilibus contra agenté ad feudum. & per hoc allegatur id quòd volunt Io. mona. & Petrus de ancharano in. d. c. frequens. circa fi. vbi concludut
4 † quòd agenti super rebus ecclesiæ nō obstat exceptio spolij rerum priuatarum: quia res ecclesiæ sunt publici iuris: & de publico ad priuatum non fit cōpensatio, sicut de vna statiōe ad aliā: vt in. l. j. & . iij. C. de compen. secundum Io. mona. vbi suprà. & sentit etiam do. Abb. in. d. c. ij. secundū vnam solutioné de ordi. cogni. Et pro hoc facit, quia priuilegiū opponédi istā exceptioné spolij, est restringendū & nō ampliandū. vt dicit Pet. de ancha. in. d. c. frequés. circa fi. & Abb. in. d. c. ij. in. iij. col. & sic nō debet extédi ad feudū, ꝙ à publico pro cessit. Et ita fuit visum omnibus dominis de consilio. Et ista limitatio est satis notanda, quia nō reperitur tacta per aliquem. ¶ Alios autem casus in quibus nō habet locū exceptio spoliationis ad effectum, vt supersedeatur in actione intentata ponit. d. Abb. in. d. c. ij. de or.
5 cog. ¶ Est † & alius casus, quem tangit Cy. in. l. si maritus. C. de dona. inter vir. & vxo. videlicet si intentet iudiciū vi bon. rapto. vel conditio. l. Si quis in tantam. non habet hoc priuilegium: secus si intentetur interdictum vnde vi, & causa esset meræ possessionis, tunc est priuilegiata. Et licet Cyn. non dicat de exceptione spoliationis, tamen idem dicendum est in exceptione spoliationis. ¶ Ad secundam exceptioне dictum fuit ꝙ. c. frequens non procedit in foro ciuili. allegabat Bar. & Bal. & Ang. in. l. si te bonis. C. de iu. delib. vbi dicit Bar. opponendo de. d. c. frequens. Sol. Aliud de iure ciuili. Aliud de iure canonico. Et Auge. dicit ibi ista verba formalia. Iste tex. videtur de directo contradicere dispositioni. d. c. freques. Sol. secundum Bar. illud de iure canonico: istud de iure ciuili. Sed per omnes dominos fuit conclusum, ꝙ. d. l. si te bonis. nō est
6 contra. d c. frequés: † quia. d. c. frequés habet locū, quādo quis cōuenit ab illo, qui eū spoliauit: tūc exceptio spoliationis impedit prosecutioné iudicij intentati. Secus si spoliatus cōueniat, & opponat exceptioné spolij facti à tertio & nō ab egéte, tūc nō pōt opponere exceptionem spoliationis. vt supersedeat in iudicio intentato: & ita procedat. d. l. si te bonis. Et propterea Bald. ibi bene dicebat, ꝙ expulsus de ciuitate de facto, & spoliatus omnibus bonis, non habet exceptionem spoliationis contra creditores suos: quia sunt spoliati à tertio.
7 † Et subdit, quòd si coloni expulsorū sunt spoliati à communi, & sunt coacti portare bladum & pecuniam, non sunt per istam spoliationem liberati à dominio eorum. allegat Specu. in titu. de restitutio. spolia. §. nunc dicamus. ver. porro. & firmāt omnes scribétes in dicto. c. frequens. & Abbas in dicto capi. ij. de ordi. cognit. vbi etiam dicit, quòd exceptio spoliationis solū repellit illū, qui tenetur interdicto vnde vi. Secus si tenetur alijs remedijs possessorijs. Et dicit Alexan. & Ias. in dicta. l. si te bonis. quòd in hoc errauerunt Bartol. & Angel. & idem tenet Matthæ. de mathesilla.

thesilla in suo no.clxxxv. Et ita pariter fuit conclusum. Et prædicta vera sunt, si agatur ciuiliter & opponatur de spoliatione. Sed si criminaliter agatur, tūc pōt opponi exceptio spoliationis omnium bonorum vel maioris partis, siue sit facta ab agente, siue à tertiò. vt dicit Ioan. andr. Pet. de ancharano in d. cap. frequens. in tertio notabili.

Decisio. XX.

De emptione: & vēditione, & duplici interesse, lucri cessantis, & prætij non soluti.

Summarium.

1 *Emptor rei pretium non soluens, an teneatur ad duplex interesse, pretij non soluti, & lucri cessantis.*

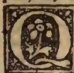
2 *Interesse lucri cessantis à quo, & quādo licitè peti possit, & quid in articulis illius deducendum veniat.*

3 *Debitor pauper non tenetur ad interesse lucri cessantis secundum theologos.*

4 *Interesse pretij nō soluti debetur tam de iure ciuili, quàm de iure canonico.*

Fructus rei emptæ percipere sine solutione est contra bonam fidem.

5 *Emptor pretio rei emptæ non soluto quando faciat fructus suos, nec teneatur ad interesse pretij non soluti.*

1 Quidam nobilis † vendidit nonnulla bona stabilia cuidā rustico certo prętio inter eos cōuento, soluendo ad tempus certum, & tradidit, demum emptor fuit in mora soluendi pretium, venditor petit interesse prętij non soluti à tempore morę: quia emptor habuit rē, & pretiū & fructus rei: & petebat à vēditore duplex interesse, scilicet lucri cessantis, & interesse saltim pretij nō soluti respectu fructuū ipsius rei venditæ. Emptor dicebat ad nullū interesse teneri, quia interesse ꝙ petebat velatē, petebatur sub nomine interessis, cū in veritate erat vsura, quæ omni iure est prohibita. Quęrit quid iuris. ¶ Fuit cōclusum in cōcilio ꝙ istud interesse lucri cessantis petitū per dictū venditorem, non debetur per dictū rusticū: quia licet secundū iuris dispositionem licitè possit peti interesse lucri cessantis ab eo, qui solitus est pecuniā suā ponere ad iustū lucrum & mercantias: vt dicit Bart. in l. j. C. de sent. quæ pro eo ꝙ inter. & Cano. in c. salubriter. de vsu. & Io. de ana. in c. cōquestus. eo. tit. 2
† tamen hoc verum est, quando certū est, ꝙ ille nobilis fuisset lucratus, si pecuniā habuisset, vt quia probaretur, ꝙ habu t prę manibus talē mercātiam, de qua fuisset lucratus, & quia pecuniā nō habuit: nō potuit emere, vel alio modo pōt cōstare, ꝙ si habuisset illā pecuniā certitudinaliter fuisset lucratus, quod non erat probatum in dicto processu, sed solum probabatur, ꝙ dictus nobilis Lucas Antonius Vulcan⁹ cōsuetus erat lucrari ex mercantijs: nō sequitur ergo si habuisset dictam pecuniā, fuisset lucratus: quia posibile est, ꝙ non fuisset lucratus, ex quo multa potuerunt euenire. ꝙ nō lucratur ex mercātia: hoc expresse dicit Pau. de cast. in l. non vtiq. §. nunc de officio. ff. de eo ꝙ cer. lo. allegat bonū tex. in l. quēadmodū. §. si nauis. in fi. ff. ad leg. aqui. & de acq. re. do. l. naturalē. §. j. in fi. ¶ Hanc eandē conclusionem sentit Bar. in d. l. j. C. de sen. quæ pro eo, ꝙ inter. dum dicit. Et apparet quasi pro certo, ꝙ ex ea lucratus fuisset &c. ¶ † Et ego hanc sententiam confirmabam alio medio: nam iste emptor erat rusticus & pauper, & per impotentiam non soluit prætium conuentum: & 3

tũ:& volũt theologi, quòd quando quis per impotentiã non soluit debitũ, non potest conueniri pro interesse lucri cessantis: ita firmat beatus Antoniꝰ archiepiscopus florentinus in secunda parte suæ summæ, in titu. de auaritia. char. xxix. versi. quid de pœna apposita. ¶ Circa secundùm interesse ratione prætij non soluti habito respectu ad fructus rei emptæ, fuit per omnes conclusum, † quòd
4 istud interesse debeatur tam de iure ciuili, quã de iure canonico, per text. in .l. curabit. C. de actio. empt. tenent Cano. maximè Io. de ana. in c. conquestus. de vsuris. qa contra bonã fidem est, ꝙ emptor pcipiat fructus absq; solutiõe prętij rei emptæ: vt in .l. bona fides. ff. de act. empt. secũdũ Bal. in .l. fi. in fi. de iur. do. & no. gl. in .l. socius q in eo. ff. ꝓ soc. & firmat Alex. in .j. vol. cõsi. xcvj. in fi. & in .iiij. vo. cõsi. cxxj. in .j. col. bene tñ verũ
5 est, † ꝙ si facta traditione rei venditæ & non soluto prætio post tempus cõuẽtũ, & immineret euictio, & emptor non soluit prætiũ, & venditor non obtulit fideiussorem de euictione, tũc emptor facit fructus suos: & non habet locũ interesse prætij non soluti respectu fructuum. Ita notanter limitat. d. l. curabit Bal. in l. j. C. de bo. mater. quę limitatio non habet locum in casu nostro: quia nulla lis mota fuit dicto rustico, nec imminebat euictio, ideo fuit condemnatus dictus emptor ad dictũ interesse respectu fructuũ ipsorũ bonorum venditorũ liquidandorũ tempore executionis sentẽtię.

Additio. Emptor prætio non soluto, an teneatur ad vsuras & interesse, etiam de iure pontificio tractat egregie do. Stepha. Bertrãdi parte. iij. consi. cix. Et an ad minus pro ea parte pro qua soluit lucretur fructus & acquisierit dominiũ consuluit idem Bertrandi parte. j. consi. cccxviij. numer. vij. Et quid si post emptionem res reuertatur, an fructus sint ita lucrati, vt nihil extrà sortem recepisse videatur emptor, decidit Ancha. consil. xix. num. 2.

Vigesimaprima Decisio.

De falsificatoribus rescriptorum & sigillorum, & de pœna illorum.

Pœna falsificãtis literas regias vel eius sigillum & manum, an sit capitalis. numero. 7.

Summarium.

1 *Falsificare literas regis manus est delictum, quàm vti falsis literis Regis.*
2 *Falsificans bullam papalem degradatur: qui vero falsa bulla vtitur, priuatur officio & beneficio. 3. 6.*
Falso rescripto vtens potest sine pœna penitere, secus in falsario.
Falsarij ipso iure sunt priuati.
3 *Instrumẽto falso vtens nõ tantũ punitur, quãtum vtens falso principis rescripto.*
4 *Glossę opinio nõ contemnẽda, vbi doctores cõmuniter non concludunt contra eam.*
Rescripta imperialia quo encausto scribenda sint.
5 *Extensio ex maioritate rationis in exorbitantibus non fit.*
Statutum pœnale non extenditur ad alium casum.
Literę pœnales nouem modis falsificantur.
6 *Omissio scribendi solennitates in testamento exigens pœnam falsi non extenditur ad alios actus.*
7 *Extensio de casu ad casum non fit in pœnis.*
Falsum est, quòd à vero deuiat.
Mutare fatus dicitur, qui à vero deficit, & quid sit mutare.
Mediũ non potest dari inter verũ & falsum.
8 *Pœna mortis in crimine falsi quibus irrogetur, & quibus non.*
9 *Constitutionis verbis non conuenientibus,*

nec conuenire videtur eius dispositio.
Robur literarum Regis consistit in sigillo.
10 *Conatus in atrocibus pro consummato non habetur crimine, quãdo pœna est statutaria,*
Statutum non extenditur ad casum fictum.
11 *Vulnerasse an sufficiat animo occidendi non occisum, vt pœna sequatur capitalis.*
Forma cuiusunq; rei ex consummatione est.
Scriptura facta imperfecta nemini est nociua. numero .12.
Falsum tribus modis sumitur.
12 *Notarius faciens instrumentum nullum alio respectu quã falsitatis nõ põt de falso puniri.*
Statutum correctorium iuris communis non extendendum.
13 *Casus omissus à statuto, reuertitur ad dispositionem iuris communis.*
Statutum faciens mentionem de scriptura, intelligitur de valida tantum.
14 *Exceptio nullitatis instrumenti an possit opponi statuto exceptionem falsitatis contra instrumentum tantum admittente.*

1 DVbitabat̃ apud Regiã Maiestaté,† quæ pœna secũdùm iuris dispositionẽ veniret imponenda ei, qui scribit literas sub nomine Regis, & contrafacit eius signaturam, & etiam contrafacit alias manus, quæ de stylo ponunt in Regijs literis veris, & vadit ad sigillatoré, vt illas sigillet vero sigillo, sed sigillator ipsas non sigillauit: eo qa habuit ipsas suspectas de falso. ¶ Prima facie videbat̃ posse dici, put dixerũt duo Regij Auditores, ꝙ in isto Regno est cõstitutio Imperatoris Regis Federici, quę dicit: ꝙ qui literas Regis mutat, aut noto sigillo signat, capitali sñia feriatur. dicit ibi Andr. de iser. punit̃ capite, qui falsificauit literas & sigillum Regis. C. de diuer. rescript. l. sacri affatus. C. de fal. l. maioré. Sed infrà dicã, quomodo hæc intelligantur. ¶ Et pro ista parte facit: quia maius delictũ est facere falsas literas Regis, quã vti falsis literis Regis, quod comprehedit̃ ex impositione pœnæ. 2 † Nam de iure canonico qui falsificat bullam papalem est pœna degradationis. Si verò solum modo vtatur falsa bulla, non est pœna degradationis. Sed pœna priuationis beneficioru & officiorũ: vt in. c. ad falsariorum. versi. qui verò de crimi. falsi. Item cõprehedit̃ ex pœnitẽtia permissa. Nam qui vtitur falso rescripto, põt pœnitere in. xx. dies. vt dicit Host. in sum. eo. tit. Sed qui fecit rescriptum falsum, falsarius non põt pœnitere sine pœna. vt in. c. dura. de cri. fal. ¶ Ite falsarij sunt ipso iure priuati, nõ sic vtentes. vt dicit idé Host. & Io. de ana. i. d. c. ad falsariorũ. hoc firmat Cy. in. l. ij. C. de fide instr. & patet in. l. falsam. §. ordine. ff. de falsis. 3 † inquãtũ volunt ꝙ grauiori pœna puniatur, ꝙ falsificat quàm qui vtatur: sed clarũ est, ꝙ maior pœna imponitur ei, qui vtitur falso rescripto principis, quã ei qui vtit̃ falso instrumẽto, vt patet in præallegata. l. maiore. Et quæ sit ista maior pœna dicit glo. in. L. vbi. C. ad legẽ corne. de fal. ꝙ imponit̃ pœna mortis ei, qui vtitur falso rescripto, sed ei q̃ vtitur falso instro imponit̃ pœna publicatiõis bonorũ cũ deportatione: vt in. l. j. §. fina. ff. ad legem corn. de fal. tamen Ang. in. d. l. maiorem. hoc nõ tenet. sed dicit quòd illa maioritas, de qua in. l. maiorem, consistit in inuestigando, & nõ in puniẽdo. Et sic vult, quòd in vtroq; casu. i. tã in vtẽte falso instrumento, quàm in vtente falso imperiali rescripto, sit pœna publicationis & deportationis. & licet Salic. in. d. l. maiore. teneat illam gl. in. d. l. vbi. & Ioan. de ana. in. d. c. ad falsariorum. in

viij.

viij.col.& referat Sali.& nihil dicit vltra circa hoc.
4 † & ab opinione glos.non sit recedēdum, vbi docto.communiter non concludunt contra eam: vt dicit Iaco.but.in.l.j.C.qui pro sua iurisdi. Tamen negari non potest, quòd glo.& Saly.loquuntur de pœna imponēda vtenti falso rescripto,& nihil dicunt de fabricante vel faciente falsum rescriptū, quæ sit pœna falsificantis rescriptum, nō habemus expressum, quòd sit pœna mortis naturalis in aliqua lege, vel in aliqua glo.nec lex sacri affatus dicit, ꝙ falsificans literas regis, sit pœna mortis naturalis. Sed tātum dicit, quòd rescripta imperialia non debent scribi de cōmuni Encausto, sed de Encausto ex ardore cocti muricis & triti conchilij & musti:& debet surgere, purpureo colore. Et isto encausto vtitur solus imperator,& non alij. Et si alius vteretur, imponitur ei pœna capitalis cum publicatione bonorū:& sic dicta lex non dicit id, ad qđ ipam allegat And. ¶ Sed posset attentari per rationē, quòd si vtenti falso rescripto imponiť pœna mortis, maiori ratione imponetur pœna mortis
5 facienti falsum rescriptū. ¶ † Sed ista cōclusio ex maioritate rationis non valet: quia constitutio Regni exorbitans a iure communi, nō extendiť ad casum, vbi est maior ratio: vt notatur in.l.si vero. §.de viro.ff.solu. matrimonio.& in.l. fina.C.de inter-nia.c.ij.de regula.libro vj.notatur in auť.quas actiones.C.de sacrosan.eccle.& in.l.pręcipimus.C.de appellatio. ¶ Item quia statutū loquens in materia pœnali nō debet extendi ad alium casum: vt dicit Ioā.andr.in mercu.in regula odia.in sexto.& Cyn.in.l. ij.C.quæ sit longa consuetudo ¶ Tertio pro ista parte posset allegari glos.in c.licet.de cri.fal.quæ vult, ꝙ quicunq; falsauerit literas domini papę altero ex nouem modis ibi expressis, vel illis scienter vsus fuerit, est excommunicatus,& debet tradi curiæ seculari conuictus & degradatus.vt in dicto.c.ad falsariorū. Sed in tex.in.d.c.licet dicitur, eos etiā à crimine falsitatis non reputamus immunes, qui accedentes ad bullam falsas literas cautè proijciunt: vt de vera bulla cum alijs sigillentur:& sic fuit in casu de quo quæritur: quia falsa litera fuit data sigillatori, vt ipsam sigillaret.
6 † ergo venit pœna mortis imponēda, postq̄ de iure canonico venit pœna degradationis, videtur innuere Innocen. in.c.qualiter & quādo, de accusa.& Abbas sicu.in.c.at si clerici.in.iiij.charta. de iudi. Sed ista decisio nō meretur allegari ad hoc, quia textus in dicto.c.ad falsariorum loquiť in casu speciali scilicet in falsificante literas papales vt dicunt ibi docto.& Abbas in dicto.c.at si clerici.& dicit Io.de imo.in.l.quoties. in principio.ff.de hæredib.instituen. ꝙ licet notarius omittens solennitates de iure requisitas in testamento, possit puniri de falso: hoc non habet locum in alio actu vel contractu: quia nō reperitur expressum nisi casu.l.nulli.C.de actuar.numera.& chartu.libro duodecimo. Et in pœnis minor debet fieri interpretatio vt in.l.præses.C.de pœ.&
4 regula in pœnis.libro sexto. † & sic in pœnis nō fit extēsio de casu ad casum. ¶ Quartò pro ista parte allegabatur, ꝙ negari non potest, quin iste commiserit falsum: quia literæ deuiant a vero: vt in.l.prima.ff.de regu.cato.&.l.si post diuisionem.C.de iuris & facti ignorantia.l.si quis legatum.in principio.ff.de fal.& constitutio regni: dicit, qui mutat literas Regis, satis dicitur mutare id, qđ à vero deficit, largo sumpto vocabulo

d cabulo

cabulo:quia inter verum & falsum non est dare medium.vt patet in.d.l.Si quis legatum.&.xxij.quæstio.ij.c.cum humilitatis.in fi.Sed istud motiuum non valet vnum obolum:quia mutare est de aliquo in aliquod facere.vt in.l.qualé.§.si pluribus.ff.de arbi.& hic non mutauit literas Regis,sed solum scripsit,& voluit,quòd sigillarentur per sigillatorem Regis,quæ non fuerunt sigillatæ,& sic non dicũtur literæ Regis nec mutatæ.¶In contrarium allegabatur, quòd iste non veniat puniendus pœna mortis,sed solum debet puniri pœna deportationis & publicationis bonorũ.& hoc probatur per text.in.l.j.§.fin.ff.ad.l.corne.de fal.& text.in.l.ex cornelia.ff.de publi.iu.

8 † vbi in crimine falsi nõ est pœna mortis de iure communi, nisi in partu supposito vt in.l.j.C.de fal.& nisi in seruo committente falsum vt in.d.§.fi.& aliquãdo in humili persona est pœna damnationis in metallum:vt in.l.si quis aliquid.§.qui.ff.de pœn.¶Nec pœna mortis quæ imponitur per constitutionem regni mutanti literas Regis,aut ei qui facit literas falsas,& eas noto sigillo Regis signat,loquitur in casu de quo quæritur,qa iste non mutauit nec sigillauit literas Regis.Et quando verba constitutionis nõ

9 conueniunt,† nec conuenire intelligitur eius dispositio secundùm Bart.in.l.iij.§.prætor.ff.de dam.infect.c.ad nostram.el.iij.c.de iuriurã.c.indemnitatibus.§.pe.de elect.libro.vj.& ponderanda sunt verba domini And.in.d.constitu.qui dicit,quòd qui falsificat literas Regis,&.sigillat,& sic requiritur, ꝙ non solùm vt puniatur pœna mortis,quòd falsificauit literas:sed debent illæ literæ falsæ sigillatæ: quia robur literarum Regis consistit in sigillo,vt multum latæ cõcludit And.de Iser.in c.j.de vasal.qui cont.consti.lotha.Et si dicatur,quòd iste conatus debet puniri,sicut si esset delictum perfectum in istis atrocioribus iuxta notata in.l.si qs non dicam rapere.C.de epi.& cle.& in l.si is qui.C.de sicar.Et in.l.quisquis.C.ad.l.iuli.ma.¶Ad hoc respondetur, quia cùm ista constitutio regni sit statutum regni,ad hoc vt habeat locum pœna dictæ cõstitutionis,requiritur,quòd delictum sit consummatum.i.ꝙ dictæ literæ falsæ fuerint sigillatæ secundùm Bar.in.l.j.ff.ad.l.corne.de sic.& Ioã.de imola in.c.j.de præsump. Nam dicit

10 Barto.in.d.l.j.† quòd quando delictũ punitur per statutum non punitur pœna statuti,nisi sit consummatũ,& attẽtare est fictæ facere,& statutum nõ extenditur ad casum fictum.l.iij.§.hæc verba.ff.de nego.ge.Et sic hodie nõ fit punitio pœnæ impositæ per constitu.Regni delinquentibus:nisi delicta sint consummata & perfecta.vt dicunt Angel.& Pau.de cast.in.l.j.ff.quòd quisq; iur.& Lud.roma.in.l.damni.§.sabini.ff.de damno infecto.& Alexan.in.j.volu.consi.xv.incipi.viso processu inquisitionis.& Ioã.de imol.in.l.j.ff.de publi.iud.& Cyñ.& Bal.in.l.si is qui cum telo.C.de sica.& Bal.in.l.& si percussor.§.si appetitus.ff.ad sil.Et hoc firmãt.Moder.in tracta.de malefi.in verbo,vesté cœlestem.Cũ igit̃ pœna mortis sit in mutãte literã Regis,aut ipsam literã falsam sigillante noto sigillo Regis,si modo aliqs scribat literam falsó modo,& nõ est sigillata sigillo Regis, non dicitur cõsummata falsitas,& per cõsequens non habet locum pœna quæ imponit̃ pro delicto cõsummato,& hoc ex generali consuetudine Italiæ.vt fir-

11 mãt Docto.in locis præallegatis.† Et

tenet

tenet Spec.in tit.de accusati.§.j.versi. quid si pri.vbi dicit, ꝙ de consuetudine non seruatur, quòd puniatur pœna capitali, nisi effectualiter occideret, nec sufficit vulnerasse animo occidendi. Et pro hoc bene facit text.in.l.si is q quadringenta.§.vltimo.ff.ad leg.falci.vbi patet, quòd forma cuiuscunq; rei ex cōsummatione est. ¶ Secūdò pro hac parte facit text.in.§.item lex cornelia.instit.de publi.iudi.vbi dicit text.scripsit & signauit, & sic si fiat scriptura falsa, & non sit perfecta, illa est nulla, & per consequens nemini nociua. Et sic non potest de iure puniri pœna legis corne.de fal.iuxta ea quæ habētur per Cyn.& Saly.in.l.j.C.de sepulchro viola.& per Barto.in.l.si quis legatum.ff. de falci.& glos.penulti.in.c.quanto.de iureiuran.Bart.& Ioan.de imol.in.l.is qui.ff.de fal.& Tancredus de corneto in sua margari.regula.viij.q.x. Et pro hoc bene facit consil.Alexan.consilio.lxxiij.in primo vol.incipiente, Non puto hūc notarium.vbi dicit, quòd tribus modis sumitur falsum, largissimæ, largæ & strictę: & ad hoc vt puniatur quis pœna.l.cor.de fal.debet esse falsum cōtentum in aliquod caput.l.corn.de fal.

12 † & sic notarius qui fecit instrumentū, quod est nullū alio respectu quàm falsitatis, non potest puniri de falso.l. cor.de fal.allegat Bal.in.l.iubemus.C. de testamen. Et ꝙ scriptura falsificata quæ nulli nocet, non facit conficientem puniri pœna leg.cor.de fals.tenet etiam Alexā.in primo volumi.in consi.lxxiiij.inci.Viso testamento.in.iiij.colum.versic.& licet scripsisset. ¶ Tertiò pro ista parte adducitur, negari non potest, ꝙ ista constitutio Regni quæ imponit pœnam mortis ei, qui mutat literas Regis, non sit exorbitans à iure cōmuni: quia est correctoria iuris communis, vt suprà patet, sed quādo statutum est correctorium iuris cōmunis, debet propriæ intelligi in casu suo, & non extēdi.dicta.l.si verò.§.de viro.Bar.in.l. omnes populi.in.vj.q.principali.de iusti.& iure.& in aut.quas actiones.C.de sacrosan.eccle.ergo dicta cōstitutio nō

13 debet extendi ad hūc casum, † & sic casus iste omissus à cōstitutione debet puniri lege communi vel.l.cor.de fal.vel pœna extraordinaria pro delicto non cōsummato & nulli nociuo, ex quo scriptura non valet, eò quia illa constitutio Regni faciens mentionē de literis Regijs quę mutantur, non habet locum in literis quæ nihil valent: quia statutum faciens mentionē de scriptura, intelligitur de scriptura valida & non de inualida.hoc expressæ voluit Bartolus.in.l. diuus Traianus.ff.de testamen.mili. vbi dixit, ꝙ si vigore statuti non possit opponi contra instrumentum nisi exce

14 ptio falsitatis, † tamē potest opponi, ꝙ instrumentū non est instrumētum, puta, quia ille qui illud scripsit non est notarius, vel non interuenit iudex ad contractus secundùm constitutio. Regni instrumen. robur. vel nón habet aliàs solennitates requisitas in instrumento. Idem Bartolus in.l.non putauit.§. non quæuis.ff.de contratabu.& in.l. iiij.§.condemnatum.ff.de reiudi. Baldus in.l.prima.§.quod autem.ff.dę officio præfect.vrb.& in.l.prima.C.de iuris & faci.ignoran. Barto.in.l.prima. §.parui.ff.quod vi aut clam.& sic cū iste casus non sit expressus in dicta cōstitutione, non debet comprehendi in ea.vt dicit Angel.in.l.iij.§.hæc verba. ff.de nego.gest.& Alexan.in.iiij.volumine.consil.lxv.in.iij.colū.& per cōsequēs casus iste remanet in dispositione

iuris communis, & secundum ius commune nõ est pœna mortis. vt. 8. dictum est. ¶ Et sic fuit conclusum per omnes dominos de Consilio contra illos duos auditores, qui dixerũt Regi, ꝙ erat pœna mortis, & regia maiestas his visis & auditis dictum delinquentem liberauit de carceribus.

Additio. De grauitate criminis falsi & literarum falsificatione vide Chassaneum consil. xliiij. nume. 16. Et de falsi pœna & quot modis committatur, vide Hippoly. de Marsil. in rubri. ff. ad leg. corn. de falsis, vsq; ad numerũ. xij. & in. l. j. in princ. eodem titu. Et dicit nullum aliud crimen extare in orbe quod abiectius deprimat hominis statum & famam, in dicta rubrica. numero. xij. & est sceleratius alijs criminibus. ibidem. & in. l. is qui cum telo. numero. lxxvj. C. ad leg. cornel. de sica. Et an idem puniatur, qui literas falsas expressit in ligno aut sculpsit in marmore: idem Hippoly. in. l. j. §. qui in rationibus. nume. j. ff. ad legem cornel. de falsis. Et de pœna vtentis falso & nõ falsificãtis differit idem Hippolytus in l. eiusdem. ad numerum. ij. ff. ad legem corne. de sicarijs. & in. l. fin. eodem titu. numero. l. Et de pœna exprimentis & imprimentis sigillum alienum, vt falsificet, declarat idem Hippoly. in dicto. §. qui in rationibus.

Vigesimasecũda decisio.

☞ De mãdatarijs & petitione interesse soluti per campsorem, & de vsuris.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Mandatarius an teneatur verificare solutionem interesse alteri factam.*

Vsurarum solutionem an expediat numularijs occultare, quibus facta sit, propter publicum bonum.

2 *Actor debet clare probare suam intentionem.*

Papa qui potestatis habet plenitudinem, an possit condemnare ad debitum, quod non est probatum.

Intentionem suam fundans super quãtitate, an debet eam probare.

3 *Allegans se soluisse debet probare.*

Allegare aliquid & nõ probare, & nihil allegare, paria sunt.

Vsurarum exactio non permittenda propter malum vitandum.

4 *Inferior non potest permittere quod vetuit superior.*

Vsurarijs iudices fauere non debent.

Vsure etiam de iure diuino sunt prohibitæ.

Publicatio deliberationis consilij suspensa.

IN causa vertente inter Alexandrum Vetuetum & Franciscum de palmerio campsorẽ Neapolitanum, super petitione interesse soluti per dictum Franciscum, iuxta mandatum datũ eidem Francisco per dictũ Alexandrũ. ¶ † Fit dubiũ, vtrũ mandatarius teneatur verificare solutionẽ interesse soluti, vt posit repetere, qđ solutũ est à mãdante. ¶ Dicebať pro parte dicti Francisci: ꝙ ipse nõ tenetur dicere cui soluit vsuram pro dicto Alexandro iuxta mandatũ, sed stari debet eius simplici dicto. iuxta no. per Bar. in. l. fi. ff. de præto. stip. quia si ipse diceret cui facta sit solutio vsurarũ, campsores nõ reperirent sic de facili pecuniã: expedit ergo occultare, quibus facta est solutio vsurarũ pro publico beneficio: quia vtilitas publica præfertur priuatæ &c. ¶ Secundo allegabatur votũ duorum mercatorum votantium, quòd mandatarius nõ teneť reuelare, cui facta sit solutio vsurarũ. ¶ Ex aduerso dicitur, quòd illud votum non fuit receptum cum volun-

tate

tate ipsis Alexandri. Et ideo sibi non
2 præiudicat. ¶ † Secundo dicebat, quòd solutio interesse debet clarè probari: quia actor debet clarè probare suam intétionem, & si nō probatur solutio interesse, non debet per mandanté solui: quia papa qui habet plenitudinem potestatis, non posset condemnare ad debitum, quod nō est probatū. vt probat Alexan. in. ij. vol. consi. ij. in. j. col. intétio agentis est, vt sibi fiat solutio interesse quod alijs soluit: & sic debet ostendere, quòd passus est interesse, vel quòd recepit ab alio pecuniam sub vsuris. l. actor, C. de proba. no. Inno. in. c. super his. de accu. Barto. in. l. in illa. de verb. oblig. & in. l. si qs. C. de fabricen. lib. xj. & in. l. ab ea parte. & in. l. exceptionibus. ff. de proba. qui enim fundat intentionem suam super quantitate, debet eam probare secundùm Bald. in. l. fi. C. de app. ¶ Item quia
3 † qui allegat se soluisse, debet probare. l. j. C. de proba. not. glos. & Doct. in. l. ij. C. de iure emphy. & Barto. in dicta. l. in illa. Ideo solet dicere Alexan. in. iij. vol. consil. lxxij. paria sunt aliquid allegare, & non probare, & nihil allegare, vnde si dictus Francis. non probat soluisse alijs vsuram, non potest vigore mandati prædicti ipsam repetere, etiā quòd ipse mandatarius mutuasset de suo sub spe repetendi interesse, quod communiter soluitur per campsores. ¶ Nec obst. consuetudo campsorum præallegata: quia ꝓpter bonum vel malum vitandum non debet permitti exactio vsurarū. iuxta not.
4 in cle. j. de vsu. † quia inferior non potest permittere, quod vetuit superior scilicet ipse Deus. vt probat notabiliter Alexand. in. ij. volu. primo consil. in. ij. colum. nec debent iudices esse fauorabiles vsurarijs: quia vsuræ etiam de iure diuino sunt prohibitæ. vt not. in dicta cle. j. & consuetudo in contrarium non valet. vt probat Alexand. in secūdo volumi. consil. cxxxj. in fin. ¶ His auditis per maiorem partem dominorum de Consilio fuit votatum, quòd dictus mandatarius debet ostendere quantum & cui soluit pro interesse iuxta mandatum sibi datum à dicto Alexan. Nec sibi credendum est de solutione ipsius interesse: quia hoc non fuit dictum in mādato. prout loquitur Bartol. in dicta. l. fina. ¶ Ex causa fuit conclusum, quòd hæc deliberatio pro nunc partibus non declaretur, quia nō fuit visum per Consilium dictum mandatum, & ideo viso mandato reseruat sibi meliorem deliberationem.

Vigesimatertia Decisio.

De rei vendicatione pro re spirituali, & de confinibus antiquis, & diuersitate eorum.

Summarium.

1 *Dominium an sit per actorem sufficienter probatum si confines probentur diuersi.*
Cōfinium diuersitas an faciat præsumere rem esse diuersam.
2 *Pluralitas non præsumitur, nisi per partes allegetur.*
3 *Pluralitas in rebus quando præsumatur nisi identitas probetur.*
Coniecturæ simul iunctæ identitatē probant, licet confinium sit diuersitas.
4 *Dominium probatur per significatum.*
5 *Fama an probet dominiū in factu antiquis.*
6 *Visitatio ocularis loci dubij cum testibus fienda, si dubitatur de confinibus antiquis.*
7 *Arbitrio boni viri fieri debet, quod formaliter fieri non potest.*
Condemnatio ad pretium & æstimationem fieri debet, cum fieri non possit ad rem.
8 *Iudicandum est pro ecclesia in casu dubio.*
Conscientia debet animum iudicis stringere,

maximè cum tractatur de re ecclesiæ:

Apellani nomi=
nè Ecclesiæ sanctæ Cathe
rinæ de corona agunt rei
vendicatione Contra ha-
bentes causam à Ioannella deli fronta-
re ad quoddam cellarium seu apothecã
per eos possessum seu possessam: qui lau
dauerunt dictam Ioannellam in auctri-
cem, & ipsa laudauit in auctores suos fi
lios & heredes notarij Angelilli de Cũ-
cto de Amalfia, qui in se susceperunt iu
dicium. ¶ Videndum est in primis vtrũ
actor probauit dominium. ¶ Secũdò an
quando esset probatum dominium, an
titulus allegatus ex parte conuenti ex-
1 cluderet agentem. ¶ † Ad primum re-
spondetur, quòd ad probationem domi
nij pro parte actoris producitur instrũ-
mentũ emptionis factæ nomine dictæ
Ecclesiæ à certis executoribus testamẽ
ti cuiusdam defuncti; qui fuit dominus
dicti cellarij siti in platea Carcariorum
pertinentiarum sedilis portæ nouæ pro
vncijs viginti duabus solutis: licet in
ipso instrumẽto ponãtur alij confines,
quàm sint impręsentiarum, & sic ex di-
uersitate confinium præsumatur diuer
sa res, vt no. in l. ij. C. de erro. aduo. ¶ Ta
men quia vtraq; pars solum de vna apo
theca articulat, præsumitur identitas,
2 † quia pluralitas apothecarũ in dicto
loco nõ præsumitur, ex quo partes hoc
nõ allegant, vt sentit Barto. in d. l. ij. &
idem Bal. ibi: & in l. testiũ. C. de testi. &
in l. edita. pe. col. C. de edẽ. Itẽ quia li-
cet sit diuersitas confinium inter nouos
& antiquos cõfines: tñ ex quo cõstat de
corpore ratiõe possessionis, satis dicitur
cõstare de identitate, licet nõ per eosdẽ
cõfines: quia nõ duo cellaria, sed vnum
cellarium in dicto loco habuit & habet
Ecclesia, arg. l. põponius ait si frumẽtũ.
§. fi. ff. de rei vẽ. bene facit. l. in testamẽ-
to. ff. de condi. & demon. vbi sufficit, ꝙ
constet de mente. s. ꝙ sensit de eodẽ mẽ
bro, licet aliter loquaẽ scriptura, & pro
hoc bonus text. in c. cũ Ioannes in ver.
3 verũ de fide instru. ¶ † Nec obstat ꝙ in
rebus præsumitur pluralitas nisi ideti-
tas probetur: vt dicit Alexã. in. ij. volu.
cõsi. cxxxiiij. in. ij. col. quia hic satis con
stat de identitate ex coniecturis simul
iunctis, licet sit diuersitas confiniũ ma-
ximè contra illum, qui fraudauit rẽ san
ctæ Catherinæ vt dicit Alex, in. ij. volu.
consi. lxix. in princi. ¶ Nã & multis mo
dis ꝓbantur & verificantur confinia in
strumenti scilicet per possessionẽ. Item
per signa vt dicit Bal. no. in. ij. volu. con
sil. ccclij. incipiẽte, Verba. & facit quod
not. Bal. in auten. dos data. C. de do. an-
te nup. Significatum enim repræsentat
suum significatũ. l. stigmata. C. de fabri
cẽ. lib. xj. & in euangelio Lucæ. xx. ca.
ibi, ostendite mihi numisma cẽsus &c.
4 † per significatũ enim probatur domi-
niũ. l. ꝙ si neq; in fin. ff. de peri. & com-
mo. re. ven. Archi. in c. si iudex. de sent.
excom. in. vj. Nam & in dicto loco depi
cta est imago sanctæ Catherinę, & pro-
batur, ꝙ ecclesia possedit dictum locũ,
eò quia vẽdidit lapides dictæ apothecæ
dirutæ. ¶ Item eò quia construxit in eo
dem loco cloacas. Et si dicatur, ꝙ per so
lum instrumentũ emptionis cũ posses-
sione emptoris non probetur dominiũ,
sed debet probari etiam de dominio au
toris Ecclesiæ: vt dicit Alex. in. ij. volu.
consi. xcviij. & in. iiij. vol. cõsil. xj. & no.
in. l. cũ res. C. de proba. & Ange. in l. offi
cium. C. de rei ven. ¶ Respõdetur, quòd
satis dicitur constare de dominio auto-
5 ris per famã, † cũ sumus in factis anti-
quis iuxta doctrinã Ang. in. l. at qui na-
turam.

turã.§.cum me absente.ff.de rei ven.& qñ nõ fuisset plenè ꝓbata ista fama, negari nõ potest,ꝙ atteto titulo possessione longi tẽporis ecclesiæ ꝙ non sit probatum quasi dominium præsumptũ:vt dicit Sal.in.d.l.cũ res. & Alex.in.ij.volu.cõsi.lxxxviij.ij.col.& in eo.vol.cõsi.ccj.in princi.& in.iiij.vol.consi.xcvj.in ij.col.& in.iij.vo.cõsi.lxxxiij.in.ij.col. ¶ Prædictis accedat cõfessio partis conuẽtæ in iudicio,vbi fatetur, ꝙ dicta ecclesia habebat vnũ mẽbrũ in dictis domibus in loco de calcaria, sed nescitur quod est,& quãtum est, quia ex loco in quo erat dictum mẽbrum,facta est ampla domus,sic obscuritas facto aduersarij est causata,quo casu nõ debet nocere ecclesiæ.vt not.in fi.Albe.de rosa.in.l.si

6 in rẽ.ff.de rei ven.¶ † Fuit omnibus visum,ꝙ inuestigandũ sit per inspectionẽ loci cum interuentu testium examinatorum ad declarationem,vt ad oculum demõstraretur locus Ecclesiæ in dictis domibus: vt dicit Bald.in dicto consil. cluj.in fine.vbi dicit, ꝙ si dubitatur de confinibus antiquis,an sint eadem capita:eatur ad loca,vt subijciatur res oculis.l.si irruptione.§.ad officium.ff.fin. regun.¶ Ex parte conuentorum dicebatur:quòd maior ecclesia Amalfitana habebat in dicto loco dele Calcare certa casalena quæ Archiepiscopus Amalfitanus donauerat notario Angelillo de cunctis suo fratri carnali: & ipse donatarius edificauit dicta casalena: & mutauit in edificando formã, & fecit domos quæ nunc videntur,& licet ibidem fuisset inclusa certa pars territorij dictæ ecclesiæ sanctæ Catherinæ quæ nõ potest discerni. Et sic dominiũ ecclesiæ est dubium & incertũ. Et ista incertitudo causata fuit facto ipsorum conuentorum.

7 † Fuit per me dictum, quòd negari nõ potest quin in confuso in dicta domo Ecclesia habeat aliquam partem soli:& licet non possit discerni:tamen vnus nobilis testis Carolus mormilis persona omni exceptione maior deponit, ꝙ solum ecclesiæ existens inclusum in dicta domo,latior erat apotheca quæ impræsentiarum apparet. Nunc succedit doctrina Bald.in.l.in testamento quidam. ff de condi.& demon.vbi dicit,quòd id quod nõ põt fieri formaliter,debet fieri arbitrio boni viri: & dicit Specu.in tit. de obli.& solu.§.sequitur videre. ver. ad huius, ꝙ quando nõ potest præstari res petita, debet fieri condemnatio ad æstimationem. Bene faciunt ad hoc notata per Bart.in.l.vinum.ff.si cer.peta. Magnificus do.Antonius de Alex.mul tũ dubitabat,ꝙ nõ esset probatũ dominiũ Ecclesiæ propter incertitudinẽ rei. Omnes domini de Consilio fuerunt in voto,ꝙ dicta apotheca quæ apparet im præsentiarũ per tabularios æstimaretur & sic æstimata fuit ducatis octoginta. Et quia nõ põt fieri cõdemnatio ad rẽ, debet fieri ad prætiũ vt.s.dictũ est: & sic cõdemnati fuerũt dicti cõuẽti,vt imponãt super dicta domo centũ ducatorũ quatuor,soluẽdorum anno quolibet dictæ Ecclesiæ cũ potestate affrancandi vna cũ fructibus pro æstimatione dicti soli à tẽpore litis cõtestatæ iuxta not.in

8 c.grauis. de resti.spo.† maximè dominos de Cõsilio stringebat cõscientia: qa tractabatur de re ecclesiæ, & in casu dubio iudicandum est pro Ecclesia:vt cõn suluit Alexand.in.ij.colum.cõsi.xxxv. iij.col.& in.iiij. vol.consil.xcij. in fine. Et sic lata fuit sententia, licet postmodum accesserit votum præfati magnifici do.Antonij.

Additio. De ꝓbatiõe cõfiniũ vide Hippo.de marsi.in. l. de

d iiij mino

minore. §. plurimum. nu. lxxviij. ff. de quæstio. & in Rub. C. de proba. Et an duo confines sufficiant ad rem talem præsumendam vide Bertran. parte. iij. consil. xliiij. nume. 9.

Decisio. XXIIII.

De iudice laico cognoscente per modum defensionis extraiudicialis super spolio beneficij ecclesiastici per clericum facto.

Summarium.

1 *Consilium magnum Regis an possit inter personas ecclesiasticas cognoscere. 8. 10.*
Clericus tam in actione personali quã reali, an possit conueniri coram laico.
Causa possessorij beneficij ecclesiastici dicitur spiritualis & beneficialis.
2 *Exempla sanctorũ patrum sunt nobis imitanda, maximè ad repellendam iniuriã quærulantis ad officium charitatis implendũ.*
Iudex laicus qualiter subuenire debeat spoliato clerico.
3 *Clericum depositarium potest iudex secularis cogere ad restituendũ depositum, non iudicialiter sed executiuè.*
Clericus spoliatus à clerico beneficio impetrat à Rege citationem per edictum ad effectum præsidialis officij.
4 *Defensio quæ præstatur præsidiali officio spoliatis & non per modum cognitionis iudiciariæ omni iure est concessa.*
Rex ad defensionem suorum vasallorum & rerum eorũ tenetur, & econtra vasalli Regi etiam aduersus personas ecclesiasticas.
Res dicuntur secundus sanguis hominis.
Rex in sua coronatione præstat iuramentum ad defendendum ecclesiasticas personas.
5 *Possidens rem spoliatã cum vitio spolij, licet non spoliauerit, cum peccato retinet: & aduersus illum potest secularis princeps statuere & diffinire, & rector prouinciæ.*
6 *Oppressis debitum fauorem negans, Christũ quodammodo negare videtur.*
Citatio per edictum qualiter fiat.
Prouisiones curiæ non debent exprimere nomina.
7 *Lex est vniuersalis procedens tam de iure naturali quàm diuino.*
Statutum in fauorem ecclesiæ dicitur ius generale.
Citatus si sua putauerit interesse comparendo, dicitur actor & non reus.
8 *Clericus potest moneri, si sua putauerit interesse, in publicatione instrumenti si damnũ sentit.*
Differẽtia qualis sit inter citationem & monitionem.
Proclama generale à iudice laico emanatum afficit clericos.
Ecclesiastica persona potest agere coram iudice laico pro re ecclesiæ.
9 *Possessorium super re ecclesiæ spectat ad laicum iudicem.*
Iudex laicus est competens pro obseruatione iuramenti, & cognoscit sup mero facto causa spiritualis.
Iudex laicus propulsans iniuriam super spolio beneficij ecclesiastici procedit per modum defensionis extraiudicialis.

Q Vidam clericus spoliauit quendam alium clericum possessione seu quasi primiceriatus maioris ecclesiæ Amalfitanæ. Iste spoliatus habet recursum ad Regem, apud quem
1 fecit querelam de dicto spolio. ¶ † Fuit dubitatum, vtrum sacrum Regiũ Consilium ad quod fuit remissa dicta querela vigore capitulorum Regni seruata ipsorum capitulorum forma, in huiusmodi causa procedere possit. Et dubium faciebat dispositio. c. si diligẽti. de foro competenti. cum concor. quæ ibi allegantur.

allegantur.vbi clericus nec actióe reali nec personali etiam si vellet,posset con ueniri coram iudice laico.¶Secundò qa secundum opin.multorum docto.Canoni.causa possessorij beneficij ecclesiastici tanquã spiritualis non potest cognosci per iudicem secularem : quia causa possessorij super beneficio dicitur 4 beneficialis.vt in cle.vna.de causa poss. & proprie.& dicit Specu.in titu.de coptu.§. sequitur. versicu. illud.quòd clemes Papa ita pronũtiauit & omnes docto.conueniebant ad hoc:licet aliter sentiat gloss.in c.eũ qui.de eo qui mit. in pos.libr.vj.¶ † Sed his non obstantibus fuit conclusum præhabita maxima discussione,ꝙ sacrũ Consiliũ potest de iure quęrulanti de spolio beneficij ecclesiastici facto per clericum succurrere, & non consentire oppresioni seu spolio prædicto,& prouidere exemplo sanctorum patrum prouidentium ad repellendam iniuriam & oppresionem illatam quęrulanti:quia istud est officium charitatis:verùm debet procedi nõ per modum iudiciariæ autoritatis,sed prouideri notoriè & euidenter oppresso & spoliato ꝙ sibi fiat restitutio.Ita ꝙ talis restitutio potius sit defensio extraiudicialis quã iudicialis:sicut in simili dicimus,si clericus sit depositarius ex ordinatione iudicis secularis,† potest iudex secularis cogere clericũ ad restitutioné depositi,& nõ ꝓpriè cõtra eũ per modum iudicij,sed executiuè in consequentiam officij suscepti.Ita Bal.in.l. acceptã.j.col.in fi.C.de vsu.Et hoc etiã approbat Bal.& Ias.in.l.si fideiuss.§.si satisdatum.ff.qui satisd.cogan.¶ Et ad effectum vt posit ostendi quòd dicta 5 defensio sit præstanda præsidiali officio in notorio spolio,sufficit si sacrum Cõsilium facta citatióe per edictum cõtra quoscũq; interesse putãtes ad dicendũ & allegãdũ qcqd voluerint,& ad videndum testiũ producendorũ iuramenta. ¶ Et si per notorium facti & euidentiã vel apparebit quęrulantem iniuriatum siue spoliatũ fuisse,præsidiali officio defensio ipsi spoliato,vt recuperet suam possesionem.† Et ista talis præstatio defensiõis præstita præsidiali officio,& non per modum cognitionis iudiciariæ permissa est omni iure.per ea quæ not.in.l.vt vim.ff.de iu.& iur.cum concor.quæ ibi allegantur.Nam dominus Rex tenetur defendere non solum suos vasallos,& eis auxiliari sicut tenetur vasallus Regi.vt in capit.primo.de for.fide.& in capitu.j.quali.do.propri. priue.& in capi.domino committéte,si de feu.fue.contro.& glo.in.c.j.de prohi.feu.ali.per Fede.sed etiam pro defensione rerum,quia res dicũtur secundus sanguis hominis:vt est glo.iuncto text. & ibi Bald.in.l.aduocati.C.de aduoca. diuers.iudi. & idem Bald. in.l.si tuis numinis.C.de ope.liber.imo etiam debet protegere & defendere ecclesiasticas personas,& istud est de forma iuramenti quod præstat Rex in sua coronatione.vt patet in libro põtificali ecclesiæ Romanę,de quo loquitur tex.in clemen.j.de iureiuran.Ideo non me extendo in allegationibus in iure in hoc.Et per consequens Rex præstando defensionem clerico spoliato contra aliũ clericum qui spoliauit,vel ad quem peruenit res spoliata cũ vitio spolij,licet ipse non spoliauit,quia succesit in vitium, & cũ peccato retinet beneficiũ siue rem spoliatam.not. in c.sæpe. de restitutio. spolia.† facit officiũ charitatis,& implet ꝙ iurauit scilicet protegere & defendere ecclesias & ecclesiasticas personas ab iniurijs. Et ideo bene dicebat

Lucas de penna.in capi. Regis Roberti,quod incipit,ad regale fastigium.ꝙ multi prælati & canonistæ nitebantur infringere illud capitulum,ad regale fastigium,ex eo quia princeps sęcularis nihil potest aduersus clericos,& eorum causas directè vel indirectè statuere. Sed dicit ipse Lucas quòd p̄lati in hoc iniquè loquuntur:imo capitulum illud iusta ratione processit.¶ Primò enim fundatum est ex scriptura diuina Exodi.ij.capitu.vbi Moyses Egyptium occidit,quia percussit Hebræum,vt etiã refert Rex Robertus in dicto capitu.¶ Item pro fundamento.d.capi.allegat text.xj.quæstio.j.capi.petimus.xvj.quæst.j.c.quidam Monachi.vbi patet ꝙ ad quærelam nedum laici,sed etiam clerici passi violentiã à prælato suo rector ꝑuinciæ aut defensor ciuitatis eorum officium interponit,vt constituto ei de violentia reducunt spoliatos in possessione. Hoc expressè firmat idem Lucas de penna.in.l. si coloni. vltima quæstio. C.de agrico.& censi.libro.xj. imo vult textus.vij. quæstione.j. capitu.omnis. quòd si quis negauerit oppressis debitũ fauorem, quodammodo
6 Christũ negare videretur.¶ † Nec obstant in contrarium allegata, quia illa procedunt, quando Rex per modum ordinariæ iurisdictionis & cũ causæ cognitione vt iudex vellet procedere contra clericũ,tunc non posset:q̃a Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.vt dicit Virgilius.Et ita loquuntur omnia contraria:sed quando Rex procedit ad præstandam defensionem notorio spoliato & oppresso per alium clericum per facti notorium & euidentiã rei,& pro apparentia notorij citantur generaliter omnes, quorũ interest sine expressione nominum,& ad vidẽdum iuramenta testium non procedit tantquàm Rex extraiudicialiter,qui tenetur præstare auxiliũ ecclesiasticis personis & oppressis,& super hoc fundamento fabricata sunt capitula Regni loquentia in ista materia,quorũ vnum incipit,ad regale fastigium. Aliud incipit,omnis inuasio & p̄datio. Aliud incipit,finis p̄cepti charitas. Et licet illud capit.finis p̄cepti charitas.loquatur qñ vnus clericus turbat alium clericum in præbenda vel canonicatu.& nihil dicitur ibi,quòd in interdicto recuperandę possessionis.& cap.ad regale fastigiũ.& capitu.omnis deprædatio, † loquantur 6
quãdo laicus spoliatus est à clerico. Tamen fortiori ratione dicendũ est idem esse,quando clericus spoliauit clericum possessione alicuius beneficij:quia Rex ex iuramento tenetur defendere personas ecclesiasticas ab iniurijs sibi factis siue per clericum,siue per laicum. Ex quo ita vult iuris dispositio,scilicet ꝙ Rex teneatur defendere oppressum,ꝙ magis debet recipi ab ecclesia,quàm à laicis, † quia lex est vniuersalis proce- 7
dens tam de iure naturali quã diuino. vt colligit vt not.in.c.felicis.de pe.lib. vj.& in cle.pastoralis.de re iudi.& sic dispositio.d.c.ad regale fastigiũ loquẽs de spolio facto per laicũ,clerico vendicat sibi locum,etiam si spolium factum est per clericũ alteri clerico,vt expresse firmat præfatus Lucas in.d.l.si coloni. quia quicquid statuitur in fauorem ecclesiæ seu ecclesiasticarum personarũ, dicitur ius generale.vt dicit Bal.in auten.nisi rogati.C.ad trebellia.in.iij. columna. per text. in.§. hoc ergo.in auté.de non alie.maximè cum sit fundata super iure naturali & diuino.iuxta no. per Ioan.and.in.c.significasti.sup verbo,iurisdictioni.de foro competen.¶ Et tantò

tanto magis: quia ex quo pcessit citatio per edictum, contra omnes putantes habere interesse sup notorio & rei euidentia prædicti spolij, si reus comparet pro suo interesse, non diceret tūc reus, sed dicitur actor. vt firmat Pau. de ca. in. l. testamenta. C. de testa. Ion. in. c. dilecti. de excep. bene facit ꝙ voluit Bal.
8 in. c. fi. in. j. colum. de fide instru. † vbi si in publicatione alicuius instrumenti vertitur interesse alicuius clerici, potest ipsum monere, si sua putauerit interesse, vt interueniat in dicta publicatione. Bene facit ad hoc glo. in. c. cum causa. de offi. delega. dum facit differentiā inter citationem & monitionem. Nam monitio non arguit superioritatem monentis. Idem voluit Pau. de cast. in consilio. xliiij. incipiē. in causa Egidij laici de Alamania. vbi tenet, quòd proclama generale factum per iudicem secularem quòd compareant omnes, quorum interest talem carceratum non relaxari, comprehendit etiam clericos: & firmat expresse Marianus de Succino in suo tractatu de citationibus. articulo quinto versiculo decimotertio. & Philip. in capitu. cum inter. vij. colum. de except. & ecclesiastica persona potest agere coram iudice laico pro re ecclesiæ, vt sunt iura vulgaria, & tota die hoc videmus, & tantòmagis quia possessorium causæ beneficialis vbi non disputatur aliquid de proprietate, sed solū de iniuria illata ipsi clerico per laicū, iudex laicus est cōpetens non obstante, quod causa possessorij sit super beneficio. vt firmat dominus Abb. post multa allegata pro & contra in capitulo secundo. de iura. calum. sicut in simili videmus.
9 † quòd iudex laicus est competens pro obseruatione iuramenti. in capit. licet. de iureiuran. libro. vj. Et quando est quæstio super mero facto causæ spiritualitatis, iudex laicus cognoscit. vt. l. titia. p Bartolum, & doctores. ff. solutō matrimonio. cum concor. quæ ibi allegantur per Moder. vnde quādo proceditur per iudicem laicum per modum defensionis, ad repellendum iniuriam factam clerico per clericum super possesione beneficij ecclesiastici, non procedit vt iudex per modū ordinariç cognitiōis, sed procedit per modū defensionis extraiudicialis super notorio & euidenti spolio vt. s. conclusum est. Et dicebat dominus Anto. de Alexand. quòd ipse ita vidit practicari. ¶ Et ego idem affirmabam tempore Regis Caroli octaui, in quadam causa querelæ factæ per Archiepiscopum Tarentinum & commendatarium Casertanum super restitutione possessionis Archiepiscopatus Tarentini contra Reuerendissimum Cardinalem Vrsinum possessorem dicti Archiepiscopatus, ad quem peruenerat possessio vitio spolij non purgato, vt
10 prætendebat. ¶ † Et fuit iudicatū per totum illud Consilium, vbi erant doctissimi viri, quòd de iure iudex laicus potest procedere iuxta formā dicti cap. ad regale fastigiū, in dicto casu. Et his rationibus attentis fuit votatū per oēs dominos de Consilio: quòd sacrum Cōsilium potest pcedere super spolio dicti primiceriatus, & primicerium spoliatum de nobili cassata de iudice reposuit in possessionem.

Additio super nuñ. j. De materia huius decisiōis vide deci. ij. s. & lxxxv. s. & ccclxxx. in fi. q tenet cōtra. Inuenies nōnullas remissiones p Dominic. Frā. in. c. j. in fi. de restit. spolia. in. vj. Adde Steph. Aufr. in cle. ij. de offic. ordi. colū. fina. Et ad practicā huius deci. vide literas Regis Roberti in

Constitu

Constitutionibus Neapolita.nouis, & Lucam de pen.in.l.si coloni.C.de agri. & cēsi.lib.xj.col.peñ.& fin.qui nititur sustinere, ꝙ iure communi, cessante cōstitutione, laicus potest se intromittere pro recuperanda re & possessione ecclesiastica, excussis prius viribus iudicis ecclesiastici: & si quae iura canonica repugnant, hoc indulgentiae canonistarum tribuit, qui sua priuilegia libenter extendunt.

¶ Numero.2.ibi, clericus sit depositarius. hoc dictum confutat Stepha. Aufre.in cle.j.de officio ordina.

¶ Numero.3.ibi Bal.in.l.acceptã. Istud dictum Bald.allegatur in decisionibus Tholosanis decisio.clxvij.

¶ Numero.4.in princip. sic & monitio prout idē Bald.in.l.testamenta omnia. colum.fin.C.de testamen. & ibi Iason pro limitatione.c.si diligēti.de foro cō pe.& autē.statuimus.de episco.& cleri. C.vbi Paul.de castr.idem Barba.super rubri.de foro competen.& Pau.consil. ccxcviij.in no.

¶ Nume.6.ibi, si quis negauerit. Istud dicit Lucas de pēna.in.l.quoties.col.j. C.de exacto.tribu.libro.x.

Decisio.XXV.

De petitione haereditatis, & testamēto in suburbijs facto cū qnq; testib⁹.

Summarium.

1 *Possessio sororitatis an sufficiat, quòd solum probetur in causa petitionis haereditatis.*

2 *Testamentum cum quinq; testibus conditum tempore pestis, vtrum faciat cessare causam intestati.*

Testamentum rurifactum cum quinq; testibus non à rusticano vel tempore pestis est nullum. Bal.l.reprehensus.

3 *Decisione Caesarea quis casus indigeat.*

Rure factū an dicatur, quòd in suburbijs factum est.

4 *Testamentum nūcupatiuum in quo notarius non fuit stipulatus vt notarius an validum.*

Notarius in numero testium non inseritur, si per iudicem prius non examinatur.

5 *Venire contra suam productionem an quis possit.*

Producens confiteri videtur esse vera, quae producit.

Confessio expressa producentis testamentum minus solenne, an noceat.

6 *Veritatem apparere non sufficit vel fateri, si sit absq; solennitate.*

IN causa petitionis haereditatis petitae per quandam sororem, sororis defunctae sine filijs. ¶ De tribus fuit dubitatum. ¶

1 † Primò, vtrū sufficiat Margaretę agēti petitione hęreditatis solū ꝓbasse quasi possessionē sororitatis. ¶ Et pomnes dominos fuit conclusum, quòd sic. per id ꝙ dicit Cy. Bal.& Alb.de rosa.in.l.nō epistolis.C. de ꝓba. Et Flo.in.l.cum quidam.ff.de probatio.& Bartol.in.l.vbicunq;.ff.de vendi.in pos.mit.& in.l.non sine.ff.de carbo.edic. ¶

2 † Secūdò dubitatur, vtrū cesset causa intestati propter testamentum dictae sororis, factum cum quinq; testibus tempore pestis. Breuiter conclusum fuit, quod testamētum factum in rure cum quinq· testibus non à rustico vel tempore pestis, non valet, vt dicunt Angelus, & Paulus de castro. in.l.fina.C.de testamen.& Bartol.in.l. conficiuntur.ff.de iure codicil. licet aliter dicat Bald.in.d.l.fin. ¶ Tamen fuit dictum & conclusum, ꝙ communis opinio est contra Bal.& ita cōcludit Alexand.in.ij.volu.cōsi.lxx.in.vj.col.& in consi.clxxvj. Et etiam tenet Bar.in.l.j. ff.de

3 ff.de bo.possess.ex testa.mili.† inquantum sentit, quod iste casus indigeret decisione Cesarea, vt valeret tale testamẽtum: quia iam in contrarium sunt decisiones. & ideo bonũ esset, ꝙ prouideretur, vt dicit ipse: & sic sentit quòd testamentum non valet. ¶ Primò istud testamentum non fuit factum in rure sed in suburbijs, & licet posset dici esse factum in rure, id quod factum est in suburbijs. per id quòd dicit gloss. in.l.si prædium.C.de prædi.mino.& in.l.vrbana prædia.ff.de verbo.signi.& Bar.in d.l.cõheiuntur: tamẽ posito, ꝙ sic esset, illi quinq; testes non deposuerunt coram iudice eorum testimonium. & per consequens eorũ subscriptio nõ probat ipsum testamentũ, factũ per manus pri-
4 uatæ personæ: † quia notarius nõ stipulatus fuit testamentũ prædictum, vt notarius, quia non habuit iudicem ad cõtractus, & testamẽtũ erat nũcupatiuũ. vt dicit Alexand. in.d.consil. clxxvj.in iij.col. ¶ Item quia non sunt quinq; testes sine notario, sed cum notario sunt quinq: testes: & notarius non computatur in numero testium, si non est examinatus per iudicem, vt concludit Ioan.de Imo.& communiter docto.in.l. hæredes.§.palam.§.primo.ff.de testa. ¶ Tertiò dubitatur, quòd ex quo actor produxit in iudicio petitionis hæreditatis ab intestato, prædictum testamentum, eius cui vult succedere ab intesta-
5 to † & sic ratione productionis videtur confiteri vera esse, quæ continentur in testamento: & per consequens non potest venire contra suam confessionem. per nota in.l.potest legatum. ff.de his quib.vt indi.& per Bald.in.l. alia.C.eodem titulo per doc.in.c.cum venerabilis, de exceptio.& sic non potest obtinere in hoc iudicio petitionis hæreditatis ab intestato. ¶ Ad istud dubium respondebant domini de Consilio per id quod dicit Bald. in allegata.l. alia. in. ij. columna vbi dicit, quòd si pars confitetur testamentum factum, & illud producit, & postea apparet in iudicio illud testamentum non esse solenne, sua confessio tacita & expres-
6 sa non nocet sibi, quia non sufficit † ꝙ veritas appareat, si illa veritas est sine solennitate: quia non habetur pro veritate: vt in.l.si veritas.C.de fideicom. & tenet Abb.in.d.capitu.cum venerabilis.& Bartol.in.l.j.§.si quis ita.ff.de verbo.obligationi.& Ange.in.l.j.C.de præscrip.trigin.anno.& Bal.in.l.ij. C. de erro.aduo. ¶ Ideo fuit concorditer votatum, quod hæreditas dictæ sororis defunctæ spectet ab intestato dictæ Marga. sorori vtrinq; coniunctæ, Et sic posteà fuit sententiarum.

Decisio. XXVI.

De executione sentẽtiæ super fructibus feudi hæreditarij.

Summarium.

1 *Executio super fructibus feudi legitimè non obligati, an fieri possit aduersus hæredem.*
Feudum quod venit in petitione hæreditatis, est hæreditarium.
Feudum non venit in generali obligatione sine consensu Regio.
2 *Fructus pars fundi esse censentur.*
Executio prohibita in fundo tanquã principali, an videatur prohibita in fructibus, vt accessorijs.
3 *Principali extincto dependentia pereunt.*
Defunctus potest bona heredis obligare facto inuentario, vel non.
Inuentariũ in re hæreditaria non succurrit.
Fructus prouenientes ex re hæreditaria post mortem dicuntur res hæreditaria.

Principale

Principale & accessio non sunt idem.

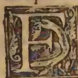
4 *Executio fieri potest in cõmoditate, quæ prouenit ex feudo, & an super fructibus separatis à solo tempore hæredis.*

Filius hæres tenetur sicut pater in feudo hæreditario.

5 *Immissio fit solum ipsi creditori in commoditate feudi, & qualiter seruitium præstare debeat.*

Fructus feudi ex pacto & prouidentia nõ possunt obligari, secus in hæreditario.

6 *Differentia inter feudum hæreditarium & ex pacto & prouidentia, de cuius fructibus testator non potest disponere vsq; ad vnã candelam pro anima sua.*

Vit dubitatum, [3]

1 † vtrum super fructibus feudi hæreditarij possit fieri executio sententiæ contra hæredẽ condemnati quãdo feudum nõ fuit legitimè obligatũ. ¶ Quidam dicebant, quòd licet feudum istud sit hęreditariũ, ꝙ venit in petitione hęreditatis: vt dicit gl. in. l. nõ tantũ. ff. de peti. hære. & Andr. in. c. j. an agn. Tamẽ quia feudum non veniebat in generali obligatione bonorũ: vt in. c. in generali si de feu. fue. contro. inter do. & agna. Et quãdo specialiter feuda fuissent obligata, & non interuenisset Regius assensus in obligatione, obligatio esset ipso iure nulla: vt in l. imperialem. in prin. de prohi. feu. alie. per Fed. & in constitu. Regni, constitutionem diuæ memoriæ. Et per consequens habetur, ac si feuda nõ essent obligata per. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de contra tabu. cum simi. alleg. per Andre. in capi. j. §. prętereaquę sit pri. ca. bene. amitten. & per consequens nec id, quod prouenit

2 ex feudo. † quia fructus pars soli esse censentur, vt in. l. fructus. ff. de rei ven. no. Bal. in. c. j. in prin. in. iij. char. & col. de pace tenen. Et quando non essent pẽdentes tanquàm accessorij non potest in eis fieri executio, postquã non potest fieri in principali. per id ꝙ dicit Bal. in l. si is quem. C. de prędijs & alijs re. mino. vbi si nõ tenet principale, non tenet assessorium: & extincto principali, dependentia siue accessoria pereũt, vt dicit Bald. in. c. j. de vasal. decre. eta. ¶ In contrariũ dicebatur quòd in dictis fructibus separatis, à solo poterat fieri executio: quia ista sunt bona hæredis, & in obligatione defunctus obligauit tam bona sua quàm bona hæredis, vt dicit instrumentum, † & defunctus potest bona hæredis, obligare, vt dicũt cõmuniter docto. l. in assiduis. C. qui po. in pigno. habe. siue hæres fecisset inuentarium iuxta. l. fina. C. de iure deliberan. siue non: quia inuentarium in re hæreditaria non opitulatur: vt dicit Andr. in. c. j. an agna. ¶ Item fructus qui proueniũt ex re hęreditaria post mortẽ defuncti, dicuntur etiam res hæreditaria, & per consequens potest in ipsis fructibus fieri executio, quę fieri nõ põt in ipso feudo nõ obligato pro debito: quia principale & accessio non sunt idem, vt dicit Bal. in rub. apud quẽ vel quos con tro. feu. iij. col. ¶ Et pro hoc allegabatur Spec. in titu. de primo & secundo decreto. §. restat. versi. sed quid si reus. & seq.

4 † vbi dicit, quòd in commoditate quæ peruenit ex feudo, potest fieri executio, licet nõ in ipso feudo: & firmãt docto. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. de damno infecto. per. l. commodis. ff. de re iu. & l. stipendia. C. de execu. rei iudi. & not. Moder. in. l. pro hærede. §. si qd tamen. ff. de acquiren. hæredi. hanc conclusionem etiam firmat Andr. de iser. in cõsti. Regni, si quis põt litẽ, vbi dicit ista

ista verba, mortuo debitore, feudū redit ad filios, si nō sunt hæredes patris: quia feudū est ex pacto & prouidentia, secus si esset hęreditariū, in quo filij essent hę redes, filius hæres tenetur sicut pater: & sic videtur tenere, quod super fructibus feudi hæreditarij potest fieri executio, quando sunt separati à solo tempore hæ redis. ¶ Bene ad hoc facit, ꝙ dicit Ange. in l. corū. ff. de damno infec. †quòd
5 immissio solū fit ipsi creditori in cōmo ditate feudi, & ipse præstabit seruitium & non debitor' vasallus: nec seruitium, pręstabit vt vasallus: sed ex quadam na turali æquitate fundata, vt eum sequan tur incōmoda, qué sequūtur honores, vt in regula iuris. ¶ Idem voluit Salice. post Bal. in auté. ei qui. C. de bo. auto. iudi. posiden. ¶ Fuit ad obiectū in contrarium responsum: quod licet fructus feudi tanq̃ accessorij ad feudum nō pos sint obligari, sicut nec ipsum feudū, cū dominus dans feudū videtur dare cum ipsis fructibus, istud intelligitur, quādo feudum est ex pacto & prouidentia. Et ita videtur sentire Bal. in. c. j. an agn. vl tima col. & And. ibi & in constitutione hac editali, vbi fructus feudi possunt obligari sine assensu: & idem dicit in di cta. l. imperialem. in principio. & in. c. j. §. si quis hominé. de pac. te. & in. c. j. de inuesti. de re. ali. fac, & in consti. consti-
6 tutionem diuæ memoriæ: scilicet †quā do feudum est hæreditarium, sed quādo esset ex pacto & prouidentia, non posset de fructibus feudi relinquere vnam cā delam pro anima sua, vt dicit Andreas in dicto. c. j. an agna. & per cōsequēs mi nimè in illis fructibus posset fieri execu tio pro obligatione defuncti, nisi succe dens esset hæres sine beneficio inuenta rij, vt dicit Andreas in. d. c. j. an agna. ¶ Et ideo cōsensu omnium Consiliario-rum fuit votatum, quòd dicta sententia lata cōtra defunctum super actione per sonali, potest exequi contra eius hære dem, super fructibus prouenientibus ex ipso feudo, maximè quia debitum erat modicum: nam sufficiebat tertia pars fructuum feudi vnius anni ad satisfacié dum dictum debitum.

Decisio. XXVII.

De sententia lata per iudicem in co npetentem, & citatione ab incompe tenti iudice facta ex reconuentione.

Summarium.

1 *Sententia per incompetentem iudicem lata contra reconuenientem, est nulla.*
2 *Citatio incompetentis iudicis ex reconuentio ne superueniente, inualida.*
Actus omnis à iudice incompetenti factus est inordinatus.
3 *Reconuentio an proroget iurisdictionem in iudicem incompetentem.*

MAgna curia Admi ratiæ habet iurisdictionem limitatam, videlicet in hominibus exercentibus ar tem natalem: & in certos alios particula res homines. Dicta curia citat vnum, qui non est de sua iurisdictione, compa ret, & dictus citatus recōuenit actorem, & nihil aliud facit, fertur sententia con
1 tra eum. dicitur in sacro Consilio, †ꝙ dicta sententia est nulla, tanquàm lata à iudice incompetenti: vt. C. si à non cō petenti iudic. per totum. &. ff. de iurisd.
2 omn. iudicum. l. si per errorem. †nec ci tatio debet valere tanquàm facta ab in cōpetenti iudice ex reconuétione super ueniéte. per ea quæ notat Dy. in regula non firmatur in. vj. & facit, quòd dicit Bal. in. c. fi. de capel. monacho. & text. in c. j. de despon. impu. in. vj. Et ideo dicit Bald.

Bal.in.c.ſancimus.in principio,quo tẽpore miles.ꝙ omnis actus qui fit a iudice incompetẽti,videt̃ fieri ſine ordine,
3 per iura per eum allega.¶† In contrarium dicebat̃,quòd licet reus non fuiſſet de iuriſdictione iudicis,tamen quia ipſe recõuenit actorem,per iſtã recõuẽtionem videtur prorogaſſe iuriſditionẽ curiæ vicariæ per notata in.l.j.ff.de iudi.& in.l.j.C.de iur.om.iud.fuit p oẽs pariter votatũ,ꝙ dicta ſnīa non ſit nulla,& per cõſequens mãdet̃ executioni.

Additio. Materiam huius reconuentionis vide late per Stepha.Aufre.in rep.cle.vt clericorũ.de officio ordi.in.ij.regula.Fallẽ.iij.Et ibi concludit,ꝙ clericus per reconuentionẽ efficit̃ de foro ſeculari,qđ eſt not.

Deciſio.XXVIII.

De nullitate duarum relationum ſuper teſtium examinatione non vocata parte,& de executione illarum.

Summarium.

1 *Relationes duæ conformes ſuper teſtiũ examine,parte non vocata,an validè vt exequantur.2.*
Teſtes examinati abſq; partis citatione ſuper iuramento,an nulliter recepti dicãtur.
Sententia ſuper nullis probationibus fundata,an inefficax.
Recurſus ad acta proceſſus fit in dubitatione virium ſententiæ.
Sententia nullis probationibus factis lata eſt nulla.
3 *Sententia referens ſe ad acta implicitẽ erronea non vitiatur,ſecus ſi ſpecificẽ.*
4 *Teſtium probatio nõ eſt de ſubſtantia proceſſus.*
Iudiciũ non ſubſtantiatur per probationes.
Sententia iuſtificatur ex probationibus nonis,& incognitis.
Sententia eſt aliqua data dilationes ad probandum,licet nihil ſit probatum.
5 *Iudex dicens in ſententia,cõdemno:quia probatum per tales,licet nihil dicant,non dicitur nulla.*
6 *Iudex moueri poteſt ad iudicandum ex confeſſione viua voce,coram ſe facta,quamuis non ſcripta,vel potuit eſſe ſibi notorium.*
Iniquitas euidens an impediat ſentẽtiæ executionem,& pariat nullitatem.
7 *Sententiam contra ius litigatoris obtinens eſt in peccato,& poteſt eccleſiæ denuntiari.*
Sententia manifeſtam iniquitatẽ continens, eſt ipſo iure nulla.
8 *Sententia iniqua ex eiuſdem actis, non eſt nulla.*
9 *Executio non debet retardari per appellationem à duabus relationibus conformibus,niſi ipſo iure ſint nullæ.*
Relatio ad alios caſus ſimiliter deciſos.

atæ fuerũt duę relationes conformes in magna curia vicariæ. Dicitur in ſacro Conſilio,ꝙ ſunt nullæ,quia latæ ſunt ꝑpter teſtes examinatos,non citata parte ad viden
1 dum iuramenta teſtium: † nam teſtes examinati abſq; citatione partis,ad videndum eorum iuramenta, dicuntur nulliter recepti: vt in.l.ſi quãdo.C.de teſti.c.in nomine domini.de teſtibus. ergo ſententia ſimiliter erit nulla, tanꝗ fundata ſuper nullis probationibus.Et pro hoc allegabatur.c.aduerſario de exceptionibus: vbi ſi dubitatur de viribus ſententiæ vel eius intellectu,recurritur ad acta contenta in proceſſu. Sed in ſententia dicitur,quòd ex meritis proceſſus actor ita & taliter ſuã intentionẽ probauit,& probatio eſt nulla:quia per teſtes nulliter receptos,er
2 go ſententia non valet. ¶† Item quia ſententia lata nullis probationibus factis,

ctis,ipso iure nulla est: vt dicit dominus Car.flo.in.c.ecclesia. de constitu. per illam gl.in.d.c.ecclesia.& istę probationes sunt nullæ: vt.s.dixi.ergo &c. ¶In contrarium fuit decisum post longam disputationem,habitã inter dominos,quòd dictæ relatiões debẽt mãdari executioni iuxta formam ritus magnæ curiæ:quia qñ sentẽtia tacitè refert se
3 ad acta:& in actis est error,†nõ vitiat sententia:vt in.l.præses.ff.de re iudi.l. seruo inuito.§.cũ prætor.ff.ad treb.cũ concor.allegatis per Alex.in.iij.vol.cõsi.lix.in.v.col.firmat idem Alexã.in.j. vol.cõsi.cxxiij.in.iiij.col.vbi multa ad hoc alleg.quia vt dicit Bald.& Pau.de cast.in.l.j.C.de erro.cal.aliud est,quòd error exprimat specificè in sentẽtia,& nõ videlicet aliud est ꝙ exprimat implicitè,qa tũc non est defectus formæ. hoc expresse firmat Feli.in.c.inter cæteras.de re iudi.Itẽ
4 †quia probatio testiũ nõ est de substãtia processus:vt dicit Bar.in.l.probatã.C.de sen.& inter.om.iu.nisi qñ noluit recipere probationes,quas pars obtulit secũdum Bal.ibi, nã per probationes nõ substãtiatur iudiciũ:vt dicit Bald.in.l.is apud quẽ.ij. col.C.de edẽdo.quia ex probationibus nouis & incognitis,primo iudici iustificat snia:vt in.l.titianus.ff.ꝙ cũ eo se. cũdum Bal.in.d.l.is apud quẽ.Et dicit, Bal.in.l.cũ & minoris.C.si aduersus re iudi.ꝙ sentẽtia est aliqua:licet nihil sit probatũ,si est data dilatio ad probãdũ.
5 †Imo si iudex dicit in sentẽtia cõdemno:quia probatũ p.I.&.A.& illi nihil dicũt,nõ dicit snia nulla secũdũ Bar. & Bal.in.d.l.j.C.de erro.cal.& Iaso.in l.vinũ.ff.si cer.pet.ad fi.& doc.in.c.cũ Bertoldus.de re iud.& in.c.qm cõtra. de pba.cũ cõcor.quæ ibi allegant:& de veritate huius dicti do.Anto.portauit Alex.in.d.l.j.qui colligit varietatẽ,quã in hoc habuit Inno.finaliter concludit in casu præposito,ꝙ snia non est nulla. Et maximè quia iudex põt moueri ad iudicandũ,etiã ex aliqua cõfessione coram se facta viua voce,& nõ scripta in actis.vt dicit Bal.notãter in.l.quoties. §.j.ff.de pbatio.in aliquibus lecturis. Et idẽ Bal.in.l.j.col.j.C.de indicta libertate.de quo fuit memor Felinus in c.cũ venerabilis.in.iij.charta.de excep-
6 ptio.†Itẽ potuit esse iudici notoriũ:licet nõ sit scriptũ,& poterit probari tale notoriũ in cã appellationis,& nõ dicet sentẽtia nulla.vt dicit Inn.in.c.tua.circa fi.de coha.cle.& mulie.& notat Rota in antiquis.in tit.de fide instru.vltima.¶Sed peperit hæc hæsitatio aliud dubiũ:videlicet an istæ duę relationes, postq̃ sunt contra iustitiã partis & non sunt nullæ, & notoriæ apparet de eius iniquitate,quia nõ apparet de iure partis,talis euidẽs iniquitas impediat executionẽ,sicut ipsa nullitas,text.in.d.c. inter cæteras.pbat,ꝙ talis euidẽs iniquitas iudicatur nullitas.Idẽ tenet do. Anto.de but.in.c.suã.de pœnis.Et põt
7 denuntiari ecclesiæ.†qa existit in peccato ille,qui obtinuit sententiã contra ius litigatoris,vt dicit Abbas in.c.nouit.de iudi.Et in foro conscientiæ non facit ius secundùm Inno.in.c.quia plæriq;.de immu.ecclesiæ.Et hoc videtur tenere Abb.in.d.c.inter cæteras.in ver. ad quartum mẽbrum,vbi tenet,quòd sententia quę continet manifestam iniquitatem,est ipso iure nulla per dictũ. c.inter cæteras.& firmat Alexã.in.iij. volu.consil.lxxvij.in.j.col.Idem tenet Ludo.in singu.suis.in verbo,sententia. Idẽ firmat Felinus in.d.c.inter cæteras multa allegando.bonus est text .& ibi Ange.in.l.si pars.ff.de inoffic.testa.

Et hāc opi.ꝙ quādo iniustitia sentétiæ apparet ex actis, sentétia dicitur nulla, firmat Abb.in.d.c.cum inter.x.col.de re iudi.& in.c.cum apostolus.de censi. & in.c.ij.de pur.vulga.& in.c.j.in.iiij. col.de re iudi.& in.c.quoniam contra. xvij.col.de proba.Bald.in.l.j.C.sentétiam rescin.non po.versi.quæro vtrum absq; appellatione. Paul.de cast.in.d.l. seruo inuito.§.cum prætor.Car.in cle. j.§.fi.de foro compet.vbi dicit vix posse esse sententiam notoriè iniustā, quin sit nulla. Et ista fuit opinio vltramontanorum, vt plenè per Cyn.& alios in

8 d.l.j.C.de erro.calculi.† ¶Sed contrariam partem scilicet, quòd sentétia iniqua ex eisdem actis non sit nulla, tenet Bald.in.l.j.C.ne filius pro patre, per.l. palam.§.quæ in adulterio.ff.de ritu nuptiarum. Et dicit Alexan.de imol.in.d.l.præses, quòd hęc est magis communis opi.per.d.l.cum prolatis.ff.de re iudi. &.d.§.cum prætor.&.l.posthumus.§.si quis ex his.ff.de inoffi.test.&.l.si expressim à contrario sensu.ff.de appella. & ibi allegantur concordantiæ.& in.l. diuortio.§.fina.ff.soluto matrimo. Et omissi multis allegationibus in ista materia dubia. ¶Fuit tandem per omnes dominos conclusum, quòd istæ relationes quantuncunq; sint contra ius litigatoris ex eisdem actis, & non continent expressum errorem in ipsa sententia, ꝙ non sunt nullæ: & debent mandari executioni præstita cautione in casu retractationis in causa appellatio-

9 nis.† Ex quò ritus magnæ curię vult, quòd per appellationem à duabus relationibus conformibus, non retardatur executio, nisi sint nullæ ipso iure, & ista nullitas nō debet esse nisi vera, & non per cōparationé. Et ita postea fuit pluries iudicatum in sacro Consilio in alijs causis, vide infrà decisio.xlvij. & vide infrà decisio.cxxvj.

Decisio. XXIX.

De contumacia propter iustū impedimentum.

Summarium.

1 *Impeditus propter iustum timorem ad comparendum in termino, an ex integro ad dilationem restituendus, vt se defendat.3.*

Impedimẽtum allegans duo debet ostendere.

2 *Protestatione an opus sit, quando impedimentum de non comparendo procedit ex facto iudicis.*

Excusator missus à citato ad allegandum impedimentum, an audiendus, nisi promittat de repræsentando citatum in termino.

3 *Citatus comparere impeditus sine culpa non est contumax, nec tenetur reficere expensas.*

Processus factus contra absentem, iudice impedimentum ignorāte, valet, sed restituitur: secus si sciebat, quia nullus.

Impedimentum an sit iustum ex hostium inuasione.

4 *Impeditus comparere propter odia & partialitates, non tenetur mittere procuratorem.*

Q Vidam exterus Regni, qui contraxit in Regno, fuit citatus personaliter ad instantiā cuiusdam doctoris, ille citatus non comparuit, & in contumaciam fuit datus terminus ad probandum, in termino probatorio actor probauit intentionem suam. Et citari fecit iterū reum ad publicandum testes examinatos. ille comparet, & dicit, † quod non potuit comparere in prima citatione, propter partialitates, & propter timorem quem habuerunt Galli ob aduentum regis Ferdinandi

dinandi secundi. Et ideo petebat ex integro terminum ad defendendum. Ille doctor agens dicebat, quòd huic conuento non est danda alia dilatio: quia licet alleget se impeditum in termino, debet duo ostendisse: videlicet impedimentum allegatum, & se tantum fecisse, quòd si impedimentum non fuisset, adimpleuisset illud ad quod tenebatur per text. & ibi Bartol. in l. qui commeatus. ff. de re milita. & firmat Alexan. in ij. volumine consi. xlix. in. ij. col. debuit ergo protestari, quòd si nõ fuisset impe
2 ditus, cõparuisset, † & fecisset suas defensiones, quando impedimentum est ex facto iudicis, vt dicit glo. in capi. cupientes. §. quod si per. xx. de elec. in vj. & Bart. in. l. j. §. dies. ff. quando appellã. sit. Philippus in capi. ex ratione. vij. colum. de appella. & Alexan. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de operis noui nuncia. citatus debet mittere excusatorem, qui pro eo alleget impedimentum, qui non debet audiri, nisi promittat de repræsentando in certo termino ipsum citatum secundùm Bald. Ange. Pau. de cast. & Alexand. in Rubric. ff. in ius voca. vt eant aut satisdét.

¶In contrarium dicebatur, quòd si citatus impeditus est cõparere absq; cul-
3 pa secundùm veram opinionem † non est contumax, nec tenetur reficere expensas: vt dicit Alexand. in l. secunda. §. si quis. ff. si quis cautionibus. Item quia cum iudex sciebat impedimentũ, quia Galli tutæ non poterant comparere, totus processus ruit. Secus si iudex ignoraret impedimentum, tunc valet processus, sed restituitur secundũ Bartol. & Bal. & Alexan. in. d. l. ij. §. si quis in iudicio. ff. si quis cautio. & Ioan. de imol. in. l. quæsitum. ff. de re iudi.

¶Fuit per dominos de Consilio decisum, quòd illud fuit iustum impedimẽtum, & nunc factum fuit notorium, & quòd propterea non fuit contumax: & ideo concedi debet dilatio ex integro. vt dicit Doctor. in. l. fina. ff. de ferijs. nam vbi impeditus tenet mittere pro-
4 curatorem, † tamen vnus de casibus, in quo non tenetur mittere, est, quando propter odia vel partialitates nõ potest comparere, tunc non tenetur etiã mittere procuratorem secundùm Ange. in l. ij. §. quòd diximus. ff. si quis cautio. & idem Angel. in disputa. sua, Bononiensis quidam &c. in. iiij. quæstione. Ioan. de imol. & Alexand. in. l. recusare. §. fi. ff. ad trebellia. & in. d. l. ij. §. si quis in iudicio. Et sic iterum datus fuit terminus ad probandum & defendendum.

Decisio. XXX.

☞ De iudice laico procedẽte in obligatione coram eo introducta, non obstante litispendentia coram ecclesiastico super iuramenti relaxatione.

✣ Summarium. ✣

1 ☞ *Processus, factus per iudicem laicum super obligatione coram eo introducta, non obstante litispendentia super absolutione iuramenti in obligatione interpositi coram ecclesiastico ventilata, an validus.* 4.

Litispendentia super absolutione iuramenti est præiudicialis ad causam coram laico motam.

Iudex secularis an debeat supersedere in quæstione coram ecclesiastico vertente.

2 *Obligatio etiam iniuriata penes acta curia facta habet executionem paratam, quã remorari non potest exceptio litispendentiæ super iuramenti absolutionem in ea præstiti.*

Iudex ecclesiasticus inhibere non potest iudici seculari, vt supersedeat pẽdẽte lite corã se introducta.

introducta.

3 *Iudex temporalis à spirituali non habet iurisditionem.*

5 *Periurus est, qui iurat soluere in termino, & non soluit.*

Solutio an fieri debeat, si pendente iudicio super absolutione à iuramēto dies solutionis pecuniæ promissæ adueniat.

6 *Periurus est, qui petit absolutionem iuramenti, quam iurauit non petere, & eam impetrare an debeat.*

FVit dubitatum, si iudex laicus procedens virtute obligationis factę penes acta curiæ, ad instātiam partis contra dominum Iacobum de Suessa: qui opposuit exceptionem litispendētiæ super absolutione à iuramēto interposito sup dicta obligatione coram episcopo Suessano, & dictus iudex laicus habuit plenam fidem de dicta litispendentia, & processit in causa non obstante dicta litipendentia, vtrum dictus processus factus per iudicem laicū
1 sit nullus.† Et dubium facit, quia illa litis pendentia super absolutione à iuramento est præiudicialis ad causam intentatam corā iudice laico: vt tenet Fede. de senis in consi. cxxvj. incipi. in quæstione domini Ioannis pauli. vbi vult, ꝙ iudex secularis nō debet procedere interim, quādo scit quæstionem verti coram iudice ecclesiastico, per id quod habetur in. c. tuā. de ordi. cog. Idem videtur velle idem Fede. in consi. ccc. incipi. factum proponitur esse tale., & not. do. Anto. de butri. & Doct. in. c. debitores. de iureiuran. & Pet. de Ancha. in consi. xxij. incip. casus talis est post præceptū.
2 ¶ † In contrariū faciebat quòd licet facta fuisset fides de litis pendentia corā iudice ecclesiastico sup absolutione à iuramento: tamen illa litis pendentia non habet impedire executionē paratā obligationis magnæ curiæ vicariæ, quia diuersa est causa vna ab alia. Nā in curia ecclesiastica agitur sup absolutione à iuramēto, In curia seculari agitur, vt obligatio penes acta quæ habet executionē paratam: vt dicit glo. in auten. generaliter. C. de epis. & cleric. & no. Doc. in. l. eum ꝓ quo. ff. de in ius vo. & no. Mod. in. c. si qn̄. de offi. delega. exequat, & sic nō habet obstante litispēdē. vt no. dicit Ang. in. l. iiij. §. cōdemnatū. ff. de re iudi. & pro hoc allegat text. in. l. fin. C. de ordi. co. Et dicit, quòd hoc fuit de mente Inno. in. c. cum in iure peritus. de offi. deleg. & dicit, quòd propterea inoleuit mos, quòd episcopi inhibent iudicibus secularibus sub pœna excōmunicationis; vt pendente dicta lite supersedeāt. immo dicebat Bald. in. l. j. in fi. C. quomodo & quādo iudex, quòd nō potest iudex ecclesiasticus inhibere iudici
3 seculari. † quia iudex secularis non habet iurisditionem à iudice ecclesiastico, maximè quia obligatio penes acta etiā ꝙ nō esset ibi iuramētū haberet executionē paratam secundū. Bal. Pau. de ca. & Alexan. in. l. eum pro quo. ff. de in ius voc. & Lucā de pēna. in. l. ij. C. de iure fis. li. x. doc. in. c. si quādo. de offi. delegati. & ibi cōcorda. & dicebatur plus, ꝙ illa absolutio petita præsumebatur calūniosa, eo quia iuramentū fuit interpositum in magna curia vicariæ, vbi non præsumitur metus allegatus propter præsentiam regentis & iudicum: vt dicit text. in. l. j. C. de his qui propter me. iudicis non appella. & notatur in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de ope. noui. nū. Et dicebat nunquam fuisse obseruatū, ꝙ propter pēdentiā litis super absolutione à iuramento interposito in obliga

obligatione magnæ curiæ vicariæ nõ su persedetur super executione ipsius obligationis. ¶ † Fuit per sacrũ Consilium 4 conclusum ꝙ opinio Angeli in d. §. cõdemnatũ vẽdicat sibi locũ in hoc casu, & opinio Federici sit vera, in casu suo, & ideo processus factus per iudicẽ laicũ super executione dictæ obligationis, validus erat. Tum quia diuersa est causa, vt suprà dictũ est: quia obligatio penes acta etiam sine iuramento remanet valida: & sic nõ est præiudicialis causa absolutionis à iuramẽto ad causam executionis dictæ obligationis. Tum etiã ꝗa claræ cõstabat ꝙ dictus dominus Iacobus ante petitã absolutionẽ per eũ, ipse erat periurus duplici periurio. Primo, ꝗa ipse dominus Iacobus iurauit omnimense soluere certã partẽ dicti debiti, 5 & nõ soluit, † & sic incidit in periuriũ: vt dicit Fede. in dicto consi. ccc. Et do. Anto. de but. & Abbas sicu. in. c. j. de iureiurã. Imo fuit dictũ, ꝙ si pendente iudicio super absolutione à iuramẽto venisset dies absolutionis pecuniæ promissæ, deberet fieri solutio. vt dicit Hosti. in sum. in titu. de censibus. §. quis cẽsus. versu, quid si pendẽte. & firmat Pet. de anch. in. c. j. in secũdo notabi. de lit. contest. lib. vj. Secundum periuriũ erat, ꝗa dictus dominus Iacobus in dicta obligatione iurauit nõ petere absolutionem à iuramẽto: & ipse nõ petijt absolutionẽ à iuramẽto de nõ petendo absolutionẽ, & sic fuit periurus petẽdo absolutionẽ iuramẽti interpositi super obligatione: vt firmat dõ. Ant. de but. in. d. c. j. & Ludo. roma. in cõsi. cccxxvj. in ti. de rescri. & firmat expressè Bal. in repe. l. ij. in. xj. charta. ff. de iureiuran. ver. nono quid si 6 debitor iurauit: † & sic cum fuerit in periurio ante litem motam super absolutione à iuramento, non potuit ipsam petere secundũ Ioã. and. in. c. debitores. de iureiurando. & Abbatẽ in. d. c. j. eod. titu. & sic nõ obstat litis pendentia præ dicta super absolutione à iuramento. Et sic fuit votatũ ꝑ omnes nemine discrepante, ꝙ iudex secularis exequatur dictam obligatiõnẽ penes acta magnæ curiæ vicariæ, & quòd processus per eum factus propter dictam litis pendentiam allegatam non sit nullus.

Decisio. XXXI.

De eadẽ est materia cũ præcedẽte.

Summarium.

1 *Periurij causa an possit intentari non obstante litispendentia super absolutione iuramenti.*

2 *Citatio super absolutionẽ à iuramento non conceditur, nisi supersint viginti dies termini solutionis, alias cõcessa nõ operatur effectum.*

3 *Causa iniusta nõ excusat à cõtumaciæ pœna. Causa quælibet etiam iniusta excusat in criminalibus à dolo.*

EPiscopus Nucerinus emisit citatiõnẽ super absolutione à iuramẽto interposito super instrumẽto mutui, in quo erant iuramentũ & renũtiationes: & aliæ clausulæ consuetæ: eò quia dicebatur ꝙ illud mutuũ fuit simulatũ, & nulla pecunia interuenit: & dicta citatio fuit facta vltima die qua venit dies solutionis dictæ pecuniæ sequenti die præsentatur instrumẽtũ in magna curia vicariæ iuxta ritũ ipsius curiæ: & ad instantiam creditoris: postea citatur ipse debitor respõsurus in iudicio super tenore dicti instrumẽti. Citatus est contumax: & propter contumaciam condemnatur ad tertiam partem bonorum mobilium iuxta cõstitũ. Regni. † Iste con 1 demnatus appellauit ad sacrũ Consiliũ, & cau

& causa grauaminis erat: quia pendente causa super absolutione à iuramẽto: prout in promptu apparebat de dicta litis pendentia, non poterat magna curia vicariæ super periurio procedere: quia illa causa est præiudicialis ad istam: per ea quæ fuerũt allegata in proxima præcedenti decisione. ¶ In contrarium dicebatur quòd dictus debitor nimium se arctauit: quia tẽpore quo ipse impetrauit citationem super absolutione à iura-
1 mento, non erat nisi vnus dies de termino ad soluendum. Ideo nõ potuit impe-
2 trasse dictam citationẽ, ad effectum impediendi solutionem faciendam in termino, quia perinde est ac si post terminum solutionis. Et sic postquã incidit in periurium: petijsset absolutionem à iuramento: vt tenet Io. and. & dom. Anto. de bu. & Abb. sicu. in c. debitores. de iureiur. & do. Abb. in c. j. eod. titu. de iu-
2 reiur. super rubri. † & fuit facta fides in sacro Consilio, ꝙ in curia ecclesiastica Neapolitana nõ conceditur citatio super absolutione à iuramento, nisi ad minus supersint viginti dies terminis solutionis pecunię: & si per inaduertentiam conceditur citatio, non operatur suum effectum, & fuerunt examinati practicantes super ista obseruantia. Et sic fuit conclusum, ꝙ non obstante dicta præuentione & litis pendentia magnæ curiæ vicariæ potuit procedere ad dictam con-
3 demnationem: † quia iniusta causa nõ excusat à pœna contumaciæ: sed debet esse iusta causa, vt notatur in. l. properandum. §. sin autem. C. de iudi. & in. l. qui solidum. §. j. ff. de leg. ij. in auten. de iudi. §. oportet. & notatur in c. finem litibus. de do. & contuma. & firmat Alexã. in. ij. volu. consi. cxviij. iij. col. versi. circa tertiam dubitationem. Bene tamẽ quęlibet causa etiam iniusta excusat in criminalibus à dolo. vt notatur in. l. ij. & ibi per Ange. C. de plagi. & in. l. igitur. C. de li. causa. & sic dicta causa fuit remissa ad dictam magnam curiã vicariæ, vt dictos contumaces admittat ad compositionem iuxta morem dictæ curiæ.

Decisio. XXXII.

De iudice pronuntiante super successiuo eius, quod principaliter agitur.

Summarium.

1 *Iudex specialis an possit pronũtiare vltra petita sine reconuentione.*

2 *Exceptio restituendi pignoris soluto debito inest contra agentem ad debitum.*

3 *Iudex ex officio potest condemnare ad restitutionem pignoris soluto debito.*

4 *Iudex an possit sententiam dicere super successiuo eius, quod petitur principaliter.*

QVidam Florentinus egit corã iudice iudæorum deputato per regem in causis hebræorum contra quẽdam iudæum petendo ab eo
1 certum debitum. † Et quia ex processu apparebat, ꝙ dictus Florentinus pro dicto debito habuit certas petias pãni in pignus, fuit cõdemnatus dictus iudæus ad soluendũ dicto Florentino debitum petitũ: & dictus Florẽtinus fuit cõdemnatus ad restituendũ pignora iuxta no. in. l. itẽ. §. qui paratus. & ibi Bart. ff. qui po. in pig. hab. & not. in. l. postquã. ff. de pact. ¶ Pro parte dicti Florẽtini fuit appellatum in sacro Cõsilio: & dicebat, ꝙ dicta sentẽtia debet reuocari. ¶ Primo,
2 † quia iudex iudæorum nullam habet iurisditionem in ipsum Florentinum: nec ipse Florentinus fuit reconuentus, & sic iudex sententiauit vltra petita. Et consequenter sententia non debet valere per iura vulgaria in. l. ij. C. com. diui. in. l.

in.l.vinum.ff. si cert.pet.c.licet hely.de simon. ¶ In contrarium dicebatur, quia agenti petendo debitū, huic actioni de sui natura inest exceptio, vt restituat pignus soluto sibi debito: vt dicit tex.in.l. 3 debitor.§.ij.ff.de pig.act. † & sic iudex ex officio potuit condénare ad restitutioné pigno.soluto sibi debito p doctrinā Ba t in.l.cū qui ita.§.q ita.ff. de ver bo.oblig.& ideo dicebat Io.de ana.d.c. 4 licet hely. vltima charta, † φ iudex pōt pronūtiare super successiuo eius, quod principaliter petitur, vt est tex.in.c.con stitutus.de relig.do.& idem dicit Bald. in.l.fi.in.j.col.de fide cō.& in proprijs terminis voluit Bald.in.l.cum eorū.C. de senten.& interlo.omnium iudicum. Et sic fuit votatum sacrum Cōsilium, quòd bene fuit iudicatum per dictum iudicem iudæorum.

Decisio.XXXIII.

De examinatione testium producendorum post publicationem in causa.

Summarium.

1 *Clausula saluo iure impertinētium & non admittendorum, quid operetur. Equalitas in iudicijs seruanda.*

2 *Probare per testes post publicationem in causa non licet contraria articulis partis aduersè.*

3 *Articulorum copia in Regio Consilio non datur ante publicationem in causa.*

4 *Testium examinatio post publicationem, si testes sunt nulliter recepti, fieri potest.*

Testes examinantur ad concomitantiam scripturæ post didicita testificata.

Articulus contrarius an admittatur post didicita testificata & quando.

5 *Vsuræ quando per indirectum palliantur, votum consiliarij nutrit peccatum mortale.*

Votum mercatorum ad palliandum vsuras, non est attendendum.

Scriptura non debet se extendere ad incognita.

6 *Sententia expertorum in arte nunquam transit in rem iudicatam, & potest retractari.*

7 *Iudex non data copia articulorum decernens articulum fore pertinentem, quem pars post publicationem dicit impertinētem, an debeat illum reijcere.*

8 *Clausula saluo iure impertinentium &c. quandoq; ponitur ad obturandum ora loquentium.*

Postquā fuit iudicatum, † quòd saluo iure 1 impertinentium &c. Admittatur articulus in causa Alexandri veneti: pro parte Francisci de palmerio, post publicationem petitur quòd ex quo ipse stabat sub confidentia voti mercatorum votantium, φ mandatarius non tenetur dicere, cui sic facta solutio vsurarū, & ideo aliter non curauit probare de dicta consuetudine mercatorum: credens etiam quòd articulus de consuetudine contraria articulata per Alexand.non fuisset admissus per sacrum Consilium tanquam impertinens: eò quia erat contra votum dictorum mercatorum. Ideo in præsentiarum videns dictus Frācīscus dictum articulum & probationes & decretum sacri Cōsilij: per quod articuli fuerunt admissi saluo iure impertinentiū, quòd similiter admittatur articulus præsentandus per dictum Franciscum super dicta contraria consuetudine ad concomitantiam voti dictorum mercatorum, & contentatur quòd habeatur in isto articulo ea ratio, quæ de iure habenda est, vt seruetur æqualitas in iudicijs, vt in.l.fina.C. de fru.& lit.expen.

2 ¶ † Aliquibus dominis videbatur, ꝙ non licebat dicto Francisco post publicatum in causa probare per testes vt in capitu. cum venisset. de testibus: & maximè de directo contraria per regulam in auté. qui semel. C. de proba. & capitu. fraternitatis. de testi. cū concor. Alij vt domi. Anto. de Alexandr. vice proto notarius dicebat, quòd dictus articulus debebat admitti, & testes super eo examinari, non obstante publicatione: & ꝙ didicita sunt testificata. ¶ Mouebatur ex eo, quia illi articuli Alexandri: videlicet quòd est consuetudo mercatorum, quòd mandatarius debeat ostendere, cui soluit vsuras, fuit impertinés ex quo erat contra iudicium mercatorum expertorum factū ante lité contestatam: de quo quidé articulo ipse Frāciscus non potuit habere notitiam, nisi
3 post didicita testificata: † quia in sacro Regio cōsilio nō datur copia articulorum ante publicationé in causa. Et sic non potest imputari Francisco, ꝙ confesit, ꝙ dictus Alexan. examinari fecit super articulo contrario voto mercatorum: ergo poterit dictus Frāciscus post ea opponere, ꝙ dicta testiū deponentiū cōtra votū mercatorū nō valent, per ea quæ no. Bart. in. l. si duo patroni. §. idé Iulianus. ff. de iureiu. sec⁹ si posset parti aliquid imputari, secūdū. Bar. ibi: ergo si illi testes de iure nō valent, & ꝑ prius pronūtiatū fuit, ꝙ habeatur de eis ea ratio, quę de iure habéda est. Ita similiter licere debet dicto Francisco de palmerio ad concomitantiā voti mercatorum examinare testes: & de eis habeatur ea ratio, quæ de iure habenda est non obstante publicatione per cle. testiū. de te
4 sti. † vbi quando testes sunt nulliter recepti post publicationé, potest fieri examinatio testium. ¶ Itē quia testes quos petit examinari dictus Franciscus, sunt ad cōcomitantiā scripturæ in quo sunt vota mercatorum: & tūc nō obstāte publicatione possunt testes recipi vt habetur. in. c. series. de testi. ¶ Item quia post didicita testificata admittitur articulus contrarius, qñ articulus non fuit bñ specificatus: vel quando de probatione cōtraria nō potuit pars instrui ante publicationé. vt in. c. ex tenore. de testi. ¶ Ego dicebā, ꝙ ista examinatio cum dicta reseruatione de iure fieri nō potest. ¶ Nec obstant limitationes datæ per dominū viceprotonotariū ad regulam capituli fraternitatis: qa articulus Alexan. non est impertinens, licet sit cōtra votū mercatorū, eò quia super dicto voto sacrum
5 Consilium non potest se fundare: † qa illud votum est nutritiuū peccati mortalis: quia per indirectum palliātur vsuræ. ¶ Secūdò quia illud votū ad alium finem fuit receptū quā vt diffiniret articulū, de quo cōtenditur, vt retulit. d. And. mariconda commissarius causæ: & sic nō debet extendi ad incognita. l. tres fratres. ff. de pact. cum si. ¶ Tertiò quia illud votum mercatorum nūquā trāsit in rem iudicatam, quia potest dici, ꝙ sit sentétia expertorum. vt no. docto. in ca. proposuisti. de proba. & in. c. fi. de frigi. & malefi. & no. Philippus de cor. in. c. cessante. & in. c. intimasti. de appellatio
6 nibus, † vbi quandoq; sententia expertorū potest retractari. ¶ Et sic articulus Alexand. non dicitur impertinés: eo ꝙ est contra votum mercatorum. ¶ Nec est verum cum reuerentia, ꝙ Frāciscus non habuit notitiā ante publicationem de articulo ipsius Alexand. super contraria consuetudine prædicta. ¶ Quia clarè patet, quòd dictus Franciscus habuit notitiam ante publicationem dicti articuli Alexand. quia super dicto articulo,

culo,

culo, ipse Franciscus fuit examinatus, vt principalis: & sic potest Frãcisco imputari, quare in termino dato ad probãdum, nõ articulauit de dicta consuetudine iuxta votũ ipsorũ mercatorum: & sic nõ obstat doctrina Bar. in. d. §. idem

7 iulianus. ¶ † Bene fateor, ꝙ si iudex non data copia articulorũ, parti decerneret aliquem articulum esse pertinentem: & facta publicatione pars dicti, ꝙ est impertinẽs, & in veritate sic est. Tũc ex quo non est, quid possit parti imputari, ꝙ publicatio nõ nocebit, quin possit dicere, ꝙ reijciatur articulus cũ probatione super eo facta, nisi processisset post publicationem ad alium actũ, per quem videretur renũtiasse tacitè dictæ exceptioni impertinentium, vt per doctrinam Bart. in dicto. §. idem Iulianus. ¶ Fuit tandẽ conclusum, quòd ex quo domini de Consilio secundũ eorum cõscientiam dicebãt, ꝙ ille articulus Alexan. de contraria cõsuetudine voto mer

8 catorum fuit de iure admissus, † & illa clausula, saluo iure impertinentiũ &c. fuit posita potius ad obturandũ ora loquentiũ, quã ꝑpter aliquòd dubiũ, an articuli Alexand. essent impertinentes necne. ¶ Et sic fuit votatũ, ꝙ nõ admittatur examinatio testium producendorũ pro parte dicti Francisci, ad probãdum contrariã consuetudinẽ articulatam & probatam per dictũ Alexand. licet probatio facienda per dictum Franciscum esset ad concomitantiam voti mercatorum: & in hoc postea consentit vicepro tonotarius, propter dictam testificationem dominorum de Consilio.

Additio. De productione, examinatione, & repetitione testium post didicita testificata, & conclusam causam vide Petrum de Anchara. consilio. ccxxiij. numero. j. Et Stepha. Bertran. parte. j. consilio. clj. nume. j. & parte. ij. consilio. clx. numero. j. & consi. cclxvj. Et possunt de nouo examinari attestatiõibus ꝑditis. Hippoly. de Marsil. in rubri. C. de probat. nu. cccxxxix. item in causa criminali. idem in. l. j. §. fin. nume. iiij. ff. de quæsti. & in practica. §. sequens. nume. ij. & viij. itẽ in causa hæresis. idem ibidem. item testes de nouo reperti post cõclusionem & tempus probatoriũ. idem in sing. ccxcvij. incip. testes. & in rub. C. de proba. nuñ. xvj. item in causa matrimoniali, si producens iuret non subornasse. idẽ in singu. cxxviij. item ex eisdẽ capitulis iusta causa iudicem mouente. idem in. d. rub. C. de proba. numero. xxxviij. vbi ponit alios duos casus. item super circũstantijs oportunis ad instantiam partis aduersæ. Bertran. parte. j. consiliu. xlviij. numero. xvj.

Decisio. XXXIIII.

De æstimatione habitationis ad vitã propter venditionẽ rei obligatæ.

Summarium.

Aestimatio habitationis ad vitam, cũ tractatur de domo vẽdẽda, qualiter faciẽda. Alimenta relicta æstimantur ad triginta annos vitæ, si alimentarius est infra illam ætatem. 1

Intellectus ad. l. hæreditatũ. ff. ad legem falcidiam. 2

Cautio inæstimata habitatione debet præstari, quòd soluatur plus, si plus viuat. 3

Pater quidã vltra dotem, quam debuit genero suo ꝓmisit ei dare habitationem in domo sua, vita dicti sui generi durante, & proinde obligauit omnia bona sua: mortuo dicto patre eius hæres pro eorum necessitatibus

necessitatibus voluit vendere dictam domū, in qua gener habet habitationē vt. d. q fieri non potest eo inuito. Sed dictus gener obtulit, q si dictus hæres voluerit sibi soluere æstimationem dictæ habitationis, contentatur, q dictam domum vendat. ¶ † Fuit dubitatū in sacro Consilio, qualiter fiat æstimatio habitationis ad vitam. Dicebat do. Andr. mariconda relator dictæ causæ, quòd dicta æstimatio habitatiōis poterit æstimari, sicut estimantur alimenta relicta, vt æstimentur, q triginta annis viuat ille, cui relicta sunt aliméta, si est infra istam ætaté. xxx. annorum. vt dicit tex. sing. secundum Doc. ibi in. l. hæreditatum. ff. ad legé falci. Ita similiter dicendum esse putauit, quãdo promissa fuit habitatio domus ad vitam: & ille cui facta fuit dicta promissio, erat tūc etatis. xxv. annorum. & sic p̄sumitur quinq; annis viuere, & sic hæres tenetur præstare pensionem vnius similis domus pro quinq; annis. verum si plus viueret ille gener, tenentur hæredes ad præstandū pensionem similem, pro illo tempore, quo viuet ipse gener. vt dicunt gloss. &
2 Doct. in. d. l. hæreditatum. ¶ † Ego dicebam, q d. l. hæreditatū, habet locum in legato & vltima dispositione. Sed in donatiōe inter viuos: & sic in cōtractu, non fit æstimatio iuxta dictā legem hæreditatū, eo q habemus tex. expressum in. l. si quis argentum. in. §. finauté donator. C. de dona. vbi dicitur, in reddibus autem in quindecim annis æstimationem præstet. Et sic cū sumus in contractu inter viuos, debet fieri dicta æstimatio habitationis pro annis. xv. Et sic communi voto fuerunt cōdénati dicti hæredes pro æstimatione dictæ habitationis ad vitā pro annis. xv. ad rōné Tarenorū duodecim pro pensiōe cuiusli-

3 bet anni dictorū quindecim annorum, † & q præstetur cautio, si plus viueret, q soluatur illud plus, vt dicit Alex. in. d. l. hæreditatū. in fi. licet ibi dicat, q d. lex habet locū in transactione alimentorū ad vitam. Et sic extendit ipsam ad contractū inter viuos, & non facit mentionem de dicta. l. si quis argentum.

Decisio. XXXV.

De liquidatione bonorum super iudicio petitionis hæreditatis, & de cōcessione beneficiorum in illa.

Summarium.

1 *Forma qualis seruanda in actione petitionis hæreditatis.*

2 *Beneficium primū & secundum non conceditur in causa liquidationis post sententiam, si ante sententiam fuit concessum.*

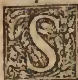
3 *Restitutio in integrum non conceditur post sententiam super liquidatione facienda.*

Specificatio bonorū in petitione hæreditatis si facta sit, & sententia cōdemnat saluà liquidatione, liquidatio ex probationibus factis fieri debet, & non fienda etiam per viam restitutionis in integrum.

4 *Liquidatio dicitur causa accessoria ad causam petitionis hæreditatis.*

Principale regulat accessorium.

Principali extincto pereunt dependentia.

1
IT actum fuit petitione hæreditatis iuxta formā traditā p Bar. & doct. in. l. j. ff. de eden. & sic generaliter sunt petita bona hæreditatis, & postea in articu. particulariter actor articulauit res particulares dictæ hæreditatis, & multos testes examinauit. Facta publicatione in causa Conuenta q̄ erat mulier petijt primū bñficiū. & demū secundū beneficiū: & concessa fuerūt, & demū per sacrū Cōsiliū lata

lata fuit sentētia contra dictā mulieré cōuentā: qa actor fuit pronūtiatus hæres defuncti: & ipse reus fuit condénatus ad restitutioné bonorū dictæ hæreditatis liqdandorū tpe executiōis dictę sentētię: vt in l.j. in glo. ff. de edēdo. iuxta practicā. tex. in l. defensionis. C. de iure fisci. lib. x. & in l. ij. C. de sen. quę sine certa quātitate. & ibi p Bar. & in l. j. in fi. ff. de leg. ij. & in l. ij. C. de fructi. & lit. expens. Ad instantiā actoris petit, ꝙ procedat sup liqdatiōe, & citata parte per cōmissariū causæ, fuit datus terminus ad probādū incūbentia: & facta publicatiōe: dicta cōuenta petit primū beneficiū super ipsa liquidatione, vtrū
2 debeat concedi. Videbatur, ꝙ sic, † qa 1 causa sup liquidatione bonorū est noua causa, qa primū iudiciū fuit generale: & istud est particulare, ꝙ reqrit aliam sententiā. ¶ Sed in cōtrariū fuit per oēs votatū. s. ꝙ causa liquidationis est eadē 2 causa cū prima petitionis hæreditatis, & ideo si in pimo pcessu fuerūt cōcessa bñficia, nō pōt cōcedi tertiū bñficiū sup liquidatione: qa duo tātū bñficia cōce- 3 duntur in causa secūdū And. de iser. in
3 cōsti. Regni obscuritaté. ¶ † Ité fuit cōclusum, ꝙ ex quo in causa petitionis hęreditatis fuit facta specificatio bonorū hęreditatis, & fuerūt testes examinati, ꝙ dicta liquidatio reseruata debet fieri 4 ex pcessu iam formato, & nō p testium examinatiōes de nouo pducēdorū sup 5 bonis iam specificatis & declaratis, vt cesset timor subornatiōis testium. ¶ Et hoc in pprijs terminis firmat Goffr. de libe. in ti. de peti. hæredi. Et sic fuit con 1 clusum, ꝙ sup liqdatiōe bonorū cōtenta in sententia obstat regula. c. fraternitatis. de testi. cū cōcor. nec etiā sup liqdatiōe cōcedunt bñficia, si in principali instātia sunt cōcessa. Quia liqdatio bonorū dicitur accessoria ad causam peti- 4 tiōis hæreditatis, † & principale regulat accessorium: vt in l. si vnus. §. fi. ff. de pact. secūdū Bal. in l. si plures. pen. col. C. de cōditio. inser. & si in causa principali nō poterat cōcedi tertiū bñficiū, mi nimè in eo ꝙ dependet à causa principali, per id quòd dicit Bald. in c. j. de vasal. decrepitæ ætatis, vbi extincto principali, pereunt dependentia.

Decisio. XXXVII.

☞ De iuramēti suppletorij delatione in semiplena probatione non obstante periurio.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Actori semplenè probanti, an deferendū iuramentū suppletoriū, si reus probet periurium illius, & quod delusit creditores. Materia l. admonendi. & l. in bonæfidei. ff. & C. de iureiur. tractatur.*

2 *Debitor in termino cū iuramento non soluens, fit periurus.*

Pars nō pōt remittere piriū iam incursum.

Iuramentum periuro non deferendum.

3 *Periurare de facili presumitur propter malam vitam de preterito.*

Periurus quo casu possit petere absolutionem à iuramento.

Periurus dici non potest, qui satisfecit, confessus est, & pœnituit.

4 *Peccator probando, quòd pœnituit vltra non dicitur peccator.*

5 *Mala fama de preterito non denigrat, qui nunc est bonæ æstimationis.*

Infamia irrogata per sententiam, non tollitur per pœnitentiam.

Vit † dubitatū, vtrum actori qui pbauit semiplenè, & per aliās cōiecturas, sit deferendum iuramentum suppletorium, si probetur per reum,

per reũ,ꝙ ipſe feſellit ſuos creditores,
& incidit propterea in periuriũ. Et pro
parte actoris fuit probatum,quòd ante
præſentem litẽ motam ipſe concorda-
uit omnes ſuos creditores,poſtquã feſel
lit. Videbat̃ dicẽdũ prima fronte,ꝙ nõ
poſsit ei deferri iuramẽtũ ſuppletoriũ.
iuxta notata in.l.admonẽdi.ff.de iure-
2 iurã. † quia nõ ſoluẽdo debitor in tẽ-
pore promiſſo cũ iuramẽto fuit periu-
rus,vt notatur in.c.debitores.de iure-
iurã.& quãquã poſtquã incidit in piu-
riũ ſoluit creditori,nõ ꝓpterea ipſe de-
bitor eſt abſolutus à periurio,quia pars
nõ põt remittere piuriũ iam incurſum
ſecundũ Bal.in aut.ꝙ eis.C.de nupt.&
Bar.in.l.labeo.ff.de iureiurã. Et piuro
non eſt deferendũ iuramentum vt in.c.
paruuli.de cõſecratio.diſt.iiij.& notãt
doct.in.l.in bonę fidei.C.de iureiuran.
Ergo nõ põt ſibi deferri iuramentum:
3 † quia propter malã vitã de præterito
pręſumit̃ de facili piurare.vt dicit Bal.
in.l.quæ ſub cõditione.ff.de conditio.
inſti. ¶ In contrarium dicebatur,quòd
licet iſte actor incidit in periurium,in
non ſatiſfaciẽdo debitum iuratum ſuis
creditoribus in tempore,tamen noluit
perſiſtere in peccato, ſed ſatiſfecit, &
poſteà confeſſus eſt ſua peccata,& fuit
abſolutus à periurio,quo caſu periurus
poteſt petere abſolutionem.vt dicit do
minus Abbas in capi.primo.vij.colum.
de iureiuran. Et ſic cùm fuit abſolutus
à ſacerdote,cui confeſſus fuit ſua pec-
cata, & de ſatiſfactione facta credito-
ribus plenè conſtat,non poteſt dici per
4 iurus: † quia peccator probando,quòd
pœnituit, non dicitur vlterius pecca-
tor.l.diſtinctio.c.ferrum. de conſecra.
diſtinctio.iij.c.ij.de reſcript.ca.eam te.
de teſtibus capi.teſtimonium.no.Ioan.
andr.in regula,ſemel malus.in.vj.bene
facit ad hoc quòd not.Bald.in.l.j.in fi.
5 C.locati. † quòd ſi aliquando quis fuit
malæ famæ,& nunc eſt bonæ famæ,
macula præterita nunc non exiſtens nõ
denominat quem maculatum.alleg.ff.
de edi.edi.l.j.§.fi.fallit de infamia quę
oritur per ſententiã.vt dicit Bal.in.d.
l.j.in fi.fuit ergo ꝑ maiorẽ partẽ domi-
norũ votatũ,ꝙ dicto Paulo ferrãdo de-
tur iuramẽtũ ſuppletorium,& ſic fuit
iudicatum per magnam curiam vica-
riæ,& poſtea fuit confirmatum per ſa-
crum Conſilium.

Additio. De hoc iuramẽto in ſup-
plementũ plenioris pro-
bationis loquitur Petr.de ancharano
conſilio.ccxxvij.numero.viij. & D.de
Chaſſaneum conſil.xxxvj.nume.iij. Et
Stepha.Bertran.parte.j.cõſi.ij.nu. vij.
& conſi.cxxvij.nu.j.& conſi.cclij.nu.
j.& parte.ij.cõſi.xiij.nu.iij. Et ex ope
ribus Hippoly.de Marſil.colliguntur
quidã caſus,in qbus nõ defertur ad ſup
plendã probationẽ. Primus quãdo non
eſt veriſimile id ſuper quo iuratur,vt
ipſe expreſſè tenet.C.de proba.nu.cxj.
Secundus nõ defertur ei quẽ veriſimilè
eſt deierare.in.l.penulti.nu.lxxij.ff. de
quęſtio. Tertius vſurario in.l.maritus.
nu.l.ff.de quęſti. Quartus illi qui aliàs
falſum iurauit in.d.l.nu.xxxvj. Quin-
tus in matrimonialibus,nec etiã in be-
neficialibus,in.d.l.numero.xiij. Sextus
ei qui ſemiplenè probauit,& veritatem
ſcire non poteſt.in.d.l.nu.vij. Septimus
ſuper inſolitis in.l.de minore.in princ.
ff.de quæſt. Octauus in cauſis crimina-
libus,etiam in cauſa criminali ciuiliter
intẽtata.in.d.l.de minore.§.tormenta.
nume.ij.&.l.j.nume.lxxviij.C.ad leg.
corne.de ſica.& in practica.§.poſtquã.
nu.ij.& in ſingula.dcxxxv.memoriæ.
Nonus vigore vnius teſtis deponentis
non

non verisimile.in.l.j.in prin.nu.xxxv. ff.de quęstio. Decimus in causa præscriptionis tāquàm odiosa.in singu.ccccccxxxv.incipiē.in memoriæ teneo. Vndecimus in causis pręiudicij,maxime in dicto singula. Duodecimus spurio qui semiplenè probauit.in singula.cclxxiij. incipien.notissimum. Decimustertius, quando probatio semiplena probat præsumptiuè & non necessario, vel quando per præsumptionem eliditur contrarium.singula.lxxxiij.inci.in ore vulgi. Decimusquartus quando præsumptio est contra probātem per vnum testem. in singula.cccclj.incipiē.Decreui. Adde Decimumquintum reo semiplenè probāte,& actore plenè probante.Stepha. Bertrandi.parte.j.cōsi.xxvij.nu.v.

Decisio.XXXVII.

☞ De restitutione in integrū ex capite ignorantiæ aduersus præscriptionem.xxx.vel.xl.annorū.Et de extensione præcarij ad bona futura.

Summarium.

1 ☞ *Restitutio in integrum an concedenda aduersus prescriptionem.xxx.annorum ex capite ignorantiæ.*

Restitutio in integrum ex capite ignorantiæ datur contra præscriptionem decem annorum inter præsentes,& viginti inter absentes.

Ignorantia an præsumatur in illo,qui in ius alterius succedit.

3 *Precarium an se extendat ab bona futura.*

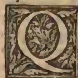
Precarium nullius est effectus,quando constituens non possidebat.

4 *Obligatus possidere bona futura precario à creditore,animum mutare nequit in acquisitione bonorum futurorum.*

5 *Creditori agēti hypothecaria contra tertios possessores,an sufficiat probare rē fuisse penes debitorē cū simplici allegatione dominij.*

6 *Vxor mortuo viro & superstite filio,vsufructum antiphati tantum lucratur,qui mortua vxore consolidatur proprietati ad vtilitatem liberorum vt liberorum,non autem vt hæredum.*

7 *Opinionum diuersitas ab expensis excusat.*

Q Vędam Altruda contraxit matrimoniū cum Ioanne de Thelesio, & contemplatione matrimonij dictus Ioannes confessus fuit recepisse pro dote dictę suæ vxoris vncias tredecim,& fecit ei antiphatū pro medietate dotium prędictarum,& promisit restituere dictas dotes in casu soluti matrimonij dictæ Altrudæ & eius hæredibus in forma secūdum consuetudinē ciuitatis Neapoli. Et proinde dictus maritus obligauit omnia bona sua præsentia & futura &c.Cōstituendo se p̄cario nomine se tenere & possidere,& renuntiauit,& iurauit,prout continetur in quodam publico instrumēto dotali.Demum ex dicto matrimonio natus est præsbiter Antoni⁹ mazuccus,& constante matrimonio dictus Ioannes vir emit quandam domum iuxta suos fines,ipsamq; tenuit,& possedit. Postea dictus Ioannes dictam domum emptā vendidit pro vncijs quinq;.A.de Raymo. Postea idem A.de Raymo,vendidit domino Nicolao de ritijs genitori domini Michaelis conuenti.Ita quòd à tempore venditionis factæ per Ioannem de Thelesio, sunt transacti anni quinquaginta. Tandem soluitur matrimonium per mortē Ioannis viri superstite Altruda vxore debente cōsequi dotes:quæ per annos septem vixit post mortem dicti viri,vt dicunt aliqui testes.postea moritur Altruda superstite dicto præsbytero Antonio eius filio & hærede.

hærede. Et est aduertēdum, quòd sunt transacti anni triginta, quòd mortua fuit dicta Altruda. Nunc dictus Antonius vt filius & hæres matris suæ agit assistentia, & à prętio super dicta domo contra dominū Michaelem proximiorem pro dictis dotibus & antiphato. Dominus Michael post laudationem autorum se defendit vigore pręscriptionis, nedum longi sed longissimi temporis, cum titulo & bonafide. ¶ In contrarium replicatur, quod dicta præscriptio non obstat: quia dictus Antonius filius & hęres matris suæ fuit impeditus impedimento ignorantiæ, eò quia nō habuit instrumentum dotale, ꝙ nouiter ad eius notitiam in suo posse venit: nec etiam habuit notitiam quòd dicta domus fuisset paterna, & sic aduersus dictam præscriptionem petebat in articulis restitutionem in integrum propter dictam ignorantiam. ¶ Fuit in sacro Consilio de pluribus dubitatū.

1 † Et primo vtrum aduersus præscriptioné. xxx. anno. cū titu. & bonafide daretur ipsi actori restitutio in integrum propter dictam ignorantiam. ¶ Et dubium faciebat. quòd non debeat concedi dicta restitutio ex capite ignorantiæ per doctrinam Ang. in. l. sicut. C. de præscr. xxx. vel. xl. anno. qui dicit, quòd contra præscriptioné longissimi temporis non datur restitutio in integrum ex capite ignorantiæ: secus contra præscriptionem decem anno. inter pręsentes, & viginti inter absentes, de qua loquitur. l. j. C. si aduersus cred. & refert Alexā. de imo. in. ij. volu. cōsi. clj. circa finé, ꝙ incipit, viso themate supradicto. & idem Alex. in eodem volu, consil. clxij. in. iij. col. versic. & non debet concedi. Idem tenet Bald. in. l. j. C. qui admitti Et Petrus de anchara. in cōsi. clxix. quòd incipit, contra istos litigatores. ¶ Sed contrariam opinionem tenet Barto. in. l. j. §. si quis autem. ff. de itine. actuq; priuato. & in. l. cum filius. §. in hac. ff. de verbo. obligatio. & in dictis locis Alex. de imo. post multas allegationes dicit, quòd ista est communis opinio. ¶ Idem concludit similiter post multas allegationes dominus Fely. post Abbatem siculum in. c. vigilanti. de pręscrip. Idem Abbas. in capitu. iii eodem titulo. & Ioan. de imo. in. c. fi. in. x. charta. eodem titu. hanc opinionem etiam secutus fuit Alex. in. ij. volu. consil. clxviij. incipiente. viso themate suprascripto. vbi respondit omnibus obiectis in contrariū quæ allegabantur in dicto consil. clj. & sic videtur reprobare opinionem positam in dicto consi. clj. & secundū istam communem opinionem consuluit idem Alex. in primo volu. consi. lxxj. & in eo. volu. consi. lxxxiiij. ꝙ in secundo volu. consilio. iiij. & consilio. xiiij. & consilio. xxxix. & in. iij. volu. consilio. viij. in. vij. col. & in consi. lxix. iiij. col. & in quarto volu. consil. lxiij. in. v. col. & in quinto volu. consi. iij. circa fi. & in cōsi. cxvj. prima col. & in consi. lxxxj. & in cōsil. xcviij. in fin. ¶ Fuit ergo visum omnibus dominis istam fuisse communem opinioné, quòd tam aduersus præscriptionem decem vel. xx. annorum cū titulo & bonafide, quā cōtra & aduersus præscriptioné triginta vel quadraginta annorū detur restitutio in integrū ex capite ignorantiæ:

2 † puta quia est hæres & succedit in ius alterius, quò casu præsumitur ignorantia. per regulam iuris, qui in ius alterius succedit. lib. vj. cum concordan. nisi probaretur de scientia, & tantòmagis quòd in casu de quo quæritur: quando dictum instrumentum dotale deuenit in notitiam dicti hæredis,

hæredis, fuit receptum cū solennitate, de qua in pragmatica Regis Ferdinandi primi sub rubrica prima de nouo repertis. ¶ † Fuit secundò dubitatum, ex quo dictus Ioannes de thelesio non possidebat tempore obligationis, quādo recipit dotes suprà dictam domum. Vtrū præcarium positum in instrumento dotali, extédatur ad ipsam domum postea emptam. ¶ Videbatur prima facie quòd non: quia præcarium non operatur effectum suū, quando constituens non possidebat ipsam rem: vt voluit glo. & Ang. in. l. secunda. C. de acquirenda possessione. & Angelus in. l. quædam mulier. ff. de rei vendicatione. Et ibi etiā per Bartolum, & per eundem in. l. j. ff. quando liceat ab emptione discedere. & dominus Anto. de butri. in. c. cum venissent. de restitutio. spoliatorum. Et in repetitione capituli finalis, in sextadecima colū. de causa possessionis & proprietatis. & faciunt pro ista parte ea quæ allegat Alexan. de imo. in. l. possideri. §. incertam. ff. de acquiren. possessio. ¶ Sed in contrarium est veritas in casu, de quo quæritur, quia ex quo dictus Ioannes debitor obligauit omnia bona sua præsentia & futura, constituit etiam præcario nomi-

4 ne se tenere bona futura, † non potest, quando acquirit bona futura, mutare animum, ex quo est obligatus ratione contractus præcedentis possidere bona futura præcario nomine creditoris per l. fin. C. quæ res pignor. oblig. poss. & l. quamuis. de præcario. ¶ Hanc partem sequitur Alexand. de imol. in dicta. l. possideri. §. incertā. & Iacobus butrigarius ita tenet in dicta lege fin. & idem Sali. ibi: & Bartol. in consilio punctus talis est. & Angel. in disputatione sua incipiente, in refulgenti palatio. & in consi. suo. lxviij incipiente, visis instrumentis prædictis. & Bald. in lege si quis argentū. §. sed & si quis. Codice de donatio. Angel. in lege prima. in principio. ff. de pignoribus. Ioannes de imol. & Ludouicus in lege stipulatio hoc modo cócepta, de verborum obligationibus. ibi allegat dictam legem quamuis. vbi dicitur, quòd si constituo præcario nomine tenere Ancillam: extenditur etiam ad partum ex ea nasciturum. Ergo præcarium extenditur ad bona futura.

¶ Et respondet Alexand. in dicto. §. incertam ad iura & rationes in contrarium. ¶ Et sic fuit pariter votatum & conclusum per omnes doctores sacri

5 Consilij. ¶ Fuit † etiam tertiò dubitatum, vtrum agenti hypothecaria contra tertios possessores, sufficiat actori probasse possessionem rei obligatæ in genere fuisse penes debitorem allegato solùm eius dominio & non probato, vel debeat de necessitate probari de dominio vel quasi ipsius possessionis dictæ domus. ¶ Fuit conclusum, quantùm ad casum istum, quòd ex quo tertius possessor habet causas per medias personas illorum de raymo, qui emit ab illo Ioanne debitore, quòd sufficiat actori probasse possessionem dictæ domus fuisse penes ipsum Ioannem debitorem cum allegatione dominij seu quasi: & sic sufficit pbare quod fuit de bonis & in bonis dicti Ioannis. hanc opinionem tenet Bartol. in l. rem alienam. ff. de pignora. actio. & idem Bartol. post Cynum & Baldum in. l. cum res. Codice si res aliena pignori data sit. Idem tenet Salyce. in. l. certi iuris. C. locati. Baldus. in. l. etiā. C. de executione rei iudicatæ. Florianus de sancto Petro in. l. ante omnia. ff. de probationibus. & voluit Alexand. de imo. in ij. volu. in consil. cxcviij. in. j. col. & ista dubia

dubia fuerunt examinata quò ad doté.
6 †Quò vero an antiphatum, res est clara, quod vxor mortuo viro nó lucratur antiphatum, nisi quò ad vsum fructum superstite filio tam de iure quàm de consuetudine ciuitatis Neapolita. ¶ Et ille vsusfructus vxoris per mortem eius cósolidatur proprietati: & sic venit ad filios mariti, etiam quod non sint hæredes mariti, vt dicitur in consuetudine Neapolitana, quæ incipit, quartam autem de iure quartæ. in verbo, fructus, circa finem gloss. & est text. in. l. fœminæ. C. de secundis nuptijs. & in aut. hæres. eo. tit. & illud quod dicit gl. Neapo. quòd antiphatum consolidatur hæredibus viri, intelligitur de liberis etiam quòd nó sint hæredes per dicta iura. Et sic iste præsbyter Antonius non pót, vt hæres matris petere dictum antiphatum constitutum, per patrem in eius bonis, etiã super ista domo alienata per patrem. ¶ Fuit ergo consensu omnium doctorum votatum assistentiam esse præstandam super dicta domo pro dictis vncijs tredecim, pro dotibus dictæ Altrudæ matris dicti presbyteri Antonij, ab alijs reus conuétus absoluatur. Et breui manu iuxta nouam pragmaticam Regis Ferdinandi primi fiat executio contra
7 autores laudatos & citatos. † Neutram partem condemnantes in expensis, ex causa, maximè propter diuersitatem opinionum, vt suprà retuli per ea quæ notatur in. l. terminato. C. de fructibus & litis expensis, cum concordantijs.

Additio. Hæc dictio Antiphatum dicitur donatio propter nuptias, vt Autor exponit. j. decisione. cclxij. numero. j. & est lucrum dotis, vt infrà decisio. ccxcj. numero. ij. & vocatur Antipherna greca voce in. l. fina. C. de dona. ante nupt. quæ apud nos sonat, cótra dotem seu dotalitium, vt exponunt Docto. id est, illud quod vicissim à marito loco dotis datur. Recentiores Pragmatici Augmentum vocãt. Sed an sit latina tota, ab antè & fatũ: an tota greca, ab anti, cótra & phatizo, dico, quasi contradictum seu respondens: an vero bigena, ab anti grece, & fatum latine, iudicet candidus lector: si quidem in exemplaribus diuersam cóperimus orthographiam: nescimus, an vitio librariorum, an potius amanuensium. ¶ Porro super nume. v. vide, quæ dicuntur. j. deci. cclxxxiij. R. Frag.

Decisio. XXXVIII.

De substitutione sub nomine collectiuo filijs facta, & de iuribus matris super bonis filiorum.

Summarium.

1 *Substitutus an excludat matrem à legitima filiorum mortuorum matre superstite in substitutione, sub nomine collectiuo filijs facta. nume. 6.*
2 *Iura matris in bonis filiorum quæ sint, & qualiter illis succedit.*
Mater ad hæreditatem primi morientis admittitur cum vltimo moriente.
3 *Matri competit legitima, quando excluditur vigore substitutionis fideicommissariæ.*
Substitutio pupillaris expressa excludit matrem etiam quò ad legitimam.
Pater quo nomine faciat substitutionem pupillarem.
4 *Substitutio fideicommissaria non potest in legitimam fieri filijs.*
5 *Substitutio vulgaris continens tacitam pupillarem, non excludit matrem.*
Substitutio sub nomine collectiuo facta filijs, regulatur secundum institutionem.
Institutio particularis loco legati habetur, dato coherede vniuersali.

Quidam

Vidam testator
1 †instituit duos filios hæredes,& filiam in re certa instituit,ipsisq; sub nomine collectiuo substituit. P. moritur testaror. Vnus istorum filiorum moritur superstitibus matre, fratre & sorore. Demum moritur iste vltimus frater substitutus,agit contra Bernardinam matrẽ,& per sententiam sacri Consilij declaratur,quòd substitutus debet succedere saluis iuribus matris. Et quæ sunt iura matris,Sacrum Consiliũ declarauit,quod prætor legitimã quã debet habere super bonis dicti filij vltimo morientis, debet habere tertiam partẽ hæreditatis primi filij moriẽtis, quia ipsa succedit vnà cũ fratre postea mortuo & sorore prædicta.iuxta aut. defuncto.C.ad tertul.substitutus opponit,& dicit,quòd mater non debet habere legitimam. Quia ipse substitutus solus succedit dictis filijs, virtute dictæ substitutionis. ¶Quæritur,quid
2 iuris.¶†Fuit per sacrũ Consilium allegatum,ꝙ mater debet succedere illi primo filio morienti vnà cũ altero filio eodemq; fratre & illa sorore,& non substitutus per.d.aut.defuncto, quilibet pro tertia parte,& filio vltimo morienti in legitima per glo.nota.in.l.qui duos.ff.de reb.dub.& voluit Paul.de ca.in.l.qui duos.ff.de vulgari & pupillari.vbi Pau.dicit ista verba formalia. ¶Aduertendũ tamen,quia cũ vltimo moriente admittitur etiã mater cõmunis ad hæreditatẽ primi morientis : & hoc voluit glos.in.d.l.qui duos:& tunc portionẽ suã tantũ transmittit ad substitutum. Ista sunt verba dñi Pauli. Ibi idem firmat Bar.in.d.l.qui duos de rebus dubijs:dum dicit,idẽ putarẽ si superesset aliquis cognatus vel agnatus &c. Et illam gl.approbat ibi Bar.& no.
3 in.l.pe.C.de impu.& alijs substit.† & sic matri cõpetit legitima,qñ excludit̃ vigore substitutionis vt no.in.c.Raynutius.& in.c.Raynaldus.de testamẽtis, vbi substitutio fideicom.nõ tulit matri legitimã:& firmat Alex.in.iij.vol.cõsi. xvij.in.iij.col.& Ioan.de imol.in.d.c. Raynutius.& Dy.Bart.& Alex.in.l.ij. ff.de vulga.& pupil.¶Bene verũ est,ꝙ substitutio pupillaris expressa excludit matrẽ etiam quò ad legitimam:vt in.l. papi.§.nec impuberes.ff.de inoffic.testa.& ibi Pau.de ca. Quia pater substitutionẽ pupillarem non facit noĩe filij, sed noĩe suo & ratione patriæ potestatis,licet eam faciat pro filio,& dicitur talis substitutio testamentum patris,& pater pupilli non tenebatur ad legitimã matri. Ideo expressa pupillaris excludit matrem.& de hoc est tex.ad literã in.c.si pater.de test.lib.vj.& hoc expressæ firmat Alex.in.j.vol.cõsi.xlv. in.iij.col.& in.iij.vol.cõsi.xij.in.j.& in iij.col. Et Ioan.de imol.in.d.c.Raynu-
4 tius.¶†Est etiã aduertendũ, quòd filijs in legitimã nõ potest fieri substitutio fideicommissaria,vt dicunt Bar.& Doc.in.l.j.§.fi.ff.de vulga.& pupilla.l. quoniã in prioribus.C.de inoffic.testa. & in.l.cohæredi.§.cũ filiæ.ff.de vulga. & pupil.& in.l.cũ patronus.ff.de leg.ij. & no.doc.in.l.ex tribus.ff.de inoffi.testa.¶Et pro declaratione dicendũ est, quòd iste frater vltimus mortuus qui successit in hæreditate fratris sui,successit non ex testamento patris,sed vnà cum matre per dictã aut.defuncto.vnde nõ videtur,quòd substitutus in parte primi moriẽtis succedat,nisi dicti filij essent pariter substituti vnus alteri. vt dicit Alexan.in.iiij.volu.consi.xiiij. in.vij.

in.vij.colū. Et licet pupillaris expressa
5 excludit matrē vt.s.dictū est.¶† Tamen vulgaris substitutio cōtinēs tacitā pupillarem nō excludit matrē: vt in.l. præcibus.C.de impuberū & alijs substi.& no.Bar.& doc.in.d.l.ij.de vul.& pupil.¶ Est etiā aduertēdū, ꝙ substitutus non pōt succedere illi sorori particulariter institutæ postea defunctæ, & licet substitutio sit facta filijs sub noīe collectiuo, intelligitur & regulatur secundùm institutionē. vt dicit Bar.in.l. fi.ff.ad treb.& in.l.qui hæredi.§.qui discretas.ff.de vulg.& pupil.& in.l.si plures.eo.titu.& in.l.j.C.de impuberum. & in.l.luci⁹.§.pater. ff.ad treb.cū ergo illa institutio particularis habeat loco legati, ex quo datus est cohæres vniuersalis: vt in.l.quoties.C. de hæred.insti. Et per consequens substitutio non pōt
6 trahi ad dictum legatum.¶† Fuit ergo per oēs Dominos votatū cōcorditer, ꝙ mater, soror & frater succedunt primo morienti quilibet pro tertia parte per aut.defuncto, & in hæreditate vltimi moriētis habeat mater legitimam: quia illa substitutio non excludit matrem à legitima vltimi morientis, per ea quæ supradicta sunt: & in hac decisione decem doctores votauerunt concorditer.

Additio. De iuribus matris super bonis filiorum, tam ab intestato quàm condito testamento vi- 1 de abūdæ per Pet.de ancha.consi.ciiij. nu.ij.& consilio.cclxxviij.nū.j.& cōsi. ccccxxj.nu.iij.& Stepha.Bertran.parte.ij.consil.xxxj. nume.ij.& consilio. lxv.numero.j.& parte.iij.consi.cxxvij. nume.xij.

Decisio. XXXIX.

De fideiussoribus, & sententia iniusta executioni demandanda.

✠ Summarium. ✠

1 *Fideiussor an sit obligatus, si non interuenit stipulatio in fideiussione.*
Promissor & constitutor possunt nudo pacto obligari.
2 *Constitutio pro alio qualiter fiat in debito.*
3 *Testes examinati non citata parte ad vidēdum iuramenta, an probent.*
4 *Pœnitentia locum habet, quandiu scriptura non est confecta, quam partes voluerunt fieri de contractu.*
5 *Sententia continens manifestam iniquitatem, mandari an possit executioni.*
Iniquitas manifesta æquiparatur nullitati.
6 *Sententia referens se ad acta, per quæ constat de contrario, est nulla, & dicitur euidēs iniquitas.*
Sententia nulla non debet exequi.
7 *Sententia iniusta non propterea nulla.*

Per binas relationes latas in magna curia Vicariæ fuit cōdemnatus Thomasius, vt fideiussor Gatti debitoris Bernardi florētini pro certo pretio certæ quantitatis lanæ vēditæ per dictum Bernardū dicto Gatto, à quibus relationibus tam pro parte dicti debitoris quàm fideiussoris fuit appellatum, & de nullitate dictum in sacro Cōsilio, & ad impediendū executionem dictarū relationum dicitur, ꝙ sunt nullæ.¶† Primò, quia nō constat quòd dictus Thomasius sit fideiussor, quia non interuenit stipulatio in dicta fideiussione, & per consequens non est obligatus fideiussor. vt in.l.cū ostendimus.ff.de fideiussoribus tutorū.& in l.v.§.satis acceptio.ff.de ver.obl. vbi sine stipulatione nō est obligatus fideiussor, licet vt promissor & cōstitutor possit nudo pacto obligari. vt instituta de actio.§.de cōstituta.& Bal.in.l.blanditus.C.

rus.C.de fideiussori.& in casu nostro verba dicti Thomasij nō sonant in con
2 stitutum.† Quia constitutio per hæc verba fit, videlicet cōstituo me solutu- rum, ꝙ ille debet, vt dicit glo.in.d.§.de cōstituta.&.ff.de constituta pecunia.l. qui aūt.in fi.& sic ille Thomasius non est obligatus, nec vt fideiussor: quia nō interuenit stipulatio: nec vt cōstitutor: quia verbū non sonat. Et sic malè fuit
3 lata snīa cōdēnatoria.¶ † Secūdò quia dicta asserta fideiusio non fuit proba- ta, ex quo testes, qui deponunt de dicta fideiusione, fuerunt examinati non ci tata parte ad videndum iuramenta te- stium. Et sic testes non probant vt in.c. in nomine domini.de testibus.cum cō- cordā.¶ Tertiò dicitur, quòd illi testes qui deponunt de dicta fideiusione, di cunt, quòd partes ipsæ dixerunt, ꝙ ad- hiberetur notarius pro scriptura cōfi- cienda de dicta fideiussione: tunc succe-
4 dit iuris dispō, quę vult, † quòd donec non est confecta scriptura, quam partes voluerunt fieri de contractu, habet lo- cum pœnitentia. Et sic contractus non est perfectus, vt est tex.in.l.contractus. C.de fide instru. quia ex hoc constat, ꝙ intentio contrahentium fuit contrahe re in scriptis. Et ista est opinio Azonis & Placentini & Paul.de castro ibi, & firmat Salice.in auť.sed nouo iure.C.si cer.pet.& per cōsequens nō potuit con dēnari.¶ Quartò quia probatū fuit in processu, ꝙ dictus Bernardus creditor vt haberet dictum Thomasium, in fi- deiussorē, adhibuit hanc fraudem: quia supposuit quendam alium sub nomine Thomasij, & ostēso testibus dicto Tho masio, de quo in præsentiarum agitur, dixerunt, ꝙ non fuit iste homo, qui ei
5 fuit ostensus pro fideiussore.† Et pro- pterea dictæ duę relatiões non possunt mandari executioni contra dictū Tho masium assertū fideiussorem, eò quia continēt manifestam iniquitatem, quæ manifesta iniquitas æquiparatur nulli tati.vt in.c.inter cæteras.de re iud.vbi dicit text.quòd si sententia fertur ini- qua, eam euacuari oportet. Nec ei de- bet stari, si iniquitatem continet mani- festam.vbi per illum tex.notatur, quòd sententia continens manifestam iniqui tatem, est nulla, secundùm dominum Antonium de but.& secundùm domi- num Abb.sicu.ibi, hinc est ꝙ dixit In- no.in.c.cum Bertoldus.de re iudica.ꝙ si iudex dixit, condemno, quia probatū per.A.&.B.si apparet ex illis non esse probatū, sentētia est nulla. Et licet cō- trarium dixerit in .c.quoniam cōtra.de probatio. Tamen secundùm dominum Abb.in.c.inter cæteras.opinio Innocē. in dicto.c.cum Bertoldus, verior est: & videtur hoc tenere Alexan.in.j.vol.cō-
6 si.cxxiij.in.iiij.col.† semper ergo quā- tò iudex in sententia refert se ad acta, & per acta constat de contrario, dicitur euides iniquitas, & ex hoc redditur sen tētia nulla secūdùm do.Abb.in.d.c.in- ter cæteras.per.l.penul.C.de sentē.quę sine cer.quātita.&.l.ait prætor.§.j.iun cta gl.ff.de re iud.& firmat Alex.in.iij. vol.cōsi.lxxvij.in.j.col.& quādo sentē- tia est nulla, non debet exequi, vt habe tur in.l.iiij.§.condemnatū.ff.de re iu- di. Et in hoc voto fuerunt aliqui ex do minis de Cōsilio.¶ Maior pars tamen cōsiliariorū fuerūt in voto contrario.s.
7 ꝙ dictæ duæ relationes licet videantur iniustę, † Tn̄ non possunt dici nullę: & ideo iuxta ritū sunt mādādę executiōi: put alias sic fuit iudicatū in sacro Cō- silio.vt patet suprà deci.xxviij.& facta executiōe pręstita fideiusione &c.pro cedat in cā appellatiōis, & seruatis ser-

uandis reuocabuntur dictæ relationes tanquam iniuftè latæ:nisi aliud in contrarium probetur quod legitimè obsistat.& ita fuit obferuatum. vide.s. decisi.xxviij.

Decisio.XL.

De actione rei vendicationis, & quæ veniant in ea probanda, & de tertio possessore præscribente &c.

Summarium.

1 *Actor an debeat probare de dominio vẽditorum, vel sufficiat probare de possessione.*
Creditor agens contra tertium possessorẽ, an debeat probare dominiũ, vel solum allegare.
Agens contra habentem causam à debitore, non debet probare de dominio, secus contra non habentem causam.
2 *Titulum acquirens ab aliquo, an videatur fateri illum esse dominum per dictũ titulum.*
Intellectus ad glos. l. si rem alienam. ff. de pignora. actio. & ad glos. l. cum res. C. si alienares pigno. data sit.
3 *Vendere rem alienam potest etiã nõ dominus.*
Venditor non transfert dominium, si non est dominus.
Agens rei vendicatione tenetur probare dominium sui autoris, & qualiter.
4 *Possessio sola autori non sufficit ad probandum dominium.*
Dominij difficilis est probatio.
Differentia qualis inter publicianam & rei vendicationem.
Publiciana agens, quid probare debeat & allegare.
Titulus extinctus habetur pro non titulo.
5 *Bona fides licet præsumatur ex titulo, debet allegari.*
Cautela Angeli.
Precarium habet vim traditionis.
Possidentis quando melior conditio.
6 *Dolus autoris nunquam nocet possidenti titulo singulari.*
7 *Mala fides autoris non nocet successori mediato in præscriptione.*
Successor malæ fidei mediatus præscribit spatio decem annorum.
Mala fides autoris in publiciana non nocet successori mediato possidenti cum titulo & bona fide.
8 *Publicianam an habeat emens bona fide à malæ fidei venditore.*
Tertius possessor habens titulum à malæ fidei possessore quanto tempore præscribat.
9 *Ignoranti non currit præscriptio.*
10 *Scriptura hominis mortui an probet bonam fidem, & an ei plus deferendum quàm scripturæ viuentis. nu. 20.*
Scriptura est index animi, et declarat animũ.
Testium dicta etiam non in figura iudicij inducunt bonam fidem.
11 *Bona fides causari potest ex rationibus temerarijs.*
Bona fides venditoris præsumitur stante pacto rei inemptæ, & possessio nunquã verè tradita sit per quadraginta annos emptori.
12 *Bona fides præsumitur sine titulo ex tẽpore.*
13 *Remedium possessorium cui competat.*
Forma libelli quando possidens precario non vult restituere, remissiuè.
Emptor an possit spoliationem allegare venditore precariũ suscipiẽte, cui nunquã reuocatum est precarium, nec interpellatio facta.
14 *Debitor precario possidens & denegãs restitutionem, videtur spoliare creditorem.*
15 *Precarium an se extendat contra tertios possessores.*
Actio personalis non sequitur successorem singularem.
Vitium personale est si constituens precario denegat restituere.
Conditio ex lege quanto tempore duret.
16 *Possessio ciuilis perditur ex negligentia illius, qui constituit precarium.*
Negligentia constituentis precarium, arbitrio iudicis commissa est.

Emptor

Emptor sciens possessionē naturalem ab alio occupatam per negligētiam decem annorum perdit & ciuilem.

17 *Dominium ex contractu simulato non transfertur neq; possessio ciuilis per precarium.*

Precarium non valet infirmo contractu.

Contractus simulatus in fraudem vsurarum resultat ex pacto de reuerendo iniustitia pretij concurrente, resultat etiam quòd non probetur quòd sit solitus fœnerari.

18 *Contractus antequam sit simulatus quæ requirantur.*

19 *Simulationis materia in contractibus arbitrio iudicis est submissa.*

Contractum esse simulatum quæ præsumptiones faciant.

Asus est iste referente domino Carolo de Rogerijs. Do. Henricus pulchericus sunt anni.xlv. emit certas possessiões in terra Gragnanij pro ducatis.cc. à Marinello vespulo & fratre, & constituerūt dicti venditores pręcario nomine possidere. vixit an. xxiij. dictus emptor, & nihil dixit, nec præcarium reuocauit. illi vēditores per cōtractum dotis & per alios contractus alienauerunt tertijs ista bona per prius vendita do. Hērico, qui possederūt ista bona spatio lōgi temporis. mortuo Hērico hæres eius dicit de nouo sibi peruenisse instrumentū emptionis factæ per Henricū patrem, & agit contra possessores ipsorū bonorū possidentium cum titulo & bona fide, petitorio & possesso-

1 rio. ¶ † Dubitabatur de pluribus. vtrū actor debeat probare de dominio vēditorum, vel sufficiat probare solū de possessione ipsorum. Et Bart. in. l. rem alienam in versi. & ideo ego dico &c. ff. de pigno. actio. tenet quod quando agitur contra tertium possessorem, siue non habeat causam à debitore: siue habeat titulum singularem lucratiuum vel nō, necesse habet creditor ꝓbare dominium. ¶ Sed alij tenent quod cōtra debitorem vel habentem causam ab eo sufficit probare possessioné, & allegare dominium, secundùm Cy. & Bal. in. l. cum res. C. si aliena res pig. data sit. & idem tenet ibi Bar. vbi tenet, ꝙ agens cōtra habentem causam à debitore, nō debet probare de dominio, secus si agit contra non habentem causam à debitore. Idem tenet Bal. in. l. in rebus. C. de dona. ante nupt. Et in hac materia de qua agitur verior mihi videtur opi. Barto. in. d. l. cum res. & aliorum vt. s. Idem tenet ibi Sali. ¶ Sed reperio glos. & Ange. in. l. j. in ver. à non 2 domino. ff. de publi. quæ dicit, † ꝙ si acquiro titu. a te, non videor fateri te esse dominū per dictū titulum. & hoc allegat Alexan. in. iiij. vol. consi. xliij. in. iij. col. dicit Alberi. de rosa. in. d. l. cum res, ꝙ vidit communiter obseruari, quod si agatur contra debitorem vel eius hæredem habet locum glo. dicta. l. cum res. si agitur cōtra tertium, tunc seruatur glo. in. d. l. si rem alienam. ff. de pigno. actio. & ita sentit glo. ff. de ꝓba. l. ante omnia, quam vidi communiter approbari. Et hoc videtur tenere in effectu Alexā. in ij. volu. consilio. cxxxvij. & sequēti. Sed profecto omnia ista loquuntur, quando creditor agit hypothecaria. Nos non sumus in isto casu, scilicet quādo habens causam ex titulo emptionis, vbi est instrumentū cū præcario agit virtute instrumenti cōtra tertium possessorem habentem causam à vēditore primo, vtrū debeat probare de dominio vel quasi vē-3 ditoris, † quia etiam non dominus potest vendere rem alienam. & in. l. rē alienam. ff. de contrahen. empt. & l. cū res. C. de proba. ¶ Et videtur dicendum, ꝙ

 in rei

in rei vendicatione debet probari de dominio sui autoris, quia véditor nó transfert dominium, si non est dominus, sed tenetur tradere tantum.l. ex empto. in princ.ff.de actio.emp.l.j.ff.de rerú permu.l.traditio.ff.de acquir.rerum do.licet competat publiciana. vt in.l.j.ff. de pub.& in.§.sed ista. instit.de actio.not. in.c.abbate sané. de re iudi.lib.vj.vnde agens rei vendi.debet probare de dominio sui autoris.l.in rem in prin.ff.de rei 5 vendi.quod qualiter probatur, patet ex notatis in Spec.de actio.& peti.§.sequitur, versi.siautem velis.& in titu.de loca.§.fi.versi.lvj.per Bar.& doct.in.l. ré quæ nobis.ff.de acquiré.possessio.& in dicta.l.rem alienam.& in.l. vsucapio.in fi.de vsu.& in.l quidá in suo.ff.de condi.institu.& in.l.cum res.C.de probati. per glo.& docto. ¶Et hic nihil apparet
4 de dominio Marinelli veditoris: † nisi, quòd Marinellus tenuit & possedit, & nihil apparet de titulo suo, ergo non est probatú dominiú. vt concludit Bar.& Ange.in.l.j.in fi.ff.pro suo.& Innoc.in c.illud.de præsump.& Alex.in.iiij. vol. consi.xcviij. in fi.& in.iiij. volu.cósi.xj. in.j.col.& in sequéti consilio. ¶Et propterea dicitur, quòd est difficilis probatio dominij: vt in.l. cum res.C.de proba.patet ergo ex prædictis, ꝙ si velimus dicere, quòd fuit intentata rei vendicatio ex parte agentis, non est probatum vnum ex duobus extremis, scilicet dominium ex parte agentis. ¶Si vero dicamus, quod fuit intentata publiciana, in qua sufficit agenti probare titulú. Item allegare bonam fidem & probare rem fuisse traditam veré, vel pbare id quod est loco traditionis: vt in.l.j.in princi.& l.siautem.§.j.ff.de publicia.& no.Ange.in.l.cum qui.§.publiciana.eod.titu. Item oportet, quòd res non sit præscripta.vt in.d l.j.ff.de publiciana. ¶Videamus si omnia prædicta requisita sint in casu, de quo quæritur. Dico, ꝙ licet appareat de titulo apparenter, tamen esse ctualiter vt dicitur, illæ titulus habetur pro nó titulo, ex quo est euacuatus, vel illæ titulus fuit resolutus & extinctus vt.j.examinabit, & sic habetur pro non titulo.l. nec vllam.ff. de peti.hæredi.cú concordan. Ité nó fuit allegata bona fides, † nam licet bona fides præsumatur ex titu.tamé debet allegari, vnde dicit Ange.in.d.§. publiciana. Sis cautus in allegando bonam fidem, aliàs succumbes.& ita etiam tenet Alexá.in.ij. volu. consil.xciiij.in tertia columna.& in eodem volumine consilio.cxviij.in prima columna. & in eodem volumine consil. cxxxiiij.in.iiij.colum. Item non probatur de traditione, licet constet de præcario, & præcariú habet vim traditionis. vt videtur sentire Bald.in.l.eum qui.§. fina.ff.de publiciana, per.l. quòd meo. ff. de acquiren.possessio.&.l. quædam. ff.de rei vendica.& tenet Oldradus in consil.xiiij.& tenet Barto.in.l.iij.C.de pignori.& in.l.interdum.& in.l.quamuis.§. si conductor.ff.de acquiren.possessio. Idem tenet Neapodanus super consuetudine ciuitatis Neapolita.in titu.de emptio.& venditio.in prima consuetudine in glos.in verbo, tradita. Idé Bald.expressè in rubrica.C. de contrahen.emptio.in.xvj.quæstione. Item nó videtur quòd cópetat publiciana: quia conuéti habent causam à tertio, & agés ab alio, & sic non ab eodé meritò potior est conditio possidentis, vt est text.in.d. l.siue autem.§. duobus.ff. de publicia- 6 na. † licet posset dici, ꝙ licet conuenti habeant causam à tertio, tamen inspecta origine habent causam ab eodémet autore à quo causam habuit actor.& sic præfer

præfertur illæ, cui primo est tradita.vt in.d.§.duobus. tamē ad hoc respondetur,quòd hoc est verum in agēte, secus in possidente titulo singulari: cui nunquā dolus autoris ei nocet: vt in.l.an in vitium.ff.de diuersis & tempo.præscri. & in.l.ij.§.j.ff.de doli excep.& no.Bar. in.l. rem alienam. ff. de pigno.actio.& nos sumus in possidentibus conuentis habentibus causam à diuersis,igitur nō competit publiciana.¶Sed in hoc posset fieri vna oppositio:nā dolus autoris nocet singulari successori in hoc,quia non potest præscribere præscriptione longi temporis cum titulo & bona fide,sed requirūtur.xxx.anni. vt in auten.malęfidei.C.de præscrip.lon.tēp.¶Sed ad hoc respondetur, quòd sicut mala fides autoris non nocet successori † mediato in

7 præscriptione, vt tenent omnes docto. post gl.in dicta auten.malæfidei, ita successor malæfidei mediatus præscribit spatio.x.an.& tenet Alexā.in.l. pomponius.§.j.ff.de acquiren.poss. Mala fides autoris non nocet successori mediato, quādo agitur publiciana contra successorem mediatum possidētem titulo singulari,vt sit potior conditio possidētis. Et hoc expressè consuluit Alexand.de imo.in.ij.volu.consil.xxxix.in.iij.colū. vbi tenet ꝙ in publiciana malafides autoris non nocet successori possidenti cū titu.& bona fide & sine vitio conuento publiciana,& maximè in successore mediato,vt.ſ. dictū est. & hoc firmat Albe.de rosa.in.l.eum qui.§.prętor ait.ff. de publi.& Alex.in.l.rem quæ nobis.ff. de acqui.poss.Et Ange.in.d.l. cum qui.

8 §.prætor ait,damnat glos. ibi dicit † ꝙ emens bona fide à malęfidei venditore, non habet publicianam: nam dicit ipse, ꝙ hoc est falsum,ꝙ immo habet publicianam,quia auten.malęfidei nō prohibet perscriptionem ex mala fide autoris,sed maius tempus requirit.& glo.nō refert se ad publicianam, sed ad præscriptionem, quod est not.dignum. ¶Item non videtur, quòd possit competere publiciana,quia isti tertij possessores præscripserunt spatio.x.an.cum titu.& bona fide,& sic sunt tuti exceptione præscriptionis,& sic non competit publiciana:vt.ſ. dictum est. Nam tertius possessor cum titulo & bonafide præscribit per.x.annos inter præsentes.&. xx. inter absentes.l.j.&.ij.C.de præscrip.lon. temp.& not. in.l.j.C.si aduer.cre. ¶Ad hoc replicatur per autenti.malæfidei,ꝙ tertius possessor habēs titulum à malæfidei possessore,non præscribit per.x.annos. Sed requiruntur.xxx. anni per autenti.malæfidei præallegata, nisi quando successor mediatus possedisset p.x. annos,tunc præscribit & est securus, vt dicunt omnes docto.in dicta auten.malæfidei.& Alexā.in.d.l.pomponius.§.j. & Areti.in.§.sed iste.institu.de actio.& in casu de quo quæritur in vno conuento cadit dicta limitatio :& non in alijs.

9 ¶ † Et sic nullus præscripsit. xxx. annis stante ignoarntia agentis, contra quem effectualiter non currit præscriptio, vt concluditur per Alexā.in.l. cum filius. §.in hac.ff.de verbo.obliga. Et dictum fuit. ſ. in causa domini Anto.mazucchi.ideo ibi me remitto. ¶Sed respondetur ad hoc motiuum, quia ille marinellus & frater qui vendiderunt do. Henrico pulderico, non fuit in mala fide alienando autoribus istorum conuentorum : quia ista venditio facta per Marinellum. Henrico fuit resoluta, vt credidit ipse Marinellus attento eius quinterno, vnà cum pacto apposito in vno contractu, inuento in protocollo, quod dicit, quòd si Marinellus intra

sex méses restitueret Henrico duca.cc. res esset inempta,& contractus esset resolutus,& stante hoc,quòd nūquā fuit per.xl.an.res vendita tradita:& sic non fuit in mala fide,sed in bona fide alienā do alijs.¶ Quod autem fuerit Marinellus in bona fide,ostendit eius quinternus,per quod apparet, quòd venditio
10 fuit resoluta.† Hic quinternus hominis mortui in hac lite noua probat eius bonam fidem:quia hæc bona fides consistit in animo per scripturam declarato.vt dicit glo.in.§.alia.instit.de actioni.in.c.significasti,de homicidio.¶ Nec ob.ꝙ iam per prius alienauit.d.Henrico per instrumentum,& sic est præsumptio malęfidei,quādo alienauit in aliū. Hoc est verū, si alienatio secūda fuisset illicitè facta,sed per scripturā apparet, quòd licite,& licet illa scriptura nō ꝓbet,quod fuit licitè facta secunda alienatio,tamen apparet,quòd fuit in bona fide.Vnde dicit Bald.in.c.j.§.si duo.j. col.de pace tenen.quòd dicta testium etiam non in figura iudicij inducunt in bonam fidē.& dixit Bald.in.l.j. C.vbi causa status,quòd bonafides causari po
11 test nedum ex iustis rationibus:† sed etiam iniustis & temerarijs per gloss.in qua notat & voluit Pau.de cast.in.l.celsus. ff.de vsuca.Meritò ex pacto,quòd solutis ducentis ducatis.d.Henrico res sit inempta,& stante quinterno scripto manu Marinelli,in quo ipse scripsit, ꝙ soluti fuerunt.cc. ducati Henrico per Iacobum sarrochū:& ipse soluit Iacobo sarroco,& instrumentum repertum fuit penes hæredem Iacobi sarrocchi,& sic præsumitur,quòd venditio fuit resoluta per no.in.l.labeo.ff.de pactis.cum con.& sic apparet,quòd si Marinellus vel eius hæres postea alienauerunt bona vēdita Henrico,fuerūt in bona fide.

Et ideo volunt docto.quòd stante dicto pacto,quòd res sit inempta,& possessio nunquā verè tradita per.xl.annos emptori,præsumitur bona fides venditoris:vt dicit Innocen.in capitu.cum venissent.de institutionibus.& Baldus in l.fina.in.xv.op.C. de edic.diui Adria. tenet Paulus de castro,in consilio secū- 12
do.† Imo ex possessione tanti temporis,scilicet.xxx.vel.xl.ann.præsumitur bona fides,etiam vbi nullus apparet titulus secundùm Bartolum in.l.fina.C. vnde vi.& Innocen.in capitu.secundo, de restitu.in integrum.¶ Et si dicatur hoc verum,nisi in contrarium appareat de mala fide,quia alteri vendidit.¶ Respondetur, quòd pactum resolutiuum venditionis iustificat possessionem anti quam post venditionem,concurrente solutione prætij probata per quinternum,qui non probat:vnde posito sine præiudicio veritatis,quod ista bona fides fuisset erronea in iure,prodest quo ad præscriptio.xxx.ann.licet nō quo ad præscripti.longi tēporis,vt dicit signanter Paulus de cast. in.l.celsus.ff.de vsuca.¶ Ex qbus concluditur,quòd actor nō est in probatis,neq; in rei vendicatione:neq; in publiciana.¶ Videamus, an sit in ꝓbatis in possessorio,dicit ipse actor,quòd ex quo venditor alteri alienauit,dicitur interuertere possessionē
13 ciuilem primi emptoris † & competit sibi remedium possessorium per.l.fina. quæ est vna de.l.decisionibus Iustiniani.C.de acquirenda possessio.Certè tale remedium neq; in libello neq; in articulis est intentatū.si enim fuisset intentatum tale remedium,illud sibi cōpeteret:vt patet in.d.l.fi.& ibi gloss. & gl.in.l.j.C.cōmu.de vsuca.& notat Iaco.butr.in.l.fin.C.de actio.& obliga.& patet ex no.per Barto.in.l.nō ab re.C. vnde

vnde vi.vbi ponit libellũ,quando possidens precario nõ vult restituere.& Ange.& Imo.in.l.exitus controuersiæ.ff. de acquirenda possessio.& Ludo.in cõsil.ccccxxxix.Nec videtur actori posse competere remediũ recuperandæ possessionis,quia ex quo venditor non tradidit,sed constituit se precario nomine possidere,& emptor nunquã reuocauit precarium,nec interpellauit venditoré, vt restitueret possessionem:non potest prætendere,ꝙ venditor eum spoliauit. vt no.glo.in.l.si pignore.§.si post distractum.super verbo,tenetur.ff. de pigno. actio.referendo gl.ad tex.qui dicit pos-
14 sessionem nõ restituet.† vnde debitor qui precario possidet,vel eius hæres,si denegat restituere,videtur creditorem spoliare vt in.l.fin.ij.respon.ff.de precario.& ibi per Barto.qui remittit se ad not.per Cyn.in.l.ij.&.iiij.C. si certum petatur.notat Bart.in.l.prima.C.vnde vi.per.l.cũ fundum.ff.eo. bene facit.l. clam possidere.§.qui ad nũdinas.ff.de acquirenda possessiõe.& ideo dicit Innocen.in.c.bonæ,el secundo. de postu. prælatorum,quòd qui precario possidet,si denegat,efficit res dubia,& agere debet interdicto.& hoc firmat Bal. in.l.secunda.versi.x.quæro.C.de seruitu.& aqua.Et si dicatur ꝙ hęres emptoris nunc agendo cõtra tertios possessores bonorum emptorum,videtur reuocare precarium:& non restituendo bona,videtur emptoré vel eius hæredem spoliare,& sic ei competit remediũ possessorium.d.l.fin.C.de acquirenda possessione,vel remedium restitutorium:
15 vt supra dixi.† nam precarium extenditur etiam cõtra tertios possessores vt dicit Bald.in.l.creditor.C.de pignori. ꝗa possessio ciuilis trãslata fuit in emptorem à tempore contractus vt in.l. quòd meo.ff.de acquiren.possessione.& notatur in.l.exitus cõtrouersiæ per do. ff.de acquiren.possess. & in.d.l.fina. C. eo. ¶ Sed ad hoc respondetur, quòd ex precario non videtur penes tertios possessores,ꝙ res sit effecta vitio reali, & sic personalis actio non sequitur successorem singularé.l.j.§.si hęres. ff. ad treb.C.de iure dotium.l.licet,quia vitium personale est,si constituens precario denegat restituere:vt notatur in.l. pomponius.§.cum quis.ff.de acquiren. possessione. & Cyn. in.l. vitia. C.eod. licet competat remedium.d.l.fina. infra. xxx.annos,quia tantum durat conditio ex.l. secundùm doctores in.l. fina.C.de conditione ex lege, & in casu nostro iam sunt trãsacti anni.xl.¶ Prę-
16 terea ex † negligentia illius,qui constituit precarium perditur ciuilis possessio.l.quãuis.ff.de acquirenda possessione. Bar.in.l.si de eo.§.si forte,eo.tit. & in.l.interdũ.eo.tit.& iudicis arbitrio cõmittitur,per quãtũ tempus causetur ista negligentia,vt cõcluditur in.d.§.si forte,per Alexan.certè magna negligétia est,si per.xl.annos non fuit precariũ reuocatũ:qñ res nõ est vitiosa:vt suprà præsupposui.Imo secundùm Bar.in.d. §.si forte.si emptor sciret possessionem naturalem ab alio esse occupatam,& negligit minori tempore.x.ann.eam recuperare,perdit etiam possessionem ciuilem,allegat.l.quòd meo.§.fin.&.l.quãuis.ff.de acquirenda possessiõe.& tenet etiam Angelus & Alexan.in.d.§.si forte,& si ignorat,tũc requiritur longum tempus secundum Paul.de cast.in.l.iij. §.nunciet.ff.de acquirenda possessio.& Alexand.in.d.§.si forte.¶Præterea hîc nullum est vitiũ reale nec personale:qa stante pacto de reuédendo modicitate pretij & possessione.xl.ann.illa venditio est

17 tio est simulata.† & ex simulato contractu non transffertur dominium,neq; possessio ciuilis per precarium.vt dicit Bald.in.l.fina.de feudo dato in vicem legis commisso.vbi dicitur,quòd si non valet contractus,non valet precariū.& idem in.l.ex testamento.C.de fideicom mis.& tenet Alexan. in.d.l.quòd meo. & in.l.j.§.si vir.ff.de acquirenda possessione.quòd autē ex pacto de reuendendo concurrente iniustitia pretij resultet cōtractus simulatus,etiam ꝙ nō probetur,quòd sit solitus fenerari, tenet gloss.in capitu.conquestus.de vsuris.Ioannes Andræas,& Innoc.& Antonius de but.in capitu.ad nostram.de emptione & venditio.& ibidem Ioannes de imola.& dicit quòd ista est com munis cōclusio:& ita etiam tenet Alexander in tertio volumi.consilio.xlvj. Et licet multi sint doctores,qui dicūt
18 quòd tria requiruntur,videlicet † pactum de reuendendo:iniustitia pretij, & vna alia præsumptio & in capitu.illo vos.de pign.& tenet Cy.in.l.emptione. C.plus vale.ꝙ agitur.& ita tenet Ioannes Andræas in.d.capi.illo vos:& idem Cardina.Floren.& Lau.de rodulfis in tractatu de vsuris,quæstio.lx.& Paulus de castro in consilio.cccxxvj.incipiente,in causa mota per dominā Dorotheam.tamen in casu nostro est tertia præsumptio,quia venditor remansit in possessiōe rei venditæ.Et sic præsumitur cōtractus simulatus.l.sicuti.§. superuacuum.ff.quib.mo.pig.vel hypo.sol.secundum Barto.in.l.post contractum.ff.de dona.& Cyn.in.l.ij.C.de repudian.heredita.& Antonius in capitu.venissent.de restitutio.spolia. Et firmat Alexander in secundo volumine,consilio.xviij.in quarta colum.¶ Et si dicatur ꝙ in casu de quo q̄ritur,non datur excessus vltra dimidiā iusti pretij,sed intra dimidiam:nam pretiū est.
19 cc.duca.& res valet duca.ccclxxx.† dico,quòd in materia simulationis stabitur arbitrio iudicis an pretium sit iustum vel iniustum,vt præsumatur contractus simulatus, vt expresse firmat Bartholo.veronensis in tractatu de simulatione contractus,versu,verū quia in isto libello &c.in.vj.opinione: quia non reperitur expresse à iure limitata quantitas quando,dicitur læsio in pretio, ad hoc vt præsumatur contractus simulatus:vnde standum est iudicis arbitrio capitu.de causis.in fine de offic. delega.& per alias rationes vt ibi per eum.Et ibi dixit,quòd text.in capitu. illo vos probat,ꝙ sufficit læsio in.viij. parte cum alijs præsumptionibus, de quibus suprà dictū est.¶ Item est alia præsumptio simulationis: quia dominus Henricus de rebus emptis nunquā curauit informari: vt dicitur in dicto tractatu in.xviij.præsumptione.¶ Item est alia præsumptio,videlicet liber venditoris mortui, iam sunt anni.xxx.in quo continetur solutio facta eius nomine per Iacobum sarroccum, & dicto Henrico.† Et licet non probet iste
20 liber hoc quod ibi asseritur:tamen maior fides ei adhibetur propter eius mortem,qui scripsit quàm si esset viuus:vt dicit Bald.in.l.comparationes.in.vij. colum.in versicu.Cyn.firmat &c.C.de fide instrumento.& in.l.inter chartulas,& ibi dixi.C.de conue.fisci debito. libro.x.¶ Fuit propterea per omnes dominos in concordia votatum,quòd dicti conuenti possessores absoluantur ab impetitione dicti actoris.Et quia actor petijt in conclusione autoribus laudatis pecuniam sibi debitam,ex quo nullos fructus recipit in casu,in quo esset contractus

contractus pignoratitius, fuit super illa petitione ad probãdum satisfactionem, & ea quæ incumbunt, datus terminus ad probandum.x.dierum post ferias resurre.domini nostri Iesu Christi.

Additio. De rei vendicatione, & quid requirat, priusquã competat, tractat Petr. de Ancha.cõsil. cclxxxvj.in princ.& consil.ccccxix.& per Steph.Bertrã.parte.ij.consi.ccliiij. nu.iiij.& consil.ccclxx.nume.x.

Decisio.XLI.

☞ De priuilegijs medicorum, & de causis priuilegiatis.

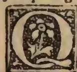
Summarium.

1 ☞ *Medicorum priuilegium super declinatoria fori.*

Iurisditioni generali non derogatur per speciale priuilegium.

2 *Limitatio ad regulam generi per speciem.*

3 *Causæ fiscales & pupillorum atq; viduarum sunt priuilegiatæ.*

1 Vidam medicus † fuit conuentus in sacro Consilio pro causa ciuili, opposuit declinatoriã fori, quia est doctor de collegio medicorum, qui ex priuilegio collegij & cancellarij non potest conueniri, nisi corã cancellario, produxit priuilegium Reginæ Ioannæ secundæ, vbi dat iurisditionem cãcellario in ciuilibus & criminalibus, tangentibus doctores medicos de collegio reddendo alios incompetentes. ¶ In cõtrarium allegabatur generalis iurisditio sacri Consilij, & quòd per dictum priuilegium speciale non videtur derogatum iurisditioni generali sacri Con-
2 silij.per.l.j.C.de offic.præfecti vrb. † & 1 sic illa regula generalis generi per speciem derogatur: fallit in iurisditionalibus fauore publico secundùm Baldũ in.l.vnica.§.vbi autem.C.de cadu.tollen.& sic tunc melior erit conditio occupantis.ff.de iudi.l.si post.in contrarium fuit determinatum scilicet, quòd dictus medicus remittatur ad excellentem cancellarium Regni, prout fuit remissus ad dictum cancellarium: quia illud priuilegium concessum fuit in fauoré dictorũ medicorum & collegij, & tũc videtur adépta quo ad eos iurisdi-
3 tio à iudice generali. ¶ † Vt in simili dicimus, si dicat statutũ, ꝙ de causis fiscalibus vel pupillorũ aut viduarũ cognoscat talis iudex, nã Regés qui habet generalé iurisditioné, nõ põt se de talibus causis intromittere, hoc voluit Bald. in d.§.vbi auté.& est tex.expressus de hoc in.l.ne quicquã.secũdo respõso, ibi, sanè si fiscalis causę.ff.de offi.pcõsulis secundũ Pau.de ca.in.l.si qs cũ pcura.§. Iulian⁹.ff.de pcu.vbi idé firmat. Secus videreť, si in fauoré causę esset priuilegiũ, vt ibi latius p eũ, & sic pari voto dictus medic⁹ fuit remissus ad cãcellariũ.

Decisio.XLII.

☞ De expensarũ condemnatione in causa appellationis ab interlocutoria.

Summarium.

1 ☞ *Appellans, condẽnari an debeat in expensis, in appellatione ab interlocutoria, in qua dicitur bene iudicatum & male appellatum.*

2 *Iudex ad quem omittens condemnare in expensis male appellatum an videatur absoluisse.*

Eferente domino Carlo de rogerijs fuit dubitatũ, † si appellatur ab interlocutoria capitanei Regij ad sacrũ Consiliũ: & pnunciatur

tiatur bene iudicatū & male appellatū: si debet appellans cōdēnari in expensis. Aliqui dicebāt, ꝙ non, quia non erat de stilo sacri Cōsilij, sed solū in fine causæ expensę veniūt reficiendę. Sed quoniam de iure est contrarium. vt patet in. c. vt debitus. & in capitu. sæpe. & in capitu. reprehensibilis. de appellatio. in c. Nicolao. eo. titu. Et in. l. eos. §. ne temere. C. de app. l. ab executore. C. quorū appella. & tenet Spe. in tit. de expē. §. nūc vidēdū in prin. & in. c. cū venisset. de eo q mit. in pos. causa rei seruādę. idē tenet Cy. in. l. polla. C. de his q. vt indig. Bal. in. l. fi. C. qn prouo. nō est necesse. & idē Bar. l. sancimus. C. de iudicijs. & in. l. nō ignorat. C. de fructi. & litis expē. & Lāfrā. in. c. quoniā contra. in verbo, expēse. de pba. aliàs si omisis-
2 set † iudex appellatiōis cōdēnare, videt absoluere, dicit Bal. in. l. generali. C. de epis. & cle. ¶ Fuit ergo votatū p omnes, ꝙ cōdēnet appellans ad expensas causę appellationis ab interlocutoria, & remittatur causa ad iudicem à quo tāquā bene iudicatum: & male appellatum.

Decisio. XLIII.

☞ Statutum de compromittēdo inter coniunctos.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ Statutum de compromittendo inter cōiunctos qualiter fiat.

Agens ad vitam & militiam contra possessorem feudi, an possit compelli ad compromittendum in vim statuti de cōpromittendo inter coniunctos.

2 Vita & militia est on⁹ feudi & loco portiōis.

Dictat pragmatica Regis Ferdinandi, † ꝙ causæ inter coniunctos cōpromittantur ad instantiā vnius partis petentis ante donationem termini, ad probandū excepta causa feudali. ¶ Modo secūdo genitus agit in sacro Consilio: & petit vitam & militiā à possessore feudi, q habet causam à primogenito, & ipse posidēs similiter est cōsanguineus agētis, reus dicit, ꝙ causa debet cōpromitti, replicat ꝙ est quęstio de vita & militia, q̄ est loco portionis feudi seu pars feudi, & sic nō debet cōpromitti. ¶ In contrariū ꝙ debet cōpromitti: quia est quæstio de fructibus feudi, & nō de portiōe feudi. Quęritur, quid iuris. ¶ Fuit votatū per omnes vno solo excepto, quòd vigore pragmaticæ non pōt cōpelli actor agens ad vitam & militiā ad compromittendū,
2 † quia vita & militia est loco portionis feudi & onus feudi vt patet per And. in cōsti. comitibus. Et semper fuit interpretatū ꝙ est vt feudū, & pro eo seruit curię, & sic nō debet dicta causa cōpromitti vigore Regiæ pragmaticæ. ¶ Veruntamē est, ꝙ si est quęstio nō de vita & militia, sed quantum debet esse, tunc potest compromitti: quia nō est quęstio de feudo: & ita etiam dicit And. in cōstitu. comitibus. Ibi dum dicit, iudices magnæ curię. &c. Et ita votatum fuit in causa Maccei carbonij cum filio Antonij çarbonij super petitione vitæ & militiæ.

☞ Vide decisionem. xlvj. ꝫ.

Decisio. XLIIII.

☞ De fructibus bonorum vxoris per maritum administratorum, & de legato vxori animo compensandi facto.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ Fructus bonorum feudalium vxoris percepti per maritum, an veniant restituendi per eius hæredes.

Feudum quod obuenit vxori post contractum matrimonium,

matrimonium, an dicatur paraphernale, vel quid extra dotem.
Paraphernalia bona quae dicantur.
2 Confessio tanquàm erronea facta conclusione in causa, an possit reuocari.
Error probari non potest post conclusionem in causa si sit nociuus.
Error nominis qui corrigitur, dicitur declaratio, & non mutatio.
3 Intellectus ad l. edita. C. de edendo.
Error nominis in libello quando constare dicatur.
4 Administratio tacitè viro concessa videtur, si dicatur in libello vxoris, quòd bona sunt paraphernalia.
5 Haeredes viri an teneantur ad restitutionem fructuum de bonis paraphernalibus per maritum perceptorum. nu. 7.
Maritus fructus industriales ex bonis vxoris per consumptionem lucratur.
Vxor exigēdo fructus naturales magni momenti ab haeredibus, mariti impensas reficere tenetur.
6 Pensiones an dicantur fructus naturales, vel industriales, & dicuntur fructus ciuiles.
7 Pensiones appellatione fructuū veniunt sub larga significatione.
8 Maritus in casu dubio an praesumatur, quòd percepit fructus de voluntate vxoris.
9 Legatum factum per maritum vxori animo compensandi, an se extendat ad fructus bonorum extra dotem obuentorum.
10 Testator legans vxori creditrici animo cōpensandi cum seruitijs praestitis & alijs iustis & causis, an intelligat etiam de debito & de iusta causa debendi.
Testatoris mens ex verbis generalibus comprehenditur.
11 Dispositio in genere idē operatᷓ, quod in specie.
Generaliter contenta an habenda, ac si specialiter expressa.
12 Species continentur sub genere.
Verba generalia ad omnia extenduntur.
13 Generaliter factum non satisfacit legi requirenti specialitatem.
Maritus legans vxori & non exprimens, an pro dote vel pro debito, an intelligat, quòd vtrunq; soluatur.
14 Expressa etiam dicuntur quae ex coniecturis apparent.
Probatio per coniecturas dicitur probatio manifesta.
15 Expressè quando dicatur fieri, quòd per verba specialia fit.
Nouatio expressè an fieri dicatur, si per coniecturas appareat de partium voluntate ad nouandum.
Intellectus ad l. fi. C. de nouatio.
16 Probatio apertissima fieri debet, si dubitetur de qua haeredis persona testator sensit.
Probatio quae per indicia fit, an possit dici apertissima.
Compensandi voluntas qualiter probetur.
17 Mens etiam tacita in testamentis potius attendenda quàm verba.
18 Testatoris mens regulatur ex verisimili.
19 Verba in compēsationem seruitiorum in testamentis posita, qualiter intelligenda.
Verba testamentorum operari debent etiam minima.
20 Testatoris voluntas talis praesumēda, qualis esse debet, sic & de quolibet alio.
Testator in dubio quid fingatur cogitare.
Testatoris mens in dubio adhaeret legi aut statuto.
21 Testator praesumitur magis dilexisse agnatos, quā extraneum. nu. 27.
Vxor de extraneis est soluto matrimonio.
22 Testatoris verba generalia qualiter intelligenda.
23 Verba in scripturis redacta, quàm capiant interpretationem.
Testator legans id, quod debet de quo debito intelligat.
24 Donatio nunquàm praesumitur, vbi potest dari alia coniectura.

Legatum

Legatum quando pro legatario interpretandum.

25 *Testator non eligit viam, per quam eius dispositio impugnetur.*

26 *Verisimile in interpretanda defuncti volūtate attendendum.*

Verisimile habetur pro expresso.

Lex fingit, quòd testator plus dixit, quā notarius scripsit.

Verba quando impropriandа.

27 *Verba sequentia post testamentum declarāt animum testatoris. nume. 29.*

28 *Cōpensandi animus ex quibus cōiecturetur.*

Grauatus qui habet facultatem rei praestandae, facilius praesumitur, quàm qui non habet, sed oportet redimere.

29 *Vxor contenta de testamēto, an videatur renuntiasse iuribus suis extra testamentum.*

30 *Seruitium in vxore exponit pro obedientia.*

Vxor debet de iure operari viro, etiam in telis faciendis.

Mulier complacens viro, non propter hoc praestat obedientiam.

31 *Legatum si factum sit animo compensandi cum fructibus, & fructus excedant, an fructus integri debeantur.*

32 *Partis appellatione in dubio venit medietas.*

Fructus tantò minores sunt quanto maiores sunt expensae operarum in illis.

33 *Inuentarium qui tenetur facere & non fecit, praesumitur dolosus & bonorum vsurpator.*

Haeres qui non tenetur ad inuentarium ex dispositione testatoris, praeiudicare creditoribus non potest.

34 *Legatari⁹ in re sibi legata, heres esse cēset.*

De tribus mihi occurrit esse dubitandū pro decisione praesentis causae. Et primò vtrum dicti fructus percepti per dominum Thomasium brancacium de bonis feudalibus dominae Iuliae eius vxori veniant restituendi per haeredes viri. ¶ Secundò an si maritus legat vxori omnia mobilia &c. animo compēsandi cum bonis seruitijs, & alijs iustis causis, videatur legare animo compēsandi cum ipsis fructibus perceptis per eum spatio tanti temporis. ¶ Tertiò si haeres dixit vxori testatoris, quòd deberet facere inuentarium bonorum mobilium, & illa dixit quòd nō vult, quia omnia sunt sua, & quòd est contenta de omnibus contētis in testamēto praeterquā de domo. Et si deficiat aliquid in bonis mobilibus, vt ipsa asserit respectu eius ꝙ debet habere de fructibus perceptis per virum, esto quòd debeant fructus compensari eum legato si propter inuentarium non factum possit petere id quòd est plus in debito fructuum perceptorum per virum. ¶ Ad primum dubium

1 †dico, quòd est videndū, an dictū feudum ꝙ obuenit dominae Iuliae ex successione paterna post contractū matrimonij, dicūtur bona paraphernalia vel bona extrà dotē. Et certè si inspicimus libellū & articulos dominae Iuliae apparet, ꝙ sunt bona paraphernalia: quia sic ipsa dicta bona appellat. Et licet facta conclusione in causa reuocet illam cōfessionem tanquā erroneam, eò quia in contrariū est rei veritas. quia illa bona feudalia nō fuerūt traducta vel tradita viro, & sic nō possunt dici paraphernalia: vt patet ex dispositione. l. si ego. §. dotis. ff. de iure do. & in. l. fi. C. de pact. conuentis. Sed dicūtur bona extrà dotem, quae obuenerunt vxori post contractum matrimonium. vt notatur in. l. maritus. C. de procur. & Abbas in. c. cōstitutis. de procura. Stat dubium, vtrū haec confessio possit reuocari probando, quòd obuenerunt post contractum matrimonium, & non fuerunt tradita.

¶ † Et

¶ † Et primò videndũ est, vtrum confessio post conclusum in causa possit reuocari tanquàm erronea. Et dicendum est, quòd conclusum in causa nõ potest probari error, vt dicũt Archi. & Ioan. And. in nouella in c. ij. de resti. in integrũ. li. vj. Sed bene potest reuocari, quando nihil venit probandũ, & cõstat de errore: & talis error in libello non nocet secundùm Bartol. & Bald. in l. errores. C. de erro. aduo. & Bald. in l. j. C. de falsa causa adiec. lega. & Inn. in c. j. de confessis. & quando erratum est in nomine, et corrigitur, nõ dicitur mutatio sed declaratio: vt dicit Ang. in l. hæredes palam. §. si quid post. ff. de testa. † Et illud quòd dicitur, quòd post litem contesta. error in libello non potest corrigi secundùm Bald. in l. edita. C. de edendo. & in l. ex his. C. de testa. militis. nõ loquuntur de errore nominis in libello, sed de alio errore. Et dicitur constare de errore, quãdo cõstat de cõtrario eius, quòd fuit cõfessus. vt dicit Bart. in l. non fatetur. ff. de confes. & in l. de ætate. § ex causa. & § qui iusto. ff. de inter. actio. notat Lanfran. in c. quoniam contra, in verbo, confessiones, de probatio. ¶ Modo videamº, vtrũ dicendo in libello, quòd bona sunt paraphernalia, dicatur constare de errore, ex eo quòd probatur, ꝙ obuenerunt constante matrimonio vxori. dico, ꝙ nõ dicitur probatus error: quia licet obuenerunt constante matrimonio, si tamen vxor concedit marito administrationẽ, idem iudicandum est de istis, sicut de bonis paraphernalibus: vt dicit Alexã. de imol. in j. volumi. consilio. xlij. Et dicendo in libello, quod sunt bona paraphernalia: tacitè inest, quod concessit custodiam & administrationem viro, & videtur eum constituisse procuratorem. vt notatur in d. l. maritus. esto, quod obuenerunt post contractũ matrimoniũ: & sic non dicitur probatus error ex eo quod bona ista obuenerunt post, & non probatur de mandato: vel quod de voluntate vxoris, † nam eo ipso quod dixit, quod sunt bona paraphernalia, videtur fateri quod habuit tacitum vel expressum mandatum: vt in dicto. §. dotis. & dicit Azo in summa. C. de iure dotium. Et probando domina Iulia quod maritus non faciebat eam dominam vnius carlini, non propterea videtur inferri quod maritus non habuit tacitum vel expressum mandatum, ex quo vxor dixit, quod sunt bona paraphernalia.

Ex hoc sequitur cõclusio, quod non est reuocata confessio in libello & articulis tanquàm erronea, cum error non sit probatus. Et sic habemus de necessitate dicere, prout dixit ipsa domina Iulia, quod ista bona sunt paraphernalia.

¶ † In bonis autem paraphernalibus, vtrum hæredes mariti teneantur restituere fructus perceptos per maritum. Bartol. in lege penultim. ff. ad leg. falci. distinguit. Aut loquimur in fructibus extantibus: & tunc siue sint naturales, siue industriales, & debent restitui, vt in dicta lege penultima. & argum. eius quod dicitur de vsuris extantibus in dicta lege fin. & lege si stipulata. §. primo. ff. de donat. inter vi. & vxo. Aut fructus sunt consumpti: & tunc aut sunt industriales: aut naturales. ¶ Si sunt industriales non tenetur, quia per consumptionem eos lucrifecit lege de his. Codice de donatio. inter virum & vxorem. Et sufficit, quod dicat consumptos, donec probetur extare secundùm Bartol. in dicta lege penultima. Si vero sunt fructus naturales, si sunt magni prætij, tenetur restituere quatenus est locupletior. d. l. si stipulata. §. j. & d. l. penult. li

Parui

parui prætij nõ tenetur.l.si id quod.§.j.&.l.vtrum.ff.de do.inter vi.& vxo. ¶Dicit Saly.in.d.l.fi.ꝙ impẽsas in exigendo compensabit secũdùm Cy.in.d.l.fi.argu.l.emptor.ff.de rei vend.Istam distin.cõmuniter sequuntur Doctores in.d.l.pe.& in.d.l.fi.per Saly.& docto.in.d.l.maritus.& Alex.in.v.volu.cõsi.
6 cxliiij.vbi etiã quærit † an affictus dicã tur fructus naturales vel industriales: & dicit, ꝙ iudicantur,vt de fructibus naturalibus:allegat Bal.in.l.vbi adhuc.C.de iure dotiũ.¶Sed cõtrarium tenet dominus Mari.soci.in consilio,an fructus rerum paraphernalium.vbi nihil allegat:sed Bald.in.l.ij.in princi.C.de vsur.& fruc.lega.tenet,ꝙ sit industrialis:& idem tenet Bal.in.l.si traditio.in fi.C.de actio.emp.& vend.vbi dicit,ꝙ sunt industrialissimi.Alexã.in secundo volumine consi.clxxx.in fi.dicit,quòd affictus & pensiones dicuntur fructus ciuiles.l.si nauis.ff.de rei vend.glo.in.l.diuortio.ff.sol.ma.Bar.in.l.ex diuerso.ff.de rei vendicatio.Anto.de but.in.c.grauis.de restitutione spolia.¶Et licet non sint fructus naturales,tamen sunt ad similitudinem eorum.l.prædiorũ.
7 ff.de vsur.iuncta.l.nauis. † & appellatione fructuum veniunt pensiones sub larga significatione secundùm Ant.de but.in.c.cum dilectus.de consuetudi. & ibi Ioan.de imol.Et ex his patet decisio primi dubij.¶Fateor tamen,quòd Barto.in consilio.cxxv.incipiente,quæstio talis est Titius habens vxorem &c. tenet,quòd fructus consumptos bonorum paraphernalium siue naturales,siue industriales non tenetur hæres restituere.Istud consilium Bartol.refert Baldus in.l.assiduis.C.qui potio.in pignore habeantur.idem Baldus in.c.penultimo,de consuetudine.idem Bald.

in.c.si duo.de fratri.de nouo bene.inuesti.Idem Ludouicus in cõsi.cclxxx.in fine.¶Sed Paulus de castro tenet,ꝙ fructus bonorum paraphernalium indistinctæ tenetur hæres mariti restituere.in consilio.clxxxvj.incipiente,super primo.¶Tamen distinctio Bart.vt plurimum est communiter approbata. vide tamen Bal.in.l.vbi adhuc.C.de iure dotium.cum simi.¶Sed quãdo non dicerentur paraphernalia,sed extra dotem.Vtrum maritus vel eius hæres teneatur restituere fructus,tunc adhibetur ista distinctio,quæ sumit ex dictis Marti.sill.quem refert Bart.in.d.l.penulti.ff.ad.l.falcidiam.videlicet.¶Aut maritus percepit fructus de istis bonis extra dotem de volũtate vxoris.¶Aut contra eius voluntatem.¶Primo casu si de voluntate vxoris,& tũc distinguitur,prout supra conclusum est in bonis paraphernalibus.¶Secundo casu si contra eius voluntatem percepit:& tũc siue extent,siue sint consumpti,siue sint naturales,vel industriales,tenẽtur hæredes restituere.vt in.l.si stipulatus.ff.de do.inter vi.& in.l.de hęreditate.eo-
8 dem titulo.¶ † Si autem sumus in casu dubio quia non apparet de voluntate vel de contradictione vxoris,& istum casum omisit Barto.in.d.l.penulti.dicit Bald.in consilio,est sciendum.quòd non inueni in libris impressis.Sed illud refert Alexan.in consilio.in.ij.volumi. consilio.lxiij.& in.d.l.penulti.de fal.& in.v.volumi.consilio.cxliiij.quòd præsumitur contra eius voluntatem percepisse. Sed Raphael cu.vt refert Iason in.l.maritus.C.de procur.tenet cõtrarium, quòd in casu dubio præsumitur eius voluntas: hoc est, quòd maritus percepit de eius voluntate , & ita pertransiuit consilium in hoc dubio,

excepto

excepto Ioanne baptista brancacio.

9 ¶Ad secundum dubium.† An si maritus legat vxori certum quid, animo cõpensandi cũ seruitijs & alijs iustis causis, videatur compensare etiam cum fructibus perceptis per vnum ex dictis bonis excadentialibus. ¶Doctores in.l.si cum dotem.§.si pater.ff.solu.matrimo. distingnũt inter debitum necessarium ex legis dispositione, & debitum voluntarium. ¶Primò casu inducitur cõpẽsatio, etiam quòd non dicatur animo compensandi. vt in.d.§.si pater.& in.l. cum pater.§.quòd dotale.ff.de legatis secundo.& nota.in.l.huiusmodi,& ibi plenæ per Alexand.ff.de lega.primo.l. titia.§.qui in vita.ff.de legatis secũdo. ¶Si verò debitum est voluntarium: & tunc si non apparet expressè quòd voluit compensare, non præsumitur animus compensandi per textum in.l.vnica.§.sciendum est.de rei vxo.actione: per textum in.l.creditorem.ff.de legatis secundo, Ita etiam firmat Paulus de castro in consilio.cxxxij.incipiente, licet ista domina Lippa.benè facit textus in.l.plenæ.ff.de alimen.& ciba.leg. idem tenet Baldus in.l.si adaucta.C.de hæredita.actio. Angelus in auten.præterea.C.vnde vir & vxor, Alexander de imola in secundo volumine, consilio, xij.in secunda columna,& in eodem volumi, consilio.cxxxij.dominus Card.& Ioannes de imol.in capi.officij.de testamentis. vbi distinguit sic. ¶Aut debitor legat animo compensandi, & hoc constat,& tunc creditor alterum tãtum petet.l.si compensandi.C.de hæredi.insti.l.si ab vno.ff.de lega.secũdo & in dicto.c.officij. Aut legauit animo non compensandi, & hoc constat: & creditor petit vtrumq;.d.§.sciendum. ¶Aut est dubium, & tunc. ¶Aut est debitor ex dispositione legali, & intelligitur relinquere animo compensandi.d.§.si pater. ¶Aut est debitor ex obligatione contracta: & non intelligitur relictum animo compensandi.d.l.creditorem.ff.de legatis secundo.& istam distinctionem sequitur de verbo ad verbum Ioannes de imola ibi, quòd aut in casu de quo quæritur, sit inducta compensatio per dicta verba contenta in testamento domini Thomasij, probatur
10 pluribus rationibus. ¶† Et primo, quia testator legauit vxori creditrici animo compensandi cum seruitijs præstitis, & alijs iustis causis: quæ verba sunt generalia apta comprehendere ex quacunq; iusta causa, ipse testator tenetur, quòd legatum sit animo compensandi; nam ex verbis generalibus testatoris comprehenditur eius animus siue mens: vt patet in.l.si quis in principio testa.ff. de legatis tertio.& in.l.fi.C.quòd cum eo.l.quam tuberonis.§.j.ff.de peculio. nota.in.c.qui ad agendum.de procur. lib.vj.hæc iura ad hoc allegat Alexander de imola in secundo volumine.consilio.cxv.in.vij.columna. Et propter dicta verba generalia videtur generaliter cogitasse omnem iustam causam debẽdi.vt in.l.quæ iure militari.ff.de testamento militis Bartolus in.l.sub prætextu specierum.C.de trãsactioni.quæ iura ad hoc allegat Alexander de imola.in.j.volumine consilio.xlij.in.v.columna, versiculo quarto,& quia si dicta
11 domina.† dispositio in genere idem operatur, quod operatur dispositio in specie.d.l.qui iure militari.& doct.in d.l.sub prætextu,& Angelus in.l.tres fratres.ff.de pactis.secundum Alexandrum.in tertio volumine.cõsilio.xcvij. in prima columna. Et sic illa verba generalia & alijs iustis causis probãt eiusdem

dem testatoris mentem, quòd legauit animo cōpensandi cum fructibus perceptis per eum de bonis extra dotem. nam ea quæ continentur in genere, habentur ac si specialiter essent dicta vt in.l.si quando.ff.de lega.primo.l.si corus.ff.de legatis.iij.l.omnes. de præscrip.trigin.annorum.not.Baldus in.l. in testamento.ff. de mili. testamento. Baldus in.l.prima.C.de iura.calum.& in.l.fina.C.de iure an.aure.& in.c.primo.in principio per quos fiat inuestitura. Et per consequens sub verbo animo cōpensandi cum seruitijs & alijs iustis causis, comprehenditur causa iusta debiti perceptionis fructuum ex bonis

12 extra dotem, † quia sub genere continetur eius species, vt in.d.l.si corus. cū similibus: qa verba generalia ad omnia extenduntur.l. pluribus.ff.de accepti-la.l.emptor.§.lucius, & ibi gloss.& Doctor.ff.de pactis.Cy. & Baldus in dicta l.sub prætextu specierum.& in.l.si decreta.C.de transactio.in.l.cum tutoribus.§.fina.ff.de transactio.& in.l.si ex pluribus. in principio.ff.de solutio. & in.l.aurelius.§. gaius.de libe.lega.docto.in.c.primo.de transactio.quæ iura allegat Alexan.in primo volumi.consilio.xlvj.in prima columna.¶Et si diceretur, quòd vbi iura dicunt, quòd specialiter aliquid exprimatur, non sufficit exprimere in genere per nota.in.d. capi.qui ad agendum.& in.l.ij.§.quæsiium.ff.si quis cautio.& dicit Ang.in aut.de hæredi.& falci.§.si vero expressim.quòd nō videtur satisfactum legi,

13 † vbicunq; lex requirat aliquid specialiter fieri seu expressim, si fiat verbis generalibus, & idem Ange.in aut.de nup. §.solutio.& per Bart.in.l.fi.§.omnem. in verbo, specialiter. C.de admini.tut. facit lex si quando.§.& generaliter.& ibi Baldus. C.de inoffic.testamen.quæ iura allegat Andreas Barbatia in consilio.xix.in fine. Sed textus in.d.l.vnica.§.sciendum.de rei vxo.acti.dicit, quando maritus legat vxori, nisi expresse dicat, quòd pro dote vel pro debito legat, quòd habebit vtrunq;: scilicet debitum & legatum: ergo &c.¶Ad hoc re-

14 spondetur, † quòd expressa dicuntur esse nō solum illa quæ apparēt ex verbis expressis, verum & ex coniecturis: vt in.l.licet imperator.ff.de legatis primo.ff.de manu.testamento.l.si quis locuples.nam & probatio per coniecturas dicitur probatio manifesta.l.licet.ff.de legatis primo.l.si quis locuples.de manu.testamento. Bart.in.l.si quando.C. vnde vi.& in.l.prima in fine.ff.de verborum obligationi.vt dicit Alexander in secundo volumine consilio.xxiiij.in secunda columna. nec obstant in contrarium allegata secundum Angelum in dicto.§.si vero expressim.quòd vbi lex requirit aliquid fieri expresse pro eo quia factum simpliciter est contra dispositionem iuris communis, tunc illud videtur fieri expresse quod fit per verba specialia, hæc importantia, ita loquuntur contraria. Sed vbi per legem aliquid requiritur fieri expresse, non ex eo quod fiat contra dispositio-

15 nem iuris communis, † sed quia lex sic mandat, quòd fiat expresse, tūc expresse dicitur fieri etiam si ex coniecturis apparet. ista sunt verba notanda Angeli in dicto.§.si vero expressim. §. Et pro cōfirmatione huius doctrinæ allego: nam hodie requiritur quòd nouatio fiat expresse. vt.in.l.fina.C. de nouatio. & ita dicit illa lex, & tamen dicitur expresse fieri nouatio, si per coniecturas appareat, quòd partes voluerunt facere nouationem, ita satisfactum

tisfactum est legi volenti, quod expresse fiat compensatio. ita tenet Ioan. de Imol. in. l. delegare. ff. de nouatio. & sentit Cyn. in dicta. l. fina. hoc expresse firmat Alexander in secundo volumine consilio. lxxij. in prima colum. Item pro hoc allego Bald. in. l. in tempus. in fine. ff. de hæredibus instituen. vbi dicit, quod quando dubitatur de persona hæredis, scilicet de qua sensit testator,
16 debet fieri probatio apertissima: † tamé dicitur apertissima probatio, si fiat per indicia argumen. ff. de legatis primo. l. imperator. & ff. de rebus dubijs. in. l. qui habebat. & in materia compésationis reperio Alberi. de rosa. in. l. filiæ legatorũ. C. de lega. vbi dicit, ꝙ voluntas compésandi probatur, sicut alias probatur voluntas per coniecturas. in l. cum proponebatur. ff. de legatis secũdo. & in. l. iij. de inofficio. testamé. licet dicat, quod Guido de suza tenet, quòd debet talis voluntas expressæ probari per duos testes talem declarationé voluntatis: quia istud non est probare testamentum, sed declarationem. vt in. l. hæredes palam. §. sed si notam. ff. de testamen. Si ergo verba generalia declarant animum cõpensandi, ergo expres-
17 sæ inducta est compensatio, † cum in testamentis potius mentem etiam tacitam quàm verba sunt attendenda, vt in. l. iij. C. de libe. preteri. l. inter vesté. ff. de auro & argento lega. l. cum quæstio. C. de legatis. quæ iura ad hoc allegat Alexand. in tertio volumine. consilio. lv. in. j. columna. ¶ Secundò quod dictum legatum sic factum animo cõpensandi cum fructibus perceptis apparet, quia sic est verisimile, ne testator videatur duplici onere velle grauare suos fratres carnales hęredes suos proximiores in gradu & ab intestato ei successuros, videlicet vt teneantur soluere legatum ita vniuersale: & ipsos fructus perceptos spatio quadraginta annorum ascendentes ad summam ducatorum quadraginta per annum. vt dicit Iuriscõsultus in. l. titia. §. qui in vi
18 ta. ff. de legatis. ij. † mens testatoris regulatur ex verisimili. l. si seruus plurium. §. fin. ff. de legat. ij. c. inspicimus. de regulis iuris. l. sicut certi, & l. si cum vel in vtero. C. de testamen. militis. & l. titius, in princip. §. j. ff. de lib. & posthu. Alexã. in. iiij. volu. consilio. lxxvij. in. vj. colum. cum ergo non videtur verisimile, ꝙ testator voluisset suos hæredes sic duplici onere grauare, attentis dictis verbis contentis in legato, prę sumendũ, ꝙ voluit compensare cum dictis fructibus. Nec obstat, ꝙ illud verisimile de quo loquitur text. in dicto. §. qui in vita, ꝓcedit in debito necessario: quia dico, ꝙ ratio ne videatur duplici onere grauare hæredem, procedit tam in debito necessario, quàm in debito voluntario, quando ex cõiectura apparet de animo compensandi, vt. s. dictũ est, & sic bene facit text. in. d. §. qui vita in ratione sui. ¶ Tertiò si testator legasset simpliciter vxori dicta bona, & nó dixisset in cõpensam seruitiorũ & alijs istis causis, tale legatũ præsumeret factũ ob merita. tex. est in. l. nec adiecit. ff. pro
19 socio. † Si illa verba in recõpensam seruitiorum intelligerentur ob merita & seruitia recepta, nihil importarét, quia esset expressum id, quod tacitũ inerat. l. iij. ff. de legatis primo. l. non rectè. C. de fideiuss. l. si arrogator. ff. de adoptionibus cum si. & verba posita in testamentis debent semper aliquid operari. vt. l. si quãdo. ff. de leg. j. Ideo dicit Bal. in rub. C. de contrahen. empti. in. ix. q. ꝙ quodlibet minimũ verbum non de-

bet esse sine virtute aliquid operandi.c. si papa. in fi.de priui.lib.vj. cũ concor. ergo illa verba, ꝓ bonis seruitijs & alijs iustis causis, intelligi debent, quòd facit dictum legatum animo compensandi cũ dictis fructibus, quos ipse percepit.

20 ¶ † Quarto talis præsumitur esse volũtas testatoris, qualis esse debet: quia testator fingitur cogitare, quòd lex dispo nit: vt dicit Bald.in.l.precibus.in.xviij. col.C.de impube.& alijs substi. allegat l.cũ quidam.ff.de acquire.hæredi.quia voluntas alicuius talis esse præsumitur, qualis esse debet dicit Bald.in.l.j. in.v. colum. C. de sacrosanctis eccle.& dicit Bart.in.l.hæredes mei.§.cum ita.ff. ad trebellia.ꝙ testator præsumitur voluisse id, quod vult lex siue statutum.idem Ioan.de imo.in.l.fi.de cõdi.insti.voluit Alexã.in.iij.vol.consi.xxxvj.in.iiij.col. Sed legis dispositio vocat fratres ad hæreditatem fratris decedentis sine descẽdentibus: vt in iurib.vulga. & præsumẽdum nõ est, ꝙ testator voluit præferre

21 vxorẽ suis agnatis, † quia testator magis præsumitur dilexisse agnatos, quàm extraneum. l. generaliter. §. eum autẽ. C.de institutionibus & substitutioni.& in.l.cum auus.de conditioni. & demonstrationi.& in.l.cum alienam.C. de legatis.l.j. cum glos.in verbo, paterno.ff. in ius voca.vt eant. secundùm Alexan. in.ij.volumine.consi.cxxx.in.ij.colum. Si enim testator instituit fratres hæredes in certis bonis stabilibus, & vxori reliquit tam amplũ legatum in compensationem seruitiorum & aliarum iustarũ causarum, & non intelligeretur animo compensandi cum fructibus, solutio fructuum facienda per hæredes absorberet totam quasi portionẽ ipsorum fratrum, & esset expressè contra mentem testatoris, & sic vt eius mens seruetur, debemus intelligere ꝙ animo compen-

22 sandi fuit factum tale legatũ. ¶ † Quia to quando verba testatoris sunt generalia, debent ita intelligi, vt non videatur testator alienam agnationem suæ agnationi anteponere.l. cum acutissimi. C. de fideicom.& dicta.l. cum auus.& dicta.l.generaliter.§.cum autẽ.notat Alexan.in.ij.volumi.consi.xxviij.in.ij. colum. Igitur illa verba generalia animo compensandi cum seruitijs & alijs iustis causis, intelligũtur in fauorem suorum fratrum hæredum, scilicet vt sit facta compensatio cum fructibus, & non in fauorem vxoris, vt hæredes soluant vtrunque. ¶ Sexto ostenditur quòd illa verba, ꝙ legat animo compẽsandi cum seruitijs & alijs iustis causis, debent in-

23 telligi ciuiliter: † quia sunt in scripturam redacta, & nõ secundùm vulgarem & communem vsum loquendi. vt dicit Bald.in.l.lege.in fi.C.de legiti.hæredi. & Cyñ.in.l.si cum autoritate.C. de donatio.ante nupt.tenet Alexã.in.iij.volumi.consilio. lxxxvij.in.viij.colum. Sed si testator legat id, quod debet, intelligitur de eo debito, quod potest ab eo inuito extorqueri.vt in.l.is cui,§.flauius. ff.de solutio.l. vel obligare.§.j.ff. de libe.causa.l.debitor.ff. de verb.signifi.ita debent intelligi illa verba, scilicet, quòd legatum sit factum animo compensandi cum illis seruitijs, pro quibus poterat conueniri. Sed ad seruitia obsequi alia domus quæ fecit vxor marito non potest cõueniri. Et sunt seruitia de quibus potest conueniri, quia fecit expectationem cũ marito tanti temporis deductis fructibus, merito de hoc seruitio in-

24 telligitur fecisse compensationẽ. ¶ † Septimo vbi potest dari alia cõiectura quã donationis, cessat præsumptio donationis.l.si cũ aurum.ff.de solutio.l.cum de inde

de indebito.ff. de probatio.l. eleganter. §. qui reprobos.ff. de p gno.actione.& not. Alexan.in.ij.volu.consi.clxxvij. in fin.& in alijs suis consilijs. Sed dicta verba animo compensandi etiam, vt cessit animus donãdi, possunt intelligi in cõpensationem fructuum; ergo non debet intelligi, vt importent donationem. ¶ Octauo tunc pro legatario debet legatum interpretari. vt in.l. in testamentis.ff.de regu.iuris. & in.c. cum dilecti. de donatio. quando nulla in cõtrarium apparet coniectura, aliàs secus.vt dicit Cyn. Bald.& Salice.in.l. vnica.§.ne autem.C.de cadu.tollend.firmat Alexãd. in.iij.volumi.consil.lviij.in fi.Sed contra legatarium apparent supradictæ & infrascriptæ coniecturæ, quòd fuit legatum factum animo compensandi cum fructibus, ergo non debet fieri interpre-

25 tatio in fauoré legatarij. ¶ † Nono nõ est præsumendum, quòd testator elegit viam, per quam eius dispositio impugnetur.l.meuius.in prin.ff.de legat.ij.l. similes qui destinauerit.ff. de testa.mili.facit.l.quoties in stipula.ff.de verbo. obliga.c.abbate.de verb.signi.Sed si diceremus in casu, de quo quæritur testatorem voluisse vxorem habere tam amplum legatũ, & tam amplos fructus ab hæredibus absq; animo compensandi: & sic quod haberet fructus & legatum, sequeretur, quòd eius dispositio nõ haberet locum effectualiter, quia hæredes nõ haberét ea quæ sunt eis relicta: & sic destrueretur eius voluntas, quod nõ est

26 dicendum. ¶ Decimo † in interpretanda voluntate defuncti, debet attédi id, quod est verisimile.c. inspicimus de regu.iur.in.vj.l. seruus plurium.§. fin.ff. de leg.j.& illud quod est verisimile habetur pro expresso. l. titius. §.j.& ibi Doct.ff.de libe.& posthu.& est glo.no. in.l.tale pactũ.§.fin.ff. de pact. Alexan. in.ij.volu.consi.xxxvj.in.j.col.imo fingit lex, vt seruetur més testatoris, quod testator plus dixit quàm scripsit notarius, vt in.d.l. cum auus.ff.de condi.& demõ.in.d.l.cũ acutissimi.& in.d.l.generaliter.§.cum auté. Alex.in.iiij.volu. consil.lij.in.j.colũ. Immo verba improprianturvt seruetur mens testatoris.vt in.l.nõ dubium.C.de leg.l.proculus.ff. de vsu.& Alexan.in dicto consi.lij. Sed

27 verisimile est, quòd in dubio † testator velit potius suos agnatos hæredes iuxta suã volũtatem bona relicta habere, quã vxor.vt in.l.si seruus plurium.§.j. ibi, in verbo, charitatis necessitudo. ff. de leg.ij.facit.d.l. cum acutissimi.& l.fin. C.quorũ bonorum. secundũ Alexand. in.ij.vol.consi.lxxj.in.iij. col. & si secus diceremus euanesceret voluntas testatoris effectualiter, vt suprà dixi. ¶ Vndecimo probatum esse asseritur, ꝙ testator dixit post factum testamentũ, quod ipse reliquit fratribus & dominæ Iuliæ ita claré, quod nullum erit litigium inter eos. Ex istis verbis post factum testamentum comprehenditur mens testantis, quod voluit, quod nulla lis futura esset inter eos, & sic vt induceretur cõpensatio cum fructibus: nam verba sequentia post testamentum declarãt animũ testatoris.l.qui filiabus.in princi.& l.si seruus plurium.§.fina.ff. de leg.j.l. iij.ff.de lib.& posthu.facit.l.& puto.in glos.fina.ff. famil.ercistcun.l.vtrũ.ff. de peti.hæredi.l.vxor.§.fin.& ibi. Bart.ff.

28 de leg.iij.igitur &c. ¶ Duodecimo † cõiecturatur animus compensandi ex eo, quia si non fuisset factum legatum animo compensandi cum fructibus cõsumptis, isti hæredes non haberent facultatem soluendi æstimationem, nisi distraherentur bona stabilia, in quibus vxor

habet vsumfructū, & hæredes proprietatem: sed si intelligeretur esse factam compensationem, cessaret ista distractio: ideo vt cesset distractio bonorum, præsumendum est de animo compensandi: facit quod dixit Bald. in l. vnum ex familia. §. si rem. ff. de lega. ij. vbi dicit, ꝙ facilius præsumitur grauatus ille qui facultatem rei præstāde habet, quàm ille qui nō habet, sed oportet redimere per illum text. & per not. in l. cum à matre. C. de rei ven. ¶ Decimotertio arguitur, ꝙ legatum sit animo compēsandi factū propter verba vxoris post testamētum, quæ dixit, quòd ipsa est contenta de testamēto præterquàm de domo. satis colligitur, ꝙ non fuit eius intētionis velle

29 agere ad fructus, † immo renuntiasse videtur iuxta notata in c. officij. de testamen. & facit quia quādo de vno dicitur, de alijs denegatur. vt not. in c. nonne. de præsum. & l. maritus de procu. cū concor. ¶ Decimoquarto colligitur animus compensandi, ex quo probatur ꝙ post testamentum testator fuit allocutus fratrem dicendo, ꝙ ita disposuerat, ꝙ nullum esset litigium inter fratres & vxorem: & sic apparet de animo compēsandi: qa ex hoc quod dixit testator extra testamentum, colligitur eius mēs vt egregiè dicit Alex. de imol. in. iiij. volu. consil. c. in iij. colum. ¶ Vltimo considero, quod testamentū domini Thomasij dicit, ꝙ pro bonis seruitijs facit tale legatum: tunc sic, aut dicemus, quod domina Iulia bene seruiuit domino Thomasio, hoc est obedientiam ei præstitit:

30 † sic exponitur seruitium pro obedientia. vt in autent. de defen. ciui. §. illi seruientes. i. obedientes: quia de alijs seruitijs quæ essent digna remuneratione nō est loquēdum: quia vxor debet de iure operari viro etiam in telis faciendis. vt dicit Bald. in l. assiduis. C. qui potio. in pig. habe. & tunc dicendum est ꝙ præstitit consensum, & voluntas sua accidit in fructibus bonorum paraphernalium perceptis p virū spatio .xl. anno. & tunc fructus consumptos nō tenetur restituere, sicut in bonis paraphernalibus. Aut dicemus ꝙ non præstitit obedientiam, sed quod solum complacuit marito. In taciturnitate clausis oculis quod percipiat fructus, & istud claudere oculos respicit seruitium. in compensationē huius seruitij fuit factum dictum legatum ad extinguendum aliam restitutionem fructuum prædictorum. ¶ Fuit ergo votatum, quod dictum legatum factū fuit animo compensandi cum dictis fructibus perceptis. ¶ Circa tertium dubium

31 in primis præmitto, † quod quando legatum est factum animo cōpensandi cū fructibus debitis per maritum legantē, tunc quatenus est in legato compensatur cum fructibus, si fructus transcendunt legatum, possunt peti non obstante legato secundum opi. communem. vt dicit Pau. de cast. in l. si compēsandi. C. de hære. insti. & videtur text. in l. titia. §. qui in vita. ff. de lega. ij. & in l. penul. ff. de ali. & ciba. lega. & no. in d. l. si cum dotem. §. si pater. ff. solu. matrimo. licet glos. in d. l. creditorem. ff. de lega. ij. teneat quod in totum sit facta compensatio, quia tantū censetur æstimasse legatum illud acceptando. Sed Pau. de cast. in dicta. l. si compensa. dicit quod glo. in dicta. l. creditorem. procedit, si testator quando legauit animo compensandi, dicit cum hoc, quod nihil plus petere possit: secus si simpliciter legasset, & istam opinio. sequitur etiam Alexan. de imo. in dicta. l. si compensandi. quicquid dicit ipse Pau. in dicta. l. creditorem. vbi secutus fuit simpliciter glos. ibi, & sic

retenta ista opinio. si fructus bonorum extra dotem percepti per virū spacio. xl. anno. quia ascendunt ad summā. xl. duca. per annum transcenderent bona mobilia & debita, & omnia contenta in legato facto vxori animo compensandi, ex hoc deberet consequi æstimationem illorū fructuum transgredientium legatum ipsum. ¶Sed in hoc est aduertendum, quod testes dicunt, quod illi fructus partim fuerunt consumpti, & par-
32 tim fuerunt venditi: † & appellatione partis in dubio intelligitur de medietate. l. etiam. ff. de vsufru. l. nomen. §. pactionis. ff. de verbo. signi. cap. ij. de decl. lib. vj. no. in cle. ij. §. illæ vero. de æta. & quali. Item etiam debet haberi ratio ꝙ tantominus sunt fructus, quantùm sunt expensæ in conducendo in domum. vt not. in. l. insulam. §. fructus. ff. solu. matri. per Barto. in. l. si à domino. §. fin. cū l. seq. ff. de peti. hære. & tenet Sal. in. l. fi. C. de pact. conuen. & Barto. in. l. fructus. ff. soluto matri. Item debet haberi consideratio, quod maritus legauit fructus, qui præsumuntur, quod triennio durent. vt dicit glos. Bald. & Imol. in. l. diuortio. §. interdum. ff. solu. matri. Bartol. in. l. ad præsens. C. de murilegulis. lib. xj. licet possit contrariū probari: vt declarat. d. Franciscus de areti. in. d. §. interdum. ¶Et his consideratis credo, quod nihil aut parum deberet cōsequi vxor de dictis fructibus, hoc præmisso, quādo deberet multū consequi: dico re-
33 spondendo tertio dubio. † ꝙ contra illum qui tenetur facere inuentarium & non fecit iura, præsumūt, ꝙ bona occupauit, & ꝙ fuit in dolo. vt patet in aut. de hære. & falci. §. si qs autē. & no. Bal. in. l. fi. circa princi. C. de iure delibe. nec pōt ipsa legataria ob nō cōfectionē inuētarij præiudicare ipsis hæredibus, q̄ petierūt tēpore mortis testatoris, ꝙ faceret inuētariū de bonis mobilibus ei legatis, & ipsa noluit, sicut nō pōt hæres qui nō tenetur ad inuētariū ex dispositione testatoris præiudicare creditoribus, cū præsumitur lucrosum fuisse legatū. vt dicit Bal. in. l. fi. vlti. char. C. famil. ercis. Et tā hæres pro parte quā in totū tenetur ad inuentariū. vnde in. d. l. fi. §. j. & Ang. in. l. fi. §. hæc stipulatio.
34 ff. si plus quā per. l. fal. † & legatarius in re sibi legata hæres censet. l. id tēpus. in fi. ff. de vsuca. & Bar. in. l. cōuentionalibus. ff. de verb. signi. & Bal. in. l. j. institu. de fideicō. Spec. in tit. de testa. §. j. in fi. & sic posset dici, ꝙ sit facta cōpensatio in totū, postquā noluit patefieri, quæ erāt bona mobilia, tñ in hoc, nō facio fundamentū, qa credo, ꝙ iam habet sciētiā de tantis bonis mobilibus, ꝙ satisfactis dotibus & antiphato remanēt tot & tanta bona, ꝙ sunt ad satisfactionē octingētorū ducatorū pro fructibus. xl. annorum ad rationē ducatorū viginti p annū, cū alia medietas fructuū valentiū ducatorū. xx. cōsumebat in domo viri & vxoris. ¶Fuit votatū per totū Cōsiliū pari voto exceptis duobus, videlicet do. Ioāne Baptista brācacio & domino Francisco de maximis, ꝙ dicti fructus censent ex bonis paraphernalibus, & per consequēs cōclusio prædicta procedit. Itē ꝙ dictū legatū fuit factū animo cōpensandi cum fructibus, & quod propterea dicti conuenti de iure sunt absoluendi ab impetitione dictorū fructuū, & sic lata fuit sententia sacri Consilij absolutoria in fauorem fratrum do. Thomæ brancacij cōtra dominam Iuliā brancaciam.

Decisio. XLV.

De legato generali includente speciale eidem personæ factum.

Summarium.

1 Legatum factũ vxori de dote & augmẽto, cui postmodum factum est legatum vniuersale omnium bonorum mobilium & pecuniarium, qualiter veniat deducendum.

2 Regula generi per speciem quando non habeat verum.

Legatum factũ pro funere, an debeat detrahi de legato totius pecuniæ facto vxori.

3 Species in legatis extrahenda à genere.

Legati effectus non duplicãdus causa non duplicata.

4 Hæredes tenentur ad supplementum pro funere dote & augmento, si desit in testatoris pecunia.

Sententia magnæ curiæ debet esse in cõsideratione & reuerẽtia iudicantiũ secũdo loco.

IN causa reuisionis sententiæ sacri Consilij latæ in fauorem vxoris super petitiõe dotis & antiphati. M.cccc.ducatorum, & restitutione expensarum pro funeralibus.

1 ¶ Fuit † dubitatum. Si testator in testamento primo legat pecuniã necessariam pro funeralibus. Et ducatos. M. ccccc. in contentis vxori pro dotibus & antiphato. Et postea legat omnem pecuniam, & omnia bona mobilia, & recolligentias & supellectilia omnia, videlicet granum, ordeum, legumina, aurum, argentũ &c. vxori, & instituit fratres carnales hæredes diuidendo inter eos bona stabilia. ¶ Vtrum legatum pro funeralibus, & legatum pro dote & antiphato in contentis debeatur vxori vltra legatum vniuersale omnium bonorum & pecuniarum, ita quòd hæredes teneantur vltra legatum omnium pecuniarum & bonorum mobilium soluere expensas funeralium & dictas dotes & antiphatum, vel debeat de pecunia testatoris primò extrahi pecunia ꝓ expensis funeralibus & pro dote & antiphato: & illa pecunia remanens debeat esse vxoris iuxta legatũ vniuersale: ꝗa

2 generi † per speciẽ derogatur iuxta regulam generi. libro. vj. & Bar. in. l. quæsitum. §. fina. ff. de fundo instru. ¶ Fuit pariter dictũ, ꝙ testator legando pecuniam pro funeralibus, & pecuniam in contentis pro dote & antiphato vxori, & postea legãdo omnem pecuniã vxori, videtur primò extrahere de pecunia in genere legata pecuniã pro funeralibus, & pecuniã pro dote & antiphato. Et in primis, ꝙ legatũ pecuniæ ꝓ funeralibus debeat extrahi prius de legato totius pecuniæ facto vxori videtur tex. in. l. vxorem. §. fœlicissimo. ff. de leg. iij. quia legatum pecuniæ pro funeralibus est in specie, & legatum omnis pecuniæ factum vxori est in genere. & pro hoc facit. l. cohæredi. §. patrem. ff. de vulga. & pupil. Item qñ vni legatũ est in specie scilicet pecunia pro dote & antipha

3 to, & postea legaẽ oĩs pecunia, † illud in specie debet extrahi à genere: vt probatur in. l. cũ delanionis. §. si cui fundũ &. §. quidã. de fundo instruc. & l. legata. ff. de supel. lega. ¶ Præterea hic fuit factum legatũ pecuniæ in cõtentis vxori: pro certa causa vel pro dote & antiphato, & posteà legauit omnẽ pecuniã vxori: tunc cũ non fuit duplicata causa, nõ debet duplicari effectus legati. vt not. in. l. quinquaginta. ff. de proba. habebit ergo primò legatum in pecunia pro dote & antiphato, & si quid remanet de pecunia, suum erit vigore legati omnium pecuniarũ. ¶ Benè faciũt ad hoc not. in. l. j. ff. de aur. & argen. lega.

¶ Fuit per maiorem partem dominorũ cõclusum, ꝙ si in pecunia numerata nõ esset tanta pecunia, ꝙ sufficeret pro ex-

pensis

pensis funeralibus & p dote & antiphato,ꝙ haberẽt hęredes supplere.† vñ cũ
4 nõn fuerunt reperti nisi Mille & centũ ducati, debent suppleri in dote & antiphato ducati quadringenti & expensæ funeris fuerunt quadringentorum ducatorum,ergo hæredes debent soluere ducatos.cviij. Et illa lata fuit sententia prima per sacrũ Consilium,per quã apparet,quòd data fuit fides in hoc vxori, quæ dixit,ꝙ tantũ fuit pecunia testatoris legata vxori inuenta in hæreditate testatoris.Sed certè quando talis sententia non esset lata attento,ꝙ nõ fecit inuentarium,præsumebatur contra eum vt.s.dictum fuit:ideo propter autoritatem dictæ sententiæ fuit per omnes votatum,ꝙ dicta sententia confirmetur.

Decisio.XLVI.

☞ De statuto ad compromittendum inter consanguineos.

✠ Summarium. ✠

1 ☞ *Statuti de compromittendo inter coniunctos intellectus & restrictio. Infinitas est euitanda.*

2 *Cõpromissum an possit tertia vice post causa coram arbitrio adhuc pendente, an verò semel tantum.*

3 *Argumentum à contrario sensu procedit in statutis.*

4 *Præsentatio bina an liberet promissorem de repræsentando toties quoties.*

Dicit regia pragmatica,† quòd iudex ad
1 instantiam rei cõuenti cõsanguinei cõpellere debet actorem,quòd fiat compromissum, dummodo hoc petatur ante donationé termini ad probandum.Quid si semel ante dationé termini ad probandũ fuit factũ cõpromissum & fuit expiratum: demũ.iterũ fuit factũ cõpromissum & expiratũ,actor comparet corã iudice,& petit,ꝙ procedatur in causa,reus cõparet & petit,ꝙ causa cõpromittaĩ,actor replicat,ꝙ nõ debet fieri,qa fuit bis factũ & expiratũ,ideo non debet iterato fieri vt euitetur infinitas.¶ Quæritur, quid iuris.videtur ꝙ donec causa nõ sit decisa per arbitros:semper põt peti, ꝙ faciat cõpromissum. hoc firmat Bald.
2 in.iiij.vo.cõsi.ccccl xxxvij.vbi dicit † si statutũ mandat causam cõpromitti,intelligitur cũ effectu:vnde si primum cõpromissum euanuit,debet tãdiu cõpromitti:donec intẽtio statuti impleatur. 1
ff.de cõdi.& demõ.l.hæc cõditio.Et ex hoc cõcluditur,ꝙ ista causa debet compromitti.¶ Sed in contrariũ est veritas: 4
scilicet ꝙ vltra semel nõ debet fieri cõpromissum:qa pragmatica dat tempus ad faciendũ cõpromissum ad plus tres mẽses,ergo illis elapsis cessat pragmatica de cõpromissis faciẽdis inter cõuen- 2
3 tos:† nã in statutis valet argumentũ à cõtrario sensu vt no.in.l.j.§.huius rei. de offi.eius cui man.est iurisdi.cũ concor.ibi alleg.Ité qa si cõstitutio pdicta grauat actoré,vt inuitus debeat facere 3
cõpromissum, vbi de iure cõmuni nõ tenebaĩ.Et si cõstitutio diceret,ꝙ debet renouari,qñ esset expiratũ,nõ intelligi tur nisi p duas vices,vt in.l.fideicõmissa.§.si qs.ff.de leg.iij.vt euitetur infinitas,vt in.l.q bona.§.fi.ff.de dã.infec.vñ dicit Angel.in.l.si finita.in princ.& ibi Alex.ff.eo.ti.ꝙ q pmittit repræsentare reũ toties quoties facta p eũ bina pñsentatione est liberatus,de quo p Bal.in.l. superuacuã.ix.col.C.de his q pœnæ nomine. Pau.de ca.in.l.si duobus.§.quoties.de iureiur.Bar.in.l.si quis reos.ff. de cust.reo. Lucas de penna in.l.si quis decurio.C.de decur.lib.x. Alexã.in.ij. velu

volu.consi.cxlv.¶ Fuit per hæc votatũ per omnes nomine discrepantem, ꝙ si bis fuit factum cõpromissum,& expirauit,non debet iudex tertiò compellere partes ad compromissum vigore dictæ pragmaticæ.¶ Fuit hoc decisum in causa inter Vincentiũ de morte & sororem eius actricem.

Decisio.LXVII.

De testiũ examinatione parte nõ citata ad videndũ testium iuramenta, & de testium examinatione.

Summarium.

1 *Sententia lata sine probatione,nõ dicitur nulla sed contra ius litigatoris lata.*
Probatio non est de iudicij substantia.
2 *Sententia etiam contra ius litigatoris valet.*
Sententia referens se ad acta, vbi sunt probationes testium parte non citata examinatorum est nulla.
3 *Iudex referens se ad acta nulla facit sententiam nullam.*
4 *Sententia quando dicatur lata cõtra ius litigatoris.*
Sententia an sit nulla,si apparet iudicem ex actis male iudicasse.
5 *Sententia ex probationibus reprobatis lata reprobatur,& est nulla.*
6 *Testes an possint examinari vltima die termini parte non citata.*
Temporis extremitas monet.

Verũt latę duæ relationes conformes in magna curia Vicariæ, q̃ in sacro Consilio allegantur nullæ,& potissimè dicitur, ꝙ sunt nullæ,quia latæ ex testibus examinatis parte nõ citata ad videndũ iuramenta testium.¶ Dubitatur de duobus.¶ Primò an dictæ relationes sunt nullæ, eò quia testes fuerunt examinati parte nõ citata ad vidẽdum iuramenta testium.¶ Secundò vtrũ testes examinati parte non citata ad videndũ iuraméta testiũ, tamẽ fuerunt examinati vltima die termini, An eorum depositiones valent.¶ 1 † Ad primũ dubiũ dicebatur, ꝙ dictæ relationes quæ habent vim sententię nõ dicũtur nullę,licet possit dici,quòd sunt latæ cõtra ius litigatoris.qa sententia lata nullis existentibus probationibus,nõ dicitur nulla,sed bñ dicitur lata contra ius litigatoris:qa probatio nõ est de substãtia iudicij.l.posthumus.§.si qs ex his.ff.de inoff.testa.l.cũ putarem.ff.fa.erc.¶ 2 † Et ideo valet sententia,licet sit cõtra ius litigatoris.vt est text.in.l.j.§.item contra sacras.ff. quæ sententiæ sine appel.rescin.& tenet Inno.in c.cũ venerabilis.de excep. Doct.in.l.ait prætor.§.j.& in.l.præses.ff.de re iudi.gl.& Doct.in.l.prolatã.C.de senté.& in.l.fi. C.cõ.vel epi.¶ Sed ꝑ me fuit audacter dictũ,ꝙ dictæ relationes sunt nullæ:qa referunt se ad acta facta in processu,& in processu nõ sunt aliæ ꝓbationes,nisi testes examinati parte non citata, quæ sunt nullę.vt in.c.in nomine domini.de testibus.& in.l.si quãdo.C.eo.tit.merito sentẽtia quæ refert se ad acta,& acta 3 sunt nulla,† sentẽtia redditur ipso iure nulla.hęc est cõmunis sententia docto.maximè do.Ant.de but.in.c.ab excommunicato.in.ij.charta de rescrip.& domi.Abb.sicu.in.c.inter cæteras.de re iud.nam quando iudex expressè se refert in sententia ad acta:quibus inspectis apparet de errore iudicis,hoc casu sententia est nulla.Idé tenet Bald.& Bart. in.l.j.C.de erro.calc.idé tenet Ioan.de imo.& Alexan.in.l.rei iudic.§.j.ff.sol. ma.Idé tenet Inn.in.c.cum Bertoldus de re iudi.Barto.& Pau.de ca.in.l.si is ad qué.ff.de acq.hære.secus si sententia

non

non refert se ad acta, sed dicit, qa probatum est, & nō dicit prout in actis appa-
4 ret, † tunc sententia dicitur lata cōtra ius litigatoris, si nō repetitur probatū: & ita loquitur Innocen.in.c.quoniam contra falsam.de proba. ¶ Et licet fuit olim maxima dubitatio inter doctores vltramontanos & Italicos. ¶ Vtrum si apparet ex actis iudicē male iudicasse, sententia sit nulla. nam Iaco.de Rauen. & Pet.de bellaper.in.l.j.C.de erro.calcu.tenet q sit nulla. & in hoc vidētur residere domini de Ro.decis.cccxxxv. Item fuit dubitatum. ¶ Sed Bar.& Bal. in.d.l.j.tenent cōtrariū, scilicet q nō sit nulla. & ista est communis sententia, nisi qn expressē refert se ad acta vt.s.dictū est. vt declarat Alex.in.d.l.rei iudic.§.j.& Feli.plenē in allegato.c.inter caeteras. Et ideo dicta snia q referret se ad acta, & acta pbatoria sunt nulla per dictum.c.in nomine dñi.de testi.sequit,
5 q sentētia est nulla. ¶ † Pro hoc facit, qa sententia lata ex probatiōibus reprobatis & nullis est ipso iure nulla. vt dicit Bal.in.l.libertorū.C. de testibus.& not. Ioan.and.in.c.quoniam contra.de proba.in fi.refert hoc Alexā.in.d.l.rei iudi.& Feli.in.d.c.inter caeteras. Secus quando sentētia nō referret se ad acta, sed diceret, quia probatū est ideo condemno, quia possent esse probationes receptae à iudice q non sunt in processu. ¶ Quò ad secundū dubiū vtrū vltima die termini ad probādū possint examinari testes parte non citata ad videndū iuramēta. Bal.in.d.l.si quādo in.iij.col.
6 versi.iuxta hoc quaero.C.de testi. † dicit, q in vltima die termini possunt testes producti sine citatione examinari, quia extremitas temporis est, quod mouet. Ita dicit Barto.in.l.item illa.ff. de constitu.pecu.allegat notata in capite. quāuis.de appel.in clementinis.& quia fuerūt reperti tres testes examinati vltima die termini. ¶ Nō fuit visum mihi nec alijs, q dictae relationes sunt nullae. Sed q procedatur in causa appellationis, & detur terminus ad probandū incumbentia.

Additio. Testes examinati parte non citata, in quibus casibus probent, vide Hippoly.de marsil. singu.xxiiij.incipi.clarū est in iure.& de hac testiū productione pulchrè excutit singula.ccccccxxiij.incipiēte, ex dispositione.& vide quaedam per Bertrā. parte.iij.consi.cxlix.nu.v.

Decisio.XLVIII.

De statuto q instrumentū nō reassumet ex notarij mortui ptocollo &c.

Summarium.

Statutū de instrumentis nō reassumēdis ex notarij mortui ptocollo sine certa solēnitate, qualiter intelligat & limitet. nu.5. 1

Instrumentū adeptae possessionis instrumēti emptionis mentioni facient, an probet instrumentum enuntiatū in eo, & quę faciat probationem. nu.seq. 2

Notarius dicens, prout in contractu per me facto continetur, non probat.

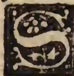
Bonorū possessio non datur ex scriptura notarij dicentis esse reassumptu testamenti, nisi exempletur ex protocollo. 3

Notario attestanti de praeterito nō creditur.

Protocollum facit semiplenā probationem.

Probationes duae semiplenae cōiunctae faciūt vnam plenam. 4

Instrumenta ex protocollo notarij mortui qualiter veniant reassumenda.

Tante constitutione Regni, quòd instrumentum factum per notarium non possit reassumi de

ri de protocollo notarij mortui,nisi ad minus superuiuat vnus testis,& iudex vel duo testes.vt not.in constitu.regni
1 Baiulos.¶ Queritur † quid si mortuus est iudex,testes & notarius, & solùm producitur protocolũ in quo est cōtractus emptionis factus per notariũ bonę famæ,& de hoc constat:in quo protocollo in margine contractus fit mentio, quòd ille cōtractus fuit per eum reassumptus in formã publicã:quia est ibi scriptum factum etiã assignatũ,prout est de more omnium notariorum. Producitur etiã vnum instrumentum reassumptũ in formam publicã,in quo cōtinetur,ꝙ talis emptor recepit possessionem rei emptæ à tali vēditore,prout constat per instrumentum emptionis celebratũ per manus mei notarij,& ipse emptor est in possessiōe per longũ tempus pacificè & quietè.¶Vtrũ autoritate iudiciaria possit tale instrumētũ assumi.hoc dubiũ fuit in reassumptione instrumēti terræ Ioãnis Berardi filij Petri Berardi sitis in capite mōtis ꝓpe Neapolim.Quæ terra & massaria nūc est magnifici militis domi. Ludouici de Afflicto mei cōsanguinei,& fratris carnalis excellentis domini Michaelis de Afflicto comitis Triuenti & locum tenentis magni Camerarij huius regni Siciliæ.¶Et prima facie videtur,quòd tale instrumentum nō possit reassumi: quia omnes.s.notarius iudex & testes sunt mortui,vt patet in dicta constitu-
2 tione Baiulos.¶ † Secundò quia illud instrumentum captionis,possessionis in quo fit mentio de alio instrumēto emptionis factæ per manus mei notarij,nō probat illud instrumentũ enuntiatum in eo iuxta ea quæ habentur in auten.si quis in aliquo documento.C.de edendo.¶ Et pro hoc benè facit quæ dicit Angelus,ꝙ si notarius dicit prout in cō tractu per me facto continetur,nō probat in.l.si donatio.C.de dona.quia notarius nō est derogatus de hoc,vnde si notarius diceret in instrumēto,ꝓut cō stat in quodã instrumēto procurationis facto per manus mei,non probat illam procurationem.vt dicit Innocen.in capitu.quoniam contra falsam.de proba. faciũt ea quæ no.Io.an.in addi.Spe.in ti.de instru.edi.§.ostenso.in additione quæ incipit,miror de Rolandino.& in. §.restat versi.antepenul.& eod.titu.§. j.ver.sed obijcitur.& in.§.nunc dicemus.versi.pe.licet Saly.in.d.aut.si quis in aliquo dicat contrarium:tamen veritas est.vt.s.dixi.& tenet Pau.de cast. in.d.l.si qs in aliquo.& moderni bene
3 ibi.¶ † Benè facit id ꝙ dixit Bar.in.l.j. §.si quis duobus.ff.de bono.pos.secundum tab.vbi dicit,quod si idē notarius dixit,hoc est reassumptum testamenti Titij facti per manus meas,ex ista scriptura non dabitur bonorum possessio, nisi exempletur ex protocollo.& Ange.& Pau.in.l.sciendũ.de verbo.obligatio.Alex.in.iiij.vo.consi.vj.in.ij.col. nam notario aliquid attestanti de præterito non creditur,vt dicit Alex.in.ij. vo.consi.ccv.in.iij.col.¶Sed in contrarium,ꝙ possit reassumi tale instrumētũ emptiōis ex protocollo,in quo omnes, s.notarius & iudex & testes sunt mortui,adducit.certũ est,ꝙ ꝓtocollũ facit semiplenã ꝓbationē,vt dicit Cyn.in.l. cōtractus.C.de fide instru.Itē instrumētũ captionis possessionis faciēs mētionē de instrumēto emptionis facto ꝑ eundē notariũ ꝓbata amissione instrumēti emptionis reassumpti in formam publicam,facit semiplenã ꝓbationē,vt dicit Bar.in.l.admonēdi in.vij.col.ver. sed quæro qd de exēplo.ff.de iureiur.

pro

pro quo dicto dicit esse gl.no.in.l.sicut
iniquũ.C.de fi.inst.quã dicit Ang.esse
4 singularé.† istæ duæ semiplenæ cõiun
guntur,& faciũt vnã plænã,vt scribunt
doc.in.d.l.admonédi.& Alex,in.v.vol.
cõsi.cl.vlt.col.& sic stãte ista plæna p-
batione pót iudex ordinarius;sicut est
sacrum Cõsilium mandare,ꝙ de dicto
protocollo facto per notariũ bonæ fa-
mæ & opiniõis posit reassumi publicũ
instrumétũ,licet omnes testes sint mor
tui propter dictũ instrumétũ faciés mé
tioné de eo ꝙ aliàs fuit assumptũ,& de
perditum prout dicit Spe.in tit.de in-
stru.edi.§.postquã.iuxta no.in.c.cũ P.
tabellio.de fi.instru.Ité hic concurrit
possessio dictæ terrę emptæ per empto-
rem & hærede eius,tãto tépore q præ-
sumit ex dicto titulo,de quo apparet.l.
quædã mulier.ff.de rei.vé.l.minus.in-
structus.C.de acqui.pos.Ité quia nõ est
aliquis cõtradictor,& diu est,ꝙ factum
fuit dictum institutum,ꝙ iam aliàs fuit
assumptum:quia ita scriptũ est in pto-
collo.vt.s.dictũ est.& sic nõ pót mora
vel negligétia imputari,quòd iam fuit
5 deperditũ vt dictum est.¶† Propterea
fuit visum dominis de Cõsilio,ꝙ sit iu-
sta causa dispésandi,ꝙ dictũ instrumé-
tum posit reassumi per aliũ notarium,
& sic fuit interpositum decretũ,ꝙ au-
ritate sacri consilij reassumat ex ptocol
lo prędicto dictũ instrumétũ emptiõis:
licet notari⁹ iudex & testes omnes sint
mortui,pter multa q̃ hic cócurrerunt
p veritate ptocolli:ꝙ est méti tenédũ.

Decisio. XLIX.

De fideiussoribus.

✽ Summarium. ✽

1 *Fideiussor condemnatus pro principali an debeat appellare,ne teneatur ad interesse & quando.*
2 *Fideiussor potest recognoscere bonam fidem.*
3 *Emptor cui mota est lis,bonam fidem potest agnoscere & agere de euictione.*
Fideiussor non habet regressum cõtra principalem,si iniustè condemnatus non appellauerit.

Conuenitur fide-
iussor à creditore.Et cõdé
latur per sententiã ad sol
uendũ iuxta formã obli-
1 gationis.¶† Quæritur vtrũ fideiussor
teneat appellare,vt posit posteà recu-
perare id,ꝙ soluit à principali debitore
Et si nõ appellauit,vt posit principalis
debitor fideiussori dicere debuisti ap-
pellare,& quia non appellasti,teneris
ad interesse.per tex.in.l.si procuratoré
§.ignorãtes.ff.mãda.per qué tex.dicit
ibi Iaco.butri.& Bar.ꝙ fideiussor non
solũ cogitur appellare.sed etiam prose-
qui,nisi excuset paupertatis vt in.d.§.
ignorantes.¶ Fuit votatũ in Cõsilio in
2 causa Spinelli cũ dicta Antonella,† ꝙ
si fideiussor scit exceptioné competere
principali debitori,tũc tenet appellare.
Sed si nesciat competere exceptioné ali
quã nõ tenet appellare:quia fideiussor
potest recognoscere bonam fidem.Ita
dicunt doc.vt refert Bar.in.l.herénius.
§.gaia.ff.de euictio.& glo.in.d.§.igno
rantes.idé si metu pœnę nõ opposuisset
exceptionem cópetenté:nam nõ posset
ei imputari,vt dicit Bar.in.l.at q natu-
3 ra.§.cũ me absente.ff.de neg ge.† & sic
etiã emptor cui mota est lis potest agno
scere bonã fidé,& aget de euictione vt
habetur per Doc.& ibi.Io.de imo.in.c.
si véditori.de emp.& védi.sic etiã in fi-
deiussore,& si iustè códénet nõ tenetur
appellare:secus si iniustè fuit cõdéna-
tus:nã tunc tenet apppellare,aliàs non
habet regressum cõtra principalé,vt in

l.si pro

l. si pro ea. & ibi Bal. C. mandati.

Decisio. L.

De dilatione reintegrãda propter iustum metum & legitimam causam.

Summarium.

1 *Rex carolus quo tempore adiuit Neapolim cum armis & magno exercitu.*
2 *Dilatio an debeat ampliari propter impetũ armorum & iustum timorem.*
3 *Impeditus ad comparendum, an debeat protestari, vt sibi dilatio reintegretur de impedimento.* 5.
Procurator non debet constitui ad litigandum in causis arduis, vel mitti per absentẽ.
4 *Bellũ an sit iusta causa excusationis ad impedimentum, de non comparendo allegandũ.*
Impedito quo casu non currat tempus, vel restitutio est sibi concedenda.
5 *Impeditus ex facto iudicis non debet protestari, item quando impedimentum est notorium.*
6 *Impedimentum quod superuenit in termino, facit totam reintegrare dilationem.*
7 *Probationum facultas tempore non angustanda.*

IVdices magnæ curiæ Vicariæ fecerunt relationẽ in sacro Consilio, ꝙ dicta magna curia tempore regis Alphonsi secũdi, in causa inter Raymundũ de pares Catalanum, & quẽdã cõuẽtũ super certa quãtitate pecuniæ, vt asserit debitæ ex causa interesse liciti, dedit terminũ ad ꝓbãdũ nouem mẽsiũ vltra mare & extra Regnũ.
1 † Et pẽdẽte termino prędicto ꝓpter aduẽtũ Regis Caroli Frãcorũ in hoc Regno cũ magno suo exercito in Anno domini. M. cccc xcv. die xxj. mensis. Februarij. xiij. indic. Rex Alphonsus, & Rex Ferdinãdus secũdus eius filius recesserunt à ciuitate Neapo. & similiter omnes Catalani recesserunt à ciuitate Neapo. Et signãter dictus Raymundus recessit ex dicto timore. ¶ In die. vij. mẽsis Iulij eiusdẽ anni veniẽs Rex Ferdinãdus secũdus ꝑ mare cũ multis vasellis maritimis, existente Castro nouo & alijs fortilitijs in posse Viceregis Frãcorũ, Intrauit per portã fori in ciuitatem Neap. & fuit benignæ & cũ gaudio receptus à nobilibus. & plebeis ciuitatis Neapoli. demũ die. viij. mẽsis Decẽbris xiiij. indic. M. cccc xcv. in die Cõceptionis beatę & gloriose virginis Marię Vicerex & Frãcigenę ꝙ tenebãt castrũ nouum euacuauerũt dictũ castrũ, & illud consignauerũt regi. Ferdinãdo scdo, ꝙ fuerat obsessum per quinq; menses. Et recuperato dicto castro nouo venit ille reus cõuẽtus à Raymũdo prædicto, & petit publicationẽ fieri: quia lapsus est
2 terminus datus ad probãdũ. † Iudices magnæ curiæ statuerunt, vt citet dictus Raymũd°, quo citato cõparet, & dicit, ꝙ publicatio nõ debet fieri, imo debet sibi concedi alia dilatio ad examinandum, quia fuit impeditus in dicta prima dilatione propter prædictum notorium impedimentum guerrarum, & propter iustum timorem Gallorum superuenientem inimicorum Catalanis. ¶ Iudices magnæ curiæ noluerunt concedere dictam dilationem petitam, & publicauerunt in causa. Et demum fuit conclusus per eos dictus processus pro parte dicti Raymundi. habetur infra. x. dies recursus ad sacrum Consilium, quia sentit se grauatum, quòd facta fuit publicatio & conclusio, & nõ fuit sibi concessa dicta secunda dilatio petita. Consilium decretauit more solito supplicationem, vt vnus ex iudicibus de negotio informatus requisitis

partibus

partibus verbum faciat in Consilio vt prouideri posit: venit iudex magnæ curiæ, & facta dicta relatione dixit, quòd ideo per dictam magnā curiam non fuit
3 concessa dicta secunda dilatio, † quia licet contigerit mutatio status, tamē semper fuit ministrata iustitia in magna curia vicariæ: & licet dictus Raymundus sit Catalanus, debuit constituere procuratorem: quia dicta causa non est ardua vel grauis, videlicet super interesse, quo casu tenetur litigare per procuratorem, secundùm veram conclusionem doc. in c. ij. de procu. & Bart. in. l. j. ff. de diuer, & temp. præscrip. Item ille qui est impeditus debet protestari de impedimēto: vt dicit gloss. in c. cupientes. §. quòd si per viginti. de elec. lib. vj. & gloss. in. c. j. & c. plærunque de rescriptis. vbi si quis est impeditus facere actum in termino statuto, non excusatur, nisi protestetur, de impedimento. Idem Ioan. & Domi. in. d. §. quòd si per. & firmat Ang. in cōsi. cxl. incipiente, quidam Matthæus. & Alex. de imol. in. ij. volu. consi. clxiij. & est glo. in. c. j. §. si quisverò, de pace iuramento fir. & istam gloss. ad præsens propositum allegat Lucas de penna in. l. qui grauatos, de censi. libro. xj. & talis protestatio non fuit facta igitur &c. Itē
4 dicebat dictus iudex. prima † dilatio fuit multum longa vt patet in. l. j. C. de dila. & infrà istam dilationem pars ipsa non fuit vsus sua diligentia: quia potuisset obtinere commissionem pro partibus vltramarinis & guerræ, & impedimenta allegata non præstitissent impedimentum dictæ examinationi. Et sic guerra non habet eum excusare, argu. text. in. l. qui commeatus. & ibi Bart. ff. de re mili. & propterea dicebat Bald. in l. fin. C. de adulterijs, quòd tunc demū īpedito non currit tēpus, vel datur restitutio, quando impeditus facit quicquid potuit, ne terminus curreret, & ideo debet fieri dicta protestatio de impedimento, vt dicit tex. & glo. in. l. fin. C. de tempo. appel. & tenet Bal. in. l. properandum. §. sinautem. C. de iudici. vt dicit Alex. in. ij. volu. cōsilio. xlix. & Bar. in. l. ij. §. quòd diximus. ff. si quis cautio. Et licet dictus Raymūdus dicat se recessisse propter metum Gallorum, tantò fortius requirebatur protestatio. vt dicunt doc. in. c. si. de appel. & tangit Philip. in c. ex ratione in. vj. col. de appellat. ¶ Auditis istis rationibus per Consilium fuerunt dictæ rationes bene ponderatæ. Et inquantum fuit dictum, quòd impeditus debet protestari. ista non est indistinctè vera conclusio, † pro eo quia illa cō- 5
clusio non procedit, quādo impedimentum processit ex facto iudicis, secus in alijs impedimentis: & ita decidit Fel. in d. c. ex ratione. & firmat Bal. & Alex. in l. properandū. §. sinautem vtraque. C. de iudicijs. Item illa conclusio est vera, quādo impedimētum allegatū post terminū datū requirit probationem. Sed vbi impedimentum fuit notoriū, prout fuit impedimentum prædictū allegatū, tunc nō requiritur protestatio de impedimento. Ita consuluit Pau. de ca. in cōsi. cclxxxvj. incipiente, visis his quæ superius ver. Nec obst. quod debuerit. ix. col. & Alex. in. d. §. quod diximus. Item dicta causa super interesse nō erat leuis sed ardua: quia interesse erat magnum prout petebatur: & sic vertebatē magnū præiudicium: ideo secundū veram conclu. Host. & Abb. in. d. c. ij. absens nō tenebatur mittere procuratorē. Nec ob. quod non fecit suā diligentiā, quia illa datio termini ad probandū fuit parū ān aduētū Regis Caroli, ita q nō potuit obtinere līas cōmissionales magnæ curiæ.
† Nec

6 †Nec est in cõsideratione, ꝙ dicta dilatio fuit longa: quia fuit de iure: vt in d.l.j.C.de dila.& ideo volunt iura, ꝙ si pendente termino superueniat impedimẽtum, tota dilatio debet reintegrari. vt in.l.si ita stipulatus.ff.de ver.obl.no. in cle.j.de restitu.in integrum.& in.l. ab hostibus.§.sed quod simpliciter.ff. qui.ex cau.ma. Baldus in.l.fina.ff.de ferijs. Idem dictum impedimentum potest dici, quòd superuenit ex facto iudicis: quia fuit Rex ferdinandus primus & eius iudices impediti propter dictam guerram Gallorum, ob quorum timorem Rex ipse Ferdinandus recessit, tũc nõ tenetur protestari: vt suprà dixi allegando Feli.in.d.c.ex ratione.in.vij.col. de appel. facit.l. quæsitum.ff.de re iud. hoc etiã firmat Feli.in.d.c.ex transmissa.de præscrip.& Pet.de Ancha.in.d.c.

7 cupientes.§.ꝙ si per.xx. ¶† Ideo fuit visum dominis de Consilio, ꝙ iudices magnæ curiæ rescissa conclusione debet actori prouidere de cõpetenti dilatione. cũ nulla calumnia imputari possit ipsi Raymundo, nec ius aduersarij factũ est deteri' ex hoc, & ne facultas ꝓbationũ tẽpore angustet.l.qm̃.C.de hæreticis. ff.de tes.l.curẽt.c.dilecti.de testi.stan-

8 tibus impedimentis allegatis notorijs.

Decisio.LI.

De recursu ad superiorem laudantis in compromisso.

Summarium.

1 *Recursus ad superiorem laudantis in compromisso an fieri debeat.*

2 *Reductio ad arbitrium boni viri habet se ad instar appellationis.*

Appellatio à sententia iudicis recurrit ad superiorem iudicantis.

3 *Litera Regiæ præsumendum est, quòd processerunt de iustitia.*

Item fuit dubitatum, † si reus est de foro Regiæ cameræ summariæ, & actor de foro sacri Consilij, & compromittunt causam in vnũ de consiliarijs, & ille profert laudum. ¶Vtrũ iudex reductionis ad arbitrium boni viri erit Regia camera, de cuius foro est reus, vel est sacrũ Cõsiliũ qđ est iudex ipsius arbitri. ¶Certæ parũ dubitatiõis habuit hoc dubium, per id qđ cõsuluit Lud.in cõsilio suo.cclxv. vbi ꝓ hac opi. scilicet, ꝙ ad arbitriũ iudicis cõpetentis pronuntiãtis laudũ recurrẽdũ est, allegat cõsiliũ Bar. qđ incipit, visis cõsilijs famosorũ doctorũ Archi.ij.q.vj.nõ ita. An.de bu.in.c.ꝙ clericis.de foro cõpe. Bal.in.l. præcipimus cũ si.C.de appel. ¶† Et facit talis ratio 2

secũdùm Lud. reductio ad arbitriũ boni viri habet se ad instar appellatiõis.ff. de arbi.l.nõ distinguemus.§.cũ quidã. Sed cum appellatur à sentẽtia iudicis: semper recurrimus ad superiorẽ iudicãtis.d.l.præcipimus ergò ad superiorẽ laudãtis est recurrendũ: & nõ respiciũtur in hoc litigãtes: sed persona a quo. Idẽ firmat Io.an.in.c.statutũ.§.cũ autẽ.de rescrip.li.vj. Et qa in discussione huius articuli venit litera dñæ Reginæ, ꝙ cõsiliũ procedat. Propterea iste articulus remãsit nõ conclusus per Consi-

3 lium. Tamẽ ego credo, † ꝙ dictæ literæ dominæ processerũt de iustitia, quia sic præsumẽdum est iuxta no.in.c.quæ in ecclesiarum.de constitu.

Decisio.LII.

De probatione exceptionum solutionis & præscriptionis.

Summarium.

1 *Terminus ad probandum solutionis, & præscri-*

& præscriptionis exceptionem in vim dilatoriæ an concedendus.

2 Exceptio præscriptionis debet esse liquida vt processum impediat.

N causa illorũ de Vespulis fuit dubitatum. 1 † Vtrum debeat dari terminus ad probandũ exceptionem solutionis & præscriptionis in vim dilatoriæ, quãdo in vim dilatoriæ sunt oppositæ, quoniã potest etiã opponi in vim peréptoriæ iuxta no. per Bar. in. l. fi. ff. pro suo. & p Bal. in rep. l. ij. ff. de iureiu. col. xxij. & p Bar. & Ang. in. l. emptor. ff. de pręscri. lon. té. & per Guil. de cu. in. l. elegãter. §. si quis post. ff. de códi. inde. & aliqd p Bal. in. l. post morté. ff. de adop. & p Iaco. Bu. in. l. intra vtile. ff. de mino. & p Do. de sancto Gemi. post alios in. c. j. de lit. cõte. li. vj. & Bal. in. l. edicto. xiij. op. C. de edicto diui Adri. & per Bal. in aut. nisi tricéna lis. C. de bo. mat. Aug. in. l. post decisionem. C. de fur. & in Spe. de excep. §. d. & per Io. an. in addi. Spec. in ti. de dilatio. in additione opponi possunt, & in alijs cotis allegatis p Alex. in apostil. in d. l. fi. si pro suo

2 ¶ † Fuit cõclusum per sacrum Cõsilium, quòd ex quo requirũt dictæ exceptiones altiorem indaginem, referuentur ad merita. per no. per Bar. in. l. ille à quo. §. si de testamento. ff. ad trebel. & l. nam & postea. ff. de iureiur. nam exceptio præscriptionis debet esse liquida, vt impediat pcessum, vt dicit Bald. in. l. per hanc. ij. col. C. de tépo. app. & fuit dictum, quòd ita alias fuit iudicatum in Consilio.

Decisio. LIII.

☞ De actionis mutatione coram iudice ad quem.

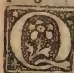
✠ Summarium. ✠

1 ☞ Testamentũ minus solenne an probet.

2 Actio in appellatione an possit mutari, & iudex super ea valide pronuntiare.

Iudex ad quem an possit cognoscere vltra ea, quæ cognouit iudex à quo.

3 Electio iuris incompetentis non nocet iuri quod ignorabatur competere.

Vidã de Pistonibus egerũt cõtra certos hæredes ex testõ ad quandam terram vigore legati contenti in testõ prædicto, illi hæredes cõuenti dicunt nõ teneri ad restitutionem, illi actores producunt testm̃.

1 † Et quia reperit illud testm̃ esse minus solẽne, de consilio dñi Io. carduini fuit pronũtiatum conuentos absoluendos esse. ¶ Appellatur ab ista snia: & p viã principalis peritionis, illi de Pistonibus agũt petitione hæreditatis cõtra illos conuétos, dicẽtes hæreditaté illius testatoris spectare ad eos tanq̃ pximiores in gradu ab intestato, & petũt totã hæreditaté cõclusõ pcessu. qa pro pte cõuentorũ nihil fuit oppositum. fuit dubitatum. ¶ Vtrũ isti agẽtes primo ex testõ cõtra hæredes ex testõ q succubuerũt in prima instãtia, & postea ab intestato in cã appellatiõis petierũt totã illã hæreditaté ab intestato, & pbauerũt incũbẽtia.

2 † Si sacrũ Cõsiliũ possit sup hoc pnũtiare, ex quo iudex ad qué non cognoscit, nisi de eo qđ cognouit iudex à quo secũdùm Bar. in. l. j. C. si aduersus liber. notatur in. l. eos. C. de ap. l. fi. ff. iud. sol. ¶ Fuit cõclusum, q sic. p tex. in. l. si mater decedẽs. ff. de inoffi. test. vbi ille qui agit virtute testaméti, quod non valet, & succũbit, põt agere ab intestato, quia illa cõfessio fuit erronea, & sic p ignorantiã, qa testũ est inualidũ:

3 † & p electionem

nē iuris incōpetentis nō videt renūtiasse iuri, qđ ignorabat sibi competere, vt declarat ibi Bar. & sic pôt agere ab intestato. ¶ Vnde fuit votatū, quòd stante nullitate testamenti illis actoribus cōpetit succesio ab intestato in hæreditate præfati testatoris: tanq̄ proximioribus in gradu neutram partium ex causa in expensis condemnando.

Decisio. LIIII.

De pignorum custodia & illorum amissione.

Summarium.

1 *Custos bonorū mobilium vi hostium ereptorum, an sit in dolo, & actio contra eū possit mutari & agi criminaliter.*

2 *Superioris factū censetur casus fortuitus. Latronū vis & exercitus est casus fortuitus.*

1 QVidam Casinus †corā do. Bernardino de valle Regio auditore cōueniri fecit magistrū Ans proxenetā Anglicanū actione ciuili ad restitutioné certorū bonorū mobilium perditorū in domo Ans, culpa & defectu ipsius Ans. Et examinatis certis testibus ad informationem, & carcerato ipso Ans: dictus Casinus mutauit actioné, & egit criminaliter, ꝙ dolo versatus est in illis bonis, dādo bona illa in prædā tépore quo intrauit Rex Ferdinandus, quo tépore bona Gallorū iuerunt ad saccomādū ꝑ illum diem de facto: ex quo prætédebat, ꝙ Casinus erat gallus vel ꝑtialis Gallorū. & dato termino ad ꝓbādū in hac actiōe criminali: & repertis testib⁹ legitimæ & alijs testib⁹ examinatis, hincinde fuit facta conclusio,
2 †fuit visum, ꝙ ex processu nō apparet, ꝙ Ans fuit in dolo nec in lata culpa: nec tenet de ipsa violétia cōmissa ꝑ aggressum, imo ille casus fuit fortuitus ꝑ. l. si merces. §. vis maior. ff. locati. etiā qa superioris factum censet casus fortuitus, vt est tex. in. l. luci⁹. ff. de euictio. & voluit Alex. in. ij. vol. cōsi. ccxx. & Bal. in l. quæ fortuitis. de pign. act. dicit, quòd vis latronum & vis exercitus est casus fortuitus. ¶ Ideo fuit conclusum, ꝙ liberetur à iudicio criminali saluo Casino ius prosequēdi litem ciuilem.

Decisio. LV.

De probationibus.

Summarium.

1 *Probationes factæ dilatione finita an valeant.*

2 *Probatiōes factæ etiā sine dilatiōe data valēt.*

1 TEmpore† Regis Frācorū in quadā cā fuit dat⁹ terminus ad probandū, & nihil factū est, & dilatio fuit decursa, expulsis à ciuitate Neapo. Gallis ꝑ Regē Ferdinādū. sine alia dilatione, factæ sunt probationes. ¶ Quęrit vtrū tales ꝓbatiōes valeāt, videbat, ꝙ nō. †Quia dilatio fuit data ꝑ
2 iudices Regis Caroli, q nullā hébat iurisditioné iuxta decretū Regis Ferdinādi primi, q annullauit oīa acta & ꝓcessus tpe Regis Caroli, licet probatio fuit fcā tpe Regis Ferdinādi. ¶ Fuit pariter cōclusum, ꝙ tales ꝓbatiōes valét: qa valét ꝓbatiōes factę etiā sine dilatione data. vt dicūt Bar. Ang. Bal. & Alex. in. l. fin. ff. de ferijs. & Bald. in. l. ij. C. de dila. Anto. de butr. in. c. licet causam. in prin. de probatio.

Decisio. LVI.

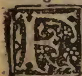
De priuilegijs.

Summarium.

1 *Priuilegium maius trahit minus.*

Fori

2 *Fori priuilegium maius attenditur.*
Priuilegiator anteit priuilegiatum.
5 *Incendij periculum nõ transit in dominũ per factum familiæ aut famulatus vel hospitis.*
Incendium vt plurimum culpa habitantium committitur.
6 *Ignem fuisse immissum an sufficiat probas se non probato incendiario.*
7 *Dominus an teneatur de incendio per famulum immisso.*
Culpa leuissima in omittendo.
8 *Damnum ex culpa omissionis cõmissum non venit in actiom. l. aquilia.*
9 *Intellectus ad. §. si fornicarius. l. si seruus seruum. ff. ad legem aquiliam.*
10 *Illatio non fit ex diuersis.*

Vit die. xix. maij decretũ p sacrũ Consiliũ, † φ notarius Melchiõ de Troianis tanq̃ de sequẽti bus sacrũ Cõsiliũ possit trahere reũ de foro Admiraciæ, sicut põt trahere curialis magnæ curię vicarię & Regię Camerę summariæ p argumẽtum, de quo min° videtur inesse: ergo de quo magis &c. nã magis est priuilegiatũ regiũ Cõsiliũ, φ repsentat ipm Regẽ, q̃ priuilegiũ curię amiracię, † & sic attẽdit illud priuilegiũ fori φ est mai°, vt dicit Bal. in aut. habita in. §. verũ. in. ij. col. C. ne fili° p patre in illa qõne qñ priuilegiatus cõcurrit cũ priuilegiato &c. attẽditur ergo quis est priuilegiator, vt dicit Lucas de pen. in. l. ne ad diuersa. C. de silẽtiarijs. li. xij. & ibi ponit vnã bonam di. Iaco. de are. vltra illã quã ponit Cy. in aut. quas actiões. C. de sacrosan. eccl.

Decisio. LVII.

De incendio domus vicinę, & qui ad illud tenentur.

Summarium.

1 *Vicinus an & quando teneatur de incendio domus contiguæ ad suam.* 10.
Locatarij qñ teneantur de domo combusta.
2 *Locatarius vt ab incẽdio excusetur, quid probare tenetur.*
Incendium vnde prouenisse præsumatur.
3 *Coniecturæ in incendio necessariæ.*
Casus obscuri & ambigui p indicia pbãtur.
Culpa habitantiũ cessantibus coniecturis præsumitur in incendio.
4 *Sententia absolutoria ferri debet, quãdo nõ clare constat de principio ignis.*
Ignis habitanti non imputandus, cum habet causam ab incerto autore.

Llo die quo rex Ferdinandus secundus fuit cum magno gaudio receptus per Neapolitanos expulsis gallis scilicet die. vij. Iulij. xiij. indictiõe. M. cccxcv. fuit cõbusta quædam domus domini Raynaldi de Mirabalis prope rutã Catallanã alteri locatam, & iuxta istã domũ erat dom° alterius, quã tenebat locatã quidã Baptista hostulan°, in qua domo. s. Baptistę hospitabant certi pedites. d. Regis, q fecerunt ignẽ in corticella dicti hospitij: vbi ipse Baptista p duos annos solitus fuit ibi ignẽ moderatũ facere cã assandi carnes: & do. Raynald° ptẽdit in suo libello, φ culpa & defectu Baptistæ sua domus fuit cõbusta: & de hoc nihil est pbatũ: imo probatũ est, φ Baptista tũc erat extra domũ, qa erat in defensiõe re pariorũ cõtra castrũ nouũ. 1 ¶ † Et cõclu so pcessu fuit dubitatũ, vtrũ sit aliqua prēsumptio vel cõiectura, φ ignis venerit & principiũ habuerit ex domo Baptistæ, vt ipse teneat emendare domũ vicini cõbusti. Et certè nõ probat sufficiẽter, φ incendium ortum habuit ex domo Baptistæ. ¶ Imo iuris præsumptiõe

dicẽdum est, quod domus domini Raynaldi combusta fuit ab habitantibus in ea, & sic tenẽtur locatarij, vt est tex. in l. ij. §. j. ff. de offi. præfe. vigi. & text. in l. si vendita. ff. de pericu. & cõmo. rei vendi. & in l. si modo nulla. ff. de lega. j. ita tenet Bald. in ij. volu. cõsiliorũ consil. xiij. incip. factũ quæstionis tale est &c. Subdens,

2 † quòd locatarius vt nõ teneatur de incendio habet probare, quod casu fortuito fuit factum incendium, alias præsumitur eius culpa. l. si à bonæ fidei. §. j. ff. de rei vendi. & in l. si quis fundum. §. imperator. ff. locati. bene facit l. si seruus seruum. §. fornicarius. ff. ad leg. acquil. ¶ Nã plerũquã incendium præsumitur cõmissum ex negligentia habitantis domũ: vt in dicta l. si vendita. & d. l. ij. §. j. ff. de offi. præfec. vigi. & ibi omnes scribẽtes. firmat Bald. in ij. volu. cõsi. clxxv. inci. ad euidentiã præmitto. & idẽ Bal. in eo. volu. consi. xxxvij. incip. casus talis est. & ide in. iij. vol. cõsi. cccc xx. inci. ad euidentiã. & Ange. in cõsi. cxcvij. in q. præposit. dubium facit mihi. Pet. de vbal. in tractatu de societate. in fi. ¶ Sed quia nõ fuit actum cõtra locatarios domus combustę sed cõtra viciniũ. i. ipsum Baptistam cuius domus nõ fuit combusta: & clarè non est probatũ, quòd incendium habuit ortum à domo Baptistæ.

3 ¶ † Videamus, an per coniecturas aliquid constet quod habuit ignis initium à domo baptistæ, quia quãdo incendium prætenditur factũ ab homine & non diuina vltione, & vtrum interuenit culpa vel nõ, recurrendum est ad coniecturas, si quæ reperiri possunt: quia casus obscuri & ambigui probantur per indicia: vt dicit Bal. in. j. volu. consiliorũ, consil. xxxvij. inci. casus est talis quoddã fenile plenũ &c. alleg. ad hoc. l. non omnis. §. à barbaris. ff. de re mili. idem dicit in. iiij. volu. consi. ccclxiij. incip. Casus talis est quoddã fenile. Aliàs cessantibus coniecturis præsumitur culpa habitantis. vt in. d. l. si vẽdita. ¶ Et profectò nullũ indicium est, quod incẽdium in domo Raynaldi venit ex domo Baptistę. nisi, quòd in corticella Baptistæ erat ignis in muro cõmuni ad assandũ carnes peditũ hospitantiũ: ex hoc arguitur, quod potuit ignis prædictus peruenire ad domũ Raynaldi. ista probatio nõ concludit: quia iam per duos annos, in dicto loco factus fuit ignis, & nõ puenit ad domũ Raynaldi. itẽ probatum fuit, quod erat furnus in domo Raynaldi in quo omni die panis coquitur: & sic potuit venire ex dicto furno dictus ignis. Itẽ potuit venire culpa

4 habitantiũ, vt. s. dictum est. ¶ † Et quãdo clarè non constat de principio ignis debet ferri sẽtẽtia absolutoria: vt dicit Ludo. de roma. in consi. cccc j. ¶ Sed posito & nõ cõcesso, quod ignis in domo Raynaldi habuit initiũ ex dicto igne facto per dictos pedites. Certè non tenet ipse Baptista penitus ignorans propter eius absentiam. ¶ Nam istud incendiũ diceretur cõmissum culpa peditũ hospitantiũ, & per consequens ex culpa hominis incerti: quia nõ est probatum, quis fuit ille, qui fecit dictũ ignẽ. & per cõsequẽs nõ tenetur vt dicit Bal. in. ij. volu. consiliorũ. cõsi. clvij. inci. punctus super quo consilium. ¶ Hinc est, quod dicit Bal. in. iij. volu. consi. ccclxxiij. incip. quidã magister grammaticæ, quod quãdo ignis habet causam ab incerto autore nõ debet imputari habitãti: vt probatur in. d. l. si vẽdita. vnde dicit Bal. in. l. quæ fortuitis. C. de pig. act. quod certi hominis factũ probãdum est.

5 ¶ † Secũdo quia factũ familiæ nõ facit transire periculũ incẽdij in dominũ, vt dicit Bal. in. d. l. si vẽdita: quia dominus nõ tenetur pro suo familiari vt in

vt in c. cũ ad sedem. de resti. spo. multo fortius nõ tenetur de facto hospitis: vt est tex. in terminis. in l. j. in fi. ff. nautæ cau. stabularij. ¶ Tertiò ista quæstio decidit̃ per id quod voluit Bal. in l. creditori. C. de pig. act. vbi dicit ista verba formalia. Incendiũ vt plurimum culpa habitantiũ cõmittitur. d. l. si vendita. & d. §. si fornicarius. & tunc habitantes vt nõ teneãtur, debet ꝓbare culpã abesse, quomodo hoc ꝓbatur, dicit ipse ꝓbando, vnde iam incendiũ habuit originẽ. Sed quid nõ põt apparere, vt in combustione hospitij leonis, quia non apparet an incẽdiũ habuit culpã ab hospitibus, an ab exercitore hospitij vel famulis

6 eius. † Certè in isto dubio nõ põt ferri cõtra eũ sententia, arg. ff. de his qui deie. vel effu. l. si vero. §. si ex mediano q̃ est notabilis tex. ad hoc. Licet Albe. de rosa. in ij. parte statutorũ q. lxxxiij. dicat, ꝙ si domus alicuius est cõbusta, sufficit probare ignẽ immissum: licet non ꝓbet personã, quæ immiserit alleg. l. j. §. item illud. ff. ad sylla. Et quia incendiũ præsumitur culpa habitantiũ. per. d. l. si vendita. ¶ Sed hoc non obstat, quia loquitur, qñ est præsumptio s. cõtra habitantes. ¶ Et quod de incẽdio cõmisso per famulũ, ꝙ nõ teneatur dominus. bene facit. l. iij. §. ait prætor. ff. nau. cau. sta. & ff. ad l. aql. si seruus seruũ. §. proculus. & ff. de edi. edic. l. ediles. circa principiũ. tenet Sali. in d. l. quæ fortuitis. C. de pign. act. in iiij. colũ. vbi dicit, ꝙ si fuit famulus non deputatus ad coquinã, qui posuit ignẽ

7 † nõ tenetur dominus. alleg. l. j. §. simi liæ. ff. de publi. & ff. de his qui deie. vel effu. l. si verò plures. §. si nõ. & l. j. §. fin. ff. nau. cau. stabularij. bene facit. d. l. si seruus seruũ. §. fornicarius. ff. ad l. aql. Idem voluit Augu. in additionibus ad Ang. de maleficijs, in verbo, incẽdiario.

¶ Quarto si aliqua culpa potest ascribi ipsi Baptistæ, nõ potest esse nisi culpa leuissima in omittẽdo: quia nõ dixit illis peditibus, nõ faciatis ignẽ hic in cõmuni pariete. Certè ex culpa leuissima in omittendo, nõ tenet̃ emẽdare damnum secutũ ex incẽdio cõmisso per ignem factũ per dictos pedites: vt firmat Alexã. in l. domos hæreditarias. ff. de leg. j. vbi

8 firmat, † ꝙ in actione. l. aquil. nõ venit dãnũ cõmissum ex culpa leuissima in omittendo. Secus in cõmittẽdo. alleg. et Bar. idẽ tenentẽ in repetitio. legis, quod nerua. vltima char. ff. depositi. versi. itẽ quæro vtrũ leuissima culpa. & gl. in l. si mora. ff. sol. matri. Idẽ tenet Pe. de ancha. in materia incẽdij. in consi. cccxlix. incip. pro decisione quæsita. Idẽ latius firmat Alex. in l. si quis ex argẽtarijs. §. fin. ff. de edendo. Et miror, ꝙ Alexã. in d. l. si domos nõ allegauit tex. in terminis de hoc in l. si cuius. §. de præteritis. ff. de vsufruc. quẽ ad hoc allegat Alberi. de rosa. in dicta. l. ij. §. cognoscit. ff. de offi. præfec. vigi. Ita etiã voluit Bald. in iij. volu. consi. ccclxxiij. incip. quidã magister grãmaticæ. & Alexan. de imol. in cõsi. ccxvj. in ij. vol. Ioan. de imol. in c. j. de cõmo. Bal. in l. pignus. v. col. C. de

9 pig. act. ¶ † Nec obstat dicta. l. si seruus seruum. §. si fornicarius. vbi dicitur, ꝙ cõpetit vtilis aquilia pro negligẽtia: quia vt dicit ibi Albe. de rosa. ibi fuit culpa in cõmittẽdo. s. in supponẽdo ignem, ideo tenetur de leuissima. & sic non obstat. ¶ Quinto fuit allegatus tex. in dicta. l. si seruus seruũ. §. si furnũ. ff. ad legẽ aquiliam, qui est immediatè post. §. si fornicarius. vbi si vicinus iuxta parietẽ communẽ habet ignem, qui fit in furno: nõ tenetur lege aquilia pro dãno dato in pariete. Sed datur solũ actio in factũ, si paries sit exustus: ergo in pariete com-

muni licet habere ignem,& si paries est exustus,tenetur reficere. Si aũt damnũ non sit datũ, & timetur de dãno,potest petere,ꝙ præstetur cautio dãni infecti, quæ nunquã in casu de quo quæritur, fuit petita,& ideo si sine culpa furnarij ignis dederit damnũ vicino, & non sit præstita cautio,non tenet furnarius.iste tex.in ratione sui,bene facit, quãdo lice ret in dicto loco tenere ignẽ. Sed qa di- citur,ꝙ in dicto loco non licebat Bapti stæ tenere ignẽ.Ideo iudicio meo text.
10 iste parũ facit. ¶ † Fuit igitur votatum per omnes,excepto cõmissario causæ & vno alio consiliario, ꝙ dictus Baptista absoluatur.Illi duo cõsiliarij fuerunt in voto,ꝙ condemnetur: quia fuit in cul- pa:quia pro tẽpore præterito fecit ignẽ in loco nõ cõuenienti, videlicet in dicta corticella,& sic fuit in culpa,ꝑ id,ꝙ di- cit Salic.in.d.l.ꝗ fortuitis. ¶Sed ad hoc fuit responsum,si fuit Baptista in culpa faciendo ignem in loco insolito , ex tali culpa nõ fuit secutum damnũ vicino,& quando pedites fecerunt ignem,ibi non potest ascribi culpa peditum ipsi Bapti stæ,cum ipse erat absens,vt supra dictũ est. & ex diuersis non fit illatio.l.eum actum.ff.de calum.l.naturaliter.§.nihil commune.ff. de acquiren.possessio. & sic fuit sentẽtiatum , quòd Baptista ab- soluatur.

Additio. De incendio, & de culpa quæ in eo cõmittitur,& quis ad illud teneatur, vide Dominum Per.de ancha.consil.cccxlviij.per totũ. Et Stephanum Bertran.parte j.consil. cxcvij.nu.iij. Et Hippol.de Marsi.in.l. j.in prin.nume.cxiij.ff.ad leg.cornel.de sica.& singu.cccxciij.incipien.regula.

Decisio.LVIII.

☞ De socida animalium societate & diuisione illius.

Summarium.

1 ☞ *Diuisio erronea inter socios super socida,an valeat.*
2 *Aequalitas semper seruata præsumitur in societate.*
Socius videns socium res malas ponere protestari debet:alias tacitè videtur consentire.
3 *Taciturnitas in actibus præiudicialibus consensum quando non inducat.*
Fauor potentiorem quem facit.
Protestatio non facta quo casu non inducat consensum.
4 *Aequalitas inter socios seruanda qualiter præsumatur.*
5 *Societas summã rationẽ in se debet cõtinere.*
Iudicis arbitrium versatur super inæqualitate rerum in societate,& super æstimatione.nume.7.
6 *Aestimatio rei idem censetur cum re, & succedit loco rei.*
Aestimatio fundi qualiter fieri debeat.
7 *Præsumendũ illud est,quod fieri est cõsuetum.*
8 *Voluntas datur intelligi ex actibus.*
Exercitium personale venit in societate considerandum.
9 *Sententia ante publicationem reformata in sacro Consilio.*
10 *Prudentiæ suæ nemo inniti debet.*

Ertitur dubium in sacro Cõsilio , quidam Masonus posuit in societate inita. Dccclxxx. pecudes suas in pascuis:& sexcẽtas posuit notarius Nicolaus de cerbarijs & Garganarij cõmuniter positi custodierunt. ¶ In fine trium annorũ diuiserunt pecu des & omnia,& vnusquisq; habuit sexcẽtas pecudes: quoniã aliæ videlicet tre cẽtæ pecudes erant mortuæ: vt dicebat liber Garganarij. Mortuo notario Nicolao Masonus † petit ab eius hæredibus du-

bus ducentas pecudes cũ fetibus. Dicti hæredes opponunt, ꝙ fuit facta diuisio. Replicat, ꝙ diuisio fuit erronea, qa in veritate debet habere ducẽtas pecudes. Et sic nõ obstat diuisio per l. si post diuisioné. C. de iuris & facti ignorantia. Replicatur, ꝙ nullus fuit error: qa illæ ducentæ pecudes vltra numerũ pecudũ positarũ per notariũ Nicolaum cõpensantur, & cõpensatæ præsumũtur cũ bonitate pecudum ipsius notarij Nicolai. Attento ꝙ est probatũ, ꝙ illæ pecudes Masoni erant multũ deteriores, & sexcẽtæ pecudes notarij Nicolai erant meliores ducatis decẽ pro cẽtenario, & sic præsumitur, ꝙ in diuisiõe fuit facta ista
2 æqualitas: & sic nullus est error. † Semper enim præsumitur in societate seruata æqualitas. vt in l. si non fuerit. ff. pro socio. Dicitur in contrariũ, ꝙ ista æqualitas cõsideratur respectu numeri pecudum, & non respectu bonitatis vel deteriorationis rei positæ in societate: quia si socius videt sociũ ponere res non bonas, debet protestari, aliàs videtur tacitè consentire. iuxta no. per Bar. in l. quę dotis. ff. sol. matri. ¶ Sed istud de protestatione nõ facta nihil obstat: quia licet fuisset facta ꝓtestatio, satis clarè ostenderetur de exclusione consensus. secundum Bal. in l. si quis testibus. C. de testibus. tñ si non est facta ex hoc, non sequitur ergo consensit, quia talis taciturni-
3 tas sibi præiudicaret: † & taciturnitas in actibus præiudicialibus non inducit consensum, qñ daret reuerẽtia ex parte illius, qui debebat protestari, tũc præsumitur dissensus: vt dicit Bar. in d. l. quæ dotis. dum alleg. l. j. §. quę onerandæ. ff. quarum re. act. nõ datur: erat Masonus propter fauoré, qué habebat cũ comite fundorũ potentior notario Nicolao, & nõ audebat ꝓtestari contra eũ imponẽtem pecudes macilentas & deteriores, ideo eius taciturnitas nõ inducit cõsensum: & protestatio nõ facta non inducit cõsensum, cũ agebat de euidẽti præiudicio ipsius notarij Nicolai. vt in l. pe. ff. de fur. Idé Bal. voluit in l. si fine. C. ad velle glo. & Bal. in l. filius. §. inuitus. ff. de ꝓcu. voluit do. Ant. in c. nõne. de pręsump. Bal. in l. j. C. de bon. ma. ¶ Stat ergo dubiũ vtrũ ista ęqualitas inter socios debeat cõsiderari solũ respectu numeri pecudũ, vel etiã respectu bonitatis valo
4 ris & æstimationis. ¶ Maior † pars dominorũ fuit in voto, ꝙ debeat cõsiderari ęqualitas respectu numeri pecudũ, & non respectu bonitatis & deteriorationis & valoris: allegãtes dictã l. non fuerit, quæ dicit, ꝙ societas intelligitur celebrata æquis partibus: & sic ꝙ notarius Nicolaus debeat ponere tot pecudes quot posuit Masonus: & sic intelligit ista æqualitas inter socios seruanda. bene facit. l. si pascenda. C. de pact. Sed ego & domin⁹ And. maricũda expresse votauimus cõtrariũ, vt ista societas præsumatur æqualiter contracta, non solũ respectu numeri, sed etiã respectu bonitatis & deterioritatis & valoris: hincinde per infrascripta motiua. ¶ Et primo
5 † quia societas summam rationẽ in se continere debet. l. verũ. in princi. ff. pro socio. non enim esset summa ratio seruata, si societas consideretur solũ respectu numeri, cũ constat de deterioribus pecudibus Masoni, & de melioritate pecudum notarij Nicolai: & in hoc multum versat iudicis arbitriũ. vt in l. societaté contrahit. §. societate. & l. societaté mecũ. & l. qd enim. & d. l. si nõ fuerit. & in l. imposita. ff. ꝓ soc. ¶ Secũdo ego habeo tex. expressum ꝙ debet haberi cõsideratio æstimationis, ex quo habeo text. ꝙ æstimatio rei idẽ cẽset cũ re, & sic tan-

 tum

tum est posuisse centum pecudes quãtum posuisset ducentũ: dũmodo illi centum in æstimatione sit quantum ducentum. text. est in. l. ita fideiussorem. ff. de fideiussoribus, vbi dicitur, quòd ille qui est obligatus ad frumentũ, pôt dare ei⁹ æstimationẽ, & ibi expresse Pau. de ca.
6 dicit, † ꝙ æstimatio succedit loco rei, & censetur esse eadem. Et ideo volunt doctores quòd estimatio fundi non debet fieri respectu numeri seu mensuræ: sed respectu bõitatis fundi: vt dicit Barto. in. l. si ex falsis. C. de trãsactionibus. Bal. in. l. ij. C. de rescind. vendi. Et Barto. in. l. si quos. eo. titu. sic in casu nostro non debet considerari ista ęqualitas respectu numeri, sed etiã respectu bonitatis pecudũ, vt seruetur æqualitas inter socios: & sic stante diuisione prædicta non potest dici ꝙ diuisio fuit erronea, considerata qualitate pecudum positarum per Nicolaum quæ erant optimæ, & qualitate pecudum positarũ per Masonum quæ erãt morbosæ lapsæ & multum deteriores. Et si dicatur, ꝙ non est probatum legitimè de valore pecudum notarij Nicolai, licet probetur, ꝙ erant
7 meliores. † Dico quòd posito quòd testes non concludenter deponerent de cõmuni æstimatione prout debent deponere: vt notatur in. l. pretia rerum. ff. ad. l. fal. & in. l. ij. per Barto. & doct. C. de rescin. ven. Dicendum est, quòd tũc iudex ex officio debet æstimare. l. alieno. §. is cuius. ff. de fideicommiss. liber. l. non dubium. §. fina. & in. l. si quod ex pamphila. §. fina. ff. de leg. ij. notat Alexand. in. ij. volumi. consilio. lx. ¶ Et ego æstimarem tantundem, ex quo sic partes diuiserunt æqualiter. propter quòd est præsumendum, quòd de omnibus habita fuit ratio in diuisione, ex quo omnia diuiserunt vsq; ad caldarias maxariæ. ¶ Quia sic videtur fuisse consuetum, & sic præsumendum est vt in. l. ꝙ si nolit. §. qui assidua. ff. de edi. edic. l. si prius. §. placuit. ff. de aqua plu. arcen.
8 cũ si. Et ex actibus † enim datur voluntas intelligi. §. seruis. institu. de re. diuisi. l. reprehendenda. de institutio. & substi. ¶ Item considero, ꝙ notarius Nicolaus ministrabat expensas, & ipse visitabat pecudes ponẽdo exercitium personale, quod satis debet esse in consideratione in societate, & hoc debet multùm iudex cõsiderare: vt in. d. l. si non fuerit. & d. l. ꝙ enim. ¶ Item cõsidero, ꝙ Masonus stetit quietus viuente notario Nicolao post diuisionem & nihil dixit: & Masonus est diligens in suis negotijs: & eo viuente nihil dixit per octo annos: & postea eo mortuo molestauit pupillos eius filios penitus ignorantes, & ab eis petijt omnes pecudes, scilicet octingentas, non recognoscendo bonã fidem, quòd habuit sexcentas in diuisione. Et propterea ego & dominus And. votauimus, quòd filij & hæredes dicti
9 notarij Nicolai sunt absoluẽdi. ¶ † Cæteri votauerunt contrarium. Sed quoniam postea sequenti die præfati domini qui dixerunt, quòd æqualitas erat facienda iuxta numerum pecudũ mutauerunt opinionẽ, & fassi sunt, quòd debet haberi consideratio de ipsa bonitate pecudũ notarij Nicolai & deterioratione pecudũ Masoni: & non habemus certũ quid legitimè probatũ fuit. ¶ Arbitratũ extitit per sacrum Cõsilium, ꝙ solùm cõdenentur hæredes notarij Nicolai ad pecudes centũ, & ad centũ ducatos pro fructibus annorum. xxvij. Et sic fuit reformata prima sententia per quã cõdemnabantur dicti hæredes ad pecudes ducentas cum fructibus. ¶ In hoc ego & domin⁹ Andr. assentiuimus, quia

quia materia erat arbitraria, & non habebamus certam probationem de valore meliorationis pecudum notarij Nicolai: nec certam probationem de valore pecudum Masoni, quæ erant morbosæ & deteriores: & propter votũ alio-
10 rum, † vt euaderemus illud, Ne innitaris prudentiæ tuæ, vt in parabolis Salomonis. & .xvj. qõ. j. c. si clericatus. & in capitulo ne innitaris. de constit.

Decisio. LIX.

De cõdénatione fructuũ lite pendente perceptorum.

Summarium.

1 *Condemnatio in fructibus lite pendente perceptis à tempore publicatiõis, an & quãdo fieri debeat.*

2 *Fructus percepti lite pendente etiã si nõ sunt petiti debent restitui, & iudex potest ad illos condemnare.*

Fructus lite pendente & post publicationem percipiens, est malæ fidei possessor.

DOminus Camillus retulit processum causæ inter dominã Altã de Santignano matrem nobilis Motiæ de morijs de Neap. & Petrillum de lo richo sup quarta parte terræ cum fructibus quæ fuit olim concessa vsq; ad secundam generationem eorũ antecessoribus: per Abbatem de la ferra-
1 ta: † & fuit sententiatũ per capitaneũ Capuanum in fauoré do: Altæ quò ad terrã prædictã pro quarta parte, & quò ad fructus Petrillus fuit absolutus: à qua sentétia ambæ partes appellauerũt quatenus cõtra se facit. ¶ Fuit pariter votatũ ꝙ bene fuit iudicatum per curiã capuanam, excepto in fructibus in quibus debuit cõdénare in fructibus perceptis lite pédente à tépore publicatio-
2 nis: † quia extunc est malæfidei possessor. vt in. l. videamus. §. j. & ibi Bart. ff. de vsuris. & in. l. cum fundum. in prin. ff. si cer. pet. & l. si filius. §. j. de ver. obliga. & in Spec. de appella. §. x. versi. Sed pone. & de expen. §. iiij. ver. hoc quoq; & Innoc. in. c. grauis. de resti. spo. etiam si non fuissent petiti: secũdũ eum ibi. & Barto. in. l. ex diuerso. §. j. ff. de rei ven. & Bald. in rub. C. de vsu. & fru. le. & in l. cum archimedorã. C. vt in pos. leg.

Decisio. LX.

De actione super contractu simulato.

Summarium.

1 *Iuramentum an excludat exceptionem simulationis in contractu, nõ obtenta absolutione à iuramento.*

2 *Iuramentum super contractu nullo positum, an sit nullum.*

Feudi venditio sine Regio assensu est nulla.

Actio post litem cõtestatam non mutanda.

3 *Sententia absolutoria ferri debet, si actum est vna via in qua non competit ius.*

4 *Actori qui in vna via succubuit alia concedenda est.*

NOtarius Goffre-
1 dus † agit contra Petrũ Atellum de sancto patre, vt restituat sibi feudum, quod ipse vendidit sibi, quia illa venditio est imaginaria & simulata. Replicat conuentus, ꝙ obstat iuramentũ omnia & singula vera esse, quod excludit exceptionem simulationis nõ obtenta absolutione à iuraméto iuxta verã cõclusionem positã per Alex. in. l. nemo põt. ff.
de leg. j. & Io. de imo. in. c. ad nostrã. de 2
emp. & ven. & in. c. cũ contingat in. vij. mébro de iureiu. & per d. Vitalé in clausulis suis char. xcix. & per Alexan. in. ij. volu.

volu.cõsi.xxxvj.& per Abbatem in dispu.sua, stante statuto cõdito in Italia.

¶ Et ista cõclusio fuit approbata à sacro

2 Consilio: licet replicaret actor, ꝙ † iuramentũ pdictũ est inualidũ, qa interpositũ sup cõtractu nullo, id est sup venditione feudi sine Regio assensu: & sic licet venire cõtra iuramẽtũ iure pprio per cõsti.regn.cõsti.& post litẽ cõtestatam non licet mutare actionẽ.l.edita, p Bal.C.de edẽ. Et ideo succedit regula.

3 † ꝙ si est actũ vna via, & nõ cõpetit ius illa via sed alia, debet ferri sentẽtia absolutoria scd'm Bal.in auc.sed & si qs. C.de secun.nup.habet in.c.examinata de iudicijs.l.& habet.fi.de insti.Abb.in c.fi.in fi.de libelli oblatiõe.Pau.de ca. in.l.is ad quẽ.fi.ff.de acq.here.Bald.in l.per hãc.C.de temp.app.& in.l.possessiones.C.de probatio.& in.l.j.in fi.C.si cer.pet.& in Spe.in titu.de sent.prolatione.§.qualiter.vers.qd si lis.& in tit. de offi.iudi.§.deseruit.& Io.and.& in tit.de actio.& peti.versi.& hoc quoq; licet in veritate appareat de Regio assensu. Sed dicebatur ꝙ anteà fuit facta reuocatio, sed nõ apparebat legitimè, reus replicat, ꝙ nõ egit hac via: sed via simulationis dicendo contractũ simulatum.

4 ¶ † Fuit iudicatũ per Cõsiliũ, ꝙ absoluatur reus ab obseruatione iudicij, & actor cõdẽnetur in expensis. Et ꝙ sit ei licitũ agere alia via sibi cõpetẽti per.l. bebius marcellus.ff.de pact.dota.

Decisio.LXI.

De dotis pmissione & priuilegijs dotalibus.

Summarium.

1 *Promissio constituendi dotem an habeat eundem effectum, an si esset constituta.*
Conuentio de donando est donatio.
Infinitiuus omne tempus concernit.
2 *Dos promissa parẽ vim habet ac constituta.*
3 *Maritus futurus promittens vxorẽ dotare, cum contrahet per verba de præsenti an valide promittat & quando.*
Donatio inter futuros coniuges ante contractũ matrimonij quo casu teneat, & etiã post contractum.
Dos promissa constitui per virum ignobilem vxori nobili, an debeatur ab hæredibus viri matrimonio per verba de præsenti contracto copula non secuta.
4 *Statutũ de lucranda certa parte dotis, an se extendat ad matrimonium sine copula.*
5 *Priuilegia dotibus & vxoribus concessa amplectuntur etiã vxores per verba de futuro.*
6 *Dos promissa constitui & non constituta an debeatur vxore post annum renubente,*
Vxor per transitum ad secunda vota, vbi nõ sunt filij primi thori, non perdit ea quæ habuit à marito.
Ratio lucrorum nuptialium & dotis datæ prætextu nobilitatis vxoris est eadem.

FVit lata quędã sententia in Cõsilio prouinciali in ciuitate Licij de cõsilio do. Io.baptistæ de brancacijs à qua fuit appellatũ in sacro Cõsilio, & cõmissa causa do.Andr. mariconda. Fuit dubitatũ de quatuor.

1 ¶ † Primò vtrũ promissio cõstituendi dotẽ habeat eundẽ effectũ, ac si esset cõstituta. Fuit dictũ, ꝙ si vt euitetur circuitus vt dicit Ioã.an.in additio.Spec. in ti.de obligatione & solutione in resti.¶ Secũdò per id ꝙ voluit Sali.in.l.si vt ppõnis.de cõdi.ob causam.vbi si qs cõuenit donare, tũc est donatio: qa infinitiuũ omne tẽpus cõcernit.& sic præsens.& licet Sali.nõ alleget, glo.est in.l. iiij.§.cato sup verbo, per te nõ fieri.quę dicit, ꝙ infinitiuũ omne tẽpus respicit. Idẽ Alex.in.ij.vol.cõsi.xxxj.in.iij.col. & in

& in.iij.volumi.cõsil.lxxxiij.in.iij.col.
2 ¶ Tertiò † quia parē vim habet dos promissa vel constituta vt dicit Bald.in in l.fin.C.de dotis promissione.bene fa cit.l.aisidites.C.qui potio.in pig.ha.& l.vnica.C.de re vxo.act.& sunt multa consilia.Alexã.in.ij.volu.consi.ccxx.in iij.col.& in.iiij.volu.consil.lxiij.in.vij. col.& consi.lxvij.in fi.& Ang.in consil. clxxix.& Alex.ff.de re iudi.l.non tantũ in pen.col.& hæc quòad primum dubium.Item post multa idem concludit Andr.in capitu j.de natur.suc.feudi in quæstio.illa si dos fuit promissa & non soluta vtrũ soror excludatur.vt ibi per eum.& Alexand.in.iij.volu.consil.xiij. vj.col.¶ † Secundò dubitatur vtrum si
3 maritus futurus antequã contrahat per verba de præsenti,pmittit dotare vxorem,cũ habet contrahere per verba de præsenti,qa vxor nobilior est viro, valeat talis promissio. ¶ Et fuit conclusum,ꝙ sic per ea quæ no.Bar.& doct.in l.diuortio.ff.de ver.ob.vbi licet sit vera cõclusio,ꝙ etiã si vir nõ est ignobilis,valet donatio inter futuros coniuges ante contractum matrimonij:& post contractum matrimonij nõ.¶ Fallit,nisi vxor sit nobilis: & maritus ignobilis.idem Bald.in.l.j.in fin.C.de do.ante nup.& hoc firmat Alexand.plenè in.d.l.si diuortio circa finé.¶ Tertiò dubita vtrũ hæc dos promissa constitui per virum non nobilem vxori nobili debeatur ab hæredibus viri si matrimonium fuit solum contractum per verba de præsenti non secuta copula carnali,nec fuit trãsducta in domum viri.¶ Salice.in.l.cum
4 te.C.de dona.ante nup.tenuit,† quòd stante Statuto,quòd vir lucretur certã partem dotis,non habet locum,si matrimonium fuit solum contractum per verba de præsenti & non secuta copula carnali,per multas rationes,de quibus ibi per eum.Idem consuluit Abbas in consilio.j.in.j.volumi.& in.ij.volumi. consilio.lxxix.& in capit.ex publico de conuersi.coniugatorum.& in capit.tertio loco de præsump.& in rub.de sponsalibus.¶ Sed contrarium tenuit Paul. de cast.in.l.cũ fuerit.ff.de condi.& demonstra.Idé Pau.in.l.de diuisione.ff. solu.ma.& in.l.si donaturus.ff.de condi.ob causam.vbi Alexand.dat multas cotas & Bald.in.l.deo nobis.C.de epis. & cleri.Et maximè hæc conclusio vera
5 est in casu, de quo quæritur, † quia priuilegia quæ dãtur doti & vxoribus nedũ dãtur vxori,quæ est per verba de pręsenti,sed etiã per verba de futuro,vt in.l.dabimus.de priui.cred.secundùm Aug.in.l.solet de his q notãtur infa.& hoc firmat in beneficijs Abbas in.d.ca. tertio loco.facit.l.nõ fine.C.de bonisq; liberis.Vnde fuit votatum,ꝙ vxor non cognita quę est p verba de pñti,debet habere dotem promissam ab hęredibus viri,licet nõ fuit matrimonium carnali copula cõsummatum.¶ Quartum dubiũ,vtrũ debeatur talis dos promissa cõ stitui & nõ cõstituta,si vxor trãsiuit ad secunda vota post annũ.¶ Fuit conclu-
6 sum,ꝙ debeatur,† qa p trãsitũ ad secũda vota,vbi nõ sunt filij primi matrimonij,vxor nõ pdit ea q̃ habuit à marito vt in.l.femine.in fi.C.de secũ.nup. & in auč.de nup.§.si vero expectet.Alexã.in.ij.vol.cõsi.cxj.in princi.q̃ iura licet loquãtur in lucris nuptialibus.Idé fuit p cõsiliũ interpretatũ esse in dote donata pxtu nobilitatis vxoris,quia eadé est ratio,ꝙ tene menti.& sic fuit iudicatũ bene iudicatũ,& male appellatum victum victori in secũda instantia in expensis cõdemnando.Matthæus de Afflicto.V.I.D.

Decisio.

Decisio.LXII.

De iure congrui.

Summarium.

1 *Ius congrui non impeditur peti, vbi est via vicinalis in medio duarum terrarum.*
2 *Viæ vicinales sunt priuatarum personarum.*
Sententia tempore guerræ lata nulla.

Per magnam curiam Vicariæ fuit iudicatum, quòd † vbi est via vicinalis in medio duarũ terrarum, quòd non impeditur ius cõgrui, fuit appellatum, & fuit in consilio cõfirmata: qa hoc ꝓbat tex. in l. 1j. § vicinales. ff. ne qd in loco publico. † vbi istę vię vicinales sunt priuatarũ ꝑsonarũ & ideo cõpetit ius cõgrui vicino, licet via sit in medio. & hoc firmarũt Neap. in cõsue. vbi dom⁹ de iure cõgrui. tenet Bal. in cõsti. sancimus. de iure ꝓ to. §. fi. & ibi dixi. Sed qa sentẽtia magnę curię fuit lata tẽpore guerre. L. Regis Frãcię: fuit iudicatũ esse nullã, & iterũ pronũciatũ per Consiliũ, quòd cõpetit ius cõgrui nõ obstante via vicinali in medio.

Decisio.LXIII.

De exceptione impediente litis ingressum.

Summarium.

1 *Exceptio opposita ad impediendum ingressum, an reseruanda ad merita causæ, tanquam requirens altiorem indaginem.*
2 *Terminus ad probandum super replicatione actoris dandus reo exceptionem litis ingressum impedientẽ probante per instrumentum.*

Fuit dubitatum † si cõtra agentẽ opponitur exceptio iuris iurandi ad impediẽdum litis ingressum & transactionis iuxta c. j. de lit. contest. lib. vj. actor replicat, qꝫ trãsactio & iuramẽtũ fuit ꝑ dolũ facta, & offert ꝓbare in termino ꝓbatorio, vtrũ possit reseruari ad merita tanquã requirẽt altiorẽ indaginẽ ex replicatione actoris. iuxta ea quę habent in l. nã & postea & ibi cõcor. ff. de iureiu. Fuit cõclusum, qꝫ nõ, † sed debet dari termin⁹ ab ꝓbãdũ super replicatiõe, postquã reus ꝓbauit ꝑ instrumẽtũ exceptionẽ impedientẽ litis ingressum. hoc voluit Io. and. in c. j. de lit. cõte. in gl. in verbo, finita. in ver. Sed pone dicitur, quòd sententia non tenuit. & ista glo. non est alibi. lib. vj.

Decisio.LXIIII.

De institoria actione & banci institore.

Summarium.

1 *Institor banci qui procuratorio nomine principalis se obligauit, an possit per creditorem criminaliter conueniri propter periurium, an ciuiliter. nu. 3.*
2 *Bancum non potest criminaliter conueniri, si non est iuratum de facie ad faciem.*
Periurij causa est criminalis.
Procurator in causa criminali interuenire an possit.
3 *Executio non fit contra procuratorem, licet sententia feratur contra eum.*

Quidam mercator & institor banci † se obligauit procuratorio nomine sui principalis ad summam ducatorum. cccc. instrumẽto publico mediãte cũ causa: adueniẽte tẽpore nõ soluit. vtrũ creditor cõtra eum possit criminaliter presentare instrumẽtũ iuxta formã ritus magnę curię vicariæ. ¶ Fuit iudicatũ ꝑ ipsam magnã curia Vicariæ qꝫ nõ: quia iuramentũ præstitum

2 stitū est pcuratorio nomine banci. † & criminaliter bācū non pōt cōueniri, q nō est iuratū de facie ad faciē. & hoc voluit etiā Bart. in. l. q bona. §. si alieno. ff. de dā. infec. circa fi. Itē quia causa super præsentatiōe instru. est criminalis propter periuriū vt in cōstit. Regni eos. & in dicta causa criminali nō pōt interueniri procurator secūdū theoricā Bar. in l. accusatore. §. ad crimē. ff. de pub. iud. & in l. seruū quoq;. §. publicē. ff. de pēu. & doct. in. c. veniēs. de accusa. & per Alex. in. ij. vo. consi. cxvj. Sed bene pōt
3 procedi cōtra eum † ciuiliter, si est obligatus tāquā institor vel procurator bāci. & hæc sententia fuit confirmata in Consilio per doctrinam Ang. in. l. plaucius. ff. de procura. vbi procu. debet cōdemnari: sed non fit executio contra eū. sed contra dnm. notatur in. l. j. C. de sen. & inter. om. iud. vt dicit ibi Ange. ptex. in. l. hoc iure. ff. de soluti. & hoc etiā dicit Spe. in ti. de execu. sentē. §. sequitur. versi. sed quid si procur. ¶ Et quid debeat ille creditor probare, vt probet eum fuisse institorem banci, vt possit bancum obligare, bene tangit Alexād. in. ij. volu. consi. xliij. viso & discusso.

Decisio. LXV.

☞ De cōtractu simulato & vsurario.

⁂ Summarium. ⁂

1 ☞ *Cōtractus in quo dignoscatur simulatus.*
2 *Contractus simulatus in fraudem vsurarum an requirat consuetudinem fœnerandi vltra pactum redemptionis & vilitatem pretij.*
3 *Simulationis præsumptio oriri non potest in emptione, cum possessio est emptori tradita.*

IN causa Melchionis de Auersa super simulationem contractus, vbi per capitaneū Auersæ fuit iudicatum contractū simulatū, & fuit appellatū in cōsilio. † Fuit bene discussum, q male iudicauit: qa cōtractus nō est simulatus, quia nō fuit bene probatū de pacto de reuendēdo incōtinēti apposito, neq; fuit pbatū de iniustitia pretij: neq; de cōsuetudine fenerādi, licet nō omnia ista tria requirātur ad faciendū contractū simulatū. † Sed sufficiunt duo tātū, videlicet pactū de reuendēdo incontinēti appositū, & iniustitia pretij vltra dimidiā vt patet in. c. ad nostrā. de emp. & vendi. secundū glo. in. c. cōquestus. de vsuris. & idē voluit Inno. & post eum Io. an. & Ant. de but. & Io. de imo. in. d. c. ad nostrā. & Archi. xiiij. q. iij. c. pleriq;. Alb. in. l. emptiōe. C. pl' valere q agit. idē gl. Inno. & Host. in. c. illo vos. de pig. Et licet Cy. & Bal. in. l. emptiōe pallegata dicat, q illa duo nō sufficiāt: tn̄. d. Ant. de Alex. & do. And. mariconda retulit sacrum Consilium alias iudicasse, q dicta duo sufficiant ad faciendū contractū simulatū. etiā quòd non probetur consuetudo fenerandi,
3 † Item nec probatur, quòd venditor remansit in possessione, imo possessio fuit emptori tradita, & sic non potest oriri præsumptio illa simulatiōis. de qua per Bartol. in. l. post contractum. in. iij. col. ff. de dona. per. l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. modis pign. vel hypothe. soluitur. Ideo reus per sententiā sacri Consilij fuit absolutus.

Additio. Adde ibi vt patet in. c. ad nostram. Vbi dicit Abbas sicu. quòd si appareat emptorem fuisse quicquàm lucratum eo casu solo censetur vsurarius. Et de isto contractu simulato vide Laur. calca. consi. xxv. col. xj. & Corneum consi. ccxlj.

Decisio. LXVI.

☞ De

De iuris iniqui retorquutione.

Summarium.

1 *Debitor impetrans moratoriã contra creditores, an possit repelli per retorquutionem iuris iniqui, si agat contra suum debitorem.*

2 *Retorquutio fit contra ius iniquum impetrantem, etiam quòd eo non sit vsus.*

1

Vidam † impetrauit moratoriã, & sic ius iniquũ cõtra suos creditores, demũ agit contra quẽdam suum debitorem, ille debitor dicit, ꝙ non potest cõueniri: quia ipse est creditor ipsius, & sic ius iniquũ retorquetur contra eũ, per.l.si quis iniquũ.ff.ꝙ
2 quisq; iuris, vbi dicitur † quòd contra impetrãtem ius iniquum fit retorquutio etiam, quòd eo non sit vsus. ille actor negat quòd ille sit creditor, & sic debet procedi. ¶ Fuit conclusum in Consilio quòd quando ille conuentus faciet constare quòd est creditor: quòd tunc possit ius iniquum retorquere.

Decisio.LXVII.

De acquirenda quasi possessione in iuribus incorporalibus.

Summarium.

1 *Quasi possessio acquirenda in iuribus incorporalibus quae requirat.*

Fusarium ad litium maturandum habens quando habeat ius prohibendi alterum volentem facere fusarium in suo.

Actus vnus an sufficiat ad acquirendã quasi possessionem in iuribus incorporalibus.

2 *Quasi possessio non causatur in aduersario per patientiam propter preces.*

Iurium incorporalium quasi possessio nihil releuat, si patientia aduersarij fuit precario vel violenter.

3 *Actor non probans quasi possessionem prohibendi fusarium per praescriptionem vel priuilegium corruit ab incepto.*

Iura ecclesiae incorporalia quanto tempore praescribantur.

Res libere non acquiruntur tempore solo, quo ad prohibitionem nisi seruitute probata.

4 *Praescriptio cõtra ecclesiã est quadragenaria.*

Hospitale gaudet priuilegio ecclesiae.

Vper causa iuris prohibendi fusarium Annuntiatae in loco Agnani per monasterium sanctae Clarae, & illos nobiles de Guindacijs & alios litis consortes: vbi fuit actum per dictos litis cõsortes cõtra hospitale Annuntiantae de Neap. interdicto vti poss. ¶ Fuit dubitatũ vtrum sit probatum in istis iuribus incorporalibus, quòd iure suo prohibuit fusariũ fieri per hospitale, & cũ sciẽtia & patiẽtia oeconomorũ hospitalis. Et quot vicibus fuit facta ꝓhibitio. ¶ Et vtrũ ex pte hospitalis fuit probata possessio faciẽdi fusariũ iuxta aquam Agnani prope ripam terrae hospitalis. Et per quantum tempus praescribatur cõtra hospitale ius prohibẽdi
1 fusarium. ¶ † Et certae primum dubiũ resoluitur per. d. Abb. in. c. cum ecclesia sutrina. de causa possess. & proprie. in. q. illa quę requirant ad acquirendã quasi possessionẽ in iuribus incorporalibus. vbi dicit domi. Abb. in. iiij. colum. quòd primo reqrit exercitiũ illius iuris, scilicet ꝙ in casu nostro actor prohibuerit hospitali, quando voluit facere fusarium, & hospitale acquieuit prohibitioni, & an vnus actus sufficiat, tangit ibi do. Abb. & Anto. de but. in repeti. capitu. fin. de causa possess. & proprie. & Bal. in. l. ij. C. de serui. & aqua. & concludit Abbas ibi, quòd remittitur iudicis arbitrio, sed in casu nostro nõ est probatum nisi de

nisi de vnica prohibitione facta per Pā zinū regalē Algozinū, & sic patientia fuit violentia præcedenti. vt. j. dicetur. ¶Secundò principaliter requiritur sciē tia & patientia hospitalis, vt. ff. de seru. rust. prædi. l. j. in fi. & ibi concordant, & in casu nostro probatur scientia & patiē tia, sed contēplatione cuiusdā comitis & propter prohibitionē Panzini prædi
2 cti: † quæ patientia propter præces, & propter dictā violentiā non causatur in aduersario quasi possessio. per no. p Bal. in. l. ij. C. de seruit. ¶Tertiò requiritur, quòd exercēs prohibitionē, illa vtatur iure suo & non tanquàm alieno sibi concesso, & in veritate dicta prohibitione actor vsus fuit per violentiā de facto, & postmodū hospitale nō acqeuit & exercuit fusariū: & deuētū fuit ad sequestrū iudicis autoritate. Et sic nō ob. prohibitione exercuit hospitale fusarium. vnde nō potest dici, quòd actor fuit in possessione prohibendi, quia illa vnica prohibitio fuit violēter: & paciētia fuit pcario, videlicet præcibus dicti comitis, & sic nō iuuat. vt in. l. j. §. sed & iure. ff. de aqua quoti. & esti. l. j. & fi. ff. de iti. actuq; priua. l. fin. ff. quemad. ser. amit. ¶Et sic cum illa patientia hospitalis contemplatione comitis non fuit volūtaria, sed violenter & posteà præcaria, ista non habetur pro quasi possessione: vt dicit do. An. in repe. c. fi. xxxviij. col. de causa poss. & proprie. & idem dicit in seq. colū.
3 ¶† Et sic concluditur pro attēta possessione hospitalis, quòd exercuit fusariū in loco donato ab antiquo, cum iure fusarij dictus actor nō probat quasi possessionē iuris prohibēdi, prout requiritur. Maximè quod ista facultas prohibendi non est cōcessa à principe, nec probatur de vetusta cōsuetudine vel præscriptione quadragenaria cōtra ecclesiam: vt tenent do. Anto. & Abba. in. c. significante. de appel. & dicit Host. ibi secundùm do. Ant. quod si res sunt liberę, nō acquruntur tēpore solo, quo ad hoc vt aliud prohiberi possit. s. ille q habet ius cōmune pro se, nisi probet seruitutē sibi deberi. bene facit. ff. si ser. vendi. l. si quis diuturno. & ff. de aqua quoti. & esti. l. hoc iure. §. ductus. ff. de aqua pluui. arcen. l. in summa. §. idē labeo. & sic cū exercere fusariū in lacu iuxta ripā prædij hospitalis sit licitum de iure, ista facultas prohibēdi solo tpe nō causatur: sed priuilegio aut vetusta consuetudine. Maximè quia hospitale Annuntiatæ est fundatū autoritate Archiepiscopi Neapo. vt est notoriū, sic requiritur præscri. xl.
4 anno. † quia non minori tēpore contra ecclesiam præscribitur. vt in. c. de quarta. de præscripti. sic contra hospitale, qa hospitale gaudet priuilegio ecclesiæ: vt bene allegat & probat Fel. in. c. de quarta. in pen. col. & seq. de præscri. & Alex. de imo. in. ij. vol. consi. ix. in. j. colum. & ex his sunt resoluta dubia. ¶Fuit pariter votatum, quod hospitale Annuntiatæ absoluatur ab impetitione actorum saluo iure proprietatis, si quod cōpetitur. Matthæus de Afflicto.

Additio. De præscriptione aduersus ecclesiā vide Petr. de Ancha. cōsi. clxxij. numer. iiij. & Steph. Bertrandi parte. ij. consi. cxlvij. numer. xiiij. & ccxliij. num. iiij. & Lud. Bolog. consi. xxxiij. & Repertorium Felini super verbo, hospitale. Et de priuilegio hospitalis. Anchara. consilio. cclij. num. v. & Stepha. Bertran. parte. j. consilio. ccxliij. nume. iij.

Decisio LXVIII.

☞ De venditione terræ designatę limitibus.

✠ Summa.

✻ Summarium. ✻

1 *Terram circundatam finibus, vendēs, an præsumatur omnia secundum fines vendidisse. nu. 4.*

2 *Pretium rei venditæ an potius considerandū quàm quantitas.*

Verisimile id est, quod ex pretio colligi pōt.

3 *Terra vendita cum expressione corporis circunscripti, licet sit maior quantitas, cedit lucro emptoris sine auctorio pretio, secus si numerus est expressus intra fines designatos.*

Vidam creditor in vnc. duodecim executionē fieri fecit virtute sententiæ contra bona sui debitoris super quadā terra, sita ad Monticellū quæ erat dicti debitoris, & instrumentum diuisionis bonorum dicebat, quòd erat decem modiorum, executor dictæ sententiæ appretiauit quatuor modia de terra, & nemus & tertiam partem massariæ & omnia quæ habebat dictus Iacobus vnc. xij. & consignauit illi creditori. Creditor ille vēdidit domi. Carlo pignatello dicta bona, & tradidit pro dicto pretio Vnc. xij. solutarum.
1 † Modo idem creditor vult pro alio debito recurrere ad modia sex de terra restantia dicti Iacobi iuxta instrumētū diuisionis quæ possidenē per hæredes do. Carli. Qui excipiūt, ꝙ ille creditor oīa quæ habuit, vendidit do. Car. nā vidit terrā circūdatā finibus, & secūdùm fines omnia sunt vēdita. ¶ In cōtrarium dicitur, ꝙ non sunt vendita dicto domino Carlo pignatello nisi quatuor modia: quia. iiij. modia fuerūt per executorem appretiata & consignata. Sed in veritate non est sic. Imo fuerunt appretiata. iiij. modia, & nemus & omnia quæ habuit ille Iacobus de cortona debitor. Et maximè quia pretium
2 correspondet rei venditæ. ¶ † Vnde præsumendum est in dubio, quòd ex pretio colligitur, ꝙ omnia fuerūt vendita pro vnc. xij. quia tantū videtur iustum pretiū dictorum bonorū illo tempore: quia poti⁹ cōsideratur pretiū rei quàm quantitas terræ: vt dicit Ioā. And. in regula inspicimus. in. vj. & Bal. in. l. Is qui in. iiij. char. & col. ff. de adoptio. & dicit Bald. in rubric. de cōtrahen. emp. quòd id est verisimile, quòd ex pretio colligi potest. l. j. ff. de reb. dubi. & in. l. j. ff. de superfi. Lucas de pen. in. l. j. C. de vend. re. fis. cum pre. co. libr. x. vbi essemus in dubio, quòd non est dicendum, imo in casu claro quòd quicquid habuit ille Iacobus, fuit venditū. Et pro hoc facit decisio illa posita per Bal. in rubric. de cōtrahen. emp. circa fin.
3 † quæ vult, ꝙ quādo venditor vendidit terrā, incipiē do exprimere ipsam speciē seu corpus videlicet terrā modiorum. iiij. licet reperiatur, ꝙ sit plus, non propterea debet augeri pretium, & totu cedit lucro emptoris: si autem venditor incipit exprimere numerum dicendo vendo. iiij. modia terræ iuxta tales fines, tūc quicquid est intra fines exceptis. iiij. modijs est venditoris. ¶ Hanc decisionem approbat Pau. de cast. in. l. iulianus. in §. si titius fundum. ff. de actio. empt. & videtur text. in. l. si venditor. ff. eod. tit. approbant etiam doc. maximè Ioan. de imol. in. c. ij. de donatio. & Oldra. in cōsilio. cxcvij. & in consilio. ccxxxij. idem Alexand. in. j. volumi. consilio. cxxxiij. & in. ij. volumine consilio. cxx. & in cōsilio. cxxvij. & in. iiij. volumi. consilio. viij.
4 ¶ † Fuit ergo per sex Docto. de Consilio votatum, quòd in illis sex modijs nullum ius competit actori: tū quia sunt comprehensæ in nemore vendito: tum quia omne & totum & quicquid habuit

habuit Iacobus debito in illo loco de Monticello, fuit appretiatum vnc.xij. & vnc.xij. venditum. Item quia id est verisimile attento ipso pretio: vt.s.dictum est: tum etiam quia vendita fuit terra, quae clauditur per confines, & in finibus includitur illa.vj.modia: & sic do. Hector pignatellus filius dicti Carli.venit absoluedus. duo doctores quos taceo, sequentes eorum conscientiam, vt dixerunt, fuerunt in voto contrario. ¶Sed sententiatũ fuit per sacrum Consilium.vt.s.conclusum est.

Decisio. LXIX.

De testamento filiaefa. quae patrem instituit haeredem, & de maritalibus blanditijs.

Summarium.

1 *Testamentum ab incipiente mori factum, & sigillatum in absentia testatoris an validum.*

Statutum vel consuetudo quod testamentum in scriptis posit in absentia testatoris sigillari, an valeat.

2 *Mulier donans viro ob nimiam reuerentiam & subornationem, an contra eius voluntatẽ praesumatur donasse vt legatum corruat.*

3 *Notariatus autoritas praesumi facit pro testamento.*

Clausula codicillaris quid operetur.

4 *Blanditiae maritales multa à credulis vxoribus extorquent.*

Metus reuerentialis an sit sufficiens ad actus resessionem. Et quid de metu verberum aut minarum.

Legatum metu reuerentiali marito factum per importunitatem, & in alterius dãnum, an rescindatur. nume.8.

5 *Metu tyranni fecisse vel ad eius preces importunas parificantur.*

Preces tyrannorum metũ inducunt. & equiparãtur iussui, qui solent minas ad effectum ducere. secus in alijs, quae contractum non faciunt meticulosum.

6 *Precibus compelli quis potest.*

7 *Blanditiae maritales quando habeant dolum annexum: & an liceat marito blandiri vxori.*

8 *Dolus per varias cõiecturas ex qualitate facti percipitur.*

9 *Testamentum valere pro parte, & pro parte non, an & quando per sententiam iudicis fieri posit.*

10 *Iudex potest testamentum quo ad vnum legatum declarare nullum, & in reliquo validum.*

Q Vędam domina Catharina carrafa vxor Scipionis buczuti filia Franciscelli carrafae fecit testamentum, & multa legata fecit de dotibus suis, ex quo non habuit filios, & dictum patrem suum fecit haeredẽ, &.d. viro suo legauit infrà medietatem dotium: ac legauit medietatem proprietatis domus sedilis nidi, ex quo vsusfructus fuit reseruatus in donatione, quã fecit sibi dictus eius pater. 1 † Ea mortua oritur lis de viribus testamenti, cõditi per dictam Catharinam inter Franciscellum & Scipionem. Franciscellus dicit testamentum non valere ex pluribus. ¶Primò quòd illa sua filia quando fecit assertum testamentum, non erat in suo sensu & incipiebat mori. ¶Secũdò quia illud testamẽtũ praetẽdit quod fuit testamẽtũ in scriptis, & nõ fuit sigillatũ in praesentia testatoris, sed in sala absente testatrice, & per consequens nõ valet: vt in.l.si nõ speciali. & in.l.si vnus. C. de testamẽtis. nec statutum vel cõsuetudo valet in contrarium, vt dicit Ang.in.l.ij.ff.de testa. ¶Tertiò quia illud testamẽtũ praesupponit esse suppo-

 situm

ſitum attenta depoſitione iudicis ad eũ tractus qui dicit ꝙ certi teſtes fuerunt ſubſcripti in teſtaméto do. Catharinæ, qui nõ reperiũtur in teſtaméto, de quo agitur. ¶Quartò dicitur quantum ad legatum domus, quòd domus non fuit in veritate legata per dictam Catharinam. Nam dicit frater Thomas confeſſor: & frater Petrus & Antonella teſtes examinati, quòd illa Catharina diſponens de rebus ſuis cum confeſſore,
2 nihil dixit de domo: † & poſtea maritus ſtabat ſuprà caput Catharinę: & poſuit faciem ſuam ſuper faciem Catharinæ, & bis requiſiuit rogãdo ipſam Catharinã vt vellet ſibi domũ relinquere, & ipſa nihil reſpondit. & Scipio prædictus dicebat. Seriue notario che me laſſa la caſa. Et tãdé notarius eã interrogauit, & illa mouebat caput: & tãdé precibus importunis Scipionis qui ꝑ ingannũ & dolũ intrauit camerã: dicta teſtatrix dixit, ꝙ ſic. Et multæ aliæ cõiectu ræ adducũtur, ꝙ teſtamentũ illud non fuit cõditũ de volũtate Catharinę. Ex parte Scipiõis ad cõualidationem teſtamenti adducit̃ fides notarij & ſepté te-
3 ſtiũ, qui ſubſcripſerũt in teſtõ. † Vnde præſumendũ eſt pro teſtamento ꝑpter autoritaté notariatus: vt in l. eũ precibus. C. de proba. vt dicit Alex. in iij. volu. in conſi. xxxiij. in ij. & iij. colũ. & in eo vol. conſi. xxxv. ité & teſtes q̃ dicũt, quòd Catharina erat in recto ſenſu tépore teſtamenti prædicti: in quo teſtõ eſt clauſula codicillaris, quæ operatur, ꝙ videntur rogati in teſtamento hæredes ſcripti, vt ſi teſtamentum ſit minus ſolenne, ſoluant legata in eo cõtenta, vt ſeruetur mens teſtatoris vt no. in l. in lege ex teſtamento. C. de fideicommiſsis cum alijs allegatis per Alex. in j. volu. conſil. xxvj. & in ij. vol. conſi. xlij. & in conſi. clij. in prin. & in iij. vol. cõſil. xvij. in vj. col. & in cõſilio. xxxj. in j. col. Et ſi non valet vt teſtamentum in ſcriptis, valebit vt teſtamentũ nuncupatiuũ. vt dicit Paul. de caſt. in l. hæredes palam. verſic. ſed an valebit. ff. de teſta. ¶Fuit viſum omnibus Doct. de ſacro Conſilio, ꝙ attẽta fide notarij & iudicis & teſtiũ, qui ſubſcripſerũt teſtamen-
4 tum, dictũ teſtamentũ ſit validũ, † preterq̃ ad legatum domus, ex quo dictũ legatum fuit factũ per vxorem ob nimiã reuerentiã mariti ſtãtis ſupra eius caput, concurrentibus eius importunis precibus & blãditijs in dãnum & preiudicium Frãciſcelli patris. ¶Vnde ſicut actus reſcinditur ſtãte metu reuerétiali, vel metu verberũ, vel ſtãtibus minis, vt dicit Barto. in l. j. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non datur. Do. Abbas in c. cauſam matrimonij. de off. deleg. & Bar. & Alex. in l. interpoſitas. C. de tranſact. Ita etiam reſcinditur illud legatum metu reuerentiali marito factũ cõcurrentibus importunis precibus mariti in damnum alterius. Nam
5 iſta æquiparantur † eſſe factũ cum metu tyranni, vel ad eius importunas preces: vt dicit Innoc. in c. petitio. de iureiuran. & Barto. in trac. de tyrannide. in vij. q. & preces iſtorum æquiparantur iuſſui. vt dicit gl. in l. j. in princ. ff. quòd iuſſu. & gl. in l. j. C. ſi rector prouinciæ. & glo. in cle. j. in verbo, optimum. de reſti. in integ. Bal. in l. fi. §. neceſſitatem. C. de bo. quæ lib. Bald. in l. ſi mandato. C. ꝙ cum eo. Et firmat Ludo. in l. penulti. ff. de condi. ob turpem cauſam. ¶Nec ob. quòd preces importunæ non æquiparantur metui, vt dicit Abb. in c. cum inter. R. de elect. & in c. ij. quòd met. cau. niſi in tyranno & in ſolito ducere minas ſuas ad effectum: vt etiam dicit

dicit Alexan.in.iij.volu.consilio.xvj.&
And.bar.in.c.j.de offic.delega.¶Quia
dico ꝙ præterquã in tyranno importu
næ preces nõ sufficiunt ad faciendũ cõ
6 tractum meticulosum,† Sed bene se-
quitur,ꝙ quis dicatur cõpulsus mediã
tibus precibus.vt dicit Inno.in.d.c.cũ
inter.R. Et sic comprehenditur, quòd
non fuit libera & absoluta voluntas te-
statricis relinquere domum marito.
Sed eius importunæ preces fuerunt
causa relicti.¶Nec obstat.l.fi.si quis ali
quem testa.prohi.vbi licet marito blan
diri vxori simpliciter.& istæ blanditiæ
possunt dici bonus dolus: vt in.l.j.§.
non fuit.ff.de dolo.¶Quia ad hoc re-
spondetur ex quo maritus sciebat vel
scire debebat, quòd hæc domus erat hę
reditaria patris dictæ Catharinæ,& iã
voluerat dicta Catha.secundùm testi-
monium confessoris, quòd pater eam
haberet. Sed maritus fecit ei importu-
nas preces: istæ preces, si valuisset reli-
ctum, inducerent damnum ipsi Franci
7 scello:† vnde ista malitia Scipionis in
intrando occultè per aliam portã, quan
do volebat facere testamentum:& ro-
gando vxorem suam, vt relinqueret do
mum sibi importune habent annexum
quasi dolum.vt colligitur ex dictis per
Bald.in.l.quæ fortuitis.C.de pign.act.
extendunt in præiudicium Franciscel-
li.¶Item quia clam & occultę intrauit,
quando voluit facere testamentum nõ
permittendo, quòd ibi essent consangui
nei dictæ Catharinæ ex parte patris, vt
posit dictæ Catharinæ persuadere, ad
sibi relinquendum domum prout fe-
cit: vnde non potest negari, quin ipse
Scipio non fuit dolo versatus, vt dam
nificaret socerum suum in dicta domo:
quam relinquere disposuerat suo pa-
tri: sed propter eius preces & persua-
siones euenit damnum dicto Franci-
scello, propterea dicitur in dolo fuis-
se: vt dicit text.in.l.cum quis.ff.de do
lo. Et hoc expressè tenet Angel.in.l.j.
C.si quis aliquem testa.prohibuerit.
8 ¶† Et sic non obstat.d.l.fina.quæ vult
quòd si maritus in blanditijs vsus est
dolo, vt sibi vxor relinquat, non valet
relictum. Et sic cum hic nedum fue-
runt blanditiæ, sed importunæ pre-
ces & persuasiones, & interfuit do-
lus, vt percipitur ex varijs coniectu-
ris ex qualitate facti, vt dicitur in.l.j.
ff.de exceptio.doli. ¶Sacrum Consi-
lium fuit in voto, quòd legatum præ-
dictum de medietate domus, quò ad
proprietatem solùm annulletur, & re-
maneat testamentum & legata in eo
contenta. In cæteris succedat mona-
sterium sancti Domini.quod fuit hæ
res institutum à dicto Franciscello.
¶Nec videtur absonum, quòd testa-
mentum valeat quo ad institutionem
9 & quo ad certa legata non: † quia
hoc potest fieri per sententiam iudi-
cis, vt dicit expressè Baldus in.l.j.C.
de sacro sanct.eccle. Et patet in.l.nam
& si parentibus.ff.de inoffic.testa.in fi-
ne.& per transactionem vt in.l.contro-
uersia.ff.de transac. Et hoc verum ex
postfacto non ab initio, vt dicit Bal-
dus in dicta.l.nam & si parentibus.
¶Et sic hoc potest facere iudex per sen
tentiam ex postfacto, vt ibi: sed de
per se à principio non potest testamen
tum pro parte valere & pro parte non
vt in.l.si ergo.de iniusto rup.& in.l.
ius nostrum. ff.de regulis iuris.& in
l.nam absurdum cum concor.ff.de bo
nis libertorum. Et ideo Baldus. in .l.
cum duobus. C. de inoffic.testamen.
dicit testamẽtum posse per sententiam
pro pte rescindi, & pro parte cõfirma-

10 ri.† Itē quod iudex posſit teſtamentū quantū ad vnū legatum declarare nullum: & quantū ad reliqua legata validū patet: quia ſi conſtat, ꝙ vnū legatū fuit factū per vim, & alia legata nō fuerunt per vim facta, illud quòd fuit p vim eſt nullum, & alia remanet ſecundū Bald. in.l.j.ij.colum.C.ſi quis aliquem teſta. prohibue.& eſt tex.in.l.j.in verſi.ſed ſi legatum.ff.ſi quis aliquem teſta.prohi. & tenet Ange.in.l.fina.eo.titu. Et ſic in caſu noſtro illud legatum domus fuit factum ad perſuaſionem & dolo interueniente. Ideo fuit iudicatum nullum: & alia legata ſunt valida, quia ſine dicta p ſuaſione. & ſic ſententia fuit ſecundùm veritatē & iuſtitiam & æquitatē & bonitatem ſacri Conſilij lata. Matthæus.

Additio. De blāditijs & minis maritalibus vide Steph. Ber trand.parte.j.conſil.cccxxxvij.nume.x. & parte.ij.conſi.cccxiiij.nu.ij. & Hippoly.de marſil.ſing.ccccccxlv.incipiente, aduertant. & in pract.§. diligenter. nume.lxxxviij.

Deciſio.LXX.

De expenſis reficiendis in proceſſu nullo, ratione inuaſionis patriæ ab hoſtibus.

Summarium.

1 *Geſta iudicialiter tempore incurſus hoſtium ſunt nulla.*
Actor an teneatur ad expenſas quæ nunc non poſſunt liquidari.
2 *Expenſæ litis probantur per iuramentum.*
Expenſæ procuratoris & aduocati an veniāt reficiendæ in cauſa iterum mota propter nullitatem proceſſus.
Aduocati labor conſumptus ratione litis longioris ſatisfaciendus.
3 *Proceſſus tempore tyranni factus omnes reficit expenſas.*
4 *Baldus in.l.dos.§.cautionem declaratus.*
Expenſæ reficiuntur data proceſſus nullitate.
Inſtantia perempta proceſſum annullat.

Dicitur,† quòd proceſ- 1 ſus eſt nullus & omnia acta: quia facta tēpore inuaſionis Regni. p no.in.l.decernimus.C.de epiſco.& cle.& Bar.in tracta.de tyrannide. Actor videns pceſſum nullū tempore Regis Fer.ſecundi iterū incipit dare libellum ſuū, reus opponit quòd reficiantur expēſæ primæ litis, in qua nondum erat lis conteſtata, actor non negat litem inceptā tunc, ſed dicit, ꝙ nō teneatur ad expenſas: quia nō poſſunt liquidari nunc, ideo procedatur in cauſa, & quādo liquidabūtur, offert ſoluere. Dicit reus, ꝙ expenſæ iſtæ poſſunt nūc liquidari per ſuū iuramentū. per gl.in.c. dilecti & ibi Io.and.& Abb.ſicu.de fo. compe.per tex.in.l. ſancimus.C.de iu-
2 di.† vbi expēſæ litis probantur per iuramentū. Dicitur etiā, ꝙ non debēt refici expenſæ procuratoris & aduocati: quia remanent aduocati.& ſolū ratione mutationis iudicij reficiuntur iſtæ expēſæ ratione longioris litis, & ſic non reficiūtur iſtæ expenſæ in aduocato procuratore, per doctrinam Bart.in.l.edita.C.de edendo.¶ Ego dicebā, ꝙ iſtæ expenſę in aduocato & procuratore, quātùm tangit eorum labor in illa lite, debent refici, prout taxabitur in arbitrio ſacri Conſilij: quia illæ labor eſt cōſumptus: quia
3 ratione longioris litis, † & ideo debet refici, ſicut aliæ expenſæ factæ in illo pceſſu nullo ratione: quia factus tempore Tyranni.¶ Omnes fuerūt in iſto voto, Præter duos dominos de Conſilio, qui dixerunt, ꝙ non deberet fieri condemnatio in expenſis. p id ꝙ dicit Bal: in.l.eos.§.cautionē.de appel.in.ij.col. vbi

vbi dixit ꝙ qñ quis succumbit ex facto proprio, in quo nõ põt prætendi error, siue sumus in causa principali, siue appellationis, semp debet in expensis condemnari. † Sed dicto actori notorius error põt imputari. iuxta l. barbarius. de offi. præsi. & super hoc multa verba fuerũt prolata. Sed fuit replicatũ, ꝙ Bald. loquitur de errore in causa interueniente. Sed in casu de quo agitur, est allegata nullitas processus, & non fuit aliquid replicatum de errore, & ideo debent refici expensæ, vt habetur in c. finem litibus. cum concor. de dolo & contu. per Innoc. vbi data nullitate processus quia perempta instantia reficiuntur expēsę.

Decisio. LXXI.

De alimentis carceratis præstãdis.

Summarium.

1 *Debitor qui carceratus qui nõ habet vnde se alat, & quem creditor recusat alere, an possit per iudicem liberari simpliciter.*

2 *Carcerati debitoris sumptus fieri debent per creditores.*

Carcerati pauperes pro crimine à fisco aluntur.

3 *Captus debet sibi facere expensas, aut est à suis alendus.*

4 *Carceratus pauper qui non alimentatur à creditoribus, quod remedium habeat.*

Consuetudo turpis non approbanda.

FVit dubitatum, 1 † si debitor ad instantiam creditorũ fuit positus in carceribus, & stetit ibi per aliquod tempus: deinde ipse carceratus vociferat ꝙ nõ habet vnde se alat, & petit ꝙ prouideatur sibi de alimentis. iudex mãdatum facit creditoribus, quòd ei præstent alimenta, illi non comparẽt. ¶ Vtrũ iudex possit ipsum liberare simpliciter absq; fideiussore, cum illam fideiussionem non inuenit. ¶ Alexand. de imol. post Barto. in l. sanctum. ff. de rerum diui. dicit, quòd iudex potest eũ liberare. allegat glos. in. l. fina. in verbo, agnoscere. C. de ero. milit. anno. lib. xij. & istam glo. allegat etiã Areti. in. §. fi. insti. de act. Dicitur, ꝙ Rayne. de for. hoc dicit in l. iudices. C. de episc. audi. Sed in veritate illa gl. hoc nõ dicit. ¶ Et 2 † ideo Ange. in. l. minimè. C. de appel. dicit ꝙ sumptus debent fieri per creditores: sed non dicit, quòd si nõ facit, potest iudex ipsum liberare. bene, de iure carcerati pro delicto, si sunt pauperes, recipiunt expensas à curia, vt legitur & not. in cõsti. Regni, humanitatẽ, de his qui fid. dare pos. Et idẽ dicit glo. in d. l. fi. ꝙ expensæ debẽt fieri per illũ, qui facit eũ custodiri vel carcerari, & non dicit, ꝙ si non facit iudex potest eũ libera re. Et dicit Lucas de penna ibi, 3 † ꝙ captiuus debet sibijpsi facere expensas. vt ff. de re iudi. l. si victum. & ff. ad l. aquil. l. quemadmodum. §. magistratus. & de regula. c. ne religiosi. & in auten. vt cũ de appellatione cognoscitur. §. si vnum & in auten. de incest. nup. §. si non contigerit. in quibus probatur, ꝙ à suis alendus est. ¶ Et dicit, ꝙ in Regno expeditum est, ꝙ si habet de suo sibijpsi facit expensas, aliàs expensis curiæ, vt in dicta constitutio. humanitatẽ. Sed illa cõstitutio loquitur, quãdo est carceratus pro causa criminali. Et ibi vide Lucam de penna, qui multa dicit de diligentia 4 custodis carceris habenda. ¶ † Et propterea fuit dictum, ꝙ si ille carceratus est pauper, & non habet vnde se alat: & sumus in causa ciuili, & creditori non potest fieri executio pro alimentis, debet carceratus petere beneficium cessionis bonorum. & liberatur iuxta nota. in §. fina. institu. de actionibus. ¶ Et sic ista

quæstio voto omnium fuit decisa, nec dubitet aliquis de consuetudine allegata: quia illa consuetudo nō est legitimè probata, nec eam vt turpem approbat Consilium, maximè in hoc casu, stante ista paupertate notoria, per ea quæ notant docto. maximè Iason in. d. §. fina. Matthæus de Afflic.

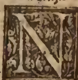
Additio. Super alimentis carcerato præstandis, vide Guidonem papæ decisio. ccxj. & cccccxlviij. in suis decisio. Delphinatus.

Decisio. LXXII.

De contractus emphyteutici simulatione & de probatione super eo.

Summarium.

1 *Emphyteusis in fraudem iuris congrui concessa, an præsumatur simulata. nu. 9.*
Alienatio per contractum emphyteuticum facta, non præbet vicino ius congrui.
2 *Contractus emphyteuticus quando, & ex quibus præsumatur factus in fraudem iuris congrui.*
3 *Testis deponens de venditione totius, an tacitè includat medietatem altero teste de medietate deponente, & an sint singulares. numero. 5.*
Breuitas temporis fraudem præsupponit.
4 *Emphyteusis quæ conceditur cuius summa requirat ingressum.*
Expressa plus mouent.
6 *Testes duo contestes in probatione actus ad minus requiruntur.*
Testes quando dicantur singulares.
7 *Testis referens se ad scripturam, non facit aliam probationem, quàm quæ continetur in scriptura.*
Testes singulares non probant.
Contractus emphyteuticus de sui natura requirit scripturam, & contra eum facienda est probatio per scripturam.
8 *Simulatio contractus quo casu in scriptis probanda.*
Pecuniā pro intratura an liceat dare in contractu emphyteutico.
Mutatio propositi pœnam quā à principio locum habebat non arguit.
9 *Statutum prohibitorium in certo casu cum pœna, an sufficiat, quòd à principio seruetur, licet ex postfacto mutetur propositum.*
Pretij interuentio emptionem causat & venditionem.
10 *Attenditur quòd est in veritate, & non quòd partes sibi fingunt.*
Materia. l. quæritur. ff. de sta. ho. pulchrè per totam decisionem tractatur.

Ardus Andræas frō da: † quandā terram valoris ducatorū. clxxx. per contractū emphy. recepit à quodā priuato, & soluit pro intratura ducatos cētum, pro annuo canone tarenorum. xvij. cū pactis emphyte. & cum potestate affrancandi in simili vel meliori situ, & posteà infra quinq; menses Nardus Andræas & ille dominus directus conueniant, ꝙ affrancatio fuit in pecunia, & sic Nardus Andræas soluit restantes ducatos. lxxx. ¶ Modo quidam vicinus dictæ terræ petit dictam terram iure congrui, dicens illam in emphyteusim concessionē fuisse factam in fraudem iuris congrui, & simulatè fuit facta cum rei in veritate fuit venditio, licet apparēter fuit contractus emphyteuticus: in quo cōtractu emphyteutico iuxta cōsuetudinē Neapo. non habet locum ius congrui. ¶ † Et 2 ad ostendendum de dicta simulatione adducitur. ¶ Primò ꝙ plus est in quantitate quàm sit in specie, vnde præsumitur siue iudicatur de quo magis participat. l. quæritur. ff. de sta. ho. l. legatis. §. si vnus. ff. de lega. iij. bene faciunt not. per Bartol. in. l. Aristo. ff. de dona. per Bald.

Bal.in.l.j.C. de rerū permu.& in præludijs feudorum per doct.in.c. ad quæstiones.eod.titu.& sic quod fuit venditio.¶Secundò adducitur dictū duorum testiū,dicentiū de dicta simulatione,verùm vnus dicit,ꝙ tota fuit vēdita, alius
3 dicit de medietate vendita,† & ille qui dicit de tota re vendita; videtur dicere de medietate:iuxta ea quæ no.per Alexād.in.l.j.§.si stipulātī.ff. de verb.obli. ¶Tertiò adducitur, ꝙ intrà breue tempus fuit facta affrancatio,& sic præsumitur ex breuitate temporis fraus. vt in.l. si ventri.§.corum.ff.de priuilegijs creditorum. Bald.in.l. fina.C. depositi.& in.l.pro debito.C. de bonis autoritate iudi.posi.& in.l.pacta nouissima.C.de pact.no.per Bar.in.l. post contractū.ff. de dona.¶In contrariū adducitur,quòd nihil cōstat de simulatione. ¶Primo qa licitū est in cōtractu emphyteutico dare aliquid pro intratura:.vt dicit glos.in
4 c.potuit.de locato.¶Ité† quia si res valet centū,potest concedi in emphyteusi cū intratura de quadraginta, secūdùm Albe.de rosa.in.l. ij.C. de iure emphy. & ibi Iason dicit cū intratura de sexaginta. ¶Item illud quod dicitur in.d.l. aristo.& in similibus locis procedit in dubio. Sed vbi est expressum,ꝙ sit permutatio,nō obstat quod sit plus in quātitate,quā in specie,quia attenditur id, quod expressè actum est.Ita dicūt Barto.& doct.in dictis locis: & sic non obstat primū fundamentum.¶Nec ob.dictum duorum testium loquētium de simulatione:quia illi testes sunt singulares ex quo deponūt de vno cōtractu: & vnus dicit, quòd vēdita fuit tota terra:
5 alius ꝙ medietas,† & sic sunt singulares in prædicamento quantitatis ipsius terræ vt dicit Bald.in.l.testium. C. de testi.& per consequens redduntur singulares, & non probant capi.licet causam de proba.capi.bonæ. de elect.cum simi. Et ad probandum actum ad minus duo testes contestes requiruntur: vt in capi.licet ex quadam.de test.l. iurisiurādi.C.de testi.vnde cum vnus deponat de venditione medietatis terræ, 3
alius de tota terra & de vno facto deponunt:dicuntur singulares:vt videtur in nui in quodam consilio Alexand. in.ij. volu.consi.lxiij.incipiente, visa consultatione &c.& not.Bald.in.l.j. C.de testa.& in.l.actor, C. de proba.& doct.in dicto.c. licet ex quadam. & do.Ant.in cap.cum olim.de accusa. Alexan.in.iiij. volu.consi.iij.in.v.col.¶ Præterea dicit Alex.de imo.in.j.vol.consi.xviij. incip.
6 viso processu † ꝙ illud quod dicitur, ꝙ in maiori summa inest minor in testibus,non procedit in contractu facto ex causa onerosa:vt in.d.§. si stipulanti. & in.l.fi.ff.locati.Item dicit idem Alex.in consil.cxviij.incipiente, in causa & lite &c. ꝙ si vnus testis deponit, ꝙ res fuit vendita vel concessa pro decē, alius dicit,ꝙ fuit pro.xv.sunt singulares, & nō probant:quia agitur de probando certū actum, & non agitur de probando aliquid in vniuersali: vel aliqd in genere. allegat Ioan.and.& alios post eum in.c. j.de arbitris. lib.vj.in nouella, & alias cotas: vt ibi per eum. ¶ Præterea vnus ex dictis testibus,vel ambo referunt se
7 ad instrumentum,† vnde non facit aliā probationem, quàm quæ continentur in scriptura,vt dicit Alexand. in.ij. volumi.consil.cxxxiiij. in.ij. colum. vnde cum aliter dicat scriptura, ad quam se refert testis, non facit aliam probationē,quā quod cōtinetur in instrumēto. ¶Vnde fuit mihi visum,& maiori parti dominorū de Consilio, quòd dicti duo testes sunt singulares,& nō ꝓbant:ma-

ximè cum adducantur ad probandum simulationem contractus emphyteutici, qui secundum magis communé opinionem est contractus, qui de sui essentia requirit scripturã, vt notãt doctores in.l.j.C.de iure emphyteuti.& Imo.in
8 capitu.potuit.de locato.† quo casu debet probari simulatio in scriptis: vt dicunt Barto.& Bald.in.l.generaliter.C. de nõ numera.pecu.¶ Nec obstat, quòd illi duo testes referũt se ad scripturam simulatam, quia nõ deponunt de tenore, & sic non probant tenoré iuxta not. in capitu.cum olim essemus.de priuilegijs.¶ Nec ob. quòd vltimo loco diceba tur de affrãcatiõe in pecunia post quatuor menses. Quia mutatio voluntatis contrahentiũ soluit obiectum. vnde dicit Bart.in.l.cætera.§.fin.ff.de leg.j.ꝙ si statutũ dicit, quòd nullus ponit emere frumẽtũ in platea, nisi pro suo vsu, si aliquis tenet frumentum pro vsu suo. Si postea mutato proposito non cõuertat in causam, vsus, non incidit in pœnam: & sufficit, quòd à principio emit in causam vsus. idem voluit Bald.in.l. vnde quærit.ff.de exerci.& Io.de ana. in.c.significauit.vj.col.de iudæis.& Felinus in.c.ij.de cõstitutio.in vltima colũ.sic in proposito à principio fuit facta concessio cũ potestate affrancãdi in simili vel meliori situ: & sic cum proposito dãdi excambiũ, licet posteà dedit in pecunia nõ ex hoc iudicatur cõtractus
9 simulatus.¶ † Vnde fuit cõclusum per maiorem partem dominorũ.ꝙ Nardus Andræas debet absolui, & sic fuit lata Regia sententia, licet Ioã.baptista brãcatius & do.Ant.de Alex.fuerint in voto, ꝙ Nardus Andræas condemnetur iure congrui ad restituendũ medietaté dictæ terræ. Et ego putaui ipsos bñ votasse: quia licet contrahentes dictũ contractum appellauerunt emphyteuticũ, tamen ratione ꝑtij interuenientis quãtum ad medietatem videtur, ꝙ sit emptio & venditio: qa vbi ꝑtium interuenit, dicitur emptio & venditio, vt dicit gl.in.l.fi.C.de prædijs curia.libro.x.& Bald.in.l.ex conuentiõe.C.de pac.& in l.cũ dotem.C.de iure do. nec est in consideratione quòd partes appellent eum
10 cõtractum emphyteuticũ. † quia attẽditur id quòd est in veritate, & nõ prout partes appellant cõtractũ, vt dicit gl. in.l.j.§.j.in verbo, agendo.ff. de superficiebus. quàm ad hoc allegat Bar. in disputa. sua publicauus, sic etiã dicit Bar. in l.j.C.de iure emphy. quòd nõ est curandum, quo nomine cõtrahentes appellãt contractum cum similibus allegatis per Alexan.in.ij.volu.consi.vj.in prin. quia per nuncupationem contrahentium nõ potest mutari veritas ipsius contractus, vt in iuribus allega.per Alexã.in.ij.volu.consilio.lxxxiij.incipiente, visa facti narratione in.iij.col.versi.& licet contrahentes &c. Matthæus de Afflicto. V. I. D.

Decisio.LXXIII.

De redhibitoria per resolutionem cõtractus conditionalis lapso termino.

Summarium.

1 *Redhibitoria an habeat locũ lapso termino conuento de modico.*
Tempus modicũ an veniat in consideratione in conditione.
Inesse videntur quæ incontinenti fiunt.
2 *Modicum dicitur iudicis arbitrio, nec in modicis est vis facienda.*
Transgressor mandati tempore limitati an dicatur qui in modico transgreditur.
3 *Conditio causalis adueniente die deficit, & committitur stipulatio.*
Conditio infra tempus implenda an post expressum

pressum tempus impleri possit.
4 *Tempus taxatũ renuit implementum lapso termino.*
Doctoris dictum secundum legem, quam allegat intelligendum.
5 *Conditionem elapso die non sufficit posteà euenisse.*
Dispositio conditionalis si deficit in primo actu an tota corruat.
6 *Tempus pro tempore quãdo poni non possit.*
Temporis peccatum quo casu sit peccatum formę.
7 *Redhibitoria an habeat locum in promissis qualitatẽ rei concernentibus non seruatis.*
Tempus omne computatur de momento ad momentum nisi aliter reperiatur in iure.
8 *Laudum post diem cõpromissi latum per vnũ momentum an valeat.*
Conuentionis lex seruanda.
Prætor voce diuina dixit, pacta seruabo.
9 *Redhibitoriam impugnans quid probare tenetur.*
Aduocati in causis dubijs concordiam tractare debent.

EMptor cuiusdã
1 seruæ † lite pendente super redhibitoria conuenit cum véditore, quòd si ancilla non habuerit menstrua. J. xl. dies teneatur venditor recipere seruam depositatam, & soluere duc. xl. pro ptio, alias cessat redhibitoria: euenit, ꝙ ancilla. J. xl. dies non habuit menstrua. Sed ipsis elapsis post duos dies habuit menstrua: & hoc propter remedia sumpta. ¶ Quæritur vtrum sit commissa stipulatio si cõditio deficit, vel possit impleri infrà modicũ tépus, scilicet duorum dierũ. ¶ Videt prima facie, ꝙ infrà modicum tps veniens méstrua mulieri post tps. xl. dierũ dicitur satisfecisse cõditioni ꝑ id ꝙ no. Bald. in. l. j. vlt. col. C. de oper. lib. & faciũt not. in. c. potuit. de locato. no. Bald. in. l. j. de insti. & substi. sub condi. fa. ¶ Item quia ea quæ incontinenti fiunt videntur inesse. l. lecta. ff.
2 si cer. pet. l. petẽs. C. de pac. ¶ Item † q̃a modicũ dicitur iudicis arbitrio. l. cõtinuus. ff. de ver. ob. ¶ Et de his modicis nõ est faciẽda vis, vt dicit gl. in. l. scio. ff. de in integ. resti. & in. l. in rebus. §. possunt. ff. cõmoda. vñ dicit Alex. in. ij. vol. cõsi. xxv. in fi. ꝙ non dicitur trãsgressor mandati limitati tpe, si in modico tpe transgredit. bene facit ꝙ no. Bal. in. l. fi. C. de edi. actio. bene facit tex. in. l. si q̃s in graui. §. si cõditioni. & ibi Bal. ff. ad silla. vbi si hęres nõ impleuit cõditionẽ. J. diem implendi. potest posteà implere post diẽ si processit: quia nõ potuit ꝓpter ꝓhibitionẽ legalẽ. ergo multo fortius si propter ꝓhibitionẽ naturę non impleuit, põt implere pòst si natura ꝑ-
3 mittit impleri. ¶ † In cõtrariũ facit, q̃a euenięte die fuit defecta cõditio casualis, & sic fuit cõmissa stipulatio: vt in. l. in illa. in. l. hoc iure. ff. de verb. obli. not. Bal. in. l. j. de insti. & substi. sub cõdi. fa. ¶ Secũdò q̃a cõditio implenda. J. tẽpus põt impleri post tps expressum: vt dicit Bal. in. l. si plures. C. de condi. inser. bñ facit ad hoc. l. thais. §. intrà certa tpa. ff. de fideicõ. liber. vbi nõ admittit ad implendũ cõditionẽ post tẽpus, vt habeat, ac si esset impleta in tpe, si stetit per eũ qui habebat implere cõditionẽ in tps & nõ impleuit, & sic nõ cõsequitur libertatẽ, licet post tps velit reddere rationẽ & implere cõditionẽ. cõcor. tex. in. l. sticho. §. titius. ff. de sta. li. Et istũ tex. allegat Bar. in. l. in hæc conditio. la. ij. ff. de cõdi. & demõ. Bal. in. d. l. cũ plures: vbi
4 dicit, ꝙ † q̃ñ tps est taxatũ, nõ põt impleri post tempus expressum per. d. §. intra, siue loquamur in conditionibus momen

momentaneis vel successiuis.ar.l.statu liberum.§.scriptum.ff.de lega.ij.¶ Nec ob.ꝙ dicit Bart.in.d.l.hæc conditio in fi.quia verũ est,quòd ad actionem consequendã nõ potest post tempus implere.Sed ad excipiendum sic.¶ Nam hoc est verũ in conditionibus potestatiuis, vt loquũtur leges allegatæ ibi per Barto.& dictum doctoris intelligitur secũdùm legem quã allegat secundũ Barto. in.l.nõ solũ.§.liberationis verbo.ff.de libe.lega.Secus in alia cõditione nõ potestatiua,vt si non exter in tempus,tũc per viam exceptionis nõ sufficit,si post tempus sit impleta,quia per lapsum termini purificata est cõditio:vt in.l.ita sti
5 pulatus.ff.de verb.obl.¶ Itẽ † ad ostendendum,quòd elapso die nõ sufficit cõditionẽ postea euenisse bene facit glo. in.d.§.titius.ibi dum dicit,quòd si rationes serui non reddiderint.ſ.quatuor menses,& steterit per hæredes,au dietur serui,si post quatuor menses:& sic post tempus velint reddere rationẽ: & consequentur libertatem,aliàs si nõ stetit per hæredes non audientur,& si non habebunt libertatẽ quia.ſ.tempus non posuerunt rationẽ.¶ Item pro hoc adducitur illud quod dicit Ange.in cõsilio.cclxxviij.in.j.colum.vbi dicit,ꝙ si dispositio cõditionalis principaliter vel secũdario purificatur,& deficit in primo actu existentiæ & defectus:qcquid autẽ post contingit,non curatur ex quo primo deficit aut primo purificata est totaliter & impleta perfecta omni sua perfectione.ff.de verb.obligatio.l.si ita quis stipuletur.ff.iud.sol.l.cum quærebatur.ff.de arbitr.l.si duo.¶ Item pro
6 decisione adducitur † id quod voluit Bald.in.l.liberti.in.v.colum.C.de ope. liber.quòd quando tempus est de forma contractus,tunc peccatum temporis est peccatũ formæ:& tunc non potest poni tempus pro tempore,quando tempus dat esse rei,ar.ff.de cõdi.ob causam.l.si pecuniam in princ.C.de re mili.l.j.libro.xij.bene facit id quòd dicit Barto.in.l.si vno.§.cum quidam.ff.locati.quòd quando tempus est appositum in contractu:& ex illo tẽpore non resultat aliquod corpus:vt si promitto seruire de mense Martij,tunc non potest seruire de mense Aprilis.Secus est, si resultat aliquod corpus:vt promitto scribere librum hinc ad annum,possum posteà scribere,cum idem sit liber.¶ At in casu nostro nullum corpus resultat ex dicta promissione.ita quòd tempus fuit pro forma.vt dicit Bald.in.d.l.li-
7 berti.¶ † Item ad hanc decisionem adducitur id quod voluit Bald.in.d.l. fina.C.de edi.ac.in ver.deinde nos videmus &c.vbi dicit,quòd quando aliquid dictum vel promissum est per contrahentes,respicit qualitatem seu bonitatem rei,& non seruatur promissum, habet locũ redibitoria.Sed hic fuit conuentum & dictum,quòd si in.xl.dies non habuerit menstrua,resolutus sit contractus.& in.xl.dies non venerint menstrua,merito habet locum redibitoria.¶ Præterea omne tempus computatur de momento ad momentum,nisi aliter repeтiatur in iure.dicit glos.in.l. iij.§.minorem.ff.de mino.not.Ioan and.& docto.in capitu.super eo.de appella.ergo elapso tempore conuentionis inducitur resolutio cõtractus,quia sic partes voluerũt:nec potest fieri purgatio moræ vt ita dixerim:vt dicit Bal,
8 in capitulo.j.quo tempore miles.† Et ideo tempus compromissi est de momento ad momentum,& si feratur laudum per horam post diem cõpromissi non valet laudum:vt dicit Bald.in secundo

cundo volumine consilio.ccclxxij.incipiente,proponitur quòd dictum compromissum &c. ¶ Item iste contractus accipit legem ex cōuentione partium.l. j.§.si conuenerit.ff.depositi.ergo seruādae est lex ipsa conuentionis,vt si infrà terminum non venerunt menstrua seruetur cōuentio,& sic quòd restituatur pretiū.fuit enim quasi vox diuina illa vox ptoris. Pacta seruabo:vt dicit Raymundus de pœna forti.& sic pactis & conuentionibus est standum.l.auia.C. de iure dot.C.de pact.conuen.l.fina.in fin.ff.sol.matri.quoties.cum igitur venditor dicat,ꝙ habuit menstrua in tempore conuento,& non post tempus con-
9 uentum.† & sic debet probare duo,videlicet quòd habuit menstrua & in tempore conuento:vt in.l.eum actum.ff.de nego.gest.l.matrem tuam.C.de probatio.C.de petitio.hæred.l. si post motā litem.l.ei qui.ff.de proba.no.Bart.in.l. nō solum.§.si vt probari.ff.de ope.no. nun.not.in cle.fina.de rescrip.aduocati videntes hāc quæstionē dubiam,ipsam pro concordia tractauerūt expedire. & mihi ista vltima pars visa fuit verior de iure.

Decisio.LXXIIII.

De fori declinatoria nō trāseunte contra singularem successorem.

Summarium.

1 *Exceptio fori declinatoria competens debitori contra creditorem,an obstet singulari successori creditoris.*

2 *Declinatoria fori est exceptio personalis & cohæret personæ.*

Declinatoria fori non transit contra cessionarium,licet obstet cedenti.

3 *Exceptio cohærens rei transit contra singularem successorem.*

Exceptio nō afficiens obligationem sed personam repellens cessionario non obstat.

4 *Cessionarius priuilegiatus in suum forum trahit cedentem.*

Vit excitatum vtrum † exceptio declinatoria fori cōpetens debitori contra suū creditorem 1 obstet singulari successori creditoris, hoc est eius cessionario.¶ Fuit decisum in causa notarij Melchionis,qui agebat contra quendam debitorem sui debitoris iure cesso ex causa onerosa, ꝙ illa exceptio declinatoria quæ cōpetebat cōtra cedentē nō habet obstare ipsi cessionario agenti:q pōt trahere quēcūq: in ciuitate Neapo.Quia declinatoria fori 2
† est exceptio psonalis,& cohæret psonæ,& nō realis:& sic nō trāsit cōtra cessionariū,licet obstaret ipsi cedēti:vt tenet Bal.in.l.p diuersas.C.māda.Bar.in l.si tertius.§.si qs prius.ff.de aqua plu. arc.Bal.in.l.si cū dotē.§.si pater.ff.sol. mat.Bar.in.l.apud celsum.§.apud iulianū.ff.de doli except.Idē firmat Bal. & Ang.expresse in.l.si qs rē.ff.de pecu. 3 qui dicūt,† ꝙ exceptio nō cohærēs rei sed psonæ nō trāsit cōtra singularē successorē:vñ si cū cedēte debet fieri cōpromissum,qa sunt cōsanguinei,nō debet fieri cū cessionario agēti vtili actiōe,Et ideo dicebat Bal.in.l.q stipendia.C.de procu.ꝙ si exceptio nō afficit obligationē,sed repellit psonā,tūc nō obstat cessionario.Idē dicit Bald.in disputatione sua,q̄ incipit,statuto cauetur,ꝙ fenerator,penul char.Dy.in regula.Si qs in ius.li.vj.gl.Ioan.and.in.c.j.de iure pa-
4 tro.libro.vj.† vnde cū notarius Melchion sit Neapolitanus, & agit contra vnum debitorem debitoris sui de costa Amalfię iure cesso ex causa onerosa,licet creditor nō possit cōuenire debitorem nisi

rem nisi in suo foro: tamen cessionarius qui est Neapolitanus qui agendo possunt alios trahere virtute priuilegij Neapoli. illa exceptio declinatoria quae obstabat cedenti non obstat cessionario, quia erat personalis respectu cedentis, quae non afficit cessionarium, & sic fuit conclusum in sacro Consilio. M. de Afflicto. V. I. D.

Decisio. LXXV.

De successione matris in bonis filij etiã post transitum ad vota secũda.

Summarium.

1 *Matri petenti hereditatem filij quid competat, & quid sibi obstet. 3.*
Mater non petens tutorem filio ante bimubatum, an amittat filij successionem.
Mater per asportationem bonorum à domo filij renuntiasse hereditati an videatur.
2 *Tutoris petitio an habeat locum in matre renubente ad pœnã euitandum filijs testamentarios tutores habentibus.*
Mater est tutrix si vult.
3 *Bimuba qualiter filijs succedat.*
4 *Intellectus ad autenticã ex testamento. & l. femina & l. hac edictali. C. de secun. nupt.*
5 *Bimubentium pœna an hodie sublata.*
6 *Pœnæ concernentes fauorem liberorum manent incorrectæ.*

Vgedam Ioannella baudice vxor Pinti de superello, † petit ℘ quarta parte hæreditatem Ioanis Antonij sui filij cuius ipsa erat relicta tutrix testamentaria cũ alijs tutoribus. ¶ Ad excludẽdam matrẽ dicũt fratres, & heredes dicti Ioãnis Antonij seu Angelus eius patrinus & cõtutor: ꝙ mater non succedit filio, quia non petijt tutorem filio antequã transiuit ad secunda vota, vt i n auten. ijsdem pœnis. C. de secun. nup. Item quia post mortẽ filij secreto asportauit bona filij in domum suã: & sic videtur repudiasse hæreditatẽ per. l. si quis extraneus. in prin. ff. de acq. heredi. vbi est tex. ad literã de hoc & ibi Barto. & Io. de Imo. & statim

2 nupsit. ¶ † Replicat mater ꝙ nõ oportebat petere tutorẽ, ex quo filij habebant tutores testamentarios, & sic non perdit successionẽ filiorũ: vt notat in. l. matris. C. ad tertullia. Itẽ vt asserebat ipsa nõ acceptauit tutelã: & mater est tutrix, si vult, vt habetur in aut. matri & auię. C. quãdo muli. tute. offic. fungi pot. ¶ Nec obstat, quòd trãsportauit bona, quia illa transportatio fuit iure permittente vigore testamenti Pinti, & tanquã executrix testamenti. ¶ Item quia iam fuerat confectum inuentarium per alios tutores. Et non apparet, ꝙ in articulis fuit articulatum pro parte cõuentorum de

3 dicta expilatiõe hęreditatis. ¶ † Et ideo fuit votatũ, ꝙ dicta mater admittatur ad successionem pro quarta parte cum fructibus liquidandis, scilicet quo ad vsumfructum iuxta autẽ. defuncto. C. ad tertu. & ꝙ teneatur reddere calculũ cum alijs contutoribus de gestis & administratis per eam de bonis filij: & reliqua restituere. ¶ Et sic patet ꝙ mater quæ transiuit ad secundas nuptias, non succedit filio nisi in vsufructu bonorũ paternorũ, sed in proprietate succedunt alij fratres, vt in auten. ex testamẽto. de secũ. nup. ¶ Et hoc est verũ, quãdo mater trãsisset ad secundas nupt. & posteà morit filius. ¶ Sed si filius morit matre existente viduã, & posteà nubit, bene succedit in ℘prietate & vsufructu ipsa mater q̃ erat vidua tẽpore mortis filij licet posteà nubat, vt probatur in. l. fe-

4 minæ. C. de secũ. nup. ¶ † Et licet text. in. l. mater. C. ad tertu. voluit, quòd mater quæ

ter quæ nupsit post morté filij in bonis paternis succedat, ꝙ ad vsumfructũ, tamen hoc corrigitur per auṫ. de nuptijs. §. cũ igitur. quę vult, ꝙ mater succedat filio pleno iurę, vna cũ fratribus: vt etiã declarat Ang. in. d. l. mater circa fi. C. ad tertu. Tamẽ Ange. ibidem tenet per. §. hinc nobis. in auṫ. de nupt. ꝙ mater hodiæ solũ succedat filio in bonis paternis in vsufructu, siue nubat ante morté filij, siue post, & proprietas est fratrũ, vt patet in auṫ. ex testaméto, & ibi Bal. C. de secũ. nup. & firmat Alexã. in. v. volu. consilio. lxiij. Sed in bonis quæsitis per filium succedit in totum scilicet in proprietate & vsufru. cum alijs fratribus vt patet in. d. auté. ex testaméto. & est tex. in. l. mater. C. ad tertu. & ibi etiam hoc
5 firmat Paul. de cast. ¶ † An autem hodie pœne secũdo nubentis sint sublatæ plenè tangunt doc. in. c. fi. de secũ. nup. Et magis cõmunis cõclusio est, ꝙ pœnæ appositę mulieri scd'ò nubenti post annum fauore filiorum, non sint sublatæ, qa non sunt appositæ in odiũ matrimonij fauore sed filiorũ. hãc tenet Bar. post gloss. ff. de his qui no. in fa. l. l. liberorum. & in. l. j. C. de secun. nupt. & eam sequiṫ Bal. in. d. l. liberorũ. & Pet. de ancha. in repe. c. canonũ statuta. de consti. & dicit Abbas in. d. c. fin. quòd ista opi. tenenda est in iudicãdo. Et ideo pœnæ de quibus in. l. hac edictali. C. de secun. nup. & in auṫ. de nup. §. quia verò hactenus. &. §. si verò. hodie nõ sunt corre-
6 ctæ, † quia illæ pœnæ cõcernũt fauoré filiorũ. omnes verò aliæ pœnæ nõ cõcernentes fauoré filiorũ sunt sublatæ, & in hac opi. resedit Alex. de imo. in. iiij. vol. consil. lxviij. in. iij. col. & consil. cxxxiij. M. de afflicto. V. I. D.

Additio. De pœnis renubẽtiũ vide Pet. de anchara. consi. cclxxviij. ꝑ totũ. Et cõs. xxxviij. nu. viij. & Steph. Bertrã. pte. j. cõs. clxvj. nu. iij. & cõsi. cccxxxviij. nu. ij. & pte. ij. consil. ccclxj. nu. vij. & cõsil. cclxxxiiij. nu. vij. & parte. iij. cõsi. cxxxvj. nuũ. j. & consi. cxcix. nu. iij. &. ccxxiij. nu. iij. & ccxlj. nu. xj. Et an sint hodiæ hæ pœnæ sublatæ vide Pet. de anch. cõsi. xxj. nu. vij. & cclxxviij. nu. iiij. Et Bertrã. pte. iij. cõsi. xxxvij. nu. ij. &. cxcij. nu. ij. maximè de iure cano. Bertr. pte. ij. cõsi. cclxxx. nu. vj. & an perdat ornaméta etiã iussa tradi in casu renubij. Bertrã. parte. ij. cõsil. xxxvj. nu. j. & pte. iij. cõsil. ccxlj. nu. xv.

Decisio. LXXVI.

De legitima filiæ debita in bonis patris.

Summarium.

1 *Legitima filiæ in bonis paternis, vbi sunt infrà quatuor filij qualis & quanta.*
2 *Frater petens portioné suæ sororis habet cõdictionem ex lege contra heredes patris.*
3 *Remedium quale habeat frater pro sororis portiõe, quãdo in tertiũ possessoré res peruenit.*

IN causa Ioannis grilli petentis portioné super castro nouo prouinciæ principatus, tangenté partem Margaretæ suæ sororis filiæ communis patris Roberti domini dicti ca-
1 stri noui. ¶ † Fuit votatum quòd filiæ cõpetit legitima super dicto castro paterno ꝑ dote de paragio, quæ est tertia pars eius quã habitura fuisset ab in testato, si succederet sup dicto castro. Et qñ sunt infrà quatuor filij: vt notaṫ in auṫ. nouissima. C. de inoff. testa. & notaṫ per Bar. in. l. quoties. de hære. insti. & in. c. raynutius, de testa. cũ alijs cõcordã. Sic põt succedere dictus Ioã. grillus ex psõ
2 na suæ sororis. † tñ feudũ ṗdictũ non est publi

est obligatū pro dictis dotibus & legitima. Sed solū habet condictioné ex lege contra hęredes patris. vt est tex. in auf. vt cū de appella. cognoscit. §. ceterū. & tenet Io. de imo. in. l. iiij. ff. ad leg. fal. & in. l. suus quoq;. ff. de hære. insti. Ange. in. l. papinia. §. si conditioni. ff. de inoff. testamen. Salyce. in. l. omnimodo. de inofficio. testamé. & colligitur ex not. per Andr. de Iser. in cōsti. Regni. In aliqui-
3 bus. & in cōsti. vt successionib⁹. † Quid autem si castrū nouum peruenisset ad tertium possessorem, quòd remedium haberet dicta soror Ioā. grilli. & ipse, vt eius hæres, vide infrà in deci. clviij.

Additio. De legitima filiorum & eius deductiōe vide Pe- 1 trū de anchara. consil. cxxviij. nu. iij. & clij. nu. ix. & ccxx. num. ij. Et per Chassaneū cōsi. xxxix. nu. lxxvj. & lxvij. nu. xxviij. & p Stephan. Bertrandi parte. j. consil. cclxij. nume. j. & parte. ij. consil. cxix. nu. j. & cccxj. nu. iij. & parte. iij. consi. vij. nume. ij.

Decisio. LXXVII.

De gestis iudicialiter per barone tempore tyranni.

Summarium.

1 *Principes debitas terras armis reposcētes a b incolis earum malè audiunt, & tyrāni vocantur.*
Acta per barones tēpore tyranni, an sint valida vel ob timorem facta.
2 *Tyrannus est qui Regnum Neapol. sine papę autoritate inuadit.*
Patrimonium beati Petri quod sit.
4 *Barones habēt iurisdictionē ratiōe territorij.*
Animus per quę declaretur.
5 *Facta à tyrannis reuocanda, & non facta à* 2 *iudicibus tyranno subditis.*
6 *Processus facti non contemplatione tyranni sed meriti valent, secus si aliter.*
Modus consulendi principem.
Petitorium & possessorium an sint deducta narrato prius spolio in libello. & postea conclusione restituendæ terræ facta.
7 *Possessio solum restitui petitur in iudicio possessorio.*
Restitutio rei aliud est à restitutione possessionis.
Libelli conclusio attendenda.
8 *Libelli vt soluentur, verba impropriantur.*
Appellatio an suspendat executionem sententię super fructibus in possessorio.
Causa super fructibus non est momentanea.
9 *Executio pendente appellatione non fit.*

Vit satis excitatū † vtrum acta & sentētiæ late per Barones vel eorū officiales, tēpore quo Rex Francorū tenuit hoc Regnum, Si adueniente domino Rege Ferdinādo secundo statim illi barones vt partiales & fideles Regis Ferdinādi & eorū loca & castra adhæserunt, vt fideles ipsi Regi Ferdināndo: de quo actu fuerunt cōmendati per legatum domini papę Alexandri & per literas eiusdé domini papę: in quibus actibus nō nominatur Rex Frācorum sed solū ipsi barones & eius officiales, qui habebāt iurisditionem à domino Rege Ferdināndo: licet per timoré & impressionem erant sub vexillis Regis Francorum, sint ipso iure nulla tanquàm facta tempore dicti Regis Franc. qui vt dicitur per potentiā, & sine actibus legitimis accepit Regnū, vel sint valida. ¶ Prima facie vnusquisq; diceret, quòd sint inualida, quia facta tempore prædicto, vt dicitur in. l. l. decernimus. C. de sac. san. ecc. † Nā tyrannus dicitur ille, q de facto occupat Regnū sine autoritate summi pōtificis. vt dicit ibi tex. & Bald. vnde ille qui occupat, q est proprium

proprium principis, dicitur tyrānus vt dicit text. quem ibi notat Bal. in. l. sacri affatus. C. de diuersis rescriptis. & not. dominus Abbas in. c. Abbas. quod metus causa. omnis enim qui se facit Regé regni sine summo pōtifice, tyrānus est: quia dominium huius regni est speciale patrimoniū beati Petri, vt dicitur in. c. apostolicæ. de re iudicata lib. vj. & Bar. in. l. j. ff. ad legé iul. maie. & ideo acta & sententiæ latæ tempore tyrānidis nō debent valere, tanq̄ facta à carente iurisdictione. ¶ Bene faciunt ad hoc notata per dominum Abbatem in. c. p. & g. in fi. de offi. deleg. & q̄d notat glo. fi. in. c. olim. 5

3 el. iij. de restitu. spo. † vbi gesta tempore tyrāni non valent tanq̄ facta ob timorem. & not. Bart. in tractatu de tyranni de in. vij. quæstione. & plenè istā materiā tangit Io. de ana. in. c. j. in. j. & . ij. col. de scismaticis. & Bal. in marga. in verb. tyrānus. post Inno. in. c. cum ex iniūcto. de ope. no. nū. ¶ Sed in contrarium per omnes dominos de Cōsilio fuit de iure visum: scilicet quòd illa acta & pcessus: & sententię latæ per officiales baronū, qui recedente impressione statim redu xerunt se ad fidelitatem Regiam facti: & prolatæ inter personas priuatas sub nomine officialium baronis, valēt & tenent. ¶ Pro hoc adducitur decisio Bart. in dicto tractatu de tyrannide in . vij . q̄stione principali, vbi dicit, quòd si populus est sub potestate tyranni, tamen populus solet creare certos officiales ad decisiones quarundam causarum: & tyrānus patitur istas causas ventilari per officiales populi sub regula iustitiæ, tunc illa acta valent, quia volūtariè & non coa

4 ctè facta sunt. † Idem dicendū est in baronibus, qui regulariter habent iurisditionem, saltim ratione territorij, vt dicit And. de Isern. in. c. j. quid sit inuesti.

vt si tempore tyranni ferant sententias non nomine tyranni sed tanquàm baro, valét quia latæ sunt sub regula iustitiæ, & non per impressioné, vnde non inspicitur animus tyranni, sed animus ipsius baronis prout in simili notat Bart. in. l. j. ff. de iti. actuque priua. qui animus de claratur per reductionem fidelitatis statim factam cessante tyranno. ¶ Ex quo comprehéditur, quòd animus suus fuit actum exercere licito modo: hoc est vt baro autoritate veri domini & non tyranni, per ea quæ notantur per dominū Abbatem in. c. nisi essent viri prudétes, de præbendis. ¶ † Hinc est, quòd dicit 5

And. de Iser. in consti. Reg. priuilegia. la. ij. quòd facta à tyrannis debent reuocari, non aūt facta à iudicibus tyranno subditis qui non peccauerunt: quia necessitas non habet legem. l. j. de offi. consulis cū simi. ¶ Et odio alterius quis nō debet grauari. C. de inoffi. test. l. si quis in suo. ¶ Imo dicendum est aperto ore, quòd si isti barones protulerunt sententias sub eorum nomine, quod non est dicendū, quod videantur protulisse nomine tyranni: ex quo ille tyrannus non habetur pro superiore eorum, vt videtur innuere Bar. in tractatu repræsaliarum in. v. q. secundæ quæstionis principalis, dum allegat. l. decernim⁹. & sic videtur quod lata sententia per baronem autoritate sui superioris, & nō illius qui non erat eius verè superior. ¶ † Et ideo bene 6

dicebat Bal. in. d. l. decernimus. in versi. venio ad secundum, quod si quidem isti processus fiant obtentu personæ timentis tyrannum puta contra partem expulsam & non valent, quia illi expulsi non valent comparere vt in clementina. pastoralis. de re iudicata aut non fiunt contemplatione tyranni, sed meriti vel demeriti, & tunc valent: quia vbi est iu-

est iusta causa & autoritas iurisditiõis, ibi non potest esse vitium: tamẽ fuit dictum ex quo non est nostrum ista iudicare, nec iudicauit, quòd consultetur Regia maiestas, & dicatur in consultatione, quòd de iure isti processus facti per barones, vt suprà valent & tenent. Matthæus de Afflicto, V.I.D.

¶Item in haemet causa fuit dubitatũ, si in libello narretur spolium, & postea concluditur ad restitutionem terræ, si per hoc sit deductum petitorium & possessorium, multi ex dominis dicebant quòd est deductum petitorium & possessorium: † qa in iudicio possessorio pe
7 titur solum restitui possessio. vt in toto titulo. ff. de vi & vi arma. & in. c. cum ecclesia. de causa possessio. & proprie. & in. c. cum super. eo. tit. quia aliud est restitutio rei, aliud possessionis. l. officiũ. & l. qui restituere. ff. de rei ven. l. si duo §. fi. ff. vti possi. & tenet expressè Alex. in. ij. volu. consi. cxvij. in. j. col. & in. iiij. vol. consi. xliij. in. j. col. ¶Tamen dominus Viceprotonotarius dicebat, quòd ipse vidit de hoc dubitari, & fuit conclusum quòd si narretur spoliatio, & cõcludatur ad restituendũ rem, quòd videtur solum possessorium fuisse intẽtatum, & pro ista decisione allegabat in terminis Federicum de Senis in consilio. cclxxiij. & dominum Antonium de butrio in. c. sæpè. de restitutio. spoliato. vbi hoc expresse firmat, & ibi dicit Ioan. andr. quòd rectius fuisset dictum, ꝙ petit possessionem restitui, ꝙ̄ petere rẽ restitui, tamẽ secundùm eũ saluatur libellus, qa intelligitur rẽ restitui, scilicet quò ad possessionem. ¶Bene facit quod notat Bart. in. l. sed si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiurando, vbi dicit
8 † ꝙ verba improprientur pro saluatione libellorum. pro hoc est text. in. c. auditis. & in. c. cum venissent. iuncta glo. de restitu. in integrum. & maximæ hoc est verum, si pars declarat quòd solum possessorium vult prosequi, prout fuit in casu de quo quæritur. ¶Item etiam fuit dubitatum, si fuit lata sententia in possessorio, & ad restitutioné fructuũ, & appellatum, & pendente appellatione fuit facta executio. per legem vnicam. C. si de momen. possessio. fuit appellatum. An potest fieri executio etiã pro fructibus, vel super fructibus appellatio suspẽdat executionem sententiæ in posses. Et fuit votatũ secundùm Bal. in. d. l. vnica, quòd causa super fructib' non est momentanea vt. C. de appel. l. in maioribus. Idem si sententia super
9 possessorio cõdẽnet ad interesse † quia non fit executio pendente appellatione secũdùm Bal. ibi. & Bart. in. l. creditor. §. iussus. ff. de appella. Et Spec. idem voluit in titu. de appella. §. in quibus. versi. sed qui appellatione. bene tamen fateor, ꝙ si fiat executio rei spoliatæ, fit executio consequenter in fructibus pẽdentibus, quia pars soli sunt, vt in. l. fructus pendentes. ff. de rei vendi.

Decisio. LXXVIII.

De sentẽtijs senatus à quibus fuit reclamatum reuidendis non obstantibus appellationum temporibus.

Summarium.

1 *Sententia senatus longo tempore lata à qua fuit reclamatum infrà tempus cũ protestatione reuidendi, an possit reuideri.*
2 *Sententia præfecti prætorio post duos annos transit in rem iudicatam.*
Fatalia an currant in regio senatu.
Fatalium lapsus appellationem eneruat.
3 *Pactum tacitum lapsu temporis roboratum plus operatur quàm expressum.*
Appellationi expressæ renunciari in criminalibus

nalibus non potest.
4 *Fatalia in causa appellationis introducta in principis consistorio quando currant.*
5 *Diuisio quando non praeiudicet reuisioni.*
Protestatio fienda solutionis saluo iure reuisionis trahitur ad actus futuros.
Actus contrarius protestationi non nocet.
6 *Protestatio iudicialis contraria facto iuuat protestantem.*
Stilus curiæ seruandus.

1 IN causa firmani de Racaneto † dubiũ fuit, vtrum sententia sacri consilij lata iam sunt fere anni.xviij.à qua fuit reclamatum infrà tempus & præstita cautio de restituendo &c. Et protestatum, quòd sit saluum ius reuisionis iuxta auť. quæ supplicatio.C.de preci.impera.offe. & fuit facta diuisio bonorũ inter sorores vigore sentẽtiæ.¶Si dicta sentẽtia possit reuideri, vel sit transacta in rem indicatam.¶Et si per diuisionem bonorum videatur renuntiatum reclamationi.¶Et prima facie quilibet diceret, ꝙ causa non potest reuideri. Ex quo per cursum tanti temporis sententia transiuit in rem iudicatam,cũ omnia fata-
2 lia sint decursa.†Item quia sententia præfecti prætorij post duos annos transit in rem iudicatam, vt dicit glo.not.in l.j.C.de sentẽ.præfec.præto.¶Itẽ quia est regia pragmatica:quòd etiã in sacro Consilio currunt fatalia, & fatalibus elapsis habetur, ac si non esset reclamatum vel appellatum:vt in.l.tempora.& in.l.per hanc.C.de tẽpo.appel.& dicit Bal.in.l.cũ anterioribus eo.ti.ꝙ tacitũ pactũ cursu tẽporis roboratum.s.patiẽdo labi tẽpus appellandi plus operatur,
3 quàm expressum:†nã in criminalibus non põt renũtiari expressæ appellatiõi: & tamen potest pati labi tempus,& hic non solũ lapsum est bienniũ,vt dicit in auť.ei qui.C.e.ti.sed spaciũ longissimi tẽporis.s.xx.annorũ ergo &c.¶Itẽ ꝗa post sententiam fuit facta solutio.i.diuisio bonorum,& sic videtur recessum à reclamatione.per.l.ad solutionem.C. de re iudi.¶In contrariũ facit auť.sed his.C.eo.tit.vbi dicitur,ꝙ postquã causa appellationis est introducta in cõsistorio principis,nõ currũt tempora appellationis,donec princeps constituat quis cognoscat.qui tex.est canonizatus in decretis.ij.quæstione.vj.in.c.anteriorum in.§.ad hoc sancim⁹ si quãdo lex. & sumitur ex autentico de appella.& infrà quę tempora in princ.col.iiij.quẽ text.alleg.Specu.in titu.de appel.§.septimo.Et dicit Archi.in.d.c.anteriorũ.
4 †quòd in consistorio principis qualitercunq; appellãs sit impeditus,nõ currunt tempora annale vel biennale.¶Sola enim negligẽtia imputatur.idẽ Alexan.de imol.in primo volu.consil.xix. ¶At in casu de quo agitur,lata sentẽtia Regia fuit reclamatũ:& fuit facta executio præmissa protestatione saluo iure reuisionis,& virtute sententiæ in vim executiõis fuit facta diuisio,& dicitur, ꝙ nulla fuit negligentia ex parte reclamãtis,propter impedimẽta allegata.videlicet præsidẽs in cõsilio lacerauit supplicationem prosecutionis,vnde diuisio videtur facta citra præiudiciũ causę reuisionis stante præcedẽti protestatione,ꝙ sit saluũ ius reuisionis ante diuisionẽ:cũ diuisio non videtur actus contrarius actui reuisionis & protestationis,sed possunt ambo scilicet diuisio &
5 reuisio stare insimul:†& sic per diuisionem non videtur recessum à protestatione & reuisione: sed talis protestatio refertur ad omnes actûs futuros,vt
k dicit

dicit Bartol.in.l.non solum.ff.de oper. nonun.versicu.ex prædictis apparet, quòd sit huius protestationis effectus: quia protestatio quod fiat solutio saluo iure reuisionis hoc importat, vt trahatur ad actus futuros: vt dicit Ioan.de imo.in.d.c.cum.M.& ibi per Felinum char.lxxv.in prima colum.de constitutio. Et firmat Paulus de castro in.l.pacta nouissima.C.de pactis ¶ Item si protestatio fiat ex causa probabili.licet postea fiat actus etiam contrarius protestationi, non videtur recessum à protestatione, vt dicit dominus Abbas in.d. c.cum.M.in ver.venio ad secũdum de
6 consti.¶ Item † quia protestatio etiam, ꝙ sit contraria facto.si est facta in iudicio iuuat protestantem: quousq; reijciatur per iudicem.& non audiatur: vt dicit Io.and in.c.solicitudiné de appel.& Imo.& Fel.in.d.c.cum.M.char.lxxvj. in.iij.colũ.Sed ista protestatio nunquã fuit reiecta per sacrũ Consilium ergo &c.¶ Item quia diuisio in vim executionis sententiæ omnino nõ habebat fieri etiam contra voluntatem suam, vnde non vitiatur tunc protestatio: vt dicit Ioan.an.post Host.in.c.cumana.in.ij. col.de electio.ideo fuit visum sacro Cõsilio.quòd attentis prædictis & etiã stylo sacri Consilij.quòd sentétiæ consilij à quibus fuit reclamatum semper reuidentur non obstantibus téporibus appellationum.quòd in dicta causa procedatur ad reuisionem.de quo stylo etiã capta fuit informatio à practicantibus.

Decisio.LXXIX.

De reuisione interlocutoriæ ex eisdem actis non obstantibus literis Regijs in oppositum.

Summarium.

1 *Appellatio an sit deserta propter non præsentationem processus infrà terminum styli curiæ.*

2 *Impedimentum potest per iuramentum probari, si ex longinquo appellatio afferatur.*

3 *Sententia interlocutoria ex eisdem actu reuidetur de iure.*

4 *Causarum longeuus vsus potest pro iure allegari.*

IN causa appellationis † ab interlocutoria lata per D.Io.baptistã brancatium fuit appellatum per Gasparé de scotio ad sacrum Consilium per nobilem Iacobum sanazarium, dicitur, quòd appellatio est deserta, quia non fuit præsentatus processus infrà.l.dies iuxta formã constitutionis Regni appellationũ tempora. Iino non fuit facta citatio, nec causa fuit cõmissa infrà dictum tempus.¶ Ex parte altera allegatur impedimentum: & produxit literas domini Siluestri auditoris, quæ literæ satis probãt eius diligentiani. Et impedimentũ fuit ex eo, quia secretarius noluit ponere manum in
2 signatura.¶ † Licet aliàs impedimentũ possit per iuramentũ partis probari vt dicit Fede.de se.in consi.cix.inci.super puncto, vbi allegat multa iura.& in.c. vt circa.in fi.de ele.in.vj.& doc.in.c ex ratione de appella.& in spe.de appella. §.nunc ver.quid ergo.& vers.quid appellatũ: tamen Io.an.dicit ibi prædicta procedere in appellationib⁹ ad curiam de longinquo, secus qñ appellat ad locũ propinquum, tũc impedimentũ debet aliter probari, quàm per iuramétũ per tex.in.l.fi.§.illud.C.de tempo.appella.¶ Tamen fuit dictum per omnes de Cõsilio, ꝙ stylus in sacro cõsilio est,
3 † ꝙ de sentétijs interlocutorijs & etiã diffinitiuis: qñ est causa deserta ꝑpter modicum

modicũ tẽpus, semper solet reuideri ex eisdem actis, & maximè sentẽtia interlocutoria quæ de sui natura reuidetur ex eisdẽ actis de iure. vt in cle. appellanti. de appel. & Bar. in. l. ait prætor. §. permittitur. ff. de mino. & in. l. per hãc. C. de tempo. appella. & in. l. eius qui. ff. de appel. & Bart. in. l. eos. §. si quid aũt. C. de appella. fallit in certis casibus vt per Bal. in. d. l. per hanc in vltima col. ¶ Vnde fuit votatũ. ꝙ reuideatur dicta causa in sacro Cõsilio, literis Regijs nõ obstantibus, in quibus dicebatur, ꝙ fiat iustitia iuxta Regni constitutiones & capitula: quia de iustitia non obstant literæ: qa impedimentum excusat à deser-
4 tione: vt suprà dictũ est. ¶ † Item quia ritus sacri cõsilij sic vult, vt reuideatur, si medio tempore esset deserta appellatio ab interlocutoria ex eisdẽ actis. Et ideo dicebat Cardinalis Florẽtinus in cle. in sepe. §. quia vero. de ver. signifi. ꝙ logeuus vsus causarũ põt allegari ꝓ iure, siue tendat ad litem ordinandã, siue decidendã. faciunt ea quæ solent allegari de efficacia styli per doctores in. c. fi. de consue. & in. c. ex literis de consti. & in. c. ij. de præben. in. vj. & per dominum Georgium in repe. de. cle. sepe. in. §. & quia. & ꝑ Feli. in. c. ij. de rescriptis in. vj. colum. & per Bald. in. l. prolatam. C. de sen. & in. l. iubemus. C. de iudicijs. Ioan. de ana. in. c. quàm sit graue. de crimi. falsi. eum concor.

Additio. De stylo curiæ attendendo vide Chassaneum cõsil. lxviij. numero. lvij. Et Hyppolitum de marsilijs singula. cxviij. incipi. stylus. Et Bertrandi pte. j. cõsi. ccclxxviij. nu. vij. & parte. ij. consi. cxxiiij. nu. iiij. & parte. iij. consi. ccxiiij. nu. vij.

Decisio. LXXX.

☞ De iure emphyteutico, & de iure commissi propter non solutum canonem intrà triennium in re magna pro paruo censu concessa.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Emphyteutica res magni valoris pro paruo censu submissa, an cadat ex toto in commissum propter non solutum canonem lapso triennio.*

2 *Clausula dedit maiorem valentiã: quid operetur, & an faciat cessare remedium. l. si. C. de rescinden. vend.*

3 *Pacta omnia in cõtractu emphyteutico sunt licita.*

Pratium totum perdere propter cessationem vnius nummi graue est.

4 *Pactum regulatur secundũ principale propositum.*

Donatio non dicitur vbi potest capi alia cõiectura.

Necessitas liberalem neminem facit.

Obligatio ex necessaria causa magis succurritur quàm ex voluntaria.

5 *Iuramentum potest per partem remitti.*

6 *Iudex compellit ad remittendendum iuramẽtum etiam per captionem personæ.*

Iuramentum verum habet tres comites.

Hoĩes simplices circũducti & errãtes repetũt.

Iustitia consistit in naturalibus argumẽtis.

7 *Iuramentũ qñ excludat erroris allegationẽ.*

Iniquitas debet abesse à iuramento.

8 *Differentia est inter solutionem census in recognitionem directi dominij, & solutionem census respectu pecuniæ receptæ.*

Contractus nomen non inspiciendum, sed rerum substantia.

Sensus inspiciendus potius quàm verba.

9 *Iusti vnius prohibetur propter vniũ iniustum.*

Vit magnũ dubium in cõsilio, † vtrum
1 res emphyteutica incidat in cõmissum propter red-

ditum nõ solutum per triennium in em phyteutica priuati in totum, vel solùm pro illa quãtitate pecuniæ, pro qua fuit res illa submissa. ¶Verbi gratia, res quæ fuit submissa sub natura emphyteutica valebat ducatis mille: dominus in naturam emphyteuticam pro ducatis tricentis quos recepit, submisit rem illam pro ducatis. xv. annuatim in naturam emphyteuticam: vtrũ tota incidat in commissum, vel solùm pro illa parte, videlicet pro ducatis trecetis. ¶Videtur q in totum incidat cõmissum: quid enim refert si cõcedatur res magna sub natura emphyteutica pro paruo censu. Si enim nõ soluitur census intrà trienniũ, certè cadit à iure suo: vt in.l.ij.C. de iure emphy.& in.c.potuit.de locato.& insti.loca.§.adeo.¶†Nec est in consideratione q sub vno nummo pro censu in naturã emphyteuticam, & cessatum sit in solutione per triennium, quod tota cadit in cõmissum, vt dicit glos. in auten.qui ré. in verbo, repelli potest. C. de sacrosan. eccl. Et licet glo. hoc non firmet: tamen Bal. hoc firmat ibi.& in.l.cum allegas. in.vij.op.C.de vsur. firmat Iason in.d. auten.qui rem.& facit.xij.inductiones vt ibi per eum. Et si aliquis habens rem suam liberã magni valoris, totã rem illã mihi submittat pro certo paruo censu sub natura emphyteutica titulo donationis, vel titulo venditionis cum clausula, si plus valet etiã in maxima quantitate, quod donat cum iuramento pro paruo prçtio, quo casu cessat remediũ.l. ij.C.de rescin.vend. secũdum cõmuniter doct. ibi, certè nulla ratio diuersitatis assignari potest vt incidat in cõmissum, si nõ sit solutus redditus intrà biẽniũ in re ecclesiæ, vel triéniũ in re priuati, si nõ sit solutus reddit⁹ intrà biéniũ vel triénium.† Quia virtus pacti

3

seu cõuentionis hoc operatur: & omnia pacta sunt licita in cõtractu emphyteutico. vt dicit dicta glos. in dicta auten. qui rem. ¶Sed in cõtrarium facit illud quod dicit dicta glo. in dicta auten. qui rem. quod graue est quod propter cessationé vnius nũmi totũ prçtium & res perdatur: vt ibi per eam. Ita nimis graue est pro tricentis ducatis perdat rem Valenté mille ex tardata solutione triũ annorũ, cùm censum semper posset petere. vt dicitur in dicta auten. qui rem. ¶Ité licet in instrumento dicatur quòd si nõ soluatur census intrà trienniũ res incidat in cõmissum: tamen principale propositum fuit partium rem ipsam submittere pro ducatis tricétis, † & sic 4
illud factũ regulatur secundùm principale propositũ.l.si quis nec causam.ff.si certũ petatur. aliàs illud pactũ inducet donationé. & vbi potest capi alia coniectura quàm donationis, non debet dici quòd fuit donatio.l.si cum aurũ.ff.de solu.l.cũ de indebito.ff.de proba.&.l. elegãter.§.qui reprobos.ff.de pignora. actio. Et maximè cùm in necessitatibus nemo liberalis existat. vt in.l.rem legatam.ff.de adimé.leg. glo. in.l.si vsufruc. ff.de iure dotiũ. ¶Magis enim succurritur illi q ex necessaria causa se obligat, quàm ei qui volũtariè.l.si fideiussor.§. si necessaria.ff.qui satisda.cogã. ¶Cùm ergo volens summittere domũ pro tricentis ducatis erat in necessitate cõstitutus: quia sic dicendũ est à cõmuniter accidentibus, nõ est dicendũ quod voluisset pro tricentis ducatis ob tardatã solutionem triũ annorũ amittere rem valenté ducatis mille: † & si secus dicere- 5
mus, esset hìc dolus re ipsa quãdo pactum sic esset expressum, scilicet quòd tota incideret in cõmissum. vt not. in.l. ij.C.de rescin.vendi.& in.l.si quis cùm alter

alter.ff.de verb.obli. ¶ Et licet vbi esset in instrumeto iuramentū,nō possit venire cōtra iuramētū per no.p gl.& doctores in.l.ij.C.de rescinden. vendi.& per Ioan. de Imol.in.c.cùm contingat. de iureiurando.tamen iudex posset partem cōpellere ad dimittēdum hoc iuramentu:quia pars potest remittere iuramentu:vt not.in.c.consuluit.de vsuris. Ioan.and.in.c.ij.de sponsali.ex quo nō cōtinet illos tres comites,scilicet veritatem,iudiciu,& iustitiā.c.animaduertendum.xxxij.quæstione.ij.nā iustitia desinit in hoc iuramento,quia nō cōtinet licitū & honestum,nō enim est honestū vt pro tricentis ducatis habeat rem valentem mille.iuxta notata in.c.debitores.de iureiuran.& Bald.in.c.j.§.item sacramenta.de pace iuramēto firmāda.
6 dicit,† quod boni præsides per capturā personæ faciūt talia iuramenta relaxari per.l.illicitas.ff.de officio p̄sidis. ¶ Præterea simplices homines circūuentionibus inducti repetūt tanquā errātes.dicit Bal.in.l.j.C.ne filius pro patre. ¶ Vnde potius crederē quòd per simplicitatem & circūuentionē aduersarij fuit tale pactum factū attenta iniustitia pacti, quàm quod ex certa sciētia voluerit donare,stāte dicta necessitate quā habuit in submittēdo domū prædictā. Iustitia enim cōsistit in naturalibus argumentis.dicit Baldus in.l.ædem. C.locati. dum allegat.l.scire oportet. §.sufficit. ff.de excusa.tuto. ¶ Nec obstat qđ iuramentum excludit erroris allegationem, vt dicit Alex.in.iij.volu.consi.xvij.in.j.
7 col. ¶ † Quia illud verum quādo iuramentū habet illos tres comites vt supra dictum est. secus qn̄ nō continet iūstitiā & honestatem, prout est in casu de quo quæritur secundū Ioan.and.in nouella in.c.j.de iureiuran.lib.vj. ¶ Præterea in

tali pacto ꝙ tota res incidat in commissum quæ valet mille,vbi recepit trecentos non videtur ꝙ sit causa vnde potius præsumitur erronea,nisi probetur certa sciētia.vt dicit Alex.in.iiij.vol.consi. xix.in.j.colū. ¶ Nec obstat iuramētum, quia respondetur vt supra.magnā enim iniquitatē cōtinet tale iuramentū, quæ debet abesse à iuramēto.c.quāto.de iure iur.autē.ꝙ eis.C.de secun.nup.& Ioan. and.in nouel.in.d.c.j. de iureiur. ¶ Nec obstat illud quod dictū est suprà, ꝙ non potest ratio diuersitatis assignari intèr illum qui cōcedit rem magni valoris ꝓ censu vnius denarij,vt si non soluat intrà terminum,cadat à iure suo: vt tenet Pet.& Bal.in.d.l.autē.qui rem. per tex. in auten.de nō alie.§.itaq;.& dicit ꝙ ita obseruat cōsuetudo,& dicit Bal.in rub.
8 C.de iure emphy. † quod fallit in ecclesia,re publica,& minore. Et illū qui submittit rem suā valentē mille pro trecentis ducatis &c. ¶ Quia dico est magna differentia. Nam in primo casu census soluitur in recognitionem directi dominij,vt dicunt doctores in.d.autenti.qui rem. Sed in secūdo casu in veritate census soluitur ad rationē quinq; pro centenario: & sic respectu pecuniæ receptæ. vnde nō inspiciendū est nomen contractus:sed potius rerū substantia, vt dicit in simili Bal.in.d.l.ædem.versu sed qđ de eo qui emit.C.locati.& in.l.si eū.C. de rerū permutatione.& in.l.licet.C.locati.& Bald.in.l.si cum antea.C.de dona.ante nup.vbi potius sensum quā verba inspicimus. Idē Bal.in.l.j.C.de ædi. actio.Sed vt cōsideretur potius effectus quàm ipsa nominatio emphyteusis, ex quo nō continet iūstitiam & honestatē:
9 † ideo propter vnum iniustum prohibetur vnū iustum.xij.q.j.habebat. xxj. distin.deniq;. ff. de dāno infecto.l.si finita.

nita. § ex hoc edicto. & sic cùm tale pactum appositu in contractu emphyteutico debet obseruari: quia omnia pacta in tali contractu sunt obseruanda, tamé quia resultaret talis inhonestas & iniustitia, prohibetur hoc iustú propter iniustú: vt dicit Specu. in aureo libro suo. in titu. de vetitis seu pmissis. & sic fuit iudicatum in cōsilio quod propter redditum non solutum pro tricentis ducatis tantùm res illa incidat in cōmissum, & non tota res quæ valet ducatis mille. Matthæus de Afflicto Vtriusque Iuris Doctor.

Decisio. LXXXI.

De restituendis pecunijs hæreditatis cessionario exactis per cedentem ante transactionem.

Summarium.

1 *Hæres cedens ex causa transactionis hæreditatem, an teneatur debita ante transactionem exacta restituere cessionario, vt pecuniam hæreditariam. numero. 3.*

2 *Hæreditas vendita cessante conuentione trahit illa quāti erant tépore mortis testatoris.*

Tempus contractus, quando inspiciendum, & non præcedens, nisi actum sit.

1 Testamētaria hæres † vnius mercatoris nomine In frabica: ex causa transactionis cessit hæreditate dictæ Infrabicæ suæ filiæ vxori Antonij sollerij pro certis alimentis præstandis annuis vsq; ad summā ducatorū centum per annum. ¶ Antequā fieret dicta transactio hæres exegit certos debitores hæreditarios. Vtrū hæres teneatur istam pecuniam per eum exactā post morte testatoris, vt pecuniam hæreditariā restituere huic cessionario ex causa transactionis? Et sumus in casu, quādo nō est aliquid actū inter partes. quid de istis pecunijs hæreditarijs debitis dictis hæreditati. ¶ † Dico qd' istud 2
dubium expresse deciditur in. l. ij. in. §. j. ff. de hære. vel acti. védita. vbi dicitur quod ille qui vendidit hæreditaté cessante cōuentione, debet illa quāti erant tépore mortis testatoris, & tenetur hæres de eo quod ad eum peruenit cū esse ctu restituere emptori hæreditati, & sic ista hæres debitum hæreditarium per eum exactum ante trāsactionem debet restituere dicto cessionario, cum nihil aliud in contrarium sit conuentū: † li- 3
cet plerūq; conueniri solet vt inspiciatur tempus contractus: tamé si hoc con uentum non sit, tenetur pecunias hære ditatis exactas restituere. vt probat tex. in. d. l. ij. in versu plerūq;. & in versu puenisse, & in versu illud. ¶ Nec obstat glo. ibi posita, quæ dicit ꝙ tempus contractus inspicitur, & nō tempus præcedens nisi actū sit. ¶ Quia † illa glo. pro- 4
cedit quando res fuerunt demonstratæ tempore cōtractus: vt declarat tex. in. l. cui filijsfa. ibi, nisi de substātia eius affir mauerit. ff. eo. titu. Aliàs si secus vellemus dicere, ista glo. esset falsa: quia con tra tex. §. illud. & in versu sed rerum. & melior est tex. in. l. venditor ex hæreditate. in versu, ac cū hæreditas venit tacitè hic agi videtur &c. Et sic fuit mihi visum de iure dicendum: quia fui cōmissarius causæ, & facta relatione in Consilio, Consilium fuit eiusdem voti.

Decisio. LXXXII.

De exercitoria & de domino nauis, an teneatur de damno dato.

Summarium.

1 *Dominus ad damni emendationem, an & quando teneatur pro familia. 3. 5.*

2 *Familiares contra voluntatem principalis simoniam*

simoniam committentes, an ligent principalem, & idem de alio delicto. nu. 8.

3 *Administratorum gesta etiam in excessu praesumuntur à domino approbata.*

Exercitorum factum an obliget nauis dominum, etiam quò ad dolum & culpam, & quando. nu. 9. & 10.

4 *Familiam bonam dominus tenetur eligere.*

Publicanus tenetur ex facto ministrorum exigentium, & an liberetur si delinquentem exhibeat. nu. 7.

6 *Forma libelli spoliati à familia, & vult contra dominum agere.*

Familia extra districtum delinquente, dominus non tenetur.

7 *Dominus ratum habens tenetur de facto familiae libera, licet non mandauerit.*

8 *Dominus praeponens aliquem ne furta committantur, an teneatur de furto commisso.*

9 *Intellectus ad. l. j. §. igitur. ff. de exercitoria.*

10 *Casus specialis an exclusus à regulis iuris communis.*

Dubitatur, an dominus nauis † teneatur ad emendationem damni illati Georgio Veneto, cuius grippum cum bonis captum fuit per nautas & exercitores nauis: ipso domino absente & ignorante, ac dante eis in mandatis expressè, quod non capiant bona Venetorum. ¶ In hoc dubio dico prima facie quod stante mādato domini expresso facto exercitorib' & nautis nauis suae quod nō capiāt bona Venetorum, si ipsi exercitores faciunt cōtrariū eius quod dominus mādauit, dominus non tenet de dāno dato Venetis per dictos exercitores & nautas. ¶ Ad hanc decisione fundandam, allegatur tex. in c. Petrus diaconus. de homicidio. vbi illi consanguinei & familiares contra prohibitionem illius diaconi fecerunt delictū & homicidium, dicit ibi Papa, quòd non tenetur ipse Diaconus, quia contra eius prohibitionem expressam factum fuit delictum. ¶ † Item allegatur text. in capi. sicut. de simonia. vbi si consanguinei & de mea familia contra meam prohibitionem & contra meam voluntatem à qua minime recessi simoniam committerunt. Ego nō teneor de dicto delicto. ¶ Item allegatur tex. in capi. constitutis in praesentia nostra. de testi. vbi delictum praestitum à consanguineo contra prohibitionem principalis non nocet ipsi principali. ¶ Item allego text. in capi. quia praelatus. j. quaestio. iiij. vbi si clericus spoliauit alium clericum possessione sua, & consanguinei clerici spoliati euulserunt oculos clerico spoliatori, dicitur ibi, quòd delictū non imputatur clerico spoliato: quia illud ideo est, quia ignorauit consanguineos velle offendere aduersarium: multofortius nō imputatur, si expressè prohibuisset, licet in administratorib⁹ & nautis & exercitoribus hoc. s. de ignorantia nō procedat: † quia illud quod gerit administrator etiā quod excedat, psumit approbatū à dño: vt est tex. in. c. fi. de iureiu. li. vj. bene facit. l. iiij. in prin. ff. de dam. infec. & in. l. j. in prin. ff. nau. cau. stabularij. Vnde dicit elegāter tex. in. l. j. §. magistrū. ff. de exercito quòd dominus nauis obligatur ex omni facto magistri nauis. Itē tenet ex dolo & culpa nautarū, & sic ex delicto eorū: vt expressè etiā dicit text. in. l. debet exercitor. ff. nau. caupo. stabularij. ¶ Itē allego tex. in. l. j. § igit praepositio. ff. de exercitoria. vbi dicit, quod forma mādati est inspiciēda: & si magister nauis excessit formā mādati, dns nō tenet, aliàs cessante dicto mādato seu phibitione praedicta, si familia deliqt in illo officio seu ministerio. s quo dns eā praeposuit

posuit, tūc tenetur dominus de delicto familiæ, quia tunc potest domino impu-
4 tari, † ex quo non elegit bonam familiam: vt dicit textus in l. j. §. familiæ. ff. de publicanis. vbi præpositus ad vectigal tenetur ex facto familiæ suæ quam sibi adiunxit in illo ministerio. Et tūc si dominus illam familiam delinquentem exhiberet, liberaretur: vt in d. §. familiæ. & l. si post. C. de assessoribus. & l. cū si exhibuissent. ff. de publicanis. hoc verū secundū do. Abba. in capi. j. de restitu. spoliatorum, cum quis exercebat officium publicum, secus si priuatum: vt quia regebat hospitiū, tunc non sufficit exhibere malefactorem, sed est in electione dānum passi an agat contra dominum, an contra familiam: vt in l. vnica. ff. furti aduersus nau. cau. sta. allegat Bart. etiam in d. §. familiæ. & sic in casu nostro cessante dicta prohibitione non liberaretur exhibēdo nautas & exercitorem. ¶ Et in hoc voto fuit magna pars dominorum de Consilio.
5 ¶ Regulariter † in isto dubio an dominus teneatur ex delicto familiæ. Sic dicendum est quantum ad casum de quo agitur, quòd si dominus sciuit delictū fieri à familia, & potuit phibere & nō prohibuit, & tunc tenetur. Si autem nesciuit, & tunc nō tenetur. ita tenet Spe. in titu. de lapsis dispensa. §. iuxta versi. quid si amici. & Bald. in l. j. iiij. col. de seruis fugit. dum allegat capitulū cum ad sedem. de resti. spol. Et ibi glo. & hāc conclusionem firmat Alex. de imo. in l. j. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de ope. noui nūtia. Bene facit tex. in d. l. ij. iij. & iiij. ff. de noxalibus. ¶ Et bene probatur hæc conclusio in d. c. cum ad sedem. Et ideò Spec. in tit. de resti. spolia. §. i. versu. si verò tu me nō expulisti, sed familia tua. ponit formam libelli quando quis spoliatus est à familia & vult
6 agere cōtra dominū: † nam debet dicere, quod ipse est spoliatus à familia talis de tali re, quam expulsionem dominus ratam habuit, vel res spoliata ad eū peruenit. & idem dicit. §. eo. §. versu. Item circa interdictum. Et sic puto quod debet intelligi illud quòd dicitur, quòd dominus tenetur de delicto familiæ, vel ex dāno per eum dato. vt dicitur in d. §. si quis ipsi prætori. & vt dicit Spec. in tit. de iniur. & dam. dato. in fine. dū allegat. l. si non. §. j. ff. de his qui deie. vel effuderunt. & idem in Spe. de furtis. §. j. versu alia quoque. hoc addito, quod si familia delinquit extrà districtum, dominus non tenetur. l. debet. ff. nau. cau. sta. & ibi Bart. ¶ Item datur alia regula, quod licet dominus prohibuerit vel nesciuerit delictum factum à familia, si tamē ex facto familiæ res peruenit ad dominū, dominus tenetur. vt dicit Ioā. de Imo. in. d. c. cū ad sedē. licet glo. Inno.
7 & do. Ant. hoc nō firment †: sed in hoc nō est dubiū, quod quā dominus mandauit, vel nō mandauit sed ratum habuit, tūc dominus tenetur. vt dicit ibi gl. & patet in. l. j. §. ait prætor. & §. quod ergo adiicitur. ff. de vi & vi arma. ¶ Et hoc procedit in familia libera. Sed in familia seruorum dominus tenetur, etiam si non mandauit, vel si nō ratum habuit si res ad ipsum dominum peruenit, vel tenetur actione noxali: vt dicit gl. in. d. c. cū ad sedem. ¶ Item est alia regula in proposito nostro, quòd si dominus præposuit familiam in aliquo exercitio, puta fecit exercitorem in naui, & ibi posuit nautas, & exercitor deliquit cōtra prohibitioné & mandatū, tenetur dñs, si familia deliquit in exercitio: vel naute in naui: secus si extra nauim. text. est in. l. debet. ff. nau. cau. stabularij. ¶ Ité datur alia

alia regula quã ponit Bar. in. l. ne qd. ff.
8 de incen. naufra. rui. vbi dicit, † q si aliquis poneret aliquem ad custodiam totius territorij ne committãtur furta & robariæ, ille custos disrobauit, certè dominus qui eũ posuit tenetur, licet fecerit cõtra mãdatum. bene ad hoc facit id q dicit Bart. in. d. l. j. §. familiæ. ff. de publicanis. Ista regula est satis ad decisionẽ huius causæ. ¶ Nec obstant in contrarium allegata: quia illi consanguinei qui deliquerunt præsumuntur deliqsse de ordinatione illius beneficiati, contra istam iuris præsumptionem probari potest cõtrarium q nõ de eius ordinatione, imò cõtra eius ordinationem, quod nõ est sic in casu de quo queritur: quia cũ ista familia, scilicet exercitor & nautæ deliquærint, videtur dominus in culpa ipsam eligendo talem familiam delinquentem. Ideo tenetur ex hac commissa contra prohibitionem & manda-
9 tum. ¶ † Tota vis est in respondendo textui in. l. j. §. igitur. ff. de exercitoria. vbi nõ tenetur dominus si magister nauis excessit formam mandati. ¶ Alqui dicũt quòd ibi est casus specialis, vt ibi patet. Regulariter autem dominus tenetur ex omni contractu & facto magistri nauis & de omni delicto nautarũ. vt. d. §. magistrum. Imò si dominus prohibuit exercitorem, vt non faceret substitutũ, & ille cõtra prohibitionẽ substituit, & substitutus deliqt, tenetur dominus per text. in. l. j. §. magistrum. & ibi Bal. ff. de exercito. vt dicit ibi Bald. quòd hoc est speciale in exercitoria. ¶ Sunt ergo duo iura cõtraria quæ reddut causam istã dubiã, videlicet. §. igitur. &. §. magistrũ. ¶ Sed Bald. ibi dicit. q in. §. magistrum. est casus specialis:
10 † ergo in contrariũ est ius cõmune. vt in. l. ius singulare. ff. de legibus. ¶ Vnde dicendum est q ex facto nautarũ non tenetur dominus, si dñs expresse prohibuit delictum: qa fecerunt contra mandatũ. vt in. d. §. igitur. ¶ Vel potest dici dominus tenetur ex delicto institoris, etiam q delinquat contra eius mandatum. Secus quãdo contrahit cõtra eius mandatum. vt innuitur in glo. in. l. debet. ff. nau. cau. sta. in. §. item si prædixerit. Et licet per sententiã magnę Curię admiratię Io. Thomasius calatatui fuisset condemnatus: tamen per sententiã sacri Consilij fuit reformata in eius fauorem: quia aliqui testes fuerunt examinati minus legitimè, aliqui fuerunt repulsati, aliqui examinati post conclusum in causa contra formã pragmaticæ per dictam curiam Admiratię.

Decisio. LXXXIII.

De iure emphyteutico, & de confinibus antiquis.

Summarium.

1 *Verbis enuntiatiuis instrumenti quãdo stetur, & nu. 3.*
Limitatio ad legem optimam, C. de contrahend. emptio.
Verba enunciatiua quæ dicantur.
2 *Confines in instrumento enuntiati maximè in facto antiquo probant dominiũ inter partes enuntiantes, & illis statur.*
Confines rei suæ quilibet scire præsumitur.
3 *Confessio iurata omnem repellit allegationẽ in contrarium, nisi iusta ex causa.*
Iuramentum validat actum sine iureiurando inualidum.
Actus iuratus regulis iuris positiuis nõ subest.
4 *Verba in instrumento partibus probata psentibus fidem sem per contra eas faciunt.*
Confessio instrumentalis ad vnum prolata effectum inter partes easdem, nocet ad aliũ.
Confessio in vna instãtia nocet in alia inter easdem partes, nisi procurator illam fecisset.

Verba

5 *Verba enunciatiua propter aliud emissa dispositionem inducunt fauore piæ causæ, vt pro dote & monasterij.*

6 *Iudex dilui: quod inter partes actū est, siue in censu seu in pretio, licet de illis aut de quātitate nihil constet.*

Pretij quātitas expressa in instrumēto subijcitur iudicis moderamini, si de re contendatur non de pretio.

7 *Fama in antiquis factis multum operatur.*

Factum antiquum de quanto tempore dicatur, & an illius limitatio iudicis arbitrio submissa sit.

8 *Probatio plena an resultet ex vno teste oculato & duobus de visu in factis antiquis, si coniunguntur.*

9 *Condemnatio ad non petita quandoq; fit.*

10 *Solutio census erronea est, si costet de proprietate soluentis, nec nocet: & in illa verba enūtiatiua nihil possunt.*

11 *Liber terrarius & censualis an, & quando fidem faciat.*

12 *Emphyteusis an finiatur re emphyteutica destructa.*

13 *Religiosus proximis suis succedens acquirit suo monasterio.*

Descendentium appellatione monasteriū post mortem monachi nō venit in emphyteusi pro se & descendentibus concessa.

Cōtrahētiū verba strictè interpretāda sunt.

14 *Monasterium dicitur filius fictus in contractibus, & non descendens.*

Redintegratio fit eo, q loco rei surrogatur.

Aestimatio rei locum habet, vbi res præstari non potest.

IN causa antiqua sancti Sebastiani super duabus apothecis q per illos de Blanca possidentur: & per eos dicitur quòd attento instrumento emptionis factæ iam sunt anni .xc. per antecessores eorum, quòd sunt Frāce: & monasteriū sancti Sebastiani dicit, q sunt indebitè distractę & alienatæ à dnio & possessione ecclesiæ: petitur eas redintegrari. ¶ Vtrū pbetur de iure monasterij taliter q sufficiat. ¶ Et fuit mihi & alijs dominis visum q nō pbetur de dn̄io vel possessione apothecarū ipsius monasterij: sed solūmodo pbat q monasteriū sup dictis duabus apothecis habet censum ppetuū: q declaratur p libros monasterij videlicet de tris .xj. hoc modo. Nā pducitur instrumētu in quo cōtinet. q monasteriū cōcedit Petro de blanca duas alias apothecas in emphyteusim coniunctas dictis duabus apothecis de quibus cōtendit, q̄ sunt ad cēsum perpetuo cōcessæ p dictū monasteriū dicto Petro. † Et in isto instrumēto est ista assertio partiū, quæ eis nocet p. l. optimā. C. de cōtrahē. emp. ¶ Nec ob. q verbis enūtiatiuis instrumēti nō statur, qn cōtingit principaliter dubitari de eo q enuntiat. sic limitat Alex. dictam. l. optimā. in cōsilijs suis cōsi. xxj. in .j. vo. & in eo vol. consi. cxxxvj. in .vij. col. & in .ij. volu. cōsi. ccj. in .ij. col. Et firmat. d. Ant. in. c. illud. de præsump. & Alex. in. l. ex hac scriptura. ff. de dona. & Bal. in. l. ad pbationē. C. locati. ¶ Quia ad hoc respōdet, q verba enūtiatiua dicuntur illa q cōtinet præambulū vel procœmiū in quibus nō cōsistit volūtas, seu p se nō stāt & non est verbum principale orationis, & de istis verbis enuntiatiuis intelligit dicta doctrina. vt dicit Alexā. in consil. lxxxij. in vij. col. in .iij. vo. Secus † aūt si instrumēto partes dicūt & enūtiāt cōfines, nam statur illis cōfinibus enūtiatis inter partes, maximè in facto antiquo: vt not. in l. cū aliquis. per Bal. C. de iure deliberā. vbi dicit An. q illi fines probāt dominium inter ipsas partes. hoc idem expressius

presſius firmat Ant.in.d.l.optimam in apoſtilla mea ibi,qa quilibet dominus præſumitur ſcire cõfinia rei ſuæ.dicit Alex.in.iij.vo.cõſi.lxxxvj.in.ij.col.præſumit eum Petrus q cõtraxit,& dixit iuxta bona ceſuaria in ꝑpetuũ dicti monaſterij,ꝙ ſcienter hoc dicit,& ꝙ ipſe ſciebat eſſe cenſuarias dicti monaſterij. ¶ Maximè etiã cõſidero ꝙ iſta con-
3 feſsio facta per Petrũ fuit iurata † cõtra quã non admittit aliqua in cõtrariũ allegatio quæ tendit in eius annulationem,niſi ex iuſta cauſa vt dicit gl.in.c. fin.in verbo,iuſta,de iureiur.in.v.g'oſſ. xxxij.q.j.ca.apud miſericordem,vbi ſi confeſsio eſt redacta in ſcriptis,non poteſt ipſam mutare.& not.bal.in.l.generaliter.C.de nõ nu.pecu. Et ꝓ hoc facit quia vbi actus nõ valet ſine iuramẽto, cũ iuramento valet.vt patet in multis exéplis relatis per Alex.in.j.vo.cõſi.xxvij.in.v.co.nã actus iuratus non dicitur ſubeſſe iuri poſitiuo,vt dicit ibi Alex.& in.iiij.vo.conſi.cij. Ite licet Alex.& do. Ant.dicãt ꝙ verba enũtiatiua non probant quando principaliter dubitatur de enuntiato,tamen reperio quòd Ioãnes And.in.c.cum iure.circa fi.de offi.dele-
4 ga. † dicit quòd verba in inſtrumento prolata præſentibus partibus ſemper faciunt fidé cõtra eas:& hoc refert Pet. de anch.in cle.j. de ꝓba. Et ideo hæc cõfeſsio facta ad vnum effectum in inſtrumento nocet ad alium effectũ inter eaſdem partes iuxta not.per Inn.in.c. cauſam.de teſtibus.& Bar.in.l.cũ lite,ff.iudi.ſolui. Ab in.c.dilectus.in verbo,cõfeſſus.de ca.mo.vbi confeſsio facta in vna inſtantia nocet in alia inſtantia inter eaſdem partes etiam variato modo agendi, fallit niſi eſſet facta per procuratorem, vt dicit Compoſtellanus in.c.per inquiſitionem.& ibi Abb.ſic.de elec.de cuius intellectu per Felinum in.c.j.vlti.colũ. vt lite non conteſt. ¶ Benè ad hoc facit quòd dicit Abb.ſicu.in.c.cùm dilectus de ſuc.ab inteſt.,quod vbi tractatur de
5 fauore piæ cauſæ, † verba enuntiatiua emiſſa propter aliud inducunt diſpoſitionem.& tenet Bar.in.l.j.C. de ſacr. ſan.ecc.vnde dicit Bart.in conſi.ꝙ incipit factũ ſic ſe habet.Titꝰ & Seius,&c. ꝙ verba enũtiatiua pro dote inducunt diſpoſitionem,vbi,aliàs non inducerét ꝑ not.in.l.ij.C.de dotis ꝓmiſsione,& hoc fauore piæ cauſæ:ſcilicet dotis.cũ ergo dicta cõfeſsio Petri ſit in fauorem piæ cauſæ.ſ.monaſterij eſto ꝙ ſit enũtiatiua ꝓpter aliud,dico ꝙ inducũt diſpoſitioné;vt habeat in.c.cum dilectus per Abb.ſic.de ſuc.ab inteſ.& Bar.in.l.j.C. de ſac.ſan.eccl. ¶ Nec ob.ꝙ in inſtrumẽto prædicto nõ dicit pro quãta quanti-
6 tate ſit cenſus: † quia poteſt iudex hoc liquidare per id ꝙ dicit Bartol.in.l. ſi quòd ex Pamphili.ff.de leg.ij.& Bar. in.l.vinũ.ff.ſi cer.pe.& Ang.in.l.prętia rerũ.ff.ad leg.fal. Vnde dicit no.Bar.in l.ſi duo.§.marcellus.ff.de iureiu.quòd ſi pars confiteatur ꝙ emit vel vendit, licet de prętio nihil ſit dictum,poteſt iudex hoc,declarare. Et idem tenet ibi Bal.idé firmat Rapha.cu.in.l.ſciendũ. ff.de verb.oblig.ſi tempore cõfeſsionis nõ fiebat diſputatio de prętio: ſed de re de quo per Bal.& ibi remiſi in.l.j.C.de re.ali.non alie.& per Albe.de roſa.in.l. hæc védítio.§.huiuſmodi.ff.de contrahen.emp. ¶ Vnde poſtquã tunc nõ erat quęſtio de quãtitate prętij,nõ curamus an quantitas ſit expreſſa,ſecus ſi fuiſſet contentio de prætio, & iſtud placet Alex.in.d.§.marcellus. Licet dicat aliter Pau.de caſtro.ibi ¶ Item probatur quòd dictæ duæ apothecæ erant dicti monaſterij per famam.& in factis antiquis.

7 quis † fama multùm operatur, vt dicit
Bald. in auten. quas actiones. C. de sac.
san. eccle. & in l. cùm super vernis, cum
multis concord. in Bald. méo. C. de rei
venditio. & dicitur factum antiquum,
quòd excedit metam. xl. anno. vt dicit
domi. Anto. in capit. peruenit. de emp.
& vendi. & doct. moder. in l. sciendum.
de verbo. obligatio. & firmat Alexā. in
consi. lxxix. in. j. volu. in. iiij. col. & in. ij.
volumi. cōsi. iiij. in. vij. col. Licet in alio
consilio dicat, ꝙ requiritur meta centum
anno. videlicet in. j. volu. consil. vj.
in. iiij. colum. tamé hoc iudicis arbitrio
remittitur secūdū Alex. in. iij. vol. cōsil.
ix. in. iiij. col. ¶ Tamé in hoc ꝓ nūc non
facio vim, ꝗa fama nō est formiter ꝓbata.
¶ Ité est depositio vnius testis de visu
pceptionis pēsionis factæ ꝑ monasteriū
de dictis apothecis, & sic vnus testis
de visu: & duo de fama quādo esset ꝓ-
8 bata cōiungerētur † ad plenā probationem
faciendam, vt dicit Bal. in rub. de
cōtro. inuesti. & ibi sunt remissiones in
alijs locis. & in c. fin. de succes. ab intesta.
& in l. admonédi. ff. de iureiuran. &
Alex. in. ij. volu. consi. cxliij. in. ij. col. &
idem Alex. in. iiij. vo. consil. xj. & in eo.
volu. consi. xix. in fi. & in eo. vol. consi.
xxj. in. ij. col. ¶ Vnde fuit mihi visum, ꝙ
pronuntiet ꝙ, monasteriū redintegrādum
est in iuribus suis. scilicet in dicto
perpetuo, césu quòd habet supradictā
domū, videlicet trorū. xj. prout dicebat
liber dicti monasterij: & licet fuisset
petita rei integratio apothecarū & nō
césus, tamé sacrum Cōsilium potest cōdemnare
conuentos ad censum: quia
9 † sic fecit Papa in c. cōstitutus. de reli.
do. vbi fuit facta condénatio ad censum,
licet non esset petitum. & not. Io.
de ana. in c. licet hely. de simo. & Iason
in l. vinum. ff. si cert. peta. in. vij. limita.

aliàs de necessitate haberem dicere, ꝙ
conuenti sunt absoluendi, quia monasterium
non plenè probat dominium
nec possessionem ipsarū domorū, maximè
stante antiqua possessione aduersarij
possidétis domos vt francas, & producunt
instrumentū antecessoru ipsorum
conuentorum. Et illa verba enūtiatiuā
possunt dici erronea enuntiata:
vt dicit Bartol. in l. si rem aliquam.
de acquir. poss. dum loquitur de eo qui
conduxit in emphyteusim re suam ab
ecclesiā tāquā ecclesię. Et cōcludit, ꝙ si
constat de proprietate soluētis censum,
10 † tunc nō nocet sibi soluisse censum, &
idé dicit An. in auē. de nō alienā. §. emphyteusim
& Spe. in ti. de loca. §. nūc
aliqua. versi. vij. Iason in l. ij. col. xxxij.
C. de iure emphyteutico. & Bald. in l.
cùm falsa. & in l. post diuisionem. C.
de iu. & fac. igno. & Bald. in l. ad probationem.
C. locati. hoc etiam firmat Alexan.
de imo. in. v. volumine consiliorū.
consilio. lxix. in. iiij. colū. ¶ Tamen quia
in casu nostro probatur per illos testes
de auditu, ꝙ dictæ apothecæ erāt monasterij,
& ille q tenuit fuit pcurator monasterij,
& solū vbi sunt apothecæ, aliàs
fuit solum monasterij, vt plenè fuit hoc
probatū in processu, & ibi monasteriū
habet aliàs apothecas coniunctas, & depositio
testis vnius de possessione monasterij,
& sunt dicta verba enuntiatiua
iurata in dicto instrumento supradictum
est, & liber perceptionis pensio-
11 num & redditiuū monasterij. ¶ † Fuit
visum omnibus dominis de Consilio,
ꝙ solūmodo monasteriū habeat dictū
censum trorū. xj. imperpetuum prout
dicebant dicta verba enuntiatiua, licet
non dicebant de quantitate: sed quantitas
declaratur ex libro: qui liber licet
non faciat fidem de iure, quia non concurrunt

currũt requisita, de quibus in.c.ad audientiã.de præscrip.& in.l.census.ff.de probatio.cum concor.tamen ita totum sacrum Consilium arbitratur: postquã partes dixerũt ꝙ erant dictæ apothecæ censuales, ꝙ census debuit esse modicus. scilicet dictorũ trium.xj.cũ dictæ apothecæ sunt reddit⁹.xl.ducatorũ annua tim.per no.in.d.l.si ꝙ ex Pamphila.§.fi.ff.de lega.ij.& sic fuit lata sententia, quòd monasterium redintegretur ad dictum censum pro tempore præterito & futuro in perpetuum.¶ Aliæ duæ apothecæ petitæ dirutæ, quia de eis fuit facta via publica iussu Regis, & dominus Rex Ferdinandus primus vt seruaret monasterium illesum depositauit ducatos quatricentos pro eius prætio, quia descendentes sunt extincti, & non exi-
12 stunt iuxta formam instrumenti † & quia perijt emphyteusis ex quo reductæ sunt apothecæ in viam publicam, quæ fuerunt concessę in emphyteusim, quibus destructis finita est emphyteusis, vt dicit Bartol.in.l.fina.ff.de superficie.secus quãdo solũ fuisset concessum vbi erat domus, tunc resoluta domo remanet emphyteutę solũ scd'm Bal.in.j.char.C.de iure emphy.& Ang.in auć.de nõ alie.§.lex itaq;.in fi.de quo in.c.potuit locati.&.in.§.adeo.insti.locati.& in Spec.in titu.de loca.§.nũc aliqua ver.cxxxviij.de quo p Iaso.in.v.&.vuj.col.dictę.l.j.ꝙ quidem solũ minime remansit in casu nostro, quia solũ factum est publicum: id est via publica.¶ Et stante dubitatione, an valuit concessio in emphyteusim ex defectu solẽnitatis omissæ de qua in.c.hoc cõsultissimo.de reb.eccl.nõ alie.in.vj.¶ Fuit pariter votatum quod sunt deuolutæ dicto monasterio, & per consequens dictum depositum.cccc.ducatorum subrogatum loco dictarum apothecarũ, debet con-
13 signari dicto monasterio, † sed potissima ratio me strinxit: quia linea erat extincta, qa omnes filij petri sunt mortui, solum remansit quidam frater ordinis prædicatorum, filius dicti Petri, qui confessus est dictas duas apothecas fuisse dicti monasterij sancti Sebastiani & quando ipse succederet, acquireret monasterio sancti Dominici per auć.in gressi.C.de sacrosan.eccle.& not.in.c.in præsentia.de proba. Et monasterium sancti Dominici nihil dicit, & quando se opponeret: dico quòd in contractibus cõcessa emphyteusi pro se & descẽdentibus non intelligitur, quòd appellatione descendentium veniat monasterium post mortem monachi.vt dicit.Anto.de but.in.c.in præsentia.de probatio.quia verba contrahentium strictè intelliguntur.l.quicquid astringendæ.ff.de verbo.obli.& sic nõ intelligitur in contractibus verbũ descendens de mo-
14 nasterio. † quòd per ingressum dicitur filius fictus & non descendens: vt plenè hoc probat dominus. Andre.barba.in consilio.xiij.in.iij.columna quòd incipit, circà hanc existimationem. ¶ Fuit ergo conclusum per totum Conciliũ, quòd dictum monasterium monialium sancti Sebastiani debet redintegrari in dictis apothecis d rutis, cuius solũ est facta via publica prope plateam pisciũ ciuitatis Neapol.iussu Regio, depositatis ducatis quadringentis pro earum apothecarum æstimatione, & quia in eis non potest fieri redintegratio fiat in dictis.cccc.ducatis tanquàm subrogatis loco dictarum apothecarum. iuxta nota.per docto.in.l.vinum.ff.si certum petatur, vbi quando non potest fieri præstatio rei, fit condemnatio in eius æstimatione.

Additio

Additio. De Verbis pronuntiatiuis & etiam ad aliud emissis, an disponant & probent videatur Petr. de Anch. cōsi. ij. nu. ij. & cōsi. xxxiiij. nu. vj. & cōsi. cxx. nu. iij. & cōsi. cxxvj. nu. vj. & cōsi. clxxij. nu. vj. Et D. Iacobi de facto Geor. in. l. epistola. nume. j. ff. de pac. Et Bertrā. parte. j. cōsi. xciij. nu. iiij. & cōsi. cxviij. nu. x. & parte. ij. cōsi. lxxviij. nu. iiij. & parte. iij. cōsi. cliij. nu. vj. Et Bartho. Chassaneū cōsi. v. nu. ij. & consi. xx. nu. x. & consi. xliiij. nu. xviij. & Hyppoly. de marsi. in sing. ccccxlij. incip. vulgata iuris regula. & in. l. j. nu. xxxix. C. ad leg. cornel. de sica. Et de confinibus & probatione illorum nonnihil videre poteris per Iacobinum de sancto Georgio. in. l. cū aliquis. nu. x. & Hyppoly. de Marsil. in. l. de minore. §. plurimum n. lxxviij. ff. de q̄stio. Et de libro terrario & de fide & ꝓbatione librorū cēsualiū, vade ad Petr. de Anch. consi. xliiij. nu. v. & Iacobinum in. l. census. nume. j. ff. de probatio. & Chassaneū consil. vj. nu. iij. & cōsi. xv. nu. iij. & cōs. xviij. nu. xiij.

Decisio. LXXXIIII.

☞ De statuto compromittēdi inter consanguineos.

✲ Summarium. ✲

1 ☞ *Statutum de compromittendo inter cōsanguineos, an habeat locū in spolio recēti.*

2 *Regula in non exceptis stat firma.*

Causa incalescens criminalitati ꝑpter violētiam in spolio resistit statuto de compromittendo, & cur.

3 *Criminalis ciuiliter mota potest cōpromitti.*

Fraudulenter factum ab omni dispositione excluditur.

Vit dubitatum, Vtrum hæc causa debeat cōpromitti vigore Regiæ pragmaticæ † actor agit spolio contrà conuentum interdicto vnde vi pro re stabili: reus qui spoliauit, quia est consanguineus actoris, petit quòd causa compromittatur, actor dicit ꝙ non debet cōpromitti, quia spolium est recens factu. Et ꝓ hoc allegat id ꝙ in simili dicitur, ꝙ non habet locū priuilegiu hostiæ, de quo in cōstitutiōe Regni, hostiæ. Si de recenti facta fuit spolia spoliatio. Actor dicit ꝙ Regia pragmatica loquitur generaliter, & non excipit nisi duos casus,

2 istum nō excipit: † ideo manet sub regula. vt in. l. nam quòd liquidè. §. j. ff. de pe lega. ¶ Quæritur quid iuris, Fuit cōclusum in Concilio, ꝙ ex quo in spolio prædicto arguitur violentia, & sic causa incalescit criminalitati, quòd nō habet locū dictum cōpromissum. vt no. in. l. non distinguemus. §. iulianus. ff. de arbi. & ꝓbatur in. l. fi. C. vbi & apud quem. & in. c. causa. de resti. in integ. & Alexā. in. j. vo. consil. lxxxij. in. iij. col. & voluit Lanfrā. in tract. de arbitris. in. q. super qbus rebus & quibus causis possit fieri compromissum, & hoc est propter pœnā quæ applicatur fisco. † bene tamen causa criminalis ciuiliter mota pōt de iure cōmuni cōpromitti: vt habetur in. d. §. iulian⁹. & no. Abb. sicu. in. c. irrefragabili. §. ceterum. in. iij. col. ff. de offi. ordi. Itē quia ab omni dispositione excludit id ꝙ factū est in fraude. arg. l. creditor. §. lucius. ff. māda. not. Ange. in l. si pater. ff. de his quæ in fraud. credi. Sed istud spoliu dicitur esse factū parū antequàm sit petitū cōpromissum, vt de eo coram arbitris cognoscatur ad fraudandam iurisdictionem iudicis ordinarij, & vt causa protelatur in longum. & ideo bene facit in hoc ratio dispositionis allegatæ constitutionis Hostiæ. ¶ Fuit ergo votatū dictis rationibus

bus consideratis, quòd non fiat compromissum, & procedatur in causa in sacro Concilio.

Decisio LXXXV.

De processu facto à laico contra ecclesiam &c.

Summarium.

1 *Iudex laicus an procedat in spolio contra clericum spoliantem instigante laico.*
Clericus etiam volens non trahitur coram laico.
2 *Iudex laicus per modu defensionis extraordinariae cognoscit clericum.*
Spoliatus duo regulariter probare debet.
Extrema probanda in iudicio restitutorio.
3 *Lite pendenti san impediat rem contentiosam alienari, titulo permutationis.*
Priuilegiū. l. omnes. & l. bene à zenone. C. de quadri. pscri cōpetit causam habenti à Rege.
4 *Iudicii substantialia quae sint.*
5 *Emphyteusis ecclesiae super qua non interuenit decretum apostolicum est nulla.*
Pacta quae fiunt in emphyteusi sunt seruāda.
Scriptura priuata & non verificata nullam facit fidem.

Diu est quòd fuit litigatum inter Leonardū mazatū & venerabile monasterium sanctae Trinitatis de ciuitate Caue super possessorio & petitorio cuiusdam fundi. ¶ Primò in magna curia Vicariae, & postea in sacro Cōcilio corā diuersis cōmissarijs. Tandē viso per magnificū Viceprotonotariū dicto processu, & eo relato per eū in
1 Cōcilio de pluribus fuit excitatū. ¶ † Et primò, vtrū processus factus sup spolio vt asseritur facto de dicto fundo in magna curia Vicariae per procuratores dicti monasterij sit null°. Et videbatur q nō posset dici nullus: quia sup spolio iudex laicus pōt procedere contra clericū ad instātiā laici spoliati: vt patet in illis tribus capitulis Regni, quorū vnū incipit, ad regale fastigiū, aliud incipit, finis praecepti charitas, aliud incipit, charitatis affectus. ¶ In contrarium fuit allegatum q processus magnae Curiae dicitur nullus ipso iure: quia factus à iudice laico contra monasterium: vt in c. si diligēti. de foro cōpe. vbi volēs etiam clericus non potest conueniri coram iudice lai-
2 co. † Nec obstant dicta capitula: quia illa loquuntur quando Rex per viā extraordinariae defensionis praestat charitatiuum subsidium clerico oppresso vel laico oppresso à clerico, non per viā cognitionis iudiciariae, sed p modū extraordinarie defensiōis, vt dicit in dictis capitulis. ¶ At magna curia nō sic pcessit. Sed citādo nominatim pcuratores laicos dicti monasterij & p viā cognitiōis iudiciariae examinando testes nulliter. Et ideò fuit pariter votatū quod stāte dicta nullitate processus, dictus Leonardus non probat extrema requisita in causa possessorij, videlicet se possedisse, & spoliatū fuisse, iuxta iura vulgaria de quibus in c. consultationibus. de officio delegati. & in l. si quis ad se fundum. C. ad. l. iuliam de vi. cum multis concordantijs.
3 ¶ † Secundò fuit excitatum, ex quo dictum monasterium dictum fundum, de quo dictus Leonardus dixit se spoliatū dicta lite pendente. (si pendentia dici potest) permutationis titulo alienauit Regi Ferdinando primò cum decreto commissarij apostolici. Et postea dictus Rex habens, tenens & possidens dictum fundum ex causa praedicta illum per suum autenticum priuilegium per donationem irreuocabilem inter viuos donauit Ioanni brighario suo seruitori, & sibi tradidit corporalē possessionem

nem. Et eo tenente & possidente dictus Leonardus citari fecit dictum Ioannem super restitutione dicti fundi, comparuit dictus Ioannes, & producit priuilegiũ donationis Regiæ, per quã dicit se non posse in ius vocari: tum quia princeps reuocauit iurisdictionẽ iudicibus in dicta causa, tum vigore. l.omnes.&.l.bene à zenone.C.de quadri. præscriptione.
4 ¶† In contrarium dicebat dictus Leonardus, ꝙ prædicta procederent quando nulla penderet lis super dicto fundo. Sed lite pendente facta fuit dicta permutatio & alienatio, & sic res fuit effecta litiosa: & ideo iste contractus habetur ac si non esset factus in sui præiudicium, per textum. in.l.ij.C.de litigiosis. Pro parte dicti Ioannis dicebatur, quòd de iure nulla fuit litis pendentia inter Leonardum & monasterium, ex quo illa lis non fuit coram iudice competenti. & tria sunt quæ substantiant iudicium, videlicet actor, reus, & iudex: vt in.c.forus.de verbo.signifi.cum concordan.ibi allegatis. sed in dicto processu deficit persona iudicis, ergo nulla est litis pendentia. ¶Fuit per sacrum Consilium votatum, quòd dicto Leonardo obstat satis dictum priuilegium donationis Regiç.
5 ¶Tertiò fuit excitatum † vtrum concessio in emphyteusim facta dicto Leonardo per dictum monasteriũ pro annis.xxix.sub annuo canone valeat, ex quo non interuenit decretum apostolicum. ¶Et fuit conclusum ꝙ nihil valet per textum in.c.hoc cõsultissimo. de reb.eccle.non alie.libro.vj. Et tantò magis quia in dicto contractu promisit ex pacto expendere in dicto fundo, & per eum nihil fuit adimpletum, quæ pacta sunt seruanda in contractu emphyteutico: vt in.l.j.C.de iure emphyteuti. & si non seruantur pacta, res incidit in commissum vt ibi. Et tanto magis, quia non probauit legitimè soluisse canonem † nisi per certas apodexes priuatas, & nõ verificatas, quç nullam fidem faciunt: vt not.in.l.scripturas cum auten.ibi posita. & ibi per Angel.C.qui po.in pign.hab. ¶Ideo fuit votatum & sententiatum, quòd dictus Ioannes absoluatur ab impetitione dicti Leonardi.

Additio. Materia huius decisionis magnificentius examinatur superius in decisio.ij.& maximè decisio.xxiiij.ad quas remisisse sufficiat. Et super secundo dubio vide docto.in.c.finali.de restitu.spolia.in.vj.

Decisio. LXXXVI.

De dotis inofficiosæ rescisione.

Summarium.

1 *Fratres an possint agere aduersus maritum sororis de inofficiosa dote per patrem filiæ promissa constante matrimonio. numero. 4.*

Dotatio filiæ per patrem an rescindenda per inofficiosæ dotis querelam filijs in legitima fraudatis.

Dotatio per pactum in fraudem creditorum facta soluto matrimonio reuocatur.

2 *Argumentum de maiori parte ad totum est validum, vt in alienatione bonorum fraudulenta.*

Reuocatoria dotis inofficiosæ an detur contra maritum constante matrimonio.

3 *Intellectus ad.l.j.C.de inoffi.doti. & ad.l.si.§.si à socero.ff.de his quæ in frau.credi.*

Vit dubitatum † vtrum per fratres possit agi cõtra maritũ sororis de inofficiosa dote, promissa per patrem filiæ cõstante matrimonio.

trimonio. ¶ Quidã ex dominis de Consilio dicebant quòd sic, per id quod dicit Pau. de cast. in. l. j. C. de inoffi. dotibus. vbi si filij per dictam dotationem sunt defraudati legitima, rescinditur ipsa dotatio per quaerelam inofficiosae dotis, & decisio text. in. l. fina. quae incipit, si fraudator. §. si à socero. ff. de his quae in frau. credi. quae vult quòd dotatio facta per pactum in fraudem credito. soluto matrimonio reuocatur, reuocatoria per creditores habet locum in hoc casu secundùm Pau. de ca. in. d. l. j. nisi diceres quòd Paulus loquitur quãdo pater omnia bona dedisset in dotẽ filiae, tunc non praeiudicat filijs in legitima etiam constante matrimonio per dictam. l. j. ¶ Idem dico, si non omnia bona dedit in dotem sed maiorem partem.
2 † Nam sicut alienatio omnium bonorum praesum. itur in fraudem. Ita & alienatio maioris partis. Alexan. in. iiij. volumi. consilio. cviij. in. j. col. ¶ Item quia dicta lex prima loquitur, etiam si non totam substantiam sed modicam dotem dedit, vt filius posit reuocare, si est inofficiosa quo ad legitimam. ¶ Quid dicendum an constante matrimonio posit filius agere contra maritum reuocatoria, quia dos est inofficiosa: nam text. in. d. §. si à socero, dicit, ꝙ soluto matrimonio potest agere creditor reuocatoria: textus in. l. ij. C. de reuo. his quae in fraud. credi. nihil dicit ãn solu. ma. vel constante. Sed. l. j. C. de inofficio. doti. loquitur,
3 † quòd creditor in legitima reuocat siue cõstãte matri. siue soluto. secus in alio creditore q reuocat sol. ma. vt dicitur in. d. §. si à socero. & ibi Bar. & Ang. & ita intelligit Pau. illã. l. & dicit do. Ant. de Alexã. ꝙ idem tenet Raphael fulgosius. ¶ Quidã alij de Cõsilio dicebant cõtrariũ per dictũ. §. si à socero. & pro eis facit decisio Baldi in. d. l. j. qui dicit ꝙ tũc habet locum. d. l. j. quando doti permixta est donatio puta pactum de lucranda dote, & tũc cõcurrit remedium. d. l. j. cũ remedio. l. hac edictali. vt dicit gl. in. d. l. j. ¶ Fuit tandem cõclusum per omnes, ꝙ licet opi. Pau. sit aequa: tamẽ in contrarium militat dispositio dicti. §. si à
4 socero. ¶ † Vnde fuit votatũ, quòd fratres constante matrimonio contra maritum non possunt agere de inofficiosis dotibus, sed soluto matrimonio filij recuperabunt legitimam ab haeredibus viri per. d. §. si à socero. Et licet à principio aliqui domini de Consilio tenuerunt cum Pau. de cas. postea putantes, quòd sententia Pau. non poterat iure fundari per dictum. §. si à socero, mutauerunt votum, & accesserunt, vt suprà fuit conclusum.

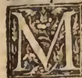
Decisio. LXXXVII.

De alienatione rei minoris sine decreto.

Summarium.

1 Alienatio rei pupilli immobilis per tutorem absq; decreto facta etiam ad damnum euitandum, an valeat.
2 Fundus pupilli inutilis & sterilis an posit sine decreto alienari.
Decretum iudicis iustam facit causam alienandae rei pupilli.
Alienatio in commodum minoris decretum praecedere an requirat.
3 Tẽpus futurum in alienatiõe rei minoris an et quãdo potius considerãdũ, quàm praesens.
4 Tutor in donatione & remissione non potest autorare.
Transactio rei stabilis pupilli remittentis non valet sine decreto.
Decretum est de substantia alienationis rei minoris.

Decretum alienandæ rei pupillaris qualiter fieri oporteat.
5 *Fundus pupillaris etiam cum decreto nisi ob æs alienum non venit alienandus.*
6 *Expensæ vtiles & necessariæ ad perpetuã rei vtilitatem refundendæ restituenti rem pupilli male alienatam.*
Fructus an veniant computandi in expensis reparationum per emptorem in re minoris, sine decreto alienata facturam. 7.
Reparationes quando non misiendæ cũ fructibus perceptis.
7 *Emptor prædij pro rata pretij soluti lucratur fructus.*
Fructus pro vsu pecuniæ non debetur.
Pecunia caret vsu.
8 *Opinio doctorum aliquorum insignium iustam credendi causam validitatis in contractu nullo præbet & iuuat credentem.*

Agnum est du-3 bium. Vtrũ † valeat alienatio rei stabilis facta per tutorẽ sine decreto, si illa alienatio facta fuit vt pupillus euitet dãnum hoc modo, nam res emphyteutica & soluebat censum, & percipiebatur tãtũ, quantũ erat cẽsus soluẽdus, cessit alteri. ¶ Vtrũ talis cessio gratuita sit nulla, ex quo nõ interuenit decretũ. Quidã moderni Papiẽses dicũt in. l. ij. ff. de off. eius cui man. est iurisditio, ꝙ si fundus nõ affert impensam nec vtilitatẽ, & est sterilis, nõ põt alienari sine decreto. & ita intelligatur gl. in. l. si fundus. ff. de rebus eorũ. & gl. in. l. ob æs. C. de prædi. mino. ¶ Si aũt fundus afferat dãnũ pupillo. & tunc põt alienari sine decreto: ita intelligatur gl. in. d. l. ij. & in. l. cũ hi. §. causa. ff. de trãsac. Et dicũt, ꝙ ista decisio est Bal. & Albe. in. d. l. ij. §. si tu-
5 tores. ff. de offic. eius. † Sed certẽ nec Bal. nec Alb. aliquid dicũt de impẽsis: sed bene dicũt, ꝙ si res nõ affert commodũ nec incõmodũ, non põt alienari: sed si afferat incõmodũ, est iusta causa alienãdi: qđ intelligo præcedente decreto, nã dicit Bal. ꝙ ista est iusta cã alienandi scilicet præcedente decreto. & firmat hoc Pau. de ca. in. l. cum hi. §. causa. ff. de transa. & tenet gl. in. l. ob æs. C. de prædi. mino. ¶ Bene tamen fateor, ꝙ Bal. in. d. l. cũ hi. ita dicit: ꝙ sine decreto valet alienatio rei minoris si cõtinet manifestam vtilitatem minoris. ¶ Sed idem Bal. in. l. quæcunq;. C. de bo. quæ libe. tenet, ꝙ si alienatio sit facta in vtilitatẽ minoris, decretum debet antecedere. & pro hoc. l. nõ solum. & . l. ob æs. C. de prædi. mino. vbi sine decreto non valet alienatio rei stabilis pupilli. Et bene facit pro hoc quod dicit Alex. in. iij. vol. consil. liij. in. v. col. ¶ † Nec iudicio meo debet esse in cõsideratione in remissione bonorũ stabiliũ præiudicium, qđ est de præsenti, sed præiudiciũ quod põt euenire. secũdũm glo. & Archi. xij. q. ij. C. sine exceptiõe. & ideo non põt fieri talis remissio rei stabilis propter dãnũ de præsenti, si in futurũ põt esse vtile sine decreto iudicis. Bene facit ad hoc text. in. l. j. ff. de rebus eorũ. aliàs si in futurũ pupillus efficeretur locupletior, valeret sine decreto. vt sensit illa gl. p tex. in. l. si pupilli. in prin. ff. de nego. ges. licet dicat Bal. in. l. j. C. si aduersus dona. ꝙ impossibile est ꝙ in remissione & donatione tutor possit autorare. Et ideo super donatione nõ põt interponi decretũ. vt dicit Bal. & Alex. in primo vol. cõsi. cxxv. Et propterea di-
4 cit Bar. † ꝙ nõ valet transactio rei stabilis, qñ pupill' ipsam rẽ stabilẽ remittit sine decreto, in. l. nulli. ff. de trãsa. Bene ad hoc facit titulus. ff. de rebus eorũ: & signãter. l. j. & . l. si pupillorũ. §. si prætor. &

tor,&.ff.de fideiuſ.l.cum lex.& not.in d.l.ob es.C.de prædi.mino.vbi nō valet alienatio rei minoris ſine decreto,ex quo decretū eſt de ſubſtātia in alienatione rei minoris,& decretū debet fieri præcedente cauſæ cognitione,videlicet ꝙ ſubſit cauſa,& quod liqueat iudici: vt in.l.magis puto.§.oe paſsim.ff.de rebus eorū.& in.d.l.cu hi.§.cauſa.&.§.ſi
5 prætor.ff.de trāſac.† Et ad hāc deciſio nē ꝙ etiā ſi expediat pupillo prædium alienare,non pōt alienari ſine decreto. Imo cū decreto niſi ob æs alienum.eſt text.in.d.l.magis puto.§.ſi æs alienū. ibi dū dicit vel certè iſtis carere.¶Ideo fuit per oēs dominos nemine diſcrepā te votatū,ꝙ talis ceſsio non valeat. Et ideo debet Ang.de lama cōuentus condenari ad reſtitutionē dictæ rei ſtabilis,vnà cū fructibus perceptis à tēpore dictæ ceſsionis cōpenſatis fructibus expēſarū factarum in reparatione dictæ domus pro rata,& refectis expēſis ipſarū meliorationū liquidandis tpe execu tionis,neutrā partiū in expēſis cōdem-
6 nādo ex cā. Nam † iſtæ expenſæ in reparationibus factæ debent reſtitui ipſi expendēti,quia vtiles & neceſſariæ ad perpetuā rei vtilitatē,iuxta no.in.l.domos cū ſe.ff.de leg.j.&.l.ſed ſi edificauerit.in princi.cum ibi no.ff.de vſuris. ¶Itē ex quo in veritate ipſe Ang.fecit expēſas,vt dominus dictæ domus,& ſic habet ius retentionis vt dicit Alexā.in ij.vol.cōſi.xxxvij.in.iiij.col.& fructus nō debēt excōputari cū iſtis ſumptib⁹, ex quo iure dominij percepit fructus,licet percipiens teneat reſtituere rem,vt dicit no.Ang.in.l.emptor.ff.de rei vē. ¶Itē qa fruct⁹ ſunt pcepti pter expēſas melioratiōis.Ideo ipſe expēdēs habebit fructus pro rata,ex quo de re ſua
7 prouenerūt p rata,† ſicut emptor pretij pro rata pretij ſoluti lucrat fructus vt dicit Alex.in.ij.volu.conſil.lxxiij.in princ.& pbatur in.l.curabit.C.de act. emp.& licet nullus fructus debeat pro vſu pecuniæ qa nō eſt dare vſum in pecunia,vt dicit Alex.in.iiij.volu.conſil. xxj.Tn̄ in caſu iſto fructus percipiunt ex re,quæ effecta eſt fructuoſa propter expēſas.& ſic recuperabit expēſas integras,& fructus non cōputabunt cū illis expēſis vt dicit Ange.in.d.l.emptor.& ſic de ſumptibus recipiet fructus.¶Nec obſtat,ꝙ contractus fuit nullus,qa habuit iuſtā cām credēdi eſſe validum.ex quo iſte cōtract⁹ habet pro ſe opi. Bald.
8 & Iaſo.vt.s.retuli ſcilicet,† quòd valet iſte cōtractus ſine decreto,vt ſuprà dixi.& ſic cū fecit expēſas in re tanq̄ ſua: licet nūc res ipſa veniat reſtituenda,& ſunt vtiles necaſſariæ,& ad ppetuā rei vtilitatē debet illas recuperare,& nō ex cōputantur in fructibus.vt.d.l.domos.ff. deleg.i.& in.d.l.emptor preallegatis.

Deciſio.LXXXVIII.

De fideiuſſore de iudicio ſiſti.

Summarium.

1 Fiſcus an ſit idoneus fideiuſſor vel depoſitarius.

Fiſcus eſt ad conueniendum inhabilis.

IN cauſa Ioānis vitalis cū Marco bergadino de Venetijs.¶Vtrum
1 † Regius fiſc⁹ ſit idone⁹ fideiuſſor de iudicio ſiſti,vel depoſitari⁹.Fuit cōcluſum.ꝙ nō:qa nō habilis ad cōueniendū.ita no.Bal.in.l.ſiſa.C. de fideiuſ.gl.in.l.ij.in prin.ff.q ſatiſda. cog.tex.f.l.iij.ff.de fideiu.Et ideo debet dare idoneū.q poſsit faciliter cōueniri.

Deciſio.LXXXIX.

De reſtitutiōe in integrum,& de

l ij ſuperpo-

superpositis per ecclesiam post publicationem in causa.

✤ Summarium. ✤

1 Beneficium super de nouo ponendis ecclesiae concessum post publicationem in causa an admittat de directo contraria articulis partis,& eam repellat à productione aliorum.

2 Ecclesia ponens de directo contraria non ponit noua sed antiqua: & an repellat partem à beneficio superpositis in beneficio de nouo ponendis.

3 Beneficium debet esse inter partes commune maximè restitutionis in integrum.

Vit decisum tale dubium. † Ecclesia sancti Petri ad aram agebat vendicatione ad rem contra possessionẽ rei dato termino ad probandum, ecclesia nihil posuit vel probauit. Reus articulauit,& super illis articulis testes examinari fecit. Publicatur in causa. Ecclesia petit primum beneficiũ super de nouo ponendis, & concessum fuit, in isto beneficio ecclesia ponit de nouo de directo contraria articulis, & probationibus partis, pars vult producere alios testes super eisdem articulis, dicẽs ego cõfisus in meis probationibus nõ produxi alios testes: nũc video, ꝙ ecclesia vult debilitare meos testes.
2 † Ego volo producere alios iuxta not. per doct. in c. fraternitatis. de test. dicit ecclesia tu nõ potes vti beneficio superpositis, si ego nolo beneficiũ nisi super de nouo ponẽdis, hoc quod dicis est superpositis ergo nõ potes. Replicat conuẽtus,& dicit illud ꝙ ecclesia ponit, nõ est de nouo ponere, sed ponit contraria positis,& ideo licet super eisdem examinare. ¶ Fuit per sacrũ Consiliũ decretũ, ꝙ illud, quod ecclesia ponit de directo cõtraria, non est de nouo ponere, sed est ponere antiqua de directo contraria.
3 ¶ † Et ideo aut recipiat beneficium simpliciter super positis & de nouo ponendis: aut super positis tantum, aut super de nouo ponendis tantum: & noua ponenda non intelliguntur de directo cõtraria ad hoc, vt beneficium sit commune inter partes: prout esse debet iuxta not. in l. petendae. C. de in integ. restit. minorum.

Additio. Latius in practica hunc articulum inuenies decisum cum multis aliis pulchrè. s. decisione. ccxvj. ad quam recurre, quia mirabilis est. Vide decisio. xxxiij. & & quae ibi adduntur.

Decisio. XC.

De mutatione monetae, & de illius valore,& solutione mutata pecu.

✤ Summarium. ✤

1 Solutio an fieri debeat de pecunia currente contractus tempore, an verò solutionis in termino.

Pecunia quae mutata est tempore solutionis qualis esse debeat.

2 Pecunia solutoria eandem bonitatem in materia tenere debet, qualem habebat, cum mutuabatur.

3 Moneta mutata quomodo veniat in solutione.

Debitor morosus qualiter soluat mutato nummo.

4 Depositum in argenteis eiusdem aestimationis numerandum.

Monetam princeps non potest facere minoris valoris in forma, quàm in lamina expensis deductis.

Expensa pecuniae cudendae de publico fiendae monetariis.

Pecunia aere vitiata nõ venit in solutione argenteae, nec cogendus quis eam recipere.

5 Consuetudo inualuit pro assibus aurum pendere, & econtra cui standum est.

Hoc

Oc tempore expenduntur quintinę: quæ expéduntur quatuor pro vno carlino. Sed in veritate non sunt valoris vnius Carlini de argento, tépore contractus currebant car-
1 lini. † Tépore solutionis currũt quintinę, debitores volunt soluerę de quintinis ad rationé quatuor quintinarũ pro carlino. ¶ Creditores non volũt recipere quintinas, nisi detur illud, quod minus est in quintinis respectu carlini. ¶ Quæritur, quid iuris. ¶ Bar. in l. cum quid. ff. si cer. pet. dicit, quod debet reddi de antiqua moneta vel eius æstimatio: tamen remittit se ad l. Paulus. ff. de solutionibus. Ibi Bar. in versũ declaro, dicit, ꝙ pecunia debet esse talis, ꝙ præbeat suã vtilitaté in forma æqualiter, sicut in materia. l. j. ff. de contrahen. emp.
2 † & sic solutio debet fieri de pecunia argentea eiusdé ligæ, hoc est eiusdé bonitatis in materia, licet esset diuersæ formæ, vnde si carlinus valet granis. x. & quatuor quintinæ valent grana. x. quia tamen est ibi de materia argenti, quantũ in vno carlino. Idé videtur solui. Sed si dares monetã alterius formæ, & alterius materiæ, quia nõ esset eiusdé ligæ, de iure posset creditor licitè refutare, quia aliud pro alio solui non potest. l. ij. §. j. ff. si cer. pet. cum concor. ¶ Et subdit Bar. ꝙ licet hoc sit de iure, de cõsuetudine obseruatur contrarium in ciuitate Perusij. & in multis alijs partibus, cui consuetudini debemus stare: vt ipse dicit. ¶ Posteà idem Bar. in l. Paulus. subdit aliam quæstio. † quid si moneta est
3 mutata, de qua moneta debet solui, & dicit quòd aut mutatio monetæ fit in bonitate, vt si mutetur materia & forma. Aut non mutatur materia vel forma. Sed mutatur eius bonitas in hoc, ꝙ florenus auri valet plus vno tẽpore quã alio, & de hoc ego non loquor. Sed bene Bar. ibi examinat distinguẽdo. aut debitor fuit in mora, aut non, vt ibi per eũ. ¶ Sed in primo casu qñ mutatur materia vel forma, & tũc aut vsus primæ monetæ nõ est reprobatus, & debet de antiqua moneta solui: si reprobatus est vsus primæ monetæ, & debet solui æstimatiõ illius monetæ antiquæ. tit. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pig. act. § iubens ibi Bart. ꝙ si depono penes te centũ florenos cũ hoc ꝙ restituas centum florenos
4 † etiã, ꝙ nõ dicatur in eãdé æstimatione intelligitur in eadé æstimatione, & sic ꝙ tépore solutionis debet reddi æstimatio florenorum, & sic in casu isto debet reddi debitũ in æstimatione carlinorũ. ¶ Et hoc verũ nisi cõsuetudo vel ordinatio regis aliud suaderet: licet in moneta Inno. in c. quanto de iureiur. dicat ꝙ princeps non potest facere monetam quæ non sit valoris in forma quãtum in massa deductis expensis. licet Inno. dicat ꝙ expensæ debent fieri de publico. Et in effectu in hanc sententiam inclinat etiam Bar. in l. j. §. j. ff. de au. & arg. leg. dicés, ꝙ si pecunia noua est ære contaminata: quia quando contraxit pecunia nõ erat ære cõtaminata, nõ tenetur recipere. allegat l. j. C. de fabric. lib. xj. & de cano. fru. vr. ro. l. j. quia nõ est eiusdem æstimationis in forma sicut materia, & dicit hoc esse de iure, sed de cõsuetudine seruatur cõtrariũ, quia pro † pe-
5 cunia minuta soluitur aurũ, & econtra. ¶ Do. An. de Bu. & post eum do. Abb. in prædictis locis videntur in effectu sequi Bar. ibi vide remissiões de ista materia.

Decisio. XCI.

¶ De solutione vsurarum propter

r iij manda

mandatum, & de materia interesse.

Summarium.

1 Mandatum datum mandatario, vt reci piat ad vsuram, & numeret creditori, an li- get mandantem ad pecuniam, & interesse re- fundendum mandatario, & illum indemnem releuaret. iam vbi non iurauit.

2 Mandatarius an teneatur nominare, cum vsuras soluit ad mandantis mandatum. nu- me.6.&.12.

3 Mandatarius si soluit creditori mandantis, an debeat probare solutionem vere, vel suffi- ciat confessio creditoris nu.3.

Solutionem allegans illam probare tenetur.

Papa non posset condemnare ad debitum, quod non est probatum.

4 Mandati ad recipiendum pecuniam cum vsu ra forma Italico idiomate.

Mandati verba, prout vobis placebit, vel vide bitur, an inducant liberum arbitrium, vt ar bitrio boni viri intelligantur.

5 Verbum prout visum fuerit in mandato ex- pressum, quid importet, & qualiter probet.

Verbum omne etiam liberam voluntatem in ducens, est reducendum ad boni viri arbitriu, si de vitando damno tractetur.

Mandatario vsuras dicenti se soluisse, an quae- stio possit referri.

6 Nominare non artatur, qui ad probandu non est ligatus.

Nominatio venit appellatione probationis.

7 Mandatarius non tenetur cedere nisi facta solutione.

Vsurarum solutio per eum qui repetit, quali ter probetur.

8 Pecunia sine vsura mutuo vt plurimum in- ueniri non potest.

Consuetudo creditoris vsuras recipientis, atte- di debet in quantitate vsurarum probanda.

Consuetudo super vsuris non valet.

9 Consuetudo illud facere potest, quod potest pa ctum.

Mandati verba diligenter consideranda.

Mandatum quicquid facies, sum contentus, an valeat.

Mandati verba in praeiudicium mandantis late sunt intelligenda.

Mandatum inducens mandatarium ad delin quendum, an teneat.

10 Pactum quod super interesse stetur dicto par tis cum iuramento reducitur ad viri boni ar bitrium, si debitu modum excedat interesse.

Consuetudo ligat, ac si expresse in contractu deductum esset.

11 Mandatarius fenerator habens mandatu ad recipiendum sub vsuris, nullo modo repetit à mandante propter praesumptionem lucri in- teresse. Bartolus reprobatur propter opinio- nem quam tenet in l. si. ff. de praeto. stipu.

12 Mandans potest probare contrarium eius, quod dicit mandatarius vigore conuentionis de stando dicto partis super interesse, non au- tem conuentionem reuocare.

13 Argumentum à consuetudine procedit.

Actum hoc inter partes tacite videtur, quod est consuetum.

14 Conuetio partiu operatur cotra ius comune, & regulariter omne inualidu facit validu.

15 Fructus rei emptae percepti per emptori ante numerationem an restituendi venditori.

Vsurarum taxa octo pro centenario.

Terum in causa Alexadri Chalcedonij Ve neti coueniti cu Francisco de Palmerio de Neapo. actore super solutione interesse. Duo sunt principaliter examinada post oste sione mandati dati Francisco de Palme rio per dictu Alexandrum. ¶ Primum 1 vtrum Franciscus mandatarius Ale- xandri possit de iure repetere vsuras, quas soluit pro pecunia qua mutuo re- cepit, vt pecunia illa solueretur credito ri ipsius Alexandri ex causa veditionis Massariae, quae fuit ei soluta. ¶ Secundu vtrum

vtrum ipse mandatarius qui habuit mãdatum recipere pecuniam prout sibi videbitur, & placebit ad interesse: teneatur probare vel nominare personas, quibus ipse soluit ad effectum, vt mandans possit illas repetere. Et quid si ipse mandatarius probauit de solutione ipsius interesse. ¶ Ad primum dubium dico, q̃ si mandatarius soluit vsuras de mandato domini debitoris pro eo quòd æquũ & iustũ est, q̃ mãdans qui dedit mandatũ recipiendi pecuniam ad interesse, debet ipsum mandatariũ seruare indemnem etiã vbi nõ iurauit, quia si iurasset, non est dubiũ. ¶ Istam sententiam approbat Ioan. and. in mercu. in regula damnũ, & dicit, q̃ ita tenet Theologi. Idem firmat Lau. de rodolfis in repe. c. consuluit. in. xlvij. q. Idẽ concludit do. Card. flo. in c. peruenit. de fideius. Idem expresse firmat Bal. in. l. si verò nõ remunerandi. §. si mihi. ff. manda. vbi est tex. de iure ciuili. Et dicit ibi Bal. quòd idẽ dicendum est de iure canonico. Ita consulendo affirmat Alexand. de imol. in. j. vol. consil. lvij. & in. ij. volu. consil. cxix.

2 ¶ † Ad secundum dubiũ prima facie videtur dicendum, q̃ mãdatarius nedum tenetur exprimere, cui soluit vsuras, verum tenetur probare solutionẽ vsurarũ quã fecit pro pecunia mutuo habita, vt possit illas repetere vt interesse ab ipso mandante: quia qui allegat se soluisse, debet probare. vt probatur in. l. j. C. de proba. not. glos. & doct. in. l. ij. C. de iure emphy. Barto. in. l. in illa. ff. de verb. oblig. Nec papa posset condemnare ad debitum, quòd not. Bart. in. l. in illa. ff. de verb. oblig. Nec papa posset condemnare ad debitum, quòd non est probatum vt dicit Alexan. de imo. in. ij. vol. consil. ij. in. j. col. Ille enim q dicit soluisse, debet probare solutionem, vt probat Alexan. in. ij. vol. cõsil. ccxj. in. ij. col. Et in tantũ hoc est verum, q̃ dubitãt docto-

3 res † si mandatarius vel fideiussor soluit creditori mandantis sufficiat probare solutionem per confessionem creditoris. Alex. allegat pro & contra finaliter concludit, q̃ sufficit probare solutionem per confessionem creditoris. in. iij. volu. consi. xc. in. ij. col. Sed verba mandati inferunt, quòd nõ necessitatur ipse mandatarius ad aliquam probationem, hęc et aliqua quæstio replicari potest. ¶ Et pondero verba mandati iuxta legem diligenter. ff. mandati. dicitur enim in mandato. Et però ve piacerà in quello modo che meglio ad vui piacera per la prima paga che ei alo vltimo de Septembro proximo de prouedere de ducati. cccc. per vno anno con quello danno parera & piacera ad vui. Et subditur. de liquali pregoue faciati siano pagati al tempo. Et tuto quello farite restero contento si per lo interesse como per omne altra cosa &c. Et subditur, & si in questo hauesse mancato per questa scripta, supplira per me Ioanne de rise nostro. Et sera con voi de tutto

4 quello accadera &c. ¶ † An ergo dicta verba importent liberum arbitrium, vel importent arbitrium boni viri. remitto me ad Alexan. de imo. in. l. si sic. ff. de legat. j. & ad ea quæ not. Bartol. in l. ad reprimendam. in verbo, videbitur. & in. l. alio. ff. de ali. & ciba. leg. & ad ea quæ not. Ioan. de imo. in capi. j. de his quæ fiunt a maio. parte capituli. & Alexand. in. ij. volu. consilio. cij. in. vij. col. ¶ Et magis cõmunis, cõclusio est quòd verbum placuerit intelligitur arbitrio boni viri: vt dicit Abbas in capitu. verum. ij. columna de foro competenti. & in capi. primo. de constitu. & Bald. in. l. fin. §. j. C. com. de lega. per. l. thais. §. sororem.

rorem. ff. de fideicom. liber. cum simi.
5 ¶ † Tamen verbu prout visum fuerit importat voluntatem non arbitrium vt dicit Bald. in capit. j. in verbo, animam nostram de pa. constan. allegat. l. credi- tor. §. lucius ff. manda. idem dicit Abbas in capi. ex parte de consuetu. ¶ Sed posito, quod dicta verba importent arbitrium boni viri, prout in veritate sic est in casu de quo agitur per id quod dicit Bald. in l. j. in. xuij. colum. ff. de lega. ij. vbi dicit, quod vbi tractatur de damno vitando omne verbum etiã quod inducat liberam voluntatem, debet reduci ad arbitrium boni viri, allegat Cy. in l. iij. C. de dotis promis. certe dicto Francisco dicenti se soluisse vsuras, nõ potest quęstio referri, nec necessitatur aliquid probare. istud voluit Ioan. and. in capitu. ij. de iuramé. calũ, vbi dicit, ista verba formalia super verbo, videat expedire. Idem verbum de maio. & obe. capitu. cum in ecclesijs. in fin. de præben. capitu. pro illorum. in princip. de testi. capitu. ij. interim autem hæc relinquitur iussioni & arbitrio iudicis, vbi hæc vel similis clausula apponitur, nulla probationis necessitas imponitur, nec quæstio de hoc põt referri, si. no. de rescriptis. capitu. statutum. §. cũ vero. in fin. Et dicit Pet. de ancha. in d. capit. ij. & etiam Domi. ibi, quòd quando verbum videbitur refertur ad partem, licet intelligatur arbitrio boni viri, tuc nulla pbatio super tali arbitrio & visiõe sit exigēda.
6 ¶ † Et si dicat mihi, fateor quod nõ tenetur virtute mãdati probare solutionẽ vsurarum, tamen nõ potest se excusare, quin non teneatur nominare personas, & licet in hoc variè deponant mercatores & experti: tamen dico, quod ille qui non tenetur aliquid probare, non tenetur & nominare, nec de hoc potest inquietari vt sonant verba Ioan. andr. ibi: non potest ei referre quæstionem. ¶ Item quia si non tenetur aliquid probare, non tenetur nominare: quia appellatione probatiõis venit etiam nominatio. vt probat text. iuncta glo. in l. j. in verbo, nominare dederit. ff. de offic. consul. si enim teneretur nominare, & non probare, hoc nihil esset: quia si diceret talibus & talibus solui vsuras, & illi hoc negarẽt, & nõ posset probari, non possent vsuræ repeti à mandante: & tamen tenetur illas soluere tanquã interesse ipsi mandatario, & sic frustra esset ipsa nomina-
7 tio, si nominare teneretur. ¶ † Itẽ mandatarius nõ tenetur cedere nisi facta solutione vt dicit Bald. in l. si procuratorem. §. si tutores. ff. mandati. ¶ Imo dico, quòd in casu de quo quęritur potest dici, quòd probatum est, quòd Franciscus ipse soluit vsuras, hoc modo prout in simili, dicit Ioannes Andr. in capit. ex literis de iureiur. vbi dicit quomodo probatur quòd vsuræ sunt solutæ per illum qui recepit, dicit ipse probato mutuo. Item probata solutione ex quibus apparet quanto tempore debitor retinuit mutuũ. Item probata cõsuetudine creditorũ, quod tãtũ pro centenario solent recipi. ¶ Licet aliud voluerit Cyn. in l. j. C. de probationibus. Tamen opinio Ioan. andr. ibi, & in capitu. ij. de vsuris approbatur per Pau. de ca-
8 stro ibi, vnde cum notorium sit † quòd pecunia non solet vt plurimum inueniri mutuò sine solutione vsurarũ arbitrio boni viri. ¶ Et probatum est de solutione facta creditori ipsius mandantis per mãdatarium. Item mutuũ probatum est per illum mercatorem Cruiglæ per illum de Risio, merito possemus dicere prout dicit Ioan. andre. ybi suprà quòd sicut ex consuetudine illius creditoris

creditoris præſumitur ſolutio vſurarũ:
ita ex conſuetudine præſumitur man-
datarium nõ ſolitum fenerari habuiſſe
pecuniam mutuo, quam ſoluit credito-
ri, & ſoluiſſe vſuras poſtquam habuit
mandatum ¶ Nec obſtat, quòd conſue
tudo ſuper vſuris non valet. vt in clemé
9 ti. j. de vſuris. quia dico, † quòd illud
quòd poteſt facere pactum, poteſt face-
re conſuetudo, vt dicunt docto. in. l. de
quibus. ff. de legi. ſed per pactum poteſt
fieri quòd ſuper intereſſe ſtetur ſimpli-
ci verbo tuo vt. ſ. ergo Idem poteſt &
cõſuetudo. ¶ Præterea dico attenta for
ma dicti mandati videtur inferri, quòd
inter ipſum mãdantem & mandatariũ
fuit conuentum, quòd quicquid faceret
Franciſcus tam pro intereſſe, quàm pro
alia re ipſe Alexander remanebit con-
tentus. quod tantum importat quantũ
quòd fuerit conuentum quòd de inter-
eſſe & vſuris ſtetur dicto mandatarij
quia in præiudicium mandantis verba
debent latè intelligi. vt in. c. cum dile-
ctus. de conſuetudine. ¶ Stat modò du-
bium, verũ valeat talis cõuentio. ¶ Ali-
qui dicebant, quòd non, vt fuit Petrus
& Cyn. in. l. ſi quis in conſcribendo. C.
de epiſc. & cle. quia induceret mandata
rium ad delinquendũ. l. conuenire. ff. de
pactis dota. Et idem tenet Specu. in ti-
tu. de proba. §. videndũ. ver. quid ſi ibi.
¶ Sed in cõtrarium eſt veritas. ¶ Nam
Alber. papie. & Ioan. and. in addi. Spec.
in titu. de proba. §. videndũ. tenent, ꝙ
valet talis conuentio, & ſic non neceſſi
10 tatur aliquid probare. ¶ † Bene tamen
verũ eſt ꝙ ſi ipſe mãdatarius vigore di-
ctæ cõuentiõis iurauerit ſoluiſſe vſuras
vel intereſſe vltra debitũ intereſſe; tũc
arbitrio boni viri reducet ad debitũ in-
tereſſe, prout cõſuetũ eſt: qa cõſuetudo
ita ligat & obligat ac ſi expreſſè in con

tractu deductum eſſet. vt dicit Alexan.
in. ij. volumi. conſilio. clxxxix. & in. iij.
volumi. conſilio. cviij. in. ij. col. ¶ Et ſic
ſtante dicta conueirtione ſi mãdatarius
dicit ſoluiſſe vſuras creditur ſibi, ſed ta
xantur arbitrio boni viri iuxta conſue-
tudinem ipſius regionis: vel ipſius man
datarij ſi eſt homo magni creditus put
eſt ipſe Franciſcus. ¶ Fallit hæc conclu-
ſio niſi mandatarius ſtante dicta cõuen
tiõe eſſet perſona ſolita mutuare ad vſu-
11 ras, † tunc præſumitur, quòd ipſe de
ſuo mutuauit, vt lucraretur vſuras; &
tunc nullo modo ei debent per mãdan-
tem ſolui: vt dicit Ioã. and. vt. ſ. Et iſta
opin. ſcilicet ꝙ valet talis cõuentio ap-
probatur à Bart. in. l. fin. ff. de præto. ſti
pu. & ab Alexand. de imo. in. ij. volumi.
conſilio. liij. in. ij. colum. & in conſi. cij.
in. ij. colum. ¶ Licet idem Barto. dicat
quòd quò ad quantitatem intereſſe, re-
ducetur ad arbitrium boni viri. ¶ Idem
firmat in. l. theopompus. ff. de dot. præ-
lega. Et licet Barto. in. d. l. fina. dicat ꝙ
talis conuentio poteſt reuocari; Tamen
Barto. in hoc communiter reprobatur,
ſcilicet quòd non poſſit dicta cõuentio
reuocari. vt tenet Bald. in. l. iuſiuran-
dum quòd ex conuentione. ff. de iureiu
rando, & ibi per dictum Alexã. de imo.
idem concludentem. & idem Bald. in. l.
ij. eo. titu. & Ang. in. d. l. fin. & ibi Pau.
de caſt. vbi dicit, quòd talis conuentio
non põt reuocari. ¶ Idem conſulendo
firmat Alexã. in. j. volu. conſil. cxxx. in
fin. & Moder. idem concludunt in. §.
12 actionum, inſtit, de actionibus. ¶ † Be-
ne tame fateor, quòd altera pars poteſt
probare cõtrarium eius quòd dicit man
datarius vigore dictæ conuentionis, vt
dicit Iacobus butrig. in. l. eleganter. C.
de rebus credit. & refert & ſequtur Pau.
de ca. in. d. l. fi. ff. de præto. ſti. & tamen
non

non statur eius iuramento, vt dicit do. Abb. in c. pposuisti. de proba. & Alexã. in l. qui bona. §. quid damni. ff. de dam. infecto. & Bald. in l. j. C. de rebus credi. & Bal. in l. cõtra negãtem. C. ad. L. aqui. Inn. in c. fi. ꝙ met. cau. ¶ Et sic cum ex conuentione per eã nõ necessitatur ipse mandatarius dicere qbus soluit, nec pbare quãtum soluit, sed tenetur dicere quãtitatẽ solutã, quæ postmodũ per iu-
13 dicẽ reducetur arbitrio boni viri: † hoc tacitè videtur esse actum inter partes, quia sic est consuetum. ¶ Istud interesse per regulas iuris venit restituẽdũ ipsi Francisco mãdatario attenta eius bona fama, qui non est suspectus de vsuraria prauitate. nec præsumendũ est delictũ in eo: scilicet vt ipse fecisset vsuras. l. merito. ff. pro socio. aliàs secus esset dicendum prout supràdictũ est. ¶ Cõuentio partiũ facit hoc, ꝙ aliàs secus esset. Multa enim cõceduntur stante partiũ conuentione, quę aliàs cessarent vt patet in
14 exemplis infràscriptis. ¶ † Nam partes possunt facere, ꝙ credatur parti, cui factum est mandatũ, vt dicit Bart. in. d. l. fin. de præto. stipul. ¶ Item possunt facere, ꝙ credatur testibus in causa propria vt dicit Bald. in l. fi. j. col. C. de fideius. ¶ Item possunt facere, ꝙ credatur copię cui aliàs nõ crederetur, vt dicũt doct. in auté. si qs in aliquo. C. de eden. ¶ Itẽ possunt facere, ꝙ probationes inualidæ valeant secundũ Inno. in c. cum causam de testi. Bald. in l. fi. C. de testi. Bart. l. j. §. j. ff. de ferijs. ideo dicit Ioan. and. in capitulo veniens el. ij. de testi. ꝙ partes possunt se submittere minus sufficientibus probationibus. ¶ Item possunt facere, ꝙ credatur dicto vnius testis. Spec. in titu. de testi. §. restat. versu, hoc tamen Bal. in l. in bonæfidei. v. colum. C. de rebus credi. ¶ Item possunt regulariter omnẽ inualidũ facere validum. Bal. in l. j. in fi. C. de iuris. om. iud. l. j. C. com. vtri. iudicij. & sic de multis alijs exemplis quæ omitto causa breui-
15 tatis. ¶ † Accedit ad hãc cõclusionẽ ratio alia incõuincibilis & naturalis. Alexã. venet. erat debitor in ducatis mille pro ptio massariæ, cuius possessionẽ habuit à filio Bernar. Frãcis. de palmerio soluit p. di. Alex. ducatos. dcccc. p prętio dictæ massariæ venditori vel alijs p eo, & habuit cessionẽ à vẽditore pones eũ in locũ &c. & antequã ipse Alex. soluisset ptiũ, recepit de fructibus massariæ vltra ducatos centũ: qs dubitat ꝙ illos debeat restituere vẽditori, & sic habenti causam ab eo per. l. curabit. C. de acti. emp. & ibi dixi in apostilla mea ad Bal. ¶ Et hæ sunt rõnes q̃ me mouent ꝙ ipse Alexã. debet cõdẽnari ad interesse, remittendo me de quãtitate interesse arbitrio sacri Cõsilij. Posteà pariformiter fuit votatũ, ꝙ ad pmissionẽ Alexan. dicta pecunia p vsurarios fuit mutuata Frãcis. pro solutiõe ptij massariæ ad rõnẽ octo pro centenario per annũ, ita interesse summauit cẽtũ & duos ducatos & duos tertios, ad ꝙ interesse solutũ fuit dictus Alexãder cõdẽnatus & sic lata fuit sententia de pręsenti mense Ianuarij. M. cccc xcvij.

Decisio. XCII.

De procuratoribus.

Summarium.

1 *Procurator partis an cogi possit ad deponendum, vt principalis procuratorio nomine.*

Vit dubitatum † vtrũ procurator actoris nõ ad illam litem, licet sit cõstitutus etiam ad lites,

ad lites, posit ad instantiam conuenti compelli ad deponendum, vt principalis procuratorio nomine, etiam si principalis est præsens, & potest examinari vt principalis. Fuit cõclusum in sacro Cõsilio, ꝙ sic per not. per Bal. & Ang. in. l. non solũ. ff. de procu. & hoc fuit bis isto anno determinatum in consilio in duabus causis.

Decisio. XCIII.

De assistentia pro dote & vsufructum illius.

Summarium.

1 *Assistentia ꝓ dote vxoris & illius vsufructu an debeat præstari à tempore moræ.*

2 *Dotis vsufructus ex consuetudine debitus etiam solui debet lite pendente viduis.*

3 *Sententia non inducit nouationem primæ actionis.*

SI fuit actũ † assistentia & appretio virtute instrumenti dotalis, & ad vsufructũ dotis à tempore moræ secũdũ cõsuetudinẽ Neapolitanã, licet de iure sit dubiũ, vt habetur per scribentes in. l. si insulam. §. vsuras. ff. solu. matri. & in. c. salubriter. de vsuris. & latum fuit decretum assistentiam esse præstandam pro dote & vsu-
2 fructu dotis. ¶ Fuit reclamatum † vtrũ pendente causa reclamationis debeatur ille vsufructus dotis. videbatur ꝙ non per no. in. l. fin. C. de vsur. rei iudica. tamen fuit in cõtrarium determinatum: quia cõsuetudo Neapolitana dat vsumfructum pro dote non soluta ad rationẽ tarenorũ. ij. pro qualibet vncia, & istud debetur virtute instrumenti dotalis: &
3 cõsuetudinis potius quã decreti, † imo non inducitur nouatio per decretum sicut est in sententia quæ nõ inducit nouationẽ primæ actionis secundũ Barto. in. l. j. C. de iudi. & in. l. nepoti. ff. de fundo instrumen. & firmat Alexan. in. l. singularia in. xiij. col. versu, item fallit secundum eum. ff. si cert. peta. & no. gl. in l. duobus. ff. de exceptio. rei iudicatæ.

Decisio. XCIIII.

De duobus socijs reis credendi, quorũ factũ vnius præiudicat alteri.

Summarium.

1 *Confessio receptæ solutionis per vnum ex reis credendi, qñ præiudicet alteri socio. Verba accepisse fauore liberationis inducunt dispositionem post triginta dies.*

2 *Fideiussor probans solutionem per confessionem creditoris, repetit à debitore.*

3 *Bartolus reprehenditur in. l. ex duobus. ff. de duo. reis tenens confessionem creditoris non sufficere fideiussori ad repetendũ à debitore.*

4 *Stipulatio sine cessione alteri per alterum quando quæratur.*

Vnt duo socij rei
1 credẽdi † vnius negotiationis: vnius ex eis confitetur se recepisse solutionẽ debiti, vtrum hæc cõfessio præiudicet alteri socio reo credendi. ¶ Barto. in. l. ex duobus. ff. de duo. reis. versi. viij. q̃ro, dicit, quòd in confessione ad liberandum dicendum est prout in pacto de nõ petendo, & dicit, dic vt dixi supra in pacto, & ibi tenet quòd si sunt socij, pactũ & nouatio alteri nocet quando pecunia ab vno tantum est profecta. ¶ Sed quoniam in casu de quo agebatur, debitor in instrumento debiti promisit vni ex correis soluere, & ipse creditor asserit pecuniã fuisse suã, meritò talis cõfessio
2 receptiõis debiti nocet socio. † Eò maximè q̃a aliud est cõfiteri ꝑ creditorẽ accepisse & habuisse, aliud est facere pactum

ctum de non peten do, nã illa verba acpisse & habuisse fau ore liberationis, inducunt dispositionem post. xxx. dies vt bene declarat Pau. de ca. in. l. si ex pluribus. ff. de solutioni. ¶ Et per cõsequẽs. Sicut acceptilatio & solutio facta vni ex reis credendi nocet alteri correo credendi vt dicit Barto. in. d. l. ex duobus versu, iuxta prædicta quæro in. ij. colũ. ff. de duob. reis. ita dicta verba confessionis recepisse & habuisse: nam retenta
3 vera opi. † fideiussor qui habuit confessionem à creditore ꝙ est satisfactus à fideiussore vigore istius confessionis, potest agere contra debitorem non aliter probata numeratione. vt bene examinat Alexan. de imo. in. l. ex duobus. §. j. ff. de iureiu. & idem firmat Alex. in duob. cõsilijs put remisi in. d. l. ex duobus. & in hoc Bart. communiter reprehenditur inquantum tenet, quòd non sufficit cõfessio creditoris ipsi fideiussori. ¶ Et certè dignè & bene reprehenditur: vt ibi per dominum Alex. ¶ Et maximè ꝙ in casu de quo quæritur reus credendi, qui agebat contra debitorẽ, qui soluerat reo creditori, cui facta fuit promissio solutionis, agebat sine cessio
4 ne, † & sic ineptè egit, vt dicit Bald. in. l. cum te. C. de dotis promissione. ¶ Nec iste casus est vnus de illis qui ponunt in. l. stipulatio ista habere licere. §. si stipuler. ff. de ver. obli. vbi alteri p alterũ ꝗrit stipulãdo sine cessiõe. ¶ Ideo fuit cõclusum in Cõcilio maximè, quia apparet de vera solutione facta illi creditori, cui facta fuit stipulatio p confessionem in iudicio factã, & per alium testem omni exceptione maiorem, quòd talis confessio nocet alteri creditori, & ille debitor est liberatus; sed bene potest agere talis creditor contra ipsum creditorem qui confessus fuit recepisse, & ita fuit datus terminus ad probandum inter ipsos, & debitor fuit absolutus. vide ad hoc cõsilium Lud. ccix. in titu. de solutionibus.

Decisio. XCV.

De emphyteuta alienante cũ debito cẽsu de preterito & de hypothecaria.

Summarium.

1 *Possessor rei emphyteuticæ potest conueniri hypothecaria pro cẽsu præterito tenet. 3.*
2 *Hypotheca an transeat cum re alienãte emphyteuta quod alteri obligauerat.*
Solutio censûs correspondens proprietati afficit quemlibet successorem.
3 *Fiscus qualiter agat contra possessorem rei emphyteuticæ pro solutione temporis præteriti, & quod remediũ detur possessori.*
4 *Tributi onus rem sequitur.*
Feudale seruitium transit ad emptorem pro tempore præterito, vasallo feudum de Regis consensu alienante.
5 *Emphyteuta primus ius suum vendens trãsfert pensionis præteritæ onus in emptorem.*
Canonis solutio correspondet iuri reali afficiens quemlibet successorem singularem non admittendum, nisi de pensione satisfaciat.
Legatarius prædij tributarij agit cõtra hæredem pro censu præterito.
6 *Actio personalis non sequitur fundum, nec competit cõtra singularem possessorem.*
7 *Taciturnitas an operetur consensum obligationis, & quando.*
Narrare factũ coram principe an sufficiat.
Clausula petendo ius & iustitiam sibi fieri, cuius sit effectus.
8 *Pronunciari quando possit super materia non petita.*

Ngelus galiota submisit domum quãdam suam cuidã Iulio pro ducentis ducatis in emphytheusim

teusym ad soluẽdum ducatos decem annuatim. Denium post sex menses idem Angelus vendidit dictam domũ Christofano saluo dicto censu ducatorũ decem debendorum in medietate Augusti.
1 ¶ † An ille Iulius posit agere contra ipsam Cristofanum pro toto cẽsu praeterito, an verò solùm à die venditionis. ¶ Ego dicebam quòd possessor rei emphyteuticæ potest conueniri hypothecaria pro censu præterito. ¶ Et pro hoc allegabam Bal. in auf. si quas ruinas. in v. col. C. de sacrosan. ecc. vbi dicit quòd etiam per modũ directæ petitionis pōt ad hoc conueniri: nã pro isto canone est obligatio ipsa emphyteusis: vnde possessor potest cõueniri hypothecaria pro canone. allegat tex. quẽ reputat multũ nota. in. §. scire. in aut. de nõ alie. ¶ Sed Iason dicit ꝙ ille tex. nihil probat in. l. j. in. xxxiij. col. C. de iure emphy. & remittit se ad Io. de Imo. in. l. quòd dicitur. in. xij. col. ff. de verbo. obliga. & ad Ang. in. l. qui vniuersas. C. ne rei do. vel templorũ. ibi Angel. nihil de hoc dicit. Alexan. in. ij. volu. in consilio. clxxij. in
2 iij. col. tenet † ꝙ si emphyteuta alienat id ꝙ habet iure emphyteutico, ꝙ alteri obligauerat, tũc nulla subest ratio quare illa hypotheca quæ est ius reale non trãsit cũ re. l. si fundus. §. in vẽdicatione. ff. de pig. l. pignus. C. de pign. & sic transit ius hypothece in successorem. ¶ Item quia solutio census correspondet proprietati, ergo afficit quemlibet successorẽ. ff. de act. empt. l. in vendi. secundùm Bald. in. l. ij. in. vij. colum. versu, si emphyteuta facit alium emphy-
3 teutam. ¶ Quid plura? † possessor rei emphyteuticæ tenetur ad sensum pro tempore præterito quo tenuit illã emphyteuticam rem. text. est in. l. fi. C. de censi. lib. xj. ita tenet Saly. in. l. fi. C. sine censu vel reliqs. Semp enĩ ꝙ res est obligata trãnsit sic obligata in emptorem, & sic tenetur soluere pro tempore prẹterito. vt declarat Pau. de ca. in. l. impẹratores. ff. de publica. ibi, dum dicit, intellige tamẽ sanè, non quòd fiscus agat de directo contra possessorem vt soluat pro tempore præterito: quia pro illo nō est obligatus ipse possessor, sed ipsa res possessa, sed agit ꝑ indirectũ scilicet hypothecaria, & si possessor vult euitare ꝙ sibi rẽs nõ auferat, coget soluere fisco pro tẽpore prẹterito, & posteà recuperabit ab authore suo. facit. l. si vsufruc. nomine. ff. vsufruc. quẽadmo. caue. & l. in vẽditione. ff. de actio. emp. secũdũ Pau.
4 de ca. ibi. ¶ † Onus enim tributi rẽ sequit vt. d. l. imperatores. & de pac. l. inter debitores, & propterea dicebat Archi. xvij. qõ. j. c. si quis loca. ꝙ si qs à me habet prẹdiũ cui insit onus, si illud alienat emptor siue possessor, cõuenitur ad omnia: qa onus tunc sequitur ipsam rẽ, & sic potest loqui. l. omnes. C. sine cẽsu vel reliquis. ¶ Idẽ dicimus in feudo, vt si vasallus habens feudũ illud vendidit cum consensu Regis: & tenebatur ad seruitium pro feudo pro tempore prẹterito, poterit emptor cõueniri pro seruitio ꝑ tẽpore præterito debito, vt dicit. in. c. j. §. sed nec est alia iustior: per Andr. de iser. quæ sit prima causa bene. amit. & Luc. de pen. in. l. ij. in fin. C. de fundis rei priuatẹ. lib. xj. & ꝑ hac cõclusione allego etiã Spe. in ti. de loca. §. nũc aliqua. versic. clxxvij. † vbi dicit, ꝙ qñ 5
prim⁹ emphyteuta vẽdit ius suũ, videt ꝙ res transit ad nouũ possessorem cum onere pensionis ab eo soluendẹ. alleg. l. fin. in verbo, idoneas ad soluendum. C. de iure emphy. & in. l. cũ fundus. C. cõmunia prædi. Idem tenet Cy. in. d. l. ij. vbi dicit quòd solutio canonis corresponder

ſpondet iuri reali,& afficit quemlibet ſucceſſorem ſingulare,qui nō debet admitti niſi ſatiſfaciat de penſione.arg.l. in venditione.ff.de act.emp.¶ Pro hac concluſione eſt deciſio in.l.apud iulianum.in.§.hæres.ff.de lega.j.vbi legato prædio tributario ꝑ cenſu tēporis præteriti legatarius pōt cogere hæredē vt ſoluat,& ſic videtur,ꝙ legatarius pōt conueniri vt ſoluat cenſum ſiue tributum pro præterito: ſed ad eius inſtantiā cogitur hęres ſoluere.& declarat ibi glo.in verbo,præteritū.¶ Idem firmat Lud.ro.in cōſi.cccxj.incip.in caſu pręſ
6 poſitæ conſultationis.† vbi competit actio hypothe.ſi agatur hypothecaria vel agatur hypotheca ad penſionem cōtra ſingularem ſucceſſorem: quia perſonalis actio non ſequitur fundum.l.ſi. ff.de contrahen.empt.l.j.§.hæres.C.de dona.ff.de iud.l.fideicom.§.tractatum. Tamen hoc modo intētando;videlicet quia dū talis emphyteuta recepit emphyteuſim ab eccleſia annua penſione, ipſe emphyteuta quādo alteri vendidit ipſam rem emphyteuticam declarabit ipſam rē ſubiectā penſioni annuæ,cui penſioni ipſe emptor non contradixit, aſſenſum præſtitiſſe videtur,& cōſequēter ſe obligaſſe.& licet iſta taciturnitas non operetur conſenſum obligationis. per.l.ſicut.§.non videt.ff.qui.mo.pig. vel hypo.ſoluitur.& in.l.ſi iuſſa.§.inui
7 tus.ff.de ꝓcura.¶ † Tamen hoc fallit ſauore pupilli & eccleſiæ & piæ cauſæ.vt ibi latius per Ludo.¶ Sed hoc vltimū nō militat in caſu de quo quærit:quia non eſt fauor piæ cauſæ, nec eſt pupillus.¶ Et ſi dicatur non fuit actū hypothecaria, ſed ſolū generaliter petit ſibi fieri ius & iuſtitiam.Dico ꝙ ſufficit de iure coram principe narrare factum & petere iuſtitiam.nā intelligitur omni meliori via &c.vt in ca.dilecti.de iudi.do.Car.io.c.dilectus.quod metus cauſa.Ioan.andre.in capitu.dudum.de decimis.& etiam de iure ciuili coram principe ſufficit narrare factū: vt in.l.penulti.ff.de auto.tuto.& not. xiiij.q.iij.c.quæritur.& not.Inno.in.c.
8 j.de libel. obla. plus dico † quando eſt vnum pactum,& poſteà diſcuſſum eſt inter partes de alia materia nō petita, poteſt ſuper hoc pronuntiari, vt dicit Abb. ſicu.in.c abbate ſancti Syluiani. de verb.ſign.allegat etiam Innoc.in.c. cū eccleſia ſutrina de cauſa poſ.& proprie.ita in propoſito dicēda eſt,ex quo partes diſputauerunt ſuper dicta hypotheca,igitur &c.

Deciſio.XCVI.

De facto ſpurio ſuccedente fratri ſuo ſpurio excluſa vxore.

Summarium.

1 *Spurius vtrinq; coniunctus ſuccedit ab inteſtato fratri ſpurio.etiam ex accuſabili coitu.5.6.*
2 *Coitus damnatus an tollat ſucceſſionem ab inteſtato.*
3 *Intellectus ad legem ſi ſpurius.ff. vnde cognati.7.10.*
Coitus vulgò quæſitorum nō eſt accuſabilis.
Infecta priuatiua inficitur & deriuatiua.
4 *Cognatio nō cadit in natos ex coitu dānato.*
Natus ex accuſabili coitu an ſuccedat collaterali ex latere materno.
Fructus non naſcitur ex radice putrefacta & arida.
6 *Reuerentia diſcipuli aduerſus magiſtrum.*
7 *Cognatio denotat ſanguinem id eſt naturalitatem.*
8 *Stipes corruptus corrumpit fructum in paterna linea.*
Intellectus ad legem ſi qua illuſtris.C.ad ſenatuſcon.orfici.

Domus

9 *Domus & familia non conseruatur ex spurijs damnati coitus.*
Agnationis & cognationis differentia est hodie sublata.
10 *Spurius coitus accusabilis cognationem cum coniunctis ex parte matris retinet.*
Spuriorum appellatione qui veniant: & vnde deriuetur tale nomen.
11 *Correctiua non extenduntur.*
Sententia Regia facit ius in regno quo ad omnes.

FVit in sacro Cõcilio ista dubitabilis quæstio. † Quidã Marcus de ricza grãde de ciuitate Muri egit petitione hæreditatis contra Mariam delo gallo vxorem quondam Gasparis de lariza fratris carnalis ex vtroq; parẽte dicti actoris pro eo, quia indebitè & min⁹ iustè tenet & possidet hæreditatẽ & bona hereditaria dicti Gasparis sui fratris defuncti abintestato sine filijs, superstite sibi dicto Marco suo fratre carnali & proximiore in gradu succedente ei legitimæ exclusa dicta sua vxore. Replicat dicta vxor quod imo ipsa est legitima successitrix dicto viro suo per aut. præterea. C. vnde vir & vxor. ex quo non supersunt filij, & dictus frater non succedit, quia tam dictus Marcus actor quàm dictus Gaspar defuncti sunt nati ex damnato coitu. Nam pater dictorum fratrum fuit presbyter in sacris, videlicet donni Petri delaricza. & mater eorũ nomine Margareta fuit concubina dicti donni Petri, & sic nati ex dã-
2 nato coitu: † & per consequens frater non succedit fratri ex eadem matre, vt in. §. fi. in autẽ. quibus modis natu. effi. sui. & in. §. nouissimè. insti. ad senatusc. orfi. & not. glo. in. l. si qua illustris. C. ad officia. ¶ In contrarium dicitur, quòd frater spurius natus ex eadem matre fratri suo spurio succedit. vt dicit tex. in. l. si spurius. & in. l. ex hac parte. ff. vnde cognati. Quæritur modo quid iuris. Istã quæstionem examinat Alex. de imol. in. v. volu. consi. clxxiiij. incipiẽte, super eo de quo quæritur &c. & finaliter consulendo concludit, quod talis spurius natus ex damnato coitu nõ succedit fratri vterino, potissimè fretus authoritate Bart. in. l. fi. ff. de his quib. vt indig. versic. quæro an succedat matri.
3 † Qui dicit quòd. d. l. si spurius. nõ habet locum in spurijs natis ex damnato coitu, sed in spurijs qui dicũtur vulgo quæsiti, quorũ coitus non est accusabilis, vnde sicut non contrahitur cognatio inter matrem & filiũ natum ex dãnato coitu accusabili, ita inter ipsos fratres natos ex damnato coitu. Quia infecta primitiua inficitur & deriuatiua, vt dicit Bal. in. l. fin. C. de verb. signi. cũ sim. vt latioribus verbis ibi allegat Ale. ¶ Hanc opini. refert tenuisse Dy. in tracta. de succes. ab intest. dum tractat de successione ab intestato transuersaliũ, versu, de incestuosis & nefarijs. Idem refert tenuisse Matt. de mathesyllanis in tractatu successionũ ab intestato. pe. char. vers. secundum membrum principale. ¶ Hanc partem reperio tenuisse Benedictum de barzis in suo tracta. de filijs non legitimè natis in. iiij. char. in. q. An licet natus ex coitu accusabili non possit succedere matri, possit succedere collaterali dicens, quòd ista quæstio est satis difficilis, & non est diu quòd per omnia studia Italiæ fuerunt requisita hincinde concilia. & dicit quòd ipse bene ruminauit istum articulum, & finaliter concludit quòd non potest succedere, neque per caput vnde legitimi, neque per caput vnde liberi, † q non habet lo- 4

bet locum in bonis materois, neq; per caput vnde cognati: quia inter tales natos ex dãnato coitu nó est dare cognationé. vt in.l.j.§.permittit.ff.vnde cognati. Et sic vt filius non potest matri succedere qñ natus ex damnato coitu. vt in.l.fi.§.fin.C.de natu.libe.ita non succedit collaterali ex latere materno, quę est stipes & radix infecta & sicca, ex qua non potest fructus in ramis nasci desiccata radice.vt in.l.fi.C.de natu.libe. ¶Hanc opi.tenet Hostien.in sum.in tit.qui fi.sint legi.circa prin.dicit enim audiuisse semper dici à domino suo, qđ leges quæ loquuntur de spurijs ad successioné admittédis etiã secundùm terminos legis ex hac parte.&.l.si spuri⁹. & l.modestinus.ff.vnde cogna.

5 †debét intelligi de spurijs vulgo quæsitis seu coitu non accusabili, non aũt de spurijs natis ex coitu accusabili. ¶Hanc parté consulédo tenuit do.Benedi.capra.Ité videtur tenere Io.fa.in.d.l.si qua illustris.prout allegat Ioã.bapti.de sancto Seuerino.Idé tenet Ang.de are.insti.de succe.cog.§.vulgo. ¶Sed cõtrariã parté.s.ꝙ spurius natus ex damnato coitu succedit fratri spurio vterino, similiter nato ex dãnato coitu defuncto sine filijs, expresse tenuit legendo & cõsulendo do.Io.petrucij de monte Sparello. in.d.l.si qua illustris.C.ad senatusconsultum orficianum.Cuius rationes & motiua refert in repeti.d.l.si qua illustris.præfatus do.Ioã.baptista aduocatus consistorialis dicens, quod in hac opinione ipse perseuerauit per annos. xl.& vltra, & sic cõsuluit, & dicit quòd hanc partem tenuit consulendo domi. Philip.de Corsinis de Florétia, & do. Torellus de prato.Item hanc partem tenuit etiam quidam auditor rotæ do. Nicolaus de rabat. vt refert præfatus domi.Ioan.bapti.Idem tenet etiã Nicolaus de vbaldis. Ipse tamen Ioannes

6 bapti.†nihil firmat ob reuerentiam sui magistri.s.Ioãnis petrucij. ¶Cuius motiua delectat referre: quia reperta fuit quædam sententia diffinitiua olim in sacro Concilio regnante Rege Ferdinando primo lata: & tunc præsidebat in concilio do.Lucas tozulus Romanus, qui fuit discipulus Io.petrucij, per quam sacrum Concilium admisit ad successionem sororem spuriam natã ex damnato coitu vterinam fratri suo spurio de domo de Ametrano de Neapoli. ¶Et sic inter tantas varietates fuit facta interpretatio in sacro Concilio, ꝙ spurius natus ex damnato coitu succedat fratri. Et ideo ad cõprobationem istius senténtiæ: & interpretationis registri hic vide rationes præfati.d.Io.petrucij.

7 ¶†Et primò dicit ipse, facit textus in.d.l.si spurius.generaliter loqués de quolibet spurio, ergo de nato ex dãnato coitu.vt in.l.j.§.& generaliter.ff. de leg.præstandis. ¶Secundò cognatio denotat sanguiné.i.naturalitaté.vt insti.de cogna.succe.quæ non põt negari quod nõ fit in istis, ergo bonorũ possessio vnde cogna. ¶Tertiò quia licet.§.fi. in auẽ.qui.mod.natu.effi.sui.&.§.fi.in auẽ.qui.mod.na.effi.legitimi. corrigũt in ascendétibus & descédétibus, vt spurij ex dãnato coitu is nõ succedant, tamen nõ corrigũt in trãsuersalibus: ergo &c.l.sancimus.C.de testa. ¶Quarta ratio est diuersa, quia ascédentes ex delicto puniuntur, ergo non transuersales.

8 ¶†Quinta.l.fi.ff.de sta.libe.quæ dicit ꝙ infecto stipite inficitur sequés loquitur in paterna linea. ¶Sexta hanc partem tenet Cy.in auẽ.itaq;.C.cõ.de suc.per.d.l.si spurius. ¶Septima quia si mater non est illustris, venientes ex latere

tere matris inter coniunctos ex latere matris est successio. per. d.l. si spurius. Sed qñ est mater illustris & legitimos habet, dicit Cy. quòd inter cöiũctos est successio, & punitio de matre illustri de qua in. d.l. si qua illustris. nõ se extẽdit ad illos agnatos ¶ Octaua pro hac parte cõsuluerunt Philip. & Torellus supra nominati. ¶ Nona odia restringãtur, ergo dispositio illorũ tex. in dictis autenticis. §. alleg. non extendit ad cona ros. ¶ Decima ratio dictæ. l. fi. C. de naru. liber. videt tendere ad finẽ ne in tales agnatio extendatur: qa tractatur
9 de cõseruatiõe domus & familię † quę in talibus spurijs nõ cõseruat. secũdùm Bal. in. l. libertinũ. C. de interdi. ma. & in. l. fi. C. de ver. sig. sed hæc ratio nõ habet locũ in descendẽtibus ex matre, inter quos nõ cadit ratio prędicta. ¶ Item 11 cõsanguinei ex parte matris certi sunt, sec⁹ ex pte patris. hæc sunt motiua quæ fecit in lectura pro ista parte. Sed in cõcilio fecit ista alia motiua omittẽdo ei⁹ allegationes cã breuitatis. ¶ Et primò. Nam hodie sublata est differẽtia agnationis & cognatiõis. insti. de suc. cogna. §. placebat. vñ prior in gradu cognationis sicut præfertur alijs vlterioribus cognatis, ita præfertur alijs vlterioribus agnatis. vñ natus ex dãnato coitu, præfertur in successione mortui consanguinei sibi ex parte matris oĩbus etiã consanguineis dicti mortui ex parte patris si sunt vlteriores dicto nato ex dãnato coitu in gradu, sicut alijs etiã cõsanguineis vlterioribus ex parte matris præ-
10 fertur. ¶ † Secũdò qa licet spurius natus sit ex damnato coitu, tñ retinet cognationem cũ coniũctis ex pte matris. d.l. si spurius. quæ loqtur gñaliter, nec potest dici quòd loquatur de vulgo cõcepto tantũ de quo tñ locuta erat. l. hac parte. vnde cũ appellatione spuriorũ contineatur nõ solũ vulgo concepti: sed etiam qui habent patrem certũ, tamen illicitũ puta patrem monachũ vel incestuosum: vt formaliter dicit gl. in. l. vulgo. ff. de sta. ho. ergo. l. si spurius, loquitur etiã in spurio nato ex dãnato coitu: quia. l. ita interpretatur spuriũ, pater etiã in virtute vocabuli spurius, qđ vocabulũ secũdùm Guidonem dicitur immudus & extrà puritaté. vt in Spec. de success. ab intest. versi. nunc de naturalibus. & sic gl. in. l. si suspecta. §. in testameto. ff. de testa. mili. intelligit. d.l. si spurius etiam in natis ex dãnato coitu, vt quærelet testamentũ matris iure. illo, cum dicat corrigi hodie in natis ex damnato coitu, ergo loquitur ille text. in eis. aliàs nõ dixisset glo. quod corrigitur. † ex quo sequitur qđ dictus. §. fi. correctiuus nõ extendit: & multũ extẽdit istã secundã rationem, vt ibi per eũ. ¶ Terriò quia non reperit expressè prohibitũ in trãsuersalibus successio quando sunt nati ex dãnato coitu: & ibi respondit ad rationes quæ in cõtrarium allegantur. ¶ Ego autem per istas rationes non recederem à conclusione domi. Alexand. de imo. ¶ Sed quia in hoc dubio fuit producta dicta Regia sentẽtia, quæ declarauit in regno tale dubiũ iuris, talis sentẽtia Regia facit ius quo ad omnes in regno, vt dicit Bal. in. l. fi. C. de legi. & do. Ant. in. c. cum Bertoldus. de re iud. & ideo virtute dictæ sententiæ fuit pariter in concilio votatũ, quod dictus frater spurius succedit fratri suo spurio vterino, licet ambo sint nati ex dãnato coitu exclusa dicta vxore. sententia lata fuit die. iiij. Februarij. M.cccc xciij.

Additio. De spurijs & eorum speciebus iuribusq; eorum, & de

m

& de spurinatu plura vide per Petr.de ancha.consi.cccxx.nume.iiij.Bertran. par.ij.consil.cxxxv.nu.xij.& consilio. cliij.nu.iij. Iacobinum de.S.Geor.in.l. iij.ius vocari.§. prætor ait.nu.iij.ff.de in ius vocã.Chass.meum.consil.xxxix. nume.xxxviij.Hyppo.de Marsi.singu. cclxxv.incipien.notissimum.& singu. cccclxxviij.incip.spurius.& an dicatur spurius natus ex vi cognita,Hyppo.in l.j.nuñ.xv.C.ad legem cor.de sicea.Et de ethymologia huius nominis extra Guidonem hic allegatũ,quod ab ex & puro deriuatur:nonnulli à verbo græco deducunt speirein quod est seminare,quasi nihil à patre retineat præter semen.hunc græci vocant,nothum.

Decisio.XCVII.

De iure emphyteutico, & de domino expellente emptorem rei emphyteuticæ sine eius consensu &c.

Summarium.

1 *Dominus directus an possit propria autoritate emptorem rei emphyteuticæ expellere ementem sine suo consensu.*

2 *Dominus qui spoliauit à possessione emptorem rei emphyteuticæ ementem absq; suo consensu,an possit conueniri interdicto recuperandæ possessionis.*

Emphyteuta alienans irrequisito domino cadit ipso iure. 3

3 *Emphyteuta an possit per dominum expelli propter canonem non solutum.*

Emptor rei emphyteuticæ sine citatione & sententia non potest de facto spoliari per dominum irrequisitum.

1 Trum dominus † directus rei emphyteuticæ possit expellere propria autoritate emptore ipsius rei emphyteuticæ ementẽ ipsam rẽ emphyteuticã sine dñi directi requisitiõe,vel cõsensu à possessiõe rei emphyteuticæ ad effectum,vt si priuauit eũ possessione: & ipse emptor egit possessorio:non teneaẽ dñs directus vel habẽs cãm ab eo ad restõnem.¶ Et prima acie videt ꝙ dominus propria autoritate possit expellere emptore qui emit rem emphyteuticã sine eius cõsensu,& per cõsequens non tenetur restituere possessionem.& hoc per glo.fi.in verbo,cadet.in.l.fin.C.de iure emphy. quæ expressè tenet,quod quando emphyteuta alienat rem emphyteuticam irrequisito domino qđ cadit ipso iure. 2 & sic non requiratur snĩa.¶ † Istum articulum in alienatione facta irrequisito dño.Vtrum possit dominus propria autoritate spoliare,nõ reperio tactũ.¶ Sed bene reperio copiosissimè tactam istam quæstionem,an propter canonem non solutũ domin⁹ possit expellere emphyteutã prout copiosè examinat dominus Iason colligẽdo.v.opi.in.l.ij.C.de iure emphy.Et remitto me ad eũ ibi.¶ Et ꝑ decisiõe huius principalis dubij.Dico, ꝙ licet ipso iure perdatur res emphyteutica si alienetur sine domini requisitione:tñ quo ad aduocandã possessionem requiritur sententia,ex quo oporter emptorem & possessorẽ citare:† qa posset multas exceptiones opponere ipse emptor,propter quas non incideret res in commissum.Et ideo sine citatione & snĩa nõ posset de facto spoliari, vt patet in.c.licet eps.de cõcess.præben. lib.vj.& in.c.cũ secundùm.de hæreti. li.vj.& dixi in.c.j.quo tẽpore miles.& in.c.j.de feudo sine culpa nõ amit.hoc expressè firmat do.Ant.de bu.in consi lijs suis consi.xxij.& Alex.in.v.vol.cõsi cxxviij.in.j.col.¶ Et sic fuit votatũ & iudicatũ in causa illorum de Tãcredo.

Additio.

Additio. Nota aliquos casus, in quibus emphyteuta irrequisito domino pôt alienare. Primò, si aliener parte suâ alteri emphyteutæ. ita dicit Hyppo. de marsil. sing. xxviij. incip. emphyteuta. Item si alienatio sit nulla, quia cõtractus non tenet. idẽ in l. fi. nu. xij ff. de quæstio & in l. j. §. præterea. nu. xx. ff. ad lege cor. de sicca. & in prædicto sing. ite si paciscaĩ de retrouendenda statim re, idem in l. fi. nu. clviij. ff. de iurisdom. iud. ite si alienat saluo iure domini. idem in l. is qui cũ telo. nu. xl. C. ad lege cor. de sicca. Itẽ si rem nõ tradiderit: vel se nõ cõstituerit præcario. idẽ sing. ccccxij. inci. plures. ite si ignorãter alienet. idẽ in l. qui falsam monetã. nu. lxx. ff. ad legẽ cor. de fal. Item si alienet propter dote vel donationem propter nuptias: vt firmat ide Hyppo. in singu. ccccxliij. inci. postq̃ sum. & Bertrã. par. ij. consi. ccclxxx. nu. j. Et super isto casu vide materiã diffusam. † in deci. cxj. vbi super feudis & emphyteuticis alienationes ponderantur.

Decisio. XCVIII.

De sequestro rei immobilis facto lite pendente per iudicem ad quem.

Summarium.

1 *Iudex appellationis an possit odio possessorum rem contentiosam lite pendente sequestrare.*

2 *Possessione nemo priuandus lite pendente.*

Iudex an possit procedere in causa principali pendente lite super innouatis.

Innouatur in causa per sequestrum.

3 *Attentata & innouata an prius diluenda, quàm eatur ad negotium principale.*

Ordo seruandus maximè in iudicijs.

Possessorio agens facit supersedere in petitorio per alteram partem opposito.

Exceptio petitorij opposita in actione possessorij reijcienda.

4 *Attentata præferuntur nullitati, super quibus prius prouideri debet.*

In erdictio vnde vi, agenti obstat exceptio alterius spoliationis.

Exceptio spoliationis non obstat agenti remedio attentatorum.

5 *Iudex iniustitiam offendit non reuocans attentata pendente appellatione à dij, mutiua.*

6 *Sequestrum dissequestrari petens intra sex dies alegationes proponere debet.*

Tẽpus sex dierũ nõ importat interesse partis.

Attentatorũ remedium cessat quando notorie constat de non iure petentis reuocationẽ.

Pulchrum est dubiũ † an sñia seu sententia contra possessorẽ rei immobilis vt restituat natura le possessionẽ: ab ista sñia appellat, & de nullitate dicit. lite hmõi pendete iudex appellatiõis propter timorem armorũ eundũ sequestrat, facto sequestro petitur q̃ non obstãte appellatione facta sñia mãdetur executioni, qa est sup possessorio per l. j. C. si de mo. pos. fuerit appella. Dicit q̃ sñia est nulla, & non debet mãdari executioni, sed q̃ reuocet sequestrũ factũ lite pendẽte, qd̃ fieri non potuit ex quo cõstat de possessione sua, de qua fuit expoliatus p sequestrũ lite pendete. ¶ Dictã pars insistit in executione sñiæ latæ in possessorio. An iudex possit & debeat reuocare sequestrũ? Nulli dubiũ est q̃
2 sic, † quia lite pendẽre quis non debet priuari sua possessiõe p tit. vt lite pẽdẽte. Iudex nõ reuocauit sequestrũ, sed dedit terminum ad ostendendum de nullitate sententiæ, ab hoc appellatur, & terminus est elapsus. Vtrum potuit iudex non reuocatis prius attentatis: id est non reuocato sequestro: hic est verũ pendente litẽ super innouatis, iudex

dex possit procedere in causa principali. ¶ Videtur ꝙ prius est procedendũ super innouatis: quia ista de sui natura habent ordinem in se, † sicut dicimus in
3 possessorio & petitorio. in l. ordinarij. C. de rei vendi. c. ij. de cau. poss. & proprie. & sic donec causa pendet attentatorũ nõ proceditur in negotio principali. Nam sicut agens possessorio facit supersedere in petitorio opposito per alteram partem vt in c. j. & ibi not. de resti. spo. & in c. ex cõquestione, eod. titu. ita petẽs reuocari attentata facit supersedere in negotio principali, donec attentata reuocentur. vt habetur in c. nõ solum. de appel. lib. vj. ¶ Item si actor proponit possessoriũ, & reus excipit de petitorio nõ est audiendus, vt dicit Abb. in c. fi. de ordi. cogni. ¶ Ita si cõuẽtus petit reuocari attẽtata, & actor dicit fiet executio sentẽtiæ quę allegatur nulla, † nõ
4 potest videri de nullitate, nisi prius prouideatur, super attẽtatis. ¶ Itẽ, quia licet agenti interdicto, vnde vi obstet exceptio alterius spoliationis. vt in c. ij. & fi. de ordi. cog. & in c. frequens. de resti. spo. lib. vj. tñ agenti remedio attẽtatorũ nõ obstat exceptio spoliationis. vt dicit Inn. in c. j. de ordi. cog. & do. Abb. in c. bonæ. de appel. Et pro hoc videtur tex. in c. nõ solum. in ver. debet. de appel. in vj. vbi expressè probatur ꝙ iudex ante omnia habet reuocare attẽtata: † adeo
5 ꝙ iudex faceret iniustitiã si nõ reuocaret ante omnia attẽtata appellatione pẽdente à diffinitiua secundũ Ioã. and. in d. c. nõ solũ. Et ita expressè firmat Io. mo. in c. cupiẽtes. §. penult. in fi. de ele. lib. vj. ¶ Licet Dominicus in d. c. nõ solum referret opi doct. super hoc. Tamẽ Philippus in d. c. dilecti filij. versicu. ij. quæritur de appel. tenet opi. Ioan. mo. & Ioan. and. & idem Bald. in l. appellatione in princip. C. eod. titu. & Pet. de anch. in dicto. c. nõ solum. Et cũ ego allegassem in sacro Consilio Ioan. mo. ita dicentem, viceprotonotarius voluit videre ipsum originaliter, & nullus doctor ipsum habuit, & sic ostendi meum Ioan. mona. in pergameno, quo viso.
6 ¶ † Fuit prouisum, vt ille qui petit sequestrũ dissequestrari intrà sex dies, alleget, quare sententia lata contra eũ nõ debet mãdari executioni, & nullitatẽs, vt possit prouideri. & quia tẽpus erat modicum, & tempus sex dierum nõ importat interesse partis. Ego accessi ad hoc. Maximè quia remedium attentatorum ad instantiam partis nõ habet locum, quando notoriè constat de non iure petentis reuocationem attẽtatorum secundùm vnam opi. prout dicit Ioan. de imo. in capi. bonæ. de appella. & Rota deci. xiiij. in fi. & Ioan. mona. & Pet. de ancha. in c. ad decimas. de resti. spolia, licet alij contra, vt refert Philippus in dicto. c. bonæ, & probatur in c. significasti. de diuor.

Decisio. XCIX.

De emphyteusi recepta pro se & filio spurio & suis hæredibus.

Summarium.

1 *Emphyteusis, potest per patrem recipi pro se & filio spurio & eius hæredibus.*

Spurij hæredes, an possint ab intestato succedere in emphyteusi, recepta per patrem pro se & spurio filio, & eius hæredibus.

2 *Spurius potest de nouo acquirere feudum & emphyteusim.*

Argumentum de spurio ad seruum in emphyteusi militat.

I pater † mediante pecunia recepit emphyteusim, pro se & Titio & hęredibus Titij filij sui spurij nati

rij nati ex damnato coitu. ¶ Vtrum in re ista post mortem patris succedant hæredes ab intestato, vel ipse spurius virtute stipulationis. ¶ Bis in duabus causis in ciuitate Capuæ & posteà in sacro Concilio per remediũ appellationis euenit iste casus. & fuit iudicatũ in Concilio ꝓ no. per Bald. in. l. ij. C. de iure emphyte. ꝙ spurius habebit ipsam emphyteusim virtute stipulationis. est ratio, quia nedum spurio sed etiã seruo pōt de nouo dari feudum & emphyteusis vt in. c. j. 1
2 §. personam. per quos fiat inuesti. † verùm illa pecunia videtur donata pro alimentis, si ipse non habet vnde se alat iuxta no. in. c. cum haberet. de eo qui duxit in matri. quam pollu. per adulte. & habetur in autē. licet. C. de nat. liberis. & not. glo. & Ange. in auten. de trien. & semisse. §. consideremus. Et illa emphyteusis computabitur etiam in alimētis. do. Alexan. seuerinus Regius Concilia rius & Nobilis Neapolitanus fuit commissarius causæ. Et ipse cum alijs fuit in hoc iudicio.

Additio. Super hac decisione vide Do. Stepha. Bertrãdi parte. iij. consilio. lxxxvj. numero. xv. & quæ notantur. ĩ. decisione. xcvj. & in additione.

Decisio. C.

De iure emphyteutico.

Summarium.

1 *Emphyteusis concessa minus solenniter pro se & hæredibus an transeat ad hæredes extraneos.*

2 *Emphyteusis ecclesiæ transit ad hæredes extraneos.*

Alexander de imol. sibi contrarius.

3 *Alexandrum de imo. sufficit allegari in consilijs propter eius copiam & veritatem.*

IN causa sancti Petri ad aram de Neapoli. † Fuit dubitatum si emphyteusis concessa minus solenniter pro se & hæredibus transeat ad extraneos hæredes. ¶ Fuit cōclusum quod nō: quia nō fuit legitimè cōcessa. ¶ Et quia cōmunis opinio est, quòd non transit emphyteusis ecclesiæ ad extraneos hæredes. ¶ Nisi dicatur, quando legitimè facta est concesio: quia si potest ecclesia in casu à iure permisso in totũ alienare, & sic quòd trãseat ad hæredes extraneos: † sic potest rem ritè & rectè concedere in emphyteusim, vt transeat etiam ad extraneos hæredes, vt firmat Alexand. in. ij. volumi. consil. ix. & in. j. volu. consil. xcj. in. xij. col. & in. ij. volu. consi. xxxviij. in. iij. col. & in eo. ij. volu. consi. clxxxviij. in. j. col. sed in. v. colum. aliud sentit, & videtur sibi contrariari. & in. iij. volumi. consi. xj. in. xj. col. tenet vt. ĩ. ¶ † Tamen veritas est prout in dicto. ix. consilio continetur, nec miretur aliquis ꝙ vt plurimum allegantur concilia Alexandri, & nō iura quę loquuntur de materia: quia ex quo dictus doctor est copiosissimus, & gratia breuitatis elegi eum allegare solũ, quia ipse allegat ad propositũ semper copiosè. ¶ Et ita fuit per sacrum Concilium iudicatum. vide in. c. in pręsentia. quotas quas allegat Felinus de probationibus.

Decisio. CI.

De tabellionibus episcopalibus.

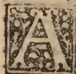
Summarium.

1 *Notarij episcopales, an sint reuocabiles post episcopi decessum maximè officium magistri actorum.*

Gratia per mortem concessoris an expiret.

2 *Priuilegium prædecessoris potest per succes-*

forem reuocari.
Episcopus quo casu potestatem habet disponendi de futuro in successoris praeiudicium.
3 *Ecclesia est immortalis.*
Facultas non se habet in futuris.

Rchiepiscopus 1 Bochus salernitanus concessit† officiū actorū magistri ad vitā notario Baptistæ, mortuo dicto Archiepiscopo successor in prælatura cōcessit alteri dictū officium notarius Baptista dicit, φ non potuit successor priuare eū: quia ad suā vitam fuit factā cōcessio dicti officij, & de iure contractus seu gratia facta non expirat per mortem cōcessoris. vt dicit Io.and.in no.in.c. ex tuaide fil.presby. & in c.si super gratia. de offi.deleg. ¶ In 2 cōtrariū dicitur, † φ successor pōt reuocare priuilegiū prædecessoris, per ea quæ no. Bal.in.l.j. qui successo tenent. vbi dicit φ prælatus nō potest cōcedere 1 futura in præiudiciū successoris, nec habet potestatē disponendi de futuro. fallit, nisi fuisset facta dicta cōcessio ad vitam, cū consensu capituli, tunc ipsa ec- 2 3 clesia videtur cōtrahere, † quæ nunquā moritur. xij.q6.ij.c.liberti. hoc firmat Ioan.de ana.in.c.fi.ne præla.vic.suas.& Card.in consi.xcv.versu, sed etiam ex alio capite. Abb.sicu.in.c.j.de dolo & 1 contu. Alex.in.j.vol.consi cxxnij. vnde cu prælatus nō potest administrare futura post eius obitū. sed præsentia tantum: quia facultas nō se habet in futuris. secūdū Inno.in.c.j.de maio.& obe. secundu Bal.in d.c.j.qui succes.test.nō potuit Archiepiscopus vltra vitā suam 2 viuēte notario Baptista cōcedere dictū officiū eius vita durante. sed tantū durante vita ipsius Archiepiscopi. ¶ Et ita fuit iudicatum in sacro Concilio.

Decisio.CII.

De legato concubinis facto.

Summarium.

1 *Legatū factu cōcubinæ p̄ seruitijs praesbytero praestitis an debeatur pportionaliter.*

Egatum 1 † factū per præsbyterū cōcubinæ pro bonis seruitijs, si est moderatu respectu seruitutis, & probenē seruitia, debetur secundū qualitatē seruitiorū. ¶ Et ita fuit iudicatum in sacro Cōcilio. allegabatur hoc ad cōsiliū Pede anch.in consi.ccxlvij. incipi. dubium facit. alias incipit, quæstio talis est, qdā presbyter, nā fuerunt taxata seruitia minus q̄ fuit legatū, & hoc est not.dignū.

Decisio.CIII.

De iudicijs, & de accusatione falsi cōtra parte & testes causa ciuili pēdēte.

Summarium.

1 *Testes possunt accusari de falso cū parte ante conclusionem in causa.*
Praeiudicialia in Regno Neapolitano hodie sunt sublata.
2 *Causa ciuilis pendente falsi accusatione contra partem & testes, an possit expediri.*

I agitur ciuiliter: & in ipsa causa sunt examinati testes. ¶ † Pars an- 1 te cōclusione pōt parte & testes accusare de falso. Vtrum pendente causa criminali sup falsitate cōtra partē & testes procedet in causa ciuili, ex quo prudicialia hodie in regno isto sunt sublata vt in cōstit. Regni si ciuiliter agens. 2 † cū de iure clarū est φ nō pōt expediri causa ciuilis pendente accusatione falsi cōtra parte.& testes. vt dicit Bald.in.l. fi.C.de fide instru.& plenè per Cyn.& Bald.in.l.j.C. qui accusa.nō pos. ¶ Fuit per sa

per sacrũ Cõcíliũ pariter votatũ ꝙ pcedat in vtraq; causa, sed nõ expediat ciuilis nisi prius expediatur causa criminalis super falsitate, nec constit. Regni habet locum in hoc casu. vt dicit ibi glos.

Additio. Hic articulus de falso in causa ciuili incidẽti lati° examinat & põderat. ſ. deci. ccxxix. Et vide Pet. de Anch. cõsi. lxij. per totũ. & Hip. de Marsi. in rub. ff. ad legẽ cornelia. de fal. nu. xx. & quæ p eũ allegãtur.

Decisio. CIIII.

De apochis & fide illarum.

Summarium.

1 *Apocha per tertium scripta, & signata per debitorem & subscripta per tres testes, an faciat plenam fidem.*

2 *Confessio dicentis se subscripsisse in testium præsentia, parem vim habet, sicut si testes vidissent eum subscribere.*

Scriptura priuata à tertio cõfecta & subscripta à testibus tantũ, probationẽ inducit, si testes deponãt de partiũ voluntate & mãdato.

3 *Paria sunt constare per partium subscriptionem, vel testium depositionem.*

Dubium cõtingit in sacro Cõcilio, ꝙ ego nõ inueni tactũ nisi in qbusdam recollectis do Caroli de rogerijs in. l. admonẽdi. ff. de iureiu. 1 tale est. † Quidã hæres creditoris agit cõtra hærede debitoris virtute Apoche scriptæ factæ à tertio, & subscriptæ ab ipso debitore & à tribus testibus. Examinãtur ipsi testes subscripti, & dicunt ꝙ illa subscriptio eorũ est manu ꝓpria eorũ, & ꝙ debitor in præsentia creditoris rogauit ipsos testes vt subscriberent dictam apodexen, quã dicebãt debitor & creditor fuisse subscripta manu debitoris, nũ tñ viderunt debitorẽ scribere. ¶Vtrũ dicta scriptura sic adiuuata, faciat plenã fidẽ. In illis recollectis dicitur ꝙ sic. 2 † Quia parẽ vim habet confessio debitoris, dicentis se subscripsisse in præsentia testiũ, sicut si testes vidissent eũ scribere. Vnde dicit Lud. in. d. l. admonẽdi. ꝙ si ꝓducitur priuata scriptura facta à tertio nõ subscripta à partibus, sed à testibus: si tamẽ testes deponant de partiũ voluntate, & mãdato, ꝙ scriptura sit à tertio confecta, sufficit vt probatio inducatur: 3 † cũ paria debeãt censeri de partium volũtate cõstare per eorũ subscriptionẽ, vel per testiũ depositionẽ. l. in exercẽdis. C. de fide instru. de quo in. l. scripturas. C. qui po. in pig. hab. & per Bar. in. l. nuda. ff. de dona. & in. c. ij. de fi. instru. & in. rãndum est pro certo ꝙ Alex. & Iason in. d. l. admonedis vbi examinant istũ articulum & alij doctores hunc casum omiserunt, nec aliquis ex dominis Concíliarijs inuenit aliquam decisionem in terminis nisi vt suprà. Nihilominus fuit iudicatum dictam scripturam sic comprobatam, facere fidem.

Decisio. CV.

De confessione debiti soluti probata per testes.

Summarium.

1 *Confessioni per duos testes probatẽ stant dum contra confitentem.*

2 *Exceptio non numeratæ pecuniæ intrà biennium non habet locum, nisi in contractu mutui, & in alijs contractibus non opponitur post. xxx. dies.*

3 *Confessio enũtiatiuè facta non probat, etiãs si probetur quod principaliter etiam ex semiplenis probationibus.*

Confessio solutionis probanda per testes rogatos in obligatione in scriptis redacta.

4 *Contractus in scriptis celebrari qñ dicatur.*

N causa redu- 3 ctionis ad arbitrium boni viri inter Iacobũ ruffum conuentum & Isabellam de palagano vxorem domini Andreæ de pace actricem de & super petitione ducatorũ quingentorum, ex causa depositi probati per scripturã manu pro-
1 pria recognitam. ¶ † Dubitatur, vtrũ probetur de restitutione totius depositi vel partis. ¶ Mihi fuit visum quòd per duos testes probetur de confessione Isabelle factæ præsente parte ad liberandum in ecclesia annũtiante de ducatis, ccc. Igitur standum est sue confessioni, contrà se. vt in. l. publia. in fin. ff. depositi. & not. Bald. in. l. minoris. C. qui dare tuto. possunt. nec potest opponere exce
2 ptionem non numera. pecuniæ. † quæ non habet locum nisi in contractu mutui infrà biennium: in alijs verò contractibus, non potest opponi exceptio non numerate pecunie nisi infrà triginta dies. vt est text. & Bald. in. l. in contractibus. C. de non numera. pecu. & gloss. institu. de lite. obli. in verbo, extendatur. & in. l. pecuniç. C. de solu. Et licet ipsa Isabella conata fuit illos repulsare. ¶ Tamen repulsa non fuit sufficiens. ¶ Maximè quia probatum fuit ex processũ ex multis probationibus semiplenis quòd dicta confessio fuit vera. ¶ Itẽ quia recepit multas partitas, ita ꝙ non solum confessio verificatur in dictis trecentis ducatis: sed etiam quòd plus habuit. ¶ Et ego credo, quòd plus habuit vel ratione lucri, vel ratione salarij do. Andreæ ꝑ aduocatione præstita vel alicuius beniuolentiç. Ideo fui in voto ꝙ cõdemnetur in ducatis ducentis dictus Ia. obus, prout condemnauit domi. Andreas arbiter: & sic quòd eius sententia veniat cõfirmanda. ¶ † Et in hoc voto fuit maior pars doctorum sacri Consilij, nisi vnus consiliarius qui fuit in opinione quòd dicta cõfessio facta præsente parte in dicta ecclesia fuit enuntiatiue facta, & ideo non probat per capi. fi. de succes. ab intestato. Sed certe fuit principaliter facta. Et vnus alius consiliarius cõcurrebat cum eo, & dicebat quòd confessio debiti soluti in totũ vel in partem debet probari per testes rogatos, allegabat. iij. quæst. ix. capitu. de his. & ibi gloss. alias testes non probant vt dicit ille text. sed fuit eis responsum quòd illud procedit quando contractus obligationis fuit in scriptis celebratus iuxta. l. contractus. C. de fide instrumẽ.
4 † & dicitur in scriptis celebrari contractus, quando actum est quòd fiat in scriptis, & non aliter, vt ibi dicitur. & tunc solutio debiti vel eius cõfessio debet probari per testes rogatos. vt in. l. testium. C. de testi. & in autẽ. ibi posita.

Decisio. CVI.

☞ De supellectili legata, & de speciæ contenta sub genere in legatis generis.

✲ Summarium. ✲

1 ☞ *Legatum generis omnium, & quorũcunq; bonorũ mobilium, an restringatur per verbum supellectilium vltimo per testatorem prolatum, vel amplietur aut declaretur.*

2 *Supellex legata, an ponatur ex superabundanti in legato generis omniũ mobiliũ.* 5.

3 *Domus ponitur pro patrimonio.*

Voluntas ex antecedentibus & sequentibus deprehenditur.

4 *Legato generali non derogatur per speciem ex abundanti imperitè enumeratam.*

Legatum pecuniæ quæ in domo est non egreditur foras.

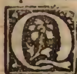
5 *Species contenta sub genere, quãdoq; per testatorem*

statorem exprimitur ad dubitationem tollendam.

6 *Legatum supellectilis domus an comprehendat venalia, & quid de bonis ad negotiandum. Signa duo universalia voluntatem contrahentium ostendunt latiorem, & sunt fortiora uno.*

7 *Regula generi per speciem derogatur exponitur & limitatur.*

8 *Copulatiua, & quos effectus habeat.*

Q Vidā Petrus de[3] monte alto diues in mobilibus & pecunia fecit testamentū: & quia non habebat filios, instituit nepotem ex fratre hæredem. & fecit multa legata, ad pias causas, & nō pias, & vxori reliqt vsumfructū omnium, & quorūcūq; bonorū mobilium & supellectiliū domus suæ.
1 ¶ † Vtrum illud verbum, & supellectilium domus suæ, restringat verba præcedentia omnium, & quorūcunq; bonorum mobilium, vel sit positū ex abundāti, scilicet vt habeat omnia bona mobilia quæcūq; & etiā supellectilia domus suæ. ¶ Omnes dñi de Cōcilio fuerūt in voto, ꝙ illa vltima verba & supellectiliū domus suæ, restringant illa verba gñalia pcedētia, quia generi per speciē derogatur. vt in regula generi. in. vj. cum omnibus alijs iuribus, q̃ ibi allegantur. ¶ Ego solus fui in cōtraria opinione, & iudicio meo veritate dixi secūdū iuris
2 dispositionē, † ꝙ illa verba & supellectilia domus suæ, nō restringūt legatū generis omniū & quorūcūq; bonorū, sed sunt posita ex superabūdanti, vt videatur legasse vsumfructū omniū & quorūcūq; bonorū mobiliū, etiā supellectiliū domus suæ. Quia testator primo legauit in genere, & posteà legauit speciem cōtentā sub genere. hic est text. in 5 l. quæsitū. §. si qs fundū. ff. de fun. instr. vbi testator legauit fundū instructū, & adiecit cū supellectili: propter illud verbum supellectili, nō videtur diminutū legatū generis, sed potius illud verbum cū supellectili videtur adiectū ex abundanti, & illud verbū domus suæ exponitur. i. sui patrimonij vt dicit Bald. l. si volūtate. C. de fideic. Alb. in. l. j. C. de inge. & ma. sicut accipitur. ff. si cer. pet. l. lecta. ff. de offi. præsi. l. fi. ¶ † Et maximè 3 qa ex alijs antecedētibus & sequētibus cōprehēditur hāc fuisse volūtatē defuncti, & qñ esset dubiū p̃sumitur, ex abundanti posita illa verba, & supellectilium domus suæ. dicit gl. in. d. §. si qs fundū. & ꝑ hoc optimus tex. in. l. pediculis. in §. labeo. ff. de auro & arg. leg. & l. supellectili legata. ff. de supellecti. lega. vbi legato generis si aliqd ꝙ cōtinetur in genere legauit, nō detrahitur legato generis, sed ex superabūdāti videtur legatū. ista sunt verba text. legata supellectili:
4 † cū species ex superabundāti per imperitiā enumeretur generali legato nō derogatur. & istū text. allegat Bal. in. ij. volu. consi. clj. ¶ Quādo enim illa verba, & supellectilium domus suæ, determinarent & restringerent verba pcedētia ad locū domus suæ: tunc esset quærendū an veniāt pecuniæ extrà domū, & etiā nomina debitorū. ¶ Et certe nō, vt dicit tex. in. l. quæsitū. §. j. & ij. ff. de leg. iij. vbi legando omne argentum & supellectilem quācūq; in domo habeat nō venit argentū & supellex quę alibi esset. Et qa in veritate illud verbum & supellectilium domus suę, nō restringit verbū omniū & quorūcunq; bonorum præcedens: sed venit ex abundanti: vt suprà dictū est: ideo. d. l. quæsitum, non meretur allegari ad hoc dubium decidendum. ¶ † Maximè prædictū votum

verificatur

verificat verum de iure: qa colligitur ꝙ volūtas testatoris, fuit vt causa dubitationis tollendæ species contenta in genere sit expressa, vt deponit magister Gregorius doctor in theologia: & confessor ipsius Petri, licet notarius ei contradicat. Et sic non potest negari quod dubia sit voluntas, & per consequēs in dubio, species prædicta fuit expressa ex superabundanti: vt dicit Barto. in. d. §. si quis fundum. ¶ An autem in tali legato generali veniant etiā pecuniæ causa mercantiæ, & venalia. Dico, ꝙ quando legatum prędictum restringeretur, ad bona supellectilia domus, non venirent venalia. Bald. in rubrica. C. de verborum significatione in. iiij. quest. Barto. in. l. generali. §. vxori. ff. de vsufru. lega. Barto. in. l. diuus. ff. de bonis dam. & in. l. si res. §. fin. ff. de leg. iij. not. in. l. cū tabernam & ibi Bart. ff. de pign. doct. in. l. si cōstante. ff. solu. matrimo. & Bal.
6 in. l. vbi adhuc. C. de iure do. ¶ † Sed qa dictum legatum & supellectilium domus suæ non restringit genus omnium & singulorum bonorum mobilium, veniunt etiam bona ad negotiandum. ita Barto. in. d. l. generali. §. vxori. & Pau. de cast. ibi. Iason. in. l. ij. §. prætor ait. ff. qui satisda. cog. & voluit Alex. de imo. in. v. vol. cōs. cxviij. in. ij. col. versu. ij. ꝑbatur vbi dicit, quòd si factum sit legatum cum signo vniuersali omniū rerū quæ quoquo modo sunt in domo, veniunt etiam res venales in domo existētes per. l. pediculis. §. labeo. ff. de auro & argē. lega. & l. iulianus. ff. de lega. iij. Et tanto magis quando sunt duo signa vniuersalia, scilicet omnibus & quibuscunq; latiorem voluntatem contrahentium ostendunt. l. balista. ff. ad treb. Salic. in. l. si serui vestri. iij. colum. C. de
7 noxali. vbi vult † quòd propter dicta verba generalia dispositio non patitur interpraetationem restrictiuā. hęc Alexan. vbi. ſ. ¶ Sed posset mihi obijci, nōne quando praecedit genus, & sequitur species, tunc species ex toto restringit genus, & copula, & exponitur pro id est, vt dicit Abbas in capitu. sedes quia ta columna. de rescript. ¶ Quia ad hoc respondetur quòd prædicta procedūt, quando genus & species nō sunt diuersa. Et tūc stat expositiuè pro id est, sed si differant vt genus & species, quia copula nō diuersificat, tunc venit vtrūq;, vt lego alimenta & medicinas: alimenta est genus, medicinæ species: & sic venit vtrūq;. ita Ioan. de imo. in. l. si cum dotem. §. sin autem. ff. soluto matrimonio. Felin. in capitu. ij. ix. columna. de re
8 scrip. Item † quando copula ponitur inter talia quæ vnū includitur in alio, tunc in vnū resoluitur vt. l. quæsitum. §. fin. ff. de fundo instructo. sed supellex includitur sub verbo, omnia mobilia, ergo non restringit, & ita fuit iudicatum per sacrum Cōcilium. Licet multi fuerūt in voto contrario, & propterea fuit reclamatum ad regem, & dominus Rex cum suis auditoribus iudicauit quòd bene fuit pronunciatū secundum prædictum votum.

Decisio. CVII.

De rebus ecclesię non alienandis vltrà solitum & lege prohibente.

Summarium.

1 *Emphyteusis in perpetuum concessa post concessionem vsq; ad secundam generationem nondum finitam, an valeat sine solennitatibus, & an contractus resoluatur vsq; ad secundam generationem.*

2 *Contractus contrà solitum an reddatur nullus.*

Locatio facta vltrà tempus permissum non valet.

valet etiam in tempore permissio. 4.

3 *Nulitas potest per tertium alegari.*

Episcopus in indulgentiis concedendis tempus limitatum excedens an destruat tempus concessum.

5 *Solennitates extrinseca, an & quando ex temporis diuturnitate præsumantur.*

6 *Probatio nulla maior quã res euidentia.*

Præsumptionis allegatio, ex cursu temporis non venit, vbi veritas patet.

7 *Euidentia facti plus operatur quàm vocis efficacia.*

8 *Solennitas ex tractu temporis præsumitur, probata superioris scientia & patientia.*

IN causa dni † Montiæ de Montijs: fuit dubitatum vtrũ
1 secunda concessio in emphyteusim facta ab ecclesia in perpetuũ, nõdũ finito tẽpore primæ cõcessionis vsq; ad secundã gñationẽ, qa sic fuerat cõcessa, valuerit siue solẽnitatibus à iure req̃sitis. Fuit p me dictũ ꝙ nõ valet, qa nõ fuit ecclesia solita cõcedere in ppetuũ: sed ad secũdã gñationẽ: & si cõcessit in perpetuũ cõtra so
2 litũ, † cõtractus reddit nullus quò ad ppetuitatẽ: & solũ valet vsq; ad sc̃d'am gñationẽ, put erat solitũ: allegabam in ꝓprijs terminis cõsiliũ Alex. de imo. in ij. vol. cõsi. xxxviij. in. iij. col. allegat no. in. c. p̃senti. de reb. eccle. nõ alie. in. vj. & Bal. in aut. si quas ruinas. in. j. col. C. de sac. san. ecc. & idẽ Bal. in. l. si pupillorũ in fi. ff. de rebus eorũ. & Io. de imo. in c. ij. circa fi. de feudis. licet Bar. in aute. q rem. C. de sac. san. eccl. tenuit ꝙ in totũ sit nullus. ¶ Tñ reliq dñi dicebant ꝙ sit nullũ inquantũ est cõtra solitũ, sed do. Iaco. de gello dicebat ꝙ in totũ dictus cõtractus nõ valebat & allegauit suum doctorẽ Ias. in. d. aute. q rem, q firmat opi. Bar. & dicit esse verã de iure p tex. in. §. emphyteusim. in autẽtico, de nõ aliẽnãdis aut permutan. rebus ecclesiæ. col. ij. & alleg. Bal. in multis locis tenere cõtrariũ eius ꝙ dicit in autẽ. si quas. vt ibi per eũ, & allegat etiã Alex. in consilijs suis. ¶ Maior pars dominorũ de cõsilio tenuerũt, ꝙ ex quo prima cõcessio facta ab ecclesia fuit vsq; ad secundã generationem, & secunda cõcessio fuit in perpetuũ, quòd non valeat etiam ad secũdã generationẽ, finita prima, ex quo 3
lege prohibente facta fuit in perpetuũ vt dicit Ioan. de imo. in. l. quod dicitur. & ibi etiam Alexand. ff. de verbo. obligatio. & subdit ibi Alexand. † ꝙ talis
3 nullitas potest allegari per tertiũ dato quod ecclesia nihil dicat secundũ Bal. in. l. j. C. de rebus eccle. nõ alienã. Ioan. de imo. in. c. ea noscitur. in. iiij. colũ. de his quæ fiũt à præla. pro hoc ego allegabam in simili Domi. in capi. fi. de pœniten. & remissio. in. vj. vbi dicit Io. ino. dicere. Episcopus non potest dari nisi quadraginta dies de indulgentia, si dedit quinquaginta, non valebit etiã quo ad quadraginta, licet Ioan. and. ibi teneat contrariũ. facit etiã quòd in simili dicit Pau. de cast. in. l. præcibus. in fin. C. de præcibus imperato. offerẽ. vbi dicit, ꝙ princeps potest dilationẽ quinquennalem cõcedere, sed excedere non 5
potest, qd si excessit, qa cõcessit vsq; ad septem annos, non valẽbit cõcessio etiã
4 quo ad quinq;. ¶ † Itẽ in ꝓprijs terminis allegauit Lapũ, allega. lxxx. voletẽm post multa iura allegata p & cõtra ꝙ si locat res ecclesiæ vltra tẽpus pmissum, ꝙ etiã nõ valebit in tpe permisso. & ibi dicit idẽ voluisse Bar. in cõsi. incipiẽte, visa quadã cõstitutione epi. Flo. clix. & in hãc parte distinguẽdo videtur inclinare Ioan. de imol. in. l. ꝙ dicitur. ff. de ver. obli. & pro eius distin. facit ꝙ dicit -

Bar.

Bar.in.l.fi.ff.de iurif.om.iudi.& Alex. in.iiij.vol.consi.xvij.in.iij.col. ¶ Et sic stante secunda concessione nulla propter pacta insolita ibi apposita, standum est primę concessioni,& per cósequés ius est pro domino Motię qui venit per ius accrescendi,ꝙ nō est pręscriptum,& sic prima & secunda sententia debet cōfirmari nec obstat ꝙ dicitur ꝙ ex antiquitate secundę cōcessionis pręsumuntur omnia soleunniter acta : † & solennitates extrinsecę præsumuntur, si eius defectus nūquam fuit allegatus vt dicit Compostellanus & Ioan.andr. in.c.cum dilectus.de consue.per text. in.c.ea noscitur.de his quę fiunt a præla.& notant Moder.in.l.sciendū.& in concordan.ff.de verbo obliga.quia respondetur ꝙ illud est verū nisi producatur instrumentum in quo apparet ꝙ nō interuenerūt solénitates,tūc ex cursu longissimi tēporis nō præsumuntur solénitates interuenisse,ita dicit Pau. de cast.in cōsi.xlviij.incip.in causa quæ vertitur inter reuerendū patrē,post medium.dicens,ꝙ si ex facie instrumenti apparet,quòd non interfuit citatio ad sententiam,non statur dictæ præsumptioni propter antiquitatem:quia sublata est per euidentiā facti:† cum nulla sit maior probatio quā rei euidentia.vt not. Inn.in.c.proposuisti.de ꝓba. facit l.emptorem.in princip.ff.de actio.empti.& istud consilium Pauli allegauit Alex.in.iiij.volumi.in cōsil.j.in.vj.col. Sed ista secunda concessio est producta taliter,quòd per eam apparet quòd non interuenerunt solénia requisita de iure in perpetuis concessionibus rerum ecclesiæ,ex quo simpliciter apparet facta,ergo vbi habemus veritatē,non cadit pręsumptionis allegatio ex cursu tēporis,† quia plus demonstrat per facti præsentiam,quàm per vocis efficaciam secundùm Bald.in.l.j.ij.col.C.de edili. actione.tollitur ergo dicta præsumptio per id ꝙ in contrarium apparet vt in l.cum mulię.C.de do.ante.nup.¶ Præterea ista secūda cōcessio in perpetuū, quæ dicit alienatio nō potuit fieri sine decreto summi pontificis cui est subiectum monasteriū,vt in.c.dudū.de rebus ecclesiæ nō alienan.in.vj.& habetur in cle.j.eo.titu.& in.c.vt super.eo. tit.in antiquis.per Inno.& alios.& Bal. in auten.hoc ius por.C.de sacrosanctis ecclesijs.Et cū non sit probatū ꝙ Papa sciuerit ꝙ talis concessio secunda facta fuit sine eius voluntate , ideo nō potest præsumi decretum prædictum ex antiquitate temporis vt dicit Bald.in.l.ij. C.de legib.hæredibus.& in.l.si aliena. versu,sed si nō adierit.ff.de acqui.hęredi.& in.l.si filius.C.de peti.hæredi.vbi ex antiquitate præsumitur solennitas, quia interuenit sciētia & patiētia illius cuius authoritas vel consensus præsumitur.igitur cùm non sit probata scientia Papæ,qui habebat consentire,non oritur dicta præsumptio.& ita reperio tenuisse Alexand.in.iiij.volumine consilio.xvij.in.ij.colum.& in.iij.volumi. consilio.ix.in.iij.col. Item semper pro parte Motiæ fuit negatum quòd in dicta secunda concessione interuenerunt solénitates requisitæ,& ideo non possunt præsumi ex antiquitate temporis. xxx.annorum vt nota in capitu.j.&.ij. de his quæ fi.à præ.& hoc firmat Abb. sic.in.c.ea noscitur. eod.titu.& voluit Alex.in dicto nono consi.& sic fuit iudicatum in fauorū Motiæ prædictæ.vide infra decisi.cccliiij.

Additio. Emphyteusis ecclesiæ an possit in perpetuū fieri, Anchara.consilio.cccclxiij.numero.iij. & vsq;

& vsq; ad quem gradum venientes vocet, idem.d.cõsi.xliiij.in princ.& consi. cccxciij.in princip.& quæ requirantur in alienatione eius idem.d.consil.cccc-xliij.nu.ij.& Bertran.parte.j.consil.vj. num.v. Et in quibus casibus teneat sine solennitate, vide per Hyppoly.de marsil.singu.cxxxij.incipien. in alienatione.& in practica.§.ij.nu.xxvij. Bertrã. parte.ij.consi.cclvj.in princi.

Decisio.CVIIII.

De cautione fideiussoria præstanda in casu suspitionis in transactione.

Summarium.

1 *Cautio de adimplendo adueniẽte conditione, an peti poßit pẽdente conditione apposita in transactione.*

Fideiussorem dare non tenetur qui recepit, & promisit de non conueniendo.

2 *Intellectus ad.l.omnibus.ff.de iudicijs.& ad d.l.dedi.ff.de conditio.ob cau.*

Transactio est contractus innominatus & stricti iuris.

3 *Cautio fideiussoria habet locũ etiam in actionibus stricti iuris.*

PRocurator patris Raymũdi in partes cõuentus fuit in sacro Concilio per dictum Raymundum procuratoré sui patris ad restituẽdum sibi maximam summã pecuniç ex causa administrationis: tãdé deuenerũt ad trãsactioné publico instrumẽto mediãte, in quo dictus ꝓcurator cõuentus ꝓmittit dicto Raymũdo ex causa dictç administrationis soluere per eius hçredes vel eius vxoré post eius morté ducatos octo mille dicto Raymũdo ꝓcuratori vt.s.vel eius principali. Et est præmittẽdũ ꝙ ante di ctã transactioné dictus ꝓcurator donauit irreuocabiliter inter viuos suç vxori vltra dotes du. duo mille & vltra cũ iuramẽto, & ista transactio fuit facta in ciuitate Neapoli, demũ post aliquot menses iste ꝓcurator præparauit suas sarcinulas ꝑ eundo extrà regnum in quo nihil possidet.

1 † Quæritur verũ pendente dicta cõditione cõtẽta in dicta trãsactione possit petere dictus Raymũdꝰ nomine quo suprà, vt dictus procurator idoneç caueat, ꝙ post eius mortem eius hæredes vel vxor satisfaciant dictos octos mille ducatos. Dubiũ facit.l.dedi.in princ. ff.de cõdi.ob cau.vbi dicitur, ꝙ si dedi tibi decẽ ne me cõuenias in iudicio, nõ possum petere vt caueas mihi idoneç ꝙ non me cõuenias. ista lex allegatur per Bartol.in.l.in omnibus.ff.de iudi.pro contrario ad dictã.l.vbi dicit̃ ꝙ ille qui tenetur ad dié vel sub cõditione, põt cõueniri ad cauendũ cũ fideiussore. Soluit Bar.secũdũ gl.in.d.l.in omnibꝰ videlicet,

2 † ꝙ lex in omnibꝰ loquit̃ in bonç fidei iudicijs, lex dedi, loquit̃ in contractibꝰ innominatis & stricti iuris, sed transactio est cõtractus innominatus & stricti iuris, vt dicit glo.in verbo, ex pacto in.l.siue apud acta.& ibi Barto.ver. quæro secundò verum.C.de transac.& ibi Bal.etiã in ver.q̃rit hîc Bar.& Bal. in rubr.C.de rerũ permu.ergo videt̃ ꝙ non debet præstari dicta idonea cautio, nisi quãdo dictus debitor de facili põt præstare dictã fideiussoriã cautioné, vt dicit glo.& Bar.in.l.ij.in prin.ff.so.ma.

3 † Sed cõmunis cõclusio est ꝙ dicta fideiussoria cautio non solũ habet locum in actionibus bonç fidei, sed etiam in stricti iuris vt dicunt Ang.Io.de Imo. & Pau.de castro & Alexan.in.d.l.ij.nõ habita distinctione an facilæ debitor possit inuenire fideiussoré. hoc verum causa superueniente, puta quia debitor

effectus

effectus est suspectus, prout erat in praesenti themate. vt multum egregiè per multa iura firmat Alexand. in d. l. ij. in principio. v. colum. & sequen. vbi hoc limitat tribus limitationibus vt ibi per eum. ¶ Fuit per omnes votatum quod stante dicta suspitione quòd dictus debitor retineatur. donec idonee caueat, ꝙ eius hæredes vel vxor adimpleāt promissa per eum.

Decisio. CIX.

☞ In ius vocati vt eant, vel cautum dent.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Actione personali conuentus, cauere debet de stando iuri.*

Satisdare de iudico sisti non tenetur possidens immobilia in Regno.

Regnum ponitur pro vna prouincia.

2 *Cauendu est de iudicio sisti donec pendet quaestio an debeat cauere.*

1 Ctor agit † actione personali contra cōuētū, & petit ꝙ reus caueat de stando iuri, iuxta formam. §. sed hodie institu. de satisdatio. Replicat reus, ꝙ ipse possidet immobilia in Regno, & sic cū totū Regnū sit ꝑ vna ꝓuincia: vt dicit Lucas de pena. in l. fi. C. de discussoribus. li. x. nō tenet̄ satisdare, vt in. l. sciēdū. ff. qui satisd. cog. respōdit actor, ꝙ donec cōstet ꝙ possideat bona immobilia in Regno, debet cauere iuxta formā dicti. §. sed hodie, quia interim posset recedere, & sic iudi-

2 ciū esset elusoriū. ¶ † Fuit pariter votatum in Consilio ꝙ iste casus, nō reperit̄ in specie decisus. Sed bene potest iuridicè decidi per titulū in ius vocati vt eant aut satisdent, vbi prēstatur fideiussio de eundo ad iudicem, & postea præstatur cautio de stando iuri. Idem dicit Alex. in. l. j. ff. si quis in ius voc. nō ierit. Et cōclusum fuit, ꝙ reus caueat iuxta formā iuris de stādo iuri donec probauerit se possidere bona stabilia in Regno, & hoc constito, sit annullata dicta fideiussio.

Decisio. CX.

☞ De non numeratæ pecuniæ exceptione.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Exceptio non numeratae pecuniae potest in contractu mutui, per debitorem etiam post biennium opponi, si probatum fuit de non solutione. 2.*

Confessio geminata an excludat ab exceptione non numeratae pecuniae.

3 *Exceptio non numeratae pecuniae quando peti possit post solutionem.*

Prorogatio intelligitur facta, iuxta qualitatem primae obligationis.

Incentius de foresta, est obligatus ex causa mutui ad soluendu Io. cole. orilię duca. lx. elapso biēnio exequit̄ obligatio in magna Curia cōtra Vincentiu in certis bonis mobilibus. Facta executiōe, Vincētius vult ꝓbare, ꝙ pecunia nō fuit numerata, & ꝙ causa ꝑ quā fuit facta obligatio non fuit secuta, & hoc ꝓbat ꝑ cōfessione Io. colę oril ę ꝓbatā per testes. ¶ † Ioā. cola in cōtrariu post istā cōfessionē ꝓducit instrumētū factū post dictā cōfessionē, ꝑ ꝙ apparet Io. cola orilia ꝓrogauit terminū solutiōis dictorū ducatorū. lx. virtute obligatiōis debitorū, & sic virtute geminatæ cōfessionis excluditur ab exceptiōe nō nu. pe. ꝑ id ꝙ dicit̄ in l. in cōtractibus. C. de nō nu pe. & facit. l. cum fidē. C. e. tit. ¶ In cōtrariū dicit̄ ꝙ dicta prorogatio intelligit̄ facta, iuxta qualitatem

litatem primæ obligationis.arg.in.l. cũ stipulatus sim mihi à proculo.ff.de ver.
2 obl.† sed cõtra obligationé poterat promittens post biennium probare de nõ numeratione vt plenè per Ioan. de imo.in c.fi.de sol.& Bal.in.l.si sub specie.C.de postulãdo. Bal.& Sal.in.l. si nõ singuli. C.si cer.pe. Fel.in.c.si cautio.v.char. de fi.instru. Idé post prorogationé. & pro hoc alleg.gl.Cy.& Alb.de rosa.in.d.l.
3 cũ fidem.C.de nõ nu.pecu. † vbi licet post solutionem, non possit allegari exceptio non nu.pec.tamen post secũdam & tertiam promissionem sic. Et ita fuit votatũ in sacro Conci. Bene facit quòd dicit Lud.in.l.si vero.§.de viro.ff.solu. mat. Et sic fuit dictum quòd executio virtute dictæ obligationis retractetur.

Decisio.CXI.

De dote sub cautione obligatiõis bonorum feudalium data, & de reuocatione ipsius.

Summarium.

1 *Assensus Regis, an possit per vxorem mortuo viro impetrari, super obligatione bonorum feudalium, non obstante reuocatione per hæredem facta.*
2 *Alienatio feudi sine Regio assensu, reuocari iure proprio potest, per alienantem vel eius hæredem, nisi in dote.*
3 *Fraus excepta intelligitur in omni dispositione legali.*
4 *Reuocatio alienationis feudi præcedens Regium assensum fraudem arguit.*
Maiorum nostrorum magna est autoritas.
5 *Alienatio feudi facta in augmentum feudi, permissa est sine consensu domini.*
Alienatio feudi in proximum, immediate successurum, sine assensu valet.
6 *Alienatio in fraudem non præsumitur quando fit pro vxore ducenda.*
Feudu obligari nõ pot, pro dote irrequisito principe de assensu, quòd si fecus, non reuocatur ante requisitionem.
Maritus in eadem voluntate, mori præsumitur, in qua permansit in vita.
7 *Hæres fauore dotis, tenetur habere ratum defuncti factum, maxime fauore dotis.*
Donatio facta alteri, vt postea donet ecclesiæ an possit reuocari per donantẽ in ecclesiæ præiudicium: & an ius illud reuocandi transeat in hæredem.
8 *Feudum ex pacto & prouidentia obligatum pro dote sine Regio assensu, reuocatur per hæredem, secus in feudo hæreditario.*
Verba generalia reuocatoria, non capiunt illud quod in specie non posset reuocari.
Verba generalia, non adaptantur ad impossibilia proferentium.
Ius reuocandi, non transit ad hæredes.
9 *Mentio de notatu dignis specifice fieri debet, & non generaliter.*
Specificanda sub generalitate non includuntur.
10 *Alimentorum legatum, non venit sub legatorum ademptione in genere.*
Dos æquiparatur alimentis.
Dos succedit loco legitimè.
Dotis contractus, non venit in generali contractus reuocatione.
11 *Legatis piis, iuri legitimè, & doti nunquàm sub generalitate videtur derogatum.*
Generalitas quando in specialitatẽ vertatur.
12 *Clausula generalis, an possit de vno tantum verificari.*
Filii lucris nuptialibus priuari non possunt.
13 *Reuocatio generalis, non extenditur ad obligationes iuratas.*
Statuta per Papam, aut imperatorem abrogata, an includant iurata.
14 *Saluus conductus, non extenditur ad contractum iuratum.*
15 *Maritus an possit pro dote vxoris bona filii hæredis aliunde quæsita obligare, si filius nullum confecit inuentarium, vel minus veridice.*

Defun-

Defunctus an bona hæredis obligare posit.
16 *Alexander de imo. aliter in lectura, & aliter in consilijs dicit.*
Dicere pro Titio & nomine Titij idem est.
Hæres adeundo hæreditatem sine inuitario, videtur quasi contrahere.
17 *Hypothecaria accedit obligatiōi personali. Hæres per aditionem, videtur ratam habere obligationem bonorum hæredum factam per defunctum.*

Vit dubitatum
1 †ecce maritus habet bona feudalia, recipit dotē, & proinde obligauit omnia bona sua burgensatica & feudalia saluo Regio assensu. ¶ Moritur maritus, superstite filio ex anteriori matrimonio eius hærede cū beneficio inuentarij: antequā vxor impetret assensum Regiū. Hæres mariti reuocat generaliter omnem alienationē & obligationē bonorū feudalium factā per eius patrē virtute constitutionis Regni. ¶ Postea vxor impetrat Regiū assensum, super obligatione bonorum feudaliū pro dote. An talis reuocatio noceat mulieri. ¶ Prima facie videtur quod sic: qa constitutio Regni, constitutionē diuę memorię permittit obliganti vel alienanti feudū reuocare ipsam alienationē vel obligationē sine Regio assensu factam, tanq̄ nulliter factā, tam ex iuris dispositione † qua cauetur quod alienās feudū alienatio sit nulla. vt in. l. imperiale. cum cócor. de prohi. feudi ali. per fe. quàm vigore dictæ cōstitu. Regni: quę cōstitutionū ius inducit quo ad hoc vt sicut primitus perdebatur feudum per alienationē: per cōstitutionem nō pditur, sed pmittitur alienāti iure proprio vel iure speciali reuocare alienationem feudi. & sic venire cōtra factū propriū.
2

¶ Tamen hoc nō obstāte in casu de quo quæritur. Fuit visum, quòd talis reuocatio non nocet mulieri ex multis rationibus. ¶ † Et primò semper in omni dispositione legali intelligitur fraus excepta. l. imperiale. §. j. de prohi. feud. ali. p fed. Maxima fraus esset si mulier quæ dedit dotē sub cautione obligationis bonorū feudalium reseruato Regio assensu deciperetur in eius restitutione ppter ipsam reuocationem. vbi in petitione ipsarū dotium. i. tēpore quo petuntur dotes interuenit Regius assensus. ¶ Intelligeť ergo cōstituto permittens reuocationē cōtractus feudalis: vt talis reuocatio tūc possit fieri iure proprio, qn̄ princeps fuit interpellatus vt assentiret & expressè renuit: tūc pmittatur contrahenti reuocare nō obstāte iuramento qd̄ tacitā cōditionē habere videť, si dn̄s alienationi consentiat. arg. c. veniētes. de iureiu. & de rescrip. c. cō stitutus. secūdū Lucā de pen. in. l. nulli. C. de fundis patri. lib. vj. vnde anteq̄ princeps sit req̄situs an velit cōsentire, & anteq̄ ipse Rex recuset est prohibita reuocatio ipsi cōtrahenti. Si ergo princeps cōsensit, licet reuocatio præcessit, talis reuocatio videť facta in fraudem
3
4 ipsius mulieris, † merito nō debet valere. Et quidā antiqui practicātes videlicet dn̄s Ant. de Alex. & do. And. de maricōda dicebāt, ꝙ ipsi viderūt quòd de huiusmodi reuocatiōibus præcedentibus Regiū assensum interdū non fuit habita aliqua ratio: ex quo videtur in fraudē facta. Profectò ista est maxima restrictio ad dictam constitu. Regni, & hoc pro nunc non affirmo esse verū secundùm meam cōscientiam, quia mēs & verba dictę constitutionis non sonāt hanc restrictionem, sed magna est autoritas maiorū nostrorum. ¶ Melius videtur

tur mihi posse dicitur, ꝙ dicta cōstitu-
tio permittit cōtrahenti de feudo iure
proprio, reuocare contractum factū de
feudo sine cōsensu domini, q̄a hoc ipso
præsumitur dolosus contractus. Sed cō
tra istā præsuppositionem, potest con-
trariū probari, ꝙ non in fraudem puta
5 † quia facta fuit alienatio in augmentū
feudi, quo casu licita est alienatio feu-
di. vt dicit And. de iser. in dicta cōstitu.
constitutioné. & And. in. c. j. an ille qui
interficit fratré domini sui in additio-
ne. & in. l. imperialé. in princi. de prohi.
feud. alie. per Fede. vel q̄a est facta alie-
natio in proximiorem agnatum imme
diatè successurū. vt in. c. j. per Andr. de
aliena. feudi paterni. & in. c. j. §. sed res.
per quos fiat inuestitura. Bal. in. c. j. de
ali. feud. Vnde si probetur, quòd nō do
losè facta fuit alienatio, non permitti-
tur reuocatio, vt sentit glo. in dicta con
stitu. in verbo, reuocare. semper enim
dolosa præsumit, & reuocatur à cōtra
6 rio sensu. ¶ Sed certū est ꝙ † ꝓ ducēda
vxore, non præsumitur ꝙ obligatio bo
norum feudaliū, fiat in fraudem. verū
est, ꝙ non pōt obligari feudū sine Re-
gio assensu, pro dote, sed si obliget sal-
uo Regio assensu, non pōt reuocari, an-
tequā princeps sit requisitus, si vult as-
sentire, si assentit, reuocatio præcedens
nihil valet, quia obligatio non fuit frau
dulenter facta: & ideo non potuit reuo
cari. Si enim princeps requisitus nō as-
sentit, sine dubio potest reuocare, vnde
si constat quòd fraus præsumpta cessa-
uit, non permittitur reuocatio, ante re
quisitionem factam ipsi principi, & ista
videtur mihi quòd sit mens dictæ con-
stitutionis. ¶ Secundò maritus toto té-
pore quo vixit, non reuocauit obliga-
tionem bonorum feudalium, & sic cū
eadem volūtate mortuus est. vt in. l. cū
hic status. §. ij. ff. de do. inter virum &
vxo. l. cum tacitum. ff. de proba. not. in
l. siue possidetis. C. de proba. hæres ei⁹
7 vbi posset reuocare. in dote, † fauore
dotis tenetur ratū habere factum de-
functi, & sic non potest reuocare. text.
in. l. si ego. §. si res. ff. de iure dō. vbi fa-
uore dotis & ne mulier remaneat indo
tata, necessitas imponitur hæredi con-
sentire ei quòd defunctus fecit, vnde li
cet maritus potuisset ipsemet reuocare,
tamen si non reuocauit, non potest in
dote hæres eius reuocare per. d. §. si res
& facit quòd no. Bart. in. l. qui Romæ.
§. flauius. ff. de verbo. oblig. vbi si quis
donauit alteri fundum, vt post certum
tempus esset ecclesiæ, iste cōtractus po-
test reuocari per ipsum donantem per
l. iij. ff. de seruis exportan. & tamé istud
ius reuocandi, non transit ad hæredem
secundùm Bar. ibi. & Bal. in. l. cum à so
cero. C. de iure do. ibi allegat. d. §. si res
ponens ibi casum in terminis in. d. §. si
res. vbi fauore dotis ius reuocandi cō-
petens defuncto non competit hæredi:
& sic ista talis reuocatio, nō nocet mu-
lieri quādo feudū esset hæreditarium.
8 † Secus q̄n esset ex pacto & ꝓuidétia. ꝑ
c. Titius. si de feu. fue. contro. inter do.
& agna. Istud secūdùm moriuū est for-
tissimū. Et ꝑ cōsequens sub istis verbis
generalib⁹ reuocatorijs, nō venit illud,
quòd in specie nō posset reuocari: vt est
tex. in. c. tua de decimis. & in. c. ecclesia
de consti. per domi. Anto. de bu. & in. c.
si. de immu. eccle. in. vj. vbi verba gene-
ralia, non adaptātur ad ea quę sunt im-
possibilia de iure ipsis proferentibus,
verba generalia voluit Bald. in. l. fi. §. in
computatione de iure delib. & in. l. oés
populi de iusti. & iure. ¶ Eò maximè ꝙ
constitutio Regni permittit solū eisdé
contrahétibus & alienātibus reuocare,

non dixit hæredibus. vnde ad hæredes non extenditur: qa ius reuocandi non transit ad hæredes. l. fi. C. de reuo. donna. ¶ Tertiò † de eo quod est no. dignū debet fieri expressa & specialis mentio, & nō sufficit in genere mentionē facere. l. apud labeonem. §. hoc ædictū. ff. de iniurijs. Barto. in. l. j. §. ne aūt. ff. de dolo. Alex. in. j. volu. consi. ciiij. in fi. Sed recipere dotem, & pro ea obligare feuda re seruato regio assensu est notā. dignum. Vnde reuocando generaliter obligationes feudorum, in ista generali reuocatione non venit reuocatio hujus obligationis bonorum feudaliū pro dote, nisi specificè facta fuisset mentio. ¶ Quartò ad idem facit, certum est quod ista obligatio bonorum feudalium, in casu restitutionis dotium, facta fuit in fauorem vxoris, ne vxor remaneat indotata & sic fauore dotis, si postea sequatur generalis reuocatio obligationum bonorum feudalium, non videtur derogatum dictæ speciali prouisioni & obligationi bonorum feudalium pro dote, allegatur dictum Bal. perusini moderni in tractatu de specialibus in dot. per tex. in. l. libertis. §. posthumus. ff. de ali-
10 men. & cib. lega. † vbi factis certis legatis, & legatis alimentis, si testator de legatis ademit tertiam partem sub ista generali adēptione, nō videt. aliqd adem-ptum legato alimentorum. Istum text. allegat Ludoui. ro. in. l. sed & si quis. §. quæsitū. ff. si quis cautio, vbi dicit quod in generali oratione nō venit quid fauore alimētorū per tex. in. d. §. posthu. Idem dicendū est in dotæ equiparādo dotem alimētis, vt in gñali reuocatione cōtractus nō venit reuocatio cōtractus dotis, nisi specificè fiat mētio. Et pro hoc facit, qa cū dos succedat loco legitimæ. l. qm̄ nouella. C. de inof. testa. cū si. sub verbis gñalibus nō videt. derogatū iuri legitimæ: & per consequēs nec doti. l. si qū. §. & gñaliter. C. de inoffi. test. & qn̄ aliqd
11 † debet fieri verbis specialibus, nō sufficit quod fiat verbis generalibus vt in. d. §. & generaliter. & Ange. in. l. de his. ff. de transa. accedāt no. per Alex. in cōsil. cxxiij. in. j. col. in. iiij. vol. ¶ Itē quia in restitutione fideicōmissi, nō venit restitutio legati pro dote, vt consuluit dñs Fran. de are. in cōsi. cliij. ¶ Sed destruitur & cōfunditur ista quarta cōsideratio, ex eo, quod in processu nō apparet maritū fecisse aliam alienationem bonorū feudalium, vel obligationem bonorum feudalium sine assensu. Tunc talis reuocatio generalis nō refertur nisi ad illam alienationē quæ apparet. Ista conclusio pbatur per id quòd voluit Bald. in auten. hoc inter liberos. C. de testa.
12 vbi dicit, † quod clausula generalis derogatoria sufficit, quando vnum tantum præcedit ad quod solū, & non ad aliud referri potest, quia tunc circa id tantū operatur. Idē voluit Abb. in. c. pastoralis. §. quoniā. j. col. de rescrip. & in. c. ex parte. el. j. de offi. delega. Et pro hoc est text. in. l. labeo. §. cum quæritur. ff. de au. & arg. leg. quē tex. ad hoc alleg. Ludo. ro. in. d. l. sed & si quis. §. quæsitum, ff. si qs cautio. ¶ Bñ aūt cōcedo quod ista reuocatio sit generalis, nō extenditur ad obligationem pro dote, & pro hoc allego tex. in. §. solu. in auē. de nup. vbi filij non possunt priuari lucris nuptialibus, nisi expressim in alium trāstulerint, nō quidem verbis generalibus sed specialibus. Et sic pbat iste tex. quod sub generali oratione non cōprehendūtur dotes & lucra nuptialia, & sic sub ista generali reuocatiōe nō cōprehēdit reuocatio obligationis dotiū etiā quod non apparet de alia alienatiōe, quia hoc est speciale fauore

13 uore dotis.¶† Et ꝙ hoc sit verũ etiam, quãdo nõ haberet alia bona pater, nisi lucra nuptialia, & instituerer hæredẽ extraneum in bonis suis, certè nõ intelligitur de lucris nuptialibus per illum textum qui est satis ad propositum.
¶Item ista generalis reuocatio, non extenditur ad obligationem iuratas, nisi specificè dicatur, quòd reuocat obligationes iuratas. pro hoc allegatur glo. ff. in c. cũ non deceat vt ele. in. vj. per quã gl. dicebat Ang. in. l. j. §. quæ onerandę. ff. quarum rerum actio nõ datur. quòd si imperator vel papa cassã consuetudines vel statuta, non intelligitur cassare statuta iurata. Idem dicit Ioan. in. c. j. de fi. præsby. in. vj. Inno. & Io. de imo. in. c. dilecto. de præb. & do. Abb. in. c. j. de his quæ fiunt a maio. par. cap. tenent Cy. & Sali. in. l. fi. C. si contra ius. Inno. in. c. cum inter. de renũ. Alexã. in. j. vol. consi. xxvij. vlti. col. & in eodem vol. cõsi. cxxv. in. ix. col. & in. ij. vol. cõsi. cxxv. in. vij. col. & in. ij. vol. cõs. xxxvij. in. vij.
14 col. & in. iiij. volu. consil. cij. ij. col. † Et ideo saluus conductus nõ extẽditur ad debitũ iuratũ, si nõ facit mẽtionẽ de iuramẽto: vt cõsuluit idẽ Alex. in. ij. volu. cõsi. cciiij. in fi. & idem in. iij. vol. consi. xxxviij. in. ij. col. & dictũ fuit. s. deci. v.
¶Vnde fuit cõclusum, ꝙ talis hæres nõ põt reuocare obligatione bonorũ feudalium, pro dote. Et hæc fuit in causa comitis Ogenti contra comitem castri.
¶Secũdũ dubiũ est, vtrũ pater pro dote quam recipit potuit obligare nedum bona sua, sed etiam bona hæredis sui: quæ ei peruenerũt ex successione ma-
15 terna, † quãdo ipse filius nullũ cõficit inuentariũ, vel non legitimũ iuxta. l. fi. C. de iure delib. Io. fabri. insti. de actionibus. §. fuerat, tenet ꝙ defunctus non potest obligare bona hæredis. Idem tenent Cy. & Sali. in. l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. Idẽ tenent Io. de imo. Pau. de cast. & Frã. de aretio in. l. si hæredis seruus. ff. de leg. j. Idem tenet Alber. de rosa. in. l. ij. C. commu. de successio. & in dicta. l. assiduis. & Bal. in. d. l. j. C. commu. de leg. ¶Sed in cõtrarium, ꝙ defunctus possit obligare bona hæredis, tenuit Bald. & Ange. in. d. l. assiduis. qui dicit sic fuisse per eum cõsultum. & ita etiã consulerunt doctores Florentini secundũ eũ. & ita fuit iudicatum Perusij. Idẽ tenet Bald. in. l. si vxor. C. de bonis auto. iudi. possidẽ. & in. l. vbi adhuc. ix. col. C. de iure do. & in. l. j. ff. sol. mat. & Pau. de ca. in cõsi. viso puncto. & Alex. in. ij. volu. cõsi. clxxij. & in cõsil. ccvij. & in. iiij. vol. cõsi. xj. & cõsil. xcj. Sed idem Alex. in. d. l. si hæredis seruus. ff. de leg.
16 primo † aliter dicit quàm in consilijs. Nam in lectura dicit ꝙ si defunctus obligat bona sua & bona hæredis nomine hęredis tunc potuit obligare. Sed si obligauit bona sua & hæredum, tunc non sunt obligata bona hæredum. ego & alij qui domini mirabamur de ista distinctione, cũ in effectu idem est dicere pro Titio, & nomine Titij. vt dicit Bartol. in. l. j. §. nuntiatio. ff. de ope. noui nuntia. dum allegat. l. fideicommissa. §. interdum. ff. de legatis tertio. Et ideo totum Concilium fuit in opinione quod defunctus potest obligare bona hæredis per hanc rationem potissimam. hæres adeundo hæreditatem sine beneficio inuentarij, videtur quasi contrahere, & obligare actione personali, cui personali accedit hypothecaria vt in. l. j. in
17 fin. ff. de pig. act. † Vnde obligando defunctus bona sua & suorum hæredum per actum aditionis, videtur hæres ratificare illam obligationem bonorũ hæredum factam per defunctum. Et dicebant

bant domini de Concilio, quòd huic ra tioni non respōdent doctores, qui tenēt cōtrarium, & in ista ratione fundantur consilia Alexandri.8. allegata. Et licet Franciscus de aretio in dicta.l. si hære-dis seruus conetur respōdere, tamē fuit dictū q nō sufficienter respōdit. Et propterea fuit cōmuni voto conclusum, & posteà sentētiatum q defunctus potest obligare bona hæredis non conficientis inuentarium. Et fuit in causa comitisse Ogenti contra comitem castri, vbi fuit iudicatum assistentiam esse præstādam pro dotibus.xviij.milia ducatorum super bonis defuncti possessis per eū, quæ in veritate erant ipsius filij comitis castri, qui dixit se hæredem patris. & nullum demonstrauit inuentarium confectum infrà legitima tempora. hæc sententia fuit die.xxiij. decembris primæ ind.M.cccccxcvij.

Additio. Quæ causæ priuent vasallū à feudo tractat Ancha. consil.cclxxvij. nu.ij. & ex quibus causis perdat feudum, Hippo. in singu. incip. Vasallus.

Decisio.CXII.

De alienatiōe patris de bonis filij.

Summarium.

1 *Alienatio feudi facta per patrem sine filij consensu interueniente Regio assensu an possit per filium reuocari.*

2 *Ius reuocandi alienationē feudi, an transeat in successorem, & in quo feudo habeat verū.*

3 *Feudum in quo viuitur iure Francorum, nō potest per patrem alienari in praeiudicium, primogeniti.*

4 *Feudum paternū filius nō potest habere nisi sit heres, quamuis confecto inuentario aduerit.*

5 *Filius & heres non potest contra factum patris venire.*

6 *Feudū nouū qñ dicatur, licet etiā sit paternū. Feudum nouum, potest alienari per patrem sum Regio assensu sine filij consensu.*

7 *Fiscus quod impugnari nequit, nec causam habens ab eo.*

8 *Assensus Regis praestitus super alienatione feudi ita praeiudicat Regi q alienāte sine descidentibus mortuo nō reuocatur per Regem. Dominus consentiens vasallo feudum alienāte videtur ius suum remittere.*

INter dominam Lauram pigna tellam relictam quondam Thomasij guidacij filij quondam domini Cicci Antonij guidacij de Neapoli singularissimi legum doctoris & famosi, tutricem Antonij guidacij eius filij vtiles dominos terrę Mirabellę ex vna parte. Et magnificū dominū Gasparē de aquino ex parte altera. Vertit lis in sacro Concilio, super medietate cuiusdam territorij seu massariæ de pertinētijs dictæ terræ Mirabellæ. In qua causa multa in facto & in iure fuerunt discussa. Solū ego referam decisionē vnius dubij, quod mihi videtur dignum recitatione. ¶ Et dubium est ex quo quodā dominus Raymundus de lautrico vtilis dominus dictæ terræ Mirabellæ vendidit cum Regio assensu per necessitatē, vt satisfaceret certis suis creditoribus medietatem dicti territorij siti in pertinētijs Mirabellæ dicto magnifico Gaspari pro vnc. xxx.ci solutis p dictū emptorē. † Vtrū talis venditio præiudicet Ioan.berardino eius filio vt asseritur qui nō consensit in dicta venditione. Et posteà mortuus fuit dictus Raymundus superstite dicto Ioan.berardino: & dicti agentes post mortem Ioan.berardini prædicti sine descendentibus prætendunt se succedere in illo iure ex Regia concessione. ¶ Et fuit cōclusum in hoc dubio. Quod aut

aut istud castrum in persona Raymundi est feudum antiquũ: aut est feudum nouum. Si est feudum antiquũ; aut est feudum ex pacto & prouidẽtia, aut hæ-
2 reditarium. ¶ † Primo casu si est antiquũ, quia dicitur quod dictum castrum Mirabellæ fuit patris ipsius Raymundi: & tunc aut istud feudum est ex pacto & prouidentia, & confecto inuentario poterit reuocare: vt in. c. titius. si de feud. fuc. controuer. cum concordan. ibi allega. Idem si in eo viueretur iure Frãcorum, quia nõ potuit alienari per patrẽ in præiudicium filij primogeniti: vt est clara decisio Andr. de iser. in. c. j. §. hoc quoque. de successio. feudi. & ideo habentes feuda antiqua in quibus viuitur iure Francorũ, nõ alienant sine consensu filij primogeniti, & sine eius consensu facta ei non præiudicant. ¶ Ego tamen vidi declaratoriam Regis Alfonsi primi de hoc. Sed dictũ feudum Mirabellę nõ est ex pacto & prouidentia, nec in eo viuitur iure Francorũ. Ideo istud
3 caput nõ facit ad hanc causam. † Si verò dictum feudum antiquum est hæreditarium concessum sibi & hæredibus, prout dicit forma inuestiturę patris dicti Raymundi. Et isto casu ex quo filius non potest habere feudum paternũ nisi sit hæres, vt in. c. j. an agnatus. & in. c. j. §. j. de cap. qui curiam vendidit. & in. c. j. per Andr. de ali. feudi paterni. & in. d. §. hoc quoq; etiam quod fecisset inuentarium nihil operatur in feudo hæreditario. secundum Andr. in dicto. c. j. an agnatus. & in capi. j. de ali. feudi. pa. non potest filius & hæres patris venire contra alienationem eius factam per
4 patrem cum consensu Regio: † quia filius & hæres non potest venire contra factum patris. l. cùm à matre. C. de rei vendica. l. quæ à patre geruntur. de testamen. mili. cum similibus. hanc cõclusionem vlterà And. de iser. firmat Io. an. in additio. Specu. in titu. de feudis §. fi. in additio. quæ incipit, debet dicere &c. quam ad præsens propositum allegauit Alexand. de imo. in. v. volum. cõsilio. xxviij. incipiente: in causa & lite vertente. igitur sicut iste filius Raymũdi non potest infringere dictam venditionem factam dicto Gaspari, per consequens nec habens ius ab eo ex eius persona. ¶ Secundo casu si feudum Mirabellæ in personam dicti Raymũdi est nouum. Et profecto nouum dici potest, ex quo in Regia inuestitura facta dicto Raymundo adiecta est noua qua
5 litas, † & est addita noua forma: quia dictum est quod dictus Raymundus habeat parte dicti castri Mirabellæ stã te pace inter dictum Raymundum & Leonettum Iuitricum, & non stante pace nihil habeat dictus Raymundus, & sic ratione huius nouæ qualitatis inuestitura dicti Raymundi in eius persona reputatur feudum nouũ, licet fuit paternum. hoc voluit Oldra. in consilio. clxxviij. incipiente, Factum tale est, quidã nobilis. vbi dicit ꝙ videtur nouũ feudum ratione nonarum conuentionum &c. Et dicit Bald. in. c. j. an agna. in. viij. columna. quod noua causa facit nouum feudum. & idem dicit idem Bal. in. l. imperialem. §. in super. in fin. de prohibi. feudi alie. per Fede. & idẽ Bald. in. l. j. ij. colum. ff. de rerum diui. & idẽ dicit Pau. de ca. in consi. ccxxxij. & Bal. in consilijs suis. cxvij. incip. verba inuestiturę. Item dicit Bal. quod quãdo fit noua inuestitura, quia fit sub nouis pactis videtur tacitè feudum in manibus Regis inuestientis refutari. Et de-
inde per Regem ipsum refutantem de 8
nouo inuestire in. c. j. in versic. iij. istud

videtur. de alie.feu. & refert & sequi-
6 tur Fracis.de areti.in consil.iij. † Sed cla rum est quod pater habens feudu nouu si illud alienat cum coseñsu Regis filius non potest contradicere, vt firmat expressè And.in.c.j.de alie.feu.patern.& Bald.in.c.j.de vasal.decre æta.& Ioan. de imol.in.l.filiusfa.§.cu pater.in prin. ff.de lega.j.& in.l.si domus.§.fina.in fi. eo.titu.& in.c.potuit.x.colum.de loca. & Alexand.de imol.in.v.volu.in dicto consilio.xxviij. igitur iste assertus filius Raymundi si fuisset vnus no posset alie natione factam dicto domino Gaspari per suum patrem infringere, ergo nec alius eius successor. ¶ Et tanto magis, quia dictus Ioannes bernardinus nunquam eo viuo contrauenit, & mortuus fuit sine filijs, & fiscus ei successit. & di-
7 cti actores habét causam à fisco. † Si ergo fiscus nihil posset dicere contra dictum Gasparé. ergo nec habens causam à fisco, quod autem fiscus nihil posit dicere contra Gasparem, patet manifestè, nam fiscus videlicet Rex assentijt venditioni factæ dicto Gaspari pro se & hæredibus suis per dictum Ioan.bernardinum de medietate dictæ Massariæ. esto quod venditor postea moriatur sine descendentibus, & fiscus ei succedat propter assensum præstitum in dicta venditione, no resoluitur dicta venditio per mortem venditoris sine filijs: vt conclu dit Andr.de iser.in.c.j.qui successo.teneatur.& in.c.j.§.& si clietulus. de ali. feudi.& in.c.j.§. q ergo. de inue.de re. ali.facta.& in.c.j.§.sed nec est alia.quæ sit prima causa bene.amit.& in dicta.l. imperialem. in fi.princi.& Pet.de ancha.in consil.lxij.vbi allegat bonu text. in cap.vnico.de iure patr.lib.vj.& dicit
8 Bald.in dicto.c.j.de ali.feu.iiij.col. † q quis potest alienare feudum de consensu domini. & tunc domino consentiente præiudicatur in totum, & excluditur ab omni iure suo vt dicunt Iaco.de are. Cyn & Bald.in.l.dotalem.ff.sol.matri. quod si dominus consentit vasallo vendenti feudum, quod videtur remittere totum ius suum.ad hoc bene facit q dicit Bar.in.l.qui Romę.§.duo fratres.in viij.q.ff.de verbo.oblig. Ideo ex prædictis & alijs rationibus. ¶ Fuit votatum per sacrum Concilium quod dictus Gaspar absoluatur ab impetitione dictorum actorum.

Additio. Feuda de consuetudine regni Franciæ an alienari possint sine domini voluntate consulit Bertrandi parte.ij.consil.xviij.nu.xlij. Quæ in Francia vasallorum sunt patrimonia, idem parte.j.consil.cxcj.nume. vij.& adeo sunt alterata vt redacta sint ad instar patrimoniorum. idem parte.j. consi.cclxxvj.nu.vij. Chassanæus con-sil.lxvj.nu.j.

Decisio.CXIII.

De tabulis exhibendis & testaméto falso non authenticando.

Summarium.

1 *Notarius an inhiberi posit ne testamentum extrahat de falsitate suspectum.*

2 *Practica quod testamentarij testes examinentur diligenter in suspicione falsitatis testamenti, & qualiter.*

DVit dubitatum: si dicatur † quod testamétum est falsum, & nullum quod est penes notarium, posit iudex parte petente mandare notario quod illud non reassumat in formam publicam, donec aliter fuerit prouisum. ¶ Fuit conclusum in Coucilio q fiat mandatum pœnale dicto notario.

quod

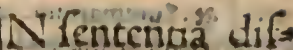
quod dictum assertum testamentū non reassumat in formam publicam, donec aliter fuerit prouisum, & hoc per not. per Barto. in. l. fi. in fi. ff. de tabu. exhib.
2 † Et sunt hæc practica seruata per sacrū Concilium, quod testes descripti in testamento exhibito in sacro Cōcilio examinent diligenter cū interuentu vnius consiliarij mediante iuramento vocatis quorū interest: & si testes ipsi dicant in eorū depositione in fauorem testamenti, tunc detur licentia per sacrum Concilium notario quod dictum testamentum reassumat in publicam formam. Si vero deponant contra testamentum, publicentur ipsi testes, & detur copia earum depositionum partibus, & detur ipsis partibus terminus ad defendendū super ipsa reassumptione petita. Et proceditur super causa petitionis hæreditatis intestatæ per hæredes ab intestato contra scriptos hæredes in testamento asserto. hæc practica fuit obseruata in causa testamenti domini Martini marzalis per sacrum Concilium.

Decisio. CXIIII.

Si sæpius in integrum restitutio postuletur.

Summarium.

1 Restitutio in causa principali an restituendus in processu executiuo liquidationis, si sit minor, vel mulier, vel ecclesia.
Restitutiones pendente lite postulatæ non curant læsionis probationem.
2 Restitutiones plures etiam minoribus concedere nō est licitum.
Beneficium restitutionis in principali causa concessum, non impedit secundum concedi in causa liquidationis.
3 Renunciatio & conclusio nihil obstant quominus læso minori secundum beneficium concedatur.

IN sententia diffinitiua aliquid fuit reseruatum liquidari post sententiam, † utrum dato termino ad probandum super liquidatione 1
& facta publicatione in causa si vna ex partibus est mulier, vel minor, vel ecclesia, & petat primum beneficium super liquidatione, si sibi sit concedendum, & quando ille restitutiones petuntur, pendente lite de iure non est necesse probare læsionem, vt dicunt Matth. & Paul. de leaza. & Car. in. xx. quæstio. in clemen. j. de rest. in integ. sed sufficit læsionem allegare. idem Bartol. in. l. ij. ff. de in integ. resti. & fuit decisum in Concilio. quod si primo & secundum beneficium fuit concessum in causa principali ante diffinitiuam sententiam, quod non est concedendum nec primū nec secūdum beneficiū; quia essent plures restitutio-
2 nes, † quod nō est licitum. vt dicit Bal. in. l. j. & ij. C. si sæpius in integrum resti. postuletur. & And. de iser. in consti. Regni, obscuritatem, si autē in causa principali non est concessum nec primum nec secundū beneficium quod debet concedi in causa liquidationis: & si vnū tantum fuit cōcessum in causa principali; potest concedi secundum beneficium in causa liquidationis: quia conclusio & renuntiatio in causa non habet obstare,
3 † quia hoc ipso quod renuntiauit est læsus, vt in. l. in causæ cognitione & l. si iudex. ff. de mino. & tenet And. in dicta consti. obscuritatem. Et ista fuit postea bis determinatum in Concilio in diuersis causis. vt patet supra deci. xxxvi.

Decisio. CXV.

De scripturis publicis impugnatis probandis post conclusionem in causa.

Summarium.

1 *Scripturæ publicæ productæ non planè comprobatæ quæ post causæ cõclusionẽ impro bantur, an possint defendi, & pars ad illas comprobandas veniat admittenda.*

2 *Conclusio causæ tacitè videtur reuocata in admittendis post conclusionem articulis.*

Iudex tacitè vel expressè potest suam reuocare interlocutoriam.

IN causa illorũ de Percatijs fuit excitatũ † si ante cõclusionem in causa sunt præsentatæ scripturæ publicæ quæ indigent comprobatiõe, deinde partes fecerunt conclu-
1 sionem in causa, demũ pars, quæ præsentauit scripturas, videt ꝙ illæ scripturæ impugnantur, petit terminum ad ipsas comprobandas, Vtrũ talis terminus sit dandus. ¶ Fuit determinatũ in Concilio ad veritatem indagandam recisa dicta cõclusione tacitè vel expressè ex causa iusta, vt dicunt domini de Rota deci
2 sio. quinta, † ꝙ si post cõclusioné admittũtur articuli, tacitè videtur reuocata cõclusio. & patet in decisio. Bellame. decisi. lv. & decisio. lvij. Nã iudex tacitè vel exp̃ssè põt reuocare suã interlocutoriã. c. cum cessante. de appella. l. ꝙ iussit. ff. de re iudi. Ita expressè firmat Abb. sicu. in. c. q̃m cõtra. in. ix. col. in gloss. in verbo, ꝓductiõis. de ꝓbationi. ꝙ detur terminus ad impugnãdũ & cõprobãdũ dictas scripturas. Et hoc potissimè fuit decisum authoritate decisionis Rotæ. vj. at. no. per Inn. in. c. illud. de p̃sump. & de verb. sig. c. veniẽs. Sed si illę scripturæ fuissent priuatæ. ¶ Sacrũ Cõcilium subsistit vt melius & maturi⁹ delibere.

Decisio. CXVI.

De restitutione rebellis ad feudũ amissum & alienatum surreptitia.

Summarium.

1 *Rebellis ad feudum amissum & alienatum restituitur pro bono pacis.*

2 *Exceptio dominij non admittitur in iudicio restitutorio, & quid si promptè probetur.*

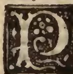
3 *Surreptio in rescriptis committitur per suppressioni veritatis & expressionẽ falsitatis.*

4 *Difficilius concedi per principem, qualiter intelligatur & exponatur.*

5 *Exceptio conuenti dubia non releuat opponentem contra probantem possessionem & spolium.*

Spoliati per literas regias remedio possessorio conueniri possunt.

6 *Surreptio fundata super vno articulo non vitiat totum priuilegium restitutionis plenariè, sed articulum solum.*

PRinceps Bisignani alienauit quoddã feudũ paternũ cũ cõsensu sui filij primogeniti cuidam nobili pro certo p̃tio, & tradidit, & interuenit regius assensus, demũ tam emptor quã vẽditor ipsius feudi & ipse primogenitus cõmiserũt culpam cõtra Regem huius Regni, per quã feudũ & totus status eiusdẽ principis deuolutus fuit Regi, & ipse Rex possedit dictum statũ persistente illo primogenito in rebellione post mortem patris, ipso adhærente Regi Frãcorũ hosti Regis Ferdinandi secundi, dictus princeps primogenitus recuperauit statũ suũ & dictũ feudum tempore Regis Caroli dominãtis in Regno. Rex Ferdinãdus secũd⁹ deinde recuperauit regnũ, & eo dominãte vẽdidit illud feudũ Petro baccario, & tradidit, & eo tenente & possidente princeps Bisignani cõcordauit se cũ Rege Ferdinãdo secũdo, & pro bono pacis restituit eũ ad bona feudalia alienata,

&ad

& ad feudũ alienatum dicto Petro baccario,& ad integrũ statum suũ.† q̃ re-
1 stitutio de iure pro bono pacis & bono publico potest fieri.vt dicit Alex.& ibi cõcor.in.l.fi.C.de sen.passus.in apostil. Et ego dixi in.c.j.de vasallo decrepitæ ætatis.¶ Et sic princeps vigore dictę restitutionis capit possessione dicti feudi, spoliãdo de facto dictũ Petrum baccariũ,vt dicit vnus testis,licet appareat ꝙ suit inductus in possessioné authoritate cõmissarij Regij deputati ad restituẽdum principẽ in possessioné sui status & dicti feudi.Modo dictus Petrus agit interdicto recuperãdi possessioné dicti feudi,de qua dicit se spoliatũ,& probat se possedisse virtute dictæ emptionis,& spoliatum fuisse à dicto principe,vt suprà dictũ est.¶ Dubitatur an obstet exceptio ꝙ ipse princeps est restitutus à Rege etiam ad bona alienata per contractum obstatum publicũ & beneficiũ
2 pacis.† Et videbatur quod ista sit exceptio dominij quæ regulariter nõ obstat agenti possessorio recuperandæ possessionis.vt no.in.l.naturaliter.§.nihil cõmune.ff.de acqui.posses.Et licet sit dubium,qd si in prõptu appareat de exceptione dominij,an impediat restitutioné.de quo in.d.§.nihil cõmune.& per And.in cõsti.Reg.violentias.cũ cõcor. quæ ibi alleg.tamẽ posito sine preiudicio veritatis quòd dicta exceptio dominij in promptu probata impediat restitutioné possessionis. Dubium est an dictus princeps sit restitutus ad dictum feudum,ex quo tẽpore dictæ restitutionis dictũ feudũ fuerat alteri alienatum per dictũ principem præfato nobili qui fuit rebellis Regis,& propterea deuolutum fuit dictum feudum Regi,& sic non erat de statu principis,& licet dicatur in restitutione quòd restituit principem etiã ad feudũ alienatum Petro baccario.hoc intelligitur si feudũ fuisset ipsius principis:& nõ si fuisset alienatũ per principem.fuit enim in dicta restitutióe facta principi suppressum Regi, ꝙ dictum feudum per rebellioné illius nobilis qui emit à principe feudum fuit deuolutum Regi,& per rebellioné p̃dictam feudũ venit in possessioné Regis.
3 ¶ † Ité fuit expressum mendaciũ ꝙ dictum feudũ erat de statu suo,& consequenter quantũ ad hoc feudum illa restitutio dicitur surreptitia,& nõ extenditur ad hoc feudũ venditũ Petro baccario.vnde stãte suppressione veritatis: & expressione falsitatis & mendacij dicta restitutio nõ cõprehendit dictũ feudum existens in posse tertij.iuxta notata in.l.præscriptione.C.si contra ius vel vti.pub.& in.c.super literis.& in.c.postulasti.de rescri.¶ Ité dicta restitutio fuit surreptitia:quia nõ exp̃ssit illud,ꝙ si fuisset expressum difficilius concessisset princeps.vt no.in.d.ca.postulasti.
4 ¶ † Et qñ dicitur ꝙ difficilius cõcessisset.dicit Lapus allegatióe.lxxxix.ꝙ colligitur si princeps fuit cõsuetus illa facere nõ dicitur difficilius,si auté nó est cõsuetus dicitur difficiliter.¶ Vnde cũ in casu nostro nõ reperitur ꝙ princeps sit solitus restituere rebellem ad bona quę ipse delinquens per prius alienauit:sed solũ consuetus est restituere bona rebellis q̃ fuerãt rebellis & alienata p̃ principem ad qué deuenerũt ex causa rebellionis ipsius restituti,& nõ reperitur ꝙ sit solitus restituere bona p̃ prius alienata per cõtractũ,vt suprà:igitur dicendum ꝙ nõ debet extendi ipsa restitutio ad hunc casum,& hoc est quod facit dubia exceptio opposita per principem Bi
5 signani.† Et propterea exceptio continenti dubia non releuat opponentem

contra

contra probantem possessionem & spolium. Et ideo princeps debet condenari ad restitutionem possessionis feudi vna cum fructibus & expensis. Nam illi qui spoliantur mediantibus literis Regis, possunt conueniri remedio possessorio. vt in l. meminerint. & l. authoritate. C. vnde vi. Et qa solũ possessoriũ fuit deductũ, fuit reseruata exceptio dñij dubij in causa proprietatis, & declaratũ ꝙ non fuit intentionis Regis iuri tertij p̄iudicare. ¶ Nec per hoc cætera cõtenta in priuilegio restitutionis plenariè factæ. d. princip. Bisigniani annullantur:

6 † quia illa surreptio nõ fuit causa obtinendi oĩnia, sed solum illud capitulum. vt dicit do. Abb. in c. sedes. per c. super literis. de rescrip. & domi. Anto. in c. exhibita. in fi. de iudi. ¶ Et ita fuit per omnes votatũ nemine discrepãte.

Decisio. CXVII.

De promissione causata ex laudo nullo emologato.

Summarium.

1 *Promissio ex laudo nullo emologato tenet.*

Laudum latum super non compromisso nullum est.

2 *Laudum latum extrà compromissum non potest emologari. nec valet authoritate partiũ ordine prætermisso.*

3 *Obligatio efficax oritur ex promissione super præcedenti obligatione, & in vim constituti transit.*

4 *Promissio facta ex certa scientia de eo ad ꝙ non tenetur valet.*

Iurisditio ad vnam rem quando possit ad aliam prorogari.

5 *Laudi executio quando peti possit, licet de compromisso non doceatur.*

Laudum nullum non potest ratificari, vt valeat in vim laudi sed pacti.

Promissio † facta & causata ex laudo nullo emologato valet & tenet, nec põt dici erronea eo qa laudũ latũ est sup re de qua nõ fuit cõpromissum, & sic laudũ nulliũ. l. non distinguemus. §. de officio. ff. de arbi. & no. Alex. in. ij. vol. cõs. cxxiij. qa valebit virtute pmissionis & pacti ꝑ no. in l. j. C. cõ. vtriusq; iudi. ¶ Nec obstat ꝙ laudũ nullũ nõ põt emologari, vt dicit Bal. in tit. de pace cõstã. §. sententiæ quoque, alioqui

2 † qa laudũ latũ extra cõpromissũ nõ potest emologari, nec valet authoritate partium ordine prætermisso. vt. not. pro latã. C. de sen. & inter. om. iudi. Quia licet laudum & emologatio sit nulla, tñ promissio tenet. nam licet causa pmissionis fuit laudum, tamen ex quo promissio oritur ex causa diuisionis bonorũ, & sic super pcedẽti obligatione, etiã ꝙ illa pcedens obligatio esset inefficax, tamẽ oritur efficax obligatio ex pmissione,

3 † & transit in vim constituti. vt in l. j. & l. Titius. ff. de cõstitu. pecunia. ¶ Ite qa ista pmissio facta fuit ex causa diuisionis factæ, licet causa ppter quã fuit facta diuisio, pro fuit laudũ nullũ, & factã fuit ex certa scientia licet promissio facta de eo ad ꝙ quis nõ tenetur præsumitur erronea, qa si pbetur certa scientia valet vt dicit Alex. in. j. vol. cõsi. xiij. ¶ Nec est probatum ꝙ ad dictos vndecim ducatos tenebat. Ideo nõ psumitur erronea, sed facta ex certa scientia. ¶ Præterea licet cõpromissum fuit de certis rebus, & laudũ de alijs rebus,

4 † tñ potuerũt partes tacitè prorogare de istis alijs reb⁹. vt firmat pulchrè Bal. in l. j. in j. col. C. si à nõ cõpe. iudi. vbi dicit no. ꝙ iurisditio ad vnã rẽ põt prorogari ad aliam, secus putat in prorogatione

tione formæ,& in prorogatione de persona ad personã.vt ibidem per Bald.in ij.col.& idem Bald.in.c.j.de.inuest.de re.alie.fac.Et in.c.j.§.ad hæc.de pace iura.firman.Et in specie hoc idẽ firmat Alexã.in.v.volu.consil.lxxxiiij.incip.super cõsultatione.pro hoc allegat Ange.in.l.sciendũ.ff.de verb.obliga.† vbi dicit ꝙ si arbiter tulit sententiã partibus præsentibus & emologãtibus,poterit peti executio laudi,licet de cõpromisso nullatenus doceatur:quia partes tunc potuerũt facere illum arbitrũ,sed non potuerũt eum facere iudicem ordinarium vel delegatum.vt clarè per Alexand.ibi,& sic dictũ Bal.vt suprà relatum nõ est verũ,quãdo intelligeremus eũ ꝙ non potest ratificare laudũ nullũ vt valeat vt pactum:sed bene est verum quòd non potest ratificare vt valeat vt laudum.Et sic concordatur suprà dicta doctrina Angeli & Alexand.Idem dicit.Lud.roma.in consi.clxxv.quod incipit,dictum vltimum laudũ &c.† ꝙ laudum nullũ non potest ratificari valeat in vim laudi.vt in.c.exam:quia.de confir.vti.vel inuti.quem allegat Bald. in.d.§.sententiæ quoq;.bene tamẽ partes possunt facere ꝙ laudũ nullũ valeat in vim pacti.per no.in.l.ij.C.cõmu.vtr.iudi.nisi altera pars non obseruasset:quia frangenti fidem fides frangatur eidẽ,vt in.c.peruenit,cũ cõcor.de iureiurando.

5

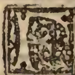
6

Decisio.CXVIII.

De interdictis,& de libello continente duo remedia possessoria.

Summarium.

1 *Possessoria duo adipiscendæ & restituendæ possessionis an possint in eodem libello cumulari,& ad inuicem concurrere.*
Libellus interdicti quorum bonorum,quam conclusionem requirat.
2 *Interdictũ restituendæ possessiõis cõpetit hæredi.*
Interdictum adipiscendæ quã detur hæredi.

Frater dicit se debere & posse succedere fratri in feudo, & obtinuit inuestituram à Rege.Et quia frater suus fuit spoliatus possessione dicti feudi,petit restitutionem dicti feudi † Conuentus replicat quòd iste libellus continet duo possessoria remedia,videlicet adipiscendę,& restituendæ possessionis,quę adinuicẽ sunt cõtraria,& nõ possunt cumulari per ea quę no.Bal.in.l.incerti.in.xj.q.C.de interdictis.¶ Itẽ quia etiã in libello quorũ bonorũ cõcluditur:vt restituat possessionẽ,vt dicit tex.in.l.ij.C.quorũ bonorũ.& patet in forma libellandi in interdicto quorũ bonorũ.quã ponit Spec. in tit.de testa.§.nũc dicendũ.in princ. ¶ Tandẽ per sacrũ Consiliũ vnanimiter fuit votatum,ꝙ ista duo remedia in casu prædicto nõ sunt cõtraria & cõpatiuntur:† nã vt hæredi competit interdictũ restituendæ possessionis: vt.ff.de. vi.& vi arma.l.j.§.hoc interdictũ.& hæredi & ceteris successoribus cõpetit,vt etiã cõtra hæredes & bonorũ possessores,vt dicitur in eadẽ.l.j.in fi.Sic etiam hęredi datur interdictũ quorũ bonorũ, quę defunctus possedit tempore mortis suæ,& sic adipiscẽdę possessionis:& per cõsequẽs nõ tenetur sic taliter agẽs declarare,an agat interdicto restituendæ, vel adipiscendæ,cũm ambo possunt cõcurrere in casu prædicto.quia nulla cadit in hoc casu contrarietas.

1

2

Decisio.CXIX.

De dispositiõe successionis in feudo legitimis hæredibus facta sine assensu regio.

Summarium.

1 Dispositio nulla valet in feudis sine regio assensu, & qualiter intelligat. n. 3. & 5.
2 Francorum ius in feudis quale.
3 Assensus regius quo casu no req̃sit̃ in feudis.
4 Filia hæres instituta petens immissionem in possessioné an mittéda in rebus feudalibus.
6 Remediũ l. fi. C. de edicto diui Adri. tollé. cui competat, & in quibus locũ habeat, & qualiter intelligitur.
7 Hæreditas propriè non possidetur.

1
Trum † dispositio. l. fin. C. de ędicto diui Adri. tollé. habeat locum in feudis quaternatis, vbi nõ apparet q̃ testamétũ sit factũ pręcedente Regio assensu: cum de iure nulla dispositio testatoris valeat in feudis: vt in. c. j. in prin. de successione feudi. ergo si in feudis testamentum non valet sine assensu, quomodo põt peti missio in possessionem vigore dictæ. l. fin. ¶ Ad hoc fuit responsum per totum Concilium,
2 † quòd quando testator habens feuda disponit de feudis aliter quàm ius vellt, puta in feudis antiquis, in quibus viuitur iure Francorum, disponit dimittendo feuda omnibus filijs, ista dispositio non valet, quia est cõtra ius Frã. Ita econtra si pater habet feuda antiqua in quibus omnes filij debent succedere, prout dicit text. in. c. omnes. si de feud. fue. contro. inter do. & agna. & ibi concor. & ipse disponit q̃ solus primogenitus succedat, ista dispositio nõ valet. & sic intelligitur dicta regula. Sed si habens feuda disponit prout ius vult, videlicet si in feudis nõ viuitur iure Frãcorũ, sed iure cõmuni feudorũ, quo iure omnes filij succedunt, nisi in feudo
3 Comitatus & Marchionatus. † Et in regno omnes filij succedunt, nisi probetur q̃ in illis feudis viuitur iure Frãcorũ, vt plenè per Andr. in. l. imperialé. §. præterea ducatus. de prohibi. feudi. ali. p Fede. & ibi qualiter probetur. & si pater instituit omnes filios hæredes in omnib' bonis suis, licet ipsi filij debeãt de necessitate habere feudũ paternũ ex dispositione iuris: tamẽ valet illa institutio facta in testamento de eis ad operandum eis fauorem etiam sine assensu regio: quia ius assentit, & ideo poterut petere isti filij immissioné in possessione vigore dictę. l. h. feudorũ paternorũ: quia de iure ipsi erãt successuri. vt dicit Albe. de rosa. in. d. l. fin. hoc expressè firmauit. d. Bartho. de Capua in allegationibus suis quas fecit p Rege Roberto instituto hærede à Rege Carolo secundo suo patre. in versi. præterea p̃nominatus dñs noster Rex Robertus &c. Et ego in lectura mea. in. d. capitu. j. in princi. in. v. not. Multum prolixè hanc conclusioné firmaui. & firmat etiã hanc conclusionem Alexan. in. d. l. fi. vbi alle. Ioan. an. in addi. Spe. in ti. de test. §. pe.
4 in fin. † vbi dicit q̃ filia hæres instituta petens se immitti in poossessionem, mittetur etiam in possessionem, rerum quæ fuerunt patri in feudum concessę, nec agnati masculi erũt legitimi cõtradictores ad impediédũ hanc immissionem per tex. in. c. ij. si de feudo fuerit cõtro. inter do. & agna. Et vltrà Alex. ego alleg. Oldr. in cõsi. cclxx. qui idé tenet. Et Bal. multũ egregiè in. iiij. vo. consil. cccxcvij. hanc partem secutus fuit cõsulendo Alex. in. iiij. vo. consil. lv. incip. prospectis his q̃ in themate &c. in. xvij.
5 col. vbi dicit † q̃ illa regula quæ dicit, quòd nulla dispositio valet in feudis intelligitur quando tenens feuda ordinat quòd extraneus hæres succedat excluso fratre qui debebat succedere,

Sed

Sed quando habens feuda disponit vt
succedant legitimi hæredes: tunc valet
dispositio. Et idem in quinto volumine
consilio secundo. in. iiij. columna. Et cũ
iste casus contigisset de facto post mor-
tem dominus Ioan. de annichino qui
fuerat dominus multorum castrorum
in prouincia Aprucij inter Alfonsum
primogenitum ex prima vxore, & An-
tonium & Berardinũ ex secũda vxore,
qui dominus Ioannes eos instituit hę-
redes in testamento, & filij ex secundo
matrimonio petierũt se immitti in pos-
sessionem feudorum iuxta formã dicti
testamenti vigore d. l. fin. & citato dicto
Alfonso primogenito & contradicente.
¶ Fuit decretum per totum Concilium
ꝙ ponãtur dicti fratres in possessionem
dictorũ feudorum, reseruatis exceptio-
nibus in iudicio petitorio forsan ioten-
tando. do. Marcellus fuit commmissa-
6 rius dictæ causæ. ¶ † Quid auté sit pri-
mogenitus statim post mortem patris
venisset ad Regé, & nulla facta métione
de testaméto patris in quo sunt institu
ti hæredes omnes filij, obtinuit à Rege
confirmationé illorum castrorum tan-
quã primogenitus, dicens se succedere
iure Frãcorum, demum alij fratres in-
tentauerunt remedium dictæ. l. ędicto.
& frater primogenitus dicit quòd tale
remedium cessat ex quo ipse possidet
mediante inuestitura Regis: & dictum
remedium non datur contra titulo pos-
sidentem, vt dicit glos. in dicta. l. finali.
¶ Fuit conclusum quòd illud procedit
quãdo titulus esset quæsitus ante mor-
tem testatoris. Sed si titulus est quæsi-
tus post mortem testatoris, ille titulus
non impedit immissionem virtute di-
ctæ. l. finalis. secundum doct. ibi. & fir-
mat hoc Alexan. in secundo volumine
concilio quarto. in. viij. columna. quòd
7 incipit, videretur inspectis. † Omnia
enim quæ opponuntur contra dictum
remedium. d. l. fina. quæ requirũt futu-
ram indaginem, nõ officiunt huic pos-
sessorio. quia est possessorium quasi re-
cuperandæ possessionis, ac si diceremus
quòd hæreditas fuerit quasi spoliata in
persona hæredis restituéda, & redinte-
granda, licet hæreditas propriè nõ pos-
sideatur. hæc sunt verba. Bal. in suo. iij.
volumi. consiliorum, consilio. cxxvj. in-
cip. præmissis verbis.

Decisio. CXX.

De stipulatione per verbum pro-
mitto probata per testes.

Summarium.

1 *Promissio per testes probata, an sit sti-
pulatio vel pactum nudum.*
2 *Verbum promitto, inducit pactum nudũ &
stipulationem propter æquiuocationem.*
Pactum nudũ nõ parit actionẽ de iure ciuili.
3 *Testium dubia depositio contra producentem
interpretanda.*
4 *Verbum promitto, repetitum stipulationem
operatur.*
*Partium præsentia in depositione testium de
promissione stipulationem causat.*
Actio de dolo in pacto nudo quando detur.
5 *Pactorum tota materia quomodo limitetur
& intelligatur.*
*Obligatio naturalis ex nudo pacto procedẽs,
executionem ex iudicis officio habet.*
6 *Rex est monarcha in Regno.*
Senatus Regis personam gerit.

Ata fuit senten-
tia in magna curia vicariæ
in fauorem notarij Fran-
cisci de iungano cõtra do-
minam Helenam carafolam relictam
quondã do. Syluestri Galiotę physici, &
Petrũ Iacobũ eius filiũ, à qua dicta do-
mina

mina Helena appellauit ꝓ suo interesse ad sacrum Conciliū,& dubitatum fuit
1 in eius discussione. † Vtrum dicta domina Helena probauit ꝙ dictus Frăciscus ꝓmisit reuocare & annullare cōtractū submissionis factæ per dictum Petrum iacobū dicto notario Frăcisco de quadam domo pro cēsu ducatorū decē annuatim,& ipsa domina Helena ꝓmisit restituere dicto notario Frăcisco ducatos.xx.quos soluit dicto Petro iacobo, quàm promissionē nolens dictus Franciscus eam obseruare,domina Helena ipsum cōueniri fecit in magna curia vicariæ,quæ seruatis seruandis per diffinitiuā sentētiā absoluit dictū Frăciscū. ¶ Et dubium facit,quia dicta promissio probata est per testes:& sic non videtur ꝙ fuerit stipulatio,sed pactum nudum;
2 † quia verbū promitto,prolatū à testibus intelligiť per pactum nudū.vt not. in.l.j.C.de vsuris.& in.l.j.C.de contra. & cōmit.sti.& habeť in.l.sciendū.ff.de verb.ob.& ex pacto nudo nō oriť de iure ciuili efficax actio ad agendū.vt in.l. iurisgentiū.§.igitur.ff. de pactis.¶ Sed in contrariū facit:quia verbū ꝓmitto, est æquiuocum , & potest referri ad pactum nudū & ad stipulationē.vt in.l.
3 sciendū.§.dictū.ff.de ædil.edict. † Sed dubia depositio testiū interpretatur cō trā producentē testes.vt in.c.in præsentia.de probat.& testes quos produxit notarius Franciscus dicunt ꝙ notarius Franciscus. Per humanita hauea promesso ala matre de dicto Petro iacobo &c.ergo debet fieri interpretatio quòd fuit per stipulationē facta promissio. Et tantomagis,quia testes dicuntur audiuisse à notario Frăcisco dicente se promisisse dictę dominę pręsenti.& sic de-
4 ponunt de confessione partis. † & quādo verbum promitto repetitur in confessione patris,intelligitur per stipulationem vt dicit Bal.in.l j.C.de contrahen.& commit.stipu.& dicit Ludouico.in.d.l.sciendum.quòd data præsentia partiū testes deponentes de promissione intelligitur p stipulatione. ¶ Præterea vbicūq; ille cui per pactū nudum promissum est pateretur dānum si sibi promissa non seruaretur,& nulla actio speraretur,tūc vigore talis pacti contra eum nō seruantē dabitur actio de dolo. text.est in.l.eleganter.§.seruus pactionis.& ibi Barto.ff.de dolo.& no.Bald. in.l.cum mota.iij.col.C.de transact.& Ang.in cōsil.j.& tenet Alexā.in.l.iurisgētiū.§.sed cum nulla.ff.de pactis.Sed si dictæ dominæ Helenæ nō seruaretur dictum pactū per notarium Franciscū, dicta domina Helena sustineret damnū clausuræ cuiusdā fenestræ,iuxta pactū inter Petrum Iacobum prædictū & di-
5 ctum notarium Franciscum, † Igitur ex dicto pacto quando esset nudum cōpetit sibi actio ad agendum,& isto modo limitatur tota materia pactorum,& dicit plus Alexan.in.d.§.sed cum nulla.quòd licet ex pacto nudo non oriatur actio de iure ciuili,tamen naturalis obligatio quæ surgit ex nudo pacto debet habere executionem ex lato iudicis officio.allegat Anto.de butr.in.c. quæ in ecclesiarum.de consti.post Cōpostella.& Inno.Sed Io.de imo.ibi dicit quòd in practica non teneretur nisi adiretur imperator,sed Rex habet iura
6 imperij, † quia est monarcha in Regno vt dicit gloss. in proœ.constitu. Regn. & sacrum Concilium repræsentat personam Regiam,& ideo potest reformare sententiam magnæ curiæ vicariæ,& condēnare dictum Franciscum ad obseruandam dictam promissionem per testes probatam,& in hoc voto fuit to-

tum

tum Concilium, & sic fuit iudicatum.

Decisio.CXXI.

De compensationibus & de illarũ exceptionibus post sententiam.

Summarium.

1 *Compensatio an admittenda in sententiæ executione.*

2 *Iudici necessitas ad compensandum imposita.*
Exceptio compensationis ipso iure extinguit actionem, cæteræ elidunt.

3 *Compensatio post sententiam quæ in rem transiuit iudicatam opponitur.*

4 *Cõpensatio nõ venit cõtra instrumẽtũ dotale.*
Exceptio compensationis vim habet soluti.
Compensare vel soluere nihil refert.

5 *Agentis non interest agere.*
Renuntiatio eorum quæ naturalem lædunt æquitatem nulla.
Renuntiatio in his quæ iudex ex officio facere potest inualida.

Vit dubitatũ in Concilio, si hæres mulieris petit ab hæredibus viri dotem mediante instrumento dotali, & hæredes viri nihil dicũt ꝙ hæredes vxoris sunt ꝑ instrumẽtũ mutui obligati ad certã pecuniæ quãtitatem: fertur sententia cõtra hæredes viri: & illa sententia transiuit in rẽ iudicatam, deinde petitur quòd sententia exequatur, in executione dicunt ꝙ hæres mulieris debet soluere dictũ mutuum. Quęrit̃ de duob⁹. ¶ Primò vtrũ ipso iure sit inducta compensatio. ¶ Secundò vtrũ ista compẽsatio possit opponi post sentẽtiã q̃ trãsiuit in rem iudicatã. ¶ Tertiò vtrũ stãte cõsuetudine ciuitatis Neapoli. quæ incipit, contra instrumẽtũ autẽ dotale nulla ꝓbatio admitti tur, possit admitti exceptio cõpensatio-

1 nis. ¶ † Ad primũ fuit decisum ꝑ sacrũ Conciliũ, ꝙ postq̃ cõstat ꝑ instrumentũ mutui liquidũ cõtra hærede mulieris, quòd inducta sit ipso iure cõpensatio: & ꝙ hęredi mulieris nõ cõpetat actio, & licet istud dubiũ sit de apicibus iuris, vt dicit Pau. de cast. in. l. si cõstat. C. de cõpensationibus. vbi glo. tãgit hoc dubiũ, & sunt opiniones inter doctores: tamẽ ista est verior opinio, quã firmat Bar. in l. verũ. ff. de cõpensatio. & quia textus

2 in. §. bonæ fidei. instituta de actio. † imponit iudici necessitatẽ ad cõpensandũ. Et firmat hoc Tindarus discipulus in suo solẽni tractatu de cõpensatione per iura & authoritates vt ibi ꝑ eundẽ. nã speciale est in ista exemptione cõpensationis, vt ipso iure extingat actionẽ, sed aliæ exceptiones elidũt. vt in. l. si vnus.

3 §. pactus ne peteret. ff. de pactis. ¶ † Ad secundum dubium fuit decidendo responsum per sacrum Concilium, quòd compẽsatio potest opponi etiã post sententiam quæ transiuit in rem iudicatã, vt concludunt Abb. post alios & Felinus in. c. suborta. de re iudi. & videtur tex. in. l. ij. C. de compensa. & in. l. si cùm multi. §. cùm intra. ff. de compensa. & firmant Alexand. in lege si duo patroni. §. si quis iurauerit. ff. de iureiurand. Angel. in consilio. cxxx. incipiẽte quidam nomine Nicolaus. & Antonius de butrig. in capitul. bona fides. de positi. Ludouic. in consil. lxxvj. ¶ Ad tertium dubium fuit dictum quòd gloss. Neapolit. super dicta consuetudine in verbo, solutum. tangit dictum dubium,

4 † & concludit quòd contra instrumentum dotale potest opponi exceptio compensationis quæ habet vim solutionis. vt in dicta lege si constat. & qui compensat non facit contra instrumentum dotale, imo acceptat validum esse instrumentum: sed est satisfactum

ctum & solutū per cōpensatione, cū nihil intersit an quis soluat vel cōpenset. l.si debitor.ff.q potio.in pig.habe. Idē firmant Bar.& Bal.in.l.diuortio.§.donationes.ff.solu.ma.facit quod no. Bar. in.l.amplius non peti.ff.rem ra.habe.& idem sentit Neap.in consuetudine dos in verbo, peti. ¶ Et si dicatur in instrumēto dotali fuit renūtiatum exceptioni cōpensationis. ¶ † Respōdetur quòd
5 non fuit renuntiatum, nec iuratum nō opponere exceptionem solutionis, nec id quod habetur loco solutiōis nec exceptioni carētiæ actionis, quæ ppterea possunt opponi, & sic repellit agentem: quia agentis non interest agere, vt in.l. iij.ff.de compēsatio. ¶ Secūdò rūdetur φ non valet renuntiatio vt non possit opponi compēsatio, quia esset cōtra naturalem æquitatem, vt in.d.§.in bonę fidei. ¶ Item esset cōtra bonos mores, vt
6 in.l.alia.§.elegāter.ff.sol.mat. ¶ † Item non valet renuntiatio in his quæ iudex ex officio facere pōt.vt dicit Hostiē.in summa de offi.iudi.§.vtrū desideret. Sed iudex ex officio debet facere cōpēsationem.vt in.d.§.in bonę fidei.ergo renuntiatio non tenet. ¶ Et sic fuit conclusum per Concilium quod talis renuntiatio non debet esse in consideratione. Matthæus de Afflicto.

Decisio.CXXII.

De mero & misto imperio non cōcesso per verba generalia.

✠ Summarium. ✠

1 *Imperium merum & mistum an veniat sub generalitate alienationis.*
2 *Imperium merū & mistum de regalibus est.*
3 *Verba generalia non sufficiunt, vbi specialia requiruntur.*
Specialiter dictum quid dicatur.
Regalia nō transeunt per generalia verba.

I comes alienauit eum Regio assensu castrum cū iurisdictione & pertinentijs suis nihil sibi reseruādo, nō tñ dixit cū mero & misto imperio, qđ ipse comes habebat à Rege
1 in dicto castro: † an videatur alienasse ipsum merū & mistū imperiū? ¶ Videtur φ sic: quia cū sit alienatū castrum cum vniuersitate nihil sibi reseruādo, videtur alienatum etiā merum & mistū imperiū quod habebat à Rege. hoc expressè firmat Bal.in.c.j.de capi.qui curiā vēdidit.& Bald.in.l.j.§.initio.ff.de offic. præfec.vrbis.& Bal.in.l.ij.ff.de con sti. prin.& in.l.penul.C.de bonis, quę lib. & Albe.in.l.imperiū.ff.de iurisd.om.iudi.& Bar.in consi.clxxxix.incip.primò quæritur.& Alex.in.iiij.vol.cōsil.xxv. & Io.an.in addi.Spec.in tit.de iur.om. iud.in addi.quæ incipit, vide istas duas opi.& Host.in sum.de potesta.iudi.de-
2 leg.§.qui delegari.circa fi. † Sed in isto Regno nunquā veniūt regalia per generalia verba.vt dicit And.de iser.in.c. j.§.si quis alium.de pace.tenen. Nam merum & mistum imperium est de regalib⁹, vt in.c.j.quæ sint regalia, & ideo nisi specialiter concedatur, non venit per verba generalia, vt in consti.regni
3 ea quæ ad decus, † & vbi requiruntur verba specialia non sufficiunt generalia, vt in.c.fi.de offi.vica.lib.vj.& illud dicitur specialiter dictum, quod est à generalitate verborū extractum.l.vxorem.§.fœlicissimo.ff.de lega.iij. Item ea quæ sunt regalia non transeunt per generalia verba vt in.c.quòd translatio ne.de offi.leg.& Alexā.in.l.j.col.j.ff.de iurisd.om.iudi. ¶ Et propterea fuit iudicatum in Concilium in causa comitis Consię contra dominum terrę Saluiæ, quod

quò d non sit concessum merum & mistum imperium, licet sit dictum nihil sibi reseruando: sed ipse comes habebit merum & mistum imperium in dicto castro prout habebat ante alienationé.

Decisio. CXXIII.

De promissione vulnerati chirurgo facta.

Summarium.

1 *Promissio infirmi medico facta an valeat.*

Promissio defuncti obligat heredes.

2 *Medicus an liceat ab infirmo recipere promissionem pecuniæ pro curatione.*

3 *Intellectus ad.l.archiatri de profes.& med.libro.x.C.*

Ominus Carolus copula chirurgic⁹ petit † ducatos centũ ab hæredibus Petri de blancha tanquã sibi promissos tépore quo ipse Chirurgicus medicinabat eius feritã. Vtrũ debeãtur sibi. Oés dñi dicebãt ꝙ sic, quia illa promissio defuncti obligat hæredes.l.si pactũ.ff.de probatio.cũ cõcor. Ego fui per momẽtum in cõtraria opinione, ꝙ nõ debetur: † qa non licet medicis recipere ab infirmo promissioné pecuniæ pro eo curando, & si ipsam promissionem recipit non valet, allegabam tex.in.l.archiatri.& ibi Bar.C.de professo.& medicis.lib.x.alleg.ff.de varijs & extraordi.cogni.l.medicos. Sed melius cogitando dixi, ꝙ dicta lex archiatri, loquit̃ in medico q̃ habet salariũ à publico, & iõ non † facit ad factũ. Item.d.l.medicos. loquit̃ qñ medicus dedit mala medicamenta, & infirmus promisit cẽtũ vt curaret ipsum, talis ꝑmissio cassat̃. Et iõ Spe.in ti.de salarijs ponit versum Ioãnis de deo. ¶ Dũ dolet infirmus medic⁹ sit pignore firmus. Licet Io.an.ibi dicat ꝙ hoc nõ est bene dictũ. ¶ Et ideo per sacrũ Cõciliũ vnanimiter fuit conclusum, ꝙ valuit dicta promissio, & hæredes dicti infirmi qui conualuit de illa ferita fuerũt condemnati ad dictos centum ducatos soluendos dicto chirurgico.

Decisio. CXXIIII.

De restitutione in integrum aduersus probationem omissam, & de dilatione in ea.

Summarium.

1 *Beneficium quod denegari non potest, proficere debet.*

2 *Beneficium restitutionis in integrum aduersus probationem omissam, & illius tempus est iudici arbitrarium.*

3 *Tempus ad defensiones faciendas in beneficio debet esse congruum.*

Citationis tempus congruere debet, ne citatio reddatur nulla.

Ecce † datus est terminus ad probandum incũbentia arbitrio iudicis: facta publicatiõe reus cui cõpetit beneficiũ, petit beneficiũ primũ per extra Regnũ, & petit dilationé cõpetenté, dicitur ꝙ non debet habere nisi medietatem primi termini, quia sic semper fuit obseruatũ. ¶ In contrariũ dicitur ꝙ dictum beneficium postq̃ non põt sibi denegari, debet esse sibi proficuũ, vt arbitret̃ à iudice tps secundũm distantiã loci vbi sunt testes: † qa tépus bñficij est arbitrarium iudici. vt dicit Inno.c.cors̃.de resti.in integ.& Cardi.in cle.j.eo.tit.in vlt.q. aliàs si esset medietas primi termini, esset terminus impossibilis ad faciendũ suas defensiones, & ꝑ indirectũ tollitur sibi beneficiũ.i.restitutio in integrum

grũ aduersus probationẽ omissam, per quã omissionem perderet possessionẽ siue dominiũ: vt dicit Bar. in. l. ab hostibus. §. sed qđ simpliciter. ff. ex qui. cau. maiores. & in. l. interdum. ff. de mi. ⁊ tẽpus ad faciendum defensiones in beneficio debet esse cõgruum, sicut dicimus in tepore quod ponit in citatione, quod debet esse congruũ, aliàs citatio redditur nulla secũdùm Bar. in. l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clam. & Old. in cõsi. xliij. inci. quæritur vtrũ &c. Et Abb. in c. cũ dilecti. de dolo & contu. & Bar. in extrauagãti ad reprimendã. in verbo, ꝑ edictum. ¶ Fuit tandem conclusum in Cõcilio, ꝙ primũ beneficiũ arbitretur secũdùm distantiam loci, & non prout vulgariter dicitur qđ sit medietas primi termini, & ita postea vidi fuisse pluries seruatum, & maximè in causa Iarubei cum domina.

Decisio.CXXV.

De inofficioso testamento, & legitima à legatis immuni.

Summarium.

1 *Soror quæ fratris testamentum pro quarta parte dixit inofficiosum, an teneatur ad legata pro illa parte.*

2 *Legitima debetur fratri vel sorori in institutione turpis personæ & quanta sit.*

3 *Testamentum in quo turpis instituta est persona qualiter rumpitur, & in quibus.*

4 *Legata an præstanda in testamento inofficioso per turpitudinem institutionis.*

Clausula codicillaris quam habeat virtutẽ.

1 Oror † dixit testamentũ fratris inofficiosum, qa in eo fuit instituta turpis persona, puta frater spurius. Et fuit pronũtiatũ testamẽtũ inofficiosum, & hæres scriptus fuit condemnatus ad restituendum quartã partem hæreditatis defuncti sorori; in quo testamẽto testator multis personis fecit certa legata, & etiam ad pias causas. ¶ Vtrũ illa soror teneat ad legata ꝑ quarta parte. ¶ Fuit votatũ per totũ sacrũ Conciliũ ꝙ nõ, qa fratri vel sorori debet legitima turpi ꝑsona instituta: vt in. l. si fratres. & in. l. fratres. C. de inoffi. testa. & in. l. j. ff. eo. tit. 2 † ista legitima est quarta pars: vt firmat Ange. in. d. l. j. qñ fratres sunt infrà quatuor, aliàs esset semis vt dixit ibi Ang. & Alex. in. ij. vol. consi. lxiij. in. ij. col. Et ista legitima debet sine onere. vt. C. de inoffi. testa. l. omnimodo. & l. qñ in prioribus. vñ hæres scriptus tenet soluere legata integra, si habet tãtũ qđ de bonis testatoris remanet sibi falcidia de legatis. Et sic hæres scriptus q habet tres ptes hæreditatis soluet integra legata. 3 † Et sic testamẽtũ non rũpitur instituta turpi ꝑsona quo ad legata, sed solũ quo ad institutionẽ, hoc est quo ad ipsam legitimã secũdùm Pau. de ca. in. l. titia filia. ff. de inoffi. test. licet alij velint ꝙ si testamẽtũ dicit inofficiosum ꝑ fratrẽ, qa fuit in eo turpis ꝑsona instituta nõ præstãtur legata: vt volũt magis cõmuniter doctores in autenti. ex causa. C. de liber. præteritis. per Alex. & Ias. tñ hoc esset quãdo teneret illa opinio, qđ in totũ testamẽtũ in quo turpis persona est instituta, ruit. Sed secũdùm opi. Ang. in. d. l. j. quæ vult ꝙ solũ cõpetit fratri legitima, 4 † vitiatur institutio quãtum ad legitimã, & legata soluũtur: vt firmat etiam Alex. in. l. si patroni. §. fi. ff. ad trebel. vt firmat hoc indistinctè procedere, vbi in testamento esset clausula codicillaris, quæ operatur vt venientes ab intestato sint grauati restituere hæreditatem hæredi scripto, & tũc detrahit quartã sine honore

honore vt ibi latius per eū. ¶ Et sic fuit votarū φ legatū alimentorū factū tertijs soluatur integre per hæredes scriptos, & nihil contribuat illa soror.

Decisio. CXXVI.

De possessione restituēda per inquilinos possidentes.

Summarium.

1 *Inquilinus de possessionis restitutione condemnatur propter simplicem possidendi assertionem in principio causæ.*

2 *Expensarum condemnatio propter mendacium.*

PEtrus gammitella egit cōtra certos con1 iuges, † eo qd ipsi occupatū tenēt quoddā mebrum terraneu domus suæ illi cōiuges interrogati si tenet & possident, dicūt φ sic, postea in limine conclusionis dicunt, φ tenent vt inquilini monasterij sanctæ Mariæ Carmino, & pducūt instrumētū locatiōis per tres annos. Petr' actor probat suā possessionē dicti mēbri, quæ possessio indebitè puenit ad dictū monasterium. ¶ Dubitatur modo, vtrum illi conuenti sint condemnandi ad restitutionē membri prædicti. Videtur φ
2 nō, per no. in. l. j. C. vbi in rē actio. † qa possessor possedit vt inquilinus, & nominat dominum in iudicio. ¶ In cōtrariū, qa semel dixerūt se possidere, ideo debent condemnari ad restitutionē possessionis quam habent, ex quo semel se obtulerunt liti per. l. qui se liti obtulit. ff. de petitio. hæredita. & l. is qui se obtulit. ff. de rei ven. ¶ Et sic fuit votatum citra præiudicium iuriū dicti monasterij. Sed ipsi conuenti propter dictū mēdacium debent condemnari in expensis: & sic fuerunt condemnati.

Decisio. CXXVII.

De augmento dotis, & de successione in illo.

Summarium.

1 *Soror vterina præfertur proximioribus alterius in successione antiphati.*

2 *Causa proxima & non remota inspicitur.*

1 MAter habet duas filias: † vnam ex primo viro, & aliā ex secundo viro, lucrata fuit antiphatū quo ad vsumfructum. ¶ Demum deuenitur ad conuentionem & transactionem, vt pro vsufructu antiphati habeat talem rem stabilem pro vsufructu & proprietate: moritur mater superstitibus ipsis filiabus hæredibus matris. ¶ Demum moritur filia ex primo matrimonio superstite sorore vterina, & superstitibus agnatis ex parte patris sui. ¶ Vtrū in illo antiphato succedant proximiores ex parte patris, vel soror prædicta vterina. ¶ Fuit iudicatum in concilio nemine discrepāte, φ soror vterina succedat: quia antiphatū procedit à matre tanquā causa proxima. & licet processit à patre, ta-
2 mē ista est causa remota: † & causa proxima & non remota inspicitur, vt sunt cōcordantiæ p me in. c. j. imperator Lotharius. hoc cōcludit glo. in cōsuetudine. ij. de succes. ab intestato. in verbo, ob uenerūt. & in gl. in verbo, materna. tene mēti istā decisionē, qa pdest ad multa.

Decisio. CXXVIII.

De priuilegio legitimandi reuocato per successorem.

Summarium.

1 *Priuilegium legitimandi spurios mortuo concedente, an expiret, & quando. 8.*

Priuilegiorum confirmatio per nouum Regē consilij est, cuius defectu non inficiuntur.

2 *Indulgentia post indulgentis mortē non protrahitur, & eadem ratione dispensatio.* 3. *Sententia tractū successiuum habens sine causæ cognitione lata effectum in tempus successoris non extendit.*
4 *Licentia concessa cum concedente, an moriatur.* 5.
Neapolitanū regnū liberum est ab imperio.
6 *Indulgentia ex causa necessaria concessa durat post concedentis mortem.*
7 *Confirmatio ex certa scientia & cum causæ cognitione prorogatur in tempus successoris.*
9 *Successor laici in feudo habet ratum factum defuncti etiam consummandum.*
10 *Priuilegium in vim contractus concessum est irreuocabile.*
11 *Princeps quæ iuris ciuilis sunt, facilè tollit.*
12 *Princeps legitimatum ad illegitimationem reducere potest.*
13 *Legitimationes sunt de iure ciuili.*
14 *Rescriptum principis habet vim legis.*

Vit dubitatum. Ecce imperator dedit priuilegiū domino Michaeli Ricio. II. doctori, & eius filio in doctorali dignitate in futurū existenti legitimandi spurios in regno, & Rex Alfonsus primus dictum priuile-
1 gium cōfirmauit. ¶ † Verū mortuo Rege Alphonio tale priuilegium sit expiratum? Multi dicebāt ꝙ nō: quia defectus confirmationis noui Regis, non inficit priuilegium, licet sit consilij ꝙ cōfirmetur, vt dicit Cyn. in l. priuilegia. C. de sac. san. eccle. & Bal. in consi. xcvj. in. iij. volu. Alij dicebant ꝙ illa licentia legitimandi concessa ab imperatore & cōfirmata per Regem Alfonsum sit expirata in regno per mortem Regis Alfonsi per glos. in. c. penul. de cleri. non residē. quæ
2 dicit † ꝙ indulgētia non extendit post mortē illius qui concessit. & pro hoc facit. l. fi. ff. de pœnis. & insti. de perpetuis & tempo. actio. Vnde sicut sentētia quæ habet tractum successiuū si est lata sine causæ cognitione, non durat vltra tempus proferentis eam, & nō operatur effectum suū in tempus successoris: vt dicit glo. & Abb. sicu. in. c. à nobis. el. j. de sen ten. excō. Ita videtur dicendū in ista licentia data per dominū Regem. & illā glos. in dicto. c. penul. sequuntur Pet. de Anch. & Cardi. flo. ibi licet referat alios tenere contrariū. Io. and. tenet ibi, ꝙ si licentia data causa non cognita, expirat per mortem concedentis eam. dominus Gaspar. de calda. simpliciter sequitur il-
3 lam glo. † Et dicit ꝙ indulgentia extinguitur per mortem, & eadem ratione dispensatio. Postea dicit ꝙ si indulgētia fuit cū causæ cognitione concessa, valet etiam intra tempus successoris. Et dicit Io. de imol in. d. c. penul. ꝙ ista est communis opinio. & hoc firmāt domini de Rota in decisionibus antiqs. in. ix. char. incip. camerarius papæ &c. quare videbatur esse dicendum ꝙ si illa cōfirmatio facta per regē Alfonsum fuisset facta in forma communi, & sine causæ cognitione. de qua in. c. j. de confir. vti. vel inuti. & no. in. c. inter dilectos. de fide. instru. ꝙ talis cōfirmatio extinguitur per eius
4 mortem. † Et si diceretur ꝙ ista confirmatio Regis nō potest dici licentia, sed priuilegium, per ea quę no. in. l. & quia. ff. de iur. om. iud. trāsiens in filiū doctorem. Ad hoc quidā respondebat ꝙ priuilegiū Regis Alfonsi nō est aliud in effectu, nisi ꝙ dat licētiā domino Michaeli & eius domino Pyrrho Loisio doctori, vt possit in Regno legitimare spurios, quos legitimare nō poterat sine licentia Regis. vt dicit Cardi. floren. in cle. fi. in ver. v. quæro. de elec. quia hoc Regnum liberum est ab imperio. vt dicit And. in prælu.

prælu.feu.& per conſequẽs imperator in ſucceſsionibus bonorũ nõ poteſt legitimare ſpuriũ in iſto Regno.vt habetur in.c.per venerabilẽ.qui filij ſint leg.igitur iſta licentia non tranſit intrà tẽpus Regis ſucceſſoris. Sed do.Cardi.in lo-
5 co præallegato dicit ꝙ mortuo † concedente licentiã licentia nõ expirat.& idẽ firmat Abb.ſicu.in d.c.penult.allegãs Inno.in.c.ꝙ tranſlationẽ.in fi.de offic.lega.vbi vult ꝙ indulgentia vel licentia ſemel cõceſſa nõ expirat per mortẽ cõcedentis,ſecus in pœnalibus per.d.l.fi.ff. de pœnis.Ideo res iſta fuit effecta dubia in Concilio.¶ Dicebat do.Anto.de Alexandro, quòd iſta licentia regis Alfonſi fuit conceſſa ex cauſa voluntaria,& non neceſſaria. vnde re integra non durat poſt mortẽ concedentis licentiam.l.inter cauſas.in princi.ff.mandati. Si enim
6 † licentia concedatur ex cauſa neceſſaria,tunc durat poſt cõcedentis licentiã. vt habetur in.l.fundi.ff. de acquir.poſſ. & not.Bald.in.l.j.C.de poſtul. Item dicebat idem doctor quòd iſta confirmatio Regis Alfonſi importat conceſsionẽ voluntariæ iuriſditionis ſcilicet, legitimare ſpurios. & per conſequẽs re integra finitur morte delegãtis. vt in dicta.l.& quia.ff. de iuriſdi.omnium iudi.c. gratum.& capi.relatum.& capi.licet.de offic.delega.vbi morte mandantis re integra ſtatim expirat mãdatum. Ego dicebam quòd ex quo priuilegium Regis Alfonſi erat cum incerto tenore priuile-
7 gij imperatoris,† quòd talis confirmatio dicitur facta ex certa ſcientia,& dicitur facta cum cauſæ cognitione, vt volunt docto.in.c.j.de trãſa.& in.d.c.j. de confir.vti.vel inuti.& ibi per Abb.& in Spec.de inſtru.edi.§.nunc autem.verſicu.item opponitur cõtra confirmationẽ.Ex hoc ſequitur quòd ſi confirmatio eſt facta ex certa ſcientia,& cũ cauſæ cognitione tranſit in tempus ſucceſſoris:vt Ioã.de imol.in.d.c.penulti. Et donec ſucceſſor in regno non reuocauerit illam licentiam datam per Regem Alfonſum,durat illa licentia & confirmatio:vt dicit Albe.de roſa.in.l.digna vox.C.de legi. Et quãdo fieret talis reuocatio,nõ operatur in præiudiciũ legitimationum factarũ de filijs ſpurijs per do.Pyrrhum loiſium riciũ antequã fieret ipſa reuocatio.vt dicit Albe.in.d.l. digna vox.¶ Dicebat domi.Carolus de 8
Rogerijs,† ꝙ licet mãdatum legitimã di expiret poſt mortem mandãtis re integra per cle.fi.de procu.tamẽ fallit niſi actus veniat gerendus poſt mortẽ defuncti mandãtis.vt eſt tex.in.c.cum tibi.de teſta.vt eſt etiam videre exemplũ in executore teſtamenti,vt in.c. Ioannes.de teſt.& not.in.d.c.licet.& in.d.c. relatum.per Abba.ſicu.& probat text. in.l.ſi procuratorem.§.idẽ marcellus. ff.manda. Ego dicebam quòd actus legitimationis poterat fieri per dictum Michaelem tam ante mortem Regis Alfonſi:quàm poſt.& ideo ſecundùm dicta iura allegata per dominum Carolum morte mandantis debet finiri dictum mandatum. vt inſti.manda.§. recte.& dicta.l.inter cauſas.&.l. ſi quis.§. morte.ff.manda. Vnde videbatur quòd dicta confirmatio non poteſt dici mandatum:ſed potius licentia quæ operabitur effectum ſuum donec non ſit reuo- 9
cata.vt ſuprà dictum eſt. † Et pro hoc facit:quia ſucceſſor laici in feudo habet ratum factum defuncti cuius eſt hæres etiam non conſummatum,ſed conſummandum.vt in capi.j.qui ſucceſſ.teneatur. ſecus in ſucceſſore qui non eſt hæres ſicut in prælato eccleſiæ: vt ibi dicitur.&.c.fi.ne prælati vi.ſuas.& idem in

 ſucceſſore

successore qui nō est hæres ex identitate rationis: & in hoc remanserūt domini de Cōcilio. Sed dubitauerūt an Rex Ferdinandus secundus possit reuocare priuilegium legitimandi sui prædecessoris concessum domino Michaeli & filio doctori sine causa. & quid de legitimationibus factis vigore illius cōfirmatio-
10 nis, † fuit dictum quòd si illud priuilegium confirmationis fuit cōcessum præ tio mediāte vel ob seruitia, & sic in vim contractus, non possit reuocari per id quod dicit Bal. in. l. qui se patris. C. vnde liberi. & Andr. de iser. in consti. reg. ea quæ ad decus. & Alexand. de imo. in ij. volumi. consil. primo in. vj. colum. & consi. ccviij. in. iiij. col. & in consi. ccxv. secus si illud priuilegium non transiuit in vim contractus, quia tunc potest reuocari, vt dicit Andr. in. c. j. de vasal. decrepitæ æta. & Innocē. in capi. nouit, de iudi. & not. in. l. qui fundos. C. de omni agro deserto. lib. xj. & firmat Caro. floren. in repe. c. perpendimus. de senten. excom. in distin. magna, an princeps possit tollere priuilegium, & ponit exemplum in priuilegio legitimationis: & de hoc dixi in. c. j. de natura feudi. & not. Bal. in. l. rescripta. C. de præci. imperat.
11 offe. † Id ergo quod fuit acquisitum facto principis sine causa princeps potest tollere. dicit Ang. in. l. lucius. ff. de euic. nam ea quæ sunt de iure ciuili princeps de facili tollit. dicit Bald. in. l. fin. penul. colum. C. senten. rescin. nō pos. & Abb. sic. in consilio. lxxxv. incipiente, illud in summa. vbi firmat quòd ius quæsitum mediante iure ciuili princeps potest tollere. idem Paul. de cast. in. l. cum hæredes. ff. de acquiren. posses. habetur per scribentes in capi. quæ in ecclesiarum, maximè per moder. de constit. At illa cōfirmatio Regis Alfonsi non transi-

uit in contractum, quia non interuenit pretium, nec seruitia fuerunt expressa, ideo successor Rex potest ipsam reuo-
12 care. † Sicut enim princeps de illegitimo facit legitimum cum clausula non obstante &c. Ita legitimatum ab eo potest reducere ad primum statum tollendo illam legitimationem factam virtute sui priuilegij, & hoc per totum titulum. C. de interdicto matrimonio. & per id quod voluit Bartol. in. l. si is qui pro emptore. in. iij. quæstione princip. ff. de vsucap. ¶ Fuit igitur votatum post longam discussionem, quòd donec licentia & cōfirmatio Regis Alfonsi priuilegij. imperatoris concessi domino Michaeli ricio, & post eius mortem dicto domino Pyrrho loisio ricio doctori legitimandi spurios non fuerit reuocata per Regem, quòd potest ipse Pyrrhus loisius legitimare spurios, licet non habuerit confirmationem à Rege Ferdinando primo & successoribus. Et facta relatione de prædictis Regi Ferdinando secundo, dictus Rex scripsit sacro Concilio quòd ipse reuocat illam licentiā datam per Regem Alfonsum prædictum, & etiā omnes legitimationes factas per dominū Pyrrhum loisium ricium post
13 mortem Regis Alfonsi: † quia istæ legitimationes sunt de iure ciuili, quæ possunt per Regem tolli sine causa. vt not. in. c. proposuit. de concessione. præben. & in iuribus præallegatis. & in consilijs Alexand. in secundo volumi. consilio. lxxxviij. Et licet pro parte ipsius domini Pyrrhi loisij fuisset de hac reuocatione reclamatum ad dominum Regem Ferdinādum secundum. Et idem Rex decretasset supplicationem quòd sacrū Concilium iustitiam faciat: tamen hæc decretatio non tollit illam reuocatio-
14 nem: † quia quando princeps manda

per lite

per literas aliquid seruari, de quo potest disponere, talis litera habet vim legis. dixit Angel. per illum text. in l. item veniunt. §. cæterum. ff. de peti. hæredi. sed dictus Rex potuit facere dictam reuocationem vt. s. ergo iustitia est quòd seruetur dicta reuocatio. & sic illa decretatio quòd fiat iustitia, nihil profuit impetranti.

Decisio. CXXIX.

De iure emphyteutico.

Summarium.

1 *Feudo reddititia res est, ergo est feudalis, non tenet consequentia.*

2 *Reditus non est de feudi substantia sed fidelitas.*

Feudum propriè quid dicatur.

3 *Feudum non est sine inuestitura.*

4 *Feud. lis res non concessa in feudo de qua præstatur annua pensio in dubio, an sit præsumenda emphyteutica vel censualis. 8.*

5 *Iason modernus doctor clarus.*

6 *Dominium vtile & directum per cõtractum censualem alienatur.*

Contractus feudalis verè non est, quando soluitur pecunia.

7 *Feudalis res in emphyteusim à domino concessa sub canone alienata sine consensu, commissum contrahit.*

8 *Superficiarius sine domini consensu non potest sua melioramenta vendere, sic nec emphyteuta.*

9 *Pensio per alienãtem soluta procuratori ante declaratum comissum per dominum, an præiudicet domino scienti. Et quid si procurator ignorauerit. 10.*

10 *Dominus an ignorare videatur gesta per procuratorem.*

11 *Procuratoris factum quando noceat domino.*

Procurator generalis recipiendo canonem, ius domini donare non potest.

12 *Procurator nõ potest ad solutionem recipiendum dilatare terminum.*

13 *Consuetudo res feudo reddititias alienare concedens irrequisito domino, quid requirat.*

14 *Feudi dominus incultam rem sub canone potest redigere sine Regio consensu, vt colatur & fertilescat.*

Domus dicitur modica causa.

15 *Modica non curanda.*

Omnes sancti Angeli agit tanquã vtilis dominus terræ Cirgnolæ de prouincia Apuliæ contra archipresbyterum dictæ terræ possidentem quandam domum cum Casaleno, vbi alias erat furnus dictæ curiæ, quam petit redintegrari ad feudum. Et in articulis dicit quòd debet redintegrari, ex eo quia Iosue vendidit dictam domum & Casalenum dicto archipresbytero sine eius cõsensu. ¶ Quæritur modo de quinque. ¶ Et primò, vtrum sit probatum, quòd dicta domus cum Casaleno sit feudalis de dicto feudo Cirignolæ. ¶ Secũdò, an si non probetur quod sit feudalis, vtrum præsumatur emphyteutica vel censualis. ¶ Tertiò, vtrum per receptionem census siue reditus factum ab ærarijs comitis ab ipso emptore videatur præiudicatum in iure caducitatis ipsi comiti? ¶ Quartò, vtrum sit probata cõsuetudo quod res redditiitiæ feudo possint alienari sine consensu domini? ¶ Quintò, vtrum in Regno si res sterilis feudalis sit vendita sine cõsensu domini, dominus possit illam vendicare? ¶ 1 † Ad primam quæstionem fuit decisum, quòd ex processu non apparebat quòd dicta domus cum Casaleno esset feudalis. Sed tantùm apparebat quod erat redditiitia feudo annuatim in tr. vj. & non sequitur, res est redditiitia feudo, ergo est feudalis. vt dicit Bald. in

 l. liber

l.liberti libertæq;.C.de oper.liber. Idē tenet Iaco.de belui.in prælu.feud.† quia
2 reditus non est de substantia feudi,sed fidelitas secundùm Andr.in capitu.j.§. item qui domino.quæ sit prima causa bene.amit.ideo dicit Cyn.in autē.ingressi.in vlti.colum.ver.circa præmissa ad hoc quero.C.de sacro sanctis eccle- sijs.quod illud propriè dicitur feudū, in quo quis habet præstare seruitiū personale.Sed quando præstatur seruitiū
3 reale,nō dicitur propriè feudum.† Itē quia sine inuestitura non est feudum, vel id quod habetur pro inuestitura,secundùm Bal.in.l.j.C.de rerum permu. & in Specu.de loc.§.nunc aliqua.versicu.lxxxv.notant scribentes in.l.si stipulatus sum damā.ff.de verbo.obliga. no.Alexand.in.j.volu.consil.cxxxvj.in iij.colum.nec obstant testes dicentes quod dictæ res sunt feudales,quia pro tis soluuntur annuatim dicti.vj.tr. & gr.xv. quia per hoc non probatur quòd dicta domus cum Casaleno sit feudalis:vt in proprijs terminis firmauit Alexand.in præalleg.consil.cxxxvj.in.iiij.col.& sic in isto dubio fuit conclusum per totum Concilium.¶ Ad secundam quæstionē
4 dicit Bald.in.d.l.liberti.† quòd præsumitur cōtractus emphyteuticus,vel cōtractus innominatus.Et idem videtur dicere Bald.in.l.falsa.C.de iur.& fac. igno.vbi dicit quòd est contractus emphyteuticus vel locationis.Sed in veritate potius est iudicandus contractus cēsuarius:vt dicit Albe.de rosa.in.l.ij. in.iiij.colum.C.de iure emphy.vt dicit quid de q̄stione à me quæsita per quendam priorem cuiusdā monasterij,in cuius instrumentis fuit repertū vnum,in quo continetur quod Titius dare promisesat omni anno ipsi monasterio sextaria decē fruméti pro quodā fundo:Nunqd ex cessatiōe cadat à iure suo per.l.ij.C. de iure emphy.dixi quod quantocuq; tempore cessaret,quia non constat esse emphyteuticum vel colonum.Idem si cessaret in solutiōe census perpetui vel in eleemosyna vel in legato.vt in Specu.in dicto versi.lxxxvj.& not.in.c.cōstitutus. de reli.do.† hoc dictū reassumit in scri- 5
ptis suis iste modernus doctor clarus Iason in.d.l.ij.in.ix.q.colū.ccxxiij.dicens quod solus Io.fab.in.l.j.C.de iure emphy. tangit istam.q.& dicit quod si in regione illa magis frequentatur contractus emphyteuticus, præsumitur emphyteuticus. Si verò magis frequentatur contractus cēsualis,præsumitur censualis. Sed idem Iason ibi in.xxj.columna solum refert dictum Albe.& remittit se ad id quod dixit in.vj.q.Sed ibi quærit si per quadraginta annos possedit vt emphyteuta,an p̄sumatur perpetuus emphyteuta ille qui tanto tempore soluet canonem:& distinguit vt ibi per eum. Quæstio nostra est,quis contractus in dubio præsumatur,quādo non apparet an soluit vt emphyteuta,vel vt censuarius,& nulla allegatur cōsuetudo regionis.& istā tāgit Alberi.vbi suprà.† Ego 6
dicebam quod iste casus nō est decidendus per dictas authoritates:quia res istæ de quibus annuatim soluitur domino feudi Cirignolæ tr.vj.& gr.xv.& sunt intra fines dicti feudi,impossibile est quod possit præsumi censualis cōtractus,quia per talem contractum esset res alienata in totū,scilicet vtile & directum dominium,vt nota.in.d.c.constitutus.& no. Ioan.de imo.in.c.ad audientiā.de reb. eccle.non alie.in.ij.colum.& feudales res non possunt alienari taliter vt trāsferatur omne dominium vt in constit. regni.constitutionem diuæ memoriæ. ¶ Nec obstat quod dictū est in prima quæstione:

ſtione:q̃a concedo ꝙ non eſt contractus feudalis verè, quãdo ſoluitur pecunia. ſed tamẽ res de feudo. Et ideo, ſicut nõ poteſt res quæ eſt de feudo concedi ad incenſum non poterit præſumi cõceſſa,
7 ad incenſum.† Ex quo ſequitur, quòd dictà domus cũ caſaleno præſumitur cõ ceſſa à domino feudi in emphyteuſim ſub dicto canone, & ſic non poterit alienari ſine eius conſenſu. Et ſi alienauerit ſine conſenſu, & dominus feudi declarauit ꝙ vult ex hac culpa ꝙ dictæ res ſint amiſſæ, ex quo male verſatus eſt alienando ſine eius cõſenſu: tunc dictæ res incidunt in commiſſum, vt no. in d. l. ij. & firmat Alex. in. ij. volu. cõſil. xiiij. in. j. col. & in eodem volu. cõſi. clxxxvj. in. iiij. colum. & in. iij. volu. conſi. xliiij. in. j. col. & in hac mea opin. maior pars dominorũ aſſenſit. Illi q̃ noluerunt cõcurrere, dicebant contractum prędictũ eſſe potius cenſualem. Mouebantur per id ꝙ dicit Ang. arc. in. §. adeo. in fin. inſti. locati. vbi dicit ꝙ ſicut emphyteuta non poteſt vendere ſua melioramenta
8 ſine conſenſu domini,† ita etiam cenſualis vel ſuperficiarius, & ſic dominus non ſolũ habet illum cenſum: ſed etiam habet ius ꝙ cenſuarius non poteſt vendere illam rem cenſualem ſine conſenſu eius cui debet ſoluere cẽſum. Ego dicebam ꝙ Ang. ibi non loquitur de cenſuario in quẽ omne dominiũ eſt trãſlatum, ſed de ſuperficiario vel cenſuario qui ſoluit aliquid nomine penſionis, & ſic de eo cenſuario qui habet vtile dominium, qui non poteſt alienare ſine conſenſu domini. Vel illud dictum ꝓcedit, vbi expreſſè apparet de contractu cenſuali, ſecus vbi ſumus in præſumendo quis contractus ſit, vbi pręſtatur annua penſio de re quæ eſt de feudo: licet non ſit conceſſa in feudum: & ſic in dubio præſumitur in emphyteuſim, vt ſuprà dictum eſt. ¶ Ad tertiam. q. fuit dictum
9 ꝙ non eſt dubium, † ꝙ procurator vel ærarius recipiendo penſionẽ ab eo cui fuit facta alienatio rei, quæ pręſtabat canonem anteq̃uã fuerit per dominũ declaratum, ꝙ volebat ꝙ illa res incideret in commiſſum propter canonem nõ ſolutum præiudicauit dño: vt tenent gl. Ioan. and. & Ioã. de imo. in. c. potuit. de locato. & cõmuniter docto. in. d. l. ij. C. de iure emphyteu. & firmant Alexand. & alij vt ipſe refert in. iiij. volumi. conſilio. cxij. in. ij. columna. Quod eſt verũ ſi ꝓcurator & dominus ſciuerunt ꝙ res illa inciderat in cõmiſſum ob aliquã culpam. nam recipiendo penſionem videntur remittere illam culpam. Sed ſtat dubium quid ſi procurator ignorauit caducitatem, & recipit penſionẽ, domino
10 ignorante. Vtrum † domino præiudicauit? videtur quòd id quod facit procurator, ꝓbabiliter videtur ignorari à domino: vt in. l. vulg. ff. pro empto. l. fin. ff. pro ſuo. glo. in. l. ſi res obligata. ff. de lega. j. & in. l. ſiquis delegauerit. ff. de noua. Non enim ſufficit ſcientia procuratoris vt dominus conſtituatur ſciens. Sed ꝓpria ſcientia domini requiritur: vt in. l. j. C. de acquir. poſſeſ. l. ij. §. ſi ſeruus. ff. pro empto. hæc iura ad hoc allegat Alex. in. iiij. volu. conſi. lxiij. in. iiij. col. ¶ In cõtrariũ facit, q̃a dominus potuit procuratorem vel erariũ certiorare ꝙ fuit facta alienatio rei quæ eſt de feudo ſine eius cõſenſu, ideò caueat ne recipiat reditum. Et ſic non certiorando ipſum, videtur quòd factum procuratoris noceat domino. vt dicit Barto. in. l. in illa ſtipulatione. in fi. ff. de verb. obligatio. & in. l. ſi fideiuſ. §. ſi mãdato.
11 ff. mandat. † Solutio, ille ærarius fuit conſtitutus ꝓcurator ad exigendum &

recolli

recolligendum.vnde nō videtur sibi data potestas,vt possit per receptionē canonis alienare ius domini per.l.quicunq;.§.item si institor.ff.de institori.quē allegat ad hoc Ludouicus in singularibus suis in verbo,pcurator.Item quia procurator generalis recipiendo canonem non potest donare res domini.l.contra iuris.ff.de pactis.no. Bald.in.l.non absunt.C.de donatio.& Barto.in.l.si procurator.ff.de condi.indebi.Et tanto magis,quia supponitur q dominus ignorante procuratore ptestatus fuit quod voluit rē ipsam incidisse in cōmissum: per quam declarationem domus eū casaleno effecta fuit ipsius domini:& per
12 cōsequēs † sicut nō possit de ea trāsigere,vt no.in.c.petitio.de procu.per Abbatem.Sicu.& per Bart.in.l.nulli.ff. de transac.& Abb.sic.in.c.cōtingit.eo.tit. & not.in.c.qui ad agendum.de procu. in.vj. Ita recipiendo solutionem, non posset domino post dictā declarationem praeiudicare.Ite procurator ad solutionem recipiendam non potest prorogare terminū.vt in.l.qui Romae.§.callimachus.ff.de verbo.oblig.& not.Bal.in.l. non abstulit.C.de noua.ergo nec recipere solutionē per quā domino praeiudicaret in remissione ipsius rei. Itē iste aerarius erat praepositus ad recipiendas pensiones domini:ergo non ad consentiendum alienationi rei.vt in.l.j.§.igitur praepositio.ff.de exerci.nec ad praeiudicādum domino:vt in.l.creditor.§. Lucius.ff.mādati.l.ignorantis.ff.de pcura.l.si quis hac lege.§.si seruus.ff.de
13 rei ven. ¶ † Ad quartam quaestionem non oportet insistere:quia nō probatur legitimè,q sit consuetudo in terra Cirignolae,q habentes res redditítias feudo possint alienare irrequisito domino iuxta requisita in.l.ij.per Alber.C.quae sit longa consue.& in.l.de quibus.ff.de legi.& in.c.fin.de consuetu. ¶ Ad quintum dubiū fuit dictū,q est clara decisio q dominus feudi pōt concedere res steriles & incultas cū redditu sine Regio cōsensu:quia dicit And.in.c.j.circa fin.an ille qui interfecit fratre domini
14 sui † quòd dominus feudi res parum vtiles de domanio feudi potest cōcedere vt plantetur,& certa portio fructuū inde reddatur annuatim domino non in pecunia,tunc valet concessio,& non reuocatur.Secus si modica portio reddatur ita vt possit fraus praesumi.Idem puto dicendū de vna domo vel de vna vinea,quia ista dicitur modica causa:vt dicit constit.regni q̄ incipit,causas per magistros camerarios. Ad hoc facit.c. terulas.xij.q.ij.cum concor.suis.& no. in.l.senat⁹.§.Marcellus.ff.de leg.j.ideo
15 dicitur,† de modicis non est curandū: vt per Bal.in.l.si praesidium.C.de edi. actio.& per Iac.but.in.l.si post morā.ff. commo.& per Praepositum in capitu. Moyses.vij.dist.

Decisio.CXXX.

De fideiussoribus reorum de repraesentando toties quoties,& de liberatione eorum.

Summarium.

1 *Fideiussor de repraesentando reum toties quoties an liberetur à fideiussiōe per incarcerationem rei,maximè si propter aliam causam.4.5.*

2 *Nouatio prioris obligationis non inducitur nisi expresse dicatur.*

3 *Commodatarius iussu depositarij rem tradens,etiam si per latorem perdatur,à custodia liberatur.*

Extraordinariam viam eligens videtur renuntiare ordinariae.

4 *Furem capiens & ad iudicem ducens,an poenae dupli*

ne dupli sibi debita renuntiet tacitè.
Cautela fideiussoribus de repræsentãdo, vt liberentur à fideiussione.
6 *Fideiussores de repræsentando toties quoties per binam præsentationem liberantur.*
Fideiussores nõ tenentur principali causa rei publicæ recedente.

Abuimus istum casum bis in Cõcilio, qui-3 1 dã † fideiusserunt ꝓ quodã accusato de stãdo iuri, & se præsentando in curia toties quoties fuerit requisitus. post hæc curia fecit capi de persona ipsum accusatum, & posuit in vinculis publicis, ipse accusatus aufugit à carceribus, curia requirit fideiussores ꝙ præsentent accusatũ, & si non præsentant intẽdit exigere pœnã contentã in fideiussiõe. fideiussores dicunt ꝙ per illã carcerationem sunt liberati. ¶ Quid iuris. Istã quæstionẽ posuit Lucas de penna in. l. si quis decurio. C. de decurionibus. lib. x. vbi arguit ad partes. & tandem cõcludit ꝙ si accusatus iustè positus fuit in carceribus, fi- 4 deiussores tenentur per iura ibi per eũ allegata. istam. q. posuit dominus Bartholomeus de Capua in. l. ij. ff. de custo. reorũ. vbi primò allegat quòd fideiussores per capturam illius principalis non sunt liberati, & sic si eum nõ præsentãt 2 tenentur ad pœnã: † quia per prædictã capturã nõ est inducta nouatio prioris obligationis, nisi expressè dicatur. l. fin. C. de nouationibus. ¶ Secundò arguit per locum à sufficienti partium enumeratione, cũ certis modis finiatur obligatio. ff. de acti. & obli. l. obligationum ferè. §. j. instit. quib. mo. tol. obliga. per totum, hic non interuenit aliquis modus ex eis obligationis tollendæ per quẽ liberati sint à fideiussiõe, ergo si nõ sunt 5 liberati, remanẽt obligati ob fideiussionem nõ sublatã. ar. l. expssè. ff. de pro. sti pula. l. peñ. ¶ In cõtrarium ipse arguit. Nam recipiendo curia ab isto accusato fideiussores, nihil fuit quã ipsum eorũ custodiæ committere: vt. l. expressè dicit. ff. de custo. reorum. l. ij. ex quo ergo curia accepit ipsum vt haberet eum in custodia sua, videtur renuntiare custodiæ fideiussorum: † nam si quis deposuit vel commodauit rem alicui: & ipse mittit aliquem qui rem ipsam ad eum perferat, si missus fugiat cum re cõmodata vel deposita, commodatarius non tenetur: quia liberatus fuit à custodia rei. ff. commodati. l. eum qui. §. fin. & l. si mei capsa. ¶ Præterea dicit ipse, curia recepit fideiussores ab accusato, hoc ordinarium fuit: quia lege cauetur, vbi qs potest dare fideiussores, non est carcerãdus. Sed postea accipiendo ipsum de persona, hoc fuit extraordinarium. & ideò non est dubium quod quis eligendo viam extraordinariam videtur renũtiare ordinariæ. ar. l. si filius emancipatus. ff. de mi. ¶ Item si aliquis accepit furem ducẽdo ipsum ad præsidẽ videtur renũtiare iuri ordinario cõpetenti sibi ad pœnã dupli vel quadrupli. vt. ff. de fur. l. interdũ. §. q fuit. Solutio. dicit ipse vera conclusio est, ꝙ ex quo Curia nõ fuit cõtenta fideiussoria cautiõe: sed fecit ipsum accusatũ capi de persona, ꝙ eius fideiussores nõ tenentur, imo sunt liberati de ipso repræsentando per iura præallegata. Et dicit Lucas de penna in loco præallegato, quod ipse reperit hãc opinio. tenere And. de iser. Sed non dicit vbi. Istam quæstionem posuit Ioan. and. in. iij. parte in titulo. de accusatione. §. sequitur. in additiõe quæ incipit, Odofre. super. l. sed & si quis &c. Cõcludit † ꝙ si ex causa propter quam ipse accusatus

accusatus dedit fideiussores, fuit captus, fideiussores sunt liberati. Secus si ex alia causa fuit capt⁹, & aufugit: quia non sunt liberati, nisi fideiussores quādo ille est carceratus, protestati fuissent quòd habent illum præsentatū per eos in carceribus, & amplius nolunt esse obligati. vt dicit ibi Ioan. andre. quem in ista limitatione sequitur Ange. in l. nullus. C. de exhi. reis. Sed idem Ange. in d. l. ij. §. qui exhibendi. ff. de custod. reo. refert Ioan. andr. prout suprà retuli. Et dicit quòd ipse credit eius opinionem esse verissimam, nisi promissio fideiussorum haberet in se clausulā quòd teneantur pręsentare toties quoties videbit iudici, & dicit ita cōsuluisse, scilicet
6 cet † ꝙ facta bina pręsentatione sunt liberati. & idē dicit in l. si finita. in princ. ff. de dam. infec. dictam opin. Ioā. andr. secutus fuit Bald. licet non alleget Io. andr. sed dicit, fideiussores per carcerationem accusati sunt liberati, licet aufugerit accusatus: quia culpa custodum non debet nocere fideiussoribus. Ludo. in l. ij. §. in fideiussorem. ff. qui satisdare cogan. dicit istum casum habuisse de facto in ciuitate Bononiæ, & tenuit partem contra fideiussores quòd non sunt liberati, & sic quòd tenentur ad pœnā. Sed in consilijs suis in consilio. cxxxvj. incipiente, ista promissio. transit cum opin. Ioannis andre. istam quæstionem posuit etiam Lud. in l. stipulatio. §. inter certam. ff. de verb. oblig. & idem in consil. cxciij. incipiente, negari non po-
7 test: vbi tenet † ꝙ si recessus principalis fuit ob causam rei publicæ fideiussores non tenentur. dominus. Carolus de rogerijs de Salerno vnus ex consiliarijs portauit in consilio Digestum nouum suum antiquū, in quo erat ista apostilla antiqua quę sic dicebat. Et ego habēs istam quæstionem quā habuit. d. Bartho. de Capua prout ipse scripsit in d. l. ij. dum essem iudex in ciuitate Neapol. consului domi. Ioannem de Auersana magnæ authoritatis virū, qui dixit ꝙ tempore suo do. Bartholomæus de Capua determinauit in fauorem fideiussorū. deinde ipse habuit in regno pluries de facto, & ita determinauit ꝙ fideiussores per carceratione accusati, si postea aufugit, sunt liberati. ¶ Et ita dicit fuisse determinatum per Concilium Neap. Et habita magna discussione istius quęstionis nuperrime in sacro Concilio fuit visum maiori & saniori parti consiliariorum, ꝙ isti fideiussores sunt liberati, & ꝙ nō tenentur ad pœnam contentam in obligatione propter dictam incarcerationē factam ex dicta causa pro qua fideiusserūt. ¶ Et hoc bis fuit decisum in Concilio tēpore meo.

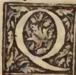
Decisio. CXXXI.

De attētatis lite pēdēte reuocādis.

Summarium.

Attentata lite pendente an reuocanda. 1

Attentatorum causa non impedit quominus non procedatur in causa principali. 2

Vidam cōcessit feudū Titio in emphyteusim, & constituit se pręcario nomine Titij tenere & possidere. Demū cōcludēs agit contra Titiū, & petit illum cōtractu declarari nullū. Et citaē ille Titius. Lite huiusmodi pēdēte ille Titius reuocat pręcarium, † capit possessionē fundi, ille qui 1 cōcessit petit a iudice reuocari attētata lite pendēte. Ille Titius dicit ꝙ iure pmittēte reuocauit pręcariū. Et sic ante litem motā possedit ciuiliter iuxta. l. ꝙ meo. & l. interdū. ff. de acq. poss. an debeant

beant reuocari dicta attentata. ¶ Fuit in sacro Cōcilio iudicatū in causa magistri Frācisci chiani de Neapoli q debēt reuocari dicta attētata p decisionē Rotalem in decisionibus Bellameræ cap. j.

2 ¶ † Et in dicta causa fuit dubitatum. Vtrū lite huiusmodi pēdēte super attētatis sit procedendū in causa principali super nullitate ipsius contractus. ¶ Fuit conclusum q pōt pcedi in vtraq; causa simul, nec vnū iudiciū suspendit alterū, vt pbat in l. si cōstiterit. C. finiū regū. Et firmat Bar. & Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirē. possess. quicquid dicant alij Moder scribētes. in d. §. nihil commune, vt est Aretius & Iason, vt ibi per eos.

Decisio. CXXXII.

De tempore recursus ad arbitriū boni viri à laudo arbitrorum.

Summarium.

1 *Arbitrium boni viri intra quod tempus peti debeat, & adiri à laudo arbitrorum ne transeat in rem iudicatam.*

Vit dubitatū in Concilio in causa duorum

1 mercatorū † intra quātū tēpus possit haberi recursus ad arbitriū boni viri à laudo arbitrorum. An intrà .x. dies sicut in appellatione, vt in aut. hodie. C. de appella. si intrà x. dies nō fuit habitus recursus ad arbitriū boni viri, laudū trāseat in rē iudicatā sicut sentētia vt in c. quoad cōsultationē. de re iudi. ¶ Fuit pariter votatū q pōt haberi recursus ad arbitriū boni viri à laudo arbitratoris intrà annos. xxx. ipsis elapsis, transit in rem indicatam. vt concludit Abb. sicu. in c. quintauallis. de iureiur. in viij. differentia. vbi refert opi. pro & contra, hanc sententiā firmat Bar. in l. si societatē. §. arbitrorū ff. pro soc. Idem concludit do. Baptista de sancto Blasio in tractatu differētiarū inter arbitrū & arbitratorē. q. lxxxiiij.

Decisio. CXXXIII.

De renūtiatione priuilegij fori per contumaciam.

Summarium.

1 *Contumacia tollit priuilegium fori si expresse renuntiari possit.*

2 *Fori declinatoria contumaciam timet in suo priuilegio.*

3 *Priuilegiū facilius perditur quā ius cōmune.*

4 *Cautio de iudicato soluendo prestita non excludit declinatoriam fori.*

Verunt citati ad instantiam filij do. Io. de monsorio Neapoli quidā de ciuitate Capuæ p causa ciuili de mandato magnæ Curiæ vicariæ, illi citati fuerūt reputati contumaces, postea cōparuerunt & purgauerunt cōtumaciā. Et allegant declinatoriā fori: quia Capuani habēt priuilegiū q in primis causis possint cōueniri nisi in ciuitate Capuæ, replicat q illud priuilegiū militat, nisi citatus per interlocutoriā iudicis sit factus cōtumax: † qa tunc perdit priuilegiū declinandi forū. hoc voluit Ang. in l. eum qui la. j. ff. de priuileg. credi. vbi dicit quòd in pœnā suæ cōtumaciæ perdit, vt nō possit opponere exceptionē declinatoriā fori. alleg. glos. in d. l. si finita. §. itē videamus. ff. de dā. insec. & dicit esse casum quem alibi nescit. in l. de die. §. planè. ff. qui satisd. cog. † facilius enim perditur priuilegiū quā ius cōe. vt in l. eius militis. §. militiæ missus. ff. de test. mili. ¶ Magna curia noluit admittere dictā exceptionē. ¶ Fuit appellatū ad sacrū Cōsiliū, & dicebant

dicebāt illi Capuani ꝙ habent priuilegiū ꝙ etiā si sunt cōtumaces debēt remitti. Itē q̄a & si prȩstitissent cautionē
4 de iudicato soluēdo,† nō vident̄ renūciasse priuilegio fori, vt dicit Bart. in. l. vir bonus. ff. iudi. solui. & ꝑ Io. de imo. in. l. q̄dā cōsulebāt. ff. de re iud. ¶ Viso ꝑ Conciliū dicto priuilegio fuit ꝑ omnes votatū, ꝙ sicut ipsi Capuani possunt expressè dicto priuilegio declinādi forū renunciare ꝑ iura vulgaria, ita possunt renūtiare ꝑ cōtumaciā, vt bene firmat. Io. de imo. in. d. §. itē videamus. licet Bar. in. l. si pupill°. §. j. ff de priui. credi. hoc
5 nō decidat, sed reliq̄t cogitādū,† secus esset dicēdū quādo habēs declinatoriā nō posset illi expressè renūtiare. vt in. c. si diligēti. de fo. cōpe. q̄a tūc cōtumacia non excluderet dictam exceptionem.

Decisio. CXXXIIII.

☞ De codicillis, & de exceptionibus contrarijs per reum oppositis.

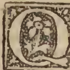
✣ Summarium. ✣

1 ☞ *Testamentum tempore pestis factū sine solennitate requisita, an valeat.*

2 *Intellectus ad legem fi. C. de codicil.*

3 *Exceptiones contrarias plures reus opponere potest.*

4 *Codicillus dicitur testamentum largè.*

Qvædam mulier Neapolitana fuit dotata à fratribus secūdū cōsuetudinē Neapolitanā in scriptis redactā, & dote tradita marito & cōsummato matrimonio, fuit infirmata morbo pestifero, & portata in loco deputato in monasterio sancti Ianuarij extra mœnia ciuitatis Nea. Et ibidē existens in persona presbyteri, & quatuor testiū deposuit relinquendo marito suo medietatē suarū dotiū: q̄a non habebat filios, & in ista dispositione non fuit facta hæredis institutio, neq; fuit clausula codicillaris. Fratres dictȩ mulieris tāquàm eius hæredes ab intestato, petunt in sacro Concilio integras dotes eis debere restitui à marito, virtute instrumē
1 ti dotalis. Marit° † excepit ꝙ eius vxor reliquit sibi medietatē ipsarum dotiū. Illi fratres replicant, quòd relictum est nullius momenti, pro eo, quia illa dispositio sororis non est testamentum, quia non interfuerunt septem testes, prout de iure requiritur. Item non interuenit institutio hæredis quæ est vnum de requisitis in testamento, vt in iuribus vulgaribus replicat maritus ꝙ si illa dispositio nō valet vt testamētū, debet valere vt codicillus: respōdēt fratres quòd maritus semper in toto processu & vsq; ad conclusionem inclusiuè semper dixit, quòd ei erat relicta medietas dictarum dotium per suam vxorem in testamento, & nunquàm dicit ꝙ codicillādo
2 legauit sibi medietatem.† ideo nō potest post conclusionem allegare ꝙ dicta medietas est sibi legata in codicillis, per tex. in. l. fi. C. de codicillis. ¶ Quæritur quid iuris. ¶ Fuit per totum Cōcilium determinatum quòd. d. l. fi. habet locum quando actor agebat virtute testamenti, & postea vult dicere quòd agit virtute codicilli, tunc non potest, si ibi nō est clausula codicillaris. Sed quādo reus replicat de testamento, licet nō valeat testamētum, potest dicere quòd
3 valet iure codicillorum† quia reus potest plures exceptiones etiam cōtrarias opponere, vt in capi. nullus pluribus. de reg. iur. libr. vj. Sed actori non licet. vt habetur in. l. j. C. de furtis. Imo debet eligere. vt probatur in. d. l. fina. iuncta. l. quòd in hæredem. §. eligere. ff. de tributo. & facta electione non potest variare

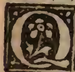
riare.vt no.in.l.si stipulatus sum damnũ. ff.de verbo.oblig.& no.Bal.in.d.l.si à patre.§.si possessor.ff.de peti.hære. Et pro
4 ista decisione facit † quia largo sumpto vocabulo codicillus dicitur testamẽtũ. vt est glos.in.l.j.ff.de testamen. per quã glo.ita determinat Bald.ibi.quòd si dicitur, talis fecit testamentũ in quo legauit Titio.x. & non apparet de institutione hæredis, ꝙ intelligitur testamentũ id est codicillus. Et firmat hoc Paul. de cast.in.l.proximè.ff.de his quæ in testamento delentur.firmant hoc moder. Papienses in.l.non codicillũ.C.de testa men. ¶ Fuit ergo maritus condemnatus 1 ad soluendum dictis fratribus medietatem dictæ dotis: & ab alia medietate fuit absolutus.

Decisio.CXXXV.

De pœna obligatiõi facti adiecta. 2

Summarium.

1 *Pœna facto adiecta an de iure debita.*
2 *Præsumptio fraudis vsurarum cessat in pœna obligationi quantitatis addita.*
3 *Stylus curiæ attendẽdus, qui vim legis habet.*
4 *Pœna obligationi in fieri consistenti a lecta limitatur secundum interesse ad quod concurrit, & eadem ratione in pœna quæ parti debetur pro contumacia.*
5 *Obligatio apud acta facta quando dicatur. Iuramentũ stipulationẽ operaĩ pro absente.*
6 *Notarius potest absenti stipulari.*

Vidã Venetus nomine Ioannes Bergadini egit in sacro Concilio contra certos particulares homines de monte Fusculo, petendo ab 3 eis ducatos mille quingẽtos pro pœna, ex quo contrauenerunt Regio priuilegio concesso eidem Ioanni, quòd nullus audeat extrà regnum extrahere auellanas sub graui pœna, nisi ipse Ioannes. & pœna contrafacientium applicetur ipsi Ioanni. Item quia dicti de monte Fusculo se obligauerunt pœnes acta curiæ montis Fusculi sub pœna prædicta de non extrahendis nucellis extrà regnum, & postea contraueniendo extraxerunt extrà regnum multã quantitatẽ auellanarũ. Illi conuenti duas excusationes allegabant, primũ quod ipsa extractio auellanarum facta per eos nullum interesse parauit dicto agenti. ¶ Secundam quia illa obligatio pœnes acta fuit facta absente dicto Ioan.cui ius nõ quæritur. ¶ † Dubitabatur an dicto actori sit debita dicta pœna. Ego dicebã quòd dicta pœna de iure est debita.d.Ioann. quia ista pœna est adiecta facto, videlicet extrahentibus auellanas extrà regnum, & sic cessat præsumptio quòd sit apposita in fraudem vsurarum † quę præsumptio habet locum quando pœna est addita obligationi quantitatis. Ista est vera & indubitata conclusio Canonistarum, prout refert Abbas sic. in c.cùm dilecti.de arbit.not.in.l cùm allegas.C.de vsuris. Et not. glos.& doct. in.l.Iulianus.§.ibidem papi.& in.l. Lucius.ff.de actio.empti.& in.c.suam. de pœnis. & per hoc.l.si dictum.in princ. & in.l.si prius.in princip.ff. de euictio. & in lege sed & si quis. §. fin. & ibi plenè.ff.si quis cau. Et in lege rogasti. §.si tibi.ff.si certum petat. & in lege stipulatio ista. §. alteri.ff. de verborum obligationibus & Bartol.in lege. iiij. §. cato. eodem titul. firmat Alexand. in iiij.volum.consil.lj. ¶ Dicebant alij domini quod licet ita sit de iure: † tamen stylus sacri Concilij est: quòd siue pœna sit opposita obligationi quantitatis, siue facti ad pœnam ipsam, sacrum Conciliũ non solet condẽnare nisi quatenus

tenus cum interesse cócurrat, & iste stylus habet vim legis, secundùm Cyn. & Bal. in. l. j. in fi. C. quæ sit lóga cósue. & in. l. de quibus. ff. de legibus. & iste stylus debet attendi secundùm Bart. in. l. iurisperitos. ff. de excusa. tut. & in. l. iij. ff. de testibus. Et dicebat domi. Ant. de Alex. viceprotonotarius quod Io. de ligna. in. d. c. cum dilecti. tenet quod etiã
4 †quãdo pœna est adiecta obligationi quæ consistit in fieri, nõ debetur pœna nisi quatenus cum interesse concurrat. Idé tenet Lauré. de rodulphis in repeti. c. consuluit. de vsur. in. q. lxvij. & in hoc videtur residere Io. de anania. in. c. fi. de vsur. & Alex. in prælleg. consil. lj. sicut etiam dicimus in pœna quæ debetur parti pro contumacia, quæ non debetur parti nisi quatenus cum interesse concurrat secundùm Abbaté in. d. c. cũ dilecti. dũ allegat. l. sancimus. C. de iudi. ¶ Et sic fuit pariter votatum quod dicti de monte Fusculo cõdemnentur ad dictam pœnã, quatenus cum interesse dicti Ioannis concurrat, quod interesse liquidabitur in executione.
5 ¶ † Nec obstat quod obligatio non est facta in præsentia iudicis, & sic non potest dici apud acta facta. vt dicit Lucas de penna in. l. ij. C. de iure fis. lib. x. quia satis dicitur apud acta facta dicta obligatio, postquã cõstat quòd de mandato iudicis notarius actorum scripsit. & sic omnia nostra facimus, quibus autoritas nostra impartit, vt in. l. j. §. sed neq;. C. de vete. iu. enu. & ff. de ma. vin. l. pater. in fi. & ff. de falsis. l. diuus. §. item senatus. ibi, videri enim &c. ¶ Item non obstat quod non fuit in dicta obligatione præsens altera pars: quia propter iuramentum præstitum per ipsos obligãtes, quæritur ius absenti cuius interest. per not. vij. q. j. c. quoties cordis. & firmant doc. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. ff. de verb. obli. ¶ † Item quia notarius potest stipulari absenti. vt no. Bal. in. l. j. viij. columna. C. per quas personas. & Bart. in. l. ij. ff. rem pupil. saluam fo. Et Bald. in. l. cum à socero. C. de iure do. & in. l. j. ff. de iusti. & iure. licet Andr. dubitauerit de hoc in. c. j. §. item sacramenta. v. col. de pace iura. fir. Tamen hodie nõ oportet dubitare, vt ipsemet dicit. & firmat Spe. in tit. de satisdando. §. expedito. versi. item quęritur. & tenet Bal. in. l. non em. ff. de adoptio.

Decisio. CXXXVI.

De æstimatione subsidij charitatiui.

Summarium.

1 *Subsidium charitatiuum quanti æstimandum in consecratione episcopi vasallis illius super adoa Regiæ curiæ debita.*

Vper charitatiuo subsidio petito per episcopum Liciensem à vasallis suis sancti Petri pro sua consecratione iuxta cõstitutionem Regni quã plurimum &c. ¶ † Fuit dubitatum quantum erit istud charitatiuum subsidium, fuit die. xviij. Iulij. M. cccc xcviij. declaratum per sacrum Concilium cósiderata dicta causa quæ cõtinetur in dicta cõstitutione Regni, & cõsiderato. c. regni incipiéte comites, & quadam declaratione antiqua Regis Caroli secũdi quod tale subsidium sit quarta pars valoris annui ipsius feudi sui terrę sancti Petri, hoc est medietas seruitij siue adoę quæ debetur Regiæ curię quando imponitur feudatarijs & baronibus Regni per Regem.

Decisio. CXXXVII.

De instru-

De instrumentorum cancellatione,& de fideiussoribus in loco iudicij præstandis.

Summarium.

1 *Cautio fideiussoria an præstanda in partibus vel in iudicio, vbi causa tractanda est.*

2 *Actor in præparatorijs iudicij nõ excusatur, quòd sciit se debere venire cum sacco paratus. Contumax purgando moras non remittitur ad locum domicilij pro cautione præstanda, nisi in loco iudicij satisdare non possit.*

3 *Satisdare promittens dare debet in loco promissionis fideiussorem.*

Necessitati magis succurritur quàm voluntati.

4 *Testes in loco iudicij reperti si non examinẽtur, an fienda remissio ad locum illorum.*

Practica pro actore de præstanda cautione in loco domicilij.

Dictat nouella pragmatica Regis Ferdi-
1 nandi primi,† q̃ si aliqs præueniat aliquẽ vt casset instrumentũ debiti ex aliqua iusta causa quã allegat, debet antequã citetur pars præstare fideiussoriã cautionẽ de probãdo cãm legitimã allegatã, aliàs soluere. ¶ Dubitatur, vtrũ isti fideiussores sint præstãdi in loco iudicij, vel fieri debeat remissio in loco domicilij ipsius petẽtis præuẽtionẽ, id est vt præstet̃ fideiussor in loco domicilij. Videbat̃ dicẽdũ q̃ sufficit q̃ præstẽtur fideiussores in loco domicilij vbi præstari põt. per no. p Pau.& Alex. in.l.j.& in.l.de die.§.tutor.ff.qui satisda.cogã.& in.l.si fideiussor.§.si necessaria.eo.titu. ¶ In contrarium fuit decisum & determinatũ per sacrum Concilium: scilicet q̃d dicta fideiussio debet dari in loco iudicij: vbi petitur cassare instrumẽtũ: quia iste debitor prçueniẽdo potuit antequã præueniret scire se oportere si deiussore de probãdo aliàs de soluendo
2 † ideo debuit imprimis inuenire fideiussorẽ ante citationẽ: quia hoc est præparatorium dicti iudicij. si ergo fuit in mora in non dando imprimis dictos fideiussores, nõ debet audiri petendo q̃d fiat remissio in loco domicilij pro dictis fideiussoribus dandis. vt dicit Bal. & Alexã. in.d.§.tutor. Item si citatus est contumax,& vult purgare contumaciam & præstare fideiussorem de stando iuri, prout tenetur de iure,& petat quod fiat remissio in loco domicilij p præstandis dictis fideiussoribus, certè non debet fieri remissio. vt dicit Alex. in.d.§.tutor. sic ille qui nõ aliter potest agere nisi prius præstita dicta fideiussione. Itẽ quia qui promittit satisdare
3 † debet dare fideiussorẽ in loco promissionis, secũdùm Bar.& Alexã. in.d.§.si necessaria. qui tex. loquitur quãdo reus est cõuentus,& non potest satisdare in loco iudicij, remittitur in loco domicilij pro dicta fideiussiõe: quia magis subuenitur ei q ex necessitate fecit, quàm ei qui ex voluntate. vt ibi & in.l.quod si minor.§.restitutio.ff. de mino.& l. cum postulassem.ad fi.ff.de dam.infec. sed iste qui vult præuenire nõ est in necessitate præueniẽdi, sed volũtariè præuenit, igit̃ &c. ¶ Et dicit Pau.de cast.in
4 d.§.tutor.in fi.† quod si pars potuit testes semel examinari facere in loco iudicij & neglexit,& sic recesserunt testes, quod non potest petere remissionem ad locũ vbi sunt.& dicit hoc esse menti tenendum: sic dicendũ in isto debitore volẽte præuenire suũ creditorẽ, vt præuideat in primis de dicto fideiussore iuxta formã dictæ pragmaticæ,& nõ citare facere suũ creditorẽ nisi prius inuẽta & prçstita dicta fideiussione. ¶ Bene ta-

ne tñ añ citationẽ poterit impetrare à iudice vt rescribat iudici in loco domicilij, qđ recipiat idoneos fideiussores iuxta formã Regiæ pragmaticæ, & dictã fideiusionem trãsmittat: qñ quidẽ ipsi fideiussores sunt sub eodẽ Rege. per ea quæ no. Bar. in. l. iij. penul. q. ff. de fideiuſ. & Alex. in. l. j. ff. qui satisda. cog.

Decisio. CXXXVIII.

De vita & militia secundogenito per primogenitũ debito in feudis antiquis non obstante feudo per patrem relicto secundogenito.

Summarium.

1 *Transactio & cõpromissum in feudis regulariter sine Regio assensu non procedũt, & quid de laudo super vita & militia.*
Cõpromissum de vita & militia inter primogenitum & secundogenitum factum, qualiter procedat.

2 *Laudum latum super feudo sine Regio assensu etiã emologatum est alienatio, nec tenet.*
Vita & militia est portio feudi & onus.

3 *Secundogenitus pro vita & militia præstat seruitium militare.*
Laudum latum super feudo sine consensu Regis in quæstione fratrum super quantitate vitæ & militiæ tenet.

4 *Vita & militia an debita secundogenito super feudis paternis primogeniti, si pater secundogenito reliquit castrum vnum, an videatur animo compensandi reliquisse. nu. 8.*
Debitor ex dispositione legali creditori suo legans, an videatur animo compensandi reliquisse.

5 *Pater non tenetur dare vitam & militiam filio secundogenito, sed iudicis officio tenetur ad alimenta.*

Tante constitutione regni constitutionẽ diuæ memoriæ, quæ vult ꝙ trãsactio, compromissum, & laudum super feudis sine regio assensu non valeat. 3

¶ † Quæritur quid si post factum compromissum inter primogenitũ & secundogenitũ super vita & militia, & deinde lato laudo super ipsa vita & militia sine regio assensu. Utrum istud laudũ sit exequẽdũ? Multa hincinde possunt allegari, de quibus dixi in lege imperialem. §. præterea ducatus. de prohibita feudi aliena. p Federicũ. Sed die. xxiij. Martij. ij. ind. M. cccccxix. Fuit decretum per sacrum Cõcilium, quòd si est quæstio, vtrum vita & militia debeatur secundogenito, quia secũdogenitus dicit se ad illam nõ teneri ex causa, & tũc non valet nec compromissum nec laudũ sine regio assensu per dictam cõstitutionem regni, cõsti. diuæ memoriæ. & And. in. c. j. §. inter pares. de lege corra. Doc. in. c. cũ ipse. de arbi. Alex. in. l. j. §. & post operis. in fi. ff. de ope. noui. nun. Bal. in. j. vol. consi. cccxxij. incip. à capite inchoantes. col. penul. † quia est species alienationis etiã quod sit emologatũ secũdùm Bal. in. c. j. in verbo, sententiam. de pace constan. & ita debet intelligi illud consilium Bal. in. iij. volu. cõsil. cclix. incipiente, cum essent plures: quia vita & militia est portio feudi. idẽ dicit And. de iser. in consti. comitibus. & Ioan. and. in. c. licet. de voto. Abb. sicu. in consilio. xij. incipiente, casus talis est. & Marti. de laude. in tractatu de primogenitura. Item quia vita & militia est onus feudi. vt dicit And. de iser. in dicta consti. comitibus. & in consti. aliquibus. ix. colũ. & in. c. Regis Roberti. quod incipit, alienationis actus. & Neapo. in consuetudine ciuitatis Neapoli. quæ incipit, si qua mulier. in verbo, de bonis. Item † quia pro vita & militia secundogenitus præstat seruitium militare,

litare,vt in cōſti Regni,comitibus.Sed ſi eſt quæſtio non ſuper vita & militia, ſed ſuper quātitate vitę & militiæ,quia frater primogenitus dicit quod vita & militia eſt.xx.frater ſecūdogenitus dicit ꝙ eſt.xl.& eſt differentia inter plus & minus,tūc valet cōpromiſſum & laudum ſine regio aſſenſu.hoc colligitur ex mēte And.de Iſer.in conſti.Regni, comitibus.¶ Et ita fuit iudicatū in cauſa cubelli curialis cum Ioā.Antonio curiale de ſancto Seuerino.& iterum in eodem meſe fuit iudicatū in cauſa inter Ladiſlaum dentecæ.& vxorem Ioannis de ſingro de Neapoli.¶ Et in dictis cauſis fuit dubitatū de alio dubio, videlicet pater reliquit vnū caſtrū filio ſecundogenito Et filius primogenitus

4 habet oēs alia feuda paterna.† Vtrum ſuper feudis filij primogeniti paternis filius ſecundogenitus debeat habere vitam & militiam,vel cenſeatur habere illud feudum relictum à patre in cōpēſationem vitæ & militiæ ſibi debitæ à primogenito ſuper ipſis feudis. Videbatur dicendum quòd tale caſtrum videtur relictum animo compenſandi cum vita & militia debita ſecundogenito. pro hoc facit illa regula quę vult,quod quando aliquis eſt debitor ex diſpoſitione legali,& legat ſuo creditori,videtur reliquiſſe animo cōpenſandi.vt concluditur in diſtin.tradita per Alexā.in l.ſi cum dotem.§.ſi pater.ff.ſolu.matri. licet aliqui teneant,quòd quando debitum eſt in quantitate,& legatum eſt in ſpecie,non videtur relictum animo cōpenſandi.vt dicunt Pau.de caſt.& quidam alij in.l.huiuſmodi,§.cum pater. ff.de lega.j.tamen alij tenent contrarium vt dicit Alexand.in d §.ſi pater.

5 ¶ † Tamen domini de concilio dicebāt quod legatum feudi factum à patre filio ſecundogenito, erat factum ab eo qui non tenebatur dare vitam & militiam filio ſecundogenito,nec ipſę filius iure āmoris poterat à patre petere vitam & militiam,ſed officio iudicis tenebatur ad alimenta,vt in.l.ſi quis à liberis.ff.de libe.agno.ideo videtur relicta animo compenſandi vt dicit Alber.de roſa.in.l.vnica.in princip.in.iij.col.C. de rei vxo.actio.allegat.l.creditorem. ff.de legatis ſecundo.& ſubdebāt quod feudum relictum ſecundogenito erat feudum nouiter quæſitum per patrem cum poteſtate diſponendi inter filios. Sicut pater potuiſſet alienare cum conſenſu Regio in præiudiciū primogeniti

6 & omniū filiorum,† ita pōt alienare in ſecundogenitū.vt dicit Andr.in.c.j. de alie.feudi paterni.& in.c.j.de natura.ſucceſ.feudi,cū cócor.habebit ergo ſecundogenitus feudum à patre relictum,& habebit vitā & militiam à fratre primogenito ſuper feudis antiquis: niſi fuiſſet expreſsè relictum dictū feudum in compenſationem vitæ & militiæ ſibi debitæ ſuper feudis antiquis.

Deciſio.CXXXIX.

De tertio poſſeſſore ignorante & præſcribente alienam hypothecam.

Summarium.

1 *Poſſeſſor tertius ignorans hypothecam alienam an præſcribat,& quanto tempore. Remedium.l.fi.C.de acqui.poſſ.exceptionem præſcriptionis longi temporis admittit. Intellectus.l.j.C.ſi aduer credi.*

2 *Precarium reſoluitur contractu reſoluto.*

3 *Precarium regulatur ſecundum naturā ſui principalis. Conditio ex lege perſonalis eſt.*

4 *Precarium quomodo tollatur. Tempore liberatus ſimilis eſt ei qui ſatisfecit.*

Praescriptio longi temporis cum titulo & bona fide aequiparatur pacto, & pro veritate habetur, & habet vim satisfactionis.
5 *Precarium an sit accessorium ad hypothecã, vt leuata hypotheca tollatur & ipsum.*
Accessorium non est sublatum sublata principali praescriptione.
6 *Conditio ex lege durat triginta annos.*
Precarium an trahatur ad futura.
7 *Possessor tertius an conueniendus indiscusso principali in obligatione bonorum precariata.*
8 *Intellectus ad.l.fi.ff.de acquir.poss.*
9 *Constitutum maius est precario, & in quo.*

Agna fuit dubitatio in causa domini Roberti picifcelli Archiepiscopi Brundusij ex vna: & dominam Mariã de tocco ex altera.
1 † Si tertius possessor cũ titulo & bona fide nesciens q̃ res possessa per eũ fuerat per prius alteri hypothecata, praescribat contra creditorẽ habẽtem per prius rem ipsam hypothecatam cum precario spatio.x.vel.xx. anno, iuxta.l.j.&.ij.C. si aduer. credi. vel requiratur cursus. xxx.an. ¶Et mihi & aliquibus doctoribus videbatur dicendũ, q̃ tertius possessor aduersus creditorẽ agentẽ hypothecaria & remedio.l.fi.C.de acqui.poss.& l.iij.C.de pig.&.l.fi.C.de iure do.impetrã.potest opponere exceptionẽ praescriptionis longi tẽporis.x.anno.inter praesentes,&. xx.inter absentes per text.in d.l.j.C.si aduersus credi. Et hoc firmãt Pau.de ca.in cõsi.cxv.& in fi.& Old.in cõsi.xix.& Spe.in ti.de praescrip.in fi.& Bar.in consilio incipiẽte, quaeritur nunquid.& Spe.in ti.de obliga.& solu.§.j. voluit gl.& Bar.in.l.j.§.cũ praedium.ff. de pig.glo.est ordinaria in.l. cũ notissimi. in prin.& ibi Ange.C. de praescrip. xxx.vel.xl. an.firmat Alexan.in consil. cxxvj.j.col.in.ij.vol. † Tñ in dictis locis nulla fit mẽtio qñ omnia dicta remedia sunt cumulata cũ hypothecaria: sed dicta iura & doctores loquũtur, qñ creditor agit solum actione hypothecaria. Quid dicendũ qñ creditor habuit bona debitoris sui obligata, & ille debitor cõstituit se praecario nomine possidere. Et demũ debitor bona obligata quae cõstituit se praecario nomine tenere & possidere alienauit in tertiũ: & ille tertius possedit cũ titulo & bona fide p̃.x.an. inter praesentes.vel.xx. inter absentes. ¶Vtrum hoc casu habeat locũ dispo.d. l.j.C. si aduersus creditorẽ. prima facie videtur dicendũ q̃ sic.per tex.in.l. si debitor.ff.de precario. vbi dicitur, q̃ resoluto contractu resoluitur etiã praecariũ appositũ in ipso cõtractu. Et dictã.l. ad praesens ꝑpositũ.allegat Bar.in.l.ab emptione. ff. de pactis.Sed hypotheca vbi est appositũ praecarium est extincta per praescriptionem longi temporis:ergo & praecariũ similiter est extinctum.† Et pro hoc facit,quia regulariter praecariũ regulariter secũdum naturam sui principalis dicit Bal.in.c.j.de feudo dato in vicem.l.commis.& idem Bal.in.l. ex testamento.C. de fideicom.& Alex.in.ij. volu.consil.lxxij.in.ij.col.& in.iiij.vol. cõsi.xl.in.iiij.col. hanc partẽ firmat Rapha.cuma.in consil.liiij. vbi dicit q̃ illa personalis actio ex.l.fi.C.de acqui.poss. quae durant annis.xxx.vt in.l.j.C. de cõdicti.ex lege.quando est in rem scripta,sicut est in casu proposito: tunc sicut tollitur realis id est hypotheca, ita tollitur illa personalis.ff. de captiuis.l. in bello.§.si quis seruum.&.ff. de vsucap.l.sequitur.§.fructus.&.C. de fur.l. ancillae. non enim tollitur citius realis quàm personalis. ¶Secũdò pro ista parte alle

te allegatur id quod dicit Bart.in.l.si ré
4 alienam.ff.de pigno.actio.vbi dicit † ꝙ precarium tollitur solutione, vel sublato contractu de voluntate partiũ: secus si alia iuris solennitate vel statuto. Sed sublata hypothecaria per præscriptionem longi temporis cum titulo & bona fide, videtur sublatum precarium ex tacito consensu partium qui est in præscriptione, vt in.l.fina.C.de his qui à nõ domino manu. & in.l.j.§.si quis eum. ff. de dolo.& not.Bald.in.l.licet.C. de iure delibe.nam qui tempore liberatur, similis est ei qui satisfecit.text.est in.l. pupillus.in fi.ff.de administra.tuto.Ité ista præscriptio æquiparatur pacto vt in.l.ij.C. de dotis promissi.& habetur per veritate dicit Bald.in consil.xxj. in ij.volumi.ergo si sublata est hypotheca virtute præscriptionis longi temporis, quæ vim habet satisfactionis & pacti,& sic tacitè inest voluntas partium,merito debet esse sublatum illud præcarium tanquàm accessorium ad ipsam hypothecam.Sed ista ratio cõfunditur.† qa
5 Bartol.in multis lecturis dicit in dicta. l.rem alienam . quod sublato contractu præscriptione vel statuto non tollitur præcarium, & sic sublata hypothecaria remanet præcarium , & sic remedium agendi ex.l.fin.C. de acquir.poss. quod remediũ durat annis. xxx. & hoc expressè firmat Pet.de ancha.in regula accessorium.libr. vj. char.lxxiiij. & seq. vbi dicit quod sublata principali præscriptione,non est sublatum accessoriũ. idem dicit Cyn.in.l. intelligere. C. de luitione pigno. Et ideo dicendum est ꝙ quando debitor hypothecauit omnia bona sua : & constituit se præcario nomine tenere & possidere &c. tunc creditor vel hæres creditoris poterit agere contra tertium possessoré qui possedit rem hypothecatam cũ titulo & bona fide longo tempore intrà annos.xxx. conditione dicta.l.fin.C.de acquiré.possess.
6 † quia tanto tempore durat cõditio ex lege.vt in.l.j.C.de condi.ex lege.& firmant scribentes in.l.exitus.ff.de acqui. possess.Et hoc expressè firmat Rapha. ful.in consi.ccxiiij.& in proprijs terminis hanc conclusioné posuit quidam doctor Moder.do. Franciscus de Crema in suis cautelis, cautela.lxij. Et hæc vera sunt quo ad bona quæ possidebat debitor tempore constituti præcarij. Sed quo ad bona quæ postea quæsiuit non extenditur præcarium. vt not.Alexan. in.l.iij.§.incertam.ff. de acquiren.poss. Ité hodie in Regno non est dubiũ propter pragmaticã Regis Ferdinandi primi,quæ vult quod vbi est præcarium in obligatione bonorum,potest agi contra tertiũ possessoré absq; discussione principalis debitoris,† cùm de iure commu 7
ni erat contrarium vt consuluit Alexã. in.v.vol.consil.lviij.in fi.col.vt in auté. hoc si debitor.C. de pigno.& sic creditori non currit præscriptio longi temporis,nisi à tempore quo fuit facta discussio, & à tempore quo principalis debitor fuit excussus & repertus non soluendo , quia antea agere non potuit , & sic non currit tempus.x.annorum.& ibi respondet ad obiecta in contrariũ. Nihil tamen dicit quãdo est præcarium. ¶ Dicebant quidam domini pro limitatione prædictorum,quod Angel.in.l.ꝙ meo. ff.de acquirenda possessione,dicit quando præcarium generaliter constitutum est super omnibus bonis,nõ transit possessio ciuilis in creditorem , quasi velit quod dicta.l.fin.de acquirenda possessione loquatur solùm quando specialiter quis constituit aliquas res præcario nomine tenere & possidere , & nõ quã-

do generaliter. Sed Rap.cu in. in dicto consil.lj.& Ange.in.l.stipulatio hoc modo.& in dicta.l. exitus, tenent contra-
8 rium scilicet quod semper † vbi est præ 1 carium habet locum remedium dicta.l. 2 fina quæ loquitur de his qui possident 3 alieno nomine. Nã licet debitor habeat naturalem:& creditor ciuilem. vt dicit Bartolus in.l. pompo.ff. de acquirenda possessione. tamẽ dicit Baldus in dicta 1 l.finali, quòd illa lex habet locum etiã in debitore, qui precario nomine creditoris constituit sua bona possidere, etsi illa bona vel eius partem alienat, in teruertit possessionẽ ciuilem ipsius creditoris. & ideò si primò fuit res vendita vni, & venditor constituit se præcario nomine tenere & possidere, si postea idem venditor alteri vendidit & tradidit, præfertur primus propter possessionem ciuilem traditam per præcariũ: &
9 tantò fortius si fuisset cõstitutum, † q 2 est plus quàm præcarium, cùm per constitutum transit ciuilis & naturalis possessio. vt plenè per Alexandrum in.l. q meo. & in.l.interdum.ff. de acquirenda possessione.& volunt Baldus in.iiij. volumine consilio.cccxciiij.& modernus doctor Iason ponit in.l. quoties. C. de rei vendi. ¶ Fuit ergo per maiorem partem dominorũ votatum in causa prædicta, quòd licet sit sublata hypotheca per præscriptionem longi temporis, non est sublatũ precarium, & sic nec remediũ. dicta.l.fin.C.de acquiren.poss. ¶ Et per sententiam fuit præstita assistentia dicto creditori contra dictum tertiũ possessorem: qui possedit lõgo tempore cũ 3 titulo & bona fide. Et in eodem anno iterum sic fuit iudicatum contra Antonellum de Alexandro.

Decisio.CXL.

De feudo hæreditario in personam descendentium.

Summarium.

Feudum hæreditarium quod est. 1
Feudi omnia sunt hodie hæreditaria. 2
Argumentum à sæpius iudicatis. 3

Bene mẽti quod sacrum Cõcilium bis isto anno pronũtiauit, † quod data cõmuni forma inuestituræ tibi & tuis hæredib' ex tuo corpore legitimè descendentibus, q̃d istud sit feudum hæreditarium in personã descendentium. ¶ Et dicebat do. Anto. de Alexand. quòd maiores nostri ita tenuerunt, referendo ita tenuisse do. Io. anto. Carrafam de Neapoli. & dominum Gof. de Gaieta. Et ita tenuit dominus Neapod. Sebastianus in consuetudine Neapolitana quæ incipit, & si testator, in verbo, disponit. dicens † quod hodie 2 omnia feuda sunt hæreditaria: quia cõmunis est dicta forma. Idẽ voluit Bald. in.c.j. de eo qui sibi & hæredibus suis. & Pau. de cast. in.l.ex facto.§.fina.ff.ad trebellia. Et Bal. in autẽn. hoc amplius. C.de fideiusso.& sic fuit iudicatum in causa domini Berardini de Marchisio cõtra certas mulieres de domo de Samframũdo. Idem fuit iudicatum in causa nobilis Cubelli curialis de sancto Seuerino cũ eius nepote. ¶ Ego autem legendo tenui contrariam sententiam. vt patet in.c.j. ex quibus causis feu. amit. Sed quia sæpius iudicatum est quod dicta forma facit feudum esse hæreditarium, † minime sunt mutanda quæ an 3 tiquam interpretationem habuerunt, sed de libero meo arbitrio quando non fuisset vt suprà iudicatum, ego iudicassem contrarium, & crederem non errare in iure in materia feudali in isto articulo.

articulo. vt patet in scriptis meis super feudis.

Decisio.CXLI.

De testamẽtis,& perduellionibus.

Summarium.

1 *Casus omissus remanet in dispositione iuris communis.*
2 *Immorigeratio non conuenit nobilibus.*
3 *Dictio in, qualiter exponatur.*
4 *Immorigeratio in testamento posita quomodo interpretetur.*
Delictum cadit statim post infantiam.
Adolescentia via incognita.

Vidam Franciscus de Racta fecit testamẽtum,& instituit Thomasium de Racta suũ nepotem hęrede,cum hac qualitate,quod durante eius minori ætate vsq; ad decẽ & octo annos magistri hospitalis sanctæ Mariæ Annuntiatæ de Neapo.sint gubernatores personæ dicti Thomasij & bonorũ,& si in fine dictorum.xviij. annorũ si dictus Thomasius fuerit immorigeratus:tũc in bonis ipsis succedat dictum hospitale sanctæ Mariæ Annũtiatæ,& ꝙ teneatur præstare certa alimenta limitata dicto Thomasio. Et cũ hac voluntate decessit dictus testator superstite dicto Thomasio. Et dicti magistri Hospitalis prædicti gubernauerunt bona prædicta iuxta dictam voluntatem defuncti, & etiam personam dicti Thomasij minoris. Sed erat maior infante. ¶Demũ adueniẽte in regno Rege Carolo Francorũ iste Thomasius qui erat tunc annorum xij. se posuit ad seruitia cuiusdam domini Gallici. Et demum recedente Rege Carolo recessit cum dicto domino Gallico in Franciam, & ibi dictus Thomas mortuus fuit dũ esset ætatis annorum .xiij. Euenit quod dominus Girardus Gambacurta qui fuerat factus aduocatus pauperum, habuit dono à Rege Federico nonnulla bona existentia in territorio Carlatano, quæ fuerunt dicti quondam Francisci & dicti Thomasij eius hæredis, tãquam bona spectantia Regi ob rebellionem dicti Thomasij, qui recessit cum hostibus Regis Federici, & virtute dictæ donationis quam ostẽdebat per priuilegium Regis Federici, cepit possessionem dictorum bonorum. Insurgunt magistri dicti hospitalis, & dicunt quod dominus Girardus non potuit turbare dictos magistros possidentes dicta bona virtute dispositionis prędictę dicti quondam Francisci. Et subdunt, quod si diceretur quod casus comprehensus in dicta dispositione non venit: quia dictus Thomas non fuit mortuus.in.xviij. anno, immorigeratus, sed solum fuit mortuus in ætate.xiij. annorum. ¶†Et sic iste casus fuit omissus qui remanet in dispositione iuris communis. Et per consequẽs bona dicti Thomasij propter dictum delictum: quia accessit cum hostibus deuoluta fuerunt Regi Federico: & Rex Federicus illa donauit domino Girardo. ¶Ad hoc respondebant dicti magistri, quod ex quo testator disposuit, quòd si in ætate decem & octo annorum dictus Thomasius esset immorigeratus, quod dictum hospitale succedat, certè si fuisset interrogatus testator, quid si ante decem & octo annos fuisset immorigeratus, idem verisimiliter statuisset. vt est glos. singularis in lege tale pactum.§. finali.ff. de pact. quam omnes doctores approbant. facit text. in lege Lucius Titius. & ibi Bartol.& doct.ff.de libe.& posthu.& l.

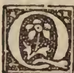
2 fi.C.de postu.hære.institu.¶ † Ad hoc respondebat do.Girardus, quòd testator non intellexit de immorigeratione qua adhæsit hostibus Regis Federici, nec de hoc cogitauit. Sed de immorigeratione circa ea quæ non conueniunt nobilibus personis. Si ergo dictus Thomasius fuit rebellis, quia iuit cũ hostibus, nõ potuit dici ꝙ de ista immorigeratione intellexit testator. & sic bona dicti Thomasij non spectant dicto hospitali sed sunt deuoluta Regi Federico, & sic
3 habenti causam ab eo: † nam illud verbum immorigeratus, exponitur in, pro non. vt in.l.si cum dote.§.transgrediamur.ff.solu.matri.ibi, iniussu patris, id est nõ iussu. & in auté.quomodo opor. episcopos.§.si non inter.col.j. & in capitu.romana.de senten.excom.in.§.fina. ibi, innoxios. & sic non morigeratus, id est non habuerit bonos mores. inde tex. dicit improbato more in.l.j.circa fi.ibi, & vt gñaliter dixerim.ff.de actio.emp. & tantum est dicere quantum dicere si dictus Thomas stultus fuerit. vt dicit Plautus in Trinum. Amor mores hominum, & morosos efficit. & non intellexit de moribus qui respiciunt omnes
4 virtutes: † vel exponitur immorigeratus, idest non morigeratus idest nõ obediens. vt dicit Terentius in Adelph. Si adolescenti esset morigeratus, quasi dicat, si dictus Thomas in.xviij.anno non erit obsequiosus & obediens, q̃bus debet esse obediens. Cùm igitur casus superueniens, idest mors Thomasij superuenit ante.xviij.an. & repertus fuit moram trahere cum hostibus in ætate annorum.xiij. in qua ætate cadit delictum: quia non est infans. vt dicit text. in capitu.j.de delictis puerorum. & .C. si aduersus delictũ.l.j. & in.l.præteritas.C.de pœnis.¶ Nec est verum quod verisimiliter idem disposuisset testator si fuisset interrogatus: quod si intrà ętatem.xviij.annorũ dictus Thomas fuisset non morigeratus, quod ei succedat hospitale ex quo via adolescentis est incognita. vt dicit Salomon prout refert glos.institu.de iusti. & iur.§.j.in verbo, auertit. & ideo non est verisimile quod idem disposuisset.¶ Vnde videbatur domini de Concilio, quod dictum hospitale in dictis bonis non fauebat ius. hoc intelligens habuit concordiam cum domino Girardo: nam de dictis possessionibus vnam habuit hospitale, aliam dominus Girardus.

Decisio.CXLII.

De diuisione debiti per creditorem agenté contra certos debitores insolidum obligatos, & non contra oés.

Summarium.

1 *Protestatio an requiratur in creditore conueniente debitores insolidum obligatos, vt diuidere videatur debitum incõuento vno.*
Diuisionẽ debiti non inducit receptio partis.
2 *Creditor agens pro virili contra suos debitores diuidere videtur debitum.*
3 *Diuisio debiti non inducitur vbi aliquis debitorem non est soluendo.*
4 *Lex expressa in petente non prescripta.*
Intellectus ad.l.inter eos.§.j.ff.de fideiuss.

QVidam creditor plurium suorum debitorũ insolidum obligatorũ pro ducatis trecentis egit contra dictos debitores suos, excepto vno debitore qui erat clericus & hæres sui
1 debitoris.¶ † Fuit dubitatum an per hoc videtur facta diuisio per creditorem, ex quo creditor non fuit protestatus, quod vnica solutione sit contentus. vt not.in auté.hoc ita.C.de duob.reis.

Prima

Prima facie videbatur quòd non erat facta diuisio. per text. in. l. inter eos. §. j. ff. de fideius. vbi per receptionem partis debiti, non inducitur diuisio. sic videtur dicendum si creditor agit contrà partem debiti, & non sit inducta diuisio. ¶ In contrarium facit tex. in. l. si creditores. C. de pactis. Vbi dicitur cõtrà
2 rium, † quod si creditor plurium debitorum insolidum obligatorum exegit pro virili, videtur diuidere, ita si egit contra eos sine protestatione excepto vno clerico, quem non poterat conueni re coram iudice seculari, videtur diuidere inter eos illud debitum. ¶ Fuit votatum & iudicatum in Concilio quòd ex quo omnes debitores sunt soluendo, agendo contra aliquos sine dicta protestatione videtur diuidere, & vltra virilem
3 lem non possunt conuenire, † secus si non essent omnes soluendo, quia tunc non esset facta diuisio. Bene aduertendum est quod ista iura non loquuntur in creditore petente, sed in creditore recipiente partem debiti. Ideo dubitatur quid in creditore agente cõtra aliquos debitores insolidũ obligatos & non contra omnes. pro eo quia dicit Francis. de aretio in. l. si ex toto. §. si ita. ff. de lega. j. quod in petente non habemus legem expressam, † sed bene habemus le
4 gem expressam æquiparantem creditorem recipientem partem: debiti creditori petenti partem debiti in dicta. l. si ex toto. §. si ita præallegata. Nec obstat. l. inter eos. §. primo præallegata: quia illa lex habet locum qñ obligati insolidum haberent beneficium diuisionis inuito creditore, vt sunt fideiussores, & tunc non præiudicatur sibi: & ad hoc fuit lecta pulchra distinctio Bal. in. d. §. si ita. de quo ibi per eum, & per alios scribentes ibi.

Decisio. CXLIII.

De testaméto in scriptis per multas rationes inualido.

Summarium.

1 *Testamentum in scriptis qua requirat. 2. 3.*
2 *Testamentum suppositum inualidum.*
Notarius in testamento recipiendo debet esse rogatus, & de hoc constare debet.
3 *Testamentu ad interrogationem notarij conditum, an validum.*
4 *Testatorem sana mentis testando non esse, quæ faciant apparere.*
5 *Senatus Romanus furiosi cuiusdam validum iudicauit testamentum propter eius perfectionem.*
6 *Testari in scriptis quando appareat testatorem voluisse.*
Testamentum nuncupatiuum expressionem nominis hæredis coram testibus requirit explicitè vel implicitè per relationem ad aliã scripturam.
7 *Legatum implicitè relictum per relationem ad aliam scripturam valet.*

Vtrum testamentum † Martini martialis scriptũ per manus notarij Modestini clausum & sigillatum valeat vt testamentum in scriptis. Et si non valet vt testamentum in scriptis, valeat vt nuncupatiuum. Et certè tale testamentum non potest valere vt testamentum in scriptis, propter multos defectus. ¶ Et primò quia illud testamentum non fuit subscriptũ à testatore manu propria, quando testator scit scribere, prout erat ipse Martinus, & in testamento in scriptis requiritur ista solennitas: vt expressè dicitur in. l. hac consultissima. C. de testamen. ¶ Secundò probatum est quòd dictus

ctus testator non tenuit dictum testamentum in manu sua: nec dixit quòd istud erat suū testamentum. Sed notarius prædictus tenebat in manus suas certas chartas, quas extraxit à pectore suo, & interrogauit præfatum Martinum infimum si vellet istud esse suum testamentum: aliqui testes dicunt quod Martinus respondit, misser si. Alij di-
2 cunt quod dixit messesi. † & per consequens istud testamentum potuit esse suppositum à dicto notario: & ideo tale testamentum nō debet valere per d. l. hac consultissima. ¶ Tertiò non apparet aliquo modo quòd dictus notarius fuit rogatus quando interrogauit testatorem si volebat testamētum, quod ipse notarius tenebat in manu sua, q̄ esset suum testamentum, & testator dixit vt s. qui rogitus est vnum requisitum in test. in scriptis. vt dicit Barto. in. l. ij. ff. quead. testa. ape. Et licet gloss. communiter approbata in. l. iubemus. C. de testa. voluerit quod testamentum conditum ad interrogatione notarij, hoc modo, videlicet vis talem facere hæredem, & testator dicit quod sic, quod tale testamentum est validum: tamen illa glo. procedit in testamento nuncupatiuo.
3 Secus in testamento in scriptis: † quia in eo si interroget testator si vult illud etiam suum testamentum, & ille respō dit sic, non valet tale testamentū in scriptis. ita expresse firmat Ioan. an. in addi. Specu. in titu. de testa. §. in primis. Et multi doctores sic consuluerunt in suis consilijs vt fuit dominus Bartholomeus suczina, dominus Ioan. baptista de cazalupis in simili materia. & Moder. Papienses in. d. l. iubemus. ¶ Et totum Concilium pro maiori parte affirmabat ita fuisse per sacrum Concilium alias iudicatum in quodam testamento in scriptis facto in ciuitate Auersę. ¶ Quartò dictum testamentū non fuit scriptum & sigillatū à testibus in præsentia testatoris. Sed in sala extra cameram vbi iacebat in lecto testator vt deponunt testes, quo casu non valet testamentum vt in. d. l. hac consultissima.
4 ¶ Quintò † illud testamentum fuit factum eo tempore quo testator grauatus infirmitate non erat in recto sensu, vt deponebant certi testes, licet quidā alij testes deponebant contrarium, tamen quia dictum testamentum erat ita indiscretè conditum, quia in eo instituit vxorem suam iuuenem hæredem, & fratres carnales non instituit hæredes, & certa verba indiscreta continentur in dicto asserto testamēto, quòd attenta qualitate dicti testatoris qui fuit vir prudens & commissarius Regius, quòd ex his multi præsumpserunt dicere quòd dictus testator tunc non fuit in recto sensu. ¶ Ad hoc accedat id quod
5 dicit Valerius Maximus † quod Senatus iudicauit testamentum cuiusdā furiosi esse validum: quia bene fuit dispositum. vt refert Baldus in. l. ij. de test. & in. l. furiosum. C. eodem titulo. & idem Baldus in capit. j. in principio, per quos fiat inuestitu. Et refert Alexand. in. ij. volum. consilio. lxxxv. in primo volu. consilio. cxlj. ita econtra dicendum videtur. ¶ Sextò de voluntate testatoris nihil cōstat nisi per scripturam dicti notarij, & sic cùm non appareat de voluntate testatoris nisi per dictam scripturam, non potest valere vt testamentum vt dicit Ioannes andr. in dicto. §. in primis. ¶ Ex quibus & multis circunstantijs consideratis fuit per omnes dominos votatum, & postea sententiatum quòd dictum testamentum non valet vt testamentū in scriptis. ¶ Fuit deinde dubi

de dubitatum, an saltem possit valere,
6 vt testamentum nuncupatiuum. † Et certè cum appareat quòd dictus testator voluit testari in scriptis, & nō nuncupatiuè, quod apparet ex eo quia voluit quod voluntas sua non esset nota testibus, & sic apparet quia voluit in scriptis testari: vt dicit Paulus de castro. in l. hæredes palam. in ij. colum. ff. de test. & Cyn. in l. hac cōsultissima. §. per nūcupationem. C. de testa. nec potest valere vt nuncupatiuum: quia testator coram testibus non expressit nomina hæredum, nec explicitè nec implicitè per relationem ad aliam scripturam vt dicitur in. l. asse toto. ff. de hære. institu. & per Barto. in. l. si ita scripsero. ff. de conditione & demonstratione. & per
7 Moder. in dicta. l. hæredes palam. † Valet enim tam legatum quod est implicitè relictum per relationem ad aliā scripturam secundùm Bartol. in dicta. l. si ita scripsero, quòd hæredis institutio secundùm Bald. & Ange. in dicta. l. asse totó. vnde si testator nominauit hæredem nec implicitè nec explicitè, nō potest valere tale testamentum vt testamentum nuncupatiuum. ¶ Et sic fuit iudicatum quod dictum testamentum non valebat, & quòd hæreditas dicti Martini spectat ad Ianotum & ad Antonium fratres carnales dicti Martini tanquàm hæredes ab intestato, lata fuit sententia die. iiij. Iulij. M. cccccxxix.

Decisio. CXLIIII.

1 ☞ De testamento in scriptis resoluto in nūcupatiuum propter clausulam omni meliori via.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Testamentum in quo nullus testis dicit se subscripsisse loco testatoris imperiti, qui nesciebat scribere, an validum.*

2 *Clausula omni meliori via &c. in testamento facit valere testamentum in scriptis vt nuncupatiuum.*

IN quodā testamento condito per quendam testatorem de ciuitate Terami. ¶ † Fuit dubitatum si in dicto testamento in scriptis condito sunt subscripti nedum septem testes, sed quatuordecim, tamen vnus ex dictis quatuordecim testibus nō dicit quod ipse se subscribit loco testatoris non valentis subscribere dictum testamentum. An dictum testamentum sit validum? quidam dicebant quòd nō valet: quia. l. hac consultissima. C. de testamen. expressè dicit, quod si testator scribere nequeat octauo sub scriptore pro eo adhibito eadē seruare decernimus:
1 & ita iudicauit dominus Guilielmus frisina tunc auditor prouinciæ Aprutij. à qua sententia fuit appellatum ad sacrum Concilium. Et in sacro Concilio
2 fuit probatum quod † testator dixit quod volebat testamentum prædictum valere omni meliori via, modo, & forma quibus melius valere potest & debet. & sic testator non se astrinxit velle testari solenniter in scriptis. ¶ Ideo fuit omnibus visum quòd dictū testamentū propter dictā clausulā valeat vt testamētū nūcupatiuū, vt firmat Alex. in. v. vol. cō si. clxxvi. & sent. Host. in summa de testa. §. qualiter cōficiat. ¶ Et sic fuit reuocata dicta sententia, & pronuntiati fuerūt dicti hæredes scripti in testamento esse hæredes dicti testatoris.

Decisio. CXLV.

☞ De sententia lata in interdicto vti possidetis, contra defunctum non exequenda contra hæredem.

Summa-

❊ Summarium. ❊

1 ☞ *Sententia lata contra defunctum an exequenda contra eius heredem infrà tempus conficiendi inuentarij.* 2.

Possessio noua an præsumat in psona heredis.

2 *Hæres non tenetur ex defuncti delicto.*

Lata fuit sententia sup interdicto vti possidetis, cōtra B. quæ trāsiuit in rē iudicatā: sed non fuit mandata executioni. Mortuus est ille condēnatus superstite eius hærede: hæres continuat possesionē quā defunctus posidebat, & fuerat cōdēnatus ad desistendū à turbationibus, petitur vt illa sententia mādetur executioni cōtra hæredē condēnati, & imploratur iudicis officiū nobile pro executione dictæ sententiæ contra hæredē defuncti condēnati. † Citatur hęres: qui cōparet, & dicit ꝙ sententia non pōt exequi cōtra eum, quia tenet & posidet pacificè post mortem defuncti condēnati, & in eius persona est noua possesio. vt in l. cum hæredes. ff. de acquiren. posses. ¶ In cōtrarium dicebat ꝙ sententia lata contra defunctum potest exequi contra hæredem etiam infrà tempus cōficiendi inuentarium. vt dicit Pau. de ca. in. l. fi. §. donec. C. de iure deliberan. not. Imo. in c. qa. v. de iudicijs. ¶ Fuit votatū in Cōcilio per omnes ꝙ sentētia † lata in interdicto vti posidetis contra defunctū non mādatur executioni cōtra eius hęredem ex facto hæredis. hoc voluit Inno. in. c. abbate. de verbo. signi. in. ij. colum. vbi dicit ista verba. Sed oppo. nonne actio in factum ex re iudicata datur in hęredem. ergo si iudicatum est in interdicto quòd aliquis non turbet, ergo & hæres per hanc sententiam compesceí. Respōdeo quādo actio in factū est rex re iudicata dabit in hæredē ex turbatione defuncti cōtra quē lata fuit sententia. sed nō dabit ex turbatione hæredis, quia fortiter iustè turbat, vt puta quia nō vi nec clā nec precariò posidet ab aduersario. Item hæres non tenetur ex delicto defuncti &c. Et istam doctrinam In alleg. Bald. in. l. de eo. §. hæres. ff. ad exhibendum.

Decisio. CXLVI.

☞ De habitatione genero per socerū promissa in domo, postea variata.

❊ Summarium. ❊

1 ☞ *Socer promittens genero suo habitationem in sua domo, an posit reuocare & aliorsum illam constituere.*

2 *Variare an liceat ei qui semel elegit.*

Dominus Antonius Maczucca † maritauit quandā filiā suam, & vltra dotē traditā genero suo promisit dare sibi habitationē, quā sibi dedit in domo sua. Postea idē dominus Antonius vult generum & filiā expellere à domo sua: & offert dare habitationē seorsum à domo sua. Ille suus gener replicat ꝙ semel ipse elegit dare habitationē i domo sua, & ibi steterūt, non licet ei variare. vt no. in. l. serui electione. ff. de leg. j. & in regula quòd semel † de re iudica. in. vj. cū simi. ¶ Fuit determinatum ꝙ dictus dominus Antonius potuit variare per tex. in. l. si sterilis. §. fi. ff. de actio. empti.

Decisio. CXLVII.

☞ De depositario liberato per restitutionem illegitimo tutori factam.

❊ Summarium. ❊

1 ☞ *Depositarius potest restituere ei, qui non erat legitimus tutor, & liberatur.*

Monacho

2 *Monacho potest solui, licet actio quaesita sit monasterio.*

Vidam gerebat 1 † se ꝑ tutore & nõ erat, quia non fecerat soléñia, deposuit res & bona pupilli pœnes aliquem publico instrumento mediante, in quo stipulatus fuit dictas res restitui sibi vel pupillis, demum pupillis factis maioribus agunt contra depositariũ, depositarius dicit ꝙ bona ipsa restituit tutori, & probat per scripturam priuatam verificatã, replicant illi q fuerãt pupilli, ꝙ ille nõ erat tutor, & ꝑ cõsequẽs malè fuit ei facta restitutio. ¶ Fuit determinatũ ꝙ ille depositarius potuit restituere res depositas per eum qui nõ erat legitimus tutor eidem:
2 † quia & monacho qui mutuauit pót ei solui: licet actio sit quaesita monasterio. vt notat Bar. in. l. filius. C. de pactis. & l. cũ qs. in prin. ff. de solu. & in. l. non ideo. ff. de noua. faciũt ea q̃ not. Bart. & scribentes in. l. si vrbana. ff. de cõdi. inde. & sic ille depositarius cõsecutus fuit liberatioñe ab illis pupillis effectis maioribus, saluo iure recuperandi res illas ab illo asserto tutore.

Decisio. CXLVIII.

☞ De compromisso nouo an detractionem vnius ex arbitris de partiũ cõsensu, & de cõfessione ꝓcuratoris facta coram arbitro compromisso perempto.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Cõpromissum nouũ an dicendũ propter detractionem vnius ex arbitris inter partes.*
2 *Arbiter tertius per partes electus nouum reddit compromissum.*
Libellus renouatur per detractionem vel additionem.
3 *Acta probataria non pereunt instantia perempta nec confessiones.*
Confessio procuratoris coram arbitro facta perempto compromisso non perit.
4 *Confessio procuratoris nomine procuratorio, an nociua sibi si aliter de veritate constet.*

N causa Iulij de vrso de Neapo. fuit de duobus dubitatũ. Et primò.
1 ¶ † Ecce ꝙ partes fecerunt cõpromissum in duos, deinde ipse partes prolongauerũt cõpromissum in longiorẽ dilationẽ, & voluerũt ꝙ vnus tantũ ex illis arbitris haberet cognoscere & determinare: vtrum istud sit compromissum nouũ, vel cõpromissum prorogatum. ¶ Secundò posito ꝙ sit nouũ cõpromissum, vtrũ cõfessio procuratoris facta ꝓcuratorio nomine tẽpore primi cõpromissi extincti sit nulla, vel valida tẽpore secũdi cõpromisi: ita ꝙ ille arbiter possit in ea se fundare. ¶ Ad primum dubiũ fuit per sacrũ Cõciliũ vota tũ ꝙ sit nouũ cõpromissum, ꝓpter illã detractionẽ. ad hoc allegat Bal. in. l. ius ciuile. ff. de iusti. & iur. & ibi per Iasonẽ.
2 † Itẽ si eligit per partes tertius arbiter dicitur nouũ cõpromissum: vt dicit Bar. in. l. si dominiũ. ff. de furt. ita dicit nouũ si de duobus detrahitur vnus. Itẽ sicut interuẽtu nouae personae in cõpromisso prorogato censetur nouũ cõpromissum secundũ Dy. & Bal. in. l. titius. ff. de excu. tut. ita ratione detractionis ꝑsonę arbitri cẽset nouũ cõpromissum, sicut dicimus si aliquid additur vel detrahitur libello, censet nouus libellus. vt habetur in. l. edita. C. de edẽdo. ¶ Ad
3 secundũ dubiũ fuit votatũ, † ꝙ sicut instantia perẽpta nõ pereunt acta ꝓbatoria neq; cõfessiones. vt tenet expresse Bald. in. l. cùm antea. C. de arbit. docto. in. l. ij. C. de edendo. Et Alexand. in. ij. volu.

volu.cousil.lvij.& consil.lxj.in.iij.colū. ita non perit cōfessio procuratoris facta coram arbitro perempto compromisso.vt videtur firmare Bal.in.d.l.cū antea.¶ Et ideo voluit sententia illius vnius arbitri fundata super confessione procuratoris facta pendente primo cōpromisso coram duobus arbitris expirato, vigore cuius facta fuit solutio per reum condemnatum.¶ Sed resultabat

4 aliud dubium in hac causa.† Vtrū cōfessio facta per procuratorem procuratorio nomine noceat sibi tanquàm personæ propriæ. Si apparet quòd aliter se habeat veritas, quàm quòd continetur in confessione procuratoris: fuit votatū quòd re integra non nocet per.l.cum quidā.C.de admi.tut.&.l.aduersus.§.si tutor.ff.de.inoffi.testa.&.l.inter officium.ff.de rei ven.& per glo.in.c.cùm inter canonicos.de elec.& Bald.in.l.de tua.C.de rei vendi. Secus quando res non est integra, tunc illa confessio nocet sibi. faciunt not.per Lucā de penna in.l.fi.in.iij.col.C.de tabu.

Decisio.CXLIX.

De contractu ad commodū carcerantis cū carcerato indebitè: & de fideiussore pro carcerato soluente.

Summarium.

1 *Promissio & fideiussio facta per carceratum an valeat.*

Carceratus an teneatur fideiussoribus soluentibus, quos dederat per obligationem factam per metum incarcerantibus.

2 *Carceratus in priuato carcere ad vtilitatem detinentis vel participis contrahere an possit.*

3 *Latrunculis promittens vt euadat, an obligetur, & teneatur, & quando.*

Contractus ad commodum carcerantis, non valet cum carcerato.

4 *Fideiussor soluens ex contractu nullo pro incarcerato an possit repetere, maximè si sponte soluat. nume.5.*

Imputari an debeat qui non opposuit quòd admissum non fuisset.

6 *Iudex compellere partes ad cōpromissum an possit. & quando.*

7 *Quies publica violatur per magnatum discordiam.*

8 *Tribunalia maiora qualiter cōpellant partes ad compromittendum.*

IN causa magistri Palamedis de Caua architecti cū archiepiscopo Brūdusino dubitat.¶ Vtrū promissio facta per dictū Palamedem certis francigenis de soluendo eis certo termino ducatos cētum, & proinde dedit fideiussorē ipsum archiepiscopū, ꝙ si ipse Palamedes nō soluerit dictos ducatos cētū dictis Gallis pro talea & excarceratione ipsius, ipse fideiussor promisit soluere, & postea fideiussor soluit: & nunc repetit à dicto Palamede, qui dicit se non tenere: quia obligatio non valuit tāquàm facta per metum dictorum Gallorum, qui tenebāt eum incarceratum vt faceret taleam.¶ Fuit votatum per Conciliū quòd talis obligatio cum fideiussoribus non valuit per tex. in.l.metum.§.sed licet.ff.ꝙ met.causa. vbi promissio facta illi qui metum intulit, nō valet.¶ Hinc est ꝙ dicit Ioā.de

2 imo.in.l.qui à latronibus.ff.de test.† ꝙ quādo quis detinet in carcere priuato, non potest cōtrahere ad vtilitatem detinentis vel participis per.l.qui in carcerem.& per.d.§.sed licet. Sed si detineretur in carcere publico: & ipse carceratus est iniuste carceratus respectu ordinis omissi: & sic non ritè fuit carceratus, vt quia fortè erat verus debitor, non tamen erat casus in quo de iure

iure potuisset capi personaliter & carcerari: sed propter potentiam creditoris de facto fuit captus & carceratus in vinculis publicis. Et tunc dicendum est prout dictum est, quando detinetur in carcere priuato. Multò fortius idem dicendum est, si nec ritè nec rectè fuit detétus in carceribus publicis propter potentiam asserentis se creditorem secundùm Ioan. de imo. vbi. s. Idē tenet Bal. in. l. nā & seruus. in princ. ff. de neg. gest.
3 vbi dicit Angel. † quòd si quis esset captus à latrunculis, & eis promitteret pecuniam, iste promittés nec ciuiliter nec naturaliter est obligatus effectualiter, saluo nisi esset iustum bellū puta inter Ecclesiam & subditos, vel inter Imperatorem & subditos, & captus esset de rebellibus Ecclesię vel Imperatoris. patet ergo quòd contractus factus ad vtilitatem carcerantis cum iniustè carcero nō valet. vt not. in. d. l. qui in carcerem. & ibi Angel. Et sic non valet contractus principalis, minimè contractus accessorius, scilicet ipsius fideiussoris. Sed an fideiussor qui soluit ex isto cōtractu nullo, posset repetere à principali. quilibet prima facie diceret ꝙ non: quia obligatio illa non valuit. ¶ Tamen fuit dictū
4 quòd in contrarium est veritas: † quia licet fideiussor potuisset opponere quādo fuit conuentus vt solueret pro principali illam taleam, quòd illa obligatio non valet: tamen apud ipsos Gallos talis exceptio non fuisset admissa, ideò nō debet ei imputari si illam nō opposuit, & soluit. per id quòd dicit Ioan. de imo la. in. c. peruenit de fideius. & Alexā. de imo. in. ij. vol. consi. ccix. in. j. col. Et idé dicit in primo vol. consi. lvij. Et pro hoc facit gl. in. d. §. sed licet. in verbo, opere, quæ dicit quòd si habes bonum propter me equum est vt habeam pro te. Sed principalis qui fecit taleam fuit liberatus à carcere propter dictam fideiussoriam cautionem, & dictus fideiussor postea soluit, meritò æquum est vt ipse non sit in damno. Et hoc procederet quando dictus fideiussor coactè soluisset. Sed quid si spontè soluisset sine aliqua coactione, an possit repetere à
5 principali? † tunc recurrendum est ad materiam. l. creditor. ff. de sol. cùm concor. & ad votū quod sequitur in sequéti decisione. hæc causa non fuit sententiata: quia erant certæ coniecturæ contra dictum fideiussorem per quas coniecturabatur quòd ipse fideiussor fuit causa capturæ dicti principalis: & propter ea non tenebatur dictus principalis ad restituendum id quod apparet soluisse per no. in. d. l. metum. & tamen nō erāt legitime probatæ, sed in conscientia credebantur veræ. Fuit partibus persuasum per Concilium vt partes ipsam causam compromittant, & sic partes causam ipsam compromiserunt in arbitratores, qui postea concordauerūt dictas partes. hic dominus viceprotonotarius
6 quæsiuit. ¶ † Vtrum sacrum Concilium possit si sibi videbitur ex aliqua iusta causa compellere partes ad compromissum? Et fuit conclusum quod regulariter iudex non potest compellere partes ad compromissum, vt dicit gloss. & Barto. in. l. furti. §. qui iussu. ff. de his qui notan. infa. & idem credit Bald. in capitulo. j. §. si quis quinque solidos. de pace tenen. & idem tenet Bald. in lege ex stipulatione. Codice de senten. & interloc. omnium iudic. & Alexand. in lege æquissimum. ff. de vsufruct. Paul. de castro & Alexand. & Iason in l. quidam existimauerunt. ff. si cer. pet. & idé Alex. in. l. j. §. & post operis. ff. de ope. noui nūti. Sed hæc regula fallit nisi

forte

forte esset lis inter magnates, & esset ti-
9 mor ne veniret ad scãdalũ. † Et iõ turbaretũ quies publica. arg. l. cõgruit. ff. de offi. prę̃si. & in d. l. ęquissimũ. & in auẽ. de mã. princi. §. res. Itẽ fallit nisi lis diu durasset, & non fuit determinata p tex. xc. dist. c. placuit. & no. do. Ant. de but. in. c. j. de mutuis peti. quæ iura ad hoc alle. Lud. ro. in consil. cxxvj. inci. considerato ad quid. & Alex. in d. l. æquissimũ. Itẽ fallit nisi esset Papa vel rex qui habet liberã administrationẽ. vt in. c. cũ inter. de electio. facit ad hoc. c. cũ pridẽ. de pactis. firmat Alexã. in d. l. æquissimum. & Pau. de ca. & Alex. in. d. l. quidã æstimauerũt. & Alex. in. d. §. & post operis. & dicebat. d. An. de Alexã. viceprotonotarius q̃ etiã sacrum Conciliũ habuit hãc potestatem cõpellendi partes ad cõpromissum, prius mouẽdo & requirendo q̃ compromittatur si sacro Cõcilio videatur: q̃a sacrum Cõcilium repræsentat personã Regiã: tñ ipse nũquã vidit facere cõpulsionẽ penalẽ, & exigere pœnã, vel ipsas partes carcerando. tñ sicut possit Rex facere, ita dicebat posse facere sacrũ Cõciliũ, maximẽ facta relatione regi de causis quæ mouent sacrum Concilium. Itẽ posset esse causa iusta, si quæstio esset dubia, & nõ esset decisio in terminis, & essent rõnes pro & cõtra. vt dicit Pe. de anc. in cõsi. ccx. inci. inter cõtraria & varia consilia excellentissimorũ doctorum &c. ¶ Et ego vidi quando causa est multum dubia sacrum Cõcilium monet partes ad cõpromissum, & ad monitionem Concilij partes faciunt compromissum, & non permittunt se compelli.

Decisio. CL.

☞ De debitore moroso qui tenetur de casu fortuito propter non solutionẽ in loco & tempore.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Alphonsus timens aduentum Caroli octaui Neapolitanum regnum Ferdinando primogenito renunciat.*
2 *Neapolis per quadrimestre à Gallis possidetur.*
3 *Ferro viã aperit, qui per contraria transit.*
Periculum casus fortuiti euenens post morã an imputandum debitori. 10. 11. 31.
Casus fortuitus post moram cadens, an & quando liberet debitorem. 7.
Mora contrahitur in non reddendo rationem statuto tempore.
4 *Fur & morosus debitor æquiparantur.*
Debitor morosus tenetur si res pereat.
5 *Debitor morosus superueniente casu tenetur de casu, & quid si solum fuit in culpa.*
Differentia inter moram & culpam. 9.
6 *Mora quando trahat ad se periculum casus fortuiti. 32.*
7 *Periculũ interitus perueniens debitori intra tempus purgandi moram non liberat.*
8 *Debitor exactus in iniuriam creditoris an sibi imputandum quod soluerit, an vero creditori noceat iniuria. 12. 17. 25. 26.*
11 *Debitor tenetur offerre debitum creditori cõgruo loco & tempore, ne in se transferat periculum propter moras.*
Oblatio debiti congruo loco & tempore non facta habetur infecta.
12 *Debitor generis vel quãtitatis morosus iussu præsidis soluens tyranno, an liberetur, maximè si de facto cogitur. 14. 33.*
13 *Debitor morosus ex ictus à tyranno propter auri sacrã famẽ, qualiter liberetur. 15. 27.*
Tyrannus à tyranno differt.
16 *Metus sufficiens debitori tyranno soluenti qualis probari debeat, vt excusetur.*
18 *Debitor soluens alteri quã creditori propter simplex mandatum pœnale, an liberetur.*
19 *Debitoribus odio creditorum ex actis nõ imputandum.*

Iniuria

Iniuria facta debitori creditori quando non debeat nocere.

Limitatio ad regulam bona fides. ff. de regu. iuris. & hic amplè tractatur materia ad illam regulam.

20 *Debitor necesse habet parere magistratui.*

21 *Debitor spoliatus vel eiectus propterea non liberatur.*

Debitor creditori iniuriosus esse non debet.

22 *Soluens alteri quàm creditori metu statuti pœnalis, iusto metu videtur soluere. 37.*

23 *Debitor ab alio exactus bona fide debet esse munitus.*

24 *Mora debitoris cum culpa creditoris compẽsatur. 29.*

Iudicis iussus coactionem an operetur.

25 *Debitor morosus soluens inuito creditori creditoris sui, an liberetur.*

26 *Præceptum iniustum excusat.*

28 *Iussus superioris debitorem exigẽs ad quid consideretur.*

29 *Compensatio fit de dolo ad culpam.*

Morosus est culpabilis.

30 *Creditoris vltima culpa præponderat præcedenti culpæ debitoris.*

Dolus dolo truditur.

31 *Intellectus ad. l. si vehenda. ff. ad. l. rho. de iact.*

33 *Solitum excusat à mora.*

34 *Mora ex lapsu temporis quando non veniat imputanda.*

35 *Confessio non probat numerationem in tertij & creditoris præiudicium.*

36 *Differẽtia inter cõfessionẽ & numerationẽ.*

Confessioni vnius non statur in tertij præiudicium.

38 *Mora in quibus sine interpellatione non committatur.*

Exitus acta probat.

REx Alfonsus secũdus multos habebat debitores ex diuersis causis in diuersis summis. Et aliqui ex dictis debitoribus fuerunt condẽnati per Regiam camerã, aliqui non cõdẽnati, sed fuerũt similiter in mora soluendi, quia venit dies & non soluerũt, sed non fuerũt interpellati vt soluerent, aliq; fuerũt interpellati vt soluerẽt: 1 † venit Rex Carolus Francorũ, cũ magno exercitu. Et Rex Alfonsus perterritus renuntiauit regnũ filio primogenito, videlicet Regi Ferdinãdo secundo, & recessit à regno relicto ibi eius filio, qui se contulit in quandam ciuitatem fortissimã quæ dicit Iscla. & Rex Carolus cœpit Neapolim eum castro nouo & aliis fortalitijs: & per quatuor mẽses possedit Neapolim, & magnã partẽ regni: qui Rex Carolus suis hominibus fecit diuersa dona de debitoribus præfatorũ regũ de Aragonia. Qui debitores iussu officialium Regis Caroli fuerũt cõdemnati ad soluendũ virtute donationũ factarum diuersis francigenis per dictũ Regem Francorum, qui debitores aliqui soluerunt realiter virtute mandatorũ ipsorum officialium ipsis donatarijs. Aliqui verò se concordauerunt soluendo partem, & receperunt quietationẽ de toto. Aliqui ostendunt confessionẽ factam per dictos Gallos, qui confitentur se recepisse illud debitum totum. Post dictos quatuor menses, Rex Ferdinandus recuperauit Neapolim expulsis Gallis, & deinde totum regnum. procurator fiscalis Regis Ferdinandi prædicti citari fecit dictos debitores ad soluendum, ex quo dicit illos nõ esse liberatos, quia fuerunt omnes in mora soluendi. Illi ostendunt dictas quietationes & mandata prædicta. ¶ Quæritur, vtrum dicti debitores sint liberati, vel teneantur soluere? Multi doctores Conciliatij fuerunt requisiti à Regia

curia,vt in scriptis votarent, & inter alios fuit mihi hoc onus impartitum: ideò præsens votū patefeci.¶Ista quæstio multos tangit,& tractat de magno interesse.Ideò procedam per cōtraria:
5 †quia dicit Bald.in.l.petens.C.de pactis.ferro viam aperit,qui per cōtraria trāsit.ideo videtur ꝙ illi debitores soluētes Gallis post morā contractam non sunt liberati.¶Et pro hoc primo adducitur illa regula quæ dicit,qđ quando debitor est in mora,periculū casus fortuiti contingens post dictam morā spectat ipsi debitori.no.gl.Bar.& doc.in.l. quòd te.ff.si cer.peta.vbi si debitor generis in pecunia fuit in mora: periculū contingens spectat ad debitorem.vt in l.incendium.C.si cer.pet.insti.quibus modis re contra.ob.§.item is cui per Ioan.fab.Idem dicit Azo in summa.C. locati.& Sali.in.l.in iudicio.C.eo.probatur in.l.in ratione.§.incertæ.ff.ad.l. falci.& in.l.si ex legati causa.ff.de verbo.obliga.Ideo dicit Bart.in.ij.volu. consilio.ccxxviij.incipiente, alia vice. in fine.Quod post morā superueniens casus fortuitus non liberat debitorem. allegat.d.l.quòd te.Et subdit quòd ille qui debet reddere rationem,& reliqua restituere non reddendo rationem statuto tempore est in mora. Et periculū interitus etiam per casum fortuitū nocet debitori.
4 ¶†Item per hoc facit,fur & morosus debitor æquiparantur.vt in l.in re furtiua.in fin.ff.de condi.furti. & in.l.inter stipulantem.§.fi.ff.de ver. obli.Sed fur tenetur de omni casu contingenti,siue naturaliter,siue fortuito. vt in.l.penulti.ff.de vi & vi arma. ergo idem in debitore morosa. Nam dicit Specul.in titulo,de interrog.§.ij.versicu.verum.quod debitor morosus,tenetur si res pereat.vt in legibus ibi per eum allegatis: quia ratione more aliquid fit,quòd aliter nō fieret.dicit Speculator in tit.de petito.& possessio.§. j.versicu.sed nunquid potest simul agi. Et vbi periculum est propter morā,nō seruatur iuris regula,dicit idem Spe.in tit.de proba.§.j.ver.sed vbi vterq; vult testes.& in titu.de instru.edi.§.cōpendiosè.versicu.quid de cōsuetudine alicuius loci.Sed clarū erat,ꝙ illi debitores regis Alfonsi post morā videbāt periculū perditionis Regni,propter aduētum Regis Caroli,debuerunt ei soluere,vt euitarēt periculū quod postea incurrerūt:qa ille q est obligatus ad quātitatē,si casus cōtingit interitus quantitatis,debitor qui primo fuit in mora nō liberetur.vt in.d.l.incendium.& in d.§.incertè.tenent hoc Albe.de rosa.in l.qui fortuitis.C.de pign.actio.& Bar. in.l.si vt certo.§.sed interdum.ff.cōmodati.vbi si debitor fuit in mora,& postea superuenit casus,tenet de casu.Si autē fuit solū in culpa,& non in mora, distinguitur.aut illa culpa non est ordinata ad casum,& non tenetur de casu.l. nō omne.ff.de statu libero.l.si alius.§. est & alia.ff.qđ vi aut clā.Aut illa culpa fuit ordinata ad casum.Et tunc subdistinguit Bartol.ibi,omitto illam distinctionem referre,quia non est ad casum. Facit ergo Bartol. differentiam inter moram & culpam.Et in quibus differunt,patet etiam ex nota.per Ludouicum in.l.quod te.ff.si certum petatur. & no.in l.& in totum.ff.de impensis.& patet ex scriptis per Ioan.de imol.in.l. creditor.ff.de solutioni.& per Pau.de
6 cast.in.l.j.§.si rem.ff.depositi.¶†Item semper mora trahit ad se periculum, quādo sumus in actione personali,etiā si quantitas esset peritura penes creditorem,sicut penes debitorem, vt dicit Bar-

Bart.in.d.l.quòd te.in versu.iuxta hoc dubitatur. Et dicit, ego dico vobis hic solum puramveritatem. Et in.l.item si verberatum.§.si seruus.ff.de rei vend. Idem tenet, dum se remittit ad distinctionem suam in.d.l.quod te.¶ Ita etiã dicit expresse gloss.magistra.in.l.mora.ff.de vsuris. Et hoc etiam notatur in l.j.C.quod met⁹ causa.& in.l.si de possessione.C.vnde vi. Et accedat ad hoc gloss.nota.in.l.contractus.ff.de regulis iur.quæ dicit, quòd licet in contractibus debitor nõ teneatur de casu fortuito: vt in.d.l.contractus.& in.l.j.ff.commoda.tamen fallit nisi in mora debitoris intercesserit, tunc enim tenetur de casu superueniẽti per tex.in.l.si in asia.

7 §.fi.ff.depositi.† Et dicit gl.quòd hoc procedit sine distinctione, licet alij distinguant, aut res erat eodem modo peritura penes actorem vel non, vt ibi per eam.facit ad hoc.c.mora.de regulis iuris.in.vj.vbi mora sua debet esse sibi nociua.&dicit ibi Dynus quòd si debitor est in mora soluẽdi, erit sibi nociua quãtum ad rei interitum ex casu contingẽti.vt in dicta.l.si in asia.§.fi.& dicta.l. si ex legati causa.&.l.si seruum.ff.de verbo.obl.&.l.apud iulianum.§.ipsius quoq;.&.l.cum res.§.fina.ff.de lega.j. Et intantum hoc est verum, quòd si periculũ interitus perueniat debitori intrà tempus purgandi moram, non liberatur.vt dicit notanter Bart.per illum text.in.l.sancimus.C.de fideiuss. Idem volunt ibi Bald.& Ang. Idẽ dixit Bar. in.l.qui ob rem.ff.de cõditio.indebi.& Alexan.in.d.l.si ex legati causa. Et ad confirmationem prædictorum allego Angel.in.l.creditor.ff.de solutio.vbi di

8 cit ista verba formalia. † Si autem debitũ erat in genere:& solum in iniuriã creditoris debitor est exactus, tũc creditori iniuria nocet, & non debitori.l.si merces.§ culpæ ff.locati.l.si per imprudentiã.ff.de euic.fallit forte si debitor fuit in mora soluẽdi:qa illa mora præponderat.licet idem Ang.postea dicat, argu.tñ contra:quia non fuit ordinata ad illũ casum.vt in.l.si vehenda.§.idẽ iur.ff.ad legem rhodi.de iac. Sed si fuit exactus in iniuriam debitoris, sequitur debitorem:nisi creditor fuisset in mora recipiendi pecuniam, quam si recepisset non fuisset debitor exactus per.l. qui decem in prin.ff.de solutio. Et hoc sine dubio esset verũ, si mora fuisset ordinata ad casum.aliàs est dubium vt prædixi de debitore moroso. Et licet ipse Ange.loquatur per verbũ forte, & dubitatiuè, & dicat ꝙ vbi mora, non est ordinata ad casum &c. Tñ Ioã.de imo. ibi tenet opinionẽ Ange. Et illud quòd mora non fuit ordinata ad casum &c.

9 nõ tenet, quia.l.si vehenda.† non loquitur in mora sed in culpa. Et est maxima differentia inter moram & culpam, vt suprà dictum est. Et præcedente mora debitoris generis indistinctè, secũdùm glo.& doctores casus, non liberat debitorem.& cum Ioan.de imola in hoc casu concurrit dominus Vitalis de cambanis, qui fuit consiliarius Regis Renati in libro clausularum, in clausula de metu carceris.in.vj.colũ.char.cxiij.dicens, ꝙ si talis debitor fisco solués fuisset in mora soluẽdi, quia erat obligatus ad diem certã, vel quia fuit interpella-

10 tus, & non soluit, † tunc non liberatur debitor priuati per solutionẽ factã fisco: quia periculum est debitoris post moram, per.d.l.ꝙ te.&. d.l.si ob turpẽ, & non dicit plus.¶ In contrariam partẽ adducitur ad probandum, ꝙ isti debitores qui iussũ officialiũ Regis Francorũ donatarijs Regijs soluerunt, sunt li-

 berati

berati de iure, & non tenentur soluere Curiæ Regis Ferdinandi secundi. ¶Et primò autoritas Bar.in. d.l.creditor.ff.
11 de solutio. vbi dicit ista verba † ꝙ prima facie isti debitores sic soluētes, sunt liberati per dictam.l.creditor. quæ vult effectualiter, vt declarat Paul.de castro ibi:quòd ex quo debitor nō obtulit cōgruo loco, & tempore debitum creditori, periculum pertinet ad ipsum debitorem.qui tenetur in genere vel ad quantitatem. vt in dicta l.incendium. Aliàs si oblatio fuisset facta congruo loco, & tēpore, & creditor fuisset in mora, periculu est creditoris, vt in dicta.l. qui decem. Et sic propter oblationem, non factam congruo loco, & tēpore per ipsum debitorem, talis oblatio habetur pro nō facta: & sic videtur quòd debitor fuit in mora. Et tamen Bar.& Pau.de cast. respondent ad dictam.l creditor. quòd iden ille debitor, non est liberatus: quia in iniuriam debitoris fuit exactus. Sin autem fuisset debitor in mora, & iussu præsidis fuisset exactus, ob iniuriā creditoris:tunc periculum pertinet ad creditoré, quia culpa debitoris est exactus: vt in.l.si merces.§.culpæ.ff.locati secundùm Pau.de cast.ibi.& in dicta l. si creditor. Et ex hoc infero ꝙ Bart. in dicta
12 l.creditor. sentit † quòd quando debitor generis vel quantitatis est in mora, si soluit iussu præsidis tyranno est liberatus. Et subdit aut res publica habet bona illius creditoris obligata, & de hoc nihil ad casum nostrum. Aut bona creditoris erant publicata ex iusta causa: & similiter de hoc nihil ad casum nostrum. Aut bona nō erant publicata, vel erant publicata iniustè: & tunc si debitor est exactus, ad iniuriam debitoris, non est liberatus.vt in dicta.l. creditor. puta, quia fuit exacta pecunia vt pecunia debitoris: ideo eo etiam existēte nō morosō non est liberatus. Si verò est debitor exactus, ad iniuriam creditoris, puta propter suas inimicitias:tunc periculum est creditoris per dictum.§.culpæ.&.l.penultima.ff. soluto matri.vbi idem firmant scribētes.& Ioan.de imo. in.l.ij.§.item si in facto.ff. de verb.obligatio.& pro hoc est text.in.l.paulo callimaco.in fine.ff. de lega.iij.vbi debitor alterius fuit exactus à fisco ob iniuriam creditoris.& consecutus fuit liberationem, ex solutione facta fisco, iussu procuratoris Cæsaris. Et tamen secundùm veram intelligentiam Bartoli, ille debitor.quādo fuit exactus, iam fuit in mora, vt suprà dictum est. bene facit.l.liberto.§.lucius.ff.de annu.lega.& ita tenet post Barto.Pau.de cast.ibi.& Angel.in alia lectura quàm illa quàm suprà retu-
13 li. Si verò † tyrannus simpliciter exegisset debitorem, nec ob iniuriam debitoris, nec creditoris, sed exegit propter cupiditatem habendi pecuniam, distinguitur:aut erat debitor speciei, aut generis. Si generis, periculum est debitoris: & hic nō est casus noster: quia Rex Frācorum fuerat hostis & inimicus dictis Regibus de Aragonia: & sic ob inimicitiam, mandauerat exigi à suis officialibus, pecuniā debitam à debitoribus Regis Alfonsi & sui filij, vt est notorium: & sic Barto.in.d.l.creditor.qué omnes doctores sequuntur, tenet quod debitor exactus ob iniuriam creditoris, etiā quod fuisset in mora, est liberatus. Hāc sententiam firmat ipsemet Bartolus in tractatu de tyrannide.in.vij. quæstione, vbi dicit, quod si debitor Ciuitatis soluit tyranno qui nō potest inferre terrorem nec metum, nō est liberatus. per no.in.l.si vrbana.ff. de condit.indebiti.
14 & per Inno.in.c.nihil.de elect. † & de

isto

isto tyranno debet intelligi conclusio ista: quam firmat Lucas de penna in.l. j.versi.secũdo quæro,quid si prout fuit de facto coactus est debitor &c.vbi multa pro hoc allegat.C. vt nullus ex vicaneis,pro alienis vicaneorum debitis teneatur lib.xj.vbi tenet quod solues tali tyranno non est liberatus. Si autem tyrannus potest vim & metũ inferre, seu minacem seruorem ratione iurisditionis,quã exercet,licet de facto,quia erat subditus, & non valebat sibi resistere: & tunc soluẽdo ei vel alteri, eius iussu, est liberatus.allegat dicta.l. Paula Callinico.§.fi.& dicto.§. Lucius vbi est casus.& allegat istam rationem,videlicet. Nam ista violentia exactionis, quæ fit debitori,fit in iniuriã ciuitatis, cui ipse est debitor:ipsam enim ciuitatem tyrannizat:& ideo culpa ipsius creditoris videtur cõtingere.vt in dicto.§.culpæ. & dicta.l.pen.ff.sol.matri. Sed quãdo quãtitatis debitor culpa creditoris est exactus, debitor liberatur ope exceptionis
15 per.l.qui decem.in prin.ff. de sol.† Sed quãdo est debitor speciei, tũc minus est dubium: quia liberatur per solutionem factam tyranno ob iniuriam creditoris ipso iure.vt.ff.de pericu.& com.rei vendi.l.leges & se. cum si. ibi allegatis per Barto.Similem distinctionem facit tex. Aut vis infertur ab eo, qui habet iurisditionem,aut nõ.ff.si quis cau.l.ij.in fi. Et subdit ipse Bartol.Sed forsan posset dici, quòd si talis tyrãnus esset talis cõditionis,à quo sine magna difficultate, solutum posset repeti, tunc debitori ei soluenti non daretur exceptio,vt in dicta.l.ij. in fi.secus si non esset facilis repetitio.vt in.l. fin.ff.de eo per quem factum est &c. Et subdit postea Bartolus dicens, ego puto, quòd hæc diffinitio habet locum, quãdo alicui infertur vio-

lentia in iniuriam debitoris,secus in iniuriam creditoris,per supradicta. Et dicit plus Bartolus ibi,quod ad inducendum metum ipsi debitori soluenti tyrã-
16 no sufficit,† si probetur, quòd tyrãnus legem fecerit,vel præconium, quod quilibet debitor talis debeat sibi soluere. idem si speciale mandatum fecerit, qui enim propter dictum præconiu, vel mãdatum soluit tyranno, iustè timuit, & hoc sufficit ad eius excusationem. text. est egregius in.l. nouissimè.ff.quòd falso tuto.ac.hoc firmat etiam Lucas in dicta.l.j.in.j.quæstio.ver.quid si debitor. C.vt nullus ex vicaneis.lib.xj. vbi allegat multa iura.& dicta.l. Paula Callinico.ff.de leg.tertio.& pro hoc facit ratio liberationis vt Dy.dicit in dicta.l.creditor.& Cyn.& Bald.& Alberi.de rosat. in.l.ij.C.quòd metus cau.& hoc firmat Ioan.Cal.in capi.significauit, de censibus vbi dicit ista verba,videlicet in quæstione prępolita fuit accepta pecunia in iniuriam creditoris, ergo non debet nocere debitori. vt in dicta.l. si merces.§. culpæ. & dicta.l. penulti.ff. solu.matri. Et ista procedunt quando bona credito-
17 ris non sunt confiscata. † quia si essent confiscata non est dubium quòd bene soluissent debitores per.l. bonorum.ff. de verb.signi.ex quo tunc fiscus est loco hæredis.vt in.l. si fideiussor.ff. de solu. Patet ergo ex prædictis quòd in quæstione præposita,debet ponderari in cuius iniuriam factum fuit debitori mandatum,vt soluat alteri quàm creditori vt si in iniuriam creditoris, si soluit est liberatus,si in iniuriam debitoris,nõ est liberatus.vt dicta.l creditor.Si non apparet vtrum sit exactus in iniuriam creditoris vel debitoris,quia simpliciter factum est mandatum debitori pen.ile qe
18 soluat:† tunc soluẽdo alteri quàm creditori

 ditori

ditori est liberatus, secundùm Barto. & alios vt, s. retuli. ¶ Sed aduertendum est, quòd Speculator & post eum Ioan. an. in addi. Specu. in titu. de obliga. & solutio. §. nunc aliqua, tangunt istam quæstionem. Et arguunt ad partes, & referũt disputationem Alberti Galeoti, qui dicit debitorem soluentem iussu curiæ exceptione tueri, sed nõ determinat. tamen dicit quòd Marti. de Fano dixit ꝙ si fuit iusta causa iubẽdi debitori, si ipse soluit est liberatus. secus si non fuit iusta causa iubendi. Et quoniã Ioan. and. non ad plenũ refert dictos doctores antiquos quos ego non habeo. Propterea volui videre Albericũ de rosa. in libro statutorum in prima parte, quæstione. cxiij. ꝙ refert dictos doctores antiquos, & vltra eos Albertum papiẽsem & Guidonẽ de suza. in secundo folio suarũ disputationũ. & ibi refert argumenta pro & contra. Et posteà refert quandam distinctionem quæ non comprehendit casum, de quo loquimur: ideo ea non re-
19 fero: † tamen ipse dicit, ꝙ si debitores odio creditorũ sunt exacti, nõ est imputandum ipsis debitoribus per. d. §. culpæ. & illud quòd dicitur, ꝙ iniuria facta debitori, non debet nocere creditori. vt in. l. si per imprudentiã. ff. de euictio. procedit nisi iniuria odio creditoris facta sit. ¶ Itẽ illud ꝙ dicitur, ꝙ solutio facta per debitorem alteri, quã creditori, nõ liberat debitorẽ, procedit quando debitor spõte soluit, secus si coactè: tunc bona fides, nõ patitur, ꝙ semel iterũ exigatur. l. bona fides. ff. de reg. iur. c. bona fides. eo. tit. li. vj. quia magistratus habet potestatẽ etiã ius iniquũ statuen-
20 di. vt patet in. l. j. ff. ꝙ quisq; iuris. † Et ipse debitor necesse habet parere magistratui. vt in auten. vt omnes obe. iudi. prouin. & in. l. j. ff. de iu. & iur. Et in hoc iudicio meo consistit quasi tota decisio huius quæstionis: prout etiã aperto ore cõcludit Bal. in. d. l. nouissimè. ff. ꝙ falso tuto. auc. per illum tex. ibi, quid si compulsus &c. Et per tex. in. l. nã & seruus. §. j. ff. de neg. gest. & dicit Bald. ibi in. l. nouissimè. quòd tales debitores, sic soluentes liberantur ope exceptionis doli. Quia non debent soluentes damnũ pati, ex eo quòd solutio fit propter odium creditoris expulsi: vt. d. l. nam & seruus. §. j. ¶ Nec obstat, quòd dicit Bald. in. l. si te bonis. C. de iure delibe. quòd si expulsus vel spoliatus est debitor, non est propterea liberatus à suis creditoribus:
21 † quia licet debitor ab alio patiatur iniuriam, nõn tamen ipse debet esse iniuriosus suo creditori. vt in glos. secũdùm Bald. ibi. nam ad hoc respondetur: quia vt dicit Pau. de ca. ibi, ista coactio & spoliatio fit in odium expulsi: ideò non debet creditori nocere per dictũ. §. culpæ. ¶ Accedat ad hoc id ꝙ dicit ipse Bald. in. l. falsus. vlti. col. C. de fur. vbi dicit ꝙ si debitor est compulsus per viam facti ad soluendum alteri quàm creditori, & ipse debitor adhibuit omnem diligentiam suam, quam potuit, ne solueret, tamen contra superioris imperium resistere non potuit: tunc debitor est excusatus, etiam si debitor sit generis. Secus dicendum est, in priuato extorquente solutionem. vt in. d. l. qui hominem: quia tunc in priuato compellente, sunt remedia. Et dicit ibi Bald. quod si debitor sine compulsione solueret alteri quã cre-
22 ditori, nõ est liberatus. Item dicit, † ꝙ ille qui soluit alteri quàm creditori metu statuti pœnalis, videtur soluere iusto metu. allegat Barto. in dicta. l. creditor. Item dicit ibi, quòd si debitor suscepisset in se periculum, casus fortuiti, iussu superioris soluendo priuato esset liberatus:

ratus: quia non intelligitur de isto casu fortuito extraordinario, procedente facto odio & inimicitia ipsius creditoris. argu. l. fistulas. §. frumenta. ff. de contrahen. emptione. Et hoc verùm secũdùm Barto. in. l. ij. §. quæsitum. ff. si quis cautio. quãdo prius non tenebatur de casu fortuito. Sed si primo tenebatur de casu fortuito, vt in debitore moroso, tunc si promittit in se suscipere casum fortuitum: tũc operatur, quia & prius tenebitur de casu contingente, absq; culpa alterius partis, & nũc per dictam promissionẽ tenebitur etiã si contingat culpa alterius partis, dummodo dolus absit. l. qui officij. §. fi. ff. de cõtrahen. emp. quæ quidẽ promissio nõ est in præsenti quæ

23 stione de qua quæritur. ¶ † Et finaliter concludit Bald. in dicta. l. falsus. quod debitor quando exigit ab alio debet habere bonam fidẽ, vt legalitatẽ obseruet. & sic si dolum velatum adhibet, in hoc non liberatur à creditore. Item dicit, ꝙ ipse debitor, qui cõpellitur iussu magistratus alteri soluere, non tenetur prius subire, carceres, vel cruciatum. Sed agat quicquid honestè licet, vt non soluat salute sua salua. l. nepos proculo. ff. de verbo. signi. l. ea demum. ff. de opc. lib. Et hæc omnia iudex debet cõsiderare, æquo suæ mentis oculo, & sic nõ solam morã debitoris, quãdo est exactus debitor ob iniuriam creditoris, prout erat Rex Alfonsus & eius filius, qui erant hostes & inimici Regis Caroli Francorũ. sed cõsideret iussum magistratus dicti Regis, factum suis debitoribus, qui

24 non poterant resistere, † & ponderet moram debitorum, ex vna parte & exactionem in iniuriam creditoris immitti Regis Francorũ, quæ culpa creditoris compensatur, cum mora debitoris. ¶ Ad confirmationẽ prædictorũ, allegatur ad hoc id ꝙ voluit Pau. de ca. in. l. ij. §. con sensisse. ff. de iudi. vbi dicit, ꝙ non dicitur coactus facere ille, cui iudex iubet, nisi ipse resistat iubẽti, & dicat se nõ teneri hoc facere. Et dicit hoc facere, ad quæstionẽ debitoris exacti, per officialẽ tyrãni, vt debeat resistere tyranno, iussum facieti. Et tũc ei soluẽdo liberatur, aliàs si nõ resistit, & spõte soluit, nõ liberatur. ¶ Facit ad hoc, ꝙ dicit Pet. de ancha. in. c. fundamẽta. in fi. de elect. li. vj.

25 vbi dicit ista verba formalia: † certè, quia ista exactio contingit propter odiũ creditorum expulsorũ, debitores coacti soluere liberãtur per. l. Paula Callinico. in fi. ff. de leg. iij. alleg. etiã Bart. in. d. l. creditor. & Bald. in. d. l. nouissimè: & nõ dicit plus. Idẽ firmat ipse Pet. de ancha. in. c. ad apostolicæ. in. xv. not. de re iudi. lib. vj. vbi dicit quod si debitores sunt expulsi, à tyranno, qui fortè occupauit regimen ciuitatis, soluendo debita ipsi tyranno, liberantur per talem solutionẽ à veris creditoribus, & hoc dixit dixisse plenius, in capi. j. quod metus causa. Et pro hac decisione facit, quòd si debitor fuit in mora soluẽdi creditori, deinde soluit creditore inuito: creditor creditoris sui liberatur, quia soluit iure permittente. vt in. l. si liber homo. ff. de nego. gest. &. l. soluendo. &. l. cum pecuniam. cod. titu. ff. de pigno. actio. l. solutum. §. solutam. not. Hostien. & Abb. in c. eam te. de iureiuran. Sed si possidens

26 iurisditionem de facto, † facit iussum, vt debitor soluat alteri, quàm creditori ob iniuriam creditoris, iste iussus tantũ valet, quantum permissio legis, quando debitor soluit creditori creditoris. Et est sciendum quod Ioan. de imol. in capi. ex literis. in fine. de pigno. firmat eandem opinionem Bartol. in dicta. l. creditor. prout suprà retuli. Et ad prædicta

q iiij acce-

accedat id quòd dicit Barto.in.l.si mulier.ff.rerum amo.vbi parens præceptis Malchionis iniustè,non tenebitur:quia excusatur propter dictum præceptum iniustum.Et ita dicit fuisse determinatum in.l.nec minorem.ff.quod metus causa.l.prohibere.§.penulti.ff.quod vi aut clam.Idem dixit Alexand.de imo. in.j.volumi.consil.lvij.incipiente,quoniã in quæstione prępolita.circa finem. vbi allegauit ad hoc etiam Barto.in tra
27 ctatu de tyrãnide.† vbi dicit quòd qui soluit tyranno,ex suo præcepto est liberatus,à suo creditore.per tex.in.d.l.nouissime iussus iudicis excusat.vt ibi.& in.l.si quis id quod.§.dolus.ff.de iurisdi.om.iudi.l.quãquã.in principio.ff.de aqua plu.arc.not.Ange.in.l.si superatus.ff.de pignoribus.& in.l.in rẽ actio.§.tignum alienum.ff.de rei vẽdica.hoc etiam firmauit Paulus de cast.in consi. cclxxvj.incipien.visis his quæ superius narrantur.versicu.super tertio passu dico &c.vbi concludit quòd iussus superioris consideratur ad effectum vt debitor sit liberatus à creditore.¶ Secundò consideratur,quòd ad iniuriam creditoris sit exactus.¶ Tertiò consideratur,
28 †quòd vere & realiter soluit,ita quòd non sufficit probare solutionem per cõfessionem illius cui factum fuit donum per Regem Carolum:quia talis confessio non nocet vero creditori,per multa iura quæ allegat ibi Pau.de castr.quæ omitto causa breuitatis.Si vellem tenere istã partem in decidendo,possem respondere iuribus in contrarium allegatis,ꝙ omnia illa iura procedunt,quando casus superueniens,post moram debitoris,venit sine culpa creditoris.Sed si casus superueniens,veniat ex culpa creditoris,puta propter inimicitiã creditoris,tunc compensatur mora debi-
29 ris,cũ culpa creditoris:† quia de dolo ad culpam fit compensatio.l.si ambo.& ibi Pau.de cast.ff.de compensa.& culpa id est mora debitoris:quia qui est in mora,est in culpa.ff.loca.l.videamus in glo.in verbo,nomine.in fin.& not.Azo in summa. C.ad.l.aquil.compensatur cum culpa creditoris,ꝓpter eius inimicitias:vt.d.l.si ambo.&.l.si planè.ff.pro socio.& habetur in.l.semel mora.ff.solu.matrimo.& in.c.ad decorẽ.de instit. Ioan.andr.in regula frustra.in.vj.sicut aliàs dicimus,ꝙ mora debitoris cõpẽsantur cũ mora creditoris.vt dicit Bar.
30 in.l.item illa.ff.de cõstitu.pecu.† Imò vltima culpa creditoris ꝑponderat ꝑcedenti culpe debitoris.Sicut vltima mora nocet.l.si seruũ.§.sequitur.ff.de verbo.obliga.ff.de acti.emp.l.si per emptorem.c.veniens.de decimis.sicut dolus cum dolo compensatur.d.l.si ambo.& l.si duo.de compensatio.l.si mulier.ff. solu.matri.& paria delicta mutua compensatione tolluntur.l.viro atq; vxore. eo.titu.¶ Pro solutione & decisione huius dubitationis.Ego fui in voto,quòd ista exactio facta iussu officialium Regis Caroli,non potest dici,quòd sit facta ob culpam Regis Alfonsi & Regis Ferdinãdi secundi eius filij,ex quo isti Reges nullam inimicitiam causatum ex eorũm facto habuerunt cum dicto rege Francorum,vt est notoriũ.& ideo iste casus exactionis potius ascribi debet casui fortuito.¶ Et ex hoc sequi-
31 tur ista conclusio,† quòd illi debitores dictorum Regũ de Aragonis,q fuerũt in mora soluendi dictis Regibus,pecuniã debitã in genere,& iussũ Regis Caroli & suorũ officialiũ soluerũt ipsis donatarijs,ꝙ non sunt liberati,& tenetur soluere dictis Regibus veris creditoribus:qa mora eorum eis debet nocere &

non

non creditori.vt firmat Ioan.de imo.in dicta.l.creditor. ¶ Nec obstat quòd mora debitoris non fuit ordinata ad istum casum superuenientem.per.l.si vehenda.ff.ad legem rho.de iac.prout dicebat Ange.in.l.creditor,quia dicit Ioã. de imo.in.d.l.creditor.quòd non est verum,quòd.l.si vehenda loquat̃ in mora sed in culpa. Et ideò,debitor qui fuit in mora,si alteri soluit quã creditori,etiã iussu superioris tenet̃ soluere vero creditori. Et ideò dicebat Barto.in.l.si vt
32 certo.§.sed interdum.ff.commo.† ꝙ si mora precedit casum fortuitũ,ille qui fuit in mora,tenetur de casu fortuito. vt in.l.si ex legati causa.ff.de verborũ obligatio.& in.d.l.quòd te.cũm simi.§. allegatis. Et in hanc sententiam fuerũt certi Domini cõsulentes. ¶ Secunda cõclusio sit ista, quòd illi debitores qui non fuerunt in mora soluendi dictis creditoribus,sed iussi fuerunt ab officialibus regis Franciæ, quòd soluant illis Gallis virtute largitatis Regis,& ipsi fecerunt quicquid eis fuit possibile,vt nõ soluerent,& realiter eis soluerunt propter iussum penale,& isti sunt liberati per omnia illa iura allegata ꝙ iussus excusat:vt suprà ostensum fuit. ¶ Tertia cõclusio sit ista.quòd si debitor fuit in mora,sed erat infrà tempus purgandi moram,& infrà illud tempus sit exactus ab illis Gallis iussu magistratus: tunc soluendo Gallis habetur,ac si non esset in mora:& sic erit liberatus.& hoc per.l.fanci.C.de fideiuf.ꝙ per id quòd voluit Barto.in.l.qui ob rem.ff.de condi.indebi. ¶ † Quarta conclusio sit ista.quòd debitor qui soluit Gallis illã pecuniam debitam Regibus de Aragonia virtute iussus magistratus qbus nõ potuit resistere, & pecunia illa debita post diem solutionis faciendæ erat soli tum,quòd ipsi debitores penes se retinebant pro expensis occurrentibus in administratione officij nomine Regio,si ipsam pecuniam Gallis soluerunt sunt liberati,etiam ꝙ fuerunt in mora:quia illud solutum excusat eos à mora:argu. ff.de peti.hære.l.sed si lege.§.quod autem & .ff.de acquiren.hære.l.cum quidam.&.ff.ad.l.Aquiliã.l.qui foueas.& ff.de vsu.l.qui semisses.§.quæsitum.& ff.de iure do.l.ita sunt. Et pro hoc allego optimũ cõsiliũ Ang.cccxj.incip.put
34 patet ex themate in.ij.col.vbi dicit † ꝙ non potest mora imputari ex decursu temporis,nec potest ascribi culpæ si ex more & cõsuetudine debitoris post dié expectatur per aliquod tẽpus.allegat.l. vniuersorũ.ff.de pign.actio.& alia iura & rationes de qbus ibi per eũ. ¶ Quinta conclusio sit ista,quòd illi debitores qui solutioné probãt per confessionem Gallorũ publicã vel priuatã,ita ꝙ non probãt veram numerationem pecuniæ eis factam,non sunt liberati,sed debent soluere veris creditoribus quãtũcunq; ostenderint dictũ iussum.vt dicit Pau.
35 in allegato cõsi.cclxxxvj.† qa per confessioné nõ ꝓbatur vera numeratio,maximè in præiudiciũ creditoris & tertij. vt no.per gl.in.l.si ex pcio.C.si cer.pet. & in.l si ex cautiõe.C.de non nu.pecu, Et no.in.c.si cautio.de fi.instru.& Bar. & docto.in.l.si ita stipulatus fuero.§. Chyrisogonus.de ver.obli.cũ concor.& ideo glo.in.l.duobus.§.à fideiussore.ff. de iureiu.voluit,ꝙ si fideiussor ꝓbat ꝑ cõfessioné creditoris,ꝙ ipse soluit debitũ,ex illa cõfessione nõ põt agere ad repetendũ cõtra debitoré. Et illã gl.secutus fuit ibi Bar.& in.l.& ꝑ iusiurãdũ.§. añpen.in fi.ff.de accep.& in.l.cũ fili'.in fi.prin.ff.de ver.ob.& in.l.reos.de duo, reis.in.v.q.& Lud.secutus fuit illã glo. in.l.

in.l.prædia.ff.de acquiren. possessio.licet contrarium teneat Sali.ibi,& Pau. de castr.& Alexand. ibi,& in consilio xxv.in.ij.volumi.& in.iij.volumi.consil.xc.& licet illa glo.communiter non teneatur:& multi doctores contra eam
36 consuluerunt.† Hoc solum induxi ad ostendendum differentiam inter confessionem & numerationem,& non vt illam glo.sequar:quia non expedit nūc illam glo.examinare.Sed bene ad hoc facit illud quod dicit Pau.in dicto consilio,quod confessioni vnius non statur in pīudiciū tertij.p multa iura ibi si p eū allegata & p Alex.in.v.vo.cōsi.xlvj. in,j.colum.& per Fran.de are.in consil. xxj.¶ Sexta conclusio quòd illi debitores qui se concordauerunt & nō ostendunt veram solutionem in totum, vel in partem,non sunt liberati: vt dixi in præcedenti conclusione:qa debitor tractat de lucro,& creditor de dāno.vt dicit Pau.in dicto consilio quod secutum fuit per me & alios in ista materia.¶ Su
37 peruenit aliud dubium.† Quidam barones regni quando venit Rex Carolus Neapolim,repti sunt carcerati ordinatione dictorum Regum de Aragonia,& fiscus dictorum Regū exegit debitores ipsorum baronū.Demū illi barones liberātur à carceribus,& conueniri faciunt illos debitores coram officialibus Regis Frāciæ.Illi ostendunt soluisse fisco,& ostenderunt iussum pœnale.Barones replicant quod isti iniustè fuerunt carcerati.Nec contra eos lata fuit sentētia de prætensis culpis,& ideò male soluerunt & tenentur iterum eis veris creditoribus soluere, maximè qa fuerūt in mora soluēdi ipsis baronibus. Fuit per me responsum,quod illi debitores qui fuerunt in mora soluendi dictis creditoribus,& post moram soluerunt Regiæ curiæ quod ille iussus nō liberat eos,per ea quæ supradicta sunt in.j.conclusione.sed si possent moram purgare:puta quia essent debitores instrumentarij,& iuxta ritum magnæ curiæ possent quando fuissent citati com parere cum pecunia,& purgare morā: tunc iussus pœnalis dictorum Regum & solutio eis facta liberat eos. Idem si essent debitores,& non erat dies & pœna,& non fuerunt interpellati à baronibus vt eis soluerent:tunc quia non sunt in mora soluētes p iussum pœnale sunt
38 liberati,† quia in istis sine interpellatione non committitur mora:vt habetur in.l.magnam.C.de contrahen.& cō mitten. stipula.not. Barto. in.l. fina.ff. quorum lega.& gloss.in capitu.cupientes.§.si verò.de elect.lib.vj.& gl.in cle. quia contingit.in verbo,annis singulis. de relig.do.& Bal.in.c.j.an ille qui interfecit.& Iaco.de bel.in.c.j.hic finit.l. Corradi.exitus rei approbauit istas cōclusiones.

Decisio.CLI.

De baptismo paruulorū iudæorum,& de eorū educatione.

Summarium.

1 *Iudæorum filij inuitis parentibus an possint baptizari.4.7.*
2 *Militem voluntarium Christus elegit.*
Iudæis nulla iniuria inferenda.
Dominus temporalis non habet potestatem super animam subditi.
3 *Seruus liber est quò ad sacramenta.*
4 *Filij iudæorum non sunt in parentum potestate.nume.9.*
5 *Baptismus paruulorum iudæorum quid requirat.*
Baptizādis paruulis fides offerentiū sufficit.
6 *Fides parentum vel offerentium paruulos baptizatos obligat ad fidem.*

Baptizatus

7 *Baptizatus paruulus iudæus an tradendus parentibus vel educandus cum Christianis.*10.

8 *Baptizatus iudæus paruulus ad fidem seruandam est cogendus.*

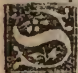
9 *Baptismi character in fide parentis spiritualis imprimitur in infante.*

10 *Pueri iudæorum baptizati apud Christianos alendi.*

11 *Baptizatus infans factus postea pubes non potest baptismo contradicere.*13.*nec renunciare characteri sed effectui tantum.*

Differentia inter voluntatem requisitam in baptismo, & voluntatem requisitam in matrimonio.

Baptizatus iudæus reuersus ad iudaismum vt hæreticus puniendus.

Erenissimus rex Federicus voluit intelligere vtrum Rex Portugalliæ potuit de iure compellere consanguineos vnius infantis filij Ioseph hebræi absente ipso Ioseph patre vt baptizare faciant à sacerdote ipsum infantem.¶ Item vtrum imprimatur character in anima ipsi⁹ infantis ex dicto baptismo ei dato per sacerdotem sine consensu parentum, vel pater possit ipsum filium suum trahere in domo
1 sua ad iudaismum.¶ † Et fuit per me & alios doctores dictum & rescriptum quò ad primum dubium, quòd gl. Ioã. theoro. in capitu. iudæorũ. xxviij. quęstio. j. expresse tenet, quòd paruuli iudæorum non possunt eripi à parentibus eorum & baptizari: quia si possent eripi in pcessu temporis nullus esset iudæus in mundo, & sic nõ posset adimpleri illa prophetia Esai. x. & Roma. ix. capitu. quod reliquiæ Israel saluæ fient. hanc glo. sequitur Cardina. Florenti. & Marianus in cap. sicut. de iudęis.¶ Istã opinio. tenet. s. Thomas de aquino. ij. ij. q. x. articulo vlti.¶ Idem firmat Richardus in. iiij. sententia. distin. vj.¶ Idé firmat do. Abb. sicu. in. d. c. sicut. Idem firmat Calderi. in cõsi. iij. in tit. de iudæis. quia nullus ad fidem est cogendus. vt di
2 cit tex. in. d. c. sicut. † & q̃a volũtarium militē Xp̃s elegit. xv. q. j. c. nõ est. & q̃a iura cõmunia volunt ꝙ nulla iniuria & nulla violentia debeat fieri iudęis. vt in l. Xp̃ian⁹. C. de sacrileg. paga. & in. c. si iudæos. de iudęis. Et q̃a dñs tp̃alis hui⁹ mundi licet habeat potestatẽ sup psonã subditi vel serui, nõ habet potestatem sup animã. vt dicit Arch. vij. q. j. c. si qs. inde dicit Car. in. c. de vxore. in fi. prin.
3 de sepultu. † ꝙ quò ad sacraméta seruus liber est. de cõiugio seruo. c. j. hanc sententiã firmãt etiã Card. Flo. in cle. j. in fi. de iudæis. & Ioã. de ana. in. d. c. sicut. & Ioã. de ligna. q dicit ꝙ cõmuniter approbatur illa gl. Io. theoto. Et idẽ Alex. de imo. in. l. ij. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. Et illã gl. sequit Canonista noster Neapolitanus Stephan⁹ de Caieta in suo sacramentali in sacramento baptismi. quõ. xlij. in fin. Et idem dicit ꝙ tenet Laudinus in sacrameto de baptismo penul. colũ. & frater Ange. de claua sio in summa sua. in verbo, baptismus. §. ij. & Cardinalis Alexandrinus. xlv. distinc. capitu. qui sincera. Et Petr. de palude in. iiij. sententiarum. distinc. iiij. idem in summa Pisanella in verbo, iudæus. iij. & in summa confessorũ ibi alle
4 lega.¶ † Sed contrariam partẽ, scilicet ꝙ Rex Portugalliæ potuit compellere consanguineos huius infantis, & ipsum infantem ad baptismũ etiã sine cõsensu parentũ. hoc voluit Arch. in. d. c. qui sincera. per rationem, quia iudæi sunt serui Regis, & nõ habent filios in potestate: nam potest ipsos vendere, & fortius ad baptismum ducere. Ista ratio Archi. non est

non est vera: quia veritas est φ filij iudæorū nō sunt in potestate parētu: vt firmat Alex.in.d.l.ij.&.in.ij.vo.consil. lxxj.& clarius Io.de ana.in.c.si iudęos. de iudęis.& idē firmat Cardi.Alexādrinus in.d.c.q syncera.& hāc partē tenet Scotus in.iiij.sen.distin.iiij.que refert Ioan.de lig.in.c.vt si iudæos.eod.titu. dicens φ opinio Scoti possēt de rigore iuris defendi.hāc opi.tenet beatus Anto.Archi.Floren.in.iij.parte suæ summæ.titu.xiiij.c.xiij.char.cxcj.qui dicit
5 † φ quādo baptizātur paruuli iudæorū sufficit oblatio parētū spiritualiu.qa sicut in fide parentu carnaliū paruuli baptizati recipiunt characterē.n cū offerūtur à parentibus.vt in.c.maiores.de baptis.ita quādo offeruntur a parentibus spiritualibus. Et si diceret dicit ipse φ illa oblatio parentū spiritualiū intelligitur si volūtate parētū carnalium fiat dicta oblatio dicit beatus Antoninus φ ista gl.nō reperitur in iure.& probatur hoc in.c.paruuli.de consecra.distin.iiij. vbi dicitur indistinctè quòd paruulis sufficit fides offerētium,nulla facta mētione de fide parentum,& hoc est maximū in ista materia.& firmat hoc Pet.
6 de Ancha.in consi.cxcvj.† vt fides parentum vel alterius offerentis obliget pueros ad fidem.text.est in.c.illud.de consecra.distin.iiij.& in.c.paruuli.hāc opi.sequi videtur Io.and.in præallega. capi.sicut.de iudæis.& domi.de sancto Gemi.in dicto capi.qui syncera.& quidam magister Theologus in libro quē nominauit firmamentū fidei.qui tenet φ ex causa Rex sicut potest filios iudæorum parentibus inuitis eos nutriri facere,& instrui ad bellandum:ita potest ipsos infantes recipere vt baptizentur: quia legislatores possunt ordinare ad salutem vniuscuiusq; subditi velit nolit.¶ Nec obstat illa prophetia Esaię. quia potest intelligi de fidelibus, vel potest intelligi de aliquibus iudæis qui sunt in aliqua insula, quia tunc salui erunt.& per ista patet generalis respōsio ad fundamenta doctorum tenen-
7 tium contrariam partem.† Sed posito propter authoritatem tantorum patrū quòd paruuli iudæorum inuitis parentibus nō possint baptizari:vt tenet beatus Thomas de aqui.per tres rationes quas refert & sequitur beatus Antoninus in secunda parte summæ.titu.xij. capi.ij.§.pueri iudæorum.¶ Quæro & nunc transeo ad secundam quæstionē. ¶ Quid si iudæus paruulus baptizatus sit ordinatione Regia inuitis parētibus carnalibus sub oblatione alicuius christiani si talis baptizatus recipiat characterem baptismi,vel tradedus sit parentibus iudæis.dicit beatus Thomas de aqui.in loco præallega.quòd paruuli baptizati inuitis parentibus sunt verè
8 baptizati,† & cogendi sunt ad fidem seruandam.Sed Petr.de palude in loco vbi suprà,videtur dicere quòd talis non sit obligatus:& idē videt tenere Cardina.sancti Sixti post argumenta pro & contra.in.d.ca.qui syncera.Et idem Cardi.alexan.ibi,scilicet quòd non recipiat characterem.Quę opi.sit tenenda?dico prout dicit beatus Antoninus in tertia ptæ summæ.char.cxcj.φ licet iste paruulus filius iudæi nō debeat baptizari inuitis parētibus carnalibus,tamen si baptizetur,tenet baptismus.Idē tenet summa Pisanella in verbo,iudęus & sic tenet opi.beati Thomæ scilicet φ talis baptizatus recipiat characterem. ¶ Nec obstat φ parentes huius paruuli non consentiunt in baptismo paruuli: quia sufficit quòd in fide patrinorum, vel alicuius Christiani sit oblatus in baptismo.

ptismo.de consecra.distinct.iij. c. illud perscrutari.&.c.hi qui.& de consecra. distin.iij.c.paruuli.&.c.constat.vt dicit dominus Stepha.de Gaieta in dicto sacramentali de baptismo. in quæstione
9 xxxviij.&.q.xlj.† nec paterna potestas iudæorū est in cōsideratione: tum quia iudæi non habēt filios in potestate tum quia quò ad animam non est potestas temporalis vt suprà dictum est. Nam in isto baptismo huius pueri omnia requisita ad baptismum interuenerūt,videlicet materia & forma,& intentio seu voluntas sacerdotis baptizantis,& voluntas parentis spiritualis offerentis eū in baptismo:& sic in fide parētis spiritualis recipit characterē baptismi ipse infans qui nō habet nec nolle nec velle: vt dicit beatus Antonin⁹ in.d.§.pueri iudęorū.& postquàm sic est baptizatus debet cogi ad ea quæ sunt fidei.vt in.c. iudęorum.xxviij.q.j.&.c. de iudęis.& c.sicut videmus.Et dicit Ioā.de ana.in d.ca.sicut.referendo dictum consilium
10 Cald.† ꝙ si de facto sunt baptizati ipsi paruuli iudæorum sunt alendi cū christianis,& non cùm parentibus iudæis per textum in capi.j.de conuer.infidelium.& sic videtur inferre quòd recipit characterē. Eò maximè ꝙ ille puer filius Ioseph non posset dicere quòd violenter fuit baptizatus:quia erat infans qui nō habet nec velle nec nolle.& quā do fuisset maior infante non interuenit violentia præcisa,quæ est quando ligatus manibus & pedibus deductus fuisset ad baptisma:tunc nō reciperet characterem:aliàs cōpulsus per vim cōditionatam recipit characterem vt cōclu-
11 ditur in.d.c.maiores ꝑ scribentes.† vnde baptizatus in infantili ætate sub fide parentis carnalis vel spiritualis postquàm venit ad pubertatem non potest contradicere vt in.c.quanto.de diuor. & de conse.distinct.iiij.c.quæris. & .c. paruuli.& firmat Card.in.d.c.maiores. §.itē quęritur.& firmat glo.in.c.cōtra Christianos.de hære.lib.vj.¶ Et in hoc est differentia in voluntate quæ requiritur in matrimonio.& in volūtate quę requiritur in baptismo:nam matrimonium contractum per vim conditionatam non valet: quia requiritur absoluta voluntas.vt in.c.cùm locū.de sponsa.Sed in baptismo coacta voluntas cōditionata voluntas est,& talis baptizatus coactè recepit characterem.ita firmat Host.in summa.in tit.de baptis.§. quæ sit eius forma.ver.hi qui baptizātur inuiti.& pro ista parte videtur tex.
12 in.c.de iudęis.§.qui autem.xlv.dist.† Et sic negari non potest ꝙ iste infantulus baptizatus de ordinatione regis ad oblationem sui patrui Christiani,& in fide ecclesiæ absente patre carnali non sit baptizatus, imò recepit verum characterem baptismi & est verus Christianus. Et si velit reuerti ad paternum iudaismum,puniri posset vt hæreticus.vt in.c.contra christianos.de hære.lib.vj. ¶ Nec est verū illud quòd dicit Fely.in d.c.sicut,referendo cōsilium Cald.dicens ꝙ talis infans baptizatus inuitis parentibus detinebitur per parentes.si præstabunt cautionem ꝙ ponent eum in libertate cū fuerit ætatis naturæ. Et interim nō detestabitur fidem,aliàs nō est restituendus.& ita videtur transire Io.de anania.in.d.c.sicut.& sic videntur sentire ꝙ nō imprimitur interim character dando idoneam cautionem:
13 † quia imprudens , dictum est quòd character in anima dependeat à cautione prædicta nam dicit Ioan.andre. quòd paruuli recipiunt characterem. Et eo semel recepto renuntiari non potest.

test.de diuor.c.quanto. Et si reclamat quando venit ad perfectam ætatem, tamen characteri renuntiare non potest, sed effectui tantum sic quia damnatio & saluatio dependet ab eius arbitrio: vt patet de consecra.distinctio.iiij.c.quęritur.&.c.paruuli. Et sic illa cautio prædicta solum potest habere locum quo ad educationem apud parentes quousq; puer venerit ad ætatem perfectam. Et tunc si renuntiet propriæ saluti punitur vt hæreticus, vt in.d.c.cõtra Christianos de hæret.in.vj. Sum igitur voti ꝙ nõ debeat iste paruulus filius iudæi baptizatus restitui dicto Ioseph patri suo propter fauoré fidei Christianę, ne dictus baptizatus morãdo cũ patre iudęo incidat in hæresim. ¶ Et in hoc voto fuerunt multi theologi & doctores iuris canonici de Concilio suæ maiestatis: & ita postea executum fuit.

Decisio.CLII.

De iudice laico prouidente super alimentis vxori præstandis causa matrimoniali pendente coram delegato apostolico.

Summarium.

1 *Iudex laicus an possit pendente causa matrimoniali corã apostolico delegato prouidere super alimentis vxori per virum præstandis.numero.6.*

2 *Argumentum de iudice ad quem ad iudicem laicum super alimentis incidẽter præstãdis.*

3 *Alimentorum præstantia non impeditur per litis pendentiam.*

Appellatio non admittitur à sententia præstationis alimentorum.

4 *Casus in quibus repetitio præstiti nõ datur.*

5 *Alimenta debentur vxori per virum.*

Sententia in causa matrimoniali non transit in rem iudicatam.

6 *Præsumptio fit in dubio pro iudice, qui sententiam protulit.*

7 *Casus vnus inferendus ad alios per Specu. in quibus licet attentare pendente lite in causa appellationis.*

DVit dubitatũ in Concilio † vtrum iudex secularis possit decernere ad petitioné mulieris quę litigabat coram iudice ecclesiastico super fœdere matrimonij, & obtinuit sententiam pro matrimonio, à qua maritus appellauit: & causa appellatiõis pédet coram delegato apostolico petentis alimenta à dicto marito lite pendente, & maritus dicebat quòd lite pendente nihil est innouandum, & sic non potest iudex sęcularis ꝓuidere super ipsis alimentis petitis, cùm sit quęstio an illa sit vxor. ¶ Super quo dubio dicebatur, quòd iudex sæcularis non potest super dictis alimentis petitis se intromittere.
2 † quia si iudex à quo est appellatum super dictis alimentis non potest prouidere per titulum nil nouari appella. pen.&.c.bonæ.&.c.secũdo requiris.de appella.ergo nec iudex laicus, postquã scit quòd appellatio pendet super causa, an sit vxor. ¶ In contrarium dicebatur, ꝙ si iudex appel.potest prouidere super dictis alimẽtis. vt no.in.c.ex parte.de accusat.ita per viam principalis petitionis super ipsis alimentis potest iudex laicus prouidere: quia hoc non est de processu causæ. † Quia talis pédentia litis non impedit præstationem alimentorum stante paupertate mulieris & diuitijs viri. vt in simi.dicit Specu.in titu.de appellatio.§.penult.versicu.illud autem. ¶ Item quia licet sit appellatum à sententia lata in fauorem matrimonij, tamen dicta sententia continet tacitè præstationé alimentorum, & à

& à sententia prestationis alimētorum non admittitur appellatio. vt in.l.fi .ff. de ap.reci.& not. Bald.in.l.mela . ff. de alimen.& ciba.lega . & per consequens super alimētis tā iudex ecclesiasticus q̄
4 secularis potest prouidere : † quia hæc alimēta lite pendente sunt prestāda per maritū vxori in oēm euentū, si in secū da instātia vxor vicerit bene factū est: si succūbit, maritus non repetit. sicut dici mus qn̄ dantur ab hærede vel substituto alimēta mulieri vētris nomine missæ in possessionem, nō repetūtur si non est pregnans, nisi per calumniam dixerit se prægnantē: vt in.l.j.§.interesse.ff.si mu. ven.no.in posses.mit. Idē si est quæstio. Vtrū talis sit filius, & agitur ex Carboniano edicto debent ipsi filio lite pendē te præstari alimenta, vt dicit Specula.in tit.de primo & secundo decreto.§.vidē
5 dum restat.ver.idem quoq;. † Ego dice bam quòd ista mulier habuit sententiā in fauorem matrimonij, & sic est vxor, & vxori à marito debentur alimenta. vt nota.in.l.si cùm dotem.§.si maritus .ff. solut.mat.cum concor.& licet sit appel latum , tamen quia sententia in causa matrimoniali non transit in rem iudicatam. vt in.c.lator.de re iudi.&.c.cōsanguinei.de frigi.& male. ideò speciale est in hoc casu vt lite pendente præstētur mulieri quæ obtinuit sententiam in fauorem matrimonij alimenta à viro, cū
6 præsumendum † sit indubio pro iudice qui protulit illam sententiam : vt dicit Inn.in.c.fi.de ferijs . & ibi allegat opti. tex.in.c.in præsentia.de renun. nec dici tur attentatum hoc casu attenta ęquitate, sicut non dicitur attentatum quando lata est sententia super beneficio con tra eum qui non possedit triēnio, à qua fuit appellatum, & iudex à quo sequestrauit beneficium, quia magna æquitas hoc dictat vt in cle. prima de sequestra. pos.& fructuum ¶ Et ideo fuit determinatum quòd iudex laicus potest pendē te causa matrimoniali coram delegato apostolico per appellationem à sententia lata in fauorem matrimonij decernere & compellere maritum ad præstā dū alimenta vxori: nec dicitur attētatū
7 † quòd est notandū, & addēdus est iste casus ad alios casus positos per Spec. in titu.de appellat.§.penult. in principio. vbi ponit casus in quibus licet attentare lite pendente in causa appellationis, & non reuocantur tanquàm attentata. vt ibi per eum.& Card.in dicta cle. prima de seq.pos.& fru.in.ix.no.

Decisio. CLIII.

☞ De collateralibus euincentibus rem emphyteuticam & diuidētibus, & de solutione canonis in illa, & de commisso.

❀ Summarium. ❀

1 ☞ *Diuisio rei emphyteuticæ inter collaterales per ius protomiseos euictæ , an operetur canonis solutionem insolidum pro qualibet parte ad integrum censum.* 3.5.
2 *Emphyteutica res ecclesiæ in plures diuisa, an debeat pro qualibet parte integrū canonem.*
Fiscus & ecclesia æquiparantur.
Fiscus quemcunque tenentem tributarium fundum conuenit ad tributum.
3 *Emphyteuta canonem soluere per partes non potest inuito domino.*
Obligatio ad canonem est realis.
4 *Emphyteutica res inter hæredes diuisa per nō solutionem canonis in vna parte , an tota in commissum cadat.*
Solutio particularis non sufficit ad euitandam pœnam.
Obligationis primæ conditio ex facto hæredum non mutanda.
6 *Emphyteuticam rem diuidentes quid consilij capere*

capere debeant.

Venditur domus emphyteutica cũ consẽsu directi domini. iste emptor cõuenitur iure congrui à duobus collateralibus iuxta con suetudinẽ Neapolitanã, condẽnatur ille emptor ad vendendum pro prætio prout fuerit appretiata dictis collateralib⁹. Illi duo collaterales habita illa do
1 mo ipsam diuiserũt inter se. ¶ † Quæritur, vtrũ dñs directus possit vnũquẽq; ipsorũ collateraliũ cõuenire insolidum ad totũ canonẽ, vel solũmodo ꝓ parte. ¶ Aliqui ex dñis dicebãt ꝙ sicut plures emphyteutæ possunt inter se diuidere rem emphyteuticã, & tunc quilibet tenetur pro parte soluere canonẽ, vt dicit Bar. in l. qui romæ. §. duo fratres. ff. de verb. ob. & in l. si domus. §. fi. ff. de leg. j. & idẽ quãdo sunt plures hæredes. vt firmant Moder. scribentes in l. fin. col. lxxiiij. & seq. C. de iure emphy. Ita dicẽdum videbatur qñ plures collaterales euincũt rẽ emphyteuticã iure congrui, & diuidũt eam vt quilibet teneatur ad
2 canonẽ pro parte eũ tangẽte. ¶ † Alij dicebãt cõtrariũ si ista erat emphyteusis ecclesiæ: q̃a fiscus & ecclesia æquiparantur. vt no. in l. j. C. de iure fi. lib. x. & fiscus quẽcũq; tenentẽ fundũ tributariũ põt cõuenire ad tributũ. l. fi. C. sine cẽ. vel reliquis. hãc æquiparationẽ faciunt Moder. Papiẽ. in d. l. fi. licet eã non sequãtur: sed referunt Io. de imo. illã sequentem in c. potuit. xxxvij. col. de lo-
3 cato. Et pro hoc facit talis ratio: † nam emphyteuta inuito domino non potest soluere canonem per partes, sed semel totum & integrũ tenetur soluere. vt dicit Pau. de cast. in l. quidam æstimauerunt. ff. si certũ peta. ergo nec hæredes debẽtes canonẽ possunt dicere quod volũt soluere vnusquisq; pro parte sua: q̃a obligatio ad canonem est realis, licet ipsi hæredes diuidant inter se, tñ quilibet tenetur insolidũ ad censum. & hoc per glo. in l. cõi diuidundo. ff. cõi diuidũ. in verbo, confundetur, quæ vult ꝙ si hæredes emphyteutæ diuiserunt inter se rem emphyteuticã, & vnus soluit
4 pro parte sua canonẽ, & alter non, † tota res incidit in cõmissum. & istam glo. cõiter sequuntur ibi doctor. & Alexã. in v. volu. consil. vij. in ij. col. istud etiam tenet Hosti. in summa in tit. de loca. §. fi. versi. quid si vnus ex pluribus. Et Albe. de rosa. in l. ij. ix. col. C. de iure emphy. & ibi etiam Moder. Papi. in. xxx. col. Idem firmat Specu. post argumẽta prõ & contra. in ti. de locato. §. nunc aliqua. versu. lxxj. Idem Ioan. an. ibi Dy. Bar. & Ludo. in l. fraudati. ff. de publica. quia quo ad euitationem pœnæ non sufficit particularis solutio. l. in executione. §. fi. de verb. ob. Itẽ quia ex facto hæredum non debet mutari conditio primæ obligationis. l. ij. §. ex his. ff. de ver. obli. cũ concor. hoc idẽ tenet Fede. de senis in consi. ccxxviij. inci. duo fra
5 tres. † ita per diuisionẽ istorũ collateraliũ non põt fieri præiudiciũ primæ obligationi: quæ erat vt emphyteuta teneatur ad integrũ censum non per ptes, sed ad integrũ & totũ cẽsum, & sic q̃libet eorũ tenetur insolidũ ad integrũ cẽsum, tãquã duo rei debendi insolidũ obligati. ¶ Solutio fuit per sacrũ Conciliũ decisum, quod si dñs cõsentijt dictæ diuisioni sibi præiudicauit in hoc, quòd si vn⁹ soluit partẽ suam, & alter nõ soluit per bienniũ vel triennium: solum pars non soluentis incidit in commissum, nõ aũt pars alterius soluẽtis, & hoc sentit Bar.
6 in d. l. fraudati. † & ideo in ista diuisione diui-

ne diuidentes procurent habere cõsensum dicti dñi. Si aũt non interuenit cõsensus domini directi in diuisione necessaria, sicut est quando hæredes diuidunt inter se, vel collaterales vincentes rem iure congrui, tunc quilibet eorũ tenetur insolidũ ad canonẽ, & si vnus soluit partem suã, & alter nõ per bienniũ in emphyteusi ecclesiæ, vel trienniũ in emphyteusi priuati, tota res incidit in cõmissum: vt firmat Albe. de rosa. in. d. l. cõi diuidundo. circa fi. quæstionis prę dictæ, quã ibi bene examinauit, & tenent doctores antiquos vt ibi per eum. ¶ Et sic fuit decisum in sacro Concilio.

Decisio. CLIIII.

De pactis dotalibus & dotis restitutione.

Summarium.

1 *Dos & Antiphatum non obstante pacto de non petẽdo, an peti possit per mulierẽ.*

2 *Pactu per quod dotis conditio fit deterior in præiudicium mulieris, est nullius momenti.*

3 *Pactum soluto matrimonio factum à muliere de dote restituenda primo quoq; die post annum luctus, an & quando valeat.*

Pacto remissionis antiphati loco pœnæ succedit.

4 *Dotis priuilegia communicantur constitutioni antiphati.*

Dotium lucra ita æqualiter seruanda vt dotes in pactis eorum.

Quædam mulier de ciuitate Caiaciæ soluto matrimonio per mortem sui viri fecit cõuẽtione & pactũ cũ illis qui tenebãtur ad restõnem dotis, qđ si ab eis peteret dotẽ intrà quatuor annos perderet quartam
1 & basaturã per eam lucratã. † Demum dicta mulier petit dotẽ & quartam ab intrà dictum tempus quatuor annorũ. opponitur per conuentos pactũ de non petendo: quia incidit in pœnam petendo intrà quatuor annos. ex parte mulieris dicitur qđ ipsa nõ teneĩ ad obseruãtiã pacti. ¶ Lata fuit snĩa per Capitaneũ Caiaciæ quod tale pactum valet: fuit appellatũ ad sacrũ Conciliũ. ¶ Quæritur
2 vtrũ † dicta sententia fuerit bene lata? Fuit dictum per dominos consiliarios quod pactũ per quod cõditio dotis fit deterior in præiudicium mulieris pacissentis, non valet. vt in. l. Attilicinus. & l. de die. cũ duabus. ll. seq. ff. de pac. dotali. hoc firmat etiã Io. de imo. in. l. si socer. §. Lucius titius. ff. sol. mat. vbi dicit ꝙ si pactũ fuit in præiudiciũ mulieris soluto matrimonio non valet, nisi iusta cã interueniat; sed in casu de quo agitũ
3 nulla iusta cã potuit esse: igiẽ &c. † Bene tñ valere pactũ soluto matrimonio factũ à muliere de sibi restituenda dote p hæredes mariti vlteriori die vltra annũ ex cã fortè propter paupertatẽ hęredum mariti, qui post annũ non possunt soluere iuxta. l. j. §. exactio. C. de rei vxo. acti. Ita dicit gl. in. l. licet. ff. de pac. dota. Item qa istud pactum remissionis antiphati, seu quartę succedit loco pœnæ. & stylus est in sacro Concilio nunq̃ cõdemnare ad pœnã, nisi quatenus cũ interesse concurrat, & ex parte hæredũ mariti nullũ est interesse. ¶ Ideo p sacrũ Concilium fuit iudicatũ male iudicatũ per dictum Capitaneũ. Nec obstat quod dicta iura loquuntur in pacto super dote, sed casus iste loquitur de pacto super lucro dotis, scilicet quarta &
4 basatura: qa patet respõsio. † Nam priuilegia dotis sunt communicata constitutioni antiphati, siue quartæ. vt in. l. fina. & in auten. sed iam necesse. & in. l. cũ multæ. C. de donatio. ante nuptias.

r &no:

& not.in.l.vbi adhuc.C.de iure dot.cũ cócordan.bene ad hoc accedat id quod dicit Angelus in auť.de æquali.do.§.j. quod in pactis super lucris dotium seruanda est æqualitas sicut in dote.vnde sicut non valet pactũ soluto matrimonio vt mulier perdat dotem:ita non valet pactum vt mulier perdat lucrũ dotis,vel antiphatum,vel quartam.

Decisio.CLV.

De seruitute viæ.

Summarium.

1 *Seruitus intentata per interdictum vti possidetis,an possit iungi cum proprietatis causa,vt insimul procedatur per curiam.*

2 *Possessorium retinendæ concurrit cum petitorio super iuribus incorporalibus & possunt in prima instantia accumulari.nu.4.*

3 *Petitorium intentari non pót pendente causa reuisionis super interdicto retinendæ.*

Iudex appellationum nõ cognoscit extrà deducta in prima instantia.

4 *Reconuentio de proprietate in causa appellationis super interdicto retinendæ non admittitur.*

5 *Agens interdicto retinendæ super re corporali an possit agere petitorio.*

6 *Iudex de possessorio cognoscens de petitorio non cognoscit,si alterius iurisdictioni praeiudicatur.*

Vit lata sententia in sacro Concilio per quã confirmata fuit sententia viceducis ducatus Amalfiæ quæ fuit lata super interdicto vti possidetis in fauoré actoris,vt cõuétus desistat à turbatione & molestatióe cujusdã seruitutis viæ per domũ ipsius cõuenti,eò quia actor est in quasi possessione dictæ seruitutis saluo iure proprietatis. Fuit pro parte cõuenti reclamatũ à dicta sentétia sacri Concilij,& cõmissa cã reclamationis pro pte ipsius reclamãtis:petiť terminus ad probãdũ super proprietate viæ.dicit altera pars non pót dari super proprietate:quia nõ fuit actum super proprietate,sed solũ actum fuit interdicto vti possidetis.& lata fuit sententia in sui fauoré,& cõdénatus fuit ipse reclamans ad expensas,
1 †& nisi renuntiauit reclamationi, & soluat expésas non pót procedi in sacro Cõcilio super pprietate dictæ viæ.Sed procedi posset coram viceduce ducatus Amalfiæ,qa vigore priuilegiorum primarũ causarũ dicta causa proprietatis debet ibi videri,& nõ in sacro Concilio replicat iste reclamans qd ipse in prima instantia fuit reus super interdicto vti possidetis dictæ seruitutis viæ, & nũc ipse in cã reclamationis vult se defendere super dicto interdicto vti possidetis dictæ seruitutis viæ,necnon pót cumulare etiã proprietatem dictæ viæ: qa dicit Bar.in l.naturaliter.§.nihil cõmune.in prima & secũda cõbinatione.
2 ff.de acq.poss.† qđ qñ agiť sup iuribus incorporalib⁹ vt in seruitutibus.prout erat casus de quo agitur,cõcurrit possessoriũ retinédæ cũ petitorio.hoc etiã firmat Bal.in.l.incerti.C.de interdi.& Abb.sicu.in.c.pastoralis.v.col.de causa poss.& proprie.& pro hoc soleo allegare tex.in.l.iij.§.interdictũ aũt hoc.ff. de iti.actuq; priua.pro pte illius qui habuit sñiam in sui fauoré replicabatur, quod licet sit verũ,quòd qñ sum⁹ in iuribus incorporalibus,cõcurrit possessoriũ retinédæ cum petitorio:† quia non
3 sunt cõtraria.vt dicit Bar.in loco præallegato,tñ hoc procedit in prima instãtia,nõ aũt in tertia instãtia causæ reuisionis.nã pendéte causa appellationis, imo verius pendéte cã reuisionis super interdicto

interdicto retinendæ, nõ põt appellans intẽtare petitorium. vt dicit Bal. in auten. & cõsequenter. C. de sen. inter. om. iud. no. in cle. j. de causa posses. & propriæ. Itẽ quia iudex causæ appellatiõis habet iurisditionẽ per deuolutionẽ circa ea quæ in prima instãtia vertunt, & nõ super alijs: vt dicit Bal. in l. per hãc. 4 vj. col. C. de tẽpo. appel. † Itẽ quia non admittit recõuentio de proprietate in causa appellationis sup interdicto retinendæ: vt dicit Bald. in l. incerti. C. de interdictis. & in aut. & cõsequẽter. C. de sen. inter. om. iudi. & sic cũ vicedux iudicauit super possessorio retinendæ saluo iure proprietatis, non põt in causa appellationis cognosci de proprietate, licet in prima instãtia in iuribus incorporalibus super interdicto retinendæ pos. petitoriũ accumulari possit, vt dicebat Bar. in d. j. & ij. conbinatione. & Bald. in d. l. incerti. quòd non est sic 5 in rebus corporalibus. nam † si actum fuit interdicto retinedæ super re corporali. si postea ageret petitorio esset sibi contrarius: quia diceret aduersariũ possidere. vt dicit Bar. in d. § nihil cõmune in tertia lectura. & pro hoc est text. in l. exitus. ff. de acquir. pos. quem Ange. sic summat, possessorium retinendæ prius debet termiuari ad hoc vt petitorium intentari & videri quis partibus petitoris fungatur: & idem quãdo possessoriũ retinendæ intẽtatur ab vno, & petitoriũ ab alia parte: quia nõ licet, vt dicit Bar. in d. § nihil cõ. in v. com. nõ quidem ratione contrarietatis, sed ratione ordinis. ¶ Fuit votatum in concilio quod nõ potest procedi per sacrum Concilium in dicta causa petitorij in reuisione causæ, sed remitti debet ad vicéducem ratione priuilegij primarum causarum. per id quod dicit Bal. in l. si de proprietate in fi. C. si à non cõpeten 6 ti iudi. vbi dicit quod † ille iudex qui cognouit de possessorio, de petitorio nõ cognoscit si per hoc alterius iurisdictioni & cognitioni præiudicatur. allegat Ioan. mona. in c. accusatus. de hæredi. libro. vj. not. Paul. de castro in l. si de certa. C. de transactio. tamen quia partes prorogauerunt iurisdictionem sacri Concilij, & voluerunt facta executione sententiæ super dicto interdicto retinẽdæ quòd cognoscatur de causa proprietatis, quæ quidem prorogatio fieri potuit ex quo vicedux Amalfiæ non contradixit, vt dicit Cyñ. in l. si qui ex consensu. C. de episco. audiẽ. ¶ Fuit postea iudicatum in causa proprietatis in fauorem illius qui obtinuit sententiam super dicto interdicto retinendæ.

Decisio. CLVI.

☞ De interdictis retinendæ, & recuperandæ, & illorum missione in eadem causa.

✣ Summarium. ✣

1 ☞ *Interdictum recuperandæ an intentari possit omisso iudicio retinendæ, & super eo iudicari.*

2 *Iudicis officium implorandum ne quid lite pendente innouetur.*

PRo parte venerabilis Monasterij sanctę Mariæ detremite actum fuit coram vice rege prouinciæ super certis territorijs interdicto retinẽdæ cõtra Galiaciũ caraczolũ. Demũ nondum lite finita corã vice rege causa certo modo deuoluta fuit ad sacrum Concilium. lite huiusmodi pendente dictus Galiacius dicta territoria

possedit, pro parte monasterij supplicatur lite pendente super interdicto retinendæ quod prouideatur sibi de restitutione possessiõis, ex quo fuit spoliatus.

1 ¶ † Fuit dubitatũ, vtrum possit iudicari super possessorio recuperandę omisso modo pronuntiandi super interdicto retinendæ. Fuit dictũ quod istã quęstioné posuit Bald. in. l. si de proprietate. vlti. col. C. si à nõ compe. iudi. ꝙ si coram iudice intentatũ est interdictũ retinẽdæ, & pẽdente iudicio vnus spoliat alterũ, nunquid omisso iudicio retinendæ possit intentari iudicium recuperandæ. dicit ipse argumentũ est ꝙ sic. l. iij. §. Iulianus. ff. de aqua plu. arcé. l. si post acceptum. ff. de rei vendi. dicit ipse. dic con-

2 trarium † sed debet officium iudicis intentari: quia nihil debet innouari lite pendente, vt no. Archi. ij. q. j. in primis. in. j. col. versi. sed quæro fretus hac authoritate. Concilium condemnauit dictum reum ad restituendum dicto monasterio possessionem dicti territorij, & ea restituta vt desistat à molestationibus & turbationibus iuxta naturam dicti interdicti retinendæ.

Decisio. CLVII.

☞ De sententia præstandæ rationis quæ ad reliqua extenditur.

❧ Summarium. ❧

1 *Sententia an debeat extendi ad id de quo non loquitur.*

Sententia redditionis compũti extenditur ad reliqua.

2 *Rationem reddere duo continet.*

Lata fuit sẽtẽtia in Curia consulatus Catalanorũ cõtra Bernardum de pau. per quàm fuit condemnatus ad præstandum computũ & rationẽ cuidã Iaimo de gestis & administratis. Hæc sententia transiuit in rẽ iudicatã, & in vim executionis ipsius petitur quod exequatur in eo, ꝙ apparebit

1 esse debitoré. † dicit ipse Bernardus ꝙ sententia non condemnat ipsum ad soluẽdum: & ideò nõ debet extendi ad id de quo non loquitur: fuit habitus recursus ad Cõcilium. ¶ Quæritur an dicta, sententia cõtineat in se condemnationé ad reliqua. ¶ Fuit conclusum ꝙ sic. ¶ Primò per tex. in. l. quamuis. ff. de condi. & demon. vbi dicitur quãuis rationes reddere nihil aliud sit quã reliqua soluere &c. ¶ Secũdò ad idé tex. in. l. cũ seruus. ff. eo. titu. vbi dicit si seruo legata sit libertas ea conditione, si rationes reddiderit hæredi: nõ hanc solam habet significationem si cautiones instrumentaq; omnia actus sui exhibuerit hæredi: sed & si qua soluerit. ¶ Tertiò idé habetur in. l. si ita fuerit. §. quęro. ff. de ma. testa. & in. l. purè. in fi. ff. de fideiuss. libe. & ff. de statu. lib. l. statuliber. §. si quis nõ dare. & ff. de verb. signi. l. boue. §. fin. & ff. de libe. lega. l. non solum. §. is qui ratio-

2 nes. † in quibus legibus dicitur ꝙ reddere rationẽ duo continet, scilicet computũ dare, & reliqua restituere. Et ideo posita ratione in eo quod apparebit Bernardum debitoré fuit declaratũ quod contra eum fiat executio virtute dictæ sententiæ transactæ in rem iudicatam etiam sine citatione. vt dicit Ange. in. l. instar. C. de iure fis. lib. x. & est tex. not. in. l. ij. §. de frumentaria. & ibi Barto. ff. de admi. re. ad ciuita. pertinen.

Decisio. CLVIII.

☞ De filia maritata & dotata non dicente testamentum nullum causa præteritionis propter constitutioné in contrarium.

Summa

❧ Summarium. ❧

1 *Masculi præferuntur in successione bonorum paternorum fæminis per constitutionem Neapoli.3.*

Testamentum an possit dici nullum ex causa præteritionis non obstante constitutione in contrarium.5.

2 *Substitutio vulgaris verbis directis an sit nulla p testamētū nullū ex causa præteritionis.* 3

4 *Femina exclusa per masculum eo mortuo admittitur propter temporalem exclusionem.*

5 *Dotata excluditur à bonis eius, cuius fuit dotata.*

Icit constitutio Regni in aliquibus patre mortuo superstitibus filijs masculis & fœminis
1 in successione bonorum paternorū filij masculi præferuntur fœminis: dum tñ fratres masculi sorores pro modò facultatum secundū paragium debeant maritare. Euenit ꝙ pater maritauit filiam, & ei dedit dotem. post hæc pater fecit testamētū & instituit filios hæredes. dictam filiam maritatā & dotatā scienter præterit in testamēto, nullā de ea faciendo mentionē, filijs verò suis fecit certā substitutionē. Demū mortui sunt filij, ita ꝙ locus est substitutioni. venit illa filia & dicit testamentū nullum: quia fuit præterita. ¶ Quærit vtrū ista filia præterita stāte dicta cōstitutione regni possit dicere testamentū, nullū post mortē
2 fratrū & excludere substitutos. ¶ † Et videbatur aliquibus ꝙ ipsa filia præterita possit dicere testamentū nullū, & per consequēs substitutio nulla per autē. ex causa. C. de libe. præte. quādo substitutio facta esset vulgariter verbis directis secundū Barto. in d. au ten. in. iiij. char. ver. quid de substitutione fideicōmissa. quæ substitutio cōseruatur per. d. autē. secundū cōmunē opi. vt ibi per scribentes. ¶ Mouebantur authoritate Bald. in l. si auus. C. de libe. præte. & Pet. de ancha. in consil. ccxxj. incipi. hæc quæstio iam vulgaris dici potest. & Bald. in. l. si quis posthumos. §. si filium. ff. de lib. & posthu. vbi tenēt ꝙ defuncto masculo. filia præterita admittitː † quia fuit filia exclusa temporaliter, scilicet donec superest masculus. Et ideò dicebat And. in dicta cōstitutione in aliquibus in. iij. col. ꝙ si frater nō vult maritare sororem & dare ei dotem, soror pōt petere partē successionis, cū secundū iura cōstitutionis sub modo maritādi masculus in successione præfertur fœminę, quo nō adimpleto per fratrē filiæ non repelluntː à successione. bene ad hoc facit id ꝙ dicit Bal. in. c. j. §. quinetiā episcopum vel ab
4 baté. vbi dicitur † ꝙ fœmina est exclusa per masculū: sed eo mortuo succedit: quia temporaliter fuit exclusa. hoc firmat Barto. in. l. fi. ff. ad Tertul. vbi sunt concor. in apost. Alexā. de imol. & dicit Alex postquā retulit doc. pro & cōtra, quod veritas est, quod ante mortē filij ista filia præterita nō potest dicere testamentū illud nullū, nec illud impugnare. Sed post mortē fratris statutum videtur eam permittere succedere, vt ibi latius per Alexā. in dicta. l. si auus. ¶ Alijs dominis videbatur contrarium dicendum, quod filia prędicta maritata & dotata à patre & præterita nūquā poterit
5 dicere testamētum nullum. † Nam dicta cōstitutio excludit filiam maritatā & dotatā de bonis paternis à bonis eius, cuius fuit dotata. vt dicit ibi And. dum allegat. l. quoniā nouella. C. de inoffic. testa. & sic habuit portionē sibi contingentē de bonis paternis, ideò perpetuò à bonis paternis est exclusa. & sic per dotationē cōstitutio excludit eam perpe-

tuo. Sed quando non est dotata non excluditur nisi modaliter videlicet si non dotetur. cũ igit filia præterita fuit maritata & dotata: & postea mortui sunt filij, nõ potest tanquã præterita rumpere testamentũ patris. & pro ista opi. do. Anto. allega. Neapo. sebasti. in cõsue. ciuitatis nostræ Neapo. in prima consuetudine. in glos. in verbo, succedunt. Et pro ista opi. allegabam ego consiliũ Alexan. in. ij. volu. consil. xlvij. incipiẽte, abundè per celeberrimos iurisconsultos &c. ver. Ideò totum fundamentum videtur
6 &c. vbi dicit † quod dicta præteritio filiæ nõ reddit testamentũ nullum vel irritum stante dicta constitutione Regni disponẽte quod filius masculus in successione præferatur fœminæ. Et si excludatur per dictã constitutionẽ fœmina ab intestato si maritetur & dotetur à fratre dicitur etiam excludi condito testamẽto ab omni iure dicendi nullũ, vel rumpẽdi secundũ magis veras conclusiones cõmunes, saltim quãdo filius masculus est institutus. vt communiter cõcludunt Ange. & alij cõmuniter in. l. gallus. §. & quid si tantũ. & in. §. in omnibus. ff. de libe. & posthu. & doctores alij in locis allegatis per Alexã. in dicto consi. xlvij. Fuit ergo per omnes dominos votatum quod filia maritata dotata à patre nunquã poterit dicere testamentũ nullũ vel irritũ stante dicta constitutione regni. Et maximè etiã consue. dictæ ciuitatis Neapolis.

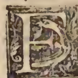
Decisio. CLIX.

De mora fratris in nõ prouidẽdo sorori de viro & dote, sæpius requisiti.

Summarium.

1 *Soror an admittenda ad partem successionis propter matrimonium sæpius postulatum & denegatum per fratrem.*

2 *Mora fratris in nõ maritanda sorore, an noceat sibi in bonis paternis.*

Fuit dubitatum. Si mortuo patre filio relicto & filia, † & frater non maritauit sororem intrà xv. annos. Et ipsa soror pluries interpellauit fratrem: vt eã nuptui traderet & det dotem de paragio: & frater fuit in mora, & soror petit à fratre in iudicio partem successionis. An frater possit ipsam excludere à successione si offerat velle dare dotẽ. ¶ Fuit per omnes dominos conclusum quod nunquã soror succedit, si quocunq; tempore frater paratus est dare dotem, etiam si frater fuisset in mora. hoc voluit And. in constitu. Regni. in aliquibus. in. iij. colum. ibi. Sed quid si fratres masculi nolũt maritare? Et idẽ dicit glo. Neapodã. in prima consuetudine ciuitatis Neapo. super verbo paternis. vbi firmat quod in regno quãtuncunq; frater differat maritare sororẽ: soror ipsa nõ potest petere successionem, sed tantũ agit ad dotẽ de paragio per dictam constitutio. in aliquibus. ¶ † Sed
2 aliud est de iure cõsuetudinario Neapolitano secundũ dictã glos. ibi. nam si soror interpellauit fratrẽ vt ipsam maritet & dotet post. xvj. annos, soror ipsa tanquã masculiata poterit petere successionem, vt dicitur in dicta prima cõsuetudine. Sed extra ciuitatẽ Neapolis nũquã ex mora fratris potest soror petere successionẽ, sed paragium tantũ. Et ita firmat glo. Neapo. in cõsuetudine si moriatur. in verbo, differẽtibus, dum dicit quod de iure lõgobardo frater excludit sororẽ simpliciter absq; temporis. præfinitione, sed tenetur secundum paragium maritare dicit ipse. Et idem videtur in regno per constit. Regni in aliquibus.

Decisio.

Decisio.CLX.

De dote & paragio sorori per fratrem debito.

Summarium.

1 *Paragium debitũ à fratre sorori, quantum debeat esse.*

2 *Dos congrua in innupta potest esse vltra legitimam.*

3 *Dos quanta debeat esse in maritata.*

Liud fuit dubium † quantũ erit istud paragium debitũ à fratre sorori. Fuit per omnes dominos conclusum, quod si soror non est maritata, paragium est vltra legitimã, considerata quãtitate patrimonij, qualitate coniugum, & numero liberorũ. vt est text. in. l. quæro. ff. de iure dotiũ. & in. l. filiæ. & ibi Bar. ff. de leg. iij. firmat And. in consti. in aliquibus circa fi. Si verò soror est maritata, puta propter pulchritudinẽ sine dote. vel fuit maritata à patre de bonis paternis: † & petit soror paragiũ à fratre de bonis maternis, vel fuit maritata & dotata ab extraneo: tũc paragium erit non minus legitima quæ sibi cõpetebat in bonis patris & in bonis matris. hoc firmauit And. de iser. in dicta constit. in aliquibus in multis partibus. & singulariter in prima col. Item in. vij. colum. item in. x. colũ. Et sic dos congrua in nõ maritata potest esse vltra legitimã: vt dicit Bal. in auten. res quæ. C. cõmu. de leg. Et voluit Iac. de belui. in auté. de restitu. & ea quæ parit. in. xj.

3 q. † Sed in maritata dos erit vt legitima. & tũc minus legitima esse non poterit: vt in. d. auté. res quæ. ¶ Et ita postea vidi pluries iudicatũ per sacrũ Cõcilium.

Decisio.CLXI.

De fratre mortuo ab intestato superstitibus sororibus nupta & innupta & de succedentibus in bonis illius.

Summarium.

1 *Soror à fratre dotata an succedere debeat cum alia indotata, si frater intestatus decedat.*

2 *Collatio in bonis collateralium cessat.*

3 *Soror à fratre dotata quæ renuntiauit hereditati fraternæ, an excludatur à fratris successione.*

Ortuus est pater † superstitib⁹ filio masculo & duabus fœminis. iste frater maritauit vnã ex dictis sororibus, & dedit ei in dotem ducatos mille: postea moritur iste frater sine filijs superstitibus sibi illa sorore maritata & dotata, & superstite alia sorore existente in capillo. An in bonis istis fraternis solũ succedat soror in capillo vel ambæ. Neapolitanus in cõsuetudine Neap. prima in verbo, ipsi successores, tãgit istã quæstionẽ, & facit differentiã inter ius longobardũ, & ius francorũ. ¶ Sed eius differẽtia nõ habet locũ nisi in feudis quaternatis: quia cõstitutio Regni, vt de successionibus quæ ipse allegat, dicit And. ibi quod nõ habet locum nisi, in feudis quaternatis. quid in bonis burgẽsatis? fuit cõclusum in Cõcilio quod illa gl: Neapolitana habet locũ quando tractatur de succedendo ascẽdenti. Sed quando tractatur de succedendo fratri, id est collaterali † quo casu cessat collatio. vt in. l. emãcipati cũ cõcordantijs. C. de colla. tũc ambæ sorores succedũt. Sed soror in capillo habebit prius in bonis fratris defuncti suũ paragiũ, & deducto paragio ambæ succedẽt æqualibus partibus: quia illud paragiu est sicut æs alienum vt in constitu. in aliquibus. ¶ Et ita fuit iudi-

catum in Concilio.¶ Sed fuit dubitatum retento dicto themate, quid si ipsa soror maritata renũtiauit fratri & eius hæredibus hæreditati paternæ, maternæ, & fraternæ: an tunc quando frater mortuus est, succedat vt suprà dictum

3 est. Dicebat domi. And. de Alexan.† q̃ tunc solum succedit soror in capillo, & non illa quæ renuntiauit fratri & eius hæredibus: quia hæres fratris est soror in capillo, ideo virtute renũtiatiõis exclusa est. allegabat ad hoc consiliũ Angeli. l. ij. incipiens, dominus Gilius circa finem. Eandem opinionem ego confirmabam authoritate Bald. in quarto volumine, consilio. xcvj. vbi dicit quod si soror renuntiauit fratri bonis paternis & maternis per cõtractum donationis, licet postea eius frater moriatur, & standum est dictæ refutationi, & hæreditas fratris deueniet ad eius hæredem etiam extraneũ: vt in. l. si auia vestra. C. de dona. Et similem differentiam inter renũtiationem per contractum, & quando simpliciter renũtiat facit Paul. de cast. in cõsil. cccx. incipiente, viso puncto super scripto &c.

Decisio. CLXII.

De paragio debito filie in bonis patris per tacitam obligationem dotis legata.

Summarium.

1 *Bona paterna alienata in tertiũ possessorem an transeant cũ onere paragij filiæ debiti.*

2 *Feudalia bona transeunt in tertium cũ onere præstandi vitam & militiam.*

Paragium est legitima.

Legitima est quota bonorum.

3 *Ius eligendæ legitimæ super aliqua re hæreditaria arbitrio boni viri.*

Filius dicitur creditor in legitima.

Grauamen omne de legitima deducitur.

4 *Bona patris non sunt obligata filio pro legitima ipsius.*

5 *Conditio ex lege est personalis actio.*

Obligatio personalis non sequitur possessorem rei.

6 *Verbum super, importat obligationem.*

Dotare filiam pater tenetur.

7 *Demonstratio non inducit onus rebus ipsis.*

Rei vendicatio contra tertios possessores pro legitima competit filio.

8 *Agere vno modo vel alio multum refert.*

Pater reliquit bona burgensatica & feudalia, & filiũ & filiam.† 1 frater alienauit feuda & multa bona burgẽsatica. Deinde moritur sine filijs superstite eius sorore in capillo & quodã nepote ex fratre p̃mortuo. ista soror petit doté de paragio sup bonis burgẽsaticis & feudalibus q̃ fuerũt cõmunis patris & alienatis per fratrem existẽtibus penes tertios possessores. Illi possessores citati se defendũt q̃ bona q̃ ipsi possident, nõ sunt de iure expressè, nec tacitè hypothecata p̃ dote: q̃a nulla lex vel constitutio hoc dicit: & sic ipsi nec actiõe reali, nec p̃sonali possunt conueniri. Dicit illa soror, frater tenebatur ad paragiũ de bonis paternis: q̃a p̃pterea fuit exclusa à successione bonorũ paternorũ à fratre. Si ergo alienãtur in tertiũ debẽt transire cũ onere suo,† 2 sicut trãseũt bona feudalia in tertiũ cũ onere p̃stãdi vitã & militiã, vt cõtinetur in declaratiõe facta p̃ Regẽ Robertũ, q̃ incipit, alienationis actus. char. xliij. in libro capitulorũ regni.¶ Itẽ dicit illa soror paragiũ ad minus est tertia pars ei⁹ quã habitura esset abintestato. Et sic est legitima: sed legitima cõpetit sup õĩbus bonis hæreditatis: q̃a est quota bonorũ

l. Papi.

Papi.§.quarta.ff.de inof.testa.Bar.in l.gnaliter.§.in his.C.de secúdis nup.fa
3 cit tex.in auć.hæc res.C.eo.tit.† & habet ius eligédi sup aliqua re hæreditaria arbitrio boni viri:vt dicit Iaco.de belui.in auć.de resti.& ea q parit in.iij. qõne per tex.in.§.quã ob rem.eo.ti.nã filius dicitur creditor in legitima secundum Cy.in auć.res q.in fin.C.cõmunia de lega.& Io.de imo.in.l.Marcellus.§.res quæ.in fin.ff.ad trebellia.Et firmat Old.in cõsi.cvij.incipiente,cũ ius municipale.& tenet Io.and.in.c.Raynaldus.de testa.& Barto.in.l.suis quoq;.in fin.principij.ff.de hæredibus insti.intantũ ꝙ omne grauamẽ deducitur de legitima.vt in.c.Raynutius.& in.c.Raynaldus.de testa.& no.in.l.quoniã.& in.l.sancimus.in princi.C.de inoff.testa.firmat Alex.in.ij.vol.consi.xliij.incipi.attenta & cõsiderata,ꝙ in eod.vol.consil.ciiij.& in cõsi.cxxj.in.j.col.& in.iij.vol.
4 consil.xiij.in.iiij.colũ.¶ † Dicebant illi tertij possessores, ꝙ licet prædicta sint vera,tamẽ bona patris nõ sunt obligata filio pro legitima ipsius.Sed solũ habet conditionẽ ex lege contra hæredes patris.vt est casus in.§.cæterum.in auć.vt eum de appella.cognoscitur.& ita communiter firmant doct.in.l.in quartã.ff.ad.l.falcidiã.& in.l.suus quoq;.in prin.ff.de hæredi.instit.& Ang.in.l.si Papi.§.si cõditioni.ff.de inoff.test.& Salic.in l.omnimodo in princ.C.eo.tit.q conditio ex lege est actio personalis & nõ realis.vt no.in.l.actionũ.ff.de acti.& obl.& in.l.sicut.C.de præscri.xxx.anno.&
5 dixi.ĩ.decisi.cxxxix.† & de iure obligatio psonalis nõ sequtur possessorẽ rei.l.fi.in ti.& ibi Barto.ff.de cõtrahẽ.emp. ¶ Quærebatur quid iuris.fuit dictũ ꝙ And.de iser.in consti.reg.in aliqbus.v.col.versi.q d si desinat habere feudum, tangit istã qstionẽ,& post multa hinc inde allegata cõcludit ꝙ debet prius cõueniri frater vel eius hæres,vt præstet paragiũ sorori:& ipse debet condẽnari.& si nõ habet vnde possit soluere paragium,si tenens feudũ cõfiteatur ꝙ fuit de bonis patris,potest fieri executio pro ipso iure paragij in dictis bonis.Si verò neget illa bona fuisse paterna,iudex dabit curatorẽ bonis paternis,qui reuocet alienata per filium,& facta reuocatione fiet executio pro dote de paragio debita in bonis paternis.Si enim cõstitutio regni dixisset ꝙ sup bonis paternis filia habeat paragiũ:tũc quæstio esset cla
6 ra:† qa omnia bona essent obligata ꝓ ipso paragio per text.in.l.codicillis.§.instituto.ff.de lega.ij.vbi istud verbum super importat obligationem vt not.ibi Bar.Sed nec dicta constitutio,nec capitulũ aliquod regni,nec ius cõmune reperitur vt bona patris sint obligata pro dote filiæ,nisi expresse obligauerit:licet pater teneatur dotare filiã.vt in.l.obligamur.§.lege.ff.de actio.& obliga.l.filiæ.ff.de lega.iij.l.qui liberos.in princi.ff.de ritu nup.l.fi.C.de dõ.promis.cum simili.Ergo cũ de iure filia nõ habeat ꝓ paragio bona patris obligata,si bõa illa sunt alienata per fratrẽ,nõ habebit nisi remediũ narratũ per Andr.in loco vbi suprà.Hanc eãdem quæstionem posuit noster Neapo.in cõsuetu.Neapo.de sucess.ex test.quæ incipit,si qua mulier.in gl.in verbo,bonis.& post duas colũnas concludit & dicit ꝙ ex quo constitutio regni in aliquibus,mandat sorori dari
7 paragiũ,& vnde debet illud solui:† ista demonstratio vnde debet solui,non inducit onus rebus ipsis.per tex.in.l.quidam testamẽto.ff.de legatis primo.& l.Paula Callimiaco.§.fina.ff.de leg.iij.&.ff.de alimen.lega.l.Lucius.& sic non competit

competit tacita nec exprælla hypotheca pro dicto paragio in bonis paternis cōtra tertios possessores, quod secus est 2 in legitima pro qua competit rei vendicatio filio cōtra tertios possessores, quādo hæres non possidet tantū quod suffi 3 cit pro legitima. vt dicit Paulus de castro in consilio. cclxiij. incipiente, super primo dubio. per text. in. l. sancimus. §. repletionem. C. de inofficio. testamen. de quo per Bart. & Alexan. in. l. in quarta. in vlt. colum. ff. ad leg. fal. ¶ Fuit igi- 5 tur votatum quod stantibus oppositionibus factis per dictos tertios possessorios illa mulier male egerat petendo paragium, sed debuit petere legitimam, & hoc intelligentes aduocati mulieris produxerunt testamentum patris in quo faciebat hæredem filiū, & filiæ reliquerat 6

8 dotes de paragio, † & sic cū virtute, dicti legati omnia bona burgensatica erāt tacitè obligata pro dote de paragio legata. vt in. §. sed nostra. institu. de lega. & in. l. j. C. communia de lega. & no. doct. in. l. j. ff. de legatis. j. quod ipsi tertij possessores possūnt condemnari ad dādum vacuam possessionem ipsorum bonorū paternorum tacitè obligatorum virtute legati dotis de paragio. ¶ Et ita fuerunt postea per sententiam sacri Concilij cōdemnati dicti tertij possessores ad consignandam possessionem dictorum bonorum paternorum alienatorum per filium tenendam per illam mulierem iure hypothecę virtute dicti legati. Saluo iure declarandi quantū sit ipsa dos de paragio.

Decisio. CLXIII.

☞ De exceptione cōpensationis opposita & probata per debitoré exactū.

✣ Summarium. ✣

1 ☞ *Exceptio compensationis probata an obstet contra agentem ad debitum pecuniariū sibi promissum cum iuramento.* 4:

Iuramentum in forma specifica seruandū.

Iuramentum, non potest mutari de vno ad aliud propria autoritate.

Iuramentum deo factum, præcise seruandū, & non per equipollens etiam melius.

Iuramentum in obligationibus facti, quid operetur.

Iuramentum non adimpletur compensando, vbi est promissio de soluendo.

Debitor cōuentus potest opponere debiti cessi compensationem.

Confessio credentis post cessionem an nóceat cessionario.

Die. vij. Octobris. iiij. ind. fuit discussum in Concilio. † Vtrum cōtra agentem ad debitum pecuniariū sibi promissum, cum iuramento obstet exceptio cōpensationis opposita, & probata. ¶ Fuit conclusiue responsum, per tres maximos Consiliarios videlicet dominū Antoniū de palmerio, dominum Carolum de rogerio de salerno, & dominum Iacobum de gello de trano, quod ipsi sunt in voto secundùm opinionem Barto. in. l. amplius nō peti. ff. rem ratam haberi. vbi voluit, quod agenti obstet exceptio compensationis, etiā quod promissio de soluendo fuerit iuramēto firmata per rationes Bart. ibi positas cuius opin. secuti fuerunt Ange. & Rapha. cuma. ibi. Idem tenet Ioan. fabri. instit de actio. §. bonæfidei. in. viij. col. Hanc opin. Barto. secutus fuit Abb. sic. in capitu. ad nostram. el. j. de iureiur. & in capit. cum dilectus. xij. colum. de ordi. cogni. & in capitu. cum inter. de excep. Eandē opi. tenuit Ioā. de imo. in. l. iulianus. la prima. ff. de condi. & demō. firmauit hoc etiam Bald. in. d. c. ad nostram.

ſtram.hanc partem firmauit do.Tyndarus in ſuo pulchro tractatu de compenſatione,dicens opi.Bart.eſſe humaniorem de iure,per rationes ſuas,& per alias quas ipſe allegat in dicto tractatu.
2 & Alex.de imó.in.ij.vo.cõſi.xij.† Qui dam alij domini non minus ſcientifici fuerũt in cõtraria opi.ſcilicet ꝙ ꝓpter promiſsioné iuratam ipſe cõuentus qui promiſit & iurauit debet omnino ſolue re ꝑ obſeruatione iuraméti,& non põt impedire ſolutioné per dictã exce.cõpé ſationis.qa iuramentũ eſt ſeruandũ in forma ſpecifica.Hãc ſententiã firmauit gl.Ber.in.d.c.ad noſtrã.poſt eã Inn.Io. and.Io.de imo.ibi.hãc eandé opi.firma uerũt do.Marianus Socinus.& Ioã.de ana.in.c.q̃relã.de iureiu.& Bald.in.c.q̃ in eccleſiarũ.in.vj.col.de cõſti.& cumu latius doctor Feli.in.d.c.ad noſtrã.qa aliàs mutaretur iuramentũ, de vno in aliud,ꝙ non poteſt fieri propria autori-
3 tate.† debet ergo iuramentum deo factum præciſè ſeruari,& non per eqpollens,etiã ſi equipo..ens melius eſſet, vt ibi latius per eũ.allegat Inn.in.c.perue nit.lo.ij.& in.c.debitores.de iureiuran. Lud.ro.in.l.ſtipulationes nõ diuidunt. ff.de verb.obl.in.q.illa.An in obligatio nibus facti iuramentũ operetur vt poſſit preciſè cogi ad factũ.tenet opi.gloſſ. in.d.c.ad noſtrã.quæ vult,quòd ille qui promiſit cũ iuramento ſoluere,nõ adimpleuit cõpenſando.Idem videtur tenere ibi Anto.de but.& reperio ꝙ Alexand.de imol. doctor famoſus ſecutus fuit hanc opi.in cõſil.xcj.in.ij.volu. Et eande opin.ſecutus fuit ſimiliter famoſus doctor Frãciſ.de aret.in cõſil.xcix. Ego ſtimulo conſcientie alligatus dixi, ꝙ ſi ille qui promiſit cũ iuramento nõ poteſt ſoluere:quia eſt onere filiorũ oppreſſus vel paupertate,iudicarem ſecũdùm opi.Barto.arg.rationis.c.breui.de
4 iureiurã.† Sed quãdo debitor eſſet diues & pecunioſus:tũc iudicarem ſecũdùm opi.glo.& aliorũ in.d.c.ad noſtrã. ¶ Et quia fuit viſum,ꝙ ille conuentus nõ erat diues.Fuit iudicatũ & ſentériatum per ſacrũ Concilium in quo præſidebat illuſtris do.Ferdinãdus de Aragonia frater illegitimus Regis Federici ſecundũ opinio.Bart.& ſequaciũ.¶ Sed in dicto ꝓceſſu,incidit aliud dubium, videlicet verũ iſte debitor,qui promiſit ſoluere cũ iuraméto poſsit compenſare debitũ,ad ꝙ tenebatur ipſe actor cuidã tertio ſuo creditori,qui ceſsit huic con uento,illud debitũ Dyn.tãgit iſtud dubiũ in.c.ſi quis in ius.de reg.iur.lib.vj. & Cy.& Bal.in.l.eius ꝙ.C. de cõpenſatio.¶ Et fuit cõcluſum per oés dños,ꝙ
5 ſtante opi.Bar.pro vera,† debitor conuentus poteſt opponere cõpenſationem debiti ceſsi.Et ſic fuit iudicatũ ſtãte dicta paupertate,vt ſuprà dictũ eſt.¶ Itẽ in dicto ꝓceſſu inſurrexit aliud dubiũ, videlicet vtrum confeſsio cedentis poſt ceſsionem noceat ceſsionario.quã quæſtionem perfecte tetigit Pau.de ca.poſt Barto.in.l.facta.§.ſi hæres.ff.ad trebel. & Alexan.in.v.volu.conſi.cix.in.ij.col. verſu.nec obſtat.Et Cyn.in.l.fin.C.de procurato.Et fuit cõcluſum ꝙ cedens poſt ceſsioné ſi cõfitetur ꝙ ſibi fuit ſatiſfactũ antequã cederet,talis confeſsio nõ nocet ceſsionario:qa nõ potuit ei ꝑiudicare.arg.l.ſi parte §.fi.ff.quemadmo.ſerui.amit.cum concordan.

Deciſio.CLXIIII.

☞ De recognitione enuntiatiua iurata & ſepius repetita ad probandum dominium.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Confeſsio recognitionis enuntiatiuè facta*

facta an probat dominium rei.

1 *Intellectus ad.l.fi.C.de sacrosan.eccle.*

3 *Confessio ex interuallo pluries repetita, habetur ac si facta esset in iudicio.*

4 *Confessio enuntiatiua iurata videtur facta deo, & praeiudicat confitenti.*

Fauor piae causae quas habeat specialitates, in contractibus remissiuè.

5 *Confessio ad obligãdum absente parte, valet fauore animae.*

Confessio ad exonerandam cõscientiam parte absente, tenet.

IN causa monasterij sanctę Mariae dominarũ de Amalfia fuit dubitatum. ¶ † Vtrum confessio & recognitio facta per quendam saecularem quòd certum territorium ꝗ ipse tenebat & possidebat erat ipsius monasterij in quodã instruméto absentè monasterio, ꝓbet territoriũ illud in dominio & possessione esse ipsius monasterij, vbi aliter nõ apparet de dominio, & possessione dicti monasterij. ¶ Videbatur dicẽdũ esse, ꝗ talis cõfessio nõ ꝓbat dominium rei esse dicti monasterij.

1 † Quia.l.fi.C.de sac.san.eccl.q̃ vult, ꝗ ex contractu trãsit dominiũ in ecclesia sine traditiõe, nõ habet locũ nisi in quatuor casib⁹, inter quos nõ est casus simplicis recognitionis vel confessionis: vt dicit Bal.in proprijs terminis in rubrica extrà de pręscri.ver.quid si confiteor rem meã esse ecclesiae, quãdo quidẽ talis cõfessio & recognitio facta enũtiatiuè, & nõ dispositiuè ꝓut erit in facto: nam si dispositiuè & ex certa sciẽtia, facta est dicta recognitio, tunc probaret dominiũ: vt dicit Bald.in.l.cũ falsa.C. de iur.& fac.igno.in.iij.col.de quo per scribentes in.l.si rem aliquam.ff.de acquiré.posses.& per Bald.in.l.Titius.§. falsam.ff.de cõdi.& demon.& ꝑ Bal.in l.nõ idcirco.C.de iur.& fact.igno.& in Spe.de loca.§.nũc aliqua.ver.vij.& per mod.Pap.in.l.ij.columna.cxxxij.C.de iure emphy.& ibi cõcordãtiae. ¶ In cõtrariũ in dicta causa fuit conclusum, ꝗa nõ solũ inerat ꝑ parte dicti monasterij, supradicta recognitio enuntiatiua. Sed

3 etiã † probatũ fuit per testes, ꝗ ille qui tenebat & possidebat dictũ territoriũ, pluries dixit, & confessus fuit ex interuallo dictũ territorium esse dicti monasterij. & sic habeẽ ac si esset facta in iudicio. secundũ Bart.in.l.cũ scimus.C.de agri.& cẽsi.lib.xj.& no.Feli.in.c.si cautio.versi.quintus casus.de fide instr.& Ludo.ro.in.l.si vero.§.de viro.in sua solenni repetitio.in.xxxj.fallen.ff.solu.ma.vbi posuit.xviij.potentias geminationis actus: vt ibi per eũ.& ꝑ Feli in.c. nõnulli.ver.vj.fallit de rescrip.& ꝑ moder.Papi.in.l.sed si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiuran. Itẽ, dicta confessio enũtiatiua, fuerat iurata in dicto instruméto: & sic propter iuramétum,

4 † videẽ facta deo q̃ est praesens vbiq;, & per cõsequẽs praeiudicat cõfitenti, & eius haeredi: vt dicit Bar.in.l.cũ ꝗs decedẽs.§.codicillis.in fin.ff.de lega.iij.& voluit hoc Ant.de but.in.c.cũ dilectus. de suc.ab intesta.& Bald.in rub.C.res inter alios acta.Ioan.de Imo.in repe.c. cum contingat.in.xxxj.char.de iure.& Feli.in.d.c.si cautio.vbi ponit.xij.fallẽ. ad regulam.l.certũ.§.si quis absente.ff. de cõfessis. Itẽ accedat ad hoc fauor pię causae quae habet multas specialitates etiam in contractibus, vt plenè per Ludo.in repe.c.auten.similiter.C.ad leg. falcid.& inter aliàs specialitates est ista

5 † quòd fauore animae & de aequitate canonica valet confessio ad obligãdum absente parte: vt nota.in capi.fina.de succes.

succes.ab intesta.& notat Bal.in.l.generaliter.C.de non numera.pecu.in.x.q. & Feli.in.d.c.si cautio. Item dicta confessio probata per testes, vt aliqui dicũt fuit facta, ad exonerandam conscientiã: quo casu valet licet sit facta absente parte: vt bene consuluit Alexand. de Imo.in.ij.volu. consil.clxxxv. & in.iij. volu.consil.xlv.in.iij.colũ. ¶ Et ita fuit iudicatũ in fauorem dicti monasterij.

Decisio.CLXV.

☞ De testamenti reassumptione nõ obstante falsi accusatione.

✣ Summarium. ✣

1 ☞ *Testamentum, an reassumendum per notarium pendente accusatione de falso.*

2 *Iudex in causa ciuili ante litem cõtestatam, an debeat officium suum impartire.*

Materia l. fina. C. de edic. di. Adri. tol. tractatur aliquantulum.

Q Vidã hęres scriptus in testaméto volebat agere remedio.l.fin.C.de ędicto diui adria.tollend. Sed non habebat testamentũ in scriptis in forma probante. Sed erat illud testamẽtũ filcza notarij, quia notarij nõ ponunt testamenta in protocollis, † petit à iudicè quòd mandet notario, ꝙ illud in publicam formã reducat, cũ subscriptione iudicis, & testiũ iuxta formam constitu.regni instrumẽtorũ robur. hęres sanguinis vel alius de cuius interesse agitur, hoc sentiens vadit ad iudicem: & porrigit accusationem de falso dicendo ꝙ illud est falsum. & pendente quæstione falsi non est reassumendum. ¶ Replicat hæres scriptus, quòd debet rassumi, quia si non reassumitur pendente quæstione falsi testes descripti de facili possunt mori, & postea non possunt testes subscribere, & illud testamẽtum nihil probaret secũdũ dictã cõstit. quæ habet locum etiã in testamentis secũdũ gl. & And. ibi. & sic fieret sibi maximũ pręiudiciũ. Dicit ille ꝗ accusauit de falso. Cito possunt examinari testes descripti in testamento nuncupatiuo ex officio antequã subscribãt se: dicit altera pars hoc non debet fieri: † quia in causa ciuili ante litẽ cõtestatã iudex nõ debet illud officiũ impartire. fuit q̃situ, ꝗd debet facere iudex. ¶ Fuit in cõcilio ꝑ omnes dominos cõsiliarios votatũ, & cõclusum, ꝙ testamẽtũ reassumaẽ ꝑ notariũ, & subscribat ꝑ iudicẽ & testes, si se subscribere velint, & nõ tradatur hęredi scripto. Sed si testamentũ illud in sequestro in posse sacri Concilij donec causa falsitatis decidatur, & procedatur in dicta causa falsitatis, ad actus incũbẽtes: & ista decisio sumpta fuit ex. l.de tabulis.ff.de tabulis exhibendis.

Decisio.CLXVI.

☞ De testamentis, & testamento per tres testes subscripto reliqs descriptis.

✣ Summarium. ✣

1 ☞ *Testamentum per manus publici notarij in præsentia septem testiũ descriptorum cũ subscriptione trium testiũ sumptum an valeat. 3. 6. 8. Et in quibus casibus. 11. 12.*

Argumentum de contractibus, ad testamẽta an procedat.

2 *Testamentum nuncupatiuum, an contentum sit descriptione testium, siue subscriptione.*

Testamentũ esse factum coram septem testibus probatur per duos testes & quando. 10.

Constitutionis interpretatio, in dubio, qualiter facienda.

4 *Iuris communis interpretatio, per constitutionem quatenus procedat.*

5 *Testes in testamento debent esse præsentes.*

Subscriptio testis in testamento vocatur testimonium

monium,& tunc demum testificari videtur cum se subscribit.

7 *Testis nesciens se subscribere in testamento in aliorum præsentia facit notas alio manū eius ducente.*

9 *Notariorum consuetudo in testamentis nuncupatiuis qualis.*

13 *Periculum non est adeo grande in contractibus sicut in testamentis.*

Vit dubitatū, si ad probandū testamentum nuncupatiuum, sufficiat produxisse instrumétum conditū, per manus publici notarij, qui asserit ꝙ in dicto testaméto interuenit talis iudex ad cōtractus & septé testes, nominando eos ꝑ nomina ꝓpria, & cognomina. Verum de illis. vij. testib' nō sunt subscripti nisi tres testes, nec alij quatuor descripti, possūt se subscribere, quia sunt mortui. & illi tres testes subscripti non possunt examinari, vt deponant ꝙ illa scriptura est manus ꝓpria: nec de solénitate dicti testaméti: nec de voluntate dicti testatoris: ꝙa nescit ꝗd sit de eis vel de necessitate in isto regno, testes omnes requisiti de iure in testaméto nūcupatiuo, debeant se subscribere. Ita ꝙ si vnus de septé testibus requisitis & descriptis se nō subscripserit, testamétū dicat̃ minus solénе

1 & inualidū. ¶ † Aliqui ex dominis dicebāt, ꝙ dictū testamétū factū per manus publici notarij in præsentia iudicis &. vij. testiū descriptorū cū subscriptione triū testiū valet. ¶ Quia constitutio regni instrumétorū robur dicit statuimus, vt si quātitas ꝗ in cōtractu deducitur, excedit libra auri tres testes ꝓbatæ fidei præter iudicé & notariū, in eodé instruméto subscribant &c. Contra prędictā auté formā, instruméta cōfecta in posterū, nullā habeāt firmitaté. & clarum est, ꝙ licet dicta constitutio loquat̃ in cōtractib': tamé idé est in testaméti secūdū gl. & And. ibi, ergo sufficit ꝙ dictum testamentū habet subscriptioné triū testiū de septé descriptis. ¶ Secūdò dicebāt dicti domini de iure communi. Vera est illa sententia, ꝙ testamentum

2 † nuncupatiuū factū in pręsentia septé testiū rogatorū de quo notarius rogatus, & conficit publicum instrumétum cum descriptione dictorum. vij. testium probat testamétū esse validū & solénе. vt est glo. nota. in. l. hæredes palā. ff. de testamen. Et alia glos. magistra est in. l. fina. C. de fideicōmis. & istas gl. cōmuniter à Bartolo vsq; ad præsentia tépora sequuntur doctores scribentes ibi, & in alijs locis superuenit in constitutio prædicta regni ꝗ vult, ꝙ in cōtractibus, & testamétis tres testes se subscribāt, & iure cōmuni addit istā solénitatem. Igitur cū nō reperiatur cōstitutio, quæ dicat, ꝙ in testaméto nuncupatiuo septé

3 testes debeāt se subscribere. † Sed tātū dicta constitutio loquitur de tribus testibus. remanet ergo incorrecta dicta sententia dictarum glossarum, vt sufficiat descriptio aliorum quatuor testiū, & sic tale instrumentum testamenti cū subscriptione trium testium in regno probat testamentū esse factum corā. vij. testibus descriptis. sicut in simili dicit Bal. in. l. ij. C. de bo. pos. secūdū tab. vbi per duos destes ꝓbat̃ testamentum esse factū corā septé testibus. ¶ Tertiò dicebāt semper faciéda est interpretatio cōstitutiōis in dubio, quātū minus corrigere potest ius commune. l. ij. C. de noxa. c. cum dilectus. de consue. Et vt dictum est de iure communi non requiritur subscriptio testium vt dicit ibi gl. per iura allegata per eam in dicta constitu.&

stitu.& gl.in auten.de hęre.& falci.§.si vero absunt in verbo, ad hoc competit. & dicta cōstitutio requirit subscriptionem testiū statuendo numerū ipsorum qui debēt subscribere, videlicet tres te
4 stes:vt.ā.†ergo in hoc solū corrigit ius cōmune,& remanet ius cōmune in reliquo nō correctū,quòd in reliquis testibus sufficiat descriptio.facit ad hoc tex. & gl.in auт.de non alie.§.fi.in verbo,tamē.¶Alij domini erant in cōtraria opinione.s.quòd testamentū nuncupatiuū prędictū,requirat subscriptioné omniū septem testiū.¶Et inducebāt primò verba.And.de iser.in dicta consti. vbi dicit ista verba formalia.¶Item no. quòd nō sufficit testes esse præsentes nisi subscribant propria manu cōtra ius Romanū. & sic in regno testes descripti debent se subscribere.Et debemus de necessitate intelligere illud dictū And. quòd illi testes debent se subscribere qui de necessitate requiruntur in actu.vt si in contractu infrà librā auri duo testes sufficiāt, si vltra librām tres,si in testamento illi
5 septem testes,†qui debent esse præsentes de iure communi: vt. C.de testa.l. hac cōsultissima.§. per nuncupationē. & insti.de testa.§.vlti.debent se subscribere: quia si vnus ex eis diceret se non interfuisse & nollet se subscribere testamentum non valeret.l.si vnus.C.de testa.Bart.in.l.j.§.si quis se neget.quemadmo.testa.ape.& no.Inn.in.c.cum Io annes hæremita.de fide instr.quia dicit Andr.non sufficit testes esse præsentes nisi se subscribant.¶ Et credo esse rationem,quia quando testis se subscribit,talis subscriptio appellatur testimoniū,dixit Bal.no.in.l.fi.C.si cer.peta. dicens, quòd tunc testis testificari videtur cū se subscribit.cum igitur testes tunc se subscripserunt,& non alij quatuor. In regno tātū operaт illa descriptio sine subscriptione testiū q necessario requiruntᷣ tanq̄ si nihil actū esset,quia septé testes debēt se subscribere in testaméto vt dicit idé And.in suo repertorio super constitutionibus regni.in verbo,instrumétū.¶Secūdò,†pro hac parte allegabaт 6
Lucas de penna.in.l.vnicuique.ij.q.C. de proximis sacrorum scriniorū li. xij. ista verba formalia hæc faciunt ad quæstionem vulgatam,sæpe tamen malè decisam, videlicet verū per duos aut tres testes,vel per publicum instrumentum habens subscriptionem trium testium, sufficiat probari testamentum conditū coram.vij. qui necessario requirūtur in testaméto nuncupatiuo, vel in scriptis, & arguit ad partes, & remanet cum illa parte,quòd testamentum non valet. licet rationes sue parum stringant.Est bene verū,quòd idé Lucas in.l.nulli.in.§. omnia.C.de numerarijs.lib.xij.in verbo, mentione: dicit ista verba formalia, hinc inoleuit forte mos quem seruāt hodie tabelliones in regno dicétes in principio instrumétorū . Nos talis iudex & talis notarius & subscripti testes videlicet talis & talis notum facimus & testamur, & ibi multa dicit de materia sub-
scriptionis †vbi dicit,vnū verbū notādū ꝙ alibi nō est repertū, ꝙ si aliquis testis nesciat scribere,tunc per alium portetur eius manus:& hoc fiat in præsentia testiū ipso mandante,quòd satisfacit ad limitationé gl.in.d.l.instrumentorū robur.¶Tertiò pro hac parte allegatur Lucas de péna.in.l.ij.C. de conuenien. fisci.debitoribus.li.x.in verbo,subnotauit.vbi dicit ista verba formalia : aliud tamen in testamétis in qbus oportet testes subscribere: & quia hoc posset intelligi de testamento in scriptis, deinde subdit in regno est necessaria subscripti-

ptio iudicis notarij & testium.vt in cõ-fisti.instrumentorũ robur. Et dicit, ꝙ satis prudenter cogitauit in hoc lator dictæ constitutionis ad tollendũ materiã
8 fabricandi falsa instrumẽta &c.¶† Nec obstãt in cõ trariũ allegata:quia cõstitutio instrumentorũ robur, nihil dicit de subscriptione testiũ in testamento. Sed doctores extendunt illam ad testamẽtũ vt in eis descripti testes debeãt se subscribere, non tñ dicunt docto. quòd de vij.testibus descriptis sufficiãt tres esse subscriptos:quia daretur materia fabricandi falsa testamenta in regno si ita dicerent doctores, & tamen nullus hoc dicit. subiecta materia testamenti in quo requirũtur septem testes præstat omnibus interpretandi viã. dicit Bald.in.l. oẽs populi.circa finẽ.ff.de iusti.& iur. dum allegat cle.exiui.de verbo.signifi. scilicet quòd oẽs septẽ debeant se subscribere, postquàm in testamẽtis.vij.requirũtur præsentes.& And.dicit ꝙ presentia non sufficit sine subscriptione:vt
9 suprà dictũ est.† & tãtomagis qa consuetudo notariorũ est ꝙ testamẽta nũcupatiua etiã faciãt subscribere à septẽ testibus, & consuetudo est optima legũ interpres.vt in.l.minime.ff.de legi. & no.in.l.de quibus eod.titu.no.in.c.j.de treug.& pace.cũ simi.& sic cessat primũ motiuũ.¶ Nec obstat secundùm.qa illud ꝑcederet si cõstitutio prædicta loqueret de testamẽtis, sed non loquit de testamentis, sed doctores extendunt ad testamenta vt requiratur subscriptio.vij. testiũ postq̃ de iure cõmuni septem testes debẽt esset præsentes:& illud quòd dicitur, quòd testamentum factum coram septem testibus potest probari per duos testes.vt not.in.d.l.ij.C.de bono. possess. secundùm tabulas.intelligit secũdũ quod intelligit Bar.in.l.hæredes
10 palam.in princi.ff.de testa.† vbi dicit, quòd tunc potest probari testamentũ factum coram septem testibus per duos testes, quãdo illi duo testes deponerẽt, quòd in testamento fuerunt descripti supple in regno isto, & subscripti septẽ testes. Sed quando illi duo testes nõ sic deponerent:tunc esset quæstio, non solũ de solennitate sed de volũtate testatoris:quia in testamẽto licet sint descripti septẽ testes, tamen non sufficit nisi sint subscripti:quia vt dixi illa subscriptio est testificatio testiũ in regno isto, & sic instrumentũ testamẽti cũ subscriptione trium testiũ de septem testibus descriptis non probat, nec voluntatem
11 nec solennitatẽ † nisi in duobus casibus notatis per Modernos Papienses in.d. l.ij.de bo.pos.secũdùm tabu.¶ Primus quãdo testator fecit testamentũ in quo instituit filiũ hæredẽ:& in illo testamẽto fecit legatum alicui, & stipulatus est ab hærede ꝓ legatario:& sic immiscuit contractũ testamento: quo casu si hæres negat testamentũ potest per duos testes probari illud legatũ quod transiuit in contractũ cũ hærede.alleg. Bart. & Io.de imo.in.l.nemo pót.ff.de leg.j. & alia vt ibi per eũ.¶ Secundus casus, quãdo de testamẽto fuisset cõdita publica scriptura manu notarij quę postea fuisset perdita.certè talis amissio & tenor posset probari per duos testes per tex.in.l.testiũ.C.de testi.& ibi ꝑ Bald. & Sali.de quo plenè per Alexand.in.d. l.ij.C.de bo.pos.secundùm tabu ¶ Nec
12 obstat tertium motiuum:† quia procedit quando constitutio faceret mentionem de testamento, sed nullã de hoc facit mentionem. & doctores extendunt illam ad hoc scilicet sicut in contractibus requiritur subscriptio testiũ necessariorum in cõtractu. Ita in testamento,

mento testes descripti debét se subscribere in testaméto,vt euitetur falsitas: & maximè qa illud qđ dicit qđ testamétũ nuncupatiuum probatur per instrumentũ,vbi sunt descripti septem testes, & secũdùm opi.Ioãnis de cõsuetudine sed Azo dicebat,ꝙ de rigore iuris erat secus.Sed Dy.Bar.& alij tenét qđ etiã de rigore iuris procedit opi.Ioãnis nõ est ergo lædere ius cõmune si interpretetur quòd illi septem testes descripti in testamento debeant se subscribere, ex quo constitutio hanc subscriptioné
13 requirit in contractibus, †vbi non est tãtum periculum sicut in testamento. vt dicit gloss.in dicta constitu.instrumentorum robur. Et cum ista discussio ne nõ fuit super hoc sententiarum:sed ego ita sententiando crederem bene iudicare per supradicta.

Decisio.CLXVII.

De possessione defuncti per colonum hæredi continuata.

Summarium.

1 *Possessio ex quibus probetur.*
Possessio an probata per custodis impositionem.
2 *Accessus frequentatus ad rem,an probet possessionem.*
3 *Possessio an transeat ad filium heredem,nisi per hæredem apprehendatur.*
Fructuum perceptio clandestina non probat possessionem.
4 *Possessor tempore defuncti posidẽs per heredem turbari an posit.*
Preceptum firmum manet ex quo contumacia per citatum incurritur.
5 *Aduocato strenuo in agitãdis causis opus est.*
6 *Possessio hæredi acquiritur defuncto suo animo posidente & corpore alieno.*
7 *Conseruatorium possessionis parte non vocata est ineffuax.*

Abriel de dato maritus & ꝑcurator suæ nobilis vxoris de domo Ga:etanæ egit in sacro Cõcilio interdicto vti possideris cõtra quendam Rubinũ filium Isaac Hebręi super quodam territorio existéte in ꝑtinentijs terrę Summæ.† Et dictus Gabriel probabat quod post morté Isaac dictum territorium ipse intrauit,& de eo cœpit possessionem. Item producit conseruatorium postea factum per reginalem Maie.Item producit bannũ emissum ad eius instantiam obtentum à Reginali curia,quod nullus intret dictum territorium.Ité probat imposuisse postmodum custodes ad custodiendum dictũ territorium,per quã impositionem custodis probatur possessio secundùm doc.& ibi Alexã.in.l.iij.ff.de acqui.possess.Item probat ꝙ fuit visus pluries accedere ad dictũ territorium.
2 †& pro hoc dicit etiam quod probat suam possessionem.allegat Bald.in.l. indicia.C.de rei vend.& Alexã.in primo volu.consi.cxxxiij.in.iiij.colũ.¶ Ex parte dicti Rubini dicit,qđ licet dictus Gabriel possedit post mortem Isaac sui patris ipso Rubino absente,illa possessio fuit clandestina inscio & ignorante ipso Rubino,& statim ꝙ habuit scientiã de morte sui patris Iacobus de Martina eius nomine cœpit possessioné dicti territorij & recepit fructus. Dicit ipse Gabriel qđ licet Isaac pater Rubini possedit toto tempore vitæ suæ: licet iniustè:qa dictũ territorium spectabat ad suã vxoré ex successiõe patria: †tñ
3 illa possessio nõ trãsit ad filiũ hæredé, nisi apprehédat per hæredé.vt est tex. in.l.cum hæredes.ff.de acqui.possess.& statim mortuo Isaac ipse vidés posses-

sionem vacanté animo & corpore intrauit possessioné dicti territorij. Et eo tenéte & posidete ipse turbat & molestatur per dictum Rubinum: & quatenus ipse Rubinus posidente dicto Gabriele percipit fructus. hæc perceptio fructuũ fuit clandestina & nõ probat possessionem: ex quo ipse Gabriel p prius fuit in possessione: vt est text. & ibi docto. in l. quamuis. §. si conditor. & ibi Alex. ff. de acqui. pos. & in l. põponius.
4 ff. quib. mod. vsufruc. amit. † sic posidente ipso Gabriele post mortem Isaac nõ licuit Rubino eius filio turbare dictũ Gabrielé p prius post morté Isaac posidentem dictum territorium vacans, vt bene hoc firmat Alex. in. ij. vol. consi. cxcix. in. j. col. Et tantomagis dicit ipse Gabriel: quia factum fuit mandatum iustificatum ad instantiam dicti Gabrielis dicto Rubino quod non debeat ipsum Gabrielé turbare in possessionem dicti territorij. & ipse Rubinus nõ cõparuit, & contra fuit accusata cõtumacia, & sic dictũ præceptũ remásit firmum. iuxta notata in. l. ea quidé. C. si manci. ita fuerit alienatũ. & in. l. de pupillo. §. meminisse. ff. de oper. no. nũtia. & Bal. & Sali. in rubrica. C. commissa. vel epistolas. Superuenit in ista discussione aduocatus egregius dicti Rubini, & ostendit vnum instrumentum,
5 † in quo continebatur, q dictus Isaac pater dicti Rubini quando viuebat cõcessit dictum territorium ad cultiuandum & laborãdum cuidam Sabbatino pro certo tempore nondum finito tépore mortis dicti Isaac, ipsumq; constituit eius procuratore. Et post morté Isaac dictus Sabbatinus coluit dictũ territorũ & fructus soluit dicto Isaac. Et hac de causa dicebat Rubinũ posidere statim post morte Isaac patris sui per dictum colonum, per id quòd volunt docto. & ibi Alexan. in. l. qui vniuersas. §. quòd per colonum. ff. de acqui. possess. vbi dicit. Nota quòd possessio defuncti non transit in hæredem nisi apprehendat vbi defunctus posidebat per se ani-
6 mo & corpore. † Sed si defunctus posidebat animo suo & corpore alieno, puta per colonũ acquirit possessio hęredi, si cõtinuet colonus in possessiõe nomine hæredis, vt est text. in. d. §. q per colonũ. & per istud motiuum fuit hæc lis decisa, nec est facienda vis de dictis actibus possessiuis dicti Gabrielis: ex quo ståte possessione filij p colonũ constitutũ à patre laborãté nomine hæredis Isaac, ipse Gabriel dicit turbare & molestare dictũ Rubinũ, & cõseruatoriũ ipsius Gabrielis est nullius momé-
7 ti factum, † quia parte nõ vocata prout est de iure & per pragmaticam Regis Ferdinãdi primi. ¶ Ideo fuit votatum, & postea sonatum in Cõcilio q dictus Rubinus & Iacobus prædictus eius procurator absoluãtur ab impetitione facta per ipsum Gabrielem, & dictus Gabriel absoluatur ab expensis: quia ignorabat dictum Sabbatinũ fuisse colonũ Isaac & eius hæredis.

Decisio. CLXVIII.

☞ De cõfessione facta in mortis articulo successori non præiudicante.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Abbatissa egrotans, an posit in detrimentum monasterij & succedentis contrahere sine superioris autoritate.* 3.

Confessio prelati ad liberandum valet, & successori preiudicat.

2 *Infirmitatis tempus non ità commodum ad contrahendum quantum sanitatis.*

Prelatus in mortis articulo contrahens dicitur vsurarius bonorum ecclesiæ: & non vsufructua-

fructuarius.

3 *Confessio debiti facta in vita nocet haeredi: & in morte si iuretur.*

4 *Abbatis confessio gratuita in praeiudicium monasterij, non tenet tanquàm ambitiosa. Confessio praelati extrà praeiudicium ecclesiae, an noceat, & quàm habeat distinctionem.*

Trum quietatio facta p abbatissam sanctae Mariae de Capua suo procuratori tempore infirmitatis dictae abbatissae, ex qua infirmitate mortua fuit, valeat in praeiudicium monasterij & abbatissae successitricis in dicto monasterio. Prima facie videbaẽ ꝙ dicta quietatio debebat esse valida di
1 cto quodam procuratori. † Quia confessio praelati ad liberandũ valet & praeiudicat successori. vt no. in. c. de cõstãtinopolitana. xxij. dist. cũ concordantijs quae ibi allegabãtur. ¶ In contrariũ fuit votatũ & decisum per sacrum Concilium. s. quod dicta quietatio nõ praeiudicat monasterio nec abbatissae, quę successit canonicè in abbatissatu, pro eo ꝗa facta fuit tempore infirmitatis de qua mortua fuit, & sic licet sit facta ad liberandum, fuit in mortis articulo facta,
2 † quo tempore praelatus dicitur vsurarius bonorũ ecclesiae, & nõ vsufructuarius. Et sic non potest in morte nec etiã confitendo in praeiudiciũ ecclesię aliq̃d confiteri. iuxta ea quae notatur in. c. pręsenti. de offic. ordi. libro. vj. quia dicta confessio & quietatio satis habetur pro suspecta respectu quod est facta tẽpore mortis propter praeiudiciũ successoris & ecclesiae, & pro hoc ego allegabã bonum tex. iuncta gl. in. c. de his. de sepulturis. vbi actus factus in morte non praeiudicat alteri de cuius praeiudicio tractatur. Secus si actus ille factus esset in
3 sanitate. ¶ Hinc est † ꝙ dicimus, ꝙ confessio debiti facta in vita nocet haeredi. C. de non numera. pecu. l. generaliter, sed in morte nõ nisi sit iurata. vt in auten. ꝙ obtinet. C. de probat. ¶ Ego vltra dicebã, ꝙ illa cõfessio illius abbatissae nõ põt nocere ecclesiae nec successori sine authoritate superioris nisi ꝓbetur veritas. vt dicit Fede. de senis in cõsil. cxliij. incipiente, cõcessio facta &c. quia ꝑ confessionem nõ dabit monasterij bona, vt not. in. c. cùm in officijs. de testamen. Et ideo Pau. de ca. in. j. consi. incipiẽte, ego
4 Paulus. tenet, † quod cõfessio gratuita abbatis nõ valet in praeiudiciũ monasterij tanquã ambitiosa per iura ibi per eum allegata. Et firmat dominus Abb. sicu. in. c. fin. de praescriptioni. vbi extra iudicium confessio praelati nõ nocet ecclesiae. Idem Ioan. and. in addi. Spec. in rub. de rebus eccle. nõ alienan. si per illã confessionẽ deuenitur ad alienationes bonorũ immobilium. Iste articulus, an confessio praelati noceat ecclesiae, habet distinctionẽ magnam. de qua per Abb. in. d. c. fi. & ibi per Feli. & in. c. edoceri. de rescript. & per Io. and. in. c. fi. de solu. & per Ang. in consi. cxlv. & per Abb. sicu. in cõsil. xlij. in. v. & . vj. col. & per Pe. de Ancha. in consi. ccxxiij. & per Ioan. calde. in tit. de confessis. consi. v. Abb. in c. dilectus. de capel. mona. glos. in. c. ij. in verbo, conuentum. de testi. cũ simili. & in alijs locis quę omitto breuitatis causa. ¶ Fuit ergo iudicatum, ꝙ nõ obstante dicta quietatione dictus procurator det rationem, & reliqua restituet.

Decisio. CLXIX.

☞ De in litem iurando propter contumaciam.

✠ Summarium. ✠

1 *Iuramentum in litem an deferendum parti propter alterius contumaciam.*
2 *Iuramentum in litem non praestatur haeredi.*
3 *Iuramentum dandum est ei qui scit veritatẽ.*
Probationis omne genus transit ad haeredem, nisi priuilegium probationis per iuramẽtum.
4 *Iuramentum in litem vt possit deferri, quid requirat. 6.*
5 *Tutor iurare in litem volẽs in causa pupilli admittitur.*
Tutor praelatus ecclesiae an aequiparentur, & in quibus.
7 *Affectio non cadit in quantitate.*
8 *Iuramẽtũ in litem datur legis authoritate.*
9 *Decisio concilij noua vim habet legis.*

N dicta causa post dictam sententiã lata contra dictũ procuratorẽ fuit excitatum, quoniam procurator praedictus fuit cõtumax in ponẽdo rationẽ, & abbatissa quae successit in abbatissatu petit cũ instantia sibi deferri iuramentũ in litem cõtra dictũ
1 procuratorẽ, † si dictę abbatissae sit dandum iuramentum in litem ob dictã contumaciã procuratoris nõ ponẽtis rationem iuxta condemnationem sententiae sacri Cõcilij. ¶ Dicebat dominus Carolus de Rogerijs quod ex quo tractatur de fructibus perceptis & assignatis per dictũ procuratorem abbatissae praeteritae. & ista successitrix abbatissa non potest verisimiliter habere notitiam de annis praeteritis tẽpore abbatissae nouissimè praedefunstae, quae quietauerat dictum procuratorem, vt in praecedẽti decisione. Ideo nõ potest successitrici abbatissae deferri iuramentum. Et pro hoc allegabat glo. in. l. in bonaefidei. C. de iu
2 reiuran. † vbi tale iuramentum in litẽ non praestatur haeredi. & patet hoc in. l. generaliter. C. eod. titu. quia haeres non nouit veritatem: quia factũ erat alienũ etiam si dicat quòd per famã scit: quia ista notitia non est notitia quantum ad istum effectum. vt dicit glos. & Bald. in dicta. l. in bonaefidei. & Innoc. in cap. cũ causam. de iuramẽ. calum. & firmãt do. in. l. admonendi. ff. de iureiuran. & in. c. si. de successio. ab intest. Ideo dicit Bar.
3 † quod iuramentũ dandum est ei qui scit veritatem, in. l. j. §. poena. ff. de libe. agno. & doct. in dicta. l. in bonaefidei. & in dicta. l. admonẽdi. & Paul. de cast. in consi. lxxxvij. Et hanc cõclusionem, scilicet quod iuramẽtũ istud nõ est dandũ haeredi firmat Bal. in. l. ait praetor. circa princ. ff. de iureiuran. & Ludo. ibi in. §. iurari. & in. l. nõ erit. eo. titu. & hoc per tex. in. d. l generaliter. Idem voluit Bal. in. l. ij. ff. de condi. indebi. vbi dicit ꝙ omne genus probationis transit ad haeredem, nisi priuilegiũ probationis per iuramentũ, debet ergo concurrere habili-
4 tas personae iurantis, † vt possit deferri iuramentum in litem: vt dicit Bart. in. l. In actionibus. in. iij. col. versi. quarto & vltimo. ff. de in litẽ iuran. in ista abbatissa nõ est habilitas personae; quia verisimiliter non potest habere notitiam facti alieni scilicet abbatissae suae praedecessoris: ergo non potest ei deferri iuramẽtum in litem. ¶ Sed dicebat dominus Iacobus de Iello. in contrarium, non habemus ꝙ tutor volens iurare in litẽ in causa pupilli debet admitti. vt est text. in. l.
5 videamus. ff. de in litem iurã. † & tutor & praelatus ecclesiae per glo. aequiparantur quò ad quid vt ipsa dicit in capi. fi. v. q. iij. & alia glo. in verbo, iure. in. c. auditis. de resti. in integrum. Cùm igitur ista abbatissa cum maxima instantia petat sibi iuramentum in litem deferri à sacro Concilio. Et pręsumendum est de ista abbatissa religiosa quod iurabit de

eo quod

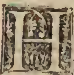
eo quod scit. Ideo sibi deferendum est iuramentum in litem. Nam Bartol. & doct. in. l. in actionibus. ff. de iureiurando. in. ij. colū. expressè dicit ꝙ si res non restituitur ad mandatū iudicis seu eius
6 praeceptū, dicitur arbitraria, † vt iudex habeat potestatem deferendi iuramentum in litem. per. l. qui restituere. in fin. ff. de rei vendi. & sequitur ibi Alexā. in dicta. l. in actionibus. in. iij. col. vbi allegat multos docto. sequētes. Sed iste procurator iam fuit condemnatus ad ponédum rationem: ergo cùm non ipsam potuit ad mādatum iudicis, debet dari iuramentum in litem cōtra eum. sicut dicitur in tutore nō ponente rationem, vt contra eum iuretur in litem l. j. §. officio. ff. de tute. & ratio. distra. ¶ Nec ob. quòd ista abbatissa est successitrix in dicto abbatissatu: quia ex quo monasteriū patitur damnum ex dolo & cōtumacia procuratoris in nō reddendo rationem ad quam est cōdemnatus: & ipsa est canonicè creata abbatissa monasterij, pōt ipsa quae habet scientiā introituum & exituum monasterij iurare non de af-
7 fectione: † quia in quantitate nō cadit affectio. vt in. l. in nūmis. ff. de in litem iurand. sed de veritate, quod locū habet: quia concurrit difficultas probationis, scilicet propter rationem non redditā. vt dicit Alex. in. ij. vol. cōsil. cxcvj. in. iij. col. quo casu pōt sibi deferri iuramentū in litem: vt bene cōcludit Pau. de ca. post Ang. in. l. fi. §. hoc iudiciū. ff. ne quis eū qui in ius voca. est. & ibi per Alex. vbi haeredi dolū passi pōt dari iu-
8 ramentū in lité qa † hoc iuramentum datur legis autoritate. Ité qa vbi haeres potest habere notitiā verā, pōt sibi deferri etiā iuramentum decisiuum vt dicit ibi Alex. & tanto fortius huic abbatissae, quae dicit velle iurare de veritate: & est foemina illustris & timore cōsciētiae. Satis totum Concilium laborauit si posset particularis decisio inueniri, ꝙ successori in beneficijs ecclesiasticis de facto tempore sui praecessoris possit vel non possit iuramentum in litem petitū
9 per iudicem deferri: † tamen quia particularis decisio de hoc non potuit reperiri, per dicta iura fuit decisum & sententiarum ꝙ deferatur dictae abbatissae iuramentū in litem, arbitrādum arbitrio sacri Concilij, per no. in. d. l. videamus. §. iurare. ff. de in litem iurādo. Et quia ista est noua decisio sacri Concilij quae habet vim legis, & sic facit ius, vt dicit Bal. in. l. fi. C. de legibus. & Alex. in. l. j. in. v. col. ff. de ferijs. Abb. in. c. in causis. de re iudicata. And. de iser. in. c. j. §. praeterea. de capi. corra. ideo dico quòd notarius Marinus ruta magister actorum sacri Concilij habet dictum processum & sententiam.

Decisio. CLXX.

De cautione de stando iuri super articulo, an iudicium debeat assecurari propter suspicionem.

Summarium.

1 *Citatio debitoris suspecti & fugitiui quid requirat.*
2 *Debitor fugitiuus qui per statutum tāquàm consanguineus petit compromitti, an teneatur interim cauere.*
3 *Cautio de stando iuri semper praestanda est vbicunq; est suspitio aliqua.*
4 *Suspectus de fuga an veniat liberādus sub fideiussione de stando iuri, vel soluendi iudicati.*

Habuimus in facto hoc dubium. dictat regia pragmatica Regis Ferdinandi primi, ꝙ causa inter cōsanguineos compromitti debeat.

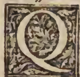
1 † vnus cõsanguineus vadit ad iudicem & dicit quòd talis suus debitor vt apparet per instrumentũ quod nõ est liquidum est suspectus de fuga: & paratus est iurare, ideò petit ꝙ capiatur vt assecuret iudicium. iudex mãdat ꝙ realiter citetur. ille debitor comparet, & dicit ꝙ ista citatio fuit minus legitimè facta, quia non cõcurrunt ea quæ ponit Ioã. baptista cazalup. in suo tractatu de debitoribus suspectis & fugitiuis. Itẽ dicit ꝙ ipse est consangnineus actoris, & dicit ꝙ debeat cõpromitti iste articulus.
2 † An debeat prẽstari ista cautio cum fideiussoribus propter allegatã suspitionẽ: actor dicit donec videatur an iste articulus debeat cõpromitti, hic reus debet assecurare iudicium. ¶ Videbatur aliquibus dominis ꝙ etiam quãdo est dubiũ super eo ꝙ concernit ordinẽ iudicij super eo etiam causa debet cõpromitti. vt dicit Pau. de ca. in. l. si quis in cõscribẽdo. C. de pactis. & dicit ꝙ ita fuit obtentum in facto. Alij dicebant ꝙ ex quo dubium erat, an iudicium debeat assecurari. hoc nõ debet compromitti: quia
3 interim posset reus aufugere: † & propterea debet cauere de stando iuri super dicto articulo, an iudicium debeat assecurari. & si decidetur per arbitros ꝙ iudiciũ debeat assecurari, tunc renouetur idonea cautio de stando iuri corã eis iuxta formã capituli cõsulatus Catalanorũ. ¶ Et ita fuit per sacrũ Cõcilium limitata & intellecta præfata doctrina Paul. de cast. vbi suprà. quia illa cautio semper debet præstari vbicunq; est suspitio aliqua. vt dicit Bar. in auten. nisi debitor. C. de sol. & Ang. in. l. nemo carcerem. C. de exacto. tribu. lib. x. & Bal. de pace iura. fir. in princ. de quo latè per Barto. & alios in. l. ait prætor. §. si debi-
4 torẽ. ff. de his quæ in frau. credi. ¶ † Sed magnum fuit dubiũ in Concilio. Vtrũ ille qui est suspectus de fuga, & concurrunt requisita vt possit capi, possit liberari sub fideiussione de stando iuri: vel requiritur ꝙ fideiubeat etiã de iudicacato soluendo. ¶ Et fuit decisum in Cõcilio, ꝙ debet fideiubere de iudicio sisti & iudicato soluẽdo: quia sic dicit Pau. de cast. in. l. nec impuberes. §. qui in ius. ff. de in ius voc. ¶ Et ita fuit visum do. Io. Baptistæ prædicto in allegato tractatu suo. q. ix. vbi dicitur ꝙ iste articulus est dubius, & non reperitur à doctoribus bene dilucidatus.

Decisio. CLXXI.

De fideiussoria cautione de euictione, & nõ retractanda solutione propter euictionem.

Summarium.

1 *Solutio an retardãda imminẽte euictiõe.*
2 *Cautione fideiussoria de euictione non præstita, an pretium retineri possit.*
3 *Autor laudatus suscipiens in se iudicium, habetur vt fideiussor.*
Fideiussor nõdãdus vbi principalis est idone⁹.

1 QVidam † vendidit fundum habita fide de pretio soluendo ad certũ tẽpus, & promisit de euictione emptori antequã veniret tẽpus soluendi prætiũ, tertius mouit litẽ in magna curia vicariæ huic emptori super dicto fundo. iste emptor laudat in authorẽ suũ illũ vẽditorẽ, & sibi denũtiat litẽ prædictã, ille vẽditor cõparet, & paratus est suscipere in se defensionẽ, & suscipit in se iudiciũ. Et laudat in authorẽ suũ illũ qui sibi per prius vẽdidit dictũ fundũ, & ei denũtiat in forma omnia acta. iste comparet & suscipit similiter in se defensionẽ & iudiciũ. Lite huiusmodi pendente venit

venit tépus solutionis prætij prædicti, & dictus véditor petit prætiú ab emptore.dicit emptor, nunc imminet euictio,
2 † paratus sum soluere dúmodo præstes fideiussoriá cautioné de euictione, aliàs volo retinere prætiú . quia ita dicit.l. & si post perfectá.C. de euict. Replicat ille veditor, ꝙ prætiú debet sibi solui, & nó tenetur ad dictá fideiussioné: q̃a ipse laudauit in suú authoré qui est diues in bonis stabilibus, & ipse comparuit & suscepit in se iudiciú: & per cósequens habetur vt fideiussor. & ideo ad aliam fideiusioné nó tenetur. Per magnã Curiá vicariæ fuit códemnatus emptor ad solutionem prætij, fuit ab eo appellatum.
3 ¶ † Fuit votatú per Cócilium ꝙ illa susceptio iudicij facta per illum diuitem habetur vt fideiussor: & ideo ad aliã fideiusioné nó tenetur. & pro hoc facit: quia vbi debet dari fideiussor, si principalis est idoneus, non est dandus fideiussor secundú Bald.in.l. cú clericis.C. de epis.& cleri. Et sic fuit remissa causa ad magnam curiam vicariæ, & ista sunt agenda ad ea quę scribit Pau.de ca.post Bart.in.l.j.§. stipulationú.ff.de præto. stipula.& Bar.in.l.habitationum.§ ante.ff.de peri.& có.rei vendi.quod est satis menti tenendum.

Decisio.CLXXII.

De depositione ꝑ executione laudi iterum non fienda propter superuenientem inopiam depositarij.

Summarium.

1 *Depositarij superueniens inopia an noceat depositanti pro executione laudi, vt rum doponere cogatur.* 3.
2 *Satisdare an iterum teneatur qui ex promissione semel satisdedit, & fideiussor factus est non soluendo.*
Periculum inopiæ subsecutæ ad quem spectet. 1

N sacro Cócilio me existéte relatore fuit excitatú. Si partes in cópromisso fecerut pactú, ꝙ quilibet coru intrà certú diem deberet depositare ducatos mille, qui habeant permanere vt in eis possit exequi laudum ferendum per arbitros. Demu † vnusquisq; eoru fecit depositú ducatorú mille penes diuersos banchariοs iuxta dictum pactu., & lato laudo cú códénatione vnius dictorú báchorú, q cóféssus fuit habere dictos ducatos mille in depositú ab illa parte quę fuit códénata, sed códemnatio nó est liquidata, patrimonium decoxit. vtrú teneaẽ iterũ deponere ꝑ executione laudi? allegabaẽ Bar.in.l. prętoriæ.ff.de pręto.stip.vbi dicit, † q̃ro q̃d si eo q̃ teneẽ satisdare ex ꝑmissione, & satisdedit: & fideiussor factus est nó soluẽdo, an iterũ teneaẽ satisdare? dicit Bar.puto ꝙ nó: q̃a periculú inopiæ subsecutæ pertinet ad creditoré.l. pupilli.§.soror.ff.de sol. Secus in pręторijs stipulationibus.vt ibi ꝑ Bar.& in cócor.allegatis ꝑ Alexã.ibi in apostillis. ¶ Et pro hoc facit gl.in.l.si ꝑ. parte.§.versum.ff.de in ré verso iuncto text.in.l.maritus.ff. locati. Quia nulla culpa vel factum illius qui deposuit potest ei imputari.quare nó potest exequi laudum in illis nulle ducatis depositatis. † Secus si ex facto suo non duraret depositum, prout est in casu quem not. Barto.& docto.in.l si fideiussor.§. meminisse.ff.de leg.j. & in.l.inter castellanú ff. de arbitris. Et his allegationibus consideratis. ¶ Fuit in Concilio votatum, ꝙ illa pars non tenetur iterum deponere, faciunt ad hoc omnia illa quæ allegat Felinus in.c.innouamus.de treuga & pace, quod sufficit semel actú fuisse adimpletum. vt ibi per eum. Et ego.

s iiij subde

subdebam quòd solum nō tenetur iterum deponere, sed etiam non potest in alijs bonis ipsius deponētis exequi laudum: vt dixit Bar. in l. pignus. C. de pignorati. actione. in fin.

Decisio. CLXXIII.

De clerico reconuento coram iudice laico pro causa merè ciuili &c.

Summarium.

1 *Clericus an possit reconueniri à laico coram iudice laico pro causa merè ciuili.*

2 *Opinionum diuersitas dubias facit casuum decisiones.*

3 *Consuetudo in casu dubio est legū interpres.*

4 *Renuntiatio per clericū factā super desistentia à conuentione corā Laico non obstat, quin non possit procedi in reconuentione.*

5 *Actori non licet desistere post ius reo quæsitū lite contestata.*

IN causa Hectoris de dato duo dubia resultant. 1 † Primū vtrum clericus possit recōueniri à laico corā iudice laico pro causa merè ciuili. istud est magnum dubium apud Doct. vtriusq; censuræ. Et licet Bal. in auté. & consequenter. ij. col. versi. quæro vtrū clericus agens &c. C. de senten. interlocu. om. iudi. dicat quod hoc casu potest fieri reconuentio corā iudice seculari. per text. in auté. de san. episco. §. reuerédissimi. & dicit quòd hoc dictat naturalis æquitas. iij. qó. xj. c. prius. & Bal. in c. j. de contro. feu. apud pares terminanda. & hoc tenent multi doctores quos refert do. Abb. sicu. in. c. at si clerici. de iudi. in. vij. col. tamen quia multi alij doctores quos refert idé Abb. in. d. 2 c. at si clerici tenent contrarium: † ideò dicendū est ꝙ hoc dubium est fortè ad decidendū, propter multas authoritates hincinde contrarias: vt refert Abb. in. d. c. at si clerici. & ideò dicit Io. and. & Abb. in. d. c. at si clerici. ꝙ in decidendo isto articulo videndum est, quid fuit obseruatum de consuetudine: vt si consuetum sit ꝙ clericus agens coram iudice seculari contra laicū pro causa ciuili sit reconuentus corā iudice seculari pro causa ciuili, poterit iudicari ꝙ clericus possit reconueniri corā iudice laico pro causa ciuili. 3 † quia consuetudo in casu dubio est optima legū interpres. Et ꝗa notorium erat quod in ciuitate Neapolis in magna Curia vicariȩ & in alijs tribunalibus consuetum est, quòd clericus actor in causa ciuili semper fuit reconuentus coram eodem iudice laico pro mera causa ciuili, ideo Concilium processit sine dubitatione. hoc præsupposito dubitabatur. Ecce quod clericus conuenit Laicum coram iudice Laico pro causa ciuili. dicit clericus ego volo desistere à cōuentione, & nolo vlterius procedere in dicta causa, & sic debes me cōuenire corā iudice ecclesiastico, an iste clericus bene dicat? Specu. tangit istam quæstionem in tit. de reconuentione. in 4 fi. † Et cōcludit ꝙ potest procedi in reconuentione cōtra clericū non obstante dicta renūtione facta cōtra clericū: arg. c. ij. de ordi. cogni. à contrario sensu. facit. c. j. de mu. peti. Idé firmant Guido de suza. & Bald. in. d. auté. & consequéter. ꝗa ista prorogatio est necessaria, & iudiciū redditur in mutuū. l. inter stipulantem. §. sacrā. ff. de verb. ob. 5 † & post ius quæsitū reo lite cōtestata non licet actori desistere. vt in auté. qui semel. C. quomodo & quādo iud. & habetur in. l. postquā liti. C. de pac. no. Ioā. and. in. c. j. de rescrip. lib. vj. & Iaco. de are. in l. ex persona. ff. de fideiusso. Et pro hoc facit quia post datum libellum per actorem iudici

iudici & parti intimatū non licet actori in totum desistere.vt dicit tex.in.d.auten.q semel.secus si vult corrigere addendo vel detrahendo.vt in.l.edita.C. de eden.per Bald.& in.d.auté. qui semel.hanc conclusionem firmant etiam Bal.in.l.si conuenerit.ff.de iurisdi. om. iudi.& Guil.de cuneo in.l.j.ff.de iudi. & Petr.de ancha.in.d.c.j.ver.venio ad gl.& omissa prima &c.& Bald.& Pau. de castr.in.l.iij.in princ.ff.quod quisq; iuris.& ibi per Alexand.de imo.Cy.in d.auté.& cōsequenter.in.j.quæstio.Et Anto.de but.in capitu.j.in.xv.& sequé. colū.de mu.peti.& in capitu.fina.eod. titu.¶ Et sic fuit votatum per totum Concilium quod in præiudicium reconuenientis actorem clericum actor non potest desistere à lite: quod est menti tenendum.

Decisio.CLXXIIII.

De mora non purganda propter retardatam canonis solutionem.

Summarium.

1 *Emphyteuta qui per triennium non soluit canonem, an possit moras purgare deponendo penes iudicem, maxime si sit emphyteuta priuati.*

2 *Emphyteutica res domino volente cadit in commissum propter nō solutum canonem in triennio absq; mora purgatione.*

3 *Mora non purgatur resoluto contractu.*

4 *Clausula rato manente pacto mora purgationis exclusionem operatur.*

Mora non venit purganda cum illi est renunciatum.

5 *Iuramentum habet vim clausulæ specialis, & tollit mora purgationem.*

Iuramentum effectum litis contestationis operatur.

6 *Moram purgare post litem contestatum non licet.*

Quidam rusticus quendam fundū publico instrumento mediante recepit à Petro laico in emphyteusim cū pactis emphyteuticis solitis apponi in similibus cōtractibus,& promisit omni anno soluere canoné cōuentum cū pacto, q si intrà triennium non soluerit, cadat ipso iure à dicto fundo: euenit quòd dictus emphyteuta nō soluit per triennium, dictus Petrus in præsentia rei declarat, quod vult q fundus incidat in cōmissum,& capit possessioné ipsius. Et facit à iudice fieri mandatum vt euacuet dictū fundum,& resignet possessionem ipsius dicto Petro. 1 † comparet ille rusticus,& facit depositū penes iudieé de canone debito p annis tribus. Petrus replicat quod nō potest moram purgare. Ille rusticus dicit quòd pōt morā purgare, iuxta nota.in capitu.potuit.de loca. Quæritur quid iuris?¶ Fuit votatum & sententiatū per Concilium quod ille rusticus non potuit morā purgare rationibus infrascriptis.¶ Et primò quia licet de iure cano. emphyteuta ecclesiæ possit morā purgare.vt in.d.c.potuit.tamen de iure ciuili emphyteuta priuati non reperitur iure 2 cautū q possit moram purgare. † Imo tex.in.l.ij.C.de iure emphy.vult quod absq; moræ purgatione ob cessationem solutiōis canonis intrà trienniū res emphyteutica dño valente incidit in commissum.vt firmat Alex.in.iij.volu.cōsi. cij.& moder. Papiéses in.d.l.ij.¶ Secūdò, qa per instrumentū publicū constat rem esse emphyteuticā,& rusticus etiā cōfitebatur q fundus erat emphyteuticus,& q nō soluerat p trienniū, vt dicebat depositū per eū factū. Et per instrumentū publicū apparebat q antequam fieret

fieret dictū depositū, dominus directus declarauit ꝙ volebat rem illā incidisse
3 in cōmissum, † & sic facta fuit resolutio contractus, quo casu nō licet moram purgare. vt dicit Spec. in titu. de loca. §. nunc aliqua. versi. xlviij. & Ioā. de imo. & alij in. d. c. potuit. & præfati Moder. in. d. l. ij. Item quia dicit Bald. in. c. j. iij. col. quo tempore miles, ꝙ quotiescunq; iure permittente facta est resolutio contractus à iure vel ab homine non est tractandum de moræ purgatiōe. Idem dixit idem Bal. in. l. super. C. de trāsact. & in. l. si plures. penul. col. C. de condi. inser. facit ꝙ not. Bar. in. l. si quis. §. si plures. ff. iudi. sol. & in. l. qui ob rem. ff. de condi. indebi. & in. l. si insulā. ff. de ver-
4 bo. obliga. ¶ † Tertiò in instrumento emphyteutico erant multæ clausulæ, propter quas non poterat mora purgari, nā erat ibi clausula rato manente pacto: quæ operatur moræ purgatiōis exclusionem: vt volunt doctores, maximè Alexand. in. d. l. si insulam. ¶ Item erat clausula ꝙ renūtiabat moræ purgationi, quo casu non potest mora purgari. vt dicunt Ange. & Ludo. roma. in. d. l. si insulam. & hoc probatur per text. in. l. penul. C. de pact. & per text. in. l. sancimus. versu. nisi pacto. C. de fideiuss. ¶ Itē est renuntiatum omni legū auxilio, defensioni iuris & facti, & sic specificè videtur renūtiasse facultati purgandi moram. iuxta not. in. l. quæsitū. ff. quis cau
5 tio. ¶ Item in dicto instrumento est iuramentū ꝙ habet vim clausulæ specialis. iuxta no. in. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. ij. Et vbi est iuramentū non potest mora purgari. vt in. l. si quis maior. C. de transac. & firmat Barto. & docto. in. d. l. si insulam. & in. d. l. si quis maior. & in. l. & si post tres. per Bald. & Ange. ff. si quis cautio. & Salyce. in. l. si pacto quo pœnam. C. de pact. ¶ Et pro hoc facit illa ratio iuramentū etiā operatur effectum litis cōtestationis, secūdùm Barto. in. l. nam & postea. ff. de iu-
6 reiuran. † Sed post litem contestatā nō licet moram purgare, vt dicit glo. in. d. c. potuit. Ergo idem dicendum est vbi est iuramentum. ¶ Et sic fuit per Concilium condemnatus dictus rusticus ad restituendum dictum fundum, & eius possessionem vacuam & expeditam dicto domino directo.

Decisio. CLXXV.

☞ De restitutione in integrum propter læsionem.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Vniuersitas appellans & intrà quinquaginta dies non petens in integrum restitutionem aduersus tempus ꝙ omisit processum præsentare, an possit intrà quadriennium illam petere.*

2 *Vniuersitas læsa, quod tempus restitutionis in integrum habeat.* 3. 5.

4 *Restitutionis in integrum petitio in ecclesia est quadriennis.*

6 *Restitutio in integrū an petenda intrà tantum tempus, quantum fuit impedimenti.*

Intellectus ad c. j. de resti. in integrum.

Niuersitas quæ appellauit à sentētia diffinitiua, non præsentauit processum iudici ad quē intrà quinquaginta dies secundū quod vult constitutio regni quæ incipit, Appellationū tempora. Et sic habetur ac si nō esset appellatū, vt dicitur expressè
1 in dicta cōstitutiōe. ¶ † Quæritur modo, vtrū dicta vniuersitas, si intra alios quinquaginta dies non petijt restitutionem in integrum aduersus tempus decursum intrà ꝙ omisit præsentare processum,

cessum,& sic est læsa,possit intrà quadriennium petere dictã restitutionem in integrum aduersus dictũ tempus decursum:constito quod fuit ex hoc læsa, vel debeat pronũtiari appellationẽ esse desertã,& sententiam transactã esse in rem iudicatam. Et decisio huius dubij
2 dependet ab illo dubio.¶ † Vtrũ vniuersitas ad petendũ restitutionẽ in integrũ aduersus lapsum temporis prędicti quinquaginta dierũ habeat quadriẽniũ, vel tantũ tempus quãtũ est dictũ tempus quinquaginta dierũ. Magna differentia est inter legistas & canonistas super hoc.nam legistæ,vt est gl.in.l.supuacuã.C.de tẽpo.in integrũ restitu.& Azo in summa.de resti.militũ.§.superest.& gl.in.l.diuus.ff.de in integrũ re-
3 sti.tenent † ꝙ qñ vniuersitas est læsa in tempore minori quadriennio,nõ datur quadrienniũ ad petendũ restitutionem in integrũ. Sed tantũ tẽpus ad petẽdũ dictã in integrũ restitutionẽ,quãtum fuit tempus ꝙ induxit ei læsionẽ. Et hoc etiã tenuit Dy.in.§.rursus.insti tu.de acti.& Iaco.de are.in.l.ꝙ in tempore.C.de restitu.mili.hoc idẽ expressè tenent Bar.& Bal.in.l.interdũ.ff.de mino.& in.d.l.ꝙ in tempore.licet aliter dicat in.l.ab hostibus.§.sed ꝙ simpliciter.in.vij.col.ff.ex qbus cau.maio. Vbi plenissimè hũc articulũ examinat. Et te-
4 net † ꝙ in ecclesia est speciale vt detur quadrienniũ ad petendã in integrũ restitutionẽ aduersus minus tẽpus quadriẽnio. Sed in minore aliud est:sed de vniuersitate nihil dicit. Et cũ hac opin. concurrit Pau.de cast.in.l.j.& in.d.l.ꝙ tempore.C.de resti.mili.& ꝓ ista opin. multa iura allegantur,& signãter text. in.l.ait prætor.§.si conditionalis.ff.de his q̃ in frau.cred.& text.in.d.l.interdũ.ff.de mino.quẽ ad hoc alleg.Iac.de are.in.d.l.ꝙ in tempore.hanc partẽ secutus fuit Iaco.butri.in.d.§.rursus.secundũ Ias.ibi.vbi dicit ꝙ ipse nõ recederet ab opi.Bulgari q̃ fuit in ista opin. Idẽ tenuit Inn.in.c.dilecto filio.de ver
bo.sig.¶ † Sed multi doct.tenuerũt cõ- 5
trariũ,scilicet ꝙ tẽpus quadriẽnij ꝙ datur ad petendã restitutionẽ in integrũ, est vniforme,siue læsio sit respectu contractus,siue respectu sentẽtie,siue respectu tẽporis vltra quadriẽniũ,siue min' quadriẽnio,vt sunt Placentinus,Martinus,Odofredus,Guido de suza,Petrus de bellapertica,Cyn.Albe.de rosa.in.d.l.si superuacua. Et dicit ibi Albe.ꝙ ista opinio est approbata de iure canonico in cle.j.de resti.in integrũ. Et hoc tenet Io.and.ibi in glo.& dicit ibi Paulus de leazarijs ꝙ ista opi.est approbata. Idem
firmat Card.flo.ibi dicẽs † iure nõ ꝓbaẽ ꝙ restitutio in integrũ debeat peti intrà tantũ tẽpus quãtũ fuit tẽpus impedimenti.vnde dicit ꝙ cõmuniter dicta clemẽ.j.intelligitur ꝙ sufficit ꝓponere restitutionẽ in integrũ intrà quadriẽniũ.& hac partẽ tenet Ioan.fab.in.d.§. rursus.& Pau.de ca.in.l.diuortio.§.nõ solũ.ff.sol.ma.dicens ꝙ opi.Martini cõmuniter tenetur.hanc eãdem opi.tenet Petrus de anch.in.c.j.de resti.in integ. lib.vj.vbi dicit ꝙ licet de hoc sit magna altercatio inter legistas, tamen hodie quæstio est decisa per dictã clemẽ.j.vt suprà dictum est.& cum ista opin.pertrãsiuerũt in isto articulo omnes dñi de Cõcilio:& sic fuit decisum. 6

Decisio.CLXXVI.

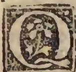
De confessione adulterij incidenter in inquisitione super furto facta.

Summarium.

1 *Quæstio non irrogatur sine sufficientibus indicijs.*

Adulterium

2 *Adulterium in iudicio cõfessum an punibile.*
Inquiri non potest de adulterio ex officio sine accusatore, si crimen non est notorium.
Notorium resultat ex cõfessione facta de crimine in iudicio.
3 *Confessio in causa ciuili non inducit notorium, nisi facta conclusione in causa.*
4 *Confessio adulterij incidenter in inquisitione super furto facta an praeiudicet confitenti vt puniatur, & quando, & ad quid prosit.*
5 *Confessio sine instantia non trahit post se poenam.*

1

Vædã † mulier vidua in magna curia Vicariç fuit inquisita de magno furto bonorũ cuiusdã clerici beneficiati, fuit examinata vt principalis, & negauit: nec erãt indicia sufficientia ad torturã: iterũ examinata similiter negauit. Sed confessa fuit aliud delictum, videlicet quòd tempore quo viuebat suus maritus eo insciо cõmisit adulteriũ cũ quodã iuuene. seruatis seruandis fuit per sententiam absoluta à furto. Magna curia deinde carcerauit eam pro adulterio per eam confessato, & intẽdit eam punire de adulterio. dicta vidua appellauit ad sacrum Concilium, & vocato vno ex iudicibus dicebat quòd iure licito dicta mulier debet puniri de adulterio, ex quo constat de adulterio per eius confessionem in iudicio factam. Et licet de adulterio non possit inquiri ex officio sine accusatore, tamẽ fallit quando crimen adulterij est notorium. vt dicit Andræas de isernia in constitu. regni humanitatem: notorium enim resultat ex confessione facta de crimine in iudicio vt dicit Barto. in l. scriptus. ff. de reli. & sumpt. fu. & not. in l. ictus fustium. ff. de infamibus. & not. Bald. in l. properandum in fin. principij. C. de iud. not. in capi. vestra. de coha. cle. & mulie. ¶ Dicebat aduocatus dictæ mulieris, † quòd tunc 3
ex cõfessione mulieris de adulterio posset sequi condẽnatio quando ipse fecisset suas defensiones: & aduersus confessionem suam non esset aliquid probatũ: quia sic in simili dicemus ꝙ cõfessio in causa ciuili nõ inducit notorium, nisi facta conclusione in causa. vt not. gloss. in. c. significauerunt. in verbo, liquere de testibus. & ibi per Ioan. de imo. & per Felinum in. c. ex insinuatione. de appel. ¶ Per sacrũ Conciliũ cõmuni voto fuit decisum, ꝙ dicta confessio fuit facta incidenter in inquisitione super furto, quo casu ex ea non potest
4 nunc fieri condemnatio, † etiam quòd ex dicta iudiciali confessione sequatur notorium, sed oportet ꝙ specialiter inquiratur de adulterio, & detur sibi copia defensionis. vt dicit Bar. in. l. ij. §. si publico. ff. de adulte. & voluit Barto. in l. si confessus. ff. de custo. reo. & pro decisione huius quęstionis allegat decisio Bal. in. l. mercalé. C. de cõdi. ob tur. cau. vbi dicit ꝙ dicta cõfessio valet ad iudicem instruẽdũ, vt possit formare inquisitionẽ, & non vt ex hac sola condenetur: quia dicta cõfessio fuit sine instan-
5 tia: & ideo non potest puniri, † quia iudicium nõ erat ad hoc ordinatum. Bene ad hoc facit ꝙ dicit Abb. si. in. c. causam q̃. lo. j. in. ij. col. de test. vbi dicit ꝙ iudex ex officio suo ratione cõfessionis factæ in ꝓcessu inter priuatas personas põt inchoare nouã instantiã cõtra illũ virtute cõfessiõis. & ibi alleg. aliàs quotas vt ibi ꝑ eũ. & hoc no. etiã Alex. in. l. capite quinto. in apo. ff. de adulte. & in l. ij. ff. vi bo. rap. & ibi allegat aliàs quotas vt ibi per eum. fuit ergo liberata dicta mulier ex voto sacri Concilij à carceribus

ceribus prestita fideiussióe de se presen tando toties quoties pro crimine ad ulterij, procedatur prout iuris fuerit.

Decisio.CLXXVII.

De expensis pro examininatione absentis tanquàm principalis.

Summarium.

1 *Principalis examinandus expensis suis procuratore suo relicto.*

Absentiæ vnius litigatorum alteri nocere nõ debet.

2 *Principalis licet procuratorem reliquerit, quando per iudicem mãdari possit ad personaliter veniendum.*

3 *Expensa per quem veniant soluenda in examine absentis.*

Obilis quidam litigabat in Cócilio super re merè ciuili, & suũ constituit procuratoré dato termino ad probandũ. dictus nobilis se absentauit ꝑ suis familiarib⁹ negocijs, pars altera petit ꝙ ille nobilis examineť cum iuraméto tanquã principalis, dicit suus ꝑcurator ꝙ ipse q hoc petit, soluat expensas pro examinatore. dicit altera pars quòd expensis ipsius nobilis de-
1 bet fieri ipsa examinatio. ¶ † Quæritur quid iuris. Fuit per omnes dominos de Cócilio decretũ, ꝙ expẽsis ipsius nobilis absentis debeat ipse examinari vt principalis: vt in proprijs terminis dicit Pet. de ancha. in. c. statutum. §. insuper. de rescriptis. in sexto. quia per absentiam vnius ex litigatoribus non debet effici alterius conditio deterior vt in. l. ij. ff. quibus ex cau. in possessio. eatur. Bartol. in. l. si actor. ff. de procurato. di-
2 cit † quòd si principalis in iudicio est interrogandus tanquàm melius sciens veritatem tanquàm procurator, tunc iudex potest ei facere mãdatũ ꝙ personaliter veniat, vel debet mitti ad domũ vbi est: sed non dicit cuius expẽsis. Sed bene vltra Pet. de ancha. hoc idem dicit Angel. post Guil. de cuneo in. d. l. actor. Idem Dyn. ff. ad treb. l. sed sciẽdũ. hoc bene firmat Albe. de rosa. in. d. l. actor. qui arguit ad partes: & postea cócludit ꝙ expensis absentis debet ipse deponere. Idẽ clarius firmat Bald. in. d. l. actor. allegans. d. l. ij. §. defendi. vbi est gl. or. & ibi Barto. ff. ex qui. cau. in poss. ea. &
3 per consequens † nõ veniunt restituédæ per succumbenté in ipsa causa absenti, vel eius procuratori, qui forte vinceret in causa: qa ex causæ suæ absentię factæ fuerunt: ꝙ est menti tenendum.

Decisio.CLXXVIII.

De successione filiorum in bonis maternis.

Summarium.

1 *Successio filiorum in bonis maternis qualiter procedat.*

2 *Paritum appellatiõe veniũt pater & mater.*

3 *Renuntiatio generalis bonorum paternorum & maternorum per filiam facta nõ includit legitimam nisi expressè nominauerit.*

4 *Soror quæ renuntiauit bonis paternis & maternis, nõ videtur bonis fraternis renũtiasse.*

5 *Decretum iuri dicendi nullum quãto tempore præscribatur.*

6 *Clausula liceat ꝓpria authoritate bona capere, operatur quod decretum dici non possit nullum defectu citationis.*

7 *Notorium inter partes & nõ iudici non impedit sententiæ prolationem.*

8 *Decretum non est nullum si erratum est in æstimatione rei, secus si erratum in debito.*

9 *Sriptura minus solennis probat semiplenè.*

10 *Processus minus solennis cuius ꝓbationis sit.*

Confessio facta coram arbitris facit fidem coram iudice.

Emptor

11 *Emptor ab titulum & possessionem habente per longa tempora an sit in mala fide, si fama est quod res sit ecclesiæ.*
Fama sæpe à veritate discordat, & magis pro ipsa quàm pro titulo præsumitur.
12 *Iudex est vir bonus.*
Tempus longissimum malam fidé euacuat.
13 *Intellectus ad legem si.C.de dotis promis.*
14 *Bona fides debet concurrere & allegari cũ titulo præscribere volentis.*
Bona fides non præsumitur si non allegatur.
15 *Bona fides an possit tempore disputationis allegari.*
Bona fides non allegands iudice in causa ciuili iudicãte & ex præsumptiõe nõ allegata.

IN causa filiorũ & hæredum Iesuæ Vulcani de Surrento contigit in sacro Cõcilio de pluribus dubitari. ¶ Et primò ex quo cõtracto matrimonio inter Paulũ Vulcanũ & Catharinam de alaneo à qua habuit dotes vnciarũ.lxxx.in pecunia & iocalibus,& vnciarũ.xxx.in quadã terra per Italiam secũdũ cõsue.nobiliũ ciuitatis Neap.vt apparet per instrumẽtũ dotale cũ omnib⁹ clausulis cõsuetis. Et ex dicto matrimonio nati fuerunt tres filij: videlicet Philippus, Iacobus, Mutus,& Priscida. Et postea mortua fuit dicta Catharina superstite dicto marito, & dictis tribus filijs. Quærit̃ modo,in dictis dotib⁹ maternis an succedãt filij,vel solũ succedãt filij masculi cũ onere dotãdi de bonis maternis ipsam Priscidã?
1 ¶† Sup hoc dubio fuit conclusum,ꝙ sicut in bonis paternis filius mascul⁹ præfert̃ filiæ fœminę in successione,dũ tñ sororẽ maritet secũdũ paragiũ,vt in cõsti.regni in aliquib⁹,ita in bonis maternis masculus præfert̃ sorori in successione bonorum maternorũ,dummodo sororem maritet & dotet secundum paragiũ:quia dicta constitutio dicit parẽ-
2 tum: † & sic intelligit̃ de patre & de matre:vt dicit And.in dicta cõstitutiõe in prin.in verbo,parẽtum,& hoc est verũ quãdo apparet sic fuisse interpretatam dictã constitutionẽ per cõsuetudinem: aliàs si nõ appareret de dicta consuetudine filius masculus & filia fœmina pariter succedunt in bonis maternis:& in hac cõclusione residet And.in dicta cõsti.in.viij.&.ix.colũ.versi. sed nũquid filius pręfertur in successione bonorũ maternorũ &c. Vnde cũ appareat consuetudo Neapo.in scriptis redacta quæ incipit,si moriat̃ aliquis vel aliqua.quę vult ꝙ si moritur mater superstitibus filijs masculis & fœmina,masculi succedunt:sed tenent̃ ipsam maritate secũdum paragiũ.cũ ergo secũdũ cõsuetu. Neap.factũ fuit dictũ introductũ dictæ Catharinæ matris,sequitur à parte ꝙ dicta Priscida nõ succedebat matri ꝓpter existentiã dictorũ masculorũ. ¶ Et
3 ita fuit votatũ per Conciliũ. ¶ † Secũdò in dicta causa dubitatur,pone quòd ista Priscida post mortẽ matris fuit maritata à patre,q ipsam dotauit de paragio, & ipsa renũtiauit patri & eius hęredib⁹ bonis paternis & maternis nũquid videt̃ ipsa renũtiasse patri postquã nõ succedit propter existẽtiã filiorũ masculorum?& fuit conclusum ꝙ ex quo reperitur ista filia maritata & dotata à patre,licet renũtiauerit bonis paternis & maternis nõ dicendo expresse legitimę, quòd non videtur renun tiasse legitimę per illam generalem renuntiationem: vt dicunt Guil.de cuneo,Bald.& Ang. in.l.de his de transf.& firmat Neapoda. in consuetu . contra instrumentum in glo.in verbo,solutum.& Alex.de imo. in.j.volumi.consilio.lxix.quòd incipit, Petrus

Petrus de rodulphis. Sed aliud ius in bonis maternis non cōpetebat filiæ propter existentiā masculorū: ergo illa renunciatio nihil operatur. ¶ Et ita fuit
4 decisum in Concilio. ¶ † Tertiò dubitabatur vtrū mortuis illis fratrib' vtrinq; cōiūctis dicta Priscida posŝit eis succedere in dotibus maternis, posito fine præiudicio veritatis quòd illa renunciatio bonorū paternorū & maternorū facta Petri & eius heredibus valeat, posŝit dictis fratribus succedere in dictis dotibus maternis. Et certè nulli dubiū fuit quòd soror quæ renūtiauit bonis paternis & maternis non videtur renuntiasse bonis fraternis: vt firmat Lucas de penna in.l.j.C. quādo & quibus quar. pars debetur. Bal. in.l. pactū.C. de colla. & in l. si tibi.ff. de pac. & bñ hoc firmat Alex. in.l.j.§.veteres.in vlt.char.ff. de acqui. possef. vbi allegat multas quotas. & sic ista soror potuit succedere fratribus in dote materna. ¶ Et ita fuit votatum per
5 totum Concilium. ¶ † Quartò dubitatur ex quo dicta Priscida post mortem dictorum suorū fratrū vigore instrumēti dotalis matris suæ volens sibi satisfieri de dotibus maternis prædictis cœpit posseŝsionem cuiusdam terræ sitæ in ciuitate Massæ, in loco Villaczani iuxta suos fines. Et adiuit curiam baiulorum ciuitatis Surrēti, & obtinuit decretum ad iudicationis dictæ terræ pro ea quātitate quę appretiabitur dicta terra quę postea fuit appretiata vncijs. lxxxv. & post hæc dicta terra fuit tenta & posseŝsa à dicta Priscida & ab habentibus causam ab eo vltra annos.xxxv. Vtrū nunc dicti agentes posŝint dicere dictum decretum nullum? Et fuit conclusum ꝙ non licet dictis agentibus dicere dictū decretum nullum obstante cursu.xxxv. annorum: quia tanto tempore præscribitur iuri dicendi nullum. vt dicit Spe. in titu. de senten.§.iusta.ver.fi. per viā principalis petitionis prout dixerūt dicti agētes. Secus per viam exceptionis: vt concludit multū egregiè Philippus in.c. dilecto.vij.col.versi. quinto quæritur.no.in.l. sicut.C. de præscri.xxx. vel xl.annorum.& in.c. in nostra.de procura. ¶ Et sic fuit appunctatum per totū
6 Concilium. ¶ † Quintò dubitatur posito sine præiudicio veritatis ꝙ licuisset non obstante cursu temporis prædicti, opponere de nullitate. Vtrum dictum decretum potuit dici nullum, ex eo ꝙ hæredes dicti Pauli non fuerunt in eo citati super dicta adiudicatione. Ego dixi quòd non potest dici nullum: quia instrumentum dotale dicebat, ꝙ liceret propria authoritate capere bona dicti Pauli dictæ Catharinæ & eius hæredibus, & in solutū retinere pro dicta quātitate dotium. & sic non erat faciendū nisi appretium dictæ terræ: quod factū fuit vt suprà. sed non apparet de citatione hęredum ipsius Pauli in appretio: sed ex hoc non potest dici nullum: quia dicti hęredes non poterant contradicere, quòd non fieret appretium ex quo notorium erat quòd non poterant illi hęredes Pauli hoc denegare, & sic non requirebatur citatio vt dicit Bartolus in.l. prima.§. in frumentaria cum simi-
7 libus. de admi. rerū ad ciui. perti. ¶ † Itē posset dici quòd minus fuit dicta terra appretiata: & ideo debebant citari hęredes dicti Pauli per not per Bartolum in.l. à diuo Pio §. si pignora.ff. de re iudica. Ad hoc posset responderi quod similiter notorium est quòd dicta terra non erat tanti valoris, quantum erant dictę dotes. prout etiam hodie dicta terra non est tanti valoris quantum sunt dotes: vt cōstat ex processu, vnde ex hoc

non

non potest dici apprctium nullũ vigore nulli decreti adiudicationis: cũ illa adiudicatio est potius declaratio adiudicationis propter pactum vt possit sibi insolutũ retineri tantum de bonis debitoris, quod possit sibi satisfieri de debito. & pro hoc facit dictũ Inn. in. c. tua. de coha. cle. & mulie. vbi dicit q̃d si iudici non fuit factũ notorium : & iudex ferat sententiam anteq̃ probet quòd factũ sit notoriũ. si tñ in rei veritate factũ sit notoriũ, licet iudici non sit, valet sentẽtia, vt firmãt dñi de ro. in dec. antiq. xliij. in. iij. col. in parua impres
8 sione. ¶ † Allegat etiam nullitas decreti baiulorũ ex alio capite: quia dicitur q̃d plus debito fuit dicta terra adiudicata vt in. l. si non sortem. §. sciendum. ff. de condi. indebiti. per Bar. & doc. ¶ Sed ad hoc respondetur prout dicit Io. petrucij ibi. & idem mod. Papi. ibi dicentes q̃d si in æstimatiõe rei est erratũ, decretũ non est nullũ, & valet pro rata debiti. secus quando esset erratum in debito. hoc fuit originale dictum. Bal. in. c. qm̃ frequenter. §. sin autẽ. in. j. col. vt lite nõ cõte. Idẽ voluerunt Pau. de ca. & Alex. in. d. §. si cẽtum. ¶ Præterea nõ habet locũ regula. d. §. si centũ. qn̄ virtute pacti executiui quis possedit & recepit insolutum per tex. in. l. j. in. §. si duæ. ij. respon. ff. quorũ legato. vt dicit Fran. de are. in. l. j. §. penul. v. colũ. ff. de ver.
9 obligatio. ¶ † Sextò maximẽ fuit dubitatũ, vtrum sit legitimẽ probatũ quod dicta Priscida filia dicti Pauli renũtiauit bonis paternis & maternis dicto Paulo & eius hæredibus, ex quo producitur quædã charta papyrea, quæ dicit quod est sumpta ex quodã protocollo vbi mortui sunt iudex, notarius & testes. Certẽ ista charta non probat nisi semiplenẽ. vt dicit Cyn. in. l. cõtractus. de fide instru. Sed in regno per constitu. regni instru. robur crediderunt oẽs domini quod nõ probat. Sed ad coadiuuandam dictam chartam fuit adducta quædam confessio facta per dictam Priscidam in processu arbitrorum : in qua confitebatur se renunciasse patri & eius hęredibus bonis paternis & maternis. Sed quia contra talem confessionẽ multa fuerũt opposita. Et signãter q̃d processus vbi est dicta confessio nõ est productus in forma probante, quia non
10 † habet subscriptionem arbitrorum & actorum notarij: vt dicit Pau. de cas. in l. fin. C. de testi. Item quia non apparet quòd talis cõfessio in processu arbitrorum sit facta parte præsente, vel coram ipsis arbitris, & propterea habetur vt confessio extrà iudicium vt no. Cyn. in l. j. C. de confessis. & firmat Alex. in. ij. vol. consi. xiij. ¶ Septimò fuit dubitatũ, vtrum confessio facta coram arbitris faciat fidem coram iudice? & conclusum fuit quod sic per. l. penultimã. in fin. C. de arbitris. & firmat Abb. in. c. præsentata. in prima colum. de testibus. sed intelligitur vt valeat vt extraiudicialis secundum Cyñ. in. l. j. C. de confessis. & Ioannes andre. & dominus Antonius in dicto. c. præsentata. & idem Antonius de butri. in. c. quintauallis. versic. xiiij. differentia. de iureiuran. sed Ioannes de imol. in. d. c. præsentata. tenet quòd valet vt iudicialis. ¶ Tamen domini votauerunt quòd dicta confessio probat corã iudice vt extrà iudicium, & maximẽ quando illi essent arbitri & arbitratores, & non apparet quod processerint vt arbitri, sed vt arbitratores.
11 ¶ † Octauò dubitatur, vtrum isti qui habuerunt causam à dicta Priscida qui sunt conuenti ab hæredibus dicti Iesuę possunt dici quod fuerunt in mala fide

pro eo

pro eo quia dictus Iesuç denūtiauit eis quod non emerent: quia dicta terra spectabat ad eum, & hoc non obstante ipsi emerūt, sic possunt dici malæfidei possessores. Allegabatur per aduocatū conuentorū, quod sunt pro hoc malefidei possessores per tex. & glo. in. l. si fundū. C. de rei vendi. ¶ Sed ad hoc fuit respōsum per id quod dicit Bal. in. c. vigilanti. de præscrip. vbi dicit, quod si emi ab eo qui titulū habet, & possedit longissimo tēpore: tamen est publica fama quod res illa est ecclesiæ, per hoc nō dicor habere malā fidē: qa fama sæpe à veritate discordat, & magis præsumitur pro titulo quàm pro ipsa, nec tenetur credere nisi quod credit bonus vir. i. iudex: qui in facto alieno nō debet credere nisi probationibus. ideo nec ex vno teste debeo habere cōscientiam læsam. & di

12 cit † ita tenuisse magnum iuristam. & de isto dicto Bald. fuit memor Felinus in. c. si diligenti. in. iij. col. de præscrip. Cum igitur isti conuenti qui emerunt ab illa Priscida, viderunt instrumentū dotale matris post mortem fratrū decretum curiæ baiulorū super dicta adiudicatione, merito non crediderūt dictæ denuntiationi: & bona fide dicuntur emisse. posito quod in aliquo errauerūt siue in facto, siue in iure, attenta longissima earum possessione non possunt dici in mala fide, per ea quæ habētur in. c. de quarta. per Feli. de præscriptio. ¶ Nonum dubium fuit vtrum dispositio. l. fina. C. de dotis promissio. quæ vult, quòd si pater dedit dotem pro filia, & in instrumento dotali dicatur quod ipsam dotat de bonis paternis & maternis, & non expressit in specie quantum dabat de bonis paternis, & quantum de bonis maternis, quod non præsumitur pro medietate de bo-

13 nis maternis. Sed † præsumitur totum dedisse de bonis patris, si substātia patris sufficit habeat locū, si filia renūtiauit quando fuit maritata à patre bonis paternis & maternis. ¶ Fuit conclusum quod dispositio. d. l. fin. habet locum in dicta renuntiatione. & pro hoc allegatur Petrus de anch. in. c. quāuis. de pactis. lib. vj. & tenent doctores móder. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obligationi. ¶ Decimum & vltimum dubiū est, ex quo isti conuenti allegauerunt se emisse & possedisse vltra tringinta annos dictā terrā: & ideo opposuerūt exceptionem præscriptionis, non tamen in processu dixerūt se bona fide possedisse. Vtrū requiratur ad præscriptionem perficiendā quod allegent bonam fidem: & si non allegent, non dicitur fundata præscriptio. Et vtrum talis allegatio possit fieri post cōclusionē

14 in causa. ¶ † Fuit per omnes dominos cōclusum, quòd licet appareat de titulo pręscribere volentis: tñ debet allegare bonā fidē, & ista bona fides pręsumitur ex titulo aliàs si non allegatur nō præsumitur. hoc voluit Bal. in. c. si quis per xxx. si de feu. fue. contro. inter dominū & agna. & in. l. super longi. in. iij. col. C. de præscrip. longi tempo. per. l. si adulteriū cū incestu. §. idem Pollioni. ff. de adulterijs. hoc tenuit Alexā. in. ij. volu. consi. lxxvj. ij. col. & in consi. cxxxvj. in vj. col. & in. iij. vol. consi. lxix. iij. col. & Feli. multa ad hoc allegat in. c. cū ordinem. de rescrip. & Alex. in. l. à diuo pio. §. si super. ff. de re iud. Licet Archi. teneat cōtrariū in cap. episcopum. de præben. lib. vj. & Abbas sicu. in. c. fi. de pręscrip. quorum opi. non tenetur, vt videri potest per Alexā. in. d. §. si super. ¶ Et sacrum Concilium totū cōclusit, quod bona fides debet allegari. Sed in facto

15 isto non fuit allegata: † fuit habitum studium si potest allegari tempore disputationis. Et inuenimus Ant. de but. & Io. de imo. in c. peruenit. de empt. & ven. vbi tenet quod talis allegatio bonę fidei potest allegari post conclusum tépore disputationis. hoc firmauit Alex. de imo. l. vnica. ij. col. C. vt quę desunt. & ꝑ hoc facit id qđ dicit Bar. in l. cũ q ita. §. q ita. ff. de ver. ob. ¶ Alia pręsumptio quàm bona fides nõ oportet quod allegetur ex quo iudex potest in causa ciuili iudicare ex præsumptiõe nõ allegata. vt est tex. in c. afferte. de ꝑsumpt. & istũ text. ad hoc allegat Abb. sicu. in repe. c. ecclesia sanctæ Marię. iij. col. de consti. ¶ Et cũ ista decisione fuit ista cã decisa, & cõfirmata prima snĩa sacri Cõcilij: & impositũ ꝑpetuũ silẽtiũ dictis actorib⁹ p diff nimuã snĩam sacri Cõcilij.

Decisio. CLXXIX.

Materia. l. fin. C. de dotis promis. & de paupertate patris dotantis filias.

Summarium.

1 *Pater an dicatur in egestate non habens bona nisi pro dote vnius filia, cum plures habeat.*

2 *Inops est qui nihil habet.*

3 *Pauper quis dicatur.*

4 *Commodè fieri posse quãdo aliquid dicatur.*

IN quadam causa certorũ nobilium fuit dubitatũ ex quo dispositiõ l. finalis. C. de dotis 1 promißione. † dicit ꝙ si pater dotat filiam de bonis paternis & maternis, & substantia patris sufficit ad illã doté, ꝙ videt de suo dotasse. Quid si substãtia patris sufficit ad dotãdũ illã filiam, sed nõ pro oĩbus filiabus, an dicatur tũc pater esse in egestate? Ego dicebam ꝙ hoc dubiũ nõ reperi esse tactum ab aliquo doctore sic in specie. Sed dicebam ꝙ ex quo text. in d. l. fi. dicit penitus inopia, qđ non considerat numerus filiarum. 2 ¶ † Sed vtrũ pater sit in inopia, ꝙ non posit illã dotem soluere de suo? Et pro hoc bene facit id quod dicit Pau. de ca. in l. id quod pauperibus. C. de episcopis & clericis. vbi dicit ꝙ inops est qui nihil habet, allegat Archi. viij. distin. c. quo iure. Sed dicta. l. fin. dicit penitus inopia: ergo cõsideratur inopia respectu dotis promissæ pro filia, & non respectu aliarum filiarum. Et pro hoc domini allegabant Bal. in auten. pręterea. 3 C. vnde vir & vxor. vbi dicit † quæro quis dicatur inops. Respondeo aut lex facit mẽtionem de inopia respectu certi & determinati effectus, puta respectu certi debiti soluẽdi. Et tunc ille dicitur pauper cum vires non sufficiunt ad soluendũ illud debitum. vt in aut. de fideiussoribus. §. sed neq;. Aut lex loquitur absolutè, & statur iudicis arbitrio. At in casu de quo agitur, inopia consideratur respectu certi effectus, scilicet respectu dotis promissæ filiæ: ergo non consideratur paupertas patris si non sufficit eius substantia ad ęqualiter do4 tandum omnes filias suas. † Et quando dicatur aliqd posse cõmodè fieri, tãgit per gl. xxij. q. ij. c. faciat & per Felinũ in c. postulasti. de rescript. & vigore dictæ authoritatis Bal. in d. autẽ. præterea. Sic fuit per omnes Doctores sacri Concilij votatum.

Decisio. CLXXX.

De consensu patris interueniente in causa filij cum ratificatione actorum post conclusionem in causa.

Summarium.

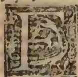
1 *Consensus paternus an requisitus in causis*

causis filij. & quid si consentiat post conclusionem in causa.

2 *Iudicium factum nomine filij, an possit per patrem ratificari.*

3 *Consensus patris sufficit quod interueniat in quacunq; iudicij parte.*

4 *Consensus patris generalis in omnibus causis praesentibus & futuris sufficit.*

1

Filiussa.† egit contra aliũ hypothecaria, & assistẽtia, & adiudicatiõe super quadã terra, probauit oĩa requisita praeterq̃ ꝙ non interuenit consensus patris in iudicio. facta cõclusione in causa pater cõsentit in iudicio filio agẽti, necnõ ratificat omnia acta in praeteritũ facta per dictum filiũ sine eius cõsensu. ¶ Quaeritur vtrũ dictum iudicium sit conualidum. Spe. in tit. de actore. §. j. versic. sed nũquid filius. ponit casus in quibus filiussa. potest esse in iudicio sine consensu patris. Et ex dictis eius bene potest decidi haec quaestio: tamẽ ipsam non attingit in specie. Sed Bal. in. l. cũ non solum. §. necessitatẽ. C. de bonis quae liber. in verbo, pone ꝙ pater dicit ꝙ non ratificat iudicium nulliter coeptũ: qa qđ ab initio nõ valet &c. vt in. l. quod ab initio. ff. de reg. iur.

2 † Itẽ qa iudiciũ non est factũ noĩe patris sed filij: ideo nõ põt per patrẽ ratificari. l. si pupilli. §. si ego. ff. de neg. gest. Itẽ qa cõsensus patris requiritur ad solennizandũ iudicium. & integrãdã personam filij quae non est integra persona in iudicio. Et propterea consensus patris debuit interuenire in ipsa litis cõtestatione, & non post. & ista fuit opi. gl. in. d. §. necessitatem. & ipsam sequitur Pau. de ca. ibi. & dicit Bal. ibi, ꝙ opi. gl. est sequenda. ¶ Sed aduertendum est ꝙ illa gloss. refert opi. Ottonis qui tenuit quòd sufficit ꝙ consensus patris interueniat in quacũq; parte iudicij. Et opi. Ottonis secutus fuit Iacob. de are. Richardus malũ. Cy. Bar. & Ang. ibi,

3 † ꝙ consensus patris qñ filius agit vel cõuenitur, requirit, si tractatur de re vbi patri quaerit vsusfructus: tũc aduersarius põt dicere in signũ repudiationis vsusfructus, volo ꝙ pater cõsentiat. Sed vbi in illa re quae ventilatur in iudicio non quaeritur patri vsusfructus, non requiritur cõsensus patris in iudicio. Et ideo si pater consentit in quacunq; parte iudicij satis constat de eius repudiatione: & ideo valet iudicium. vt patet ex dictis Bar. in. d. §. necessitatem. & hanc partem sequitur Sali. dicens ꝙ ista opi. est verior de iure. Sed de consuetudine approbatur opinio gl. hãc partẽ tenuit etiam Guido de suza. vt refert Ioã. an. in addi. Specula. in loco praeallegato. in versicul. veruntamen. Et idem voluit. Innocen. in. c. consuetudinem. de consuetudi. & tenuit hoc Alexã. de imo. in j. volumi. consilio. cvj. incipiẽte, quo ad praesens quaesitum. versic. & differentia est. Et dicit idẽ Alex. in. ij. vol. cõs. lix.

4 † ꝙ sufficit consensus patris generalis in oĩbus causis praesentibus & futuris. Et idẽ dicit Bal. in cõsil. cliij. inci. casus corã epo. circa fi. dicẽs, ꝙ sufficit cõsensus patris gñalis in. j. vol. Albe. de rosa. in. d. §. necessitatẽ. bñ attigit istã quaestionẽ. & refert Old. tenere indistinctè qđ in quacunq; parte iudicij põt cõsensus patris interuenire, vt refert Inno. in d. c. cõsuetudinẽ. idẽ tenere. Sed postea refert Host. tenere contrarium. Et postea ponit multos casus in quibus filius potest esse in iudicio sine consensu patris. Tandem pari voto per iudices magnae Curiae vicariae & per decem doctores Consiliarios, cum quibus

ego fui, decisum fuit, ꝙ vbi de re quæ litigatur patri nõ quæritur vsusfructus, nõ requiritur consensus patris. Et tunc si interuenit, sufficit ꝙ in quacunq; parte iudicij interueniat. Sed vbi patri quæritur vsusfructus, sunt opin. vt patet ex relatis per Albe. vbi supra. ¶ Tñ per sacrum Conciliũ cum voto magnæ curiæ Vicariæ fuit votatum ꝙ sufficit consensus patris in quacunq; parte iudicij.

Decisio. CLXXXI.

De fide priuatarum scripturarum & literarum comparatione & probatione illarum.

Summarium.

1 *Apocha priuata quomodo & quando fidem faciat. numero. 6.*
2 *Probatio plena an possit resultare ex literarum comparatione.*
3 *Apodexis negata an probet.*
4 *Scriptura ad quã fit comparatio quæ sit, & qualis. 6.*
Cautela pro mercatoribus in conficiendis apochis priuatis.
5 *Scribendi forma quotidie mutatur ex multis accidentibus.*
7 *Cõparatio sola non sufficit ad condemnãdũ. Apocha sine subscriptione testium per comparationem approbata semiplenè probat.*
8 *Testes de præsentia deponentes in confectione apochæ plenè probant.*

1 IN quodam processu fuit † producta vna apodexis quæ dicebat scripta manu Alexandri, per quã confitebatur se recepisse certã pecuniæ quãtitatem, & illa apodexis non habebat subscriptioné vel descriptioné testium: altera pars negabat illam apodexem esse scriptam manu dicti Alexandri defuncti. dicit reus, ego volo verificare per testes ꝙ illa apodexis est scripta manu dicti Alexã. dato termino ad probãdum super ista verificatione, examinat multos testes qui dicũt ꝙ ipsi nõ interfuerũt quãdo dictus Alex. scripsit dictã apodexen. Sed habẽt notã eius manũ, & facta cõparatione cũ alijs scripturis dicti Alexã. eis videtur ꝙ illa apodexis sit scripta per dictũ Alex. ¶ Fuit dubitatũ, an de dicta apodexi debeat haberi de iure aliqua ratio. ¶ Dicebãt quidã domini, ꝙ per dictã scripturã priuatam sine testibus cũ depositionibus dictorũ testiũ deponentium vt suprà de cõparatione literarũ, quod dicta apodexis se-
2 miplenè probat: † sed tanta potest esse vis cõparationis, ꝙ etiã plenè probaret. vt dicit Bart. in. l. admonendi. in. vj. colum. versi. circa primã. ff. de iureiurã. & hoc refert etiã Alexan. in. iiij. vol. consi. cxviij. & sequit Ant. de but. & do. Abb. sic. in. c. ij. de fi. instr. in. iij. colum. & se. ¶ Alij dicebant quod illud dictũ Bart. potest procedere quando cõparatio scripturarum fieret per iudicem, & in præsentia expertorum, tũc tanta potest esse comparatio scripturarum ꝙ haberet locum dictum Bart. vel testes possent esse ita viri prudentes, quibus esset credendum, & cũ cõparatione literarũ vt probatur in. §. si quis igitur. in auten. de in-
3 stru. cau. & fide. ¶ † Tertij dicebant ꝙ dicta apodexis negata nõ probat per. l. instrumenta. C. de probatio. & l. inter chartulas. C. de cõueni. fisci debito. lib. x. nec est verum illud dictum Barto. videlicet quod tanta potest esse cõparatio ꝙ plenè probaret, vt dicit Ioan. de imo. in dicto cap. ij. de fide instru. in. v. col. in fi. & seq. & contra Bartol. tenet Sali. in hoc in dicta. l. admonendi. & ita pertrãsit Ias. in. d. l. in repeti. in. iiij. & ij. colũ. & seq. ¶ Ego dicebã ꝙ Ang. in auten. si

quis.

quis.posita suprà in .l.scripturas.C. qui po.in pign.hab.dicit ista verba formalia in glo.j.ibi.l.comparationes.hic articulus scholaribus est difficilis.† Et ideò
4 scias quod scriptura ad quã fit comparatio,est illa scriptura principalis quæ ꝓducitur in iudicio ad debitum cõsequẽdum:& negatur scriptura manu eius cuius asseritur,& si illa scriptura est priuata, non potest peti vt per illam fiat comparatio literarũ, nisi habeat subscriptionẽ trium testium.vel probetur per tres test. qui viderint illã scribi vt hic.Sint ergo cauti mercatores vt nõ confidant in simplicibus apodexibus in absconso factis,& à nullo subscriptis:quia si producantur in iudicio,& debitores negãt eorũ manu scriptas, vel forsan debitores mortui sunt,non poterit peti vt per talem simplicẽ apodexen fiat compara
5 tio literarũ vt hic in fin.† bene poterit interrogari an manu sua scripta sit ex æquitate.l.vbicunq:.ff. de inter.acti.& §. de ingenu.& manu.l.ad cognoscendas.poterit etiam cõpelli ad scribendũ, tamẽ hæc non erit sufficiẽs comparatio, cũ quotidie forma scribẽdi mutetur ex multis accidentibus.vt in auten.de fide instrumẽto.circa principium.Scriptura autẽ ex qua est illa quæ ꝓducitur in iudicio ad hoc,vt fiat cõparatio ex illa scriptura,oportet ꝙ semper sit indubitata, & ideo oportet quod sit publica, aut de archiuo publico sumpta,aut trino teste notata, quorũ saltim duo eorũ subscri-
6 ptionẽ attestentur, † aut dictas subscriptiones eorum manu factas esse per cõparationem probent, vt in.l. comparationes,vel quòd illa scriptura ex qua petitur comparatio per aduersarium,producatur velut scriptura scripta manu eiusdem.vt in auten.ad hæc. de fide instrumentorum. ¶ Et subdebam ꝙ quando petitur comparatio de simplici apodexæ sine testibus cũ alia scriptura eiusdem qui dicitur fecisse illam apodexen, quæ est simplex & sine testibus, talis cõparatio nõ potest fieri:quia faciliter contra fit scriptura vnius quã scriptura vbi sunt plures subscriptiones vt dicit Salycetus in dicta.l.cõparationes.in.iiij.col.
7 in princip.¶ † Et ideo famosus doctor Franc.de areti.in consil.lxiiij.incipiente,diligenter & maturè discussis. tenet quòd ista testificatio testium deponentium ꝙ ipsi nõ fuerunt præsentes quando fuit scripta dicta apodexis, sed habẽt illam pro scripta manu illius,qui habet notam manũ illius,nõ probãt, quia sola cõparatio nõ sufficit ad condemnãdum. & hoc tenet Bar. in aurẽ.& si contractus.C.de fide instrumẽtorum.dum dicit ꝙ circa cõparationem de facili erratur &c. Et in sequen.col.vbi dicit ꝙ apodex sine subscriptione testium si approbetur per cõparationẽ, nõ facit plenã sed semiplenã probationem. Itẽ idẽ si testibus tantũ approbetur:quia semiplenè probat. Sed si vtroq: modo testi-
8 bus & cõparatione plenè probat.† Et intelligitur de approbatione testiũ qui viderunt eum pręscribere illã apodexẽ, vt declarat Bart.in.l. nuda.in.ij.col.C. de don.Et ibidem tenet illud idẽ ꝙ dixit in dicta auten.& si contractus, vt suprà retuli. Et idẽ tenet Bart.in.d.l.admonendi. & Ant.de but.in.d.c.ij.de fide instru.Sed Ioan.de imo.in.d.c.ij.& Ludo.in.l.nuda.tenẽt ꝙ quando testes deponunt se fuisse præsentes quãdo ille debitor scripsit illam apocham tũc plenè probant: quia tunc bene deponunt. & sequitur Feli.in.d.c.ij.ver.vij. Limita in quinta col.his sic discussis. ¶ Fuit
9 totum Concilium in hoc voto, ꝙ † illa scriptura priuata sine subscriptione te-

stium & sine depositione testium qui viderint illa scribere. Sed sunt testes qui dicunt, quòd ipsi habẽt notam manum illius, & eis videtur ꝙ sit eius manus: tamen non viderunt eum subscribere, ꝙ talis apodexa nullam fidem facit. & sic fuit iudicatum.

Decisio. CLXXXII.

De stipulatione iudicatũ solui cõtra fideiussorẽ, & de iure edendi nõ reseruato propter clausulam generalem.

Summarium.

1 *Iudicatum dici ex quo principalis nunquàm fuit citatus an posset.*
Citatio non est necessaria, vbi notoriè competere nullam defensionem apparet.
2 *Condemnatio ex processu nullo sequi an possit ex debitoris confessione.*
Stipulatio iudicatum solui priusquàm committatur, quid requiratur.
3 *Stipulatio iudicatum solui contra fideiussorem quando committitur. 8.*
Sententia sine substantialibus nõ habet vim rei iudicatæ.
Citatio vbi non est, ibi nulla est sententia.
4 *Paria sunt nõ esse iudicatum, vel nulliter esse iudicatum.*
Citatio inualida nullius effectus, sicut nec litis contestatio.
5 *Exceptio carcerationis & spoliationis bonorum an impediat processum ad vlteriora.*
6 *Apocha per carceratum facta ex commissione iudicis dicitur facta in figura iudicij.*
Carceratus pro læsæ maiestatis crimine ante condemnationem est integer homo, nec inculpandus ante sententiam.
7 *Carceratus an citari possit.*
Iudex sciens impedimẽtũ an procedere possit.
8 *Carceratus cum spolio omnium bonorũ æquiparatur deportato.*
9 *Confessio nõ cõtentatur habere vim sentẽtiæ vbi requiritur mysterũ iudicis in sentẽtiãdo.*
10 *Exceptio cedendarum cui competat.*
Fideiussores in instrumento possunt renunciare beneficio cedendarum. 12.
11 *Clausula renunciatoria omni legũ auxilio &c. an includat exceptionẽ ced. darũ. nu. 13.*
13 *Cautela pro contrahentibus vel renunciantibus vel caueant a verborum generalitate.*
14 *Creditor in instrumento liberationis consideiussoris reseruans sibi ius contra alios fideiussores, an videatur reseruasse ius faciendi cessione in alijs fideiussoribus.*

Quia regia maiestas voluit mittere me ꝑ certis negotijs ſãgẽtibus interesse suum in ciuitate Trani, fuit mihi iniunctum vt in causa Iacobi de rubeis cũ nobili Maczeo arcella de sedili Capuanæ deberem relinquere votũ meũ in scriptis, visa discussione ipsius causæ cũ dominis de Concilio & regiæ cameræ summariæ fuit mihi visum ꝙ totũ fundamẽtũ huius causæ stat in hoc. ¶ † 1 Vtrũ cõmittatur stipulatio de iudicato soluendo contra dictũ Maczeũ fideiussorẽ, si reus principalis nunquã fuit citatus ad instãtiam Iacobi creditoris, nec lis fuit cõtestata inter debitorẽ & creditorẽ, & per cõsequens nõ potest dici iudicatũ, ex quo principalis nunquã fuit citatus: & per cõsequẽs nõ potest dici condẽnatus. ¶ Dicebatur pro parte Iacobi ꝙ citatio cõtra debitorem nõ erat necessaria, ex quo notoriũ erat sibi nõ competere defensionem, ex quo constabat debito trium milium & vltra ducatorũ per scripturã debitoris videlicet illustris Hieronymi de sancto Seuerino recognitam, vt dicit glos. in. c. cùm olim. & ibi Abb. in. vj. colum. de re iudi. & in. c. ex insinuatione. in fi. de appel. cum concor. per Innoc. Bar. in. l. ij. §. si de frumentaria. ff. de admini. re. ad ciui.

2 ciui.pert.† Ité dicebatur q̃ nõ remãsit per Iacobũ quin citaretur ipse debitor q̃ erat carceratus pro crimine læsæ maiestatis. Sed noluerunt fiscales q̃ citaretur, præsumit ex iusta causa factũ iuxta pleuè not.per Feli.in.c.quæ in eccle.de constitu.Ite quia stante confessione dicti Hieronymi in dicto albarano recognito potuit sequi condemnatio contra eum sine citatione, ex quo clara decisio est, quod ex processu nullo pot.st sequi condemnatio ex confessione debitoris secundũ Inno.in.c.fi. de resti.spo.& ibi Abb.in.c.at si clerici.de iudi.& Bald.in l.mercale.C.de condi.ob turpe causam. ¶Sed pro parte dicti Maczei fideiussoris dicebatur, regula est, q̃ ad hoc vt cõmittat stipulatio iudicatũ solui, requiritur q̃ lis sit contestata cũ reo principali post præstitam satisdationẽ, aliàs cõtra eum absentem non posset ad diffinitiuã

3 procedi:† & sic non committitur stipulatio iudicatum solui contra fideiussorem nisi lata sententia præmissa citatione contra principalem, & facta litis contestatione, & quòd sententia ipsa transierit in rem iudicatam.ita voluit Pau. de cast.in.l.cùm quæreretur.ff. iudi.sol ui.per.l.j.eodem titu. Vnde cùm in casu de quo agitur, reus principalis nunquàm fuit citatus, nec lis cõtestata cum eo, esto quòd per sententiam magnæ cameræ fuit cõndemnatus ad dictum debitum vigore suæ scriptæ recognitæ talis sententia nõn habet vim rei iudicatæ, ex quo deficiant substantialia vt res iudicata dicatur: quia vbi non est citatio quæ est de iure diuino & naturali, ibi nulla est sententia. nota.in.l. vir bonus.ff. iudi.solui. not.in clemen.pa-

4 storalis.de re iudi.† Nam paria sunt nõ esse iudicatũ, vel nulliter esse iudicatum.l.iiij.§.cõdẽnatũ.ff.de re iudicata. faciũt multa similia allegata p Andr.de isern.in.t.j.§.præterea & quæ ibi dixi quæ sit prima causa. Sic etiã dicit q̃ inualida litis cõtestatio: & inualida citatio nihil operat̃ dixit Bal.in.l.j.C.ex delictis defunctorũ. Et sic patet quòd non est cõmissa cõtra fideiussorẽ stipulatio de iudicato soluendo. ¶Nec obstat primũ motiuũ.q̃a negat q̃ sibi nõ cõpetebat defensio unò dicto domino Hieronymo carcerato cõpetebat defensio:q̃a potuisset opponere q̃ ipse est in carceribus castri noui & nõ potest exire ad se defendẽdũ:vt dicit Spe.in ti.de citatione.§.j.ver.item est q̃ detetus à magistratu, & sic postea pcessus factus esset nullus, si iudex sciuit impedimentum. vt dicũt Bartol.& Paul.de castro.in.l. ij.§.ij.ff.si quis cau. Ioan.de Imol.in.l. is qui reus.vltima chart.ff.de pub.iudi.

5 per.l.quæsitum.ff de re iudic.† Item opposuisset quòd erat notorium quòd absq; citatione & processu fuit de facto captus & spoliatus omnibus bonis & statu suo, & ideo pòtuit se defendere, & clarum est quòd illa exceptio impedit processum ad vlteriora.vt dicit Antõ.de butrio, in capitulo olim.el.ij.de restitutio.spolia.ita intelligendo.c.frequens.el.j.eod.titu.libro.vj. licet Abb. sicu.in.d.capitu.olim.non sequatur dictum Anto.in hoc tamen do. Anto.melius dicit ex quo ratio inductiua dispositionis dicti capituli frequens, fuit calumnia opponentis, ergo vbi cõstat notoriè quòd cessat calumnia, cessat dispositio dicti capituli. Et idem reperio tenere Specu.in titu.de citatione.§.j. versi.item quòd est spoliatus.& Ange. in recollectis in.l.si te bonis.C.de iure deliberan. Item potuisset opponere exceptionem particularis solutionis dictæ scripturæ, quæ probata est in pro-

cessu formato cōtra fideiussorem. Item potuisset opponere ꝙ dicta ratificatio scripte non est facta in iudicio, sed de-
6 bitore existente in dicto carcere, † licet si appareret de commissione iudicis, diceretur facta in figura iudicij. vt dicit Bald. in primo volu. consi. cxxviij. secus quando esset facta coram notario non de commissione iudicis, vt not. gl. in. l. iubemus. C. de libe. cau. & sic multa potuisset opponere si citatus fuisset. & propterea non obstat primum motiuum. ¶ Nec obstat secundum motiuū quod fiscus nō permisit quod citaretur dictus dominus Hieronymus, qa hoc non apparet legitimè ex processu. Nam carceratus pro crimine læsæ maiestatis, donec nō est conuictus & condemnatus, est integer homo: qa donec non sequitur sententia præmisso ordine iuris naturæ, non potest dici ꝙ inculpat⁹ de crimine læsæ maiestatis sit reus dicti criminis secundū Anto. in. c. j. quo tempore miles. & in capitu. j. de feudo sine culpa non amit. cū cōcordantijs ibi
7 per me allegatis: † & ideo poterat citari: sed ipse potuisset allegare impedimētum carceris: vt suprà dictum est: & sic non potuisset procedi ad cōdemnationem, & si processum est, non valet ipsa condemnatio: vt suprà dixi: cum etiam Papa & imperator inaudita parte dicunt se non posse condemnare, vt in. l. fina. C. de leg. capi. j. de cau. poss. & proprie. & habetur in. c. olim. & in capi. cū in causa. de re iudi. & not. Ioan. andr. in addi. Specu. in titu. de senten. prola. §. iusta. ver. est etiam. & per Ludoui. consi. cccIxxix. & Oldr. consilio. xlnj. Item si iudices sciebant illum carceratum, sciebat impedimentum, & per consequens nō poterant procedere vt in allegata. l. quæsitum. & procedentes ad cō-

demnationem nihil valuit: & sic nō potest dici condemnatus. ¶ Nec † obstat 8
tertium motiuum: quia illa recognitio & confessio principalis debitoris nō potest præiudicare fideiussori iudicatum solui: quia illa confessio facta fuit quando dictus dominus Hieronymus principalis fuit spoliatus omnibus bonis: quo casu non potest esse in iudicio, vt dicit Bald. in. l. ij. C. de iuris. om. iudi. & licet Bald. loquatur in deportato, qui est exulatus omnibus bonis, tamen dicta carceratio principis de facto cum spolio omnium bonorum nō esset peccatum in spiritū sanctum si æquiparetur deportato, licet non sit cōuictus nec condemnatus. Item per dictam confessionem in carcere factam per dictū debitorem, licet resultet notorium quando facta esset in iudicio, & sic haberet vim sententiæ. vt not. Bart. in. l. ictus fustium. ff. de infamibus. & in. l. is cui bonis. de verbo. obligatio. & in. l. si decesserit. ff. qui satisda. cogan. tamen quando requiritur mysterium iudicis in sententiando † non sufficit quòd confessio 9
illa habeat vim sententiæ. vt dicit notanter Bald. in capi. primo. qualiter dominus proprie. priuetur. vbi dicit quod quando requiritur mysterium iudicis in pronuntiando, nunquā notorium habet vim sententiæ. Sed ad hoc vt committatur stipulatio iudicatum solui, requiritur ministerium iudicis, scilicet vt condemnet reum principalem. vt in. l. fina. C. de vsuris rei iudica. ergo dicta confessio etiam quòd ex ea resultet notorium, non potest facere committere stipulationem de iudicato soluendo, cū non sit iudicatum. Et in casu isto non potest dici iudicatum: quia nulliter ex defectu citationis. vt in clemen. pastoralis. de re iudica. cum similibus. et per

ea quæ

ea quæ ſupradicta ſunt. ¶ Ex quibus concludo quod contrà ipſum fideiuſſorem non eſt commiſſa ſtipulatio iudicatum ſolui. ſtante iſta concluſione dictus nobilis Maczeus de libero voto meo debet abſolui ab impetitione dicti Iacobi, & non oportet venire ad diſcuſsionem aliorũ dubiorum. ¶ Sed quia allegatur pro parte dicti fideiuſsoris, quod dictus Iacobus creditor liberauit magnificum dominum Antonium carrafam à fideiuſsione iudicatũ ſolui, quã fecit inſolidum cum dicto nobili Maczeo arcella. Et ideo prætendit ſe liberatum pro medietate dictorum triũ milium centum ducatorum quando prædicta non militarent. Ideo primò formabo dubium: deinde veniam ad eius

10 reſolutionem. ¶ † Creditor per inſtrumentũ publicũ ſtipulatus, eſt à duobus fideiuſſoribus inſolidũ de iudicato ſoluendo cũ pœna, & obligatióibus, & renũtiationib9, & iuramento. deinde creditor liberauit à dicta obligatione vnũ ex dictis fideiuſſoribus inſolidũ obligatis. demũ creditor agit inſolidũ contrà alium fideiuſſorem: & in ipſa liberatione reſeruauit ſibi ius contrà alium confideiuſſorem inſolidum obligatum ſecundùm theoricam Barto. in repetitio. authenti. hoc ita. C. de duobus reis. Iſte fideiuſſor dicit, obſtat tibi exceptio cedendarum: quia ſi vellem tibi ſoluere totũ debitum, teneris mihi cedere actionem, & iura contrà illum confideiuſſorem inſolidum obligatum, quam ceſsionem facere non poteſt, quia eum liberaſti: ideo quando eſſem obligatus, non, teneor niſi pro medietate. ¶ Quæritur quid iuris? Dicebant aduocati dicti Iacobi creditoris, quòd dicti fideiuſſores renuntiauerunt beneficio cedendarum in dicto inſtrumento vt infrà dicetur. & tali beneficio à principio in ipſo inſtrumento ipſi fideiuſſores potuerunt renuntiare per gloſ. in l. niſi dumtaxat. ff. de pactis. & gloſſ. in l. ſtipulatus. §. ſi ex duobus. ff. de fideiuſ. vbi dicit gloſſ. quòd renuntiauit beneficio cedendarũ quando interceſsit quod potuit & voluit Specu. in titu. de renun. & conclu.

11 §. primo verſic. poſtremo. † Quod autem dicti fideiuſſores renuntiauerunt etiam beneficio & exceptioni cedendarum, vt patet per illa verba poſita in inſtrumento, omni legum auxilio & omni alio iuri, per quæ verba includitur exceptio cedendarum, vt illi videatur renuntiatum à principio, & in hoc allegauerũt multa ſimilia quæ breuitatis cauſa omitto. ¶ Aduocati verò Maczei dicebant quòd Barto. in l. ſtipulatus. §. ſi ex duobus præallegatus, dicit in ſua diſtinctione, quòd quando creditor liberauit vnum ex fideiuſſoribus, ſi alius fideiuſſor non conſentit illi liberationi, nec fideiuſſor renuntiauit beneficio cedendarum, & fideiuſsit ſimul in vno & eodem contractu cum alijs fideiuſſoribus non diuerſis tẽporibus, tũc creditori obſtat exceptio cedendarum: nec aliter tenetur ipſe fideiuſſor niſi ſibi fiat ceſsio valida. vt eſt text. in l. cũ aliter. C. de fideiuſſo. & in l. vt fideiuſſo. eod. titu. & in l. Modeſtinus. & ibi Barto. & materia. ff. de ſolu. hanc concluſionem approbant Ange. & Paulus de caſt. in dicto. §. ſi ex duobus. per tex. in l. ſtichum. §. fina. ff. de ſolu. Et ideo imputet ſibi creditor ſecundùm Pau. quare ademit ſibi potentiam cedendi: quia ille non fideiuſsiſſet ſi ſciuiſſet ſibi

12 non debere cedi actionem. † & quia dictus Iacobus in dicta liberatione facta domino Antonio confideiuſſori inſolidum nõ reſeruauit ius cedendi, meritò non

ritò non censetur reseruata facultas cedendi, fallit quando vnus fideiussor alteri successit. de quo per Alexan. in l. de die. §. si fideiussor. ff. qui satisda. cogan. ¶ Nec obstant in contrarium allegata de renunciationibus generalibus factis in instrumento fideiussionis: quia sub illis verbis generalibus non includitur quòd sit renuntiatum per fideiussores exceptioni cedendarum dixit Bald. in l. si diuisa. C. locati. & tenuit hoc Ludoui. in consilio suo. ccccLxxij. incipiente, in eo quod quæritur. bene fateor quòd in specie exceptioni cedēdarū potest renuntiari: vt supra dictum est: vel quādo renūtiatur beneficio de fideiussoribus, & beneficio nouarum constitutionū de fideiussoribus de pluribus reis debendi: tunc ita renuntiando renūtiatur beneficio cedendarum, tam in hypothecaria quā in personali secundum Bald. in l. ij. C. de fideiussoribus. & Vitalem in pe

13 nulti. char. suarum clausularū: † nam ista exceptio cedendarū competebat de iure antiquo confideiussori insolidum obligato. vt in l. si fideiussores. §. fi. ff. de fideiusso. & ideò renuntiando beneficio de fideiussoribus renuntiauit beneficio cedendarū. Sed melius considerando. Idem videtur dicendū quando renuntiauit omni legum auxilio, vt renūtiare videatur etiam beneficio cedendarum, quod est de iure communi. vt patet in d. l. si fideiussores. §. fi. & propterea dicebat Bal. in l. pactum. C. de colla. in. xvj. qō. caueant contrahentes vel renuntiantes à verbis generalibus, ne effuso sermone in periculum incidant. vt in l. fi. C. de dotis promissi. faciunt multa quę inducit Alexand. de virtute generaliū verborum. in. v. volu. consilio. Lxviij. incipiente, visis & opportunè consideratis, & maximè quando interuenit iuramentum: vt consuluit Alexand. in eodem volumine consilio. cxxxiij. incipiēte, super quæsitis. ¶ Et ideo in hoc dubio propter renūtiationes appositas in instrumento fideiussionis, fuim in voto quod dictus Maczeus fideiussor nō potest se iuuare de exceptione cedendarū propter liberationem factam à creditore confideiussori cum protestatione de consequendo totum ab alio fideiussore.

14 ¶ † Dicebat domi. Anto. de Alexand. viceprotonotarius, quod ipse in recollectis suis quando legebat l. nisi præallegatam, dicebat quod ex quo creditor in instrumento liberationis confideiussoris reseruauit sibi ius contra alios fideiussores, videtur in consequentiam reseruasse ius faciendi cessionem alijs fideiussoribus contra ipsum fideiussorem liberatum, argu. l. ij. ff. de iurisditione omnium iudicum. tamen reliquit hoc recogitandum. ¶ Sum igitur in voto vt supra in primo dubio. Et hoc voto consignato domino Iulio de Icornatis locum tenenti Magnæ cameræ & alijs dominis de Concilio accessi pro seruitio Regio vt suprà, & postquam reuersus fui, reperi quod dictus Maczeus mediātibus aliquibus dominis de Cōcilio dictus fuit ad cōcordiam cum dicto Iacobo pro ducatis quingentis.

Decisio. CLXXXIII.

De tutoribus, & matre præferenda auo paterno in tutela filiorum.

Summarium.

1 *Mater in tutela an veniat præferenda auo paterno. nu. 6.*

2 *Filiusfamilias non potest dare tutorem filio in potestate auo.*

Emancipatus quando præsumatur quis non probata emancipatione.

3 *Emancipatio requirit scripturam.*

Filiusfa

4 *Filiusfamiliâs de bonis castrensibus potest testamentum facere.*

1 Vis debeat † pferri in tutela Faustinæ, an mater videlicet domina Trusiana de borsis de Neapoli vxor Annibalis de Furgiano de suexa filij Gasparis de Furgiano, vel ipse Gaspar auus dictæ Faustinæ. Et psupponitur q dictus Annibal fecit testamentum, in quo instituit hæredé dictã Faustinam eius filiã: & ei dedit tutricé, scilicet personæ & bonorũ dictam Trusianam eius vxorem & matré dictæ pupillæ. ¶ Prima facie vnusquisq; diceret quod dictus auus paternus debet pferri in dicta tutela, vt in auté. matri & auię. C. quãdo muli. offi. tu. fungi potest. & in. l. nam ciuium. cũ concor. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. tum qa ipse habet dictã Faustinã eius neptę ex filio in po-
2 testate, † tum quia filiusfamiliâs in potestate patris nõ potest facere testamentum nec dare tutoré filiæ in potestate aui. insti. qbus nõ est pmissum facere testamentũ. §. j. & l. qui in potestate. cũ si. ¶ Tñ his nõ obstãtibus fuit decreta tutela dictæ Trusianæ matri, ex rõnibus infrascriptis. ¶ Et primò quia fuit allegatũ, q dictus Annibal fuit emancipatus à patre: & probatũ fuit q per. x. ité xx. annos vixit seorsum à patre, vt filius emancipatus: licet non sit probata aliter emancipatio, præsumitur emãcipatus, secũ. sũm Albe. de rosa. & Bal. in. l. post mortem. ff. de adoptio. & no. gl. & Bar. in. l. ij. C. si aduer. rem iudi. & no. Bald. in. l. j. C. de patri. pote. dũ se remittit ad dicta per eũ in. d. l. post morté. not. Mo-
3 der. in. l. sciendũ. ff. de verb. obl. ¶ † Nec obstat q in emãcipatiõe debet interuenire scriptura secũdũ Cy. & Bal. in. l. de emãcipatiõe. C. de fide instrumento. q̃a satis dicitur psumpta scriptura in emãcipatione interuenisse, vbi scriptura allegatur. & probatur quasi possessio emancipatiõis p. xx. ann. tũc psumitur emãcipatio: vt. s. allegatũ est, & sic ista neptis nõ est in potestate aui sed patris: & pater potuit facere testamentũ, & dedisse tutricé matré suæ filiæ. ¶ Secũda ratio est: qa dictus Gaspar dedit pro alimentis dicti filij & nurus irreuocabiliter inter viuos dicto Annibali & eius hæredibus quoddam feudũ de la Roccha montis Draconis, & medietaté feudi de Saluatico, & tradidit: & ipse Annibal per se & alios eius nomine tenuit & posse-
4 dit vsq; ad tempus mortis suæ: † quæ feuda sunt bona castrensia. vt dicit Bal. in. l. cum multa. C. de bonis quæ liberis. & in bonis castrensibus filiusfamiliâs potest facere testamentum etiam quod esset in potestate patris, ex quo in istis bonis reputatur vt paterfamiliâs. vt in. l. macedoniani. C. ad macedo. & l. pe. & fi. C. qui testamen. face. possunt. & not. in. l. fi. C. de inof. test. intelligendo tamen secundum dispo. capi. j. succes. feudi, scilicet quando disponit in immediatum successorem. ¶ Tertia ratio est quod dicta tutela dictæ pupillæ nõ debet dari dicto auo paterno sed matri: quia dictus auus habet filium masculũ secundogenitum qui per mortem huius pupillæ succederet in omnibus dictis feudis, & probatur quòd dictus auus odio habebat dictum patrem huius pu-
5 pillę, etiã vt cesset omnis suspitio. † fuit visum dictis dominis q tutelã ipsius pupillę mater q̃ est mulier honestissima & prudés administret. per tex. in. l. j. ff. vbi pupillus educari debet. vbi dicit. Solet pror frequétissimè adiri, vt constituat, vbi filius vel alatur, vel moreť, non tantum

tum in posthumis, verũ omnino in pueris. Et solet ex psona, & ex cõditiõe, & ex tẽpore statuere vbi potius alẽdus sit, & nonnunquã à volũtate patris recedit prætor. Deniq; cũ quidã testamẽto suo cauisset, vt filius apud substitutũ educa ret: imperator Seuerus rescripsit, prætorẽ existimare debere præsentibus cæteris propinquis liberorum. Id enim agere prætorem oportet, vt sine vlla maligna suspitione alatur partus & educetur. dicit gl. in verbo, suspitione: qa fortẽ eũ occideret propter substitutos. accedat ad hoc text. in. l. pe. eo. tit. vbi dicitur, causa cognita debet id ptor statuere vt etiam euitetur suspitio pudicitiæ, & alius text. in. l. j. C. vbi pupil. educari debet. dicit educatio liberorũ nulli magis quàm matri cõmittenda est. & alius text. in. l. ij. eodem titulo dicit quòd ille prẽferendus est, qui non est successionẽ pupilli speraturus propter suspitionem.

6 ¶ † Quarta ratio est: quia prouisum est per capitulum Regni quòd incipit, feudatarius &c. quòd mater prẽferatur alijs cõiunctis quando mater est honesta & sobria in ipsa tutela, quando feudatarius mortuus est ab intestato.

¶ Quintò & vltimò ad dictam decisionem faciendam multum mouit authoritas Andre. de iser. in constitu. mino. in fi. vbi dicit ꝙ si baiulus datus est pupillo per testatorẽ, qui non habet ipsum in potestate, & ille baiulus vult administrare: pater qui habet pupillum in potestate contradicit, quia vult ipse administrare, concludit ꝙ baiulus datus per testatorẽ præfertur. Et quia magna curia Vicariẽ sic pronũtiauit, & ꝑ parte Gasparis fuit appellatum ad sacrum Conciliũ: auditis istis rationibus fuit decretum quòd bene fuit decisum per magnam curiam Vicariæ, quòd dicta mater præferatur in tutela dictæ filiæ præfato auo paterno.

Decisio. CLXXXIIII.

☞ De re aliena reposita in domo cõducta ad tempus volente dño nõ obligata pro pensione tacitè.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Executio pro pensione an possit fieri in bonis alienis in domo conducta repertis: & quid sit super hoc distinguendum.* 4.

2 *Illata vt tollantur ante finitam locationem non habentur pro inuectis.*

3 *Bona aliena inducta in domo vt tacitè obligata habeantur, tria requiruntur.*

4 *Lecti locati an sint tacitè obligati pro pensione domus, & quid de veste penes sartorem.*

Nobilis quidam locauit domũ pro certa mercede per annum, iste inquilinus patit ꝙ in hac domo locata quidam amicus suus ponat aliqua mobilia, cuius custodiã ipse inquilinus recepit: deinde ille suus amicus recessit alibi, eo existente absente, ille Nobilis adueniente mense Augusti in quo tẽpore debet fieri solutio pẽsionis secundum consuetudinem Neapo. Vadit cum Alguezirijs in domum prædictam locatã, & pro pẽsione facit executionem super illis bonis repositis per dictum amicũ Inquilini: quia alia bona nõ erant in dicta domo vt de eis posset pro pẽsione fieri executio. ¶ † Dubi 1 tat an super istis bonis inuectis & illatis in domo cõducta q̃ cõstãt esse aliena potuit fieri executio ꝑ pẽsione: vel veniat retractãda. ¶ Fuit dictũ ꝙ istã quẽstionẽ posuit Cyn. Bal. & Sali. in. l. certi iuris. C. locati. vbi distingunt ꝙ aut res aliena est inuecta & illata dño rei sciẽte & patiẽte, & tũc erĩt tacitè obligata pro pensione

pensione: aut eo ignoráte, & túc nó erit obligata. l. aliena. C. de pign. actio. Sed aduertendú est ꝙ illud ꝙ dicitur, ꝙ si res aliena inducta est in domo códucta de volútate domini, ipsius rei, ꝙ est tacitè obligata pro pensione, procedit si res illa perpetuò, i. durante locatione
2 erat mansura in domo. † Secus si ad certum tempus ibi reposuit, tunc non est tacitè obligata pro pensione, nisi aliter appareat de consensu domini ipsius rei illatæ, quòd voluit rem illam obligari pro pensione. vt dicunt docto. in. l. si sine. C. ad velleia. Debet ergo fieri articulus pro parte domini domus, quòd dominus rei illatę imposuit in domo có ducta res illas vt toto tempore conductionis ibi starent. aliàs illata vt tollantur ante finitam locationé tunc nó habentur pro inuectis & illatis. arg. l. j. C. de verb. sig. secúdú Saly. in. d. l. certi iuris. post Bal. ibi, & ꝑ hoc videt́ tex. in. l. prædijs. §. videndum. ff. in quibus cau. pig. taci. contrahi. vbi dicit text. videndum ne nó omnia illata & inducta, sed ea sola quę vt ibi sint illata, scilicet perpetuò dicit glo. non temporis causa &c. Et pro hoc glo. in. d. §. videndum. allegat. l. debitor. ff. de pigno. ibi, eos duntaxat qui hoc animo induci possent, vt ibi perpetuò, scilicet quandiu esset ibi non temporis causa accómodarent́ &c.
3 † & pro hoc text. in. l. si nó inducta. C. in quib. cau. in pig. taci. contra. vbi dicit gl. quòd tria requirútur, vt bona aliena inducta in domum sint tacitè obligata. ¶ Primò vt res sit inducta. ¶ Secundò vt domino rei sciéte & patiente. ¶ Tertiò ꝙ sit inducta vt perpetuò sit ibi, i. durante locatione, & si aliquid de tribus prædictis deficiat, res illa non est tacitè obligata, vt declarat Pau. de cast. in. l. item quia. ff. de pac. procedit ergo opinio. gloss. in. d. l. certi iuris. quæ dicit quòd sola patientia domini permittentis, quòd res suas introducatur in domum conductam per alium, facit quòd res illa est obligata, procedit quádo interuenit fraus, vel apparebat de eius consensu quòd voluit ré suam esse obligatam, vel fuit inducta vt sit in domo
donec durat locatio. ¶ † Fuit ergo votatum, quòd res aliena reposita de voluntate domini in domo códucta ad tépus non est obligata tacitè pro pensione domus, & sic fuit retractata illa executio. ¶ Sed in ista causa cecidit aliud dubium: quia Vincétius malfitanus inquilinus dictæ domus locauit duos lectos quos induxit in domo locata. Vtrú isti lecti locati sint tacitè obligati pro pensione domus, dicit Ioan. fab. institu. de actio. §. item seruiana. quod non: quia si conductor rem alienam expresse obligare non pót inuito domino, multomagis nec tacitè. C. si res aliena pigno. data sit. l. ij. túc enim res aliena tacitè est obligata pro péfione domus quę est illata ibidé, quando interuenit fraus ex parte domini ipsius rei, fortè qui commodauit rem inquilino ad finem vt appareret ditior, & locator alliceretur ad locádum &c. secundú Ioan. fab. dicens idem esse si dedi sartori vt vestem vt arctaret, non est tacitè obligata pro pensione, quia non fuit tradita vestis animo vt duráte locatione ibi esset, & ibi etiam per Aretinum. 4

Decisio. CLXXXV.

☞ De causis non compromittendis inter consanguineos post litem contestatam.

✣ Summarium. ✣

1 ☞ *Contumacia an repellat consanguineú petentem beneficium compromittendi inter consan*

consanguineos secundum constitutionẽ Neapo. lite contestata & termino dato.

2 *Facultas eligendi iudicem durat vsq; ad litis contestationem.*

Facultas petendi vt in arbitros compromittatur, durat ad litis vsq; contestationem.

Dictat Regia pragmatica Regis Ferdinandi primi quòd debeat causa compromitti inter consanguineos vna parte petente.¶ Consanguineus dedit supplicationem suam in Concilio petẽdo actione reali & personali aliquid à suo cõsanguineo, committitur causa, cõmissarius eum citat in termino dato citatus est contumax, & in contumaciã iudex dedit terminũ ad cõprobãdũ & defendẽdũ, intimato termino ille citatus petit ꝙ causa compromittatͬ iuxta formã pragmaticę, replicat altera pars ꝙ non debet cõpromitti: q͞a datus fuit terminus ad ꝓbãdũ in cõtu-

1 maeia.¶† Fuit determinatũ in Cõcilio ꝙ postquã est lis cõtestata, vel datus terminus ad probãdũ, nõ põt peti ꝙ causa cõpromittatur: q͞a ista allegatio ꝙ causa cõpromittatͬ inter cõsanguineos vigoræ dictæ pragmaticę, est exceptio declinatoria. vt dicit Bal. in aut. habita. C. ne filius ꝓ patre. in. §. verũ. ver. iiij. quę-

2 ritur.† vbi dicit ꝙ q͞n quis habet electionẽ eligẽdi iudicẽ, ista potestas durat vsq; ad litis contestationẽ. vt. C. de exceptio. l. fi. sic ista facultas petendi vt in arbitros cõpromittatͬ, nõ durat vsq; ad litis contestationẽ. Et ita in ꝓprijs terminis determinauit Lanfrã. in suo tractatu de arbitris in vlt. q. & dicit ista cõsuluisse famosum doctorẽ. d. Iac. de zochijs de Ferra. q optimè scripsit sup. iiij. libr. decre. & sic postea pluries fuit determinatũ in Cõcilio in diuersis causis.

Decisio. CLXXXVI.

De reuocandis decretis quo ad pœnam pro tertijs possessoribus.

Summarium.

1 *Creditor secundus præfertur primo quo ad pœnam.*

2 *Vsuræ præferunt secundũ debitorem primo.*

Vidã tertij possessores fuerũt cõuenti assistentia, & appretio, & adiudicatiõe super quibusdàm bonis hypothecatis per prius pro debito principali, pœna danni & interesse, qui quidem tertij possessores habuerunt causam onerosam à debitore, qui per prius obligauerat ipsa bona, dicto agenti fuit præstita assistẽtia ꝑ magnã curiã Vicariæ pro debito principali & pœna.¶ Dicti tertij possessores appellauerũt dicẽtes, ꝙ ꝓ pœna ipsi vt secũdi creditores præferunt primis, & ideo debet quò ad pœnam retractari dictum decretũ magnæ curiæ Vicariæ.

1 ¶† Fuit decisum in Cõcilio, ꝙ reuocetͬ dictũ decretũ quò ad pœnã ꝑ id ꝙ voluit Spe. in ti. de obl. & so. §. ante omnia igiͭ. ver. Illud etiã q͞rit. vbi dicit ꝙ quò ad pœnã secũdus creditor pręferatͬ primo per. l. Lucius. ff. q pot. in pign. habe.

2 † quæ dicit ꝙ in vsuris secũdꝰ creditor præferͭ primo. Idẽ dicit Spe. in titu. de teste. §. nunc tractemus. & Io. and. in. c. si propter. de rescrip. libr. vj. Saluo iure agendi dictis possessoribus condemnatis pro debito principali pro euictione contra suos authores.

Decisio. CLXXXVII.

De iure offerẽdi post sententiam.

Summarium.

1 *Ius offerendi debitum & petendi cessionem*

Senem an possit peti post decretum & sententiam.

2 *Appellatio sustinet ius offerendi post sententiã. Creditor secundus habet ius offerendi primo, item debitor & quilibet possessor.*

3 *Agens remedio.l.vetustissimam.C.de iu.do. impetran. an gaudeat iure offerendi.*

Dominiũ non transfertur nisi re appretiata.

4 *Ius offerendi ante litem contestatam locum habet.*

5 *Mora potest purgari vsque ad sententiam quò ad pœnam.*

Acta relatiõe in Concilio per iudicẽ magnæ curiæ Vicariæ de causa Nardi andreæ fron

1 dæ ortum fuit dubiũ.¶ † Vtrũ lato decreto per magnã curiã assistentiã petitã &c. præstandã esse sup bonis stabilibus, & ipsa præstita appretiãda esse, & ipsis appretiatis adiudicanda &c. possit reus offerre debitũ & petere cessionẽ.¶ Vide hic ꝙ habet locũ ius offerẽdi post dictũ decretũ & sẽtẽtiã, per id ꝙ dicit Bart. in.l. si stipulatus fuerit.x.in melle.ff.de so.vbi cõdẽnatus ad decẽ in tali fundo, & sic decẽ sunt in obligatione, & aliud est in executiõe.i.super fundo habet locũ ius offerendi post sẽtẽtiã, donec nõ sit lis cõtestata super executione illius sententiæ.hoc etiã firmat Bar.in.l.stipulationes nõ diuidũtur.in vlti.char.ver. Nono restat videre.de ver.obl.¶ Et ꝓpterea dicebat Bal.in.l.per hãc.C.de tẽ

2 po.ap. † ꝙ ius offerẽdi nõ est extinctum etiã post sententiã, si fuit appellatũ illis quibus cõpetit: vt est possidẽs qui cõuenit hypothecaria.vt in.l.mulier.ff. qui. mo.pig.vel hyp.sol. Itẽ secũd⁹ creditor habet ius offeredi primo, vt in.l.j.& .ij. C.si antiqor creditor. Itẽ debitor & qlibet possessor de quo ꝑ Are.in.§. si qs in fraudẽ.in.iij.char.Ĩsti.de actio. Ista fuit originalis theorica Spec.in tit. de obli. & sol.§.j.ver.qd si.T.mihi. vbi dicit ꝙ ius offerẽdi habet locũ post sententiã vsquequo suscipiat iudiciũ in actiõe iudicati ꝑ.l.itẽ veniũt.§.idẽ rectẽ ff.de pet. hęre.¶ Alij dñi dicebãt ꝙ supradictę doctrinæ loquunt quãdo actũ est hypothecaria. Sed casus noster est quãdo actũ est nõ solũ hypothecaria, sed etiã remedio. l.vetustissimã.C.de iure domi.impetrã

3 do. † quo casu dicit Ang.ibi ꝙ si in ordine iudiciario facta est adiudicatio, non habet locũ ius offerendi. & firmat Bal. in.l.properandũ.§.sinautem reus.C.de iudicijs. ¶ Per omnes dominos fuit ita conclusum, quòd quando latum est decretum assistentiã esse prestandã & appretiũ fiendum, & appretio facto sit adiudicata res illa ad disponendũ &c. donec non est factum appretium non est translatum dominium habet locum ius offerendi: sed si appretium est factum cessat ius offerendi: quia tunc translatũ est dominiũ: & propterea cessat ius offerendi per doctrinã Ang.præallegatã. interdũ lata est sententia siue decretũ iuxta dictã formã, & petitur executio dicti decreti & sententiæ, & super hoc datur

4 libellus, & lis cõtestatur: † & tunc ante litem cõtestatã habet locũ ius offerẽdi: sed post litem contestatam non habet locũ, vt firmat Bart.in.d.l. si stipulatus fuerit.x.in melle cum si.ã.allegatis. Et hoc verum vt post litem contestatam super actione iudicati non habeat locũ ius offerendi, nisi per viam purgationis moræ: quæ mora potest purgari vsque ad sententiam per nota.per Bald. in lege & si post tres. in quinta columna.ff. si quis cautio.per legẽ si maior. & lege siue apud acta. Codice de transactioni. ¶ Nec obstat lege si insulam. ff. de verb.

de ver.ob.vbi post litem cõtestatam nõ purgatur mora:quia verum est quo ad pœnam,secus quo ad alios effectus secundùm Bal.& Pau.de ca.in.d.l.si maior annis.& Bar.& alios in.d.l.si insu-
5 lam.†vbi admittaĩ purgatio more vsq; ad sententiã exclusiuè quo ad alios effectus,licet Cy.in.d.l.siue apud acta,dicat quòd fit purgatio more vsq; ad primum actum qui postea fit.Sed quia in dicta causa oblatio verbalis facta post dictum decretum non fuit effectualis, fuit dictum decretũ executum per dictam magnam curiam.

Decisio.CLXXXVIII.

De fructibus medio tpe cadẽtib⁹ inter appretiũ factũ & appellationem.

Summarium.

1 *Fructus existentes lite pendente in bonis an spectent tertijs possessoribus, qui ab appretio appellauerunt, an actori cui fuerũt adiudicata & appretiata.3.6.*

2 *Fructus rei venditæ post venditionem spectãt emptori.*

3 *Fructus pendentes tempore sententiæ sunt pars fundi.*

4 *Appellare licet à sententia expertorum.*

5 *Appellatio suspendit pronuntiatũ quatenus respicit futurum,sed præsens extinguit.*

Ablatiui absoluti inducunt conditionem.

Fructus recepti per actorem ante completam æstimationem pro rata extinguunt sortem principalem.

6 *Appellatio debet esse præsidium innocentiæ.*

7 *Fructus sequestrantur,si dubium est de dilapidatione.*

Fructuum adiudicatio ex sententia proborum pendet.

1 I conuenitur † tertius possessor hypothecaria, assistẽtia,& appretio,& adiudicatione,& seruatis seruandis profertur sententia siue decretum assistentiam esse præstandam,qua præstita dicta bona esse appretianda , quibus appretiatis adiudicanda esse prout præsenti decreto adiudicentur ad faciendum & disponendum &c.& hoc decretũ trãsiuit in rem iudicatã,petitur pro parte actoris quod cõmittatur dictum appretiatum tabularijs ciuitatis Neapoli.& facta cõmisione dicti deputati appretiauerunt dicta bona,& fecerunt relationẽ in scriptis quãtum valent dicta bona.Illi tertij possessores ab ista relatione tabulariorũ sentientes se grauari,quia minus appretiauerunt,intrà legitima tempora appellauerunt,& reuisio dicti appretij commissa est alijs commissarijs. ¶Dubitatur modo quid de fructibus ipsorum bonorum existentibus in dictis bonis lite pendente,an spectent ipsis tertijs possessoribus.An verò dicto actori cui fuerunt dicta bona adiudicata,& demum appretiata , licet à
2 dicto appretio fuit appellatum.¶†Dicebatur pro parte actoris quòd fructus dictorum bonorum post adiudicationẽ iudicis spectant ad eum : quia per dictam sententiam & decretum dominiũ fuit in eum translatum.vt in.l.iij.C.de iure do.impe.&.l.ordo.C.de execu.rei iudic.sic etiam dicimus quod facta vẽditione fructus rei venditæ post venditionem spectant emptori. vt in.l.fructus.& ibi Bal.C.de actio.emptio.no. in.l.fin.§.fi.& ibi concor.ff.de iure fisci. Sic etiam dicimus quod fructus post litem contestatam ex re quæ petitur in iudicio,si fertur sententia actore spectant sibi vt in.l.si fundus.§.in vẽditione.ver. interdũ.ff.de pigno.facit text.in.l.fina.§.vt fructus.ff.de his quẽ in frau.credi.vbi qui possedit fundum

dum plenũ fructibus fundũ possidet, licet plus valet fundus propter fructus
3 pendentes. ¶ Dicebat, † conuentus tertius possessor, decretum dicit quòd primo dicta bona super quibus est præstita assistentia, debeant appretiari, quibus appretiatis adiudicamus &c. & sic antequã sit factum appretium non est translatũ dominiũ in agentem. vt dicit Bar. in l. Iulianus. in. vij. col. ff. de cõdi. inde. & in l. Põponius. §. si iussu. ff. de acqui. pos. & in l. exceptio. ff. de excep. rei iudic. & in l. sunt & alie. §. ait prætor. ff. de publi. & in l. ordo. C. de execu. rei iudi. iuncta. d. l. iij. C. de iure do. impetran. quia isti fructus extãtes tempore sentẽtiæ siue decreti sunt pars fundi. vt in l. fructus pendẽtes. ff. de rei vẽdi. & in l. lege falcidia placuit. ff. ad leg. falci. & sicut de fundo non est translatum dominiũ, ita de fructibus pendentibus. ¶ Replicabat actor, imo factũ est appretiũ, & sic translatum dominium.
4 ¶ † Respondet cõuentus quod licet sit factum appretiũ, à dicto prætio fuit appellatũ, quod licuit: quia à sentẽtia expertorũ licet appellare: vt dicunt Bart. Bal. & Ange. in l. arbitro. ff. qui satisd. cogã. & Ioã. de imò. in l. fi. qui & à quibus. quæ appellatio suspendit illam relationem tabulariorũ. l. j. in fi. ff. ad turpil. vnde sicut operatur pendẽtia inter decretum & appretiũ faciendum, quæ pendẽtia facit vt nõ sit trãslatũ dominiũ nisi secuto appretio: ita operat pẽdentia appellationis à relatione tabulariorũ secundùm Io. de imo in l. qui à latronibus. §. si quis incapax. per illũ tex. iũcta. l. si quis post. ff. de testa. & per cõsequens fructus sunt ipsorum possessorum donec non est cõpletũ appretium. Et per hoc facit illud dictum Bald. in l. tale pactũ. §. qui prouocauit. ff. de pact.
5 † vbi dicit quòd appellatio, suspendit pronuntiatũ quatenus respicit futurũ. Sed quatenus respicit præsens extinguit. ¶ Secũdò dicebãt isti conuenti: decretũ transfert dominiũ in creditorem sub cõditiõe, videlicet bonis appretiatis, & sic sunt ablatiui i absoluti qui inducunt cõditionẽ. vt in l. à testatore. ff. de condi. & demõ. & sic nõ facto appretio dñium ipsorũ bonorum remanet penes cõuentũ tertiũ possessorem, & sic fructus ipsorũ bonorũ sunt ipsius rei. Et si fructus recipiãtur per actorẽ añ completũ appretiũ, illi fructus pro rata extinguũt sortẽ principalem. iuxta no. in l. à diuo pio. §. si pignora. ff. de rei iudi.
6 ¶ † Per totũ sacrũ Consiliũ fuit votatum, ꝙ si in cã appellationis à relatione tabulariorum reuiso res ipsius appretij augẽt æstimationẽ, vel illam cõfirmẽt fructus pendẽtes à tẽpore primi appretij erũt ipsius actoris, vt dicunt Io. and. & Abb. sicu. in c. fi. de seque. pos. & fru. quia appellatio conuentorũ à dicto appretio non debet esse vinculũ iniquitatis, sed præsidiũ innocentiæ. vt in c. cũ speciali. §. porro. & c. consuluit. l. ij. de appel. Secus si illi reuisores pronũtiauerint in eorũ relatiõe ꝙ malè æstimauerũt dicta bona: qa sunt maioris æstimatiõis: tũc ipsi cõuẽti possessores faciunt fruct⁹ suos: qa iustè appellauerũt: & appellatio illa iustè suspẽdit illã relationẽ tabulariorũ. vt in c. pastora. §. verũ. de
7 appel. & c. venientes. de iureiu † Et interim dicti fructus possunt sequestrari, si est dubiũ de dilapidatione. vt dicitur in. d. c. fin. de seq. pos. & fruc. Tñ dicti fructus nõ fuerũt sequestrati, qa actor & cõuenti erãt persone diuites, & non erat timor dilapidationis, pendet ergo acquisitio fructuum ex relatione dictorum reuisorum: vt suprà dictum est.

Decisio.CLXXXIX.

De declaratione producentis testes, si velit vti depositionibus eorum.

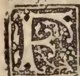
Summarium.

1 *Declaratio super depositionibus testiũ per vnam ex partibus productorum, qualiter fienda in vsu eorum.3.4.*
Aduocati cauti quam protestationem faciãt super testibus producendis.

2 *Cautela circa instrumentorum & testium productionem, & qualiter ad illam se debeat habere iudex.*

3 *Instrumento vel testibus vtens cum protestatione quando pœnam falsi non contrahat.*
Responsio super obscuris anceps, an sufficiat.

4 *Testem falsum producens, vel eo vtens perdit causam.*

Acta publicatione in causa fuit petitũ ab vna partium quæ litigabat, q̃d altera pars debeat declarare, si vult vti depositionibus testiũ nominatim expressorũ, ille respõdet quod vult vti dictis testibus, si apparebit eos veritatem dixisse. Replicatur q̃d debeat præcisè sine dicta qualitate respondere an velit vti dictis testibus: ita vel ne.

1 ¶† Quæritur, quid iuris? Dicebat Bal. in l. si aduersarius C. de fi. instru. in fi. quod cauti aduocati semper solent facere tales protestationes, quod non intendunt vti depositionibus testium nisi inquantum, verũ dicunt. Et ideo dicebat Specu. in titu. de instru. edi. §. vj. qui incipit, videndũ restat qualiter, ver. q̃d si velis &c. quod si producatur instrumentũ in iudicio, q̃d altera pars habet eum suspectum de falso, producẽs poterit dicere ꝙ si reperietur falsum, non vult eo vti nec haberi pro producto ac si vsus non fuisset, nec aduersarius potest partem compellere vt sine dicta protestatione respondeat, arg. l. si q̃dẽ. C. de except. & l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de ope. no. nun. & dicit Cy. in l. si falsos, quod talis protestatio prodest. C. de falsis.

2 ¶† Sed contrarium tenuit Barto. in l. diuus. la secunda. ff. ad. l. corne. de falsis. dicens ꝙ quãdo iudex videt talem protestationẽ, debet dare terminũ ei ad deliberandum, an velit vti dicto instrumento: & q̃d dicit de instrumẽto, idẽ dicit de attestationibus. Et cũ Bart. transit Lapus alle. cxix. incipiẽ. quæro pone procurator. & Barth. veronensis in suis cautelis. char. ix. vbi alleg. pro opi. Bar. vnum Consiliũ Bal. & etiã Alexã. in apostil. in. d. l. diuus. Ego autẽ ostendi vnum notabile consilium Rapha. fulg. clxxvij. inci. publicato processu &c. vbi post allegationes pro & cõtra dicit, videtur posse dici horũ doctorũ nõ esse notas contrarias.

3 ¶† Nam no. Bar. & Cy. procedunt cũ aduersarius producens instrumẽta vel testes vlterius post huiusmodi attestationem nõ instat apud iudicem, vt clarius & certius respõdeat. Quinimo loquitur q̃n nec vlla per iudicẽ vel producẽtis aduersariũ interrogatio facta præcesserat: tunc namq; verum est quod vtens instrumentis vel testibus cum huiusmodi præmissa protestatione in pœnam falsi nõ incidit, & hoc aiunt dicti doctores vbi suprà. ¶ Cæterũ si interrogatio facta sit producenti instrumẽta vel testes post publicationem, an eis vti velit necne. Eòq; aduersarius eos vel ea falsi suspectos vel suspecta habet, non arbitror secũdũ Bar. eã respõsionẽ sufficere tanquã incertã & obscurã & interrogantem rursus in incerto relinquẽtẽ. arg. l. de ætate. §. nihil. ff. de inter. actio.

4 † Sed si interrogatus se dicat dubitantem,

tem, dãdũ est spatiũ tẽporis, vt sic certioretur. alleg. d. l. si aduersarius. & tex. & glo. in. l. qui interrogare. ff. de interro. act. & l. iurisiurãdũ qđ ad pecunias. §. j. ff. de iureiu. ¶ Viso isto cõsilio fuit votatũ per sacrũ Conciliũ qđ producẽs dictos testes si pars petit quod simpliciter respõdeat an velit ipsis vbi, tenetur simpliciter respõdere, & maximè quia dicta Regia pragmatica Regis Ferdinãdi primi, qđ producens falsum testẽ vel eo vsus fuerit ipso iure pdat eãm, nisi intra octo dies post publicationem renũtiauit specificè &c. Et sic sicut specificè debet renuntiare vsui dicti testis: ita specificè debet dicere si interrogeť, an velit vti necne sine dicta ꝓtestatiõe.

Decisio. CXC.

De primo creditore non reuocante solutum secundo.

Summarium.

1 *Pecunia soluta posteriori creditori per debitorem an repeti possit per creditores anteriores. 5. 7.*

Creditor ille potior est, cui primo numeratum est.

2 *Ius commune scriptum est vigilantibus & non pigris.*

3 *Intellectus & limitatio ad. l. pecuniam. C. de priuile. fisci.*

4 *Hypotheca consistit etiam in pecunia.*

Creditor primus quomodo agat aduersus secundum super solutione à debitore facta de re prius sibi hypothecata.

Pecunia ad numerum soluta dicitur genus.

Genus perire non potest.

5 *Consulti valentissimi pro vtraq; parte nominantur.*

6 *Hypotheca primo creditori pro pecunia soluta secundo creditori in pecunia bona fide consumpta non competit.*

7 *Sententia Regis cum Concilio facit ius vniuersale in regno.*

PVlchrũ fuit dubium in sacro Concilio. ¶ Vtrum † Magdalena creditrix Francisci in eassas 1 vigore publici instrumenti cũ hypotheca generali omniũ bonorũ eum cõstitutione præcarij &c. quæ est anterior creditrix potuit agere cõtra dominũ Guilielmũ, ad quẽ peruenerunt ducati quatuor mille ex causa transactionis initæ & firmatæ inter eum & dictum Frãciscũ hypothecaria actiõe ad dictos quatuor mille ducatos per prius obligatos dictę Magdalenę: licet dictus Guilhelmus dicat illos fuisse cõsumptos. ¶ Pro parte dicti Guillielmi cõuẽti allegabať quòd contra eum non poterat agere hypothecaria ad dictam pecuniam sibi solutam & consumptam. Quia regula est, quòd quãdo sunt plures creditores vnius debitoris, ille est potior cui primo satisfactum est. l. & si non expedit. ff. de bo. autho. iudi. possi. quia solutio facta à cõmuni debitore mihi solerti nõ retardatur per alium creditorem qui fuit in negligentia in non petendo sibi debitum: vt probat text. in. l. pupillus. ff. quæ in frau. credi. ibi allegantur ratio, † quia vigilantibus & non dormientibus ius commune scriptum est. 2 ¶ In contrarium multum fortiter allegabantur pro parte primi creditoris iste rationes & authoritates: nam certum est quòd ista pecunia soluta secundo creditori, fuit prius hypothecata primo creditori, & sic in illis competit hypotheca vel conditio indebiti, vel conditio sine causa, vel conditio ex lege. vt dicit gloss. in dicta. l. & si non expedit. & voluit Bartolus in dicta. l. pupillus. & in dicta lege. si non expe-

dit.§.j. ¶Secūdò dicebatur de hoc esse casum in.l.pecuniam. C. de priui.fisci. vbi pecuniam quam creditor à debitore suo fuit cōsecutus fiscus, qui anteriorem hypothecam habebat, fortius ius habet in illa pecunia quā ille secundus creditor qui pecuniam fuit consecutus, & dicebatur quod ista.l.ponit gladium ad radicem, nec est verum ꝙ dicta.l.po
3 nit priuilegium fiscale: † quia glos.ibi dicit quod dicta lex habet locum etiam in creditoribus priuatis. & idem tenet ibi Salyce. & Angel.qui dicunt hoc esse notandum & quotidianū. ¶Tertiò pro hoc bene facit tex.in.l.ex facto.§. fina. ff.de peculio.&.l.deferre.§.fina.cum.l. sequenti. ff. de iure fisci. Et dicit Raphael cuma.in dicta.l. pupillus. ꝙ hæc est cōmunis opi. ¶Quartò pro decisione huius dubij allegabatur authoritas Io.and.in addi.Spec.in ti.de obli.& solu.in rub.ver.videamus generaliter. An vnus creditor reuocare possit quod alteri iam solutum est &c. vbi cōcludit ꝙ si primo creditori nō est cōsultum contra principalē debitorē:quia nō est soluendo, prout erat in isto casu: tunc debet distingui, aut ille secundus creditor, cui satisfactū est, recepit vltra suū debitū, & tenetur primo creditori restituere per cōditi.indebiti ff.de cōdi.indebiti.l. tutor. Aut recipit ꝙ sibi debebatur, & tūc aut id ꝙ recipit, erat obligatū priori creditori, aut nō. primo casu reuocatur ꝙ
4 solutū est per hypothecariā: † quia etiā in pecunia cōsistit hypotheca. ff. qui potio.in pig.habean.l.idéq;.in fi.de pig.l. si fundus.§.in vendica.per qué.§.dicit idé esse si dolo desijt possidere secūdus creditor cui facta fuit solutio. ¶Si verò pecunia soluta bona fide cōsumpta sit: tunc primus creditor agere poterit conditione ex lege. vel actione in factū d.l. deferre.§.fi.cū.l. seq.&.d.l.pecuniā. & C.de iure delibe.l.si verè creditor. quia cū dicta pecunia soluta sit ad numerū, dicitur genus: & genus perire non pōt. l.in ratione.§.mater.ff.ad.l.falci.& in.l. incendium.& ibi Bald.in fin.C.si certū petatur. ¶Quintò allegabatur ad hanc sentētiā comprobandā authoritas Iacobi de arena doctoris Bononiēsis, quem refert & sequitur Bal.in.l.fi. & quæstione.C.depositi. & aliqualiter Bald.in.l. prima in lect.antiqua.ff.de distra.pig. Et authoritas Io.fab.insti.de actionib⁹. §.item si quis in fraudé.xij.col.vbi etiā refert verba præfati doctoris Iacobi de arena, vt latius ibi p eū.& p Bal.in.d.l.
5 j.in lectura antiqua. ¶† Et iuribus in cōtrariū supra allegatis. Respōdebatur pro parte primi creditoris: quia illa iura loquuntur qn̄ omnes illi creditores erant pares: quia omnes habebāt tantū actioné personalem: nec vnus habebat maius priuilegiū altero vt in.l. priuilegia cū ibi not.ff.de priuile.creditorum. Sed in casu isto primus creditor habebat hypothecam anteriorē. ¶Vltimò allegabatur ꝙ cùm istud dubiū aliàs contigisset in facto inter quédam Aeliā hebreum primū creditorē Dulczettæ hebreę, & secundos creditores Dulczettæ quæ effecta fuit nō soluendo. ¶Fuit per dicta iura cōsultū in fauorē primi creditoris cōtra secundū creditorē, cui soluti fuerūt floreni quingenti & vltra per infrascriptos doctores: videlicet do. Angelum de gambiglonibus de Aretio legenté tunc in studio Ferrariensi. & per dominum Alexādrum de tartagnis de Imola.& dominum Franciscū de Acoltis de Aretio.& dominum Benedictum de medicis de Lucca. & do.Ciccum Antonium guindatium de Neapo.& dominū Troilum de aczaiolis de Florētia aliàs

aliàs de Firmo.& do.Antonium de Ale
xandro de Neapo.& do.Nicolaum an-
tonium orilia de Neapoli.& fuit dictū
consilium cū dictis subscriptionibus di
ctorum doctorū præsentatum in Conci
6 lio.† Tandem die.ix.Octobris.iiij.ind.
M.cccclxxxiiij. sacrum Cōciliū in quo
erant infrascripti conciliarij videlicet
do.Ioannes baptista de Bentiuolis. do.
Bartholomæus de vermo maiorchinus.
& do. Antonius de Alexandro tunc vi-
ceprotonotarius. & dominus Nicolaus
antonius orilia. & dominus Andræas
mariconda de ili Neap.& do.Antonius
de ianuario.& do.Frācīscus de Ana.fue
runt in voto contrario.s. ꝙ pro pecunia
soluta secundo creditori non competit
hypotheca primo creditori qñ pecunia
est bonafidē cōsumpta:nec est verum ꝙ
Bar.in.d.l.pupillus.dicit illud ad quod
allegatur:quia Bar.loquitur quādo con
currit primus creditor priuilegiatus.
Sed in casu isto creditor habens priorē
hypothecam non dicitur creditor priui
legiatus:de quibus creditoribus priuile
giatis loquitur titulus de priuile.credi.
qui nō loquitur de creditore qui habet
anteriorem hypothecā,in quo nō consi-
stit priuilegium:vt patet in.l.j.ff. de pri
ui.credit.& qñ gl.in dicta.l. si pecuniā.
dicit idē in priuato, intelligitur de pri-
7 uato creditore priuilegiato.† Et si se-
cus diceretur,sequeretur vnum inconue-
niēs,ꝙ si essent plures creditores vnius
debitoris falliti, & ille debitor soluisset
secundis creditoribus tempore quo ha-
bebat creditum, ꝙ ille primus creditor
posset agere contra illum secundum cre
ditorē qui habuit suum, & totus mun-
dus esset in litibus, & mercatores non
☞ possent contrectare. Et in hoc versa-
tur æquitas sacri Concilij. ¶ Et ita sub
nomine Regio fuit sententiatū, & dictā

sentētiam legit notarius Iacobus de bal
neo de amalfia vnus ex actorū notarijs
sacri Cōcilij. ¶ Hæc sic notaui in specie:
quia iste articulus erat dubius & nunc
est decisus per sententiam Regis cum
Concilio quæ,facit ius vniuersale in re
gno. vt in.l.fi.cum concordan.aliàs alle
gatis in hoc opere.C.de legibus.

Decisio.CXCI.

☞ De re emphyteutica data insolutū
ex causa necessaria irrequisito domino.

✠ Summarium. ✠

1 ☞ *Emphyteutica res in solutum data ex decreto curiæ irrequisito domino an cadat in commissum ex causa voluntaria, & quid in necessaria. 4.*
Domini contemptus commissum in re emphyteutica contrahit.
Alienare prohibitus irrequisito domino, an excusetur ex causa necessaria.
2 *Solutio ex causa necessaria quando dicatur.*
3 *Emphyteutica in generali bonorum hypotheca veniunt.*
Emphyteutica possunt obligari sine domini consensu.
4 *Decretum sine suis solennitatibus an nullum.*
5 *Ordo iudicij non seruatus decretum annullat.*
Differentia inter sententiam & decretum.
Instrumenti liquidi præsentatio vim habet libelli.
6 *Confessio debiti per debitorem in iudicio inducit litis contestationem.*
Citādus nō est qui impedimētum nō præstat.
7 *Iudex de partium voluntate potest omittere quòd sententia sine scriptis feratur.*
Iuramentum testium per partium voluntatem remitti potest.
Libellus omittitur ad voluntatem partium.
8 *Ordo iudicij formalis de consensu litigātium remittitur.*
9 *Confessio locum tenet libelli & litis contestationis.*

Sententia ex sola confessione sequi potest, licet processus sit nullus.

10 *Confiteri tripliciter quis potest.*

Abbas Russilus egit contra certos creditores Virgilij possessores cuiusdam domus emphyteuticæ pro eo, quia dictus Virgilius dedit dictam domũ emphyteuticam insolutum, & pro soluto mediante decreto magnæ curiæ Vicariæ sine consensu dicti Abbatis directi domini: ideò petijt declarari ꝙ incidit in commissum, & facta relatione in Cõcilio fuit de duobus dubitatum. ¶ Primò, vtrum dicatur, dicta datio insolutum alienatio ex causa necessaria? ¶ Secundò, vtrum decretum magnæ curiæ sit ipso iure nullum, cùm in eo, nõ interuenerunt requisita in ordine processus. ¶ † Ad primũ dubium fuit dictum ꝙ vera conclusio est ista, ꝙ datio insolutum de re empyteutica sine consensu domini si fiat ex causa voluntaria non potuit fieri. Et ideò quia dominus est contemptus incidit res illa in cõmissum: vt habetur in.c.potuit de loca.& in.l.fi.C.de iure emphyteu. Si autem fiat ex causa necessaria sine cõsensu domini, nõ incidit in commissum: quia prohibitus alienare sine consensu domini, non videtur prohibitus si alienat ex causa necessaria sine cõsensu domini. vt probatur in.l.pater filium.& ibi p Barto.ff.de lega.iij.in.l.j.C. de fundo dota. & per Bar.in.l.j.C.de prædijs mino.& in auté.res quæ.C.cõmu.de leg.& Bal. in.l.voluntas.& in.l.quoties.C. de fidei com.& in.l. peto.§. prædiũ.ff.de leg.ij. † dicitur auté datio insolutũ ex necessaria causa facta quãdo iudiciaria authoritate, & sic cum decreto iudicis est facta. vt dicit Bal.in.c.j.in principio.& in iiij.colũ.de prohi.seu ali.per Fede.allegat no.in.l.si finita.§.si de vectigalibus ff.de dam.infecto.& ibi p Bart.& alios hoc voluit Albe. de rosa.in secũda parte statutorũ in.ij.q.& per Alex.in.j. volu. consi.lij.circa finem.& per Spec.& Ioã. and.ibi in titulo de emptio.& vendi.§. nũc dicendũ restat.versu, sed pone. Sed hic interuenit decretum iudicis, & præcessit ista causę cognitio: quia cõtra debitoré productum fuit instrumentũ publicium de debito, in quo obligauit omnia bona sua. Et licet Lud.Ro.in.l.si constante.in prin.ff.sol.ma. † voluerit ꝙ sub hypotheca generali omnium bonorum nõ veniunt bona emphyteutica: tñ, eius opi.cõiter nõ tenetur, sed tenet opi.Bart.ibi.ꝙ in generali obligatione bonorũ veniunt bona emphyteutica vt firmat Alexan.ibi. Et bona emphyteutica possunt obligari irrequisito domino. vt in.l.tutor.§.fina.& ibi Bal.C.de pigactio.& tenet glo.Bald.& Saly.in.d.l.fi. C.de iure emphy.& in Spec.de loca.§. nunc aliqua versu.cxxij.& secundũ opinio.Bar.vidi pluries iudicatũ fuisse. Et quia fuit obligata dicta domus emphyteutica, & dictus Virgilius non habens modũ soluẽdi fuit carceratus, & vt euitaret carceres, cõfessus fuit debitum, & dedit insolutum dictam domũ emphyteuticam suis creditoribus, propter quã non est eis integrè satisfactũ. † & hoc videntes iudices magnæ Curiæ interposuerunt decretũ ꝙ fiat talis datio insolutum.& sic fuit alienatio necessaria, & ꝑ consequens dicta res emphyteutica non incidit in cõmissum, ex quo non interuenit consensus dicti domini directi. ¶ Ad secundũ dubiũ aliquibus fuit visum, ꝙ supradictum decretũ magnæ curiæ Vicariæ fuit nullum: & per consequens ꝙ datio insolutum fuit sine decreto,

creto,& sic ex causa voluntaria facta:nã ĩn dicta causa non interuenit libellus, nec litis contestatio, nec datio termini ad defendendum,nec cõclusio.& sic nõ
5 fuit seruatus ordo iudicij. † & sic sententia iudicũ est nulla vt in.l.prolatam. C. de senten.cum cõcordan. Sed in veritate nõ potest dici sentẽtia illud decretũ magnæ curiæ, sed decretum vt dicit Bart.in.l.ne quicquã.§.vbi decretũ.ff. de officio proconsulis.& in.l.si finita.§. iulianus.vlti.col.ff.de dã.infect.& dicit Alex.in.iiij. vol.cõsi.lxxiij.in.vj.col. In hoc decreto sufficit prædicta causæ cognitio adhibita. Et si bene consideretur omnia solẽnia interuenerũt:nam interuenit libellus,dum per creditores præsentatũ fuit instrumentum debiti, quæ præsentatio instrumenti liquidi habet
6 vim libelli.¶ † Item interuenit litis contestatio:quia debitor confessus fuit debitum.& dixit non habere modum aliter satisfaciendi, & de eius paupertate erat notorium: & sic per ista inducitur litis contestatio secundũ Bal.& Pau.de cast.in.l.j.C.de litis contestatiõ.¶ Item constat dictam domũ fuisse hypothecatam.vt supra dictum est, fuit per ambas partes imploratum iudicis officium super interpositione decreti prædicti.nec dominus directus si fuisset citatus, potuisset dictũ decretũ impedire: & ideò non erat citandus vt dicit Bal.in dicto. §.vbi decretũ.in.iij. char.& Pau.de ca. in consi.ccxxiij.per.l.recusare in principio.ff.ad treb.& no.doc.in l. maiorem. ff.de pact.& sic non potest dici ꝙ dictũ
7 decretum sit nullum. ¶ † Præterea nõne iudex de voluntate partium potest omittere ꝙ sententia feratur sine scriptis,vt dixit Bar.in.l.quoties.C. de priui.schola.lib.x.& tamẽ de iure requiritur scriptura in sentẽtia.vt in.l.ij.C. de sen.ex pericu.recitan.¶ Item de voluntate partium potest remitti iuramẽtum testium.vt not.in.l.j.ff.de ferijs.& in.l. ij.§.si qua.C. de iura.calum.¶ Item de voluntate partium potest omitti libellus,vt in auten.offeratur.C.de litis contest.licet quidã contra.de quo per Abb. sicu.in.c.j. de libelli obla.& per glos.in cle.sæpe.in verbo,necessario. de verbo. significatio.¶ Item tacitè potest remitti iuramentũ calumniæ,licet nõ expressè: vt not.in.dicto.§.seq.¶ † Item possunt 8
partes ex toto remittere ordinem iudiciorum,non tamen substantialem: sicut est litis contestatio.vt in.c. vnico. de litis contestatio.& in dicta cle. sæpe in fi. not.Ioan.and.& Abb.sicu.in.c.de causis.de offic.delega.in glo.in verbo, partium.allegat glo.in.c.fin.de re iudi.lib. vj.Cùm igitur per confessionem instrumentalem constabat in iudicio de debito,& hypotheca,& per confessionẽ debitoris in iudicio de debito,& quod nõ habeat modum satisfaciendi, & ꝙ sine alia solennitate vt liberaretur à carcere petijt instanter interponi dictum decre- 9
tum,† nõ potest dici nullũ ex omissione ordinis iudiciarij.hoc voluit expresse Bar.in.l.creditores.C.de pig.vbi dicitur ꝙ si facta est confessio,nõ requirit libellus,nec litis cõtestatio.Sicut etiam dicimus ꝙ ex sola cõfessione põt sequi cõdemnatio,licet ꝓcessus sit nullus secundũ Bar.in.l.si cõfessus.de cust.reo. Bald. in.l.mercalem. C.de condiri.ob turpem cau.ista confessio nõ potest dici solũ sibi cõfitẽti præiudicari.vt dicit gl. in.l.duobus.§.j. & ibi per Moder.Papien.ff.de iureiur. Sed etiam omnibus: quia cũ ista confessione cõcurrit rei euidentia: vt dicit glos.not.in.c. nullus.de
10 præsump.quæ dicit † ꝙ tripliciter quis cõfitetur,ore,rei euidentia,& cõtumacia:

& sic cum confessionem partis in iudicio & cũ instrumento prædicto satis videtur posse dici quòd decretum prædictum fuit interpositum cum causæ cognitione, & non potest dici nullũ. ¶ Inde votatum fuit ꝙ dicti creditores conuenti absoluantur ab impetitione dicti Abb. directi domini dictæ domus quæ prætendebatur incidisse in commissum propter dictam dationem insolutũ sine consensu domini directi.

Decisio. CXCII.

☞ De compensationibus.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Officialis duarum fiscalium stationum an possit creditum vnius cũ debito alterius administratione durante compensare, & quando.*

2 *Compensatio peti an possit per heredem administratoris duarum stationum vnius cum altera.*

Limitatio ad. l. j. C. de compensatio.

3 *Abbas rem vnius monasterij vendens pertinentem ad aliud de mensa sua, an illam reuocare possit.*

Præses duarum prouinciarum negotia vnius in alia prouincia potest tractare.

4 *Consuetudo in dubijs attenditur.*

Michaël bonobasso socius omnium bonorum fratris sui, q habuit pro regia curia administratione olei in ciuitate Trani, & in dicta administratione per cõputa sua, repertus est creditor curiæ in certa summa per introitum & exitũ, & antequã recuperasset debitũ à Regia curia, mortuus est, iste Michaël antequã decederet fuit arrendator gabellarum Regiæ curiæ, & in dicto arrẽdamento per suũ quinternũ in quo continebatur introitus & exitus, repertũ est, ꝙ est debitor Regiæ curiæ: hæres eius petit quòd fiat cõpensatio cũ eo, in quo ipse est creditor in administratione olei. ¶ † Dicebat procurator fiscalis ꝙ nõ potest fieri cõpensatio per. l. j. C. de cõpensationibus. ¶ Dicebant omnes præsidentes Regiæ cameræ ꝙ illud ꝙ dicitur ꝙ officialis duarũ fiscalium stationum non potest cõpensare creditum vnius stationis & administrationis cũ debito alterius stationis, donec durant ipsæ administrationes penes eum. Secus si ipse officialis qui habuit duas stationes mortuus fuit, tunc eius hæres petendo ꝙ fiat cõpensatio, debet fieri compẽsatio, & isto modo limitabant. l. j. ¶ Fuit super hoc consultatum Regiũ Concilium: aliqui ex dominis dicebãt ꝙ ista limitatio bene potest in iure fundari: † nam. d. l. j. habet locum quando diuersæ stationes essent penes diuersos officiales. Sed si diuersæ stationes administrãtur per vnũ: tunc potest fieri compensatio cũ debito vnus stationis cum credito alterius stationis. pro hoc facit id ꝙ dicit Barto. in l. j. C. ne fiscus rem quã vendi. euin. lib. x. vbi dicit authoritate glo. ibi. † quòd si Abbas vendidit rem vnius monasterij sibi subditi, quãquã sit alterius, ꝙ nõ potest illam reuocare, si illa duo monasteria erant de mensa Abbatis. ¶ Item facit, si aliquis est preses duarum prouinciarũ, negotia vnius potest tractare in alia prouincia secundùm Innocen. in capitu. nouit. de offic. deleg. not. Alexã. in. l. fina. j. colum. ff. de iurisdi. om. iudi. ¶ Alij dicebant quòd istæ inductiones sunt multum à remotis. ¶ Ego dicebã quòd. d. l. j. dat priuilegium fisco, vt nõ possit obijci compensatio ex diuersa statione. vt not. Bald. in. l. j. C. de hære. vel acti. vendi. nisi qñ fiscus succedit debitori &

tori & creditori. vt dicit gl. in l. ij. C. de solu. & in d. l. j. C. de cõpensatio. Et sic non videtur vera dicta limitatio dominorum præsidentiũ. ¶ † Et propterea ipsi recurrebant ad cõsuetudinem dicẽdo ꝙ semper sic fuit obseruatũ. Et ideo domini de Concilio decreuerũt, ꝙ fiat relatio dño Regi de p̃dictis, & facta relatione voluit Rex ꝙ fieret dicta cõpensatio, postquã præsidẽtes dicunt sic fuisse consuetum fieri.

4

Decisio. CXCIII.

De protestationibus ante litem contestatam faciendis in possessorio recuperandæ.

Summarium.

1 *Protestatio ante litem contestatam in actione possessorij recuperande non facta, locum præstat iudicio super proprietate.*

2 *Priuilegio per patientiam renuntiatur.*

3 *Actor litem cõtestatus super exceptione proprietatis videtur consentire.*

Cautela pro aduocatis.

FVit decretũ in Concilio † quòd si agẽs possessorio recuperandæ ante litem contestatã nõ protestatur, quod nõ audiatur reus excipiens de proprietate, & lis cõtestetur, & detur terminus ad probandũ incumbentia, & facta publicatione tacet, & nihil actor dicit, & proceditur ad cõclusionẽ ꝙ iudicandũ est etiã de proprietate. hoc voluit expresse Abb. in c. fi. de ordi. cognitionũ. & est ratio: qa patiẽdo ꝙ aduersarius excipiat de ꝓprietate renũtiasse videtur suo priuilegio. † ꝙ vult vt spoliatus añ omnia restituatur. vt in c. j. & ibi Abb. sicu. de restitu. spolia. Vbi notã ter dicit Bal. si cõsentit qui restitutionẽ possessiõis petit, põt q̃stio ꝓprietatis referri. & subdit: & ideo caueat sibi actor, ne litẽ cõtestat̃ sup ꝓprietatis exceptiõe: qa tunc videret̃ cõsentire. vt in l. sed si susceperit. in princ. ff. de iudi. † vñ actor cõtra excipientẽ replicet ꝙ sua exceptio nõ debet admitti vt in gl. q̃ incipit, duo dixerunt. in auť. de testa. Idẽ dicit Ang. in l. si qs ad se fundũ. C. ad legẽ iul. de vi. & ideo dicit, sit cautus aduocat⁹ agẽtis, vt nõ pmittat examinari testes sup exceptiõe ꝓprietatis.

1

2

3

Decisio. CXCIIII.

De restitutione dotis.

Summarium.

1 *Dos an restituenda ad monetam temporis contractus vel restitutionis.*

Nomina doctorum collegij Neapolitani.

2 *Moneta mutata in valore post tempus contractus qualiter soluenda.*

Pecunia in eadem bonitate reddenda.

Condemnatus soluit ad monetã tempore sententiæ, & non executionis.

3 *Pecuniæ mutatio ex interuallo nocere creditori non debet debitore etiam nõ moroso.*

4 *Tempus medium inter contractum & solutionem an considerandum non data mora.*

5 *Pecuniæ bonitas est respectu vsus principaliter.*

FIliusfamiliàs duxit vxorẽ, & ei⁹ pater recepit dotẽ mille & cẽtũ florenorũ, quo tẽpore in ciuitate Aqlæ ducatus Venet⁹ valebat baiocchis. lxx. & . lxx. baiocchi sunt floreni duo & baiocchi. iij. cum vno terno. & sic illo tẽpore ducat⁹ venetus erat valoris duorũ florenorũ & baiocchorũ triũ cũ vno tertio. Demũ post mortẽ patris alij filij & hæredes eiusdẽ patris ex alia vxore ipsam dotẽ p lõgũ tẽporis interuallũ restituũt, & soluũt eorũ fratri & marito

marito florenos.M.& centũ,& tẽpore restitutiõis ꝑdictæ dotis ꝓbatum est ꝙ ducatus venet⁹ erat valoris cẽtũ & decẽ baiocchorũ:sed cẽtũ & decẽ baiocchi sunt floreni tres & baiocchi.x.habuit ergo filius minus pro quolibet ducato veneto florenum vnũ &. baiocchos sex cũ duob⁹ tertijs,& sic facto bono calculo fili⁹ restat habere vsq; ad cõplemẽtũ
1 ducatos.cc.de dictis dotib⁹.¶ † Querit modo,vtrũ ista dos veniat restituenda secũdũ valorẽ monetę q̃ currebat tẽpore traditę dotis,vel secũdũ valorẽ monetę q̃ currit tẽpore restitutiõis & cõsignatiõis dictæ dotis.¶ Istud dubiũ fuit decisum ꝑ collegiũ Neapo.cũ subscriptione infrascriptorũ doctorũ de collegio videlicet.d.Io.Antonij carrafa.do. Andr.maricõda.d.Thomæ vaxallo.d. Cicci abbatæ.d.Nicolai carduino do. Antonij de Alex.d.And.angrẽsi.d. Rẽcij copulæ.d.Andreolij de Alex.d.Antonij orilia.d. Nicolaij Antonij orilia.d. Pauli de marchesijs,& ego q de cõmissione collegij scripsi decisionẽ tãquàm iunior.Quod restitutio dictę dotis debet fieri secundum valorẽ monetæ tpe quo soluta fuit dos patri ipsius mariti. Et nõ secũdũ æstimatione & valorẽ monetæ tpe restitutiõis dictæ dotis,& hoc ꝑ id ꝙ voluit And.de iser.in.c.j.in verbo,monetæ.in.ij.colũ.q̃ sint regalia.vbi
2 tenet † ꝙ qñ mutaẽ moneta in valore post tp̃s cõtractus,debet solui scd'm valorẽ tp̃is cõtractus.allegat.c.olim.de cẽsi.&.c.cũ canonicis.& qa tp̃s cõtractus inspiciẽ.ff.de euic.l.si fundũ.&.ff.de cõtrah.emp.l.rutilia polla.debet ergo rẽddi pecunia in eadẽ bonitate.vt no.in.l. cũ qd.ff.si cer.pet.& ibi Cyn.& Alb.de rosa.& idẽ Cy.in.l.in minorũ.in qbus causis in integ.resti.nõ est necessaria.allegabaẽ ad hoc id ꝙ dicit Old.in cõsil. xxxj.vbi dixit ꝙ cõdẽnat⁹ ad cẽtũ debet soluere de illa moneta quę currebat tpe sentẽtiæ,& nõ de moneta q̃ currebat tpe executiõis.allegat.l.vxorẽ.§.testamẽto.ff.de leg.iij.& aliud cõsi.Old. xiij.& in alio cõs.ccl.volẽs ꝙ si tpe legati currebat vna moneta:& tpe solutionis alia:debet solui scd'm tẽpus legati. ¶ Itẽ allegabaẽ Bald.in.l.acceptã.C.de vsuris.vbi dixit ꝙ si ista mutatio fiat ex interuallo non debet nocere creditori, etiã si debitor nõ fuit in mora:† qa cũ
3 debitor sentijt cõmoditatẽ ante morã, & nemo debet luciũ habere cũ aliena iactura.vt in.l.nã natura.ff.de cõdi.inde.¶ Itẽ allegabatur Bald.in.l.illud.C. de sac.san.ecc.q dicit in.vj.col.ꝙ in cõtractib⁹ inspiciẽ moneta q̃ currit tpe cõtract⁹.alleg.Spec.in tit.de obli.& sol.§. nunc aliqua.ver.si.& ꝙ no.in cle.fin.de decimis.Idẽ Abb.sic.in.c. olim ꝑallegato.de cẽsi.post Io.an.ibi.in vlt.gl.¶ Nec ob.id ꝙ dicit Bar.in.l.cũ quid.vlti.col. versi.& hæc faciũt ad qõnẽ &c.& id ꝙ dicit Bart.in.l.Paulus.& ibidẽ Pau.de ca.ff.de sol.ꝙ qñ nõ mutaẽ pecuniæ bonitas,sed variaẽ valor ꝓut erat in casu de quo loqmur:qa floren⁹ valebat plus
4 tpe cõtractus quã tpe solutiõis,† si debitor fuit in mora,debeẽ illud plus.sec⁹ si nõ fuit in mora.& idẽ dicit Bar.ff.de auro & ar.leg.l.cũ certũ.qa in facto cõstabat ꝙ filij & hæredes ex scd'a vxore patris q habuerũt dotes vxori filij primi matrimonij,fuerũt in mora in nõ restituẽdo dotẽ ꝑdictã.& sic mutatio monetæ in valore inter tẽpus cõtractus & solutiõis nõ cõsideratur nõ data mora. & ita tenet Cardi.in.d.cle.ij.de censi. xiij.qõ.in fin.Sed qñ mutatur moneta aliter quàm in valore,tũc siue sit mora debitoris,siue non:non inspicitur tempus solutionis,sed tempus contractus, vt supra

vt supradictum est. ¶ Et dicebant dicti domini, quod etiam quando in hoc casu nõ fuisset mora, debet solui æstimatio secũdum valoré tẽpore cõtractus, prout firmãt Odofr. in. d. l. in minorũ. C. in qb. cau. & Ant. de but. in. c. quãto. de iureiurand. † quia bonitas pecuniæ est respectu vsus principaliter. ideo in illa bonitate debet fieri restitutio. vt in dicta l. cum quid. si ista diminutio valoris haberet durare imperpetuũ vel lõgo tempore. Si autem parum haberet durare: tunc consideratur an fuit in mora soluendi necne. vt declarat domi. Abb. in dicto. c. quanto. v. col. & sequen. ¶ Fuit ergo per dictum collegium votatum quod dicti hæredes condemnentur ad dictos ducatos marito & fratri eorum secundum valorem monetæ tempore cõtractus. ¶ Collegiũ prædictum fuit electũ tanquàm arbiter per ambas partes ad votandum in dicta causa quæ vertebatur inter filios quondã domini Colucij de ciuitate Aquiliæ prouinciæ Aprucij.

5

Decisio. CXCV.

De successiõe spuriorũ in feudis.

Summarium.

1 *Feudorũ specifica mentio in legitimatione fieri debet.*

Legitimatus nihil differt à legitimis & naturalibus.

2 *Legitimatio clausulam derogatoriam continere an debeat, & qualiter.*

3 *Legitimatus licet sit verè legitimus non est tamen legitimè natus.*

4 *Leges quibus est derogandum circa legitimationes.*

5 *Actus medius non habetur in consideratione.*

Inuestituræ primæ tenor attendendus.

Extrema spectantur non intermedia.

6 *Origo rei probanda.*

7 *Surreptitium quid, & quando dicatur.*

Feuda hæreditaria quæ sint.

8 *Spurius legitimatus per Regis priuilegiũ, an gaudeat nobilitate paterna.*

9 *Spurius re & vita honestis fungitur muneribus & honore.*

Dictat capitulum Regni quod incipit, ex præsumptuosa, quòd aliquo feudatario decedente sine prole legitima, quæ ad successioné eius de aperto iure claroq; vocentur, possessionem huiusmodi intra annũ computando ab obitu defuncti, nec fisco nec priuato prodesse, sed possessio ipsa per modum sequestri sit penes fiscum &c. Modo contingit quod magnificus dominus Franciscus brãchacius vtilis dominus castri Loriani & Trentulæ fuit violenter occisus extra Neapolim superstite filio suo bastardo, sed legitimato etiam ad feuda prædicta specificè per Regem Ferdinandũ, primum, vt constabat authentico priuilegio legitimationis, † prout de iure debet fieri specifica mentio in legitimatione de feudis. vt dicit Baldus in capitu. naturales. si de feudo fuerit controuersia inter dominum & agnatum. dictus filius legitimatus supplicabat Regi Federico, quòd vellet eum inuestire de dictis feudis, ex quo claro & aperto iure filius legitimat⁹ succedit, ex quo nil differt à filijs legitimis & naturalibus: vt dicit text. in aut. quibus modis. naturales efficiũ. sui. §. si quis ergo filius. ¶ Fiscales dicebant quod fiscus debet facere sequestrum, prout incontinenti factum fuit: dictus fili⁹ reclamauit à dicto seqstro ad Regé prædictũ. Rex cõmisit sacro Concilio, vt videret si de iure dictũ sequæstrum

1

sequestrũ poterat fieri iuxta formã prędicti capituli Regni. ¶ Dicebat .d. Ant. de Alexã. viceprotonotarius, ꝙ dictum sequestrum potuit de iure fieri: quia si dicta legitimatio præsentata ad feuda esset adeo certa ꝙ nõ haberet dubiũ, tunc non potuisset fieri dictum seque-
2 strum. ¶ † Sed contra dictam legitimationem opponebat ipse domi. Antoninus. quia iam dixerat Regi, quòd potuit fieri dictum sequestrum: ad id cõprobandum dicebat quòd dicta legitimatio non continebat clausulã derogatoriam specificè non obstante capitulo naturalis præallegato, quæ debet poni in tali legitimatione, vt inquit Bald. in l. eam quã. C. de fideicommissis. & ideo redditur dubia dicta legitimatio. ¶ Secundò dicebat, ipsa feuda prædicta erãt antiqua concessa prædecessoribus pro se & hæredibus suis ex suo corpore legitimè descẽdentibus, & de hoc nõ erat facta mẽtio in legitimatione, meritò legitimatio nõ extẽdit ad dicta feuda. vt videt̃ tenere Bald. in. l. gallus. §. si eius. ff. de libe. & posthu. & doctores in. d. c. naturales. & Pet. de ancha. in cõsil. cccj. & Bald. in. d. l. eã quã. C. de fideicõmissis. Et ꝑ hoc bene facit ꝙ dicebat ipse:
3 † quia licet legitimatus sit verè legitimus, tamen non est legitimè natus: vt dicit Bar. in. l. si is qui pro emptore. dũ loquitur fictione inductiua. ff. de vsucapio. ¶ Tertiò dicebat, in dictis feudis supererat agnatus, videlicet domina Catharina branchacia amita, quæ prætendebat se successurã in dictis feudis, licet reuocaretur in dubium. vt patet ex notatis per Andre. de isernia. in. c. j. imperator Lotharius. & per glossam in consti. regni vt de successionibus prætendebat dicta amita, quòd in sui pręiudicium dicta legitimatio non valebat, ex quo de agnatis nõ erat facta mentio: vt patet ex notatis per Andre. in. d. cap. naturales. ¶ Ego autem & do. Marcellus de Gaieta & quidã alij cõsiliarij dicebamus contrariũ, ꝙ de iure dictũ sequestrũ non debebat fieri, & factũ debeat reuocari, attẽto ꝙ iste filius legitimatus in promptu ostedit priuilegium legitimatiõis etiã in dictis feudis. & sic dicitur claro apertoq; iure succedere.
4 ¶ † Nec est in cõsideratiõe ꝙ nõ fit ibi mẽtio de clausula nõ obstante capitulo naturales. Et. §. fi. in auté. quibus mod. natura. effici. sui. & l. qui cõtra. Et aut. ex complexu. C. de incestis nup. & l. licet. C. de natura. liber. Quia in dicto priuilegio legitimatiõis sunt verba ęquipollentia, videlicet nõ obstantibus omnibus legibus, constitutionibus, & quibusuis in contrarium facientibus. quæ clausula derogaroria generalis tantùm operatur quantum clausula derogatoria specialis dictis legibus in materia ista legitimatiõis: vt expressè dicit Alexan. in. v. volumi. consi. clxxxvij. in. vij. col. allega. gloss. in. l. j. iuncto text. C. de natura. libe. & ibi Bal. & Ang. & cõsiliũ Petri de Ancha. cccxxiij. & sic sublatũ fuit in veritate primum dubiũ. ¶ Nec obstat secundum dubium quòd feuda prædicta erant antiqua pro se & hęredibus ex suo corpore descendẽtibus, & in dicta legitimatione non fit mentio de ista qualitate dictorum feudorum. Et sic non videtur quòd legitimatus per priuilegiũ veniat sub appellatione hæredis ex suo corpore secundũ cõcl usionem Andre. in. d. c. naturales. Vbi latè
5 ex hoc examinat. ¶ † Quia ad hoc respondebamus alta voce, quòd in facto clarè constabat quòd dominus Paulus branchacius emit dicta feuda pro se & hæredibus & successoribus. & pręfatus dominus

dominus Franciscus mortuo patre habuit confirmationem à Rege pro se & hæredibus absq; illis verbis ex suo corpore &c.¶ Et licet media confirmatio facta in personã domini Raynaldi brãchacij patris dicti domini Francisci diceret pro se & hæredibus ex suo corpore, hæc mediata confirmatio non debet attẽdi, sed prima & vltima inuestitura. Nam dicit Baldus in consilio sanctissima & illustrissima domina Regina, & in præludijs feudorũ, quòd tenor primæ inuestituræ debet considerari. ¶ Item quia extrema considerantur, & non media. vt dicit Bald. in l. si plures. in prima charta. C. de cõdi. inser. no. in l. sed & si. §. seruus. ff. de hæred. institu. & in concordã. allegatis. p Spe. in aureo

6 repertorio suo vlti. char. † Nã prima inuestitura quę dicit tibi & hęredibus. est potissima per. l. j. ff. de origi. iuris. cũ similibus allegatis per Alberi. in. l. qui de crimine. de accusationi. in. iij. colũ. inde dicit tex. in. l. creditores. ff. de pignora. act. si originẽ rei probare potes. de quo per Alexan. in. l. deniq;. §. si quis. ff. de minoribus. in apostillis. & in. l. rogasti. ff. si cert. peta.¶ Dicebat dominus Ant. quòd propter dictam mediã inuestiturã ipse dubitabat de dicta legitimatione, tamen ego & dominus Marcellus & d. Carolus de rogerijs & dominus Iacobus de Gello dicebamus quòd nos non dubitabamus quòd ex isto capite legimatio est valida, licet non fecerit mentionem ꝙ media inuestitura prædicta quæ dicebat pro se & hæredibus ex suo corpore legitimè descendẽtibus, ex quo prima & vltima inuestitura simpliciter dicebat pro se & hæredibus, & ideo nõ

7 potest dici legitimatio surreptitia. † & 9 hæc si fuissent expressa nõ reddidissent Regem difficiliorẽ: & ideò nõ põt dici surreptitia, vt in. c. sup literis. de rescriptis.¶ Nec obstat tertium dubium: quia posito quòd illa media inuestitura diceret ꝙ cõfirmat pro se & hęredibus ex suo corpore legitimè descendẽtibus, secũdũ hoc dicta feuda sunt hæreditaria. secũdũ cõmunẽ opinio.¶ Et sic pluries fuit iudicatũ. ergo si sunt hæreditaria, potuit pater facere à rege legitimare filiũ suũ spuriũ etiã ad dicta feuda hęreditaria in præiudicium agnatorum, qui poterãt succedere declarãdo ꝙ vult ꝙ succedat: vt firmãt cõmuniter doc. in. l. gallus. §. & qd si tãtũ. ff. de lib. & posth.

8 & Præpositus in. c. p venerabilẽ. xviij. col. qui filij sint legi. † quãdo pater nõ habet alios filios prout erat in isto casu. vt dicit Alexan. in. l. ex facto. viij. col. de vulg. & pup. & Bal. in. l. nã ita diuus. j. col. ff. de adop. Et bene firmat Petr. de ancha. in consil. cccix. incip. prima facie &c.¶ E t ideo illa allegatio de amita est impertinens stante dicta legitimatione hæc omnia fuerũt dicto Regi relata, & cõmisit don Ferdinando attẽto ꝙ ipse desiderat ꝙ dicta feuda habeat Paulus brãchatius gener Iacobi de grisono sui domestici & familiaris, ꝙ procuret cõcordare dictum filium legitimatum cũ dicto Paulo. E t sic facta fuit de volũtate ipsarum partium certa concordia: vt in ea continetur. An autem filius spurius legitimatus per priuilegiũ Regis, & restitutus natalibus cũ omnibus clausulis derogatorijs gaudeat nobilitate paterna. Bal. dicit quòd nõ sunt de stirpe nobili. in. c. per tuas. de maio. & obe. & Alex. in. l. ex facto. in fi. prin. ff. ad treb. fateor ꝙ nõ est de stirpe nobili, nisi per principem restitutus est naturalibus.

9 † ꝙ quidem facere potest ipse princeps vt in aut. quib. mo. na. effi. sui. & in aut. quib. mo. na. effic. legitimi. Imo spurius si est

si est honestus re & vita ad decurionatũ admittat.ff.de decurio.l.generaliter.§.spurij.ad quẽ plebei nõ assumũtur in.c.ti.l.honores.§.j.vt dicit Lucas de penna in.l.mulieres.C.de digni.lib. xij.vbi punit nouẽ species nobilitatis.

Decisio.CXCVI.

De actiõe super feudi possessorio.

Summarium.

1 *Possessorium recuperandæ in feudis, an possit post annum intentari.*

IN quadam alia causa fuit dubitatũ.Ecce mortuo Barone sine filijs superstite sorore maritata à patre,quæ statim recepit possessionẽ casalis vallis,& ea tenente & possidẽte in tra annũ fuit de facto priuata possessione,& intra annũ fiscus Regius scripsit quod tenetur in sequestrum possessio iuxta.c.regni,ꝙ incipit,ex præsumptuo sa.deinde finito anno dicta soror egit possessorio cõtra fiscũ.¶ Opponebatur ꝙ non poterat agere possessorio.sed de proprietate tantũ.¶ Vtrũ possit agi de 1 possessione, vel solum de proprietate?

1 ¶† Fuit p sacrũ Cõci.decisum & determinatũ ꝙ post annũ nõ possit agere dicta soror de possessorio recuperãdæ,sed solũ agere põt de proprietate. Et ita dictũ capitulũ intelligit And.de iser.in.l. imperialẽ.§.illud.de prohi .feu.ali.per Fede.& idẽ dicit do.Bartho.de capua, in quadã apostilla sua super.d.c.ex præ sumptuosa:& de illo capitulo facit mẽ tionẽ Lucas de pẽna ĩ.l.facultas.iij.col. in verbo,cõstitutis.de iure fisci.lib.x.& dicit Lucas in quadã apostilla super.d. c.ꝙ illud.c.fuit sumptũ ex.l.apud Iulianum.ff.de iure fisci.

Decisio.CXCVII.

De feu di possessoribus sine Regis assensu priuandis.

Summarium.

1 *Fiscus an possit possessores feudi priuare,qui illud posséderunt sine Regio assensu. Feudum alienatum sine Regio assensu, an possit pœnes fiscum sequestrari.*

2 *Alienatio feudi sine Regio assensu etiam in contractu nullo non excusatur propter nullitatem.*

QVædam mulier nomine Cõstãzella de Bisignano habebat duo feuda in prouincia Calabriæ, vnũ vocabatur feudũ.s.Georgij.Aliud feudũ de iudica.Feudũ sancti Georgij donauit Nicolao suo marito p publicũ instrumentũ:aliud donauit Ioã.baptis. suo nepoti consobrino,& tradidit istis possessionem.demum ista Constanzella mortua fuit sine filijs.fiscus vult priuare dictos possessores dicta possessione vigore dicti capituli ex præsumptuo sa,quia non succedunt claro apertoq; 1 iure.¶ Fuit dubitatum.† Vtrum in hoc casu possit fieri dictum sequestrum,attento quòd illi posséderunt per annos ante mortem feudatarij dicta feuda, nullo tamen interueniente Regio assensu super dictis donationibus.fuit decisum per doctores Regiæ cameræ & aliquos sacri Cõcilij,ꝙ ex quo claro apertoq; iure constat quòd dictæ donationes sunt ipso iure nullæ: qa possessores interrogati an habeãt consensum Regium,& dixerũt quòd adhuc non impetrauerunt,ꝙ potest per Regiam cu-2 riam fieri dictum sequestrũ.¶ † Et sic notãdum ꝙ dictũ.c.ex præsumptuosa. habet locum etiam si successor per viã contractus inualidi habuit possessionem feudi etiam viuente feudatario virtute

virtute contractus sine Regio assensu.

Decisio. CXCVIII.

De solutionibus.

Summarium.

1 *Debitor qui dimidiatam summam debiti solutam probat per apocham alterã per testes an liberandus in totum quasi numeraverit in duabus vicibus.*

2 *Pluralitas non præsumitur.*

Confessio debiti soluti probata per testes non est noua dispositio, sed probatio.

Quidam creditor petebat centum à suo debitore ex causa mutui vigore scriptæ propriæ man⁹ ille debitor recognouit in iudicio illud chyrographũ esse scriptũ manu propria. Sed dicit satisfecisse dato termino ad probandũ, aliâs ad soluendũ. Iste debitor produxit quãdam scripturam manu propria dicti creditoris, in qua cõtinetur ꝙ dictus debitor in centum ex causa mutui sibi soluit ducatos qnquaginta. & ista scriptura est recognita per dictũ creditoré. ¶ Item produxit depositionem trium testiũ, qui deponũt ꝙ dictus creditor cõfessus fuit se recepisse à dicto debitore ducatos quinquaginta, & isto modo dicebat satisfecisse dictos ducatos centũ. Creditor dicebat ꝙ solũ habuit ducatos quinquaginta: vt cõstat per suã scriptã productam per dictũ debitorem & ꝙ verum est ꝙ postea confessus fuit recepisse ducatos quinquaginta f. illos de quibus in scriptura sua. & sic

1 vna fuit summa. ¶ † Quæritur quid iuris. facto verbo in Concilio de prędictis per vnũ ex iudicibus magnæ curiæ Vicariæ in Cõcilio fuit decisum & determinatum, quod ex quo dictus debitor probauit per scripturam manu creditoris se soluisse quinquaginta, & per testes probauit ꝙ dictus creditor cõfessus fuit postea se recepisse & habuisse quinquaginta, quòd vna præsumitur quantitas

2 soluta, & non duæ solutiones: † quia cõfessio illa probata per testes non est noua dispositio, sed probatio vt í .l. publia. in fi. ff. depositi. Est ergo eadem summa probata per scripturam, & per cõfessionem probatam per testes. vt dicit Bart. in .l. triticum. ff. de verbo. obligat. per .l. sempronius. ff. de legat. ij. Idem tenent Flori. de sancto Petro in .l. quinquaginta. ff. de probatio. & Alexand. in .j. volu. consilio. iiij. in. iij. colũ. ¶ Fuit votatum quòd contra dictum debitorem fiat executio pro ducatis quinquaginta: quia tantum quinquaginta ducati de centum soluit.

Decisio. CXCIX.

De iure offerendi dotem mulieri per creditorem ob viri inopiam.

Summarium.

1 *Dotis restitutio constante matrimonio viro ad inopiam vergente, fieri an possit.*

2 *Creditor posterior an habeat ius offerendi dotem mulieri propter viri inopiam.*

3 *Possessor tertius an habeat ius offerendi, quãdo vxor vult se assecurari constante matrimonio super bonis per virum alienatis priusquã ad inopiam vergeret.*

Uxor habens instrumentũ dotale vnciarum centũ & vnciarũ .l. de antifato, quia maritus su⁹ vergit ad inopiã, petit se assecurari pro dotibus & antifato super quadã massaria ipsius viri ei hypothecata pro dictis dotibus & antifato, quando casus obuenerit restitutionis dotium & antifati. † & quia viro vergente ad inopiam 1

piam potest fieri dicta restitutio dotiũ & antifati constante matrimonio p.l. si cõstãte.in princi.ff.solu.ma.quæ solũ loquitur in dote & per.l.vbi adhuc.C. de iure dotium.quæ loquit̃ in antifato. opponit se quidã creditor mariti,q desiderat habere dictã massariam,licet sit posterior hypotheca,& offert dictę mulieri integrè soluere dictas dotes & antifatũ,& petit ꝙ cedat iura sua.vxor dicit ꝙ ipsa vult illã massariã ꝓ substẽtatiõe sua,& viri & filiorũ.†creditor ille
2 secũdus dicit,ꝙ ipse habet ius offerẽdi debitũ vt in.l.fin.C.si antiquior creditor &c.& ius petẽdi cessionẽ & se ponẽ di in locũ suũ.vt in.l.j.C.de his qui in prio.credi.loco.& ibi Bal.& habetur in l.Modestin⁹.ff.de sol.cũ cõcor.¶Quęritur qd iuris? An dictus creditor cõtra dictam mulierem habeat ius offerendi dotẽ & antifatũ stãte dicta inopia viri. ¶Fuit bene discussum hoc dubiũ.Et dictũ ꝙ sup isto dubio doctores sunt varij.Nam & Bar.in.l.si cõstãte.in prin. fuit in opi.ꝙ dictus creditor nõ habeat dictũ ius offerẽdi dotẽ & antifatũ:& ꝑ cõsequens nec põt cõsequi dictam massariã,secutus opi.Iac.de are.& Cy.in.l. cũ tibi.C.qui potio.in pig.habe.& in.l. vbi ad hoc.in.xiij.q.Et idẽ tenuit Io. an.in addi.Spe.in ti.de dona.inter vir. & vxo.§.formatis instrumẽtis.in additione quæ incipit,vt not.in.l.vbi.Idem in socero &c.& idem voluit Bal.in.d.l. vbi adhuc.in.iij.col.in tex.ibi,quæsiuerit.& idem dixit in.l.j.vlti.colũ.ff.solu. matri.Et idem dicit Paul.de castr.in.l. ij.in prin.ff.sol.ma.Idem cõsuluit Bal. in.j.vol.consil.cclxxxij.inci.præmittendum &c.hãc opi.firmat etiam Bal.nouel.in trac.dotium.in.vij.parte.in priuilegio.xlvij.¶Sed contrariam opi.s.ꝙ creditori competat dictũ ius offerendi in dicto casu,firmauerunt Bal.Ang.Ioan.de imo.Ludo.ro.& Paul.de cast.& Alex.de imo.in.d.l.si constãte.in princi.& Bal.in autẽ.& locũ.C.de colla.& Barth.veronẽsis in lib.cautelarũ.cxxj. circa fi.¶Sacrũ Cõciliũ bis pronũtiauit secundùm primã opin.quia tunc dicta assecuratio non est vera restitutio dotis,sed tenet dicta bona loco pignoris & hypothecæ,& ideo creditor non habet ius offerendi.Secus esset dicendum quando mulier ageret hypothecaria & adiudicatione super bonis mariti:tunc creditor haberet ius offerẽdi secũdùm
3 Cy.in.d.l.cũ tibi.¶†Quid aũt si mulier vellet illam massariã vendere,quando super ea fuerit assecurata constante matri.pro dote & antifato an tunc cõpeteret dicto creditori ius offerẽdi,tangit Bald.nouellus in loco præallegato. Quid autem si vxor vult assecurari cõstante matri.super certis bonis alienatis per virum antequã vergeret ad inopiam:an ille tertius possessor habet ius offerendi? ¶Per iudices magnæ curiæ fuit iudicatũ ꝙ ille tertius possessor & dñs habet ius offerẽdi per theo.Bal.in d.auť.ꝙ locũ.& ꝑ tex.in.l.Paulus.§.q pig.ff.qui.mo.pig.vel hypo.soluitur.

Decisio.CC.

De dotis restitutione soluto matrimonio.

Summarium.

1 *Bona heredũ defuncti nõ sunt obligata ꝑ dotis restitutione,nisi defunctus specialiter bona heredis obligasset, & distinguit.3.*
2 *Defunctus an & quãdo rem sui heredis obligare possit.*

INstrumentum dotale dicebat quòd vir pro restitutiõe dictæ dotis receptæ obligauit

obligauit oĩa bona sua, & se & suos hæredes & successores, nõ aũt obligauit bona sua & suorũ hæredũ. Soluto matrimonio vxor vel hæredes vxoris agunt hypothecaria, assistentia, & appretio, & adiudicatiõe cõtra certa bona hæredũ viri quæ non fuerũt hæreditaria ipsius viri: sed fuerũt acquisita per dictos hæredes viri, vel aliter eis obuenerunt.

1 ¶ † Quæritur, an dicta bona sint obligata pro restitutione dictæ dotis? ¶ Bis fuit iudicatum in Concilio quòd bona dictorum hæredũ per dicta verba non sunt obligata hoc voluerunt expressè Bald. & Angel. in. l. assiduis. C. qui po. in pig. hab. vbi dicunt quòd bona hæredis non sunt tacitè obligata pro restitutiõe dotis nisi defunctus expressè obligauit bona sua, & suorũ hęredum. Et dicit ibi Ang. quod sic iudicatũ fuit Perusij se existente aduocato. Idem tenet Cy. in. d. l. assiduis. Idem voluit Bal. in l. si vxor. C. de bo. autho. iudi. pos. & in l. vbi adhuc. ix. colũ. C. de iure do, Ita etiam tenuit Pau. de ca. consulendo in consi. cclxxiij. incipien. viso puncto supradicto. Idem consuluit Alexã. consil. clxxij. in. ij. volu. & in consil. ccvij. & in iij. volu. consi. xj. & consi. xcj. & in. v. vo

2 lu. consil. lxxiiij. in. j. col. † vbi dicit ꝙ licet bona patris sint obligata pro restitutione dotis, non tamen sunt obligata bona eius hæredis. vt est tex. in. l. Paulus. aliàs incipit, generaliter. ff. de pign. Idem dicit Albe. de rosa. in. l. ij. C. com. de succes. imo dico vnum quod est fortius secundùm Albe. in. d. l. ij. quod defunctus non potest obligare rem hæredis acquisitam per eum, nec competit hypothecaria si obligauit bona hæredis ad ipsa bona acquisita. Et idem tenet Bald. in. l. j. C. communia de lega. & Franc. de aret. in. l. si hæredis seruus. ff. de lega. j. Idem tenet Cyñ. & Salice. in d. l. assiduis. Io. de imo. & Pau. de ca. in d. l. si hæredis seruus. Ioã. fab. in. §. fuerat. insti. de actio. † licet Alexã. in. d. l. si 3 hæredis seruus distinguat, aut defunctus obligauit bona hęredis nomine hęredis, & potuit obligare, aut simpliciter obligauit bona sua & suorum hæredũ, & non sunt obligata bona hæredum. vt ibi per eum. vide ad hoc Bal. in. l. tabernam. in fi. ff. de pigno.

Decisio. CCI.

De bonorum obligatione pro dotis obligatione.

Summarium.

1 *Hypotheca an inducatur in bonis heredum defuncti per clausulam, cum potestate capiendi propria authoritate bona sua & suorum hæredum.*

2 *Textus qui nõ est alibi in toto corpore iuris.*

Venit aliud dubium in dictis causis. † Quid si in instrumento non sunt expressè obligata bona hæredis, 1 sed dictũ fuit in dicto instrumento q̃d dictus vir dedit ptãtem in casu contrauẽtionis capiendi propria authoritate de bonis suis & suorũ hæredũ. An per ista verba videantur obligata bona hæredum? ¶ Prima facie videbatur q̃d illa verba cum potestate capiendi propria authoritate bona sua & suorum hæredum inducant hypothecã. per tex. in. l. creditor. §. post diuisionem. ff. qui po. in pign. habe. qui tex. non est alibi in toto corpore iuris. secundùm Bald. in. l. creditores. C. de pign. ¶ † Sed certè fuit 2 votatum in Concilio quod ille text. in §. post diuisionem. non dicit quod important illa verba obligationem bonorum hæredis, sed ipsius cõtrahent. sinõ

autem importāt obligationē bonorum hæredis quæ non sunt ex causa hæreditaria, sed aliter acquisita per hæredem, quod est multū no. & mēti tenendum.

Decisio. CCII.

De successione cōsanguineorum matris ab intestato per consuetudinem nobilium Capuæ.

Summarium.

1 *Hæres extraneus filij mortui post mortem matris excludit proximiores ex parte matris in ipsis dotibus.*

2 *Argumentum à contrario sensu militat.*

Consuetudo nobiliū Capuæ & Nidi est, 1 quòd in contrahēdis matrimonijs faciunt hoc pactum, videlicet ꝙ si ex eodem matrimonio superfint filij & decesserint in pupillari ætate, vel ab intestato quandocunq;, dos debeat reuerti ad proximiores consanguineos matris: mortuis istis coniugibus superstitibus duobus filijs hæredib⁹ patris & matris. Deinde moriuntur isti filij vnus post alium cum testamentis validis. Et reliquerunt in testamēto multa legata. vnus frater vltimo moriens, qui fuit hæres fratris sui fecit hæredem quandam filiam suā naturalem in ducatis mille & centum.

1 ¶ † Vtrum consanguinei ex parte matris possint petere restitutionem dotis prædictæ à dictis hærede & legatarijs? ¶ Fuit iudicatum in concilio quòd non competit dictis consanguineis ius petendi dictas dotes à dictis legatarijs: quia dictum pactum à contrario sensu excludit dictos consanguineos: quia si consanguinei possunt petere dotē quā-

2 do filij moritur ab intestato: † ergo à contrario sensu si moriuntur cum hærede testamentario non possunt petere dotem ab hęrede testamētario. per tex. in. l. inter socerum. §. cum inter. ff. de pact. dota. firmant scribentes in. l. j. §. huius rei. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. & Bald. in. l. venditi ff. de actio. emp. ¶ Et ita fuit dictum, quod semper fuit obseruatum.

Decisio. CCIII.

De successione spuriorum.

Summarium.

1 *Nati ex vilissimo scorto & viro dignissimo sunt spurij.*

2 *Spurij ex ancilla in domo retenta vt concubina relictorum sunt incapaces.*

Vlt † dispositio 1 l. j. C. de natura. libe. qđ nati ex concubinis vilissimis & parentibus in dignitate positis sint spurij & incapaces tam per viam vltime voluntatis, quàm contractus. modo euenit quod quidam nobilis, quē causa honestatis taceo, ex ancilla retenta in domo vt cōcubina habuit filiū & filiā. demum iste Nobilis fecit testamētū & reliquit libertatem dictæ ancillæ & dictis filijs suis. similiter reliquit libertatem. & certa legata eis fecit. ¶ † Quærebat, an isti filij sint 2 capaces taliū relictorū. Aliqui doctores dicebāt ꝙ sic p tex. insti. de ser. cog. ¶ Per totum Cōciliū fuit cōclusum qđ dicti filij sunt incapaces relictorū. ¶ Nec ob. ille tex. qa intelligit qñ dñs retinuit ancillā in domo, & cū ea de facto cōtraxit matrimoniū, cū inter eos nō poterat esse matrimoniū, tūc tales filij succedūt vt filij naturales, quem text. sic intelligit glo. ibi in verbo, veniāt. & Ang. & Alex. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad trebel. & Fel. in. c. in præsentia. de proba.

proba. Et Areti.insti de serui.cog vbi ponit rationem quare hoc est.& refert Matth.de matesilla.Idem tenet Ioan. bapti.de sancta Seuerina aduocatus cō sistorialis.in repe.auten.si qua illustris. in.vij.char.C.ad orfi.& idem Areti.institu.de succes.agna.in.§.vulgo.

Decisio.CCIIII.

De inofficioso testamento,& legitima fratris turpis persona instituta.

Summarium.

1 *Soror an possit testamentum fratris in toto expugnare turpi persona instituta,si quicquam est sibi relictum* 3.

2 *Querela inofficiosi vbi est minus legitima, non expugnat in totum testamentum.*

3 *Legitima fratris turpi persona instituta, quanta sit.*

4 *Ascendentium legitima quanta olim erat.*

Vidam archiepiscopus fecit testamentū, & instituit certos fratres suos spurios hæredes,sorori verò suæ reliquit certū qd:& post eius mortē soror dicit testamentū fratris inoffi.& agit contra dictos fratres suos spurios. Quæritur de duobus.

1 ¶† Et primò,vtrum ista soror legitima & naturalis,cui in dicto testō relictum fuit minus legitima,& expugnat testamentū prædictū ex toto,an solū aget ad supplementū legitimæ. Pau.de cast. in.l.oimodo.in prin.C.de inof.test.tenet qd si frater in testō fratris habuit minus legitima,in quo fuit turpis persona instituta,qd expugnat testm̄ ex toto.vt dicit Guilhel.de cuneo.& Bal.in l.fratres.C.de inof.test.qd nō est sic in descēdētibus,qbus ab ascēdētibus relictū est minus legitima:qa nō expugnat testm̄ in totū,sed vsq; ad legitimā.vt in d.l.oimodo.& hāc opi.s.qd rūpat testm̄ in totū dicit Paulus esse verior.& idē tenet Pau.de ca.in consi.lxj.& dicunt Mod.Papi.† quod cōis snīa est.ꝙ odio instituti rūpat testm̄ in totū.l.paconi⁹. in pun.ff.si qs à par.fuerit ma.hāc opi. tenuit etiā Salic.in d.l.fratres.in.iij.q. ¶Sed istorū opi.p sacrū Cōcilium nō fuerūt approbatæ.Sed fuit approbata opi. Ang.i.l.j.ff.de inof.tes.vbi tenet reprobando dictas opi.ꝙ nō expugnat testm̄ in totū,sed vsq; ad legitimā,qn̄ est aliqd relictū:qa nō debet eē melioris cōditiōis frater,quàm descēdētes in bonis ascēdētis,vel ecōtra.¶Secūdò qa est cōtra casum in.d.l.oimodo,vbi apte litera dicit,qd oēs illi q ad querelā vocanẽ si nō habent legitimā integrā nō expugnāt testm̄ in totū,sed agūt ad supplemētū.Idē tenet An.in auẽ.res quæ.C. com.de suc.† Et sic hodie in regno est 3 approbata p snīam Regiā trāsactā in rē iudicatā,ꝙ frater vel soror turpi psona instituta in testō fratris,q aliqd reliqt sorori,non rūpit testm̄ in totū,sed aget solū p viā quærelæ ad supplemētū legitimæ.¶Secūdò dubitaẽ,quātū erit ista legitima fris turpi psona instituta.dicit Ang.in.d.l.j.ff.de inof.test.qd nō habemus in iure cautū.& subdit ꝙ gl.in auten.de hære.& falci.§.j.tenet qd fratri debeẽ legitima.Vn̄ necessario oportet nos dicere,& erat quarta illius portionis quam habiturus fuisset ab intestato.

4 † Nam eadem erat olim legitima ascēdētiū.vt in.l.cū quærit.C.de inof. test.&.ff.eo.ti.§.papinian⁹.§.si qs mortis.&.§.qm̄ aūt quarta.Et sic legitima ascēdētiū & descēdētiū hodie est aucta & est triēs vel dimidia secundū numerū liberorū.vt in auẽ.de triē.&semis. §.j.& in auẽ.nouissima.C.de inof.test. tn̄ in fratre legitima est quarta.& tenet

Bar.in.d.l.fratres.in.iiij.q.ista sunt verba Ang.in.d.l.j.licet aliud voluit Alex. in.ij.vol.cõsi.lxiij.inci. super primo dubio.in.ij.col.¶Tamẽ sacrũ Cõciliũ die. xxvij.Iunij.xv ind.M cccccxcvij.in causa dictæ sororis de Mormilo de sedili portæ nouæ iudicauit secũdũ opi.Ang. in.d.l.j. ꝙ in sorore legitima sit quarta illius portionis,quã habitura fuisset ab intest.& sic dicta sentẽtia fuit executa.

Decisio.CCV.

De mora nõ cõmissa in liquidãdis. 1

Summarium.

1 *Mora an committatur quãdo debitum non est liquidum.*

2 *Oblatio debiti illiqdi qualiter fieri debeat.*

Q Vidam clericus nomine Cæsar de borsis locauit certũ territorũ beneficiale cuidã Petro burdono pro certa quantitate frumenti,& pro certis annis.quæ frumenta nõ fuerunt integrè soluta per dictũ Petrum, tum ꝓpter tẽporis sterilitatẽ, tum etiã

1 propter guerras.† dicebatur per dictũ clericũ, ꝙ per dictũ Petrũ fuit cõmissa mora in soluẽdo quãtitatẽ frumẽti promissam,& ideo frumenta sunt soluenda prætio, quo plurimi valuit post morã, iuxta no.in.l.vinũ.cũ concor.ff.si certũ peta.replicabat cõuentus,ꝙ quãtitas debita nõ est liquidata: & sic nõ potest dici ꝙ fuit in mora.¶Quæritur an sit cõmissa mora quãdo debitum nõ est liquidum,sed venit liquidandũ.¶Fuit decisum in Cõcilio ꝙ in liquidandis nõ cõmittitur mora,antequã per iudicem sit liquidatũ & declaratũ.ꝑ l.ij.C. de vsufru.Ita dicit Bald.in.l.acceptã.iij.colũ. verſi.vj.opp.C. de vsu.Idẽ cõsuluit Alexan.de imo.in.ij.vol.cõsil. xlix.in.j.col. faciũt not.per Alex.in.l.j.§. si stipulãti.

2 ff.de verb.obli.† Qualiter autẽ debeat fieri oblatio debiti illiquidi,tãgit Bald. in.l.si residuũ.C.de distrac.pign.& per Alex.in.iiij.volu.consi.xxiiij.& in.l.iiij. §.ait prætor.ff.de re iud.& Ang.in.l.ꝑtor.§.si qs paratus.ff.de ope.no. nũtia.

Decisio.CCVI.

De fideiussoribus clericorum, & de excessu in defendendo.

Summarium.

1 *Fideiussor laicus clerici nõ remittitur ad ecclesiasticum iudicem.*

2 *Exceptio declinatoria competens principali non competit fideiussori.*

3 *Defensionis excessus qualiter puniendus.*

4 *Prouocatus excedẽs alleuiat in pœna excessus.*

D Enes & apud acta magnæ curię duo iuuenes adinuicẽ sub pœna vnciarũ.xxv.promiserunt vnus alterum nõ offendere,& dederunt fideiussores.Vnus istorũ offendit alte[illegible] se defendit,sed excessit mo[illegible]dendo.¶Dubita

1 tur de duobus.[illegible] primò,ex quo ille qui offendit est cle[illegible]us beneficiatus, vt constat ex literis significatorialibus Vicarij archiepiscopi Neapoli.& sic curia Vicariæ nõ potest prõcedere contra eũ, an possit procedere ad pœnã cõtra eius fideiussorem laicũ.¶Et fuit cõclusum per iudices magnæ curiæ & per sacrum Conciliũ, quòd fideiussor laicus clerici nõ debet remitti ad iudicem ecclesiasticum,per id ꝙ voluit Spec.in tit.de cõpe.iudi.aditiõe.§.regulariter.versi.pone fideiussor.quẽ allegauit ad hoc Bal. in.l.j.in fi.C.de priui.dot.& est text.in

2 l.si reus.ff.iudi.solui.† vbi exceptio declinatoria cõpetẽs principali,nõ cõpetit fideiussori seu cessionario.& ꝓbatur bene

bene in.l.sed si restituatur.§.j.ff. de iudi. Et dicit Lud.ro.in sing.suis.in verbo,fideiussor.ꝙ hoc alibi non habes nisi in dictis locis. ¶Secundò dubitatur, vtrum ille qui excessit in defendẽdo debeat puniri pœna cõtenta in obligatione vel pœna excessus. ¶Facta relatione in Cõcilio per vnũ ex iudicibus sequẽti die fuit votatũ, ꝙ nõ debet puniri pœna dictæ obligationis:sed tantũ pro excessu in defendẽdo: Quia iste qui se defendit,fuit prouocatus:& si excessit,imputatur offenderi qui incœpit ad excusationẽ,vt nõ teneatur pœna qua tenet offendẽs.per.l.j.§. cum arietes.ff.si quadru.paupe.fecis.dica.& in.l.vt vim per scribentes.ff.de iusti.& iure. & in.l.j.C. vnde vi.
3 † Sed quia excessit modũ in defendendo,punitur solũ pro isto excessu.secundũ Io.and.in.c.significauit. de pœnitẽ.& remis.quẽ allegauit Bald.in c.j.in ... colũ.de pace tenẽda. not. Ab ... significasti.de homi.scribentes.in.c. ... de iureiur. Alexan.in j.volu. ... consil.lxx ... Redemptoris nostri ... Frãci.de are. consi.lxxx. ... Lud.in singularibus suis.in verb. ... defensio.
4 † Multum alleuiat pœnã,quãdo quis fuit prouocatus & excessit modũ in defendendo secundũ Lucã de pẽna in.l.errat.C. de castrẽ.pecul.mi.lib.xij. Et vltra prædicta ad ostendendũ ꝙ secundus offendens, quia prouocatus nõ incidat in pœnã dictæ obligationis,allegabat Bal.in.l. qui fidẽ.ff. de transact.& in.l.cũ proponas. C.de pact.& Ioan.and.in.c.j.de treu.& pace.& Bart.in.l.pater.§. libertis.ff.de lega.ij.& Bal.in.l.cùm mulier.in.vj. oppo.ff.sol.matri. Bal.& Ioan.de imol. & Pau.de ca.in.l.semel.eo.ti.¶Et fuit cõclusum ꝙ iudices leuiter puniant dictũ offensum pro dicto excessu, nõ aũt puniant eum nec eius fideiussorem pœna cõtenta in obligatiõe de nõ offendẽdo.

Decisio.CCVII.

Quãdo mulier officio tutelæ fungi possit.

Summarium.

1 *Tutelæ priuationem quæ inducant, & causæ sint sufficientes.* 2. 4.
Mater tutrix aut auia an possint propter litẽ,quã habent cũ pupillo, a tutela remoueri.
5 *Tutor etiam pro causa leuissima potest a tutela expelli.*
6 *Inuentarij omisso reddit tutorem suspectum.*

Quædã domina polyxena auia filiorũ quõdam nobilis Colæ gaietani tutrix ipsorũ filiorum fuit citata per magnã curiã Vicariæ ad dicendũ quicquid voluerit, quare non debeat priuari tutela dictorum filiorũ. ¶Et causæ quę allegabantur vt deberet priuari dicta tutela sunt istæ videlicet.
1 ¶† Et prima, quia dicta tutrix habet litem cum ipsis pupillus. dicebant iudices magnę curiæ Vicariæ quòd hæc causa non est sufficiens: quia licet regulariter tutor propter litem quam habet cũ pupillo,debeat remoueri à tutela,tamẽ fallit in matre & auia, secundũ Bald.& Salice.& scribẽtes in aut. matri & auię. C.quando mulier tute.offic. fungi põt. sed propter istam causam debet dari ad iunctus.vt in.l.si tutor ab aliquo. ff.de suspe.tuto.& in.l.eũ quem.C.eo.titul.
2 ¶† Secunda causa suspitionis erat:quia propter dictam litẽ in magna curia Vicariæ dictæ tutrici temporibus præteritis dedit in adiunctum tutorem Magnificũ domi.Ioannem de Cicinellis de sedili montaneę. Et dicta domina Polixena non patitur quod contutor prædictus

ctus posſit adminiſtrare propter ꝙ redditur ſuſpecta. vt in .l. actus. & ibi Bart. ff. de admini. tuto. ¶ Tertia cauſa ſuſpitionis erat: quia omnia bona pupillorũ
3 diſsipabat dando filiabus fœminis, † & volunt iura ꝙ tutor etiã pro leuiſsima cauſa poteſt remoueri à tutela, ſecundũ Bar. in .l. fi. ff. de ſuſpec. tuto. & Bal. in .l. quæ fortuitis. viij. colũ. C. de pig. actio. ¶ Quarta cauſa, quia iſta tutrix habuit perfectam notitiam de teſtamento prælati Nicolai in quo fecit ipſam tutricé, & adminiſtrauit nullo confecto inuentario, & ideo quia non fecit inuẽtarium tutoris ipſo iure reddit ſuſpecta. vt eſt tex. in .l. fi. in fi. C. arbi. tute. Et hoc caſu etiam tutor teſtamẽtarius poteſt allegari ſuſpectus. vt in .l. etiã. C. de ſuſpectis tuto. & iſto caſu non debet dari adiun-
4 ctus ſecundũ docto. in .d. l. fi. ¶ † Fuit iudicatum per magnã curiã dictam tutricem debere remoueri à dicta tutela dictorum ſuorum nepotum tanquã ſuſpectam: maximè quia nõ cõfecit inuentariũ. Et licet pro parte dictæ dominæ Polyxenæ fuiſſet appellatũ ad ſacrũ Concilium: Tamen per omnes dominos ſacri Concilij fuit votatũ ꝙ bene fuit prouiſum per iudices prædictos.

Deciſio. CCVIII.

De cõfeſsione minoris ſpontanea facta in iudicio ſine curatore.

Summarium.

1 *Minor ex confeſsione iudiciali facta ſine curatore an poſsit ad pœnam condemnari.*
2 *Apices iuris vbi de mera voluntate agitur, non conſiderantur.*
3 *Minor an torqueri poſsit & qualiter.*
5 *Minor delictum confeſſus in iudicio ſine curatore reſtituendus in integrum, ſi dicat ſe læſum.*

Minor adultus nõ habes curatorem inquiſitus eſt de furto, & examinatus cõfitetur ſe participe eſſe in dicto delicto cõmiſſo per aliũ, nihil tamen ad eum peruenit. ¶ † Fuit 1 dubitatum in Concilio, vtrũ dictus minor ex cõfeſsione iudiciali facta ſine curatore poſsit cõdemnari ad pœnã, ſicut ſi eſſet maior. Aliqui dicebãt ꝙ talis cõfeſsio eſt valida, & poteſt per eam condemnari: quia dicebat Dy. vt refert eũ Bal. in .l. clarum. C. de autho. præſtãda, ꝙ tenet cõfeſsio adulti facta in iudicio ſine authoritate curatoris. & ideo dicebat ibi Nico. de matthe. ꝙ qñ minor ſine authoritate curatoris cõfitetur ad veritatis indaginé, tunc nõ requiritur authoritas curatoris, & ideo eſt: † qa vbi 2 agitur de mera voluntate, nõ eſt curandum de iuris apicibus. vt. ff. mand. l. ſi fideiuſſor. §. quædã. ¶ Ité dicebant illi, pone ꝙ ſunt indicia cõtra minoré de delicto ꝙ prætenditur cõmiſiſſe, nonne iudex poterit ipſum quæſtionare? certè ſic, vt dicit Iac. but. in auten. ſacramẽta pub. C. ſi aduerſus vẽdi. & valebit talis cõfeſsio extorta per tormentũ ſecundũ eũ. & Bald. in .d. l. clarũ, licet ponat vnũ granum ſalis, videlicet ꝙ prius ipſe minor ſit examinatus cum authoritate cu
3 ratoris: & cauſa cognita † tunc tortura eſt executio præcedentis adhibitæ cauſæ cognitionis. vt. ff. de adulte. l. ſi poſtu lauerat. §. ſi quæſtioni. Sed idé Bald. in addi. Spe. in tit. de cõfeſsis. dicit ꝙ propter iuſſum iudicis valebit cõfeſsio minoris in tormẽtis, quãtũ valet authoritas curatoris in actibus agendis. dicit tñ Sali. in .d. l. clarũ. ꝙ iſta opi. vbi agit̃ ad veritatis indaginé, nõ eſt curãdũ de iſta ſolennitate curatoris, pñt tolerari ſi iudex præ-

dex præstitit authoritaté adulto iurãdi dicere veritaté: qa tũc simpliciter videtur in respõsionibus præstitisse authoritaté. alias forsitã nõ sufficeret. p. d. l. clarũ. & dicit hoc dixisse in. l. j. C. de cõfessis. ¶ † Dicebat do. Anto. de palmerio doctor memoriosus ꝙ Cy. in. d. l. clarũ. simpliciter tenet ꝙ in delictis spõtanea cõfessio minoris in iudicio sine curatore non nocet sibi, & hoc firmat Aretiũ tractatu maleficiorũ in verbo, cõparent inquisiti. Idem dicit Albe. de rosatis in dicta. l. clarũ. dicés ꝙ quãdo cõfessio delicti facta est à maiore infante sine curatore, indistinctè non valet, & subdit ꝙ ipse sæpe impugnauit cõfessiones minorũ etiã factas in tormentis. & dicit se obtinuisse per hãc. l. clarũ. & idem dicit in dicta. l. j. in. ij. col. C. de cõfessis. Idé dicũt duæ gl. coniunctę in cõstit. regni minorũ iura. vna est prima gl. alia quæ debet coniungi cum ista, est in verbo, tutorum.

4

5 ¶ † Fuit tandé per totũ Conciliũ votatũ & cõclusum ꝙ si minor cõfessus est delictum in iudicio sine curatore, & postea allegat se lęsum ex dicta cõfessione, & petat se restitui in integrũ aduersus dictã confessioné, ꝙ talis cõfessio nihil sibi nocet. ita singulariter dixit Ange. in. l. certũ. §. in pupillo. ff. de confessis. vbi ad hoc allegat tex. cũ glos. ij. in. c. ij. de restitu. in integrũ lib. vj. & dicit ꝙ est valde notandũ & quotidianũ. & hoc tenet Alex. multũ notanter in. l. nam & postea. §. si minor. ix. col. ff. de iureiurã. & eum sequũtur moder. Papieñ. ibi. & idem Alex. in. iij. vol. cõsil. cxvj. in. j. col. incipiente, in causa inquisitionis &c.

Decisio. CCIX.

De venditione rei pro dote obligatæ facta per virum vxore consentiente.

Summarium.

1 *Coniuges vendentes & se prætium recepisse confitentes an præsumatur quilibet pro parte recepisse & quando. Et an talis confessio vxori præiudicet. 3. 5.*

2 *Cautela pro mulieribus in venditione rerum pro dote obligatarum.*

4 *Mulier non potest se obligare pro viro.*

IN causa sororis domini Antonij de Rao dubitatur, † vir & vxor védunt quãdam rem stabilem ipsius mariti quę fuit paterna mariti sui obligata pro dote, & confitentur in instrumẽto se recepisse prætium. Soluto matrimonio per mortem viri vxor petit dotem ab hæredibus viri. dicunt hæredes, qñ fuit védita per te & maritũ tuũ illa res stabilis habuistis prætium, ꝙ pretiũ pręsumitur ꝙ pro medietate peruenit ad vxoré, & pro medietate ad virũ. vt dicit Bar. in cõsilio suo incipiéte, domina. P. nupsit &c. per tex. in. l. reos. §. cũ in tabulis. ff. de duobus reis. Et de isto consilio facit mentioné Bald. in auté. si qua mulier. C. ad velle. & in. l. j. C. de duobus reis. licet ibi nõ determinat. Sed bene determinat Bal. in. l. mater. in vij. col. versi. sed hic quæro quid in tali casu. C. de rei vendi. & sic cũm sit doti satisfactũ pro medietate pretij prædicti dictæ vxori, id quod deficit vsq; ad complementũ dotium offerũt velle soluere.

2 ¶ † In contrarium pro parte dictæ vxoris dicitur, quod quãquã in instrumẽto venditionis dicatur ꝙ vir & vxor confitetur se recepisse pretiũ, & sic præsumitur quod pro medietate pretium peruenerit ad vxorem: tamen in rei veritate totum dictum pretium peruenit ad virũ, & eius in vtilitatem cõuersum fuit. ¶ Et bene sacrum Concilium habuit de hoc veritatem ꝙ totum pretium perue-

nit ad virum, quo casu tollitur illa præsumptio, vt dicit Bald. in dicta auten. si qua mulier. subdens quod caute mulieres quando vendunt res dotales vel res viri sibi obligatas pro dote faciunt sibi fieri cautelã de totis dotibus super reliquis bonis viri, vel quod vir confiteatur quod totum prætium peruenit ad eum.

3 ¶ Quæritur modo quid iuris? ¶ † Fuit pariter & vnanimiter votatum, ꝙ quando vir & vxor confitentur se prætium recepisse, nunquam talis confessio præiudicat mulieri quando repetit dotes: nisi doceatur ꝙ medietas dicti prætij sit versa in vtilitatem mulieris. hanc sententiam firmauit Specu. in tit. de obligatio. & solu. §. ante omnia. versic. Sed pone. & dicit Ioan. de imo. in repetitio. capitu. cum contingat. de iureiuran. ꝙ ipse hanc partem putat veriorẽ de iure per dictam authen. si qua mulier. Et qa vt docet experientia, dicit ipse, maritus videtur prætium recepisse: nec commodè vxor potuisset resistere volũtati viri. ideo satis est iustum ꝙ non teneatur medietatem dicti prætij in dicta dote excomputare. & hoc est de mente Cyn.

4 in. d. auten. si qua mulier. ¶ † Nec obstat dictus. §. cum in tabulis. quia ille text. & quæ ibi dicuntur, procedunt in his personis quæ possunt inter se obligare. Sed non in muliere quæ nõ potest se obligare pro viro, vt in dicta auten. si qua mulier. & in. l. j. & per totum titu. ff. ad velle. Et sic cõcludit quod ad hoc vt mulier obligetur quando contrahit vnà cum viro, & confitentur se prætiũ recepisse, est necesse aliter apparere pecuniã esse versam in vtilitatem vxoris: & dicit hoc esse valde consentaneum rationi. Idem firmat Bal. in. l. j. C. de duo. reis. & ideo dicebat Bal. in. d. l. mater. licet dicta cõfessio cõiugũ de receptione prætij facta in instrumento probet inter emptorem & mulierẽ, nõ tamen inducitur probatio inter mulierem & maritum, cum quo non est facta confessio.

5 † & ideo Alexand. in. ij. volu. consilio xxxviij. incipien. cõsiderato, dicit, quia contra opinio. Bart. nonnulli tenuerũt: non ponit illam [illegible]. pro cõstanti. ¶ Et secundum istud votum fuit iudicatũ, & licet pro parte illorũ de Maionibus conuentorum fuisset reclamatum. Tandem seruatis seruãdis illa sentẽtia iterum per sacrum Concilium fuit confirmata, & impositum perpetuum silẽtiũ.

Decisio. CCX.

De restitutione in integrum.

Summarium.

1 *Restitutio in integrum quibus personis competat.*

Instantia inter priuilegiatos litigantes nõ perit.

2 *Beneficium petitũ per minorem qui factus est maior lite pendente, an concedendum.* 4.

Finis consideratur, & non principium.

3 *Initium est spectandum.*

5 *Minores litigantes facti maiores quando in integrum veniant restituendi.*

6 *Actor an possit vti restitutione quãdo minor est læsus dolo aduersarij.*

Dilatione cessante dolo gaudet aduersarius.

MVltę sunt personæ † quibus de iure cõmuni & per cõstitutiones regni competit restitutio in integrũ, vt sunt minores vt in. l. auxilium. ff. de mino. & in cõsti. reg. minorũ iura. & illi qui eisdẽ cõparãtur. Itẽ mulieres in iudicijs. vt in cõsti. Regni obscuritatẽ. itẽ fiscus. vt in constit. regni. beneficiũ restitutionis itẽ ecclesia, vt in toto tit. extra de in integrũ restitu. Et

concludit

cōcludit An. ꝙ in iudicijs istis personis bis tantū conceditur restitutio in dicta constitu. regni obscuritatem. Et hodie ex vetusto vsu prima restitutio vocatur primū beneficium. Secunda restitutio vocatur secundum bñficium. ¶ Fuit dubitatu in Cōcilio. Ecce fisc⁹ vel ecclesia agit actione reali contra minoré: & ꝓcceditur in causa vsq; ad publicatione. Et quia isto casu non perit instātia, vt in. l. properandū. in prin. C. de iudicijs. & in capi. penul. de iudi. durat ista causa per longū tempus: ita ꝙ infrà istud tempus ille minor factus est maior, dum postea causa sollicitatur, iste qui fuit minor, & tunc maior est petit primum beneficiū.

2 ¶ † Quæritur, an sit cōcedendum vel denegandū? videbatur dicendū ꝙ non debet cōcedi: qa tépore quo petit, erat maior cui nō cōpetit: nā idē videmus in filiosamiliâs q stipulatus est mutuum, quo tépore non obligatur si postea effectus est paterfamiliâs, & sibi numerata fuit pecunia, cessat exceptio Macedoniani. qa finis cōsiderat, & nō principiū. vt in. l. si filiusfamiliâs. §. si. ff. ad macedo. & no. gl. in. l. iij. §. j. ff. de mino. ¶ In cōtrariū facit tex. in. l. iij. C. ad macedo. vbi dicit, origo enim potius obligatiōis quā titulus actiōis cōsiderādus est. sic videt dicēdū, ꝙ tps incepti iudicij debemus inspicere vt iudicet. an sit cōcedendū primū bñficiū. Idē dicem⁹ in electo. vt tps electiōis cōsideraí an electus habeat aliquē defectū. vt in. c. dudū. lo. j. & ibi gl. q allegat multas cōcordātias † ꝙ

3 initiū est spectādū. extrà de electione. & alia iura in cōtrariū. vt ibi p eā. & ibidé p Ant. de but. de isto brocardo. sed Bar. in. d. l. iij. §. j. dat in ista materia vnā regulā, videlicet ꝙ qñ finis habet necessariam consequentiam ad principium: vt est in auten. qui semel. C. quomodo & qñ iudex. vbi actor habet de necessitate prosequi lité vsq; ad finé, & sic reus de necessitate habebat persistere in lite, & sic habet necessariā cōsequentiā ad principium, & super ista restitutione concedenda inspicitur principiū litis, quo tépore sibi competebat, ergo & nunc licet sit maior, & ad hoc facit id ꝙ dicit Bar. in. l. an eandé. §. actiōes. ff. de exceptio.

4 rei iudi. † ꝙ si lite pédente superueniat ius quod habet depédentiā ex causa de præterito, debet haberi ratio, vt ibi per eum. ¶ Tandé fuit allegata decisio Guilhel. de cug. in. l. sancimus. C. in qb. cau. in integ. resti. nō est necess. quā refert ibi Alberi. de rosa. ꝙ qñ impedimento aliquo vel malitia aduersarij protrahentis causam currit tempus, tūc lapsus téporis nō nocet ipsi minori. allegat. l. intra vtile. ff. de mino. ff. de excusa. tut. l. si cū ipso. ff. de inoffi. testa. l. contra maiores. ¶ Alij dicebant quod si minor lite pendente factus est maior, & intra quadriénium postquā factus est maior, petit beneficiū ꝙ est sibi concedendum, secus si elapsi sunt quatuor anni qui dantur ad petédū restitutioné in integrū post ætatem perfectam: † quia tunc non potest

5 cōcedi beneficiū. per id quod dicit Bar. in. l. superuacuū. C. de tempo. in integ. resti. & Ang. in. §. illud. in auté. de hęre. & falcidia. & not. in. c. j. de resti. in integ. lib. vj. & habetur in. l. Aemilius. ff. de mino. ¶ Tandem fuit per omnes Doctores votatū ꝙ ex quo dolo & malitia actoris lis prædicta fuit protracta in lōgum. Idem si ex causa iudicis quod concedéda est restitutio, & beneficium minori tempore publicationis, & nūc maiori tempore quo petit beneficium secundū Guillicl. & Bal. in. d. l. iij. §. j. nisi in minori ętate cōclusum esset in causa. allegat. C. de adulte. l. quāuis. & in aut.

vt cum de appel.cogno.§.j.& idem dicit Alberi.in.d.l.iij.§.j.¶ Et sic fuit concessa dicta restitutio, quæ dicitur primũ
6 beneficiũ.¶ † An ipse actor poterit vti dicta restitutione quãdo minor est læsus dolo aduersarij. ¶ Et fuit cõclusum ꝙ non, per id quod dicunt Bart. Pau.& Ludoui.& Moder. scribentes in.l.j.§. nuntiatio.ff.de operis noui nuntia.per text.in.l.qui res.in prin.iuncta gloss.ff. de solutio.sed dolo cessante beneficio ꝙ conceditur reo gaudere debet actor. vt in Specu.de dola. §. fina. versicu.in summa.& ibi Ioan.and.cum cõcor.quę ibi allegantur.

Decisio.CCXI.

De restitutione in integrum competente hęrede minoris.

Summarium.

1 *Restitutio in integrum an concedenda hæredi minoris defuncti.*
2 *Priuilegiũ ætatis non transit in successoré.*
3 *Minoritas sine læsione non sufficit in restitutione in integrum.*

PVpillus litigabat cum curatore dato ad litem, vel cum tutore, lite pendente moritur pupillus superstite suo hærede maiore ante
1 conclusionem, † iste hæres maior petit primũ beneficium ex persona minoris defuncti, an debeat sibi concedi. dicit Bald.in.l.si infanti.in antepenulti.colũ. C.de iure deliberan.ꝙ si minor succedit maiori, debet censeri secundũ suam ætatem, nõ secundum ætaté prædecessoris quantũ ad beneficia cõsequenda, quæ sumũt originem ex persona, & nõ reperiebatur in persona ꝑdecessoris cõseruata, sed consumenda.ff. de mino.l.
2 Aemilius.¶ † Ité, quia priuilegiũ ætatis non transit in successoré.vt in.l.priuilegium.& in.l.omnibus.ff.de reg.iur. & in regula priuilegium.lib.vj.¶ Sed in contrariũ allegatur tex.in.l.minor autem magistratus.ff.de mino.vbi dicitur nõ solũ autem minoribus, verũ successoribus quoq; minorũ daĩ in integrũ restitutio, & si sint ipsi maiores. ¶ † Fuit 3
votatum in Concilio prout dicit Bart. in.l.interdum.ff.de mino.ꝙ causa restitutionis in integrum non est principaliter fauore personę minoris, sed est causa restitutionis deceptio siue læsio, & ideo transit talis restitutio ad hæredem maioré. Idem dicit Barto.in.l. non solùm.ff.de in integ.restitut mino.& firmat Dyn.in dicta regula priuilegiũ.& firmat Oldra.in consi.ccxxiiij.incipié. istæ sunt allegationes.in.xvj.col.& tenet Barto.in.l.quia talc. ff.solu. matri. & ideo beneficium quod cõpetebat minori ratione læsionis competit eius hæredi licet maiori. Et ita concessum fuit hæredi maiori, nõ quidem ratione personæ minoris, sed ratione quia minor fuit læsus.

Decisio.CCXII.

De restitutione in integrum minori non concedenda.

Summarium.

1 *Restitutio in integrum an concedenda minori hærede maioris, qui litem inchoauerat.*
Minor succedens defuncto non vtitur iure suo, quod habet in restitutione in integrum.
2 *Priuilegiatus succedens nõ priuilegiato, an vtatur suo priuilegio.*

LItigaĩ inter maiores, † & ꝓceditur vsq; 1
ad conclusioné. vnus ex litigantibus moritur superstі-

perstitibus filijs minoribus, per eius tutorem petitur primū beneficiū. ¶ Fuit votatum & determinatū q nō sit cōcedendū. Quia minor nō vtitur iure suo, qn succedit defuncto cui nō cōpetebat restitutio in integrū propter aliquā probatione nō factā. vt no. Bar. in. l. cū fili⁹ §. in hac. ff. de verb. obli. & probatur in l. j. & . ij. C. si aduer. ven. pig. & in. l. apud Iulianū. in princi. ff. qb. ex cau. in pos. ea. & no. docto. maximè Bald. in auté. quas actio. in. iij. & . v. col. C. de sac. san. ecc. in illa. q. ¶ † Vtrum priuilegiatus succedēs nō priuilegiato vtatur priuilegio suo, dū alleg. l. AEmylius Largianus. ff. de minori. Secus esset dicendum qn fuisset datus terminus ad probādū cū ipsis minoribus, & sic aliqd esset factum per ipsos minores in causa, tūc cōpeteret restitutio in integrū per doctrinam Bar. in. d. §. in hoc. ¶ Et ita fuit determinatum in regia camera summariè in causa filioru & hæredū minorū Petricollæ de Alex. & in magna curia Vicariæ, & in sacro Concilio in diuersis causis diuersis temporibus.

Decisio. CCXIII.

De bñficio minori debito nō trahendo ad maiores eiusdē litis cōsortes.

Summarium.

1 *Restitutio in integrū fauore minoris an extēdat ad maiores eiusdē litis consortes.*

2 *Restitutio in integrum quæ iure minori conceditur in indiuiduis, trahitur ad consortem litis maiorem.*

3 *Connexorū electio in melioribus cadit, quorum idem est iudicium.*

4 *Hypotheca ius est indiuiduum.*

Gitur hypothecaria, assistētia, & appretio, adiudicatiōe cōtra hæredes debitoris, q diuiserunt inter eos bona obligata sup qbus agit hypothecaria & dictis remedijs. Vn⁹ istorū hæredū est minor: reliqui sunt maiores. Minor petit primu bnficiū, & cōcedit: † An isto beneficio gaudebūt alij litis cōsortes maiores. glo. in. l. vnica. C. si in eo. eadēq; causa in integ. resti. postu. distinguit inter diuidua & indiuidua. vt in diuiduis restitutio quæ conceditur minori, non trahitur ad maiores. Sec⁹ in indiuiduis vt in seruitutibus &c. vt dicit ibi glo. & Azo in summa. e. ti. Sed aduerte qa Cy. ibi approbat gl. inquātu dicit q in diuiduis nō extenditur restitutio, q cōpetit minori ad maiores. Sed in indiuiduis in qbus dicit q beneficiū cōpetes minori extenditur ad cōsorté maiorem. Cy. ibi hoc nō tenet & reprob it glo. & contra gl. in hoc tenent etiā Guido de suza. Albe. de rosa. & Pau. de ca. ibi. † Sed reperio q idé Alb. de rosa. in. l. ij. C, si vn⁹ ex pluribus. in fi. expssè tenet q in indiuiduis restitutio in integru quæ concedit minori extéditur ad cōsorte litis maiorem. per. l. si commune. ff. quead. serui. amit. quā allegauit gl. in. d. l. vnica. Idé dicit Ang. in. d. l. si commune. Idé Bal. in. l. ea. l. vj. colū. C. de conditio. ob causam. nam in istis connexis eligendū est quod magis prodest, quā quod nocet. ff. de iure fis. l. non intelligitur. ff. de libe. causa. l. liberis. §. si duobus. faciunt ad hoc multa q allegantur per Alexand. in l. præcipimus. C. de appellatio. † quod de connexis idem est iudicium. & quæ allegat Ioan. andr. in capitulo primo. de iure patro. libro. vj. & Moder. Papien. allegant. xvij. simlia in. l. emācipati. C. de collatio. & aliàs concor. allegat Feli. in. c. j. de præscrip. Alexan. in. iiij. volu. consilio. cxxij. in. iiij. colum. & sequen. ¶ Fuit per sacrum Concilium conclusum quod

ſum quòd in indiuiduis & cōnexis beneficium ꝙ competit minori extenditur ad conſortes eiuſdem litis maiores, & hoc per doctrinā Bal.in proprijs terminis in.l.ij.§.ſed vtrū.in fi.ff.de mino. ¶ Sed dubitatum, vtrum iſtud iudicium intentatum ſit diuiduum vel indiuiduum? Et fuit concluſum & votatum per omnes dominos de Concilio
4 †quòd ius hypothecę eſt indiuiduum, licet res hypothecatæ ſint diuiduæ.& quot ſunt res obligatæ, tot ſunt obligationes.vt in.l.ſerre debemus.ff.de verbo.obligatio. Et quia dicti hæredes diuiſerunt ſibi bona obligata, beneficium quòd competit minori non trahitur ad maiores conſortes eiuſdem litis. Secus eſſet ſi poſsiderent omnia bona obligata pro cōmuni & indiuiſo. Et ita poſt bis vidi iudicatū per ſacrum Cōciliū.

Deciſio.CCXIIII.

De teſtibus Iudæis.

Summarium.

1 *Iudei teſtes in cauſa ciuili an faciant fidem contra Chriſtianum.*

2 *Iudei in actis iudiciarijs non admittuntur in teſtimonium.*

3 *Iudei, heretici & excommunicati teſtes in quibus eſſe poſsint.*

Quidā iudæi ſunt debitores cuiuſdā neophyti, & fuerunt in mora ſoluēdi: & propter dictā moram per eos commiſſum fuerunt exacti à certis Gallis, conueniuntur à dicto neophyto ad dictum debitum ſoluendum: ipſi debitores ad oſtendendū ꝙ non fuerunt in mora, allegant quòd dictus neophytus creditor prorogauit eis terminum ad ſoluendum, & pendē te termino fuerūt cōpulſi à dictis Gallis ad ſoluēdū, & dictā prorogationem termini in termino probatorio probauerūt per quatuor teſtes Iudæos, qui non ſunt conteſtes. Sed poſito ꝙ eſſent cōteſtes. ¶ † Fuit dubitatū, vtru in cau- 1
ſa ciuili teſtes Iudæi faciant fide cōtra Chriſtianū. dicit gl.in.l. quem.in verbo, auguſtetur.in h.C.de hære.ꝙ nulli Iudæo permittit ferre teſtimoniu cōtra Chriſtianum ſiue orthodoxū. alia gl.in c.Iudæi.de teſti.dicit ꝙ nullus infidelis cōtra fidelē debet admitti in teſtimoniū.vt in c.nō pōt.& in.c.ſi hæreticus. ij.q.vij.& in.c. miramur.xxiiij.q.ō.j.& no.in.c.eū ſit.de Iudæ.& tenet Spe.in ti.de teſte.§.j.ver.itē ꝙ Iudæus. ¶ Dicebat do.Carlus de rogerijs valetiſsimus doctor ꝙ Azo in ſumma.C.de hæred. dicit quòd in contractibus & in vltimis voluntatibus Iudæi poſſunt eſſe teſtes
2 contra Chriſtianum: † ſecus in probādis actis iudicialibus.& hoc voluit glo. in.d.l.quem.in verbo, iudicialia. Felinus in.d.c.Iudæi.ponit pro regula ꝙ Iudæus non pōt eſſe teſtis contra Chriſtianum. Deinde ponit ſeptem fallentias vt ibi per eum.& aliam limitatio. poſuit Paris de puteo in tractatu de ſyndicatu in verbo, teſtis. Bartholomæus de Capua in quadā apoſtilla.in.d.l.quoniam.dicit ꝙ de iure canonico Iudæus non poteſt eſſe teſtis cōtra Chriſtianū, ſecus de iure ciuili per tex.in.l.quoniā.
3 vbi tex.dicit, † ꝙ Iudæus vel hęreticus in quocunq; contractu inter viuos eſt idoneus teſtis, ſic excommunicatus poteſt eſſe teſtis in contractu vt dicit Inn. in capi.pia.circa fi.de excep.lib.vj. ſed non vt teſtis de eo contractu cum iuramento in iudicio. ¶ Fuit tandem concluſum per dominos de Concilio, quòd Iudæi non faciunt fidem contra Chriſtianum, quando examinantur vt teſtes in

ftes in iudicio regulariter, nisi in dictis casibus specialibus: & ita dicit Alexã. in primo volu. consi. xxxv. in fi. & in consi. lxx. & in. ij. volu. consi. lxxviij. in fi. & Alb. in. d. l. quoniã. & Io. de ana. in. d. c. cùm sit. de Iudæis.

Decisio. CCXV.

De executione contra certos ex pluribus debitoribus insoildũ pro rata facienda.

Summarium.

1 *Debitores plures insolidum obligati condemnati simpliciter tenentur pro rata.*

2 *Obligatio quæ oritur ex sententia super aliquibus ex pluribus debitoribus diuidit debitum per partes quò ad omnes.*

3 *Condemnantur non vocati, quando certum est eos non habere defensionem.*

4 *Sententiam interpretari & declarare speciale est in principe.*

Executio contra non condẽnatum nõ fienda.

SExdecim Iudæi[3] se obligauerũt soluere ducatos quatricẽtos cuidam nobili, ratione cuiusdam
1 debiti insolidũ. † Ille nobilis creditor conueniri fecit quatuor Iudæos ex illis sexdecim in ducatis quadricentis insolidũ cũ protestatione, q vnica solutione erit contentus. Fertur sentẽtia simpliciter p sacrũ Concilium, & condemnantur illi quatuor ad soluendum ducatos quatricentum. Illi quatuor condemnati reclamauerunt à tali condemnatione, & dicunt per. l. primam. C. si
1 plures vna sententia, quæ vult quòd si plures debitores insolidũ obligati condemnantur simpliciter, vnusquisq; tenetur pro rata sua: quia licet originalis obligatio sit insolidum: tamen illa quæ oritur ex sententia nõ est sic, quia quilibet videtur condemnatus pro parte,
2 † nisi contrarium iudex dixerit in sententia vt declarat Paulus de castro ibi Sicq; isti quatuor debitores ex sexdecim condemnati, censentur cõdemnati pro rata habito respectu ad omnes sexdecim, & nõ respectu ipsorum quatuor conuentorum. Replicabatur pro parte illius nobilis, quòd dicta lex prima non dicit quando alij debitores insolidum obligati non fuerunt conuenti: sed loquitur quando omnes debitores insolidum obligati fuerunt conuenti: tunc si simpliciter condemnãtur, intelligitur pro rata. ¶ Per sacrum Concilium nemine discrepante fuit votatum & decretum, quòd illi quatuor debitores condemnati ad dictos quatricentos intelliguntur condemnati pro rata, habito respectu ad sexdecim Iudæos obligatos, & nõ pro rata ipsorum quatuor condemnatorũ ad dictos ducatos quatricentos. † quia licet alij debitores nõ fuerunt vocati in iudicio, tamen illi non vocati non habent aliquàm defensionem vt pro rata non teneantur, & omnes in virilem censentur condemnati. vt dicit text. in. l. qui separatim. §. quoties. ff. de appellat. ¶ Et sic fuit interpretata dicta sententia per dominos de Concilio, licet dictis quatuor condemnasset ad quatricentos ducatos, vt intelligatur pro rata respectu omnium obligatorum. Nam speciale est in principe, vt posit suam sententiam interpretari etiã corrigendo secundũ Bar. in l. ab executore. ff. de appella. & Ioã. de Imo in. l. iudex postquam. cum si. de re iudica. ¶ Et sic facta fuit executio contra illos quatuor pro rata habito respectu ad sexdecim obligatos ad dictam
4 summam quatricentorum. † Sed contra illos alios non citatos non poterit fieri

fieri executio:quia nō sunt condēnati, nec habuerunt scientiam huius litis iuxta nota in.l.sæpe eum materia sua.ff. de re iudi. Bene tamē ille nobilis creditor posset de nouo agere cōtra quē vellet insolidū obligatū,vt sibi soluat totū integrū debitū secūdū gl.& Pau.de ea.in.d.l.j.C.si plures vna sentētia. Et fuit mihi visa ista decisio ita noua.ꝙ nūquā aliâs legi,nec audiui,tamē habet æquitatē,& ideo menti tenēda ꝑpter authoritatē tantorū sapiētiū,qui sic declarauerūt qui fuerūt.d.Antonius de alexādro.d.Carlus de rogerijs do. Antonius de palmerio.d.Iacobꝰ de gillo de trano. & ego accessi ad eos:quia dicta declaratio habet conformitatem cum dispositiōe ratiōis dictæ.l.j.& dicti.§.quoties.

Decisio.CCXVI.

Variæ practicæ super testiū examinatione & eorum productione post publicationem.

Summarium .

1 *Testes post didicita testificata produci & examinari an possint.5.*

Articulos in causa appellationis similes primis an liceat ponere,& quid inde directo cōtrarijs.4.

2 *Minor,ecclesia,mulier per vim restitutionis in integrum possunt ponere idem,& cōtraria articulis partis.*

3 *Pars admittitur ad probandum per rei euidentiam post did:cita testificata.*

1 Quotidie habemus in facto,† ꝙ facta publicatione in causa petitur repulsa cōtra testes & dicta. Et ptes formāt articulos de directo cōtrarios articulis ptis aduersę.interdū ponūt illud idē ꝙ positū fuit in primis articulis ex quo illi articuli nō fuerunt probati. Et sine dubio hoc nō licet etiā in causa appellationis.vt no.in cle.secūda de testi.& in.c.fraternitatis.e.tit.in antiquis.& in auť.qui semel C.de ꝓbationi. Et ista datur pro regula : tamen contra istā regulam dantur plures limitationes.de quibus per Ioannem Andræ.& post eum per Abba.in.c.fraternitatis.de testibus.& per Specu.in titu. de teste.§.satis vtiliter.in princi. Et inter aliâs limitationes.¶ † Semper fuit practicata istā.quòd minor,ecclesia,mulier per viam restitutionis in integrum possunt ponere idē & contraria articulis alterius partis. Ista practica fuit sumpta ex theorica Innocē.in.c.auditis de restitutio.in integrum.quem sequuntur dominus Anto.de but. Abbas sicu. & Ioannes.de imo.firmant Bal.& Salycet.in dicta autē.qui semel. Bar.in.l.j.§.nuntiatio.iiij.col.ff. de ope.no.nuntia. & Bal.in.l.eos.§.si quid autem.de appella.& Specu.in titu.de restitu.in integrum.§.videndū.ver.quid si in causa minoris &c.¶ Itē fuit practicatū in Cōcilio ꝙ perempta instantia & noua inchoata licet ponere idē & cōtraria articulis partis aduersę.ita voluit Ang.in.l. si quis in seruitute.ff.de fur.& Abb.in d.c.fraternitatis.in.iiij.fal.¶ † Itē fuit practicatū ꝙ post didicita testificata super eisdem & de directo contrarijs, fuit pars admissa ad probandū per euidētiā rei.puta rector ecclesiæ dicit rem ad se deuolutam:quia est deteriorata contra pacta.& hoc probauit,si pars dicit quòd per rei euidentiam vult probare cōtrarium,& illud idem quòd ipse posuit, debet audiri per id quòd dicit Bald.in l.si quis tēstibus.in fin.C.de testi.& in Specu.de proba.§.videndum. ver.hoc quoq;. Baldus in.l.de quibus.penulti. char.ff.de leg. Anton.de butr.in.c.causam.in

sam in fi.de probatio.facit ꝙ not. Bart. in.l.j.§.fin.ff. quemadmodũ testa. apc. & Cyn. in.l.ij.C.quæ sit longa consue.

4 ¶† Item fuit practicatum in Concilio, quòd quando testes examinati super articulis datis in termino probatorio non plenè probant, pars altera in causa appellationis potest facere articulos de directo contrarios illi articulo partis aduersæ,& inducere testes super eis secũdum Antonium de but. in.c.at si clerici.de iudicijs.¶ Item, fuit practicatum in Concilio quòd si pars probauit articulum suum per duos testes , & altera pars probauit contrariũ , ego qui probaui per duos testes facta publicatione in termino repulsatorio,vel in causa appellationis facere articulum illum idẽ, & inducere alios testes ad probandum illud idem , quia non potest mihi imputari quare in primo termino illos nõ produxi:quia confidebam de illis duo-

5 bus quos examinari feci: † & sic cessat præsumptio subornationis.ita dicit Innoc.in.c.cùm clamor.de testibus.& voluit expressè Abb.sic.in.c. fraternitatis prędllegato.in.vij.co.voluit etiã Bald. in.l.j.in fi.ff.de leg.ij. ¶ Item fuit practicatum , quòd si producitur instrumẽtum quod indiget aliqua probatiõe per testes ad concomitantiam ipsius instrumenti,possunt producere testes post publicationem secundũ do.Ant.de but. in c.series.de testi. & ibidẽ per Abb.¶ Itẽ fuit practicatum quod facta publicatione & concesso termino ad repulsam, licet ponere articulũ de directo cõtrariũ articulo partis aduersæ,si articuletur ꝙ testes examinati super articulo partis aduersæ falsum deposuerunt corrupti vel subornati.Ita volunt doctores in.c. licet.de proba.& Abb.in.d.c. series. in iij.colum.in fine.

Additio. Vide quæ annotata sunt supra decisione.xxxiij.& decisione.lxxxix.in hac materia practicabili & quotidiana.

Decisio.CCXVII.

De nominatione domini in iudicium in causa possessorij recuperandæ.

Summarium.

Possessorio recuperandæ cõuentus , an possit euitare iudicium nominando dominũ. 1

Conuentus de delicto ex facto proprio non potest iudicium declinare. 2

Nominatio domini in iudicium quando locũ habeat. 3

EVit dubitatum, ¶† Vtrum conuentus possessorio recuperandæ possit euitare iudiciũ, dicendo quod ipse tenet & possidet nomine talis nobilis,& ipsum ad euitandum iudicium nominat eũ in dominũ & possessorem. Bar.in.l.ij.ver. quæro extra glo. C.vbi in rem actio.tangit istam.q.& refert glo.cõtrarias.Idẽ Abbas in.c. quoniam frequenter.§.in alijs. in.xxv.col. vt lite nõ cõtesta.vt ibi per eos.¶ Fuit in hoc dubio votatum per oẽs dominos de Concilio,ꝙ cõuentus possessorio recuperandæ,si in libello narratẽ ꝙ ipse est ille q spoliauit,vel mandauit spoliũ fieri, vel ratã habuit spoliationẽ, & ꝙ nõ possidet nomine alterius sed suo nomine, nõ habet locũ nõiatio,dñi in iudiciũ:qa cõuenit de delicto & facto proprio,† iõ nõ põt iudiciũ declinare.hoc tenet Abbas in loco præallegato.& idem Ioãnes de imola ibi.¶ Sed si ageretur condictione.c.sæpe.de restitutione spolia. vel remedio constitutio regni circa violentiam vel remedio capitul. reintegranda.iij.quæstione.j.in quibus non agitur de facto

3 de facto conuenti, † tunc habet locum nominatio domini in iudiciũ secundũ veram conclusionem doctorum in dictis locis. ¶ Et ita fuit determinatum in causa inter magnificum dominũ Carlum licẽtiatum in vtroq; iure de amotrano & eius fratres.

Decisio. CCXVIII.

De decreto interposito super bonis non obligatis.

Summarium.

1 *Decretum super bonis non obligatis an nullum, & quid si sit erratum in adiudicatione bonorum obligatorum.*

2 *Missio facta in vero debito in re maiori quã sit debitum, valet vsq; ad concurrentem quantitatem.*

3 *Decreta tot sunt quot sunt res.*

4 *Decretum iudicis est indiuiduum.*

5 *Fructus authoritate iudicis percepti non debent restitui.*

PEtita fuit assistẽtia & adiudicatio pro ducatis mille super multis bonis stabilibus, & ex processu cõstabat quod quædã bona ex illis nõ erant obligata, interponitur decretũ assistentiã esse præstandã, & dicta bona cõtenta in libello appretianda esse &c. & ipsis appretiatis adiudicãtur:

1 † dicitur tale decretũ nullũ: quia interpositum sup bonis nõ obligatis. & ideo decretũ dicit̃ nullũ quãdo deficit obligatio. l. j. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. no. Bal. in repe. l. ij. ff. de iureiur. & est tex. in. l. cũ vero. §. subuẽtũ. ff. de fideicõ. liber. habet̃ in. l. iustè. ff. de acq. pos. ¶ Dicebãt aliqui dñi de Cõcilio, qđ tale decretũ nõ sit nullũ, ꝑ id quod dicit Bal. in. c. qñ. §. finaũt. vt lite nõ conte. vbi dicit. Quid si missio facta est partim ex falso debito, partim ex vero. Respondeo ipso iure non valet in aliquo.

2 † Sed si totũ debitũ est verũ, prout erat in præsenti cã, sed facta est in re maiori quàm sit debitũ valet vsq; ad eius concurrẽtẽ quãtitatẽ. casus est no. in. l. fi. §. j. C. de bonis autho. iud. pos. ¶ Ita dicebãt dñi dicendũ esse in ista adiudicatione ꝑ vero debito sup bonis obligatis & nõ obligatis, vt valeat pro bonis obligatis tantũ. Et licet Bal. in. d. §. finaũt. & Pau. de ca. & Alex. in. l. si non sorte. §. si cẽtũ. ff. de condi. indebiti. & Bal. in. l. fi. ij. col. C. de iure domi. impetra. loquantur qñ erratũ est in ęstimatione rei adiudicate, quo casu decretũ nõ est nullũ, vt ipsi dicũt. ¶ Idẽ dicebãt dicti dñi de Cõcilio esse qñ est erratũ in adiudicatiõe bonorũ obligatorũ, & est erratum in vna re quæ non fuit obligata, vt remaneat decretũ validũ quãtũ ad bona obligata:

3 † quia tot sunt decreta quot sunt res. l. scire debemus. ff. de ver. obli. Ita extẽsio nũquã potuit residere in aĩo meo: qa aliud est qñ est erratũ in ęstimatione, & aliud est qñ est erratũ in adiudicatione rei, quæ nõ est obligata, licet sint adiudicata bona obligata, & in ista adiudicatione sit erratum supervna re: quia in primo casu nõ errat iudex qui interponit decretũ: sed errat ille cui cõmitti appretiũ. Sed in secũdo casu errat iudex qui interponit decretũ, & illud est in parte verũ, & in parte falsum: & per cõsequẽs in totũ ruit,

4 † quia iudicis decretum est indiuiduũ. vt in. d. §. hæc verba. vt dicit Bal. in. l. certi cõdi. §. qñ igitur. ff. si cer. pet. ¶ Et ideo fuit iudicatum quod illud decretum in totum fuit nullum, nec est verum quod tot sunt decreta res, quando decretum latum est super pluribus rebus sub vno constructo verborum indiuisibili: quia dicit

dicit dicta bona petita adiudicāda esse, & sic vniuersaliter, quo casu non habet locū dispositio.d.l.scire debemus.secūdùm Bart.ibi,& ille creditor non fecit fructus suos illorū bonorū vt virtute nulli decreti pceptos: sed illi fruct⁹ medio tpe pcepti iure creditoris debēt excōputari in sortē p.l.j.& finalem.C.de pig.actio.& no in.l.si dñium.C.de pi-
5 gno.†nec obstat qd fructus iudicis authoritate percepti nō debēt restitui: vt est tex.in.l.fi.C.de carbo.edicto.qa illud intelligitur secundùm Bald.ibi nisi authoritas iudicis sine ordine esset concessa. Idem similiter per.l.non putauit. §.non quæuis.ff.de bono .possess.contra tabu.cum concordan.

Decisio. CCXIX.

De iudice laico super testium falsitate incidenter cognoscente.

Summarium.

1 *Testes falsi ad ecclesiasticum iudicem remittendi.*
2 *Iudex quilibet propter magistratuum diuersitatem iurisdictionem habet.*
3 *Præuentio quæ per citationem fit, attēditur.*
4 *Pœna per ecclesiasticum super falso imponēda non tollitur per falsi pœnam à iudice laico imponendam.*
5 *Iudex secularis an agnoscat incidenter de causa matrimonij in quæstione facti.*
6 *Iudex laicus procedit cōtra falsos testes præuentos coram ecclesiastico.*

Sententia contra sententiam diuersorum iudicum in eadem materia.

N foro archiepiscopi Neapolitani vertebatē cā super fœdere matrimonij,& ibidē fuerūt pducti & examinati testes i fauorē matrimonij. Altera pars, cui displicet dictū matrimoniū, accusat ipsos testes de falso in magna curia Vicariæ, quæ rigorosè pcedit cōtra dictos testes. Pro parte ipsorū testiū habet recursus ad sacrū
1 Cōciliū,& corā†sacro Concilio aduocatus dictorum testium dicit, ꝙ magna curia Vicariæ non pōt procedere super dicta falsitate: quia si testes cōmiserūt falsum, deliquerunt in curia Archiepiscopi,& aures iudicis ecclesiastici offenderūt: ideo cā debet ad eū remitti: vt dicit in.l.nullum.C.de testibus.vbi testis falsus punitur p iudicē, coram quo falsum testificauit. ¶In cōtrariū dicebat, ꝙ etiam iudices magnæ curiæ possunt procedere. Et habet locū inter eos pre-
2 uentio:†qa dicit Bal.in.l.j.in fi.C.quo modo & qñ iudex, qd propter diuersitatem magistratuū quilibet habet iurisdictionē, quia sunt diuersi fori. Et idē Bald.in.d.l.nullum.in simili.q.dicit ꝙ in hoc vterq; magistratus habet imperiū.& dicit Bald.in.l.in executorem.in viij.col.C.de execu.rei iudi.quod istæ remissiones nō fiunt nisi in locis q sunt sub eodem dominio, sed diuersa est iurisdictio iudicis ecclesiastici à iurisdictione iudicis tpalis: ergo nō habet locū remissio, nec potest fieri inhibitio. vt dicit Alex.in apostillis in.l iudiciū solui tur.ff.de iudi.per no.per Inn.in.c.volētes.de offi.deleg.& Archi.in.c.de pfona.xj.q.j.¶†Fuit votatū in Cōcilio, 3
ꝙ curia reuerēdissimi domini archiepiscopi Neapolitani pcedat in causa matrimoniali,& magna curia procedat super causa falsitatis testiū, quę accusatio falsi fuit primò inchoata in magna curia Vicariæ, quàm fuisset incepta per iudicē ecclesiasticū, inquisitio sup dicta falsitate & his quæ concernunt iurisdictionem per præuentionem attenditur præuētio per citationem. vt in.l.si quis

postea.ff.de iudicijs.uo. Bal.in.l.pluribus.ff.de lega.j. Bene m fuit dictū, ꝙ si curia archiepiscopi vult inquirere sup falsitate dictorū testium, quod potest:
4 † quia per pœnā falsi imponēdā à iudice laico, nō tollitur pœna imponēda ꝑ iudice ecclesiasticū pro dicto testimonio falso.per id qđ dicit Cyn in.l.ij.C. de sportu.& Bald.in.d.l.executoré.& Bart.in.l.sepulchri.ff.de sepul.viola.& Bal.in.l.cunctos populos.ix.col.ver.modo circa hoc.C.de summa tri.& Io.an. in.c.fœlicis.de pœnis.li.vj.in nouella. & Abb.sic.in.c.de causis.vlti.col.de offi.dele.cū concor.¶ Nec obstat qđ dicitur, ꝙ iudex secularis etiā incideter nō cognoscit de causa matrimonij,& si cognosceret de falsitate cōtra testes q deposuerūt pro matrimonio incidenter, cognosceret de cā matrimoniali, qđ ei non licet vt in.c.tuā.de ordi.cogni.qa
5 † diuisa est iurisditio spiritualis à tēporali.c.causam.in glo.qui filij sint legitimi.¶ Quia ad hoc respondeť, ꝙ si incidit quęstio facti an sit matrimoniū cōtractū, iudex secularis pōt cognoscere vt dicit Bar.in.l.omni nouatiōe.C.de epis.& cleri.& in.l.quoties.C.de iudicijs.& in.l.ij.ff.de iurisd.om.iud.& tenēt scribētes in.l.iij.ff.sol.ma.Sed si dubiteť, an ibi sit aliquod impedimentū, vel an sit validū dictū matrimoniū, vel aliter dubiteť in iure, an sit matrimoniu: tunc nec incidenter nec principaliter iudex laicus pōt cognoscere secūdū doctores in dictis locis: & ideo iudex laicus pōt procedere cōtra testes accusatos de falso testimonio deposito coram
6 iudice ecclesiastico: † nec per hoc impediť iurisdictio iudicis ecclesiastici, q similiter pœna canonica poterit illos falsos testes punire. vt suprà dictū est. Et si iudex laicus absolueret, & iudex ecclesiasticus condēnaret testes de falsitate quia meliores testes haberet qui deponeret de falsitate testium, eius sententia valeret secundùm Bal.in.c.fi.de re iudi.iunctis nota.per Io.andræ.in.d.c. fœlicis.in nouel.cum concor.

Decisio.CCXX.

☞ De trāsactionibus, & de absolutione à iuramēto. Et de surreptione in rescriptis habilitationis ad effectū agēdi.

✠ Summarium. ✠

☞ *Remedio.l.ij.C.de rescin.vendi. partes an possint specificè renuntiare, item & omni legum auxilio.* 1
Transactio an rescindatur prætextu læsionis vltra dimidiam. 2
Remedium.l.ij.C.de rescinden.vendi. quando locum habeat. 3
Aestimatio dubij litis euentus consyderatur.
Transactio ad quid inducta.
Transactionem ex capite læsionis rescindere volens. an acceptum offerre teneatur. 4
Restituere qui tenetur, agere non potest, nisi opponente parte offerat.
Debitum petere non potest, qui quod debet facere, differt.
Clausula rato manente pacto, in transactione posita. quid operetur. 5
Dolus ex proposito in transactione allegatus. qualiter probandus. 6
Dolo futuro per renuntiationem exceptionis doli non renuntiatur.
Dolum excludit ratificatio. 7
Iuramentum non obligat consilito de dolo.
Transactio quæ per consensus defectum est inanis, adueniente cousensu vires assumit.
Dolus præteritus qualiter remittatur. 8
Iudex laicus cognoscit de obreptione, de qua non cognouit ecclesiasticus. 9
Iudex laicus quando ecclesiastico obedire tenetur.
Absolutio ad fines agendi parte non vocata 10

non

non obstante iuramento an fieri possit & valeat, & an concedi possit etiam inuita parte.
11 *Surreptio opponi an possit aduersus habilitationem parte non citata & inuita concessam.*
12 *Absolutio à iuramento est inefficax, si papae fuit obreptum in illius impetratione.*
Iuramentum cogitur seruare qui iurat absolutionem non petere, & quando illum papa possit absoluere.
Surreptio opposita in absolutione, quid denotat?
13 *Rescriptum an reddatur surreptitium, si de litis pendentia mentio non fiat.*
Lis pendere dicitur per citationem ad instantiam actoris emanatam.
14 *Lis in aliquo statu non est ante litis cótestationem.*
15 *Gratia an debeat mentionem facere de litis pendentia, vel de primo rescripto.*
16 *Mentio generalis non sufficit, vbi particularis in nota dignis deficit.*
17 *Clausula omnia pro expresso habenda, quã habeat vim.*
Periurus an, & quando possit absolutionem à iuramento petere.
18 *Litis simpliciter renũtians, an & quando videatur causae renuntiasse. 19.*
19 *Dictio lis, quid importet.*
Regressus aduersus renuntiationẽ nõ datur.
20 *Ratificatio allegationem tollit nullitatis.*

IN causa domini Ioannis de Sangro de sedili nidi & Adrianae déticis coniugũ ex vna parte, & Ladislai denticis de sedili Capuanae. ¶ Super quadã trãsactione fuit de pluribus in sacro Concilio exeitatũ
1 & discussum. ¶ † Et primò posito quòd in instrumento transactionis non esset iuramentum si liceret dictis cóiugibus transigentibus dicere se deceptos dolo re ipsa, vbi quidem in instruméto renũtiatũ est exceptioni doli, vis, metus, in factũ & omni legũ auxilio. ¶ Et fuit cõclusum in Cócilio quod partes possunt renuntiare remedio. l. ij. C. de rescind. ven. specificè. vt concludit Ioã. de imo. c. cũ contingat. de iureiur. & docto. in dicta. l. ij. ¶ Ité possunt renũtiare omni legum auxilio. vt patet ex scriptis per Bar. in auten. matri & auiae. C. quando mulier tutelae offi. fungi potest. & cõsuluit Alexan. in primo volumi. consil.
2 xliij. & in. ij. vol. consi. xj. ¶ † Item quia transactio nõ potest rescindi praetextu laesionis vltra dimidiam iusti pretij. vt dicunt Cyn. Bal. & Sali. in. d. l. ij. C. de rescin. ven. & Bal. in. l. ordo. C. de execu. rei iudi. & in. l. fi. §. j. C. commu. de leg. glo. in. l. Lucius. §. fi. ff. ad trebel. & tenent quasi communiter docto. in. l. si quis cum aliter. ff. de ver. ob. & moderni in. l. fratris. C. de transac. vbi dicunt istam esse communem opiñ. & firmant Cano. in. c. cũ causam. de emp. & vend. & Alex. in. d. cõsi. xliij. inci. sup praemis-
3 so themate. & hoc verũ nisi habito respectu ad aestimationé dubij euentus litis, super qua transactio facta est, † tũc habet locũ remediũ. d. l. ij. licet eũ Bar. concurrant ibi Ang. & Io. de imo. in. c. quintaualle. & in. xvj. char. de iureiu. & Ang. & Io. de imo. in. d. l. si qs cũ aliter. & Abb. in. c. cũ causam. de emp. & ven. tñ cõtraria opinio est verior. & pro hoc facit quia transactio inducta est vt sit litium finis. ¶ Et sic sacrum Concilium votauit contra opinionem Bartol. in dicta. l. ij. & sic etiam tenuit Alexand. de imol. post multa in dicta. l. si quis cum aliter. & ibi multa allegat vt ibi per eum. ¶ Secundò dubitatur ex quo dicti coniuges ex causa dictae transactionis habuerunt castrum Pescasi, & volunt venire cõtra dictam transactionem

ctionem ex capite læsionis. An teneatur offerre restitutioné dicti castri: & si nõ offerunt, nõ debeant audiri. ¶ Et allegabant aduocati Ladislai præ dicti text. in
4 l. si diuersa. C. de transac. † vbi is q vult rescindere transactionem, tenetur restituere acceptum. & ibi hoc not. Sal. & Pau de cast. & Bal. in. c. j. §. notandum. de his qui feu. dare pos. Et pro hoc facit illud quod dicitur. φ si aliquis tenetur aliquid restituere: nisi id offerat parte opponente, nõ potest agere. vt no. do cto. in. l. iurisgentiũ. in prin. ff. de pactis. & in. l. filię licet. C. de colla. & in. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. emp. & Bal. in l. si traditio. in. iij. q. C. de emp. & védi. ¶ Fuit votatũ in Concilio, φ dicti coniũges debebãt offerre restitutionem castri, si volunt rescindere dictã transactionem: ideò dicebat Bal. in auten. dos data. C. de do. ante nup. φ qui differt facere φ debet, nõ potest petere quod ei debetur cõcordat. l. si nõ fuerit. ff. de iureiurãdo. ¶ Nec obstat si dicatur φ Ladislaus talem oblationé non acceptasset ex
5 quo vult stare transactioni: † quia stante clausula apposita in instrumento trãsactionis, videlicet rato manente pacto, operatur in fauoré eius qui seruat contractũ, nõ aũt in fauorem eius qui contrauenit: imò operatur in eius odiũ. vt dicit glo. in. l. qui fidem. ff. de transac. & in. l. iij. C. de iure emphy. facit. c. ex eo. de iureiur. in. vj. & voluit Vitalis in dicta clausula in tertia charta. & ideo debuit fieri dicta oblatio, ex quo dictus Ladislaus opposuit φ aduersarij agere nõ possunt obstante dicta transactione. & ideò debet absolui prout dicit Paul. de cast. in. d. §. offerri. ¶ Tertiò fuit dubitatum, posito φ in trãsactione nõ fuisset iuramentum, & esset renuntiatũ exceptioni doli, vis, metus, & omni legum auxilio. ¶ Vtrum posset dicere φ dicta trãsactio facta fuit dolo ex proposito in
6 teruenienter? † Fuit votatum si allegatur trãsactio dolosa ex proposito. debet dari terminus ad probandum ipsum dolum. vt dicit Ioan. and. in. c. j. de litis cõtesta. lib. vj. Nec obstat renuntiatio doli facta in instrumento: quia dolo futuro renuntiari non potest. l. si vnus. §. illud nulla. ff. de pactis. Item quia eadem facilitate qua cõtraxit, inducta per dolum, renuntiauit dolo. & sic nõ valet. vt dicit Bar. in cõsi. xc. inci. dilecto domino. alleg. l. doli exceptio. ver. diuersum. ff. de noua. facit quod no. Bart. in l. fin. §. item quæsitum est. ff. de cõditio. indebiti. ¶ Sed in casu isto non habet locum ista allegatio, ex quo dicta trãsactio fuit postea ratificata. Et illa ratificatio non
7 allegatur dolosa ex proposito. † Et propterea nõ fuit datus terminus ad probãdum de dolo ex proposito, secundũ Io. and. in. d. c. j. de lit. contesta. Imò & si fuisset iurata, & fuisset facta dolo ex proposito. iuramentũ nõ obligat cõstito de dolo. vt bene consuluit Alex. in. iij. vol. cõsi. liij. quod est duplicatum in. j. volu. consi. xxv. in. ij. vol. consi. lxxxix. in. iij. col. Sed propter dictam ratificationé factam ex interuallo, etiã quod illa transactio fuisset nulla ex defectu consensus validatur postea interueniente consensu. vt dicit Bartolus in. l. si mater. §. hoc iure. ff. de exceptio. rei iudica. per. l. ratum. ff. rem ratam habe. & de reg. iur. c. ratihabitio. lib. vj. Et ideo dicit Bart. in l. põponius. v. col. versu. venio ad versi.
8 sed superius &c. ff. de nego. gest. † quod dolus præteritus potest remitti in alio contractu ex interuallo. vt. ff. de pact. l. iurisgé. §. si paciscar. secus si fuisset dolus commissus in ratificatione. Idem dicit idem Bart. in eadem. l. in penul. col. in ver

in versu.venio ad ratihabitione.¶Quartò fuit dubitatum,ex quo pro parte dictorum coniugum fuit primo ex commissione Apostolica commissa causa rescissionis iuramenti interpositi super dicta trãsactione vicario Neapolitano, & citata fuit pars,& lite huiusmodi pēdente impetrauit secundum rescriptum absolutionis a iuramento ad effectum agēdi,& fuit facta absolutio & habilitatio ad effectum agendi absq; partis citatione,ꝙ dicta habilitatio fuit præsentata in sacro Concilio, & contra illam oppositum quod nō valet, quia est subreptitia,& tacita veritate impetrata. ¶Verū sacrū Concilium possit cognoscere an dicta habilitatio & absolutio sit surreptitia & obreptitia?¶†Et fuit votatū per sacrum Concilium secundùm consilium Petri de Anchara.cclxxxij.incipiente,retento ordīne dubiorum.vbi dicit quod iudex secularis non obedit iudici ecclesiastico, nisi quando iudex ecclesiasticus processit seruato iuris ordine:vt ibi latius per eum.& firmat Felynus in capi.cùm sit.in quinta columna. de foro cōpetenti.¶Et ideo sacrū Concilium votauit ꝙ si opponitur quod absolutio est subreptitia, quod potest de hoc cognoscere, & ita pluries fuit in Cōcilio practicatum. ¶Quintò fuit dubitatū, vtrum dicta absolutio & habitatio vt possit agere non obstante iuramēto,possit dici subreptitia?¶Dicebat aduocatus dictorum coniugum, ꝙ nō potest allegari subreptio: quia ista absolutio à iuramento facta est ad effectum agendi,vt possit solum agere non obstãte iuramento & ostendere de iure suo, non autem est absolutus vt nō teneatur

10 ad obseruantiam iuramenti interpositi in contractu.† Et ista absolutio seu habilitatio secundùm magis communem opinionem potest fieri etiã parte non citata.vt dicit Ioan.and.in addi.Specu.in titu.de iureiuran. in versi.vbi autem iurasset.& Oldr.in consil.cxx.incipiente, ad duplicem finem.& idem tenent Cal de.in consil.vij.de iureiuran.& Aut.de but.in capi.debitores. de iureiurã.& in antepenul.colum.versi.sed in principali proposito.& Ioan.de imo.in c.j.de iureiur.& in dicto.c. debitores.in.ix.col. versi.alia fuit practica.eo.titu. Idem tenet in consilijs suis Paul.de cast.ccxvj. incipien.circa primu quæsitum.vbi dicit ꝙ etiam inuita parte potest concedi. Et Alexan.in.iij.volumine, consi.xlix. non est consilium Alexan.sed do. Antonij de prato veteri.vbi magistraliter loquitur in ista materia.sed bene cōsuluit idem Alexan.in.ij.volu.consi.ccxxij. & in.ij.consi.liij. & Pet.de anch.in consil. xviij.incipiente,in quæstione inter Nicolaum &c.& Lapus allegatio.decima. Idem concludit Laurentius de Rodulfis in repe.c.consuluit.q.cxxv.Iason in l.nec quisquã.§. vbi decretū.ff. de offi. proconsulis.& in.l.si opus.ff.de ope.no. nun.do. Ant.de Alex.de Neap.in recollectis suis in rub.C.qui admitti. Marianus Sozinus in tractatu de citationibus articulo septimo in char.lxxvij. Florianus de sancto Petro in.l.lege acquilia si deletum.ff.ad.l.aquiliam. Ludo.roma. in singu.suis in verbo,absolutio. Petrus de anch.in consi.cxcix.& do. Bartholomæus veronēsis in tractatu cautelarum char.xviij.& do.Ant.corsetus in sua tabula super Abbate siculo.in verbo,absolutio. & Ioan.de milis in suo aureo repertorio in verbo, iuramentu. Felynus in.c.j. de iureiurando.

11 † Si ergo potest ista absolutio ad dictum effectum concedi parte non citata & inuita: quia ei non fit præiudicium. ergo non potest

opponi de surreptione, cùm ius suũ remanet saluũ, vt dicit consilium Cardinalis Florẽtini nouiter impressum. xcij. incipiens. nobilis viri de Vinciguerra. quẽ allegat Felynus in .l. super literis. de rescriptis. ¶ Fuit per omnes dominos de Concilio dictum & cõclusum, quod licet magis cõmunis conclusio sit quod ad effectum agendi posset concedi absolutio à iuramento interposito in contractu ex causa iusta allegata in rescripto apostolico sine partis citatione per allegationes supradictas. Tamen si summo pontifici fuit obreptum vel subreptum in impetratione absolutionis, talis absolutio nõ tenet vt in .l. & si legibus cõsentaneum. C. si contra ius vel vtili. publicam. & in distinctione tex. in .c. super literis de rescriptis, vt est videre exemplũ quãdo iuratum est in contractu non venire contra cõtractum, & omnia & singula vera esse, & non peteret absolutionem etiam ad effectum agendi, si impetrauit absolutionẽ à iuramento ad effe-
12 ctum agendi, † & non fecit mẽtionem quod iurauit nõ petere absolutionẽ à iuramento, nõ est absolutus, nec habilitatus vt possit agere, nisi prius sit absolutus à iuramẽto de nõ petẽda absolutione à iuramẽto. vt voluit Bald. in repe. l. ij. ff. de iureiurando. & Idem Bal. & Io. de imo. in .l. hæc scriptura. ff. de condi. & demon. & firmat Felynus in .d. c. debitores. licet Ludoui. de roma. in consi. cccxxvj. incipiente, in præsenti consultatione, dicebat, ꝙ iurans nõ petere absolutionẽ, cogitur tale iuramentũ seruare: licet possit denuntiare per euangelicam denuntiationem illum existentem in peccato qui recepit tale iuramẽtum: tamẽ non est dubium quod Papa à tali iuramento potest absoluere quãdo expressè sibi narratum est. vt dicit Bal. in dicta .l. ij. Ergo quãdo opponitur de surreptione, tantùm est dicere quod illa absolutio nõ tenet: quia nõ est absolutus. & sentit do. Anto. in .d. c. j. de iureiurando. Et hoc tenet Lud. roma. in consilio. ccclxxix. incipiente, circa primum quæstionis articulum. & idem Felynus cap. constitutus. vij. colũ. de rescrip. ¶ Sextò dubitatum fuit vtrum dictũ rescriptũ impetratum vt dicti cõiuges possint absolui à iuramẽto præstito in dicta trãsactione ad effectum agendi tantũ possit dici surreptitium & obreptitiũ ex sur-
13 reptionibus allegatis. ¶ † Et prima subreptio quæ allegatur per dictum Ladislaum est, quia nõ fecit mentione de pendentia litis coram vicario archiepiscopi Neapolitani ex delegatióne Apostolica super absolutione petita per dictos coniuges à iuramento prastito super dicta transactione ad effectum rescindendi, propter quod redditur rescriptũ impetratũ super absolutione ad effectũ agendi inualidum per nota. in .c. cæterum. & in .c. super literis. de rescriptis. & ꝑ Abba. sicu. in capi. cùm causam. el. ij. de testibus. & in .c. prudentiam. §. sexta. de offi. delegati. Et dicitur lis pendere per solam citationem emanatam ad instantiam actoris. vt est glos. in .c. vt debitus, de appella. & patet in cle. ij. vt lite pendente. de cuius intellectu per Ludo. in cõsi. cccxxx. incipiente, circa primum in ij. col. & Feli. in dicto .c. sup literis. ¶ Di-
14 cebatur per aduocatum dictorum coniugum † ꝙ tunc debet fieri mentio de litis pendentia, quando est lis contestata. sed si non est lis contestata, nõ redditur rescriptum subreptitium, si non est facta mentio de dicta litis pendẽtia per illud dictum Bald. in .l. j. C. de relationibus. & Archi. iij. quæstione. iij. c. in iudice & columna, vbi dicit quòd ante litem con

tem cōtestatam non est lis in aliquo sta tu. & refert eū Abbas si. in dicto. c. prudentiam. §. sexta. Ista limitatio non est vera per iura & rationes quas allegat Felynus in. c. cæterū. in. ij. colu. de rescri ptis. ¶ Item dicebatur per dictum aduo catum, quòd vbi impetratur gratia, non est necesse in gratia facere mentionem de litis pendentia secundùm Ioan. and. in. c. dudum. el. j. de elect. quē sequitur Anto. de but. in. c. ij. de restit. in inte. & meminit Felynus in. c. cæterum de rescriptis. Sed ista absolutio ad effectum agēdi dicitur gratia, igitur valet etiam ꝙ nō fiat mentio de litis pendentia: nec propterea potest dici surreptitia. ¶ Respondebatur ad hoc† ꝙ licet in gratio sis, vbi non tractatur de præiudicio ter tij, nō debeat fieri mentio de litis pendentia, tamen debes fieri mentio de pri mo rescripto, alias secūdum dicitur sur reptitium. vt in. d. c. cæterum. & in. c. ex tenore, de rescriptis. & in c. ij. de dolo & contumacia. ¶ Secunda surreptio est: quia in dicto rescripto habilitationis ad effectum agendi nō fit mentio quòd di cti coniuges in instrumento transactionis renunciauerunt cum iuramento nō impetrare priuilegia & rescripta iuxta no. per gl. & doc. in. c. tua nos. de vsuris. & Bal. in dicta. l. ij. ff. de iureiu. & Lud. in dicto consil. cccxxvj. ¶ Nec obstat ꝙ satis fuit facta mentio de dicta renūtiatione, ex quo dicitur in dicto rescripto habilitationis, ex quo papa se refert ad dictum instrumentum per text. in. l. ait prætor. §. si iudex. ff. de re iudica. & l. asse toto. ff. de hære. instituen. & l. si ita scripsero. ff. de condi. & demon. & in. c. cum venerabilis. §. quia de except. & in c. cōstitutus de reli. domi. quæ iura allegat Anto. de but. in cōsil. ij. & meminit Fely. in. c. nōnulli. in prin. de rescriptis.

16 quia vbi requirit specifica metio nō suf ficit generalis: vt est tex. in. l. si. C. de in dicta viduitate. & est tex. in cle. cōstitutione. de elec. & gl. in. c. inquisitionis de hęre. li. vj. & est alia gl. in cle. j. in verbo, specialiter de iudi. & tenet Io. in. c. j. de rescri. li. vj. & in. l. si qñ. §. & gnaliter. ff. de inoffi. test. quæ iura allegat Alex. in iiij. vol. cōsi. cxxiij. in. j. col. Sed de renū tiatione debuit fieri specialis metio: ga de eo ꝙ est not. dignū debet fieri specia lis metio: & nō sufficit in genere metio ne facere. vt in l. apud Labeone. §. hoc edictū. ff. de iniurijs secūdū Alexā. in. j. vol. cōsi. ciiij. in fine. Sed qa posset nega ri ꝙ dictæ renūtiationes nō sunt no. dignæ. ¶ Propterea de ista allegata surreptione domini nō fecerūt vim, maximè ꝓpter illā clausulā ꝑ expresso habētes,

17 †quæ habet vim specificæ metionis, vt ꝓbat text. in. l. omnes. C. de quadri. præ scriptione. & ibi Ang. cū cōcor. allega. ꝑ Felynum in. c. nōnulli. vij. col. de rescri ptis. ¶ Tertia surreptio est: qa qñ impe trauit dictū rescriptu habilitationis, nō fecit mētionē ꝙ ipse iam erat periurus: qa in instrumēto trāsactionis iurauit ꝙ in dicta transactione nō interuenit dolus, fraus, vel deceptio aut læsio, immo ꝙ dicta trāsactio cedit in eorū cōiugum vtilitatem. si ergo postea dicunt ꝙ dicta trāsactio est dolosa re ipsa, & ꝙ sunt vsi ex ea, sunt piuri: & periurus nō pōt petere absolutione à iuramēto, nisi petita prius absolutione à periurio vt dicit dominus Abb. in. c. j. de iureiurā. & voluit Fede. in cōsi. ccc. incipi. factū ꝓponit. & Pet. de ancha. in cōsi. clxxxix. inci. præ dictis subtiliter. & Spec. in ti. de actore. §. j. ver. itē ꝙ est periurus. Alex. in cōsil. xvij. incipiēte, pōderatis his. in. ij. volu. Sed qa posset dici ꝙ gnaliter fecit metionē de dicto piurio, ex quo retulit su

quando supplicauit papæ pro dicta habilitatione ad dictum instrumentū vbi prædicta erant expræssa,& Papa se refert ad illud,ideo de ista surreptione nō
18 fuit facta magna vis.¶ † Quarta surreptio,quia non fuit facta mentio ꝙ in causa vertente super absolutione à iuramēto coram vicario Neapo.ex delegatione Apostolica ad effectum rescindendi fuit renuntiatū liti & causæ,& cōsequenter nō potuit impetrare dictā habilitatione,etiam si simpliciter renuntiasset liti.nam videtur etiā causæ renūtiasse,vt voluit glo.in.l.postquā liti.C. de pactis.& Bald.Ang.& Sali.& Pau. de ca.ibi:licet Bar.ibi teneat contra.tamen eius opi.nō tenetur,nec opi.Anto. in.c.veniens.de renun.vt patet ex scriptis per Alex.ibi.Et maximè eius opinio nō procedit,quando renūtiatur liti ante litem contestatā post partis citationem:nam tunc etiā videtur renuntiatū causæ,secus si pars non fuisset citata.vt ibi per Alexā.quia verbū lis,potest importare instantiam & ius in iudicio de-
19 ductum.l.litem.C.de procura.† Itē lis importat ius in iudicio deductū vt est glo.& ibi Domi.in.c.j.de procura.lib. vj.& per cōsequens renuntiando liti,videtur iuri suo renuntiasse:& ad ius renuntiatū nō datur regressus.l.itē quęritur.§.si venditor.ff.de ędi.edic.cum simi.& Bald.in.d.l.postquā liti.¶ Et sacrū Cōcilium tenuit secundū dist.Alexan.in.d.l.postquā liti.ꝙ si pars fuit citata in iudicio,& actor renūtiauit liti, ꝙ videtur renūtiasse iuri siue causæ,vt ibi p eū.¶ Quinta & vltima surreptio est:qa nō fuit facta mētio ꝙ dicta trāsactio fuit postea ratificata:q̄ ratificatio facit,vt licet primus contractus fuerit
20 nullus,† ratificatio tollit allegationē nullitatis,vt probat in.l.fin. C.ad maced.&.l.licet.ff.de iudicijs,nec dictum fuit ꝙ fuit dolosè facta,vt supra dictum est. Ideo die.iij. Aprilis. iij. indi. M. ccccc.per totum Cōcilium votatum & pronuntiatum fuit stante dicto instrumento transactionis iurato nō esse procedendum ad vlteriora in dicta causa non obstante dicta habilitatione obtenta tanquā obreptitia.

Decisio.CCXXI.

De dotis assecuratione in pecunia viro debita.

Summarium.

1 *Vxor an possit assecurari in pecunia viro debita marito ad inopiam vergente.*

2 *Dos in pecunia assecurata qualiter tractanda.*

3 *Intellectus & extensio ad.c.per vestras.de dona.inter vi.& vxo.*

IN causa cuiusdā Franciscæ petentis assecurationem dotiū super quadam pecunia debita viro, qa alia bona nō sunt:† dubitaē,an ma- 1 rito vergente ad inopiā possit vxor assecurari in pecunia prædicta. Videtur ꝙ non:qa si pecunia prædicta veniret in posse vxoris vel mariti cōsumeretur,& ipsa remaneret indotata.¶ Per omnes dominos de Cōcilio fuit votatū,ꝙ dicta vxor assecureē ꝓ dotibus suis & antifato iuxta.l.vbi adhuc.de iure dotiū sup dicta pecunia debita viro,dūmodo pecunia ipsa deponaē penes fidū mercatorē,vt ex lucro honesto alimētēē ipsa & eius vir.argumēto.c.p vestras.de dona.inter vir.& vxo.† vbi vir inops agit 2 vt sibi tradaē dos ꝓmissa,dūmodo deponatur penes fidū mercatorem,vt de lucro alantur.Idem dicendum per eandem rationem quando vxor petit assecurationem

curationem dotiũ super pecunia viri, vel debita viro.& dictum.c.per vestras. allegat Bal.in.d.l.vbi adhuc.in.vj.colũ. ver.sed ponẽ ꝙ vir nõ cõfidit per rationem.l.si soluturus.ff.de soluti.& etiam Bal.nouellus in.vij.parte.in.vj.col.ver. secũdò fallit.vbi dicit ꝙ de dicta pecunia poterit etiã emi prædium,vt deseruiant fructus oneribus matrimonij:vt no.in.c.conquestus de vsuris cũ simi.& in.d.l.si cõstante.in fin.per Bart.& per Cyn.in.d.l.vbi adhuc in decima q̃stio-
3 ne. Et licet † in proprijs terminis non fuit inuenta decisio huius dubij:tamen ego allegaui quod dicit Bald.in autẽ.ꝙ locum.C.de colla.vbi viro vergente ad inopiam si vxor constante matrimonio agit hypothecaria sup rebus obligatis: creditores mariti possunt dotem in pecunia cõsistentem offerre,& sic fiet assecuratio super dicta pecunia secundùm Bald.ibi.& in.l.si constante.in princ. & ibidem Angelus Ioannes de imol.& Paulus de castro,& Ludoui.licet Barto.ibi teneat cõtrarium per.l.cum tibi. C.qui po.in pigno.habe.& ibi per Cyn. & alios.tamen Alexand.in.d.l. si constante.dicit ꝙ verior est prima opinio. & sic poterit fieri assecuratio dotis etiã in pecunia iuxta rationem dicti capituli per vestras.vt suprà dictum est & ista decisio est menti tenenda:quia est noua,& nõ reperitur alibi tacta,& est noua extensio ad dictum capitulum per vestras.

Decisio.CCXXII.

De iure dotium.

Summarium.

1 *Dotis restitutio qualiter fiat.*

2 *Maritus non conuenitur in plusquàm facere potest,nisi in viginti casibus.*

Dictat cõsuetudo Neapolitana in scriptis redacta,q̃ incipit,vbi dos.in situ.de iure dotium.† ꝙ
1 si dotis in casu restitutionis dotis debet restitui ab eo qui tenetur dotem restituere,fit condẽnatio & exactio insolidum,nec habetur respectus ad.l.maritum.ff.solu.matri.& ad.l.rei iudicatæ. eo.titu.&.l.nõ tantũ.ff.de re iudi.quæ vult ꝙ maritus non tenetur nisi inquantum facere potest,nisi in.xx.casibus.vt ibi per Alexan.nec tali beneficio maritus potest renuntiare.vt in.l.alia.§.eleganter.ff.solu.matrimo. An dicta consuetudo debeat extendi ad casum quãdo promissa est dos marito,vt ꝑmittẽs exigatur insolidũ absq; eo inquantũ facere potest.¶ Fuit iudicatũ in Concilio cõtra Fabriciũ de lãgonissa qui ꝑmisit dotẽ pro filia Galeaczo caracxulo ꝙ insolidum exigatur,& nõ inquãtũ facere
2 potest ¶ † Et idẽ fuit postea iudicatũ per Regiã camerã summariè pro filio Iuliani de la Foresta cõtra Franciscum in torres contra.l. sicut autem.ff.de re iudicata.Vbi socer qui promisit dotem pro filia genero matrimonio manente si agatur contra eum non tenetur nisi inquantũ facere potest.¶ Profectò ista est magna extensio & decisio,quare mi nime sunt mutãda q̃ ab antiquis interpretationem habuerũt.l.minime.ff.de le.cũ concordantijs.

Decisio.CCXXIII.

De iure protomiscos.

Summarium.

1 *Ius congrui in vicinis qualiter se habeat.*

2 *Vicinus in re rustica an præferatur vicino in vrbanis per ius congrui.*

Rusticum

Rusticum non trahit ad se vrbanum.
3 *Coniunctus terræ tantum non habet ius congrui ad domum coniunctam dictæ terræ.*

N ciuitate Neapolitana est consuetudo 1 de iure congrui † quod vicinus & collateralis rei immobilis venditæ potest iure congrui rem illam petere intra annū, & soluere prætium prout fuerit æstimata per appretiatores Neapolis. Euenit quod venditur quædam domus quæ est collateralis & coniuncta horto vel curti domus cuiusdam vicini, & cōiuncta domui alterius vicini. ¶ Quæritur vtrum dominus horti vel curtis, qui hortus vel cūrtis est de domo quæ habet introitum & exitum ad dictū hortum vel curtim, posſit petere iure cōgrui dictā domū venditam.
2 ¶ † Bis fuit iudicatū quod vicinus horti vel curtis non habet ius cōgrui ad domum coniunctā dicto horto vel curti: quia dictus hortus vel curtis licet sit de domo, tñ est res rustica: & rusticum nō trahit ad se vrbanū. arg. ff. de actio. emp. l. fundi. & ff. de leg. iij. l. Lucius. §. collegio, secundū gl. Neap. in. j. consuetu. de iure congrui. in versi. domū. & alia glo.
3 in verbo, terram. in fi. vbi dicit † quod cōiunctus terræ tantum, nō habet ius congrui ad domum coniunctā dictæ terræ, etiā si per ipsam domū habeatur aditus ad terrā. ¶ Et sic postea fuit iudicatum per regiā Cameram summariè in causa appellationis Georgij scarczæ cū Benigno de Spanothij.

Decisio. CCXXIIII.

De seruitutibus.

Summarium.

1 *Seruitus fenestræ quomodo cōsideret.*
2 *Extensio ad consuetudinem Neapolitanam super seruitute fenestræ.*

Onsuetudo ciuitatis Neapolis in titulo de seruitutib⁹, quę incipit, si habet domū. dicit † quod ha- 1 bes domu iuxta curtim vel hortum domus vicini, & habet fenestram vel aperturā per quam habet aspectū ad dictam curtim vel hortū vicini cū cantonibus modulatis. Si supradictā domū velit fabricare, & facere aliud membrū, pōt facere fenestram cū cantonibus prout est illa inferior per directum. ¶ Fuit dubitatum in sacro Concilio, vtrū sicut pōt facere fenestram per directum fenestrę inferioris in mēbro superiori, ita posſit facere fenestram per directum fenestræ superioris membri in mēbro inferiori
2 in quo non erat fenestra. ¶ † Et fuit votatū in pleno Cōcilio doctorum, quod licet in mēbro inferiori facere fenestram per directū in mebro inferiori eiusdem latitudinis, prout erat fenestra existens in membro superiori. & sic fuit extensa dicta consuetudo, vt nō solū liceat facere aperturā in mēbro superiori, prout est apertura in membro existente in medio duorū membrorū. Sed etiā licet facere aperturā similē in mēbro inferiori per directū suprà solū vicini, dūtamē illam cancellet, ne de facili habeat introitū & exitū ad curtim vel hortum vicini.

Decisio. CCXXV.

De seruitute fenestræ.

Summarium.

1 *Fenestra quando veniat claudenda ad petitionem domini soli, vbi habet aspectū.*

St consuetudo Neapolitana in titulo de seruitutibus quæ incipit, & vbicunq;, quæ vult

quæ vult ꝙ apertura vel fenestra debet esse cũ cantõib⁹, qñ est supra solũ vicini ad hoc vt vicin⁹ possit ipsam retinere su
1 pra solũ vicini. ¶ † Fuit dubitatũ qd si fenestra supra hortũ vel solũ vicini non est cũ cãtonib⁹, sed est cũ cãcella ferrea fabricata calce & puteolana. vtrũ possit claudi, videtur ꝙ sic: qa nõ est cũ canto nibus. ¶ Fuit facta fides in Concilio ꝙ semper fuit obseruatum, ꝙ si apertura non est cu cantonibus sed cum cancella ferrea, ꝙ illa cãcella ferrea vel de lapide marmoreo habetur loco cantonũ: secus si cãcella est lignea. ¶ Et ita fuit post ea pluries iudicatũ: secus si cãcella esset de ligno in fenestra sine cantonibus, qa tunc deberet claudi ad petitionem domini soli vbi habet aspectum.

Decisio. CCXXVI.

De dotis exactione.

Summarium.

1 *Cõtractus matrimonialis in dubio, an intelligat factus secũdũ loci cõsuetudinẽ.* 10.

2 *Consuetudo regionis in contractibus, an & quando consideranda.* 6. 7.

Doctor conductus ad legendum an possit legere per substitutum.

3 *Testandi facultas concessa, loci respicit consuetudinem.*

4 *Contractus interpretatur secundum loci consuetudinem.*

Testator in dubio id videtur voluisse quod statutum sue patrie.

5 *Feudũ concessum morem sue patrie trahit.*

7 *Dos est sequela matrimonij, que debet exigi secundum loci viri modum.* 9.

Instrumentum dotalium secundum consuetudinem loci mulieris, in quo fit cõtractus, celebrandum.

8 *Baldus varius.*

Forus legis municipalis ibi est, vbi est forus solutionis.

Serenissimus rex Ferdinandus primus voluit intelligere à doctoribus suis consiliarijs decisione huius dubij. Rex Alfonsus tunc dux Calabriæ eius filius primogenitus cũ eius volũtate filiã suã dedit in vxorẽ Illustrissimo duci Mediolani, & matrimoniũ per verba de p̃senti cõtractum fuit in ciuitate Neapolis: & ibidem fuit
1 promissa fieri solutio dotis. ¶ † Quæritur vtrũ capitula matrimonialia debeãt stipulari secũdũ cõsuetudinẽ Neapolis vbi fuit fact⁹ cõtractus m̃rimonialis, & vbi solui debet dos, vel secũdũ cõsuetudinẽ Mediolani, cui⁹ dñs est illustrissim⁹ dux Mediolani, & ibi nat⁹ est. ¶ Per dictos Doctores fuerunt allegata infrascripta iura, ad ostẽdẽdũ ꝙ cõtract⁹ p̃dict⁹ m̃rimonialis & p̃missio dotiũ intelligit in dubio fact⁹ scd̃m cõsuetudine loci, vbi fuit fact⁹ dict⁹ cõtractus. ¶ Et primò allegat tex. in. c. j. de p̃carijs. ibi, & ãtiqua cõsuetudo reuouet de qnquẽnio in qnquẽniũ. dicit ibi Inn. s. pa-
2 triæ vbi fit cõtract⁹. † Nã in cõtractib⁹ veniũt ea q̃ sunt moris & cõsuetudinis regiõis. vt in. l. ꝙ si nolit. §. q assidua. ff. de ædi. edic. p̃ hoc. l. si finita. in princ. ff. de dã. infec. l. si qs reũ. ff. de cust. reorũ l. si prius. ff. de aqua plu. arcen. no. Abb. sicu. in. c. quãto. de iureiur. cum cõcor. Hinc est ꝙ dixit Bar. in. l. nemo est q nesciat. ff. de duob. reis. ꝙ si doctor cõductus est ad legẽdũ in aliqua ciuitate, & de iure est ꝙ nõ põt legere p substitutũ: qa v. dei electa industria p̃sonæ. vt in. l. inter artifices. ff. de solu. ñ si est cõsuetudo loci ꝙ doctores possunt legere per substitutũ, intelligitur tacitè actum ꝙ possit legere per substitutũ: & sic secũdũ cõsuetudinẽ loci vbi fit cõtract⁹. Et pro hoc

pro hoc facit ꝙ dixit Bald.in.l.j.ff.solu. mat.ꝙ cõtractus intelligitur celebratus secundũ consuetudine vbi fit. Et idem
3 Bald.in.l.fin.C.de fidicom.† dicit ꝙ si alicui data est potestas testãdi, intelligitur secundùm consuetudine loci vbi fit testamentũ. hinc est quòd dicit Bar. in.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.ff.de oper. liber. quòd si pater recepit rem in emphyteusim pro se & filijs suis masculis & fœminis, admittentur post mortem patris in dicta re emphyteutica pariter masculi & fœminæ. vt in.§.emphyteusi.in auten.de non alienã.sed si loco illo erat statutũ vel consuetudo disponens, ꝙ existentibus masculis filiæ fœminæ non succedant, tunc admittentur ordine successiuo, scilicet primò masculi, postea fœminæ masculis deficientibus: quia verba dicti contractus intelliguntur secundũ statutũ loci, vbi est factus, per notata.in.l.gallus.§.quidam rectè, secundùm quintã lecturam.ff.de libe. & posthu. Et de ista decisione fuit memor Alex.in.j.volu.consi.cxxvij.incip.
4 viso testamẽto &c.¶ † Semper enim cõtractus interpretatᷓ secundùm cõsuetudinẽ loci vbi fit celebratus est.l.domini prædiorũ.C.de agri.& censi.lib.xj.no. Bar.in.l.nemo est q̃ nesciat.ff.de duob. reis. Io.an.in regula q̃ facit.in mercurialibus. Bal.in.l.j.C.pro socio.in.iij.q. & in.l.huiusmodi.ff.de leg.j. Sicut etiã dicimus ꝙ testator in dubio videtur id voluisse ꝙ voluit statutũ suæ patriç secundũ Dy. vt refert Bart.in.l.ab hæredes mei.§.cũ ita.ff.ad trebellia. Et hoc voluit Ioã.de imo.in.c.potuit.circa fi. de locato.& Pet.de Anchara.in consi. cccexiij.prout allegat Alex.in.iiij.volu. consi.lij.in.ix.col.& idẽ Alex.in.v.vol. consi.xlvj.in fin.& Andreæ.barb.in.c. ꝙ translationem.de offi.leg.vbi multa circa hoc dicit.¶ Secundò pro hac parte allegabatur Bald.in.c.j.§.si qua cõtro-
5 uersia.de pace constan.† vbi dicit ꝙ si imperator dat feudũ in Alamania mihi Tusco, videtur cõcessum secundũ consuetudinem Alamaniæ, & non secundũ consuetudinẽ Tusciæ. Et sic econtra, & est ratio: quia præstatio rei intelligitur secundũ locũ vbi debet fieri traditio.l. semper in stipulationibus.ff.de reg.iur. Io.an.in.c. Raynutius.de test. aliud de iure Longobardo secudũ Bal.ibi.¶ Tertio pro hac parte allegatur Bald.in.l. vnica.§.taceat. C.de rei vxo.actio.ibi dicit ꝙ indefinita conuentio in matrimonio intelligitᷓ secundùm consuetudinem regionis vbi fit cõtractus.alleg. l.ex ea parte.in prin.ff.de verbo.oblig. Accedat ad hoc ꝙ no. Andr.de Barulo. in.l.missi opinatores.C.de exacto.tribu.lib.x. vbi dicit quòd mandatum regium quòd quis exigat pecuniam fiscalem, intelligitᷓ secundũ consuetudinem loci vbi debet fieri solutio siue exactio pecuniæ. hoc etiam retulit Bald. in.l. j.C.si propter publ.pensita. Et Ludo.
6 in consil.cxj.† Et licet regulariter cõsuetudo loci vbi fit contractus, debeat inspici.per.l.si fundum.ff.de euictio. hoc verum quando agitur quò ad originem vel ordinem contractus: nã tunc in actu gerendo inspicitur consuetudo loci vbi fit contractus.vt dicit Bartol. in.l.j.in fi.ff.de ven.inspi. Sed si agatur quò ad resolutionem contractus, inspicimus locum iudicij, vbi debet conueniri per text. in.l.exigere dotem.ff.de iudi. bene facit.l.cõtraxisse.ff.de actio. & obligatio. secundùm Guiliel.de cuneo & alios scribentes in.d.l. exigere dotem.vt refert Bal.in.l.cunctos populos.& ibi Barto.C.de summa trinita. Idem dicit Albe.de rosa.in.d.l.exigere dotem.

dotem dicens, ꝙ si quidem tractatur de conficiendis instrumentis dotalibus, & super pactis in eis apponendis secundũ quæ debet celebrari instrumentũ dotale,
7 † & tunc debet seruari consuetudo loci, vbi celebratur matrimoniũ: quia dos est sequela matrimonij, secus si tractat de repetitioue dotis: tũc inspicit cõsuetudo viri. per. d. l. exigere. ita etiam dicit Abb. sicu. in. c. j. de sponsa. Sed in casu de qno quęsiuit regia maiestas tractatur de instrumentis dotalibus conficiẽdis, & nõ de restitutione dotis, meritò debet celebrari dotalitiũ instrumẽtum secũdũ consuetudinẽ loci mulieris vbi fit contractus. Et sic debet intelligi ꝙ d cit Bal. in. l. fi. C. si à nõ cõpe. iudi. & in. l. voluntas. C. de fideicõ. ꝙ in cõtractu dotis inspicit consuetudo viri, si vxor traducitur in domũ viri. Secus si vir ad domiciliũ vxoris. p. d. l. exigere. dotẽ, quæ loquit in repetitione dotis & nõ in traditione dotis. licet Bal. in auẽ. omnes peregrini. C. commu. de success. dicat ꝙ tã in promittẽda dotẽ quam in restituenda inspicitur cõsuetudo viri.
8 † Sed Bal. in hoc fuit varius: qa aliter dicit in. c. j. §. fi. de inuesti. de re ali. facta. vbi dicit ꝙ tunc inspicit cõsuetudo viri, qñ cõtractus est celebratus in loco domicilij viri, vel in quodã loco tertio, Sed si contractus est celebratus in loco domicilij vxoris: tũc inspicitur cõsuetudo loci vbi fit cõtractus. Et vbi est forus solutionis, ibi est forus legis municipalis. alle. Io. an. in. c. j. de spõsa. & dicit ꝙ istud dictum est paucis notum, his sic discussis. ¶ Sumus ergo in conclusione in huiusmodi quæsito, ꝙ in dote exigenda attenditur consuetudo loci ipsius viri. per. d. l. exigere dotẽ. quæ induxit hoc speciale, secundùm Barto. ibi in dote vt maritus non sortiatur forum in loco contractus, qui locus est domicilium vxoris, sed sortitur forum in domicilio proprio. licet Pau. de cast. ibi. in. d. l. exigere dotem dicat quòd nõ
9 est speciale in dote vt ibi per eũ, † tamen Bar. & Bal. dicunt ꝙ si in loco domicilij mariti statutum disponit, quòd vxore decedẽte sine liberis, maritus lucretur tertiam partẽ dotis. Sed in loco domicilij vxoris vbi celebratus est contractus dotis, est alia consuetudo, attenditur statutum loci in quo maritus habet domicilium, secus in alijs contractibus. vt in. d. l. si fundus. cum simil. & ita tenet expresse Ange. in. d. l. exigere. licet ponat aliàs opinio. Idem Barto. in dicta. l. cunctos populos. & Archi. xxxij. distinctio. capi. illud. & hãc cõclusionem firmant Anto. de butrico, & Abbas in dicto. c. j. de sponsali. & etiam Prępositus sancti Ambrosij ibi. & Abb. in. c. fin. xij. colum. de foro competen. & firmat Alexand. de imo. in. iij. volu. consi. cj. incipiente, ex inspectione dictorum
10 statutorũ &c. ¶ † Quare nobis videtur quòd fiat stipulatio in restitutione dotium secundùm consuetudinem ciuitatis Mediolani inter magnates & illustres personas. Et ita scriptũ fuit pręfatę regiæ maiestati, & dicit ibi Ange. ꝙ hæc est veritas, quòd est speciale, quòd in dote quis non sortitur forum in loco contractus. Et hoc tenendum est, & ita audio quòd factum fuit.

Decisio. CCXXVII.

☞ De officio delegati.

⁂ Summarium. ⁂

☞ *Iurisdictio delegata non est prorogabilis ad personas non expressas.* 1

Annexa veniunt in delegata iurisdictione. 2

Citatio est de annexis ad litem.

Venditor in foro emptoris debet emptorem defendere

defendere.

3 *Ius exorbitãs ratione cõnexitatis extenditur.*

Vidam nobilis agit petitorio & possessorio cõtra quẽdã tenẽtẽ & possidẽtem quãdam rem stabilem, & impetrauit iudicẽ delegatũ à Rege. Citatur ille possessor cõparet & laudat authorẽ suũ, & idẽ iudex delegatus citat illũ authorẽ laudatũ qui non est nominatus in rescripto delegatorio. ille author laudatꝰ est cõtumax. ¶ †Fuit

1 latum, vtrũ iudex delegatus prædictus potuit citare illum authorẽ non nominatũ in rescripto. videbatur dicendũ ꝙ nõ. per. c. P. & G. de offi. deleg. Vbi iurisditio delegata nõ est prorogabilis ad personas non expressas, intantũ, quòd si est impetratũ cõtra Titiũ, qui tempore impetrationis erat mortuus. nõ transit in eius successorem. vt in. l. Neratius. ff. de reg. iur. no. Abb. in. c. significauit. de rescrip. in fi. ¶ Tamen in contrariũ fuit

2 decisum, † videlicet quòd iudex delegatus in dicta causa potuit citare illum authorem laudatum nõ nominatum in rescripto vel supplicatiõe: quia hoc venit in consequentiam primæ litis, & sic hæc citatio est de annexis ad dictam litẽ, secundũ Pau. de castr. in. l. vẽditor. ff. de iudicijs. hoc etiã voluit Abb. sicu. in. d. c. P. & G. & ꝙ hoc in cõsequentiã videtur sibi commissum probatur in. l. j. C. vbi in rem actio. venditor in foro emptoris debet emptorem defendere. ad idem. l. venditor. ff. de iudicis. & licet. d. Abb. in loco præallegato dubitauit de hoc: tamen Andr. barba. ibi dicit istam decisionem esse verissimã ex eo:

3 † quia ratione connexitatis extenditur ius exorbitans. vt in. l. ij. C. de consorti. eiusdem litis & in clemen. si religiosus. de procurato. & quòd not. in. c. fi. de postu. facit. c. prudentia. §. sexta. eo. tit. de offi. deleg. vbi fit extensio ratione accessorij ex iuris dispositione. & ibi allegat alia similia. & ideo quia constabat ꝙ tenebatur de euictione, fuit condemnatus vt breui manu fiat executio contrà eum iuxta formam regiæ pragmaticæ Regis Ferdinandi primi.

Decisio. CCXXVIII.

De hæreditatis possessione data contra possidentem titulo.

Summarium.

1 *Hæreditatis petitio, an & quando detur contra titulo possidentem.*

2 *Titulus nullus habetur pro non titulo.*

Vidam egit petitione hæreditatis contra conuentum, qui opponit ꝙ ipse possidet cũ titulo,

1 & † petitio hæreditatis nõ datur cõtra titulo possidentẽ. vt in. l. regulariter. ff. de peti. hære. & not. in. l. hęreditatis. C. eo. ti. & ibi Bar. ponit rationẽ quare petitio hæreditatis nõ datur contra titu. possidẽtẽ. & est text. in. l. hæreditatẽ. C. in quib. cau. cessat longi tẽpo. pręscript. ¶ Fuit determinatũ in Concilio, ꝙ ex quo repertũ est ꝙ ille titulus donationis fuit quæsitus post mortem illius de cuius hæreditate agitur, ꝙ petitio hæreditatis datur cõtra possidentẽ titulo quæsito post mortẽ illius, de cuius hęreditate agitur. vt bene firmat hoc Pau. de cast. in cõsil. vj. idẽ quãdo ille titulus fuisset quęsitus ante mortẽ eius de cuius hæreditate agitur, & fuisset nullus,

2 † tũc titulus nullus habeꝰ ꝓ nõ titulo. vt in. l. nec vllã. ff. de peti. hęre. & si titulus fuisset q̃situs viuo defuncto de cuius hæreditate agiꝰ, & esset validꝰ, tunc petitio

petitio hæreditatis nõ datur contra titulo valido posidentem. ita Bald.in l. fi.xj.op.C.de ædic.diui. & ibi Paul.de cast.in dicto cõsilio. & Bart.in l.etiam. §.si qs sciés.ff.de petitione hæreditatis.

Decisio.CCXXIX.

De quæstione falsi incidenter cadente in causa ciuili.

Summarium.

1 *Falsum incidens an faciat supersederi in causa ciuili.*

2 *Accusatori nimium se arctanti imputandú.*

3 *Limitatio ad legem fina.C.de ordi.cogni.*

4 *Testes plures in vna accusatione de falso possunt accusari.*

SÆpe & sæpius euenit ꝙ pendéte causa ciuili in sacro concilio accusantur testes aliquid examinati in dicta causa ciuili de falso: & principalis qui eos produxit in magna curia vicariç,& pro parte accusatoris petitur in sacro concilio, quòd pendente dicta causa falsitatis non procedatur in
1 causa ciuili. ¶ † Dubitatur an pédéte dicta causa falsitatis sit supersedédum in causa ciuili. fuit per me ostensus. Tancredus in sua compendiosa.in titulo,de iudicijs.in.x.q. q tenet quòd ista causa falsitatis est præiudicialis ad causam ciuilé.& ideò debet supersederi in causa ciuili p.l.fi.C.de ord.iudi.& bene examinatur ista quæstio in.l.j.C.qui accu. nõ pos.p Cyn.& Bal.& dicit gl.& And. de iser.in cõstitu.regni si ciuiliter agés, ꝙ per dictã consti.est correcta dicta.l.ij. quia in regno pariter procedi potest super vtraque causa. ¶ Dicebant alij domini,quòd in hac quæstione est sic distinguendum,aut nomen receptum est inter reos.i. quòd sit lis contestata, & non liquet de causa,nec est causa conclusa,& tunc debet in ciuili supersederi.Si verò liquet de causa, & est conclusum in causa ciuili, tunc per accusationem prædictam non debet supersederi in causa ciuili.vt in.l.negãda.C. qui accu. non pos.& dicebant dicti domini ꝙ ita dicit Bart.in.l.is qui reus.in fi.ff.de publi.iudicijs.licet Bal.contra in.l.si quis.
2 testibus.C.de testi. † quia imputãdum est dicto accusatori qui nimiú se arctauit vt.in.l.ij.§.si quis.ff. si quis cautio. ¶ Ité qvbi dicto accusatori põt negligétia vel mora imputari,tũc p accusationé falsi prædictã nõ supersedetur in causa ciuili.& hoc dicunt voluisse Cy. in. d.l. j.vlti.quæstiõe.C.qui accu.nõ pos.arg. l.petende.C.de tépo.in integ.rest.& de tépo.appe.l.nemo. & hoc tenet Sali. in l.si docueris.C.de falsis.& Io.an.in loco infra allegãdo.do.Ant.de Alex.&.d. Ant.de baldaxi.subdebãt aliã distinctioné,ꝙ vbi nõ põt mora vel negligẽtia imputari,aut ius totius causæ consistit in illis testibus accusatis de falso:& tũc debet supersederi in causa ciuili. & hoc p duas authoritates coniunctas,videlicet per id quod dicit Bal.in.l.fi.C.de fi. instru.& per id ꝙ dicunt Cy. Richardus & Bal.in.d.l.j.C.qui accu.nõ pos.& per id quod dicit Abb.sicu.in.ij.volu.cons. xvj.inci.in præsenti.q. fratrũ &c. & sic intelligitur ꝙ dicit Bar.in.l.si testamentũ.ff.de peti.hære. † ꝙ si accusatur prin-
3 cipalis & testis debet supersederi. & ad hoc faciunt omnia iura quæ allegat Pe. de anch.in cõsi.lxj.incip.duplici respectu.Si vero ius totius causæ nõ cõsistit in illis testibus accusatis: sed tantùm adminiculatur in causa: & tunc non supersedetur in causa ciuili.vt dicit gloss.vj. q.j.in summa.& ita limitatur.d.lege fi. Codice de ordine cognitio.& sic intelligitur

ligiť dicta gl.in dicta consti.si ciuiliter. Et licet istud dubiũ tãgaťdiffusè in.d. l.j.C.q accusare nõ pos.& in locis prææalle.& p Alex.in apostil.in.l.ij.ff.vi bono.rap.& in.l.qđ ait.§.ꝙ ait.ff.de adul.& per Io.an.in rub.de crimine falsi in addi.Spec.vbi se remittit ad additionẽ suã quã posuit in Spe.in tit.de offi.deleg.§.restat.in additio.quæ incipit,Oldra.in sua disputatione.versu,& quia &c.¶Tñ in dicto casu sic præposito in Cõcilio regio vbi fuerũt vndecim doctores Consiliarij.Ita fuit conclusum vt suprà.An approbata sententia Ange.

7 †ꝙ plures testes in vna accusatiõe possunt accusari de falso,vt ipse concludit in.l.hos accusare.§.lege iulia.ff.de accu.& Io.de ana.in.c.ij.e.tit. Et dicebat dominus Andræas mariconda vnus ex dictis regijs consiliarijs ꝙ cũ ista distinctiõe de qua supra fuit aliàs deliberatũ, in Consilio Regio Ferdinãdi primi in cã castrorũ Cogliani & Sinerchię inter Rogeriũ de Iesualdo & eius vxoré ex vna.& Ameliũ de sinerchia ex altera.

Decisio.CCXXX.

De clerico falsum deponente coram iudice seculari.

Summarium.

1 *Clericus falsum coram iudice laico deponens,qualiter & per quem puniendus. Intellectus ad.l.nullum.C.de testibus.*

2 *Clericus delinquẽdo quem sequatur forum.*

4 *Iudex causæ ciuilis non potest criminaliter procedere.*

Opinio quæ magis adhæret cõsciẽtiæ tenẽda.

5 *Conscientia dicidit maledicta continere.*

Vsurpare iura nemo debet alterius.

Vit per relatorem causæ dubitatum,† si cleri- 3 cus deposuit falsum corã iudice seculari,qualiter sit cõtra eũ procedendũ per iudicem secularem.fuit dictum ꝙ super isto dubio sunt tres opiniones.¶Prima fuit opinio gl.in.l.nullum.C.de testib⁹.quę vult ꝙ iudex laicus põt punire testem clericum falsum deponente coram se.Et istam opinionẽ secuti sunt Cy.Bal.& Salic.ibi.¶Secũda fuit opinio Host.videlicet ꝙ.d.l. nullũ,nõ astringit clericos,& sic iudex laicus nec principaliter nec incidenter poterit punire testẽ clericũ deponentẽ falsum corã se.& pro ista opinione allegatur tex.in auť.statuimus.C.de epi.& cle.vbi dicitur,statuimus vt nullus ecclesiasticã psonã in ciuili vel criminali trahere ad iudiciũ seculare præsumat. cõcordat.c.si diligẽti.de fo.cõpe.hanc opi.secuti sunt do.Ant.de bu.post Inno.& Io.an.in.c.verum.de foro cõpetẽti.& Io.an.in.c.at si clerici de iudicijs. & cõmuniter canonistæ in capitulo dilectus filius.de pœnis.& in.c.ij.de crimine falsi.& ibi per Ioan.de ana.post

2 alios.¶†Nec ob.id qđ dicitur ꝙ clericus delinquẽdo sequiť forũ in loco delicti:quia intelligitur de foro ecclesiastico,& nõ de foro iudicis laici.vt in.c.dilecti.de foro cõpetenti.hanc opinionẽ canonistarũ secutus fuit Bar.in.l.diuus ff.de falsis.facit bonus text.in auten.de testibus.§.& licet.vbi ille iudex potest punire falsum testem qui habet authoritatem super eum.hoc etiã tenet Archi.v.q.vj.c.præsbyteri.& Petrus de an.in.l.quoties.C.de iudicijs.¶Tertia fuit opinio Federi.de senis in consilio. xciij.incipiente,factum tale est.vbi voluit quòd iudex secularis non ad accusationem partis sed ex officio extraordinariè in pecunia vel contra fideiussores potest punire clericũ.† Sed extraordinariè & per viam accusationis non potest

potest sed debet remittere ad episcopū suū. hanc opinio. dicit æquam esse Pet. de anc. in regula ea quæ. in. xxj. quæ. & eam tenet Ang. in. d. l. quoties. C. de iude. & idem Ange. in. l. si vacantia. C. de bonis vac. Bene facit quod dicit Pet. de anc. in consil. clxxij. inci. circa primum dubiū &c. vbi tenet ꝙ iudex delegatus 1
in causa ciuili beneficiali pro falsitate commissa corā eo potest punire iactura 2
causæ, & imponere perpetuū silētiū, & sic nō ordinariè sed extraordinariè. sed 3
istud cōsilium parū facit: qa ille iudex erat ecclesiasticus, licet causa esset ciui-
4 lis, † qa iudex causæ ciuilis non pōt criminaliter procedere. vt dicitur in dicto consilio. Q uā opi. ex dictis tribus opi. elegerit sacrū Cōciliū nō possum cū veritate decidere, quia vota erant varia. nec viceprotonotarius strinxit Consiliarios ad votādū prout erat moris. Sed prout ego comprehendere potui, domini de concilio magis inclinabāt in se 1
cundam opi. Et ex libero voto meo cōcurro cū dictis doctoribus tenentibus opinionem Hosti. quæ fuit secunda in ordine, quia illa est magis secura quò ad conscientiā. & ita videtur inclinare Aretinus in tractatu maleficio. in verbo, falsario. & ibidem adijcio Augustinū in duobus locis ibi, & dicit ꝙ in practica ab opi. Bar. in. d. l. diuus. la secūda
5 nō recedas. ¶ † Cōscientia enim didicit maledicta continere, vt dicit philosophus secundū Abb. in. c. magnæ. ij. col. de voto: qa diuisum imperium cū Ioue Cæsar habet secundùm Virgiliū. & alibi. nolite tāgere Christos meos. i. cle 2
ricos. cum tota humana creatura diuisa est in duas partes scilicet in laicos. & clericos. vt in. c. duo. xij. quæstione. j. & sic distinctos habet iudices. iura sunt vulgaria. vt in. c. solitæ. de maio. & obe. & in toto tit. de so. compe. & . xcvj. dist. c. duo sunt. & null⁹ debet iura alterius vsurpare. xcvj. dist. c. cum ad merum.

Decisio. CCXXXI.

☞ Reuisionis materia.

✤ Summarium. ✤

☞ *Reuisionis causa est ad instar causæ appellationis.* 1

Arresta parlamentorum non suspēdūtur per reclamationem. 2

Reclamatio à reuisionali arresto non admittenda. 3

Dicit Regia pragmatica Regis Ferdinandi primi, quod qui in causa principali nihil posuerit vel probauerit, cum in sententia cōdemnatur in expensis, & condemnatus appellat, quòd non proceditur in causa appellatiōis, nisi prius reficiat expensas ad quas fuit condemnatus &c. ¶ † Fuit dubitatum, vtrum ista pragmatica habet locū in causa reuisionis à sententia sacri Concilij vt non audiat in causa reuisionis nisi prius refectis expensis, ad quas fuit cōdemnatus in sententia sacri Concilij ex quo in prima instantia nihil posuit vel probauit. ¶ Dubiū facit: quia causa reuisionis est ad instar causæ appellationis: licet in multis inter se differant. vt patet in Specu. in, titu. de supplicatione. §. antepenultimo. ¶ Sed in contrarium fuit decisum in Concilio quod dicta pragmatica non habet locum in causa reuisionis à sententia sacri Concilij. Et est ratio † quia 2
sententia sacri Concilij non suspenditur per reclamationem, imo mandatur executioni non obstante reclamatione. vt in. l. j. C. de senten. præfect. præto. & in autenti. quę supplicatio. C. de præci.

imperato.offeren.& in autenti.vt spon sa largi.§.illud.& notatur in.c.suscitata.de in integrum restitutio. præstita tamen fideiussoria cautione de restituẽda executione in casu retractationis vt in dictis iuribus.non tamen fiet executio in expensis contentis in prima sententia sacri Concilij.etiam quod nihil sit positũ vel probatũ in prima instantia. Et qñ illa sententia confirmabitur,
3 tũc fit executio in expensis.† Et ab illa sẽtẽtia lata in causa reclamationis nõ est licitũ reclamare:nec admittit̃ si reclametur.vt in.l.si quis.C.de precib. imperato.offeren.& in.l.j.C.ne liceat in vna eademq; causa tertiò prouocare. & sic semper obseruatum fuit.

Decisio.CCXXXII.

De renuntiatione hypothecæ rei feudalis sine domini consensu.

Summarium.

1 *Renunciatio hypothecæ super feudis per creditorem feudatario,an teneat facta sine Regio assensu.*
Pactum omne est contractus etiam ordinatũ ad distrahendum.
Contrahere prohibitus,an prohibitus sit distrahere.
2 *Liberatio est donatio.*
Remittere idem est quod donare.
3 *Commercium omne super feudis sine domini consensu est prohibitum.*
4 *Vinculum id soluere debet,quod ligauit.*
5 *Remissio iurium ad feudum dicitur donatio.*
6 *Alienatio feudi sine consensu domini quando teneat.*
7 *Remissio pigneris & hypothecæ non est prohibita inter virum & vxorem.*
8 *Feudatarius non potest remittere minimum quid de feudo.*
9 *Refutatio non plus operatur quàm carentia iuris à principio.*

Feudatarius habens feudũ qđ erat alteri obligatũ & hypothecatũ pro certa pecuniarũ quãtitate interueniente Regio assensu in forma probãte,venit ad cõuentionẽ cũ dicto creditore,quod dictus creditor dicto feudatario renũtiet iuri hypothecæ quã habet super dicto feudo,& super ista renũciatione hypothecæ nullus in-
1 teruenit assensus Regius.¶† Dubitatur ãn talis renũciatio,hypothecæ super feudis valeat sine Regio assensu? ¶Prima facie videbat̃ ꝙ non sit valida: qa ista remissio hypothecæ facta dicto feudatario est contractus vt apparet ex instrumẽto:hinc est quod dicit Bal.in rub.C.de pac.Omne pactũ est contractus,etiã si ad distrahẽdum ordinetur. alleg.gl.ff.de act.& oblig.l.j.¶Itẽ quia prohibitus cõtrahere,videt̃ etiã prohibitus distrahere,secũdùm Bal.in dicta rub. Et idẽ Bal.in.l.fi.in prin.C.si tutor vel cura.inter. Et prohibitus cõtrahere est etiã prohibitus contrahere ad
2 liberandũ:†quia liberatio donatio est secũdùm Bar.in.l.si vnus.§.pactus.iij.colũ.ff.de pac.per.l.in ædibus.§.j.ff.de dona.cum simi.& tenet Bart.in.l.si de certa.C.de transac.etiam si remittatur hypotheca.vt dicit Bart.in.l.iubemus. C.ad velle.& gloss.in.l.j.ff.quib.mod. pig.vel hypo.sol.¶Itẽ qa idẽ est remittere ꝙ donare.l.quinetiam.ff.de calũno.in.c.veniens.lo.j.de testibus.Et voluit Ab.sicu.in cõsi.lxxxij.inci.cõditoris omniũ postulato suffragio,q̃q; &c. circa fi.in.j.vol.¶† Præterea dicit tex.
3 in.c.j.de prohibi.feudi.ali.per lotha.ꝙ omne commerciũ super feudis est prohibitum sine consensu domini.Sed sub prohibitione commercij est etiam prohibitus

habitus cōtractus resolutiuus obligatio nis feudi: quia p talē resolutionem fit cōmutatio de persona ad personam: qđ nō licet sine cōsensu dñi. vt dicit And. in. l. imperialem. in prin. de prohib. feu di ali. per Fede. nā verbū cōmercium, est generale verbū cōprehēdens oēm contractū. vt dicit gl. in. l. ex hoc iuregentiū. ff de iust. & iur. & ideo dicit Ange. in cōsi. cclxij. inci. dictum statutū. quod magis lata est prohibitio cōmercij, quā
4 phibitio alienationis. † Praeterea vnūquodq. vinculū p quod ligatū est eodē vinculo debet dissolui. vt in. l. nil tā naturale. ff. de reg. iur. Et ea solēnitas quę requirit in cōtractu, reqritur in distractu. vt not. in. c. cum dilecti. de emp. & vendi. Cum eiusdē naturae sit distractus prout cōtractus. secūdùm Bart. in l. & ideo. ff. de conditio. fur. ¶ Item ea solennitas quae requiritur in conficien do. requiritur etiā in cōmutādo secun dùm Bar. in. l. haeredes palā. §. j. ff. de te sta. sed in contrahenda hypotheca super feudis requiritur regius assensus. vt in consti. regni constitutionē diuae memoriae: ergo & in remittendo hypothecam. inde tex. in. l. imperialem. praalle gata expressè prohibet etiā distractus super re feudali. & idem in. c. j. de pro-
5 hi. feudi ali. per lotha. ¶ † Praeterea donatio dicitur non solum cum donatur feudū, sed etiam quando remittuntur iura ad feudum. vt dicit And. in constitutione regni praeallegata constitutionem diuae memoriae per. l. quaerebatur. ff. ad legem falcidiam. & l. si mulier. ff. de conditio. ob causam. & l. magis puto. §. si pupillus. ff. de rebus eorum. ergo &c. Et pro ista parte bene facit dictum Bald. in. l. Iulianus. ff. de fundo dota. vbi dicit quòd vbi prohibetur alicuius rei alienatio, prohibita est eius iuris remissio. per illum text. & in. l. ij. C. de au. prae. & l. j. §. ait praetor. de his quae in frau. credi. ¶ In contrarium di-
6 cebatur quòd regula est in feudis, † φ licet feudum non possit alienari directè vel indirectè sine consensu domini: tamen in augmentū feudi potest fieri alienatio feudi sine consensu domini. vt dicit And. in. c. j. §. econtrario. de inuesti. de re aliena facta. & in c. j. an ille qui interfecit fratrem domini sui. & in d. l. imperialem. in princi. in. x. col. & in c. j. §. fi. de capi. qui cur. vend. in addi. & in. l. j. §. praeterea. de capi. corra. creditor ergo renunciando iuri hypothecae quam habet in feudo feudatario facit augmentū & vtilitatem feudi: quia eū liberat à dicta obligatione: ergo valida est sine assensu. Ideo dicit And. in dicta consti. constitutionem diuae memoriae.
7 † quòd alienationes tenent quādo non praeiudicant reipublicae, nec ipsi domino feudi. Et est ratio, quia nō est alienatio, sed potius consolidatio. hinc dicit tex. in. l. si pignus. ff. de his quae in frau. credi. qđ licet sit prohibita donatio inter virū & vxorem: tū remissio pignoris & hypothecae nō est prohibita: quia non est donatio talis remissio. cōcordā. sunt ibi in gl. & maximè text. in. l. j. §. j. & l. Lucius. ff. quib. mod. pig. vel hypo. soluitur. vbi dicitur φ si est prohibita donatio nō est prohibita remissio obligationis. do. Anto. de Alexan. dicebat, feudatarius qui habet feudū nō pōt re-
8 mitterere aliquod ius faudale: † imò. redditum vnius gallinae non potest remittere. vt dicit Andr. in dicta consti. constitutionem diuae memoriae. & sic intelliguntur omnia iura in contrarium allegata. Sed si tertius qui non possedit feudum, sed habet actionem ad feudum quod ab alio possidetur:

tunc habẽs istud ius potest liberare feudum ab illo iure vel obligatione, & in hoc non requiritur assensus, & dicebat ꝙ ita dicebat domi. Bartholomæus de capua in quadam apostilla quã ipse habebat in libro suo in.l.iiij.§.fi.ff. de manu.vindi.per illum tex. & hoc probatur per quandam literam Regis Caroli secundi quæ incipit, vniuersis præsentes literas inspecturis.& per quandã literã Regis Roberti,vniuersis tenore præsen
9 tium.† Et per hoc facit ꝙ nõ plus operatur refutatio,quã carẽria iuris à principio,secundũ Bal.in.l.si mihi.ff.de ser. rusti.prædio. & in ista vltima opi.remãsit totum Concilium, & sic fuit conclusum & deliberatum.

Decisio.CCXXXIII.

De confessione defuncti reuocanda per hæredem.

Summarium.

1 *Hæres an possit reuocare confessionem defuncti,& quando.3.*

2 *Reuocatio non operatur effectum suum post concedentis mortem.*

3 *Hæres & defunctus pro vna persona habitur. Limitatio ad legem quæ à patre.C.de testamen militari.*

PAter in quodã instrumento cõfessus fuit cum iuramẽto aliquid sic non esse enuntiatiuè: eo mortuo filius & hæres in iudicio probat per veras probationes totum cõtrarium eius,ꝙ dixit pater in dicto instru-
1 mẽto.¶ † Quæritur,vtrum dictus hæres possit dicere cõfessionẽ patris fuisse erroneam,& eam reuocare, sicut posset reuocare pater si viueret.Bal.in.l.error. in fine.C.de iur.& facti ignorantia.tangit istã quæstionẽ.& dicit casus est in.l. nõ idcirco.eo.titu.Sed idem Bal.in.l.j. C.ex delictis defunctorũ. in.iij.colum. dicit ꝙ hæres potest reuocare confessionem defuncti,probando contrariũ eius ꝙ defunctus fuit confessus. allegat not. ff.de appel.l.creditor.§.iussus. ¶In contrarium facit.l.fin.C.de reuo.dona.vbi ius reuocandi de sui natura non transit ad hæredem.ad idem in.c.fin. de donationi.no Bal.in.l.cùm antiquitas.C.de vsufruc.inde dicit Albericus de Rosa-
2 tis in.l.digna vox.C.de leg.† ꝙ reuocatio nõ operatur effectũ suum post mortem cõcedentis. Ego pro decisione huius quæstionis vltra Bal.in dicta.l.j.C. ex delictis defunctorũ,allegaui Bald.in l.titia.§.Gaius.ff.de lega.ij.Vbi dicit ꝙ verba negatiuè prolata per modum abnegationis dominij hæres potest probare contrariũ.vnde si testator confitetur debitorẽ nihil debere.Ista confessio præiudicat hæredibus testatoris,nisi hæredes probent contrariũ. Nam tunc præ-
3 sumitur confessio erronea. ¶ † Omnes domini fuerũt in voto ꝙ talis confessio defuncti,eo ꝙ hæres per publicam scripturã probat contrariũ ꝙ potest ipsam reuocare sicut posset defunctus:qa hæres & defunctus vna & eadem persona esse censetur.vt in auten.de iureiuran.à mo.præsti.§.j. & quia hæres potest vti iure defuncti.vt in.l.cùm quidam.§.fiscus.ff. de vsuris.quod venit ad limita. l.quæ à patre.C.de test.milita.cum concor.& hæc decisio fuit in causa illorum de Momilis de Neapoli.

Decisio.CCXXXIIII.

De fideiussoribus de iudicio sisti.

Summarium.

1 *Fideiussor de iudicio sisti ad quid teneatur.3.*

2 *Intellectus ad glos.in.l.fina.ff.si quis in ius voce.*

voca. non ierit.

1 Ideiussor de iudicio sisti † si non steterit principalem, agitur cōtra eū ad interesse, nisi pœna sit apposita: tūc ad pœnā solū agit. text. est in l. fin. ff. si quis in ius voca. nō ierit. Sed quærit ibi gl. qd si interesse est plus quam sit pœna. ¶ Vtrū fideiussor teneat ad interesse ꝙ est vltra pœnam? Et dicit ꝙ sic. & illā gl. cōiter sequunt doc. & dicit ibi Pau. de ca. ꝙ est in electione actoris, an velit agere ad pœnam vel ad interesse. licet Pau. in l. ij. §. in fideiussoré. ff. qui satisdare cogantur. dicat quòd fideiussor de iudicio sisti ad certam quantitatem non tenetur ad aliud interesse.

2 † Et respōdet ad illam glo. videlicet ꝙ glo. illa loquitur in principali qui est obligatus ad pœnam, nō tenetur ad interesse, quod est plusquā in pœna. sed non in fideiussore, & dominus Marcellus cācella de Gaieta Regius cōsiliarius, quē diligo ob eius conscientiam, erat in ista opiniōe. Sed domi. Iacobus de Iello de trano similiter Regius Consiliarius dicebat quod Iason eius doctor reprobat Pau. de cast. dicens Paulum nō bene dicere. ex quo illa glo. loquitur in fideiussore de iudicio sisti ad certam pœnam: & tamé tenetur ad interesse. ¶ Fuit tandem conclusum per totum Cōcilium,

3 † quòd ex quo ille fideiussor promisit sistere in iudicio principalem pro causa criminali ad certam pœnam, quæ pœna venit applicanda fisco & nō parti. vt dicit Bar. in l. si quis reum. ff. de custo. reorum quod vltra pœnam debitam fisco tenetur parti ad interesse. & hoc fuit in causa Manfredini cum vno Ianuense.

Decisio. CCXXXV.

De tertio producente testes post publicationem in causa.

Summarium.

1 *Tertius veniens ad causam pro suo interesse an possit testimonia producere post causæ publicationem.*

2 *Tertius comparens pro suo interesse, an sufficiat quòd sciat litem & nō publicationem.*

3 *Tertius post dudicta testificata super articulis directo contrariis, an audiendus.*

4 *Tertius veniens ad incitandam reum contra agentem approbare videtur omnia, per reum gesta quæ sibi pariunt præiudicium.*

5 *Reus malitiose introducens tertium ad quæ faciat ipsum admissum.*

6 *Tertius pro interesse suo veniens in causa artatur, & qualiter.*

1 N tertius † veniens ad causam pro suo interesse possit producere testes quos principalis non produxit post didicita testificata. Bart. in l. si perlusorio. de appela. tangit hoc dubium, & sic determinat, ꝙ si iste tertius veniat post dilationes datas ad probandum, vel publicationé testiū factam, & nō potest de nouo testes producere: quia primum processum prosequitur & nō nouū. allegat ad hoc Innoc. in c. cùm super de re iudi. hoc verum dicit ipse quādo iste tertius sciuit istas dilationes dari, & testes examinari. Sed si ignorauit, tūc auditur: vt ipse plenè dicit se dixisse in l. sæpe. de re iudi. nō tamen tangit specificè Barto. An sufficiat scire litem, vel specificè debeat scire publicatum esse in causa. ¶

2 † Bene tamen do. Anto. de but. in dicto c. cùm super. hoc tangit post Innoc. & dicunt ꝙ sufficit ꝙ iste tertius comparens pro suo interesse sciat litē, licet nesciat publicationē, & ita tenet. Ioā. de imo. in l. à sententia. de

tia.de appel.allegat Ant.de but.in.d.c. cùm super. Et licet Bar.solũ tangit quã do tertius venit post dilatiões datas ad probandũ,& post publicatum in causa: nihil tñ dicit qñ post didicita testificata.¶ Fuit super hoc dubio votatum per sacrum Conciliũ ꝙ tertius veniens pro suo interesse qui sciuit litem motã,licet ignorauerit publicationẽ, & ignorauerit didicita testificata, debet audiri in terminis in quibus reperitur causa. Et 5 sic si est publicatum,& didicita sunt testificata, non poterit tertius audiri nisi

3 super articulis nouis, † nõ super hisdẽ vel directò cõtrarijs iuxta.c.fraternitatis.de testibus.& in auten.qui semel.C. de proba.vel poterit producere scripturas & instruméta & testes pro eorũ con firmatione & approbatione iuxta not. in capi.series.de testibus. Sed si tertius ignorauit litẽ,tunc potest inducere testes in causa,etiam ꝙ sint didicita testificata,etiã super eisdẽ vel directo cõtra rijs,vt dicunt doc.in.d.c.super. & in.d. l.si perlusorio. & in.l. si quis libertatẽ. ff.de peti.hære.inquantũ ibi dicitur, ꝙ tertius cuius interesse põt opponere & facere differri illud iudicium. Sed melius hoc declarat Ange.in.l. si instituta. vbi gl.ff.de inoffic.test.vbi dicit ꝙ si ter tius venit ad causam ad inuitandũ reũ cõuentum aduersus agentem. & hic est propriè casus noster,& admittitur, nec tenetur libellũ offerre de nouo,nec litẽ contestari: sed sufficit contestatio facta per reũ secundũ Innoc.in.d.c.cũ super.

4 † & ideo tertius approbare videtur omnia gesta facta per reũ, & illa gesta pa riunt sibi præiudiciũ.& ideò potest opponere exceptiões peremptorias, & ꝑducere testes in causa,nõ tñ poterit pro ducere testes attestationibus publicatis nisi casu quo potuisset producere reus principalis.Idẽ dicit Bal.in autẽ.nũc si hæres.C.de litigiosis. ꝙ intelligendum est qñ sciuit lite motã : vt supra dictum est.Sed qñ ignorauit litẽ motã põt non obstante publicatione inducere testes: quia licet principalis sit exclusus propter publicationẽ, non est exclusus ipse tertius ignorans litem per tex.in.c.constitutus. de testibus secundùm Bart.in dicta.l.si perlusorio.& Abbatẽ sic.in.d. c.cùm super.¶ † Fallit nisi reus principalis malitiosè procurasset hunc tertiũ ignorantẽ vt deberet cõparere: qa tunc admitteretur solùm in terminis in quibus est causa,vt in.c.ij.in fi.vt lite pendente.lib.vj.& ibi glo.& voluit Cardi. floren.in.c.veniens.in.ij.&.iij.oppo.de testibus. Et sic intelligitur ꝙ dicit Bar. in.l.ita tñ.§. quoties.ff.ad trebel.vbi dicit ꝙ tertius veniens opponit exceptionẽ quã cõuentus nõ potest opponere,vt in concor.ibi allegatis. cætera de materia vide in.d.c.cũ super.per scribẽtes & in iuribus allegatis per Bar.in.l.titia.ff. sol.matri.& Bal.in.l. si eo tẽpore.C. de

6 remissio.pigno.† vbi dicit ꝙ tertius veniens pro suo interesse in causa arctatur illis terminis quibus vtuntur principales citati,vt in.c.vt circa.de elect.lib.vj. Sed si venit vt ex se bene potest post terminũ comparere & omnia fiãt de nouo quoad eũ.vt in.l.à diuo pio.§.si post.& §.si super.de re iudi.& habebit locum. l. si is à quo.ff. de rei ven.nõ tñ põt opponere exceptiones dilatorias vel declinatorias secundũ Bal.in.d.l. si eo tempore.in fi.nec poterit opponere,ꝙ dicta acta sunt nulla,eo quia nõ citatus vt dicit Inno.in.c.statuimus.vlti.col.versic. sed si nõ est appellatum. de elect.lib.vj. bene tamen poterit recusare iudicem vt suspectum vt dicunt docto.in.c.cùm super.de offi.deleg.& doct. maximè Ant. de bu-

de butrio. Abb. & Philip. in. c. cum speciali. xx. q. de appella.

Decisio. CCXXXVI.

De nato in octauo mense, cui non succedit pater in dote matris.

Summarium.

1 *Filius ex aditione facta per patrem succedit matri in dote.*
2 *Pater succedit filio mortuo in bonis maternis exclusis ex parte matris proximioribus.*
3 *Virginitatis signa per maritum ostensa. Virginitas de praeterito qualiter probetur. Confessio geminata maiorē veritatē inducit.* 3
4 *Mulieri se grauidam dicenti credendum. Natus in octauo mense no potest viuere. 5. & habetur ac si mortuus natus sit. 6. Mortuus habetur, qui viuere non potest.*
5 *Dos à patre profecta ad quem reuertatur.*

Petrus de sancto
1 Iuliano † petit in sacro Cōcilio à Georgio de falso restitutionem dotium Caradoniæ suæ filiæ quas sibi tradidit propter eiusdē Caradoniæ mortē sine liberis. dicit dictus Georgius cōuentus ꝙ nō tenetur restituere dictas dotes: qa dicta Caradonia mortua fuit superstite filio, qui successit matri in dotibus maternis iuxta nota. in. l. post dotem. ff. solu. matri. & in. l. dos à patre. C. eod. & in auté. defuncto. C. de leg. hær. Maximè ex aditione facta per patre. Et licet dictus filius post aliquos dies mortuus fuit, pater succedit ei in dotibus maternis iuxta. l. si infanti. C. de iure delibe. & hoc tenet glos. Neapodani. in cōsuet. si quis vel si qua. in gl. j. in versu. sed puto verius. in glo. in verbo, prçter quam,
2 † vbi tenet ꝙ pater filij sui defuncti succedit in bonis maternis ipsi filio spectātibus exclusis proximioribus ex parte matris: licet Lucas de penna faciat hoc dubiū per argumenta pro & cōtra. in. l. j. in. v. col. C. de impone. lucra. desc. lib. x. ¶ Dicit pater dictæ Caradoniæ ꝙ ille filius natus habetur pro nō nato: qa natus fuit in octauo mese. & probauit hoc bene cōcludenter. Nā probauit ꝙ dicta Caradonia fuit virgo vsq; in diem festi sancti Martini, ꝙ est. xj. die Nouebris: & hoc cōfitetur dictus eius vir. Item eo die fuit cōsummatū matrimoniū p carnis copulā, & ostedit pānū sanguinolentū cōsanguineis secundū more Ciuitatis Nolen. † & iste mos erat in veteri testamēto: vt patet Deuteronomi. c. xxij. & de ista authoritate facit mentione gl. in. c. hæc imago. xxxiij q. v. & Abb. in. c. ꝓposuisti. de probatio. Et in iudicio cōfitetur maritus dicta nocte ꝙ habuit eā virginē: ita probatur virginitas de præterito, vt in. c. requisisti. xxxiij. q. j. & in c. j. & in. c. laudabile. de frigi. & male. & in. c. cōtinebatur. de desponsa. impube. & maximè cū fuit pluries geminata, ex quo prçsumitur vera, vt dicit Io. and. in addi. in tit. de instru. edi. §. porro. in addi. quæ incipit, hæc subscriptio. & quibis vel sæpius dicit, videtur velle ꝙ cōtra id nihil opponi. secundū Bal. in cōsilio schismatis posito. C. si quis aliquē testa. prohib. ¶ Ite probatur per testes ꝙ ab illa die fuit prægnās, & sic dicebat ipsa Caradonia. ad hoc allegabat glos. & An ge. in. l. aliud. ff. si pars hæredi. pet. † vbi
4 dicit ꝙ credi mulieri dicēti se prægnātem, etiā si dicat ex quo sit prægnās secundùm Bar. in. l. iij. §. j. ff. de lib. agno. ¶ Item probatur ꝙ dictus vir semp dicebat ꝙ vxorē suā impregnauit die præ dicto festi sancti Martini. Et de die in die secuta & cōfirmata fuit dicta ingrauidatio. die. xij. mensis Iulij peperit filiū, & post partū p duos dies post mor-

tua fuit mater.& sic patet q̧ dict⁹ filius nat⁹ fuit in octauo mése:& clarũ est in iure q̧ fili⁹ natus in octauo mése nõ põt viuere,& ideo habeť pro mortuo:& sic nõ succedit pater filio:sed succedit pater filiæ in dictis dotibus. Et p̄ hoc allega.Cy.in.l.septimo mése.ff.de statu homi.vbi refert epistolaré literã magistri Gentilis de Fulginio tũc legentis in stu
5 dio Perusino: † vbi tenet q̧ natus in octauo mese & etiam duobus diebus de nono non põt viuere.hoc etiam firmat Pau.de ca.in.l.vxor.C.de posth.hære. instit.& Bal.in.l.ea qdé.iij.col.C.de accusa.& multi philosophi fuerũt super hoc dubio examinati,& p̄ maiori parte dixerũt q̧ nat⁹ in octauo mense non põt viuere.& sic dos p̄fecta à patre liberis nõ extãtibus debet reuerti ad patré filiæ.p.l.dos à patre.C.sol.mat.& p̄ iura supradicta stante isto dubio p̄ sacrũ Cõciliũ fuit habitũ iudiciũ à valẽtissimis doctorib⁹ in philosophia in scriptis videlicet à magnifico dño Siluestro Galiota p̄tomedico Regis Ferdinãdi primi.à dño Luca tonto.Adnon nardello, & quãplurimis alijs medicis:q̧ oés votauerũt,q̧ natus in octauo mése nõ põt
6 viuere.¶ † Et tandé post longã deliberationé votauerunt do.de Cõci.q̧ talis filius habeť ac si mortuus natus sit.Et fuit postmodũ lata senteṫia in fauorem patris ipsi⁹ mulieris,cõdemnãdo dictũ maritũ ad restitutioné dictæ dotis.Et licet fuisset reclamatũ,fuit postea confirmata, & impositum perpetuum silentium.

Decisio.CCXXXVII.

De aditione hæreditatis maternæ per filium hæredem patris inducente vnionem bonorum paternorum & maternorum, & non solutionem.

Summarium.

1 *Consuetudo Neapolitana super dote restituenda.*
2 *Dotes aucta sunt propter auctas diuitias.*
3 *Hypotheca qualiter extinguatur.*
4 *Aditio hæreditatis vim solutionis habet inter creditorem & debitorem,si alter alteri succedat.*
5 *Hæres succedens creditori quando inducat solutionem.*
6 *Aditio hæreditatis quando habeatur pro solutione.*

Obiles Capuanæ & Nidi habent istam consuetudiné quæ in instrumentis dotalibus exprimitur,videlicet.¶ † Si dictũ matri-
1 monium dissolui cõtingat per mortem viri vxore superstite liberis ex dicto matrimonio superstitibus,vel non superstitibus dictæ dotes datæ & per virũ receptæ restituanť,& earũ restitutio & assignatio realiter fiat dictæ vxori sperstiti seu eius hæredibus.Si vero dictũ matrimoniũ dissolui cõtingat per mortem vxoris superstitibus liberis ex dicto matrimonio,dictæ dotes solute restituantur,& eorũ restitutio fiat ipsis liberis ex dicto matrimonio procreandis supstitibus. Et vbi & in casu q̧ non superessent liberi ex dicto matrimonio supstites vel etiã si tépore mortis dictæ vxoris liberi ex eodé matrimonio superessent & postea adita hæreditate vel nõ adita p̄ eos vel aliũ,seu alios eorũ nomine liberi ipsi decederét vel morerentur in pupillari ætate vel post,quãdocunq; ab intestato sine liberis legitimis & naturalibus,dictæ dotes modo p̄dicto receptæ veniãt & deuenire debeãt,& ipsarũ restitutio realiter fiat & fieri debeat hæredib⁹ & successoribus dictæ vxoris seu hęre

seu hæredib⁹ dotãtis in pace & sine molestia & cõtrarietate quacũq; ac somni exceptione & excusatione remota. Ita quod eo casu quo, vt pdicit, restitutio est facienda de dictis dotibus hæredibus & successoribus vxoris, vel eius hæredib⁹ & successoribus ei⁹ viro, vel alijs qbuscũq; psonis eisdẽ liberis, sicut pdicitur decedẽtibus in pupillari ætate vel post qñcũq; ab intestato sine liberis legitimis & naturalibus ex paterna linea, vel etiã succedẽte eis vigore pupillaris substitutionis vel alter nullũ ius in eisdẽ dotibus sicut pdicit datis & receptis acquiratur. Sed ipsas dotes vt prædicit, & qcũq; hæres dictorũ filiorũ procreando rũ vt suprà dictũ est ex matrimonio supradicto eis vel ab intestato vel ex pupillari substitutiõe succedẽs: vel vbi aliquo iure quocũq; hæredib⁹ & successoribus dictæ vxoris restituere teneantur absq; detractiõe alicuius portionis, iure naturæ forsan debitæ seu debedæ dicto marito in eisdem dotibus dictorũ filiorũ suorũ exinde procreandorũ ex dicto matrimonio, salua potestate testãdi dictę vxori, iuxta vsum cõsuetudinis Neapolitanæ in scriptis redactã. Et vbi contigerit virum præmori superstite vxore ac supstitibus liberis ex dicto matrimonio vno vel pluribus, postmodũ filij ipsi morerent seu alter ipsorũ moreret in pupillari ætate, vel post qñcũq; ab intestato sine legitimis liberis & naturalib⁹, quod nullũ ius eisdẽ vxori & suis hæredibus & successorib⁹ seu matri suæ ex materna linea ratione successionis debeatur, 3 nec sit eis vel alteri ipsorũ quomodolibet acqsitũ super bonis paternis ipsorũ filiorum nec ei succedãt, nec succedere debeant, nec ipsa vxor succedere debeat quoquomodo, nec de bonis ipsis paternis suorum filiorũ detrahere pos-

sit trebellianicam, falcidiã, etiam legata debita iure naturæ, & ius aliquod portionis cuiuscunq; inquantum ipsa vxor vel eius mater & alijs quibuscunq; ex materna linea debeat: quibus omnibus iuribus ac successionibus ipsis & legitimè debitis in casu prædicto dicta vxor & sic partes adinuicẽ renũtiauerũt per stipulationẽ &c. & iurauerũt &c. ¶ Stã-
2 te † ista cõsuetudine euenit inter dictos nobiles, quòd cõtracto matrimonio & solutis dotibus vñc. ducẽtũ prout olim solitũ erat, in præsentiarũ autẽ dantur dotes excessiuẽ, & vt plurimũ nõ secundũ dictã consuetudinem, sed secũdum cõsuetudinem baronũ: quia auctæ sunt diuitiæ in particulari. Moritur vir superstite filio & vxore, fili⁹ se immiscuit in hæreditate paterna absque inuentario, & mater stetit in viduitate. moritur deinde mater superstite filio suo & hęrede, deinde hic filius decessit maior ab intestato superstitibus sibi proximioribus ex parte patris, & proximiorib⁹ ex parte matris. Sed proximiores ex parte patris sunt sibi magis coniuncti in gradu. Quæritur in illis dotibus quæ fuerũt matris suæ quis succedit, an magis, sibi proximiores vel remotiores ex parte matris? Dubiũ facit ex quo iste filius successit patri, & sic fuit debitor matris in dote. ¶ Demum iste filius debitor dotis successit matri creditrici, per cuius aditionẽ videt induci solutio vt ipse filius vt hæres patris debitoris soluit sibi ipsi vt hæres matris suæ creditricis dictarũ dotiũ, † & sic solutiõe eius quod debet extincta sit hypotheca pro ipsis dotibus vt est tex. in. l. grege. ff. de pign. nec rei ppriè cadit hypotheca, vt in. l. neq; pignus. ff. de pigno. cũ cõcor. Et hoc est verũ qñ hæres nullũ cõmodũ vel incõmodũ patit ex aditiõe: qa vnus est creditoro,

ditor,& vnus est debitor vt dicit Bar. in.l.vraneus.ff.de fideiusso.& ibidé cla rius Pau.de ea.Ide voluit Bar.in.l.hæ res à debitore.§.fin.ff.de fideiusso.& in l.si is q pro emptore.ver.vj. principaliter q fuit causa introducédæ fictiōis.ff. de vsucap.col.xxvj.& pro hoc est text. in.l.si ei cui.ff.de euic.& in.l.stichū.§. adijcio.ver. aliqñ.ff.de solutionibus.& Barto.& Pau.de ea.in.l.si socer.ff.sol. mat.vbi ponuntur duæ conclusiones.

4 † Prima cōclusio ꝙ si est vn° creditor & vnus debitor,si alteri alter succedit, habet vim solutionis ipsa aditio hæreditatis:quia ex hoc nō sequitur nec dānū nec lucrum.Secunda conclusio est,ꝙ si sunt duo rei debēdi,& creditor vni tātūorū succedit,vel ecōtra essent duo rei credendi,& alter eorum succederet creditori,tunc aditio non habet vim solutionis sed confusionis.vt in.l.fina.ff. de duo.reis.Et est ratio:quia si haberet vim solutionis, liberaretur correus:& sic pateretur damnū,non sic si haberet vim cōfusionis:quia tunc persona tantum illius cui succeditur ab obligatione eximitur,& alter remanet obligat°. hoc voluit text. in.l.vraneus.§.si eum duo.ff.de fideius.hoc firmat,& sic declarat Pau.de ea.in consi.ccclix.incip. notandum est ad euidentiam.Cū igitur ista aditio hæreditatis inducit solutionem ipsius debiti dotalis,vt suprà dictum est:quia vnus est debitor & creditor,& nō patitur damnum nec lucrum & per solutionem debiti extincta est hypotheca vt in.d.l.grege.§.etiā.ergo proximiores ex parte patris succedunt dicto filio exclusis cognatis ex parte matris remotioribus.

5 ¶ † In contrariū tamen facit id quod dicit Pau.de cast.in l.debitor.ff.ad trebellia.vt dicit quòd si hæres qui succedit creditori nullū habet cōmodum vel incōmodum,tūc demū inducit solutioné quando ad ipsum hæredem hæreditas illa obuenit irreuocabiliter,secus si reuocabiliter:tunc eiā aditio hæreditatis nō extinguit illā hypothecam:quia illa hæreditas materna quę filio obuenit,habetur pro nō sua, eatenus,quatenus potest aduocari à cōsanguineis ex linea materna,& tūc aditio non habet vim solutionis & sic non extinguitur hypotheca.& pro hoc.l.ex sextāte.§.latinus.ff.de exceptio.rei iudica.& ꝙ not.Cyn.post gloss.in.iij.opp. C.si antiquior credi.l.j.& Bald.in.l.si vxor.C.de bonis autho.iudi.possidē.& scribentes in.d.l.debitor.vnde cùm ista dos ad filium post mortem matris peruenit reuocabiliter in casu,in quo nō fecisset testametū & decederet sine filijs: quia tūc debet peruenire ad proximiores matris dictā cōsuetudine absq; obstaculo præscriptionis. Ideo dicta aditio non habet vim solutionis sed confusionis,& ideo remanet ipsis proximioribus ex parte matris hypotheca pro dotibus prędictis contenta in instrumento dotali,si dos consistat in pecunia.

6 ¶ † Quid dicēdum in hoc dubio. Aliqui ex dominis pro solutione huius dubij dicebant prout vltimo loco dicebat Neapo.Sebastianus in cōsuetudine huius ciuitatis Neapolis,quæ incipit,si qs vel si qua,de successio.ab intesta.in glo. in verbo,à matre circa finem.vbi dicit ꝙ per.l.si ei cui.§.si is qui supra allegatam,videt posse dici ꝙ aut debitor succedit creditori,& tunc aditio non habetur pro solutione,sed habetur pro confusione.Aut creditor succedit debitori,& tunc tollitur actio solutione,quasi ipse creditor videatur sibi soluisse ante de bonis hęreditatis.ar.l.j.§.si debitor. ff.ad leg.falcidiam.Et hoc verum,nisi sibi eum

sibi euinceretur hæreditas:quia tūc nō est credēdum ꝙ ipse sibi soluisset à quo hereditas euinceitur.ff.de solu.l.stichū. §.si creditor. Per alios dominos, videlicet dominum Antonium de baldaxi & alios dicebatur quòd dicta.l.si cui.§.si is qui.loqtur in casu diuerso à casu ꝓposito, vbi erat vnus debitor, & vnus creditor. Sed in casu in dicta.l.si cui.§.si is qui, erant duo debitores videlicet principalis & fideiussor, ideo illa aditio nō inducit solutionē vt liberetur correus fideiussor, vt supra dictum est in secun-
8 da cōclusione.¶ † Fuit ergo per omnes dominos sacri Concilij votatum, quod dicta aditio hæreditatis maternæ factę per filium qui fuit hęres patris inducat solum confusionem & vnionem bonorum paternorum & maternorum, & non solutionem ex eo, quia ista dos materna quæ peruenit ad filium, peruenit reuocabiliter in casu si post eius mortem sine filijs & ab intestato: quo casu adueniēte proximiores ex parte matris huius filij decedentis sine liberis, vel ipsi liberi sine descendentibus ab intestato virtute dictę cōsuetudinis cōtentę in instrumēto dotali, possunt agere hypothecaria in bonis dicti filij vltimo morientis ab intestato contra eius proximiores ex parte patris eius hæredes, per iura pro hac parte inducta. Et dum iste casus iterū fuisset de facto in personam proximorum domine Margaretę Capanę quę fuit mater nobilis Ioannis Thomasij branchacij, & post mortem dicti Ioan.Thomasij sine filijs & sine hærede testamentario dicti proximiores ex parte matris egerunt hypothecaria contra bona viri pro dotibus dictæ domine Margaretæ, & fuit prestita dicta assistentia per sacrū Concilium & postea per ius offerendi fuit eis satisfactum. Matthæus de afflicto.

Decisio.CCXXXVIII.

☞ De locato & cōducto & nouo colono nō expellente veterem.

✣ Summarium. ✣

☞ *Colonus anni precedentis pensionem volens illam facere quam nouus, an possit per dominum expelli, & quando.* 3.

Casus omissus à consuetudine deciditur per ius commune.

Dominus fundi an teneatur inuitus relocare eidem, si non vult.

2 *Emphyteusis finita denuo concedenda descendentibus.*

4 *Inquilinus nouus an possit veterem expellere.*

Dicit consuetudo Neapolitana in scriptis redacta in titulo de locato & conducto quæ incipit. Sed & si fundum, quod si conceditur fundus ad pensionem in pecunia, vel pro victualibus, debet dominus de mense Maij denuntiare vel prohibere quod non vult pro sequenti anno dimittere sibi dictum fundū. Et similiter ipse locatarius debet intra mēsem Maij domino fundi se ꝑsentare, & dicere quod pro sequenti anno non vult dictū fundum, & ꝙ illud assignabit in medietate mēsis Augusti.¶ Fuit dubitatum in cōcilio, pone ꝙ nec dñs fundi nec colonus de mense Maij aliquid dixerūt, postea de mēse Augusti dicit dñs fundi ipsi colono ꝙ euacuet fundū: quia vult ipsum alteri locare, vel quod locauit alteri. dicit ille colonus tu nihil mihi dixisti in tēpore debito. Ego volo pro āno sequēti colere dictum fundū, & paratus sum pēsionē ꝑut solui āno ꝑterito, vel sicut alius cōductor, dñs fundi dicit ego volo fundum

lo fundū meū,& nolo vlterius tibi locare. ¶ † Quæritur, vtrū dominus fundi p ea mercede quā soluit anno prætérito teneaē cōcedere, vel prout alius cōductor vere vult soluere, vel dictus cōductor teneatur restituere possessionē dicti fundi. ¶ Hic casus est omissus à dicta cōsuetudine, ideò debet decidi secū dū ius cōmune. vt in. l. si extraneus. ff. de cōdi. ob cau. & in. l. cōmodissimè. ff. de libe. & posthu. cū si. ¶ Sed ius cōmune vult ꝙ dominus fundi nō teneē inuitus relocare eidē si nō vult. vt dicit tex. in. l. nec cui. C. locati. & dicit. l. cōductores. quæ est penulti. eo. tit. ꝙ qui rem cōductam nō restituet ante sententiā, post sententiā cōdemnatoriā teneē tanquàm inuasor. ad idē in. l. si quis cōductionis. eo. tit. ¶ In contrariū allegabaē id quòd dicit Bart. in. l. j. §. permittiē. ff. de aqua
2 quotidia. & æsti. † vbi dicit ꝙ si emphyteusis est finita descēdētibus debet cōcedi, & si nō concediē fieret eis iniuria, & posset appellari ad superiorem. cōcordantiæ sunt in apostillis Alex. ibi. Eadē ratiōe dicendū est in colono: vt si velit dare tantum quantum ab alio reperitur fieret ei iniuria, & posset appellari. Ideo dicit Lucas de pēna in. l. cōgruit. C. de locatione prædiorum ciuilium. libro. xj. quòd dicta lex congruit. probat quòd colonus antiquus debet præferri nouo si tantundē pro prædijs sol
3 uere sit paratus. † nec. d. l. ponit casum specialem in locatione prædiorum publicorum sicut in domo conducta per scholarē. vt in. c. j. extra de locato. quia regulariter hoc est, quòd quando conductor nouus vult veterem expellere, iniquū videtur vt si antiquus velit tantundem exsoluere, depellatur, nec per hoc oneri perpetuæ locationis subijcitur. nā si neuter locare vult, non cōpellitur sed pōt eā p libito retinere. ¶ Fuit ergo cōclusum per sacrū Conciliū ꝙ si colonus anni præcedentis vult tantum soluere quantū nouus de pēsione, dominus fundi nō pōt ipsum expellere. secus si vult retinere fundū p se in demanio,
4 quia tūc pōt ipsum expellere. ¶ † Quid autē in inquilino: an nouus inquilinus possit expellere veterē inquilinū, q offert se paratū tantundē soluere de pensione? & fuit cōclusum ꝙ nouus inquilinus pōt expellere veterē inquilinū, qui velit tantūdem soluere per. d. l. nec cui. Dicta ergo consuetudo solū habet locū in fundis rusticis, nō autē in fundis vrbanis, vt dixerunt antiqui doctores extra Concilium, & doctores Conciliarij dicebant ꝙ hoc expressè dicit glo. Neapo. in dicta cōsuetudine. sed & si fundū vbi dicit ꝙ sic fuit interpretata semper dicta cōsuetudo, vt non habeat locū in domibus sitis in ciuitate.

Decisio. CCXXXIX.

☞ De consuetudine Neapolitana ꝙ ripa sit domini terre superioris, & non inferioris.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Ripa in terris confinium duorum ex consuetudine Neapolitana cui accedat. nu 6.*
Titulum habere an præsumatur, si alleget qui triginta annis possedit.
2 *Verbum eius est, qualiter exponatur.*
3 *Exceptio firmat regulam.*
4 *Consuetudo potest possessionem totius transferre ratione partis.*
Princeps cōmittens causam sub verbo, de iustitia insinuat petitorium & possessorium.
Causa petitorij quāndo absorbeat causam possessorij.
5 *Consuetudines Neapolitanæ sunt factæ per verba vsitata.*
Genitiui casus faciūt vt quis dn̄s præsumať.

Consuetudo

Consuetudo non transfert possessionem sine actu corporeo.

6 *Possessio immemorialis vim habet constituti & effectum publici instrumenti.*

Lia consuetudo ciuitatis Neapolis in scriptis dicit. Si duorũ terræ sunt confines, & vna est in eminẽtiori loco, alia in inferiori siue in loco depresso, ripa pertinet ad dominũ superiorẽ, & non ad inferiorẽ, nisi contrariũ probetur p terminos finales, vel instrumẽtũ &c. ¶ Quæritur in facto qd si dominus terræ inferioris probat se possedisse ripam vsq; ad summitatẽ & planitiem terræ superioris, & dominus superioris dicit ꝙ dicta ripa est sua: qa ita dicit præsens cõsuetudo, & si dominus terrę inferioris possedit ipsam ripã, talis possessio est sine titulo & contra

3 dictam consuetudinem. ¶ † Quæritur 3 modò, an sufficiat domino terræ inferioris probare solam possessionem ripę, vel debeat probare etiam titulũ? ¶ Prima facie videtur dicendum quòd sufficiat domino terræ inferioris probasse possessionem ripæ absq; titulo, quando possessio est antiqua cũ allegatione tituli sicut dicimus in capitulo si quis per. xxx. si de feudo fuerit cõtrouersia, quòd probata possessione triginta annorum feudi & allegato titulo præsumitur ꝙ inuestitura præcessit. accedat ad hoc nota. per glo. in. l. cùm de in rem verso. ff. de vsuris. & notant doctores iuxta gloss. fina. in. l. si certis annis. C. de pactis. ¶ In contrarium allegatur. nam dicta consuetudo dicit, quòd ripa est eius, cuius est terra in eminentiori loco: & sic ripa erit virtute consuetudinis quò ad dominiũ & possessionẽ do-

4 mini terræ superioris: † quia verbum istud, est, exponitur id est remanere debeat. vt in. l. si patronus. ff. de cõcubinis. & in. l. Iulianus. ait in gl. ff. de iudic. vel exponitur idest pertineat. vt in l. nõ solum. §. hæc actio. ff. de aliena. iudi. mutan. causa facta, vel exponitur eius est, id esse præsumitur. vt. ff. de iudicijs. l. si debitori. ff. de donatio. inter vi. & vxo. l. vir mulieri. Itẽ quia istud verbũ eius est, non solùm respicit præsens tempus, sed etiam præteritum. vt. ff. de verb. significa. l. verbum erit, sed propriè præsens tempus significat. vt. ff. de auro & argen. lega. l. inter vestem. §. idem scribit. Et sic consuetudo facit dominum & possessorẽ ripæ illũ qui possedit terram ex parte superiori, nisi dominus terræ inferioris probasset quòd termini diuisorij sunt in parte superiori, ita ꝙ ripa propter dictos terminos appa[illegible] ꝙ esset domini terræ inferioris, vel probasset per instrumentũ. † hæc ergo exceptio cõfirmat regulã præter in exceptuatis. l. quęsitum. §. inde Neratius. ff. de fundo instructo. l. in his. ff. de legibus. cũ ergo duos casus excipit consuetudo à regula, videlicet quando apparẽt termini in contrariũ, vel instrumẽtum publicũ. Ergo excludit possessionẽ antiquam. ¶ In contrariũ dicitũr. bene enim sciuissent dicere cõpositores consuetudinũ, inter quos fuit ille magnificus doctor Bartholomeus de Capua, nisi ripa fuisset per longa tempora possessa per dominum terræ inferioris. nõ ergo excepit hunc tertiũ casum. ergo cõprehenditur sub regula, vt non obstãte naturali possessione dictę ripæ domini terrę inferioris ripa sit domini terrę superioris. ¶ Itẽ ista cõsuetudo est realis: qa respectu rei loquit: & sic dicit ripã esse domini superioris respectu dominij & possessionis ratione partis terræ quàm

quàm possidet ex parte superiori.argu. l.ij.in prin.ff.de acquirenda possessio.
4 † Et consuetudo potest transferre possessionem totius ratione partis iuxta nota.in.c.ij.de cõsuetu.Et sic dominus terræ superioris possedit ciuiliter, sed propriè loquẽdo ciuilissimè secundùm Baldum in rubri.de cau.posses.& propriè.dictam ripam licet dominus terræ inferioris naturaliter possederit ciuilis possessio est validior naturali possessione per dictam consuetudinem, quæ transfert dominium & possessionem in dominium terræ superioris ripæ prædictæ,& habuit respectũ super mera iustitia.Sicut quãdo princeps committat causam de iustitia sub isto verbo,de iustitia comprehenditur petitoriũ & possessorium vt dicit gloss.in.c.dilectus de ord.cog.& in.c.fi.e.tit.& not.Bal.in.l. si de proprietate.C.si à non cõpe.iud. sic etiam dicimus ꝙ quando constat de proprietate de qua fuit cognitum causa petitorij,absorbet causam possessorij vt habet in.c.cũ dilectus.de causa poss.& propriè.& in.c.ecclesia.e.ti.& in.c.j. de resti.spo.
5 ¶ † Præterea in dicta consuetudine dicitur ꝙ ripa est eius cuius est dominus terræ superioris:& sic statuit ꝙ nõ solũ dominiũ,sed possessio est eius:vt ꝓbat text.in.l.ꝙ auté.ff.de lib. causa.ibi,in libertate fuisse id est in possessionem libertatis.¶ Præterea istæ cõsuetudines Neapoli.sunt formatæ per verba vsitata.vt dicit gloss.Neapoda. ni in procemio dictarum consuetudinum in fin.Et Neapoli.dicitur ista terra est talis per genitiuum, significat quòd talis ipsam possidet,& ꝙ est sua, accedant ad hoc not.Bar.in rubrica.ff. de oper.noui nuntia.& ibi sunt multæ concordantiæ.¶ Nec obstat illud quòd posset dici,ꝙ consuetudo nõ põt transferre possessionem sine actu corporeo secũdùm Bal.in.l.j.C.commu.de lega. quia respondetur quòd satis interuenit actus corporeus per possessioné terræ ex parte superiori,vt per eam videatur possidere ipsam ripam:vt supradictum est.& sic consuetudo potest per istum actum trãsferre possessionem ripæ per nota.in.d.c.ij.de consuetu.per Innocen.& docto.& tenet Alexand.in ij.volumi.consilio.lxxxiij.incipien.visa facta narratione.
6 ¶ † Fuit tandé per doctores sacri Concilij decisum & determinatũ ꝙ nõ obstante possessione probata.xx.anno.per dominum terræ inferioris dictæ ripæ cõdénetur ad restituédum ipsam ripam domino terræ superioris virtute dictæ consuetudinis:quia non probauit per instrumentũ vel per terminos finales vt dicit dicta consuetudo.¶ Bene tamen fuit dictum quòd si illa possessio fuisset longissima tanti téporis, in cuius contrarium memoria hominum non existit, tunc haberetur vt constitutum:& tunc non esset opus allegare titulum secundùm Ioan.audr. in.c.j.de præscrip.libr.vj.cum concordan.quæ solét ad hoc allegari.Et sic dicta possessio antiquissima haberet effectum publici testamenti secundùm Inno.in.c.nouit.de iudicijs.& in.c.super quibusdam.§.præterea.de ver.signi.& Bal.in.l.j.C.de emancipa.liberorum.

Decisio.CCXL.

De fructibus hæreditarijs restituendis per hæredem in iudicio petitionis hæreditatis.

Summarium.

1 *Fructus hæreditarij an veniant restituendi in iudicio petitionis hæreditatis.*
Hæres iustam habet ignorantiæ causam,ob id bonæ fidei possessor dicitur.

Possessor

Possessor bonaefidei cum titulo fructus facit suos.

Possidens triginta annis bona fide à restitutione fructuum excusatur.

2 *Iudicium petitiōis hæreditatis est vniuersale.*

Fructus bona fide percepti in iudicio petitionis hæreditatis, augent portionem.

3 *Mala fides allegari non potest post triginta annos.*

Mala fides patris nocet filio successori vniuersali quò ad restitutionem fructuum.

4 *Testes discordantes in summa an solum probent de minori, & qualiter concordentur.*

5 *Summa minor in testibus, quando insit in maiori. 6.*

Instrumenta duo diversarum summarum ex eadem causa & eadem die confecta, an præsumant duo debita.

7 *Dispositio nulla in feudis tenet sine Regis assensu.*

Filius an teneatur acceptare omnem dispositionem factam per patrem, & illas possit reuocare sicut potuisset pater.

8 *Hæres non tenetur approbare factum defuncti à iure reprobatum.*

Obligare ad vniuersum debitum vnum ex suis hæredibus an quis possit.

9 *Legatū relictū creditori à debitore an valeat.*

Dispositio feudalis sine regio assensu procedit quò ad fructus feudi hæreditarij.

10 *Feudum hæreditarium ex forma inuestiture deprehenditur.*

11 *Hæres etiam cum inuentario non venit contra factum defuncti in feudo hæreditario.*

Defunctus hæredem suum obligare potest.

N causa Cubelli Curialis in sancto Seuerino ex vna, & Ioan. anto. Curialē eius nepotē ex fratre primogenito prædefuncto. ¶ De tribus fuit dubitatū in sacro Cōcilio. ¶ Et primò ex quo dictus Cubellus egit peti-
tione hęreditatis petendo portiones aliquorū bonorū paternorū cōtentorū in inuētario, tā ex psona propria, q̄ duorū fratrū quibus ipse successit cōtra præfatū Ioā. antoniū filiū & hæredē quondā Io. Curialis fratris dicti Cubelli ex par-
1 te patris tantùm. ¶ Dubitatur † vtrū dictus Io. antonius conuētus teneatur ad restitutionē fructuū dicto Cubello pro rata sua à tēpore mortis patris, & à tēpore mortis fratrū & pro tpe quo eis fructus portiōis bonorū paternorū nō fuerunt soluti ipsis fratribus. Dubiū faciebat quod dictus conuentus fuit bonæfidei possessor, ex quo fuit hæres q habet instā causam ingnorantiæ. vt in. l. qui in alterius. ff. de re. iur. & bonæfidei possessor si habet titulū, facit fruct⁹ suos etiā naturales vt in. l. bonfiædei. ff. de aequire. domi. & firmat Bart. in. l. ex diuerso. ff. de rei ven. & voluit do Ant. in. c. grauis. de resti. spolia. & Io. de imo. in. l. Nesennius. §. j. ff. de re iud. ¶ Itē quia in materia. d. c. grauis. ille qui possedit. xxx. an. bona fide. excusatur à restitutione fructuū secūdū Bal. & Angel. in. l. pen. C. in quibus non ob. longi tempo. præscriptio. & iste conuentus bona fide possedit bona prædicta vltra. xxx. annos er-
2 go &c. ¶ † In cōtrariū dicebatur quod in iudicio petitiōis hęreditatis quod est iudiciū vniuersale. vt dicit glo. in. l. j. ff. de euictio. & probatur in. l. si quo tempore. & . l. cùm hæreditatem. ff. de petitio. hæred. not. gloss. in. c. cùm ecclesia, de causa posses. & proprie. in quo quidem iudicio fructus etiam bona fide percepti. augent portionem. vt in. l. item veniunt. §. fundus. ff. de petit. hæred. hoc voluit etiam Bald. post gloss. & Cyn. in. l. non est ambiguum. C. familiæ ercifcunde. Imo fortius dicebatur quòd etiā si essemus in iudicio

parti

particulari, adhuc dictus cōuētus teneretur restituere fructus dictarū portionū: quia dicti fructus sunt consumpti, & ipse factus est locupletior vt dicit Ang. in l. item veniūt. in principio per gl. ibi. ff. de peti. hære. ¶Fuit per totū Concilium votatū quòd dictus reus licet sit hæres patris sui, tñ pater suus fuit in mala fide: quia sciebat dictas portiones competere dicto Cubello & sic tenetur ad restitutionē fructuū, vt dicit Bal. in l. post sniam. C.
3 de senté. nec obstat † quòd post. xxx. annos non pōt mala fides allegari. vt dicit Bar. in l. fi. C. vnde vi. & Bal. in c. sæpe. de resti. spolia. quia qñ incepta fuit hęc cōtrouersia inter istos coniunctos, adhuc non erant transacti. xxx. anni. Et illa mala fides patris nocet huic cōuento eius hæredi vniuersali. vt in l. vitia. C. de acqui pos. & no. Bal. in l. ij. C. de petit. hære. & tenet Bart. in d. l. ex diuerso. circa finem. & illa mala fides patris sui nocet hæredi vniuersali etiā quod ipse sit in bona fide quo ad restitutionē fructuū: vt dicit Bar. in d. l. ex diuerso dum allegat. l. ij. in fin. C. de fru. & liti. exp. & maximè in hoc iudicio vniuersali. ¶Secundò dubitatur. Vtrū testes variantes super quātitate fructuū ex quo variè & diuersimodè deponūt de minori quantitate, aliqui de maiori fructuū quātitate iudex possit cōdēnare ex depositionibus ipsorū testium deponentiū de minori quātitate, ita quod illi testes qui deponūt de maiori quātitate, possint dici contestes in minori quātitate. Bal. in l. ex facto. §. ité quæro. ff. de vul. & pupil. & hoc dubitauit, & nō deter-
4 minauit. † Io. de imo. in l. j. §. si stipulāti. ff. de ver. obli. ponit istā quæstionem quā dicit habuisse de facto quidā dicit se mutuasse Titio. xx. probat per duos testes, vnus dicit quod vidit numerari. xx. alius dicit quod vidit numerari. x. isti testes non probāt quia sunt singulares. Io. an. in c. j. de arbitris in nouella. pro ista parte dicit si nō valet testimoniū testiū discordātiū in loco vel tpe. iij. q. ix. c. nihilominus, multò minus eū discordāt in re. c. cū ecclesia. de cā pos. & pprie. Idē cōcludūt Pe. de anc. & Lu. ro. in d. §. si stipulāti. Idē tenet Archi. per verbū forte. in d. c. nihilomin⁹. ¶Cōtrariā opi. tenuit Spe. in ti. de teste. §. postquā ver. quòd si plures. vbi dicit quod si vnus testis deponat de. x. alter de. xv. alter de. xx. nō videtur ad inuicē cōtradicere. Idē dicit Ang. in d. §. ité quęro. dicēs quod si volo probare fructus pceptos ex vinea per testes, & vnus deponit quod recolligit. x. corbes, alter dicit de octo. Isti dicuntur cōtestes: quia de nouo recollectiuo vineæ quæritur. Secus dicit in eo quod agit ex mutuo ad centū: & vnus testis deponit de centum, alius de quinquaginta, quod nō probatur mutuū de cētū: sed non dicit an probent de quinquaginta. Sed bñ Ioā. de imo. in l. inter pares. ff. de re iudi. dicit quod probāt de quinquaginta: & dicit quod hæc pars videtur verior. Alex. de imo. in l. qui quartā. ff. de leg. j. dicit quod istud est magnū dubiū, & ibi dat plures remissiones, vt ibi per
5 eū. ¶† Dicebant domini Consiliarij quod Alex. in. ij. vol. cōsi. xliiij. inci. visa cōsultatione præmissa post argumenta pro & cōtra. tenet quod ad probandum quod ego passus sum damnū pro tali ad talē summam, & vnus testis deponit quod damnū est vsque ad summā. x. alius vsque ad summā. xv. quod isti testes nō sunt cōtrarij in decem. & multa allegat pro hoc quæ omitto causa breuitatis, & ibi respōdet singulis obiectis. Accedat ad hoc aliud cōsilium Alex. in. v. vol. cōsil. lxxv. inci. in cā vertente inter Ioannem in pe. col. ¶Per totū Concilium fuit votatum super isto

gisto dubio ꝙ ex quo dicti testes deponunt de quātitate & valore fructuum eiusdem anni & de eisdem bonis: tunc in maiori summa inest minor ī testib⁹. Et pro hoc allegabatur Bal.in.l.imperator.ff.de sta.ho.vbi dicit ꝙ si producūtur duo instrumēta eodem die confecta diuersorum summarū ex eadē cā, nō præsumuntur duo debita, sed valebūt in minori summa p.l.Sempronius Proculo.ff.de leg.ij.& hoc voluit Alex.
6 in.d.§.stipulanti.vbi sic concludit † ꝙ aut ex diuersitate summarum resultat singularitas testium, & non probāt etiā in minori summa iuxta.c.licet causam. de proba.aut non resultat singularitas testium, & tunc in maiori summa deposita per testē inest minor p.d.l. Sempronius. Et sic testes sunt concordes in minori summa. vnde cum sic deponebant dicti testes qui erant discordes de quantitate, & valore fructuum eorundem bonorū sed respectu tēporis & bonorū, erant concordes. Ideo illi testes q̄ diuersimodē de quātitate & valore deponebant, sunt concordes cum illis testibus qui deponebant de minori summa, & secundum minorem summam fuerunt dicti fructus per sacrum Consilium taxati. ¶Tertium dubiū est, q̄a quondam Iacobus curialis pater Ioannis primogeniti & Cubelli in suo testamento solenni grauauit dictum Ioannem, vt ipse solus satisfaciat dotes ad quas ipse testator tenetur, & nihil ab alijs cohæredibus suis petatur. Et demū dictus Ioannes hæres dictū testamentū acceptauit, & in suo testamento in quo instituit dictū Io.antoniū eius hæredē & mandauit adimpleri omnia legata facta per quondā Iacobū patrē suū. Modo dictus Ioannes antonius hęres cum beneficio inuentarij petit di-
7 ctas dotes pro rata à dicto Cubello: † & dicit ꝙ dictæ dispositiones inquantum tangūt bona feudalia, nō valent ex quo non interuenit Regius assensus: quia dicit tex.in.c.j.de succes.feu.in princ.q̄d nulla dispositio manet in feudis cū cōcor.ibi allegatis: quantū ad bona burgēsatica nō tenetur vltra vires hæreditarias per.l.fi.C.de iure delibe. ¶Itē q̄a filius nō teneē acceptare vllā dispositionē factā per patrem suū, imo ipse filius potest reuocare sicut potuisset eius pater. vt dicit And.in.c.j.§.donare.in.vij. col.qualiter olim feu.alie.pote.& in.c. j.in prin.in.xvj.col.in additiōe de prohi.feudi alienati.per Fede.alleg.autē. hoc amplius.ibi lege repræsentatū.C. de fideiuss.&.l.quēadmodū.C.de agri.
8 & cēsitis.vbi probatur, † ꝙ hæres non teneē approbarē factum defuncti à iure reprobatū, & quod ipsemet qui fecit, potest reuocare. facit ad hoc gl.in.l.Lucius.ff.sol.ma.quæ vult ꝙ hæres nō tenetur approbare factū defuncti ex quo contra illum non competebat actio neq́ exceptio: sic in proposito dispositio patris Ioānis antonij quę acceptabat testamentū Iacobi inquantum tangit bona feudalia in quibus successit ipse Ioan. antonius est ipso iure nulla: quia sine Regio assensu. ergo ipse non teneē illā dispositionē habere ratā, & ideo cohæredes tenētur cōtribuere in dictis dotibus quæ minuūt dictam hæreditatem. ¶Pro parte dicti Cubelli replicatur: nā licet aliàs in cōtractu q̄s nō possit vnū ex suis hæredibus obligare ad vniuersum debitum. vt in.l.eum qui ita.§.j.& l.continuus.§.fi.ff.de verb.oblig. tamē bene potest in vltima voluntate ad effectum vt ipse hæres grauatus ab illis cohæredibus actione ex testamento vel familiæ ercis.ad vniuersum debitum

cōpellat, non tñ ad effectū vt creditores agere nō possint cōtra omnes hæredes. l. seruo legato. §. si testator. ff. de leg. j. l. pacto successorū. C. de pac. hoc volunt doc. in. d. l. cōtinuus. §. si. per tex. in. l. cū ab vno. ff. de leg. ij. & Cy. in. l. pro hæreditarijs. C. de hære. actio. & vbi hæres dānatus est non petere à cohærede, videtur legata cohæredibus liberatio. l. ij. in princi. ff. de lib. leg. not. Barto. in. l. ij. in
9 prin. ff. eo. tit. ¶ † Nec ob. si diceretur ꝙ tale legatū ꝙ hæres primogenitus non possit petere à cohærede dictas dotes, nō valet: quia hæres erat creditor & nō debitor, & sic tale legatū tanquā relictū creditori à debitore non valet. vt in. l. si creditor. ff. de lega. j. quia respōdetur, ꝙ licet nō valet quò ad ipsum primogenitū creditorē, valebit quò ad ipsum Cubellu: quia ei pro hoc videt relicta liberatio dictarū dotiū. ꝑ text. in. l. Aurelius. §. cū q. ff. de lib. leg. & in. l. si fideiussor. in prin. ff. de leg. j. ¶ Nec obst. ꝙ dicta dispositio quātū ad feuda sine regio assensu non valet: quia valuit quò ad fructus feudi hæreditarij viuente ipso Ioanne qui acceptauit dictū testamentū Iacobi patris sui, de quibus potuit in eius vita disponere secundū Andr. in. l. imperialem. in prin. in. ij. col. de phi. feu. ali. ꝑ Fede. in cōstit. Reg. consti. diuæ memoriæ circa fin. & in. c. j. §. quid ergo. de inuesti. de re alie. facta. & in consti. Regni si quis post litē. Et sic tenetur ad dictas dotes relictas in testamēto Iacobi virtute acceptationis factæ per eius hæredē de fructibus bonorū feudalium tēpore Ioannis hæredis Iacobi. ¶ Præterea ista feuda quæ fuerunt dicti quondā Iacobi sunt feuda hæreditaria: quia inuestitura dicit tibi & hæredibus ex suo cor-
10 pore legitimè descēdētibus. ¶ † Et iam dic decisum est, ꝙ inuestitura quæ sic dicit, designat feudum esse hæreditariū, vt dicit Neapo. in cōsuetudine Neapolitana quæ incipit, & si testator. super verbo, disponere. & Andræ. in capi. j. de aliena. feudi paterni. & in. c. j. ex quibus causis feudū amittatur. & in. c. j. de capita. qui cur. vendi. & patet ex notatis per Andr. in. c. j. an cogna. & in multis alijs locis. Et clarū est ꝙ in feudis hæreditarijs sicut potest fieri executio in fructibus feudi pro obligatione ꝑsonali ipsius defuncti: ita etiam in persona hæredis, qui similiter est obligatus sicut defunctus in fructibus feudi hæreditarij potest fieri executio in fructibus dicti feudi, vt concludit And. in constit. regni si quis post litem. & in dicto. §. quid ergo.
11 de inuestit. de re aliena. facta; † quia in feuda hæreditario etiā ꝙ hæres fecisset inuentariū, nō potest venire cōtra factū defuncti secundū Andræ in. c. j. an agnatus. ¶ Nec obstat si diceretur ꝙ obligatio bonorū feudaliū & dispositio testatoris super feudis, & transactio hæredis est ipso iure nulla. & licet filio dicti Ioannis reuocare iure proprio per constitu. regni cāstitutionē diuæ memoriæ: ꝙ nō erat permissum per iura feudorum. ¶ Quia ad hoc facilis est responsio: quia fateor ꝙ obligatio & dispositio tangens feuda nō valet sine assensu domini. Sed bene defunctus pōt personaliter se obligare & eius hæredē. Ita vt in fructibus feudi hæreditarij fiat executio: quia defunctus potest obligare hæredē. vt notatur in. l. assiduis. C. qui potio. in pigno. habe. cū concor. alle. in deci. xxvj. & fiet executio in fructibus feudi hæreditarij ex quo ipse hæres est obligatus sicut defunctus est obligatus. Et per istas allegationes pro parte Cubelli adductas. Fuit votatum & conclusum, quòd dictus Cubellus attenta dicta liberatione

facta vt nõ teneatur ad cõtribuẽdum in 1 dictis dotibus in testamento Iacobi ratificato per patrem Ioannis antonij: vt supra, absoluatur ab impetitione dicti Ioannis antonij. ¶ Et ista decisio fuit bene ruminata per sacrũ Concilium per multos dies: aliam decisionẽ super ista causa vide supra decisione.cxxxiiij.

Decisio.CCXLI.

De restitutione fructuum beneficij ecclesiastici per patrem filio fienda.

Summarium.

1 *Filius beneficiatus an repetat à patre fructus beneficij perceptos.*

2 *Peculium clericorum dicitur quasi castrense, de quo possunt disponere, & in quo pater nullum habet vsufructum, nec confertur.*

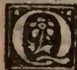
Filius aduentitia non potest alienare patre viuente.

3 *Beneficium ecclesiæ in filiosfamiliàs iudicatur peculium quasi castrense.*

Fideiussor in quibus casibus contra principalem priusquam soluat, agere possit.

4 *Fideiussor pro euictione liu stans in fideiussione an possit petere liberationem.*

5 *Obligatio pro dote conditionalis an habeat effectum agendi ad liberationẽ obligationis.*

Vidam notarius Iacobus habens Antonellum clericũ beneficiatum filium suum, recepit fructus beneficiorum ecclesiasticorum dicti filij sui per plures annos. Demum dictus clericus duxit vxorem, & dictus eius pater fideiussit de dotibus restituendis in casu soluti matrimonij, post hæc pater petit à filio vt liberet eum à dicta fideiussione, filius dicit quòd non tenetur, & reconuenit patrem, vt sibi restituat fructus beneficij per eũ perceptos, pater dicit quòd non tenetur. Quæritur de duobus. ¶ † Et primò vtrum pater qui percipit fructus beneficiorũ ecclesiasticorum sui filij, teneatur ipsos restituere filio petenti ab eo? ¶ Fuit deliberatũ per omnes Consiliarios, quod ex quo clerici dicuntur habere peculium quasi castrense, & possunt de ipso disponere iuxta glos. in. c. præsenti. de offic. ordi. licet fuerint & sint filijfamiliàs & in potestate patris, & possunt succedere cum fratribus, & nõ conferunt dictũ peculium, & in dicto peculio non habet pater aliquem vsumfructum, vt est tex. & ibi expressè Bald. in. l. sacrosanctæ. C. de epis. & cler. Nam filius clericus de fructibus sui beneficij potest facere alienationem. vt 2 in. d. l. sacrosanctæ, † & clarum est quod si pater habet vsumfructũ in bonis aduentitijs filij, filius nõ potest alienare illa bona patre viuente. text. est in. l. cum non solum. §. filij. C. de bonis quæ liberis ergo in bonis ecclesiasticis pater nullũ habet vsumfructum. Et ideo tenet fructus perceptos ex bonis ecclesiasticis quæ filius habebat in beneficiũ ecclesiasticũ restituere ipsi filio vel eius prætiũ. hoc firmauit expressè Abb. sicu. in c. quia nos. de testa. Card. zabarel. ibi dicit allegãdo, qd in his pater non habet vsumfructũ: quia in istis beneficijs est filiussa. extra patriã potestatẽ. c. si. de in di. lib. vj. Azo in summa. C. de bo. quæ lib. & tex. in auten. de sanctis. episco. §. 3 præsbyteros: † quòd in filiosfamiliàs beneficia ecclesiæ iudicantur peculium quasi castrense. & idem dicit Hostien. in summa de peculio clericorum. Et idem expressè dicit Cardina. in. c. indecorum. de æta. & quali. ¶ Secundò quæritur, an dictus notarius Iacobus debeat liberari à dicta fideiussione quam fecit pro filio. ¶ Et fuit vo-

tatum per omnes ꝙ non: quia regula est q̃d fideiussor non pōt agere contra principalē anteq̃ soluat, vel vt eum libe ret à fideiussione, nisi in certis casibus. vt est tex. in l. Lucius titius. §. fi. ff. mā- 5 dati. vbi dicit gl. no. ꝙ in casibus ante- quā soluat fideiussor. agit actione man- dati. ¶ Primò si condénetur. ¶ Secundò si diu stetit in obligatione, quod intelli gitur iudicis arbitrio, secūdùm gl. no- ta. in d. §. fin. & in. d. l. si pro ea. ¶ Ter- tiò si obtulit, cōsignauit, & deposuit. vt ff. manda. l. qui mutuam. §. fideiussor. ¶ Quartò si hoc actum est vt ad tem- pus teneatur, vt. C. mandati. l. si pro ea. ¶ Quintò si cœpit principalis sua bona dissipare: aliàs nō nisi soluat. ff. de cōdi. inde. l. indebitū. & de istis fallentijs lo- quitur text. in. c. fi. de fideiusso. & in alijs casibus de quibus per doc. in dicta. l. si

4 pro ea. & ibi per Sali. † At in casu cōtin gere in facto ille fideiussor nō stetit diu in fideiussione pro dotibus restituen- dis, nec adhuc solutum est matrimo- nium, nec mora cōmissa per principalē: meritò nō potest petere se liberari à di- cta fideiussione. hoc voluit Bald. in. l. j. C. de fideius. mino. allegat Iacob. de aret. in. l facere posse. ff. soluto matri- mo. Et pro hoc fuit allegata decisio Cy ni in dicta. l. si pro ea. vbi quærit. Si da- tus est fideiussor pro euictione, & diu stetit in fideiussione, an possit petere vt liberetur à fideiussione. Et dicit quòd non: quia euictio non est secuta. vt di- cit Iaco. de are. ¶ Item quia sub condi- tione est obligatus: nam non venit dies nec conditio. vt instit. de verbo. obliga. §. ex conditionali. Idem Bald. in. d. l. si pro ea. requiritur ergo quod principalis diu in solutione cessauerit, vt fideiussor possit petere se liberi à fideiussione: non autem si diu stetit in obligatione.

vt bene declarat Anto. de but. & Ioā. de imo. in. d. c. fin. de fideiusso. Et hoc etiā sequitur Salic. in. d. l. si pro ea. Bene fa- cit ad hoc id quod dicit Bal. in. l. ex præ

5 dijs. in fi. C. de euict. † ꝙ si vēdidi tibi rem meā frācam & liberā, & illa erat ꝑ prius obligata generaliter, puta pro do- te vxoris meæ, nō potest agere cōtra me vt liberem ab illa obligatione, si ego ha- beo aliā bona in quibus poterit dos satis fieri soluto matrimonio ex quo obliga- tio pro dotibus est conditionalis, & non potest agi vt liberetur à dicta obligatio- ne, secus si esset pura. Idem voluit And. in additio. Spec. in titu. de iudicijs. §. j. versi. si vero fideiussor. & ideò volūt do cto. quod ille qui diu stetit in fideiussio ne non potest petere se liberari, secus si diu stetit in obligatiōe, scilicet post mo- ram principalis, secundū Cyn. & Bald. in. l. certum. C. famil. ercisců. & hoc vo- lunt Alex. post alios Doctores antiquos in. l. facere posse. ff solu. matri. quod te- ne menti: quia vidi aliquos errasse su- per isto dubio.

Decisio. CCXLII.

De dotis ꝓmissæ tardata solutiōe.

Summarium.

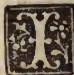
1 *Donatio propter nuptias an debeatur dote promissa in termino non soluta.*

2 *Augmentum dotis promissum vel cōstitutum vxori mortuo viro quando debeatur.*

3 *Matrimonium esse potest sine dote.*

4 *Mulier minus soluens de dote quam promisit, dotarium lucrari facit pro rata quantitatis soluta.*

5 *Dos data donationē ꝓpter nuptias meretur.*

N causa inter Liuiam sororē quondā Berardinæ relictæ quondā Francisci filij do. Gabrielis pagensis

gensis de ciuitate Auersæ ex vna,& do. Gabrielem prædictu ex altera,Fuit du
1 bitatum.† Vtrum si dos promissa viro in certo tempore solui non fuit soluta, si quarta promissa cõstitui per mortem viri vxore supstite sit debita vxori vel solum pro rata dotium solutarũ.¶ Iura apertè dicunt quòd si vxor differt dotem soluere non meretur donationem propter nuptias.vt in auté.dos data.C. de dona.ante nup.& hoc verum quãdo antiphatum seu donatio propter nuptias fuit promissum, vel promissa seu constitutum vel constituta,aliàs si non est promissum,vel non constitutum nõ debetur si non fuit petitũ constante matrimonio constitui soluta dote.vt dicit gloss.in dicta auté.dos data.cõmuniter approbata per docto.ibi.& tenet gloss. Neapo.in cõsuetu.Neapo.quæ incipit, quartam auté.in verbo,cõstitutã.& videtur tex.in.l.si intra illum diem.& ibi Bart.ff.de pac.& Ang.in aut.de æqua. do.in princ.& Ian.& Abb.sicu.in.c. do natio.de do.inter vir.& vxo.& Ang.in
2 aute.de nõ eli.secũdo nu.§.fi.¶† Patet ergo ꝙ antiphatũ promissum vel constitutũ tũc est debitũ vxori per morté viri,qñ dos fuit soluta:ita etiam dicit gl. in auté.de æqualitate dotis.§.hoc igitur.in verbo,viru.vbi dicit ꝙ si dotem promissam vxor non dedit nihil ex pacto lucratur.Si verò partem dotis soluit pro parte lucratur donationem ꝑpter nuptias.tex.est in.§.illud quoq;.in aut. de nõ eligen.secũdo nuben.& ibi Ang. &.C.de pact.dot.l.ex morte.Sed si nulla dos fuit promissa nec data,tunc antiphatum promissum vel constitutum lucratur vxor. vt dicit gloss. in.l.lege
3 leonis.C.de pactis dota.† quia matrimonium potest esse sine dote. ff. de relig.l.quod si nulla.cum preceden.Et pro ista decisione fuit ostensa quædam apostilla dñi Bartholomei de Capua in c.Regni.quòd incipit,dotariu. Et pro registro dictam apostillam seu gloss.de verbo ad verbũ ponã.¶ Intelligas hoc c.quando dos non fuit data nec promissa: tunc enim lucrifacit mulier dotarium seu donationẽ propter nuptias, etiam si nullam dotem dedit.sic not.C. de pac.dota.l.leonis.in gl.quæ incipit, quid si in doté nihil pactus est &c.per quàm legé veteré determinatúr nouũ capitulũ seu cõsti.ff.de legi.l.sed & posteriores,potest enim esse matrimoniũ sine dote.ff.de reli.l.ꝙ si nulla.cum.ll. præceden.C.de dona.propter nup.l.fi. circa prin.Sed vbi dos promittit,& de ea nihil datur non lucrifacit aliquid mulier de dotario seu tertiaria vel do-
4 natione propter nuptias.¶† Ité si minus soluit mulier quã promisit in doté pro quantitate quã soluit,lucrari facit dotarium seu tertiariam vel donationem propter nuptias & non vltra.vt in auté.de nõ elig.secundo nub.§.fi.quæ signatur.C.de pactis dota.l.ex morte. in fi.Et sic vidimus de facto pronutiari in conflictu sapientũ.Istorum autem diuersitatis ratio patet apertè:quia quãdo fit matrimoniu nulla dote promissa per mulierem,quod plerunq; fit cõtracto matrimonio sine dote, vt in dictis.ll.ꝙ si nulla.cum.ll.præcedẽtibus, & maritus promittit dotariũ seu tertiariam, talis promissio dotarij non respicit dotem,cùm nulla est promissa,sic intellige dictam.l. lege leonis. Sed vbi dos promittitur per mulierem & dotarium seu tertiaria per virum, talis promissio dotis respicit dotarium seu ter-
5 tiariam : † quia dos data donationem propter nuptias meretur. C. de donatio.propter nupt.auté.dos data.& pro-

missio dotarij seu tertiariæ respicit dotem, vnde dote deficiente in toto vel in parte debet deficere solutio dotarij seu tertiarię pro modo seu quãtitate nõ solutæ dotis. argu. l. morte præallega. ¶ Et per ista iura fuit votatũ per omnes Cõsiliarios quod ex quo dos promissa soluta in tempore statuto nõ fuit soluta, & post morã vxoris in soluenda dote maritus mortuus fuit, quod pro rata dotis solutæ soluatur dicta quarta, & si nihil sit solutum de dote, nihil soluatur de antipharo seu quarta.

☞ Vide decisionem. xxxvij. 8.

Decisio. CCXLIII.

☞ De suffeudo vendito cum baronis assensu & non Regis.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Suffeudum cum consensu baronis & nõ Regis venditum, an valeat.*

2 *Feudum de tabula per consuetudinẽ Neapo. assensu baronis contentatur in alienatione.*

3 *Assensus baronis in alienatione feudi interuẽtus an legitimè pbetur p testes sine scriptura.*

4 *Gratia principum scripturã videtur exigere.*

5 *Stylus curiæ Neapolitanæ sup pcessibus psentatis ante pnuntiationẽ appellationis desertæ.*

NArdus coc⁹ emit medietatem cuiusdam suffeudi plani & de tabula à Suprano de la gonissa cũ consensu domini Francisci de lagonissa domini castri sancti Martini cũ assensu dicti Frãcisci directi domini dicti suffeudi publico instrumento mediante vbi est præcarium &c. Et omnes clausulæ consuetæ & iuramentũ. Et per aliud instrumentũ dictus Nardus locauit dicto Suprano dictam medietatẽ fundi pro certis annis pro certa quãtitate victualiũ, & pro primo anno dictus Supranus pro dicto affictu soluit dictam quãtitatẽ victualium dicto Nardo. Demũ sequenti anno non soluit dictum affictum. Et sic Nardus vocari fecit in magna curia Vicariæ dictum Supranũ agendo petitorio & possessorio, & seruatis de iure seruãdis fuit cõdemnatus Supranus ad restitutionẽ dictæ medietatis fundi cum fructibus. ¶ Procurator Francisci prædicti appellauit ad sacrũ Cõciliũ pro dicto Suprano. Et causa introducta in sacro Cõcil. & cõcluso, de tribus fuit excitatũ principaliter. ¶ † Et primò. Virũ dicta emptio sit valida, ex quo nõ interuenit Regius assensus, sed solũ assensus baronis probatus per testes. Istã quæstionẽ ego plenè examinaui in. l. imperialẽ. in prin. in. vj. qõ. de prohi. feudi ali. p Fed. ideo nõ me extẽdo: sed solũ referã quid fuit decisum per sacrũ Cõciliũ. ¶ Fuit igitur decisum, ꝙ si alienatur feudũ planũ, & de tabula quod dicitur Excãdeciale, vel Actenesia, vel feudũ rusticũ solitũ cõcedi per baronẽ vt dicitur in cõsti. Regni cõstitutionẽ diuæ memoriæ. in ista alienatione sufficit ꝙ interueniat cõsensus ipsius baronis. & iste est sensus gl. in dicta cõstitutione cõsti. diuæ memoriæ. in verbo, licẽtia. & dicit And. de iser. in. d. l. imperialẽ. qđ ita vtimur in regno: licet postea dicat ꝙ verius est ꝙ requirat cõsensus vtriusq;, scilicet Regis & baronis in alienatiõe feudi quaternati & nõ quaternati, & hoc sentit etiam in dicta consti. cõstitutionẽ: † tamẽ de generali 2 consuetudine regni in istis feudis de tabula semper fuit obseruatũ quod sufficiat cõsensus baronis: nã in istis feudis nõ quaternatis, sed de tabula nõ habet locũ dicta constitutio cõsti. diuæ memoriæ. vt dicit glo. in. d. cõsti. in verbo, magistri iustitiarij. ¶ Et ex hoc inferebant alij do. de Consi. quod dicta constitutio

constitu

cōstitutionem quæ permittit alienanti sine consensu Regis feudum iure proprio reuocare non habet locum nisi in alienatione feudi quaternati vel in feudis in quibus Rex debet cōsentire, sed vbi Rex nō habet cōsentire, sicut est in istis feudis rusticis, planis & de tabula, tūc nō licet alienāti iure ꝓprio reuocare: q̄a nō reperit̄ iure cautum vt in istis feudis q̄n alienantur sine consensu Regis, liceat iure proprio reuocare, ex quo valet cōtractus, si cōsensus Baronis interuenit, & pro ista decisione est capitulū Papæ Honorij q̄d incipit, si cōtingat subfeudatariū. & dicebāt antiqui doc. Cōsiliarij ꝙ ita semper fuit interpretata dicta cōstitutio constitutionē. Et sic fuit votatū per Conci. ꝙ sufficiat cōsensus baronis in alienatiōe feudi plani & de tabula, nec licet reuocare alienationē ex eo ꝙ nō interuenit cōsensus Regius.

3 ¶ † Secundò dubitatur an iste assensus Baronis sit legitimè probatus ꝑ testes, vel debeat in scriptis ꝓbari. Et fuit conclusum ꝙ sufficit probare assensum Baronis ꝑ testes. Et ita firmāt gl. And. & cōmuniter doctores in.c.j. in glo. iiij. de prohi. feu. ali. per lotharium. Et licet And. teneat idē in cōsensu Regis, tñ mihi cōtrariū fuit visum: vt patet ex scriptis meis in.d.c.j. super gl. quarta.

4 † q̄a omnis gratia principis videtur fieri hoc acto, vt inde cōficiatur scriptura secundùm Bal. in.c.j.ij.col. per quos fiat inuesti. Idē Dominicus post alios in procemio sexti. & Feli. in rub. de consti. & gl. idem tenet in consti. regni si dubitatio. tamen quia casus iste nō fuit necessariò tunc decidēdus, nō fuit tūc votatū verū assensus Regis posit ꝓbari per testes. licet secundū And. in loco prælleg. dicatur ꝙ sic. ¶ Tertiò dubitat̄. Ecce consti. regni appellationū tēpora expresiẽ dicit ꝙ à die appellationis processus debeat præsentari corā iudice ad quem, & responsum recipere intra quinquaginta dies, aliàs habetur ac si non appellasset. & hæc cōstitutio per nouā pragmaticā Regis Ferdinādi primi habet locū etiā in sacro Concilio. Modo quæritur, præsentatus est processus per appellantē in sacro Concilio post quinquaginta dies: pars instat ꝙ pronūtietur ꝙ appellatio

5 sit deserta. † Fuit in Concilio seruatū prout de isto stylo capta fuit informatio ꝙ si antequā pronūtietur ꝙ appellatio sit deserta, processus reperitur præsentatus in sacro Concilio, stylus est ꝙ videatur processus, ex eisdem actis, & ita dicetur prout iustitia suadebat, an bene vel male fuit iudicatum.

Decisio.CCXLIIII.

De legato relicto sancto debito ecclesijs eorum.

Summarium.

1 *Legatum relictum sanctis an debeatur ecclesiæ in qua sunt eorum reliquiæ, vel ecclesijs illis dedicatis. 2.5.*

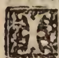
Dictio aliās est implicatiua similiū, & positionē eiusdē qualitatis facit, & impropriat. 4.

2 *Mulieres plerunq; imperite loquuntur.*

3 *Legata fiunt ecclesijs sanctorum, & non sanctis qui sunt in cœlo.*

Legata sanctis facta cedutūt saluti animarū.

4 *Iudex gratificandi potestatem in quibus habeat, remissiuè.*

ILlustrissimus Alphōsus primogenitus Regis Ferdinādi primi dux Calabriæ voluit intelligere à me & à doctoribus sacri Cōcil. votum nostrum in isto dubio, videlicet. Illustrissima ducissa Calabriæ eius vxor in testamento legauit ecclesiæ sancti Ianuari certam pecuniæ quan- 1

 titatem,

citaté,& ecclesiæ,scilicet Arpini & alijs sanctis patronis Neapo. Et est sciendū q in eccle.scilicet Ianuarij sunt.iiij.corpora sanctorū patronorū Neapo. Item sunt in ciuitate Neapo.eccle.sub nomine dictorū san.patro. Neapo.¶ Quæritur an dictum legatū debeatur sanctis prædictis existentibus intus maioré eccle.Neapo.vel eccle.sub nomine dictorū sanctorū existentiū in ciuitate Neapo.¶ Ad pñs dubium sic fuit responsum, q illa dictio alijs sanctis,posita in dicto legato est implicatiua similiū.vt dicit Abb.sicu.in.c.sedes.de rescrip.vbi dicit q dictio alijs,facit positioné eiusdem qualitatis,quādo ponitur inter ea quæ sunt eiusdé ratiōis.allegat no.in.l. quidā relegatus.ff.de rebus dubijs.Idé Abb.hoc voluit in.c.officij in.ij.no.de pœni.& remis.& in.c.mulieres.in princi.de senten.excom.hinc dicit Ange.in cōsi.lxxxiij.incipien.subtiliter & elegā ter &c.quod dictio ista alijs,implicati-
2 ua est de sui natura.† Et sic cum dicta testatrix primò legauit ecclesijs,& post ea dixit alijs sanctis, intelligit ecclesijs dictorū sanctorū. Accedat ad hoc glossā cōmuniter pōderata per doctores in.l. si fugitiui in verbo,alia pœna.C.de ser uis fugitiuis.vbi in verbo,alia,subauditur simili:qa hæc dictio implicat,vt dicit Cyn.in auté.sed neq;.C.de episc.& cle.&.C.quomodo & qn iudex.auté.q semel.in glo.in verbo,aliud. Nec debet esse in consideratione q testatrix dixit alijs sanctis,& nō dixit ecclesijs dictorū sanctorū:qa secundū vulgarem vsum loquédi fœminarū cum volunt nominare ecclesias,nomināt sanctos,verbi gratia: cū vult nominare ecclesiam sancti Petri martyris dicit, lego sancto Petro martyri, intelligitur de ecclesia sancti
3 Petri martyris:† qa legata fiunt ecclesijs sanctorum & nō sanctis qui sunt in cœlo. Et propterea dicit tex.quod legata q̄ fiunt sanctis,proficiunt ad salutem animarū.vt in.c.iniustū.de rerū permuta.no.in.c.requisisti.de test.de pœni.di stin.j.c.quāobré.xiij.q̄.ij.c.animę defunctoru. Et ideo quādo legatur alicui sancto,debetur legatū ecclesiæ illi⁹ sancti:vt no.in.l.ij.ff.de rebus dubijs. Bene fatendū est q si nō essent ecclesiæ in ciuitate Neapo.sub nomine sanctorū patronorum ciuitatis eiusdem:& corpora illorum sanctorū essent in maiori ecclesia Neapolitana,dicta legata venissent soluenda dictæ maiori ecclesiæ Neapolitanæ:quia tūc illa dictio alijs,impropriaretur:vt dicit gl.in auté.ex testamé
4 to.C.de colla.† vt cū dicitur Christus est crucifixus,& alij duo latrones,vt dicit Spec.in titu.de sponsa.in prin.& Albe.de rosa.in.l.nō solum.§. queritur.ff. de procura. Et si essent plures ecclesiæ dictorum sanctorum,legatū deberetur pauperiori:& si essent pares in paupertate, Episcopus posset gratificari.vt dicit Hostié.in summa de testamentis.§. fin.& Spec.in tit.de instru.edi.§.xiiij. versi.qd si quis.& not.in auté.de eccle. tit.§.si quis in nomine.in multis enim iudex habet potestatem gratificandi:de quibus per Ludo.in.l.j.§.si cū omnes. ad sylla. & Bald.in.l.adoptione.C.de adopti.& not.in.l.per agrū.ver.in his. C.de serui.& aqua.& in.c.venerabilem in.§.obiectioni de elec.& in.c.q auté. de iurepatro.& in.l.fi.ff.de religio. Bar. in.l.hoc articulo.ff.de hær.institu.& in multis alijs legibus quæ omitto breuitatis causa.¶ Quare concluditur quod legata facta dictis sanctis patronis,debétur ecclesijs sub nomine dictorum sanctorum patronorum existentibus in dicta ciuitate,& non maiori ecclesiæ vbi

sunt

5 sunt corpora dictorũ sanctorum:† q̃a legatum factũ Deo vel sanctis, intelligitur factum ecclesiæ secundũ Barto.in.l.j.§.ad municipium.ff.ad.l.fal.per text. in auté.de eccle.ti.§.si quis in nomine magni dei.& ita postea fuit factum & executum.

Decisio.CCXLV.

De instrumentorum cautela & fide.

Summarium.

1 *Instrumentum temporis immemorialis an faciat fidem stante negatione, maximè factum per notarium apostolicum de rebus ad ecclesiam spectantibus.*

2 *Iudex ad contractus non requiritur.*

3 *Notarius instrumenti antiquissimi non meretur probationem notariatus.*

Præsumptio ex actu antiquo oritur.

Sententia antiqua facit præsumptionẽ sine productione actorum.

4 *Factum antiquissimum ex quo tempore dicatur.*

Verba enuntiatiua in antiquis probant.

5 *Notarium fuisse in quasi possessione notariatus, an sufficiat pro instrumentorũ robore.*

6 *Nomen pluribus congruens oportet exponi cũ duabus qualitatibus.*

7 *Notarius nõ potest facere instrumentum, nisi de his quæ coram se gesta sint.*

8 *Notarius de actibus iudiciarijs scribere non potest sine iudicis mandato, nec deferre iuramentum in litem.*

Confessio facta in absentia iudicis nõ potest dici facta in figura iudicij.

Notarius irrequisitus per partẽ, instrumentum sumere non potest.

9 *Notario asserenti se rogatum, standum est.*

10 *Citatio debet antecedere in tractatu præiudicij partis.*

Citatio est solennitas iuris naturalis, quæ omitti non potest.

Sindicatus capituli ecclesiæ quando valere debeat.

11 *Confessio nõ præiudicat nisi inter confitẽtes.*

Confessio prælati sine capitulo quãdo noceat ecclesiæ.

12 *Inuentarium temporis antiquissimi præsumptionem inducit.*

13 *Iuri petenti executionẽ alicuius decreti, vel iuri implorandi iudicis officium nobile, quãdo tempore præscribatur.*

MAgnifici nobiles sedilis montaneæ ciuitatis Neapolis egerũt in sacro Consilio contra ciues de Platea forcellæ stauritarios staurítæ sancti Arpini de dicta Platea forcellæ super eo, videlicet q̃ ipsi magnifici nobiles prętendũt q̃ in gubernatione dictæ exstauritæ debeat creari vnus nobilis stauritarius de sedili p̃dicto eligẽdus per sex dicti sedilis, qui debet gubernare dictam exstauritã cũ alijs quatuor stauritarijs qui creantur per homines dictæ Plateæ forcellæ, & quod illi quatuor nihil possunt facere sine illo quinto nobili, & illi quatuor stauritarij habeant ponere rationem dicto nobili de gestis per eos pro dicta staurita. illi stauritarij dato termino ad probãdũ & defendendũ, dicũt q̃ dicta staurita sancti Arpini semper attento tẽpore in cuius cõtrariũ memoria hominũ non existit, fuit recta & gubernata per quatuor stauritarios amouibiles per annum per homines dictæ Plateæ forcellæ, & nunquàm fuit à sex dictis sedilis montaneę creatus & electus dictus q̃ntus ex stauritarius cũ dictis quatuor stauritarijs: & hoc fuit bñ p̃batũ. Pro parte dictorũ nobiliũ nihil sufficiẽs fuit probatum, per testes: sed solũ fuit p̃sentatũ vnũ instrumentũ, q̃ fuit factũ sunt anni.lxxx.

per

per vnum assertũ notariũ Dionysiũ de acerris q asseritur ꝙ erat notarius apostolicus,q dicit ꝙ ipse attestat ꝙ quidã pauci de Platea forcellæ dixerunt corã Reueréd.quondã Archiepiscopo. Neapolita.& quondã asserto commissario Apostolico ꝙ ipsi viderũt quoddã instrumẽtũ quo dicta exstaurita fuit fundata & dotata p nobiles sedilis Montaneæ.Et deinde subiũgit ꝙ ipse attestat ex parte dicti reuerendissimi Archiepi & cõmissarij in pñtia quõdam serenissimæ Reginæ Ioannæ ꝙ in gubernatione dictæ exstauritæ debeãt quatuor ab hominibus dictæ plateæ deputari: & vnus nobilis de dicto sediti à sex sedilis prædicti:& omni anno debeãt ponere cõpotũ vni nobili à sex sedilis prædicti ordinãdi facta conclusione in cã prædicta.¶ Fuit de duobus dubitatũ.¶ Et primò vtrum dictũ instrumentũ faciat fidem stãte negatione procuratoris hominũ dictæ Plateæ,qd illud nõ est instrumentũ publicum.Et qñ esset,vtrũ præiudicet hominibus dictæ Plateæ. ¶ Secũdò posito quòd fide faceret,vtrũ cõtra dictum instrumẽtũ pro pte hominum Plateæ forcellę sit præscriptum. 3

¶ † Ad primũ dubiũ dicebat p pte dictorũ magnificorũ nobiliũ,ꝙ dictũ instrumẽtũ,ex quo est factũ p notarium apostolicũ de rebus spectãtib⁹ ad ecclesiã,licet ibi nõ interuenit iudex ad contractus,nec testes sint subscripti iuxta cõsti. Regni,instrumẽtorũ robur valet & tenet:tũ qa de iure cõmuni nõ requiritur iudex ad contractus,nec subscriptio testiũ,vt aliàs dictũ est:tũ qa notarius apostolicus põt de rebus ecclesiæ facere instrumentũ in Regno:quia sic est cõsuetũ.imo,Lucas de penna tenet, ꝙ etiã in pphanis:in.l.fi.in.iiij.q.C.de loca.prædio.ciuili.lib.xj.Sed eius opinio in hoc nõ tenet,sed opinio cõtraria And.in dicta cõstitutione instrumentorũ robur:† tũ quia dictũ instrumentũ est antiquũ:quo casu voluit Bal.in aui. quas actiones.in fi.C.de sac.sanc.eccle. ꝙ in instrumẽtis antiquissimis nõ expedit pbare,ꝙ notarius q scripsit fuit notarius : q a ex ipso actu ita antiquo orit præsumptio.vt no.in.c.veniẽs.de verb. signi.Idẽ dicit Bal.in.l.Barbarius.ff.de offi.præto.si reperiunt plura instrumenta.& idẽ Bal.in.l.j.C.ad Macedo.& in l.j.v.col.C.de fideic.& Abb.sicu.in.c.j. de fide instru.& Fel.in.c. sicut. xviij. col.de re iudi.Sic etiã dicitur,ꝙ præsumit pro sentẽtia antiqua sine productione actorũ,& præsumitur etiã citatio secundũ Inno.in.c.Albericus.de testib.secundũ Bal.in.c.j.v.col. de milite vasal. qui cõtumax est. nisi altera pars neget, secundũ Alex.in.iij.volu.cõsi.ix.in fin. ¶ In cõtrariũ dicebatur, ꝙ illud instrumentũ non potest dici antiquissimũ,ex quo nõ excedit metam centu annorum: † tũc enim dicitur factũ antiquissimũ, qñ excedit metã cẽtũ annorũ . secundũ Inno.in.c.veniẽs.de testibus.& in.c. qd per nouale.de verb.signi.& in Spec.de probatio.§.j.versi.valet.& Ioã.de imo. in.l.ij.§.idẽ Labeo.ff.de aqua plu.arcẽ. & in dictis instrumentis probantur ea, quæ ibi enuntiatiuẽ narrãtur.vt dicunt Bal.& Salic.in.l.cum aliquis.de iure deliberã.& Alexan.in.iiij.volu.consil.xij. in fi.& consi lxxv.incipi.visis ponderatis.Et ideò vt tale instrumentum antiquissimum probet, debet coadiuuari istis probationibus,videlicet quòd ille qui scripsit dictum instrumentum,fuit notarius.vt dicunt docto.in capitu.j.de fide.instrumen.& Specu.in titu.de instru.edi.§.restat.versi.illud autẽ notandum.& ibi per Ioan.and.& Io.de imo. 4

in.l.

in.l.ad testamentum. §.j.ff. de testa.& Ang.in consi.cclxxiij.† vel quod fuit in quasi possessione notarius.secundùm Bar.in.d.l. Barbarius. Albert.ibi.& Angel.in auten.de tabellio.§.j.& Ange.in l.j.ff.ad Macedo.& Ioã.fab.insti.de testa.§.sed cù aliquis.& Ang.in cõsil.cxl. incipiente,quidam Mattheus. Inno.in capitu.innotuit.de eo qui fur.ordinem suscepit,quod non fuit factum in præsenti cauta.Ideò tale instrumentũ non probat,maximè quod dicitur,quòd dictum instrumentũ est factum per manus notarij Dyonisij de Sarno,quia de eo nõ habetur aliqua notitia,nec est notus per duas qualitates,videlicet per cognomen,prout de iure requiritur.vt in Specu.de instrumen.edi.§.breuiter.& Ang.in consilio.cclxxiij.incipiente,ex

5

6 themate.† quia vbi nomen potest pluribus congruere,oportet illud exprimi cum duabus qualitatibus.vt dicitur in l.hac consultissima.C.q testa.face.possunt.& Bart.in.l.demonstratio falsa.ff. de conditio.& demonstratio.& ibidem concordantiæ,Sed posito,quòd dictum instrumẽtum esset verum.Vtrum probet,quòd ea,quæ ibi enũtiantur,faciãt probationem.pro parte dictorum nobilium de Sedili montaneæ dicebatur,ꝙ standum est enũtiatiuis verbis dicti instrumenti.Ex quo dicta ecclesia sancti Arpini sita est in ptinentijs Sedilis montaneæ & exstauritariæ gubernatur per laicorum personas Platearum:vt dicit Neapodanus in consuetudine ciuitatis Neapoli,q̃ incipit,si ecclesiæ,in titulo de iure congrui,ideò quæ continentur in dicto instrumento habent concomitantiam secundum consuetudinẽ ipsarum stauritarum,nam Sedilæ Nidi habet staurità sanctæ Trinitatis,quæsita est iuxta domum quondam magnifici & excellentis domini Nardi de Afflicto legum doctoris,Cancellarij Regni Sicil:æ,& postea locũtenẽtis magni Camerarij,& regitur & gubernatur ꝑ no-

7 biles Sedilis Nidi.† Itẽ ꝗa assertio dicti notarij asserentis,quòd decretũ fuit per archiepiscopum Neapolitanum,ꝙ in gubernatione exstaurite sancti Arpini debeat esse quintus nobilis de Sedili montaneæ &c.debet facere plenã fidẽ de dicto decreto,ex quo interuenit etiã consensus cõmissarij apostolici,vt ipse notarius assertus asseruit,argumẽto eorũ,quæ dicit Bal.in.l.omniũ.C.de testamentis.¶ Sed profecto nõ est standũ verbis dicti asserti notarij:ꝗa notarius nõ potest facere instrumẽtu nisi de his, quæ coram se gesta sunt:vt dicit Bald. in rubri.C.de fide instrumentorum.in v.&.vj.col.& in.l.cũ precibus.C.de ꝓbatio.& Ion.in.c.fraternitatis.de hæreticis.Sed iste assertus notarius attestatur,ꝙ quidã pauci de platea forcellæ dixerunt corã Reuerendissimo Archiepiscopo & corã asserto commissario Apostolico,ꝙ ipsi viderũt quoddã instrumẽtum &c.& quòd ipse assertus notarius attestatur ex parte dicti Reuerendissimi Archiepiscopi &c.& nõ dicit,quòd Archiepiscopus fuit præsens,& quod dicta cõfessio fuit facta in præsentia domini Archiepiscopi,& sic iste notarius assertus nihil potuit scribere de istis actibus iudicialibus sine mandato iudicis,secundum Bald.in.l.j.viij.colum. C.qui accusa.non possunt.& voluit do. Ant.de bu.in.c.tuis.j.col.de testibus.

8 vbi dixit,† ꝙ notarius non põt deferre iuramentũ in lite,nisi ꝑsente iudice,& mãdante,& tenet Fel.in.c.quoniã contra.in.vij.col.de ꝓba.Imo dicta confessio duorũ de Platea forcellæ facta coram dicto notario absente iudice cõtra

dictos

dictos confitentes non faceret plenam probationé:secundú Bal.in.l.iubemus, C.de libe.causa.& ideò non pôt dici facta in figura iudicij,cùm nó sit facta in præsentia iudicis.vt dicit Bald.in.l.interrogata.e.tit.& Lucas de péna in.l.ij. C.de iure fis.lib.x.& Bal.in.l.si ea.C.q accu.non pos.& in.c.j.§.itē sacrameta. de pace iur.fir.¶ Pręterea,notarius non potest cóficere instrumétum de aliquo actu,nisi sit requisitus ab eo,cuius interest:vt dicit Bal.in rubr.C.de fi.instr. & in.l.j.vlti.colú.C.plus valere,ꝙ agi. per tex.in.§.nos auté.in auć.de tabellio.& Bald.in.l.ij.C.quando fiscus vel priua.& Bar.in auć.si quis in aliquo.C. de edendo.doc.in.l.sciendum.de verb. 9 obl.† & si diceret se rogatum,staretur eius dicto de rogitu.vt dicit Alexand. in.iij.vo.consil.cx.circa finé.& in consi.clij.incipien.videtur prima cósideratione dicendú &c.dum allegat Inno.& alios in.c.j.de fide instrumen.Sed iste Dionysius assertus notarius non dicit ab aliquo se rogatum,vt de asserta confessione dictoru duorú de Platea forcellæ conficiat instrumentú,ac de illa asserta ordinatione archiepiscopi.Neapolitani,merito nullā fidem facit dictú instrumentum. ¶ Præterea, quando Archiepiscopus fuisset præsens in tali confessione duorú de staurita Forcellę, potuisset interponere tale decretú enúciatum in dicto instrumento,non citatis ciuibus Plateæ forcellæ, vel saltim stauritarijs,ex quo in tali decreto requirebatur causæ cognitio.vt in.l.fin.C.si 10 per vim vel alio modo.† Et vbi tractatur de præiudicio partis,semper debet præcedere citatio.l.de vnoquoq;.ff.de re iudicata quæ quidem citatio est solemnitas iuris naturalis,quæ obmitti non potest. iuxta notata in clementina pastoralis.de re iudicata.¶ Nec illa cófessio duorum de Platea forcellæ poterat nocere toti Plateæ,quæ consistebat in vocibus vltra.lx.per nota.per doctores in capitu.quanto.de his quæ fiunt à Prælā.& nota Bartol.in.l.finali.C.de prædijs.curiali.libro.x.vbi dicit, quòd si in instrumento dicatur, talis canonici constituunt talem syndicum,non valet syndicatus,nisi dicatur quòd constituentes faciebant maiorem partem capituli. Meritò cófessio dictorum duorum de platea forcellæ non potuit præiudicare toti Stauritæ, 11 † ideò dicitur ꝙ confessio non præiudicat nisi inter contentes.l.duobus.§.j. & ibi per Mod.Papié.ff.de iureiur.Benè facit id ꝙ dicitur,ꝙ cófessio prælati sine capitulo,nó nocet ecclesiæ,nisi habeat à capitulo mandatum litigandi.vt dicit glo.in.c.dudum.de elec.& in.c.fi. de præscriptio.& ibi plenè per Abba. sicu.& ibi concordantię.¶ Et propterea concluditur, quòd confessio illorum duorum non præiudicat toti plateæ. per not.per Bald.in.l.j.C.de confessis. cum concordantijs quæ ibi allegantur. ¶ Nec obstat, si dicatur,quòd in dicto instrumento enuntiantur illi duo esse extauritarios:quia illa verba enuntiatiua non probarent illos esse extauritarios secundùm communem conclusionem doctorum.in auté.si quis in aliquo documento.C.de edendo.& in.c.cùm in iure.de offi.delega.& in.l.optimam. C.de contrahen.& committen.stipula. nisi inter se,non autem in præiudicium absentium.Bene facit,id ꝙ dicit Bart. in.l.quòd si fortè.ff.de castren.pecu.& Vitalis,in clausula,verba enuntiatiua, in contractibus.& doct.in dicta.l.opti- 12 mam.& ibi concordan.† Et tantò magis,quia illa confessio non est vera,cùm constet

constet per inuentarium ecclesiæ & testes & antiquam famam. ꝙ dicta ecclesia est Staurita dotata per homines Plateæ forcellæ: quòd inuẽtarium excedit metam centum annorum, & sic pro eo, præsumitur stante dicta antiquissima scriptura per iura sup. allegata. Et ex his concludebatur, quòd dictum instrumentum nihil præiudicabat hominibus de Platæa forcellę ſtauritarijs sancti Arpini. ¶ Et in hoc voto fuerunt omnes Consiliarij per supradicta iura, & aliàs rationes, quas obmisi breuitatis causa.

¶ Ad secundum dubium breuiter fuit responsum, quòd iuri petendi executionem decreti archiepiscopi Neapolitani cõtenti, vt asseritur in dicto instrumento est præscriptum spatio .xxx. anno. per l. fin. C. de præscriptio. xxx. vel xl. anno. & not. Bal. in l. creditor. C. de pact. Io. and. in tit. de execu. sententiæ.

3 §. post me. † nam & tanto tẽpore præscribatur iuri implorãdi iudicis officiũ nobile. vt in l. sicut. cũ ibi notatis. C. de prescript. xxx. vel. xl. annorum. no. in c. in nostra. de pcuratoribus. etiã si quid pro parte mobilium contra præscriptionem prædictam fuit allegatũ. fuit peremptum per interemptionẽ facti, ideò non oportet aliter in hoc insistere. Et ex his & alijs longissimis discussionibus adhibitis. ¶ Fuit conclusum & deliberatum per omnes terminos Consiliarios, ꝙ absoluantur dicti homines de Platæa forcellæ ab impetitione prædictorum Nobilium, Sed illi momentaneè, & sic lata fuit sententia.

Decisio. CCXLVI.

☞ De cõtractu meticuloso metu verberum inter virum & vxorem.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Maritus est ignobilis qui sine causa vxorem verberat.*

2 *Hæredes mulieris, qui probãt per testes maritum eam verberasse, an sufficienter probẽt. Instrumentum meticulosè factum, qualiter probetur?*

3 *Verbera qñ probẽt cõtractũ meticulosum.*

4 *Intellectus ad. c. causa matrimonij de officio delegati.*

Quidam † maritus nobilis origine, sed nõ moribus, continuè suam vxorẽ nobilẽ verberabat secretè: tamen nõ poterat ita secretè verberare eam sine iusta causa, ꝙ vicini & consanguinei, & aliæ personæ non audirent voces vxoris, & percussiones quas recipiebat à viro non vidissent & audiuissent. tandẽ vna die in publico testimonio coram iudice notario & testibus in numero sufficienti dicta vxor & dictus vir venerunt ad quãdam conuentionẽ, vt dictæ vxori pręstentur alimẽta annuatim vsq; ad tantam summã, & hoc fuit læsionẽ vxoris, & in dicto instrumento interuenerunt clausulæ cõ-

2 suetæ & iuramẽtũ, hæredes † mulieris agunt contra virũ dicendo illud instrumẽtũ fuisse meticulosè factũ: & probãt per certos idoneos testes, ꝙ ante dictũ cõtractũ maritus verberauit vxorẽ, nõ tamen probatur ꝙ ex dicta causa eam verberauit. Vtrum præsumantur dicta verbera esse facta pro dicto contractu faciendo. Aliqui nimium subtilizantes allegabant Inno. in c. accedens. de conuersi. cõiugato. hoc modo dicitur in d. c. accedens. quòd vir petebat ab vxore licẽtiam vt potuisset intrare religionẽ. vxor propter verbera annuit votis mariti. nihil dicitur in text. quòd verbera fuerunt facta occasione vt consentiret vxor viro volenti intrare religionem.

superuenit

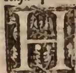
superuenit Innocen. & fecit ibi gl. quæ dicit ꝙ ob hoc verberabat vt licentiam preberet intrādi monasteriū, & sic pręsumitur p ipsa, ꝙ verbera ob hoc fuerūt. 1 2
3 ¶ † Omnes alij domini fuerūt in cōtraria opinione. l. quòd nō sufficit probasse vxorē esse verberatā, nisi probet ꝙ fuit verberata vt faceret dictum cōtractum. & hoc per authoritatē Inno. in. c. accedens. & ita dicit Bar. in. l. si ob turpē. ff. de cōdi. ob tur. causam. & ita intelligit illud, ꝙ dicit ꝙ sufficit, ꝙ maritus semel verberauit vxorē vt cōsentiret contractui, tūc semper præsumitur durare idē metus donec durat matrimoniū. vt in l. si p impresionē. C. ꝙ met. cau. & doc. & in. l. interpositas. C. de transactio. & in. c. causam matrimonij. de offi. dele. & in. c. perlatū. ꝙ met. cau. & pro hoc ego solus allegaui ad hoc decisionem Inno. & Ioā. an. in nouella. in. c. cū locū. de spōsalibus. vbi dicit ista verba formalia.
4 † si metus vel coactio interuenerit super eo, vbi consensus requiritur, verbi gratia si cogit cōtrahere matrimoniū. secus si super diuersis interueniat cōsensus & vis, vt si carcerauit quis alium, vt pecuniā ab eo extorqueat, si aliū cōtractum faciat, valet &c. quia nō ob illū contractū fuit adhibitus metus. vt in. l. qui in carcerē. ff. ꝙ metus causa. vt habetur in. l. qui à latronibus. ff. quòd me. cau. cū igitur non fuit probata causa, ex qua fuit verberata, nō potest dici dictus cōtractus meticulosus, ex eo quia fuit verberata, nisi probet ꝙ fuit verberata, vt faceret dictū contractū. ꝙ est menti tenendum pro intelligentia eorū, quæ scribuntur in. d. c. causam matrimonij.

Decisio. CCXLVII.

De collatione cessante bonorum consumptorum sine dolo & culpa.

Summarium.

1 *Bona mobilia in dote data & consumpta, non expellāt sororē à successione paterna.*
2 *Conferendum quid sit in restitutione dotis conferendæ marito ad inopiam redacto.*
Librorum collatio qualiter fiat.
3 *Bona in collatione veniunt prout reperiuntur tempore mortis.*
4 *Collatio cessat in bonis sine dolo & culpa consumptis.*

Habuimus in cōsilio super quodā processu fabricato in ciuitate Potentiæ, † verum soror quæ habuit in dotē certa bona mobilia inæstimata, quæ vsu cōsumuntur, ex sic dēstitui soluto matrimonio, prout reperiūtur. Mortuo patre ab intestato vult succedere ei vnà cū alijs sororibus suis in bonis Burgensaticis, dicūt illæ sorores, tu nō potes succedere, quia nō potes dotes, quas habuisti conferre: quia dotes prædictæ sunt cōsumptæ. ¶ Quæritur quid iuris fuit citatum in Consilio, ꝙ si illa bona mobilia data in dotē sunt cōsumpta non dolo vel culpa coiugum, ꝙ illa soror debet admitti ad successionē, etiā ꝙ dicta bona nō possint cōferri p tex. in. l. ij. §. de illis. ff. de colla. bonorū. Et pro hoc bene facit, id ꝙ no. in aut. ꝙ locū. C. de colla. in ver. his cessantibus.
2 ¶ † Accedat ad hoc illud, ꝙ dicit, ꝙ si debet fieri restitutio dotis, & maritus non est soluendo, & dos debet conferri, solū debet cōferri illud, ꝙ maritus soluere pōt: vt in. l. j. §. cū dos. ff. de colla. dotis. Licet hodie per dictā autē. ꝙ locum cōfert solū actionem ad dotē licet inanē. Et ideò dicunt doc. in. l. illud. C. de colla. maximè Pau. de ca. ꝙ libri cōferunt prout sunt tēpore mortis patris, &
3 non prout sunt empti. ¶ † Itē in collatione

tione veniũt bona, prout reperiũtur tẽpore mortis, & nõ ea, quæ sunt cõsumpta secundũ Bal. & Angelũ in.l.ea demũ.C.de colla. & Bald. in aut. ex testamento. versi. xv. & xvii. ¶ Nec obstat, ꝙ æqualitas in materia ista collationis debet attẽdi: qa intelligit̃ si bona reperiũtur tpe mortis defuncti. Sed si sunt consumpta sine dolo, et culpa cessat collatio, & admittit̃ ad successioné vt in.d.§. de illis. & d.l.ea demũ. Aliud esset qñ bona

4 data essent in doté æstimata: † quia tunc prętium debet restitui. vt in.l.quoties. & l.inter virũ & l.si cum dote.C. de iure do. & no. in.l.æstimate. ff. solut. ma. ¶ Et ita fuit iudicatum ex voto dominorum de sacro Concilio.

Decisio. CCXLVIII.

☞ De feudo nouo nouiter obuento per legatum cum Regio assensu.

☙ Summarium. ❧

1 ☞ *Feudum antiquum an possit alienari sine consensu primogeniti?*

2 *Soror succedit fratri in feudis, quibus viuitur iure Francorum.*

Soror dotata à fratre, non succedit fratri in feudis iure Longobardorum. 6.

3 *Ius speciale allegatũ est probandum in feudis.*

4 *Feudatarij in feudis viuere iure Francorum quando dicantur?*

5 *Testis de auditu, non probat.*

7 *Personam primitiuam inficiens, deriuatiuã vituperat.*

8 *Feudum nouum causa noua facit, item & noua forma.*

9 *Legatarius, largo modo hæres dicitur.*

10 *Clausula in fine contractus posita, quando extendatur ad praecedentia. 12.*

11 *Conditio apposita in principio orationis, censetur repetita in tota oratione.*

Dictio, ita. qualiter stet?

13 *Qualitas vnius facti aliud factũ, quando nõ qualificet, licet ambo regantur eodem verbo.*

DVit diu in consilio dubitatũ: Vtrũ casale sancti Nicolai de vmfredis in personã dominæ Catharinę de castiglono, in persona Gulielmi de griphis sit feudũ nouũ, & an antiquũ? Ex quo istud feudum olim fuit quondam magnifici Antonelli de castiglono, quòd habuit ex successione materna: cui Antonello successit Iacobus eius filius primogenitus, qui maritauit & dotauit dominã Catharinã eius sororé carnalé vtrinq; cõiũctã de bonis maternis & fraternis. videns posteà dictus Iacobus, ꝙ non hẽbat filios, supplicauit Regi vt concederet sibi facultaté, ꝙ posset in vita vel in morte donare vel legare dictũ feudũ: cui voluerit, & Rex Ferdinãdus primus, fecit talé gratiã. post hęc dictus Iacob⁹ fecit testamẽtũ & codicillũ, & legauit pfatæ suæ sorori, & Gulielmo de gripho eius filio & Nepoti dicti Iacobi dictũ feudũ: & sic mater & filius virtute dicti legati pcedẽte dicto regio assensu receperũt possessioné dicti feudi. & soluto releuio habuerũt cõfirmationé à Rege Ferdinãdo primo, deinde dicta domina Catharina cũ regio assensu dõauit suã medietaté dicti feudi cuidam Iacobo gripho, filio suo secundogenito, cũ hõc pacto, ꝙ si ipse decederet sine filijs in dicto feudo, succedat Gulielmus griphus. Et euenit casus, ꝙ dictus Iacobus fuit mortuus sine filijs superstite dicto Gulielmo, qui virtute dicti pacti succedit in dicta medietate dicti feudi, & sic totum dictum feudum supradicto modo peruenit in possessióe dicti Gulielmi, qui Gulielmus tenens & possidens dictũ feudum Regio assensu donauit inter viuos Alberico de griphis

phis eius filio quartogenito & tradidit.
1 †dicit Ioannes griphus filius primogenitus dicti Gulielmi, qd dictus eius pater nõ potuit donare dictũ feudum dicto Alberico eius filio quartogenito in eius præiudiciũ: quia dictum feudũ est antiquũ, in quo viuit iure Frãcorũ, & ipse tanq̃ primogenitus debet succedere. ¶ In contrariũ dicit pro pte Gulielmi & Alberici, ꝙ dictũ feudũ est nouũ. & ideo potuit dictus Gulielmus cũ Regio assensu illud alienare in dictũ Albericum, sicut in extraneum: vt cõcludit And. in. c. j. de alie. feudi pater. & in cõstit. Regni constitutionem. & in. c. j. de natura succe. feudi. in. iiij. col. & Bar. in c. j. de vasal. decre. ætatis. & Io. de imo. in. l. filiusfamilias. §. cum pater. in principio. & in. l. si domus. §. fina. ad fi. ff. de leg. j. & in. c. potuit. k. columna. de locato. & Alexan. in. iiij. volumi. consi. lv. in viij. colũ. & in. v. volu. consi. xxviij. Secus, si esset antiquũ, & viuitur iure Frãcorum, tunc non potuisset alienare in præiudiciũ primogeniti: vt in. d. c. j. per And. & c. j. an agnatus. & in. c. j. ad finé q succe. teneant. & in. c. j. §. hoc quoq;. de succe. feu. & in. c. j. §. qd ergo. circa fi. per Andr. de inuesti. de re. ali. facta. Alex. in. iiij. vol. consi. cvj. & sequẽti. & est producta sup hoc quædã declaratoria Regis Roberti, & quędã alia Regis Alphonsi primi. ¶ Et dubiũ faciebat, ꝙ esset dictum, ꝙ feudũ antiquũ: quia dicebat ꝙ domus de castiglono viuebat iure Frãcorũ, & sic soror, videlicet domina Catharina, tanquam, viuens iure Francorũ, succedebat de iure fratri suo Iacobo, etiam sine legato, vt dicit declaratio Reginæ Ioannæ secundæ, quæ fuit facta cum consilio valẽtissimorũ dictorũ ad instantiã dominę Catharinæ filigirie, vxoris quondam excellentis domini Ioannis Carazóli magni senescalli Regni Siciliæ. † vbi dicitur, ꝙ 2
soror succedit fratri in feudis in quibus viuitur iure Francorum, secus si viuitur iure Longobardorũ: quia tunc maritata & dotata à fratre, nõ succedit fratri. ¶ Et sic intelligit glo. Marini de caramanico in cõsti. vt de successionibus. in verbo, dotatas. & sic intelligitur id, quod dicitur, quòd dotata à fratre, nõ succedit fratri per. l. quoniã nouella. C. de inoffic. testa. & no. Andr. in. c. j. dę natura succe. feudi. & tenet Lucas de penna in. l. fin. C. quando & quibus quarta pars debetur. li. x. & iudex Blasius de morcono in longobarda de succes. l. pater filiã. & dicit ita tenere dominũ Bartholomeum de Capua. & ego ita conclusi in. c. j. quinetiã episcopum vel abbaté. vbi allegaui alias sententias Regias sic esse latas, & isto casu fiscus excludit sororé à successione fratris in feudo in quo viuit iure Lõgobardorũ, & istam distinctioné dicta domina Regina mandat seruari in causis præsentibus & futuris. & hoc factum fuit per viam legis condendę. Et sic in eius persona feudum fuerat antiquum, & ipsa tanq̃ in antiquo feudo debebat succedere. & ideo si erat antiquũ, nõ potuit ipsa donare in aliũ, q̃ immediatè successurum, qui erat Gulielmus suus primogenitus, qui debebat ei succedere in feudo paterno. Et in illo feudo mater no debebat succedere Ioannes primogenitus dicti Gulielmi vigore constitu. Regni. vt de successionibus. ¶ In cõtrarium dicitur, quod dictum feudum sancti Nicolai in persona dominę Catharinæ de castiglono & Gulielmi fuit nouũ & nõ antiquũ. Quia dña Catharina tanq̃ dotata & maritata à dicto suo fratre de bonis paternis & fraternis non

nis nō poterat succedere dicto fratri in dicto feudo fraterno, ex quo nō est probatum, ꝙ domus de castiglono vixerit
3 iure Francorum, quòd de iure † debuit probare dictus Ioānes: quia ꝙ iure Frācorū vixerit debet probari: quia est speciale ius, vt dicit text. & And. in cōstitutio. Regni. vt de successionibus. & in. l. imperialē. §. præterea ducatus. de prohi. feudi alie. per Fed. aliàs præsumitur, ꝙ iure Lōgobardo viuat, vt dicit And. in præludijs feudorū. in tertia quæstione principali. & idem And. in constitutione Regni. puritatē. vbi dicit, ꝙ fallit in Neapoli & Auersæ. & in medietate Salerni. bene facit quod notat idē And. & in. d. §. præterea ducatus. ¶ Nō apparet per priuilegia, ꝙ dicta domus vixerit iure Frācorum. Nec apparet ꝙ in dicta domo fuerint plures fratres: qa semper fuit vnus primogenitus, quo casu non potest probari per testes, quòd viuitur iure Francorum. vt dicit Andr. in d. l. imperialem. §. præterea ducatus. & in consti. Regni cōstitutionē diuę memoriæ. & in cōsti. vt de successionibus. ¶ Nec obstat, ꝙ dictus Ioānes ꝓbauit, quòd omnes barones montis Fusculi viuunt iure Francorū: & ideo præsumitur, ꝙ sic viuat in isto castro. vt in. c. j. §. & qa per And. de his, qui feu. dare possunt. & sic res sequit̄ conditionē ꝑsone. vt ibi. & in. l. j. C. de imponē. lucra. descrip. lib. x. & ibi per Lucam de penna.
4 † Quia responsum fuit, ꝙ per hoc non probatur, ꝙ domus de castiglono vixerit iure Francorū. vt dicit And. de iser. in. §. præterea ducatus. præallegato in additione. & in dicta constitu. constitutionem. Bene tamen verum est, quòd si probetur, quòd talis viuat iure Francorum, sed dubitatur in quibus, quod tūc recurritur ad consuetudinem vicinorum. ita dicit Andr. in dicta additione. & pro hoc. c. sopitæ. & c. j. super eo. de testibus. Vnde probato quòd barones montis fusculi viuunt iure Francorum, nō probat consequēter, ꝙ domus de castiglono vixerit iure Frācorum in successionibus stāte hoc ꝙ in domo de castiglono nunquā fuit, nisi vnicus primogenitus. ¶ Idem dictū castrum per aut. priuilegiū fuit separatum à pertinentijs monti Fusculi in omnibus & ꝑ omnia, & sic non potest restringi dictum castrū cum consuetudine montis fusculi, vt dicit Andr. in consti. in aliquib⁹. in. ix. col. & melius in. c. j. §. similiter. iij. colū. de capi. corradi. per. l. j. C. quæ sit lōga cōsuetudo. ¶ Nec obstant testes deponentes de auditu, ꝙ domus de castiglono viuat iure Francorum:
5 † quia testes de auditu non probant. l. testium. C. de testi. l. solam. eodem tit. no. in. l. ij. §. idē Labeo. ff. de aqua plu. arc. Innocē. in. c. præterea. & in. c. causam quæ. de testib. & tanto magis, quia ratio quare hoc audiuerunt, est: qa barones montis fusculi in successionibus viuunt iure Francorum, prout audiuerunt. Et tamen productum est vnū instrumentū, in quo domina Catharina dicit se viuere iure Longobardorum. ¶ Secūdò dicebat̄, ꝙ posito, ꝙ dicta domina Catharina vixerit iure Francorum, ex quo fuit maritata à patre, & postea dotata à fratre, vt confitetur dict⁹ Ioannes in. xij. exce. Alberici, sine dubio dotata à fratre repellitur à successione bonorum fratris: vt dicit Andr. in constitu. Regni in aliquibus. in. xij. col. vbi dicit non obstat. l. si pater filiam in Lōgobarda, à qua sumpsit originē. tex. in cōsti. vt de successionibus ibi, coniugatæ & dotatæ à fratrum successiōe repellūtur: qa ille text. debet referre singula

gula singulis, vt ꝙ dicit de paterna substantia, referat quādo pater dotauit. ꝙ sequitur de fraterna, qn frater dotauit:
6 semper † enim vt repellat soror à successione propter doté, reqritur ꝙ sit dotata de bonis eius, de cuius hæreditate agit, per d.l. qm̃ nouella. in fi. C. de inoffi. testamento. C. de colla. l. vt liberis. & idem dicit idé And. in cōsti. vt de successionibus. & Lucas de penna in loco preallegato. & Alex. in. j. vol. cōsi. xxix. in. iij. col. Et sic patet, ꝙ domina Catharina tāquā soror post morté fratris nō poterat succedere in feudo. Cum ergo præcedente Regio assensu dictus Iacobus de castiglono ei. reliquit feudum prædictum pro medietate dictæ dominæ Catharinę dicitur habuisse medietatem dicti feudi de nouo vigore dicti legati cū Regio assensu, per quem assensum dicitur habuisse medietatem dicti feudi à Rege: vt dicit An. in. c. j. qui succe. te. & in. l. imperialem. in principio. de prohi. feudi alie. p Fede. & in. c. j. de. ali. feudi. allegat. l. lege obuenire. ff. de ver. signi. bonus est tex. quem non allegat And. in. l. si liqueat. C. de inoff. dona. & in aut. de defen. ciui. §. interim. & voluit Cy. in. l. neq;. C. de confir. tuto. Et similiter alia medietas dicti feudi legata dicto Gulielmo, per dictum Iacobum de castiglono eius patruum erit feudum nouū in persona dicti Gulielmi: ex quo ipse non erat immediatè successurus dicto Iacobo: nec ex persona sua, nec ex persona matris, quæ non
7 † poterat succedere fratri, & qui primitiuam inficit, deriuatiuā vituperat. vt dicit Bal. l. fi. C. de verbo. signi. & in l. maximū vitium. C. de libe. præteritis. & in. l. quoties. C. de suis & legi. & in autenti. quas actiones. C. de sacro. san. eccle. & in. c. j. §. & quia. de his, qui feudare pos. Et ideò de necessitate dicendum est, ꝙ in persona dominæ Catharinæ in persona Gulielmi dictum casale de nouo obuenit non virtute successionis, sed virtute Regij assensus, vt dicit Bal. in. c. j. §. hoc quoq;. de succes. feu. & in. c. j. de fratri. de nouo bene. inuesti. & in. c. j. de gra. succes. in feudū. Et in. c. j. de natura suc. feu. & in. c. j. ꝗ prin. de ali. feu. paterni. & in. c. j. de vasa. decrepi. æta. & in. c. j. qui testes sint necessarij ad pbādū noua inuesti. ¶ Quare fuit votatū p maioré & sanctioré parté dominorū de Cōcilio, ꝙ dictum feudū sancti Nicolai in persona dominę Catharinę, & Gulielmi fuit nouum feudū nouiter eis obuentū per legatū cū Regio assensu. Et ista vota habet notarius Vincentius saponus, & tantomagis, qa princeps in confirmatione facta dictæ Catharinę, & Gulielmo expreßè dicit, ꝙ virtute legati pdicti cū Regio assensu admittit eos ad successioné, & sic ex noua cā virtute legati cū Regio as-
8 sensu & noua † causa facit esse nouum feudum: vt dicit Bald in. c. j. viij. col. an agnatus. & vult, ꝙ illud habeant tāquā noui domini, & sic dicitur feudū nouū: vt dicit Andræas in. c. j. de eò qui finé fecit agnatis. & voluit Pau. de castro in consilio. cliiij. incipiente, circa præsentem casum. & ibi allegat ad hoc. c. j. de duobus fra. à cap. inue. Et ideo dicebat Baldus in. d. l. imperialem. §. insuper. de prohi. feud. alie. per Fed. ꝙ noua forma facit nouum feudum. Et idem dicit Oldra. in consilio. clxix. incipiente, quidam nobilis tenebat quoddam castrum &c. ¶ Nec obstat, quod dicitur, ꝙ fuit p dominā Catharinā & Gulielmū solutū releuiū, qđ nō soluitur nisi per successioné habeatur feudū. vt nota. p Andræā in. c. j. §. similiter. de capit. corradi:

radi: & vsus curiæ est, qđ legato feudi cum Regio assensu præcedenti soluitur
9 releuium. Et iste fuit bonus mos; † quia legatarius largo modo dicitur hæres: secundùm Baldum in. d. l. imperialem. in princi. penultima columna. & Bar. in l. conuentio. ff. de verbo. signifi. & Baldus in. l. instrumēta. versi. oppo. quod imo. instrumenta. C. de fideicommis. & non tenetur ad releuium secundū Andr. in d. §. sed & res. nota. Andr. in constitutio. Regni post mortem. ¶ Sed quia post dictum votum aduocatus dicti Ioannis hoc sentiens, dixit quòd etiam si feudū prædictum fuisset nouum non potuit dictus Gulielmus donasse cum Regio assensu dicto filio suo quartogenito in sui præiudicium, pro eo, quia iste Gulielmus donauit dictum feudum per prius Iacobo illo tertiogenito, cum certis conditionibus, & cum tali declaratione, quòd in omni casu & euentu & omni tēpore debeant masculi de domo de griphis succedere in dicto feudo seruata prærogatiua prædicta, scilicet ætatis & sexus: igitur per istam clausulam vltimam, quæsitum est ius dicto Ioanni primogenito. s. vt ipse futurus successor post mortē patris. Et hanc clausulā pater non potuit reuocare donando postea
10 Alberico prædicto quia † dicta clausula in fine cōtractus prædicti apposita, extēditur ad omnia præcedētia, scilicet vbi dictum est, quod pater mortuo Iacobo succedat &c. per. l. talis scriptura. & ibi Barr. ff. de lega. j. & ibi Barto. in. l. fi. ff. de rebus dubijs. & Bart. & docto. in. l. si idem cum eodem. ff. de iurisdi. omni. iudi. & Bald. in. l. j. C. de libe. præte. & Abba. sicu. in. c. sedés. de rescript. & in c. ij. requiris. de appel. & Abb. & Inno. in. c. cum dilecti. de dona. cum multis simi. & sic virtute dictæ clausulæ positæ in instrumento donationis factæ Iacobo, fuit quæsitum ius dicto Ioāni primogenito, & nō potuit Gulielm⁹ mortuo Iacobo donare Alberico in præiudiciū iuris quæsiti virtute dictæ clausulæ dicto Ioāni primogenito. ¶ Ad præsens motiuū ego respondebā, quod dictus Gulielmus in donatione, quam fecit, dicto tertiogenito apposuit duas conditiones. ¶ Prima, si ipse donatarius moriatur sine filijs viuo Gulielmo patre, pater ipse succedat. ¶ Secūda conditio, si ipse Iacobus moriatur post mortem Gulielmi, superstitibus filijs, filij succedāt seruata sexus et ætatis prærogatiua. Si moriatur sine filijs masculis, succedat Albericus & eius filij. Si Albericus moriatur sine filijs masculis, succedat Antonellus frater dicti Gulielmi. Ita quòd in omni casu & euentu & in omni tēpore debeant masculi succedere seruata sexus & ætatis prærogatiua. & sic hæc clausula in omni casu &c. intelligitur repetita in omnibus verbis in præsenti vltima cōditione apposita, videlicet si Iacobus mortuus fuerit post mortem
11 Gulielmi patris. † nā conditio apposita in principio orationis, cēset. repetita in tota ipsa oratiōe cōtinuatiua. vt voluit Bar. in. l. in repetēdis. ff. de leg. iij. & gl. in. l. auia. ff. de condi. & demon. & in. l. Seiæ. §. Caio. ff. de fundo instru. & in. l. si tibi purè. ff. de le. iij. Dictio enim illa, ita quod in omni casu &c. est cōtinuatiua: vt patet in. d. l. si tibi pure. vbi de dictione ita. & tenet expressè Bar. in. l. quibus diebus. §. Termilius. ff. de condi. & demon. & est text. ad literā in. l. libertus. §. j. ff. de manu. testa. & in. l. ita tamē. ff. ad Treb. cū ergo euanuit cōditio, quia Iacobus tertiogenitus mortuus fuit sine filijs, superstite Gulielmo patre, nullum ius potest præcedere dictus Ioannes

nes fuisse sibi quæsitum ex dicta clausu la. Nec illa clausula, ita ꝙ in omni casu, censetur repetita in conditione si tertio genitus moriatꝰ sine filijs superstite pa-
12 tre: † quia clausula apposita in vna con ditione, nō censetur repetita in alia con ditione. vt not. in. c. cū dilecti. de dona. & tenet Bar. in. d. l. talis scriptura. de le ga. primo. Et ideò dicit Bar. in consilio, qđ incipit, testator reliquit &c. Quòd si testator dixit relinquo vxori meæ habitationem domus meæ. si castè & honestè vixerit. Item, lego ei omnes pannos, nō intelligitur repetita illa cōditio seu qualitas, si castè & honestè vixerit: quia si voluisset, dixisset vt in. l. j. §. & autē. C. de caduc. tollē. & firmat hoc do minus Bartholomeus fucza de Senis in consil. x. in. vj. colum. Bene ad hoc facit ꝙ dicit Abb. sicu. in. c. ecclesia vestra. lo. x. de elec. ꝙ clausula in fine apposita, nō refertur ad præcedentia capitula, quan do ex tali relatione sequeretur absurdum, vel aliud incōueniens, seu iurium correctio, vel possit reddi ratio diuersitatis. & idem dicit Alex. in. ij. vol. consi. ccxiij. Item clausula in fin. posita, nō re fertur ad omnia præcedentia, quando est posita ad dispositionem aliam quali ficandam, tūc nūquā refertur ad omnia præcedētia, secundū Bar. in. l. fi. ff. de re
13 bus dubijs. & Alex. vbi suprà. ¶ † Item ad hoc facit, vbi plura facta iunguntur in eadem dispositione, qualitas apposita inter aliqua vnius facti, nō qualificat aliud factū, licet ambo facta regātur eo dem verbo. glo. est in cle. ne romani. in verbo, cetus. de electio. Abb. in. c. ij. re quiris de appel. Bar. in. d. l. talis scriptu ra. & in. l. prætor. ff. vi bono. rap. Et ideò talis clausula non refertur ad primam conditionē, quando tertiogenitus mor tuus esset superstite casu, prout euenit, & sic nullum ius quæsitū fuit per dictā clausulam dicto Ioanni. Et pēdente de cisione huius dubij, mortuus fuit Ioan nes & eius filius: & deinde mortuus est ipse Albericus post mortē patris. Et sic dicta causa nō fuit determinata per sen tentiam, tamen ex prædictis patet decisio dictæ causæ. Matthæus de Afflicto.

Decisio. CCXLIX.

☞ De alienatione rei stabilis pupilli.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Alienatio rei immobilis pupilli, vt valeat, quid requirat.*

2 *Decretum iudicis in alienatione rei minoris interuenire debet.*

Vit in Concilio in quadā causa pupillari discussum, † quæ sunt ne cessaria vt valeat alienatio rei stabilis pupilli. Et fuit pariter cō clusum, ad hoc vt valeat & teneat dicta alienatio, ꝙ requiruntur ista: Videlicet. primò, vt existat causa vrgens alienādi. vt in. l. ob es. C. de prædijs mino. & in. l. magis puto. §. ne passim. ff. de reb. eorum. ¶ Secundò, ꝙ debitū pupilli ex bo nis mobilibus nō possit solui. vt in. d. §. ne passim. & in. §. in primis. in eadē lege. ¶ Tertiò, ꝙ hoc liqueat iudici per di scussionē bonorū. vt in. d. §. ne passim. & in. d. §. in primis. ¶ Quartò, ꝙ vendatur res minus damnosa, vt in dictis iuri bus. ¶ Quintò, ꝙ pro paruo debito non vendatur res magna. vt in. l. & si fine. §. j. ff. de minori. & in dicta. l. ne passim. ¶ Sextò, vt interueniat tutoris authoritas. l. neq;. & l. eū qui. C. de authorita. tuto. & insti. de autho. tuto. per totū. & debet cōstare de tutela. iuxta no. ꝑ Bar to. in. l. legitimos. de legi. tuto. & de inuentario tutoris. de quo in. l. tutor qui

reperto

repertoriũ.ff.de admi.tuto. ¶Septimò, ꝙ omnia ista præcedant decretum iudicis, & his præcedentibus interueniat iudicis decretũ in dicta alienatione rei stabilis ipsius minoris.vt in.l.j.ff.de reb.eorũ. & in.l.lex quæ tutores.C. de admi.tut.& in.l.si pupillorũ.§.j.ff. eo.titu.& no.in.l.cũ lex.ff.de fideiuſ.& in.d.l. ob es.C.de præd.ijs mino.firmat Ludo.roma.in cõsi.cccxxj.inci.in casu præpositæ cõsultationis. † & dicit Spec.in titu. de procurato.§.j. versu. Quid ergo, si constitueris, ꝙ si iudex sine dicta causæ cognitione interposuerit decretum prędictũ, ꝙ valet decretũ. ¶Sed in cõtrariũ alleg.l.cũ hi.§.si prętor.ff.de transac.& l.in testamẽto.ff. de testamen.tute.&.l. quãuis.ff.de rebus eorũ.de quo dixi in l.imperialẽ.§.in principio.in.xij.not.in xvj.q.de prohibita feudi ali.per Federi. ¶Octauò, ꝙ post decretum interueniãt subhastationes.vt in.l.ij.si fine.§.j. iuncta gl.& ibi Bar.ff. de mino.& in Spec. de empti.& vendi.§. nunc dicendũ.versicu. si igitur tutor . & vide in tractatu de emptione & vẽdi.in quæstione principali.versi.sequitur.tertia pars de forma & solẽnitate contractus. de quo per Bar.in.l.alio.ff.de alimen.& ciba.leg.& in.l.si tempora.C.de fide instrumen.& iure hast.lib.x. Et quia ista sunt necessaria, & cõtinuè accidunt. Ideò mihi fuit visum, ꝙ hæc sunt digna annotatione.

Decisio.CCL.

De temporis declaratione in interdicto vnde vi.

Summarium.

1 *Tempus spolij, an per actorem debeat declarari, quando agitur interdicto vnde vi. Remedium famosum tam ciuiliter, quàm criminaliter intentatum expreßionem loci, & temporis requirit.*

2 *Libellus ciuilis quo casu non valeat sine temporis declaratione.*

Exceptio continens infamiam sine tempore declarato non tenet.

3 *Remedia.c.reintegranda.iij.q.j.c. sæpe.de resti.spo.quæ remedia sint, & cui competant.*

4 *Iudicium summarium, temporis expreßione non eget.*

SAepe & sæpius ꝑ aduocatos conuẽtorũ super possessorio recuperandæ possessionis petitur ꝙ declaretur tempus spolij, & actor dicit ꝙ non tenetur. ¶ † Fuit determinatum pluries in Cõcilio, in diuersis causis, ꝙ qñ agitur interdicto vnde vi, tũc debet declarari tẽpus spolij: quia tale interdictũ producit infamiã, saltim facti.l.honori.&.l.licet.ff.de obsequi. & in.l.j.§. interdictum hoc.ff. de vi & vi ar.& no.glo.in.l.neq; eo.tit.& ideò qñ intẽtatur remedium famosum, etiam si ciuiliter agatur, requiritur expreßio loci & temporis, sicut qñ criminaliter agitur.l. itẽ exigit.de dolo.l.prætor edixit.in principio.& ibi Bar.ff.de iniurijs. & expreßè firmat Bart.istam conclusionem in.l.j. §.siue autẽ.ff.de vi & vi arma.habeť in c.tuę.de procura.& in.l.edita.C.de edẽdo. † Semper enim quando libellus ciuilis continet infamiam, debet declarari tempus.vt dicit Bar.in.l. inde Neratius.ff.ad leg.Aquiliã.& in.l.j.ff.de edẽdo.& in.l.viro atq; vxore. ff. sol.matri. & Salic.in.l.atrocẽ.C.de iniur.& Bart. & Bal.in.d.l. itẽ exigit.& Pe.de ancha. in.c.vt circa.de elect.in.vj. & in.c.præsentiũ.§.testes.de testi.eo.lib. & Bar.in d.l.prætor edixit. ¶Itẽ qñ exceptio cõtinet infamiã, debet declarari tẽpus: secũdum Bar.in.d.l.prætor edixit.& in.l.j. ff.de excep.Sed qñ agiť remedio.c. reintegran

tegranda.iij.q.j.vel remedio.c.sæpē. de resti.spoli.vel cōstitutionis Regni circa violentiarū, tunc nō requiritur, ꝙ declaretur tépus: † quia ista sunt remedia ad recuperādā possessioné & nō infamāt: quia agitur cōdictione ex dicto canone, vel ex dicta constit.vel ex.d.c.sæpe.quę cōditiones intentatę nō infamant.vt in l.cessat.ff.de actio.& obli.& firmāt hoc doct.post glo.in.c.cū ad sedé.in verbo, interdictum.de resti.spolia.& Archi.in d.c. reintegranda. & Ant.de but.in.c. sollicitæ. de resti.spoli.& Alex.de imo. in.iij.vol. cōsil.vj.incip.circa processum causæ.in.j.col.vbi dicit vnum verbum multū notandū in isto Regno, vbi est.c. Regni. ꝙ incipit, detestātes.bene glossatū per Paridé de puteo in suo tractatu de syndicatu, per quod mandatur iudicibus, ꝙ causę expediant summariè, simpliciter & de plano, sola veritate inspecta.ꝙ † attento, ꝙ istæ solénitates, ꝙ declaretur locus & tépus, sunt inductæ de iure ciuili.vt in.d.l.prætor edixit. & in l.libellorum.ff.de accu.& per dictum.c. sunt sublatæ solénitates iuris ciuilis.vt no.in cle.sępe.de verb.signi.& per Bar. ad reprimendū.in verbo, sine figura, ꝙ vbi deberet exprimi tépus, nō est de necessitate exprimédū, quādo iudiciū est summariū.& istud dictū fuit approbatum per Concilium, quando agebatur causa inter Gasparem de strotijs, & nobilem Iacobum senezarium super spolio certorū montium ad faciendum alumé, in qua fuit commissarius do.Ioan. bapti.branchacius.

3

4

Decisio.CCLI.

De tabellionibus & fide instrumétorum propter notarium.

Summarium.

1 *Instrumētū extra Regnū factū, ꝙ q se cit, nō ꝓbatur notarius, an sit vllius momēti?*

2 *Instrumenti publica forma præsumptionem inducit pro notario.*

3 *Notarius pro præsumptione sui tabellionatus, quid vt probet, sufficiat?*

Fama & communis opinio quem fuisse notarium, dat vires officio.

4 *Tabellio de longinquis partibus, reputatione tabellionis satis habet.*

5 *Notario sufficit notariatus quasi possessio.*

6 *Instrumenta antiquissima non requirunt notariatus probationem.*

Antiquitas operatur, quòd stetur probationi imperfectæ.

Determinatū fuit in Concilio, † ꝙ si producatur vnū instrumentum factū extra Regnū, & nó est facta fides per officialé loci, vbi factū est instrumentū, ꝙ ille est notarius publicus, bonæ famæ & opinionis, prout requiritur per ritū magnæ curiæ vicariæ char.mihi.xcv.in.j.col.nota.Cardi. in clemé.j.de procu.in.iij.q.& pót probari in Regno per testes idoneos, ꝙ ille est notarius publicus existens in quasi possessione notariatus, cóficiendi publica instruméta. & hoc offertur probari, ꝙ debet dari terminus ad verificādum per testes, ꝙ ille est notarius, & bonæ famæ.aliàs dictum instrumentū non probat, nisi ꝓbetur, ꝙ ille sit notarius. hoc tenet Andr.in constit. Regni instrumétorum robur. & Io.and.in titulo de instru.edi.§.restat.versi.quid si producatur.& Ant.de but.in.c.j.de fide instru. & Ang.in auт.de tabellio.& Bal.in auт. sed nouo iure.C.si cert.pe. in tertia col. 2 † Licet cōtrarium tenuerit Goffred.in summa.de fide instru.scilicet ꝙ tale instrumentū probat, licet nō constet notarium, qui scripsit esse notariū: quia præsumitur,

sumitur, ex quo apparet in publica forma, in qua dicit se notariũ. & idẽ tenuit Ang. in aute. de hęredib. & falci. §. hinc nobis. ¶ Bene tñ cõclusum fuit in Concilio, ꝙ sufficit probare, ꝙ ille fecit plura instrumenta tanquã notarius, & fuit in lõga possessione cõficiendi instrumẽta. vt dicit Inno. in d. c. j. de fide instru. & Spec. in titu. de probat. §. j. & Bal. in l. ij. xix. colum. C. de seruitu. & aqua. & Bal. in. l. Barbarius. ff. de officio præto. licet Bart. in l. actuarios. C. de nume. & actu. lib. xij. & in l. Herennius. ff. de decurio. dicat ꝙ hoc nõ sufficit. & idem dicit Alexan. in. j. volu. consi. cxxxviij. incipien. videtur circa primũ. in. iiij. colum. Sed potest intelligi dictum Bart. quando est quæstio inter ipsum notarium & alium, qui negat ipsum fuisse notariũ:
3 † tunc debet ꝓbare de titulo suo, ꝙ est notarius, vt dicit Alexan. in dicta. l. Herennius. & ibi vide multas remissiones. ¶ Ad hoc accedat, quod dicit Paul. de cast. in. l. scriniarios. C. de testa. mili. ꝙ præsumitur notarius ex eo, ꝙ est descriptus in matricula notariatus. Et Bald. in. l. ij. C. de sent. & interlocu. omniũ iudi. de quo ꝑ Feli. in. d. c. j. de fide instrumento. & idem dicit Bal. in. d. l. Barbarius. dicens plus ꝙ fama & communis opinio, ꝙ est notarius dat robur officio. ¶ Et post longã examinationem Albericus de rosa. in. d. l. Barbari⁹. cõcludit, ꝙ
4 ipse vidit obseruari, ꝙ † si tabellio est de longinquis partibus, sufficit ꝙ probetur ꝙ reputatur tabellio: & ꝙ adhibetur eius instrumẽtis fides, vt publicis. Si autem tabellio est de loco, de quo agit, sufficit ꝙ ꝓbetur eũ esse vel fuisse in quasi possessione notariatus, & ꝙ publicè reputatus sit notarius. Et dicit Bal. in. l. j. iiij. col. C. de fideicom. ꝙ ille, qui fuit in possessione notariatus pro decẽ annis, præsumitur notarius, secus si pro tribus annis nisi inter cõtrahẽtes. vide ad hoc multas remissiones positas per Alexan. in dicta. l. actuarios. C. de numerarijs & actua. lib. xij. tamen Angel. in auten. de tabellionibus. in. ij. colu. expressè dicit
5 † ꝙ sufficit notarius sit in quasi possessione officij notariatus. allegat Innocẽ. in capi. dilectus. de fi. instru. & Spec. eodem titu. in. §. postremò. versu, quid ergo, si tabellio. & dicit Bal. vnum verbũ notandum in. l. comparationes. C. de fide instru. ꝙ si instrumentum esset multum antiquũ, & notarius dicit se illud fecisse, sed nõ potest probare propter antiquitatem tẽporis, neq; per famã: neq; per alia instrumẽta, quæ ipse scripsit, ꝙ credendum est ei. sed in. d. l. Barbarius. dicit, ꝙ sufficit si reperiantur plura instrumenta confecta per eundẽ notariũ. nam ex hoc prę sumitur notarius ¶ Quid autẽ, si vnum instrumẽtum producatur excedens metã centum annorũ vel ducentorũ, & nõ est fama, ꝙ ille fuit notarius, neq; sunt alia instrumẽta eiusdem notarij. Nec aliter potest probari, quòd ille est notarius, an præsumatur notarius ex eo, quòd reperitur nominare notarium, & ibi sunt subscriptiones te-
6 stium. † Dicit Bal. in auten. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. quòd in instrumẽtis ita antiquissimis nõ expedit probare, quòd notarius fuit notarius, vel in quasi possessione notariatus: q̃a ex ipso actu ita antiquo oritur præsumptio: vt no. Inno. in. c. veniens. de verbo. signifi. ¶ Nam propter temporis antiquitatem præsumunt omnia solenniter acta, etiã quando solennitates sunt extrinsecæ, vt probat Alexan. in. j. vol. consil. lxxix. in. iij. col. & in consi. cxij. j. colũ. nam & ꝓpter dictã antiquitatẽ statur ꝓbationi imperfectæ: dicit Alex. in. iiij. vol. consil. xij.

filio.xij.circa finem.

Decisio.CCLII.

De vita & militia secundo genito debita.

Et de solutiõe adoæ per primogenitũ.

Summarium.

1 *Vita & militia qualiter deducat,& an primogenit⁹ teneatur ad solutionẽ adoæ.*

2 *Adoæ solutio an sit perpetuæ vtilitatis,vel temporalis?*

Secundogeniti an debeãt contribuere in adoa soluenda?

Vsufructuarius quas expẽsas teneãt subire?

3 *Adoa quid sit,& qui ad illam teneantur.*

Vsufructuarius manibus proprijs,& nõ alienis vsumfructum recipit.

4 *Vxor ad quas expensas pro re dotali factas teneatur.*

Maritus constante matrimonio,rei dotalis est dominus.

Euentus tristis non consideratur.

Vsufructuarius ad collectas & tributa rei, in qua habet vsumfructum,tenetur.

Fisco cõtra non soluentem collectas,quomodo subueniatur?

5 *Vita & militia equiparantur alimentis.*

6 *Alimenta vitæ & militiæ secundo genito de quibus præstanda.*

Feudi fructus veniunt,deductis expensis.

7 *Expensæ omnes non minuunt fructus.*

Adoæ solutio fauorem publicum respicit.

8 *Alimentorum præstatio,est pia causa.*

9 *Questio indecisa,differenda.*

Iudicium in rebus ambiguis quando non debeat esse absolutum.

Agnificus do. Ant.de Alex.viceprothonotarius proposuit in Cõcilio differẽtiã ortã inter Marinũ de Alex.ex vna, & Robertum & Iuliũ filios quõdã Iacobocij de Alexand.sui fratris carnalis,quę talis erat. ¶ Vtrũ stãte testamẽto dicti Iacobocij, qui de nouo acq̃siuit feudũ casalis Cardeti cũ potestate testãdi de eo.inter dictos filios, habita à Regia Maiestate Regis Ferdinãdi,primi dicti filij secũdogeniti,q̃bus p̃statur certa portio fructuũ dicti feudi ex dispositiõe testatoris,debeãt cõtribuere in solutiõe adoæ ad quã tenetur Regię Curiæ dict⁹ Marinus. ¶ † Et quantũ ad istũ casum oẽs dñi fuerũt in voto,q̃ dicti fratres secũdogeniti nõ tenentur cõtribuere in solutione adoæ:sed totum onus soluendi adoã pertinet dicto Marino primogenito:q̃a dicti fratres secũdogeniti non habent illã portionẽ fructuũ Castri cardeti ꝑ vita & militia.Sed pro alimentis eorũ legatis ꝑ dictũ Iacobociũ,& post mortẽ Iacobocij per instrumentũ actũ fuit,q̃ dicti fratres capiãt dictã portionẽ fructuũ à manibus ipsius Marini:& sic nõ sunt vsufructuarij ꝑ illa portione castri Cardeti.Sed legatarij iuxta doctrinã Bar.in.l.fundi Trebatiani.ff.de vsufru.leg.& no.in.l.defuncta.§.fi.ff. de vsufruc.& sic cũ dicti fratres nõ percipiãt vitã & militiã à primogenito,sed tantũ dictũ legatũ pro alimentis,nõ tenẽtur cõtribuere in dicta solutiõe adoę nec in releuio.q̃a limitata causa legati limitatũ ꝑducit effectũ.l.in agris.ff.de acquirẽdo re.do.& in.l.age cum Geminiano.C.de trãsac.no.Feli.post gl.in.c. cũ ordinẽ.de rescriptis.¶ Sed ponam⁹, q̃ feudũ esset antiquũ in quo viuit iure Francorũ,quo iure solus primogenitus debet succedere,& habet fratrẽ secundogenitum,cui debet præstare vitã & militiam per constitu.Regni comitibus.Et contingit guerra in Regno,ꝑpter quã Rex imponit adoã in Regno. ¶ Vtrũ in solutione huius adoæ debeãt contribuere

contribuere alij fratres secundogeniti, quibus præstatur vita & militia.¶ Dicebat præfatus do. viceprotonotarius, quòd totum dubium consistit in hoc:
2 Vtrum † solutio adoæ fiat ad perpetuã vtilitatem feudi, vel sit temporalis. Si enim fiat ad perpetuam vtilitatem, sine dubio fratres secundogeniti nõ debent contribuere. Sed si fiat ad temporalem vtilitatẽ, fratres secundogeniti debent contribuere.¶ Nã idem dicimus in vsufructuario qui expẽsas temporales debet ipse subire, & non proprietarius. vt in.l. hactenus. &.l. si pendentes. §. si qd cloacarij. ff. de vsufruc.¶ Sed expensas cõcernentes perpetuã rei vtilitatẽ debet subire proprietarius, & non vsufructuarius. Et pro hoc est gl. not. in.l. pen. §. fi. ff. de legatis tertio. & firmat Barto. in.l. quæro. ff. de vsufru. lega. & glo. & Bar. in.l. qui cõcubinã. §. qui ortis. ff. de le. iij. Et firmat Lud. in cõsi. ccxxviij. incip. præmissorũ doctorũ conclusionẽ. Et dicebat dictus dominus viceprotonotarius, quod ipse est in opinione, ꝙ adoa quæ soluitur Regi, respicit ꝑpetuam vtilitatem feudi, pro eo quia adoa est seruitium, quod præstatur pro feudo, qñdo princeps declarauit velle seruitium prædictum in pecunia, debet vasallus interpellatus præstare illud seruitium, vt in ca. j. §. sed nec alia iustior. q̃ sit prima causa bene. amit. Nec vasallus potest dicere: ego volo seruire personaliter, vt dicit And. in.l. imperialem. §. firmiter. de prohibi. feu. ali. per Fede. & in c. j. vlti. col. quis dicatur dux, comes vel marchio. & ibi declaratur quantum est
3 ista adoa. † Et si nõ soluitur adoa, quæ est seruitium feudi, vasallus debet perdere feudũ. vt dicit text. in. d. §. sed nec est alia iustior: non tamen ipso iure, sed per sententiam: vt dicit ibi Andr. dũ allegatur, quod no. in.l. si quis in tantã. C. vnde vi. & dicit And. in. d. §. firmiter. ꝙ hæc est culpa contra dominum indirectè: scilicet in non iuuando. & ideò constitutio Regni, si vasallus. dicit, si vasallus non prꝑstat seruitiũ, potest diffasiri, nisi quando propter paupertatem non præstitit seruitium: tunc dominus per sententiam ponetur in possessionẽ feudi ꝑ adoa nõ soluta. vt declarant And. in. d. §. firmiter. in vltima colũna, ergo ista adoa soluitur pro perpetua vtilitate, & sic vsufructuarius non debet participare de dicta impẽsa. & per cõsequẽs nec frater secundogenitus.¶ Ego dicebam, ꝙ ista vita & militia, quę præstatur fratri secundogenito, non põt æquiparari vsufructuario, quia vsufructuarius non recepit vsumfructum à manibus alterius: sed ipse recipit manibus proprijs, vt dicit Bartolome⁹ in dicta.l. fundi Trebatiani, sed frater secundogenitus recepit portionẽ sibi tangentẽ de fructibus feudi à manibus primogeniti, vt patet ex scriptis per An. in prędicta constitu. comitibus. & per Hostieñ. capit. licet. de voto & voti redemp. Nec etiam videtur mihi, quòd sit bona æquiparatio, si vellemus ęquiparare fratrem secundogenitum recipientem vitam & militiam, marito qui recepit fundũ dotalem, qui prꝑstabit expensas temporales, sed si facit expensas ad perpetuã vtilitatem. tunc vxor soluet istas impẽsas. vt per Alex. in.l. diuortio. §. impẽdia. ff. solu. mat. quia maritus est cõstante matri. dominus rei dotalis. vt in.l. doce ancillam. C. de rei ven. & in.l. in rebus. C. de iure dotium. Similiter non videtur, ꝙ culpa in obmittendo soluere adoam post requisitionem faciat censeri solutionem adoæ esse factam ad perpetuam feudi vtilitatem. quia iste casus non est in consi

in consideratione: quia ex quo vasallus iurat præstare fidelitatem & seruitiũ, non est præsumendum in dubio ꝙ velit deierare. argu. l. merito. ff. pro socio. & quia tristis euentus non est in cõsideratione: vt in. l. inter stipulantem. §. sacrã. ff. de verborum obligationi. Item, quia vsufructuarius debet soluere collectas & tributum rei: in qua habet vsumfructũ. & in. d. l. hactenus. & in. d. §. si cloacarij. Quia iudicatur ista solutio temporalis. Et tamen si non soluitur, procurator fisci mittetur in possessione rei pro tributo non soluto: vt scribit Lucas de penna. in. l. fina. C. de exacto. tribu. lib. decimo. & in. l. obsistere. C. de anno. & tributis. eodem libro. Et ideò ego dicebam, quòd Andr. in prima constitu. comitibus, ante constitutionem, in aliquibus. dicit quòd fratres minores tenentur facere seruitium curiæ de ipso feudo ad expẽsas, & equos, & arma fratris maioris: semper tamen debet maiori tantum remanere, & tantum dare minori, vt inde possit viuere, sicut primogenitus.
5 † & sic tenet Andr. quòd frater minor debet seruire Regi ad expensas primogeniti. & sic primogenitus etiam alimentabit eum non solùm quando seruiet, sed etiam quando non seruiet. & tamen de istis alimentis nihil detrahẽdum est. argumẽ. l. cum hi. ff. de transactio. ¶ Et propterea sat est, quòd teneatur seruire personaliter. & si Rex non vult seruitium personale, sed solutionem adoæ: ipsam soluet primogenitus, & præstabit alimẽta fratri, nec detrahet aliquid de eius alimentis: quia ista vita & militia æquiparatur alimentis secundùm Andr. in dictis constitutionibus comitibus. Sufficere debet primogenito, quòd ipse est honoratus in succedendo in feudo, cuius ipse est dominus, nec inuideat fratri secundogenito qui solùm ab eo recipit alimenta, & tenetur seruire personaliter Regiæ curiæ, quãdo est guerra in Regno, & dñs vult seruitium personale: nec detrahendum est eius alimentis, quando dominus vult seruitium in pecunia: q͞a sufficit ꝙ lex grauauit in hoc, ꝙ non succedit. Itẽ grauauit, quòd in illis alimẽtis nihil in morte potest disponere, ex quo finitur illa vita & militia cum persona, & non transmittit ad filios suos: secundũ glo. & Andr. in dicta constitu. comitibus. & ista alimẽta licet sint loco portionis feudi, secundũ And. in dicta constitu. comitibus, † tamen ista portio est ita exigua 6
ꝙ nõ potest supportare aliud onus. arg. l. titia. §. qui in vita. ff. de lega. ij. & l. nauis onustæ. ad legem Rhodiam de iactu. quæ iura allegat And. de iser. in. c. j. in verbo, extraordinaria. quæ sint regalia. & facit illud generale, q̃ in vno grauatur, in alio releuatur. vt in. l. eum qui. in princip. ff. de iureiurando. cum concor. ibi alleg. ¶ Nec obstat illud, quod posset dici, ꝙ ista alimenta præstãda secundogenito præstantur de fructibus feudi, vt colligitur ex mente gl. & And. in dicta cõstit. comitibus. & fructus feudi intelliguntur deductis impẽsis: vt in l. fructus. & in. l. diuortio. §. impẽdia. ff. solu. mat. cum alijs iuribus allegatis ꝑ Spec. in titu. de expensis. §. j. vnde si feudum valet ducentũ, portio vitæ & militiæ erit. xxxiij. & tertiũ secũdũ And. in dicta cõstitutiõe. Si frater soluet centum ꝓ adoa, nõne minuitur portio illi⁹ vitæ & militiæ. prima facie diceretur, ꝙ sic. Et tamen nõ est sic dicendũ: † quia 7
nõ omnes expẽsæ minuũt fructus. Sed illæ quæ fiunt gratia fructuum. vt dicunt glo. & doct. in. d. §. impendia. ¶ Itẽ vbi datur fauor diuinus vel iuris publici, qui

ci,qui ęquiparantur.vt in.l.fi.C.de sac. san.eccl.non cõsiderantur expensæ quæ necessariò fiunt pro habẽdis fructibus. vt in.c.tua nobis.&.c.pastoralis.de deci mis.sed solutio Adoę respicit fauorẽ pu blicum:quia pstatur tempore guerræ, vt Regnum sit securum. & ideò dicit Paulus de castro in dicta.l.fructus.ff.so lu.matri.ꝙ stante statuto,ꝙ de fructibus soluatur gabella,debet solui absq; deductione expensarũ ratione iuris publici. Idem dicit Bald.in.l.si domino.§. fina.ff.de peti.hæredi.in.d.l.fructus.& Sali.in.l.j.C.de fructi.& litis expen.& licet Ang.teneat cõtrariũ in gabella:tñ in solutione adoæ non est dubitandũ,ꝙ soluitur ratiõe iuris publici.vt patet in c.j.§.similiter.per Andr.de capi.Corradi.Sed posset dici quòd ista consideratio militat inter primogenitũ soluentẽ adoam & Regẽ,non autẽ inter primogenitum & secundogenitũ,cui soluit vitam & militiam.

8 ¶ † Dico,ꝙ ex quo pstatio alimentorũ est pia causa,considerátio iuris publici militat ratiõe piæ causæ.Cui piæ causæ iura cõcedũt etiã priuilegia iuris publici:vt patet ex scriptis per Lu.in auť.similiter.C.ad le.fal. ¶ Præterea dicit Hostien. in.d.cap.tua nobis.quem refert ibi Ab.sicu.quod qñ tractať de restitutiõe quotę,vel alicuius partis,tunc fructus deducuntur sine aliqua deductione expensarum.Idem dicit ibi And.post Inno.& spec.in titulo de locato.§.postquã.ver.quid si tibi.& sic tamen certa portio fructuũ soluitur secundogenito non est in consideratione,quod frater debet soluere adoã, quãdo est guerra. ¶ Pro hoc bene facit qď dicit Ioã.an.in.d.c.tua.referendo Inn. ꝙ vbi præstatio soluitur pro aliquo seruitio,vel custodia,vel defensione dãtis, vel simili causa non consideratur quod decimauit,ita non consideratur in fructibus,quando feudum soluit adoam. Hęc motiua placuerũt dicto insigni doctori & multis dominis de Cõcilio.

9 † Et dicebat domi. Andræas mariconda,ꝙ ipse nunquam vidit hoc in quæstione deductum & semper vidit primogenitũ soluere adoã. & non petere à fratribus minoribus,ꝙ diminuantur eorum alimenta,propter solutionem adoæ. & postea dũ veniret ista qõ inter Antoniũ pulldericũ primogenitũ,& Iacobũ secũdogenitũ fuit propter eius dubietatem p sacrũ Cõciliũ reseruata deliberatio, sed ꝙ interim primogenit9 soluať adoã. Quia non reperitur ista qõ tacta per aliquẽ doctorẽ.Ideo non est nunc decidẽda,sed differenda.sic fecit Andr.qui non determinauit quantũ erit ista vita & militia.vt patet ex scriptis eius in dicta cõst.comitibus.inde dicit tex. Grægorij .xxxiij.di.c.fi.in reb9 ambiguis ab solutũ nõ debet esse iudiciũ, qñ de præiudicio alteri9 tractať secũdũ gl.ibi tex. in .c. graue.xj.q.iij. Et supradicta.q.iã apparet decisa p alia media & rõnes.placuit tñ hęc inserere, qa in lectura mea in.l.imperialẽ.§. prætereà ducatus.de phi.feu.alie.p Fe.aliu[illegible]ensi legẽdo illã.l.sed hic credo scripsisse veritatem.

Decisio.CCLIII.

De assensu Regio super alienatione feudi per verbum,fiat.

Summarium.

1 *Assensus Regius in alienatione feudi factus per verbum fiat,an valeat?.*

2 *Sigillum ex substantiale litera Regia?*

3 *Litera principis materialiter considerata est tantũ tituli pbatio:secus,si intellectualiter Gratia sine scriptura non valet.*

4 *Scriptura ad effectum gratia principis, non requiritur,sed ad eius probationem.*

Sylus

Stylus Cancelariæ Regiæ habet vim legis.
Vsus causarũ lõgæuus, pro iure põt allegari.
5 *Styli principis virtus & efficacia, remissiuè.*
Rescriptum aut priuilegium principis, an expediat quòd mandetur scripturæ?
6 *Verbum, fiat, quid importet?*
Sensus regalis non contemnendus.
7 *Veritatis effectus & ipsius laudes nonnullæ.*
8 *Scientia certa principis probari põt p testes.*
9 *Gratia an possit valere sine bulla?*
10 *Artifici cuiq; experto in sua arte credendum.*
11 *Virtus, vt alicui sine literis credatur, facit.*

Vo regij Consiliarij videlicet. d. Io. baptista de bentiuoglis, & do. Bartholomæus de verino fuerũt Regij delegati in causa cuiusdã Castri inter Io. baptistã brãchatiũ filiũ domini Maselli brãchacij ex vna, & dominã Antonellã deritieẽ. Et proposuerunt dubiũ in Cõsilio, † vtrum si Rex
1 in memoriali oblato in quo supplicant, quòd præstet assensum super alienatione feudi dicat, fiat, p scripturã suæ propriæ man⁹, & ãntequã expediat̃ assensus in forma cãcellariæ Regiæ ipse idẽ alienans reuocat ipsam alienationẽ virtute cõstitutionis. Regni cõstitutionẽ diuæ memoriæ, & contractat cũ alio de dicto feudo, & Rex assentit, & sigillat̃ assensus. ¶ Vtrũ stãte dicto memoriali expedito per fiat, potuit vel non potuit fieri dicta reuocatio? Et videbat̃, q dicta reuocatio fieri potuit: qa nõ dicit̃ in alienatione feudi interuenisse Regiũ assensum, nisi quãdo Regius assensus in scri
2 ptis fuit sigillatus: † quia sigillũ, est substãtiale literæ Regiæ: vt dicit And. in c. j. in additio. de prohi. feu. alie. p Lothariũ. Et p hoc facit. l. tribunus. §. fi. ff. de test. mil. Vbi attẽdit̃ tempus sigillationis. ¶ Secũdò. p ista parte facit id, quòd dicit Bal. in. l. falsus. in. x. col. C. de furt. vbi dicit, q licet in priuilegio inspicit̃ tẽpus datæ, quo ad nũtiatione gratiæ, tñ quo ad eius executionem requirit̃, q literæ exierint de cãcellaria, cũ nõ contineãt in se actũ pfectũ statim signata supplicatione. & p hoc. l. bene à zenone. & ibi Bal. in. ij. lec. C. de quadri. p̃script. Idẽ firmat Card. flo. in proœ. cle. §. nec sanè. in cle. j. §. j. vel si. ij. q. ro. de priuilegijs. ¶ Tertiò adducitur supplicatio seu memoriale porrectum vel oblata Regi fuit signatũ vel signata p verbũ futuri tẽporis, videlicet p fiat, & supplicatũ, q assensus expediat in forma, tũc de vi sermonis req̃rit̃ actus secũd⁹ eiusdẽ loquẽtis explicat⁹, & sic habet in seipso intrinsec⁹ debitã substãtiã. f. q expediat̃ assensus. Ista sunt verba assumpta ex Bal. in c. j. in finalib⁹ verbis. de his q feu. dare pos. Idẽ Bal. in. l. fi. C. de commu. seruo
3 manu. ¶ † Quartò allegatur id q dicit Ant. de bu. in. c. in nostra. de rescrip. vbi dicit, q si cõsideret̃ litera principis materialiter, ipsa nõ est titul⁹ etiã remot⁹, sed pbatio tituli sicut charta testamẽti nõ est testamẽtũ, sed pbatio testamẽti. Si verò cõsideret̃ ipsa litera ratiõe cõtẽti intellectualiter, & tũc si princeps facit gratiã in forma literarũ, & in qua cõmuni stylo literæ effici solet. dicit ipse, credo q scriptura sit de esse, & tũc effectiue litera est titul⁹. de esse enim gratiæ est litera, ex quo sic se habet styl⁹: vnde nõ valet gratiam nisi adsit scriptura vt no. gl. de cẽsi. c. j. li. vj. & Alex. in. l. cõtra hit. ff. de pign. & hæc pcedũt tenẽdo id q curiales tenẽt. q literæ sunt de substãtia gratiæ. de quo latè p Archidi. & Io. and. in dicto proœ. libro. vj. vbi allegat multa bona iura pro ista parte. quẽ refert Domi. de sancto Gemi. ibi, & per gl. in cõsti. Regni si dubitatio. ¶ Quintò allegatur

tò allegat q dicit Bal.cócludédo in.l.si qua per calúniá.C.de episc.& cle.& in.l.
4 humanum.C.de legib.† vbi voluit,q ad effectũ gratiæ principis nõ requiritur scriptura,sed ad eius ꝓbationé sic, vnde si Papa interim moriẽ antequã literæ fierent,nõ expirat gratia,sed debẽt de illa gratia expediri literæ sub bulla successoria,faciédo mentioné de gratia facta per prædecessorem.ergo si literæ non expediantur per successorem,illa gratia nõ probaẽ per illam signaturam. ¶Sextò stylus Regię curię est,quòd assensus Regij fiant cum sigillo magno Regis,& stylus cancellariæ Regiæ habet vim legis: quia dicit Cardin.flo.in cle.sepe.§.& quia.de verbo,significa.q longæuus vsus causarũ potest allegari pro iure,siue tendat ad litem ordinandam,siue decidendam.vnde lex appellat stylũ vsum imperatoris. vt in.l.iij. in fi.ff.de supel.lega.Et propterea actus principis, non dicitur consuetudo,sed stylus.vt dicit Alberic. de rosa.in.l.de quibus.colum.xlvj.ff.de legibus.Innocen.& Abb.in.c.bone.el.ij.ff.de postu. præla.gloss.est in.l.circa.ff.de probatio. & Rota in antiquis.in titulo,de consue.folio.xiij.& nota.Cyñ.& Baldus in l.ij.C.quæ sit longa consue.& Cardiñ. floren.in.c.fina.v.colum. de consuetu.
5 & de effectu † & potentia styli principis,multa cumulat Fely.in.c.ij.de rescript.Sed Regij assensus expediti per fiat,de stylo,est quòd expediantur literæ cùm sigillo magno Regis: ergo obmisso styli prædicti facit, quòd non probatur assensus per dictam signaturam Regiam,nisi ad effectum,vt expediantur literæ in forma cancellariæ.Ad hoc accedãt omnia illa quæ allegat Lucas de penna in.l.vnicuiq;.C.de proxi. sacro.scrini.in.iij.colum.libr.xij.dum probat,q nihil de solénibus est obmittendũ,maximè quæ sunt cõsuetudinis. iuxta not.in.l.semper.ff.de regu.iur.cũ concor.¶ In contrariũ adducitur id q dicit Pau.de cast.in.l.j.C.de lit.pendẽ. vbi dicit,q rescriptũ habet vim à tempore signaturæ supplicationis,licet ex post literæ expediantur.& hoc in gratiosis:per.c.tibi qui.de rescrip.libro.vj. ¶Secundò adducitur authoritas Ange. in.l.j.in fin.C.de senten.passis.vbi dicit nam hîc videtur casus, quòd priuilegium principis nõ sit necesse, quòd redigatur in scripturam,eodé modo nec Papæ, & pro hoc videtur mihi,quòd sit casus in cleñ.j.de sepultu.Et ideò si Papa concesit ecclesiæ sanctæ Mariæ Angelorum,& beato Frãcisco de Assisio,& etiã ecclesiæ beati Dominici de Perusio illã indulgétiã,quę ita notoriè proclamaẽ in Calédis Augusti,sufficit: licet priuilegiũ nõ appareat in scriptis.
6 ¶† Tertiò adducitur.c. Regni,quòd incipit,detestantes, quòd dictat, quòd iudices debeãt iudicare sola veritate inspecta, secundùm veritatem princeps suum præstitit assensum per verbũ,fiat quòd verbum fiat,importat de præsenti & non de futuro, idest quòd nunc assentimus.vt voluit Io.calde.in.c.quisqs.de electio.& istud dictũ refert Feli. in.c.j.de constitutioni.& per cõsequés nullus debet dicere,q si princeps non assensit ꝓ eo,quia eius assensus non est sigillatus:qa nullus regalé sensum debet cõtémnere.dicit tex.in.l.fi.C.de legibus.& in.l.ij.C.de crimi.sacrilegij.& si opponaẽ de stylo. replicatur de veritate,quæ vincit stylũ.c.veritati.viij.dist.
7 † Veritas enim est res solidissima & murus inexpugnabilis.vt dicitur in.ij. lib.Esdræ.c.iij.& sic not.Bal.in.c.sicut. de ꝓbatio.inde Isidorus de summo bono ita

Stylus Cancelariæ Regiæ habet vim legis.
Vsus causarũ lõgæuus,pro iure põt allegari.
5 *Styli principis virtus & efficacia,remissiuè.*
Rescriptum aut priuilegium principis, an expediat quòd mandetur scripturæ?
6 *Verbum, fiat, quid importet?*
Sensus regalis non contemnendus.
7 *Veritatis effectus & ipsius laudes nonnullæ.*
8 *Scientia certa principis probari põt p testes.*
9 *Gratia an possit valere sine bulla?*
10 *Artifici cuiq; experto in sua arte credendum.*
11 *Virtus, vt alicui sine literis credatur, facit.*

QVo regij Consiliarij videlicet.d.Io.baptista de bentiuoglis, & do. Bartholomæus de verino fuerũt Regij delegati in causa cuiusdã Castri inter Io.baptistã brãthatiũ filiũ domini Maselli brãchacij ex vna, & dominã Antonellã deriticé. Et proposue-
1 runt dubiũ in Cõsilio,† vtrum si Rex in memoriali oblato in quo supplicant, quòd præstet assensum super alienatione feudi dicat, fiat, p scripturã suæ propriæ man⁹, & antequã expediat assensus in forma cãcellariæ Regiæ ipse idé alienans reuocat ipsam alienationé virtute cõstitutionis. Regni cõstitutioné diuæ memoriæ, & contractat cũ alio de dicto feudo, & Rex assentit, & sigillat assensus. ¶ Vtrũ stãte dicto memoriali expedito per fiat, potuit vel non potuit fieri dicta reuocatio? Et videbat, q dicta reuocatio fieri potuit: qa nõ dicit in alienatione feudi interuenisse Regiũ assensum, nisi quãdo Regius assensus in scri-
2 ptis fuit sigillatus: † quia sigillũ, est substãtiale literæ Regiæ: vt dicit And.in.c.j.in additio.de prohi.feu.alie.p Lothariũ. Et p hoc facit.l.tribunus.§.fi.ff.de test.mil. Vbi attédit tempus sigillationis. ¶ Secũdò.p ista parte facit id, quòd dicit Bal.in.l.falsus.in.x.col.C.de furt. vbi dicit, q licet in priuilegio inspicit tépus datæ, quo ad nũtiationem gratiæ, tñ quo ad eius executionem requirit, q literæ exierint de cãcellaria, cu nõ contineãt in se actũ pfectũ statim signata supplicatione. & p hoc.l.bene à zenone. & ibi Bal.in.ij.lec.C.de quadri.prescrip. Idé firmat Card.flo.in proœ.cle.§.nec sanè.in cle.j.§.j.vei si.ij.qro.de priuilegijs. ¶ Tertiò adducitur supplicatio seu memoriale porrectum vel oblata Regi fuit signatũ vel signata p verbũ futuri 3 téporis, videlicet p fiat, & supplicatũ, q assensus expediat in forma, tuc de vi sermonis regnĩ actus secũd⁹ eiusdé loqué tis explicat⁹, & sic habet in seipso intrinsec⁹ debitã substãtiã.s.q expediat assensus. Ista sunt verba assumpta ex Bal.in c.j.in finalib⁹ verbis.de his q feu.dare pos. Idé Bal.in.l.fi.C.de commu.seruo manu. ¶ † Quartò allegatur id q dicit Ant.de bu.in.c.in nostra.de rescrip.vbi dicit, q si cõsideret litera principis materialiter, ipsa nõ est titul⁹ etiã remot⁹, sed pbatio tituli sicut charta testaméti nõ est testamétũ, sed pbatio testaméti. Si verò cõsideret ipsa litera ratiõe cõtéti intellectualiter, & tũc si princeps facit gratiã in forma literarũ, & in qua cõmuni stylo literæ effici solet. dicit ipse, credo q scriptura sit de esse, & tũc effectiue litera est titul⁹. de esse enim gratiæ est litera, ex quo sic se habet styl⁹: vnde nõ valet gratiam nisi adsit scriptura vt no.gl.de eési.c.j.li.vj. & Alex.in.l.cõtra hit.ff.de pign. & hæc pcedũt tenédo id q curiales tenét. q literæ sunt de substãtia gratiæ. de quo latè p Archidi. & Io. and.in dicto proœ.libro.vj.vbi allegat multa bona iura pro ista parte. qué refert Domi.de sancto Gemi.ibi, & per gl.in cõsti.Regni si dubitatio. ¶ Quintò allegatur

tò allegat quod dicit Bal. cócludédo in l. si qua per calúniá. C. de epis. & cle. & in l.
4 humanum. C. de legib. † vbi voluit, quod ad effectú gratiæ principis nó requiritur scriptura, sed ad eius probationé sic, vnde si Papa interim moritur antequá literæ fierent, nó expirat gratia, sed debét de illa gratia expediri literæ sub bulla successoria, faciédo mentioné de gratia facta per prædecessorem. ergo si literæ non expediantur per successorem, illa gratia nó probatur per illam signaturam. ¶ Sextò stylus Regię curię est, quòd assensus Regij fiant cum sigillo magno Regis, & stylus cancellariæ Regiæ habet vim legis: quia dicit Cardin. flo. in cle. sepe. §. & quia. de verbo. significa. quod longæuus vsus causarú potest allegari pro iure, siue tendat ad litem ordinandam, siue decidendam. vnde lex appellat stylú vsum imperatoris. vt in l. iij. in fi. ff. de supel. lega. Et propterea actus principis, non dicitur consuetudo, sed stylus. vt dicit Alberic. de rosa. in l. de quibus. colum. xlvj. ff. de legibus. Innocen. & Abb. in c. bone. el. ij. ff. de postu. præla. gloss. est in l. circa. ff. de probatio. & Rota in antiquis. in titulo, de consue. folio. xiij. & nota. Cyn. & Baldus in l. ij. C. quæ sit longa consue. & Cardin. floren. in c. fina. v. colum. de consuetu.
5 & de effectu † & potentia styli principis, multa cumulat Fely. in c. ij. de rescript. Sed Regij assensus expediti per fiat, de stylo, est quòd expediantur literæ cùm sigillo magno Regis: ergo obmisso styli prædicti facit, quòd non probatur assensus per dictam signaturam Regiam, nisi ad effectum, vt expediantur literæ in forma cancellariæ. Ad hoc accedát omnia illa quæ allegat Lucas de penna in l. vnicuiq. C. de proxi. sacro. scrini. in iij. colum. libr. xij. dum probat, quod nihil de solénibus est obmittendú, maximè quæ sunt cósuetudinis. iuxta not. in l. semper. ff. de regu. iur. cú concor. ¶ In contrariú adducitur id quod dicit Pau. de cast. in l. j. C. de lit. pendé. vbi dicit, quod rescriptú habet vim à tempore signaturæ supplicationis, licet ex post literæ expediantur. & hoc in gratiosis: per c. tibi qui. de rescrip. libro. vj. ¶ Secundò adducitur authoritas Angelu. l. j. in fin. C. de senten. passis. vbi dicit. nam hîc videtur casus, quòd priuilegium principis nó sit necesse, quòd redigatur in scripturam, eodé modo nec Papæ, & pro hoc videtur mihi, quòd sit casus in clem. j. de sepultu. Et ideò si Papa concessit ecclesiæ sanctæ Mariæ Angelorum, & beato Fráciscode Asisio, & etiá ecclesiæ beati Dominici de Perusio illá indulgétiá, quę ita notoriè proclamatur in Calédis Augusti, sufficit: licet priuilegiú nó appareat in scriptis.
6 ¶ † Tertiò adducitur. c. Regni, quòd incipit, detestantes, quòd dictat, quòd iudices debeát iudicare sola veritate inspecta, secundùm veritatem princeps suum præstitit assensum per verbú, fiat quòd verbum fiat, importat de præsenti & non de futuro, idest quòd nunc assentimus. vt voluit Io. cal. de. in c. quisqs. de electio. & istud dictú refert Feli. in c. j. de constitutioni. & per cóseques nullus debet dicere, quod si princeps non assensit pro eo, quia eius assensus non est sigillatus: qa nullus regalé sensum debet cótémnere. dicit tex. in l. fi. C. de legibus. & in l. ij. C. de crimi. sacrilegij. & si opponatur de stylo. replicatur de veritate, quæ vincit stylú. c. veritati. viij. dist.
7 † Veritas enim est res solidissima & murus inexpugnabilis. vt dicitur in. ij. lib. Esdræ. c. iij. & sic not. Bal. in c. sicut. de probatio. inde Isidorus de summo bono ita

no ita exclamat: O quàm magna est vis veritatis, q̃ omnia ingenia, astutias, & calliditates superat, q̃ contra ficta simulataq; figméta seipsam defendit, q̃ deniq; post deniq; post deũ coléda est: qa ꝓxima Deo est. Imo Deus est via, veritas, & vita. Et qa dicebat Bal. in. c. licet causam. in. v. charta. de ꝓbatio. ꝙ q cõfidit in veritate, non vadit per mendicata suffragia, sed festinat, vt veritas inquiratur: Fuit per directos commissarios veritas reperta, ꝙ memoriale illud fuit verè per Regem expeditum, per fiat ex

8 certa scientia, scilicet Regis, † quę certa scientia principis potest etiam probari per testes: secundùm Bald. in. c. j. in prin. ꝑ quos fiat inuesti. & no. Andr. de iser. in cõstit. Regni. dignũ. de iure cur. obseruando. Et pro hoc est vna optima & singularis decisio Rotæ. cccxxxij. incipiente, licet Romana curia. de quo dixi post Bal. in. c. j. §. sed & res. ꝑ quos fiat inuestitura. Et sic assensus potuit probari per testes secūdũ And. in. c. j. de prohi. feudi al. per Lothã. & Lucã de penna. in. l. quos. in verbo, cõsensum. de decurio. li. x. igit dicta reuocatio fieri nõ potuit. ¶ Quartò, pro hoc allegat gl. Io. an. in cle. dudũ. §. nos enim. in verbo, verbo. vbi dicit, ꝙ ibi videtur casus

9 expressus, † quòd priuilegium vel gratia apostolica valet, de qua constat, licet scriptura super ea cõfecta nõ sit allegat glo. xxv. quæstio. ij. c. institutionis. quæ vult, quòd princeps sine scripto dat priuilegiũ. ¶ Quintò, adijcitur authoritas Inno. in. c. cõstitutus. in verbo, iuraméto. de rescript. qui dicit, ꝙ exceptio, ꝙ in rescripto non est facta mentio, quòd canonici iurauerunt nõ recipere canonicum, vltra numerum, semper potest opponi vsq; ad diffinitiuam sententiam, tanquàm verè peremptoria: quia hæc exceptio nõ afficit literas, sed gratiam Papæ, quæ potest fieri sine literis. Patet ergo, quòd princeps potest facere gratiam, & valet gratia etiam sine lite-

10 ris. ¶ Sextò adducitur, † si de iure credendum est vnicuiq; de arte sua. vt. l. distinctio. capitulo vt constitueretur: nam & notario creditur de suo officio. C. de falsis. l. si quis decurio. & not. Innocen. in capi. cùm iure. in glos. hoc videre. de offic. delega. & plenè per Bartolum in proœ. ff. veteris. in quarta columna. & Andræ. in consti. Regni, terminum vitę. & plenè per Alexandrum. ix. distin. c. & veterum. Lucas de penna in. l. curiosi. C. de curiosis. lib. xij. Bald. in. l. compensatione. de fide instrumen. in. vj. colum. & Alex. in. j. volumi. cõsil. xv. & in secundo volumi. consilio. j. & consi. cvij. & in tertio volu. consi. cxvij. & in quartò volumi. consilio. lv. & Barto. in. l. prima. §. fina. ff. de ventre inspi. cum cõcor. quæ ibi allegantur. Quantòmagis credendum est scripturæ principis asserentis in memoriali per verbũ fiat, quando constat, quod illa est scri-

10 ptura principis, † cùm & legato principis sine literis legationis credi debet, vbi ipse est vir magnę virtutis. xcvij. distinct. c. nobilissimus. Igitur maiori ratione credendum est scripturæ principis asserentis per verbum fiat, in memoriali super assensu eiusdem Regis impetrando. ¶ Quare fuit votatum & sententiatum per Regiam maiestatem Regis Ferdinandi primi, dictam reuocationem fieri non potuisse post memoriale signatũ per Regem super alienatione castri per verbũ fiat, licet adhuc non fuerit sigillatum, ex quo constabat de veritate, ꝙ dictus Rex assensit dictæ alienationi per scripturam suam, fiat. ¶ Nec obstant in contrarium allegata:

legata:quia habēt locū in alia materia, quā in materia assensus Regij, qui non requirit scripturam, sicut requirit scripturam eius priuilegiū. Hęc sunt digna memoriæ commēdanda:quia fortè qui libet diceret contrarium prima facie.

Decisio.CCLIIII.

De cōmunione nulla propter defectum Regij assensus.

Summarium.

1 *Cōmunio inter duas ciuitates sine Regio consensu præscribi an possit longissimo tempore?*

2 *Feudum inter priuatos, vt feudum an præscribatur longissimo tempore?*

Præscriptio longissima omnē tollit actionē.

3 *Præscriptionis patientia alienationis est species.*

4 *Feudi pars nullo tempore præscribi potest.*

Possessio immemorialis vim Regij assensus & priuilegij habet.

5 *Clausula, nulla præscriptione obstante, non excludit præscriptionem immemorialem.*

SÆpe fuit iste casus in sacro Cōcilio, quòd inter duo castra, vel inter duas ciuitates est contracta cōmunio super aquis, herbis & pascuis & lignis, & in tali communione nō interuenit assensus Regius, & sic cōmuniter vixerunt per.lxxx.annos.¶ † De-
1 mum vna pars non vult stare in dicta communione, & altera pars vult stare in communione. ¶Vtrum ex possessione. lxxx . annorum sit quæsitum ei aliquod ius. super dicta communione.¶In isto Regno est declaratio Reginæ Ioannæ secundæ, quæ incipit, pondus æquū &c. Quæ dicit, quòd talis communio continet speciē alienationis, quæ in feudalibus absque superioris licentia est penitus interdicta, & ideò talis communio non valet. ¶Fuit dubitatum, vtrum per præscriptionem prædictam longissimam allegato solum assensu dicta communio dicatur præscripta, & non possit rumpi? ¶Dicebant quidam doctores de Concilio Regio, quòd text. in capitulo primo. §. præterea. de capi. Corradi. qui dicit nulla præscriptione obstante intelligitur de præscriptione lōgi temporis,
2 non de longissima, † quia feudū inter priuatos vt feudum potest præscribi præscriptione longissima: quia per eam omnis tollitur actio. l. sicut. C. de pscri. xxx. annorum, ne dominia rerū sint sub incerto. & ita tenet glos. in dicto. §. pręterea. q̄ sequuntur Bal. & Iaco. de bel. & pro hoc facit. c. si qs p. xxx. si de feu. fuerit cōtrouer. Et hanc opinionem firmant Iac. alueroti & Marti. de laūde. & Prępositus in dicto. §. pręterea. & pro hoc And. in capitulo primo. §. illud. de phi. feu. ali. per Federi. Sed illi non viderunt Andr. in dicto. §. præterea. qui dicit, quòd nulla præscriptio etiam longissima habet locūm in feudis contra dominum. hæc opinio approbatur in summa Iacobi de ardi. in rubrica. ¶Vtrum currat præscriptio in feudis? & hoc probatur per text. in. l. imperialem. quæ dicit, quòd nullo tempore præscribitur feudum: quia sicut vasallus
3 prohibetur alienare feudum, † ita videtur prohibitus pati præscriptionem, cū in fraudem domini videatur fieri. l. alienationis verbo. ff. de verborum significationib. Et dicit quòd propterea emanauit constitutio Regni, consuetudinem, de præscriptionibus . quæ dicit, quòd omnis præscriptio est sublata contra dominum Regem in feudis nisi cētenaria, & pro hoc facit quod dicit Bar. in. l. cūm satis. C. de agri. & censi . libr. xj. vl i

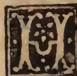
xj.vbi dicit,quòd illud verbum nulla
præſcriptioné obſtante comprehendit
etiã præſcriptionem.xxx.vel.xl. anno-
rum.¶Alij dicebant, quòd prima opi-
nio gloſſ.quam ſecuti ſunt prædicti do
ctores, loquitur quando tractatur de
præſcribendo feudum inter priuatum,
& priuatum, præſtito ſeruitio prout
loquitur textus in capitulo,ſi quis per
triginta allegato.¶Secunda opinio pro
cedit, quando eſſet quæſtio inter fi-
ſcum & priuatum. Sed nunc non eſt
quæſtio inter fiſcum & priuatum, ſed
inter priuatos de iſta cõmunitate:ideo
iſta cõmunio poteſt præſcribi allegato
titulo,& præſtito ſeruitio.iuxta dictũ
c.ſi quis per triginta. Ego dicebam,ꝙ
iſta communio non eſt quota feudi.
4 Sed eſt pars feudi,†& pars feudi nul-
lo tempore poteſt præſcribi:quia in di-
cta communione nullũ eſt certum ſer-
uitium taxatum:vt dicit expreſsè text.
in conſtitu. Regni cõſuetudinem.in.§.
ceterũ præallegata.¶Vnde omnes do-
mini votauerunt,quòd dicta commu-
nio eſt ipſo iure nulla propter defectũ
Regij aſſenſus,non obſtante dicta præ-
ſcriptione longiſsimi temporis,ſi tamé
fuiſſet probata poſſeſsio centum anno-
rum,vel tanti temporis cuius initij me
moria hominum non exiſtit, iſta præ-
ſcriptio operatur vim Regij aſſenſus &
priuilegij, & conſtituti: vt in.c.ſuper
quibuſdam.§.præterea.de verbo.ſigni
fi.cum concor.ibi allegatis in gloſſ.&
nota.in.l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de
aqua quoti.& æſti.& in.c.veniens. &
in.c.quid per nouale.de verbo.ſigni.&
in.l.ſi arbiter.ff.de probati.& in.l.j.§.
idé Labeo.ff.de aqua plu.arcen.voluit
And.de iſer.in.l.imperialé.§.præterea
ducatus.de prohi.feu.ali.per Fed.& in
tit.quę ſint rega.in verbo,flumina.&
Bal.in.l.de quibus.ff.de legibus. Et ſic
5 †illa verba:nulla pręſcriptione obſtan
te.nõ excludũt præſcriptioné tãti tépo
ris cuius initij memoria hominũ non
exiſtit:vt dicit Ang.in.l.j.C.ne rei do-
minicæ vel templorũ.vt patet ex nota.
in.c.j.de præſcri.lib.vj.& de hoc eſt gl.
in auť.vt deceterò rerum eccleſi..õmu
ta.&c.in.§.decetero.quam ad hoc pon
derauit ibi Ang.& allegauit ipſum Bal.
in.l.j.C.de annali excep.& idem tenet
Lud.ro.in.l.j.ff.de vſucapio.& Bald.in
auten.quas actiones.C.de ſacroſan.ec-
cle.Vbi aũt in cõmunione prædicta in-
teruenifſet Regius aſſenſus,vel poſſeſ-
ſio cẽtenaria,& poſtea vnũ ex dictis ca
ſtris effectũ eſſet inhabitatum,vt ſolet
contingere in guerris, tunc dominus
illius caſtri inhabitati poſſet dicere,ꝙ
non vult vlterius ſtare in communio-
ne,vt dicitur in.d.c.pondus æquum.

Deciſio.CCLV.

De alienatione feudi,vt res Bur-
genſis.

Summarium.

1 *Feudum,tanquam res Burgenſis,alie-
natum,an ſit deuolutum.*
Feudalis res qualiter probanda?
2 *Venditoris culpa an tranſeat in ſingularem
ſucceſſorem?*
3 *Feudum ipſo iure deuoluitur non petita in-
ueſtitura.*

HAbens feudum
ruſticum ſine vaſallis in
baronia baronis ſub cer-
to paruo annuo reditu,
ſtetit per multos,& non præſtitit domi
no dictũ reditum,nec dñs petijt.demũ
iſte habens hoc feudũ,alienauit magno
pręcio recepto illud,tãquã ré burgéſa-
ticã,emptori ignoranti ré eſſe feudalé,
& tra-

& tradidit isto emptore tenente & possidente. dominus baroniæ facit conuenire in Concilio istum emptoré dicens
2 feudum ad baroné spectare: † quia fuit alienatũ tanquã res burgensatica: ideò feudũ est deuolutum iuxta materiam. c. si vasallus feu. si de feudo fuerit controuersia inter do. & agna. dato termino ad probãdũ & defendendũ: dñs probat, ꝙ illud territorium est infra fines feudi, & ꝙ est scriptum in publico inuẽtario authentico quod est feudũ de sua baronia, & ꝙ fuit solitũ concedi in feudũ sub annua præstatione per vnũ instrumentũ. Item ꝙ est fama publica, ꝙ est feudũ. Item probat, quod semel ipse vẽditor præstitit reditum, & sic probauit, quod vẽditor sciebat esse feudum. Itẽ probauit, quòd dictus vẽditor dixit extra iudicium, ꝙ dictũ territoriũ est de feudo baroniæ. Ille emptor conuentus laudauit suũ authorem, & ille comparuit & suscepit in se iudiciũ, sed nihil fecit. Sed emptor dedit articulos suos, dicẽdo ꝙ ipse emit dictũ territoriũ, vt rẽ burgensaticam: & nunquã sciuit ꝙ
2 erat feudalis, † ꝙ illa culpa venditoris nõ transit in singularem successorẽ qui non fuit in culpa: q̃a culpa vnius nõ debet esse pœna alterius: vt notat in. c. venerabilẽ de ele. qui per ignorantiã contraxit, puniri nõ debuit. arg. ff. de admi. tu. l. chyrographis. §. fi. cũ ipse non debuit indiuinare, ff. ad leg. aqui. l. purator. cum cõcor. & offert soluere reditũ præteritũ & futurũ. ¶ Dicebat domin⁹ baroniæ, q̃d rei vendicatio intentata cõtra emptorem prædictũ competit ipsi actori, cõtra quemlibet possessorem: secũdum Baldum in. c. j. §. porrò. quæ sit prima causa benefi. amitten. allegat. C. de dona. quæ sub modo. l. j. nã illud directũ dominiũ domini sufficit ad vẽdicãdũ, nec emptor replicare põt de vtili dominio: quia replicatur de culpa, & in modum replicationis priuabitur iure suo. verba sunt Bal. ibi. facit id q̃d dicit Bal. in. l. imperialẽ. in. §. insuper. de prohi. feud. aliena. per Fede. dũ dicit, ꝙ ptis demeritũ ponderatur: & nõ oblatio competẽtis satisfactionis. ¶ Fuit per oẽs dominos votatum, quòd ex quo per dictam alienationẽ feudi alienati, vt burgẽsatici à vasallo qui habuit notitiã, ꝙ
3 erat feudum † ipso iure feudum est deuolutum domino per tex. in. d. c. si vasallus feudũ. vbi dicit text. ex hoc feudum amittat exponitur. i. ipso iure. vt nota. in. c. §. j. porrò. præallegato. & no. Andræas in. c. j. quo tempore miles. & in. c. j. de feudo sine culpa non amit. & tunc quia iniuria commissa in dominum ex dicta alienatione, vt in. §. fina. quæ sit prima causa bene. amitten. trahit secum executionẽ, & transit illa pœna etiam in singularem successorem, sicut in hæredem vt in. l. iij. §. ꝙ ait. ff. ꝙ quisq; iuris. & no. Baldus in. d. §. insuper. Et pro hoc melius facit id, quod dicit Andræ in. d. §. porrò. vbi dicit quòd ista pœna est rei persecutoria, & sequitur rem & transit penes quẽcunq; res transit. ¶ Et sic fuit iudicatũ, ꝙ dictum feudũ debeat dicto baroni applicari cũ fructibus à tẽpore dictæ alienationis, & breui manu fiat executio contra venditorem pro euictione promissa iuxta formam dicti instrumenti ad instantiam dicti emptoris.

Decisio. CCLVI.

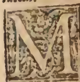
De curatore ad litem pupillo conuento dando.

Summarium.

1 *Curator ad litem pupillo conuento, an dari debeat. 3.*

C Intelle-

2 *Intellectus ad §.si pupillus.l.qui habet.ff.de tutelis.*

Mater vidua egit cõtra tutoré pupilli pro dotibus suis, quia volebat transire ad secũda vota:& petijt,ꝙ cõpellatur tutor ad producendum solennia,vt iudiciũ valeat, ille tutor nõ curat producere solennia, & sic causa dilatatur,pro pte matris fit instãtia,quòd post,q̃ non possunt haberi solénia,quòd huic pupillo detur cu-

1 rator ad lité.¶† Quæritur,vtrũ possit hoc de iure fieri?¶ Videbatur prima facie dicendum,quòd hoc non potest fieri:per text.in.l.qui habet.§.si pupillus, ff.de tutelis vbi dicitur, sciendum est siue pupilli agant,siue conueniãtur,dare huic curatorem posse.Sed nõ aliter, quã si ipse petat.Cui dari eũ oportet: ergo si infans nõ petat sibi curatoré dari.Iudex non põt sibi dare curatorem ad litem.Item tunc iudex potest dare curatorem ad litem pupillo quãdo pupillus non habet tutorem præsentem vel absentem.Sed si habet tutoré præsentem vel absentem, non valet datio curatoris.vt in.l.curatoré.ff.de tuto.& cura.datis ab his.& no.Bart,in.l.curator.ff.e.tit.& ibi per Alex.in apostillis.

2 ¶† Pro intelligentia iuriũ prædictorũ fuit conclusum in cõsilio,ꝙ dictus.§.si pupillus intelligit solũ in casu suo,scilicet quãdo agit cõtra pupillum.Sed qñ alius nõ tutor agit in iudicio cõtra pupillũ maioré infante,tũc datur per iudicé curator ad lité,etiã qđ ipse pupillus nõ petat,seruata tñ forma.l.j.C.q petãtur tut.vel cura.quæ forma est,vt ad instantiã actoris iudex facit mãdatũ pupillo maiori infanti,quòd veniat ad petédum curatoré ad litem:& si comparuit dabitur curator ille,qué petierit.Sinaũt sit cõtumax,iudex dabit sibi curatoré ad lité.Idem dicit ibi Salice. aliàs si pupillo conuento iudex nõ posset eo nõ petente curatorem ad lité prouidere ei de curatore ad lité,sequeretur.ꝙ nũquã pupillus nõ habés tutoré nõ possit conueniri,nisi prius ei prouiso de tutore,cũ ipse nũquã peteret sibi curatoré dari ad lité:qđ nõ est dicédũ secũdũ Sali.ibi.& idé dicit Bal.in.l.ait prætor,§.permittitur.ff de minoribus.

3 ¶† Ad secũdam inductioné dicebatur, quod satis dicitur pupillus non habere tutorem,si habet & non potest exhibere solennia.l.elegãter.§.si seruus.de dolo cũ cõcor.allegatis per And.in.c.j.§. præterea.quæ sit prima cã bene.amit. & ideò quia habet ac si nõ esset tutor, potest eo nõ petente,dummodo primò procedat dictũ mãdatũ per iudicé,põt dari ei curator ad lité,& ita tenét moder.scribétes post Io.fabri.instit.de curatoribus.§.Ité inuiti.& cũ ista doctrina,ita fuit prouisum in Concilio de curatore ad lité.& nõ secũdũ illũ ritũ antiquũ magnæ curiæ corruptæ intellectũ à procuratoribus,qđ sine difficultate dat pupillo curator ad lité.verũ est. s.secũdũ dictã intelligétiã,aliàs processus esset nullus ex defectu psonæ inhabilis in iudicio sine dicta solennitate.

Decisio.CCLVII.

De priuilegio eligendi forum miserabilium personarum.

Summarium.

1 *Miserabiles personæ quæ sint.*
Ecclesiastica persona an habeat priuilegiũ eligendi forum,sicut miserabiles personæ?
2 *Ecclesia quando habeat fori electionem?*
3 *Feudi quaternati cognitio ad quẽ ptineat?*
4 *Fori electio miserabilibus personis non datur ad*

tur ad eligendum incompetentem iudicem.
5 *Fauor miserabilium personarũ iniustitiam operari non debet.*
6 *Causa vtentis iure cõmuni fortior est, quàm qui elegit forum secundum priuilegium.*

Dicit constitutio Regni, statuimus ꝙ miserabiles personę habent priuilegiũ eligẽdi forum magnæ curiæ Vicariæ, si iurãt se aduersariorũ potentiã perhorrescere in loco
1 iudicis ordinarij.† Et miserabiles personæ secundũ Azo.in summa.C.q̃n imperator inter pupil.vidu.& miserabi.pso.sunt pupilli, viduæ, miserabiles personæ: vt senes & decrepiti, & diuturno morbo fatigati, & debiles, & omnes hi de quibus natura mouetur ad miserandam.¶ Fuit dubitatũ: Vtrũ ecclesiastica psona pro bonis ecclesiæ habeat hoc priuilegiũ eligendi forũ magnæ curiæ vicariæ, hoc non dicit constitu. Regni nec lex vnica.C.quãdo imperator. Sed bene And.de iser.in dicta cõstitutione statuimus, dicit ꝙ de hoc vidit dubitari.¶ Et determinatũ fuit in Concilio, ꝙ sic. & exinde facta fuit declaratio Regis Roberti, q̃n fuit vicarius Regis Caroli secundi patris sui. Et pro hoc facit.c.cum
2 sit generale de foro cõpetenti.† Sed illud.c.intelligitur data violentia vel rapina vel fraude, aliàs cessantibus his ecclesia nõ habet fori electionẽ, sed debet sequi forũ rei. vt dicit ibi expresse Ioan. and.in nouel.quẽ sequitur Alexã.in.v. volu.cõsil.ciij.in fin. Et dicebãt domini de Conci.ꝙ istud, ꝙ dicitur ꝙ miserabiles personæ & ecclesia per declarationẽ prædictã sacri Concilij Regis Roberti, vt refert And. possunt eligere si volunt agere iustitiariũ Regionis, est verum, si iustitiarius Regionis est iudex cõpetẽs conuẽti, aliàs si reus nõ potest conueniri coram eo, puta quia cõueniebatur de
3 feudo quaternato, † cuius cognitio nõ spectat ad iustitiariũ Regionis, sed ad magnam curiam Vicariæ: vt in constitutione Regni iustitiarij nomen & normam tunc ecclesia non potest eligere iustitiariũ Regionis. & hoc expresse firmat And.in dicta constitutione, statuimus.in versu.itẽ quid si pupillus & vidua. Et eadẽ ratione, si pupillus, vidua, ecclesia, vel miserabilis persona vellet conuenire aliquem nobilẽ curialẽ, qui non põt conueniri ex priuilegio nisi coram illustri magno Seneschallo, corã iustitiario prouinciæ, vel in magna curia Vicarię, vel in sacro Concilio nõ posset: qa illa electio fori, quæ datur miserabilibus psonis intelligit & impetratur, si ille iudex electus per miserabilẽ personã, habeat iurisdictionẽ in ipsum con-
4 uentũ:† qa nõ datur electio fori dictis miserabilibus psonis eligere iudicẽ incompetentem. vt firmat Andr.in dicta consti.statuimus.in versu.generalia tamẽ verba &c. sic etiã debet intelligi dictum.c.cum sit generale. vt ecclesia data violentia vel fraude possit forũ eligere secularem vel ecclesiasticum, dummodo ille iudex electus sit iudex competens ipsius conuenti.¶ Et ita fuit pronuntiatũ per sacrũ Conciliũ tẽpore Regis Federici de voto omnium Consiliariorum, in quo tunc præsidebat ille doctissimus iuriscõsultus do. Antonius de Alex. qui me ob suas virtutes nimia charitate dilexit, & me corã nostris superioribus extollebat, qui multũ ingenium meũ erudiuit, & ab eo multa docui, cuius anima requiescat cũ sanctis
5 Angelis, & pręsentiã Dei videat.† Et naturalis ratio hoc suadet: qa propter fauorẽ impensum miserabilibus perso-

nis in tribuendo eis priuilegium, eligendi forum conueniendorũ, vbi illi rei habent plures iudices, nõ est ipsis reis iniustitia facienda, vt not. in c. ex tenore. de foro compe. & in c. volentes. de priuilegi. lib. vj. ibi, qa certus iudex datus est. ¶ Dicit tamen Dominicus in d. c. volentes. §. & idipsum. quòd istud, ꝙ dicit ꝙ miserabilis persona habet ius eligẽdi iudicẽ rei, vbi reus habet plures iudices, procedit, quãdo reus habet plures iudices de iure communi, vt est videre exẽplum in autẽ. habita. C. ne filius pro pa. Si verò reus habet plures iudices de iure cõmuni, & aliũ ex priuilegio sibi & actori tributo, vt in miserabilibus personis. tunc ille qui elegit forum secũdum ius cõmune. præfertur eligenti forũ secundũ priuilegium; † quia fortior est causa vtentis iure cõmuni, quã eius qui elegit forũ secundũ priuilegium. C. de edic. d. l. fina. & in auten. de consangui. & vte. fra. §. fin. & sunt cõcor. in c. suggestũ. de decimis. & per alias rationes, vt per Domi. in d. §. & idipsum. & cessante priuilegio dictæ cõstitutionis, statuimus, & d. l. vnicæ. quando imperator. si reus habet plures iudices, electio est rei secundum Bal. notanter in l. clericis. C. de epis. & cle. & idem Bal. in l. cũ lõgi. C. de prescrip. longi tempo. siue agatur actione psonali siue reali. de quo in Spec. de cõpe. iudi. ad. §. j. versic. septimus. & habet in l. fin. C. vbi in rẽ actio. & per Io. and & Anto. de but. in c. dilectus. lo. ij. de rescrip. & per Abbatem sicu. in c. diligenti de foro competen.

Decisio. CCLVIII.

De pensione inquilinis non remittenda propter pestem.

Summarium.

1 *Pensionis remissio propter pestem, an inquilinis fieri debeat?*

2 *Consuetudo & pactum parem vim habent & tenet argumentum de vno ad aliud.*

3 *Dictio integer intelligitur sine diminutione.*

Locatio non ad longum tempus, an mereatur remissionem propter pestem.

Postquã cessauit pestis in ciuitate Neapoli superuenit lis inter inquilinos & dominos domorũ locatarũ. Nã domini domorũ petebant pensiones domorũ, inquilini dicebant, ꝙ ipsi nõ potuerunt inhabitare propter pestem superuenientẽ. ¶ † Fuit dubitatũ apud Regẽ & eius sacrũ Conciliũ, an propter pestem superuenientẽ debeat inquilinis fieri remissio pensionis? Videbatur aliquibus, ꝙ sic: per l. habitatores. ff. loc. & per Alex. in l. si vno. §. itẽ cũ quidã. ff. eo. Philippus in c. ex parte. de appel. & per id, ꝙ dicit Barto. in l. j. §. pensio. ff. de migrãdo. & ꝑ Consiliũ Gasparis de calderino in tit. de locato, quinto in ordine. Alex. in v. volu. cõsi. xxx. & idẽ dixit Abb. sicu. in c. propter sterilitatẽ. de locato, licet dicat, ꝙ vix potuit obtineri in practica. Concordantiæ sunt in dicta apostilla Alexã. & idem Alex. in apostilla in l. inquilino. ff. de dãno infec. & per Alex. in j. vol. cõsi. cxij. & in ij. volumi. cõsi. cvj. & in iij. volu. consil. cviij. & vltra vide tractatum de gabellis, editum per do. Ioan. de firmo. in ij. parte. qõ. xxiiij. Et profectò bene dixit Abbas, ꝙ in practica nõ potuit obtineri. Nam tẽporibus nostris rex Alphonsus secundus declarauit, ꝙ nulla fiat remissio pẽsionis accedẽtibus votis dominorũ Concilio ꝑpter pestẽ supuenientẽ ipsis inqlinis. Et de dicta determinatione patẽt literę dicti Regis registratæ in magna curia Vicariæ: expeditæ die.

die.xiij.mẽsis Iunij.M.cccclxxxiiij. quia sic fuit solitũ & cõsuetũ pro præterito.
2 † Et pro ista determinatione facit, ꝙ cõsuetudo & pactũ parẽ vim habẽt. gl. est in rubri.C. de decretis decuri.lib.x. & voluit Bal.in.l.liberti.xv.colũ.versi. quæritur.C.de oper.liberto. & Bald.in l.j.C.de ser.fugi. Sed clarũ est; ꝙ si fiat pactũ, ꝙ etiã in tẽpore pestis soluat̃ pen sio, vel ꝙ integrè fiat solutio pensionis; nõ est faciẽda remissio pẽsionis propter pestẽ: quia bona fides exigit, vt ꝙ cõue nit, fiat. dicit text.in.l. cùm venderem.
3 ff.locati. † & verbũ, integer. intelligit̃ sine diminutione. vt in.l.ij.§.ad filiorũ. ff.si cui plus, quã per leg. Falci. Alex.in ij.volu.cõsi.cxlj.in fi. Idẽ dicendum est si cõsuetudo hoc dictat. Maximè hoc ꝓ cedit, si locatio fuisset perpetua. vt in.l. malè agitur.C.de præscrip.xxx.vel.xl. anno.& Alberi.de rosa.in.l.j.C.de iure emphy. ¶ Quid de locatione nõ ad longũ tempus: tãgit Bal.in d.l.j.& Ang.in §.qa verò leonis.& Lucas de pẽna in.l. quicũq;.C.de fundis patri.lib.xj. Alex. in.j.vol.cõsi.cxiij.& in.ij.vol.cõsi.vj.& in.iiij.volu.consi.xxviij.in.ij.colum.

Decisio.CCLIX.

☞ Qui potiores in pignore habeantur, & de iure offerendi.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Creditor primus, an & quando teneatur rẽ hypothecatã secundo creditori tradere?*
2 *Oblatio per secundum creditorem, an habeat locum creditore priore possidente?*
3 *Operendi ius supervenientem cuilibet possidenti competit.*

Vit decisum in Concilio in facto contin 1 gente, † quòd si fundus repetitur duobus obliga 1 tus & hypothecatus, & ille cui secundo loco fuit obligatus offerat debitum illi primo creditori, qui fundũ ipsum possidet, tenet̃ iste primus creditor dare & tradere fundũ huic secundo creditori. Nisi ipse primus creditor & possessor dicti fundi pro dicto suo debito offerat illi secũdo creditori soluere debitũ suũ si fundus ille est sufficiens pro debito primi & secũdi creditoris. Hoc probat̃ per.l.j.C.qui potio.in pign.habeã.vbi dicit tex. qui pignus secũdo loco accepit, ita ius suũ confirmare põt, si priori creditori debitã pecuniã persoluat; aut cum obtulisset isq; accipere noluisset eam obsignatam deposuit, nec in suos
2 vsus cõuertit, † dicit ibi glo.q̃d si prior creditor possideat rẽ hypothecatã, an habeat locũ oblatio per secundũ creditorem. & dicitur ꝙ sic, nisi ipse primus creditor offerat secũdo: nã tunc poterit retinere, sicut quilibet possessor. vt in.l. paulus.§.qui pignoris.ff.qui.mod.pig. vel hypothe.soluitur. quia ius offerẽdi cõpetit cuilibet possessori. vt in.l. Paulus.& in.l.mulier.ff.qui.poti.in pig.habean.& in.l.Sempronius.§.j.eo.tit. Et
3 intantum hoc est verũ, † quòd etiam si possessor esset iniustus, haberet ius offerendi. vt tenet gl.in.d.l.mulier. quã sequũtur ibi Bar.& Sal.& communiter doctores. ¶ Et ita fuit iudicatum in sacro Concilio. Licet aliud voluerit Pau.de cast.in.l.res obligatas.ff.de legatis primo. Matth.de Afflicto.I.V.D.

Decisio.CCXL.

☞ De testamento mulieris fide mundualdo ex iure Longobardorum.

✤ Summarium. ✤

☞ *Statutum disponens, quod mulier non possit testari sine viri consensu, an valeat?*
Vidua vel virgo plus habet cõditionis in iure testandi

testandi per Longobardam, quàm nupta.
Mulieres minis & precibus faciè inducuntur ad alienandum.
3 *Mulier soluta in vita sua longiores habet habenas, quam coniugata.*
Filiusfamilias potest in morte pro anima disponere.
4 *Maritus est legitimus vxoris mundualdus.*
Alienare prohibitus, an vllum possit actum facere, per quem dominium transferatur?
Testamentifactio requirit personã integrã.
5 *Personam integram non habet, qui est in alterius potestate.*
6 *Testamẽtũ, cõtinetur appellatione cõtractus.*
7 *Mulieris consilium fragile.*
8 *Statutum rationabile patitur interpretationem extensiuam.*
9 *Lex phibẽs cõtractũ sine cõsensu alicuius, an extẽdatur ad testamẽtũ, & vltimã volũtatẽ?*
10 *Mũdualdus mulieris quis dicatur, remissiuè.*

Nunquid mulier de iure Longobardorum sine mundualdo possit facere testamẽtũ? ¶De hoc fuit satis dubitatũ, apud Regios consi-
1 liarios. † Et per aliquos insignes dominos dicebatur, ꝙ vbi cõceditur alicui posse dispónere cũ cõsensu alterius, nõ intelligitur de actu testãdi: quia talis actus nõ potest pendere ab arbitrio & potestate alterius. l. captatorias. & l. illa institutio. ff. de hære. insti. not. in. l. tam is. §. j. ff. de dona. causa mor. & l. seuũ. C. qui testaméta facere possunt. Intantũ, ꝙ dicit Pau. de ca. in. l. ex facto. in prin. ff. de vulga. & pupil. ꝙ statutum disponens, quòd mulier nõ possit testamentum facere sine cõsensu viri, nõ valet. & ita tenet etiam Alex. in. ij. volu. consi. clv. incipiente, visis actis &c. Sic dicẽdum est in isto dubio, ius Longobardum dicit, quòd mulier sine mũdualdo non potest contrahere, & si dixisset nec testari non valeret. ¶In contrariũ allegabatur glos. Caroli in Longobarda de sanctimonialibus in. l. si qua mulier. in glo. in verbo, cæterum. quæ dicit, ꝙ mulier coniugata nec pro anima nec aliter potest sine mũdualdo de rebus suis in vltima volũtate aliquid iudicare. Hoc idem tenet alia glo. ordinaria in longobarda qualiter mulieri alienare permissum sit. l. j. in prima glo. Mulier enim sine mũdualdo nec potest viuere nec vitam ducere. Imò dicere potest, morior sine mũdualdo, sicut piscis sine aqua vt in. d. l. j. Sub-
2 dit autem Carolus, vbi suprà, † ꝙ mulier virgo vel vidua potest sine mũdualdo vsq; ad tertiã partem bonorũ suorũ disponere pro anima in vltima voluntate, p casum in allegata. l. si qua mulier. in ver. nam si in domo remanserit. ¶Rationem diuersitatis cur hoc tam variè, ipse ibi non dicit. Sed ratio diuersitatis est ista. Nam ius Longobardorum strictius phibuit alienationem rerum suarum mulieri cõiugatæ, quàm solutę, ꝙ patet ex eo quòd de ipso iure, vt alienatio rei mulieris coniugatę, valeat, requiritur consensus mundualdi, & debent esse præsentes cõsanguinei duo vel tres mulieris, aliàs non valet. vt est text. in Longobarda qualiter mulieri alienare pmittitur. l. si qua mulier. & hoc ideò, quia eius maritus minis & precibus facilè induceret ipsam ad alienãdum. Sed in alienatione bonorum mulieris non maritatæ sufficit consensus mundualdi tantum: quia in ea cessat talis formido. ita no. Carolus glossator in allegata. l. si
3 qua mulier. † Nam mulier soluta in vita sua longiores habet habenas, quã coniugata, nimirum si in morte etiam. Et pro ista opinione glossatoris prædicti optimè facit: quia in casu speciali permittitur

mittitur mulieri nō coniugatæ pro anima disponere in morte sine mundualdo. Ergo in contrarium est ius in alijs: vt in.l.j.ff. ad muni.l.ius singulare. ff. de legi. Sicut in simili dicimus: filiusfamiliâs in potestate patris cōstitutus, potest pro anima sua in morte disponere. c.licet.§.fi.de sepul.lib.vj. & tamen de iure regulariter testari non pōt. Et pro hac parte consuluit doctor egregius dominus Petrus picculus de monte forti, sepultus in ecclesia sanctæ Mariæ donneromatæ in sedili nidi prout repertū fuit in Longobarda domini Anelli arcamoni.V.I.D.& Regij consiliarij: vbi tenet, quòd testamentu mulieris sine consensu mundualdi factum ex iuris longo bar.censura, sit ipso iure nullum, maximè mulieris coniugatæ. quia tunc de ipsius mundualdi præiudicio tractatur,
4 † hoc est mariti, qui est legitimus mundualdus vxoris. vt in.l.j.qualiter mulieri ali.permit.sit ratione successiōis &c. ¶Cōfirmatur prædicta opinio: quia mulier de rebus suis non potest aliquid alienare sine mundualdo. vt in dicta.l.j. Et qui est prohibitus alienare, intelligitur nō posse facere actum aliquem per quē dominium transfertur.l.fin. cum simi. C.de rebus alie.non alienandis. Sed per testamentum transfertur dominium recta via: vt in.l.cum hæredes.in princi.ff. de acquiren.possessio.l. à Titio.C. de furtis. ergo &c. ¶ Ad idem adducitur testamenti factio, quæ requirit personam integram, vt valeat testamentum: vt dicit Iaco.but.in.l.senium.C.qui testa.fa
5 cere possunt. † Sed qui est in alterius potestate, non habet personam integrā. vt dicit glos.in.l.cùm non solùm.§.necessitatem.C. de bonis quæ lib. Sed de iure Longobardo, mulier est in potestate mundualdi: nec potest sine eo viuere. vt dicit text.in allegata.l.j. ergo ad hoc vt mulier de iure longo. testari possit, oportet interuenire consensum mūdualdi, qui habet suam integrare personam, vt dicit glo.in simili in allegato.§. necessitatem. ¶ Præterea, lex Longobarda mandat, quòd mulier non possit contrahere sine consensu mundualdi. vt in dicta.l.j. Sed de cōtractibus ad vltimas voluntates & econtra validum est argumentum.l.seruum filij.§.cum, qui chyrographum.ff.de lega.j.¶ † Item appel-
6
latione contractus, continetur testamētum. vt in.l.eadem.ff.de duobus reis.& not.glos.de qua Bald. alibi facit magnū festum in titulo de pace iuramento firman.§.item sacramenta.in gl.magna, vltra medium. verbum enim, cōtractus, latum est vt in.l.omnem.ff. de iudicijs. Et quod latè dictum verbum intelligatur, probatur per id, quod alibi dicit Bartol. Si statutum dicat, quòd mulier non possit sine consensu duorum consanguineorum contrahere, certè nec poterit hæreditatem adire. & sic istud verbum, contrahere, largè interpretatur, vt comprehendat omnem obligationem. Et etiam quasi contractum, qui causatur ex aditiōe hæreditatis. ita dicit ipse Barto.in.l.mutū.§.j.& in.l.more.fi. de acquir.hære. Pro hoc bene facit glos.in consti. Regni instru.robur. quam tenet ibi And.ꝙ cōstitutio illa loquēs de contractibus extenditur etiam ad testamēta. Et potissimè hæc decisio decet habere locum in præsenti dubio, ex quo iure Longobardo mulier non potest contra-
7 here sine mundualdo, † propter sexus fragilitatem ac imbecillitatem consilij mulieris vt no.glo.in.l.j.qualiter mulie.pmit.aliena. ergo dictū ius est extēdendū potius, quā arctandum.l.cū quidam.ff.de lib.& posthu. Nec talis extē-

C iiij sio di

sio dicetur fieri p hominē, imò est legis interpretatio. propter verbū alienandi positum in allegata. l. j. quòd verbū lex interpretatur in omni actu, per quē dominium transfertur, vt in. l. alienationis verbo. ff. de verbo. signi. Sed per testamentum transfertur dominium. vt in. l. si quis ita. §. ea lege. ff. de ver. obli. & ita in simili facit lex, quæ legem loquentem de seruo extendit ad filium. vt dicit gl. in. l. si quis seruo. C. de furt. & tamē nō est extēsio, sed legis interpretatio. vt. in. l. quod verò. ff. de legib. quā alleg. gl. in. d. l. si quis seruo. Nam nedum ius longobardum quod est ius speciale in regno vt in consti. Regni pu
8 ritatē. † sed etiā statutū rationabile patitur interpretationem extensiuam. vt no. Iaco. but. & Bal. in. d. l. quod verò. & Bar. & alij in. l. oēs populi. ff. de iusti. & iu. Sed lex prædicta longobardorum rationabiliter prouidet mulieri de mundualdo propter eius fragilitatem & cōsilij imbecillitatem ratione sexus, sicut prouidet ius cōmune pupillis & adultis de tutore & curatore propter imbecillitatē iudicis intellectus ratione ætatis. Et tanto fortius: quia magis timetur de cōsilij imbecillitate in vltimis voluntatibus, quam in contractibus. Nā humana fragilitas mortis cogitatione turbata. & c. dicit tex. in. l. hac consultissima. §. at cùm humana. C. qui testamen. fa. & pos. Si ergo est eadē ratio seu maior imbecillitatis consilij, sequitur necessariò quòd eadem debet esse iuris dispositio per iura vulgaria. Et si diceretur, quòd hoc est introductum de iure longobar. in fauorem mulieris: ergo si vult, potest renuntiare in contrarium disponēdo. vt in. l. si quis in conscribendo. C. de
9 pactis concordan. ¶ † Respondetur, ꝙ ex quo lex longobardorum prohibet & vetat verbis prohibitiuis huic fauori introducto per dictam legem longobar. non potest renuntiari per mulierē, in cuius fauorem hoc fuit introductū: vt voluit gl. in. l. j. C. ne fideiusso. dotiū dent, nec posset talis renuntiatio iuramento firmari. ¶ Præterea, quandā lex prohibet contractum fieri sine consensu alicuius, extenditur lex etiam ad testamentum & vltimam voluntatem: vt in cap. j. de prohibi. feu. alie. per Loth. & l. imperialem. §. calidis. de prohi. feu. alie. per Federic. & pro hoc bene facit quod not. Bal. in. c. j. §. donare. qualiter olim feud. alie. poterat. & in. l. vxor patrui. C. de legat. ¶ Et his rationibus cōsideratis Domini de concilio inclinabāt in hāc partem, quod mulier viuens iure Longobardo, siue mundualdo, non potest testari, & hoc propter sexus fragilitatem, vt suprà dictū. quicquid dixerit Pau. de ca. in. d. l. ex facto, qui non cōsi-
10 derauit fragilitatē sexus. † Quis autē dicatur mūdualdus mulieris an pater, vel frater, vel maritus plenè hoc examinat Lucas de penna in. l. quicūq; in prima glo. C. de re milita. lib. xij.

Decisio. CCLXI.

De executione appellatione non obstante.

Summarium.

1 *Executio appellatione non obstante, in quibus casibus fieri possit & decretis, & numerantur plures casus.*

St ritus in magna curia vicarie, ꝙ à decreto ipsius curiæ nō appellatur, vt in illo ritu, q incipit, item in causis duarum vnciarū, deinde superuenit Regia pragmatica Regis Ferdinādi primi q̄ dicit magnæ Curiæ

Curiæ vicariæ ritum, quòd à decreto super assistentia affirmatiuo non appelletur, intelligitur, quòd non appelletur ad effectum retardandi executionem. Sed bene potest appellari ad effectū reuocā-
1 di decretū si est iniustè latum. ¶ † Fuit in Concilio iudicatum. Itē in quocunq; alio decreto magnæ curiæ affirmatiuo, vt si appelletur mandetur executioni, præstita idonea cautiōe de restituendo executionem in casu retractatiōis dicti decreti: & facta executiōe procediturad vlteriora in causa appellationis. ¶ Quę autem sunt ista decreta, patet ex not. per Bal. in. l. nec quicquā. §. vbi decretū. ff. de offi. proconsulis & lega. & in Spec. in titulo de primo & secundo decreto, & vt aliqua perstringamus. ¶ Est decretū super alienatione rei stabilis minoris. vt in. l. j. & in. l. ob æs. C. de prædijs mino. &. C. de admini. tuto. l. lex quę tutores. quòd interponitur ob æs alienum. vt in. d. l. ob æs. ¶ Item in dote & donatione propter nuptias vt in. d. l. lex quę tutores. & ff. de nup. l. prædia. ¶ Item propter famē. ff. de tu. & ratio. distra. l. j. §. sed nōnullis. ¶ Item decretū iudicis, quādo est discordia inter creditores de remittenda debitori parte: debiti secundū Bald. Pau. de ca. & Moder. in. l. iurisgētiū. §. hodie. ff. de pactis. Decretū iudicis in tutela secundū Barto. in. l. legitimos. ff. de legi. tuto. ¶ Decretum iudicis in transactione, que fit super re stabili minoris: vt per Bal. in. l. præses. C. de transac. ¶ Itē decretum super alimentis futuris vt in. l. cū hi. ff. de trāsac. ¶ Item decretū ad cōfirmationē actus Bald. in. l. nō aliter. C. de adoptio. ¶ Itē decretū insinuatiōis: vt dicit Bar. in. l. Modestinus. ff. de sol. ¶ Itē decretū iudicis in reuocatione curatoris: arg. l. si vt proponis. C. de nuptijs. ¶ Item decretum in inuentario tutoris Bal. in. l. si tutor. in princ. C. ex qui. cau. in integ. resti. nō est neces. ¶ Itē decretū emācipatiōis, manumissionis, adoptionis, vt in proprijs titulis. ¶ Itē in omni cōtractu pōt peti interponi iudicis decretū, secūdū Bar. in. l. si quos. in princ. C. de decurio. lib. x. ¶ Itē decretū in diuisione, quā petit pupillus. vt in. l. inter pupillos. ff. de autho. pstā. ¶ Itē decretū in cōstitutione actoris, vt insti. de curato. §. fin. ¶ Itē in alienatiōe rei stabilis dotalis, vbi requritur causa in alienatione: vt dicit noster Sebastianus in cōsuetudine Neapolitana, quę incipit: Et si mulier iustam. ¶ Itē decretū super tutelā matris, de quo in autē. matri & auię. C. quando mulier tu. officio fungi pōt. ¶ Itē decretū iudicis in contractu filijfamiliâs habētis procuratorē insanū, vt per Bal. in. l. si furiosi. C. de nup. & in rubri. C. de cōtrah. emp. in fi. ¶ Itē decretum in causis, vbi imploratur iudicis officiū. vt in. d. §. vbi decretū. Et in alijs casibus notatis per Lucam de penna in. l. ordinis. C. de decretis decurio. lib. x.

Decisio. CCLXII.

☞ De curatore ad litē infanti dato.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Tutor testamentarius infantis an possit dari curator ad litem.*
Infans an citari possit, vt legitimè cōpareat.
2 *Agnati & cognati citandi pro infante quādo tutorem non habent.*
Pupillus maior septennio, potest citari vt legitimè compareat.
3 *Processus quando possit valere, licet citatio sit nulla.*
4 *Processus cū tutore factus infanti an noceat.*
Curator infanti non conceditur.
5 *Curator, ad litem, non datur nisi petenti.*
6 *Constitutus à tutore, dicitur actor.*
Administratio bonorū pupilli, quando à iudice

dice tutori non decretanda.
7 *Tutor ante litem contestatam procuratorē quando possit constituere?*
8 *Practica ad reualidandum processum nullū?*

Vit in Concilio
1 dubitatū,† si citatur per iudicem delegatum sacri Concilij pupillus, qui in veritate est infans,ꝙ legitimè compareat:& ꝑ eo cōparet tutor testamentarius,sed nō adimpleuit solénia. Ideò petitur,ꝙ ꝓuideat sibi de curatore ad litem:iudex delegatus fecit illū tutorem testamētariū curatorē ad litē,& iste curator ad litē cōstituit procuratorem,& cū eo ꝓcessus est cōclusus,dicitur quòd iste processus est nullus ex multis.¶ Et primò,quia iudex nō potuit citare infanté,ꝙ legitimè cōpareat,ꝑ id,ꝙ dicit Io.and.in titulo de reo.§.j.in additione que incipit,q̄rit Goffre.vbi tenet,ꝙ ille q vult cōuenire hæredes alicuius,debet prius diligéter inquirere si aliquis hæres est infans intra septē annos, & si ibi sit infans,non faciat citationem contra ipsum,vt hæredē ꝙ legitimè cōpareat:
2 quia citatio esset nulla.† Sed citari faciat tutorem pro eo,si habet.per tex.in l.j.§.sufficit.ff. de administratio.tuto. & tenent hoc Bart.& Pau.de cast.in.l. secūda.ff.de cōditio.fur. Et si nō habet tutorem citari faciat agnatos & cognatos,vt veniant ad ipsum infanté defendendū:vt dicit Bal.notāter in.c.j.de milite vasallo,qui contumax est. Et idē dicit Bart.in.d.§.sufficit. Tūc em̄ citabitur pupillus,ꝙ legitimè cōpareat quādo est maior septénio,secundū Ioā.An. vbi suprà.& Bar.in.d.§.sufficit.& Bal. in.l.donatarū.C.de acq.poss. Et in tan-
3 tū hoc est verū,† ꝙ si citatur ille,q est infans vt legitimè compareat,nō potest procedi ad primū decretū:vt dicit Ioā. de imo.in.l.nō pupillū.ff.de re iudicata,q refert de facto ita fuisse decisum.licet aliter velit Bar.in.d.§.sufficit.& in l.qui habet.§.si pupillus.ff.de tutelis. ¶ Sed in hoc cadit vna dubitatio,pone ꝙ est citatus infans,ꝙ legitimè compareat,& sic nulliter est citatus. Tamē ꝑ eo cōparuit tutor,& ipsum defendit,an valeat processus. Pau.de cast.in.d.l.contra pupillū.tangit quādo pupillus nulliter est citatus,& cōpareat ꝑ eo tutor, & ipsum defendit,ꝙ valebit processus, licet citatio fuisset nulla. Idē firmat ibi Alex.¶ Sed ista decisio nō facit ad hoc,
4 quādo citatur infans nulliter,† Vtrū processus factus cū tutore,noceat infanti. Bene tamen Ange.dicit in.l.ij.§.j.ff. de in ius vocan.ꝙ citatio facta infanti, est ipso iure nulla,etiā si citetur vt maior,& in veritate apparet,ꝙ sit infans. vt dicit Alexan.in.d.§.sufficit.& in.l.si ex legati causa.ff.de verb.oblig.& in.l. ij.& in.l.neq;.ff.de in ius vocā.& vide ad hoc Bal.in.l.si quis fundum.C.sine cen.vel reliquis.& in.l. si minor.ff.de bon.authoritate iudic.possiden.¶ Concludit ergo,ꝙ infans nō potest citari,ꝙ legitimè compareat:sed solū maior infante, & sic minor potest sic citari.vt notat glo.in.d.l.si minor.quā ad hoc allegat Bal.in.l.non eo minus.C.de procuratoribus.¶ Secundò dicitur,ꝙ dictus processus est nullus:q̄a iudex dedit curatoré infanti,qui nō potest petere curatoré sibi dari. Quia illa ætas q̄cquid
5 videt,ignorat.† curator ad litē nō datur nisi petēti.vt in.d.§.si pupillus. Et firmat Alex.in.j.vol.consi.xxij.in fi.& Bal.in.d.c.j.de milite vasallo,qui cōtumax est.¶ Tertiò ille procurator constitutus ab illo tutore dato per iudicé curatore ad litē nō est legitimus actor vel procurator,

procurator,ex quo in eius cōstitutione ante litē contesta.interuenit decretum iudicis,put de iure requiritur:vt in.§. fin.de instit.de cura.inde dictus text.in l.solet.ff.de tutelis.solet prætor permo uere &c.intelligitur de permissione per decretū.vt dicit Arch.de æta.& quali. c.j.& no.Bar.in.l.actor.ff.rē ratā habe-ri:de curatore.Nec est vis in nomine, siue dicat:cōstituo actorē siue procura-
6 torē:† q̄a cōstituit° à tutore dicitᷓ actor vt dicit Bar.in.l.neq;.C.de procu.¶ In cōtrariū dicebatur,q̄ licet ille tutor te- 8 stamentarius nō adimpleuisset solēnia: tamē ex testamento apparebat,q̄ pater infantis nō solū fecit eū tutorē,sed etiā admi.nistratorē bonorū pupilli.quo casu nō requiritur,q̄ ei à iudice fit decreta adm.nistratio,secundū Bart.in.l.legitimos.ff.de leg.tuto.& firmat An.in consi.ciij.dicens,q̄ idē est in curatore, qui nō adimpleuit solēnia,vt sufficiat si sibi fuit in testamēto cōcessa libera administratio.Et tunc potuit constituere procuratorem ad litē prædictā sine decreto secundū Bald.in.ij.oppo.l.j.C.de bonis maternis.vbi dicit,q̄ si in testamento tutori data esset libera administratio,potest an̄ litē cōtestatā cōstituere p̄curatorē,si fecit inuentariū vel nō
7 fecit,† & sibi fuit remissa cōfectio inuētarij.vt.l.fin.C.arbi.tute.& ibi p̄ Bart. Sed in dicto testamēto nō fuerat remissa inuētarij cōfectio,nec dict° administrator fecit inuentariū:ideo istud motiuū parū operat.¶ Dn̄i de Cōcilio vi- 1 dētes vincula dictæ litis nō poss.: dissolui per regulas iuris,nisi p̄nūtiarent p̄cessus nullus,ac videntes,q̄ ipse assertus tutor fecit q̄cq̄d potuit:& iustitia erat cōtra ipium pupillū.Magni.do.An 2 to.de Alex.viceprothonotarius inuenit hanc viā,q̄ dictus pupillus factus ma- 3 ior infante,petat curatorē sibi dari per sacrū Concilium.& sic factū fuit.Et cū illo curatore ad litē omnia acta fuerunt reintegrata:prout dixit Barto.in.l.si vt proponis.in.ij. colum. C. quomodo & quando iudex,& vnico cōtextu dicendo,recipio libellū,cōtestor litē,recipio termino ad probandum.& sic omnia acta repetātur.vt in simili dicit Bar.in l.j.ij.col.C.de sentē.interlo.om.iudi.& idē Bar.post gl.& Guliel.de cugneo in l.mutari.ff.de procura.Idē tenet Bald. ibi & Ang.& in.d.l.j.† Et dicebat ipse viceprothonotari° q̄ ipse vidit hoc pra cticari,quādo processus redditur nullus ex defectu:quia factus cum minore: licet gloss. & docto.in.d.l.mutari. non loquantur in ista nullitate processus:quia factus cum minore sine solemnibus, verùm fuit data sibi restitutio in integrum ad ponendum,& probandum quicquid voluerit.& sic facta fuit conclusio cū dicto curatore.& fuit lata sententia in fauorem actoris contra pupillum.& in alia causa sic vidi fuisse seruatum & iudicatum post mortem dicti domi.Antonij.Hæc sunt notanda:quia non reperiuntur scripta à doctoribus: sed sufficit,quòd sic bis fuit extensa gl. & doct.in.d.l.mutari.& in.d.l.j.per doctores sacri Concilij.

Decisio.CCLXIII.

De iuramēto p̄ metū extorto,&c.

Summarium.

1 *Renuncians & cedens ius suum,cum iuramento an possit agere?*

Periurium incurri an possit veniendo contra iuramentum absq; absolutione,si constet de vi & metu.

2 *Iuramentum per vim & metum,an sit ipso iure nullum?*

3 *Iuri canonico in materia iuramēti stādum.*

Absolutio

3 *Absolutio à iuramento, quando requiratur priusquàm iurans agere possit?*
Iuramentum accumulat forum foro.
4 *Iuramenta illicita an seruanda?*
5 *Iuramētum per metum extortum an, & quatenus sit obligatoriū, & quotuplex ex eo obligatio oriatur?*

IN causa Lucil-
1 læ de apéna, † in qua cōtra eam opponitur exceptio iurisiurādi, ꝑ eo, q̄ renuntiauit & cessit omne ius suū: ꝑut patet publico instrumento. Et ideò nō potest agere. ¶ Pro eius parte replicatū fuit, ꝙ tale iuramētū fuit ab ea exactū per vim, & metū illatū ab eius marito. Et de tali vi & metu cōstat in sacro Cōcilio per aliū ꝓcessum factū inter easdé partes, & sentētiatū ꝑ sacrū Conciliū. ¶ Dubitat, vtrū dicta Lucilla cōstito de vi & metu possit dicit ꝑ iura, veniendo cōtra dictū iuramētū absq; absolutiōe à iuramēto? ¶ Dicebāt domini de Cōcilio. ꝙ licet doc. legistę vt est Cy. Bart. Pau. de cast. & Saly. & cōmuniter alij
2 teneāt, † ꝙ iuramētū pręstitū ꝑ vim & metum sit ipso iure nullū, & nō obligat tale iuramētū pstitū, vt dicūt ipsi I aut. sacraméta puberū. C. si aduersus védi. & Bal. in. c. j. §. ité sacraméta. de pa. iur. fir. Ité docto. canonistæ tenét, ꝙ de mero iure iuramētū exactū per vim & metum obligat, licet possit peti absolutio: vt tenet Inno. in. c. ad aures. ꝙ in e. cau. & Io. an. in. c. si verò de iureiu. & c. ti. c. verū. & in. c. ad audiétiā. ꝙ in e. causa. & Abb. sic. in. d. c. si verò. vbi allegat bea. Tho. idé tenété. ij. ij. q. lxxxix. arti. vij. & hoc tutius est secūdū Arch. in. c. quāuis. de pac. li. vj. & est glos. in. c. authoritate. xv. q. vj. & Io. de imo. in. c. cū cōtingat. in. ij. col. de iureiu. Et in materia iuramenti tanquā res spiritualis standū est iuri cano. & nō ciuili per Io. andr. & doc. in. c. j. de ope. no. nū. & per legistas in. l. priuilegia. C. de sac. san. ec. & Alex. in. j. volumi. consilio. xxvij. in. v. col. & in. iij. volumi. consilio. liij. cum concor. ¶ Dicebat domi. Anto. de Alexā. & tres domini vel quatuor secuti sunt eū, sicut sunt dominus Marcellus cancella. & d. Iac. de iello. & do. Carlus de rogerio. &
3 do. Ioānes bap. brācacius, † ꝙ prædicta habét locū, quādo vis & metus nō esset detecta & detectus, tūc requirit absolutio à iuramēto: aliàs agere nō pōt secūdū opi. canonistarū. Secus si de vi & metu legitimè cōstat, ꝑut erat in præsenti causa: tūc ex quo cōstat de vi & metu: iudex secularis pōt cōpellere partē cui iuratū est, ex ei⁹ violétia & metu illato ad relaxandū dictū iuramētū, p. l. illicitas. ff. de offi. præsi. secūdū Bald. in. d. §. ité sacraméta. Ideò dicit Abbas sicu. in c. cū sit generale. de fo. cōpe. ꝙ si agit ꝙ iuramētū seruet, vel nō seruet, & cōstat, ꝙ iuramētū est licitū, & tūc pōt esse iudex laicus & iudex ecclesiasticus, & sic iuramētū accumulat forū foro. vt in. c. cū laicus. & ibi Domi. de foro cōpe. lib. vj. quādo verò cōstat, ꝙ iuramétum est illicitū, Abb. in. c. cū sit generale. multū dubitat. sed potius inclinat, ꝙ debet adiri iudex ecclesiasticus pro absolutione. Sed in. c. venerabilem. vlti. col. de elec. tenet expresse, ꝙ quādo iuramētū constat esse illicitū. & tūc propria authoritate poterit cōtrauenire. allegat. xxij. q. iiij. quasi per totū. ¶ Sed ego dicebā, ꝙ si constat iuramentum esse exactum per vim & metū: hoc nō potest cognoscere nisi iudex ecclesiasticus secundū opin. canonistarū secundum quàm est iudi-
4 candum in foro ciuili. ¶ † Nec ob. ꝙ detectū & probatū est de vi & metu. quia

fateor

fateor ꝙ maritus posset cōpelli ad relaxandū per iudicē secularē:per.d.l.illicitas.Sed ex ista renuntiatione iurata quæsitum est ius tertio,videlicet ei.cui facta est renūtiatio ob vim & metū illatum vxori:qui tertius nullā vim & metum commisit.Et ideò ego fuit in voto contrario solus,quòd etiam quādo detectum est de vi & metu,ꝙ iudex ecclesiasticus debet cognoscere an constet de vi & metu,& ipse habet absoluere à dicto iuramēto.¶ Nec obstat,ꝙ iuramēta illicita nō sunt seruāda,quoniam iuramentū per vim & metū exactū,de iure canonico de mero iure obligat,sed potest peti absolutio:tamē hoc meo voto nō obstāte fuit processum ad vlteriora, dicta exceptione periurij opposita nō obstāte.¶Omnes domini secuti fuerūt opinionē Legistarū in dicta aut.sacramēta puberū.Accedat pro opinione dominorū de cōsilio Consiliū Raph.cuma.clxxx.incipiens,videt prima frōte.& consiliū.d.Frācisci de zabarellis consi.cxxvij.incipiens,& fuit quæstio Regis Cypri.† vbi dicit,ꝙ licet iuramentum per lucrum extortū obligatorium sit,vt in.c.j.& in.c.Abbas.ꝙ met.cau.& de resti.spolia.c.solicitæ,& in.d.c.si verò.vbi hoc tenet glo.tamen hoc non est simpliciter verum,imò quo ad extorquentem nō obligat.& allegat beatū Tho.in loco præallegato.qō.lxxxix.argumē.vij.in responsione ad tertium ar.quòd ex iuramento exacto per metum duplex oritur obligatio,vna qua obligatur homini:& talis obligatio tollitur per coactionem alia autē est obligatio,qua quisquis Deo obligatur,vt impleat:& in ista requiritur absolutio.Sed ego in his nō consentio in casu de quo agitur,quia illi tertio cui ius quæsitum est ex renūtiatione meticulosa nullū ad hibuit metū vel vim dictæ Lucillæ:cui fuit vis & violentia illata per maritum, vt renuntiaret ius suum illi tertio. per no.in.l.qui in carcerē.ff.quod me.caus. cum cōcordā.nisi dicetur ꝙ postquam detectum est de vi & metu dictæ renunciationis,ipse qui cōmisit vim & dolū scit quod eius contemplatione fuit illatus metus & vis,& sic potest compelli ad relaxandum dictum iuramentū exactum per vim & metum.Tamen salubrior est mea opinio.

Decisio.CCLXIIII.

De silentio perpetuo,post binam monitionem imponendo.

Summarium.

1 *Intellectus & practica ad.l.diffamari.C.de inge.& manu.*

Contumaci,an & quando possit imponi perpetuum silentium?

2 *Claritas,amica legibus.*

3 *Ius quæsitum illi qui se iactat ad agendum infra tempus à iure statutum,an possit tolli per sententiam nisi bina præcedat solutio.*

4 *Silentium perpetuum non imponit vnica monitio.*

Quidam baro habens nonnulla feuda quaternata,dedit supplicationem in sacro Conci.quòd quidam nobiles se iactant habere ius in quodā suo feudo,† petit quòd compellantur ad agendū,aliàs imponatur eis silentium.iuxta nota.in.l.diffamari.C. de ingenu.& manu.& Cy.& Bal.in.l.si ea quæ.C.qui accusa.non pos.not.per Inno.in.c.cū in tua.qui mat.accu.pos. iudex delegatus,cui cōmissa est causa, citat illos nobiles ad dicendum & allegandum,& illi sunt contumaces,& in cōtumaciā iudex statuit terminū dictis

conuentis

conuētis ad agendum.ſ.xxx.dies.&.ſ. illos dies minimè illi nobiles egerunt. Quæſiuit commiſſarius cauſæ ſi poterat imponere ſilētium perpetuum illis contumacibus.¶ Et dicebat ipſe,ꝙ ſic, & portauit declarationem regis Roberti,quæ erat huiuſmodi tenoris Robertus &c.regenti curiam Vicariæ Regni & iudicibus eiſdē curiæ Cōſiliarijs,familiaribus,& fidelibus ſuis &c.Bartholomeus de capua,miles & Logoteta & prothonotari⁹ Regni Siciliç &c.Nobis nuper expoſuit, ꝙ ipſe baroniam Iohe cùm caſſalibus,hominibus,iuribus, & pertinentijs ſuis omnibus ſitā & poſitā in iuſtitiariatu ꝓuinciæ terræ Laboris & comitatus Moliſij,tenet & poſsidet ex celſitudinis noſtræ dono. Claricia 3 tamen de Frācoconſors Cerui de palmerio de Capua ſe iactat in baronia iam dicta ius ſibi competere,quàm dicit ſe velle ſuo loco & tēpore vēdicare, propter quòd Logoteta præfatus nobilis ſupplicauit humiliter,vt ad ſuccedēdū circa hoc cuiuſlibet cōfuſionis in uolucrū & dubietatis incertū ius declarari prædictū mādare humanius digna remur.Nos autē noſtrū fideliū ingeſto 4 præſidio,finē volentes imponere,† illudq; in amicā legib⁹ reddere claritatē: præcipuè cū in hac parte noſtræ curiæ ſimiliter ius verſet,q baroniā ipſam in feudū Bartholomeo cōceſsimus memorato fidelitati veſtræ præſentiū tenore cōmittimus & mandamus,quatenus ſi veritas cōcordat expoſitis mulieri iam dictæ certū competentem & peremptorium ſtatuatis terminum,ꝙ ipſa ad curiam veniat,& ius ſuum,ſi quod in baronia ipſa ſibi credit competere, coram vobis oſtendat facientes,ſuper hoc vocatis qui vocandi. propter ea fuerint, necnon procuratoribus & aduocatis fiſci noſtri,qui in his iura noſtræ curiæ in quantum exinde tangitur,tueātur ad quòd iuſtitia ſuadebit.Quod ſi fortè dicta Claricia in ſtatuendo per vos præfato termino ad curiam ipſam non curabit accedere,& de ſuo legitimè in illa docere.Vos ei & ſuis poſteris & quibuſlibet alijs ab ea ſuper hoc cauſam habētibus circa petitionē iuris ipſius perpetuum ſilentium imponatis:vt refrenetur præſumpta calumnia,& nobilata iuſtitia notis terminis præmiſsis,& circa præmiſſa audientiam denegamus tenore præſentium veſtræ iuriſdictionis & magiſtratus alterius cuiuſcunq; præſidium. vt per hoc coram quocunq; tribunali nullatenus audiatur præſentes autem literas &c.datū &c.¶† Fuit dictum per aliquos dominos de concilio,quòd dictus Rex potuit feciſſe dictam literam.Sed de iure niſi iudex moneat bis illū , qui dicitur quòd ſe iactet vt agat infra dictum terminum,non obſtante lapſu termini poteſt agere : quia ius quæſitum illi,qui ſe iactat ad agendum infra tempus à iure ſtatutum,non poteſt ſua interlocutoria tollere,niſi bina monitio interueniat.ita egregiè firmat Angel.in auť.de hæredibus & falcidia.§.ſi quis autem.& idem dicit in §.ſi quis autem.de eccleſiaſticis titulis. licet in fine dicat hoc tamen nō firmo. & hanc doctrinam Angeli ſecutus fuit Alexand.in primo volumine,conſilio. cviij.incipien.viſo themate.in fine Et Marianus ſozinus in.c.licet.de accuſatio.& idem Alexand.in.l. Titia.C.de accuſatio.Sed Ludo.roma.in.l.quamdiu.§.j.ff.de acquir.hæredi.reprehēdit hæc dicta Ang.ꝑ rationes,de quibus ibi per eum:quibus rationibus nō obſtantibus iudex pronuntiauit ſecūdū dictā ſentētiā Ang.vt ipſe Lu.dicit.iſta dicta Ang.

Ang. refert Ale. in l. fi. ff. de ferijs. & dictã cotam Lud. ro. refert Ang. in Apost. super Ang. in trac. de ma. in versic. nec non ad quærelam. & Fel. in c. ex literis
4 de constitu. ¶ † Alij domini dicebant quòd ante dictã sententiã ipsi seruarent opin. Ang. sed post dictam sententiã ipsi non annullarẽt dictã sententiã, ex quo non interuenit nisi vna monitio. ¶ Et sic fuit conclusum quòd iterũ dicti nobiles moneãtur. s. dictum terminum assignatũ ad proponendum iura sua, aliàs imponatur silentium. & quia posteà non cõparuit. ¶ Fuit eis per sententiam imposi tum silẽtiũ, & quòd nõ audiãtur vlterius.

Decisio. CCLXV.

De obligationibus vasalli ad dominum, & econtrà.

Summarium.

1 *Vasallus vices domino reddere debet, qui adinuicem obligantur.*
2 *Dominus & vasallus an & quando iudicantur ad paria. 13.*
3 *Vasallus fidelitatẽ domino iurat, non ecõtrà.*
4 *Domin⁹ vasallo nõ tenetur iurare, nec astringitur ad eum iuuandum, nisi ex vrbanitate.*
5 *Superior agere potest pro subditorum suorum iniuria, & illis auxiliari tenetur.*
6 *Dominus inquirere non tenetur contra subditũ de maleficio cõmisso extra suã districtionẽ.*
7 *Preceptum cadit domino in vasallos.*
8 *Vasalli ad dominum, qualiter se habeant.*
9 *Prelatus precepto non efficitur, sed obedientia.*
10 *Filius ad obsequendum parentibus obligatur, non econtrà.*
Iurisdictio per solum preceptum non probatur, nisi interueniat obedientia precepti.
11 *Obedientia per obedientiam possidetur.*
Subditi præsentiam Regis desiderant, & de ipso multum lætantur.
12 *Vasones dicunt, quòd non subsunt Regi Angliæ nisi ipso præsente.*
13 *Dominus in vasallum delinquens, non cadit à feudi proprietate, sicut econtrà.*
14 *Papa, est omnia, & super omnia.*
15 *Personæ magnæ nõ veniũt in gñali locutiõe.*
16 *Epatus nõ includitur appellatiõe dignitatis.*
17 *Feudorum titulatorum qualis natura.*
18 *Feuda titulata, in quibus differant à quaternatis.*
19 *Differentia adueniens generi ponit speciem.*
20 *Prelatus, appellatiõe capituli nõ includitur.*
21 *Rei vendicatio an competat, si quis comitatũ vel marchionatum iure dominij petat?*
22 *Mentio specialis de eo, quòd est nota. dignum faciendo.*
23 *Generalitas non comprehendit, quòd alterius est naturæ.*
24 *Ecclesia proprietatem feudi non perdit propter prelati delictum.*
25 *Pactum per dominũ fractum, an mereatur eandem pœnam cui obnoxius est vasallus.*
26 *Extensio de persona ad personam in contractibus non fit.*
27 *Reuerẽtia respicit vasallũ & non dominũ.*
Vasallus contra fiscum Regium sine licentia non agit.
28 *Vasallus cuius cogitationis aduersus dominum suum esse debet.*
29 *Rex potest aliquid de facto, & quæ priuilegia habeat remissiuè.*
30 *Adulterum vasallum occidere, an domino permissum.*
31 *Delictum domini in vasallum non transfert feudi proprietatem in vasallum, sicut ecõtrà.*
32 *Vasallus non excipit de dolo contra dominum suum.*
33 *Feudi alienatio sine consensu, an cadat tam in vasallo, quàm domino?*
34 *Pugna indici potest per dominum vasallo, nõ econuerso.*
35 *Licentia domini an requisita, vasallo conuento coram alio iudice?*
36 *Vasall⁹ nõ vocauit in ius dominũ sine v. nia.*

Rex

ti, esse debet.
89 *Receptor exulum acriter punitur.*
90 *Iuramentum fidelitatis non ex contemptu dimissum lenius punitur.*
91 *Temporis angustia vasallos iuris ignaros non debet afficere.*
92 *Fidelitatis iuramentum propria authoritate per dominũ exactum feudũ perdere facit.*
93 *Contumax per tertiam citationẽ feudi possessione priuatur.*
94 *Vasalli qualitates.*
95 *Potẽtioribus nostris pares esse nõ possumus.*
96 *Arma ꝓhibita, an liceat baronibꝰ portare.*
97 *Barones vasallos impedire non debẽt ad quaerendam iustitiam.*
98 *Vasallus filium delinquentem domino praesentare debet.*
99 *Literas domini sui tenetur honorificè vasallus recipere.*
100 *Vasallus alium vasallum coram iudice ecclesiastico trahere an debeat?*
101 *Barones qui sine priuilegio vsurpant merũ & mixtum imperiũ, qua puniantur poena?*
102 *Inuestitura vim contractus ostendit.*
103 *Inuestiturae tenor omni feudorum naturae derogat.*
104 *Vasallus tractare dominum tenetur opere & sermone.*
105 *Dominus res proprias vasallorum vendicare potest pro necessitate.*
106 *Bona vasalli ꝑ domino debitore capi pñt.*
107 *Vasalli baronum etiam cõtra barones tenentur Regem adiuuare.*
108 *Intellectus ad.l.si quis sepulchrum .ff.de relig.& sump.fune.*
Viam domino per praedium tenetur praestare vasallus.
109 *Vasallus feudum perdit, qui viam hostibus domini facit.*
110 *Vasallus sedere bonis an possit, vt euitet collectas & debita fiscalia?*
111 *Vasallus ad hospitium pro familia Regis tenetur.*

Illustrissime domi. Dux.
Quoniã ex pte vestrae.
illustris. dñationis mihi
cõmissum fuit referente
Antonello Piczulo domestico & fami-
liare. V. illu. D. vt cũctos casus in qui-
bus vasallus de iure est dño. obligatus.
Et ecõtra, in quibus dñs tenet vasallo
colligerẽ, & vestre Illu. sapientiae trãs-
mitterẽ. Cuius votis volẽs summo amo
re & affectiõe parere, statim calamũ as-
sumpsit, & plus solito me implicui. Et
incipiens de praepositis quaestionibus
attingere, necessariũ imprimis putaui
regulã ante oculos ponere, demũ limi-
tatiões ad regulã, & posteà ad solutio-
1 nem oneris iniuncti pertingere. ¶ † Re
gula est, ꝙ dñs debet reddere vicẽ va-
sallo. Nã sicut dñs habet vasallũ obli-
gatũ in multis, vt infrà dicetur. ita va-
sallus in eisdẽ habet dñm obligatũ vt. l.
imperialẽ. in fin. & ibi per And. de iser.
de prohi. ali. ꝑ Fed. Sunt enim ista qua-
si correlatiua, dñs & vasallus, vt disposi
tum in vno, cẽsetur dispositũ in alio. vt
no. ꝑ Iac. de aluaro. in. c. j. §. praeterea.
in. ij. no. qd sit inuesti. Iõ dicit tex. in. c.
2 j. de for. fide. circa fi. † ꝙ dominus & va
sallus inducũtur ad paria. & dicit Bal.
ibi, quod iste tex. debet videri dominis
terribilis, qui text. est canonizatus in
decretis. xxij. q. v. c. de forma. & patet
in. c. j. §. si enim. in fi. quid sit inuesti. &
in. c. j. §. fin. de milite vasal. qui contu.
est. per Andr. & in. c. j. §. porrò. in fine.
quae sit prima causa bene. amit. & in. §.
qui domino. eo. tit. & in. c. j. §. fi. hic fi-
nitur lex Fede. & no. Bal. in. l. si is, qui.
ff. de adop. & in. c. j. qualiter dominus
propri. pri. ¶ Sed haec regula habet. xv.
3 fallentias. ¶ † Et prima fallentia est, q̃a
vasallus iurat fidelitatem domino suo.

vt in.c.j.qua.vas.iu.debe.fid.cũ duobus se.ti.Sed dominus nõ iurat fidelitatem suis vasallis vt in.c.j.de for.fide. & in.c.j.qua.do.proprie.priue.& in.c. domino.si de feu.fue.cõtro.inter do.& agn.& in.c.nulla.p quos fiat inuestit.licet enim dñs teneatur vasallo prout vasallus tenetur dño:tamẽ strictius tenet
4 vasallus dño,quã econtra.† quia vasallus iurat domino,& dñs non iurat vasallo.hęc scribit And.in.c.j.de for.fide. in fi.& in.d.c.j.qualit.do.proprie.priue. sicut etiã dicitur,q̃ vasallus tenet iuuare dominum.vt in.c.j.in prin.qui.mo. feud.amit.cũ concor.ibi alleg.Sed dñs non põt astringi ad iuuandũ vasallũ nisi ex vrbanitate.ar.l.creditores.& l.ancillæ.C.de pig.no.doc.in.c.breui.de iureiu.licet Bal.in.c.j.§.conuẽticulas.in prin.de pace iur.fir.dixerit,q̃ dñs debet iuuare vasallum,etiã iniustẽ,intãtũ quòd nõ debet ipsum tradere suo inimi
5 co,etiam si fecisset mille delicta.† inde dicit Oldr.in consil.ccvj.incip.in causa Carnoẽsi.quòd superior agere põt vexatione quæ subditis infert.arg.c.licet in fi.& ibi per Hosti.de probat.& dicit Bal.in.c.j.§.iudex.de pace tenẽ.q̃ dominus nõ debet esse beccarius sui subdi
6 ti,quem tanq̃ pater debet fouere,† nec tenetur inquirere contra suum subditum de maleficio commisso extra suam iurisdi.secundũm Bal.in.§ si iudex.& Alex.in.v.vol.consi.xv.ij.colũ.ver.sed dominus feudi,vbi dicit,quòd dominus debet auxiliari vas.quemadmodũ vasallus domino vt ibi per eum.¶ Secũda fallen.est in materia imperatiua &
7 iurisdictionali:† nam dominus præcipit vasallo,& in eum habet iurisdictionem vt in.l.imperialem.§.præterea inter duos.de prohi.feud.ali.per Fede.& in.c.domino cõmittente.si de feu.fuer. contro.per And.& in.c.j.quid sit inuesti.p And.Sed vasallus nihil põt domino præcipere,nec iurisdictionẽ aliquã habet in eũ imperatiuã,sed subiectiuã.
8 † Nam vasalli & subditi habentur loco materiæ,cuius natura est subiectũ passionis domini,habẽtur loco formę,cui' natura est actiua in subiacentem materiã.Et sicut in naturalibus materia debet esse obediẽs formæ:quia actus actiuorũ sunt in patiẽte & disposito.vt dicit Philo.secũdo de anima.Sic in ar-
9 te iuris ciuilis:† vnde præceptum non facit quẽ prælatum,sed obediẽtia suppositorũ.hæc notãter inquit Bald.in.c. j.xij.col.de his,qui feu.dare pos.& sic etiã dicimus,q̃ filius debet obedire pa-
10 rẽtibus,† & non econuerso:vt no.in.l. veluti.ff.de iusti.& iure.Et propterea dicimus,quòd per solũ præceptũ quod facit dominus,non probatur iurisditio dñi,nisi probetur,quod subditi obedierũt præcepto.& id dicebat Bald.in.c.j.
11 de maio.& obe.† quòd obedientia per obedientiã possidetur,& qui præcipit, & sibi non paretur,nihil in aliũ possidet.subdens,quòd subditi desiderant præsentiã Regis,& multũ lætantur de
12 ipso.† Et ideò Vascones dicunt,quòd nõ subsunt Regi Angliæ.nisi ipso præsente.vt no.in.l.j.ff.de off.præsi.nam vt ait Innocẽ.in.c.quapropter.de elec. dulcius est bibere de aqua fontis,quã
13 de aqua torrentis.¶ † Tertia fallentia est,quia illud quod dicitur,quòd dominus & vasallus iudicantur ad paria, vt si vasallus delinquat in dominũ perdat vtile dominium rei,quam habet à domino in feudum:ita si dominus delinquat in vasallum perdat directum dominium.vt in dicto.c.j.qualiter dominus proprie.priuetur.vt non habeat locũ,quãdo dominus directus est Rex,

vel dominus non recognoscens superiorem, vt si delinquat in vasallū, non proptereà cadat in proprietate feudi vel Regni, & sic in hoc non iudicantur ad paria. hæc est conclusio Lucæ de penna in.l.in sacris.C.de proxi sacro.scrineo. lib.xij.circa fi. Idem firmat Bal.in.c j. qualiter dominus proprie.priuetur.vbi dicit, quòd ille tex.non habet locum in
14 dominis magnis. put sunt Reges. † sicut dicimus in Papa, qui est omnia, & super omnia. & sic ille text. loquens de
15 dominis, non habet locū, † quòd in generali locutione non veniunt magnæ personæ vt firmat Lucas prædictus in loco præallep. ideo in alia materia dixi istis proximis diebus vestræ illust. D. quòd assensus Regis præstitus super obligatione bonorum feudalium facta per illum ducem, non intelligitur præstitus vt sit obligata Ciuitas, quæ est titulus illius ducatus, nisi expressè dictū sit in obligatione bonorum feudalium & ciuitatum, quæ sunt tituli dignita-
16 tis. † Sicut dicimus, quòd dignitas episcopatus non venit appellatione dignitatis, quia est culmen dignitatis. vt dicit gloss.in.c.ij.de præben.lib.vj.& not. Cardi.flo.in clemen.j.in.v.not.de renuntia.per illum tex.& Abb.sicu.in.c. solitæ.ij. columna.de maiori. & obedien.& pro hoc bonus tex.in.c.quia periculosum. de senten.excom. libro.vj. ¶ Item quia ista feuda titulata habent aliam & diuersam naturam ab alijs feu
17 dis: † quia de iure feudorum feudum ducatus, comitatus, & marchionatus non diuiduntur: sicut diuiduntur alia feuda, nec omnes filij succedunt sicut in alijs. vt in.c.j.de feudo mar.& in.c. j.quis dicatur dux.& in dicta.l.imperialem.§.prætereà ducatus.& no.in.c. omnes.si de feud.fuer.contro.Bald.in l.si plures.C.de condi.insertis. Itē quia differt in titulo. item in dignitate. item
18 in honoribus, & sessionibus. † & sic est dare magnam differentiā inter ista feuda titulata & alia feuda, & sic cū feuda simplicia quaternata sunt diuersa à dictis feudis titulatis, non comprehendūtur sub appellatione inferiorum maiora: quia dicit Bald. notanter in.l j.C.
19 de successo.edicto. † quòd differentia adueniens generi constituit speciem. ff. de adop.l.j. Bene facit gloss.in.c.vt hi, qui.de æta.& quali.in verbo, in eisdē. quæ dicit, quòd cum prælatus & capitulū sint diuersa appellatione capituli non includitur prælatus. Item, quia licet prælatus & capitulum faciant vnū
20 corpus, † non per hoc sequitur prælatum includi appellatione capituli, & sic cum verbum sit simpliciter prolatū in obligatione feudorum, videlicet obligando feuda simpliciter in materia differenti: cum ergo de feudis titulatis nihil actum sit, debet solum intelligi de feudis non titulatis: & sic nō includuntur feuda titulata. & pro hoc faciūt no. in.c.sedes.de rescript.bene facit ad hoc quod dicit Innocen.in capitu.cum ve-
21 nerabilis.de re.do. † quòd si quis petat comitatum vel marchionatū ad se spectare iure dominij.& sic agit rei vendi.non competit sibi rei vēdicatio, Sed solum iudicis officium ad petēdum illa.& tamen pro feudis quaternatis sine dignitate competit rei vendicatio. vt patet in.c.abbate sanè.de re iudi.& in multis iuribus allegatis per And.in
22 vsibus feudorū. † Et ideò de eo, quòd est not. dignum, debet fieri specialis mentio, & non in genere. vt in.l.apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de iniurijs. & istum textum alleg. gloss.in dicto.c. quia periculosum.& not.in.c.

cũ in generali.de offi.vica.lib.vj. & Io. mo.& Ioan.an.in.c.in generali. de reg.
23 iur.lib.vj.† nec venit sub generalitate id, ꝙ est alterius naturæ. vt dicit Ioan. an.in.c.ex literis.de iure patro.hoc scripsisse impertinenter aliqualiter volui: quia de hoc pridiè vestra illustrissima. D.me interrogauit, & promisi in hoc tractatu scribere, quæ mihi occurrunt. ¶Quarta fallentia est:quia nõ habet locum dispositio.d.c.j. qualiter dominus proprie.priuetur. in domino ecclesiasti
24 co vt in prælato habente vasallos,† vt si prælatus delinquat, nõ propterea ecclesia perdit proprietatem feudi,sicut si illud delictũ cõmisisset vasallus. vt concludit And.in.c j.§.fi. de capi.Cõra. Et ibi sunt plures remissiones in lectura mea.¶Quinta fallentia est, vt dicta regula non procedat in pœna conuentionali: nam si vasallus promisit certũ determinatũ seruitiũ, soluendũ in tẽpore determinato, sub certa pœna,& domi-
25 nus aliquid ei ꝑmisit.† Si dominus venit contra pactũ,nõ tenetur ad similem pœnam,ad quã tenetur vasallus si contrauenit.vt dicit Bald.in.d.c.j.qualiter dominus ꝑprie.priuetur. volens ꝙ dictum.c.nõ habet locum, nisi in pœna le
26 gali & nõ conuẽtionali: † quia in contractibus non fit extensio de persona ad ꝑsonã.l.miles.ff. de testa.mili.l.ita stipulatus.§. Chrysogonus.cũ si.ff. de verb. obli.¶Sexta fallentia est,qñ in domino concurrit diuersa ratio, quã in vasallo, tũc nõ iudicantur ad paria,& dispositũ in vno de eis,nõ censetur dispositum de alio.arg.l.inter stipulantẽ.§.sacrã.ff. de verborũ obliga.ibi.hæc dissimilia sunt. faciunt no.in.l.si conuenit.ff. de pactis. & not.Cy.& Ange.C.de indicta vidui.
27 tol.† Et ꝑpterea dicimus, ꝙ vasallus debet domino reuerentiã:sed dominus non debet reuerentiam vasallo:vt dixit Luc.de penna in.l.ij. C. in quibus cau. colo.censiti.lib.xj. & ideò vasallus nun quã poterit agere cõtra fiscum Regiũ, nisi prius habita licẽtia:secundũ Andr. in.c.j.de lege Cõradi,ꝙ nõ est sic in do
28 mino.Itẽ vasallus† semper debet cogitare dominũ suum esse bonũ & sanctũ sicut libertus.vt in.l. honori.ff.de obsequijs à libe.patro.præstan.& hoc idem voluit Specu.in titu.de accusatore.§ j. versi.itẽ libertus. Et debet ipsum Regẽ timere:quia põt aliquid de facto agere. vt dicit And.in titu.quæ sit prima cau-
29 sa bene.amit.† quia habet Rex multa priuilegia,de quibus dixi in.c. quæ sint regalia. & in tracta.do.Mar.de lau.de
30 principibus.¶Septima fallentia:† quia dominus nõ põt occidi à vasallo, si eum reperit adulterantẽ vxorem suam, vel eius filiã,sicut potest dominus econtrà. arg.l.marito.§.j.&.l.adulteriũ.§.liberto.ff.ad legem Iul.de adul.nã doctores æquiparant vasallos liberto. vt pluries hoc facit Andr.& Lucas de penna in.l. ij.C.in quibus cau.colo. cen.libro.xj.
31 ¶Octaua fallẽtia:† quia si dominus delinquat in vasallũ,proprietas feudi non acquiritur vasallo, sicut acquirit illud vtile dominiũ feudi domino, ꝑpter delictũ vasalli:vt cõcludit And.in.d.c. domino cõmittente.si de feudo fue.cõtro. inter do.& agna.¶Nona fallẽtia est: nã dominus litigans cũ suo vasallo non iurat de calumnia,sicut tenetur iurare vasallus litigans cũ domino suo: vt in.c.j. §.in quibus.de consuetu.recti feudi. & not.Bal.in.c.j.§.sinautem.de cõtro.in-
32 uestituræ.¶†Decima fallentia:quia vasallus nõ põt agere cõtra dominũ de dolo.nec etiam excipere de dolo,sicut agere.& excipit dominus cõtra vasallũ de dolo.argu.l. apud Celsum.§. aduersus

pareo

parentes.ff.de dolo. iuncta.l.iij.C.de arbitris. ¶ Vndecima fallentia est, quia vasallus nõ potest alienare feudũ sine consensu domini pari, vel superiori vel inferiori. vt in.l.imperialem. in prin.cũ con
33 cor.praelleg. † Sed dominus põt alienare proprietaté feudi pari vel æquè idoneo, vel maiori, sine volũtate vasallorũ: vt voluit And.in.c.j.§.eadé lege. de lege Conradi.& habetur in.l.ij.C. de iure emphy.& in Spec.de loca.§. nunc aliqua.versi.xciij. ¶ Duodecima fallentia,
34 † quia dominus põt offerre pugnã vasallo, sed nõ est econtrà, vt dicit And.in c.j.§.fi.de alie.feudi paterni.& in.c.j.§. si miles.de pace teneda. ¶ Decimatertia fallentia: quia dominus Rex habet ordinariã iurisdictioné & merum & mixtũ imperium in vasallis suis, & tenétur stare iuri corã eo, & suis officialibus: in.c.j. quæ sint regalia.& in cõstitutio. ea quæ ad decus.vt dicit Spec.in tit.de feudis. §.quoniã.versi.& no.ꝙ vasalli. & notat And.in cõstitu.Regni.cũ ꝗtis.& in.c.j. quid sit inuesti.& in.l.imperialé.§.præterea inter duos. & no.in cle.pastoralis.
35 de re iudi. † Intantũ, ꝙ vasallus nõ potest côueniri etiã eo volente coram alio iudice sine licétia domini: vt dicit Bal. in.l.j.ff.de offi.præfecti vrbis.& notant docto.in.l.j.§.& post operis.ff.de oper. no.nuntia.& Bal.in.d.§.prætereà inter duos. Sed vasallus nullam habet iurisdictioné in dominũ nisi subiectiuã: vt suprà dixi. ¶ Decimaquarta falletia: quia dominus vocabit in ius vasallum suum
36 sine venia, † sed vasallus nõ vocabit in ius dominum suum sine venia: vt dicit Spec.in præallegato.§.quoniã.in versi. xvij.& habetur in.c.j.de mili.vasal.qui côtu-est. ¶ Decimaquinta falletia est: qa
37 si Rex efficiatur monachus, † Regnũ nõ trãsit in monasteriũ etiã viuéte Rege.vt dixit Bald.in.l.Deo nobis.in.vj. col.C.de epis.& cleri. Sed si vasallus habet feudũ, ꝙ præstatur seruitium in pecunia vel alia præstatione, secundũ conclusioné Alex.de imol.in.v.vol.in cõsi. x.si efficiatur monachus, feudũ transit in monasterium eo viuo, posteà redibit ad agnatũ vel dominum, sicut etiã dicebat Bal.in.c.quæ in ecclesiarũ. de cõsti. & in auten.nisi rogati.C.ad Treb. Sed in regno hoc credo, ꝙ non procedit per constitu.Regni, quæ incipit, errores, de his qui debét accedere ad ordi.cleri. vbi statim dimittunt feuda & nihil transit
38 in monasteriũ: † & hoc est ꝓpter iuramentũ ligij, quod præstat Regi, prout ego firmaui in.c.j.de milite vasal. q ar. belli.depo.& in.c.j.de bene.fœmin. Et ex his patet, ꝙ in prædictis dominus & vasallus nõ iudicant ad paria, & in multis alijs: vt patet ex priuilegijs datis Regi: quæ nõ cõpetunt eius vasallis: vt dixi in.c.j.in princi.quæ sint regalia. & in tracta. Martini lauden. de priuilegijs principis. Et per Lud.in.l.imperium.ff. de iuris.om.iud.& in tractatu de priuileg.fisci. ¶ His præmissis descẽdo ad dubiũ in quibus vasallus est domino obligatus, & apparebit ex infrà dicendis in quibus dominus est obligatus vasallis. ¶ Et imprimis dico, ꝙ vasallus est domino obligatus iurare fidelitaté, quã iurare debet nõ solũ vasallus ratione feudi,
39 † sed etiã vasallus Burgésis: vt declarat And.in.c.j.qualiter vasallus iurare debet fideli. Sub quo quidem iuramento sex principaliter cõtinent: vt patet in.c. j.de forma fide.& in.c.j.de noua forma fidelita.& in decretis.xxij.qõ.c. de forma.& sic est obligatus ad ea, quæ subsunt sub iuramento fidelitatis: vt dicit Alex.in.j.volu.consi.lxxix.in.v.colum.
40 ¶ † Primũ cõtentum est, quia vasallus

 iura

iurat seruare dominū incolumem, id est vt non offendat eū in corpore suo, nec se per alium: imo curare & facere iuxta suum posse, vt alius eū non offendat, & nedū quòd non offendat eū, sed etiam, quòd nō offendat filiū vel fratrē domini, vt hoc extéditur per Andr. in c. j. de
41 forma fidelita. † Et sub isto verbo incolumé cōtinetur, quòd vasallus nō accuset dominū suum, nisi suā vel suorū iniuriā prosequatur. Itē, quòd nō dicat testimonium in causa criminali contra dominū. Item, quòd nō sit in cōsilio, vel in facto, vt dominus, nō vitā, vel membrū, vel in persona recipiat læsioné, iniuriā, vel contumeliā, vel amittat honore, qué habet vel habebit, vt ibidé dicitur. ¶Secundū contentū est, quia iurat dominū tutū, idest quòd nō reuelabit se
42 creta domini in damnū domini. † Nā crimé læsæ maiestatis est, reuelare secreta hostibus, vel dādo signū, vel nūtium, aut literas mittere hostibus. vt in. l. j. ij. &. iij. ff. ad leg. Iul. maiesta. secundum Andr. vbi. s. ¶Tertium cōtentū est, quia iurat esse honestum. i. né sit in damnum de iustitia domini, & quod ei faciat iustitiā vt infra dicetur. & est tex. in. c. qui domino. q̄ sit prima causa benefi. amit. ¶Ité quòd seruet honestaté circa vxoré domini & filias, & nurū, & sororé domini & alias personas. de quibus in. c. j. §. ité si fidelis. qb. mod. feu. amit. ¶Quartum cōtentū: quia iurat esse vtile, idest, né sit in damno in bonis domini vel in alijs negotijs: puta volebat dominus facere matrimoniū cum aliquo domino,
43 † vasallus non debet seminare zizaniā, vt negotium vtile domini nō concludatur. vt ibidem per And. Et sub hoc etiā continetur, ꝙ nō consentiat, si aliquod malum paratur contra dominum, imò obuiabit & auxilium prestabit, vt latius declarat idé Andr. vnde si vasallus sciat secretè, quòd dominus passurus est à suo inimico magnam iacturam sui patrimonij, aut quòd sibi parātur insidiæ, vel aliquod malū, tenetur domino suo reuelare. vt no. in. c. j. §. item si vasallus. &. §. qui delator. quę sit prima causa benefi. amit. & in. c. j. §. si à morte. de aliena. feudi paterni. Bene facit. l. virum. & ibi Bart. ff. de parrici. Et dicit Andr. in c. j. §. prætereà. quæ sit prima causa be-
44 neficij amit. † quòd quilibet vasallus tenetur indicare quācunq; offensionem domini, contra regulā, quæ dicit, quòd nullus tenetur indicare malefactoré, vt habetur in. l. ciuile. C. de furtis. ¶Quintum cōtentū, quia iurat esse facilem & possibilem, idest, ꝙ rem facilem non faciat difficilé domino suo, vel non faciat rem difficilem facilé, vel quòd sit possibile faciat impossibile, vel econtrà. vt sonant verba text. ¶Sextum contentum: quia iurat præstare in prædictis auxiliū
45 & consilium. † quia nō solùm vasallus tenetur abstinere à malo, sed etiam tenetur pro domino facere bonum. vt dicitur in tex. in. d. c. j. de for. fideli. Et ideò vasallus non potest aduocare vel procurare in aliqua lite cōtra dominum suū: quia tenetur ipsum defendere. Nam si tenetur vasallus dominum suum defendere & adiuuare in prælio campestri. vt dicit tex. in. c. j. in prin. quib. mod. feud. amit. cū concor. Ita tenetur adiuuare in
46 prælio iudiciali. † nam iudicium, dicitur iudiciale certamé. l. aduocati. C. de aduo. diuer. iudi. cum simili. no. per Andræ. vbi suprà. Et si vasallus est requisitus, vt præstet iuramentum fidelitatis, & recusat iurare, debet perdere bona feudalia, quæ tenet ab eo. vt in. c. j. §. est
47 & alia. in quib. cau. feu. amit. † Et si iurat fidelitatem, stante fidelitate dominus

minus nō poteſt eum priuare feudo, vt in dicto.c. de forma. & not. Bald.in.c.j. de natu.feu.& notauit Abbas in.c.quæ in eccleſiarum.de conſti.cū ſimili. Et dicit Bar.in.c.j.§.hæc ſunt.de pace tené. φ comes tenetur facere iurare ſuos vaſallos illi cui ipſe iurauit. Idem dicit Andr.in.d.l.imperialem.§.prætereà.& Bald.in.c.omnes.ſi de feudo fuerit controuer.inter do.& agna.& Bart.in.l. de pupillo.§.ſi pluribus.ff.de ope.noui nūtia.Bald.in.l.j.ff.de re.diuiſi.& Bar.in l.cùm licet.ff.de alimen.& cibar.leg. Et iſta eſt prima obligatio prægnās ad quā tenetur vaſallus domino ſuo. ¶ Secūdò, tenetur vaſallus domino ſuo, ſi dominus Rex mouet bellum iuſtum contra alium, vel mouetur ſibi bellū illicitè, tenétur vaſalli dominum ſuum adiuuare, & ei præſtare auxiliū. vt in tex.in.c.

48 j.in prin.quib.modis feu.amit. † eſſet enim vitium ingratitudinis, ſi vaſallus nō defendat dominū, à quo habet beneficium. vt in.d.c.de forma. Sic etiam de iure cōmuni reuocatur donatio ꝓpter ingratitudiné. vt in.l.j.& fina.C. de reuo.dona. Et ſi eſt dubiū, an bellū ſit iu-

49 ſtum vel iniuſtum † ſtandū eſt, quantum ad excuſationem vaſalli præſtantis opem verbo principis vt.xxiij.q.j.c. qd culpatur. vt bene cōcludit Andr.in.d. c.j.in principio.quib.mod.feudū amit. & in.c.j.hic finitur lex Conradi.de quo per docto.in.c.ſicut.de iureiurā.& in.c. olim.de præmier.de reſtitutio.ſpoliato. ¶ Quid autem, ſi Rex habet guerram extra Regnum, an teneatur vaſallus ad iuuare? dicit Andr.in dicto.capi.j.qui-

50 bus mod.feudum amit. † quòd quando perſona Regis, eſt extra Regnum, & inuocat auxilium vaſallorum, vaſalli tenentur iuuare: quia vbi eſt Rex, ibi eſt territorium. ſecundùm Andræ.ibi. & Bald.ibi. qui allegat Cyn.in.l.iij.ff. de offic.præſi.& Iacob.butri.in.l. cunctos populos. C. de ſumma trinita. Et dicit, quòd ita ſeruatur de facto, vnde ſi Rex accederet extrà Regnum pro vendicanda iniuria ſua vel ſui vaſalli, tenétur vaſalli dominum adiuuare, ſecundum Andr.vbi.ſ.& in capi.j.§. ſed nec alia iuſtior, quæ ſit prima cauſa benefi. amit.& hoc quando elegit Rex, quod

51 vult dictum ſeruitiū perſonaliter. † ſed ſi elegit velle ſeruitium in pecunia, quæ dicitur in Regno adoa: tunc vaſalli ratione feudi præſtare tenentur illud ſeruitium in pecunia, ſecundum Andr.in capi.j. quis dicatur dux.& in dicto.§. ſed nec alia. & in capi.j.§. ſimiliter, de capitu. Conra.& in dicta.l.imperialem. §.firmiter. & in capi.licet. ſi de feudo fuerit controuer. inter do. & agna.& Bald.in.l.j.C.de oper.liber.& habetur in conſtitutio.Regni quamplurimum.

52 ¶ † Hic caderent multæ quæſtiones, quæ tangunt etiam obligationem vaſalli erga dominum ſuum prælantem, de quibus vt ſim breuis, ex quo de illis nō quæſiuit veſtra Illuſt. D. ideo remitto me ad An.in dicto.capi.primo, in principio.de quibus modis feudum amit.& ad ſcribentes in dicto capi.ſicut.& in dicto capi.olim.& ibi ſunt concordantiæ ex quo iſta materia belli requireret

53 tractatum de per ſe. ¶ † An autem, ſi vaſallus vult renuntiare feudis potius, quàm ſeruire domino, dominus tenetur recipere renuntiationem? & concluditur quod non: quia feudum datum eſt gratia vtriuſque, ſecundum Bald.in cap.j.de noua forma fidelitatis.& And. & Bald.in præludijs feudorum.& And. in capitu.j. de vaſal.qui contra conſtitu. Lotha.per docto.& ibi remiſſiones in.l.is cum quo.ff.de aqua plu.arcen.&

3 *Absolutio à iuramento, quando requiratur priusquàm iurans agere possit?*
Iuramentum accumulat forum foro.
4 *Iuramenta illicita an seruanda?*
5 *Iuramētum per metum extortum an, & quatenus sit obligatoriū, & quotuplex ex eo obligatio oriatur?*

IN causa Lucillæ de apena, † in qua cōtra eam opponitur exceptio iurisiurādi, ꝑ eo, ꝙ renuntiauit & cessit omne ius suū: ꝑut patet publico instrumento. Et ideò nō potest agere. ¶ Pro eius parte replicatū fuit, ꝙ tale iuramētū fuit ab ea exactū per vim, & metū illatū ab eius marito. Et de tali vi & metu cōstat in sacro Cōcilio per aliū ꝓcessum factū inter easdē partes, & sentētiatū ꝑ sacrū Conciliū. ¶ Dubitat, vtrū dicta Lucilla cōstito de vi & metu possit dicit ꝑ iura, veniendo cōtra dictū iuramētū absq; absolutiōe à iuramēto? ¶ Dicebāt domini de Cōcilio, ꝙ licet doc. legistę vt est Cy. Bart. Pau. de cast. & Saly. & cōmuniter alij
2 teneāt, † ꝙ iuramētū pręstitū ꝑ vim & metum sit ipso iure nullū, & nō obligat tale iuramētū pstitū, vt dicūt ipsi I aut. sacramēta puberū. C. si aduersus vēdi. & Bal. in. c. j. §. itē sacramēta de pa. iur. fir. Itē docto. canonistæ tenēt, ꝙ de mero iure iuramētū exactū per vim & metum obligat, licet possit peti absolutio: vt tenet Inno. in. c. ad aures. ꝙ me. cau. & Io. an. in. c. si verò de iureiu. &. e. ti. c. verū. & in. c. ad audiētiā. ꝙ me. causa. & Abb. sic. in. d. c. si verò. vbi allegat bea. Tho. idē tenētē. ij. ij. q. lxxxix. arti. vij. & hoc tutius est secūdū Arch. in. c. quāuis. de pac. li. vj. & est glos. in. c. authoritate. xv. q. vj. & Io. de imo. in. c. cū cōtingat. in. ij. col. de iureiu. Et in materia iuramenti tanquā res spiritualis standū est iuri cano. & nō ciuili per Io. andr. & doc. in. c. j. de ope. no. nū. & per legistas in. l. priuilegia. C. de sac. san. ec. & Alex. in. j. volumi. consilio. xxvij. in. v. col. & in. iij. volumi. cōsilio. liij. cum concor. ¶ Dicebat dom. Anto. de Alexā. & tres dominivel quatuor secuti sunt eū, sicut sunt dominus Marcellus cancella. &. d. Iac. de iello. & do. Carlus de rogerio. &
3 do. Ioānes bap. brācacius, † ꝙ prædicta habēt locū, quādo vis & metus nō esset detecta & detectus, tūc requirit absolutio à iuramēto: aliàs agere nō pōt secūdū opi. canonistarū. Secus si de vi & metu legitimè cōstat, ꝑut erat in præsenti causa: tūc ex quo cōstat de vi & metu: iudex secularis pōt cōpellere partē cui iuratū est, ex ei⁹ violētia & metu illato ad relaxandū dictū iuramētū, p. l. illicitas. ff. de offi. præsi. secūdū Bald. in. d. §. itē sacramēta. Ideò dicit Abbas sicu. in c. cū sit generale. de fo. cōpe. ꝙ si agit ꝙ iuramētū seruet, vel nō seruet, & cōstat, ꝙ iuramētū est licitū, & tūc pōt esse iudex laicus & iudex ecclesiasticus, & sic iuramētū accumulat forū foro. vt in. c. cū laicus. & ibi Domi. de foro cōpe. lib. vj. quādo verò cōstat, ꝙ iuramētum est illicitū, Abb. in. c. cū sit generale. multū dubitat. sed potius inclinat, ꝙ debet adiri iudex ecclesiasticus pro absolutione. Sed in. c. venerabilem. vlti. col. de elec. tenet expresse, ꝙ quādo iuramētū constat esse illicitū. & tūc propria authoritate poterit cōtrauenire. allegat. xxij. q. iiij. quasi per totū. ¶ Sed ego dicebā, ꝙ si constat iuramentum esse exactum per vim & metū: hoc nō potest cognoscere nisi iudex ecclesiasticus secundū opin. canonistarū secundum quàm est iudicandum in foro ciuili. ¶ † Nec ob. ꝙ de- 4
tectū & probatū est de vi & metu. quia

fateor

fateor ꝙ maritus posset cõpelli ad relaxandũ per iudicẽ secularẽ: per.d.l.illicitas. Sed ex ista renuntiatione iurata quæsitum est ius tertio, videlicet ei. cui facta est renũtiatio ob vim & metũ illatum vxori; qui tertius nullã vim & metum commisit. Et ideò ego fuit in voto contrario solus, quòd etiam quãdo detectum est de vi & metu, ꝙ iudex ecclesiasticus debet cognoscere an constet de vi & metu, & ipse habet absoluere à dicto iuramẽto. ¶ Nec obstat, ꝙ iuramẽta illicita nõ sunt seruãda, quoniam iuramentũ per vim & metũ exactũ, de iure canonico de mero iure obligat, sed potest peti absolutio: tamẽ hoc meo voto nõ obstãte fuit processum ad vlteriora, dicta exceptione periurij opposita nõ obstãte. ¶ Omnes domini secuti fuerũt opinionẽ Legistarũ in dicta auẽ.sacramẽta puberũ. Accedat pro opinione dominorũ de cõsilio Consiliũ Raph.cuma.clxxx. incipiens, videẽ prima frõte. & consiliũ.d. Frãcisci de zabarellis consi.cxxvij. incipiens, & fuit quæstio Re-
5 gis Cypri. † vbi dicit, ꝙ licet iuramentum per lucrum extortũ obligatorium sit, vt in.c.j.& in.c. Abbas.ꝙ met.cau. & de resti.spolia.c.solicitæ, & in.d.c.si verò. vbi hoc tenet glo. tamen hoc non est simpliciter verum, imò quo ad extorquentem nõ obligat. & allegat beatũ Tho. in loco præallegato. qõ. lxxxix. argumẽ.vij. in responsione ad tertium ar. quòd ex iuramento exacto per metum duplex oritur obligatio, vna qua obligatur homini: & talis obligatio tollitur per coactionem alia autẽ est obligatio, qua quisquis Deo obligatur, vt impleat: & in ista requiritur absolutio. Sed ego in his nõ consentio in casu de quo agitur, quia illi tertio cui ius quæsitum est ex renũtiatione meticulosa nullũ adhibuit metũ vel vim dictæ Lucillæ: cui fuit vis & violentia illata per maritum, vt renuntiaret ius suum illi tertio. per no.in.l.qui in carcerẽ.ff.quod me.caus. cum cõcordã. nisi dicetur ꝙ postquam detectum est de vi & metu dictæ renunciationis, ipse qui cõmisit vim & dolũ scit quod eius contemplatione fuit illatus metus & vis, & sic potest compelli ad relaxandum dictum iuramentũ exactum per vim & metum. Tamen salubrior est mea opinio.

Decisio. CCLXIIII.

De silentio perpetuo, post binam monitionem imponendo.

Summarium.

1 *Intellectus & practica ad.l.diffamari. C.de inge.& manu.*

Contumaci, an & quando possit imponi perpetuum silentium?

2 *Claritas, amica legibus.*

3 *Ius quæsitum illi qui se iactat ad agendum infra tempus à iure statutum, an possit tolli per sententiam nisi bina præcedat solutio.*

4 *Silentium perpetuum non imponit vnica monitio.*

QVidam baro habens nonnulla feuda quaternata, dedit supplicationem in sacro Conci. quòd quidam nobiles se iactant habere ius in
1 quodã suo feudo, † petit quòd compellantur ad agendũ, aliàs imponatur eis silentium. iuxta nota.in.l.diffamari.C. de ingenu.& manu.& Cy.& Bal.in.l.si ea quæ.C.qui accusa.non pos.not.per Inno.in.c.cũ in tua.qui mat.accu.pos. iudex delegatus, cui cõmissa est causa, citat illos nobiles ad dicendum & allegandum, & illi sunt contumaces, & in cõtumaciã iudex statuit terminũ dictis
contientis

conuẽtis ad agendum.ꝟ.xxx.dies.&.ꝟ. illos dies minimè illi nobiles egerunt. Quæsiuit cōmiſſarius cauſæ ſi poterat imponere ſilētium perpetuum illis contumacibus.¶ Et dicebat ipſe,ꝙ ſic, & portauit declarationem regis Roberti,quæ erat huiuſmodi tenoris Robertus &c.regenti curiam Vicariæ Regni & iudicibus eiſdē curiæ Cōſiliarijs,familiaribus,& fidelibus ſuis &c.Bartholomeus de capua,miles & Logoteta & prothonotari⁹ Regni Siciliæ &c.Nobis nuper expoſuit, ꝙ ipſe baroniam Iohe cùm caſſalibus,hominibus,iuribus, & pertinentijs ſuis omnibus ſitã & poſitã in iuſtitiariatu prouinciæ terræ Laboris & comitatus Moliſij,tenet & poſsidet ex celſitudinis noſtræ dono. Claricia 3 tamen de Frãcoconſors Cerui de palmerio de Capua ſe iactat in baronia iam dicta ius ſibi competere,quàm dicit ſe velle ſuo loco & tẽpore vẽdicare, propter quòd Logoteta præfatus nobilis ſupplicauit humiliter,vt ad ſuccedẽdũ circa hoc cuiuſlibet cõfuſionis inuolucrũ & dubietatis incertũ ius declarari prædictũ mãdare humanius digna remur.Nos autẽ noſtrũ fideliũ ingeſto 2 præſidio,finẽ volentes imponere,† illudq; in amicã legib⁹ reddere claritatẽ: præcipuè cũ in hac parte noſtræ curiæ ſimiliter ius verſet̃,q baroniã ipſam in feudũ Bartholomeo cõceſsimus memorato fidelitati veſtræ præſentiũ tenore cõmittimus & mandamus,quatenus ſi veritas cõcordat expoſitis mulieri iam dictæ certũ competentem & peremptorium ſtatuatis terminum,ꝙ ipſa ad curiam veniat,& ius ſuum,ſi quod in baronia ipſa ſibi credit competere, coram vobis oſtendat facientes,ſuper hoc vocatis qui vocandi. propter ea fuerint, necnon procuratoribus & aduocatis fiſci noſtri,qui in his iura noſtræ curiæ in quantum exinde tangitur,tueãtur ad quòd iuſtitia ſuadebit.Quod ſi fortè dicta Claricia in ſtatuendo per vos præfato termino ad curiam ipſam non curabit accedere,& de ſuo legitimè in illa docere.Vos ei & ſuis poſteris & quibuſlibet alijs ab ea ſuper hoc cauſam habẽtibus circa petitionẽ iuris ipſius perpetuum ſilentium imponatis:vt refrenetur præſumpta calumnia,& nobilata iuſtitia notis terminis præmiſsis,& circa præmiſſa audientiam denegamus tenore præſentium veſtræ iuriſdictionis & magiſtratus alterius cuiuſcunq; præſidium. vt per hoc coram quocunq: tribunali nullatenus audiatur præſentes autem literas &c.datũ &c.¶† Fuit dictum per aliquos dominos de concilio,quòd dictus Rex potuit feciſſe dictam literam.Sed de iure niſi iudex moneat bis illũ, qui dicitur quòd ſe iactet vt agat infra dictum terminum,non obſtante lapſu termini poteſt agere: quia ius quæſitum illi,qui ſe iactat ad agendum infra tempus à iure ſtatutum,non poteſt ſua interlocutoria tollere,niſi bina monitio interueniat.ita egregiè firmat Angel.in aut.de hæredibus & falcidia.§.ſi quis autem.& idem dicit in §.ſiquis autem.de eccleſiaſticis titulis. licet in fine dicat hoc tamen nõ firmo. & hanc doctrinam Angeli ſecutus fuit Alexand.in primo volumine,conſilio. cviij.incipien.viſo themate.in fine Et Marianus ſozinus in.c.licet.de accuſatio.& idem Alexand.in.l. Titia.C.de accuſatio.Sed Ludo.roma.in.l.quamdiu.§.j.ff.de acquir.hæredi.reprehẽdit hæc dicta Ang.p rationes,de quibus ibi per eum:quibus rationibus nõ obſtantibus iudex pronuntiauit ſecũdũ dictã ſentẽtiã Ang.vt ipſe Lu.dicit.iſta dicta Ang.

Ang. refert Ale. in. l. fi. ff. de ferijs. & dictā coram Lud. ro. refert Ang. in Apost. super Ang. in trac. de ma. in versic. nec non ad quærelam. & Fel. in c. ex literis
4 de constitu. ¶ † Alij domini dicebant ꝙ ante dictā sentētiā ipsi seruarent opin. Ang. sed post dictam sententiā ipsi non annullarēt dictā sententiā, ex quo non interuenit nisi vna monitio. ¶ Et sic fuit conclusum quòd iterū dicti nobiles moneātur. s. dictum terminum assignatū ad proponendum iura sua, aliâs impartietur silentium. & quia posteà non cōparuit. ¶ Fuit eis per sententiam imposi tum silētiū, & ꝙ nō audiātur vlterius.

Decisio. CCLXV.

☞ De obligationibus vasalli ad dominum, & econtrà.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Vasallus vices domino reddere debet, qui adinuicem obligantur.*
2 *Dominus & vasallus an & quando iudicantur ad paria. 13.*
3 *Vasallus fidelitatē domino iurat, non ecōtrà.*
4 *Domin⁹ vasallo nō tenetur iurare, nec astringitur ad eum iurandum, nisi ex vrbanitate.*
5 *Superior agere potest pro subditorum suorum iniuria, & illis auxiliari tenetur.*
6 *Dominus inquirere non tenetur contra subditū de maleficio cōmisso extra suā ditionē.*
7 *Preceptum cadit domino in vasallos.*
8 *Vasalli ad dominum, qualiter se habeant.*
9 *Prelatus precepto non efficitur, sed obedientia.*
10 *Filius ad obsequendum parentibus obligatur, non econtrà.*
Iurisdictio per solum preceptum non probatur, nisi interueniat obedientia precepti.
11 *Obedientia per obedientiam postuletur.*
Subditi presentiam Regis desiderant, & de ipso multum letantur.
12 *Vascones dicunt, quòd non subsunt Regi Angliæ nisi ipso presente.*
13 *Dominus in vasallum delinquens, non cadit à feudi proprietate, sicut econtrà.*
14 *Papa, est omnia, & super omnia.*
15 *Persone magne nō veniūt in gñali locutiōe.*
16 *Epatus nō includitur appellatiōe dignitatis.*
17 *Feudorum titulatorum qualis natura.*
18 *Feuda titulata, in quibus differant à quaternatis.*
19 *Differentia adueniens generi ponit speciem.*
20 *Prelatus, appellatiōe capituli nō includitur.*
21 *Rei vendicatio an competat, si quis comitatū vel marchionatum iure dominij petat?*
22 *Mentio specialis de eo, quòd est nota. dignum facienda.*
23 *Generalitas non comprehendit, quòd alterius est nature.*
24 *Ecclesia proprietatem feudi non perdit propter prelati delictum.*
25 *Pactum per dominū fractum, an mereatur eandem pœnam cui obnoxius est vasallus.*
26 *Extensio de persona ad personam in contractibus non fit.*
27 *Reuerētia respicit vasallū & non dominū.*
Vasallus contra fiscum Regium sine licentia non agit.
28 *Vasallus cuius cogitationis aduersus dominum suum esse debet.*
29 *Rex potest aliquid de facto, & que priuilegia habeat remissiuè.*
30 *Adulterum vasallum occidere, an domino permissum.*
31 *Delictum domini in vasallum non transfert feudi proprietatem in vasallum, sicut ecōtrà.*
32 *Vasallus non excipit de dolo contra dominum suum.*
33 *Feudi alienatio sine consensu, an cadat tam in vasallo, quàm domino?*
34 *Pugna indici potest per dominum vasallo, nō econuerso.*
35 *Licentia domini an requisita, vasallo conuento coram alio iudice?*
36 *Vasall⁹ nō vocauit in ius dominū sine v’nia.*

Rex

Illustrissime domi. Dux. Quoniã ex pte vestræ. illustriſ. dñationis mihi cõmissum fuit referente Antonello Piczulo domestico & familiare. V. illu. D. vt cũctos casus in quibus vasallus de iure est dño obligatus. Et ecõtra, in quibus dñs tenet̃ vasallo colligeré, & vestre Illu. sapientiæ trãsmitteré. Cuius votis volés summo amore & affectiõe parere, statim calamũ assumpsit, & plus solito me implicui. Et incipiens de præpositis quæstionibus attingere, necessariũ imprimis putaui regulã ante oculos ponere, demũ limitatiões ad regulã, & posteà ad solutionem oneris iniuncti pertingere. ¶ 1 † Regula est, ꝙ dñs debet reddere vicẽ vasallo. Nã sicut dñs habet vasallũ obligatũ in multis, vt infrà dicetur. ita vasallus in eisdẽ habet dñm obligatũ vt. l. imperialé. in fin. & ibi per And. de iser. de prohi. ali. p Fed. Sunt enim ista quasi correlatiua, dñs & vasallus, vt dispositum in vno, céſetur dispositũ in alio. vt no. p Iac. de aluaro. in. c. j. §. præterea. in. ij. no. qd sit inuesti. Iõ dicit tex. in. c. j. de for. fide. circa fi. † ꝙ dominus & vasallus inducũtur ad paria. & dicit Bal. ibi, quod iste tex. debet videri dominis terribilis, qui text. est canonizatus in decretis. xxij. q. v. c. de forma. & patet in. c. j. §. si enim. in fi. quid sit inuesti. & in. c. j. §. fin. de milite vasal. qui contu. est. per Andr. & in. c. j. §. porrò. in fine. quæ sit prima causa bene. amit. & in. §. qui domino. eo. tit. & in. c. j. §. fi. hic finitur lex Fede. & no. Bal. in. l. si is, qui. ff. de adop. & in. c. j. qualiter dominus propri. pri. ¶ Sed hæc regula habet. xv. fallentias. ¶ † Et prima fallentia est, qa vasallus iurat fidelitatem domino suo.

vel dominus non recognoscens superiorem, vt si delinquat in vasallũ, non proptereà cadat in proprietate feudi vel Regni, & sic in hoc non iudicantur ad paria. hæc est conclusio Lucæ de penna in l. in sacris. C. de proxi sacro. scrineo. lib. xij. circa fi. Idem firmat Bal. in c. j. qualiter dominus proprie. priuetur. vbi dicit, quòd ille tex. non habet locum in
14 dominis magnis. put sunt Reges. † sicut dicimus in Papa, qui est omnia, & super omnia. & sic ille text. loquens de
15 dominis, non habet locũ, † quòd in generali locutione non veniunt magnæ personæ vt firmat Lucas prædictus in loco præallep. ideo in alia materia dixi istis proximis diebus vestræ illust. D. quòd assensus Regis præstitus super obligatione bonorum feudalium facta per illum ducem, non intelligitur præstitus vt sit obligata Ciuitas, quæ est titulus illius ducatus, nisi expressè dictũ sit in obligatione bonorum feudalium & ciuitatum, quæ sunt tituli dignita-
16 tis. † Sicut dicimus, quòd dignitas episcopatus non venit appellatione dignitatis, quia est culmen dignitatis. vt dicit gloss. in c. ij. de præben. lib. vj. & not. Cardi. flo. in clemen. j. in. v. not. de renuntia. per illum tex. & Abb. sicu. in. c. solitæ. ij. columna. de maiori. & obedien. & pro hoc bonus tex. in. c. quia periculosum. de senten. excom. libro. vj. ¶ Item quia ista feuda titulata habent aliam & diuersam naturam ab alijs feu
17 dis: † quia de iure feudorum feudum ducatus, comitatus, & marchionatus non diuiduntur: sicut diuiduntur alia feuda, nec omnes filij succedunt sicut in alijs. vt in. c. j. de feudo mar. & in. c. j. quis dicatur dux. & in dicta. l. imperialem. § præterea ducatus. & no. in. c. omnes. si de feud. fuer. contro. Bald. in l. si plures. C. de condi. insertis. Itẽ quia differt in titulo. item in dignitate. item
18 in honoribus, & sessionibus. † & sic est dare magnam differentiã inter ista feuda titulata & alia feuda, & sic cũ feuda simplicia quaternata sunt diuersa à dictis feudis titulatis, non comprehendũtur sub appellatione inferiorum maiora: quia dicit Bald. notanter in. l. j. C.
19 de successo. edicto. † quòd differentia adueniens generi constituit speciem. ff. de adop. l. j. Bene facit gloss. in. c. vt hi, qui. de æta. & quali. in verbo, in eisdẽ. quæ dicit, quòd cum prælatus & capitulũ sint diuersa appellatione capituli non includitur prælatus. Item, quia licet prælatus & capitulum faciant vnũ
20 corpus. † non per hoc sequitur prælatum includi appellatione capituli, & sic cum verbum sit simpliciter prolatũ in obligatione feudorum, videlicet obligando feuda simpliciter in materia differenti: cum ergo de feudis titulatis nihil actum sit, debet solum intelligi de feudis non titulatis: & sic nõ includuntur feuda titulata. & pro hoc faciũt no. in. c. sedes. de rescript. bene facit ad hoc quod dicit Innocen. in capitu. cum ve-
21 nerabilis. de re. do. † quòd si quis petat comitatum vel marchionatũ ad se spectare iure dominij. & sic agit rei vendi. non competit sibi rei vẽdicatio. Sed solum iudicis officium ad petẽdum illa. & tamen pro feudis quaternatis sine dignitate competit rei vendicatio. vt patet in. c. abbate sanè. de re iudi. & in multis iuribus allegatis per And. in
22 vsibus feudorũ. † Et ideò de eo, quòd est not. dignum, debet fieri specialis mentio, & non in genere. vt in. l. apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de iniurijs. & istum textum alleg. gloss. in dicto. c. quia periculosum. & not. in. c.

cũ in generali.de offi.vica.lib.vj. & Io. mo.& Ioan.an.in.c.in generali. de reg.
23 iur.lib.vj.† nec venit sub generalitate id,ꝙ est alterius naturæ. vt dicit Ioan. an.in.c.ex literis.de iure patro.hoc scripsisse impertinenter aliqualiter volui: quia de hoc pridiè vestra illustrissima. D.me interrogauit, & promisi in hoc tractatu scribere, quæ mihi occurrunt. ¶Quarta fallentia est:quia nõ habet locum dispositio.d.c.j. qualiter dominus proprie.priuetur. in domino ecclesiasti
24 co vt in prælato habente vasallos,† vt si prælatus delinquat, nõ ppterea ecclesia perdit proprietatem feudi,sicut si illud delictũ cõmisisset vasallus. vt concludit And.in.c j.§.fi.de capi.Cõra.Et ibi sunt plures remissiones in lectura mea.¶Quinta fallentia est, vt dicta regula non procedat in pœna conuentionali: nam si vasallus promisit certũ determinatũ seruitiũ, soluendũ in tẽpore determinato, sub certa pœna,& domi-
25 nus aliquid ei ꝓmisit.† Si dominus venit contra pactũ,nõ tenetur ad similem pœnam,ad quã tenetur vasallus si contrauenit.vt dicit Bald.in.d.c.j.qualiter dominus ꝓprie.priuetur. volens ꝙ dictum.c.nõ habet locum, nisi in pœna le
26 gali & nõ conuẽtionali:† quia in contractibus non fit extensio de persona ad ꝑsonã.l.miles.ff. de testa.mili.l.ita stipulatus.§. Chrysogonus.cũ si.ff.de verb. obli.¶Sexta fallentia est,qñ in domino concurrit diuersa ratio, quã in vasallo, tũc nõ iudicantur ad paria,& dispositũ in vno de eis,nõ censetur dispositum de alio.arg.l.inter stipulantẽ.§.sacrã.ff. de verborũ obliga.ibi.hæc dissimilia sunt. faciunt no.in.l.si conuenit.ff. de pactis. & not.Cy.& Ange.C.de indicta vidui.
27 tol.† Et ppterea dicimus, ꝙ vasallus debet domino reuerentiã:sed dominus non debet reuerentiam vasallo:vt dixit Luc.de penna in.l.ij. C. in quibus cau. colo.censiti.lib.xj. & ideò vasallus nunquã poterit agere cõtra fiscum Regiũ, nisi prius habita licẽtia:secundũ Andr. in.c.j.de lege Cõradi,ꝙ nõ est sic in do
28 mino.Itẽ vasallus† semper debet cogitare dominũ suum esse bonũ & sanctũ sicut libertus.vt in.l.honori.ff.de obsequijs à libe.patro.præstan.& hoc idem voluit Specu.in titu.de accusatore.§.j. versi.itẽ libertus. Et debet ipsum Regẽ timere:quia põt aliquid de facto agere. vt dicit And.in titu.quæ sit prima cau-
29 sa bene.amit.† quia habet Rex multa priuilegia,de quibus dixi in.c. quæ sint regalia. & in tracta.do.Mar.de lau.de
30 principibus.¶Septima fallentia:† quia dominus nõ põt occidi à vasallo, si eum reperit adulterantẽ vxorem suam, vel eius filiã,sicut potest dominus econtrà. arg.l.marito.§.j. &.l.adulteriũ.§.liberto.ff.ad legem Iul.de adul.nã doctores æquiparant vasallos liberto. vt pluries hoc facit Andr.& Lucas de penna in.l. ij.C.in quibus cau.colo.cen.libro.xj.
31 ¶Octaua fallẽtia:† quia si dominus delinquat in vasallũ,proprietas feudi non acquiritur vasallo, sicut acquirit illud vtile dominiũ feudi domino, ꝑpter delictũ vasalli:vt cõcludit And.in.d.c. domino cõmittente.si de feudo fue.cõtro. inter do.& agna.¶Nona fallẽtia est: nã dominus litigans cũ suo vasallo non iurat de calumnia,sicut tenetur iurare vasallus litigans cũ domino suo: vt in.c.j. §.in quibus.de consuetu.recti feudi. & not.Bal.in.c.j.§.finautem.de cõtro.in-
32 uestituræ.¶† Decima fallentia:quia vasallus nõ põt agere cõtra dominũ de dolo,nec etiam excipere de dolo,sicut agere.& excipit dominus cõtra vasallũ de dolo.argu.l. apud Celsum.§. aduersus

pareo

parentes.ff.de dolo. iuncta.l.iij.C.de arbitris. ¶ Vndecima fallentia est, quia vasallus nō potest alienare feudū sine consensu domini pari, vel superiori vel inferiori. vt in.l.imperialem.in prin.cū con
33 cor.prælleg. † Sed dominus pōt alienare proprietatē feudi pari vel æquè idoneo, vel maiori, sine volūtate vasallorū: vt voluit And.in.c.j.§.eadē lege. de lege Conradi.& habetur in.l.ij.C. de iure emphy.& in Spec.de loca.§. nunc aliqua.versi.xciij. ¶ Duodecima fallentia,
34 † quia dominus pōt offerre pugnā vasallo, sed nō est econtrà, vt dicit And.in c.j.§.si.de alie.feudi paterni.& in.c.j.§.si miles.de pace tenēda. ¶ Decimatertia fallentia: quia dominus Rex habet ordinariā iurisdictionē & merum & mixtū imperium in vasallis suis, & tenētur stare iuri corā eo, & suis officialibus: in.c.j. quæ sint regalia.& in cōstitutio. ea quæ ad decus.vt dicit Spec.in tit.de feudis. §.quoniā.versi.& no.ꝙ vasalli. & notat And.in cōstitu.Regni.cū ꝗtis.& in.c.j. quid sit inuesti.& in.l.imperialē.§.prætereà inter duos.& no.in cle.pastoralis.
35 de re iudi. † Intantū, ꝙ vasallus nō potest cōueniri etiā eo volente coram alio iudice sine licētia domini: vt dicit Bal. in.l.j.ff.de offi.præfecti vrbis.& notant docto.in.l.j.§.& post operis.ff.de oper. no.nuntia.& Bal.in.d.§.prætereà inter duos.Sed vasallus nullam habet iurisdictionē in dominū nisi subiectiuā: vt suprà dixi. ¶ Decimaquarta fallētia: quia dominus vocabit in ius vasallum suum
36 sine venia, † sed vasallus nō vocabit in ius dominum suum sine venia: vt dicit Spec.in prællegato.§.quoniā.in versi. xvij.& habetur in.c.j.de mili.vasal.qui cōtu.est. ¶ Decimaquinta fallētia est: qa
37 si Rex efficiatur monachus, † Regnū nō trāsit in monasteriū etiā viuēte Rege.vt dixit Bald.in.l.Deo nobis.in.vj. col.C.de epis.& cleri.Sed si vasallus habet feudū, ꝙ præstatur seruitium in pecunia vel alia præstatione, secundū conclusionē Alex.de imol.io.v.vol.io cōsi. x.si efficiatur monachus, feudū transit in monasterium eo viuo, posteà redibit ad agnatū vel dominum, sicut etiā dicebat Bal.in.c.quæ in ecclesiarū. de cōsti. & in auten.nisi rogati.C. ad Treb.Sed in regno hoc credo, ꝙ non procedit per constitu.Regni, quæ incipit, errores, de his qui debēt accedere ad ordi.cleri.vbi statim dimittunt feuda & nihil transit
38 in monasteriū: † & hoc est ꝑpter iuramentū ligij, quod præstat Regi, prout ego firmaui in.c.j.de milite vasal.q ar. belli.depo.& in.c.j.de bene.fœminę.Et ex his patet, ꝙ in prædictis dominus & vasallus nō iudicant ad paria, & in multis alijs: vt patet ex priuilegijs datis Regi: quæ nō cōpetunt eius vasallis: vt dixi in.c.j.in princi.quæ sint regalia.& in tracta. Martini lauden.de priuilegijs principis.Et per Lud.in.l.imperium.ff. de iuris.om.iud.& in tractatu de priuileg.fisci. ¶ His præmissis descēdo ad dubiū in quibus vasallus est domino obligatus, & apparebit ex infrà dicendis in quibus dominus est obligatus vasallis. ¶ Et imprimis dico, ꝙ vasallus est domino obligatus iurare fidelitatē, quā iurare debet nō solū vasallus ratione feudi,
39 † sed etiā vasallus Burgēsis: vt declarat And.in.c.j.qualiter vasallus iurare debet fideli. Sub quo quidem iuramento sex principaliter cōtinent: vt patet in.c. j.de forma fide.& in.c.j.de noua forma fidelita.& in decretis.xxij.qō.c. de forma.& sic est obligatus ad ea, quæ subsunt sub iuramento fidelitatis: vt dicit Alex.in.j.volu.consi.lxxix.in.v.colum.
40 ¶ † Primū cōtentum est, quia vasallus

iurat seruare dominū incolumem, id est vt non offendat eū in corpore suo, nec se per alium: imo curare & facere iuxta suum posse, vt alius eū non offendat, & nedū quòd non offendat eū, sed etiam, quòd nō offendat filiū vel fratrē domini, vt hoc extēditur per Andr. in.c.j. de
41 forma fidelita. † Et sub isto verbo incolumē cōtinetur, quòd vasallus nō accuset dominū suum, nisi suā vel suorū iniuriā prosequatur. Itē, quòd nō dicat testimonium in causa criminali contra dominū. Item, quòd nō sit in cōsilio, vel in facto, vt dominus, nō vitā, vel membrū, vel in persona recipiat læsionē, iniuriā, vel contumeliā, vel amittat honorē, quē habet vel habebit, vt ibidē dicitur. ¶ Secundū contentū est, quia iurat dominū tutū, idest quòd nō reuelabit se
42 creta domini in damnū domini. † Nā crimē læsæ maiestatis est, reuelare secreta hostibus, vel dādo signū, vel nūtium, aut literas mittere hostibus. vt in.l.j.ij. & iij.ff. ad leg. Iul. maiesta. secundum Andr. vbi.s. ¶ Tertium cōtentū est, qa iurat esse honestum.i. ne sit in damnum de iustitia domini, & quod ei faciat iustitiā vt infra dicetur. & est tex. in.c. qui domino. q̄ sit prima causa benefi. amit. ¶ Itē quòd seruet honestatē circa vxorē domini & filias, & nurū, & sororē domini & alias personas. de quibus in.c.j.§. itē si fidelis. qb. mod. feu. amit. ¶ Quartum cōtentū: quia iurat esse vtile, idest, ne sit in damno in bonis domini vel in alijs negotijs: puta volebat dominus facere matrimoniū cum aliquo domino,
43 † vasallus non debet seminare zizaniā, vt negotium vtile domini nō concludatur. vt ibidem per And. Et sub hoc etiā continetur, q̄ nō consentiat, si aliquod malum paratur contra dominum, imò obuiabit & auxilium pr̨ęstabit, vt latius declarat idē Andr. vnde si vasallus sciat secretè, quòd dominus passurus est à suo inimico magnam iacturam sui patrimonij, aut quòd sibi parātur insidiæ, vel aliquod malū, tenetur domino suo reuelare. vt no. in.c.j.§. item si vasallus. &.§. qui delator. quę sit prima causa benefi. amit. & in.c.j.§. si à morte. de aliena. feudi paterni. Bene facit.l. virum. & ibi Bart. ff. de parrici. Et dicit Andr. in c.j.§. præterea. quæ sit prima causa be-
44 neficij amit. † quòd quilibet vasallus tenetur indicare quācunq; offensionem domini, contra regulā, quæ dicit, quòd nullus tenetur indicare malefactorē, vt habetur in.l. ciuile. C. de furtis. ¶ Quintum cōtentū, quia iurat esse facilem & possibilem, idest, q̄ rem facilem non faciat difficilē domino suo, vel non faciat rem difficilem facilē, vel quòd sit possibile faciat impossibile, vel econtrà. vt sonant verba text. ¶ Sextum contentum: quia iurat præstare in prædictis auxiliū
45 & consilium. † quia nō solùm vasallus tenetur abstinere à malo, sed etiam tenetur pro domino facere bonum. vt dicitur in tex. in.d.c.j. de for. fideli. Et ideò vasallus non potest aduocare vel procurare in aliqua lite cōtra dominum suū: quia tenetur ipsum defendere. Nam si tenetur vasallus dominum suum defendere & adiuuare in prælio campestri. vt dicit tex. in.c.j. in prin. quib. mod. feud. amit. cū concor. Ita tenetur adiuuare in
46 prælio iudiciali? † nam iudicium, dicitur iudiciale certamē.l. aduocati. C. de aduo. diuer. iudi. cum simili. no. per Andræ. vbi suprà. Et si vasallus est requisitus, vt præstet iuramentum fidelitatis, & recusat iurare, debet perdere bona feudalia, quæ tenet ab eo. vt in.c.j.§. est
47 & alia. in quib. cau. feu. amit. † Et si iurat fidelitatem, stante fidelitate dominus

minus nō potest eum priuare feudo, vt in dicto.c. de forma. & not. Bald.in.c.j. de natu.feu.& notauit Abbas in.c.quæ in ecclesiarum.de consti.cū simili. Et dicit Bar.in.c.j.§.hæc sunt.de pace tenē. ℘ comes tenetur facere iurare suos vasallos illi cui ipse iurauit. Idem dicit Andr.in.d.l.imperialem.§.prætereà.& Bald.in.c.omnes.si de feudo fuerit controuer.inter do.& agna.& Bart.in.l.de pupillo.§.si pluribus.ff.de ope.noui nūtia.Bald.in.l.j.ff.de re.diuisi.& Bar.in l.cùm licet.ff.de alimen.& cibar.leg. Et ista est prima obligatio prægnās ad quā tenetur vasallus domino suo. ¶Secūdò, tenetur vasallus domino suo, si dominus Rex mouet bellum iustum contra alium, vel mouetur sibi bellū illicitè, tenētur vasalli dominum suum adiuuare, & ei præstare auxiliū. vt in tex.in.c.
48 j.in prin.quib.modis feu.amit.† esset enim vitium ingratitudinis, si vasallus nō defendat dominū, à quo habet beneficium. vt in.d.c.de forma. Sic etiam de iure cōmuni reuocatur donatio ꝓpter ingratitudinē. vt in.l.j.& fina.C. de reuo.dona. Et si est dubiū, an bellū sit iu-
49 stum vel iniustum † standū est, quantum ad excusationem vasalli præstantis opem verbo principis vt.xxiij.q.j.c. qd culpatur. vt bene cōcludit Andr.in.d. c.j.in principio.quib.mod.feudū amit. & in.c.j.hic finitur lex Conradi.de quo per docto.in.c.sicut.de iureiurā.& in.c. olim.le præmier.de restitutio.spoliato. ¶Quid autem, si Rex habet guerram extra Regnum, an teneatur vasallus ad iuuare? dicit Andr.in dicto.capi.j.qui-
50 bus mod.feudum amit.† quòd quando persona Regis, est extra Regnum, & inuocat auxilium vasallorum, vasalli tenentur iuuare: quia vbi est Rex, ibi est territorium. secundum Andr.ibi.

& Bald.ibi. qui allegat Cyn.in.l.iij.ff. de offic.præfi.& Iacob.butri.in.l. cunctos populos. C. de summa trinita. Et dicit, quòd ita seruatur de facto. vnde si Rex accederet extrà Regnum pro vendicanda iniuria sua vel sui vasalli, tenētur vasalli dominum adiuuare, secundum Andr.vbi.s.& in capi.j.§. sed nec alia iustior.quæ sit prima causa benefi. amit. & hoc quando elegit Rex, quod
51 vult dictum seruitiū personaliter. † sed si elegit velle seruitium in pecunia, quæ dicitur in Regno adoa: tunc vasalli ratione feudi præstare tenentur illud seruitium in pecunia, secundum Andr.in capi.j. quis dicatur dux. & in dicto.§. sed nec alia. & in capi.j.§. similiter, de capitu. Coira.& in dicta.l.imperialem. §.firmiter. & in capi.licet, si de feudo fuerit controuer. inter do. & agna.& Bald.in.l.j.C.de oper.liber.& habetur in constitutio. Regni quamplurimum.
52 ¶ † Hic caderent multæ quæstiones, quæ tangunt etiam obligationem vasalli erga dominum suum præliantem, de quibus vt sim breuis, ex quo de illis nō quæsiuit vestra Illust. D. ideo remitto me ad An.in dicto.capi.primo, in princip.de quibus modis feudum amit.& ad scribentes in dicto capi.sicut. & in dicto capi.olim.& ibi sunt concordantiæ ex quo ista materia belli requireret
53 tractatum de per se. ¶† An autem, si vasallus vult renuntiare feudis potius, quàm seruire domino, dominus tenetur recipere renuntiationem? & concluditur quod non: quia feudum datum est gratia vtriusque, secundum Bald.in cap.j.de noua forma fidelitatis.& And. & Bald.in præludijs feudorum.& And. in capitu.j. de vasal.qui contra constitu. Lotha.per docto.& ibi remissiones in.l.is cum quo.ff.de aqua plu.arcen.&

Cardina.floren.in clemen.pastoralis.§. denique.de re iudica.¶ † Tertiò, est obli-
54 gatus domino suo vasallus, ad præstandum adiutorium & præsidium moderatè, quando esset capta persona domini ab inimicis domini. ¶ Item pro faciendo filio milite: vel pro faciédo eius fratre militæ, vt cóstitutio Regni Comitibus. & habet in capitulis Papæ honorij. vt intra dicã. ¶ Item pro emenda terra. Itē pro maritãda filia vel sorore. Item, vt dictū est, p seruitio Regis vel sui exercitus: vt in dicta consti. quãplurimū. & habetur in Specu. in titulo de feudis. §. quoniã. ver. & no. quòd vasalli. & per capitula Papæ Honorij prouisum est, ꝙ si contingat Regnum inuadi
55 inuasione notabili: † nō procurata, nō simulata, non momentanea seu trãsitura, sed manente. Aut si contingit in eodem Regno notabilis rebellio similiter non simulata, non momentanea, sed manens: tunc Rex potest exigere adiutorium à vasallis, & ipsi tenentur per collectas dominum adiuuare. Idem, si persona Regis esset capta ab inimicis pro redimenda eius persona, tenentur vasalli adiuuare in pecunia. Item pro militia fratris sui vel alicui⁹ ex liberis suis. Item pro maritanda sorore, vel maritãdis filiabus, vel nepotibus, vel qualibet alia de genere suo ex linea descendéti, & ibi dicitur, ꝙ tale adiutoriū erit pro inuasióe vel rebellione, aut detentione prædictis quinquaginta milium vnciarum: pro militia vero. xij. miliū, pro maritagio verò quindecim miliū, vt latius
56 in dictis capitulis continetur. † Sed barones sine literis Regis in casibus permissis in dicta constitu. quam plurimū. exigere à vasallis adiutorium sine literis Regijs non possunt: vt cautum est in capitulis Regis Roberti. charta. liij. licet Rex Carolus secundus voluisset, ꝙ non requireretur literæ Regis: vt in
57 cap. ité statuimus. char. xxij. ¶ † An autem vasalli Burgenses teneãtur ad hoc adiutorium. glo. & Andr. in. dicta constitu. quãplurimum. dicunt, quòd nō. & dicit quòd ita seruatur. Idē dicit Andr. in capitu. j. §. fin. de pace iur. fir. de quo per Andr. in capitu. j. in verbo, extraordinaria. quæ sunt rega. Et si est quæstio inter dominum & vasallum super isto adiutorio præstando, iustitiarius prouinciæ cognoscit secundum ordinationem Regis Caroli secūdi, quæ incipit, Comites. char. xxviij. Sed ego semper vidi quòd Regia camera summariè cognoscit & taxat. Et prædicta sunt vera, nisi dominus fuisset excómunicatus ab ecclesia, vel dãnatus de publico crimine. vt dicit Bald. in. c. j. penul. colū. quo tempore miles. & in. c. j. hic finitur lex Conr. Ioan. and. in. c. pia. de excep. lib. vj. & Bald. in. c. j. in fi. per quos fiat inuestitura. Inno. & Ioã. and. in. c. verita-
58 tis. de iureiurãdo. ¶ † Quartò, est obligatus vasallus domino suo, vt dictū est in prima obligatione ad seruandam honestatem circa pudicitiam vxoris filiarum nurus, neptum, sororum. & matres etiam concubinæ domini. vt probatur in. §. item si fidelis. quibus modis feudū amit. ibi, quæruntur plures quæstiones super hoc, videlicet. ¶ Quid si vasallus non seruauit honorem vxoris domini, quæ transiuit ad secūda vota, & quid si vxor domini esset vna fœmina inhonestissima? Et quid si ignoranter concubuit cum vxore domini, vel filia, vel sorore, de quibus ibi per And. ita econtrà dominus tenetur abstinere, vt non committat adulterium cū vxore sui vasalli, nec deflorauerit eius filiã inuitã. vt in cóstit. si vasallus. de fideius. dominorū à vasallis.

59 vasallis. ¶ † Quintò, tenetur vasallus abstinere ab omni iniuria & in omni malo contra dominum suũ.capi.j.§.similiter.quibus modis feudũ amit.vnde debet abstinere, ne lædat in aliquo dominum suũ, in persona vel in bonis. & si dominũ læderet in persona vel in bonis, faceret contra iuramentum fidelitatis: vt dicit Iaco.de belui.in.d.§.similiter.& And.ibi, & in.c.j.§.porro.quę sit prima causa benefi.amit. Et generaliter debet abstinere aliquo modo incidat in
60 crimẽ læsæ maiestatis, † ꝙ multis modis committitur, vt patet in.l.j.ij.& .iij. ff.ad legem Iuliam maiesta.& dixi in.c.j.in verbo, & bona committen.crimen læsæ maiesta.quæ sint regalia.& aliqd per Andr.in cap.j.§.porro.quæ sit prima causa bene.amit. Ita econtrà, dominus debet abstinere, ne eius vasallũ verberet sine causa, nec atrocem iniuriã ei facere, vt in dicta constitu. si vasallus.
61 ¶ Sextò, † tenetur vasallus abstinere, ne malè loquat̃ de domino suo, & eius linguã in hoc comprimere, vt dicit Iac. de ardi.in sua laudabili summa.in rub. qui.mo.feu. amit.per multa iura, quæ ipse allegat. ¶ Idẽ dicit Cato: Virtutem
62 primã esse puto cõpescere linguã. † Nã de factis Regis non licet disputare: vt no.in constit.regni, disputare per And. olim erãt cõstituti certi officiales, q cor rigebant eos, qui malè loquebantur de principe.vt est gl.singu.in rub.C.de p̃positis lambarũ.lib.xij.licet text.in.l.j. C.siquis imperato.maledixerit. Dicat, ꝙ in hoc multum versatur iudicis arbitriũ, an leuitate vel insania, & ex qualitate personarũ dicta pensantur secũdũ Bald.in.c.ex quibus causis feu.amit.& notauit Ang.in.l.famosi.ff.ad legẽ Iuliã maiesta. Et bene facit ad hoc exemplũ, quod refert reuerendus do. Anto. archiepiscopus florẽ.in prima parte sui historialis titu.vj.c.xxj.§.iij. Quod Agrippa q affectabat imperiũ pro Caio nepote imperatoris Tiberij dixerit, vtinam viderem mortẽ.importuni senis, scilicet Tiberij: & Caiũ dominũ totius orbis, fuit de hoc accusatus apud Imperatorẽ prædictũ de crimine læsæ maiestatis, qa orauerat Deũ pro morte Imperatoris. & Tiberius Imperator eum carcerari fecit, & ibi stetit p sex menses vsq; ad mortem Tiberij. & succedente Caio in imperio, liberauit & sublima-
63 uit eum. ¶ † Septimò, vasallus tenetur cauere à proditione, non solũ cõtra dominum, sed etiam cõtra fratrem domini sui. vt in.c.j.§.item si fratrẽ.quibus modis feudũ amit.& in.c.primo.de eo, qui fratrẽ domini sui interfecit, & etiã à subditis partialib' Regis, vt dicit Bal. in.c.j.§.oppo.de pace Constan.bene facit.l.quisquis.C.ad legẽ Iuliam maie-
64 sta. † dicitur tunc proditoriè occidere, quando sine diffidatione occiderit, secundũ Andræã, vbi suprà. & habetur in.c.j.de homicidio libro.vj. Sed Bart. in extraua.ad reprimen.dicit in verbo, rebellis, ꝙ proditoriè dicitur fieri, quãdo fingo me amicũ, & tracto te, vt inimicũ, & sic vnum ostendo in animo, & aliud in corpore, de quo latè per Lucã
65 de penna in.l.fi.C.de deser.li.x. † plus enim cõsideratur animus, quã factum: ideò dicebat Bal. ꝙ partialis consideratur ex animo, & nõ ex loco vt in.l.athletas.§.calũniator.ff.de his qui not.infa. bene facit ꝙ dicitur in Psalmo.lxj. Ore suo benedicebat, corde verò maledicebat, & ad hoc bene faciũt, quæ scri
66 bit Ang.in consi.cclvj. † dum dixit, ꝙ Iudas animo erat cum iudęis, & corpore erat cum Iesu Christo deo omnipotenti. & iste animus ex multis cõiecturis perci

ris percipitur, vt per Alexã in.ij.volu. consilio.cxxx. ¶ Octauò, tenetur Vasallus domino suo, quãdo vult feudũ alienare, petere eius assensum sup ipsa alie-
67 natione. † Aliâs videtur ipsum contemnere, & ei iniuriã facere. & de iure feudorum si contrarium faciebat, debebat perdere feudũ vt in.c.j.§.fina.quæ sit prima causa benefi.amit. & in.c j.de ali.feudi. & in capit.primo.§.aut si libellario. quibus modis feudum amit. & in.d.l.Imperialem. & in capit.j.de prohibi.feud.ali.per Lotha. Sed in regno hoc non procedit, quia ipse idẽ qui alienauit sine consensu Regio potest reuocare per cõstitutio. Regni constitutionem diuæ memoriæ. & si ipse non reuocat, poterit dominus reuocare, vt bene declarat Andr.in.c.j.de vasal.qui cõtra
68 const tutio. Lotharij. † Nec tenetᷣ semper dominus consentire: vt dicit Andræas in.d.l.imperialem. in principio. Nisi in quatuor casibus, videlicet, quando vasallus contraxit debitum pro domino suo, puta quia fideiussit pro eo. ¶ Secundò, si vellet alienare feudũ pro adiuuãdo dominum. ¶ Tertiò, si vellet alienare feudum pro maritãda filia vel sorore, vel pro dando militiam fratri. ¶ Quarto, si vellet alienare feudũ pro liberando se ab aliquo onere, quod esset huius feudi: vt dicit And.in.c.primo.§. quid ergo.de inuestitu.de re ali.facta. & in constitutio. Regni, si quis post litem.
69 † Ita econtrà, dominus vasallis inuitis non alienabit feudum, secundum glo. in.l.inuitus.ff.de fideicommis.liber. not.per Bart.in.l.debitorum.C.de pactis. Baldus in.l.ij.C.de nouatio. & in capitu.in generali.si de feudo fuerit cõtrouersia. Barto.in.l. prohibere.§.planè.ff.quod vi aut clam.de quo tamen per Bald.in.l.j.C.de furtis. & per And. in dicta.l.imperialem.§.propterea. & per Lucam de penna in.l.ij.C.de censibus. & in.l.generali.de decurio.libr.x.
70 & And.in dicto.§.ité si fratré. ¶ † Nonò, vasallus habens castrum in Regno, non potest, si est dirũtum, illud reædificare sine licentia Regis, vt in constitutione regni castra. & multòfortius nec castrum facere de nouo: vt expressè dicitur in dicta constitu. sine licentia Regis. ¶ Decimò tenetur vasallus à domino requisitus, esse fideiussor pro eo: & si non fideiubet, poterit eum priuare feu-
71 do, quòd tenet ab eo. † Et ecõtra, si dominus pro vasallo suo nolit fideiubere in causa criminali, præterquã si inquietatur de crimine, quod ad Regiam Maiestatem pertinet, perdit ius vasallagij quod habebat in eu, vt est tex.in consti. Regni. Si vasallus de fideiussione dominorũ à vasallis. ¶ Vndecimò, vasallus tenetur domino bene tractare res feu-
72 dales, quas tenet à domino. nã si † malè versatur in feudo, puta malè tractando vasallos, potest eũ priuare.arg.c.ad apostolicæ.de re iudi.libr.vj. facit.l.iij. C.locati. & no.in.c.j.qualiter dominus proprie.priuetur. ¶ Ite si destrueret vel dissiparet bona feudalia, secundũ Ioã. and.in nouella in.d.c.apostolicę. & Barto.in.l.eleganter.in fi.ff.de pig.actio. & Lucas de penna in.l.fundi.C.de loca.
73 prædi.ciui.lib.xj. † quia ille, qui abutitur dominio suo, se facit indignum dominio: secundũ Bal.in.d.c.j.per.l.ij.ff. de his, qui sunt sui vel alie.iur. Inde dicimus ꝙ vasallus nõ pôt incidere arbores fructiferas, vt dicit Bar.in.l.in fraudem.§.fi.ff.de iure fis. ¶ Duodecimò, vasallus est obligatus domino, qa tenetur quando opus est ire pro seruitijs Regiæ curiæ, vbi vult Regia Curia expen
74 sis curiæ, † non aut ꝓ seruitijs priuatis: puta

tis:puta,pro mercantia vel alio priuato commodo.vt est tex.in constitu.Regni sicut nostra.& Bald.in.l.fin.in prin.C. de bonis que libe.nisi esset vasallus angarius vel perangarius,de quibus loquitur constitu. Regni si contingit.& con-
75 stitu. Regni prosequentes.† isti enim vasalli angarij & perágarij si recedunt à feudo,dominus potest ipsos cōpellere, vt reuertātur ad habitandū.ar.l.oēs.C. de agri.& censi.libro.xj.secundū Bald. in plud ijs feudorū.viij.col.& idē Bald. in.l.j.& in autē.ibi posita.C.de lati.li-ber.tollē.& Lucas de penna in dicta.l. omnes.& in.l.j.C.de colo.palestinis.libro.xj.& in.l.j.de colle.illici.libro.xj.& in.l.fina.C.de censibus.& est capitulū Papæ Honorij,ꝙ incipit:ad nouas cōmunantias.& Bald.in.l.si plures.& col. C.de cōditio.insertis.& And.de iser.in capitu.j.in verbo,perangariæ.quæ sint regalia.¶ Decimotertiò,tenetur vasallus dño suo facere iustitiā.c.j.§.itē qui domino suo.quę sit prima causa benefi. amittē.& in.c.j.de noua forma fidelita-
76 tis.Sic etiā ecōtrà domin⁹ tenetur † vasallo suo facere iustitiam,& eum cōtra ius non grauare,nec ab eo aliquid auferre iniustè.vt in constitu. Regni præsenti de hominibus baro.& no.And.in constitu. Regni vt participatio.circa finem.nam qui te iudicat,dominus est, dicit And.in constitu. Regni ab officialibus nostris in primo lib. Et dicit Andrę.de iser.in capitulo.j.de milite vasal.
77 qui contu.est, † quòd Rex debet facere iustitiam suis subditis,aliâs potest ei resisti impunè de iure,vt in.l.prohibitum.C.de iure fis.lib.x.cum concor. Caueāt tñ à resistētia & occasione ne fa-
78 ciāt de facto.† qa dicit Deus ꝑ os ꝓphetæ Oseæ.viij.ca.dabo Regē in furore meo.& no.And.in pludijs feudorum in secūda char.& dicit,ꝙ sic faciūt Ca-
79 talani,qa Rex est debitor iustitię,† & per iustitiā acqritur pax.vt dicit And. in constitu. Regni pacis cultū.& in constitutione nō sine de obseruatione iustitiæ,& in cōstitutiōe,vt participatio.& bene facit ad hoc vt dicit Bald.in.c.j.in versu in nomine domini.de pace Constantiæ.& ad hoc faciunt omnia illa dicta,quæ allegat Paris de puteo in prima char.sui tractatus de syndicatu,per quæ apparet regem esse debitorem iusti-
80 tiæ † & obligatum esse ad iustitiā faciendā.vt.xxxiij.q.v.c.regū.& plenè ꝑ Lucā de penna in.l.neminē.de susce.& archa.lib.x.Caueant etiā Reges ne condant leges iniquas:qa semē eorum non durat super terrā.vt dicit Andr.in constitutio. Regni quāto,dum allegat exē-
81 plum imperatoris Federici,† cuius semen etiam tempore suo non est super terram,qa redditus etiam Regni,quos habet Rex sunt stipendia quasi ad hoc instituta,vt iustitiam soluat:vt dicit sanctus Thomas.ij.ij.quæst.lxiij. secundū And.in cōstitu.Regni super incisionibus.& in.c.j.de pace tenenda.& in.c.j. in verbo,vectigalia.quæ sunt regalia.in constitu.si damna clandestina.in penul. colum.¶ Decimoquartò,tenetur vasallus terræ demanualis Regis si vadit ad habitandum in terra baronis redire ad terras demanuales Regis,& barones tenentur illos dimittere sub pœna vnius libræ auri: vt in constitutione Regni, quisquis de burgensibus. Et econtra vasalli baronum,si accesserit ad terras demanuales vel alterius baronis,tenetur redire:vt dicitur in dicta consti.& talis vasallus debet puniri iuxta constitutio.
82 Regni ꝑsonas,† nā Rex solet cōcedere terras baronibus & nobilibus ꝑsonis cū vasallis:& sic cū hac conditione,ꝙ vasalli

falli non recedant à terra, vnde sunt, &
83 quia hæc clausula est cõsueta appo.† si nõ exprimit videtur expressa, nisi aliud cõstet secundũ And. in dicta cõsti. quisquis. Facit ad hoc ꝙ ꝓbat in. l. si prius. §. placuit. ff. de aqua plu. arcen. & nota. in. l. generaliter. C. de fideiusso. & ea quæ habentur in. l. quòd si nolit. §. qui assidua. ff. de ędil. edicto cũ concor. quę ibi allegantur, etiam per Alexand. in. ij.
84 volu. consi. cvij. penulti. col. ¶ † Decimoquintò, tenetur vasallus domino suo tenere secretum cõsilium & occultũ, & non manifestare sub pœna priuationis feudi, per text. in. c. j. qui. mod. feudum amit. & notauit hoc Bal. in. c. j. §. credẽtia. de pace Cõstantiæ. nec posset vasallus se excusare reuelando quòd alij hoc
85 sciebant: † quia secretũ etiam dicitᷣ, ꝙ quinq; homines sciũt. vt in. c. veritas. §. econtrà. de pœ. dist. prima. ¶ Decimosextò, est obligatus vasallus domino suo in hoc, ꝙ nõ potest ei imponere defensam ex parte Regis, si ei dominus facit aliquàm violẽtiã, vt eius virtute possit agere criminaliter cõtra dominũ suum iuxta cõstitutio. Regni iurisgentium: secũdũ An. ibi. & pro hoc facit tex. in. c. j. §. sed qui debitor. quæ sit prima causa
86 bene. amit. † vbi vasallᵘˢ nõ potest accusare dominum suum criminaliter, nec etiam contra eum potest dicere testimonium: vt ibidem per Andræam & Bal. & in. c. j. §. similiter. de consuetu. recti feudi. Nec etiam potest esse aduocatus contra dominum suum: vt dicit Iac. de Ard. in dicta summa in titu. quib. mod. feu. amit. x. charta. §. itẽ si dixerit vasallus. & not. in. §. causas. in autenti. vt cùm de appellatio. cognoscatur. ¶ Decimoseptimò, tenetᷣ vasallus domino interpellanti eũ vt demonstret bona feudalia pro quibus præstat seruitium dicere & demonstrare. vt not. in. c. j. §. cũ autem. & ibi dixi in. iij. nota. de contro. inuesti. & not. Andrę. in. c. j. de contro. inter ma. & fœminam. & Lucas de pẽna in. l. ij. C. de fundis limitro. & ꝑ Bal. post Ia. de bel. in. c. vasallus si feudũ. si de feudo fuerit cõtrouersia. & ꝑ Pileũ in consilio. xix. charta mihi. lxxxvj.
87 † Nam licet aliâs nemo teneatur ostendere titulum suę possessiõis. vt in. l. cogi. cùm concor. C. de petitio. hæredi. tamen fallit in feudalibus, si dominus hoc requirit. & ille qui est requisitus, fatetur se esse vasallum eius. secundùm Iac. de ardi. in dicto tit. §. quòd si domi nus. per. l. quicũq;. C. de feudis. & bene in Longobarda firmat hoc Bal. in. l. ij. C. quomodo & quando iudex. de quo latè per Andr. in cõsti. Regni circa violentiarũ. & in. d. l. imperialẽ. §. illud. & per Bal. in. c. si vasallus feudũ. si de feudo fuerit cõtrouer. inter domi. & agna. & per Io. and. in additio. Specu. in titu. de feudis. §. quoniã. in prin. & Bar. in. l. j. C. de cõducto. & ꝓcura. libr. xij. bene ad hoc facit tex. in. c. j. §. si aliqs. de cõtro. inuesti. & in. d. c. si vasallus feudũ.
88 si de feudo fuerit cõtro. † vbi vasallus interrogatus à domino, super feudo, semper tenetur dicere veritatẽ, & abstinere se ab omni mendacio. Idẽ dixerũt Ant. de but. & Ioã. de imo. in. c. cæterũ. de iudicijs. ¶ Decimooctauò, tenetur vasallus domino: quia si potest capere malefactores & exbannitos, debet illos capere & ducere ad curiam, aliàs dice-
89 retᷣ infidelis: † & multòmagis si ipsos receptauerit: vt dicitur in Longobarda in. l. iudices. de feudis. & bene in. l. qui latronem. & de hoc habetur in capitulo. j. §. receptatores. de pace iura. fir. & not. Andræ. in constitu. Regni receptans de pactãneorum receptationibus. Et

bus. Et idem And. in constitu. Regni: si damna clandestina. & habetur in .c. Regni, quòd incipit, nuper apud tranũ. & in alio .c. Regni ꝙ incipit, dudũ cõtra. ¶ Decimononò, tenetur vasallus volens succedere in feudo paterno vel materno aut fraterno, vel suo patruo petere inuestiturã & confirmationẽ à domino feudi, & sibi soluere releuiũ. iuxta not. per And. in .c.j.§. sed res. per quos fiat inuestitura. & est tex. in .c.j. quo tẽpore miles, & ibi sunt concordan. Et facere iuramentũ fidelitatis. aliàs secundũ ordinationẽ Regiã, positã in capitulis Regni, incipiẽ. in nomine Dei æterni. die. viij. mẽsis Maij &c. cadit ab omni iure,
90 ꝙ habet in feudalibus. † Et super hoc sufficit quædã simplex declaratio, quæ possit absentibus, & non citatis his, qui prætendunt ius habitæ fieri. licet dicat And. in .c.j. quo tẽpore miles, ꝙ in Regno isto cõsueuerũt remitti istę pœnæ. dummodo nõ ex cõtemptu nõ petierũt
91 infra dictũ tẽpus: † quia Rex munificus non debet angustare vasallos iuris ignaros ꝑ Angustiã tẽporis, qa dicit se defendere ex circũuentiõe, q defendit se ex tẽpore. vt in aut. de his, qui ingre. ad appella. §. volumus, solet ergo curia pro istis culpis, videlicet ꝑ seruitio non præstito in tẽpore requisitionis, & pro releuio non soluto, & nõ petita inuestitura infra annũ & diẽ, de benignitate non priuare vasallos bonis feudalibus: sed eos admittere ad cõpositionẽ: vt patet in declaratorijs Regis Roberti: quarũ vna incipit, significamus vobis Marino de diano. Alia incipit, supplicat. P. de stella. charta. xxxv. ¶ Vigesimò, tenetur hodie in Regno Baro, vt habens feudum quaternatum à Rege, si vult à suis vasallis habere iuramentum fidelitatis, non aliter ab eius potest illud recipere, nisi prius impetrauit à Rege
92 literas assecurãdis à vasallis, † & si authoritate propria exigit iuramentum fidelitatis à vasallis suis, debet perdere ipsum feudum: vt est cõsti. Regni: quæ incipit, comite vel barone. de successio. nobilium feudo. hoc etiam dicit Andr. in .c. si minori. si de feudo fuerit cõtro. inter domi. & agna. ¶ Vigesimoprimò, vasallus tenetur domino suo ad obediẽ
93 tiã: † nã si citatus tribus vicibus à domino, fit contumax: dominus potest priuare eum possessione feudi, quàm per purgationẽ contumaciæ infra annũ cõparendo recuperabit. vt dicit tex. in .c. j. de milite vasal. qui cõtumax est. & in constitu. Regni edictorum, & ibi dicit An. ꝙ dominus potest citare vasallum, vt pręstet seruitium pro feudo sub pœna priuationis feudi. Et idẽ in constitu
94 tione si vasallus de fide. à vasal. † debet ergo vasallus esse obediẽs, humilis, & fidelis domino suo. vt not. Andr. in .c.j. in .j. colum. ex quib. cau. feu. admit. Et hoc intelligit cũ grano salis, scilicet vt vasallus non sit nimis deligatus erga dominum suum, nec econtrà dominus non sit nimis onerosus suis vasallis secundũ Bal. in .l. seruos. C. de pign. actio. & Andr. de iser. in proximo allegato .c. j.§.j. Debet ergo vasallus dominũ curialiter tractare. Aliàs dominus quærit occasionẽ contra suum vasallũ etiã nõ
95 de iure, sed de facto: † quia potentioribus nostris pares esse non possumus secundùm And. ibi suprà. Debent ergo subditi & vasalli esse deuoti dño suo secũdũ Bal. in .c.j. in verbo, deuotionis de pace Constantiæ. Ideo caueant vasalli domini Regis ne faciant guerrã in Regno: quia inciderẽt in pœnã magnã. de qua in constitut. Regni comes vel baro de guerra nõ mouenda: nec etiam

duella.

duella, quæ sunt prohibita sub pœna criminis læsæ maiestatis.vt in constitu. Regni monarchiam.& de hoc habetur per Andræam in.c.j.si quis hominem. de pace tenenda,& ibi sunt concordan-
96 tiæ.† An autem baronibus liceat portare arma offendibilia quæ regulariter sunt prohibita portari: vt in.l.prima.C.de gladiato.libro.xj.& in autcn. vt armo.vsus,& in cōstitutio.Regni intentionis.patet in.c.Regis Caroli primi quòd incipit,dum Regiæ considerationis.Caueāt etiam barones Regni ne faciant sibi recōmendatos in terris Demanij:quia est eis expressè prohibitū, vt patet in.c.Regis Caroli secundi,ꝙ
97 incipit,prædecessorū nostrorū.¶† Vigesimosecūdò,tenentur Barones Regni domino Regi permittere & nō impedire aliquo modo directe vel indirecte eorum vasallos volentes venire ad curiam Regis pro querelis, quas volunt facere Regi.Nam si hoc facerent inciderēt in pœnā legis iuliæ maiesta. per.l.cuiusq.in.iij.responso.ff.ad legē Iuliam maiesta.secundū Lucā de penna in.l.j.in fi.C.vt nemo ad suū patroci.lib.xj.¶Vigesimotertiò,tenetur vasal
98 lus† ducere filiū suū delinquētē erga dominū suum ad præsentiam domini, ad satisfaciendum de delicto commisso erga dominū,vel à se filiū separare,aliàs debet pdere feudū ꝙ habet à domino. text.in.d.l.imperialē.§.insuper. Bene ad hoc facit text.in.l.qui eū vno.&.l. milites.ff.de re mil.¶Vigesimoquartò, tenetur vasallus honorificè recipere literas sibi missas à domino suo, & illas
99 non despicere vel paruipendere,† & si aliter facit,pōt ex ista iniuria priuari feudo in Lnobar. de feu. & bene.l.si liber homo.hic inoleuit mos, ꝙ in receptione literarum assurgitur, & ponuntur literæ suprà caput in signum honoris mittentis literas.¶ Vigesimoquintò,vasallus tenetur conuenire aliū vasallum de causa,quæ pertinet ad forum seculare coram iudice competenti
100 Regni seculari.† Et si in foro ecclesiastico facit conueniri de causa prædicta pertinenti ad forū seculare,punitur pœna priuationis omnium bonorū:vt in constitutione Regni.quæ incipit,cū iustitiæ.de foro cōpe.Sicut punitur qui trahit scienter personā ecclesiasticā in vetito examine.vt in.c.si diligenti.de
101 foro competen.† Sic etiā puniuntur pœna omnium bonorum Barones,qui sine priuilegio Regis vsurpant merū & mixtum imperium.vt in constitutione Regni,ea quæ ad decus.& not.in.c.regis Roberti,quòd incipit,ad regale fastigiū.¶Vigesimosextò tenetur vasallus domino suo obseruare omnia,quæ sunt de natura feudi, & omnia pacta apposita in inuestitura feudi.vt in ca.j.§.ex eadē.de lege Conradi.& no.in.d.imperialē.§.illud,qa nil tā naturale est quā pacta seruare.l.j.ff.de pactis,cū cōcordan.Ideò dicit Bal.in preludijs feudo-
102 rū,vltima charta.in.j.col.†ꝙ semper ad tenorem inuestituræ recurrēdū est: quia vim contractus ostendit.vt in.c.j. de duobus fratribus à ca.inuesti.& in cap.si cui.de extraordi.capi.alteri conpila. Et idem dicit Bal.in suo eleganti consilio incipiente,Sanctissima & illustrissima domina regina.& tāta est vis inuestiture ꝙ dixit Bal.in cōsilio.lxx. in.j.volumine.quòd potius inspicitur tenor inuestituræ,quàm natura feudi. Nam natura feudi est genus,inuestitu-
103 ra est species,quæ derogat generi,†& ideò tenor inuestiture derogat omni nature feudorum.secundùm Bald.in.d.c. j.de duobus fratribus à capi.inuestitis.¶ Vi

tis.¶Vigesimoseptimò, tenetur vasall' quando est requisitus à domino Rege, vt veniat cum eo honorificè ad eum associandum pro suscipienda corona Regni à summo pontifice, siue in Regno, siue extra regnum, aut ad volútatem Regis mittere alium domino Regi acceptabilem. vt habetur in.c.j.§. finali. de pace iuramen. firmáda.¶Vigesimooctauò,
104 † tenetur vasallus ope & sermone tractare dominum vt dominum. dixit Bald.in.c.ij.in fine.C.de operis liberto. Et ideò si dominus venerit in necessitate aliqua, tenetur vasallus ei subuenire, secundum Baldum in.l.prima in fine. C.de operis libertorum.& not.in.c.primo.§.similiter.de capi.conra. Et ideo secundum Dyn.& Bartolum in.l.alimenta.ff.de liberis agnoscen. si dominus deuenerit in paupertatem est alendus à va
105 sallis.† Et per hoc bene facit, quòd dicit Spec.in titulo, qui filij sint legitimi. versi.sed nunquid. & ea quæ habentur in.c.nobis. de iure patrona.& quæ dixi in.c.licet.si de feudo fuerit cõtrouersia. inter dominum & agna.& dixit Alexã. in.ij.volu.consi.xxxv.quòd pro necessaria causa dominus potest védicare res proprias vasallorũ.¶Vigesimononò, te-
106 netur vasallus domino suo:† quia possunt pro domino suo debitore capi bona sui vasalli pro represalijs, vt no.doctores in.c.j.§.similiter.de capit.Conra.de his tamen plenè per Bar.in suo tractatu de represalijs.¶Trigesimò, nedum vasalli demanuales sunt subiecti Regi: sed etiam principaliter omnes vasalli baro-
107 num sunt subiecti domino Regi,† in tantum quod principaliter tenentur adiuuare Regé, etiã cõtra baroné dominũ suum, & non adiuuare baronem cõtra Regem, sed bene contra alium adiuuare baronem. vt in Specu.de feud.§. quoniam.vers.vasallus vasalli.& no.And.in dicta.l.imperialé.§.prçtereà inter duos & gloss.in constitutione Regni probationũ defectũ.¶Trigesimoprimò, tenetur vasallos præstare viam domino suo per sua prædia, si domino hoc expedit. vt dixit And.de iser.in.c.j.§ si quis. de mãso.& ibi dixi in tertio notabili.de cõtrouer.inuesti.ar.l.si quis sepulchrũ. ff.
108 de reli.& sump.fune.† quæ lex habet locum nõ solùm ratione religionis, sed etiam ratione publicæ vtilitatis. vt dicit Andræ.in.c.j.§.similiter.in.v.col.de capi.qui curi.vend. & Lucas de péna in.l. ij.C.de bonis vacã. libr.x. & Guido de suza in.l.binas.C.de ser.vrba.prædi. & gloss.xij.q.ij.c.religiosam.& Specul. in titulo.de emptione & venditione. § .j. versicu.ad euidentiam. & iam vidimus de facto quando Rex venit Neapolim, & expedit ei habere bonã viã per funda priuata eius iussu adaptanẽ viæ vt Rex
109 transeat.¶† An autem, si vasallus præstat viam inimicis domini debeat perdere feudum. vide consilium Rapha. cuma.consi.lxj.per totum.¶Trigesimosecũdò, tenentur vasalli domino Regi soluere tractas, & antiquas gabellas, & iura doanæ, & fundi, & collectas debitas & consuetas. & omnia alia iura regalia. vt in.c.j.quæ sint regalia. Et iuxta rit' magnæ cameræ summariè cõpositos per Andr.de isern. bene facit .c. tributum.
110 xxiij.quæstio.viij. † Et pro istis iuribus fiscalibus soluendis non potest vasallus dicere: ego volo cedere bonis, vt euitet collectas & alia iura & debita fiscalia: secundum Bald. in .l.j. post Cyn. in .iij.q. C.de cessio. bonor.& Bartol.in.l.j.ff.eod.ti.de quo tamen per Sali.in.d.l.j.in ver.vj.quæro. & per scribentes in.§.fi.inst.de actio.¶Trigesimotertiò, teneẽ vasallus domino suo

ex de

ex delicto vel quasi delicto,& ex contractu vel quasi dummodo cõuincatur de culpa.iuxta not.in.c.j.de feudo sine culpa nõ amit.cum cõcor.ibi alleg.Sũt enim.lxv.causæ per quas vasallus debet perdere feudum:de quibus per Iac.de ardizo.in dicta sua summa.Et ego dictas causas enumeraui in.c.j.§.fi.quib. mod.feu.amit. ¶ † Trigesimoquartò, tenetur vasallus domino Regi dare hospita pro familia Regis.vt patet in capitulis Regis Caroli primi, de hospitijs præstandis.& notat Bald.in.l.obseruare.in princi.ff.de offi.procon.& Andr. in.c.j.in verbo,ex ordina.quæ sunt regalia.hæc enim sunt quæ mihi occurrunt in ista materia profunda.in qua multa causa breuitatis obmisit per longũ examinare,ne tædio vestrã Illu.D. afficiã.Sed nõ reperiť per alios scribentes sic cumulata.credo tñ veras conclusiones scripsisse sub correctione vestre Illu.D.& doctorum de Concilio Regio.M.de afflicto.V.I.D.¶ Non est meũ dicere,quantũ hæc scriptura fuerũt laudata & approbata per suã Illu. D.& per Conciliarios suæ maiestatis.

Decisio.CCLXVI.

De repulsa contra testes examinatos in prima instantia.

Summarium.

1 *Testes nõ obiectati in prima instãtia, an in alijs possint impugnari,& quando.* §.3

2 *Repulsa testium in causa appellationis fieri an possit?*

Testis in productione toleratus potest prætextu criminis obiecti repelli etiam in ciuili causa.

4 *Crimina in causa appellationis,quando possunt obijci.*

6 *Dicta testificata etiã super directo cõtrarijs non obstant reo, ad probãdũ in admisse.*

RVit in quadam causa humilium personarum appellationis dubitatũ:† si testes, qui nõ fuerũt repulsati in prima instãtia,possint repulsari in causa appellationis.Et sic an facta publicatione in causa appellationis,sit dandus terminus ad repulsandũ testes,qui fuerunt examinati in prima instãtia:& non fuerũt repulsati. dicebať ꝙ si pars diceret, ꝙ vult ipsos repulsare ex capite falsitatis:qa corrupti falsum deposuerũt† ista repulsa potest fieri in causa appellationis ꝑ no.in l.fi.in fine.C.de fide instru.& in.c.j.de procu.& in.c.j.de excep.& hoc firmat And.de iser.in cõsti.Reg.iuris peritorũ circa fi.& intãtũ hoc est verũ,quòd etiã si in prima instãtia fuisset concessa repulsa,& fuisset obiectum de falsitate cõtra dictos testes,& nihil fuisset probatũ,põt fieri probatio falsitatis cõtra dictos testes in cã appellationis.& hoc ꝑ gl.in.d.c.j.de excep.Sed si vellet repulsare testes examinatos in prima instantia:quia aliter sunt.c.criminosi:vel qa nõ sunt idonei testes:tũc nõ admittitur in causa appel.ad repulsandũ dictos testes in causa principali examinatos.& hoc dicit And.in cõsti.iuris peritorũ.Nisi in prima instantia fuisset repulsa petita & non cõcessa:tunc debet concedi repulsa.¶ † Et dicebant quidã domini,ꝙ ita fuit practicatũ.Ego dicebam, quòd Abb.sicu.in.c.super eo.de testi.dicit,ꝙ testis quantũcunq; toleratus tẽpore productionis põt prætextu criminis obiecti,repelli non solũ in causa criminali,sed etiã in ciuili. Secus,si fuit descriptus in instrumento tempore tolerationis:nõ enim reprobatur instrumentum,si postea apparet inhabilis.vt

lis.vt in.l.j.C.de testa.Et idē dicendū est, dicit ipse si per testimoniū illorū testiū lata esset sentētia,vt nō possit repulsari vel reprobari.licet posteà offerant probatiōes sup inhabilitate.vt in.c.præsentiū.eo.ti.¶ Dicit ipse,nisi fuerit ap-
4 pellatū:† nam tunc in cā appellationis possunt crimina obijci per glo.in.d.c.j. in verbo,per snīam ibi,nisi appellatum fuerit,vel nisi probet corruptio seu piuriū.prout ipse dixit in.c.sicut.de testi.& sic Abb.sicu.dicit contrariū eius, qđ dicit Andr.de iser.& de iure Ca.est tex.in.c.ij.de testi.libro.vj.in.§.testes. ¶ Fuit tādē in Cōcilio decisum secūdū opi.do.And.ꝙ nō cōcedit repulsa contra testes examinatos in prima instātia:
5 † nisi velit pars repulsare ipsos,tanquā falsarios p ea,quæ habent in.c.licet.de testi.& per id qđ dicit Inn.in.c.cum in tua.de testi.& in.d.c.sicut.eo.ti.vel qa fuit petita repulsa & nō concessa.vt suprà dictū est.& pro ista practica ego allega.Bald.in.c.j.§.itē vasallus.de con-
6 trouer.inuestitu.† vbi dicit,ꝙ qn reus non fuit admissus ad probandum,tunc non obstat didicisse didicita testificata etiam super directo contrarijs.allegat l.officium.ff.de rei vendi.

Decisio.CCLXVII.

De territorio reperto intra fines feudi quaternati.

Summarium.

1 *Possessio quadragenaria,an obstet domino reperienti fundum infra fines feudi.*
2 *Feudi particularis res quanto tempore præscribatur.*
3 *Domino quando incumbat probatio super feudali prædio.*
4 *Fundus an præsumendus feudalis,quia infra fines feudi est.*
Allodium præsumitur,si feudū non probetur.
5 *Clericus possidens liberè bona in baronatu, an sit sub iurisdictione vel dispositione?*
6 *Ius idem est de toto,quo ad totū:sicut de parte quo ad partem.*
7 *Feudum habere terras in alio feudo separato non est inconueniens.*

Udi in Cōcilio dubitari. ¶ Vtrum
1 † si intra fines feudi quaternati reperiatur territoriū,ꝙ possidet per quedā priuatū,possit p dnm feudi reintegrari ad feudū,nō obstāte possessiōe.xxx.vel xl.annorū.¶ Videbat aliquib' dominis ꝙ ex quo reperit dictū territoriū intra fines feudi quaternati,& nō probat,ꝙ fuit exēptū à feudo ꝙ debeat ad feudū prædictū reintegrari tāquā distractū &
2 separatū à suo corpore:† qa res pticularis feudi nō pōt præscribi prescriptiōe. xxx.vel.xl.annorum.vt in cōsti.Regni cōsuetudinē hactenus.in.iij.libr.Et res ista est intra fines feudi quaternati,ergo psumit de feudo:qa dicit And.in.c.j.de cōtro.inter mascu.& fœmi.in additiōe.Ea verò,quę infra fines feudi cōtinētur,erūt feudalia si nō pbent exempta.vt si donat curia in feudū castrū cū hominibus& ptinētijs eius:sicut est forma priuilegiorū in Regno Siciliæ,oīa quæ sunt intra territoriū,nisi probent exēpta erūt feudalia.xvj.q.vij.c.oēs basilicæ.ff.de offic.præfe.vrb.l.j.§.cū vr-
3 bē.¶ † Nisi esset cōsuetudo præscripta in castro,ꝙ tenētes vendūt liberè possessiones suas,tunc incūbit pbatio dño ꝙ prædiū istud sit feudale,aut si vicina prædia erunt de allodio.Sic econtra.Si vicina prædia essent feudalia,incumberet probatio possidēti,quod esset allodium.¶ Itē semper inspicitur an sit in possessione vel quasi tenendi sicut allodium vel vt feudale:vnde cū nō appa-

reat de exemptione dicti territorij siti infra fines castri tanquã allodialis:licet in castro sint alij qui possideãt bona allodialia,vt sunt ecclesię.Tamẽ pro maiori parte oẽs alij tenent bona reddititia feudo prædicto.Ideo præsumendũ ꝙ dictum territoriũ etiã sit de feudo.
4 ¶† In cõtrariũ dicebaẽ,ꝙ dictũ territoriũ nõ præsumitur feudale ex eo,ꝙ est infra fines feudi:vt expressè tenuit Host.in.c.nimis.de iureiu.qa multa allodia sunt in dicto feudo,& à iure primeuo omnis terra libera est,nisi inquãtũ violẽtia est illata,& eũ refert & sequiẽ Ioan.an.in nouella in.d.c.nimis.& no. And.in.c.j.de cõtrouer.inter ma.& fidemi.Idẽ videẽ voluisse Andræas de iser. in.l.imperialem.§.illud.de prohi.feu. al.p Fede.vbi dicit,ꝙ est non probata intẽtio Regis,ꝙ omnia quæ sunt intra fines Regni sint de feudo.& idem dicit
5 in consti.si dubitatio.dicit,†ꝙ nõ oĩa, quæ sunt in Regno,pręsumunẽ esse domini Regis.Et idẽ And.in cõsti.Regni ab officialibus nostris dicit,ꝙ illa quæstio est cõtra pceres & aduocatos fisci, q dicũt ꝙ oĩa quæ sunt in Regno,sunt Regis &c.& in.c.j.qualiter vas.iura.de be.fide.circa fi.dicit si clericus tenet domos,vineas,& terras in Regno liberè, vel in terra alicuius baronis,nõ probaẽ ex hoc ꝙ sint feudalia,nec est in dispositione Regis:sed solum in iurisdictione Regis:& sic intelligitur.d.c.omnes basilicæ,scilicet,quòd omnia existentia in Regno,sunt sub iurisdictione & protectione Regis:& hoc etiam dicit Spe.in tit.de feudo.§.quoniam.versi.xiiij.nec est facienda vis,si diceretur,ꝙ aliud est in Rege,& aliud in barone.nam And. in locis præalleg.loquitur,ꝙ nõ omnia quæ sunt in Regno pſumunẽ esse Regis.sed in baronia aliud est, prout ipse
6 dicit in præallegata additiõe.†Quia in veritate nulla rõ diuersitatis reddi põt ex quo idẽ iuris est de toto,quo ad totũ:sicut de parte,quo ad partẽ:vt in l.quę de tota.ff.de rei vẽ.& in concor. alle.in.l.q scit.ff.de vsu.& idẽ Andr.in c.j.si de inue.inter dñm & vas.lis oriaẽ ibi concludit,ꝙ sicut vasallus Regis in Regno põt ferre testimoniũ p Rege, ita vasallus baronis:nec præsumiẽ feudũ id,ꝙ est iuxta feudũ:secũdũ Bal.in c.j.§.contrariò.de inuesti.de re aliæ. ¶Et plus dicebat vn⁹ singularis doctor, ꝙ ẽt,qđ fuisset probatũ,ꝙ dictũ territoriũ esset feudale,nisi esset probatũ, qđ esset de illo feudo feudale,nihil opitularetẽ agẽti,ex quo poterat esse feudale
7 de alio feudo quaternato:†qa nõ incõuenit,ꝙ vnũ feudũ habeat territoria & terras in alio feudo seperato;vt est videre exẽplũ in feudo Loriani,ꝙ habet territoria in feudo Acerrarũ:& sic de multis alijs feudis.¶Fuit ergo sup hoc dubio & varietate do.And.ostensa quędã Regia sñia lata sub noĩe Regis Ferdinãdi primi lata in simili materia,inter ducẽ Grauinæ & quẽdam nobilem Nicolaũ de effrem:& baro super certis terris quæ pretẽdebãtur fuisse infra fines de Bello mõte,per quã declaratur attento processu.quòd nõ præsumitur feudale,quicquid intra fines feudi continetur,quæ conseruatur per Antoniũ saponũ.¶Et sic fuit per totum Concilium pari voto nemine discrepãte votatum ꝙ dictus conuentus possessor dicti territorij absoluatur ab impetitione dicti baronis.

Decisio.CCLXVIII.

De actore super.l.diffamari.

Summarium.

1 *Actor,rei forum sequitur.*

Actor

2 *Actor in materia. l. diffamari qs dicatur.* 3. *Causa naturalis vincit accidentalem.*
3 *Excommunicatus non potest agere vigore. l. diffamari. C. de inge. & manu.*
Reus excommunicatus se defendit.
4 *Actor censetur, qui primò aliquem in ius vocat.*

N alia causa fuit dubitatũ, quidã dedit petitioné suã cõtra Titiũ, eò qa ille Titius se iactat habere ius sup fundo ipsius libellãtis, ideò petit, ꝙ statuatur sibi terminus ad agendũ, aliàs imponatur silẽtiũ. iste Titius citatus comparet, & dicit ego sum priuilegiatus, & nõ possum in prima causa conueniri in sacro Concilio: sed in prouincia mea, vbi debẽt videri primæ causæ. dicit ipse libellãs, si Titius vellet proponere & agere cõtra me super dicto fundo, ego essem reus: † & de iure actor sequit forũ rei. l. fi. C. vbi in rẽ actio. l. iurisdictioné. C. de iurisdi. om. iudi. Bar. in. l. ij. in fi. ff. si quis in ius voca. nõ ierit. c. si diligẽti. & c. si cõtra clericũ. de foro cõpetenti. cũ simi. Et ideò debet dicta causa videri in Cõcilio. ¶ Ille Titius replicat ꝙ ipse libellãs super materia. l. diffamari. C. de ingenuis & manu. est actor, & ipse Titius est cõuentus, & ideo actor sequitur forũ rei. ¶ † Quęritur, qs est actor in materia. d. l. diffamari. Abb. sic. in. d. c. si qs contra clericũ, dicit ꝙ debet attendi origo causæ naturalis, non quòd accidentaliter cõtingit, qa causa naturalis vincit accidentalem. l. q habebat. ff. de tute, & ponit tria exempla. & tertiũ est de. d. l. diffamari. & sic secundũ eum iste agens sup materia. l. diffamari. dicitur reus super negotio principali. & sic non attenditur qđ nunc agit cõtra Titiumvt agat, sed attenditur, ꝙ si Titius aget, ipse libellans super materia. l. diffamari esset reus. Et ad hoc allegat plura similia; vt ibi per eum. Et in hac opinione fuit etiam Anto. de butr. in. c. cũ inter. de exceptio. ¶ † Alij domini dicebant, ꝙ iste libellans vigore legis diffamari est actor: quia dicit Pau. de cas. in l. libertus. ff. de in ius voca. ꝙ excõmunicatus non potest agere vigore legis diffamari, quia ipse voluntariè hoc petit, & ideò est actor, qui non potest esse in iudicio agendo, sed defendendo sic: vt in. c. intelleximus. de iudicijs. & in c. j. de exceptio. libr. vj. & in. c. cũ inter. de excep. & hoc tenet expressè Ant. de but. in. d. c. intelleximus, dicens plus ꝙ excommunicatus non potest petere cogi actorem persistere super actione intentata. ¶ † Fuit ergo votatum per oẽs dominos de Concilio deliberatè super ista difficultate, quod iste agens vigore l. diffamari est actor, & ita sentit Bar. in d. l. libertus. & dicit ibi Alexan. de imo. quod opinio Anto. de butr. in. d. c. cum inter. non est vera. & eam ibi reprehendit do. Abb. dicẽs, quòd ille qui primò prouocat aliquem ad iudicium dicitur actor. vt in. l. in tribus. ff. de iudicijs &c. & ita tenuit Alexand. in. v. volu. consilio. ciij. Ideò si est actor, debet super hoc conuenire illum, qui se iactat in foro suo. & ideo habet locum remissio: & sic fuit executum.

Decisio. CCLXIX.

De appellatione à sentẽtia, in possessorio.

Summarium.

1 *Appellari an possit à sententia interdicti retinendæ possessionis.* 2.
3 *Executio per appellationem non retardatur super possessorio.*
4 *Appellatio quid operetur, cum sit executio?*

Vdices inferiores sæpisſime iudicant in interdicto retinẽdæ poſſeſſionis, & ab eorũ ſentẽtijs
1 appellatur ad ſacrũ Conciliũ, † & dicitur ꝙ à tali ſentẽtia nõ poteſt appellari, per tex. in. l. vnica. C. ſi de momẽta. poſ. fuerit appella. & voluit Barto. in. l. ij. ff. de appel. recipi. & in. l. fin. ff. de appella. & Bal. in. l. ij. C. de epiſ. audien. ille qui appellauit, dicit ꝙ à ſentẽtia lata ſuper
2 poſſeſſorio poteſt appellari: † nam licet olim fuiſſet dubiũ, hodie autẽ per text. in cle. j. de ſequeſtratione poſ. & fruc. Clarum eſt, ꝙ poteſt appellari: vt dicit Bal. in. iij. volumi. conſi. cxxvj. & conſi. cxxxviij. & in. iiij. volumine. cõſi. xciiij. ¶Fuit decifum per totũ Concilium, ꝙ in foro eccleſiæ clarũ eſt, ꝙ à ſententia lata in poſſeſſorio, poteſt appellari. vt dicit gl. in. c. cũ ad ſedem. in verbo, interdictum. de reſti. ſpolia. & iſta opi. cõmuniter tenetur, vt dicit do. Abba. ſicu. in d. c. cum ad ſedẽ. & ita tenet Archi. ij. q. vj. c. ſunt quorum. & Ioan. and. & Cal. in. d. c. cũm ad ſedem. & Fede. de ſeñ. in conſi. lxxvij. & Pau. de leaza. in. d. cle. j. & Spe. & Io. and. in addi. in tit. de ap. §.
3 ij. ver. vj. † Sed in foro ciuili corã iudice ſeculari regulare eſt, ꝙ poteſt appellari à ſentẽtia lata ſuper cauſa merè poſſeſſorij. Sed per appellationem nõ retardatur executio, ſed facta executiõe iudex ad quẽ, cognoſcet de iuſtitia vel iniuſtitia cauſæ appellationis. hoc expreſsè firmat Bar. & Ange. in. l. ij. ff. de app. recipiendis. licet Bald. in. d. l. vnica. C. ſi de momẽ. poſ. nõ ſequatur iſtã opi. Sed indiſtinctè teneat ꝙ à ſen. ſuper poſſeſſorio nõ licet appellare. & eum ſequit̃ Sal. ibi. tñ dictã opi. Bart. ſecutus fuit etiam Abb. ſic. in. ij. vol. cõſi. lv. & in. d. c. cũ ad ſedẽ. & Archi. in. d. §. ſunt quorum. & Bal. in. d. l. ij. vlti. col. C. de epiſ. audi. Et iſtã opi. Bar. & aliorũ reperio fuiſſe Albe. de roſa. in. d. l. vnica. vbi dicit iſta verba formalia: imò ꝙ plus eſt rectè intuẽti, hæc lex nõ inhibet appellationẽ, imò cõcedere videt̃ ibi, dum dicit appellatio interpoſita fuerit: licet gloſ. ibi exponat de facto: ſed videtur ſolũ innuere, ꝙ talis appellatio nõ impediat executionẽ ꝑ verba illa, ſentẽtia tñ ſortiat̃ effectũ contra titulũ. ff. nil nouari. Simile eſt in ſupplicatione. vt in auten. quæ ſupplicatio. C. de præci. impera. offe. & in reſtitu. in integ. vt in. c. ſuſcitata. de reſti. in integ. & in ſentẽ. excõ. vt in. c. licet. de ſenten.
4 excõ. in. vj. † Et ſi dicatur, quid operat̃ appellatio, ſi fiet executio: dic ꝙ multũ vt in Spe. de appel. §. ij. ver. vj. ¶Et dicebant domini Conſiliarij antiqui, ſicut do. And. mariconda & do. Ant. de Alex. & do. Carolus de rogerijs ꝙ dicta opi. Barto. in. l. ij. ff. de appel. recipi. ſemper fuit obſeruata in Concilio. Et ego, cum eram aduocatus, vidi ſeruatam eſſe in Cõcilio quãdo præſidebat do. Lucas tozulus Romanus, in cõſilio, in quo tunc temporis etiam erãt doctiſsimi viri. M. de afflicto. V. I. D.

Deciſio. CCLXX.

De dotis æſtimatione.

Summarium.

1 *Dotis æſtimatio, an ad tempus donationis, vel reſtitutionis referenda.*
2 *Emptio, in dubio facta intelligitur, vbi mentio pretij facta eſt.*
3 *Lucrum cum damno alterius, eſt reprobatum.*
4 *Augmentum omne in dote proueniens à natura, eſt mariti & eius hæredis.*
5 *Vxori quando ſuccurrendum in æſtimatione dotis bonorum traditorum.*

Domina

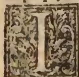
Omina Clarel-
1 la dedit † in doté suo vi-
ro certa bona stabilia æsti-
mata vncijs.lxxx.quę tūc
temporis neq; plus valebāt,nec minus,
vt patet ex instrumēto dotali sol.matri.
p morté viri superstitib⁹ filijs, ista vxor
petijt ab hæredibus viri æstimationem
bonorū datorū in doté,prout valét nūc
tépore restitutionis dotium,ex quo illa
bona sunt augmétata in pretio nō qui-
dem industria viri.Sed tempus induxit
istud augmētū valoris,q augmentū vl-
tra dictas vnc.lxxx. est vnciarum.xxx.
Dicūt hæredes dicta bona fuerūt data
in doté ea æstimatione q facit emptio-
nē,licet nō sit dictū in instrumēto præ-
2 dicto,hoc tñ sic præsumitur,† quia vbi
in dubio facta est mentio pretij,intelli-
gitur emptio.vt est gl.in l.fi.C.de præ-
dijs curialium.lib.x.secūdū Baldum in
l.ex cōuētione.C.de pactis, Et per cōse-
qués dominiū irreuocabiliter fuit viri:
iuxta no.in.l.si ęstimatis.cū.l.seq.ff.sol.
matri.& in.l.quoties.& in.l.si inter.&
ibi gl.C.de iure do.& sic illud augmen-
tū respectu téporis,erit hæredibus viri.
¶In contrariū dicebat vxor q dicta æsti-
matio dictorū bonorū cōtentorū in in-
strumēto prædicto nō fuit per modū ve-
ri pretij,vt faciat emptioné.Sed vt sciat
valor,& sic est fundus dotalis: ideo hæ-
redes vel restituant dicta bona, vel eius
æstimatione,p dicta iura.¶Et vnus ma-
gnus doctor p dicta muliere allegabat
Azo.in summa.C.de iure do.in.iij.col.
3 vbi dicit ista verba formalia.¶†Itē cō-
stituitur dos facta & nō facta æstimatio-
ne.Sed si in æstimatione decipiat alteru-
trū etiā maior.xxv. annorū,etiā sine al-
terius dolo,etiam nō vltra dimidiū iusti
ptij,vbi speciale sit in dote,succurrendū
est ei,qa bono & æquo nō cōuenit lucra
ri aliquid in dāno alterius,aut dānū sen
tire cū alterius lucro.ff.eo.l.j.§.vltimo.
Si ergo decepta est mulier, q seruū mi-
nori æstimatione nō debuit dare in do-
té,restitueret in integrū,vel suppleatur
ei iustum pretiū,vel reddatur ei res da-
ta electione marito, & hoc si seruus vi-
uit, alioquin debebit mulier esse cōtéta
æstimatione facta, nisi dolo mariti fuit
4 decepta. ¶ † Fuit votatū per dominos
Consiliarios, q si simpliciter fuit facta
æstimatio bonorum datorū in doté, &
nō sit dictū q in restitutione dotis resti
tuant dicta bona, sed dicta æstimatio,q
maritus videt emisse dicta bona., & sic
omne augmétū prouenions à natura est
mariti,& eius hæredis: secundū Bal.in
l.j.& in.l.quoties.C.de iure dotium.Et
si fuisset data in doté æstimata vt sciat
valor, ita q dicta bona debeant restitui
tūc siue sint deteriorata, siue augméta-
ta omne deterioramentū sine culpa vi-
ri, & omne augmétū veniés ex tpe esset
vxoris:vt bene declarat Bal.in.l.si inter
virū.C.de iure dotiū, dūmodo sit idem
pretiū,secūdum glo.ibi.sed doctores di-
cūt,q hoc quod dicit.gl.nō est verū: vt
5 dicit ibi Bal.¶†Procedit ergo dictum
Azonis,quādo tépore traditionis bono
rum,& æstimatione eorū fuisset mulier
decepta etiā. dimidiā,tūc succurendū
est ei:vt ipse dicit,nō autē debet ei suc-
curri,si dominiū dictorū bonorū perue-
nit ad virū per emptioné & véditioné,
& ex tépore bona ipsa sunt augmétata,
augmentū est domini:& vxor nihil pōt
petere,& tāto magis, quia præsupponit
q dicta bona tempore dictę ęstimatio-
nis neq; minus valebunt vnciarū.lxxx.
licet nūc tempore restitutionis dotium
essent valoris vncia.cxx. Mat.de affli-
cto nobilis Neapolitanus.

Decisio.CCLXXI.

De banno producto post publicationem in causa & testium examinatione, virtute reseruationis factæ in coclusione de producendis scripturis.

Summarium.

1 *Terminus ad examinandos testes super inualida scriptura an concedendus post conclusum in causa.*
2 *Reseruatio facta in conclusione de producendis scripturis, de quibus intelligatur.*
3 *Titulis appellatione, venit validus.*
4 *Scriptura authentica est, quæ iudicis authoritate per quoscunq; fit.*

N quodã processu præsentatũ fuit bannũ magnũ curiæ Vicariæ post conclusioné in causa factã cũ reseruatione producẽdi scripturas. Altera pars impugnat dictũ bannũ,
1 φ nõ facit fidem ex sua facie. ¶ † Producens vult illud approbare per testes: & petit terminũ ad probandũ dictũ bannum per testes. Altera pars dicit, φ talis terminus ad examinãdũ testes sup tali scriptura inualida, non debet dari post coclusum in causa: maximè stãte Regia pragmatica Regis Ferdinandi primi: qua cauetur, φ iudex post conclusioné in causa, non potest etiã ex officio testes examinare, etiã cũ clausula, φ ponantur extra processum, nisi à principio sint no
2 minati. ¶ † Itẽ, quia illa reseruatio facta in coclusione de præsentandis scripturis, intelligit de scripturis validis & nõ de inualidis. vt dicit Bart. in d. l. diuus Traianus. ff. de testamento militis. & in l. nõ putauit. §. nõ quæuis. ff. de bo. poss. cõtra tabu. cũ si. alleg. p Alex. in. ij. vol.
3 cõsi. iij. in. iij col. † sic appellatione titu li, intelligitur de titulo valido, & nõ de inualido. ff. de peti. hęre. l. nec vllã. & ad hoc accedant multa similia, quæ allegaui post Andr. in. c. j. §. præterea. quæ sit prima cã bene. amit. ¶ In cõtrariũ dicebatur, φ sicut super recognitione sigillorũ & signorũ scripturæ factæ per notariũ præsentatæ post conclusioné possunt examinari testes: vt dicit Rota decisi. vj. incip. per eadé motiua, per notata per Innoc. in. c. illud. de præsump. & in. c. veniés. de verb. signi. Ita super approbatione banni emanati p iudices magnæ curiæ Vicariæ, quæ scriptura respectu cõtenti est publica: quia ille qui scripsit bannũ, prætenditur φ sit notarius, & φ scripsit de mandato iudicis: qa asse
4 ritur, φ ibi est sigillum iudicis, † & sic est scriptura publica. vt no. in. c. quoniã cõtrà. de proba. & Bal. in autẽ. quæ supplicatio. C. de præci. Impera. offe. & voluit Inno. in. c. j. de fid. instru. vbi dicit, φ authẽtica scriptura est, quę fit iudicis authoritate per quoscunq;, vt acta iudiciorum &c. ¶ Fuit votatũ & cõclusum, φ super dicti banni approbatione, & reprobatione possint testes examinari virtute reseruationis factæ in conclusione de producendis scripturis, moti potissimè per dictam Rotalem decisionem.

Decisio.CCLXXII.

De scripturis priuatis productis post cõclusioné in causa p reseruationé.

Summarium.

1 *Clausula salua scripturarum productione in conclusione causæ apposita, quas comprehendat scripturas.*
Testes post cõclusioné, nõ possunt examinari.
2 *Scripturarum appellatione, an veniant priuatæ.*
3 *Probationis appellatione, in dubio plena tantum venit.*
4 *Differẽtia inter publicam & priuatam scripturam,*

pturam,qualis.

5 *Conclusio in causis,in quibus non requiritur facta suum operatur effectum.*

EInde ĩ alia causa euenit,quasi simile dubium.facta conclusione in causa salua ꝓductiõe scripturarũ producuntur ab vna parte certæ scripturæ priuatæ,quas vult cõprobare per testes. Altera pars dicit, ꝙ non
1 potest:quia est cõclusum in causa, † & post cõclusionẽ nõ possunt testes examinari.vt dicit Anto.de butri.in.c.fraternitatis.de testi.in.viij.col.& in.c. auditis.de restitutione in integ.doct.in.c.pastoralis.de causa posses.& ꝓprieta.Bal. in autenti.qui semel.circa fi.C.de probatio.docto.in.c.cũ dilectus.de fide instrumen.¶Nec obstat,ꝙ in conclusionẽ fuit reseruata productio scripturarũ,& earũ impugnatione & approbatione.& sic videtur,ꝙ scripturæ priuatæ præsentatæ post conclusionem, possint approbari & impugnari. ¶ † Quia responde
2 batur,ꝙ illa reseruatio de præsentandis scripturis intelligitur de scripturis publicis, & nõ de scripturis priuatis:quia tunc esset post conclusum in causa facere nouum processum,contra intentionẽ cõcludentium. Et si diceretur,ꝙ appellatione scripturarum, continẽtur etiam scripturæ nõ solum publicæ sed priuatæ:prout dicit Bal. in.l.primã.C. de iuramento calum.& Inno.in.c.j.de sentẽ. excom.lib.vj.vbi dicit,scripturis publicis siue priuatis.c.cordi. de appella.Idẽ glos.in.c.j. de appella.in verbo,scriptis. & habetur in.c.vt debitus.eodem titulo.¶Respõdetur,ꝙ intelligitur de scripturis priuatis,quæ tantũ fidem faciũt. vt expresse dicit do.Abb. in rubrica extrã de fide instru.aliàs si intelligeretur de scriptura priuata,quę non facit fidẽ, posset produci vna charta scripta à quocunq;,& super illa examinare testes, &
3 sic esset peruertere ordinem iudicij † & protelare causam in infinitum,quod leges abhorrent, & daretur materia fabricandi falsum contra dispositionẽ.c.fraternitatis. cum materia sua de testi.sicut enim in dubio appellatione probationis,intelligitur de plena probatione. vt dicit Bald.in.c.primo.in principio.si de inuestitu.inter dominum & vasallũ lis ori.allegat no.in.l. Lucius.ff.de condi.& demon. Ita appellatione scripturarum,intelligitur etiam de scriptura priuata,quæ de se facit fidem plenã. ¶Sed in hoc est differentia inter scripturam publicam & priuatam: quia publica potest verificari. Sed priuata,quæ de se nõ facit fidem,vel de se facit fidem nõ potest verificari, nisi in termino probatorio:
4 † quia in illa scriptura priuata non est illa præsumptio, quæ est pro scriptura publica . vt in.l.cum precibus.C. de proba. not. Innocen.in capi.si quis . de clerico percussore.vbi statur instrumento,donec contrarium probetur, & scripturæ priuatæ non statur sine adminiculis.vt in.l.instrumẽtã. C. de probatio. Nec obstat si dicatur, quod in causis suminarijs nõ requiritur cõclusio: vt no.in clemẽ.sæpe.de verb.signi.¶Quia respondetur authoritate decisionis Rotæ Egidij de bella.in duabus decisionibus,videlicet.lv.&.lvij. vbi dicit, quod in causis in quibus,nõ requiritur cõclusio,tamen si facta fuit operatur suũ effectum, ita quod nõ debet reuocari sine causa, maximè ad instantiam eius, qui
5 petijt ipsam fieri. † Altera pars dicit, ꝙ sicut publicę scripturæ possunt approbari in sigillis & signis,vt in præcedenti decisione cõclusum est, ita potest approbari

probari scriptura priuata. Sed istis motiuis bene supra responsum fuit. Ideò ego & tres doctores de Concilio post mortem domi. Anto. de Alexan. & tūc præsidebat in Concilio don Ferdinandus. Fuimus in voto, ꝙ sub reseruatione prædicta facta in cōclusione de producendis & verificandis scripturis non intelligit de scripturis priuatis, q̄ de se fidem non faciunt. & ideò nō licet examinare testes super scriptura priuata, q̄ de se non probat virtute dictæ reseruationis factæ in cōclusione per iura & rationes prædictas.

Decisio. CCLXXIII.

De instrumenti fide mentionem de alio instrumento faciente.

Summarium.

1 *Instrumentū venditionis narrans procurationē, an probet venditorē procuratorē?* 4.
2 *Instrumentum per se sufficiens ad inducendā obligationem, præsumptionem veteris obligationis in eo mentionatæ inducit.*
3 *Instrumētū de alio mētionē faciēs, an probēt?*
5 *Instrumento, non creditur, quòd de preterito attestatur.*

In quadam causa, vbi petebatur quoddā molendinum rei vendicatione, reus ad sui defensionem in termino ꝓbatorio ꝓduxit vnū instrumentū venditionis factæ per ꝓcuratorem ipsius agentis de dicto molendino. Et in dicto instrumēto venditionis dicebatur, quòd talis procurator domini dicti molendini specialiter constitutus ad vendendum dictum molendinum, de quā procuratione & potestate plenè cōstat notario, iudici, & testibus: de quibus in instrumento venditionis dicti molendini per quoddā publicum instrumentum procurationis factū per manus talis notarij sub anno & mense & die tali. ¶ † Dubitatur, an tale instrumentū venditionis narrans dictā procurationē, vt suprà probat illū venditorē fuisse procuratorē domini dicti molendini ad illud vendendū. Aliqui dicebāt, ꝙ sic. per id, ꝙ dicit Specu. in tit. de instru. edi. § . restat. In fin. vbi dicit, quod si in aliquo instrumēto continetur ꝙ. A. promisit soluere decē. B. q̄ sibi debebat ex causa venditionis cuiusdā equi, put cōtinet in instrumēto scripto p manus talis notarij viso & lecto à me notario, ꝙ valet, nec dicit exēplū sed originale nouū per se. ¶ Sed ista decisio nō meretur allegari ad dubiū formatū: † quia ipsum instrumentū, sufficiēs est p se ad obligationē inducendā. vt in. l. Publia. ff. depo. & ideò qa tale instrumentū per se est sufficiēs inducit p̄sumptionē veteris obligationis mētionatæ in eo. vt bene declarat Alberi. de rosa in auté. si qs in aliquo principio. C. de edé. Et ideò dicebat Bal. in. l. si donatio. C. de dona. ꝙ quādo in vno instrumento fit mētio de alio instrumēto, nō est necesse, ꝙ cōstet de primo, quando secundū pōt per se principaliter ponere. ¶ † Alij dicebant, ꝙ instrumentū faciens mentionē de alio instrumēto, facit fidē inter easdem partes. vt in. l. optimā. C. de cōtrahē. & cōmit. stipu. Sed inter alias personas nō facit fidē. hoc voluit Barto. in. d. auté. si qs in aliquo. vlti. col. & idē dicit Bald. ibi. circa finē. Et est ratio secūdū Pau. de ca. in dicta auté. quia sicut exēplo nō datur fides, ita huic narrationi, qa in illo instrumēto ꝓcurationis possent esse cancellaturæ & vitia, ꝑpter q̄ si appareret, non faceret fidē. & Albericus ibidē formā istam quæstionem in proprijs terminis, & dicit obtinuisse in

practica

4 practica † q instrumentũ faciens mentionem de instrumento procurationis non probat procuratione, & hoc p tex. in d. auté. si quis in aliquo. & idé dicit Pau. de cast. ibi. Et ego satis sum admiratus, q dicti duo magni docto. mirantur de Specu. in d. §. restat. in fine, q dicunt eum tenere cõtrariũ, cum Spec. in dicto loco nõ loquitur, nisi prout suprà dictũ est. Eandé sententiã, q tale instrumentũ faciés mentioné de alio instrumento pcurationis, non facit fidem de dicta procuratione, tenuit Ang. in repe. l. sciendum. ff. de verb. obliga. vbi refert Specu. in. §. restat. in fi. prealle. tenere, quòd talia verba nõ probant. hanc conclu. firmant Salice. & alij scribentes in dicta auté. Bene facit ad hoc glo. in capit. abbate sancti Siluiani, in verbo, fiat fides. de verbo. significa. inquantum dicit, q si per notarium fiat métio de alio priuilegio vel scriptura, nõ pbat illud etiã si totũ priuilegiũ vel scriptura sit insertum vel transumpta in dicto instrumẽto: quia nõ est facta authoritate iudiciaria. vt ibi latius per eã. Et idem tenet Innocen. ibi, in vlti. col. & in capit.
5 fin. de fide instrumétorũ. † ideò datur pro regula, si instrumentũ aliquid attestatur de pterito, nõ credetur instrumẽto secundũ Bar. & docto. cõmuniter in d. auté. si quis in aliquo. & Innoc. in c. quoniã contra. de proba. & in capitu. cũ in iure. de offic. deleg. ¶ His iuribus cõsideratis fuit votatum per omnes dominos Consiliarios, quòd tale instrumentum venditionis factæ per procuratoré domini, etiam quòd notarius dicat cũ iudice & testibus se vidisse instrumentum factũ per manus notarij talis, cum interéptione iudicis & testiũ, in quo cõtinetur, q talis dominus fecit eũ pcuratorem ad vẽdendũ, talis assertio nõ probat vendentem fuisse procuratoré.

Decisio. CCLXXIIII.

De probatione scripturæ perditę.

Summarium.

1 *Scripturam publicam qui perdidit vel instrumentum, quid probare debeat?*
2 *Scripturæ publicæ dici non possunt, in quibus desunt substantialia.*
3 *Testes duo probant notorium & famam.*
4 *Testes debent esse discreti.*
5 *Testes in iudicio & instrumentũ, an & quãdo parem vim habeant?*
6 *Instrumenti perditio per iuramentum probatur cum coniecturis.*

Quæsitum fuit in Concilio Regio, † qd debet pbare ille, q dicit instrumentũ publicum esse amissum, vel perditã esse scripturã publicam ad effectũ, vt possit legitimè cõstare de cõtẽtis in dicta scriptura publica. Super isto dubio formatũ fuit. c. cũ olim essemus apud Perusiũ de priuilegijs & obmissis superfluis. ¶ Omnes domini fuerũt in ista conclusione, q ille q vult pbare id, q cõtinet in aliqua scriptura publica cumulatiuè de necessitate habet pbare infrascripta p testes, prout infrà dicetur. ¶ Et primò debet pbare, q illa scriptura facta fuit in tali loco, & tali ãno, mése & die, & de omnibus substãtialib⁹ reqsitis in illa scriptura publica, de qbus p Abbaté siculũ plenè in. c. j. de fide instrumentorum: † qa
2 nõ põt dici instrumentum, si nõ adsunt substãtialia ipsius. vt in auté. vt ppo. nomen Impera. in princ. & not. in. c. abbate sanè. de re iudi. Et ideò si erat instrumétũ in quo qnq; vel septé testes oportet interuenire, tũc necessariũ est, q ad minus duo testes deponãt, q in illo instrumento

ſtrumento ꝙ nunc nõ apparet, interfuerũt illi. v. vel ſeptem teſtes requiſiti. vt eſt gl. & ibi Bald. in l. ij. C. de bono. poſ. ſecundũ tab. Sic etiam dicimus, ꝙ duo
3 † teſtes probãt notoriũ & famã. vt not. glo. ij. q. j. §. fi. & omnia, quę ſunt de tenore inſtruméti. Si enim inſtrumentũ exemplatũ nõ facit fidem ſine iſtis ſubſtãtialibus, fortius nec depoſitiones teſtiũ. ¶ Secundò debet probari authoritas inſtruméti, ſcilicet ꝙ fuerit ſine aliquo vitio falſitatis: nam in fraudé poſſet dici inſtrumentũ perditum, ꝙ in veritate erat falſum. Et ideò oportet, ꝙ teſtes deponant de authoritate ipſius. Et hoc ſatis apertè vult text. in d. c. cum
4 olim. † & in hoc teſtes debent eſſe diſcreti. ¶ Tertiò requiritur, ꝙ probetur perditio inſtrumenti, ne frauduléter allegetur perditio, vt non poſſit deprehédi falſitas. Sed diceres tu: ad quid oportet probari perditioné inſtrumenti, cũ parem vim habeant in iudicio teſtes & inſtrumentũ? vt in c. cũ Ioannes. de fide inſtrumentorũ. & in l. in exercédis. C. eo. titu. Reſpondeo, ꝙ verũ eſt, vbi teſtes deponerét de veritate rei, ꝙ fuerũt præſentes in geſtis cõtentis in inſtrumé to. Secus, quãdo deponerent de tenore
5 inſtrumenti, † nam tunc nũc deponũt de veritate rei, & inſtrumentum poterat eſſe falſum. vnde cócludendo ſecundum menté doctorũ dicit domi. Abb. ſicu. in d. c. cũ olim. ꝙ quãdoq; ſcriptura eſt de ſubſtãtia actus, vt in ſententia vel gratia papæ. & tũc nõ ſufficit, ꝙ teſtes fuerũt preſentes, ſed oportet probari, ꝙ ſcriptura interuenerit. Et ꝙ fuit perdita. l. teſtiũ. in fi. C. de teſti. ¶ Quãdoq; ſcriptura nõ eſt de ſubſtãtia actus. Et tunc aut teſtes nõ viderunt geſta in inſtruméto: ſed tantũ tenoré inſtruméti. Et oportet, ꝙ ꝓbetur perditio: quia potuit inſtrumentũ eſſe falſum, & melius ſciret cognoſcere iudex, quã teſtis. ¶ Quãdoq; teſtes interfuerut geſtis cõtentis in inſtrumento, nec ſcriptura eſt de ſubſtãtia, & tunc non eſt neceſſe ꝓbari perditioné inſtruméti, vel ꝙ inſtru ſtrumentum fuerit ſine falſitate. Sed ſatis eſt quod deponant de veritate rei:
6 † quia teſtes æquiparantur inſtrumentis, vt ſuprà. Et talis perditio inſtruméti probari poteſt per iuramentũ præcedente cauſæ cognitione, hoc eſt ꝙ præcedũt aliquæ cõiecturæ circa ꝑditioné. ſecundũ Innoc. Ioã. and. & Abb. in d. c. olim. & c. vide infrà deciſio. cclxxxviij.

Deciſio. CCLXXV.

De fundo legato in vita, cũ reſeruatione vſuſructus. Et de donatione inter viuos non reuocata per ſecundum teſtamentum.

❊ Summarium. ❊

Donatio inter viuos an fieri poſſit in teſtamento. 7.

1 *Legatum tranſit in donationẽ inter viuos.*

2 *Donatio inter viuos eſt irreuocabilis.*

3 *Legatum donatio eſt.*

Vſuſfructus reſeruatio facit cenſeri donationem inter viuos.

4 *Verba impropriantur ratione vitandæ impoſſibilitatis.*

5 *Legatum an requirat cõfirmationem per hæreditatis additionem?*

6 *Teſtator tradens ſimpliciter rem legatã in vita, an conſtituat donationem inter viuos.*

8 *Donatio facta abſenti, & quando valeat?*

Teſtator quidam legauit ſuis nepotib⁹ fundũ ſuũ, quo ad proprietatem, & poſt eius mortem quo ad ꝓprietaté, & vſumfructũ reſeruato vſuſructu dicti ſui fundi dicto teſtatori

statori vita eius durãte cũ potestate capiendi propria authoritate post morté dicti testatoris, adita vel nõ adita hæreditate. & ꝙ ille fundus sit liber ab hypotheca dotis suæ vxoris ibidé psentis & cõsentientis. Demũ viuéte testatore dicti nepotes vidente & sciente testatore ceperũt possessioné d. fundi, & per plures annos posséderũt, & fructus tradiderũt dicto testatori: qui testator veniens ad morté dictũ testamentũ vbi fuerat factũ legatũ reuocauit, & vxorem instituit hæredé, vbi in primo testaméto instituerat fratré, & de dicto fundo tradito dictis nepotibus nullã fecit métioné, mortuo testatore oritur cõtentio inter vxoré & illos nepotes, posidentes, dictũ fundũ. † de dicto fundo dicit vxor hæres, ꝙ secundũ testamentũ tollit primũ, vbi est dictũ legatũ vt in. §. posteriore. insti. qbus modis testa. infirmantur. cũ cõcordã. ¶ In cõtrariũ p parte dictorũ nepotũ dicit, ꝙ legatũ cõtentum in primo testaméto trãsitũ fecit in donationé inter viuos, ex quo testator tradidit in vita sua suis nepotib' retéto sibi vsufructu. Et pro hoc allegatur dictum Bal. in addi. Spec. in titu. de instru. edi.
2 vltī. colũ. vbi dicit, † ꝙ si ego dico: dono tibi ppritaté talis fundi, reseruato mihi vsufructu vsq; in tépus vitę meę, ꝙ ista dicitur donatio inter viuos, & sic irreuocabilis: & hoc refert & sequitur Alexã. in. l. quæ dotis. ff. solu. mat. in. vj. col. & dicit, ꝙ alibi nõ reperitur ista decisio. ¶ Nec obstat, ꝙ in casu de quo agitur, testator nõ dixit dono. sed dixit, le-
3 go. Quia ad hoc respondetur: † nã legatũ, donatio est. vt dicit Barto. in. l. si fundũ per fideicõmissum. ff. de lega. ij. Et si diceretur, legatũ est donatio, intelligitur de donatione causa mortis. Respõdetur, ꝙ, pꝑter illa duo adiũcta, videlicet qa testator reseruauit sibi vsum fructũ vita sua durãte. ¶ Itẽ quia testator tradidit fundũ legatũ nepotibus in eius vita, illud verbũ lego, mutat suam naturã, & importat donationé inter viuos, vt in simili dicit Andræ. de iser. in c. j. §. donare. qualiter olim feu. ali. poterat. allagat. l. sed si adijciatur. ff. pro socio. & l. qui lancem. ff. de auro & arg. lega. not. Barto. in. l. Imperator. la secunda. ff. de statu homi. l. si communem. in prin. ff. quéadmodum serui. amit. l. j. C. si in cõmunem eademq; causa in integrũ
4 restitu. postu. † Sicut dicimus, ꝙ ratione impossibilitatis vitandæ verba impropriantũ, secundũ Bart. in. l. si Titio. ff. de vsufru. lega. vbi coniuncta resoluitur in disiunctã ratiõe impossibilitatis. Voluit ergo testator in vita liberé tradere dictũ fundũ dictis nepotibus & liberũ ab hypotheca. vt dicit Alexã. in. ij. vol. cõsi. cxvij. incipiéte, viso summario & pcessu causæ, ob quam traditioné dicti fundi illud legatũ trãsit in donationem inter viuos. vt dicit Bald. in. l. Lucius. in fine. ff. de lega. ij. vbi dicit, quæro, testator rem legatam tradidit, quę titulum interim habet legatarius. Solutio. vt not.
5 infrà eodé. l. legatum. & ibi dicam, † & per hoc patet an legatũ requirat confirmatione per aditionem hæreditatis, & credo ꝙ non: qa excedit notissimos terminos legati. Ad hoc facit. l. cũ pater. §. matrem. in glos. j. f. eo. Bald. ¶ Et vltra hoc allegatur id, quod dicit Barto. in. l. legatum. ff. de legatis. ij. vbi tenet opinioné Dyn. & gloss. quòd si testator legauit & tradidit rem legatam in vita sua simpliciter, non sub commemoratione legati, prout erat in facto proposito, quòd ista dicitur donatio inter viuos, & sic est irreuocabilis per secundũ testamentum. Item expresse firmat ibi Bal.

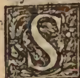
ibi Bal. Secus, si tradidisset sub cõmemotiõe legati: quia tũc diceretur legatũ, & videtur præuenire in traditione. hoc idem firmat Bald. in. c. j. de confirmatione vtili vel inutili. & Pau. de cast. in consilio. ccxxxvj. & sic intelligitur l. Lucius. ff. de lega. ij. vt dicit ibi Pau. de cast. referẽdo Bar. in. d. l. legatũ. Et firmant moder. Papiẽses. in. l. filie dotem.
6 in fi. C. de coll. ¶ † Nec ob. ꝙ dicit Bal. in. l. ij. C. de iure dot. ꝙ si testator simpliciter tradidit rẽ legatã in vita, videt̃ tradere vt ꝑueniat tẽpus legati. & hoc dicit verius esse per tex. in. d. l. Lucius. & per gl. in. d. l. legatũ. & per gl. in cle. dudũ. §. verũ. de sepul. ¶ Quia respondetur prout dicit Barto. in. d. l. legatũ. scilicet, quòd si testator dedit rem legatam legatario in vita sua sub cõmemoratione legati, erit legatũ. Sed si simpliciter dedit, erit donatio inter viuos. secundũ Bal. in. d. l. legatũ. & Pau. de ca. in. d. l. Lucius. Et gl. in. d. §. verum, intelligitur secũdũ materiã. d. cle. videlicet, quãdo testator ex eadẽ infirmitate
7 est mortuus. ¶ † Fuit ergò per totũ Cõsiliũ deliberatum & conclusum, quòd propter traditionẽ fundi factã per testatorẽ in vita dictis nepotib⁹ & possessionẽ quatuor annorum dictorũ nepotũ, à quibus testator recipiebat fructus virtute reseruationis factæ in dicto testamento, ꝙ illud legatũ transiuit in donationẽ inter viuos: & per cõsequẽs reuocato illo primo testamento per secundũm, nõ est reuocata dicta donatio inter viuos. ¶ Nec obstat, ꝙ donatio inter viuos nõ valet nisi donatarius sit præsens. ꝙ nõ accidit in dicto legato. & sic non põt esse donatio, vt in. l. hec ambi-
8 gi. C. de dona. † Quia respõdet, vt dicit ibi Bal. ꝙ licet donatio absenti facta nõ valeat: tñ si illi absenti sit notificata & cepit possessionem rei donatæ, trãsit dominiũ in ipsum donatarium. Et ideò nõ fuit talis donatio reuocata ꝑ clausulã derogatoriã generalẽ positã in secũdo testamento. vt dicit Bald. in. l. sancimus. C. de testa. & in. c. j. de feudo dato in vicẽ leg. com. & Io. de imo. in. l. hæredes palã. §. fi. ff. de testa. & Lud. in cõsi. clxix. incip. pro decisione cõsultationis præpositæ. & Bart. in. d. l. legatum, quæ omnia sunt menti cõmemoranda. Mat. de afflicto. V. I. D.

Decisio. CCLXXVI.

De pœna deosculantis virginem.

Summarium.

Attentatum pro consummato an habeatur, & quo casu vt cõsummatũ puniat. 3.
Osculum rapiens virgini inuitæ qua puniẽdus pœna. 5. 7. 9.
Intellectus ad. l. si quis non dicam rapere. C. de episc. & cleri. 8.
Vis illata in virgine, præsumitur. 4
Stuprum sine violentia consummatũ pœna mortis non punitur. 6
Iudex vbi per legem punitur affectus ꝑ consummato, an possit pœnam mitigare. 8

Erenissim⁹ Rex Federicus voluit à me, & certis alijs Doctoribus & cõsiliarijs, & auditoribus suæ maiestatis. Quæ pœna viro danda sit de iure osculanti mulierem virginẽ sine eius cõsensu, etate maturã, in platea publica extra Neapolim. ¶ Fuit rescriptũ suæ maiestati in hũc modũ, videlicet in isto dubio duæ sunt opinio-
1 nes. ¶ † Primã, ꝙ puniat̃ pœna capitis: qa in atrocissimis delictis puniẽ affect⁹ cũ attẽtato, etiã nõ secuto effectu, eadẽ pœna, sicut in delicto cõsumato. secũdùm Bal. in. l. si fugitiui. C. de ser. fug. alleg.

alleg.l.si quis non dicam rapere.C.de epis.& cle.& hoc est speciale in hoc delicto:quia attẽtauit pudicitiã secundũ eum.Idẽ dixit Bald.in.l.qui autẽ operas.ff.de infamibus.Idem dicit Bal.in d.l.si quis non dicã rapere.in vers.vij.
2 oppono.Et idẽ in penũ.col.† Et sic intelligit dictam.l.si quis non dicam rapere in pœna capitali & corporali:put dicit tex.in.d.l.Idem tenet Saly.ibi,dicens ꝙ ipse credit,ꝙ prima opinio.glo. in.d.l.sit verior.quia tex.in.l.j.in prin. C.de rap.virgi.dicit,ꝙ ex raptu virginis sequitur pœna mortis.Igiť in dubio propria & vera morte intelligitur. arg.l.qui vltimo.de pœnis.&.l.fi.C.de his qui veniã ætatis.Et illa opinio procedit quãdo pœna imponiť ipso iure à lege,vt in.l.raptores.C.de epis.& cleri.
3 † quo casu punitur attentatũ sicut cõsummatũ:vt dicit Ioan.and.in.c.perpetuæ.de electio.li.vj.& in regula in pœnis.in mercu.Et idẽ dicit Bal.in.l.data opera.xvj.col.C.q accusare non possunt.& idem dicit Abbas sicu.in.c.j.de eo qui mit.in possess.causa rei seruan.in versu.ex prædictis, ꝙ attentans punitur si peruenit ad actũ propinquũ,nec per eũ steterit quin perfecerit,sed in potentia facti habeť ac si esset perfectũ nisi pœna imponereť per statutũ,tũc debet esse delictũ cõsummatũ.secũdũ glo.ibi. Idem Pau.de cast.& Lud.in.l.j.in fi.ff. ꝙ quisq; iur.& Barto.in.l.j.§.diuus.ff. ad leg.Corñ.de fal.& hoc ponit pro regula Feli.in scriptis suis post titulũ de appellationibus.Et post regulam ponit octo limitationes,vt ibi per eũ.Et pro ista opi.multum facit authoritas Bart.
4 in.l.prima.ff.de extraordi.crimi.† vbi dicit ꝙ peruenire ad osculũ,tunc punitur hoc attẽtatum,ac si esset perfectum delictũ per.d.l.si quis non dicã rapere.

Et Alexã.in.d.l.j.in apostillis allegat multas quotas ꝑ ista materia.Satis põt dici atrocissimũ hoc delictũ ex quo fuit osculata virgo contra eius voluntatẽ. arg.l.q vas.§.vetare.ff.de fur.maximè, cũ in virgine præsumiť ꝙ sit ei facta vis per text.in.l.j.C.de rap.virg.& in.l.j. §.q puero.ff.de extraordi.cri.¶ Et ad istã opinionẽ cõprobãdã faciũt multa,q̃ allegat Lucas de pẽna in.l.iij.C.de cursu publico.libr.xij.¶ Secunda opi.fuit,
5 † ꝙ ꝑ isto osculo pœna sit arbitraria.& hoc tenet gl.in.d.l.j.in principio.de extraor.crimi.Et Cy.in.d.l.si qs nõ dicã. in.vj.opp.& in sua distinctione.Et idẽ dicit Bal.ibi in sua oppositiõe dũ dicit, ꝙ si peruenit ad actũ remotũ,vt osculũ, mitius puniť.allegat dictã glos.& Iaco. Butri.ita tenere.hæc opinio fundať ex tex.d.l.j.ff.de extraordi.cri.ibi & si affectus sceleris potiri nõ possit,ꝑpter voluntatẽ perniciosæ libidinis extra ordinem punitur.qui tex.intelligiť secũdũ gl.in eo,q peruenit ad colloq̃ & oscula siue basia.¶ Et probatur ratione eui-
6 denti ista secũda opinio.† nam de iure stuprum cõsummatũ sine violẽtia non puniť pœna mortis.Sed alia pœna:vt in §.lege Iulia.instit.de pub.iudi.Sed per stuprũ attẽtatũ & non cõsummatũ,sed solũ peruẽtũ est ad osculũ & amplexũ cõtra virginẽ inuitã & acclamantẽ,non maculať virginitas corporis,neq; mẽtis ergo mitius arbitrariè debet puniri,nõ ad mortẽ naturalẽ.qa illa gl.§.in summa.quę dicit ꝙ iudex in arbitrarijs põt punire vsq; ad mortẽ,est cõmuniter reprobata,ꝑ doct.& cõtra illã gl.tenet gl. in.c.inqstionis.de accusa.& Ant.de butrio in.c.de causis,de offi.deleg.& Bal.
7 in.l.qcũq;.de ser.fug.† Et in ista opinione,ꝙ in osculo prædicto sit pœna arbitraria,videtur esse Salic.in.l.is qui cum telo.

telo.C.de sicarijs.in sua distin.dum allegat.l.j.de ordi.crimi.& Raphael cuma.cōsuluit,quod si virgo nō est corrupta licet eam violenter prostrauerit in terrā, vt eā cognosceret carnaliter,quod nō fecit, quia nō potuit,nō venit puniendus poena mortis.& dicit Salice.in.d.l.si quis cum telo.quod ipse audiuit Bald.dicētem quādo legebat.d.l.si qs nō dicā rapere.quod vbi per legē punit affectus ac si fuisset
8 cōsummatus,† iudex pōt ex potestate cōcessa sibi à lege,mitigare pœnā si vult sed nō necessitatur.tamen casu de quo queritur nō reperitur à iure certa pœna statuta.vt dicit gloss.in.d.l.j.ff.de extraor. crimi.¶ Itē quia dixit idē Bald.in.l.iij. in.ij.oppo.C.de seru.fugi.quòd mitius debet puniri iste affectus quā delictum consummatum.& de ista materia plenè per Hosti.in summa de pœnis.§.qbus. & p Arch.xvij.q.j.§.si ergo.& p And. de iser.in.c.j.§.si voluerit.de.cap.q curiam vēdidit.& per Feli.in.c.j.de præsump.& in remissionib⁹ Alexā.in.d.l.j.
9 de extraordi.crimi.¶ † Fuerūt domini in voto,& ego cū eis,quod iste propter dictum osculū cū amplexu contra voluntatem mulieris acclamantē in strata publica,puniatur ad pœnā relegationis à dicta ciuitate Sarni,vbi fuit factum dictum osculum per.xxx.miliaria, & ad pœnam pecuniariam moderandā secūdum eius diuitias & paupertatem,& sic rescripsimus præfatæ Regiæ maiestati.

Decisio.CCLXXVI.

De re allodiali,quæ legitimè non probatur feudalis.

Summarium.

1 *Testes de auditu & fama publica deponentes,super feudali fundo,an probēt fundum esse feudalem?*
2 *Dominium rerum antiquum in factis antiquis qualiter probetur?*
Fama in factis antiquis multum operatur.
Opinio generalis in factis antiquis,an habenda pro veritate?
3 *Testes deponētes de auditu auditus,an pbēt?*
Factum antiquum de quo tempore dicatur.
4 *Testes causam suæ scientiæ non reddentes, non probant.*
5 *Fundum fuisse feudalē qualiter testes probēt?*
6 *Possessio antiqua præsumitur habere iustitiā permanentem.*
7 *Libera omnis rēs præsumitur,nisi contrariū probetur.*

AN testes † deponentes de auditu & fama publica,quod talis fund⁹ erat feudalis & de feudo de Liminutuli , probent fundum illum esse feudalē?Et videtur,quòd sic.quia dicit Bal.quòd in factis antiquis dominium rerum nobiliū probatur per indicia & famā in.l.cū super verius.C.de rei ven. & idē Bal.in.l.indicia.e.tit.in.ij.col.dicit quod testes de auditu ,quod erat publica, vox & fama probāt iustissimam credulitatē tituli.& dicit Bal.in auten.quas
2 actiones.C.de sac.san.eccle.† quòd in factis antiquis multum operatur fama. alleg.Inno.in.c.veniens.de verbo.sign. Idem dicit Ange.in.l.at qui natura.§. cum me absente.ff.de neg.gest.& dicit Bal.in.l.cōuenticulā.vij.col.ver.ex his etiā infero &c.C.de epis.& cle.quod in factis multum antiquis opinio generalis habetur pro veritate,nec est necessaria alia probatio,dū tamen talis opinio sit vniformis apud omnes,nec de ea sit cōtradictio apud peritos,aliàs nō posset pro-
3 bari,quod Cæsar fuisset imperator.† Et sic in factis antiquis testes deponentes de auditu auditus,probant.vt dicit dominus Ant.de butr.in.c.licet ex quadā.de testi.&

sti.& not.in.l.si arbiter .ff. de probat.& Bar.in.l.in summa.§.item Labeo. ff.de aqua plu.arc.& dicit factũ antiquũ, qñ excedit tẽpus centũ annorũ, secũdũ verã opi.Inn.in.c.veniens .lo.j. de testi.& ibi p Ant.de bu.& in.c.illud. de pscrip. & in Spe.de prob.§.j.¶In cõtrariũ fuit decisum p totũ Cõciliũ.s.ꝙ per testes de auditu,& per testes deponẽtes de fama, ꝙ talis res erat feudalis,nõ probatur rẽ
4 fuisse feudalẽ,†eo quia nõ reddũt causam scientiæ ad probandũ,ꝙ dictus fundus fuit feudalis,ideò nõ probãt p .l.solẽ.C.de testibus.& in.c.cũ causam,quæ inter Archiepiscopũ.eo.tit . Etiã ꝙ non sint interrogati de causa sciẽtiæ . hoc in proprijs terminis voluit Alex. in.j.vol. cõsi.cxxxvj.incipiẽte,viso & examinato processu.vbi dicit,quod ad probãdũ, ꝙ res est feudalis nõ sufficit probare per testes,ꝙ res illa est feudalis,nisi dicat ratio nẽ cõcludentem:vt quia fuit præsens in inuestitura facta de dicta re: vt feudali per traditionẽ annulli vel birreti:vel quia vidit talẽ possidere rem illã vt feudũ & tanquã vasallus,& quòd præstitit seruitiũ pro feudo domino directo illius feudi. iuxta notata in.c.j.de noua forma fideli.
5 †vel dicãt testes quia vidimus & legimus registra bonorũ feudalium,in quo registro bonorũ feudaliũ erat scriptus dictus fundus.vt dicit And.in.c.j.in ad ditio.ex quibus causis feudum amittatur.vel dicat.ꝙ vt feudũ talis fundus tẽtus,et possessus fuit per.xxx.annos.vt dicit And.in.c.j.de controuer.feudi apud pares terminanda.aliâs per solã famã & per testes de auditu sine redditione causæ scientiæ non probatur , quòd res est feudalis vbi possessa fuit vt burgẽsatica
6 per annos.xxx.& vltra:†quia possessio antiqua præsumitur habere iustitiam permanentem secundùm Cy. in.l.si solennibus.de fideiuss.secundum Bal.in.c. j.§. cùm autem . de controuer . inuesti. ¶Item talis possessio habet pro se iuris præsumptionem, quòd sit burgensatica & non feudalis.vt dixit Bald .in.c.j. in princ.penul.col.de cõtrou.inuesti . vbi dixit,quòd omnis res præsumitur libera,nisi probetur seruitutem habere.l. altius.C.de serui.cũ concor. ibi allegatis
7 per eum.Idem dicit Bal.in.l.libertas.ff. de sta.& homi.†ꝙ libertas pręsumitur, nisi cõtrariũ probetur, & fidelitas & iuramentũ fidelitatis est quædã seruitus, vt dicit gl.in.l.si cui⁹.§.j. ff.de vsuf. Sic feudũ est seruitus.vt no.doc.in.c.ij.si de feu.fue.controuer.& dicit Io.an. in.c. nimis.de iureiu. ꝙ res non præsumitur feudalis,sed burgẽsatica.& ibi cõcordãtię.& in cõs.Alex.cxxix.inci. põderatis his.in.j.vo.¶Et sic fuit super isto dubio pronuntiatũ per sacrũ Conciliũ,contra quendã nobilẽ per diffinitiuã sentẽtiã.

Decisio.CCLXXVIII.

De restitutione prætij in rescisione contractus.

Summarium.

1 *Alienatio feudi irrequisito domino est ipso iure nulla.*
2 *Hæres & defunctus vna & eadẽ est persona.*
3 *Pretium emptori bonæfidei hæres tenetur restituere.*
Emptor sciens vitium rei,caret re & pretio.
4 *Reuocatio alienationis rei feudalis sine retraditione,non operatur.*
5 *Hæres irritans patris factum pretium quãdo debeat restituere?*
6 *Pretium redditur, vbi cõtractus rescinditur.*

PAter meus habens quandam terram ipsam pro suis necessitatibus , tanquàm francam,li beram

& exéptã ab omni obligatiõe, nexu & seruitute, publico instrumẽto mediãte, Titio & hæredibus vẽdidit, & ꝓmisit de euictiõe in cauta forma. hic emptor tenuit & possedit dictã terrã tãquã burgẽsaticã ꝑ annos. xxx. cũ titulo & bona fide. Demum post mortẽ patris venit ad notitiã mei, ꝙ dicta terra est de feudo, qđ fuit patris mei. ¶ Et ego ago contra illũ emptorẽ rei vẽdicatiõe, & ꝓbo, ꝙ illa terra fuit patris mei, ꝙ pater meꝰ de illa fuit inuestitus tanq̃ de re feudali, & ꝙ ꝑ ea prſtitit seruitiũ dño directo, & illa venditio fuit ipso iure nulla tãquã sine assensu dñi. Ille emptor opponit exceptionẽ cõtra me hæredẽ patris mei, exceptionẽ quã de euictiõe tenet actio &c. ¶ Itẽ, ꝙ ipse emptor emit bona fide dictã terrã tanq̃ burgẽsaticã: & vt burgẽsaticã tenuit ꝑ annos triginta. ¶ Itẽ ꝙ ego tanq̃ hęres patris teneor restituere prętiũ ex quo fui emptor bonæfidei: prout nunc valet dicta terra.

1 ¶ † Quærit mõ, an ego vt hęres patris mei tenear restituere prętiũ. ¶ Quidã dicebãt ꝙ non: qa postq̃ cõstat terram ipsam fuisse feudalẽ, alienatio sine assensu dñi fuit ipso iure nulla. ꝑ. l. imperialẽ. in princ. de ꝓhi. feudi ali. ꝑ Fede. cũ cõcor. & ꝑ cõstitutionẽ Regni, cõstitutionẽ diuæ memoriæ, ipse idẽ vẽditor

2 põt cõtrauenire. ergo & eiꝰ hæres, † q̃a vna & eadẽ ꝑsona est hæres & defunctus. vt in aut. de iureiu. à moriẽ. pręstito. in prin. & habet in. l. qa tale. ff. solu. ma. licet aliàs vidi magnũ doctorẽ dubitare, si dicta cõstitutio, quæ ꝑmittit reuocationẽ alienatiõis bonorũ feudaliũ, sine assensu dñi Regis, ipsi idẽ qui alienauit hoc ius reuocandi, si transit in filiam fœminam hæredem, quã quæstionẽ ego examinaui in. c. j. §. hoc quoq;. vltima charta de successione feudi, sed posito sine præiudicio veritatis, qđ sic possum ego vt hæres reuocare. dictam

3 alienationem. † Et quia scienter pater meus vẽdidit rei feudalẽ vt burgensaticam emptori ignoranti illã esse feudalem, teneor restituere prætiũ emptori bonæfidei. vt est gl. in. d. l. imperialẽ. in verbo, bonæfidei. in prin. & non solum prętium, prout empta fuit: sed prout nunc valet ipsa terra. vt Bar. in. l. j. circa fi. ff. de euictio. & Pau. de ca. in. l. titulus. la prima. ff. de actio. emp. & in. l. venditores. ff. de verbo. obliga. Secus, quando emptor sciuisset rem esse feudalem, & emit vt burgensaticam: quia carebit re & prætio. vt dicit gl. in. d. l. imperialem. in verbo, bonæfidei. & Andr.

4 ibi. † Et quidam doctor bonus legista dicebat, ꝙ reuocatio alienatiõis rei feudalis, est permissa per dictam constitutioonem, si fiat cum retraditione eius, quod accepit aliàs. Vbi requiritur retraditio, non valet displicentia animi sui sine retraditione. vt voluit Bal. in. l. fi. penulti. charta. ver. Item obstat dicta lex quòd si nolit &c. C. de contrahen. emptio. accedant ad hoc nõ. per glos. in c. si à iudice. de appella. libr. vj. & quod not. Alexan. in. l. si quis arbitratu. ff. de verbo. oblig. Et sentit glo. in dicta constitu. constitutionem super verbo, super feudis. ibi. Et potest respõderi, quæ vult, quòd si alienatur feudũ quod potest alienari cũ Regio assensu. Sed alienatur sine Regio assensu: si tamẽ filius maior natu adiuit hæreditatem patris, licet dicta alienatio posit per eum infringi: tamen tenetur fratribus ad æsti-

5 mationem &c. ¶ † Fuit ergo cõclusum in Concilio, quòd filius & hæres patris si vult venire contra factum patris prout poterit pater contrauenire tenetur emptori bonæfidei restituere præcium,

cium, prout nũc est, si est plus augmentatũ prætium, & emptor iste bonæ fidei facit fructus suos. per no. in. l. in fundo. & in. l. sumptus. ff. de rei vendi. & hoc propter ignorantiam ipsius emptoris, ementis illã terram vt burgensatieã nesciens esse feudalẽ, si enim sciuisset feudalẽ esse, nõ fecisset fructus suos: vt bene concludit Lucas de penna in. l. nulli C. de fundis patrimo. circa finẽ. lib. xj.
6 † redditur enim prætium vbi contractus rescinditur. l. emptorem. §. ibidem ff. de actio. empt. ¶ Et ideò dicit Bal. in l. si prædiũ. C. de prædijs vel alijs rebus mino. quod quando rescinditur contractus ratiõe solẽnitatis omissæ debet restitui prætium, secus quando rescinditur ex defectu causæ. de quo per Bart. in. l. cum hi. §. eam. ff. de transactio.

Decisio. CCLXXIX.

De creditore ad certum tempus agente ante diem, vt adueniente termino sibi numeretur. Et de interesse propter solutionem tardatam.

Summarium.

1 *Creditor in diem an possit ante tẽpus agere, vt adueniente termino sibi soluatur.*
2 *Vsufructus de sui natura non transit ad hæredes.*
3 *Tempus miserationis causa, quod dicatur?*
4 *Debitor creditore petente satisdare de soluẽdo adueniente die quando teneatur?*
5 *Actio ante diei aduentum ex obligatione in diem competit. & qualiter.*

Pluries per diuersos Conciliarios
1 fuit dubitatum. ¶ † Vtrũ creditor ad diem certam possit agere ante tẽpus, vt adueniente die sibi soluatur, & interim formetur processus. Dubium facit tex. in. §. plus. institu. de actio. vbi dicitur, quod qui præmature petit, plus petere videtur, & per consequens cõpetit exceptio, quòd agere non potest ante tẽpus. vt in. §. temporales. insti. de exceptionibus. Sed Bar. in. l. ita stipulatus. in. ij. q. ff. de ver. obl. distinguit, quandoq; dies in obligatione est appositus ab homine. interdum à lege. ¶ Primò casu, si in obligatione est deductũ aliquid, quod non trã
2 sit de sui natura ad hæredes † vt est vsufructus, & tũc ante diẽ, nõ nascitur nec obligatio, nec actio. vt in. l. j. circa fi. ff. quãdo dies vsufru. legato cedit. Si verò est in obligatiõe deductũ aliquid, quod de sui natura transit ad hæredes, & tũc statim committitur stipulatio quo ad obligationem & actionẽ: vt in. l. cedere diem. ff. de verbo. sig. & in. d. l. j. in fi. & ff. mãda. l. qui mãdatũ. ¶ Secundò casu, qñ tẽpus appositũ est à lege, & tũc aut tẽpus istud legale intelligitur ex natura cõtractus vel rei, & tũc statim est nata obligatio & nõ actio. vt est videre exẽplum in. l. si tutor reipublicæ. §. fi. ff. de
3 tute. & ratio. distra. † Aut tẽpus legale appositũ est propter aliquod extrinsecũ accidẽs, vt in actiõe de dote sol. mat. vbi datur tẽpus anni ad soluẽdũ dotẽ. vt in. l. vnica. §. exactio. de rei vxo. actio. & istud dicitur tẽpus miserationis causa, & isto casu põt agi ante diẽ vt soluatur in tẽpore: vt latius prosequitur Barto. in. d. l. ita stipulatus in. j. & ij. q. Sed idem Bart. in. l. eum qui ita. §. qui ita. ff. eo. ti. de verbo. oblig. dicit quod debitor ante diẽ potest conueniri, sed obstat exceptio. & si non opponitur debet sequi condẽnatio vt soluat in tẽpore debito: quia dilatio fuit data ad differendam solutionem, de quo latius ibi per eũ. & hoc etiã tenet Inno. in. c. pastoralis. de exceptio. & Anto. de bu. in. c. j. de plus petitio. & Alex. in. j. vol. consi. xcv.

F inci.

inci.in causa & lite.& in.iiij.vol.consi. ij.in.v.col.& in.v.vol.consi.cxxxiij.in
4 iij.col.¶ † Sed aduertendũ est, ꝙ Alex. post Angel.& alios in.l.si constante.§. quoties.ponũt cõclusionem istã, videlicet ꝙ qñ à lege cõcessa est dilatio debitori, tenetur debitor creditore petẽte satisdare de soluendo adueniente die, & hoc in dilatiõe cõcessa à lege miserationis causa. Sed Cy.in.l.j.C.vt in pos.leg. & in.l.vniuersas.C.de præci.Impe.offe.& Bal.in.d.§.quoties.tenẽt indistinctè ꝙ debitor habens dilationẽ legalem ad soluendũ, tenetur satisdare de soluẽdo adueniente die. Secus est in debitore ad diem ex cõuentiõe legali: vt dicit Cy.in.d.l.vniuersas.& Alexan.in.d.§. quoties.& vt omne cesset obstaculũ, dicit Neapodanus in cõsue. Neapo.quæ incipit, viro mortuo in verbo, dari. Tutius est agere ad interponendã cautionẽ de soluendo adueniente die, per.l.in bonæfidei.ff.de iu.& .ff.de actio.& obliga.l.is cui.
5 † Et de ista materia nũquid ex obligatione in diẽ ante diei aduẽtũ, competit actio. Cy.in.l.j.C.vt actiones ab hæredibus & cõtra hæredes. inducit xvij.argumenta ꝙ ante diẽ nõ est nata actio.¶ Et.xiij.argumenta in cõtrariũ, ꝙ nõ sit nata actio ante diem, & respõdet argumentis in cõtrariũ.vt ibi latius per eũ.¶ Fuit in cõcilio cõclusum, ꝙ qñ dilatio data est à lege ad soluendũ, ꝑut est in dote.vt in.l.vnica.§.exactio.creditor põt agere ante diem, vt adueniente die condemnet ad soluendũ dictam dotem. Et pro hac decisione bene facit id quod dicit Neapo.in loco præallegato.quia si potest quis agere ante tẽpus, vt caueatur sibi de soluendo adueniente tempore, vt suprà dictum est: ergo vt soluatur tempore adueniente.& omnia illa iura quæ dicunt, ꝙ ante tempus nõ potest agi, intelliguntur, vt tunc soluatur. Sed bene potest agi ante tempus, vt adueniente tempore soluat.& ita pluries vidi fore practicatum.

Decisio.CCLXXX.

De contractu cõditionali nõ resoluto ab emptoribus post diẽ conuentũ.

✣ Summarium. ✣

Emptori an liceat recedere à cõtractu, venditore in tempore non satisfaciente, maximè in rebus pondere, numero, vel mensura consistentibus. 1

Venditio ad mensuram ante mensurationem est imperfecta. 2

Venditio conditionalis, dicitur perfecta. 3

Venditio quot modis perfecta dicatur? 4

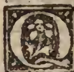
Intellectus ad.l quod sepe.§.in his.ff.de contrahen.empt.& vendi. 5

Pœnitentia in contractibus bonæfidei quãdo locum habeat.10. 6

Venditor in mora tradendi constitutus an teneatur ad interesse emptori cõtingens post moram? 7

Mutatio monetæ moroso est nociua. 8

Consuetudinibus duabus probatis, cui illarũ standum? 9

QVondam Ioãnes de lando vendidit Raynerio de Stephano, & Bartholomeo vespulo, libras mile argenti viui, & libras centũ solimati ꝑ prætio ducatorũ centum quinquaginta de moneta, quæ tũc tẽporis currebat, quo tpe currebãt cinquinæ ad rationẽ quatuor pro quolibet carleno, & dictus vẽditor promisit tradere & cõsignare dictas merces per totũ mensem Nouembris. M.ccccxcvi.in dohana & fundico Regio ciuitatis Neapolis. Quo termino adueniente dictus Ioãnes venditor nõ tradidit nec consignauit dictis emptoribus

ptoribus in dicto fundico dictas merces. ¶ Illi emptores protestati sunt, quod ex quo dictus véditor ré venditã nõ tradidit, quod ipsi recedunt à dicto contractu. ¶ Post hæc dictus venditor certã quãtitaté argenti viui & solimati posuit in Regia dohana, vt cõsigneť dictis emptoribus. & post paucos dies dictus venditor mortuus fuit superstitibus sibi ei⁹ filijs & hæredibus. Qui filij & hæredes cõuenire fecerũt in magna curia Vicariæ dictos emptores vt soluãt dictis hęredibus dictum prætiũ: quia argentum viuũ & solimatum paratũ est traditioni & cõsignationi, ex quo stat in dohana Regia. Et citatis ipsis emptoribus, & seruatis seruãdis lata fuit snĩa per magnã curiã vicariæ per quã condemnati sunt emptores, quòd debeãt recipere dictas merces, & soluere dictũ prætiũ ducatorũ. cl. ab ista snĩa est appellatũ ad sacrũ Conciliũ: & in eo cõcluso pcessu, & auditis aduocatis fuit dubitatũ de duobus. ¶ † Et primò, vtrũ in cõtractu venditionis rerũ cõsistentium in numero, vel pondere, vel mẽsura, quæ certa die debent cõsignare emptori, & non cõsignãtur: si liceat emptori discedere à dicto cõtractu & obligatione. Et quod liceat emptoribus dictarũ merciũ, quæ debebãt põderari & tradi certa die discedere à dicto cõtractu: qa dictus venditor fuit in mora tradendi & mensurãdi in die conuenta. alleg. gl. in. l. ij. C. de periculo & cõmo. rei venditæ. vbi dicit, quod si res vendita non mensuretur vel ponderetur nec tradatur, & sit in mora venditor, talis cõtractus dicitur cõditionalis, si mensuretur. vt in. l. quod sæpe. §. in his. ff. de contrahen. emp. & istũ tex. etiam alleg. d. Fran. de are. in consi. xj. & Bal. in. l. sicut. C. de actione empt. & Bar. in l. Julianus. §. si titius. ff. e. ai. & ante mẽ

1

surationem vel ponderationẽ contractus est imperfectus, quãtũ ad periculũ & obligationẽ, licet Irnerius glossator dixerit quod est imperfectus, quãtũ ad periculũ, non quãtũ ad obligationem. Et cpi. gl. secutus fuit Bar. in cõsil. lxxiij. 2 inci. viso instrumento. † vbi dicit, quod venditio quæ fit ad mensurã antequã mensuretur non est perfecta venditio. vt. d. l. qđ sæpe. §. in his. & idẽ dicit in consi. cxxj. inci. in qõne domini cioli. ¶ Secũdò ad idem adducitur id, qđ dixit Ioã. de imo. in. l. si ita quis. §. Seia. ff. de ver. obl. vbi dicit, quod ille tex. videtur velle, quod eò ipso quod pactũ fuit factum, quod prætium deberet restitui infra certũ tempus, & tũc restitui res, videť tacitè agi, quod post tempus non teneatur reddere re, licet prætium reddatur, vt ibi per eũ. ¶ Tertiò, pro hoc allegatur text. in. l. si quis fundũ, ff. de cõtrahen. emp. vbi dicit, quod si venditur fundus pro eo præcio prout defunctus emit, & defunctus non emit sed fuit donatus sibi. Ideò quia venditio videtur facta sub conditione, & conditio deficit, ergo venditio nulla. sic in proposito facta fuit venditio, si merces dicto die ponderentur & tradantur nõ est facta traditio nec ponderatio volentibus emptoribus est resolutus dictus contractus, & hoc est quod dicit Paul. de ca. in. l. j. C. de pericu. & commo. rei 3 vendi. † quòd quãdo contractus est cõditionalis, & pendet conditio, si conditio deficiat venditio habetur pro nõ facta, & per consequẽs licet dictis emptoribus recedere à dicto contractu. ¶ In contrarium dicitur, quòd venditio conditionalis dicitur perfecta, ita quòd ab ea non licet vni parti discedere. hoc firmat gloss. in. l. necessariò, §. si quod pendente. in versic. si ita res. ff. de pericu. & com. rei vendite. & te-

 net

net glo.in.l.j.C. de pericu.& eõ.rei ven di.& gl.insti.de emptio.& védi.in prin. Et tenet Hosti.in summa de emptio.& venditio.§.ij.in fi. Et per hoc videt tex. in.l.si quis vina.ff.de peric.& eõ.rei véditæ.vbi re vendita ad pódus vel mésuram ad certã diem si véditor nõ tradat nõ est resolutus contractus, sed tenetur ad omne interesse: prout dicit.l.j.ff. de actione empti. Et illã glos.in.l.ij.C. de peri.& cõ.rei ve.nõ tenet ibi Sali.cuius opinio.sequitur Alex.in.d.l.quod sepe. §.in his.Et pro intelligentia refero ver ba Bal.& Sali.in.l.ij.C.quãdo liceat ab
4 empti.vedi.† vbi dicũt, ꝙ véditio potest dici pfecta altero de tribus modis. ¶Primò.dicitur perfecta, quãdo cõuentum est inter partes de rei pretio,& cõsensu,etiam ꝙ sit ista venditio conditionalis.& vni partium non licet recedere ab isto contractu.l.j.&.ij.C.quando liceat ab emptio.disce.¶Secundo modo, dicitur perfecta véditio quo ad periculum: & ista dicitur perfectio obligatiua.¶Tertio modo,dicitur perfecta venditio,quãdo res tradita est vt.ff.de acti. empti.l.si quis rem al enam.& istas tres perfectiones originaliter posuit glos.in l.j.C.de peri.& cõ.rei vendi.& gl.insti. de empti.& védi.in prin. Et quando Iurisconsultus in.l.quod sæpe.§. in his dicit venditionem factam de re consistéte in pondere numero vel mensura esse cõ
5 ditionalé & imperfectam,† intelligitur quantũ ad periculũ,vt sit periculum véditoris,quod nõ est sic, quãdo venditio fit purè,quia periculum est emptoris:vt in.d l.necessariò.& hoc vult glo.in.d.§. in his.in verbo.perfecta venditio. exponit glo.quantũ ad periculum.& hoc voluit Pau.de cast.in.l.sicut.C.de acti.empti.vbi dicit.& not.legem. nam puto,ꝙ habeat locũ, etiam cũ venditio fuit facta ad mensuram, & mensuratio adhuc non fuit facta,licet enim venditio nõ videatur perfecta quantũ ad hoc,vt periculum interitus vel deteriorationis vini pertineat ad emptorem, quantũ tamen ad augmentũ vel diminutionem pretij cẽsetur perfecta,vt sic si pretium posteà diminuatur,nihilominus emptor tenetur soluere pretium conuentũ, & si augeatur nõ tenetur plus soluere, quã conuenerit &c.ideò quãtum ad hoc non attenditur an fuerint venditiones in specie,vel ad mensuram, sed statim dicitur perfecta venditio,etiam ante mensurationem,vel degustationem: per dictam l.sicut.& dicit esse menti tenendũ:quia per alios nõ tangitur, & sic patet,quòd nõ licet emptori recedere à dicto cõtra-
6 ctu.† Et quia regula est,quòd in cõtractibus bonæ fidei,vt est contractus emptionis,non habet locũ pœnitentia parte altera inuita.vt in.l.in ciuile.C.de rei vendi.& not. Pau.de ca.in.l.bona fides. ff.de actio.empti.allegat.l.fi.ff. de condictio.ob causam.& ibi Iason ponit septem limitationes ad hãc regulam. Et licet magna sit autoritas gl.in.d.l.ij. quæ voluit quod cõtractus conditionalis est imperfectus quãtum ad obligationem. ¶Aduerte:quia glo.non dicit.ꝙ sit conditionalis,quantũ ad indissolubilitatem contractus.vnde stat hoc pro vero,ꝙ ante conditionis euentũ non sit nata actio neq; obligatio,tamen non habet locum pœnitentia: & ita in ꝓprijs terminis declarat Paul.de cast.in.l.ij.C.quando liceat ab empt.discedere.circa finé. dum dicit glo.non bene dicere quòd contractus conditionalis sit perfectus quãtum ad obligationem, debuit dicere quantũ ad contractus indissolubilitatem: quia non est in voluntate vnius partis dissoluere contractum emptionis,licet quantum

tum ad periculū nō sit perfectus. ¶ Fuit per sacrum Cōcilium votatum & determinatum, quòd non licuit dictis emptoribus post diem conuentū resoluere cōtractum: quia merces non fuerunt traditæ in tempore, & ex supradictis patet responsio ad contrarium allegata. ¶ Secū
7 dum dubium est. † Vtrum si venditor fuit in mora tradendi, si tenetur ad interesse emptori contingens post moram, & interesse est circa mutationem valoris monetæ, ad hoc dubiū breuiter fuit responsum, quod licet pro parte actoris sint probatæ aliquæ oblationes post moram commissam factæ, & ante mutationé monetę, tamen quia mora semel fuit commissa, & fama erat tunc temporis, quod quintinæ minus valebunt in bre-
8 ui tempore: † ideo mutatio monetæ debet nocere moroso secundum doctrinam Bart. in l. Paulus. ff. de solu. & in l. eum quid. ff. si cer. peta. & docto. in capi. quanto. de iureiur. & in c. olim. de censi. ideo succedit dispositio l. ratio. §. si per venditorem. ff. de actio. empt. quę vult, quod si venditor fuit in mora tradendi rem venditam, debet emptori passo interesse cōdemnari ipse venditor ad illud interesse: quia fuit in dolo in non tradendo merces in tempore conuento. & no. doct. iu. l. vinum. ff. si cert. peta. & in l. illud. ff. de pericu. & commo. rei védi. ¶ Et fuit votatum & conclusum per totū Concilium. Et tantomagis, ꝙ est probata consuetudo mercatorū conformis iuri cōmuni. videlicet. l. j. ff. de acti. empt. ꝙ si res vendita nō tradatur in tépore cōuēto agitur ad interesse, & quando cōtraria consuetudo prætenderetur
9 esse probata, † tunc debet iudicari secūdum cōsuetudiné cōformé iuri commuui. secundū Bald. in l. nō solū. ff. de iure dotiū. & Bar. in l. ij. in fi. principij. ff. solu. mat. vbi dicit, ꝙ licet instrumenta debeant cōfici secūdū cōsuetudinem loci. vt in l. si prius. §. rectè. ff. de aqua plu. arcen. tñ si in ciuitate diuersimodè cōficiebantur instrumenta, tunc propter tales diuersitates recurrendū est ad ius cōmune. & voluit Alex. in v. vol. consi. v. in j. col. ergo cū ius cōmune vult, ꝙ véditor qui non tradidit rem in tpe cōuento te-
10 neat ad interesse. p. d. l. j. † & ꝙ in cōtractibus bonæ fidei non habet locū pœnitétia vt in d. l. in ciuile. Sequitur, ꝙ isti actores tenentur ad interesse liquidandum, & sic fuit votatū & declaratum.

Decisio. CCLXXXI.

De tutela decreta matri & non auiæ.

Summarium.

1 *Mater præfertur auo & auiæ in successione, & tutela 3.*
2 *Matré pferri legitimis qualiter intelligendū.*
4 *Tutela matri deferenda & non auiæ.*

1 VTrum † auia ex parte patris præferatur in tutela huius pupille matri, vel mater petens tutelá filie præferatur auię paternę. Dubium facit quia tutela defertur sicut ius successiōis. vt in l. meminimus. C. de legiti. hære. & ibi Bald. & Bart. in l. j. ff. de legi. tuto. Sed mater excluderet auiam à successione filiæ, quia est proximior in linea ascendenti. vt in auten. defuncto. C. ad Tertul. & firmat Alex. in j. vol. cōsi. lxxx. an prin. & in ij. vol. cōsi. cxv. in j. col. ergo idem quo ad tutelam. ¶ Sed in contrarium allegatur id, quod dicit Bar. in l. si quis sub conditione. ff. de testa. tut. in versu. quid si est pater & mater &c. vbi vult ꝙ tex. † qui
2 dicit matrem præferendam legitimis intelligitur. s. à latere. vt text. exprimit in

§.ex his.in auten.de hæred.quæ ab inte
sta.ergo in ascedétibus iura antiqua re-
manet incorrecta.pręfertur ergo mater
in tutela omnibus legitimis collaterali
bus,nõ auté ascédentibus.& ideò glo.j.
in auten.matri & auiæ.C.qñ muli.tu-
te.offi.fun.po.tenet,ꝙ si in tutela con-
currat auus & mater,auus præfert:licet
Bar.ibi dicat,ꝙ hoc sibi nõ placet, quia
tex.in.d.§.ex his vocat istos ad tutelã,
3 secũdũ quo ad hæreditaté:† sed in hæ-
reditate nõ est dubiũ, quia mater præ-
fertur auo,vt in.d.auté.defuncto: ergo
&c.¶Et hanc parté firmat Salice.in.d.
auten.matri & auiæ.ver.an auus pater-
nus matré pupilli excludat , vel ecõtrà,
& Albe.de rosa.ibi dicit ꝙ mater vincit
auiã:ergo & auũ.& dicit ꝙ in hac parte
inclinat Odo.licet non firmiter. & Cy.
ibi qui dicit ꝙ mater præfertur omni-
bus præterquàm testamentarijs tutori-
4 bus. ¶† Per sacrum Concilium tutela
fuit decreta matri & non auię: maximè
quia mater erat ditior.

Decisio.CCLXXXII.

De feudis quaternatis & de rebel
lione per feudatarium commissa.

Summarium.

1 *Feuda quaternata plana & de tabula, quæ sint,& qualis inter ea differentia.3.*

2 *Quasi possessio in feudis & iuribus incorporalibus non quæritur sine aduersarij scientia & patientia.*

3 *Feudum quaternatum ex vnica concessione Regia fit.*

4 *Castrum omne est feudum quaternatum in Regno Neapoli.*

5 *Consensus Regius etiam requisitus quando baro infeudat.*

6 *Scriptura sumpta de sun pto,an fidem faciat.*

7 *Regi non licet contrauenire suo contractui in tertij præiudicium.*

8 *Protestatio clam facta quæ potuit palam fieri non valet.*

9 *Inuestitura obreptitie impetrata parte opponente,non valet.*

10 *Res de facili reuertitur ad propriã naturã.*

11 *Natura est constans & perpetua,accidens verò facilis est resolutionis.*

Neapolitanum Regnũ est Romanæ ecclesiæ.

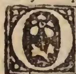
12 *Feuda quæ à barone tenẽtur ꝓpter cõmissam rebellionẽ,an applicent baroni,& nõ Regi.*

13 *Feudum ciuitate destructa,cui applicandum.*

14 *Rebellionis crimen feudum ecclesiæ deuoluit.*

15 *Feudum,vasallo delinquente,agnatis, & nõ domino etiam viuo delinquente applicatur.*

16 *Bona stabilia publicata cui fisco applicanda.*

ORta lite inter ex
cellentem dominũ Pasca
sium Comité Alifij & do
minũ vtilem terrę Draco
nis super feudis Corneli & Canneti ex
vna , & nobilem Paulonum de tufo de
Auersa. Et cõmissà causa prędicta domi
no Antonio de Alex.& domino Troia-
no de buctonibus de trano,vt audiãt &
referãt Regi Federico: & formato pro-
cessu de tribus principaliter fuit dubita
tũ,post relationem factã in Cõcilio prę
1 sente præfata Regia maiestate.¶† Et
primò,vtrũ dicta feuda Corneli & Cã-
neti , sint feuda quaternata , vel feuda
plana & de tabula. Et dubiũ faciebat ꝙ
sunt feuda quaternata.¶Quia domi-
nus Rex Ferdinãdus primus dicta feu
da Corneli & Cãneti concessit Iacobo
scaquare,vt illa teneret in capite à Re-
gia curia immediatè eiq; seruire teneat
& nõ alteri. Sed hæc inuestitura parum
operatur,vt infrà dicetur.¶Ité quia idé
Rex Ferdinãdus primus inuestiuit de
dictis feudis quõdam Illustré Honora-
tũ Caietanum comité fundorum deuo
lutis Regio fisco ob notoriã rebellioné
Magda

Magdalenæ filiæ quōdam Benedicti de Lisola de Suessa, & Masu scaquare eius viri. Et in veritate præfatus dominus Rex Ferdinādus tunc tēporis in Anno. M.cccl x.qñ fuit facta dicta inuestitura nō tenebat nec possidebat dictā terrā Draconis. Sed illam tenebat & posside bat quondā illustris Marinus, Ioannes, Franciscus de marczano dux Suessæ vti lis dominus dictæ terræ Draconis. Nec vnquā dictus comes fundorū tenuit & possedit dicta feuda. ne pbatur de scien tia & patiētia dicti ducis Suessæ, vt con stitueretur Rex in quasi possessione cō ferendi dicta feuda in præiudicium. d.

2 ducis, † quia in istis iuribus incorporalibus non quæritur quasi possessio sine scientia & patientia aduersarij. vt in.l. ij.C.de serui.& aqua per Bal.& Bart.in l.j.§.hoc interdicto.de itine.actuq; priua. Innocē.in.c.bonæ.lo.ij.& de postu. prel.& in.c.conquerēte.de offic.ordi.& quāquā ex vnica collatione cōstituatur quis in quasi possessione cōferēdi : vt di cit Andr.in proprijs terminis in.c.j.de cōtrouer.feud.apud pater.dum allegat glo.in.c.cū ecclesia sutrina.de causa pos ses.& proprie.&.c.cum de beneficio.de præbē.lib.vj.tamen hoc verū est quādo vnica collatio fuisset sortita effectū suū aliàs diceret posse dixisse labia sua: vt not. in.d.c. cū ecclesia.& in.d.c.cū de benefi cio.& voluit Abb.sicu.in.c.cū olim. de causa pos.& proprieta.& in.c.nobis. in iiij.no.de iurepatro. & in.c. quærelam. de elect.& Anto.de but.in repetitio.c. si.de causa pos.& proprie. sed dicta collatio facta comiti nūquā sortita fuit effe ctum suū: quia nunquā comes, fundorū habuit possessionē dictorū feudorū: ergo dicta collatio non constituit Regem

3 in quasi possessione cōferendi. ¶ † Et di cebant aliqui domini, ꝙ eò ipso ꝙ Rex concedit feudum, ex illa cōcessione Re gia dicitur feudum quaternatum: vt di cit Andr.in.c.j. de controuer.feu.apud pares termi.in.iij.colum.ibi, dum dicit & primò Rex concedens feudum, dicitur quaternatum illud: vnde omnia feu da ad collationē Regis pertinentia, sunt quaternata. Et parū infrà dicit. vnde se cūdū dictum peritorum Regni omnia sunt feuda quaternata pertinētia ad col lationē Regis, specialiter in terris, quæ non sunt de domanio. ¶ Sed in cōtrariu allegatur, ꝙ dicta feuda non sunt quaternata, sed sunt feuda plana, & de tabu la ad collationem baronis terræ Draco nis, vt deponunt omnes testes. ¶ Item ad hoc probandum producta est scriptura, publica ex archiuo Regio, in qua sunt scripta omnia feuda, quæ sunt sub dicta baronia Draconis, & singulariter dicta feuda Canneti & Corneli. ¶ Item, ad hoc probādum producta est inuestitura facta de dictis feudis, per dictum quōdam ducem Suessæ vtile dominum dictæ terræ Draconis antecessoribus An dreæ scaquaræ, qui ab eo recognouerut dicta feuda, & dicto duci iurauerunt fi delitatem, & promiserunt ei seruire. ¶ Item, ad hoc probandum producitur instrumentum, in quo dictus Andræas promisit tenere dicta feuda immediatè & capitè à domino Pascalio Comite Alifij & domino terræ draconis. ¶ Item ad hoc probandum producitur instrumentū solutionis releuij factæ per dictū And. quādo successit Iacobo fratri suo decedenti sine liberis, tanquā subfeuda tarius dicti Comitis. ¶ Itē ad hoc probā dum producitur instrumentum, in quo Baptista de clauellis qui ex donatione comitis fundorum habuit dicta feuda, dicit se feudatariū domini dictæ terræ Draconis, & ei soluisse militare seruitium

tium tanquã eius subfeudatarium. Ex quibus patet ꝙ dicta duo feuda nõ sunt feuda quaternata: quia probatur quòd sunt ad collationem baronis dictæ terræ Draconis. ¶ Item ad hoc probãdum patet: qa non reperitur in registris ante ducẽ Suessæ: nec etiam post, quòd dicta feuda sint descripta tanquã feuda quaternata in quaternionibus Regię camerræ,
4 rę, † & propterea nõ possunt dici feuda quaternata: vt dicit Andr. in dicto. c. j. de controuer. feud. apud pares termi. in iiij. colum. ¶ Pro solutione qõnis fuit conclusum per dominos Conciliarios, ꝙ non sequitur, quicqd cõcedit Rex in feudũ, ꝙ sit feudũ quaternatũ, nisi dicatur, ꝙ vult esse feudum quaternatũ, vel dicatur equipollẽs: qñ nõ est castrũ: qa in Regno omne castrũ est feudũ quaternatũ secundũ And. vbi supra, alias sola collatio Regis non facit feudum quaternatũ, nisi quando res fuit effecta feudũ per Regẽ, & postea Rex concedit rẽ illã in feudũ, tunc est feudum quaternatum: secundũ Andr. in. d. c. j. in. iij. colũ. vnde si Rex cõcederet feudũ, ꝙ antiquitus esset attenesia vel planum & de tabula alicui non efficeretur feudũ quaternatũ ex sola collatione Regia, nisi dicatur ꝙ vult esse quaternatum. hoc voluit And. in cõstit. Regni, si aliqs Baro in. iij. lib. ibi dũ dicit. ¶ Sed feuda collata per Regẽ, dicũtur quaternata: qa in scriptura & registris & quaternis donorũ sunt scripta. ergo nõ sola collatio facit feudũ quaternatũ. vnde habens feudum planũ & de tabula si illud alienat cũ consensu domini Baronis & consen-
5 su Regis † prout verius est ꝙ requirit consensus vtriusq;, vt dicit And. in. l. imperialem. in princ. de phi. feu. alie. per Fede. per quẽ cõsensum Regis videtur habere feudũ à Rege. vt in. l. lege obuenire. de verb. sig. secũdũ And. in. c. j. qui success. tenean. & tũ nõ diceret feudum quaternatũ, sed plenum. & de tabula, aliàs omnia feuda essent quaternata: ex quo in omnibus requiritur in alienatiõe cõsensus Regiꝰ. Ex dicta cõclusiõe sequitur, ꝙ dictæ inuestituræ factę p Regem Ferdinandũ primũ absq; eo ꝙ dicat, ꝙ vult dicta feuda esse quaternata, nõ faciũt dicta feuda esse quaternata. ¶ Nec obstat, si diceretur, ꝙ inuestitura Regis Ferdinandi primi facta Iacobo scaquara. dicit, ꝙ dicta feuda immediatè teneat à Regia curia: q̃ verba importãt, ꝙ dicta feuda sint quaternata. ¶ Quia ad hoc respondetur quinq; modis ¶ Primò, quia illa inuestitura Regis Ferdinãdi primi facta dicto Iacobo nõ est pro-
6 ducta in forma probante: † quia est scriptura sumpta de sumpto, quæ non facit fidem. vt in. l. procurator. C. de edendo. l. sancimus. C. de diuer. rescrip. c. fin. de fide instru. no. doct. in autẽ. si qs in aliquo. C. de edendo. ¶ Et si diceretur, ꝙ dicta scriptura sumpta est ex copia priuilegij presentati in actis magnæ camerę in causa inter dictum Andreã & Comitem alifij: & sic sumptũ ex scriptura in actis præsentata facit fidẽ: secundùm Bal. & Ang. in. d. autẽ. si qs in aliquo. & Inn. in. c. qñ contra. de proba. ¶ Ad hoc respondetur, ꝙ hoc verũ esset, quando presentatio facta fuisset vocata parte, vt dicit Ioã. and. in addi. Specu. in titu. de instru. edi. § nunc dicamus. & Innoc. in d. c. qñ contra. & Barto. & Alexã. in. d. autẽ. si quis in aliquo. versi. vij. fallit. & in. iij. vol. consil. cvj. ij. col. & in. iiij. vol. cõsi. vj. ij. col. & in cõsi. cxij. in princip. & sic cũ in presentatione dicte collationis in Regia camera non fuit vocatus Comes trãssumptum ex eius copia non facit fidẽ contra Comitẽ. ¶ Secũdo modo respon

respōdetur:nam prout dicit dictū sumptum de sumpto, dicta inuestitura Regis Ferdinādi primi fuit facta die.xxv. mensis Augusti. M.cccclxxxiij. Quo tempore excellens dominus Pascalius Comes alifij,& do.dictæ terræ Draconis erat vtilis dominus terræ Draconis cū omnibus subfeudis existentibus in pertinentijs dicte terre Draconis virtute priuilegij habētis naturam cōtractus emptionis à dicta Regia maiestate Regis Ferdinandi primi,facta die.x.mensis Iulij.M.cccclxxxij.in qua venditione vult Rex,ꝙ tenentes feuda quaternata & non quaternata in dicta terra Draconis à Regia curia,q̄ primit⁹ tenebant à dicto Duce Suessæ nō ipsam Regiā maiestatē sed ipsum Comitē in immediatum dominū recognoscāt,quéadmodū feuda ipsa à dicto duce Suessæ teneri consueuerūt,& ꝑut plenius dictus Dux Suessæ tenuit & possedit non obstante,ꝙ feuda ipsa à Rege ferdinando immediatè & in capite tenta sint,& nullum alium in superiorem recognoscere teneantur,& alijs(quātū vis benemeritis)sint cōcessa,q bušuis rationibus atq; causis,& facta sunt exempta authoritate dñica,& motu ꝓprio,idē dñs Rex reuocat,cassat tollit &c.Et sic post dictū cōtractū non potuit dictus Rex inuestire dictū Iacobū de feudis prædictis existentibus in terra dragonis,in præiudi-

7 cium dicti dñi terre Draconis:† qa nō licet Regi venire cōtra suum cōtractū in prǽiudiciū alterius.vt per Bald.in.c.j.de natura feudi.& in.l.q se patris.C. vnde lib.& Andr.in cōstit.Regni ea,q̄ ad decus.& Cardi.flo.in repe.c.perpendimus.de senten.excommu.Abb.& alij in.c.j.de probat.Ludo.ro.in consil.l.& in alijs locis,quæ allegātur in locis p̄allega. Et ad maiorem cautelā Andræas frater dicti Iacobi scaquaræ videnś dictum contractū factum inter dictū Regem & dictū Comitem expressè in actis Regiæ cameræ summariè renuntiauit vsui dictæ collationis Regis Ferdi.j.factæ.d.Iacobo:nec protestatio occulte facta ꝙ dicta renuntiatio fuit facta ꝑ vim & metum per dictū Andræam aliquid nocet dicto Comiti.qa voluit Bal.in.l.

8 clari.C.de fideicōmissis.† ꝙ ille q poterat palā protestari,& protestatus fuit clam,nō valet ꝓtestatio:nec vnquā fuit aliquid probatum de vi & metu.& sic illa protestatio nō tollit effectū renūtiationis iudicialis subsequentis:secundū Bar.in.l.de pupillo.§.si qs ipsi p̄tori.ff. de ope.noui nunc.& Ange.in.l.cū quidam.ff.de appella.nā in actu,qui fit cū alio,nō annullatur per ꝓtestationem in occulto factā antecedente:vt dicunt docto.in.l.quī in aliena.§.celsus.& ibi per Alex.ff.de acqui.heredi.& Bar.in.l.nō solū.§.morte.in.v.eolū.& sequen.ff.de operis noui.nūcia.& habetur in.l.cum in plures.§.locator horrei.ff.locati.& in capit.solicitudinem.de appel.¶ Tertiò modo respondetur:nam dictus Iacob⁹ scaquara filius & hæres Masij stacchari & Magdalenæ non potuit obtinuisse inuestiturā predictā à Rege Ferdinando primo,ex quo dicti Masius & Magdalena habuerunt dicta feuda pro se & hǽredibus suis à Duce Suessæ dño terræ Draconis tanquā feuda de tabula & de plano.& sic dicta feuda si culpam aliquā cōmisissent dicti cōiuges debuissent applicari baroni & nō Regi,vt dicetur in sequēti dubio,& tāto magis quia dictus Dux Suessæ habebat ex priuilegio Regis Alfonsi primi multa iura Regalia in terris suis & signāter ꝙ omnia feuda quaternata existentia in terris suis,sint ad eius collationem tam deuoluta,

uoluta,quã deuoluenda etiã ex crimine læsæ Maiestatis,vt patet ex priuilegio dicti Ducis ostenso dictis iudicibus. Et sic dicta inuestitura fuit obreptitiæ & subreptitiè impetrata,quia non fuit facta mentio de prædictis:† & ideò parte
9 opponēte nihil valet vt in.c.super literis.cũ materia sua de rescriptis.¶ Quarto modo,respõdetur certum est,ꝙ ista duo feuda nunquã fuerunt quaternata ante Regẽ Ferdinandũ primũ.pone ꝙ
11 Baronia Draconis vbi, sunt sita dicta feuda,deuenit ad Regẽ per rebellionẽ Baronis,vel per excadẽtiã,& ipse Rex concederet alteri dicta duo feuda:quia fortè erãt deuoluta dictæ Baroniæ alicui suo familiari.& diceret,ꝙ teneat in capite à Regia Curia.nonne ista collatio facta à Rege,habetur ac si esset facta à Barone.& illa verba,ꝙ teneat in capite à Rege,intelliguntur vt à Barone.certè sic nisi ipse Rex aliter declararet.Ita dicit Bal.in.c.j.quid sit inuestitura.Et And.in.c.j.ex qbus causis feudũ amittatur.Bene facit,ꝙ dicit Bal.in c.studuisti.de officio delegati.Cum ergo Rex non dixit,ꝙ concedit,vt feuda quaternata,videtur cõcessisse secundũ naturã suã,tanquã feuda plana & de tabula.¶ Quintò & vltimò respondetur, ꝙ in priuilegio venditionis dictæ terræ Draconis & Comitatus Alifij facta pfato domino Pascasio per dictum Regẽ Ferdinandũ primũ,cassantur & annullãtur omnes cõcessiones feudorũ factæ à Rege Ferdinãdo primo,per quas mutaretur natura feudorũ existentium in dicta terra & dicta feuda reducit ad pristinam naturam: prout erant tempore Ducis Suessæ.certè Rex potuit hoc fa
10 cere:† quia rei sue est moderator & arbiter etiam abutendo.text.est in.l.sed & si lege.§.consuluit.in verbo,dum se abuti præsentant.ff.de pæti.hæreditatis.Maximè,quia res de facili reuertitur ad suam pristinam naturam.vt in capitu.ab exordio.xxv.distin.& in.l.si vnus.§.pactus.ff.de pactis.Nã princeps feudum nouum potest cõcedere,quod habeat naturam antiqui feudi.vt dicit Bal.in capi.j.de alie.feudi paterni.arg. l.quicunq;.C.de omni agro deser.fortius potuit facere,ꝙ feudũ reuertatur ad naturã antiquã.† Et propterea dicit Bald.in.c.j.in.iij.col.quis dicat Dux co.vel mar.ꝙ natura est cõstans & perpetua,sed accidentia sunt facilis resolutionis.Bene ad hoc facit,ꝙ dicit Bald. in titu.de pace Constan.in verbo,inuestitura.ꝙ licet istud Regnum sit ecclesiæ Romanæ:vt in.c.ad apostolicæ.de re iud.in.vj.& in cle.pastoralis.eo.titu. pone,ꝙ Regno vacante Papa cõcessit, pluribus multos comitatus pdicti Regni,posteà creat ibi regẽ.¶ Quæritur an illi comites teneãtur facere fidelitatem illi Regi,tanquam vasalli Regis.& dicit ꝙ sic.& allc.Odof.ibi.¶ Et p ista parte est expeditũ primũ dubium.¶ Secundum dubium est.Vtrũ feudatarius Baronis committens rebellionem notoriã cõtra Regem & Baronem fidelẽ Regis,dicta feuda sint deuoluta Baroni:in cuius Baronia sunt feuda,vel sint deuoluta Regi,sicut alia feuda quaternata.
12 & sicut alia bona Burgensatica.¶ † Et in primis,ꝙ dicta feuda q̃ tenẽtur à Barone propter rebellionem cõmissam cõtra Regem applicantur Baroni & non Regi. Adducitur authoritas Andr.de iser.in.c.j.§.si qs hominẽ.de pace tenẽda.vbi dicit ista verba formalia.Patet ergo,ꝙ si cõmittatur delictum in terra Comitis vel Baronis p eius vasallos de quo delicto erat pœna publicationis bonorũ,ꝙ bona vasalli delinquentis venirent

uirent in fiscum, nisi essent feudalia, vel alia, quæ à Comite vel Barone tenerentur, illa redeũt ad eum, à quo tenebat. l. fin. §. si in libertinum. ff. de bonis dãna. Idem expressè firmat idem Andr. in capitu. j. iij. colum. si vasallus feudo priuetur. ibi dum dicit. Nam & feudũ, quod ab alio tenet is, cuius bona publicatur, redit ad eum à quo tenebat, vt iu. §. si libertinum. & remittit se ad id quod dixit in. d. §. si quis hominem. vbi Andr. extendit cõstitutionem Regni si quãdo. de homi. Baro. possid. in terra Demanij, quæ vult, quòd quando vasallus moritur sine filijs, feudum quòd tenet à Barone, deuoluitur Baroni & nõ Regi. vt similiter habeat locum, si per delictum debet perdere feudum: vt applicetur Baroni, & nõ Regi. Idem voluit idem And. in capit. j. de vasallo decrep. ætat. ibi dum dicit. Vtrum autem restituetur ad ea, quæ alijs sunt quæsita, rediderant enim per damnationem ad dominum suum, à quo tenebantur, nõ ad fiscum. vt in. d. §. si libertinum. Idẽ voluit idem Andr. in. c. j. §. fin. in additio-
13 ne de capitulis Conra. † vbi dicit, ꝙ ciuitate destructa feudum nõ applicatur fisco, sed domino, à quo ipsa ciuitas habebat feudum. ¶ Secũdò pro ista decisione allegatur gloss. in constitu. Regni post mortem. quę dicit, ꝙ si vasallus habens feudũ à Barone committit rebellionem contra Regem. ¶ Iudicauerunt iudices magnæ curiæ Vicariç quòd feudum prædictũ deuoluitur Baroni: alia verò feuda quaternata & bona deuoluuntur Regi. ¶ Hanc eandem sententiam approbauit Luc. de penna in. l. j. in verbo, plectẽdi. C. de peti. bono. sublato. libro decimo, vbi dicit, quòd ista sententia comprobatur authoritate papæ Honorij in capitulis suis huius Regni, quod capitulum incipit, si cõtingat sub feudatarium crimen committere propter quod publicãda fuerint bona eius, aut ipsum sine hæredibus munus humanum implere, si feudum eius fuerit quaternatum, dominus immediatus illud cum onere seruitij consueti personæ idoneæ concedat. Si verò quaternatũ nõ fuerit ad immediatũ dominum reuertatur, vt ipsum huiusmodi personæ pro sua voluntate concedat, nec Regis cõsensum requirere teneat.
14 ¶ † Tertiò, pro ista decisione allegatur text. in. d. c. felicis. §. si qua verò feuda. vbi propter crimen rebellionis feudum applicatur nõ fisco, sed ecclesiæ: à quo tenebat feudum. Et ad hanc conclusionem accedãt, quę notat Bar. & docto. in l. si finita. §. si de vectigalibus. & ibi per Alexan. de imo. ff. de dã. infec. & Specu. in tit. de feu. in. §. quoniã. versi. xl. quęritur. & decisio Rotæ secundũ Bellamerам deci. ccccccccxxv. q incipit, pro introductione quæstionis. ¶ Dicebat do. Troianus de bunctunis de trano Regius auditor, ꝙ Spe. in tit. de feud. in. §. quoniã. in ver. pal. tenet, ꝙ Rex debet tenere dicta feuda viuente Andręa scaquara delinquente contra Rege. & eo defuncto reuertĩ ab Baronẽ per text. in. l. statius florus. §. fin. ff. de iure fisci. Et istum text. & Speculato. refert Andræas in. c. j. si vasallus feudo priuetur. & in. d. §. si quis hominẽ. ¶ Dicebãt alij Domini, ꝙ Baldus in. c. nulla, per quos fiat inuestitura, circa finem. dicit, quòd si vasallus cõmittat talem ingratitudinem ex quo veniunt bona publicanda, & dominus nolit feudum vendicare, ꝙ feudũ cõfiscabitur, ita donec delinques viuit eo carebit. vt in. d. l. statius. §. fina. & in autẽti. de ali. emphy. §. primo. Sed in casu, de quo agitur comes Alifij dicit dicta

cit dicta feuda ad se spectare ex dicta culpa: & sic nō habet locū dispositio di-
15 cti.§.fin. ¶ † Ego dicebam, ꝙ ille.§.finalis nō potest allegari ad materiā feudalem: quia feudum, quòd conceditur à Barone est concessum conditionaliter donec est fidelis, & si nō est fidelis feudum debeat reuerti ad Baronem & sic ad dominum, à quo habuit feudū. & in hoc est fundata decisio. l. imperialē. §. illud. de phi. feu. alie. per Fede. & ideò vasallo delinquente feudum applicatur agnatis & nō domino etiā viuo delinquente: vt dicit And. in. c. j. si vasallus feudo priuetur. Item si dictus. §. fi. haberet locū in feudis, esset cōtra gl. in dicta cōstitu. post mortem, & cōtra capitulum Papæ honorij. & tex. in. d. §. si qua verò feuda. ¶ Dicebat do. Anto. de Alex. ꝙ ex quo Comes & Alifij & terræ Draconis in dictis terris habet merū & mixtū imperium & ius confiscationis bonorū burgensaticorum & feudalium etiā ꝙ esset vera opinio Specu. per. d. §. fin. & procederet in feudis, dicta feuda propter delictū Andreæ debent applicari ipsi dño terræ Draconis, cui sunt cessa dicta iura fiscalia. s. bonorū publicatio. tūc dicit ipse Baro ꝓcurator fisci in rē suā, vt dicit Bal. in. l. j. C. de hære. vel ac. vēdita. & sentit And. in. d. §. si qs hominē. dū dicit ad vtilitatē populi habētis ex priuilegio. & dicit Lud. roma. in singu. in verbo, sententia. ꝙ cōmunis
16 opinio legistarū est †, ꝙ qñ de iure cōmuni publicanť oīa bona stabilia, applicanť illi fisco, vbi sita sunt bona stabilia, si dñs habet cōfiscationē bonorū: Cùm ergo dictus dñs terræ Draconis habet speciale priuilegium publicatiōis bonorū à Rege, vt dicit Bald. in. l. imperatores. ff. de offi. ꝑfe. vigillū. vbi dicit ꝙ bonorū publicatio non cōcedit, nisi verbis specialib⁹ vt in. l. j. C. ne sine iussu principis dicta feuda etiā in vita vasalli delinquētis applicanť & non Regio fisco virtute trāslatiōis iuris publicādi à fisco sibi deriuati per dictū priuilegium. ¶ Fuit ergo super hoc dubio votatū, ꝙ dicta feuda propter dictā rebellionem sunt deuoluta dicto domino terræ Draconis etiam viuente delinquente.

Decisio. CCLXXXIII.

De nullitate ex defectu iuris naturalis impediente executionem sententię principis.

Summarium.

1 *Executio sententiæ nulla fieri an possit. Instrumentum quòd per statutum executionem habet debet esse perfectum.*
2 *Nullitas quæ apparet ex inspectione processus executionē an impediat, & qualiter dicatur opposita. 7.*
Nullitas priā exceptionis habet duo capita.
Nullitates quæ in prōptu alleganť, quæ sint.
3 *Litis contestatio est de substantia ordinis iudiciarij, qua omissa non valet sententia.*
Iudex compellit ad litem contestandam.
4 *Litis contestatio non requisita in causis super possessorio summarijs.*
Sententia perēpta instātia lata reddiť nulla.
Instantia habet locū in consistorio principis.
5 *Maior duodecim annorum potest valide interuenire in quocunq; iudicio possessorio.*
6 *Stylus super audi. das sentētia sine citatione.*
Citatio ad audiendam sententiam conclusi processus quæ solennitas sit.

Illu est quòd fuit lata sententia sub nomine Regiæ maiestatis de voto Consiliariorum & auditorum Regiæ maiestatis, & petitur in Concilio quod exequatur cōtra condemnatum. ¶ † Opponitur quòd dicta

sententia

sentētia est nulla nullitatibus apparētibus ex eodē processu per reuolutionem chartarū. Et ideò nō pōt fieri executio sententiæ nullæ. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudi. & ibi per Bar. & in. l. j. §. & parui. ff. q vi aut clā. vnde si nō est sententia, ergo nec executio. Similiter dicimus in instrumento, q vigore statuti debet mandari executioni, intelligitur si est instrumentū validū factū per notariū, & habeat necessaria requisita ad instrumentū. vt per Bar. in. l. nō putauit. §. nō qs. ff. de cōtratabu. & in. l. diuus. ff. de testa. mili. & Bal. in. l. j. C. de iur. & fac. igno. & in. l. fi. C. de liti. & in. l. si ab sentis. C. si certpe. & de ista nullitatē sententiæ q apparet ex inspectiōe pcēssus, q impedit executionē sentētiæ. loquitur Bal. & Pau. de ca. in aut. q supplicatio. C. de pœ. imper. offe. & Bar. ad repri. in verbo, summariè. circa fi. & Bart. in. l. j. C. ne liceat tertio puo. & in. l. fi. de ord.
2 cog. † Et ista nullitas q in prōptu apparet ex inspectione pcēssus, semper dicit incidēter & non principaliter opposita. vt dicit Old. in cōsi. cev. & no. Bar. in. l. si expressim. pen. col. ff. de appel. vbi dicit, q nullitas per modum exceptionis habet duo capita. ¶ Primū, quādo cōtra executionē opponit exceptio nullitatis. ¶ Secūdò, quādo reus dicit sentētiā cōtra se latam fuisse nullā, & ideò petit reformari. ¶ Nullitates q in prōptu allegant sunt istę, videlicet qa vbi petiē aliquid dari vel fieri, nō pōt perueniri ad diffinitiuā nisi lite contestata, vbi pars est præsens, & si est absens peruenit ad primum & secūdū decretu, vel ad alias cōpulsiones, de quibus per Bal. in. l. j. C. de litis contesta. Sed iste reus semper institit in declinatoria fori, & processum fuit ad vlteriora lite nō contestata. Me-
3 ritò sententia est nulla, † ex quo litis cōtestatio est de substantia ordinis iudiciarij. vt in. c. de causis. de offi. delega. & in. c. cū causam. de appel. & in Spe. de litis contesta. §. j. & ea omissa non valet sentētia. c. accedēs. vt lite nō cōtestata. & in. c. ad hæc. & c. dudū ecclesia. & ibi glo. in verbo, irritum duximus. de electione. & in cle. sæpe. de verb. sign. doct. in cle. j. de libel. obla. & ideò quādo reus non vult litē contestari, iudex sub pœna cōpellit eū ad contestandū litē, dixit glo. in auten. qui semel. C. quomodo & quādo iudex. ¶ De ista nullitate per sacrū Cōcilium nulla fuit habita ratio, potissimè vigore capituli Regni, q incipit, detestantes, q capitulū bene commentauit domi. Paris de puteo in suo tractatu de syndicatu, cōcludens, q dictum capitulum tollit solennitatē litis contestationis, vt ibi per eum; & quia
4 † causa erat summaria sup possessorio. vt in. l. j. C. si de mo. pos. in qua non requiritur lit. contest. vt not. in cle. sæpe. prælleg. ¶ Secūda nullitas allegabatur: quia lata fuit sententia perempta instātia, & sic redditur nulla per. l. properādū. C. de iudi. quę lex habet locū etiam in cōsistorio principis. vt dicit gl. in auté. vt sponsalitia lar. §. hoc quoq;. & in aut. de ap. §. hęc. ¶ Tertia nullitas, quia pcēssus est factus cum minore xxviij. annis sine tutore & sine curatore, & sic cū persona minus legitima. vt in. l. acta. & l. cōtra pupillū. ff. de re iudi. ¶ Sed de ista nullitate nulla fuit habita ratio: qa pater huius minoris fuit ille qui spoliauit, & cœptum fuit iudiciū contra patrē, & filios minor maior. xij. annorum fuit vocatus, & suas fecit defensiones,
5 † & qā iudiciū est sup possessorio, maior. xij. minorū pōt esse in iudicio sine curatore, vt in. l. momētanei. C. de his qui leg. perso. quæ lex secundùm Bald. habet

habet locum in quocunq; possessorio. ¶ Quarta nullitas, quia sententia Regia lata est sine citatione ad audiēdā sententiam, & sic est ipso iure nulla. l. iij. §. stichus. & ibi Bart. ff. de statu. libe. c. ij. de dolo & cōtu lib. vj. Inno. in c. cōsuluit. de offi. deleg. & in c. olim. de testi. Rota decisi. lxxvij. Alexā. in. ij. volumi. cōsil. cij. & glo. in. d. cle. sepe. in verbo, ad id. ¶ Et dicebat audacter aduocatus p nullitate sentētię, ꝙ dicta sentētia lata sub nomine Regio, est nulla ex defectu citationis ad sententiam per tex in. c. j. in fine. de causa pos. & proprię. & per tex. in. c. nos in quenquàm. ij. q. j. & per tex. in cle. pastoralis. de re iudi. & gl. in. l. fi.
6 ff. de legi. ¶ † Sed de ista nullitate nulla facta est vis: quia stylus est antiquus, ꝙ concluso processu sit parte instante alteri parti mandatum ad dicendum & 1 allegandum, & posteà omittitur citatio ad audiendam sententiam: quia citatio ad audiendam sentētiam postquā processus est cōclusus est solénitas de iure positiuo, & non propterea tollit defensionem: quia post cōclusum non potest se defendere, & princeps potest omittere solennitatem iuris positiui: vt dicit Archi. in. c. Cænomanésem. lvj. dist. & ita firmat plura allegando dńs Georgius astensis in rep. cle. sepe. in. §. & qa. in. xxix. colum. & sequen. præallegata. quæ omitto causa breuitatis. ¶ Fuit per totum Concilium votatum vnanimi-
7 ter, † ꝙ quando sentētia sacri Cōcilij, quæ fertur sub nomine regię Maiestatis allegatur nulla, & illa nullitas est ex defectu iuris naturalis, puta quia deficit citatio ad defendendum, prout 1 loquitur in dicta clementina pastoralis. & hoc apparet in promptu: talis nullitas impedit executionem, secus quādo nullitas esset ex defectu iuris positiui. hoc tenent Inno. in. c. in causis. de re iudi. & ibidem Abb. sicu. in. ij. not. & in vltima. q. & in. c. proposuit. de cōcess. præbend. & Alexā. in. d. l. fi. C. de legi. in apostillis. & ideò dicit Inno. in. c. cū ex literis. de resti. in integ. ꝙ cōtra sententiā principis quis non potest venire, nisi per supplicationé, nō per viā nullitatis, quādo nullitas est de iure positiuo. Idé in. c. suscitata. eo. titu. Et voluit Ang. & Io. de imo. in. l. fal sa. C. si ex falsis instrumétis. & Feli. in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. x. col. de consti. & per Feli. in. c. dilecto. lxvj. col. de appel.

Decisio. CCLXXXIIII.

De vsufructu dotis, soluto matrimonio.

Summarium.

1 *Dotis vsufructus soluto matrimonio mulieri morā passæ an debeat, & quādo. 4. Vsufructus pecuniæ an sit vsura?*

2 *Interesse dotis non solutæ propter moram in restitutione quādo possit exigi per mulierē. 3.*

AN soluto matrimonio p morté viri superstite filia paruula, & matre eius & vxore dicti quōdam viri debeatur p hæredé viri vsusfructus dotis cōsistétis in pecunia tépore soluti matrimonij dictæ vxori. ¶ Si essem° in ciuitate Neapoli, ista q̄stio nō haberet dubiū, qa est ibi cōsuetudo in scriptis, q̄ incipit, viro mortuo, p quàm vxori viduæ cui nō fuit soluta dos debet vsusfructus dotiū ad rationé septé p quolibet cétenario. Sed dubiū hoc pcedit extra Neapolim. ¶ † Et profectò sunt super hoc dubio opiniones. nā canonistæ cōmuniter tenét, ꝙ solutiona mulieri passæ morā in restitutiōe dotis nō debeat vsufruct° ipsarū dotiū nō restitutarum:

tutarũ: quia ille vsufructus pecuniæ est vsura, quæ est prohibita omni iure. hoc tenẽt Inn. Io.an. Ant.de but.& Abb.sic. & alij in c.salubriter.de vsuris. & Bart. in l.insulã.§.vsuras.ff.solut. mat.& idẽ voluerũt Bar.& Ang.ibi.& Bar.in cõsi. cxxviij.ꝙ incipit, Frãciscus. ¶ Sed cõtra riam opinionẽ firmauit Bal. in autẽ. ei qui iurat.C.de bo.autẽ.iud.pos.& Cy. in l.j.§.exactio.C.de rei vxor. actio. & Bal.in l.fi.in fi.C.de peti.hæreditatis.& Card.in cle.j.q.vj.de vsuris. vbi dicit se ita cõsuluisse. Et multa pro & cõtra allegat Alex.in l.diuortio. in princi.in .iij. chart.ff.solu.ma. ¶ Domini del Cõcilio votauerũt secũdũ opi. Petri de anch. in regula peccati veniã.in.iiij.q.principali,
2 in.vj.† vbi dicit, ꝙ si ista vxor est inops & non habet vnde percipiat alimẽta ni si de dote sua,& tunc potest exigere interesse propter morã sibi factam in restitutione dotis.& idem videntur tenere Ioã.de imol.& Lud.in.d.l. diuortio. & Ang.de Arc.in.§.fuerat.instit.de actio. Si autem illa vxor esset diues, & aliunde posit se alimẽtare,& neglexisset agere ad dotẽ, imputetur sibi;& tunc non aget ad vsumfructũ. Sed isto casu, quãdo est diues illa mulier, tunc poterit petere interesse, si illud interesse probauit
3 bene.prout de iure requirit † siue sit interesse dãnũ vitandi, siue lucri cessantis. vt per Bar.in.l.vnica.C.de sen.quæ pro eo, ꝙ interest.& in,d,l.iij.§.fi.ff.de eo,ꝙ certo loco.per Pau. de ca.& firmat Ale. in.l.diuortio.in.iij.char. ¶ Et ideò consuluit Alex.in.ij.vo.cõsi.lxj.ꝙ si permissa sunt quatuor pro cẽtũ pecuniæ dotalis propter moram in restituenda dote, non debentur dicta quatuor, sed. tantũ interesse si probetur.allegat cõsiliũ Pe. de anc.cxlviij.ꝙ incipit,in qõne q̃ ver-
4 titur inter nobilem dominam &c.† cõcluditur ergo, ꝙ non datur sol.mat.vsusfructus dotis, nisi quando debitor dotis fuit in mora, & vxor est pauper, & non habet vnde viuat nisi de sua dote. Vel cõstat, ꝙ passa fuit interesse, etiã ꝙ haberet aliunde, vnde posit viuere, tunc ratione interesse passæ debetur istud interesse si est probatũ: vt firmat Alex.in. v. vol.consi.lxxiiij.& cõsi. cxlvij. vnde cũ dicta dña erat inops,& nõ habuit modũ aliter viuendi, fuerũt sibi taxata alimenta seu vsusfructus ipsarũ dotiũ ad rationẽ quinq; pro cẽtenario, p text.in autẽ. de non alie §.si verò alicuius.vbi habetur, quòd tanta detur pensio, quæ collecta in viginti annis contineat rei æstimationem.hoc etiam vult gl.in auten.perpetua.in verbo, iusta.C.de sacros.eccle.

Decisio.CCLXXXV.

De generali ratificatiõe venditionis per pupillam factam maiorem.

Summarium.

Exceptio iurisiurandi impedit vlteriorem litis ingressum.

2 *Iuramentum maioris ratificantis est ex parte recipientis personale.*

3 *Residui appellatione totum continetur.*

4 *Verba generalia posita in contractu post verba specialia, quando non restringantur ad specificata.*

5 *Ratificans secundum venditionẽ an videatur, & primam ratificare ratione connexitatis, si in instrumento de vtraque fiat mentio?*

6 *Approbans secundum, an videatur primum improbasse?*

8 *Creditor recipiẽs partẽ debiti cũ pacto de nõ petendo, an vltra solutũ videatur promisisse?*

9 *Dictio residuum, quid supponat?*

10 *Alienandi licentia pro debito per patrem pupilli data decretum non requirit.*

11 *Hæres tenetur factum defuncti ratificare.*

12 *Geminatio facta in eodem contractu, an operetur?*

retur?

Pactum generale, etiam ad incognita porrigitur.

13 *Intellectus ad l. si de certa. C. de transactio.*

14 *Regius assensus non requiritur in ratificatione praecedentis contractus approbati.*

Ratificatio inducit commutationem de persona ad personam.

15 *Decretum iudicis requiritur in compromisso facto per minorem, vel ecclesiam super re immobili.*

16 *Laudum descendit ex compromisso, & est cōpromissi executio.*

17 *Assensus Regius in ratificatione venditionis rei feudalis, quando non requisitus.*

18 *Contractus. conditionem implens non contrahit.*

19 *Alienare nō dicitur, q̄ ratificat vel cōsentit.*

20 *Iudiciū idē de sequela, quod de principali.*

21 *Procurator solenniter constitutus ad vendendum rem ecclesiae an possit vendere sine alia solennitate.*

Procurator ad vendendum cum pacto redemptionis vendens simpliciter, an videatur vendidisse cum dicto pacto.

22 *Tutor de iure sine inuentario non administrat.*

23 *Verba enuntiatiua probant contra enuntiantem.*

Alij & tutores nobilis Domiciae Barrēsis debitricis dotiū maternarū volētes ipsam Dōmiciam liberare à dicto debito, q̄a vocati fuerint in iudicio à dña Maria iacoba vxore Henrici barrēsis vt solueret ducatos mile quingētos dotiū & antiphati certā ptē casalis cese pertinentiarū ciuitatis Aduersę, q̄ erat ipsius Domiciae, vendiderūt quondam Anello de pirocijs p̄ ducatis mile sexcētis, & nō vendiderūt certā designatam partē dicti casalis, sed tm̄ de dicto casali vēdiderūt quātū ascēdit dicta quātitas dotium, in qua venditione facta dicto Anello consensit etiā mater dictae Domiciae. Et statim dicti mile & quingēti ducati cōuersi fuerūt in satisfactionem dictarum dotiū maternarum, & dictus Anellus cōstituit se debitorē pro dicta quātitate matri dictae Domiciae soluenda in certo tpe. Et q̄a dict⁹ Anellus nō soluit in tpe dictā quātitatem matri dictae Domiciae, egit hypothecaria & assistētia sup̄ dicto casalli pro dicta quātitate, & de volūtate dicti Anelli fuit dicta pars data in solutū, & pro soluto matri dictę Domiciae p̄ dicto debito descendēte ex suis dotibus. & interpositū fuit decretū dñi Lucę de tozulis Regij cōsiliarij & auditoris, p̄ q̄ dicta pars dicti casalis adiudicata fuit dictę matri dictae Domicię p̄ dicta quātitate mile ducatorū. & totū hoc cessit in euidētē vtilitatē dictae Domiciae pupillae, p̄ eo, q̄a ex cā p̄dicta mater remisit, cessit & donauit dictae Domiciae ducatos quingētos de dicta summa sibi debitos, quo ad vsumfructū p̄ dictā ei⁹ filiā. ¶ Itē q̄a remāsit dictę Domiciae reliqua pars dicti casallis. Deinde tutores praedicti p̄ publicū instrumentū residuū dicti casalis ascēdēs ad summā ducatorū sexcētorū nonaginta, secūdū aestimationem & apretiū factū p̄ expertos de dicto casali, vendiderunt do. Anello p̄ ducatis mile ducentis cū hoc pacto, q̄ cū dicta Domicia efficeret maior, vtrāq; vēditionē ratificare deberet. nec possit praetiū prędictū petere, nisi facta ratificatiōe praedicta vtriusq; vēditiōis. Et si dicta Domicia an̄ ratificationē prędictā decederet, ipē Anellus tm̄ teneret soluere suis haeredib⁹ ducatos sexcentos nonaginta put verē dictū casale fuerat appretiatū, & sic dictos mile ducatos soluere nō teneat.

teneat. Et in dictis venditionibus & oibus pmissionibus interuenit Regius assensus in forma cancellarie. Facta itaq; maiore dicta Domicia, in publico instrumento asseruit dictos suos tutores olim vedidisse residuũ dicti casalis dicto Anello p ducatis mile ducentis:& pmiserunt ipsam ratificari facere à dicta Domicia maiore effecta, put hęc & alia in instro dictæ venditionis asseruit cõtineri. Et de pdictis oibus bñ certiorata venditione residui dicti casalis vna cũ pmissione de defendẽdo cõstitutione præcarij ac pœna desup adiecta ratificauit & acceptauit necnon oia & singula in instro dictæ secũdæ venditionis cõtẽta cũ iuramẽto. Post hęc mater dictę domicię dictã pte sibi adiudicatã dicti casalis p dictis mile ducatis ad quos sibi tenebat dict' Anell', vt suprà vẽdidit nobili &egregio militi Antonio maramaldo de sedili nidi,& tradidit & in possessione dictæ ptis casalis inductus fuit,& eo tenẽte & possidente. Deinde dicta Domicia egit in sacro Cõcilio cõtra dictũ Antoniũ, petẽdo ab eo restõnem possessiõis dictæ ptis dicti casalis: qa alienatio facta p dictos tutores non valet:& eo citato opponitur p dictum Antoniũ cõtra dictã Domiciã exceptio iurisiurãdi. hoc mõ: videlicet dicta Domicia ratificauit, postq̃ effecta fuit maior, primã venditione factã Anello pirocio per eius tutores,& iurauit nõ cõtrauenire: vt cõstat p publicũ instrumẽ
1 tũ: † quæ exceptio iurisiurandi impedit litis ingressum,& pcessum ad vlteriora. vt in c.j. de litis cõtesta. li.vj.& p docto. in l. nam & posteà. de iureiuran. Et quia dictus Anellus nõ soluit ducatos mile & vltra put promisit dicta Maria iacoba, egit assistentia & appretio, & dicti tutores dederunt insolutum & pro soluto dictam partem casalis, vt suprà, cum decreto præfecti Regij auditoris dictæ Mariæ Iacobæ: quæ vendidit Antonio dictã suam ptem dicti casalis,& dicta Domicia hãc vẽditionem postq̃ fuit effecta maior ratificauit, &
2 iurauit, † q iuramentum ex parte recipientis non est psonale, & sic transit in successorem secũdũ Inn. in c. veritatis. de iureiu.& Ioã. an. in nouel. in c. fi. de foro cõpe. li. vj.& sic istud ius excipiẽdi de iuramento sup re, trãsit in singularẽ successorem. per tex. in l. si tibi decẽ. §. pactũ cõuentũ. ff. de pactis.& per Bal. in l. si tertius. §. si prius. ff. de aqua pluuia arcẽ. facit quod dixit Bal. in l. fin. in v. q. de cõtrahen. emp. vbi promissio de purgando riuũ, arbitrio meo, transit in meũ singularem successorem. ¶ Pro parte dictæ Domiciæ replicat, q ipsa nũquã ratificauit primã venditionem, factã dicto Anello, sed tantũ secũdam vẽditionem. ¶ Replicat Antonius, q imo ipsa ratificauit etiã primã: quia ratificãdo venditionem residui dicti casalis videtur ratificasse primam venditionem:
3 † quia appellatione residui, totũ cõtinet: vt dicit Bal. in l. ij. C. de hęre. insti. Idẽ post eum Bal.& Paul. de ca.& per Bar. in l. centurio. antepenul. col. versi. quæro, quid si in substitutiõe. ff. de vulga.& pupil.& Bal. in l. ab anastasio. C. man.& in l. si quidem. C. de transac.& Pau. de cas. in l. si ex pluribus. ff. de sol. Bald. in l. fi. C. de vsur. rei iudi. Ang. in l. instrumẽta. C. de iure fis. lib. x. Lucas de penna in l. j. C. de ven. rei fisca. cum priua. cõmu. li. x. ¶ Secũdò ostenditur, quòd dicta Domicia ratificabit primã, quando ratificauit secundam, patet, nã in secunda venditione dicitur, quòd dicti tutores promiserunt, quod quàndo dicta Domicia erat maior ratificault

primam & secundam venditionem factam Anello.& ipsa Domicia ratificauit venditioné secundã, & quicquid in ea continet.ergo ratificauit primã ven-
4 ditioné contentã in secunda.† Et per hoc allegatur:quia licet aliàs verba generalia posita in contractu, post verba specialia,videantur restringi ad specificata,per ea quæ notan.in.l.si de certa. cum suis concor.C.de transac.Tamen istud non habet locũ,quãdo ante specificationem aliquid aliud generale præcessit:vt dicunt gl.Bal.& Sali.& Alex. in.l.sub prætextu.la.ij.C.de trãsac.vbi dixerũt,ꝙ licet præcessit petitio generalis,& prosecutio fuerit specialis:si de inde sequitur trãsactio,nedũ super specialiter prosecutis:sed super omnibus in petitione contétis,dicta trãsactio iudicabitur generalis,& non restringitur ad specialiter prosecuta tãtum.Sed clarum est,ꝙ in instruméto ratificationis secundæ véditionis dictum est,ꝙ dicti tutores promiserunt dictam Domiciã, quando erit effecta maior,quòd ratificabit vtrãq; venditioné,& posteà ratificat secundam & omnia & singula contéta in instrumento secũdæ venditiõis. ergo ratificauit etiam primã venditio-
5 né.† Maximè cũ promissio facta per tutores Anello pyrocio & eius hæredibus & successorib⁹ vniuersalibus & particularibus in secũda venditione,ꝙ Domicia ratificabit vtrãq; venditioné ratificauit secũdã,& omnia,quæ continentur in secunda ratificauit primam venditioné tãquã connexam secũdæ:p gl. in.c.accusatus,in verbo,iudicari.de hæ re.libr.vj.Voluit Ange.& Io.and.in.l. qui Romæ.§.duo fratres.ff.de verbo. obli.¶In contrarium pro parte Domiciæ allegatur,quòd ipsa non ratificauit nisi secundam:nec per illa verba generalia,ꝙ ratificat omnia cõtenta in secundo instruméto venditionis,in quo fit métio de prima,videt ratificasse primam per id,qđ voluit Pau.de ca.in cõsil.ccclj.inci.de casu præsenti.vbi vult, ꝙ verba gñalia post specificata sequentia nõ referũtur ad capitula penitus separata & extranea à capitulis specifica-
6 tis.¶† Secundò,dicta Domicia ratificauit secundam.ergo primam videtur improbasse.arg.l.cũ prætor.cũ concor. ff.de iudi.¶Per sacrum Conciliũ fuit pariter votatum,ꝙ per dictam ratificationem factam per dictam Domiciam dictæ secũdæ véditionis,& omniũ contentorum in dicto instruméto secundæ venditionis ratificauit,& iurauit etiam primã venditionem per rationes allegatas pro parte dicti Antonij.Ac etiã per iura infrascripta.¶Nã licet verba generalia restringantur ad specificata vt su-
7 prà:† tamen istud procedit, quando ratio recti sermonis hoc potest importare,secũdũ Bart.& cõmuniter docto.in d.l.si de certa.p tex.in.l.si ex pluribus. præallegata.ff.de solu.Secus,quãdo ratio recti sermonis hoc importare non pót.per tex.in.l.pluribus.ff.de acceptila.Et ponit ibi exemplum Barto.actor intentauit quandã specialé actioné cõtra quédam,reus dedit dicto actori certam quantitaté,& actor liberauit eũ tã ab actione intétata,quàm à quibuscũq; alijs actionibus ipsi actori cõtra dictum reũ competétibus.Certe,dicit ipse,ista gñalis clausula intelligit vltra specificata:qa ratio recti sermonis aliter importare non posset. ¶Ad idem adducitur id quod voluit Cyn.in.l.ex timore.C.
8 de except.vbi dicit, † quòd si debitor soluit partem debiti creditori, & recipiens facit pactum de non petendo simpliciter,tale pactũ restringitur ad partem

tem solutam, & non vltra. Verũ, si recipiens promittit nihil aliud petere occasione cuiuscunq; debiti, talis promissio trahitur generaliter ad omnia etiã nõ soluta: qa habita ratione recti sermonis non possunt restringi ad id, quod solutum est. Faciunt omnia illa iura, quæ allegat Alexã. ad hoc propositum in. j. volu. consi. xlvj. incipien. visis & accuratis &c. ¶Sed illa verba generalia omnia alia & singula. vt saluet ratio recti sermonis, non possunt aliter intelligi: nisi vt videatur ratificata per eam etiã prima venditio, tum propter cõnexitatem primæ & secũdæ vẽditionis cõtentæ in instrumento secundæ venditionis: tum

9 † propter illud verbum, residuum, qđ præsupponit antecedentẽ partem dicti casalis, vt suprà dictũ est: tum qa cõtra illam primam venditionem factã Anello ob debitum dotale matris suæ, & postea illa pars data in solutum dictæ matri cum decreto iudicis, & hoc cessit in vtilitatẽ dictæ pupillæ, qa mater remisit antiphatũ, vt suprà. Ipsa domicia nõ poterat contrauenire, ex quo in instrumento dotali matris dictæ Domiciæ dictus eius maritus pro dictis dotibus mille ducatorũ & ducatorum quingentorum pro antiphato obligauit omnia bona Burgẽsatica & feudalia, cum Regio assensu, & sic dictũ casale, quod erat ei' viri cum potestate capiendi propria authoritate & cõstituit se & suos hæredes precario noĩe possidere. Demũ dictũ casale, p dicta pte fuit datum insolutum, vt suprà dictæ dominæ Mariæ matri Domiciæ cũ decreto iudicis pro dictis mile ducatis, qñ antiphatũ renunctrauit eius filiæ quis dubitat, quòd valuit dicta alienatio dictæ partis casalis facta Anello, & ab Anello dictæ Mariç Iacobæ, & à Maria Iacoba dicto Antonio.

Ex quo facta fuit pro vero debito dotiũ maternarũ, ex quo dict' eius vir alia bona nõ habebat. vt in l. ob es. C. de prędijs minorũ. & in l. magis puto. ff. de rebus eorũ.

10 † Et qñ pater pupilli dedisset cẽtiã alienãdi rẽ, p debito, pôt alienari sine decreto: vt est tex. in. l. magis puto. §. sed si pupillus. ff. de reb' eoru. & in l. si prædiũ. C. vbi decreto opus non est. ¶Nec reqrebat assensus in dicta datiõe insolutũ p dictis dotibus, qa in obligatiõe interuenit assensus: qa sufficit, qđ assensus sit pstitus sup obligatiõe vt posset sup feudis interponi secũdũ decretum vt dicit And. in consti. Regni si qs post litẽ: & sic sine facto tutorũ potuisset dicta mater capere dictã partem casalis, p dictis debit' & recipere insolutum facta æstimatiõe, & filia nõ habuisset cãm contradicendi.

11 † Et per consequẽs, tenetur hæres ratificare factũ defuncti. l. cũ à matre. C. de rei vẽdi. l. quę à patre gerunt. de resti. mili. Ang. in. l. p curator. §. si procurator. ff. rem ra. hab. ¶Item, recipiẽdo prætium dicti casalis vtriusq; venditionis, videtur vtrãq; vẽditionem ratificasse. l. indebitam. C. de condi. indebiti. l. mater. C. de rei ven. l. quidẽ. de euictio. Et dicẽdo, quòd non ratificauit primã vẽditionẽ. quã ratificauit seu ratificare tenet, ipsa est in dolo, ex quo ratificare tenetur, arg. l. dolo, ff. de doli exceptione cum multis similibus. ¶Itẽ, quia in dicto instrumẽto ratificationis factæ per dictam Domiciã bis dicitur. quòd ratificat omnia contenta in instrumento secundæ venditionis, vbi fit mentio de prima vendi- 13

12 tione, † & licet ista geminatio nihil operetur: quando est facta incontinenti in eodem contractu. vt dicit gl. in. l. si conuenerit. ff. de pigno. actio. & Iason in. l. j. ix. col. ff. de offic. eius cui mand.

est iurisditio.& And.barbatia in.c.fi.de
offi.delegã.tamẽ negari nõ potest, ꝙ generalis ratificatio porrigitur ad omnia
cõtenta in instrumento secundæ venditionis, vbi actum est, quòd debeat etiã
primã venditionẽ ratificare per ea,quæ
dicit Bal.in.l.tres fratres.in quarto no.
ff.de pactis.& in.l.sub prætextu specie-
13 rum.C.de transac.vbi dicit, † quòd generale pactum de sui natura ad omnia
porrigitur,etiã incognita,nisi aduersarius fuit in dolo.& firmat Alex.in.j.volu.cõsi.xlij.in.v.col.incipiẽte,super præmisso themate.¶Nec obstat.d.l.si de certa.suprà allegata:quia dicit notãter Alexan,in.j.vol.cõsi.cxvij.incipiẽte,visis suprà narratis in themate &c.in.ij.colũ.ꝙ
d.l.si de certa procedit solũ in trãsactione facta per verba generalia:nã restringitur ad rem vel causam specificatam, ꝑ
quã deuentũ est ad transactionem:quia
transactio est de re dubia & lite incerta.
l.j.ff. de transactionibus. Secus in alia
cõuentione vel pacto per verba generalia:quia generaliter operantur: vt in.l.
pluribus.ff.de accepti.¶Nec obstat prędictum consiliũ Pau.de ca.quia ibi aduersarius fuit in dolo,vt paulò antè dixi: vt patet ex notatis in dicto consilio.
¶Nec obstat argumentũ de.l.cũ prętor.
ff.de iudicijs.quia per dictũ instrumentum ratificationis prima & secunda venditio est ratificata.vt suprà ostẽsum est.
14 ¶†Secundò dubitatũ fuit, vtrũ super
dicta ratificatione facta de prima & secunda venditione requirebatur Regius
cõsensus ex quo ꝓcessit super feudo.d.
casalis.& videtur ꝙ sic, ex quo dicta ratificatio inducit cõmutationẽ de persona ad personã:vt dicit Andr.in.l.imperialem.in prin.de prohi.feu.ali.per Fede.& patet in consti.Regni constitutionẽ diuę memorię.¶In cõtrariũ fuit votatũ & decisum per totũ Cõciliũ: quia
Rex expressè cõsensit ambabus venditionibus factis Anello, vbi actum fuit,
ꝙ dicta Domicia deberet ipsas ambas
venditiones ratificare, & Rex fuit de
hoc certificatus, & assensit, & sic dicta
ratificatio est executio dictæ promissionis de ratificando. Sicut in simili dicit
Bald.& alij in.l.si præses.C. de transac.
15 ꝙ † in cõpromisso facto per minorẽ vel
ecclesiam, super re immobili, requiritur decretũ iudicis, sicut in alienatiõe:
tamen decretum debet interuenire in
ipso compromisso,& non in laudo.facit
tex.in.l.mater tua.C. de rei vẽdi.vbi ratificatio vẽditionis inualidæ ex defectu
sui cõsensus cõfirmat actionẽ,& nõ nouã producit,& ex antiqua descẽdẽte ex
primo cõtractu agitur ad pretium,ideo
dicit And.in dicta constitutione constitutionẽ,quòd super compromisso de re
feudali debet interuenire assensus: &
16 nõ in laudo, & hoc iure vtimur,† quia
laudum descendit ex cõpromisso, & est
executio cõpromissi.bene facit.l.si prædium.C.vbi decre.opus nõ est. &.l.j.§.
j.&.d.l. magis puto.§. si pupillus. &.l.
fi.ff.de rebus eorũ.vbi si ille qui promisit vendere rem stabilẽ mortuus est relicto pupillo.Si pupillus vendit,in ista venditione non requiritur decretũ iudicis:
quia ista non est alienatio sed executio
promissionis factę per defunctũ de alienãdo.Itẽ in dictis alienationibus factis
per tutores dictæ Domiciæ nomine dictæ Domiciæ interuenit Regius assen-
17 sus:† si pupillus factus maior ipsas venditiones ratificauit, nõ requiritur assensus Regis in ratificatione.gl.est in.l.Lucius Titius Caium.ff.de admi.tut.quã
ad hoc allegat Bal.in.l.fi.§.si autem. in
fi.C.de bonis,quæ lib.vbi assensus præstitus in officio, videt᷑ præstitus in eius
execu

18 executione. ¶ † Ité ille, qui implet códitioné cótractus non cótrahit, nec quasi contrahit: dixit Bal. in l. códitionibus.
19 ff. de condi. & demon. ¶ † Ité ille, qui ratificat vel cósentit alienationi non alienat: dicit Bal. in l. cùm pater. §. libertis. ff. de lega. ij. Et ideò nó requiritur assensus Regis in ratificatione alienationis factæ eius nomine cũ Regio consensu: quia dicta in præcedentibus, videntur repetita in sequétibus. l. ité quia. §. idé. Iuliano. ff. de pactis. bene facit quod dicit Pau. de ca. in l. institor. §. nó tñ. ff. de
20 institoria. † q̃ idé est iudicium de his, quæ veniunt in cósequentiã vel sequelam, quod est de ipso principali. allegat. ff. de edendo. l. si quis ex argentarijs. §. rationé. in fi. & quod habetur in l. ij. C. vbi causæ fiscales. Bene facit quòd dicit Bar. in l. ij. §. sed vtrũ. ff. de mino. vbi dicit, q̃ si pater præstitit cósensum à principio filio agéti, posteà in executióe sententiæ nó requiritur alius assensus. Et p̃ hoc bene facit ad propositũ, quod dicit Fede. de senis in cósilio. c. incipiente, ab
21 bas subiectus. † q̃ si cũ debitis solénitatibus constitutus est procurator ad vendendum tale prædiũ ecclesiæ, q̃ si pcurator vendit, non requiritur alia solénitas. ideò dicit Cy. & Bal. in l. per retentioné. C. de vsuris. q̃ vbi primus cótractus est præparatorius sequétis, dicta in primo cótractu, césent repetita in sequéti contractu. ¶ Accedant ad hoc not. per Alexã. in iij. volu. consi. xxvij. vbi dicit. q̃ procurator constitutus ad vendendũ cum pacto de reuédendo, si vendit simpliciter, videtur vendidisse cũ dicto pacto per iura ibi per eum allegata. ¶ Tertiò dubitatum fuit, vtrũ valeat véditio dicti feudi facta p̃ dictos tutores quos cóstat nó produxisse in iudicio inuenta
22 riũ per eos factũ vt tutores. † Ex quo de iure tutor non potest administrare, nisi cófecto inuentario: vt in l. tutor qui repertoriũ. ff. de admini. tuto. ¶ Ad hoc fuit responsum, q̃ non oportet intrare in hoc dubio, ex quo dicta Domicia maior facta ratificauit vt supra primam & secundam venditioné, & sic renũtiauit exceptioni: q̃ illi tutores nó fuerunt legitimi tutores. & hoc q̃ text. expressum in l. j. C. si maior factus ratũ habuerit. ¶ Secundo modo fuit responsum, quando dicti tutores fecerunt secundã alienationem dicto Anello narratũ fuit in instrumento, q̃ dicti tutores, fecerũt inuentarium & adimpleuerunt solennia & dicta Domitia maior facta ratificauit quicquid cótinetur in ipsa secunda
23 venditioné. † & sic cófitetur tutores fecisse inuentarium: hæc verba enuntiatiua probant contra eam. l. optimam. C. de contrahen. & commit. stipu. & Bart. in l. si quis in aliquo. C. de edendo. & in l. sciendum. ff. de verbo. obliga. ¶ His omnibus & alijs discussis fuit decretum in dicta causa non esse ad vlteriora procedendum stantibus dictis exceptionibus oppositis.

Decisio. CCLXXXVI.

De obligatione bonorum feudalium pro euictione.

Summarium.

1 *Feudi hypotheca sine Regio assensu, an procedat.*
2 *Assensus & licentia super alienatione feudi, an retrotrahantur.*
3 *Princeps agere debet sine iniuria alicuius.*
4 *Obligatio inualida cósirmata, per assensum non operatur in tertij præiudicium.*

IAcobus de prasitio de Auersa habens, tenens & possidés quãdam domum in ciui

in ciuitate Auersae illam publico instrumento mediante vendidit nobili viro domino Raynaldo Gargano pro certo pretio, & promisit de euictione in forma obligando omnia bona sua burgensatica & feudalia saluo Regio assensu quantum ad feudalia, & tradidit, & tunc temporis dictus venditor habebat certum feudum, deinde dictus Iacobus de prasitio vendidit Fabricio dictum feudum pro certo pretio cum Regio assensu & tradidit, & sic dictus Fabricius tenuit dictum feudum per decem annos, prout in praesentia etiam tenet & possidet. ¶ Euenit, quod dominus Fräciscus de cicino, V. I. D. de Neapoli, praetendens habere ius super domo, quam emit dictus dominus Raynaldus, fecit in ius vocari dictum dominum Raynaldum in magna curia Vicariae, qui comparens dat petitionem suam, & dicit quod in casu suo vbi eme petit, quod ad eius instantiam fiat executio super feudo sibi obligato pro euictione, quod tenet dictus Fabricius: qui citatus dicit, quod feudum quod ipse emit non est obligatum pro euictione dicto domino Raynaldo; † quia in obligatione pro euictione domus venditae per Iacobum de prasitio dicto Raynaldo non interuenit Regius assensus antequam ipse Fabricius emisset dictum feudum à do. Iacobo de prasitio: sed ipse domin⁹ Raynaldus impetrauit assensum Regium postquam ipse Fabricius emit dictum feudum & tenuit & possedit: & dedit dictus Fabricius supplicationem in consi. vt magna curia relationem faciat in consi. in quo auditis aduocatis & iudicibus magnae curiae. ¶ † Videbatur aliquibus dominis, 4 quod dictus assensus Regius impetratus trahitur retro ad tempus obligationis dicti feudi pro euictione dictae domus. per. l. j. ff. qui pot. in pig. habe. & l. qui balneum, eo. titu. ¶ Per alios dominos fuit dictum, quod talis Regius assensus impetratus, quando feudum erat domini Fabricij non operatur effectum suum in praeiudicium ipsius, per id quod dicit And. in. l. imperialem. in fi. prin. de phi. feu. ali. p Fed. vbi dicit in illa quaestione, an consensus valeat, si praecedit vel subsequatur, & dicit quod si solum agitur de praeiudicio consentientis, ille consensus potest praecedere & subsequi, secus si ageretur de praeiudicio alterius. c. inter dilectos. de fide instrumentorum: quia † quod princeps agit, debet agere sine iniuria alicuius. l. nec auus. C. de emancipa. libe. ff. ne quid in loco publico. l. ij. §. si quis à principe. Et subdit, quod si habens feudum illud alienauit & non tradidit, & mortuus est, si ille cui fuit alienatum feudum post mortem alienantis impetrat assensum Regis, non nocet haeredi alienantis. allegat. l. bonorum. ff. rem ratam haberi. ff. de ma. testa. l. seruus. l. j. in prin. ff. de appella. reci. quia in eo tempore consentit quo res est aliena, non illius alienantis, vt latius ibi per And. idem firmat Bal. in. l. nec quicquam. §. post haec. in vij. q. ff. de offi. procōsulis. Idem tenet Lucas de pena in. l. nulli. C. de fundis patrimo. lib. xj. vnde cum obligatio bonorum feudalium pro euictione fuit nulla: quia sine Regio assensu per constitutionem Regni constitutionem, & quando Fabricius emit dictum feudum non erat validè obligatum, si ipso Fabricio effecto domino feudi impetratur assensus super illa obligatione nihil nocet ipsi Fabricio. ¶ Nec obstat, quod in contrarium allegabatur: quia in dictis iuribus obligatio à principio erat valida. † Sed in casu nostro à principio 5 obligatio erat inualida: ideò si posteà confirmetur per assensum non operatur in praeiudicium tertij. & hoc tenet glos. in dicta constitutio. constitutionem. in verbo, confirmetur. ¶ Fuit ergo votatum per iudices

iudices magnæ curiæ & per dominos de Concilio, q dictus Fabricius non potest molestari à dicto domino Raynaldo super dicto feudo. Et sic fuit absolutus ab impetitione dicti domini Raynaldi tanquam agētis cōtra Fabricium sine actione. per. l. si pupilli. §. videamus. ff. de nego. gest. cum concordantijs.

Decisio. CCLXXXVII.

De cōpositione facta per curiā pro homicidio sine Regia consultatione.

Summarium.

1 *Compositio criminis an sit permissa curiæ sine consultatione regia?*

Temporu lapsus in homicidio alleuiat pœnā.

2 *Reatus qualiter exponatur.*

Pœnæ commutatio per iudicem fit ex causa.

3 *Iurisdictionem habens pro homicidio ex consuetudine præscripta pœnam potest imponere pecuniariam.*

4 *Iudex an possit occisorem admittere ad compositionem producto instrumento concordiæ cum occisi consanguineis.*

5 *Delicti antiquitas absentia & depauperatio homicidam in crimine alleuiant.*

Illustrissimus don Alphonsus primogenitus & dux Calabriæ, congregauit omnes consiliarios & præsidentes Regiæ cameræ & auditores Regiæ maiestatis Regis Ferdinandi primi, & iudices magnæ curiæ. Et voluit ab eis intelligere: † si magna curia Vicariæ potest componere pro homicidio sine consultatione Regia. Et dicebat sua Illustrissima dominatio, quòd ipse qui est primogenitus & Vicarius generalis nō auderet componere vnum homicidiarium sine cōsultatione Regia. Et quod miratur vehemēter q ipsa magna curia admisit ad cōpositionē quēdam de Teramo qui homicidium commisit, ideò vult intelligere si hoc potuit de iure fieri. ¶ Dicebant iudices magnæ curiæ q talis compositio potuit de iure fieri. Et hoc ex causa iusta: nam dictum homicidium factum per illum de Teramo fuit factum iam sunt elapsi anni decem. & dicit. l. si quis diuturno tempore in reatu fuerit, aliquatenus pœna eius subleuāda erit. † reatum exponit glos. l. homicidium, quod non recipit ita rationem, & sic lapsus temporis in homicidio alleuiat pœnam. vt dicit Abb. in. c. cum haberet. de eo qui dux. in matri. quā pollu. per adulterium. & ideo iudex habet à iure arbitrium cōmutandi pœnam ex causa, quæ sumitur ex persona ætatis tēporis ex locō, ex rei conditione, & criminū vniuersalitate, & ex peccatorum qualitate: vt hæc omnia colliguntur ex. l. si quis aliquid. §. instrumēta. & l. absentem. §. fi. & l. aut facta. §. j. ff. de pœn. & de sicarijs. l. iiij. §. j. de termi. mo. l. ij. ad legem Iul. pecula. l. sacrilegij. secundū Lucam de pēna in. l. j. in verbo, distulerit. C. de deserto. lib. xij. ¶ Itē, quia iam cōstat notoriè consuetū esse in magna curia facere compositiones ex causa super homicidijs: vt attestantur registra dictæ magnæ curiæ, † & ideò dicebat glo. in cap. ij. de delictis pue. quod habens iurisdictionem ex consuetudine præscripta pro homicidio potest imponere pœnam pecuniariam, & patet expressè. xviij. q. iiij. c. qui subdiaconum. & Archi. xxij. q. v. si vos. & firmat Lucas de penna, vbi suprà. vbi plenè de materia compositionis, cuius verba do. Paris de puteo reassumit in tractatu de syndicatu. in verbo, cōpositio. ¶ Secundò, dicebant esse ritum in reformatiōe facta per Reginam Ioannam secundam super obseruatione rituum magnæ curiæ Vicariæ quod

quod incipit, itē & dictus locum tenens &c. ꝙ licet curia nō possit cōponere ꝑ delictis: tñ parte cōcordata dat dictę cu 1
4 riæ potestas cōponendi, † sed de cōcor dia cōsanguineorū occisi producebatur pro parte illi⁹ occisoris de Teramo in- 2 strumētū pacis & cōcordiæ & remissio nis offensæ, & ideo potuerūt iudices eū 3 admittere ad compositionē, & iste ritus corrigit antiquum ritū dictæ curiæ, vbi dicebatur ꝙ ipsa curia cōponit de quolibet maleficio saluo iure partis excepto 1 crimine hæresis & læsæ maiestatis: & de hoc erat litera Regis Ladislai per quā cōceditur dictæ magnæ curiæ ꝙ possit cōmutare pœnā capitalē & vltimi supplicij, quādo dictæ magnæ curiæ videbitur. ¶ Tertiò, iste qui cōmiserat dictū homicidiū nunquā fuit citatus sup dicto homicidio, per annos decē stetit absens à Regno, & ꝑptereà est depauperatus & pœnitet tale homicidium fecisse,
5 † & humiliter petijt se admitti ad cōpositionē stāte dicta cōcordia cū omnibus consanguineis occisi, & stāte antiqtate delicti & paupertate, & exilio, & eius pœnitentia fuit visum dictæ magnæ curiæ, quod non fuisset iustum nō admittere eū ad dictam cōpositionem. per text. in c. quāto. in fi. ij. q. iiij. ibi, dū dicitur, quia sicut in contumacia persistentib⁹ seueros nos esse cōuenit, sic humilitatis & pœnitētibus locū veniæ negare nō debemus, fuit in præsentia dicti ducis votatū per oēs supradictos dños 2 Cōsiliarios & præsidentes & auditores qui fuerūt. xxx. numero quòd dicta cōpositio licitè fuit facta, nec magna curia est digna reprehensione, & sic remansit quietus dictus Illustrissimus dux.

Decisio. CCLXXXVIII.

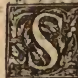
☞ De remissione partis debiti facta per maiorem partem creditorum.

❧ Summarium. ❧

☞ *Remissio partis debiti facta per maiorem partem creditorum, an noceat alijs, & cogantur remittere.* 5.

Intellectus. §. hodie legis iurisgentium. ff. de pactis. 4.

Dilatio minus præiudiciū dat creditoribus dissentientibus, quàm remissio partis debiti.

SÆpe & sæpius habuimus in Cōcilio † ꝙ vn⁹ debitor habet plures creditores in diuersis summis & diuersis causis, quorum credita ascēdent ad bonā summā puta mile vel vltra, omnes illi creditores forte numero decē fecerūt sibi scriptam de remittēdo. xx. pro centenario ꝑ vno quoq; eōrum ꝑ debito, ꝙ debet recipere, vn⁹ creditor nō vult cōcurrere ad remittēdū, sed vult statim debitū. ¶ Quærit, vtrū possit de iure cōpelli ad concurrendum in dicta remissione cum maiori parte. ¶ Omissis argumentis generalibus pro & contra q̄ possunt fieri, solū referā post longā discussionē habitā circa intellectum. l. iurisgentiū. §. hodie. & l. maiorem. & l. rescriptū. in prin. ff. de pac. vbi stat maiori parti creditorū in remissione partis debiti, & vbi agit de dilatione cōcedenda p creditores debitori, statur maiori parti creditorū. vt in. l. quoties. C. de preci. impe. offer. & in. l. fi. C. q bonis cede. pos. ¶ † Quid p sacrū Cōciliū fuit super illa materia decisum & cōclusum, dictū fuit, ꝙ in tribus casibus standum est maiori parti creditorū. ¶ Primus, quando debitor est defunctus, & hæres eius non vult adire hæreditatem nisi pars cuiuslibet debiti à creditorib⁹ remittatur, tunc si maior pars creditorum consentit, statur maiori parti non obstante

obstante contradictione minoris partis. vt in.§.hodie.&.l.maioré.& est ratio secundú glo.in.d.§.hodie.qa si dicta remissio partis debiti nó fieret,hæres nó adiret hæreditaté,& sic defunctus non haberet hæredé.& sic creditores nó haberét qué cóuenirét.voluit ergo lex vt ex pacto maioris partis creditorū volentis parté debiti remittere,ꝙ minor pars creditorū astringatur ad consentiendū. Secus si maior pars vellet remittere totum debitum.secúdum Guil.de cuneo & Alberi.de rosa.& Bal.in.d.§.hodie. & tenet gl.in.d.l.rescriptū.in princi.in verbo,creditor.& Lud.in singu.suis.in verbo,creditores.quia cessat in illo casu ratio.l.cū pater.§.dulcissimis.ff.de leg. ij.Et hoc multomagis procedit vt dicebant dicti domini de Concilio,vbi hæres non peteret remissioné,sed dilatio-
3 nem tantū.† qa per dilationem minus præiudiciū fit creditoribus dissentientibus,quá per remissioné partis debiti.vt in.d.l.quoties. ¶ Secund⁹ casus est,qñ debitor fugit extra ciuitaté,ita ꝙ non est facultas creditoribus ipsum cóuenire,nec inueniuntur eius bona:tūc si debitor vult reuerti,& petit ꝙ creditores sibi remittát parté debiti,vel dent certum tempus ad soluendū aliter non reuertetur:tūc si maior pars hoc casu remittat parté debiti,vel cócedat dilationem ad soluédū,minor pars nó pōt contradicere,& est ratio,qa creditores non haberét qué cóuenirét.& sic loquit.§. hodie.& facit.C.ad.l.fal.l.fina.&.l.j.§. hoc interdictū.ff.de fonte.&.l.j.de interdi.& facit institu.quibus modis ius patriæ pote.sol.§.pari ratione.dicit Raphael fulgo.in dicto.§.hodie.quod vidit de facto seruari cótrarium.sed Paulus de castro,& Alexand.ibi,dicunt ꝙ ratio glo.militat in hoc casu vt habeant creditores qué conueniant,& idem firmant ibi Moder. Papienses,secus quando creditores possunt debitoré conuenire:qa tunc nó posset fieri dicta remissio partis debiti,secundū Guil.Albe.Bald. Ange.& Salice.& Pau.de cast.& Alex. in.d.§.hodie.¶ Tertius casus est,quádo debitor ꝑpter paupertatem paratus est cedere bonis,nisi creditores concedant dilationé ad soluendū,tūc maiori parti creditorū statur,iuxta formā.d.l.fi.C. qui bon.cede.pos.¶
4 † Et dicebát domini,ꝙ in alijs casibus nó habet locum,ꝙ minor pars creditorū debet concurrere cū maiori parte.Et ideò si post aditá hæreditaté per hæredem debitoris maior pars creditorū remitteret hæredi partem debiti,minor pars creditorū non tenetur cócurrere:qa habet qué pōt cōuenire.vt sentit glo.in ratione sui in.d.§. hodie.& expssè Guil.de cuneo.ibi.Alberi.Bal.Ange.Sali.& Alex.ibi,ꝗcquid dixerit ibi Fulgo.quæ omnia sunt bene notáda:qa sæpius venit de facto.¶ Et fuit decisum in Concilio,ꝙ si oés creditores habent hypothecá,ꝙ militát,prædicta:secus si essent creditores:qui pro maiori parte non haberent hypothecá, & minor pars creditorū haberet hypothecá,tūc nó preiudicat maior pars minori.& q̄ sit ratio,vide per Bar.& Alb. in.d.l.rescriptū.& ibidem per Pau.de cast.hoc verum in remissione,sed in dilatione bene præiudicat minori parti habenti hypothecam.secundú Alex.in d.§.hodie.in.iiij.col.

Decisio.CCLXXXIX.

De absentia Cardinalium à residentia,& de excusatione residere debentis.

Summarium.

Papa quid cótrá diu absentem cardinalem

nalem facere posit ratione sua absentiæ.
Cardinalis absens, vt sit excusatus, quid facere potest?
2 Residentia in quibus beneficijs locũ habeat. Cardinalis an, & quando extra Romanam curiam morari posit.
3 Clerici absentes quamuis ecclesia non requirat residentiam, quando reuocari posit?
4 Beneficia ecclesiastica ad quid instituta?
5 Modus procedendi contra absentiam cardinalis.
6 Citatio de iure, vbi requiritur tertia, an vna pro omnibus sufficiat?
Citatio peremptoria pro tribus an sufficiat?
7 Citatio vbi agitur ad pœnam, an sufficiat vna peremptoria.
Monitio vtrum sufficiat sine citatione?
8 Constitutio super residentia an posit imponere pœnam ipso iure absq; iudicis sententia?
9 Absens à beneficio residentiam requirente, vt non priuetur propter longam absentiã quid posit facere.
Procurator constitui an posit ad allegandũ causas absentiæ.
10 Licentiam à suo superiore, an petere debeat? qui à loco, vbi debet residere, vult absentare.
11 Consuetudo an valeat: vt clericus non resideat in ecclesia, quæ residentiam eius requirit.
12 Citãdus antequã quis priuetur beneficio, an necessario sit?
13 Reuocatio licentiæ datæ expresse & tacite, an fieri posit?
14 Cardinalis absens ab ecclesia Romana, quot annis debeat expectari?
15 Papa an posit per se ardua facere sine cardinalium consilio.
16 Seruire ecclesiæ per substitutũ quo casu posit cardinalis.
17 Causa iusta superueniẽs, an absentẽ excuset?
18 Tempore licentiæ finito, vt quis priuetur, citatio necessaria.
19 Inimicitiæ quas habet citatus in loco, vbi debet residere, an absentem excusent?
20 Locus residentiæ si tutus nõ sit, an absentiã excuset?
21 Absens oblato saluo conductu, an teneatur credere. 22.
23 Saluus conductus est fragilis cautio.
24 Citatio ad locum notorie nõ tutum, an ipso iure sit nulla.
25 Excusationes necessariæ quæ impediant absentem venire, quæ sint.
26 Iustitia & æquitas, an magis attendi debeant, quàm culpa delinquentis?
27 Temperies aeris an à residentia excuset.
28 Officium legationis quandiu durat, an iuste à residentia excuset.
29 Vtilitas publica & Regia in quacunq; dispositione, an intelligatur excepta.
30 Infirmitas suorum, quem an posit excusare.
31 Petrus, Dei vicarius.
32 Germani oppressio, an factum proprium inducitur.
33 Cardinali relinquere residentiam an liceat, pro iuuando fratrem oppressum?
34 Tempus & locus, non patiuntur quandoq; licentiam petere.
35 Causa iusta absentiæ est seruitium Papæ.
36 Retentus ab officiali publico, an excusetur.
37 Absentia ex causa voti, an iusta sit?
38 Ecclesiæ à iudicio nunquàm deuiandum.

Erenissim⁹ Rex Federicus voluit, q̃ sacrũ Cõcilium scriberet super istis infrascriptis dubijs. rogat⁹ à Reuerẽdissimo cardinali Ascanio vicecancellario, & sacrum Conciliũ me onerauit, vt scriberẽ: scripsi, & patefeci sacro Cõcilio, & approbauit, & subscripsit, & traditæ sunt præfatæ Regiæ maiestati, q̃ trãsmisit dicto Reuerẽdissimo Cardinali, q gratias infinitas egit suæ maiestati. ¶ Beatissim⁹ noster Papa Alexander. vj. habet collegiũ Cardinalium,

naliū, in quo est dictus Cardinalis Ascanius, qui est vicecācellarius, dictus Cardinalis recessit à curia, & eius absentia
1 non est momētanea: sed lōga. ¶ † Quęritur de duobus: qd de iure potest facere Papa cōtra istum Cardinalem vicecancellariū ratione suæ lōgæ absentiæ? ¶ Secundò, qd de iure facere potest ipse Cardinalis absens, vt sic excusat'? ¶ Ad primū dubiū p̄mitto imprimis vnū generale, ꝙ ponit Inno. & Ioā. de imo. in c. clericos. de cleri. nō resi. ꝙ residentia in beneficio non solum habet locum in beneficijs curatis, sed etiā in dignitati-
2 bus. † & ideo cardinalis non debet morari extra curiā Romanā, vbi est Papa, nisi causa legationis: vt dicit glo. xcviij. dist. c. nobilissimus, vel alia iusta causa vt. s. & idē in q̄buscūq; bn̄ficijs simplicibus etiā non curatis si requiratur in eis residentia ex consuetudine, statuto, vel alio modo. Allegat ꝙ habetur. lxx. dist. c. sanctorū. de offi. vicarij. c. ex parte. & 5 de talibus potest intelligi. c. iij. & iiij. de cle. non resi. & c. cu nō ignoras. de præben. & no. Host. eo. tit. §. si qs clericus. Si autē essent bn̄ficia nō requirentia residentiā, tunc nō cōpellūtur redire: nec in eis habet locū dispositio dicti. c. clericos, saluo nisi de facto superueniret penuria clericorū, intantū ꝙ ecclesiæ nō possit deseruiri nisi absentes reuerterentur:
3 † quia tūc posset reuocari nō obstāte, ꝙ ecclesia non requirat residentiā: & in hoc resident alij doctores ibi, maximè Ioannes andr. in nouella. & Antonius de butrio. ¶ Hoc præmisso, dico ꝙ dns noster Papa vel episcopus posset dicere de iure beneficia ecclesiastica & canonicatus & cardinalatus sunt institu-
4 ta, & instituti in ecclesia Dei: † vt per ipsos deseruiatur ecclesiæ: secundū Inno. in d. c. clericos. quia quilibet debet manere in ea vocatione, in qua vocatus est. xxj. q. j. c. j. lxx. dist. c. sanctorū cū si. Et cōtra talē canonicū vel cardinalē absentem posset procedere altero de istis trib' modis, videlicet p priuationē reditiuū beneficiorū, & de istis reditib' faciere deseruire ecclesijs. Et hoc qn̄ p̄cedit cōtra clericos, priuilegiatos super residētia nō residētes, & proceditur p̄pter defectū ministrorū: vt no. in. c. cum ad hæc. de cle. nō resi. & ibi per Io. de imo. vel per priuationē bn̄ficij p̄cedentibus citationibus, vt infrà dicet, vt not. in. c. ex tuæ. & in cap. fi. de cleri. non resi. Vel procedere nō ad priuationē, sed ad excōmunicationē primo ipsum suspendēdo ab administratione temporaliū. Deinū, si in contumacia p̄seueret, p̄cedere ad suspensionē spiritualiū. Et posteà ad sententiam excōmunicationis. Et vltimatè etiam ad priuationem, omnia ista cumulantur per docto. & maximè Ioā. de imo. in. d. c. ex tuæ. ¶ † Modus autē 5
procedēdi cōtra talem absentē est iste, videlicet: quia si nescitur vbi est ille canonicus vel cardinalis absens, tūc faciēdæ sunt tres citationes per edictū affigēdū in ecclesia, in qua debet residere: ita ꝙ nō sufficit vna peremptoria p̄ omnibus: qa tales citationes q̄ fiūt per edictū nō de facili transeunt in notitiā citati, & facilius transibūt si ter publicè fiant: qa fortè amicus citati interesit in secūda vel in tertia, si nō interfuit in prima, & poterit sibi nunciare. & in hunc modum limitant Io. and. in additione Specu. in titulo de clericis nō residētibus. l. ad peremptoriū. ff. de iudicijs. & Anto. de but. in. d. c. ex tuæ. † Et addit, ꝙ vbi
6 tertia citatio requirit de iure ad finem pœnæ incurrēde, nō sufficit vna citatio pro omnibus etiā perēptoria, vt voluit gl. no. in clemen. prima. in verbo, tertio. de vita

de vita & honestate clericorũ.& glo.& ibi Bal.in.c.j.de milite vas.qui contumax est,dicit tamen Ioan.de imola in d.c.ex tuæ.ꝙ fortè ista limitatio de tribus edictis procederet,vbi edicta deberẽt publicari,& posteà affigi.Sed si solum sufficeret edictũ affigi in loco publico,nõ videt differẽtiã,an tria edicta successiue fiant & assignantur. An vero fiat vna perẽptoria habẽs se interuallũ triũ edictorũ,vt quia citatur,quòd infra triginta dies debeat cõparere:quorum.x.dierũ pro primo.x.pro secũdo, & decẽ pro tertio,& peremptorio termino assignatur.vt plenè hoc tãgit Feli.in.c.quoniã.§.porro.vt lit.nõ cõtest. Si tamẽ sciatur,vbi sit cononic⁹ absens, tũc fiat citatio personaliter.¶ Et vtrum sufficiat vna citatio, vel requirantur tres. Communis cõclusio est,quòd vna peremptoria sufficiat:vt no.in cle.prima.de vita & honestate clericorum.per Stepha.& refert Ioan.de imol.in.d.c. ex tuæ.ꝑ Cõstitutionẽ.de sentẽ.excõ. lib.vj.iuncto.c.sacro.vbi licet ad pœnã imponendã requiratur tertia citatio.vt in.d.c.sacro.tamen in alijs sufficit vna
7 citatio perẽptoria pro omnibus:† imò vbi agit ad pœnã secũdũ magis cõmunem opinionẽ sufficit vna citatio perẽptoria pro omnibus:licet quidam doctores contrarium tenuerint.¶ Et vtrũ sufficiat monitio sine citatiõe?sunt opi. inter doctores,vt refert Abb.sicu.in.d. §.porrò.tamen veritas est,quòd requiratur citatio. Et est sciendum,quòd talis citatio debet continere tempus sex mensium ad veniendum,vt seruiat ecclesiæ quando nescitur vbi est,vt dicitur in dicto capit.ex tuę. Et elapsis sex mensibus,si non comparet,poterit priuari per sententiam.vt in cap.ex tuæ. eod.titu. Et dicit Ioan.de imo.in dicto c.ex tuæ.in.vj.col.versi.dñs Florentinus tangit quæstionem,& ibi examinat
8 † an constitutio super residentia possit imponere pœnã priuatiõis ipso iure absq; sentẽtia iudicis,& cõcludit ꝙ nõ: secundùm Io.and.& Gaspa.de cal.licet Car.cõtra vt ibi per Ioan.andr. Si autẽ sciatur vbi est canonicus,tunc, vt dixi fiat citatio personaliter, & præfigitur terminus congruus ad redeundũ in ecclesia arbitrio iudicis,habita consideratione personæ,viarũ distantia,& tẽporis qualitate pensata.vt dicit Abb.in.d.c.ex tuæ.in.iij.col.& sic intelligit.c.inter quatuor.eo.tit.hæc notantur etiam in.d.c.quoniã frequẽter.§.porrò.vt lite non cõtestata. Et si non rediret absens, potest procedi ad suspensionem vel excommunicationem & priuationem seu ad petẽdũ restitutionẽ ipsius clerici.vt suprà dictũ est.& omnia dicta remedia cumulantur in dicto.c.ex tuæ.& in.c. conquerente.eo.tit.per Ioan.de imo.in
9 fi.¶ † Ad secundã quæstionẽ,quid põt facere absens,vt non priuetur propter absentiam longam à beneficio requirẽte residentiã,dicimus,ꝙ ad sui excusationẽ multa potest facere.¶ Et primò, si citatur & mouetur per superiorẽ ad residentiã in ecclesia vel in curia,potest constituere procuratorẽ ad allegandũ causas absentię,secũdũ Bald.in.l.ab eo. C.quomodo & quando iudex.& in.l.si cõuenerit.ff.ꝓ socio.& in.l.j.ff.de dist. pig.& no.Bar.in.l.seruũ quoq;.§.publicẽ.ff.de ꝑcu.& in.l.j.§.si qs in iudicio. ff.si quis cautio.& in l.quæsitũ.ff.de re iud.habet in.c.cũ Bertoldus.de re iud. Ang.in rub.ff.in ius vo.vt caut aut satisdent.& postquã constiterit iudici de legitimo impedimento quicquid fieret contra ipsum absentem esset ipso iure nullum : vt dicitur in.d.l.quæsitum.& in alijs

In alijs iuribus proximè allegatis. Poterit etiam dicere talis absens citatus per suum procuratorem, quòd ipse absens habet licentiam à suo superiore ad non residendum. vt not. in c. cū ad hoc.
10 de clericis nō residētibus. † Nam ille, qui vult absentari à loco, vbi debet residere, debet petere licentiā à suo superiore, vt in c. relatū. & in c. inter quatuor. in gl. eo. tit. dicit tamen Hostiē. in d. c. inter. ꝙ propter necessitatē subitò occurrente potest canonicus, qui debet residere, se absentare sine licētia sui superioris. Et dicit Abb. sicu. ista verba in d. c. inter. quòd si consuetudo valet, vt clericus possit se absentare sine licentia sui superioris: vt dicit Inno. in d. c.
11 ex tuæ. † Imo valet consuetudo, vt clericus non teneatur facere residentiā in ecclesia, quæ requirit residentiā. vt not. in d. c. cōquerente. ergo fortius pōt inducere consuetudo, vt clericus ad tempus & ex causa possit se absentare. Nā sine causa nō valeret cōsuetudo secūdū Abbatē in d. c. inter quatuor. ¶ Dicit tamen Gofredus, vt refert Ioan. de imo. in c. ex parte. de clericis non residentibus. ꝙ si ad certum tempus habuit licētiā, & steterit absens vltra tēpus absq; alia monitione poterit priuari: qa dies interpellat: quòd dicit Ioā. andræ. procedere si tempore datę licētiæ monitus fuisset vt deberet redire finito termino sub pœna priuationis beneficij requirentis residentiam. ita dicit ipse in d. c. quoniam. §. porrò. in glo. magna. vt lite nō cōtesta. Aliàs videt velle ipse Io. an. ꝙ licet habuerit licētiā ad tēpus certū: nihilominus si nō redeat post terminū, erit necessariò citandus antequā priuetur, quòd dicit esse menti tenendum: secundùm Ioan. de imo. in d. c. ex par-
12 te. † Fatemur tamē, ꝙ ista licentia de se absentando ab ecclesia, in qua debet residere potest reuocari per concedentē: vt firmant Inn. & Ioan. de imo. in d. c. ex tuæ. Et quādo reuocat, debet ipsam reuocationē intimare. Et talis reuocatio licentiæ datæ pōt fieri expressè & ta-
13 citè. vt dicunt doc. ibi. † fit autem reuocatio licētię tacitè, quādo superior simpliciter citat absentē qui habuit licentiā se absentandi, ꝙ veniat ad residēdū, non obstante licentia, vt dicūt ibi doc. ¶ Item posset talis absens mittere procuratorem quādo fuisset citatus ad dicendum quare talis citatio, ꝙ veniat ad residendum fieri non potuit de iure: quia absentia durauit pauco tēpore: vt
14 dicit Io. de imo. in d. c. ex tuæ. ¶ † Itē cardinalis sanctæ Romanæ ecclesiæ si est absens à curia, debet expectari per quinq; annos, & posteà poterit citari: vt dicitur in c. secundo. de clericis non residenti. vel secundùm alios, tempus erit arbitrariū. & in d. c. ij. fuit facti cōtingentia per ea, quæ not. in c. quoniā cōtra. in glo. magna. vt lit. nō cōte. secūdū Io. de imo. in d. c. ij. vbi dicit, ꝙ tunc cōtra cardinalē Papa sine consilio fratrū propter excellentiā dignitatis cardinalatus propter nō residētiā cardinalis in curia non debet procedere ad eum deponendum. Et dicit Ioan. mona. cardinalis in c. super eo. de hære. libro. vj. ꝙ si Papa procederet sine cōsilio fratrū ad deponendum Cardinalem, quia citatus vt veniat ad residēdum in curia, & non venit, ꝙ successor in papatu debet reuocare talem priuationē, & cum sequunt do. Frāciscus de zabarellis cardi. floren. & Ioā. de imo. in d. c. ij. quia istud est arduum negotiū. & in nego-
15 tijs † arduis Cardinales sunt in quasi possessione, quia Papa non facit ardua de per se, sine concilio Cardinalium: vt dicit

dicit gloss. communiter approbata in c. apostolicæ. de re iudicata. in vj. de qua materia remitto me ad copiosè scripta per dominnm Andræam Barbatiam Siculum in suo soléni tractatu cárdinaliũ in basilica quæstióe. & per moder. Papienses in l. placet. C. de sacrosan. eccle. ¶ Item poterit allegare per procuratoré, quod ex iusta & probabili causa & necessa-
16 ria est absens ab ecclesia, † quo casu potest seruire ecclesiæ per substitutũ: vt in c. relatum. de clericis nõ resideti. & in c. peruenit. de app. & Hosti. in sum. eo. titu. §. qualiter. & in c. rectoribus. & in ca. tuæ. de cleri. ægro. & in cap. ex eo. de elec. lib. vj. Abb. sicu. in §. porro. prę allegato. in v. col. & si superior nõ audiret ipsum in allegatione dictæ causæ, & procederet ad vlteriora, semper reuocaret quòd gestũ esset: vt not. in d. c. cũ Bertoldus. & voluit Ioan. de imo. in d. c. ex parte. de clericis non residen. Imò
17 dicunt doct. in d. c. inter quatuor, † quod si à principio clericus non fuit absens ex legitima causa, sed tempore requisitionis & citationis sit iustè impeditus, quòd non potest redire, vt quia sit infirmus, excusabitur, & cessabit cõtumacia, & cõsequéter nõ potest procedi ad priuationé. Ita Abb. sicu. & Io. de imol. ibi. Idé dicitur in d. §. porrò. per scribétes. Et plus dicit Hostié. in d. c. inter. quod si tépore requisitiõis poterat venire ad residendũ, tamé posteà superuenit impedimentũ, licet se artauerit, nõ poterit in contumaciã procedi ad priuationé. Quòd intelligitur esse verũ, quãdo infra terminũ datu ad veniédũ superuenisset impedimétũ: quod si nõ superuenisset, potuisset in termino statuto cõparere: aliàs secus, per id quod habetur in c. cupiétes. §. quod si per viginti. de elec. libr. vj. & in l. ij. §. si quis tamé. ff. si qs cautio. secũdũ Io. de imol. in d. c. inter quatuor. & Feli. in
18 d. §. porrò. † Si auté causa absentiæ nõ est necessaria, sed volũtaria, tunc si habuit liceñtiã à principio à suo superiore ad tépus certũ, & finitũ est tépus, omnino requiritur citatio, vt possit priuari. vt suprà dictũ est secũdũ Inno. & Hosti. in d. c. ex tuæ. & Abb. sic. in d. §. porrò. in v. col. licet alia opinio se habeat, quod sine citatione expectetur per sex méses. vt dicit ibi Abb. sicu. si tamé posteà probabit se legitimè impeditum, redintegrabitur ad omnia, vt supradictũ est. ¶ Quę auté possint esse istę iustæ causæ quæ excusarét clericũ absenté à cõparitióe, quando esset citatus ad residédũ, dicit Hosti. in summa eo. tit. §. quæ sit pœna. quod est infirmitas corporis. vij. q. j. c. præsentiũ. de qua in d. l. quæsitũ. & in l. ij. §. si quis. in iudicio. ff. si qs cautio. & ibi cõcor. & in c. j. de cleri. nõ resi. li. vj. ¶ Ite in loco, vbi debet residere, habet capitales inimicitias. vt in c. pastoralis. vij. q. j. & de elec. c. bonæ memoriæ magũ. & ibi Hostié.
19 † Et ideò si proper inimicitias quas habet citatus in loco, vbi debet residere, non põt ibi residere, est excusatus. bene faciunt ad hoc not. in cle. pastora. de re iudi. Et dicit Bar. in l. tutor. §. si tutor. ff. de excusa. tuto. quòd inimicitia cum vno est cõsanguineis, afficit alios. Abb. in c. cũ P. mãconella. & in c. cũ meminimus. in fi. de accusa. ¶ Idé, si locus residétiæ nõ esset sibi tutus. vt in dicta. cle. pa-
20 storalis. §. Pisana. † & ideò citatus ad locũ, nõ tutũ nõ tenetur cõparere. & d. l. ij. §. si qs. ff. si quis cautio. & in cle. ij. de foro cõpe. & Bar. in l. quia poterat. §. si quis alio, qui legitur cum. l. de ætate. ff. ad Trebel. vt not. in l. recusare. §. si filius. cod. titu. & plenè de hoc per Felin. in c. accedens. lo. ij. vt lite non contestata. ¶ Sed an si offeratur ipsi absenti saluus conductus

conductus & securitas in loco residentiæ, teneatur venire & residere? tāgit Io. de imo.i.l.nā ꝙ.§. nō omnis.ff.ad treb.
21 & concludit, † ꝙ non teneť credere saluo conductui, & securitati oblatæ. per tex.in dicto.c.accedés.& ibi Fel.in ver. tene méti perpetuò istum tex.de quo tamé per Sali.in.l.reos. C.de accusa.in .v. col.dicit tamen, quòd quādo guerra est generalis, & duces belli consueuerūt dare saluum conductū, quòd tūc non excusatur allegās metum militū. vt dicūt domini de Rota in titul.de dolo & contu. decisio.xij.in nouis.& Ant.de but.in.c. j.cùm dilecti.de dolo & cōtuma. quòd limitatur & declaratur per Feli.in.d.c. accedens.ver.sed aduerte. sequitur hoc Alex.in.d.l.de ætate.& in.l.quibus die-
22 bus.ff.de cōdi.& demō.¶ † Accedāt ad prædicta, ꝙ quādo quis nō pōt residere in loco, vbi debet residere propter propriā inimicitiā suā vel suorum; vt dicit Car.in.d.cle.pastoralis.§.notoriū est excusat nō residēdo.vt dicit Inno.in.c.cū R.de off.deleg.vbi dicit And.barba. ꝙ ét cū literis salui cōductus nō teneť accedere.alleg.dictū.c.accedés.lo.ij.&.c.li-
23 teras.in fi.de resti.spolia. † quia dictus saluus cōductus, est fragilis cautio.l.qa ita.§.j.ff.ad trebellia. & ideò excusatur nō cōparédo. vt dicta.l.de ætate.qa nemo debet se ponere in periculo. vt not. in.c.j.de cleri.nō resi.li.vj. Idem voluit Ange.in disputatione sua incipéte, Bononi.à sua ciuitate bānitus in.iiij.q. idé
24 Bar.in.l.idéq;.ff.pro socio.¶ † Imò, citatio est ipso iure nulla, qn̄ citatur, ꝙ cōpareat in loco notoriè nō tuto secundū Bar.i.d.l.de ætate.& in.d.cle.pastoralis. vbi est tex.& Bar.in.d.l.quæsitū. Si aūt locus, vbi debet comparere non est notoriè tutus, & tūc debet ipse citatus cōparere per suū procuratoré, & allegare quòd locus comparitionis nō est sibi tutus & instare, quòd detur sibi terminus ad probandū, quòd locus citationis vel residétiæ non est sibi tutus.& hoc probatur, quo probato non tenetur comparere, secundùm Innoc.& Io.and.in.d.c. ex parte.& ibi Philip.de appe.& firmat Bar.in.l.pen.§.ad crimen.ff.de publ.iudi.vbi dicit referédo Inn.i.c.veniés.de
25 accu. † ꝙ quædā sunt excusationes necessariæ quæ impediunt absenté venire, vt quando citatus est infirmus, vel carceratus, vel alio modo non potest venire, vel transire per iter. Quædā sunt excusationes probabiles, quæ eū excusare à comparendo possent, tamé venire posset si vult, vt puta, quia in illo loco habet inimicitias, & sic excusatur à veniendo. vt d.l.de ætate.ff.ad trebel. & tunc si procurator cū mādato comparet ad eū excusandū, admittetur. secundū Bar. ibi. ¶ Item diceretur locus non tutus etiā si posset venire bene associatus. secūdum Inno.& Io.de ana.in.c.veniés. de accu. Idem dicendū est si sit inimicitia in loco residentiæ: vel locus residentiæ non est tutus ex causa & culpa ipsius absentis. secundum Archi.in.c. statutū.§.cū verò.in verbo, nō audiens.de rescrip.li.
26 vj. † quia magis debet attendi iustitia & æquitas, quā culpa delinquētis.l.Papinianus exuli.ff.de mino.c.quia diuersitatem.de concef.præben.firmat Ioan. and.in.d.c.statutū.in glos.in verbo, non audiens.licet Lud.roma.dubitet de hoc in.d.l.ij.§.quòd diximus.ff.si quis cautio.¶ Item esset iusta causa ad non comparendum, quando esset citatus non potest comparere ex quo habet necesse trāsire per terras inimicas, & hoc est notorium.vt dicitur in.d.c.accedens.lo.ij.& habetur in.d.c. ex parte de appel. & ibi per Philip.& in Spec.in tit.de ap.§.x. ver.

ver.caueāt aūt.& no.Bar.in.l.vtimur. ff.de sepul.viola.¶Itē,esset iusta ad nō comparendū si in loco,vbi debet cōparere vel residere esset pestis,vt est gl.in cle.ne in agro.in fi.in verbo,rationabi-
27 li.de statu mona.† vbi intēperies aeris excusat à residentia.& not.in.d.l.ij.§. pe.ff.si quis cautio.per quem text.papa Grægorius.xij.se excusauit quare non venit ad cōciliū Pisanū timens grauitatem cœli Pisani.vt refert Marianus in.c.veniens.de accu.& Feli.in.d.c.accedens.lo.ij.versic.vj.conclusio. vt lite non conte.& no.Alexā.in.d.l.ij.§.si qs in iudicio.& est bona gl.in.c.cōmunis filius.xxiij.dis.¶Item est iusta causa ad non cōparendū si haberet priuilegium nō residendi.vt in.c.cū ad hoc.& in.c. fi.de cleri.nō resid.in e.&no.Io.an.in.c. olim.de verb.sig.& no.in.c.super specula.de magist.quod hodie est reuocatū. vt dicit ibi Io.de imo.qđ intelligitur vt suprà dictū est.¶Item esset iusta causa absentiæ si fuisset absens causa reipu-
28 blicæ,vt quia fuisset legatus,† quādiu durat officiū legationis est iustè excusatus à residentia.vt in.l.si cui.§.tandiu. ff.ex quib.cau.ma.no.Bart.in.l.abesse. eo.ti.Bal.in.l.ab eo.C.quomo.& qñ iudex.¶Item esset iusta absentia vbi vertitur vtilitas publica alicuius Regis vel dñi habētis iura regalia & magnū statū
29 & maximè sanguinis coniūctiōe: † qa in quacūq; dispositione intelligit̄ semp̄ excepta vtilitas publica & Regia,vt ꝓbat̄.C.de cursu publico.l.fi.li.xij.& in l.iubemus.C.de nauibus non excusan. lib.xj.&.l.j.C.vt nemini liceat in emp. spe.se excusa.lib.x.& facit.l.in prouinciali.§.fi.cū.l.seq.ff.de oper.noui nuntia.&.l.si quis in graui.§.vtrum.& ibi Bal.ff.ad Sille.quid enim si frater carnalis esset Rex,vel talis dominus,q̄ habet iura regalia,& frater eius esset oppressus,nōne cardinalis licitè posset defendere fratrē oppressum,vt ei præstet adiutoriū se absentādo à residētia curię Ro.pro hoc gl.in.d.c.cōis filius.quæ di
30 cit † qđ propter infirmitatē suorū,quis pōt se excusare:qa ista necessitas adiuuādi carnem suam,facit licitū,ꝙ alias erat illicitū.c.quāto.de consue.cū concor.quæ allegātur per Mod.Papi.in.l. j.ff.de offic.eius,cui mād.est iuris.& in c.j.de ferijs.per Andr.barb.& patet in Ecclesiastico.c.xlij.ibi,In omni necessitate oīa obaudiūt ei.& Hester.xvj.c. ibi.Pro qualitate & necessitate temporū.& ista necessitas consideratur,etiam respectu bonorū temporalium.vt patet ij.Regum.c.xiij.ibi.Non est necesse,vt vadat tecum.Et ideò dicebat Paulus apostolus ad Galatas.vj.Alter alterius
31 onera portate.† & in prima epistola beati Petri vicarij Dei.iij.c.vnanimes, cōpatiētes,fraternitatis amatores.Ideò dicitur Genesis.c.xliij.Commota sunt viscera eius super fratrem suū.Et ideò non potest ascribi culpa non residentis, vbi charitatis operatio causa est non residentiæ.vt patet Prouerbiorum.x.c. Vniuersa delicta operit charitas.Et nō solum charitas operit delictū,sed etiā ab insidijs demonum defendit,& dicitur lorica.vt in episto.Pauli.j.ad Colossen.c.v.ibi.Induti loricam fidei & charitatis.& ad Roma.c.xiiij.Scandalum fratrum vocat,aliàs si fratri oppresso auxilium frater Carnalis non præstaret,impius diceretur,& Deū sibi ad iram prouocasset.vt dicitur Sapientiæ.c.xiiij.Si igitur Cardinalis videt fratrem suum oppressum spoliatū & captum,& non dimisisset residentiā curiæ vt fratrem adiuuaret,profecto sibijpsi credulis iudicaret,maximè ob

bonum

31 bonum Regium germani. † Cuius oppresſio iudicatur factum proprium. vt in. l. lex corne. ff. de iniur. no. Abb. in. c. cum oporteat. le. ij. de accu. Meritò abſentia ex tali cauſa iuſta iudicari debet, ſi ſenſus eſt in hoīe. vnde ſi licet fratri propria authoritate recuperare bona quibus ſpoliatus eſt incontinenti, & conuocare amicos. l. iij. §. eū igitur. ff. de vi & vi arma. & not. Lucas de penna in. l. ſi coloni. circa fi. verſic. nouiſsimè quæritur. C. de agri. & cenſi. lib. xj. & Innoc. in. c. olim. el primo. de reſti. ſpolia. & in
33 c. j. per docto. de dolo & cōtu. † ergo licebit fratri Cardinali pro iuuando fratrem oppreſſum relinquere reſidentiā, & diceretur abſens ex iuſta cauſa. ¶ Nā neceſsitas & vtilitas æquiparātur à iure. vt in cle. j. de reb. eccle. non alienan. Satis enī hæc neceſsitas & vtilitas ſuperueniens facit excuſationē iuſtā à reſidē
34 tia. ¶ † Sicut plerūq; tempus ſeu locus non patitur licentiam petere. vt in. l. j. ff. de exercito. l. tutor qui repertorium. ff. de admini. tutor. & no. Abb. in. c. relatū. de cleri. non re. ¶ Item, eſt iuſta cauſa ad ſe excuſandū, ſi citatus ad reſidendum fuiſſet detentus ab officiali publico ſine ſui dolo, tunc ſi non comparet nō pōt dici cōtumax. vt in. d. l. ij. §. ſimili modo. ff. ſi quis cau. & ibi per Alex. & no. Bar. in. l. penul. §. ad crimē. ff. de pu-
35 bli. iud. ¶ † Itē eſt iuſta cauſa abſentiæ ſi fuiſſet abſens p ſeruitio papæ vel eccleſiæ. vt in. c. dilectus. de clericis nō reſidē. & in. c. ex parte. lo. ij. & eo. tit. & in c. ad audientiam. Io. an. in. c. fi. de conſue. lib. vj. Oldra. in concilio. iiij. ¶ Item eſſet iuſta cauſa, ſi per vim detineretur. de electio. c. bonæ. Dominicus in. c. primo. de clericis non reſiden. libro. vj. Et ibi dicitur de infirmitate corporali, quæ excuſat à reſidētia. ¶ Item, eſt iuſta cauſa ad ſe excuſandū, ſi citatus ad reſidendū fuiſſet retentus ab officiali publico ſine ſui dolo, tunc ſi non cōparet, non poteſt dici contumax. d. l. ij. §. ſimili modo. ff. ſi quis cau. & ibi per Alexā. no. Bar. in. l. j. §. ad crimen. ff. de publi.
36 iud. ¶ † Item eſſet iuſta cauſa, ſi fuiſſet impeditus ad redeundū impedimento cauſato ex facto aduerſarij: vt dicit Cy. in. l. fina. C. de adulterijs. & ibi Bald. & Sali. & Bal. in auť. clericus. C. de epi. & cle. & Alex. in. iij. vol. conſi. lxij. inci. videť prima cōſideratiōe. in. j. col. ¶ Vtrū autē abſentia ex cauſa voti ſit iuſta cā abſentiæ, tāgit Bal. in. d. l. ab eo. C. quo-
37 modo & qn̄ iudex. ¶ Et vtrū † abſentia cauſa ſtudij ſit iuſta abſentia, tāgit Bar. in. l. Seiæ. §. phāphile. de fundo inſtructo. & Hoſti. in ſumma de clericis non reſidētibus. §. quę ſit pœna. Et nō omitto ꝙ Abb. ſicu. in repetitio. c. extirpandæ. §. qa verò. de præbēdis. ponit. xiiij. limitationes ad regulā illā, ꝙ eccleſiæ quæ reqrit reſidentiā clerici nō pōt ſer uiri p ſubſtitutum. quas nō refero: quia nō faciunt ad rem de qua agit. hęc ſunt quæ nobis occurrūt ſup dictis quæſitis à veſtra. M. cui humiliter cōmendamus
38 hæc ſcripta. † Saluo ſemp iudicio Sanctæ matris eccleſiæ, à quo nunquā deuiare intendimus.

Deciſio. CCXC.

De paſcuis & affidatione, & de illius præſcriptione.

Summarium.

1 *Paſcua ſine affidatione per noctem & diem depaſta an debeantur per dominum & qualiter. 5.*
2 *Officialis prohibitio tantum durat, quantū eius officium.*
3 *Bannum ignorantes non ligat.*
4 *Ignorantia multum operatur ad delicti excuſatio-*

cusationem.

6 *Assidandi ius praescribi an possit, item & ius coloniae?*

7 *Pascuorum usus per longissimum tempus, an noceat domino territorij?*

8 *Charitas prima, incipit à seipso.*

9 *Frumētū q̄n de Regno extrahi non debeat? Pater q̄n non teneatur ad filiorum alimēta.*

10 *Eleemosyna propinquis potius danda, quàm extraneis.*

1
Vidam Baro † habet Castrū inhabitatum cum magno territorio ad sumendū pascua pro aīalibus, quod est prope aliud suū Castrū habitatū, quod similiter habet amplū territoriū de per se, & in istis territorijs dictus Baro solitus est affidare aīalia ad pascua sumendum, & in non affidatos diffidam exigit, prout est consuetum. Euenit, quòd quædā animalia cum pastoribus intrauerunt dicta territoria, & sumpserunt ibidem pascua in vno ex dictis castris p vnam diem, & in territorio alterius Ca 3 stri per vnam noctem & plus. Qua de causa Baiulus intercepit dicta animalia pro diffidatis, & petit diffidiam, dicit dñs animaliū, q ipse pro vna die & pro dicta vna nocte in diuersis territo- 4 rijs nō tenetur aliquid soluere nisi damnum, & illud plus, q sterit in dictis territorijs ad pasculandū cum suis animalibus paratus est soluere fidā pro rata tēporis, prout solitū est p dictū Baronem, dicta territoria affidare iuxta cōstitutionem Regni, quæ incipit, cū per partes Apuliæ quæ est circa finem consti. Regni. Dicit ille Baro, q ipse vult diffidiam solitam quæ sumpsit originem à prohibitione facta per bannum magnæ curiæ: quo cauetur, quòd nullus audeat intrare & pascua sumere in dictis territorijs sub pœna vnc. iiij. quo casu attento dicto banno & prohibitione, quòd trāsiuit in rē iudicatā cessat dispositio dictæ constitutionis, cū p partes Apuliæ. vt dicit Andr. de iser. super constitutione circa fi. ¶ Replicat dominus aīaliū, q dictū bannū seu phibitio prędicta nō ligat ipm dñm aīaliū, p eo q dictū bānū pœnale emanatū fuit tēpore, quo erat regēs Nicolaus de porcinarijs de aquila. & sic non durauit nisi tpe suo, nō aūt tpe alterius regētis do. Bernardini de amelia noui regentis vt in. §. eas verò. insti. de ppe. & tepo. actionibus. & in. §. pœnales. insti. de actionibus. in gl. & no. in. l. in honorarijs. ff. de actio. & obli. & ibi per Bar. sub quo tpe dicta animalia intrauerūt dicta territo- 2 ria. † Et sic istud bānū seu phibitio officialis tm̄ durat quātū durat ei⁹ offm̄: secūdū Bal. & alios in. l. j. C. de postulādo. & firmat Bart. in. l. fi. ff. de pœnis. & ibi p Alex. in apost. & firmat Spe. in tit. de aduocato. §. j. circa fi. in versi. in summa no. ¶ † Itē dñi dictorū aīaliū nō fuerūt præsentes in Regno tpe emissionis dicti bāni. & sic tale bānu nō ligat ignorātes. vt dicit And. in. d. cōstitutione cū p ptes, dū alleg. l. fi. ff. de decre. ab ordi. faci. † & ad excusationē delicti multū valet allegatio ignorātiæ, vt multa cumulat Feli. in. c. ij. de exceptionibus. in prin. bñ facit tex. i. c. apostolicæ. de cle. excō. ministrāte. ¶ Quæritur, qd iuris. fuit cōclusum q licet dicta cōsti. cū per ptes Apuliæ loquaī de territorijs Apuliæ: tn̄ secūdū And. de iser. ibi. non solū dicta constitutio habet locū in Apulia, sed etiā in toto Regno: vt ipse dicit in vers. verius videī. Et sic cū nō sit pbatū de alio bāno & phibitiōe regētis noui, sed veteris. quo tpe non fuit iste dñs aīaliū in Regno, meritò non ligatur dicta pœnali

cta pœnali ꝓhibitiōe regentis antiqui.
5 † & sic fuit votatū, ꝙ solū ille dñs aīalium soluat fidā pro rata tp̄is prout solitū est dñs affidare. ¶ Sed iuxta hoc quæro de alia q̄one, quę fuit de facto tp̄e meo. quædā vniuersitas cuiusdā Castri sunt soliti se affidare pro animalibꝰ eorū in territorio alterius Castri p annos vltra xxx. deinde iste dñs Castri qui solitꝰ est affidare per dictū tēpus & etiā vltra, nō vult vlterius affidare ꝓdictos nec alios, sed vult territorio vti pro suis animali-
6 bus & vasallorum eius. ¶ † Illi qui sunt soliti affidare dicūt ꝙ ipsis promissum fuit in perpetuū ꝙ eis fuit dicta affidatio, & possederūt. xxx. ann. & sic præsumiē dicta promissio, iuxta no. in. l. cum de in rem verso ff. de vsu. & in. l. si certis annis. C. de pac. ex possessione. xxx. anno. nam hoc ius affidandi potest præscribi: & ideò nō possunt prohiberi per tex. in. l. vēditor. ff. cō. prædiorū. vbi valet cōsuetudo, vt quis oblato prętio possit incidere ligna vel quid simile in fundo alterius. bñ facit. l. si quis diuturno. ff. si serui. vēdicetur. Idē dicimus, ꝙ ius Colonæ pōt præscribi. vt dicit Bald. in l. malè agere. C. de pręscrip. xxx. vel. xl. an. & est gl. in. l. litibus. in verbo, colonorū. C. de agri. & cen. libr. xj. & habetur in. l. ne cui. C. locati. & per Luc. de pen. in. l. congruit. C. de loca. prædi. ciui. lib. xj. & per Bal. in. l. si quis cōditio-
7 nis. C. locati. ¶ † Quęritur, an iste vsus longissimi tēporis noceat domino dicti territorij. Abb. sicu. post Host. & Anto. de butr. in. c. dilecti. in. ij. colū. tangit istam quæstionem, & dicit, quòd si pascua non sufficiunt pro animalibus domini ipsius territor. j & vasallorū eius, tunc non obstante dicta vetusta cōsuetudine vel præscriptione, non tenetur eisdem solitis affidare amplius, arg. c. suggestū. de decimis. & c. quid per noualę. de verbo. sig. & pro hoc. c. ij. §. vbi
8 autē. de decimis in. vj. ¶ † Itē quia prima charitas incipit à seipso. vt in. l. præses. C. de serui. & ideò And. super dicta consti. Regni dicit, quòd si esset ius prędictū affidandi in territorio alieno, etiā præscriptū pręscriptione tanti temporis, in cuius contrarium memoria hominum non existit. & do. illius territorij dicit, quòd vult vti illo territorio p se & suis, nec sufficit ambobus, igitur itę ad vendētes & emite vobis, vt dicitur in euangelio Matthæ. xxij. c. & pro hoc facit id quod not. in. c. j §. post
9 natale. de pace tenē. † quòd quando est modicum frumentum in Regno non debet vendi tractæ frumentorum per extra Regnū: quia prima charitas &c. sicut etiam dicimus in patre, qui tenetur dare alimenta filijs: vt si pater non habet pro suis alimentis, non tenetur filijs ad alimenta: vt dicit gl. in. l. si quis à liberis. §. fi. in verbo, liberto. ff. de libe. agno. quia magis quis debet sibi prouidere, quàm alijs. ff. si quis omis. causa testa. l. Iulianus. secundum Bald. in. l. j. & col. C. de inoffi. dotibus. ¶ Fuit per totū Concilium determinatū, quòd ex quo facta fuit fides, ꝙ dominus dicti territorij & eius vasalli sunt augmētati in animalibus, & territorium non sufficit ambobus, quòd licet domino territorij ipsos solitos affidari prohibere ab vsu dicti territorij, nec tenetur eos affidare. pro hoc gl. de pœ. dist. iij. c. qui vult. & c. inter. de spon. & c. iij. in fi. de au-
10 thori. & vsu pal. † Est ergo prius danda eleemosyna propinquis quàm extraneis: vt not. glos. in. c. j. de coha. clerico. & mu. & j. q. ij. c. peruenit. in glo. faciunt not. per Archidia. de ordinata charitate. xxiiij. quæstione j. c. vbi sana

na fides. & quæ not. Lucas de penna.l. centum.de anno.ciuilibus.lib.xj.

Decisio.CCXCI.

De vsufructu augmenti dotis.

Summarium.

1 *Dotis augmentum in pecunia constitutum, an præbeat vxori electionem ad vsumfructũ, iuxta consuetudinem Neapolitanam.*

2 *Augmentum vsufructus ratione moræ, an sol 3 ui à filijs debeat.* 4.

Antiphatum, est lucrum dotis.

3 *Vsurã de vsura soluere, nusquã pmissum est.*

Vsuras etiam in vno nũmo, princeps permittere non debet.

5 *Antiphati vsumfructũ quã elegit, an postea antiphatum petere possit.*

6 *Sententia absolutoria lata, in sorte an noceat in vsuris?*

Dicit consuetudo nostra Neapolitana de iure quarte q̃ incipit, quartam auté, ꝙ soluto matrimonio per morté viri superstitibus vxore & filijs eiusdé matrimonij vxor fructus quartæ potest capere ꝓpria autho
1 ritate. † dicit glo. Neapolita.in verbo, fructus.i. ꝙ si quarta vel antiphatũ est cõstituta siue cõstitutũ in pecunia, concludit ꝙ mulier habet electioné, an velit pecuniam pro antiphato, & præstare idoneã cautionem restituẽdo ipsam pe 4 cuniam traditã per filios pro antiphato post eius morté ipsis filijs, iuxta.l.j. cũ si.ff.de vsuf.ea.re.quæ vsu cõsu.insti.de vsuf.§.cõstituiť. vel recipere à filijs vsurã competentem, vt in auten.de non eligen.secundo nubé.§.si auté omnes.ubi permittitur ꝓ antiphato in pecunia, ꝙ possit recipere vxor à filijs tertiã vsuræ cétesimæ, istud est de iure ciuili. Quid
2 de iure canonico, † an liceat vxori recipere vsumfructũ antiphati cõsistétis in pecunia ratione moræ cõmissæ in solutione antiphati per filios, vel illum, qui teneť ad antiphatũ. ¶ Nulli dubium est ꝙ antiphatũ est lucrũ dotis: vt patet in auť.dos data.C. de dona.ante nup.cũ simi.& sic solueretur vsufructus: si vsufructus dici põt de lucro.vt.ff.de vsufr.earũ rerũ.l.hoc senatus.§.fi.& .l.si vsus.& sic esset solutio vsuræ de vsura, † ꝙ nul 3 lo modo est cõcedendum, etiã per leges veteres, vt est tex.in.l.improbum.C.ex quibus causis infami.irrogatur.vbi ille, qui recipit vsurã vsuræ est infamis etiã si per statutũ vel cõsuetudiné hoc concedatur: vt est text.in cle.j.de vsuris.inde dicit tex.in.c.non licet.x.dist. iuncta glo.ꝙ nõ licet principi permittere vsuras, etiã in vno nũmo: secundum Bal.in auten.ad hæc. & col.versu sed dubitať. C.de vsuris. voluit Io.and.in mercu.in regula peccatum. ¶ Et ideò dicebãt do. An.maricanda & do.Anto.de Alexã.& ego audiui etiam à domino Paride de puteo & domino Ioanne Antonio carrafa, qui fuerunt maximi doctores, & multũ reputati in scientia vtriusq; censuræ, ꝙ ipsi viderũt sentẽtiatũ fuisse in sacro Cõcilio tẽpore immortalis memoriæ Regis Alphõsi, primi de Aragonia, tempore, quo præsidebat episcopus Valentiæ, qui posteà factus fuit Papa Cali
4 stinus tertius, † ꝙ nõ debeatur vsusfructus antiphati consistentis in pecunia à filijs & hæredibus viri vxori. Sed ꝙ solum restituať pecunia antiphati cũ cautione, vbi suprà. & fretũ Cõciliũ dictis authoritatib⁹, me assistẽte ter iudicatũ fuit in Cõcilio, nõ debeatur vsusfructus pecuniæ antiphati vxori, nec pro præterito, nec pro futuro, sed solũm teneãtur hęredes restituere pecuniam debitã pro antiphato in proprietate & vsufructu, quando

quãdo nõ sunt filij cũ cautione, de qua suprà. ¶ Et ex his secuta fuit alia decisio in quadã causa certorũ nobiliũ de Capuana, ꝙ si vxor vidua elegit potius vel le vsumfructũ antiphati consistentis in pecunia annuatim, & sic fuit ꝓmissum,
5 † ꝙ potest posteà variare & petere sibi restitui antiphatũ. Et ratio est: quia petendo vsumfructũ antiphatim ꝙ nõ licet, vt suprà, ꝑsistit in peccato, imò vsuras præteritas tenetur restituere, iuxta notata in c. debitores. de iureiurãdo. & ideò habet locum pœnitentia. ¶ Item, quia petere vsumfructũ, & petere pecuniã debitã pro antiphato sunt diuersa, & diuersa non tollitur electione. l. si pro fure. §. furti. ff. de cõdi. furti. not. Dy. in
6 regula nullus pluribus. lib. vj. ¶ † Itẽ, quia sicut sententia absolutoria lata in sorte, nõ nocet in vsuris. l. fin. §. Lucius. ff. de condi. indebi. ita sententia lata super vsufructu, nõ nocet in sortæ: quia diuersæ sunt res. l. ij. ff. de excep. rei iudicatæ. cũ simili. ¶ Et ista decisio fuit bene laudata & commendata ab omnibus literatis personis.

Decisio. CCXCII.

☞ De feudi inuestitura possedi adhuc per viuentem.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Consobrini non succedunt in feudis antiquis.*
2 *Votum captandæ mortis etiam in feudis euitandum.*
3 *Inuestitura de caducitate successionis & non de futura successione, quæ dicatur.*
4 *Votum captandæ mortis, tristissimos parit euentus.*
5 *Princeps inuestituram feudi à viuente possessi facere an possit. 8.*
6 *Feuda non passim omnibus concedenda.*
7 *In generali obligatione an veniant futura?*

FVit supplicatũ Regi Ferdinãdo primò, à quodam suo intimo seruitore, vt placeret suæ maiestati concedere quoddam feudum quaternatum antiquuũ, quod tenet, & possidet Titius post mortẽ Titij sine descẽdentibus, quod de iure post mortem Titij est recasurum Regiæ curiæ, quia nõ habet fratrẽ carnalem, sed solùm conso-
1 brinos: † qui nõ succedunt in feudis antiquis per constitutionem Regni, vt de successionibus. Regia Maiestas voluit intelligere à sacro Concilio si dicta inuestitura poterat de iure fieri. ¶ Et fuit responsum per sacrum Concilium in effe-
2 ctu in hunc modum: videlicet. ¶ † Ratio dubitandi est ꝙ non liceat domino Regi, concedere priuilegium de hæreditate viuentis propter votum captãdæ mortis. vt in l. fi. C. de pactis. & in c. ne captandæ. de cõcess. præben. lib. vj. & in c. ij. eo. titu. ¶ Sed de isto dubio fuit magna contentio inter Placentinos ex vna parte, & Mediolanẽses & Cremonẽses ex altera. ¶ Et tãdem de ista quæstione est tex. in c. si quis inuestierit. de feudo dato in vicem legis commiss. vbi præualuit opi. Mediolanẽsium & Cremonensium, quæ vult, ꝙ talis inuestitura sit valida: quia viuo illo, qui tenet feudum, nõ fit ei aliquod præiudiciũ per dictam inuestituram. sed Rex dat ius suũ post
3 mortem tenẽtis feudum. † & ista dicitẽ inuestitura de caducitate successionis, & nõ de futura successiõe: vt dicit Bal. in c. moribus. vbi est idem tex. si de feudo fuerit cõtro. inter domi. & agna. Et clarius hoc firmat Bal. in d. c. si quis inuestiret, vbi allegat argumenta pro & contra. & post pauca dicit, ꝙ ista inuestitura dicitur inuestitura in defectũ iuris

 tertij,

tertij, quæ habet in se iuris ordinem. & dicit Andr. de iser. in. c. j. in. vij. col. qui success. teneantur, ꝙ inclytus Rex Robertus Rex Siciliæ frequéter vtebatur dicta inuestitura, iuxta. d. cap. moribus. Sed dicit ipse Andr. ꝙ quantū periculū sit possessori tenéti feudum ab experto, intellexímus propter votum captandæ
4 mortis, † & ideò tristissimos parit euétus, & dicit plus, ꝙ licet per iura vsuum feudorum sit ꝓmissa talis inuestitura: tñ isti sunt vsus praui, & potius debet censeri corruptela, & nō seruari tanquā ratione carétes. nec valét permissiones tales de concessi. præben. c. ij. & c. relatum & c. ex tenore. & in malis promissis etiā iuramentū nō est seruandū. xxij. q. iiij. in malis cū seq. &c. loquit And. q̄n archiepiscopus fecisset talem inuestiturā de feudo, ꝙ est ad collationé ipsius quæ nō debet valere. Vel debet intelligi, put dicit in. d. c. moribus. ꝙ inferiores à principe non possunt facere dictas inuestituras, sicut inferiores prælati à Papa, non possunt facere inuestituras prædictas. vt. d. c. ij. de concel. præbé. &
5 in. d. c. ne captandæ. † Sed princeps bene potest facere, sicut potest facere papa, qui potest dare expectatiuā ad certū beneficiū: vt. c. proposuit. de concess. præben. & habetur in. c. ex parte. de offi. deleg. & in. c. ea te. de rescriptis. licet nō faciat expectatiuas certi beneficij, vt euitetur votū captandæ mortis: tñ pōt facere, si vellet, quia est suprà ius vt. d. c. proposuit. dicit And. in. c. j. viij. col. qui succe. ꝙ nō est sic in Regibus & in feudis: quia feuda nō passim omnibus cōceduntur:
6 † nam propter tales promissiones alliciuntur militantes ad expeditionē reipublicæ: nec per hoc fit præiudiciū possidenti feudum: & si prauus sequatur euentus, dicetur cū Augustino. xxiij. q. v. c. de occidédis, ꝙ pter intétioné & voluntaté Regis cōcedétis, si eueniat hoc sinistrū, non est ei imputandū,
7 & allegat generalia videlicet † quia & iura futura alienamus: & de rebus suis quilibet facit, ꝙ vult, & in generali obligatione veniūt futura. &c. ¶ Et subdit, ꝙ talé inuestituram Rex nō reuocabit, q̄a nō est conueniés Regi sine causa reuocare cōcessa: vt in auten. de referé. §. j. de quo in. c. quæ in ecclesiarū de cōsti. per Feli. cū cōcor. ibi per eum allegatis &c. ¶ Et sic fuit cōclusum, ꝙ Rex de iure potest facere dictā inuestiturā, quā si fecerit sine causa, non reuocabit, vt suprà dictū est. Et postea sic facta fuit inuestitura de illo feudo. & vidi ꝙ Rex Federicus eādem inuestituram fecit de feudo Pantani in prouincia Calabriæ, quæ adhuc possidetur per quendam dominam Polyxenam de citrario, cuidam nobili qui expectat post eius morté habere dictum feudum.

Decisio. CCXCIII.

De fratrum successione in feudis.

Summarium.

Frater an & quando succedat fratri in feudo nouo, & quid in antiquo? 1
Inuestitura semper attendenda. 2
Contractus ex conuentione legem accipiunt. 3

Vit declaratum † & sentétiatū per sacrū Cōcilium, ꝙ in feudo nouo cōcesso magnifico Berardino de abenabulo pro se & suis hæredibus, mortuo dicto Berardino sine descendentibus in dicto feudo succedat Troil⁹ de abenabulo ei⁹ frater carnalis: & ista decisio sumpta fuit ex scriptis ꝑ Andr. de iser. in cōstitutione Regni, vt de successionibus. in secūda col. vbi dicit, ꝙ

cit, ꝙ antiqui patres nostri intelligũt, vt in feudo nouo dato fratri vt frater succedat, per tex. in dicta cõsti. vt de successionibus. in ver. ex collaterali. qui text. loquit generaliter nõ distinguẽdo inter feudũ nouũ & antiquũ vt frater fratri succedat, ergo generaliter debet intelligi. ff. de aleato. l. j. §. generaliter. 1 ff. de leg. præstã. qñ frater acqsiuit ꝑ se & hæredib⁹, ꝙ de iure feudorũ nõ crat, 2 ex quo iure frater nõ succedit fratri in feudo nouo nisi expressè sit dictũ. vt in 3 c. j. §. cũ verò conradus. de his, qui feudũ dare possunt. & in. c. j. de duobus fratribus. patet, ꝙ dicta iura feudorũ sunt 4 correcta per dictã cõstitutionẽ nisi inuestitura feudi facta fratri diceret tibi & 5 tuis hæredibus ex toto corpore legitimè descẽdẽtibus, tũc frater nõ succederet fratri in dicto feudo nouo, qa nõ est de descẽdentibus fratris, & ideò est exclusus virtute inuestituræ, † quæ semp debet attẽdi: vt dicit Bald. in præludijs feudorũ. alleg. c. j. de duobus fra. a capi. inuesti. & c. si cui militi. de extraor. c. alterius cõpula. & idẽ dicit Bal. in. l. quoties. C. de suis & legiti. & in. c. j. de feudo guar. & in. c. j. an mutus vel alios imper. & in. c. j. §. deniq; quę sit prima causa benefi. amittẽ. & Bal. in. j. volu. consi. 6 lxx. & And. in. d. cõsti. dicit † qa contractus ex cõuentione legẽ accipiunt. ff. de reg. iur. l. cõtractus. Sed in feudis antiqs quorũ inuestitura dicit tibi & hæredibus ex tuo corpore legitimè descẽdentibus frater succedit fratri, quia est de descẽdẽtibus primi acquirẽtis. Et ita semper fuit idterpretatũ illud. c. Regis Caroli secũdi, ꝙ incipit cõsiderãtes, quod. vult, ꝙ cõcesso feudo sibi & suis hæredibus ex suo corpore legitimè descẽdentibus, ꝙ frater succedit fratri, si est de descẽdẽtib⁹ primi acqrẽtis. & sic loquit dictũ. c. in feudis antiqs & nõ nouis. Et ista decisio non est noua, sed bene antiqua.

Decisio. CCXCIIII.

De præuentione debitoris super cancellatione instrumenti.

Summarium.

1 *Consequens velle, an videatur, qui vult antecedens.*

2 *Citatio iudicis ordinaria, facta debitori, ad instantiã partis sine expressione causæ, an valeat.*

3 *Iurisdictio an perpetuetur per iudicis ordinarij citationem.*

4 *Petere aliquid in genere aliud, quàm petere in specie.*

5 *Præoccupatio in diuersis rebus an cadat.*

6 *Antecedenti præsupposito quando non sequatur consequens.*

7 *Contumacem an medium iudicis præceptum, sine causa citatum faciat.*

QVidã creditor in curia cõsulatus Catalanorũ citari fecit suũ prętensum debitorẽ, ꝙ veniat ad audiendũ tenorẽ petitionis ꝑ eũ offerendæ ad diẽ statutã, cõparet ille citatus, & dicit se paratũ recipe petitionẽ, & rñdere: ille assertus creditor dicit, in primis pręstetis idoneã cautionẽ de securitate iudicij iuxta stylũ, & capitulũ cõsulatus, dictus citatus illã pręstitit, sed antè, quã ille assertus creditor dedit petitionẽ suã ille assertus debitor petijt instrumentũ asserti debiti cassari: dicit ille creditor, ꝙ nõ põt ꝑcedi super cassatiõe dicti instrumẽti. Quia ipse creditor eum prius citari fecit, vt veniat auditurus petitionẽ, ꝑ eũ offerendã, & ab eo habuit cautionẽ de securitate iudicij, quæ est antecedẽs ad libellũ offerẽdũ: † & qui vult 1 antecedẽs videt cõsequẽs. l. oratio. ff. de spon. † Item citatio iudicis ordinaria 2 facta debitori, vt compareat coram eo ad in

ad instantiã partis sine expresiõe causæ valet,& arctat citatũ ad comparendũ.vt dicit Bart.in extrauag.ad reprimendũ.in verbo,dicto crimine.& firmat Bal.in.l.cõsentaneũ.C.quomodo & qñ iudex.dũ dicit.& hæc verior dũmodo sit citatus ad instantiam actoris,
3 † & clarũ est,ꝙ per citationẽ iudicis ordinarij sicut est consul Catalanorum perpetuaẽ iurisdictio:vt in.l.si qs postea.ff.de iudicijs.& no.in clemẽ.ij.vt lite pendẽte.Et sic cũ prius fuit incepta cõuentio quã asserta præuẽtio super cassa tionẽ instrumẽti;prius est cognoscẽdũ de dicta causa conuentionis.argu.l.vbi cæptũ.ff.de iudi.¶ In cõtrariũ dicit ille assert' debitor licet prius fuerit ipse citatus ad audiendam petitionem offerẽdam,tamẽ antequã fuisset præsentata, ipse assertus debitor primo fecit te citare vt cassares instrumentũ asserti debiti.¶ Nec ob.ꝙ prius citat' fuit ipse debitor auditurus petitionẽ:qa talis citatio nõ fuit facta añ petitionẽ.¶ † Quia
4 aliud est velle petere aliquid in genere, aliud petere in specie:vt dicit Paul.de cast.in.l.sed & si quis.§.quæsitũ.& ibi Alex.in.iiij.col.ff.si qs cautio.¶ Itẽ qa illa cautio assecurationis iudicij est diuersa à præuentione sup cassatione in- 1
5 strumenti † & in diuersis rebus nõ cadit præoccupatio:vt dicit Barto.in sua 2 pulchrã distinctione.in.l.si pluribus.ff. 3 de lega.j.ibi,dum dicit,si verò nõ petitur idẽ,si diuersum ex diuersis causis: 4 & tunc non potest dici preoccupari.Et idem dicit Pet.de anch.in.c.postulasti. 5 in.vj.q.de foro cõpe.allega.l.ꝗ prætor. 6 ff.de iudi.capi.dilecti.de ordine cogni. ¶ Nec obstat cõtrarium de.l.oratio.de
6 spon.† qa qñ cõsequens non est de necessitate antecedentis,nunquã præsup 1 posito antecedenti sequitur consequẽs quod à principio potest esse & non esse secundũ Bald.in.l.quãuis.C.de fideicõ.& not.in.l.ij.ff.de iurisconsultis.iudi.& in.l.illud.ff.de acqui.hære.¶ Quid dicendum,fuit pariter votatũ in Cõcilio per dominos consiliarios ꝙ procedatur super præuentione facta per dictũ debitorem,ex quo petitio debiti cõtenti in instrumento oblata fuit post petitionẽ cassationis dicti instrumenti,& illa citatio ꝙ veniat auditurus,petitionẽ nõ est in consideratione,nisi oblata petitione quo ad effectũ,ꝙ suus aduersarius possit eũ præuenire super cassatione instru
7 menti.¶ Sicut dicimus † ꝙ præceptũ nudũ iudicis sine causa nõ facit citatũ contumacẽ,secũdũ Cy.in.l.quoties.C. de iudi.licet citatio sine causa valeat:vt suprà dictũ est,& qa de hoc habit' fuit recursus ad sacrũ Concilium cũ ista discussione causa preuentiõis fuit remissa ad consulem,& quod in ea procedat & iustitiam faciat.Matth.de Afflicto nobilis Neapo.Doctor insignis.

Decisio.CCXCV.

De viro qui vxorem promisit ratificaturam cum pœna.

Summarium.

1 *Vir qui ratificaturam promisit vxorẽ cum pœna,an non teneatur si fecit ꝙ potuit.*
2 *Iuramẽtũ an operetur clausulã se curaturũ.*
3 *Promittens factum quod sine culpa sua non potuit implere,an excusetur à pœna.*
4 *Iuramenti temerarij ad obseruationem quis, an teneatur.*
5 *Difficultas an excuset à pœna.*
6 *Promissio quòd aliquis consentiet de iure,an valida.*

Agnific' Troilus de abenabulo † promisit curare & facere ita ꝙ faciendo suum

suum posse nõ excusetur ꝙ vxor sua re nuntiat Alphonso carazulo fratri propter doté habitã bonis paternis & maternis sub pœna & iuramento. Alphonsus petit ꝙ dicta vxor dicti Troili faciat dictam renuntiationé Reginalis. M. vt locũtenens Regis Ferdinandi.ij. cõmisit mihi & magnifico domi. Camillo de scorciatis Vtriusq; Iuris Doctori, & Regio consiliario hãc causam. & citato dicto Troilo & seruatis seruandis fecit legitimã fidem, ꝙ ipse fecit quicquid ꝑtuit vsq; ad minas: ꝙ dicta eius vxor faceret dictã renuntiationé, & ꝙ ipsa non vult renũtiare. ¶ Fuit dubitatũ Vtrum dictus Toilus posit condénari ad pœnam. ¶ Et facta relatiõe in Concilio per nos, vbi presidebat magnificus domi. Antonius de Alex. magnus iurista, fuit dictũ ꝑ aliquos do. Consiliarios, quòd ipsi crederent non errare, si cõcluderét ꝙ dictus Troilus debeat condénari ad pœnã: qa promisit pœnã soluere, quando ipse fecisset totũ suũ conatum quòd vxor sua renũtiaret, & nõ excuseẽ propterea à pœna per.l. stipulatio ista habere licere. in prin. ff. de verb. oblig. per. l. quoties quis. eo. tit. & .§. si quis aliũ. insti. de inuti. stipu. & maximè ꝓpter iura
2 mentũ, † ꝙ operaē illã clausulã expressam, se curaturũ & facturũ &c. vt dicit Lud. in. d. l. stipulatio ista habere licere. qui allegat tex. in. c. ex literis. lo. ij. & .c. sicut ex literis. cum ibi no. de sponsa. & idé dixit Bal. in. l. fi. C. de nõ nume. pecu. & Abb. in. c. ex rescrip. de iureiurando. ¶ Nos dicebamus, ꝙ ꝓdicta ꝓcederent, qñ dictus Troilus nõ fecisset oém suũ conatũ, tũc teneretur ad pœnã. Sed ex quo constat, ꝙ fecit omné conatum suũ, vt illa domina renũtiet, & non vult renũ tiare, certè nõ fuit nobis visum ꝙ posit cõdénari ad pœnã, & hoc ꝑ text.

in. l. si vehéda. §. idem iuris. ff. ad legem
3 Rhodiã de iactu. † vbi quando qs promisit factũ, & sine culpa sua implere nõ potuit, excusatur à pœna. &. ff. de doli exce. l. Apud Celsum. & videtur glo. in c. sicut ex literis. de sponsalibus. peccatum ergo fuit in sic iurãdo, sed non in cõtrouertiẽdo ex quo fecit quicquid potuit vt in. c. quãto. de iureiur. & xxij. q. iiij. per totũ. tale eñ iuramentũ fuit te
4 merariũ. † & ideò nõ tenetur ad obseruantiã talis iuraméti. vt dicit Ioã. and. in allega. c. sicut ex literis. de iureiur. & hoc idé voluit do. Ant. archiepiscopus florétinus in. ij. parte suæ summæ tit. x. c. v. Et ideo dicebat Ant. de but. in capi. gemma. de sponsa. iiij. col. ꝙ si qs se obligat curaturũ, & facturum &c. valet ista promissio: sed si ꝓmittens fecit qcquid potuit, & nõ potuit ad effectũ produce-
5 re, est excusatus: † qa difficultas excusat à pœna. l. ij. ff. si qs cautio. & no. in. l. continuus. §. illud. ff. de verb. oblig. ff. si quis cautio. l. & si post tres. & .d. l. si vehenda. & allegat cõsiliũ Federici. cxvij. & bene facit ꝙ no. in. l. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. gest. & sic consuluit Franc. de aret. in consil. cxlij. incipiéte, ex facto proponitur. Dicebat. d. Ant. de Alexã. ꝙ semper ipse dubitauit de hac qõne. nã sibi videbatur ꝙ opin. nostra erat satis ęqua. & facta relatione de ꝓdictis ꝑ nos dictę Reginali maiestati. Fuit dictũ, ꝙ dictus Troilus nõ molestetur: & cũ iste casus in simili cõtigisset in ꝑsonam magnifici Ioãnis baptistæ cicinelli, qui promiserat in certo cõtractu curare & facere, ꝙ filius suus consentiret,
6 † quæ quidem promissio valida est de iure vt. s. dictũ est. & tenet Alb. de ro. in. l. fi. §. fi. si cer. pet. & Bald. in. l. hactenus. §. sed si quis. ff. de constitu. Et fuit cõuentus in iudicio, & qa docuit, ꝙ fecit quic

cit quicquid potuit, nō fuit vlterius per sacrū Conciliū molestatus, & casus iste quasi de continuo venit, & non specificè eum doctores tangunt. ideò hoc scripsisse volui, qa dabit in futurum audaciam idem consulendi vel iudicandi.

Decisio. CCXCVI.

De cessione bonorum per debitorem petita.

Summarium.

1 *Debitum negans regulariter, an admittatur ad bonorum cessionem.*

2 *Debitor post sententiā, quando ad cessionem bonorum admittendus.*

3 *Appellatio, pronunciatum extinguit.*

Quidam debitor fuit cōuentus actione psonali ad certam summam
1 pecuniæ, † negauit se debitoré, tandē fuit condénatus ad soluendū non totā quātitaté petitā post condemnatioñé, vult cedere bonis, dicitur ꝙ non potest cedere, qa semel negauit debitū. vt dicit Bart. in. l. qui cedit. ff. de cessio. bono. In contrarium dicit cōdénatus, tu petijsti centū, & non debebam nisi quinquaginta, fuit mihi licitū totū negare. vt dicit gl. in. c. præsentiū. de testi. lib. vj. in verbo, sigillatim. no. Bar. in l. qui solidū. ff. de leg. ij. patet. qa ad. 50. tantum dictus debitor est condénatus.
2 ¶ † Quæritur, an iste debitor post sententiam debeat admitti ad beneficium cessionis bonorū. ista quęstio tangitur per Bald. in. l. j. C. qui bo. cedere pos. & ibidem per Sal. & Are. in. §. fi. instit. de actionibus. Fuit iudicatū in Cōcilio, ꝙ si debitor habuit iustā causam litigādi, & habuit sententiā cōtra. ꝙ nihilominus debet admitti ad faciendū cessioné bonorū: secus si nullā iustā causam habuit litigādi, & habuit sententiā contra, tūc non admittitur ad faciendum dictam cessionem. secundum opin. Bald. in. d. l. j. & quia iste debitor appellauit à dicta sententia condemnationis magnæ curiæ Vicariæ, & causa appellationis fuit commissa per Conciliū mihi, & in causa appellatiōis confessus fuit debitum, ille debitor qui in veritate nullam iustā causam litigandi habuit, & sic non deberet admitti ad faciendū dictā cessioné: qa illa gl. in. c. psentium. nō est vsq; quaq; vera: vt plene per Alexā. in. l. j. §. si stipulāti. & in. l. qui Romæ. §. duo tia tres. ff. de ver. ob. ¶ Tamé, qa dicit Sali. in. d. l. j. & Are. in. d. §. fina. † quòd ex 3 quo dicta appellatio extinguit pronuntiatū interim pendente appellatione. vt in. l. in fi. ad Turpillia. tunc si confiteatur debitum in causa appellationis poterit cedere bonis. arg. l. qui cū maior. §. accusasse. ff. de bonis libertorū. licet dicat, cogita. ¶ Per sacrū Conciliū fuit admissus ad beneficiū cessionis bonorū iuxta Regias literas.

Decisio. CCXCVII.

De qualitate fundāte iurisdictionem iudicis citantis.

Summarium.

1 *Qualitas quæ in supplicatione narratur, si ab aduersario negetur, an debeat ei dari terminus ad probandum.*

2 *Qualitas in libello narrata si fundat iurisdictionem iudicis, & non appareat, an remittetur causa ad iudicem competentem.*

Qualitatis in libello contentæ infirmatio, an ante litem contestatam debeat capi.

3 *Forma petitionis an attendenda, ad cognoscendum cuius sit iurisdictio.*

Probationes factæ super veritate & instantia causæ tam in agendo, quàm defendendo, an sint in consideratione.

Pluries

Luries fuit deci-sum, † q̃ si in supplicatione narrat q̃dã qualitas, que fundat iurisdictioné iudicis corã quo datus est libellus, & citatur aduersarius, q cõparens negat illã qualitaté q̃ fundat iurisdictioné iudicis citãtis, & petit terminum ad ostendendũ, q̃ illa qualitas nõ est vera. iudex ex decreto sacri Concilij debet dare terminũ ad ꝓbãdũ incũbétia cũ hac declaratiõe, q̃ si facta publicatiõe in causa non cõstabit de qualitate cõtenta in libello q̃ fundabat iurisdictione iudicis remittet causa ad iudicé cõpetété. Si verò cõstabit de qualitate cõtéta in libello, tũc procedit ad vlteriora in causa. Ista decisio sumpta fuit ex theorica Bar. in. l. ex quacũq;. ff. si quis in ius voca. non ierit:
2 † vbi tenet q̃ sufficit quòd in libello sit narrata qualitas, q̃ si est vera fundet iurisdictioné iudicis, & sic si postea apparebit, q̃ illa qualitas nõ est verificata, remittet causa ad iudicé cõpetété, & seruiet iste ꝓcessus illi opinioni, q̃ volebat, q̃ de hoc añ lité cõtestatã debebat capi informatio. & si per informationé apparebit, q̃ qualitas cõtenta in petitione, q̃ fundabat iurisdictioné nõ est vera, tũc remittetur causa ad iudicé cõpetenté, vt firmat Inno. in. c. super literis. de rescriptis. & idé Bar. tenuit in. l. p̃scriptione. C. si cõtra ius vel vti. pub. & Inno. & Io. and. in. c. Romana. §. cõtrahentes. de fo. cõpe. lib. vj. & Inn. in. c. cæterum. de iudicijs. & Bal. in. l. si qs ex aliena. ff. de iudi. & Lap⁹ alleg. lix. incip. plat⁹ ecclesiæ. Lãfran. in. c. qñ. in verbo, citationes. de ꝓba. Petrus de ancha. in repe. c. postulasti. in prima qõne. de foro compe. Et ista decisio fuit originaliter Guidonis de suza. vt refert Tancredus in margarita sua in tit. de q̃stionibus circa iurisdictionem. q. xij. char. mihi quinta.
3 † Semp enĩ ad cognoscendũ cuius sit iurisdictio forma petitiõis debet inspici. l. pen. in fi. ff. de iuris. om. iu. & ideò qñ qualitas fundat iurisdictionem iudicis, illa debet exprimi: vt dicit gl. & doctrina in p̃allegato. c. cæterũ. & idé Inn. in c. cũ sit. c. cõquestus. de foro cõpe. & tenet Alex. in. j. vol. cõsi. lxxix. incip. circa primũ, de quo q̃rit. in. ij. col. qua exp̃ssa si negetur, debet ꝓbari vt suprà dictũ est, & q̃a posset esse, q̃ illa qualitas esset vera, vt lites abbreuient̃, dabit̃ termin⁹ ad ꝓbãdũ incũbentia. & sic erit ꝓbãdũ de illa qualitate, q̃ fundat iurisditioné: & si erat ꝓbatã, ꝓbationes factæ sup veritate & instãtia causæ tam in agẽdo, quã in defendendo sunt in cõsideratione. & sic lites abbreuiant̃: & si nõ est probatũ de illa qualitate fundãte iurisdictioné, imputabit̃ actori, qui fecit ꝓbatiões in causa corã iudice incõpetenti.

Additio. Vide ad hãc materiã do. Maria. fozi. in ca. si clericus. de foro compe. vbi abundãtius hũc articulum excutit.

Decisio. CCXCVIII.

De seruitutibus exceptis in contractu venditionis, non includentibus non exceptas.

Summarium.

Seruitutes omnes domus vendita præter exceptas, an tollantur.

Onera permanentia, quæ contrahentes viderant & fuerant, an ab emptore sustinenda.

Domus vendita an vendita sit pro onere, vt est.

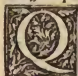
Domus franca & libera vendita, an seruitutes antiquas sustinere intelligatur?

Argumentum a contrario sensu in cõuentionibus, an valeat?

Confir

4 *Confirmatio vnius capituli de pluribus, an aliorum sapiat reprobationem?*

5 *Permisso aliquo, cætera an denegata videant?*

Vidam habens duas domos cõiũctas, vnã ex ipsis cũ viridario védidit Titio ementi, & in instrumento véditionis, dicitꝫ vendidit illam domũ frãcã liberã, & expeditã ab omni seruitute, exceptis certis seruitutibus fenestrarũ habentiũ aspectum super ortum venditũ cũ domo, & facta traditione dictæ domus cũ horto in domo reseruata sunt certæ fenestræ. sine cantonibus, quæ habent aspectum ad dictum hortum, quæ non fueruut reseruatæ. ¶ Item sunt certa canalia & stillicidia aquæ pluuialis, quæ similiter non fuerunt reseruata. Emptor domus petijt, ꝙ omnes dictæ seruitutes præter

1 exceptas tollantur. † Dicit venditor, istæ seruitutes fenestrarum in domo mea retẽta, quæ habet aspectũ ad hortum domus véditæ, & canalia & stillicidia, sunt antiqua: & in véditione domus & horti videt̃ tacitè imposita seruitus, vt sustineat onera permanentia, quia contrahentes viderãt & sciuerant: Ita voluit Bart. in. l. j. ff. de serui. leg. & idem Bar. & Ange. in. l. ꝙ cõclaue. ff. de dam. infec. Secus in seruitute, q̃ nõ habebat causam cõtinuã, vt in. l. vendẽdo. ff. de cõtrahen. emp. secundũ Bar. in. d. l. j. & idé dicit Bar. in. l. binas. in fi. ff. de serui. vrba. prædi. vbi dicit, ꝙ eo ipso, ꝙ védit̃ dicta domus cũ horto, videt̃ vendita cũ hoc onere, put est. & in. l. quícquid. ff. cõmu. pdiorũ. ¶

2 † Dicit emptor in cõtrariũ, si nõ fuisset dictũ in instruméto, ꝙ védis domũ cũ horto frãcã, liberã & exéptã &c. pcederét pdicta, nõ enim hortus esset frãcus & liber, si sustineret dictas seruitutes. Et ꝑ hoc. l. si cũ véderes. ff. de cõtrahé. emp. iũcta. l. si arboré. § fin. ff. de serui. vrba, prædio. & tãto magis, qa véditor in véditiõe reseruauit sibi aliquas seruitutes super dicto horto. & sic hort⁹ est totus liber pręter exceptuata. arg. l. maritus. C. de ꝑcu. &

3 C. de pig. l. quãuis. ¶ † Ité qa in cõuétionib⁹ valet argumétũ à cõtrario sensu. vt in. l. inter socerũ. §. cum inter. ff. de pactis dota. qué ad hoc alleg. Abb. in. c. cũ apostolica. de his. q̃ fiũt à præla. & Bal. in. l. véditi. C. de act. emp. & ꝓbat text. in. l. pecuniã. ff. si cer. peta. Sed tantũ in véditione certę seruitutes fuerũt reseruatæ ergo à contrario omnes aliæ sunt

4 ꝓhibitæ. ¶ Et ꝑ hoc facit, † qnia cõfirmatio vnius capituli de pluribus, sapit reprobationé aliorũ, secũdum Dyn. & Bar. in. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. sic ecõtra cõfirmatio pluriũ capitulorũ, inducit reprobationé aliorũ, secũdũ Bar. in. d. l. legata inutiliter. & Bal. in. l. fi. v. col. C. de edi. diui. Andr. ¶

5 † Ité cũ vnũ permittit̃, cætera denegata vident̃. l. cũ ita legatũ. ff. de cõdi. & demõ. ¶ Fuit cõclusum & declaratũ ꝑ dominos cõsiliarios, ꝙ attẽta exceptiõe aliquarũ seruitutũ illę solũ debent remanere in horto védito: alię verò seruitutes etiã habétes causam cõtinuã debét amoueri: quia liber hortus fuit venditus præter seruitutes exceptas per iura & rationes, vt supra inductas & allegatas.

Decisio. CCXCIX.

☞ De possessione ficta tradita per anulum Regis pariente inter dictum adipiscendæ possessionis.

✠ Summarium. ✠

1 ☞ *Inuestitura per annullum facta, vim corporalis possessionis. an habeat?*

2 *Inuestitura verbalis per annullũ, per pyleum, aut*

aut aliquod signum: an transferatur possessio?

3 *Inuestitura Regis an semper dominium, & possessionem transferat?*

4 *Dominium & possessio in pluribus nisi apprehendatur, non transit.*

5 *Lex vel statutũ an possit possessionem trãsferre sine aliquo actu corporeo?*

6 *Fictio an fingat contra factum, quo ad veritatem inducendam.*

Authoritas legum veritatẽ naturalem tollere an possit?

Veritas, quid?

7 *Possessio secundum ethymologiam, quid sit?*

Manus in operando organum organorum, pes organum possidendi.

8 *Dominia vnde orta sint?*

Vim realis possessionis, quæ verba in priuilegio posita operentur.

9 *Rex an possit transferre possessionem sine actu ficto?*

Acquisitio possessionis, de quo iure sit?

10 *Rex sine iusta causa contra ius gentium, an dispenset?*

11 *Inuestitura abusiua, quæ dicatur?*

12 *Actus fictus an aliquando transferat possessionem?*

13 *Inuestieuta abusiua an pariat interdictum recuperandæ possessionis?*

14 *Rex iura imperij Neapoli an habeat?*

15 *Regis contractus vim legis an habeant?*

Lex mortua sine corporali traditione transferre possessionem in alium an possit?

16 *Possessio bonorũ monasteriũ ingredietis sine apprehensione, monasterio an acquiratur?*

17 *Inuestitura Regis vim realis possessionis habere an possit?*

18 *Inuestitura Regia, quã magnæ sint potẽtiæ.* 1

19 *Inuestituram habenti à Rege si ea spolietur, quid competat.*

Inuestituram habens æquiparatur habenti precarium.

Possessio ficta quam habet heres vigore statuti duplicis effectus est.

20 *Ius ad rem, & in re per inuestituram, an transferatur.*

21 *Inuestituram & actualem possessionem habere semper festinandum est.*

22 *Plenitudo supremæ potestatis est apud Papã.*

23 *Ius sine possessione ex principis priuilegio an acquiratur?*

Duplex est inuestitura.

24 *Ius feudi perfectum per quam inuestituram acquiratur.*

Verbum Regis, pro lege habetur.

25 *Rex dominium & possessionem per suam inuestituram an transferat?*

26 *Fictiones duæ in vno an possint concurrere?*

27 *Priuilegium an valeat si in eo sint duo specialia.*

28 *Præsentia, alicuius, an aliquando præsumatur licet sit absens.*

29 *Possessio ciuilis alio possidente non transfertur.*

30 *Exceptio dominij quando in possessione non possit opponi.*

31 *Contra signum est optimum instrumentum.*

32 *Possessio an transferatur per clauium traditionem præcedente titulo valido.*

Rex Ferdinãdus secundus inuestiuit nobilem Bernardinum de abe nabulo de duobus castris, videlicet castro Amendoleę & de castro sancti Laurentij de prouincia Calabriæ suis exigentibus meritis pro se & suis hæredibus, & in dicta inuestitura dicitur ita, quod talis inuestitura per annulum facta vim vere realis & corporalis possessionis habeat ¶ † Quæritur an per dicta verba sine alio corporali actu possessio dictorum castrorum fuerit translata in dictum inuestitum per anulum, ita quòd si alius posteà intrat possessionem dictorum castrorum vel

vel alterius ipsorum dicatur spoliasse dictum Bernardinum,& propterea cōpetat sibi interdictū recuperandæ possessionis.¶ Videbatur prima facie dicendum,ꝙ per dictam inuestituram cū dicta clausula non sit tradita possessio dictorum feudorū in dictum Bernardi
2 num. † Quia verbali inuestitura per anulum, vel per biretum, vel aliud signum, non transfertur possessio, sed tātum tribuitur licentia capiendi possessionem propria authoritate. vt dicitur in cap.j.quid sit inuesti.per Andr.& in c.j.qualiter feudum consti,pote.& per Dyn.in.c.j.de regu.iur.libro.vj.not.in c.authoritate.de insti.& in c.accedens. & in.c.pro illorum.de præben.& in.c. ex ore.de his quæ fiūt à maio.par.ca.& & in.c.ij.de consue.&in ca.per tuas.de dona.voluit Bald.in.l.ij.C.de rerum permu.& in.l.traditionibus.C.de pactis.& in.l.de quibus.ff.de legi.& in.l. quædam mulier.ff.de rei vendit.& in l.licet.C.de aeq.pos.& in rub.C.de cōtrahē.empt.in.xvij.q.& idē dicit Dyn. & Ange.in.l.j.C.de dona.& idem dixit Io.andr.in.d.c.ex ore.Bald.& alij in.l. quoties.C.de rei vēdi.Ant.de bu.in re-pe.c.si.de cau.pos.& ꝑprie.habetur in l.j.§.fin.& in.l.iij.& in.l.prædia.& in.l. si ex stipulatione.ff.de acq.pos.& Pau. de ca.in cōsi.clvj.And.barb.in.c.ꝑ tuas. circa fin.de don.Io.de imo. Alexād.& Franc.de are.d.l.iij.in princ.ff.de acq. pos. Lud.ro.in consi.cccccxxxvij.in fin. Raph.cuma.in cōsil.cxxxvij.in princi. 5
3 † Nec est verū dicere ꝙ aliud est inuestitura Regis:quia per illā quādo vult trāsit dominiū & possess. Nā Bal.in prę-lud.feudorū.in.iij.char.nō dicit ꝙ per priuilegiū Regis trāsferrī possessio,sed solū dicit ꝙ ꝑ priuilegiū Regis transferrī dominiū,si princeps vult.idē dicit Bal. in.c.si facta.si de feudo fuerit cōtro.& in.c.j.de no.for.fid.Io.andr.in additio. Spe.in tit.de iurisdi.om.iud.§.j.versu. quæ autē sunt,idē dicit Ange.in.l.officiū.ff.de rei vēdi.& Alex.in secūdo volumi.consil.clxxxvj.incip.in hac causa
4 circa finē.& in.v.vol.consi.iij.† Nā in pluribus videmus ꝙ transit dominium & non possessio nisi apprehendatur,vt est videre exemplum in hærede in quē post aditionem transit dominium & non possessio nisi apprehendatur per hæredem vt in.l.cum hæredes.ff.de acquiren.possess.¶ Item in ecclesiā per solum contractū transit dominiū,vt in.l. fin.C.de sacrosan.eccle.regulariter ex solo cōtractu nō transit dominium sine traditione possessionis. vt in.l. traditionibus.C.de pactis.& tamen in eccle siā non transit possessio si non apprehendatur vt dicitur in.l.fi.¶ Itē in legatariū trāsit dominiū rei legate ipso iure:vt in.l.à Titio.ff.de furtis.tamē nō possessio,vt in.l.si tibi homo.§.cū seruus.ff.de legatis.j.& in.l.cū duobus.§. idem respōdet.ff.pro socio.¶ Benè fatē dum est ꝙ vbi lex expresse dicit ꝙ vult ꝙ transferatur possessio sine apprehensione,tunc transit possessio sine apprehensione : vt est videre exemplum in l.raptores.§.an bona.C.de episcop.& cleri.vbi dicit Barto.quòd in illo casu transfertur possessio ipso iure sine traditione,& sine alicuius facto, & dicit quòd non reperies alibi nisi in illo casu. † Et ideò dicebat Barto.in.l.j.in princ. C.communia de leg.quòd lex vel statutum,non potest transferre possessionē sine aliquo actu corporeo vt in.d.l.cū duobus.§.idem respondit.nisi interueniat ficta traditio vt in.l.quod meo.ff. de acquirenda possessione. & .l.j.&.l. quisquis.C.de dona.& de ista authoritate

tate Bal. fuit memor Alex. in secūdo volumine cōsilio lxxxiij. q incipit, visa facti narratione. ¶ Accedāt ad hoc notabilia verba Bal. in .c. contingit. de dolo & contumacia, vbi dicit ista formalia verba. ¶ Et prædicta faciunt ad quæstionem statuti Papiensis quo cauetur, quod hæredi acquiratur vera possessio quæ fuit defuncti tempore mortis sine aliqua corporali apprehensione. Nam dictum statutum est æquum & non validum, saltim quo ad effectum, argumen. c. ij. de consuetu. ¶ Dicunt docto-
6 res iuris ciuilis, quòd cum quæritur. † Vtrum fictio fingat contra factum quo ad veritatem inducendam, & non fingit. ff. de captiuis. l. in bello. §. facte. ff. si quis testamento liber esse ius. fuer. l. prima. §. sceuola. Nam auctoritas legum non potest veritatem naturalem tollere, essentiam realitatis suæ eradicare, quia veritas est firma & incommutabilis propositio in re, vel de re, cui inest, vel de qua prædicatur, vt. ff. de vsufructu earū rerū quæ vsu consumū. l. secūda. ¶ Quia impossibile est rerū naturā aut species immutare. ¶ Aut loqmur quo ad effectū, & tūc aut cū alterius iactura, & irrationabili, & non finget lex contra veritatē facti, vt. d. l. deniq;. Aut contra factū non inquū quòd procedit sine alterius iactura, & tūc fingit fictio cōtra factum. vt no. in. l. j. §. si vir vxori. ff. de acquiren. possessio. & ff. de bo. authori. iudi. posid. l. quāuis. & ibi no. mirabile est q gl. ibi dicit. s. fictus tex. hic, scilicet in. d. c. cōtingit, dicit verus. Solutio, ibi loquitur quo ad ipsam naturalitatem. hic vero quo ad vtilitatē. † Por-
7 ro possessio secundùm etymologiam est quidam sonus vocis, idest pedū positio: quia sicut manus in operando est organum organorum, ita pes qui significat firmitatem in possidendo est organum possidendi. & anima per se, sine organo corporali, non potest incipere possidere per se, id est possidere. i. realiter. vnde si iudex diceret in sententia, te imperpetuum possessione priuamus, habetur ac
8 si dixisset, te dominio priuamus: † quia dominia a fruitiōe orta sunt. l. j. in prin. ff. de acquiren. poss. Sic in proposito illa verba posita in priuilegio, quam inuestituram volumus habere vim verè realis & corporalis possessionis operanē trāslationem dominij ipso iure sine capione possessionis, non tamen operantur trāslationē possessionis: quia nullus doctor dicit quòd operantur translationē possessionis, sed operantur vsum. i. q pōt propria authoritate intrare possessionē: vt suprà dictū est. & sentit Bald. in. iij. vol. cons. ccxcv. incip. ad audientiā. in ver. &
9 est sciendū &c. Rex etiā si vellet, non posset transferre possessionē sine actu ficto vel vero: quia acquisitio possessiōis, est de iure gentiū: quo iure inductū est, vt per actum naturalem possessio acquiratur. vt in. l. j. & iij. ff. de acquir. pos. &
10 patet ex dictis Bal. in. d. c. cōtingit: † & Rex sine iusta causa contra ius gētium non dispensat. vt not. in. l. j. ff. de consti. prin. & no. in. c. quæ in ecclesiarū. & ibi per Feli. de constit. & hoc tenet Franci. de aret. in. l. j. in. xj. colū. ff. de acquiren. possessio. ¶ Nec potest dici quòd in dicta inuestitura facta dicto Bernardino interuenit actus fictus, videlicet an-
11 nuli vel ensis vel bireti: † quia ista dicitur abusiua inuestitura. vt dicit Andræas in dicto capitulo primò, quid sit inuestitura. nec per istam abusiuam inuestituram potest dici, quòd sit actus fictus, per quem transferatur possessio, quæ non est in conspectu: nec vllus doctor dicit, quòd per istos actus

actus transferatur possessio ipso iure. Sed alius actus esset necessarius, vt trās
12 feratur possessio † puta per constitutum. vt in l. quod meo. ff. de acqui. pos. & per istum actum fictum transfertur possessio. vt ibi. ¶ Et not. Barto. in l. ab emptione. ff. de pactis. & in l. certè. §. j. ff. de præcario. cum multis similibus. Item transfertur possessio, prout dicitur in c. ij. de consuetudine. vbi consuetudo potest inducere, quòd per aliquē actum transferatur possessio, puta per scotationem, idest pugillū terræ super altari, absq; corporali apprehēsione. Et sic patet ꝙ illa verba posita in inuestitura non operantur translationem vere realis & corporalis possessionis dictorū feudorum, maximè qn̄ tempore inuestituræ alius esset in possessione. vt dicit Abb. in d. c. secundo. de consuetu. & Alex. in dicto consi. lxxxiij. in secundo
13 volumine. ¶ † Ex his sequitur, quòd talis inuestitura abusiua non parit interdictum recuperandę possessionis, vt voluit Bal. in auten. defuncto. C. ad Tertul. vbi dicit, ꝙ possessio continuata in filiū vigore statuti: quia ficta, non parit interdictum recuperandæ, sed tantum adipiscēdæ. & no. Pau. in l. si sorori. C. de iure delibe. & Bald. in rub. extra de causa pos. & ꝓprie. col. iiij. ver. sed quęro. statuto Papiæ. & Bal. in c. j. de cōntrouer. inter mascu. & femi. & in l. ea lege. C. de condi. ob cām. & in l. j. in fi. de appel. & in rub. de cōsue. col. iij. Alexā. in d. l. cū hęredes. & in l. in suis. ff. de libe. & posth. & in. ij. vol. cōsi. lxxxij. inci.
14 prospectis his. ¶ † In cōtrariā partē allegabatur, & dicebatur in Regno isto, Rex habet iura imperij. vt dicit glo. in procе. cōstitutionē Regni, & est lex viua in regno: vt dicit Bal. in. iij. vol. consi. ccxcv. præalleg. & patet in auten. de consulibus. in prin. & no. in l. & quia in gl. ff. de iuris. om. iudi. imo eius contractus habent vim legis. vt no. in l. Cęsar. ff. de publi. & voluerūt Bar. Bal. & alij in l. j. C. de dona. inter virum & vxo. & in l. ciuitas. ff. si cer. pet. Sed lex mortua pōt sine corporali traditione transferre possessionē in aliū. vt in. d. l. raptores. §. an bona. & probatur in l. si adoptauero. ff. de præcario, vbi qui præcariò possidet, si dedit se in arrogationem trāsit in arrogantē possessio bonorū arrogati,
16 sine apprehensione. per quē text. † volunt scribentes, ꝙ possessio bonorū ingredientis monasterium acquirat monasterio sine apprehensione. vt dicunt Cy. & Bal. in auten. si qua mulier de sacrosan. eccle. & Bart. in aut. ingressi. ij. col. eo. ti. & in aut. nisi rogati. C. ad trebel. doc. in c. in præsentia. de probatio. Et non solū lex mortua potest transferre possessionem sine actu corporeo, sed & hoc pōt facere consuetudo, dūmodo interueniat aliquod signū. vt in prædicto. c. ij. de consuetudine, sed etiā potest facere statutū, secūdū Inn. in c. in literis. de restitu. spolia. & Bal. in. d. l. ij. C. de rerum permuta. & Bald. in. d. l. j. C. cōmu. de leg. & in l. traditionib⁹. C. de
17 pactis & l. fi. C. de sacrosan. eccle. † ergo & Rex similiter potest facere in sua inuestitura, vt si dicat quòd si illa inuestitura habeat vim realis & corporalis traditionis, quòd tunc est translata possessio, & competit interdictum recupādæ possessionis, si alius intrat possessionem post dictam inuestituram: & ideò Lucas de penna in l. prædia. in. iij. ratione pro secundo donatario. C. de locatio. prædiorum ciuilium. libro. xj. dicit
18 † quòd ista inuestitura Regia est tantæ potentiæ quòd habet vim & effectū veræ possessionis, quia possessio appellatur

latur in c.j. quid sit inuestitura. & de feudi cognitione c. fina. in fi. ista inuestitura ideò fit vt quod nō potest dominus personaliter tradere aut corporaliter, quodam animi intellectu id tradat. argumen. l. qđ meo. cum simi. allegatis per eum. ff. de acquir. possessio. Sic igitur annulus cum manu & verbis Regis sint imago veræ possessionis, & traditiōis ipsius, vt sic tale mysteriū. s. dicit Rex te p̄ nostrū annuū inuestimus, possessiō sit trāslata. Et per consequēs, si iste qui habuit istam fictam possessionem à Rege sic fictam posteà spolietur
19 ab alio: † competit sibi interdictum recuperandæ possessionis, sicut habet ille, qui precario possidet. vt in. l. fi. C. de acquiren. pos. secundùm Bal. in rubri. de contrahend. emptio. in. xvj. q. & Ioan. fabri. insti. de hæred. qualita. & differen. §. sui. Sed Bal. in rubrica. de causa possessionis & proprietatis, dicit, qđ illa ficta possessio, quam habet hæres vigore statuti, sapit duplicem effectum, scilicet possessionis recuperandæ, & adipiscendæ, & non obstabit exceptio dominij. & idem dicit in fini. Bald. in c. item cum quis. de restitutio. spoliato-
20 rum. † dicens, quòd istud interdictum adipiscendæ possessionis sapit naturam recuperandæ possessionis. ¶ Secundò allegabatur p̄ hac parte, quòd licet aliàs per inuestituram non transferatur in inuestitum nisi ius ad rem, & non ius in re ante traditionem possessionis, tamen fallit in principe si intendit ius in re ex ipso priuilegio, quod ex verbis ipsius priuilegij apparere potest, voluit Bald. in c. inuestitura. de noua forma fidelitatis. allegat And. de isernia, & non dicit vbi credo, quòd voluit allegare eum in capi. primo. quid si inuestitura. sed Andr. nihil dicit de posses-sione, sed solum dicit quòd ex inuestitura principis transfertur dominium si
21 hoc dicit princeps. † Et dicit Paulus de castro in. l. ij. C. de legibus. q̄ Bald. hoc dicebat: quia Papa Vrbanus sextus donauit Baldo vnum castrū, quod vocatur Festina, in comitatu Augubij, & nunquā potuit habere possessionem, quia alteri posteà fuit donatum & multum in curia romana litigauit. Et ideò dicebat ipse Bald. in cap. j. quid sit inuestitura, quòd si Papa dicit in inuestitura assignamus tibi tale castrum cū plenitudine iuris, vel ponit alia verba æquipollentia, nō est necessaria pos-
22 sio facti: † quia apud Papam est plenitudo supremæ potestatis, vt iuribus ibi per eum allegatis. & dicebat ipse Bald. in c. licet causam. viij. columna. de p̄batio. quod oportet, quòd ille qui concedit priuilegium, faciat aliam inuestituram corporalem: quæ non cadit in iuribus corporalibus. text. est ibi singularis, & in capi. ad audientiam. ij.
23 columna. de præscriptio. † dicit, quòd ex priuilegio principis acquiritur ius etiam sine possessione. ¶ Tertiò, ad idē allegatur Baldus in c. cæterum. de iudic. in. v. columna. vbi dicit, quod duplex est inuestitura. quædam abusiua & imperfecta, per hanc non quæritur ius in re, sed ad rem efficit enim feudum: vt alteri quàm cui debetur, non possit cōferri. vt in c. j. §. si vero. q̄ succ. tene. & hæc fit per aliquod signū: sicut fit circulus ad tabernā, & operatur licētia data vasallo ingrediēdi possessionē: vt not. in c. ij. de consuetu. & per Dy. in c. j. de reg. iur. in. vj. & nō acquirit possessio, nisi capiatur. Alia est inuestitura plena incorporalis. Et per istam perfectum est ius feudi & vtile dominium, excipe inuestituram Regis vel Imperatoris:

 toris:

24 toris: † quia ibi etiam per inuestiturā verbalem transit possessio & vtile dominium: nā verbū Regis habetur pro lege. C. de quadri. præscri. l. bene à zenone, C. de dona. inter vi. & vxo. l. penulti. ¶ † Pro solutiōe huius dubij dicebant dñi, quod non est dubitandū, quod Rex pōt sicut lex per suā inuestituram trāsferre dñium & possessionē, qñ ipse hoc vult, per ea quę suprà dicta sunt, & hoc est verum, qñ Rex facit inuestiturā de feudo & præsentialiter inuestitū inuestit per anulū vel ensem, & dicit, quod vult, quòd talis inuestitura per anulū inducat esse ctū veræ & corporalis possessionis. Sed si probetur, quod inuestitus tpe datę inuestituræ fuisset absens, licet priuilegium inuestituræ diceret supradicta verba,
26 non esset trāslata possessio ciuilis: † quia essent duæ fictiones, quæ in vno nō possunt concurrere. l. j. C. de dotis promis. ff. de condi. & demon. l. mulieri & Titio. Bart. in. l. si is, qui pro emptore. pe. char. ff. de vsu. c. ij. de fil. præsby. in. vj. ideò dicebat Bal. in. l. j. C. quādo liceat
27 ab emp. disce. † qđ priuilegiū non valet, si in eo sunt duo specialia. Idē Bal. in. l. conuenticulam. v. col. C. de epis. & cleri. & in. l. j. C. ex quib. cau. ma. & in. l. fin. C. de fru. & lit. expen. essent enī duę fictiōes in dicto priuilegio in vno actu, videlicet quòd absens fingaē præsens,
28 † & quod sit in possessione is qui non est, & licet per dicta verba inuestimus per nostrum annulum, importet quod præsumatur, quòd inuestitus sit præsens. vt dicit domi. Abb. in. c. tenor. circa fi. de re iudi. allegando Io. an. in addñ Specu. in titu. de emp. & vendi. §. j. in vers. vnam formam. & Paul. de cast. in. l. titio. §. idē respondit. lo. ij. ff. de verbo. obli. & Oldra. in consi. ccxvij. incip. super eo quod quæritur. & do. Cardinalis floren. in. c. ij. præallegato. de consue. tñ cōtra istā præsumptionē pōt cōtrariū probari. no. in. l. nuptura. in fi. ff. de iure do. Spec. in tit. de proba. §. j. cū simi. videlicet qđ Rex quādo fecit inuestituram erat in vno loco, & inuestitus erat in alio loco, & tunc per talem inuestiturā non transfertur ciuilis possessio per ea quæ suprà dicta sunt, & tā comagis qa scriptura nō facit mētionem de præsentia Bernardini in ipsa inuestitura. vt dicit Bal. in. l. ij. C. de statu. & imagi. & Pau. de ca. in. l. illud. C. de sacro-
26 san. eccle. ¶ † Itē p inuestituram Regis per anullū & cum clausula, quod per eam trāsferaē corporalis possessio, nō trāsfertur ciuilis possessio si alius eo tpe erat in possessione illius feudi: vt. s. dictum est. in versu. maximè. ¶ Quare fuit cōclusum, quod ista possessio ficta tradita p Regē per anulū cum expressione, quod vult qđ habeat effectum vere & realis possessionis nō parit interdictum recuperandæ, sed adipiscendæ possessionis,
30 † sed in isto interdicto adipiscēdæ possessionis, qñ trāslata est ficta possessio p statutū vel p ipsum Regē, nō pōt opponi exceptio dominij, put tenet Bald. in loco præal. & qa fuit intētatū merū interdictū recuperandæ possessionis, non fuit p Cōcilīū habita maxima ratio dę dicta ciuili possessiōe, ex quo per testes bñ pbatur quod Rex Ferdinādus secūdus post aliquos dies dicto Bernardino dedit contrasignū cōsignādum castellano Amendolæ, vt eo viso posset consignare sibi possessionem dicti castri Amendolæ, & de hoc etiam apparent literæ dicti Regis Ferdinandi secundi cum
31 interclusa contrasigno. † Illud enim contrasignum est optimum instrumentum, imò potissimum ad referandum castrum in quo erat castellanus Regis, & plus

& plus operatur, quàm si claues tradi-
31 disset, † & tamen per traditioné clauiũ præcedéte titulo valido trãsfertur possessio. vt no. in l. clauibus. ff. de contrahen. emp. & no. per glos. & Bar. in l. j. in prin. & in l. iij. ff. de acq. possess. & Abb. in d. c. ij. de cõsue. & Old. in cõsi. ccviij. tenebat eũ castellanus visis literis Regis cũ introcluso contrasigno consignare dictum castrum dicto Berardino vel suo procuratori. vt dicit Anto. de butr. in c. significauit. de appel. & ibi Abb. & Philip. & sentit hoc Bar. in l. si qs vxori. §. apud labeonem. ff. de fur. & in l. lucius. ff. de fideiusso. & sic Bartholomucius procurator dicti Berardini consignatis literis, cum contrasigno dicto castellano. Dictus castellanus cõsignauit castrum, & ipse procurator Berardini prout probatũ est p multos testes habuit possessionem dicti castri & terræ cum pertinentijs suis faciendo multos actus possessiuos, prout plené probatũ est in processũ. Mat. de Afflicto. V. I. D. Regius consiliarius.

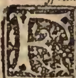
Additio. Vide super nu. 17. huius decisionis, quæ dicuntur per Guidonem Papæ in decisionibus Delphinatus decisi. xlvj.

Decisio. CCC.

De interdicto recuperandæ quod competit ratificanti capturam possessionis post spolium?

Summarium.

1 *Interdictum recuperandæ possessionis, an ei competat, qui rei per alium cæpit possessionem, à qua spoliatus est.*
2 *Ratificatio quando debeat fieri?*
3 *Interdictum vnde vi, an habeat, qui est violenter deiectus à fundo qui ei animo fuerat traditus?*
4 *Possessio etiam ignorante domino an acquiratur?*
5 *Interdicto recuperandi agere, an possit cuius homines spoliati sunt.*

Vit dubitatũ etiam in dicta cã. † Vtrum 1 capiens possessionem castri nomine meo, vbi non probatur me dedisse sibi speciale mandatũ ad capiendum possessionem dicti castri. Si posteà spolietur ipse qui cœpit possessioné nomine meo antequã ego sciuerim eum cepisse possessionem dicti castri ab altero: & post dictum spoliũ ego ratifico illã capturam possessionis factam nomine meo, si mihi cõpetat interdictum recuperandæ possessionis. ¶ Videbatur prima facie dicendũ, quod nõ: quia volũt doctõ. quod si aliquis acquisiuit possessioné nomine meo, & demum fuit spoliatus, & ego post spolium ratifico dictam captionem possessionis, quòd nõ possum agere interdicto recuperandæ: † qa ratificatio debet fieri re integra. vt in l. 2 bonorum. ff. ré ratã haberi. hoc voluit Bal. in c. j. in princi. in j. colum. quo tépore miles, vbi tenet, quòd si negotiorum gestor fuit inuestitus de feudo, nõ sufficit, nisi vasallus ratificet, & talis ratificatio debet fieri re integra in eodem statu. vt dicũt Inn. & Ant. de butr. in c. cum venissent. de restitutio. spoliato. & Spe. in ti. de obliga. & solutio. §. j. versi. sed pone obligasti. & Bart. in l. si vxor. §. si quis vxoré. ff. de adulte. & habet in l. fi. ad macedo. secundũ Alex. in j. vol. consi. cx. in ci. visis acutissimis &c. & in decisionibus Rotæ. cxlvj. incipien. licet amicus. quam allegat ibi Alexand. & in l. quod meo. ff. de acquiren. possess. vbi refert dominũ Ant. dicere, q̃ si antequã ratã habeã illã possessionem captam spoliet ille q meo nomine cœpit.

possessioné nõ competeret mihi remedium recuperande possessio. ¶ † In contrariũ tñ allegat decisio Albe. de rosa. in l. si ego. in. iiij. col. ff. de neg. gest. vbi dicit, quærit Petrus, si tradidi gestori fundũ animo transferédi dominium & possessionem in Titium, & aliquis violenter deiecit ipsum gestorem de possessione, an habeat ipse Titius interdictũ vnde vi. videtur ꝙ nõ, quia nõ possidebat. arg. l. interdicto. ff. de vi & vi arma. Contrariũ tenet, vbi tradés & gestor habuerunt in animo, ꝙ Titio quæreretur dominiũ & possessio: quia tũc ratihabitio retrotrahit, & ex tũc fingit quæsita possessio & dominiũ, & ipse videt deiectus & ideo habet interdictũ vnde vi p istã legé. hanc parté firmant Iac. de areti. & Cy. in. d. l. si ego. vt refert Bal. in disputa. sua accusatus de vi turbatiua. in. iiij. col. vbi tenet, ꝙ mihi cõpetit interdictũ vnde vi si aduersarius adhuc tenet. Et hoc dico dicit ipse nõ vi ratihabitionis, sed quia nunc suspicatur se posse repelli. ff. de acti. empt. l. sed si nolit. nam hoc casu, etiã sine animo fit vis: quia licet explicitè nolit vim facere: tamé eam facit implicitè in turbando possessioné cõtra volũtaté possessoris, & sic eo ipso, ꝙ cõtradicit, vim facit. Bald. Et cũ isto dicto Bal. pertransiuit sacrum Conciliũ. licet in veritate sufficiéter in processu probatũ est, ꝙ ille Bartimutius habuit speciale mãdatũ à dicto Berardino ad capiendum possessioné dicti castri amendoleç,

4 † & tũc acquirit possessio domino, etiã ignorãti: vt in. l. j. §. per pcuratoré. ff. de acq. poss. & in. l. j. C. p quas pso. no. acq. & in. l. si procurator. la. j. ff. de acqui. re. do. & est glo. in. l. ꝙ meo. in princi. ff. de acquir. pos. & si procu. eijcitur à possessione etiam, ꝙ dominus nesciuit cõpetit sibi interdictum recuperandæ, cum ipse intelligitur spoliatus: vt not. in. c. cum venisset. de resti. spoli. & in. c. ex parte. de rescriptis. inde dicit tex. in. l. j. §. non

5 alij. ff. de vi & vi arma. † ꝙ si quis me vi eiecit de possessione, sed meos nõ deiecit, non possum agere interdicto, quia p eos retineo possessioné: sed si homines mei spoliantur, ego possum agere interdicto recuperandæ: vt ibidem not. & in l. j. in princi. & in. §. cum prætor. cum sequentibus. ff. eodem titulo.

Decisio. CCCI.

De procuratore, qui intendebat possessioné acquirere domino per actũ obedientiæ nomine alterius.

Summarium.

1 *Interdictum recuperandæ an competat spoliato à possessione, quam ceperat eius procurator nomine alterius.*

Iurisdictionis quasi possessio sine volũtate & patientia vasallorum, an quæratur.

2 *Conditio mente retenta, an aliquid operetur?*

Dissensus tradẽtis possessioné, quid operetur?

3 *Procurator, si intendat acquirere domino, licet acquiratur alteri, an satis sit.*

Animus accipiẽtis plus, quã tradẽtis operat.

4 *Differentia inter translationem dominij & possessionis, quæ sit.*

Intellectus ad. l. si in vacuam. ff. de acquirenda possessione.

5 *Obedientia suppositorum an faciat quem prælatum?*

Obedientia per obedientiam posidetur.

FVit dubitatum in Cõcilio, ecce rex Ferdinãdus secundus inuestiuit nobilé Berardinũ de Abenabulo de terra Amendolæ: & voluit, ꝙ quidam Bartimutius amicus dicti Berardini accederet ad dictã terrã cũ literis Regijs & cõtrasigno & nomine Regio cape

gio caperet possessioné & obedientiam ab omnibus dictæ terræ ad effectum vt quæreretur possessio dictæ terræ dicto Berardino,qui eũ fecit procuratoré ad capiendũ possessionem eius nomine.hic Bartimutius accepit possessioné dictæ terræ nomine regio, & vniuersitas pacificã possessioné dictæ terræ tradidit & præstitit dicto cõmissario tanquã regio
1 cõmissario obedientiã, † vtrũ per hoc sit tradita possessio dicto Berardino,vt possit agere actione recuperandæ, si dictus Bartimutius fuit spoliatus. ¶ Prima facie videbatur dicendum, ꝙ nõ sit quæsita possessio dicto Berardino:quia vniuersitas dictæ terræ cõsensit in obedientiã dicto cõmissario tanquã regi, & nõ tanquã Berardino,& sic sine voluntate & patientia vasallorũ nõ fuit quæsita Berardino, quasi possessio iurisdictionis,vt dicũt Inno.& Abb.in.c.olim. el.iij.de resti.spolia.Nec obst.ꝙ in mẽte Rex Ferdinãdus secũdus,& ipse Bartimutius intendebãt, ꝙ possessio dictæ terræ per dictam possessionem nomine
2 Regio acquireret dicto Berardino,† qa conditio in mente retenta, nihil operatur:vt in.l.si nõ repetendi.C. de condi. ob turp.causam.Ité dissensus inter tradentem & recipientem possessioné operatur, ꝙ tradens non perdat possessionem:vt in.l.sicut in vacuã.ff. de acquir. poss.prout declarat ibi Bar. ¶ In contrarium allegatur, ꝙ licet dicta vniuersitas intendebat tradere possessionem Bartimutio nomine Regio : tñ ipse Bartimutius intendebat ꝑ illũ actũ obedientiæ acquirere possessioné dictæ terræ dicto Berardino prout ipse multis hominib⁹ hoc declarauit .Nam dicunt doct.in.l.j. §.si per procuratoré.ff.de acqui.poss.&
3 ibi gl. ꝙ satis est,† ꝙ ꝓcurator intẽdat acquirere domino, licet tradens inten-dat,ꝙ acquiratur alteri:qa in acqr.poss. plus operatur animus accipientis, quã tradendis.ꝙ nõ est sic in trãslatione do
4 minij,† nã si ꝓcurator intendit quærere dominiũ domino suo, & trades intendit,ꝙ acquiritur alteri,tũc dominiũ nõ acquiritur illi cui accipiens intẽdit acquirere,in quo tradens dissentit:quia dominiũ nostrũ nõ potest à nobis euelli sine nostra voluntate per regulam id,ꝙ nostrum .cũ si.Nec ob.dispositio.d.l.si me in vacuã.quia procedit,qñ procurator nõ intendit acquirere possessionem nec sibi nec domino. sed qñ intendit acquirere domino quãuis tradens nõ intẽdat acquirere illi : nihilominus tradens perdit possessioné & acquiritur illi cui procurator intẽdit acquirere. Ita dicũt doct.post gl.in.d.§. si per procuratoré. Nec obst.ꝙ si in voluntate & patientia hominũ terræ Amẽdoleæ nõ quęritur iurisditio : prout dicebat etiã Bal.in.c. j.in.xij.col.de his, qui feudũ dare pos-
5 sunt.† vbi dicit,ꝙ obediẽtia suppositorum facit quẽ prælatũ, & nõ pręceptũ. & ibi alleg.Inno.in.d.c.olim.el.iij.inde dicit Bal.de maio.& obe.c.j. ꝙ obedientia per obedientiã possidet: quia respondetur per interemptionem tacti:nã ipse Bartimutius declarauit multis hominibus dictæ terræ,ꝙ tanquã ꝓcurator Berardini cui Rex dedit dictam terrã,ipse recepit possessionem dictę terrę & obedientiam,& vniuersitas prędicta remãsit contenta.& sic quęsita fuit dicto Berardino possessio dictę terrę. & sic fuit per omnes votatum.

Decisio.CCCII.

De probatione perditarum literarum per testes.

Summarium.

1 *Possessionem perinde habet ac si fuisset immissus.*

immissus qui debuit immitti in eam authoritate iudicis, & nō potuit, quia impeditus est.
2 *Spoliū nō potest dici, q̄ fit authoritate regia.*
3 *Probatio scripturæ deperditæ per testes, an valeat?*
4 *Defensiones per non verisimile contra nitentem probare scripturam perditam.*
Deceptio maxima in principe nō præsumit.
5 *Peritia magna requiritur in teste de scriptura perdita.*
6 *Depon(ens) de scriptura ꝑdita tria habere debet.*

Liud dubiū fuit bene discussum in Concilio: nā Ioannes Franciscus de Amendolea conuentus interdicto recuperādæ pos. Castri Amēdoleæ, inter alias defensiones, quas adducebat, q̄ ipse habuit literas regis Ferdinādi.ij. per quas dictus Rex fecit sibi gratiā de dicta terra Amēdoleæ tanquā de re ad eū spectante, ex quo fuerat suorū prædecessorum, & habuit literas executoriales directas illustri domino Carolo de Aragonia, tunc locū tenēti Regio in prouincia Calabriæ dicti Regis, vt induceret eū in possessionē dictæ ter-
1 ræ, † & præsupponitur, q̄ dictus don Carolus dedit quēdam executorem ad inducendū ipsum Ioan. Franciscum in possessionē dictæ terræ, & dictus executor accessit in dicta terra, & non potuit habere tūc possessionem & obedientiā: quo casu perinde est ac si possessionem tunc habuisset, per text. in l. cum vnus. §. fi. ff. de bo. autho. iudi. posi. & idem Bald. in l. postquā. C. vt in pos. leg. & in l. ob maritorum. C. ne vxor pro marito. Et omnia ista fuerunt ante expeditionem inuestituræ dicti Berardini. meritò licuit sibi intrare cum voluntate vniuersitatis dictæ terræ possessionē dictæ
2 terræ, † quia Regia authoritate intrauit: & sic non potuit dici spolium. vt dicit Cy. in l. meminerit. C. vnde vi, & Af. be. de rosa. in l. si de vi. ff. de iudi. & habetur in l. iustè. ff. de acquir. poss. & multa impertinenter fuerunt allegata. Sed ex quo de dictis literis Regis & executoribus literarū prædictarū nihil cōstabat in ꝓcessu, & conatus fuit dictus Io. Frāciscus probare eorū tenorē per mul-
3 tos testes, † cū de iure sit, q̄ amissis ipsis literis potest probari eius tenor per testes vt plenè habetur in c. cū olim essemus apud Perusium. de priuile. & not. Bal. in l. sicut iniquū. C. de fide instru. & no. Ange. in l. ij. §. diuus. in fi. ff. de iure fisci. & Bart. in autē. si quis in aliquo documēto. C. de eden. Abb. in c. Albericus. in. iij. col. de testi. & in c. ij. de ꝓba. circa fi. & Bal. & Sali. in l. j. C. de fi. instru. Bald. in c. j. quot testes sint necess. Pau. de cast. in l. nostrā. vlti. colū. C. de testa. & Ang. in l. testiū. in prin. C. de testib. Et dictū fuit suprà decis. cclxxiiij. sed de dicta probatione per testes sacrū Cōciliū nullam habuit rationem: quia pro certo tenuit, q̄ dictæ literæ allega-
4 tæ nō fuerunt veræ. ¶ † Primò, quia nō reperiuntur in registro dicti Regis. ¶ Secūdò, quia nō examinari fecit Chariteū secretariū dicti Regis, per cuius manus scribebantur literæ Regis, nec examinari fecit do. And. de Capua, qui erat intimus domesticus dicti Regis: ꝑ cuius manus omnia expediebātur. ¶ Tertiò, nō erat verisimile, q̄ dictus Rex Ferdinādus secūdus voluisset primò concedere eandem rem dicto Ioan. francisco & secundò, dicto Berardino suo seruitori, & velle eū decipere. Hoc præmisso fuit conclusum quod dicti testes deponētes de tenore dictarum literarū fiunt singulares: quia vnus dicit vidisse dictas literas apertas, alius dicit vidisse clausas, alius

5 alius in vno loco, alius in alio loco. † Requiritur ergo ad hoc, vt testes probent tenore Regiarũ literarum, ꝙ sint testes multũm periti, qui sciãt bene cognoscere, si illæ literæ quas viderunt erant falsæ, & sic si habebãt notas manus Secretarij & Regis, & sigillum Regis. vt dicit Bart. in d. auten. si quis in aliquo. & doc. in d. c. cum olim. & Alex. in ij. vol. consi. xcvj. incipiẽte, viso testamento. & Bal. in l. si de pos. C. de pba. & sic oportet, ꝙ dicant, quod illæ literæ erant sine vitio, & quod nõ erant abolitæ nec eancellatæ secũdum Spec. in tit. de lega. §. superest. ver. quid si literæ. Itẽ requirit, quòd testes deponãt de tenore ipsarum literarum & de loco vbi cõfectæ sunt dictæ literæ, & de die cõfectæ literæ: † quia

6 dies & locus sunt de substãtia: vt patet in iuribus præallegatis. cætera requisita vide supradicta decisio. cclxxiiij. Et dicebat Bal. in c. j. §. si enim quid sit inuesti. quod licet instrumentũ inuestituræ sit amissum, tñ testes qui interfuerũt in instrumẽto, debent produci ad probandum tenorẽ instrumẽti, & substãtiã negotij. alleg. Cyn. in d. autẽ. si quis in aliquo, & nõ in l. sicut iniquũ. C. de instr. & quia dicti testes nõ deponebant de loco, vbi fuerunt expeditæ dictæ literæ, neq; de die, nec erant personæ quæ potuissent discernere vitia ipsarũ literarũ. Ideo fuit votatũ & cõclusum, ꝙ de ipsis testibus nulla habeatur ratio, & sic fuit per diffinitiuã sententiã condẽnatus dictus Io. Franciscus ad restituendam possessionem dictæ terræ Amẽdolcæ dicto Berardino, & sic posteà fuit executa.

Decisio. CCCIII.

☞ De exceptione dominij fundata super votis.

✣ Summarium. ✣

1 ☞ *Exceptio dominij probati per quandam scripturam, an obstet agenti interdicto recuperandæ, & quando?*

2 *Vota Consiliariorũ, an sententiã operentur.*

3 *Vota inter alias psonas, an inducant notoriũ.*

4 *Scriptura vbiorum non est authentica.*

5 *Scriptura seu registra bene custodita in archiuis authenticarum personarum, an faciant fidem.*

DVbium vulgatum etiã tacitum fuit in dicta causa, videlicet, †

1 vtrum agẽti interdicto recuperãdæ, obstet exceptio dominij probati per quãdã scripturam per quã dicebatur, quòd Rex Ferdinandus primus, audiuerat vota Cõsiliariorum de iustitia Antonelli de Amendolea aui dicti Ioannis Francisci, cõtra illos de Malda, per quas literas patet de iustitia & proprietate ipsius conuenti. ¶ Et licet sit regula, quòd exceptio dominij non obstat agenti interdicto recuperandæ possessio. vt legitur & not. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirenda possessio. tamen quando constat per sententiam latam in petitorio de dominio conuenti, tunc obstabit exceptio dominij agenti recuperandæ. vt voluit Ioan. andr. in capi. pastoralis. de causa possessio. & proprieta. & Cyn. in l. incerti. C. de interdic. Barto. Angel. Ioan. de imo. & Alexan. in dicto. §. nihil commune. & Oldr. in consil. ccxxiiij. & Andrę. de isernia. in constitu. circa violentiarum. licet quidam contra. vt per Moder. in dicto. §. nihil commune. Et presupponebatur, quòd dicta vota ope-

2 rantur sicut sententia. ¶ † Omnibus fuit visum, quòd vota non operantur effectum sententiæ, nam ille qui habet iudicare secundum votum alterius,

 si habi

si habito voto ille non pronūtiauit sententiam, non est iudicatum. vt patet ex no. per Pau. de cast. in l. j. C. si aduersus libertaté. & per Abbatem sicu. in c. cū venerabilis. de exceptio. & per Bal. in l. j. C. de senten. ex peri. recitan. & Alexā. in ij. volumi. consi. clxxxiij. in. xiij. col. ¶ Secundò, non apparet, quòd dicta vota contenta in dicta scriptura, sint data in iudicio petitorio vel possessorio, imo præsumendum erit, ꝙ potius in possessorio, ex quo Antonellus prætendebat se
3 spoliatū à Regia curia. ¶ † Tertiò, illa vota sunt inter alias psonas, videlicet inter Antonellum & Fiscū, nunc verò inter Ioannem Franciscū & fratré Berardini, & sic non inducunt notoriū. vt dicit Innocen. in c. ex insinuatione. de appella. & no. in c. per tuas. de testibus. in capitu. vestra. de coha. cleri. & mulie. ¶ Quartò, istud spoliū factum fuit longè post dicta vota, & sic non obstat, etiā si esset sententia, vt dicunt Ioan. and. & alij in c. cū dilectus. de causa possess. &
4 proprieta. ¶ † Quintò, dicta scriptura votorum non est authentica, quia dicitur, ꝙ est sumpta ex certis scripturis, q̄ sunt penes Danielem vnis. qui non est deputatus à publico ad conseruandum scripturas Regias, nec illæ scripturæ q̄ per eum cōseruantur, sunt registra, sed certæ scripturæ bombacinæ sine aliqua authoritate, & per consequens nullam fidem faciūt. vt dicit Inn. in c. j. de pro-
5 cu. qui dicit ista verba formalia. istā † registra si sint bene custodita & inueniantur in archiuis authenticarū personarum, puta earū quæ habent potestatem authenticas scripturas faciendi, fidem faciunt. vt hic & de præscriptionibus capitu. ad audientiam. cum suis concordan. si autem non essent bene custodita, vel personæ non essent authenticæ non credimus eis. Idé in effectu voluit Ioan. and. in titu. de instru. edi. §. nunc dicendum. in additio. quæ incipit, quia de argétario. ver. quintū. Bal. in rubri. C. de fide instrumen. & in l. exéplo. C. de proba. Abb. in c. cū causam. de probatio. & sic fuit votatum, quòd dicta exceptio dominij fundata vigore dictorum votorum, non est alicuius momenti.

Decisio. CCCIIII.

De vasallo teste pro domino suo.

Summarium.

1 *Vasallus baronis, an possit pro eodem deponere?*
Veritatem inuenire difficile est, vbi sapientes discordant.
2 *Iuramentum fidelitatis, est quædam species seruitutis.*
3 *Vasallus quare ad testimonium pro domino debeat admitti.*
4 *Fidelitas in se honestatem continet.*
Locupletari cum aliena iactura nemo debet.
5 *Vasallus non caret omni suspitione.*
6 *Qualitates domini & vasalli in eius testimonio an consideranda.*
7 *Vasallus preter feudum ingenuus an sit.*
Vasalli appellantur pares curtis.
Homines Regni vel prouincia an possint esse testes pro Rege.
8 *Intellectus ad l. idonei. ff. de testa.*
9 *Vasallus an sit idoneus testis, quando agitur de re feudali.*
10 *Domi quæ fiunt, per quos probentur.*
Intellectus l. consensu. C. de rep.
11 *Vasalli quando non sint idonei testes.*
12 *Liberiores homines liberioris existimantur conscientiæ.*
13 *Amicitia magna repellit testē, & operatur, sicut coniunctio.*
Familiaritas nimia testem an repellat?
14 *Vasallus studiosus etiā multum familiaris, an repellatur.*

vasallus

15 *Vasallus vilis persona, vt angarius vel perangarius, an repellatur?*
16 *Testes contra comitem vel baronem esse, quæ possint, & quando.*

IN causa baronis de Mathia fuit excitatum in capitulo sancti Dominici per cõsiliarios
1 ibidem cõgregatos, † vtrum vasalli qui deposuerunt in fauorem ipsius baronis faciant fidem in eius fauorem. Et profectò propter varietates opinionũ videbatur iste articulus dubius. Nàm Spec. in tit. de teste. §. j. versi. sed nunquid vasallus post argu. pro & cõtra refert duas opi. ¶ Prima opinio fuit, quòd si vasallus habet magnum feudũ à domino, vel omnia eius bona sunt feudalia, & tunc non est idoneus testis pro domino, si verò tenet à domino paruũ feudũ, & tunc est idoneus testis per iura ibi per eũ allegata. ¶ Secũda fuit opinio, quod si quidem vasallus est adstrictus domino ad iuramentũ fidelitatis, & iurauit fidelitatem pro feudo, & tunc non est testis
2 idoneus pro domino suo: † quia iuramentum fidelitatis est quędam species seruitutis, & seruus pro domino nõ põt esse testis. vt in. l. eos. C. de testi. quia potest ei imperari. vt in. l. idonei. ff. de testibus. Si verò est vasallus qui non tenetur domino iurare fidelitatem: nam põt esse feudum, & non tenetur ad fidelitatem iurandam: vt dicit glo. in const. si quando. sed solum tenetur præstare seruitiũ pro feudo, & iste est idoneus testis pro domino suo. arg. c. quãuis. de decimis. ¶ Tertia fuit opinio Guidonis de suza. in. d. l. idonei. & Alber. papiensis in. l. libertorum. C. de testib. quos refert Ioan. and. in additio. Spec. in dicto
3 versi. sed nũquid vasallus &c. † Quòd ex quo non reperitur in iure vasallum prohibitum ferre testimonium pro domino suo, quòd debet admitti ad testificandũ pro domino suo: ex quo edictum de testibus est prohibitorium, & vasallus non reperitur prohibitus. vt in. l. j. ff. de testibus. ergo potest esse testis pro domino suo, & istam opin. tenuit etiam Bal. in. l. qui testamento. §. potestatis. ff. de testamen. & hanc opi. firmauit etiam Iaco. de alue. in. c. j. per illum text. si de inuesti. inter do. & vasallũ lis oriatur. & in. c. j. §. si enim. quid si inuest. vbi dicit, ꝙ ideò admittitur vasallus ad testificandum pro domino, quia iurauit fidelita-
4 tem, † quæ fidelitas cõtinet in se honestatẽ. sed contra honestatẽ esset, si dominus ex hoc locupletaretũ cũ aliena iactura. nec habet obstare, ꝙ est amicus propter beneficium receptum: quia nihilo minus ei credi põt. vt ibi latius p eũ. & in hanc partẽ videtur inclinare And. in d. c. j. si de inuesti. inter dominũ & va-
5 sal. vt infrà dicã. † Minor tamẽ fides ei adhibenda est, quia non caret omni suspicione, arg. in. l. iij. ff. de testi. & l. eos. C. eo. titu. & iiij. q. iij. in prin. ¶ Quarta fuit opi. Spec. in loco pręallegato: qui dixit, ꝙ ex qualitatibus personarum domini & vasalli posset causari suspicio cõtra vasallum productum in testem, vel nõ causari. & in hac opinione residebat Abb. sicu. in. c. insuper. de testi. dicẽs cõsiderandas esse qualitates domini & vasalli, & secundum hoc quandoq;. cessabit suspitio, quandoq; non. Fortè enim
6 dominus est potẽs, † & solet seuire in eos quãdo non dicerent vasalli rem sibi gratam, & sic de similibus. & idẽ dicit ipse Abb. in. c. accedens. lo primo. vt lite nõ cõtest. ¶ Quinta fuit opinio Ioãnis theoto. glossatoris in. c. de forma. circa fi. xxij. q. v. quæ vult, quòd vasallus non

potest

potest esse testis, nec ꝑ domino suo, nec contra. Sed ista glo. reprobatur per Ioã. de fantucijs. & Archidiaco. ibi. & Bald. in capi. ego episcopus. de iureiuran. vbi dicit, ꝙ in vtroq; dicto dicta gl. est fal-
7 sa: † quia vasallus præter feudũ ingenuus est, & remittit se ad Specu. in loco vbi supra. Et in. d. l. libertorum. C. de testibus. idem Bal. tenet, ꝙ vasallus potest esse testis contra dñm suũ in causa feudali: quia vasalli appellantur pares curtis, & dicit, quod hoc probat text. in dicto capitu. j. si de inuesti. inter dominũ & vasallum lis oriatur. ¶ Sexta fuit opinio Cy. in dicta. l. eos. qui dixit, ꝙ homines Regni vel prouinciæ possunt esse testes pro Rege vel pro dño prouinciæ. & si secus diceremus, sequereĩ absurdũ, ꝙ Rex vel dominus prouinciæ non posset probare ea, quę gesta sunt in Regno vel
8 in prouincia. † Nec obstat dicta. l. idonei. ff. de testibus. quia intelligitur de subiectis ratione dominicæ vel patriæ potestatis, non autem ratione iurisdictionis. & sic pertrãsit ibi Alberi. de rosa. & hoc etiã dicit And. de iser. in loco præallegato, & Bald. in. ij. volu. consilio cccxxxvj. ꝙ incipit, punctus infrà scripti consilij. ¶ Septima fuit opin. aliquorũ, quos refert Sal. in. d. l. eos. distinguẽtium aut dominus sit terribilis minans terrorem quando subditi non testificarentur prout ipse cupit, & tunc ipsi vasalli non sunt idonei testes. argu. l. j. C. si rector prouin. & l. j. C. si quacunq; præditus potesta. Aut dominus non, & huiusmodi cõsuetudinis & iure vasalli admittuntur in testes pro domino, vt ibi per eum. ¶ Octauã fuit opinio Anto. de
9 but. in. d. c. insuper. dicens, † ꝙ si agitur super re feudali, vasallus nõ est idoneus testis pro domino, & dicit Alexand. in l. testium. ff. de testi. in apostillis. quòd ipse idem credit. & allegat cap. domino guerram hic finitur lex Con. ¶ Nona fuit opi. aliquorum modernorũ vt refert Andr. in. d. capitu. j. si de inuesti. inter dominũ & vasal. lis ori. ꝙ aut dominus vult probare id, quod actum est in comitatu vel baronia vel feudo, ꝙ ab eo tenetur & nõ sunt alij vasalli nisi sui. & tunc vasallus est idoneus testis pro do-
10 mino suo: † quia que domi fiunt possunt probari per domesticos: vt in. l. cõsensu. C. de repudijs. de cuius intellectu per Anto. de but. in capitu. iij. loco. de proba. & Alexand. in. ij. volumi. consil. clxxvj. & ꝑ Iaso. in. l. j. in fi. C. de summa trini. & per scribentes in. l. etiam. C. de testibus. & habetur in. c. veniẽs. in fi. co. titu. Aut dñs vult probare id, ꝙ alibi extra feudũ est actũ per suos vasallos, & tũc vasalli nõ sunt idonei testes: qa dño est imputãdũ quare alios testes nõ adhibuit, ar. l. ij. ff. si qs cautio. & ff. q satisda
11 re co. l. si fideiussor. §. j. † nec debuit angustare probationes. l. qm̃. C. de hæret. ¶ Decima fuit opinio aliquorum, prout refert ipse And. dicentium, ꝙ aut dñs habet merum & mixtum imperium in vasallos, & tunc vasalli non sunt idonei testes: quia dominus potest in eos minacem terrorem incutere ar. C. ꝙ me. cau. l. si per impressionẽ, ex quo põt eis imperare. & pro hoc facit. d. l. idonei. Aut non habuit dñs merum & mixtũ imperium sed simplicẽ iurisdictionẽ, de qua loquitur Andr. in. c. j. quid sit inuesti. & isti vasalli possunt esse testes ꝑ domino
12 suo, † qa præsumendum est, ꝙ iste magis timeat deum & conscientiam, quã eorum dominum. hæc opinio non placuit Andreæ de isernia nec per consequens alijs doctoribus suprà allegatis. Nã secũdũ istã opinionẽ nũquã Rex, q habet merũ & mixtũ imperiũ in omnibus vasal

bus vasallis Regni non posset probare per suos vasallos id, q fit in Regno, q non est dicendũ, prout dicebat etiã Cy. in.d.l.cos.& Alberi.& Bald.vbi suprà. ¶ Vndecima fuit opinio præfati domini Andreę in loco pallegato dicẽtis per.d. c.j.si de inuesti.inter do.& va.lis ori.& p.d.§.si enim.&.c.j.quot testes sint ne. ad pban.no.inuc.& p.c.j.§.j.de cõtro. inuesti. Probatur, q vasallus põt esse testis p dño suo, & subdit q per dicta iura ista q̃stio est sopita. Et dicit, q p ista decisione facit illa ratio supradicta: qa edictũ de testibus, est prohibitoriũ &c. Fallit, dicit ipse, nisi vasallus qui producitur in testem pro domino probetur, q sit multum amicus vel familiaris domini, pro quo deponit, & tunc non repelli tur: quia est vasallus dominĩ, sed qa ami
13 cus, vel familiaris domini: † quæ quidem magna amicitia repellit testes: vt consuluit Alexander in.j.volu.consilio lxxviij.ij.colum.quia nõ est integer testis. vt dicit idem Alexã.in.ij.vol.consilio.cx.& consi.cxxij.ij.col. Ista grandis amicitia operatur sicut cõiunctio vt dixit Andr.barba.in repe.l.cum acutissimi.C.de fi deicõ. Itẽ nimia familiaritas repellit teste: vt in.d.l.iij.in prin.&.§.j. de testibus. Aliàs cessante dicta grandi amicitia vel cessante dicta familiaritate, si vasallus est homo virtuosus, nõ re-
14 pellitur pro eo, q est vasallus: † qa vasallus virtuosus destrueret affectionem vasallagij propter veritatẽ: vt dicit Feli.primo Ethicorum.ibi propter veritatẽ destruẽda sunt familiaria &c. ¶ Quare fuit cõclusum per totũ Conciliũ nemine discrepante, q vasallus pro domino suo potest esse testis, etiam q dñs in eum habeat merum & mixtum imperium, & ei iurauit fidelitatem, dummodo non probetur, q sit grandi amicitia coniunctus cũ domino suo, vel non probetur, q sit eius familiaris, vel non probetur, q sit vilis psona, vt angarius vel
15 perangarius. † qui propter eorum vilitatem repelluntur, vt in consti. Regni prosequentes per Andræ.& in hac conclusione videtur residere Andr.in loco præallega.licet dicat se alibi plenè hunc articulũ examinasse, sed non dicit vbi: ego credo, q in Codice hæc examinauit: quia in multis locis reperi q se remittit ad ea que dixit in codice. dominus Nellus de sancto Gemi.in tractatu de testibus.de omnibus istis opin.facit
16 distinctionem, vt ibi p eũ. † Quia autem possunt esse testes contra comitem vel baronem, quando non agitur cõtra eum de crimine læsæ maiestatis, sed criminaliter de alio crimine, vel p omnibus bonis vel maiori parte bonorũ, vel pro vno castro, habetur plenè in.d.consti.prosequentes.

Decisio.CCCV.

De procuratore cõcedente in feudum pro se & hæredibus sub annuo redditu.

Summarium.

1 *Honorarius vigore procurationis an habeat potestatẽ cõcedendi terrã in feudum.*
2 *Verbum, concedere, generale an sit?*
3 *Verbum concedo, an aliquando inducat trãslationem dominij?*
4 *Procuratori libera administratio quãdo concessa videatur?*
5 *Mãdatum generale, vbi speciale requiritur, an sufficiat?*
6 *Procurator quãdo possit vendere & alienare?*
7 *Modicum respectu personarum dicitur.*
8 *Actus humanos duo perficiunt, quæ sunt eorũ radices, quamuis tria esse dicat Aristoteles.*
9 *Feudatarius an possit rem infeudare in perpetuum irrequisito principe.*

Descriptio

Descripto bonorum demanialium antiqua.
9 *Rex quae fletit perennus in demanio, praesumitur: de demanio.*
Res soluta infeudari.
10 *Rex per spatium. xxx. annorum possessa, tanquam res cōcedi solita & per duas vices.*
11 *Solitum an dicatur, quod per duas vices fit?*
12 *Concessio an requirat non obstantiam?*
Inuestiturā validam quid faciat praesumere.
13 *Antiquitas temporū quid faciat praesumere?*
14 *Verba quando non probent in praeiudicium tertij.*
15 *Principi narranti factū alienum, super quo ipse se fundat, an credatur?*
Intellectus ad clemen. literis. de prob.
16 *Legis mortua & viua contrahentis & consuetudinis par est potestas.*
Princeps an sit maior consuetudine, & lege mortua?
17 *Consuetudo rem ecclesiae in emphyteusim datam si ad ecclesiam reuertatur, an possit pro nummo concedere?*
18 *Status vltimus terrae feudalis, an debeat esse in consideratione?*
19 *Vtile dominium prius trāslatū quid faciat?*

IN causa Martoni de rencza de Aversa cum Berardino malda viro dianore riciae sup quadam terra feudi casalis trerulae comitis fundorum fuit dubitatū pro eius decisione principaliter de duobus. ¶ Et primò, vtrū honorius de renatijs procurator excellentis comitis fundorū habuit potestatē à dicto comite fundorū domino casalis Trentulae cōcedendi terrā sistentē in pertinentijs dicti casallis dicto Martono in feudū sub prēstatione anni cuiuslibet vnius caponis, & thumulorū ducētorū vnius ꝑ intratura in ꝑpetuū sibi & haeredib⁹ suis, ex quo in ꝓcuratorio dicti honorij sunt ista verba videlicet, quòd dictus Honorius possit locare, dare concedere terras feudales, & cū clausula quòd possit generaliter omnia & singula pro vtilitate dicti constituētis circa prēmissa facere, ꝙ ipse dñs Comes facere posset, etiā si requireret specia le mādatū, maximè stātibus literis directis ꝑ dictū comitē dicto Honorio suo ꝓcuratori ꝓbatis ꝑ testes, ꝑ quas scribit dicto Honorio ꝙ cōcedat terras Alo pōtono dicto Martono & suis haeredib⁹ in perpetuū ꝑ annuo redditu vnius caponis & ꝑ intratura praedicta. Et sic ꝑ instrumētū publicū fuit facta cōcessio ꝑ dictū Honoriū ꝓcuratorē vt supradicto Martono dictę terrę, & deinde ꝑ instrumētū publicū ipse Marton⁹ cepit possessionē: & posteà de facto dictus Honorius spoliauit dictū Martonū possessione dictę terrę, & dictus dñs Comes ipsam cōcessit Berardino malda, ꝑ intratura ducatorū ducētorū, & ꝑ capone vno quādo imponit generalis Adoa in Regno, & eo tenēte & possidēte cōuenit in sacro Cōcilio dictus Malda & eius vxor petitorio & possessorio dictae 1 terrae. ¶ † Ad praesens dubium dicebatur, quòd dictus Honorius non habuit potestatem concedendi in feudum dictā terram vigore dictę procurationis, quia non dicitur in dictā procuratione concedendi in perpetuum, vel locandi in perpetuū. ideo debet intelligi de locatione ad tēpus, per quā non transfertur vtile dominium, vt patet in clementi. prima de rebus eccle. non alie. & no. in l. codicillis. §. instituto. ff. de le. ij. & no. doct. in. l. si filio. §. si vir in quinquēnio. ff. solu. matri. ¶ In cōtrarium dicitur. ꝙ in dicto procuratorio non solum est data potestas locandi simpliciter, quae intelligitur ad tempus per iura praellegata: sed est data potestas dandi & concedendi.

2 cedendi. † quæ verba habét importare, ꝙ possit concedere terras feudales solitas & consuetas concedi in feudũ, & sic ꝙ trãsferat vtile dominiũ: quia verbũ cócedere est generale, vt dicit gl. in verbo, titulo in c. j. de vsuris libro sexto. & istã gl. alle. ad hoc Bal. in l. nõ ambigit. in fi. ff. de legibus. & idé de verbo dare, secũdũ Bal. ibi. & istã glo. similiter ad hoc allegauit Alex. de imo. in l. à Titio. in. iiij. col. ff. de verbo. oblig. & sic comprehédit, ꝙ possit infeudare terras solitas concedi in feudũ. hoc probat tex. in c. ad audientiam. in verbo, concessisse, iuncto verbo in fin. vasallus extitit de præscriptionibus. & ideò dicebat Ioan. de imo. in c. pastoralis. in. iij. no. de donatio. nota. † quòd aliquando verbũ cócedo, inducit trãslationé dominij, licet de sui natura nõ inducit trãslationem dominij: vt dicit gl. in l. fi. ff. de dona. vt dicit Io. de imo. in d. c. pastoralis. & Feli. plené in c. cũ venerabilis. in. j. colũ. de exceptionibus. & Bal. in c. Titius. si de feu. fuerit contro. inter do. & agna. sed ꝗa posset dici. ꝙ dicta verba posita in ꝑcuratorio, videlicet dare & concedere, possunt intelligi nõ de trãslatione vtilis dominij, vt refert Feli. in d. c. cũ venerabilis, ideò dicendũ, ꝙ propter subsequétia verba posita in dicta procuratione, quòd possit concedere, quæ ipse constituens facere posit, etiam quòd requireret speciale mãdatum, tunc virtute dictorum verborum, potest dictus procurator cócessisse in feudum dictam terram sub dicto annuo reditu dicto Martono, sicut potuisset ipse comes. secundùm Barrol. in l. creditor. §. Lucius. ff.
4 mandat. † vbi dicit quòd si dominus constituit procuratorem vt possit facere quicquid ipse dominus potest, videtur concedi libera administratio. idem dicit ipse in l. pro cui libera. ff. de procuratoribus. & dicit Bald. in l. illud. §. j. ff. de mino. quòd in omnibus causis in quibus requiritur speciale mandatum sufficit generale cum libera. & dicit Ange. in authentico de collato. §. ad hoc prohibemus. quòd si procurator constitutus est sub hac forma do tibi potestatem agendi, & administrandi meum patrimonium, quòd habeo, vt tu facere possis quæ ego facere possum, quòd per hoc mandatum omnis potestas translata est in dictum procuratorem. † & ideò infert quòd talis procurator potest védere & alienare, & alle. §. Lucius. & l. si procur. ad vnam. ff. 5
de procur. no. Abb. si. in c. fi. de dilatio. & facit ad hoc glos. in c. ij. in fi. de offi. vi. lib. vj. ¶ Fuit ergo votatũ, ꝙ attentis dictis verbis positis in ꝓcuratione prędicta dictus ꝓcurator potuit cócessisse Martono supra dictã terrã in feudũ ꝓ se & hæredibus sub dicta transitura, & annuo reditu prædicto. & tantomagis quia à principio accessit voluntas dicti Comitis probata per testes, & licet prę supponaẽ ꝙ volũtas Comitis fuit quòd concederetur dicta terra quatenus esset modici valoris, tunc potest dici ꝙ attenta magnanimitate dicti Comitis & paupertate dicti Martoni ista terra alopontone non erat res magna, quòd patet, quia posteà fuit alienata dicto Berardino pro ducatis ducétis sub seruitio vnius caponis quãdo imponitur generale Adoa in Regno. † Nã modicũ 6
dicię respectu personarũ. vt no. in l. sed si susceperit. in §. libertus. ff. de iudi. & ideò dicit ibi Bar. ꝙ si Rex donaret vni pauperi. cc. du. diceret modicũ erat eñ ipse Comes multũ eleemosynarius ecclesijs & pauperibus, vt est notoriũ, & dict⁹ Martonus erat nimis pauper. ideò dicendum

dicendũ est ꝙ dictus procurator habuit potestaté concedendi Martono dictam terram vt suprà. ¶ Et quia visum est ꝙ dictus procurator habuit mãdatũ prędictum. ¶ Nunc videndum est, vtrum legitimè per dictum procuratorem potuit fieri dicta cõcessio dicto Martono:
7 † quia dicit Boetius ꝙ duo perficiũt actus humanos.s.potestas & volũtas q̃ sunt humanorũ actuum radices, & perfectiones. vt dicit Bal.in.c.cũ super Abbatia.de offi.deleg.& in.l.omne verbũ. C.cõmunia.de lega. Sed Aristoteles dicit ꝙ sũnt tria.s.sciẽtia, potestas & volũtas: vt refert Bal.in.l.cũ testamentũ.C. de iuris & facti igno. ¶ Et dubiũ facit allegatio partis, videlicet dicti Berardini dicentis quòd dicta concessio in feudum dictæ terræ nõ potuit fieri per dictũ procuratoré, pro eo q̃ terra ipsa
8 est demanialis, † & Baro sine Regio assensu, & etiã clausula non obstante non potest ipsam concedere in feudũ, propter diminutioné seruitij militaris, vt dicit tex.in consti.constitutionem diuę memoriæ.in fi.accedant ad hoc not.per And.in.c.j.§.ita tamen.de prohi.feud. ali.per Fede. Et ꝙ sit dicta terra de demanio feudi Trentulæ producit inuẽtarium antiquũ, vbi descripta est, inter bona demanialia dicti feudi. ¶ Itẽ producit quandã sententiã nouiter latã super redintegratione dicti feudi Trentulæ. ¶ Item comes fundorũ per.x.annos tenuit dictam terram in demaniũ:
9 † & sic præsumit̃ de demanio, vt patet ex no.per Barto.in.l.si quãdo.C.de bo. vacan.& per Io.de imol.in.c.vt super. de reb.eccl.non alie.& Andr.in.c.j.de his qui feudum dare possunt. ¶ In contrarium perducitur ad ostendendum quòd dicta terra erat solita concedi ab antiquissimis temporibus, & sic potuit concedi: vt dicit Bal.in aut.hoc ius porrectum.C.de sac.sanc.eccle.& Ioannes de imo.in.c.ij.de feudis, & in alijs locis infra allegandis priuilegiũ Reginæ Ioannæ secundæ. in quo dicitur ꝙ Comes Laureti, tunc dominus dicti feudi Trentulæ supplicant dñæ Reginæ vt placeret redditũ dictæ terræ de lo põto ne reducere ad redditũ vnius caponis, ex quo dicta terra est solita concedi in feudũ, & est deuoluta ad feudũ ob mórté Oliuerij sine liberis, & intẽdit illã cõcedere in feudũ Loisio bascio sub redditu vnius caponis, & Regi.M. facit dictã diminutionem cũ clausulis oportunis. ¶ Itẽ producitur priuilegiũ ipsius Berardini cõuenti, vbi Comes fundorũ cõcedit dictã terrã dicto Berardino maldo tanquã solitã cõcedi in feudũ diuer-
10 sis personis. † probatur ꝙ à lõgissimis téporibus dicta terra fuit tenta & possessa tanquã res solita cõcedi vltra annos.xxx.& per duas vices, & per cõsequens insurgit probatio ꝙ fuit solita cõcedi, & sic potuit cõcedi. vt dicit Andr. in.d.c.j.in princi.de his qui feudũ dare possunt.& in.d.c.j.episcopũ vel Abbaté & not.Bart.in.d.l.si vacantia.C.de bonis vacan.lib.x.doct.in.d.c.vt super.de reb.eccle.non alie. ¶ Nec obstant in cõtrarium allegata, videlicet inuentariũ: quia illud est antiquum: & fuit mutata postea qualitas dictæ terræ de lopontone,
11 † q̃a fuit possessa, vt solita per duas vices, per quòd pręsumitur effecta solita per tex.in.l.cũ qui.C.de fundis rei priuatæ.lib.xj.qué ad hoc allegat And. in.l.imperialé.§.præterea Ducatus.de prohibita feudi alienatio.per Federicum.& Ioan.de imo.in.c.ij.de feudis. nec erit effecta demanialis si per decem annos possessa fuit vt demanialis. vt dicit Alex.de imo.in.iiij.volumine in vlti

in vltimo cōsi.& illa sentētia nō probāt terrā esse de demanio:ex quo reintegratur ad feudū iure deuoluto.¶ Nec obst. si diceretur ꝙ debuit probari ꝙ ex quo ab initio dicta terra fuit de demanio seu di, ꝙ prima cōcessio fuit legitimè facta per Regem vel cum consensu Regis &
12 Barōis.& cū clausula nō obstāte † aliâs nō valēt ipse concessiones subsequētes vt dicūt Abb.& Io.de imo.in.d.c. vt supra.& in.l.ꝙ dicit̄.vlti.co.ff.de ver.obl. & gl.in cle.j.in verbo,ad mēsam.de excess.præla.& Alex.in.iij.volu.cōsi.ix. in iij.col.¶ Quia respondetur.ꝙ possessio. xxx.an.tanꝗ solita concedi eū præstatione seruitij & binæ cōcessionis facit præsumere validā inuestiturā.iuxta ea quæ notantur in.c.si quis per.xxx. si de feudo fuerit controuersia.& sentit And.in
13 c.j.de his qui feu.dare possunt.† Et facit,quia ista antiquitas tēporū facit præsumere quod omnia solennia interuenerunt in prima concessione in feudū sub seruitio seu annua præstatione annorū. xxx.per id quòd dicit Ang.in.l. sciédū. ff.de verb.obli.& in.d.c.si quis per.xxx. & in cōsi.vlti.in.iiij.vol.cōsiliorū. Alex. de imol.& plenissimè per Felin.in.c. sicut.de re iudi.xij.col.cū seq. ¶ Nec ob. quòd posset dici, quòd priuilegium Reginæ Ioannæ secundæ dicit enūtiatiuè
14 supradicta verba, † quæ non probāt in præiudicium tertij,sed solùm inter contrahentes:vt in.l.optimam.C.de cōtrahen.& commit.stipula. quia respondetur, quòd verba enuntiatiua principis, in quibus ipse princeps se fundat, licet sint enuntiatiua, habentur ac si ab ipso principe sint prolata:quia omnia nostra facimus.quibus authoritas impartitur.
15 c.j.&.ij.de cōfir.vtili vel inutili:† & per cōsequēs credit̄ principi narrāti factum alienū,sup quo ipse se fundat. vt in cle. j.de proba.& no.And.in.c.j.qui success. tenēā. Aliâs si se nō fundaret super allegatione partis,illa allegatio partis nō faceret effectū.secūdū Ioā.and.in.c.dilecto.de præben.& gl.in.l.j.C. quādo nō petē.partes.& Barbacius in cōsilio .xx. in.iij.col.¶ Nec obst. ꝙ antiquitus dicta terra erat reditus trorū trium,& p Reginā Ioan.fuit reducta ad reditū vnius caponis,ꝙ facere non potuisset Baro,vt tex.in.d.constitutione constitutionē di
16 uæ memoriæ.¶ † Quia rādetur, ꝙ par est potestas legis mortuæ & viuæ, & cōtrahentis & consuetudinis.vt in.l.j.ver. eū enim.C.cōmu.de lega. Lucas de pēna.in.l.j.vj.colū.C.de impo.luc.descri.li.x.& in rub.C.de decretis decuri.co.lib.imò ipse princeps est maior cōsuetu. & lege mortua.vt in.l.vniuersos.C. de proci.Impera.offe.quia derogat prædictis.not.Archi.xj.dist.c.in his. Bald.in c.j.de his qui feudū dare possūnt.& de ista viua lege facit mentionem Bald. in
17 l.ij.ff.de legi. † Sed consuetudo potest rem ecclesiæ pro maiori reditū concessa,in emphyteusim, si reuertitur ad ecclesiā concedere pro vno nūmo: vt dicit Ange.in auten.de non eligendo.§.quia verò.ergo idem potuit facere dicta Regina,ꝗ fuit monarcha in regno isto. vt dicit̄ in gl.in procemio cōst. Regni.¶ Et sic fuit cōclusum,ꝙ dicta terra petita p dictū Martonū, fuit terra solita cōcedi in feudū,& per consequens potuit concedi sub dicto consueto reditu vnius caponis:quia iste est vltim⁹ status dictæ
18 terræ feudalis:† qui vltimus status debet esse in consideratiōe ex quo est præscriptus.vt est glo.in.c.ecclesia Sutrina. in verbo,trium episcoporum. de causa possess.& proprie.& not.Bald.in.l. binas.in penul.q.C.de aduoc.diuer.iudi. tex.est in.c.cū de beneficio. de præben. libr.

lib.vj.& no.in.c.cumana.de elec.no.Feli.in.c.eam te.de rescri.Et de primo ad vltimũ,fuit votatũ,ꝙ condẽnet̃ dictus Berardinus malda ad restituendũ terrã cõcessam dicto Martono à procuratore comitis fundorũ per prius,quàm fuisset cõcessa per Comité fundorum dicto Berardino,ex quo vtile dominiũ per prius trãslatũ fuit in dictũ Martonũ:
19 †qa cœpit possessioné reuocato preca rio.p.l.quoties.C.de rei ven.& ibi per repetétes eam dixi in.c.j.hic potest esse tex.qui succes. teneãtur.in.xiij.fallen.

Additio. Feudatarius an.possit re tro infeudare in ppetuũ principe irreq̃sito.vide Lucã de pé.in.l.nulli.C.de fund.patri.lib.xj.Et quando intelligatur res facta demanialis vide per eundem in.l.quicunq;.de omni agro deserto.lib.xj.C.

Decisio.CCCVI.

De dotali priuilegio non transeũte in cessionarium,ex voluntate.

Summarium.

1 *Legitima an absq; aliquo onere debeatur?*
2 *Ius legitimæ & omne aliud,an possit renunciari.*
3 *Prior in tempore,an potior in iure?*
4 *Secundus,primo an semper præferatur?*
5 *Vxor venditori habenti specialem hypothecam,an semper præferatur?*
6 *Priuilegium dotale extraneo cedi,an possit?*
7 *Priuilegium propter cessionem in cessionarium quando transeat.*
8 *Heres matris cedit aliquando iura dotalia.*
9 *Intellectus ad.l.licet.C.qui po.in pig.habe.*
10 *Instrumenta duo,quando vnũ censeantur.*

VIr & vxor vendiderũt cuidam Ioãni Caietano quandam domũ pro medietatẽ pro vncijs decẽ & octo,& cõfessi fuerũt prætium prædictũ recepisse,& cõfectũ fuit instrumétũ publicũ in forma.& eadem hora,& cũ eisdem testibus,dictus emptor per instrumétũ publicũ confessus fuit tenere in depositum dictas vncias. xviij.p dotibus Lucarellæ sororis dicti venditoris,qñ maritabitur,& casu quo dicta Lucarella moreret̃ antequã maritabit̃ dictus emptor,pmisit dictis véditoribus restituere dictum depositũ.deinde dicta Lucarella,quãdo dictus emptor alienauit dictã domũ cuidã Nacio de errico tabernario renũtiauit & cessit dicto Nacio omne ius suum competẽtés & cõpetiturũ super dicta domo per publicũ instrumétũ.posteã antequã dicta Lucarella nuptui traderet̃,fuit mortua superstite eius fratre véditore dictæ domus:qui agit hypothecaria super dicta domo,quæ possidet̃ per dictũ Naciũ obligata pro dicto deposito,q̃ veniebat restituẽdum in casu prædicto ipsis coniugibus venditoribus,& vocato in sacro Concilio dicto Nacio,dupliciter se defendit.¶Primõ,illa Lucarella erat soror Francisci venditoris,& erat per cõsequens creditrix in legitimam in bonis paternis,quam legitimã debebat cõsequi dicta Lucarella super dicta domo
1 & alijs bonis paternis,† quæ quidem legitima ei debita fuit absq; aliquo onere cõditionis vel téporis.vt in.l.qm̃ in prioribus.C.de inof.test.& idem dicit Bal.in.l.sancimus.in prin.& in aut.nouissima.eo.tit.& in.l.si arrogator.ff.de adop.in.iij.oppo.& in.l.cũ patré circa finé.C.de iure dotiũ.& in.l.j.C.de inoffi.dona.& in.l.Papinian⁹.§.quarta.ff.de inof.testa.quæ Lucarella,qñ ipse habuit dictam domũ,renuntiauit sibi
2 omne ius sibi competens:† & specialiter iuri legitimæ.iuxta.l.si quãdo.§.& gene-

generaliter.C.de inoff.test.& per cõsequens quãtum ad dictã legitimam ipse Nacius non potest inquietari à fratre. ¶Secundò se defendit dictus Nacius: quia ille Ioan.Caietanus emptor recepit dotes à prima sua vxore,& pro illis restituendis obligauit omnia bona sua præsentia & futura.& ex dicto matrimonio natus fuit dictus Frãciscus. Demum mortua matre dictus Franciscus egit contra ipsum Nacium,super dicta domo,quæ fuit ipsius Ioannis Caietani,quæ posteà peruenit per quandam submissionem dicto Nacio hypothecaria & assistentia pro dotibus maternis, & tandem nolentes litigare deuenerũt ad transactionem, vt dictus Nacius solueret dicto Francisco ducatos octo, & ille cederet sibi iura dotalia suæ matris,super dicta domo,& sic recederet à lite,quæ quidem hypotheca pro dotibus primæ vxoris dicti Ioannis super dicta domo est anterior,quàm hypothe-
3 ca pro dicto deposito:† & sic qui prior in tẽpore,potior in iure.vt in.l.q prior. &.l.balneũ.cũ simili.ff.qui potio.in pigno.habeantur.¶Sed huic motiuo respondebatur pro parte dicti Francisci agẽtis pro restitutione depositi hypothecaria super dicta domo, quòd licet anterior sit hypotheca primæ vxoris dicti Ioannis Caietani super dicta domo empta per ipsum Ioannẽ,tñ eodẽ instãte,quòd fuit empta,specialiter ipsis vẽditoribus fuit obligata pro dicto depo-
4 sito:† & ideò ipse secũdus præfert primo per text.in.l.licet.C.qui po.in pig. habe.& idem dixit Specula.in titu.de obliga.& solu.§.j.versic.sed quid si primo.& Albe.de rosa.in.l.si fundum.C. qui po.in pign.habe.& Bart.Veronensis in suis cautelis.col.lviij.¶Huic motiuo respondebatur,quòd dicta lex licet non habeat locum in vxore,nam licet sit vendita domus marito & tradita,& sic obligata pro dote vxoris,& pręter expresse sit obligata ipsa domus
5 venditori:† tñ præfertur vxor venditori habenti specialem hypothecã.vt dicit Specu.eo.titu.versi.quid si vendidi fundum Titio.& ibidem Io.an.in addi.qui allegat tex.in auten.de equa.dotium.§.is consequenter.habet ergo locum.d.l.licet in alijs creditoribus,quã in vxore,¶Ad hoc respondebat dominus Berardinus de mõtibus,quòd hoc procederet quando esset viua illa vxor
6 vel eius filius,† sed istud priuilegiũ dotale nõ potuit cedi dicto Nacio extraneo.secũdùm Bar.& docto.in.l.j.ff.sol. ma.& Bal.in.l.fi.C.qui poti.in pig.habe.& melius per Bar.in.l.post dotẽ.penul.q.ff.sol.ma.vbi in cessionarium ex volũtate nõ transit priuilegiũ dotale.p tex.in aut.vt exactione instante dotis. circa princip.¶Ad hoc respõdebatur,ꝙ dicta cessio quantum ad octo ducatos
7 solutos fuit ex causa necessaria,& ideò transit illud priuilegiũ in cessionariũ vt dicit Bart.in.d.l.post dotem.in dicta penulti.q.¶Videns hanc responsionem domi.Iacobus de gacta collega domini Berardini dicebat,quòd iste Nacius non potest habere aliquod ius ex dicta transactione:quia domus fuit sibi dimissa solutis dictis octo ducatis.per tex.singularem in.l.si pro fundo.C.de transactionibus.¶Ad hoc respondebatur pro parte dicti Nacij,quòd hoc est verum,nisi cessisset hæres matris iura
8 dotalia matris,† tũc potest se defendere ex iure cesso: & sentit hoc Paul.de cast.in dicta.l.si pro fundo.¶Fuit pariter votatum,ꝙ præstetur assistentia super dicta domo Nacij pro dictis vncijs. xviij.depositatis dẽpta legitima debita

K dictæ

dictæ Lucarellæ,& etiã dẽptis illis octo ducatis solutis filio dicti Ioã.pro dotibus maternis:ex quo illa cessio vltra dictos octo ducatos fuit ex causa lucratiua & voluntaria: & sic militat decisio
9 Bar.in.d.l.post dotem.in pe.q.¶ † Nec obstat id,ꝙ dicebat ꝙ in instrumẽto vẽditionis factæ dicto Ioãni Caietano nõ fuit specialiter obligata dicta domus ꝓ pretio. Sed solũ in instrumẽto depositi & per consequens cessat dispositio.l.licet cum alijs suprà allegatis: quia respondebatur,ꝙ ex quo ista duo instrumenta erant facta in vna hora, & cum eisdẽ testibus iudice & notario,& vnũ
10 dependet ab altero,† quæ incontinenti fiũt,vidẽtur inesse.& habetur ac si in vno instrumẽto actũ esset,secũdũ Bal. notãter in.l.penul.§.mulier.ff.sol.ma. & Bal.in.l.petens.C.de pact.in penul. col.& in.l.j.in fi.C.de oper.liber.

Decisio.CCCVII.

De vasallo protestante & renũtiãte iuri vasallagij propter retardatã seruitiorum remunerationem &c.

Summarium.

1 *Remuneratione seruitiorum tardata an liceat cuiquam protestari,quòd amplius vasallus principis esse non vult?*
2 *Vasalli Regis,an dicantur homines Regis?*
Vasallus sine consensu Regio an alteri personam suam possit obligare.
3 *Ligius quis dicatur,& an duorum esse possit?*
4 *Vasallum à malo abstinere non sufficit nisi & faciat bonum pro domino.*
5 *Obligationibus in negatiuis quomodo teneamur?*
6 *Vasallus Regem quãtum potest extollere,an teneatur?*
7 *Iniuria & contumelia,quomodo differant?*
8 *Fama Regis nec audiendo nec dissimulando à vasallo sigillari debet.*
9 *Protestatio à vasallo,quòd dominus eũ non remuneratat,an fieri possit?*
10 *Dijs non detrahendum,nec principi maledicendum.*
11 *Vasallus seipsum liberare à iuramento ligij an possit?*
Vasallus habens fundum quaternatum, an ei possit renuntiare inuito domino?
12 *Vasallus simpliciter recedens à terra domini,an reducendus.*
Obligatus ad seruiendum illudere an debeat?
13 *Seruitium recipiens iure naturæ illud remunerare an teneatur?*
Obligatio ad antidora an sufficiens ad agẽdum sit?
Obligatio ad antidora quã actionem parit.
14 *Seruitia præstita antecessoribus,an sequentes Reges remunerare teneantur?*
15 *Seruitia sua exprobantibus etiam dei iudicio quæ nolunt obueniunt.*
16 *Gloriandum non est in sua sapientia.*
Vasallus rectè non seruit sub spe futuræ remunerationis, & non virtute fidelitatis & iuramenti.
17 *Maioribus subditi esse debent infimi.*
Serui qualiter teneantur dominus seruire?
18 *Detractio detestanda.*
19 *Loquutio generalis quando trahatur ad actus iuratos?*
Statuta iurata non censentur cassata principe statuta tollente.
20 *Licentia vasallo per principem concessa infidelitatem operari non debet.*
Statuendi facultas ad iniustum non extenditur.
Interpretatio iuxta solitum & cõsuetum in dubio facienda.
21 *Licentia secundum consuetudinem concedentis intelligenda.*
22 *Princeps non præsumitur per suum actum, quòd sibi praiudicet.*
Arbitrium boni viri in dubio locum habere debet.

Scriptum

23 *Scriptum pro eo non præsumitur, qui contra scriptum venit.*
Princeps iura regni iactare sine causa non præsumitur.
24 *Verbũ, dimissio, parui pendentiã importat.*
25 *Verba naturam suam propter adminiculum mutant.*
Testis respõdẽs per verbũ credo, an affirmet?
26 *Verba veritatem eorum, quæ geruntur mutare non possunt.*
Verbum impropriatur ratione impossibilitatis.
Detractores honoris Regij, qualiter puniantur.
27 *Detrahere est animi virtutem denegare.*
Liberalitas principis per registra donationum probatur.
28 *Vasallus prius, quàm ex amicitia cũ inimicis domini inita puniatur, quæ requirãtur.*
29 *Citatio & defensio sunt iuris naturalis, ideò & per principem obseruanda.*

REgia maiestas Regis Federici, voluit veritatem intelligere à doctoribus sacri Concilij suæ Maiestatis, si stantibus literis parẽtibus Regis & literis missis per nobilẽ virũ Scipionẽ de filimarini de sedili Capuanæ vniuersitati ciuitatis Neapolis in quibus quærimoniam exponit per modũ historiæ, quod præfatus serenissimus Rex sua seruitia tardauit remunerare, numerando distinctè seruitia per eum præstita, & dictę vniuersitati deducit in notitiam instrumentum protestationis factum in vrbe, in quo dicit, quòd attentis contentis in dictis patentibus literis ipse Scipio est homo liber à iuramento ligij, & non est amplius vasallus suæ maiestatis. Et propterea si accessit ad hostes & conuersatur cum hostibus Regis, si dictus Scipio potest dici iustè rebellis Regis. ¶Et per ipsos doctores de sacro Cõcilio eidem. R. M. visis prius dictis literis transmissis, vt suprà ac dicto instrumento responderunt in scriptis in modũ, qui sequitur. S. R. M. tria sunt principaliter examinanda. ¶† Primò, an vi- 1
gore dictæ protestationis posito & non concesso quod esset verum quod dictus dominus Rex tardauit remunerare seruitia præstita per dictum Scipionem, si ex hoc licuit dicto Scipioni protestari quod non vult esse eius vasallus. ¶Secundò an literæ patentes Regis concessæ dicto Scipioni, quæ dicunt, quòd attento, quòd dictus Scipio vult exire istud Regnũ pro suis negocijs peragẽdis cum bona licentia dicti Regis, possit ex dicta licentia prætendere se exẽptum à iuramento ligij prout declarauit in dicto instrumento protestationis. ¶Tertiò, vtrum stantibus dictis literis quærimonialibus contra dictũ Regem cum dicto instrumento protestationis & conuersatione cum inimicis possit ex his dictus Scipio dici infidelis, periurus, & rebellis. ¶† Ad primum 2
dubium, dicimus quòd omnes vasalli domini Regis, dicuntur homines Regis: quia Rex est dominus personarum vasallorum Regis, vt dicit text. in consti. Regni, quia frequẽter ibi, nos enim qui sumus domini personarum. Et sic dictus Scipio nobilis dictæ ciuitatis suã personam sine Regio consensu non potest alteri obligare, dicit ibi glos. ¶Item 3
dictus Scipio est ligius dicti Regis: † dicitur enim ligius, quasi ligatus vel legatus, quasi legalitatem seruans, & præstatur solũ Regi nullius alterius fidelitate salua, & ideò dicitur, ꝙ qs nõ põt esse ligius duorum. Sed bene quis potest esse vasallus duorũ vel ligius vnius & vasallus alterius. hæc est firma con-

clusio doctorũ,maximè Ioan.an in cle. pastoralis.in.§. rursus. in verbo, ligius de re iudi. & voluit Bal.in.l.j.§.in primo.C.de cadu.tollen.& Idem Io an.in addi.Spec.in titulo de feudis.§.qm̃. & in.c.recolentes. de statu mona.& doc. scribentes in.c.venientes.de iureiurando. Andreas de iser.in constitutio. Regni,domini à vasallis. & in.c. primo de noua forma fideli. Et ratione istius iuramenti ligij vasallus ad multa est obligatus domino Regi.† Et referẽdo ea quę
4 faciunt ad propositum nostrũ, dicimus ꝙ quilibet vasallus Regis tenet pro domino Rege bonum agere: quia nõ sufficit abstinere à malo,nisi faciat bonum: vt dicit tex.in.c.de forma.xxij.qõ.v. & in.c.j.de for.fide.x.quęsti.iij.c. iniustũ. lxxxvj.di.c.nõ satis.& glo.insti.de iure na.gen.& ciui.§.praecepta. Et Christus in euangelio.qui nõ est mecũ, contra me est. Et ideò vasallus nedum non debet facere damnũ domino, sed debet etiã curare modis omnibus quod alius non faciat, vt dicunt doc.maximè Iacobus de bel.& Andræas de iser.in. d.c.j. de forma fideli.vt dicit Hostien.in summa.in titu.de feudis.ver.quid sit fidelitas, ꝙ vasallus omne venenum cõtra dominũ suũ & omnis cordis læsionẽ pro posse suo debet vitare. Et dicit Andr.de iser.in.c.ij. de feudo sine cul.non amit.
5 Quod in obligationib[9] negatiuis,† puta promitto nõ facere, nõ solũm teneor non facere,sed etiam curare,ꝙ alius nõ faciat.l.in illa.ff.de verb.obli.&.l. inter stipulantẽ.in prin.eo.tit.¶ Itẽ tenet vasallus præstare opẽ,auxiliũ,& cõsilium domino suo.d.c.j.de no.forma fide. Et hoc quãdo est requisitus:sed si nõ est requisitus,& videt domino magnũ periculum, tunc tenetur omne auxiliũ sibi præstare:vt not.in.c.licet.si de feu.fuerit contro.inter do.& agna.& in.c.j.§.
6 ad hæc. hic finitur lex conra. ¶† Itẽ tenetur vasallus exaltare dominũ Regẽ tantũ,quãtum est sibi possibile,vt dicit tex.lxiij.d.c.tibi domino.& firmat glo. in.c.j.qua.domino iurare debeat fideli. & ibi per Andr.¶ Item tenetur nõ dicere aliquid,ꝙ sit in iniuriam domini vel in eius contumeliam.vt dicit text.in.d. c.j.de noua forma fide.ibi, in iniuriam vel cõtumeliam &c.& ibi in fine.& nunquã ex mea persona aliquid faciam sciẽter,quod pertineat ad tuã vel tuorũ in-
7 iuriam vel contumeliam &c. ¶† Differunt enim inter se contumelia & iniuria:sicut inter genus & speciem. Quia iniuria dicitur omne,ꝙ nõ iure fit. Sed contumelia est species pro ipsa iniuria illata.in.l.j.in princip.ff.de iniurijs. Cũ igitur iste Scipio de sedili prædicto fuit à principio iuramento ligij astrictus sicut alij nobiles dicti sedilis ad iuramentum fidelitatis & ligij,& per consequẽs ad præstandum sibi omne auxilium cõsilium & fauorem, immo est obligatus ad hoc,quia non debet aliquid loqui cõtra Regem per qđ eius fama in aliquo sigilletur,vt dicit Hostiẽ.vbi suprà, nec audiendo nec dissimulando his consen-
8 tiat.immo impediat:† qa corde & opere vasallus domino suo subuenire debet & auxilium de persona & rebus, secundum Hostien. Esto,ꝙ dominus ista auxilia non remunerauit, nõ potest vasallus de domino conqueri & facere protestationem renũtiationis vasallagij, quia ad ista auxilia tenetur vasallus, & si nõ
9 facit potest puniri. † & ideo facere protestationẽ,ꝙ nõ est remuneratus, & de tantis auxilijs & seruitijs facit rẽ illicitã & punibilẽ.c.j.§.fin.de lege Conra.c.si vasallus. si de feudo fuerit cõtrouersia inter do.& agna. Nec licuit dicto nobili.

Scipioni

Scipioni detrahere dicto Regi virtuté remunerationis, vt patet in libro Exodi.xij.c.ibi,dijs nō detrahes, & principi nō maledices. & in Ecclesiastico.x.c.in
10 cogitatione tua Regi nō detrahes.† & ideò vasallus ligius nō pōt ex dicta causa renuntiare iuri vasallagij sine consensu Regis:vt dicit Bal.in.c.cæterum.vj. colum.de iudicijs.& idem Bal.in prælu dijs feudorum. & And.de ifer.in.c.j.in verbo, & si sciuero. &c. de noua for.fi. non enim seipsum vasallus potest liberare à iuramento ligij: quia hęc esset alienatio:quæ non pōt fieri sine Regio consensu,per constitu. Regni, consuetudinem.& firmat Lu.de penna in.l.ij.in fi-
11 ne.C.de agri.& cēsi.lib.xj. ¶ † Itē quia sicut sine culpa dominus non reuocat feudum à vasallo.c.j. de natura feudi.c.j.de feudo sine culpa nō amit.cum simi. ita vasallus nō potest cum ista protestatione priuare dominum vasallagio per renuntiationem vasallagij:vt dicit Ioā. and.in addi. Specu.in titu.de locato.§. nunc aliqua.versu allegat Dy.in consil. xliiij.Sicut in simili dicimus,ꝙ vasallus habens feudum quaternatum nō potest renuntiare in manibus domini eo inuito.vt dicit And.in.c.j.de vasallo qui cōtra consti. Lotha.& in.c.j.de ali.feu.paterni.& in.c.j.§.fin. de capita.qui curiā vēdi.& in.l.imperialē.§.j.de prohi.feu. ali.p fede.& patet in consti. Regni post mortē.& in alijs locis,qui allegantur in dictis cotis.Qua propter Lucas de pē. in.l.j.C.de colonis palestinis.li.xj. dicit
12 †ꝙ si vasallus simpliciter recedit à terra domini reducēdus est.Si autem pro libero se gerit,& sic prætendit se liberū est,grauiter coercēdus,sicut dicimus in seruo. vt in,l.iij. de fugi.ser.j. quòd ponitur in carceribus vt est text.& ibi idē Lu.in.l.j. C.de colonis illyricianis.lib. xj.& pro hoc bonus text.in.l.ij.in prin. & in fi.C.de natu.libe.vbi quis tenetur ad seruiendum:licet à se abdicauerit beneficium.& hoc, quādo est feudatarius Regis,vt scribunt moder.in.c.j. de vasal.qui contra consti.Lotha.non debet vasallus illudere principem.vt in cle.cū illusio.de renuntiatione. ¶ Quare concluditur quod non obstan.dictis literis & instrumento protestationis, quòd nō vult esse vasallus dictus Scipio remanet vasallus Regis. Et propter dicta scripta per eum debet puniri, quia rem illicitā fecit,nec potuit redarguere Maiesta.vestram ex mora in non retribuendo asserta seruitia,quæ narrantur in dictis lite-
13 ris. ¶ † Nec obstat,quòd dici posset, qđ qui ab aliquo recipit seruitium de iure naturę,ille qui recipit tale seruitium,tenetur illud remunerare: quia ad antidora est obligatus.l.sed si lege.§.cōsuluit. ff.de peti.hæredita.l.si non sortem.§. libertus.ff. de condi.indebiti.quia dupliciter respōdetur. ¶ Primò, quia ille,qui recipit seruitium debitum non tenetur illud renuntiare,quia recipit, quod ille sibi debet. Sed vasallus Regis tenē ad ipsa seruitia exhibenda vigore iuramēti ligij,ergo &c. ¶ Secundò modo respōderur, quod obligatio ad antidora non est sufficiens ad agendum secundū Barto.in.l.ex hoc iure gentium. ff. de iusti. & iure. Et posito,quod esset sufficiēs ad agēdum,intelligitur si viueret ille Rex qui seruitia & auxilium recepit. Sed illis Regibus mortuis, cùm illa sunt seruitia personalia non durat effectus obligationis ad antidora,nec etiam eius hæres tenetur,p.l.vnius.ff. si quid in frau. patro.hoc expressè firmauit Barto.in.l. ambitiosa.j. columna.ff. de decretis ab ordin.facien.Vnde cùm omnia seruitia quæ narrat dictus nobilis Scipio sunt

seruitia facta Regibus prædecessoribus
14 & non Regiæ vestræ Maiestati. † Propterea de iure. vestra. M. nō tenetur ad remunerationem dictorum seruitiorū: vt firmat etiam Iason in dicto. §. libertus. & in dicta. l. ex hoc iure gentiū. Merito dictus Scipio non debuit indignari de mora in remunerandis seruitijs præstitis Regibus antecessorib⁹ vestræ Maiestatis. ¶ Nec licuit ei exprobrare dicta asserta seruitia per eum dictis Regibus præstita: quia exprobrātibus dicta seruitia dominis suis, iudicio Dei ea sibi
15 obuenient, quæ nō vult: † vt est videre exemplum in Sansone, qui cum maxilla asini ex Phylisteis occidisset multos, gloriatus est dicēs, in maxilla asini &c. vt patet in li. Iudicum. c. xv. subito tamen humiliatus est siticns vsque ad mortem. finis enim huius exprobrationis, confusio eius est, vt dicit Aposto. ad Philippenses. iij. c. gloria eorum in confusione. & ad Roma. j. c. ij. ibi, nolite loqui sublimia gloriantes. & Hieremias
16 propheta dicit, † non glorietur sapiens in sapientia sua, nec fortis in fortitudine sua. ¶ Nec habuit ipse Scipio rectam intentionē, quando præstitit dicta asserta seruitia, si illa præstitit sub spe futuræ remunerationis & non virtute fidelitatis & iuramēti: quia dixit dominus noster Iesus christus quibusdam nō recta intētione cum sequētibus. Quæritis me, nō quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus meis, & saturati estis. vt patet in euangelio Ioannis. c. vj. debuit enim iste nobilis cogitare se
17 subditum Regi: † quia omnis anima potestatibus sublimibus subdita est. secundum Apostolum apud Romanos. c. xiij. Et ideo cum omni affectu humilitatis & reuerentia seruire debent dominis. vt in epistola beati Petri. ij. c. serui subditi estote in omni timore dominis &c. Nec licet subdito detrahere domino, vt dicitur in epistola Iacobi. iiij. c. ibi. nolite fratres mei detrahere &c. Et Sapi. c. j. à detractiōe parcite linguæ: quia sermo obscurus in vacuū non ibit.
18 Et ad Romanos. c. j. † detractores Deo odibiles sunt. & cōtra istos detractores facit sermonē Beatus Antonius in summa sua in secunda parte titulo octauo in prin. & hæc quo ad primū dubium, quod fuit nouum, & nō tactum per scribentes. ¶ Ad secundū dubiū dicendum est, ꝙ dictæ literæ patentes nō eximunt propterea eū à vinculo fidelitatis & iuramenti ligij: quia nec expresse nec tacitè dicitur in dictis patentibus Regijs literis, sed solùm in dictis Regijs literis concedit licētiam dicto Scipioni, quod possit vt fidelis Regis exire istud Regnū pro suis negotijs. Ex quo sequitur, ꝙ pessimè ipse Scipio intellexit Regias patentes literas, tamē, per eas nō est libe
19 ratus à iuramento ligij, maximè † quia nunquam generalis locutio trahitur ad actus iuratos, nisi de iuramēto expressè fiat mentio. vt firmat Ioan. de imol. in c. cùm cōtingat, in tertio membro. ver. nunc pro declaratione materiæ &c. de iureiur. Et pro hoc facit, quia licet princeps casset statuta, vel consuetudines, nō intelligit cassare statuta vel consuetudines, vbi est iuramentū. ita Ange. in l. j. §. quæ honorandæ. ff. qua. re. actio. non da. glo. est singularis in. c. cum non deceat. de elec. lib. vj. & in. c. in aliquibus. de rescrip. eo. lib. & Ioā. and. in. c. j. de filijs præsby. in nouella lib. vj. Abb. sicu. in. c. j. de his, quæ fi. à ma. parte ca. Ioan. de imo. in. c. dilecto. de præben. & in cle. dudum. de sepul. Alexan. in mul
20 tis consilijs. ¶ † Itē quia ista licentia, ꝙ possit dictus Scipio exire Regnum &c. intelligi

intelligitur tanquã fidelis Regis, & vt nõ efficiat post licentiã infidelis. ideò dicebat Bal. in. l. j. C. de monopo. ꝙ licẽtia statuendi, nõ extenditur, ꝙ possit iniuste statuere. Multa similia allegantur, ad hoc, de quibus in. c. j. per quos fiat inuesti. & in. l. si quãdo. C. de inoffi. testa. & in. l. j. C. de sac. san. eccle. ¶ Itẽ licẽtia ista, ꝙ possit Regnũ exire, vt fidelis, intelligitur prout cõsuetũ est cõcedi alijs fidelibus valentibus Regnũ exire, vt dicit Bal. in. l. fi. ij. col. C. de fideiuss. sed solitũ & cõsuetũ est, ꝙ licẽtia exeũdi Regnũ data fidelibus intelligit̃ donec sint

21 fideles: † quia licẽtia secundũ cõsuetu. cõcedẽtis est intelligẽda, dixit Bal. in. l. licet. C. locati. facit. l. cùm de in rem. ff. de vsu. & voluit Anto. de butr. in. c. peruenit. de cẽsibus. Bald. & Ang. in. l. qui in aliena. in prin. ff. de acqui. here. Semp enim licentia intelligit̃ secundũ naturã actus, super qua interponit̃. vnde si dat̃ licentia alienãdi feudũ intelligit̃ impetrato assensu domini, & nõ ꝙ possit libere alienare, quia sic est de natura actus. l. si stipulatus. in prin. ff. de vsufr. l. j. §. si qs sub conditione. ff. vt lega. no. caue. & voluit Alex. in. iiij. vo. cõsi. cvj. in. ij. col.

22 ¶ † Itẽ nunquã præsumit̃, ꝙ in dubio ꝑ suum actũ voluerit princeps sibi præiudicare, nisi quatenus sit expressum. arg. c. sup eo. de offi. delega. & Anto. de but. in. c. vt debitus. de appel. & Alexand. de imo. in. j. vol. cõsi. lxxxvj. in fine. ¶ Itẽ dicta licẽtia exeundi Regnũ semp debet intelligi arbitrio boni viri, vt dicit Bar. in. l. alio. ff. de ali. & ciba. leg. Sed bonus vir nõ intelligeret, ꝙ propter dictã licẽtiã fidelis, efficiatur infidelis, ergo &c.

23 † nec præsumit̃ scriptũ pro eo, qui facit contra scriptũ. vt dicit Bal. in. l. præscriptione. C. si cõtra ius vel vtili. & in. l. cũ proponas. la. ij. C. de pactis cũ simi. ¶ Itẽ si ista licentia intelligeretur peruersè, quòd Rex liberat eum à vasallagio, sequeretur, ꝙ princeps sine causa iactaret iura Regni sui, quod non est dicendum arg. l. cũ de indebito. ff. de proba. ¶ Operatur ergo licẽtia potius charitatis affectum in vasallum, scilicet vt possit extra Regnum securè stare & redire. vt dicit Bar. in. l. vtimur. ff. de sepul. viola. & in. l. j. ff. ad leg. Iul. maie. cũ concor. quæ ibi allegantur. ¶ Nec obstat, ꝙ in literis dictæ licentiæ fuit callidè appositũ vnũ

24 verbũ videlicet dimissionẽ, † quod importat paruipẽdere, vt dicit Cicero ibi timido animo, humili, demisso. & patet in euangelio Matthæi. xviij. c. & de con se. dist. iiij. c. quẽ. ibi, serue nequã, omne debitũ dimisi tibi. & de cõse. distin. ij. c. pãni de altari. & in. c. si beneficia. de præben. in. vj. vbi verbum dimiserunt, ex ponitur. i. à se eiecerunt. Quia tale verbũ non fuit solitũ poni in similibus licentijs, nec est de stylo cancellariæ Regiæ. nec fuit intentio Regia liberarẽ vasallũ suum à iuramento ligij per dictũ verbũ callidum scriptũ in licentia per ea, quæ supradicta sunt, & per alia verba præcedentia & sequẽtia. per quæ patet ꝙ dat licentiam vt possit exire Regnum pro suis negotijs: & vt securè possit stare & conseruare: quę verba in principio & in fine licẽtiæ faciunt mutare naturam illius verbi dimissionẽ:

25 † quia ꝓpter adiunctũ verba mutant suam naturã. vt dicit Bal. in. l. qui quinq;. ff. de leg. j. dicẽs, ꝙ si testis dicit credo, qa vidi. illud verbũ credo, mutat naturã suã & ponitur affirmatiuè & nõ dubitatiuè. Idẽ dicit And. quòd ꝓpter adiunctũ, verba mutant suã naturam in. c. j. §. donare. quali ter olim feud. ali. pote. dum allegat ad hoc. l. sed si adijciatur. ff. pro socio. & . ff. de auro & argen. lega. l. qui lancẽ. & idẽ

 in. c. j.

in.c.j.de vasal.decre.æta.& ideo dice-
26 bat Bal.in.l.imperator.ff.de statu.† ꝙ vnū verbū,nō potest mutare veritatem eius,quod geritur,quia ratione impossibilitatis verba impropriantur.secundū Barto.in.l.si Titio.ff.de vsufru.leg. & hæc quo ad secundum dubium.¶ Ad tertium & vltimū dubium dicimus,ꝙ satis ex dictis verbis scriptis in literis & in instrumento protestationis apparet, ꝙ detraxit honori Regio.& in hoc ꝓui sum est per.l.j.si quis imperato.maledixerit.erant enim primitus quidā officiales cōstituti qui corrigebant eos,qui malè loquebātur de principe dicit glo. singu.in rub.C.de præpositis laborū.libro.xij satis enim detraxit quando dixit Regem nō habere animum seruitia
27 nō remunerandi:† quia detrahere,est denegare virtutē animi.vt dicit gl.in.c. homicidiorū.de pœ.dist.j.ferāt testimoniū notoriū de remuneratione facta per vestrā maiesta.illi qui laigas donationes habuerunt à vestra maiestate:vt testantur etiā vestra registra.totū ergo hoc peccatū in isto homine erit in arbitrio vestræ maiestatis,qui consideratis eius meritis in præteritum & necessitate temporum ac paupertate huius nobilis arbitrabitur, an aliqua correctione debeat animaduerti cum reprehensione,dubium non est,ꝙ mereatur.Quātum ad conuersationem cum inimicis vestre maie.quando non in dānu vestrę maie.nec in eius cōspiratione quicquā gessit,sumus in opinione domi.And.de iser.in.c.j.§.potro.quę sit prima causa
28 benefi.amitten.† qui tenet ꝙ duo requiruntur copulatiue ad hoc vt ex amicitia cum inimicis domini vasallus puniatur,videlicet quòd copulauit amicitiam.Secūdò ꝙ in dānum domini:aliàs primū solum nō sufficeret.vt in cōcordan.per eum ibi alle.& de hoc nūc non est habendus sermo:ꝗa oportet,vt legitimè cōuinceretur & præuia citatione & defensione quę sunt iuris natura-
29 lis,† nec etiam Regia legitima authoritate ꝑtermitti fas est iuxta no.in clemen.pastoralis,de re iudi.& hęc breuiter scripsimus omissis superfluis q̄ nobis videntur:vt pareamus iussionibus vestræ. M. cui de continuo commendamus.

Additio. Vide ad hanc decisionem quæ dicuntur magnificè suprà decisione.cclxv.in eadē materia.

Decisio.CCCVIII.

De filio bonorum paternorum negotiorum gestore,patrem obligante.

Summarium.

1 *Pater an & quando teneatur ad debita per filium contracta.*
2 *Ius speciale facit censeri in contrarium ius commune.*
3 *Filius contrahens in quibus non obligetur.*
Filius tenetur patri ad operas obsequiales, non autem industriales.
4 *Aduentitium quid dicatur.*
Aduentitia sunt filij non patris.
Taciturnitas qn̄ non operetur consensum.
5 *Mandatum patris tacitum filio datum ad negotiandum quando censeatur.*
Institor quis dicatur.
6 *Procuratorem approbat qui ei pro se iudicium tractanti non contradicit etiam si de mandato non appareat.* 8.
7 *Argumentum de procuratore ad magistrum procedit.*
9 *Præsumptio mandati sine scientia,& patientia domini non cadit.*
10 *Scientia, & ignorantia in multis distinguuntur.*
Castaldio præsumendus an sit qui domino sciente & patiente se gessit pro castaldione

multo tempore.
11 *Voluntas domini mutata non præsumitur nisi probetur.*
12 *Hæres patris an & quando teneatur ad debitum factum per filium institorem in patris negotijs.*
13 *Pater quando teneatur pro filio.*
14 *Cõiunctio sanguinis multũ momenti addit in rebus per filium gestis.*
Taciturnitas quando noceat tacenti.
15 *Filius amicum patre maiorem neminem habet.*
16 *Scholaris qui socium patitur librum penes se relinquere depositum videtur suscepisse.*
Amicitia vltra scientiam & patientiam operatur.

FRanciscus ferrarius de villa Casoriæ senex habens Marcum filiũ suum ꝓpter eius senectutem clausis oculis permisit dictum filiũ suum gerere omnia negotia domus in emendis & vendendis,& in contrahendo & negotiando mercãtias per multa tempora. Et inter alias mercantias emit à Marizocco & Dianora certam quãtitatem lini pro ducatis.l.quos promisit soluere in certo tempore,prout constat per quandam obligationem apud acta magnæ curię Vicariæ:deinde mortuus est dictus Marcus filiusfamilias superstite eius patre sene ac superstitibus sibi Hieronymo, & fratres filijs dicti Marci & nepotibus dicti Francisci:qui filij quia pater nihil habebat declarauerunt ꝙ nolunt patri succedere,post hæc moritur dictus Frãciscus auus superstitibus dictis eius nepotibus hæredibus adeuntibus eius hæreditatẽ:modo illi coniuges qui vendiderunt dictũ linũ cõueniunt dictos filios dicti Marci vt hæredes dicti eorum aui ad soluendum dictos ducatos quinquaginta in sacro Concilio. Qui citati dicunt se nõ teneri nec actione personali,nec reali: quia non sunt hæredes patris, nec habent aliquid de bonis paternis. Illi coniuges dicunt quod dicti nepotes hæredes aui tenentur ad dictos ducatos.l. propter mandatum tacitum quòd habuit filius à patre ad contrahendum,& ideo ratione mandati tenentur vt eius hæredes ad satisfaciendum dictos ducatos.l.concluso processu. 1 ¶ † Fuit dubitatum,an si pater permittit filium negotiari mortuo filio teneatur pater soluere debita contracta per filium. ¶ Et prima facie aliquibus dominis fuit visum ꝙ pater nõ tenetur ad dictũ debitum,& per cõsequẽs nec eius hęrês.per text.in.l.patris.C.ne filius pro patre. ¶ Secũdò si speciale est fauore reipublice vt pater teneatur pro filio in potesta te quãdo factus est decurio.vt in.l.j.C. de filijsfamiliâs,& quẽadmodum pater pro his teneatur.lib.x. 2 † ergo in contrariũ est ius cõmune.l.ius singulare. ff.de legibus. ¶ Tertiò vbicũq; actus q̃ geritur potest me inuito exerceri,tũc si sim præsens nõ videor cõsentire.vt no. in.l.gaius.ff.de pign.actio. Et hoc firmat etiam And.in.c.j.§.præterea.quib. mod.feu.amit.& in.l.imperialé.§.præterea inter duos.de prohi.feu.ali.p Fede.circa intellectum.l.sæpe.de re iudi. idem Dy.in regula qui tacet.lib.vj.Sed iste filius poterat emisse dictum linum etiã inuito patre ad credentiam qa poterat linũ vẽdere & de ꝑtio satisfacere. l.ꝙ vendidi.ff.de contrahe.emp.& pro hoc.l.tam ex cõtractibus.ff.de iud.&.l. filiusfa.ff.de act.& obli. 3 † vbi ex omni cõtractu obligatur filius præter quã in mutuo,& quãdo cõtrahit cũ patre vel fratre.vt in.l.frater à fratre.ff.de cõdi.inde.

di.inde.ergo nõ tenetur eius pater etiã ꝙ fuisset præsens,& tacens.¶ Quartò filius debet patri operas obsequiales nõ
4 industriales:† quia quæsitum ex opera industriali dicitur aduentitiũ,& sic est filij,vt dicit Bal.in autẽ.ex testamento. col.v.C.de colla.ver.decimũ caput &c. Si ergo istud contrahere ꝓcedit ex industria filij non videtur ꝙ pater nõ sentit lucrum,non debet sentire dãnum. ¶ Quintò vbi tractatur de aliquo obligando taciturnitas nõ operatur consensum.vt in l.filiusfami.§.inuitus.ff.de procuratoribus,nisi fauore publice vtilitatis vt suprà dictũ est.Sed hic tractatur de obligãdo patrẽ propter eius taciturnitatem:ergo &c.¶ In contrariũ dicebatur,nã clare probatum est qualiter dictus Marcus filius disponebat de negotijs domus & bonorũ patris tanquã bona propria cõducendo operas necessarias in cultiuandis terris & recolligendis fructibus,& vẽdebat,& emebat merces,& fructus, & mercantias,& pater
5 sciebat,& non contradicebat.† Ex his præsumitur tacitum mãdatum datum filio vt emat,& vẽdat.hoc probatur ex coniunctione duarum legum.¶ Prima quòd si filius consueuit accipere mutuum,& pater erat consuetus restituere cogitur pater in futurum restituere.vt probatur in.l.Titianus.ff.ꝙ cum eo.quam ad hoc allegauit Bald.in.l.ij. C.ad macedo.& Alexan.in.l.si quis patrem.ff.eod.titu.¶ Secũda ex lege si cũ villico.ff.de institoria.vbi dicitur secun
6 dum Pau.de ca.ibi.† quòd ille qui habet mandatum de emendo,& vendendo merces dicitur institor,& sic iste filius dicitur institor patris,& consequẽter pater tenetur restituere prætiũ dicti lini empti per filium suum institorẽ.¶ Secundò ad idem adducitur id ꝙ dicit Innoc.in.c.ex parte decani.de rescrip.vbi dicit ꝙ si quis scit aliquem se gerere ꝓ procuratore suo in iudicio & non cõtradicit facit sibi præiudicium, vnde ex illa taciturnitate videtur illam rem gerere ex voluntate sua,quasi velit quod videatur sibi dare mandatum,vel præsumendũ esse eum habere mandatum.Idẽ dicit Bald.in.l.Iulianus.in.v. qõ.ff.qui satisd.cog.multas concordantias ad hoc alle.Alex.de imo.in.ij.vol. consi.clvj.incip.viso instrumento donationis.in.iij.colũ.bene facit ꝙ sing.no. Inn.in.d.c.ex parte decani &c.& Lud. Roma.in cõs.c.lxx.incip.sciebãt Roma
7 nus & fili⁹.¶ † Tertiò ad idẽ adducit ꝙ dicit Pau.de castr.in.l.j.§.magistrũ.ff. de exercito.vbi dicit tertio no.secundũ Guil.ꝙ si aliquis sciente & patiente superiore exerceat officiũ tanquã locũtenens eius,licet nõ appareat de locũtenẽtia.i.ꝙ fuerit deputatus ad illud valeãt gesta corã eo:qa tacite videt ipsum proposuisse.facit.ff.ꝙ cũ eo.l.fi.& ide si aliqs tãquã delegatus ab ordinario ipso sciente & patiente de aliqua causa cognosceret,nã eoipso videtur delegare.
8 ¶ † Facit ꝙ si aliqs agat tanquã ꝓcurator me⁹ me sciẽte & patiẽte videor sibi mandatũ dedisse,& sic sentẽtia lata cõtra eũ mihi nocebit,licet de alio mãdato nõ appareat.& videtur voluisse Inn. in.c.ex parte decani.de re.licet Bar.aliter voluerit in.l.sepe.ff.de re iudi.facit ꝙ no.Bar.in.l.falsus.C.de furtis.& istũ tex.in.§.magistrũ.alle.Bal.in.l.ij.in.ij. col.C.de sen.iterlo.om.iu.in ver.modo Iac.but.& ideo cõsuluit Abb.in.ij.vol. cõsi.vij.incip.tria.circa primũ dubium &c.in.iij.col.ꝙ qdã syndici gerebant se pro syndici palã & publice,& omnia gerebant vt syndici p̄sentibus illis clericis & nõ cõtradicẽtibus etiã ꝙ nõ habuissent

ſent dicti ſyndici mãdatum, videtur tūc mandatum dediſſe. alleg. Inn. in d. cap. ex parte decani. de re. & deciſi. Roma. cccclxiij. & ſeq. licet aliud ſenſit Barto. in d. l. ſepe. ff. de re iudi. & Cy. in l. ſi pecuniam. C. de nego. geſt. & in d. conſil. Abb. reprehendit Barto. & Cyn. vt ibi per eum qui bene loquitur ad præſens propoſitū, ideo qui vult eum videre videat. & dicit Alex. in j. vol. conſi. xxxvj. incipien. viſis his quæ per dominos ad-
9 uocatos &c. † quod ſine ſcientia & patientia domini non cadit præſumptio mandati. allegat dictū. §. magiſtrum. & ff. de tribu. l. j. §. ſcientiã. & d. l. fin. ff. ꝙ cū eo. & Inno. in d. c. ex parte decani. de reſcrip. & c. olim. de offi. deleg. ¶ Quartò allegabat qdã aduocatus illorū creditorū Bal. nouellū in l. ſi cum doté. §. tranſgrediamur. ff. ſolu. mat. vbi dicit ſe cōſuluiſſe in ciuitate Senarū vbi eſt ſtatutum ꝙ ſi filius ſe exerceat in mercantijs, eoipſo pater intelligitur ꝓ eo obligatus, tale ſtatutū intelligitur qñ pater ſciuit filiū ſic ſe exercere, & nō contradixit vt ſic videatur ex tunc conſentire ex forma dicti ſtatuti, ſecus ſi ignoraret, puta qa filius diſceſsit à patre ſtando abſens per multa tempora puta in locis tranſmarinis ibidē ſe exercendo ſine
10 ſcientia & volūtate patris, † ſic in multis diſtinguitur inter ſcientiam & ignorantiã. vt patet per Bart. in l. cotē. §. dominus. de publi. & per Lud. in l. j. §. occiſorū. ff. ad ſille. & in multis alijs iuribus. Et ſubdebat idē aduocatus ꝙ Pet. de Anc. in cōſil. lxij. incip. motiua iudicis &c. dicebat in verſu quo ad quartū. vbi dicit ꝙ poſtquã tanto tēpore ſe geſſit pro Caſtaldione dño ſciente, & patiēte ꝙ ꝑſumendus eſt Caſtaldio. l. qui patitur. ff. mãdati. Ion. in c. ex parte decani. de re. poſtquã eñ ſemel cōſtat de dicta volūtate ꝙ paſſus fuit ita lōge tempore ſe gerere pro procuratore genera-
11 li † volūtas dñi non ꝑſumitur mutata niſi probetur. c. maiores. de baptiſ. l. ſancimus. C. de teſta. & de iſta authoritate Petri de anch. facit mētionē Alex. in v. vol. cōſi. cxx. Et in ꝓprijs terminis allegauit etiã cōſiliū Pau. de ca. cclxj. incipiē. ſi iſte Nerius ſciēte & patiente dña Frãceſca gerebat negocia dñe Frãceſce poſſeſsiones locabat, & alia faciebat ꝙ cōſueuerunt facere factores generales ſeu inſtitores videt̃ ab ipſa domina præpoſitus, & perinde eſt acſi habuiſſet à dicta dña mandatū. allegat. d. §. magiſtrū. & d. l. fin. ff. ꝙ cū eo. ¶ Quintò pro iſta parte bene facit tex. in l. cuicūq;. §. idē labeo. ff. de inſtito. vbi ſi qs piſtor ſolitꝰ eſt mittere ſeruū ſuū ad panē vendēdū ad certū locū, & ille ſeruus accepta certa ſumma pecunie conuenit mihi dare per ſingulos dies duos panes, & ſeruus nō adimpleuit pactū ꝑdictū, tenebitur piſtor inſtitoria actione, ex quo ſolitus erat ei hoc permittere, idem dicendum eſt in caſu iſto ex quo pater ſciebat & permittebat filiū emere & vēdere merces tenetur vel inſtitoria vel actione mã-
12 dati. ¶ † Quid igitur concluſum fuit in hoc dubio. Magnificus domi. Ant. de Alexand. vice protonotarius, & ego, & dominus Anto. mariconda votauimus quòd dictus filius fuit inſtitor in negotijs patris, & præſumitur habuiſſe mandatum à patre ad emendū, & vēdendū, & plures emptiones, & venditiones fructuum & merciū probatur feciſſe ſciēte, & viuente patre, & ei rationem ſepe ſepius poſuiſſe, vt deponunt teſtes. Et propterea hęres patris tenetur ſoluere dictum debitum quaſi videatur ſibi datum tacitum mandatum ex ſcientia & patientia patris tante conſuetudinis in

emendis

emendis & vendẽdis mercibus: vt dicit Bald. in .l. cũ oportet. in prin. in .iij. col. C. de bo. quæ libe. & multa similia possent adduci, quòd scientia & patientia inducit consensum, quæ sunt potius in pertinacia, quàm facienda ad præsens dubium, ideò omisi tãquàm etiam vulgaria. ¶ Alij domini de Concilio sentiebant contra reum per motiua suprà allegata, quibus respondebatur. ¶ Et pri-
13 mo ad primum † quòd verũ est, quòd pater nõ tenetur pro filio, nisi filius habeat mandatu expressum vel tacitum à patre, prout erat in casu, de quo agitur: vt supra dictum est. ¶ Nec obst. secũdũ, quia veru est, quòd pater non tenetur pro filio nisi in illo casu ratione publicę vtilitatis, vel nisi pater tacitè vel expressè consensit. ¶ Nec ob. tertium, quia procedit quãdo pater nõ potuisset prohibere filium ne contraheret. Sed pater bene potuit prohibere filiũ ne contraheret de bonis suis non fecit, sciuit, tacuit per longa tẽpora, habuit ab eo sepius rationem de gestis, ideò videtur eõ
14 sentire & mandare: † quia vltra præsentiã & taciturnitatẽ cõcurrit sepius reddita ratio & cõiunctio sanguinis: vt dicitur in distinctione. d. l. Caius. per doct. maximè p̃ l. libe. de rosa. ibi. ¶ Nec ob. quartũ, quia verũ est nisi fuisset expressum vel tacitũ mãdatum patris, tũc quæritur patri & ipsum patrem obligaret. ¶ Nec ob. quintum quia dicit Bal. in. d. §. inuitus. quòd si taciturnitas est iuncta alteri rei indicatiue consensus, tunc præsens & tacens etiam in actu obligatiuo videtur consentire. vt in. l. si fideiussor. §. pater. & l. ij. §. voluntate. ff. soluto matrimonio. & de euic. l. qui datũ. & l. item q̃ritur. § qui impleto. ff. loca. Sed hic cõcurrit maxima ami-
15 citia inter patrẽ & filium: † quia filius nullũ maiorẽ amicũ potest habere quã patrẽ: vt dicit Bald. in. c. p tuas. de pba. allegat. l. quidã cũ filiũ. ff. de hęre. insti. & l. Iulianus. ff. si quis omis. causa test. propter quàm inducit cõsensus patris.
16 † quia si scholaris ponit in domo alterius scholaris qui est suus socius, librũ illo sciẽte, & patiẽte: videtur tacitè depositũ suscepisse: quia cõcurrit amicitia vltra sciẽtiam & patiẽtiam. alleg. Iac. de are. in. l. inuitus. in. j. q. C. de procu. facit. l. Procula. ff. de pba. & hoc expresse tenet Bar. in sua pulchra dist. in. l. q̃ dotis. ff. solu. mat. hæc causa nõ fuit per sententiam diffinita, quia partes se cõcordauerũt pro medietate soluẽtes debitum dictis coniugibus, & dicti coniuges remiserunt aliam medietatem.

Decisio. CCCIX.

☞ De substitutione facta nepotibus succedentibus in capita.

⁂ Summarium. ⁂

1 ☞ *Nepotes vnà cum patruo, an in capita, an in stirpem succedant?*

2 *Institutio si facta sit nomine collectiuo, quomodo succedatur.*

3 *Filij eadem oratione coniunctim vocati habentur pro eadem persona.*

Voluntas testatoris quomodo præsumatur.

4 *Nepotes cum fratre substituti, quando succedant in capita?*

PAter quidã nobilis instituit filios suos pupillos hæredes, ipsisq; pupillariter substituit fratrẽ testatoris & Titiũ & Meuium filios alterius fratris, mortuis filijs testatoris
1 pupillari ætate. ¶ † Quærit, quomodo succedant isti nepotes vna cũ patruo, an in capita, vel in stirpem. Et quia iste casus cõtingit in ciuitate Neapolis, ideò in pri

in primis allegat glo. Neapodani in cõsuetudine q̃ incipit, si aliquis moriens, in verbo, de ipsa medietate. vbi videtur tenere, ꝙ quando isti nepotes successissent ab intestato, dicti nepotes successissent in stirpé. i. ꝙ tãtũ haberet frater, quantum isti nepotes filij fratris. Sed si nepotes succedũt ex testaméto, & fuerũt nominati proprijs nominibus, tunc succedunt in capita. & ꝓ hoc. l. quoties. §. hęredes. & . l. interdũ. in pri. & . l. liber homo. §. titius hæres. ff. de hęredi. insti. & . l. legata inutiliter. §. fi. ff. de leg. j. Et licet Neapoda. loquat̃ in substitutione,
2 tamé eadé ratio est in institutióe. † Sed vbi institutio esset facta de nepotibus nomine collectiuo, puta instituo nepotes meos filios fratris mei. tũc dicti nepotes succederét in stirpé, & nõ capita. & ꝓ hoc Nepoda allegat in pe. col. tex. ff. de lega. j. in. l. si hæredes nominati. & glossam notabilem in. l. codicillis. in fi. ff. de vsufruc. legato. & in proprijs terminis dixit Ioã. de imo. in. d. l. interdũ. quòd si testator dixit, fratrem meũ instituo, & filios fratris mei instituo: illi nepotes erunt instituti in stirpé, nisi sit dictũ æquè eos instituo, tũc censent̃ instituti in virilé. & hoc refert & seqtur Alex. de imo. in. iiij. vo. cõs. lv. inci. pspe
3 ctis his, quæ in themate &c. ¶ † Ité omnes filij eadé oratione cõiunctim vocati habétur pro vna persona: vt in. l. Titius fundi. & . l. liber homo. post principiũ. ff. de hære. insti. not. Alex. in. iij. vo. consil. lvij. & propterea succederét tũc in stirpé, tanquã repræsentãtes personã eorũ patris. Secus, quãdo instituisset nepotes nominibus proprijs. tũc lex vult, ꝙ succedat in capita ꝑ iura suprà dicta. & sic præsumi debet volũtas testatoris, vt in. l. Gallus. §. j. cum ibi notatis. ff. de libe. & posthu. & not. Bar. in. l. hæredes. mei. §. cũ ita. ff. ad Treb. & Bal. in. l. præcibus. in. xix. colũ. C. de impube. & alijs substi. ¶ Fuit ergo votatũ in Cõcilio per omnes dños, ꝙ ex quo dicti nepotes fuerũt substituti nominib⁹ ꝓprijs expressis vnà cũ fratre testatoris, ꝙ omnes dicti substituti succedãt in capita per iura
4 suprà allegata. † Et intantũ hoc est verum, ꝙ etiã si testator dictos nepotes ex fratre nominasset ꝓprijs nominibus & appellatiuo, puta Patré, & Saluatorem, nepotes suos: vt dicit gl. in. l. nõnũquã. ff. ad Treb. & in. l. ita. §. j. ff. de statu Liberis. dicti nepotes succederent in capita, & posteà fuit laudatũ super hęreditate nobilis viri Petri minutili de Neapo.

Decisio. CCCX.

De legitima agnatis debita.

Summarium.

1 *Substitutus in totum quando nõ succedat, nisi in medietate?*
2 *Mater legitimam habet in bonis filij.*
Substitutio pupillaris expresse facta filio, matrem excludit à legitima.
Consanguinei propter Neapolitanam consuetudinem, an excludi possint à legitima?

[F]Vit in Concilio ista dubitatio præposita per do. Antonium de Alexandro vice prothonotarium. Ecce cõsuetudo Neapolitana dicit, quòd morienti ab intestato sine liberis legitimis & naturalibus proximiores ex parte patris succedunt in bonis paternis, & proximiores ex parte, matris succedunt in bonis maternis, vt in consuetudine, si quis vel si qua. & alia consuetu. quæ incipit, si aliquis. dicit, quòd talis fecerit testamentum de bonis paternis vel maternis nõ potest disponere nisi de medietate, reliqua verò medietas

medietas pueniat ad proximiores agna
1 tos.† Pone ꝙ Neapolitanus fecit testamentum, & instituit filios pupillos hæredes vniuersales. Et ipsis pupillis substituit ecclesiam: & deinde ipsi pupilli moriuntur in pupil.ætate.& sic factus est locus substitutioni.¶ Vtrũ dictus substitutus succedat solum in medietate bonorũ paternorũ & maternorũ, & in alia medietate consanguinei ex parte patris in bonis paternis:& cõsanguinei ex parte matris in bonis maternis, vel substitutus solus succedat exclusis dictis cõsanguineis.¶ Dicebat præfatus doctor, ꝙ nisi esset glo.Neapo.in cõsuetudine si aliquis, in verbo, de ipsa.in versic.quæro extrà.ipse teneret, ꝙ ecclesia succederet insolidũ ꝑ ista in ratio-
2 nem.¶ † Certũ est, quòd mater in bonis filij habet legitimã, vt est tex.in auť. præsbyteros C.de episco.& cleri.sumpta ex corpore de sanc.epis.§.presbyteros autem.& sic matri debetur legitima à lege.& tamen per substitutionem pupillarem factã filio expressam mater excluditur à legitima secundũ veram opinionem in.c.si pater.de testamen.& no.in.l.Papinianus.§.sed nec impuberes.ff.de inof.test.Io.de imo.in.c.Raynutius.de testa.doc.in.l.ij.ff.de vulg.& pupilla.& in.l.præcibus.C.de impu.& alijs substi.Ita dicendum esset in casu proposito, vt substitutio ista pupillaris expressa excluderet agnatos ab illa medietate bonorũ, quæ eis debetur ex dicta consuetudine, sicut excluditur materà legitima filij, quæ sibi debetur à lege, propter substitutioné expressam pupillaré.Sed quia per dictã gl.tenetur expressè cõrrariũ, scilicet ꝙ dicti cõsanguinei nõ possunt excludi à dicta medie-
3 tate bonorũ paternorũ & maternorũ:& dicit ꝙ ista est veritas, ꝑpterea ipse dubitabat de dictá decisione Neapoli-
3 ¶ † Fuit deliberatè respõsum per dños de Cõcilio, & etiã alios doctores, ꝙ ista legitima alio iure debetur istis agnatis, & alio iure legitima matri.nã ista medietas debetur agnatis per successionem virtute cõsuetudinis.vt dicit gl.Neap. in consue.& si testator.in verbo, disponere.quæ magis est debita eis, quã legitima matris in bonis filij, a qua potest priuari per patrem per pupillaré substitutioné per.d.l.præcibus.cũ similibus suprà allegatis:quia pater faciẽdo substitutioné pupillaré filio pupillo, potuit liberè disponere & excludere matré de bonis suis, quia non tenebať pater aliquid relinquere suæ vxori:nec potest mater conqueri de filio, quia ipse non fecit testamentum, sed pater suus sibi.Secus in ciuitate Neapolis de bonis obuenientibus sibi ex successione paterna & materna non potest libere disponere, nisi de medietate, alia vero debetur agnatis iure successionis per dictam consuetudinem, & in hac sententia remansit etiam præfatus doctor.

Decisio.CCCXI.

☞ De alienatione bonorum dotaliũ cum renuntiatione iuris hypothecę per vxorem iurantem.

Summarium.

1 ☞ *Notarij in alienationibus bonorũ dotalium, quid inferant?*

2 *Vxor iuri hypothecæ renuntiare an possit, & quando ab eo excludatur.*

Vxor non obstante renuntiatione, quando possit agere hypothecaria pro dote. 6.

Dispositio autẽ.siue à me.C.ad Velleianum. an habeat locum Neapoli?

Renuntiatio hypothecæ super re per mulieré facta quando importet donationem iurium dotalium.

Iuramen

4 *Iuramentum mulieris in eius renuntiatione quid operetur.*

5 *Vxor an possit habere regressum super bõis, quibus renuntiauit.*

Xtat consuetudo in Ciuitate Neapolis, quæ incipit, si mulier cõsentiat &c. quæ vult, ꝙ si vxor q̃ habet bona sui mariti obligata pro dote & antiphato, consentiat viro alienanti rem suam stabilem in vita vel in morte, talis consensus mulieris præiudicat mulieri quantũ ad rem illã alienatã, vt nõ possit pro antiphato agere hypothecaria cõtra illũ, in quẽ facta est alienatio: bene tamẽ poterit agere contra eũ pro dote hypothecaria actione ad illa bona

1 alienata cũ consensu vxoris. ¶ † Quæritur modò. Ecce notarij, qñ viri alienãt aliqua eorũ bona stabilia cum consensu vxorum, non solũ dicunt in instrumẽtis ipsis, ꝙ talis vxor consensit dictæ alienationi. Sed dicunt plus, ꝙ renuntiauit super dicta re vendita iuri hypothecæ quã habet pro dotibus & antiphato, quod quidem fieri potest, vt in. l. iubemus. C. ad velle. & interdũ iurant non venire contra aliqua ratione & causa renũtiandi omni legũ auxilio & cõsuetudini, & omnia & singula vera esse. ¶ Modò euenit, quòd soluto matrimonio per mortẽ viri superstite vxore, quæ videt virũ nõ habere tantum in bonis, quòd sufficit sibi ad recuperandas dotes suas contẽtas in instrumento dotali, vult agere contra illũ tertium possessorem rei stabilis, quæ fuit sui mariti, in qua vxor ipsa renũtia

2 uit iuri hypothecæ † quòd facere põt, per tex. in autẽ. siue à me. C. ad velle. vbi dicitur, quòd tũc vxor excluditur, quãdo renũtiauit iuri hypothecæ, vt nõ possit pro dote agere hypothecaria super illa re, quãdo maritus habet alia bona: super quibus vxori potest esse consultũ super dote recuperãda: & ita procedat cõsiliũ Lud. cxl. incipiens, hæc venditio rerum &c. Sed si non supersũt alia bona, vxor non obstante renuntiatione hypothecæ super illa re potest agere actione hypothecaria pro dote per dictam aut. siue à me. ¶ Quæritur, vtrum dispositio dictæ auten. siue à me, habeat locũ in ciuitate Neapolis: vt si vxor renũtiauit hypothecæ & cũ iuramento rei alienatæ per virũ: & non sunt alia bona, super quibus possit vxor recuperare dotẽ, ꝙ nõ obstãte renuntiatione possit agere hypothecaria super illis bonis. ¶ Videtur ꝙ sic: † quia 3
renũtiatio hypothecæ super illa re facta per mulierẽ quando maritus non habet alia bona, importat donationem iuriũ dotalium: vt dicit Bar. in. d. l. iubemus. quæ donatio non valet, secũdũ Iac. de aret. in. l. meuia. §. si. ff. sol. matri. & idẽ tenent ibi docto. & firmant Dyn. Odof. & Albe. de rosa. in. l. si pignus. ff. de his quæ in frau. credit. ¶ In contrariũ videtur decidere Neapoda. in dicta consuetudine, si mulier. in verbo, quantum ad hypothecariam. vbi dicit, ꝙ in ciuitate Neapolis est cõsuetudo sequens, q̃ incipit, sed si mulier. q̃ vult, ꝙ si mulier vnà cũ marito alienet rẽ mariti: tũc indistinctè mulier excluditur, vt sup illa re non potest habere recursum pro dote & antiphato. Sed clarũ est, quòd qñ mulier renũtiat iuri hypothecæ in re alienata per maritũ, cõtrahit ergo præiudicat sibi indistinctè, & dicit Neapo. ꝙ hæc est veritas: & hæc opin. Neapo. tãtò fortius procederet, si in dicta renunciatione in

4 teruenisset iuramentum: † nam tunc etiam si nihil aliud habuisset, non posset venire cõtra iuramẽtũ. vt dicũt can. in. c. puenit. de emp. & vend. p. c. cũ contingat. &

tingat.&.c.si verò.de iureiu.&.c.licet. eo.tit.in.vj.licet glo.iuris ciuilis in.l.si qua mulier.C.ad velleia.dixerit cõtrariu:quę gl.cõiter p Canonistas nõ tenet & illã gl.nõ tenet Alex.& alij in.d.l.me uia.§.si.& pbat i.c.rescripto.de iureiu. & firmat Bal.in.l.et.C.ad velle.& Cy. & Bald.in.d.aut.siue à me.¶Et ita fuit iudicatũ in Cõcilio cõtra vxorẽ vnius de domo de Barba. ¶Sed pone casum extra ciuitatẽ.Neapolim,put aliàs cõtigit in facto:& vbi nõ interuenit iuramẽtũ mulieris in renũtiatiõe hypothecæ,& nõ sunt alia bona.Sed pecunia illius rei vẽditæ peruenit ad mulierẽ, put dicebat instrm vẽditiõis.¶† Vtrũ possit vxor habere regressum sup bonis,super quibus renũtiauit.Et certè in casibus in quibus põt fieri restõ dotis vxori cõstãte matrimonio,de qbus per Alex.in l.ij.in prin.ff.solu.ma.& in.l.mutus.§.manẽte.ff.de iure dot.si vxori fuit soluta illa pecunia,nõ potest habere recursum super illa re super qua renũtiauit etiã si maritus non habet alia bona.hoc firmat Bar.in.d.l.iubemus.C.ad velleia.secus qñ essemus in casu in quo non põt fieri restitutio dotis cũstãte matri. tũc nõ obstãte renũtiatiõe hypothecæ facta p vxorẽ in illa re,si nõ sunt alia bona viri põt vxor agere hypothecaria.p d.l.siue à me.nisi pbeĩ qđ vxor esset effecta locupletior.per text.in.l.si pro rata.§.j.ff.de relig.& sump.fune.& in.l.fin.ff.de iure do.& in aut.de nup.§.dotes.¶† Fuit ergo votatũ,ꝙ ex quo probabaĩ per partitã banchi,& p testes,qđ licet in instrumẽto dicatur,ꝙ pecunia rei vendite peruenit ad mulierẽ:tñ in veritate tota re peruenit ad virũ,quod vxor põt agere hypothecaria ad illã rẽ, nõ obstante dicta renuntiatione: quia non erat casus,in quo restitutio dotis potuisset fieri constante matri.& quia non erant alia bona viri, super quibus posset fieri restitutio dotis, & hæc faciunt ad limitationem eius,quod dicit Alex.in.ij.vol.consilio.xxxviij.

Decisio.CCCXII.

☞ De hypothecaria competente mulieri renuntianti hypothecæ in alienatione bonorum dotalium.

✲ Summarium ✲.

1 ☞ *Vxor super re illa,an agere possit (non extantibus alijs bonis viri) cuius hypothecæ sine iuramento renuntiauit.*

2 *Substantiæ propriæ defectu quando quis dicatur esse soluendo?*

Intellectus ad aut.siue à me.C.ad velleianũ.

QVit etiam dubitatum:† si sunt duo rei insolidũ obligati pro restitutiõe dotis,videlicet maritus & alius,& vẽdit rẽ suã,cũ consensu mulieris & renũtiatione hypothecæ suarũ dotium sine iuramento,& soluto matrimonio per mortẽ viri, nihil superest in bonis viri,super quib⁹ posset vxor consequi dotes suas.¶Vtrum posset vxor agere hypothecaria p dotibus suis,sup re illa sup qua renũtiauit iuri hypothecæ.per auten.siue à me.ad velleia.¶† Fuit cõclusum in Concilio, ꝙ non:quia põt esse cõsultum vxori super bonis correi insolidum obligatis p rationẽ dictæ auten.siue à me.& p hoc videtur tex.in.l.si plures.§.præterea.si quæramus.ff.de fideiussori.vbi tex.diffinit quòd nõ dicit quis esse nõ soluẽdo propter defectũ propriæ substantiæ,si sunt facultates alterius correi ad idem debitũ obligatæ,& propterea hoc casu non habet locum decisio.tex.in auten. siue à me prællegata.

Decisio.

Decisio.CCCXIII.

De regressu mulieris ad bona alienata, super quibus renuntiauit iuri hypothecæ dotium.

Summarium.

1 *Vxor an possit habere regressum ad illa bona alienata, super quibus iuri hypothecæ renuntiauit.*

2 *Alienationis tempore factæ an sufficiat virum bona pro dote habuisse sufficientia?*

REtentis terminis dictæ autem. si. & uc à me. fuit quæsitũ in sacro Cõcilio, quid si vir tempore alienationis rei suæ stabilis cũ cõsensu vxoris, & renuntiatione hypothecæ iuriũ dotaliũ habebat alia bona mobilia & stabilia. Sed tẽpore quo debet dos restitui vxori, non sunt alia bona mobilia vel stabilia viri de quibus posset fieri restitutio dotis

1 vxori. ¶ † Vtrũ vxor possit habere regressum ad illa bona alienata, super quĩbus renũciauit iuri hypothecæ dotiũ. Pau. de ca. in l. mciuia. §. fi. ff. sol. ma. tãgit hoc dubium. Et dicit, aduerte tamẽ quòd sufficit, ꝙ tẽpore renuntiationis superessent tot alia bona, quòd sufficerent ad dotẽ, licet posteà desinant esse per. c. peruenit. de empt. & vend. & dicit Paul. quod hoc habuit de facto. Et quærit ibi, quis probabit quod tempore renuntiationis erant, vel non erant alia bona sufficientia ad dotem, & ibi

2 decidit, quòd mulier. † Sed Io. de imo. in dicto. c. peruenit. in glos. in. iiij. columna. dicit quod non sufficit, quòd tẽpore factæ alienatiõis vir habuerit alia bona, vnde mulieri possit consuli: imò requiritur, quòd etiam tempore, quo agitur sit in facultatibus viri. ¶ Sacro Concilio fuit visa æquior opi. Ioan. de imo. fauore dotis.

Decisio.CCCXIIII.

De liberis non hæredibus succedentibus augmento dotis matris.

Summarium.

1 *Filij mortua matre bona pro antiphato eius consignata, quo iure habeant?*

2 *Liberi etiam si non sint hæredes patris consolidationem antiphati matris an habeant?*

3 *Argumentum à contrario sensu non sumendum est vbi resultat legis correctio.*

4 *Filij post mortẽ matris, si nõ sint hæredes matris in antiphato, an succedant, & quando?*

5 *Consolidatio noua in bonis paternis, quãdo non cadat, & quibus.*

IN causa creditorũ quondam Francisci Kotiæ cum eius hæredibus,

1 fuit dubitatum, † An filij mortua matre, cui fuerũt consignata per filios certa bona stabilia pro antiphato habeãt illa bona iure cõsolidationis vt hæredes patris, vel habeant etiam si non sunt hæredes patris. ¶ Neapo. in consuetudine ciuitatis Neapo. quę incipit, quartã autẽ. in verbo, fructus dicit quòd ista consolidatio, est quędã noua acquisitio nõ viro, sed eius hæredibus acquisita. ¶ In cõtrarium fa-

2 cit † quia liberi habẽt istam cõsolidationem antiphati, etiã ꝙ non sint hæredes patris. & hoc per text. in aut. heres. C. de secũ. nup. & ꝑbat text. in. l. fœminæ. C. eo. tit. ¶ Nec obst. glos. Neapo. qui dicit, ꝙ hoc antiphatũ post mortẽ patris spectat liberis hæredibus. Sed si essent liberi & nõ hęredes, hoc non dicit Ne-

3 apo. † nec est sumendum argumentum à contrario sensu. vbi resultaret correctio legis. vt dicit gloss. ij. in. c. vnico. de ætate & quali. lib. vj. & gl. in clemẽ. j. in verbo, obseruare. de sen. excõ. sed si in-

geretur Neap. per argumētū à con trario sensu, quòd filij deberent esse hæredes patris in .d. cōsolidatiōe antiphati, hoc esset contra dictam autenti. hęres. quod non est dicendum. ¶Quare fuit votatum per omnes dominos Conciliarios, ꝙ filij post mortē matris in isto antiphato succedūt etiā ꝙ nō sint hæredes patris, †nisi sint ingrati ipsis parentib⁹. vt dicit tex. in .d. aut. sed hæres. facit ad hoc, ꝙ dixit Bal. in .l. gñaliter. §. in his. C. de secū. nup. vbi dixit, ꝙ quicūq; acqrunt iure sepato ab aditiōe hæreditatis, nō reqrūt aditionē hæreditatis. ff. de acq. hære. l. ꝑ hærede. §. papi. &. §. q sepulchri. ¶Sed incidit aliud dubium, Quid si ista cōsolidatio rei datæ matri ꝑ antiphato quo ad vsumfructū semel puenit ad filiū, deinde istē filius morit supstitib⁹ sororibus maritatis & dotatis à fratre, quę nō poterāt succedere matri, vel patri ꝑpter existentiā filij masculi virtute cōsuetudinis Neapolitanæ, an dictæ sorores iure cōsolidationis si non sunt hæredes fratris possint succedere in isto antiphato. ¶†Fuit votatū in Cōcilio, ꝙ sufficit ꝙ semel facta fuit illa cōsolidatio in filio, ideò nō trāsit ad alios, qui fuerunt semel exclusi à bonis paternis, & in eis non cadit noua consolidatio. facit ad hoc .l. bonę. §. hoc sermone. ff. de verbo. signi. vbi verbum dum nupta fuerit, intelligitur de prima vice. sic consolidatio in filio & non hærede patris, intelligitur de primo filio, & non hærede, & non de alijs. Accedant ad hoc multa similia quæ adduxit Feli. in .c. innouamus. de treuga & pace.

4 (margin, beside "des patris, †nisi sint ingrati")

5 (margin, beside "succedere in isto antiphato. ¶†Fuit")

Decisio. CCCXV.

De ornamentis per sponsum sponsæ datis ante traductionem, & de successione in illis.

Summarium.

1 *Sponsi nobiles quæ paraphernalia sponsis suis dare soleant.*

Iocalia vxori tradita, quando est in domo patris vel fratris, an sint hæredum vxoris?

2 *Res festiuæ ad sponsam transmissæ, an videantur ei donatæ vt ad suos hæredes possit transmittere?*

3 *Paraphernalia donata sponsæ, an vsui quotidiano conueniant iudicis in arbitrio summa versatur.*

4 *Vir quæ præsumat in dubio vxori donasse.*

Vestimenta quæ hibernus abusus induxit, donata an censeantur.

5 *Nemo præsumitur velle malè vti substātia, cum damni enormitate.*

Paraphernæ immoderata nisi testamento legentur, non debentur.

6 *Vestes quotidianæ in principio ad vsum mulieris inducte.*

7 *Transmissio bonorum ad mulierem, quando inducat validam donationem.*

8 *Res quæ donātur contracto matrimonio per verba de præsenti, an transmittantur.*

9 *Verecundiæ pudor necessitatem quandoq; inducit.*

10 *Donatio paraphernaliorum, si in morte non reuocatur valida est.*

Iocaliorum mulicorum donatio valet.

11 *Consuetudo paraphernalia donandi, quando contra ius sit?*

Pacto quod non potest fieri, nec potest consuetudine.

12 *Prohibitio iuris communis necessitatem importat.*

Donatio facta à viro vxori, per quam ipse efficitur pauperior, non valet.

13 *Pactum quicquid potest, potest consuetudo.*

14 *Mulieres nobiles ad vsum quotidianum serico vtuntur.*

15 *Officium iudicis in considerandis personarū qualitate, debet versari.*

Vt plu-

T plurimum inter nobiles Neapolis cōtra ꝉo matrimonio ꝑ verba de præsenti, maritus mittit vxori suæ qñ est in domo patris vel fratris Gonellas de serico, Sberniã de serico, corrigias de argēto cũ auro, anulos aureos cũ lapidibus præciosis, Gonellas de pãno fino, guarnitas de veluto, canacã aureã, torquem aureũ, cathenã auream, maniglias aureas. ¶ Demũ matrimonium pauco tpe durat, quia soluit vel ꝑ mortem viri superstitibus ei⁹ cõsanguineis hęredibus, vel ꝑ mortẽvxoris supstitib⁹ eius cõsanguineis hæredibus, & litigãt inter di-
1 ctos hæredes. ¶ † Vtrũ dictæ res traditę vxori qñ est in domo patris vel fratris sunt hæredũ vxoris, vel viri, vel ei⁹ hæredis. tribus vicibus fuit in cõsilio hoc dubiũ inter diuersas personas nobiles. Et determinatũ fuit hoc mõ ꝑ quatuor capita. ¶ Primum caput est, qñ expressè dictę res nõ sunt donatę, sed simpliciter trãsmissę sunt dictę res festiuę & precio sæ, & nõvidenť donatę vxori, ita vt trãs
2 mittat ad eius hæredes, † sed videnť ei traditæ: vt magis ornatè vadat, vt in. l. mortis sue causa. §. j. ff. de do. inter vir. & vxo. l. id vestimentũ. ff. de peculio. l. si vt certo. §. interdũ. ff. commodati. & ibi Bar. & Bal. & Albericus de rosa. hoc etiam voluerunt Barto. Bald. Ang. Io. de imo. & Alexã. in. l. penulti. §. j. ff. sol. ma. Pau. de ca. in. l. si vsusfructus. § j. ff. ad leg. fal. & doct. scribẽtes in. l. j. §. nec castrense. ff. de colla. bo. Bald. & alij in l. cum te. C. de dona. ante nup. & in. l. filiæ cuius. in. v. q. C. fami. ercifcun. & in. l. si ex re. ff. de stipula. seruorum. Et Pet. de ancha. in consilio. clxxxj. incip. in prædicto dubio. & Ange. in consilio. cxxxiiij. incip. quidam Nicolaus &c. & Barto. in consil. l. incip. Gilius Petri de florentia. versu, adhuc quęritur. & Anto. de bur. in consi. xxxix. quod incipit, quia maior pars. Et Neapodanus in cõsuetu. Neapoli. quæ incipit, si qua moriens. in glo. aduerte. & in glo. in verbo,
3 ad vsum & vestes. ¶ † Secũdũ caput est, ꝙ illæ vestes condignæ essent ad vsum quotidianum vxoris: & in hoc multum versatur iudicis arbitriũ in considerando nobilitatem & diuitias viri & vxoris, quæ sint ad ornatũ, & quæ ad vsum quotidianum, vt si sint ad vsum quotidianum vxoris, & ista videntur donata tanquam pars alimentorũ: vt in. l. ex anno. ff. de do. inter virum. & glos. in. l. vsufruc. in fi. ff. solu. ma. secundùm Ludo. in consilio infrà allegando, & patet ex scriptis per Bal. in. iiij. opi. in. d. l. penulti. §. seruus. ff. sol. matri. & in autẽ. ex testamẽto. in. iiij. col. in fi. C. de colla. & in autenti. res quæ. C. commu. de leg. & Bal. in addi. quã fecit ad tractatũ Bar. de duobus fratribus. in vlti. col. in xx. q. secunde partis principalis. Et dicebat Bald. not. in. c. iurauit. in. iiij. col.
4 de proba. † quòd vir non præsumitur donare nisi ea, quę donari consueuerũt secundùm morẽ ciuitatis. vt in. l. j. §. officium. ff. de tut. & ratio. distra. vel nisi vir sit magnæ potentiæ vel nobilitatis. arg. ff. de dona. l. filius, vel nisi dos sit magna: & fructus dotis multũ exuberant: tunc potius debitum naturale per soluitur, quàm sit mera donatio. ar. l. j. C. de impo. luc. de. libro. x. & allega. d. l. id vestimentum. & l. penultima. §. j. ff. soluto matrimo. & subdit sanè prodigalia vestimẽta, quæ modernus abusus induxit donata censeri non puto, nec perlas, nec lapides præciosos:
5 † quia nemo pręsumitur velle malè vti substantia, cum damui enormitate.

arg.l.cũ de indebito.ff. de pba. Et ideo cõsueuerunt in testamẽto legari & nisi legentur, nõ debent &c.vt ibi latius per cũ. intelligitur ergo glos.in.c. decreta. xxvij.qõ.ij.quæ dicit, q res quas dedit sponsus sponsæ post osculum sunt mulieris pro medietate: ergo consummato matrimonio, sunt mulieris in totum: vt procedat in his rebus, quę sunt ad vsum vxoris quotidianũ: vt plene per Alexã. in.d.l.si vsusfructus.§. dos.ff.ad legem Falci.licet nõ alleget dictam gl. Et hoc videtur tenere etiam Ludo.in consilio suo pleno de ista materia cxlvj. incipiẽ.
6 ista quæstio licet vulgaris: † quia tales vestes quotidianæ à principio sunt ad vsum mulieris destinatæ. vt dicit Bald. in.l.ex facto.vlti.col.ff. de hæredi.instituen.& Bal.in.ij. volumi.consil.cclviij. incipiẽ.hæres viri.alleg. Guliel.de cug. in.d.l.id vestimẽtũ. de peculio.& idem voluit Iac.de arena in quodam suo consilio, q incipit, quæritur quid iuris, quẽ habeo in libro Pauli de leaza.super clemẽtinis; vbi ponit completã distinctionẽ in ista materia. ¶ Tertiũ caput est, q si dictæ res mitterentur per futurũ maritum ante cõtractum matrimoniũ per verba de præsenti, sed erat cõtractũ per
7 verba de futuro. † Et ista vocaẽ sponsalitia largitas. tunc valet ista transmissio bonorũ, & induceret validam donationẽ. secundũ Bald. in dicta.l. cùm te.C. de donat.ante nupt.& pro hoc videtur text.in.l. cùm ante.C.eod.titu.vbi ista munera simpliciter tradita sponsæ videtur donata. Nec distinguit an sint preciosa vel nõ.& hoc verum, quãdo cõcurrit magna nobilitas cum diuitijs viri.vt in toto titulo.C. de dona.ante nupt.& in.l.cũ hic status.§.spõsus. &.§. si quis sponsum.&.l.si sponsus.ff. de dona. inter vir.& vxo.& hoc si posteà sequatur matrimonium.sed si nõ sequitur, dic vt
8 per Lud.in præallegato consilio. † Si verò res prædictæ donantur post cõtractum matrimoniũ per verba de præsenti, debet distingui vt suprà, an illæ res transmissæ, sint magni valoris vel parui inspecta qualitate dotium, & qualitatis personæ & viri.& hoc, vbi est consuetudo q nõ inducatur donatio. Et põt esse alia couiectura quã donationis, vt in.l.si cũ aurũ.ff.de solu.cũ similibus. Si enim cõsuetudo esset in ciuitate q mariti antequã ducant vxores in domũ propriã, mittant iocalia & vestes, & verecundia esset si nõ mitteret, & redargueretur ab
9 omnibus: tunc † q maritus facit ob pudorem verecũdiæ, dicitur necessario facere. vt in.l.pecuniæ.ff. de ali.& ciba.lega.& isto casu nõ videtur donate: quia videtur facta necessitate morũ.& in necessitatibus nemo liberalis existit.l.legatũ.ff.de adi.leg.& hoc bene firmat Pet. de anch.in allegato consilio.clxxxj. vbi enim potest dari alia coniectura, quã donationis, cessat præsumptio donationis: vt probat Alex.in.ij. volu.cõsi.lxxxviij. in.j.col.& in cõsi.clxvij.in fine. ¶ Quartum & vltimum caput est, q si maritus postquã cõtractum fuit matrimonium per verba de præsenti expressè donauit illas vestes & iocalia, nec posteà reperiẽ in morte viri reuocata, & tũc ista donatio, quæ inualida est vt in.l.j.& penulti. ff.de dona.inter vir.& vxo.confirmatur morte.vt in.d.l.cũ hic status.ff.eo.titu.
10 † nam aliàs si nõ esset per mortẽ confirmata talis donatio facta vxori nõ traductæ in domum viri, non valeret, sicut si esset traducta. multum egregiè consuluit Bartholomeus suczina in consilio. cxxiij.incipien.dominus labia mea &c. vbi multa ad hoc allegat, vt ibi p cum, quæ omitto breuitatis causa. & p Alex. in.v.

in.v.volu.consi.xlij.in.iiij.colum.etiam si donasset vir vxori modica iocalia non magni valoris respectu nobilitatis & diuitiarũ viri, valeret, vt in.l.si vir lanã.§.penul.ff.eo.titu.& hoc firmat Alexã.in d.l.si vsusfructus.§.dos.ff.ad legẽ Falcid. ¶ Ex quibus sequitur vna cõclusio, quod illa probatio facta in processu, ꝙ inter nobiles Capuanæ & Nidi est consuetudo, ꝙ si maritus mittit vestes de serico & iocalia vxori existẽti in domo patris vel fratris: & sic nõ traducta ad domũ, ꝙ nisi dicatur, ꝙ illas mittit in commodatũ, vel vt ornatior accedat, ꝙ videntur donatæ, nisi mittat p duos vel tres
11 dies anteqñ porteẽ in domũ viri, † ꝙ talis cõsuetudo est contra ius, videlicet contra d.l.j.&.ij.& penul.ff.de dona.inter virũ & vxo. An autẽ talis cõsuetudo valeat, non fuit discussum hoc in Concilio. Sed videtur ꝙ nõ valet: qa id quod nõ potest fieri per pactũ, nõ potest fieri per consuetudinem, si sumus in regula negatiua, secundũ Bal.in.l.ij.ij.colu.C. quæ sit longa cõsuetudo. ¶ Et ideò dicebat Bal.in.l.omnes.vltima col.C.cõmunia de successio. † ꝙ quãdo prohibitio
12 iuris cõmunis importat necessitatem, non valet cõsuetudo cõtraria: sed dispositio iuris cõmunis expressè vult, ꝙ donatio facta à viro vxori per quam ipse efficitur pauperior, & vxor ipsa efficitur ditior, nõ valet, vt in.l.si sponsus sponsæ.§.penul.& fina.&.§.cõcessa.& nota. in.c.donatio. in glo.ij.de donatio.inter vir. & vxo.& sic per pactũ nõ potest fieri talis donatio, ergo nec per consuetu-
13 dinem: † quia quicquid potest pactum, potest consuetudo, vt dicit glos.in rubri.C.de decurio.libro. x. & not.Ioan. de imola in.l.alia.§. eleganter.ff. soluto matrimonio. Et ideò dicebat Bal.quòd consuetudo contra ius præsumitur inducta per errorem consuetudinariũ. in capi.sicut. de probationibus. Et posito sine præiudicio veritatis, ꝙ cõsuetudo potest id, quod pactum.: & sic quòd bona ista fuissent donata expressè, sine dubio intelligitur nisi reuocetur: vel nisi morte cõfirmetur: vt supra dictum est. ¶ Et ideò bene bis fuit determinatũ in Concilio, quòd vestes de serico inter nobiles Capuanæ & Nidi transmissæ post cõtractum matrimonium per verba de præsenti vxori non traductæ sint donatæ, quia sunt ad vsum nobilis mulieris.
14 † ex quo nobiles mulieres vtuntur cõmuniter ad vsum quotidianum, ista serica licet sint preciosa: vt dicit textus in l.emptori.ff.de euictionibus. Sed aurũ in collario vel cathena & camiaca & maniglie & gonellam de auro anuli cum gemis, quia sũt res magni valoris, etiã ꝙ expressè deẽ vxori, nõ valet nisi morte confirmentur. ¶ Quid autẽ de gonellis de pãno fino, censetur dedetur ad vsum datæ vxori: quia dictæ nobiles mulieres his vtuntur quotidiano vsu. sed in alijs personis serica vestimẽta & margaritæ & purpura erunt res preciosæ: vt in.d. l.emptori.iunctis dictis per Bal.de purpura. C. quæ res vendi non possunt. in
15 rubrica. ¶ † Quid autem de lecto: tãgit Bal.in.d.l.penul.§.seruus.ff.soluto matrimonio. ¶ Fuit in casu prædicto, quando non est dictum, ꝙ vir donabat conclusum, quòd in hoc multum versetur iudicis officium in considerando quæ res sint preciosæ, & quæ non, considerata qualitate personarum & dotis quantitate: vt dicit glos.in.l.si præsidi.C.de dona.ante nup.& not.in.c.& si quæstiones.de simo.& multa de hac qualitate psonarum attendenda dixi post Bald.in c.j.ex quib.cau.feudum amit.in.iij.lib. vsuum feudorum.

Decisio. CCCXVI.

De interesse propter moram solutionis in termino.

Summarium.

1 Dies expressa inscripta interpellat.
2 Interesse nullo pbato, ad interesse nemo tenet.
3 Procurator non ostendens mandatum, an possit conuentum in mora constituere.
4 Reus in extraiudicialibus non tenetur excipere de mandato: sed actor ostendere.
Reus in mora, quando non constituatur.
5 Actor qui elegit in iudicio se velle pretium rei, quid debeat agere?
Pretio rei probando, quid non sufficiat?
6 Consideratio breuis temporis ad rei pretium probandum non sufficit.
Cautela Bar. articulantium pretia rerum.
7 Aestimatio rerum venalium non debet inspici nisi vt in loco publici fori venduntur.
8 Locus destinatae solutionis non probat, quantum res valuerit.

Caliotus de mirabilis petijt à Comite Troiae currus sex de fruméto, quos sibi mutuauit, & quia in die statuta non fuerunt sibi restituti, petijt interesse quanti plurimi valuit. d. frumentũ; Et quia nõ est dubiũ super frumẽto restituẽdo, sed super dicto interesse. An dictus comes teneatur ad dictũ interesse. ¶ † Et dicitur pro parte dicti actoris, quod sibi debet interesse: quia dictus cõuẽtus fuit in mora soluẽdi dictũ frumẽtũ in die cõuenta, ista enim dies expressa inscripta interpellat ipsum Comitem. l. magnam. C. de cõtra. & commit. stipu. l. ij. C. de iure emphy. c. fi. de locato. l. quoties in diẽ, ff. de verbo. obli. no. in l. vinum. ff. si cer. pet. & ideo debetur sibi interesse quanti plurimi valuit frumẽtũ à tẽpore dictae morae vsq; ad sententiã secundũ Bar. & alios in l. vinum praeallegata. dum allegat. l. in hac. ff. de tritica. quia tantũ sibi interest si habuisset frumentũ in tempore statuto: vt bene declarat ibi Bart. ¶ † In contrarium allegatur, quod dictus comes non tenetur ad aliquod interesse: quia nullum interesse est pbatum. Nam solutio dicti frumẽti faciẽda erat in ciuitate Manfredoniae. Et sic extra domiciliũ actoris, qui habitat Fogiae. Et extra domiciliũ rei, qui habitat hic Neapoli. ad hoc, vt reus dicatur in mora constitutus per lapsum diei, oportet quòd actor pbet in die destinatae solutionis fuerit in loco illo paratus recipere solutionem. text. est in l. arbiter, qui calendis. ff. de arbi. & tenet Bart. in l. item illa. ff. de consti. pecu. in versu eadem ratione quaero &c. qui subdit, quod hoc nõ probato per actorem remanet obligatio ac si debitum contractum esset sine adiectione diei. Et opus est interpellatione, vt in mora cõstituat reus: cum ergo praedicta nõ sunt probata, igitur &c. ¶ Pro parte dicti actoris replicatur, quod ipse per suum procuratorem post tẽpus cõuentũ interpellauit ipsum Comité, vt solueret dictum frumẽtum, vt apparet per quãdam scriptam factã per manus notarij, licet dicta scripta nullã faciat fidem, iuxta constitutionem Regni instrumentorum robur. ¶ † Tamen pro parte dicti conuenti respõdebatur, quod nunquam ille assertus procurator ostendit suum mãdatum, & ideò nõ potuit dictũ conuentũ constituisse in mora. vt in l. si quis inficiatus. ff. depositi. & l. nomen. C. quae res pig. ob. possunt. & no. Barto. in dicta l. si quis inficiatus. & in l. nõ solum. §. morte. xj. col. in versu, sed an gestor. ff. de oper. no. nun. bene facit tex. in cle. causam. de elec. † Et est ratio: quia in extraiudicialibus reus non

non tenetur excipere de mandato, sed actor debet ostendere secundum Bald. in rub. C. depositi. ¶ Praeterea & secun 7 do ad hoc vt debitor cõstituatur in mora per interpellationem, oportet quod actor in interpellatione ipsa exprimat diem, in qua vult recipere solutionem, alias reus nõ constituatur in mora. tex. est in .l. aut qui aliter. §. j. ff. quod vi aut clam. & in .l. fi. C. de iure dotium, quae iura hoc allegat Alexan. in quinto vol. consi. xc. circa finem. Imo nõ solum diẽ sed specificum locum secundum Bart. in .l. cum filius §. fin. ff. de verb. obli. qa non est probatum hoc fuisse dictum, & sic non potuit conuentus cõstitui in mora. per dictam ineptam interpellationẽ.

5 ¶ † Praeterea & tertio dictus actor qui elegit in iudicio se velle pretiũ dicti frumenti prout valebat vltima die mensis Martij. Et non fuit articulatũ, nec probatur quantum valuit frumentum illa die, publice in foro, merito: non potest conuentus condemnari, nisi ad frumentum, & non ad interesse. Et propterea Ange. post Bartol. in .l. pretia rerum. ff. ad .l. fal. dicit no. quod ad probãdum verum pretiũ rei nõ sufficit probare quod tali die talis mercantia sic fuit empta,

6 & vendita in foro publi. † quia non debet fieri consideratio tam breuis temporis. sit cautus articulãs vt ad tempus instantaneum nõ se astringat, sed dicat ꝙ communiter valuit tantum, tali tempore ante, & post. & idem Ange. dicit in .l. in lege falcidia hoc est obseruandum. §. primo. ff. ad .l. falci. & habetur in .l. ij. in fine. C. de rescin. vendi. & per Bartol. in .l. si seruus. in princi. ff. de conditio. furti. ¶ Itẽ debet probari quod in foro publico tantum vendebatur, ita ꝙ nõ sufficit probare, quod à singulis sic venditur, vt dicit Flori. de sancto Petro in .l. si seruum. ff. ad .l. aquiliam. sed primitus hoc voluit Barto. in .l. septem. C. de eroga. mili. anno. lib. xij. vbi dicit. † No 7 ta, hic casum expressum, quod quãtum frumentum valet, vel alie res venales, nunquam debet inspici, nisi in loco publici fori, & quantum ibi vendi potuisset. Vnde si potest vendi multo plus, vel multo minus extra forum, nõ debemus illud inspicere, sed aestimationem semper considerare debemus: secundum locum publici fori, & vltra Bartol. allego tex. in cap. primo ibi, quem in mercato, de emptio. & vendi. & voluit Anto. de butr. in c. cum cautam. in versu ad secũdum demum &c. de emptio. & vendi. & sentit Barto. in dicta .l. pretia rerum. Et

8 tanto magis: † quia nõ probatur quantum valuit frumentum in loco destinatae solutionis, nec est in cõsideratione, si in alio loco valuit carius: qa dicit Bald. in fi. §. fin. C. de admini. tuto. per illum text. ꝙ tutor non mittẽs frumẽtum vel alias merces pupilli ad alium locum vbi carius vẽditur nõ tenetur de isto lucro sine interesse. ¶ Quare fuit votatũ per totũ Concilium dictis rationibus, & iuribus consideratis: ꝙ dictus Comes absoluatur ab impetitione dicti interesse petiti, quanti plurimi valuit.

Decisio. CCCXVII.

De tabellionibus, & notario attestanti commissionem à iudice sibi factam, super testium receptione.

Summarium.

1 *Notarius causae non potest sibi ipsi commissionem scribere.*

2 *Notarius causae an possit sibi scribere vnius articuli commissionem.*

Notario attestanti cõmissum sibi à iudice ordinario super receptiõe testium an credendum.

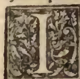
3 *Notario non creditur de officio sibi iniuncto.*

Commissio debet per alium notarium scribi, non per eundem, cui commissum est.

4 *Notario attestanti factum de praeterito non creditur.*

Notarius non potest facere actum publicũ, nisi sit rogatus à partibus.

5 *Notarius sine iudicis commissione, nõ potest testes recipere.*

IN causa cuiusdam legati petiti per monasterium sancti Ioannis ad carbonariã nunc intrà moenia ciuitatis Neapolis & illustrem Comitissam casertæ fuit dubitatum in sacro Concilio super certa examinatione testium præsentata per procurarem dicti Nonasterij,

1 † quæ examinatio facta fuit per quendã notarium in ciuitate Mediolani.& potestas Mediolani, cui per sacrum Concilium cõmissa fuit examinatio testium attestatur illũ fuisse notarium curiæ, non tamen appa ret præfati iudicis ordinarij cõmissio facta notario q examinauit testes. Sed ipse notarius attestatur, quòd per potestatem Mediolani fuit sibi commissa dicta receptio testium. An dicti testes faciunt fidem. ¶ Prima facie diceres, ꝙ faciunt fidem: qa dicit Bart. in l. ex senté

2 tia. ff. de testa. tutela. † ꝙ notarius causæ potest sibi scribere cõmissioné vnius articuli in vna causa, vt receptio testiũ in vna causa. & hoc etiã tenet Ang. in l. sciendum. in prin. ff. de verb. obli. & Sali. in. l. apud eloquentissimũ. tenet opin. Bar. in notario actorum. C. de fi. instru. ¶ Contrarium fuit conclusum per totũ Concilium, ꝙ nõ creditur notario atte stanti sibi fore cõmissum per iudicé ordinariũ super cõmissione sibi facta sup receptione testium. vt expressè dicit Hostien. qué refert & sequitur Abb. sicu. in. c. qm̃ cõtra. in col. xvij. versi. iij. nota, de probatio. Idem in effectu dicunt ibi Io. and. & Ant. de but. in. iij. col. & dicit Bal. in. l. iurisiurãdi. iij. co. versi. q̃ro vni

3 testi &c. C. de testibus. † ꝙ notario nõ creditur de officio sibi iniuncto; vt quia dicit, ego talis tabellio ex commissione mihi facta à iudice examinaui tales testes. Nam commissio debet per aliũ notariũ scribi, & non per ipsum eundé. alleg. Host. & Io. and. vbi suprà. Et idem Bal. in. l. iudices. C. de fide iustrumé. dicés ꝙ distinctio Bar. in. d. l. ex sentẽtia. non est vera. vt ibi per eũ. Et idem dicit Ioã. and. in mercu. in. c. cũ quid. de reg. iur. in. vj. ¶ Ité, qa notarius attestando, ꝙ iudex cõmisit sibi receptionem testiũ

4 attestatur factũ de præterito: † & ideo non creditur sibi, vt dicunt Inn. & Ioã. and. in. d. c. qm̃ cõtra. & doct. in. d. l. sciẽdum. ¶ Ité, qa notarius nõ potest facere actũ publicũ, nisi sit rogatus à partibus, vt in aut. de tabel. § nos auté. & talis notarius non dicit se fuisse rogatũ à partibus, quãdo iudex vt asseritur, per notarium prædictum commisit sibi receptionem testiũ, ideò nõ creditur sibi vt personæ publicæ. & faciunt aliæ ra-

5 tiones vt per Bald. in. l. iudices. † quia sine iudicis cõmissione nõ potest testes recipere, secundũ Bal. in. ij. C. de eden. & in. l. præcipimus. C. de appel. & in. l. hac consultissima. §. si quis. C. de testa, cũ similibus. & hanc parté cõtra Barto. tenuit Alex. in. ij. volu. cõsi. ccxij. incip. viso & oportune discusso &c.

Decisio. CCCXVIII.

De fideiussore indemnitatis, qui sine excussione principalis cõdénatur.

Summarium.

1 *Exceptio indinitatis contra debitorẽ, an obstet.*

Fideiussor

2 *Fideiussor indemnitatis conueniri non potest, nisi excusso principali.*
3 *Discussio non requiritur, si debitor notoriè non est soluendo.*
4 *Paupertatem debitoris sufficit esse notoriã, licet ex processu non sit.*

IN causa introducta in sacro Concilio inter Adessum de amato de castiglono actoré ex vna, & Berardinum de
1 mandia, fuit dubitatum, † vtrũ contra ipsum agenté obstet exceptio discussionis opposita per dictũ Berardinũ. Et vt dubium aperiatur, ponam factũ. dictus actor dicit in sua supplicatione dictum Berardinum esse suum debitoré in ducatis quadraginta pro pretio vnius muli: petijt sibi iustitiam fieri, probât per testes idoneos dicentes, quod Berardinus prædictus promisit, quòd si Illustris Petrus de Viuara magnus Senescallus nõ solueret dictum pretiũ dicti muli, quòd solueret ipse Berardinus dictũ pretiũ dicto Adesso. & sic videtur, quod dictus Berardinus sit fideiussor indennitatis:
2 † quo casu nõ potest agi contra fideiussorem istum, nisi prius excusso principa 1 li, per textũ in.l.j.C.de cõue.fi. debitoribus.lib.x.& voluit hoc Ange.in.l. fin. 2 ff.si cer.pet.& Bal.& Sali.in.l.si pro ea. C.manda.& Bal.in.l.j.C. de reuo. his 3 quę in frau.credi.& Bar.in.l. quæro.ff. loca.& ibi per Alexan.in apostil.vbi dicit, ꝙ tũc nõ facta excusiõe dicit agere 4 sine actione secũdũ Ange.in.d.l.fi.¶ Ad hoc respõdebatur ꝑ parte dicti Adesi, 5 quòd notoriũ est ꝙ dictus quondã magnus Senescallus fuit tanquam rebellis Regis Ferdinandi primi, exulatus & de 6 stitutus omnibus bonis suis & omnibus
3 feudis. † & sic notoriè est non soluẽdo, ideò non requiritur dicta discusio: vt voluit Bar.in.d.l.fi.&.l.decẽ.ff. de verb. obli.& ibidẽ per alios scribẽtes, & istud notoriũ sufficit fuisse allegatũ. vt no.in cle.appellãti.de appel. quia est subiectũ oculis sacri Cõcilij. & ad hoc facit.l.si irruptione.ff.fami.ercis. sufficit enim fa-
4 ctum fuisse notorium, † licet iudici ex processu nõ sit notoriũ. secundũ Inno. in.c.tua.de cohabi.cle.& mulie. & voluerũt domini de Rota in decisionibus antiquis in titu.de fide instru.deci.vlti. charta. xliiij. in paruo volumine.¶ Et ideò per omnes Consiliarios fuit votatum, quòd attẽto quod notorium facti permanentis est, quòd nec dictus quondam magnus Senescallus nec alius pro eo est soluendo, quòd cessat dicta exceptio & defensio excusisionis, & sic per sententiã sacri Concilij fuit confirmata prima sententia, per quã cõdẽnabatur dictus Berardinus cõuentus ad dictũ pretium dicti muli.

Decisio.CCCXIX.

☞ De acceptilationibus, & de promissione generalis liberationis.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Quietatio generalis promissa, non intelligit nisi super his, de q bus est facta mẽtio.*
2 *Clausula de generaliter quietando in materia diuisionis, ad quæ restringitur.*
3 *Verba generalia generaliter debent intelligi.*
Contrahentes quid cauere debeant.
Clausula generalis à nulla regitur lege.
4 *Generalitas verborum in dubio semper attendenda.*
5 *Præcedentes actus declarant sequentes.*
Animus contrahentium ex his quæ sequuta sunt declaratur.
6 *Petitio rationis gabellarũ venit in generali quietatione promissa.*
Exceptio firmat regulam præterquã in exceptuatis.

7 *Intellectus ad l. si hereditatem. ff. de heredi-tate vel actio. vendi.*
Multa transeunt cum vniuersitate, quæ aliàs non transirent.
8 *Debita contrahentium in generali locutione de reseruatione debitorum & creditorum, nõ veniunt.*
9 *Promissio de defendendo, nõ intelligitur cõtra seipsum.*
10 *Remissio debiti pro solutione habetur.*
11 *Gratia principis per scripturam probari debet, nec de ea habet ratio, licet per testes pbet.*
Casus in quo magis scripturæ quam testibus credatur.
12 *Scriptura ad probãdũ mãdatũ, requiritur.*
13 *Remissio vni ex reis debẽdi facta, pdest alteri.*
Bartolus in iudicijs est magnæ auctoritatis.
14 *Reus debẽdi obligatus ex causa onerosa totũ debitum soluens, repetit partem à correo.*

QVondã Stephanus & Antonius per carij de Neapo. fratres, fuerũt focij omniũ bonorum, & pluries arrendauerunt Regias gabellas ciuitatis Neapol. Mortuo dicto Stephano superstite Nardo eius filio & hærede oriũtur contentiones inter dictũ Antonium & Nardũ, tam super diuisiõe bonorũ omniũ & fructibus, quã super redditione rationũ gabellarum arrendatarum pro tẽporibus præteritis, & super dotibus matris & nouercæ dicti Nardi, & datis libellis conuẽtionis & reconuentionis in Regia camera summariè, & lite cõtestata, & dato termino ad probandũ: tandem publico instrumẽto mediante dictus Anto. & Nardus cõuenerunt diuisionẽ facere bonorũ stabilium & animaliũ deductis primis dictis dotibus matris & nouercæ dicti Nardi & vxoris dicti Antonij. & omnia debita & credita fiot cõia. Et in eodẽ instrumẽto cautũ est, quòd dictæ partes promiserũt adinuicem se generaliter quietare de omnibus debitis à totis retroactis temporibus vsque ad præsentẽ diem, & subditur, qua quidẽ diuisione facta, vt prædicitur & partibus receptis secundum ipsam diuisionẽ faciendã per easdẽ partes & qualibet ipsarũ promiserũt & cõuenerũt partes ipse inter ipsas facere & fieri facere cautelas necessarias & opportunas cũ omnibus clausulis necessarijs & opportunis & seipsas adinuicẽ quietare à totis retroactis temporalibus &c. ¶ Demũ facta diuisione bonorũ, & non facta adinuicẽ generali quietatione moritur dictus Antonius superstitibus sibi Nicolao & Alphonso eius filijs & hæredibus, quę in sacro Cõcilio traxerũt in causam dictũ Nardũ super dicta quietatione generaliter faciẽda. Ita q in ea cõprehendatur etiã quietatio de administratione gabellarũ. Necnõ ex quo actũ fuit in supradicto instrumento, quòd omnia debita & credita sint cõia, dictus Nardus tenetur soluere dictis Nicolao & Alphonso ducatos ducẽtos quinquaginta pro rata tangẽte ipsum Nardum de summa ducatorũ quingentorũ solutorũ per dictos Nicolaũ & Alphõsum. Regiæ Curię pro habẽda quietatione à Regia Curia de arrẽdamẽtis dictarum gabellarũ, quas exercitauit dictus Antonius, & restitutionẽ reliquorum necnõ dotes matris & nouercæ iuxta reseruationẽ factã in dicto instrumẽto. ¶ Oriũtur plura dubia ex dicta causa, sed quia in aliquibus dubijs fuit clara decisio, ideo illa dubia omittimus, & duo dubia tantũ persequimur. ¶ Primũ, vtrum dictus Nardus possit petere dictã rationẽ dictarum gabellarum, attento quòd dictus Nardus promisit facere dictam generalem quietationem dicto Antonio

& eius

& eius hęredibus, vel an dictus Nardus teneatur dictã generalem quietationem petitã facere hæredibus dicti Antonij. ¶ Secũdum dubiũ infra dicetur. ¶ Pro solutione huius dubij, dicebatur ꝑ parte dicti Nardi, quòd sibi reddẽda est dicta ratio de administratione gabellarũ, & quòd per consequens non tenetur facere generalẽ quietationẽ, ita ꝙ habeat remittere, vt hæredes dicti Antonij non teneantur reddere rationẽ administrationis dictarũ gabellarũ: quia in dicto instrumento promissionis diuisionis bonorũ & promissionis quietationis generalis cũ supradictis reseruationibus nulla facta est mentio de exercitio dictarũ
1 gabellarum: † & sic generalis quietatio promissa intelligitur quoad prosecuta tãtum, videlicet super bonis stabilibus & animalibus, secũdũ ꝙ volũt Cy. Bar. Ang. & Pau. de castr. & cõmuniter alij scribẽtes in. l. sub prætextu specierũ. C. de trãsac. & Ang. in. l. tres fratres. ff. de pac. Abb. in. c. j. de transac. Inno. in. c. cõquerente. de offi. ordi. bene facit text. in l. age. & in. l. si de certa. C. de trãsac. ¶ Itẽ quia dicta cõuentio de faciendo generalẽ quietationem restringitur ad narrata in dicto instrumento promissionis per text. in. l. emptor. §. lucius. ff. de pact. & l. Aurelius. §. sticho. ff. de libe. lega. & in l. quæ situ. §. fi. ff. de fundo instruc. & in l. ex pluribus. ff. de solut. & in. l. si ex maiore. C. de excep. per quę iura ita voluit Bar. in. l. lucius. & no. docto. in. d. l. si de certa. & ibi de intellectu gl. in. §. lucius. & tenet Cy. & Bal. in. d. l. sub pretextu. & tenet idem Bar. in. l. qui Romę. §. qui
2 duo fratres. ff. de verb. ob. † clausula de generaliter quietando in materia diuisionis restringitur ad specificata, salua ratione recti sermonis. ¶ Item & tertiò in dicto instrumento promissionis actũ

fuit, quod omnia debita & credita sint cõia. quæ verba important, quòd si ipse Antonius esset debitor Nardi, quòd teneatur soluere dicto Nardo. & pro hoc allegabatur. l. si hæreditatẽ. ff. de hæredi. vel acti. vẽdi. vbi si aliquis efficiatur hæres creditoris, & vendit hæreditatẽ, & per cõsequẽs nomina debitorum in hæreditate existentia. Et nihil dicit de seipso reseruãdo, quòd non teneatur ad aliquid ex causa debiti sui, videtur vendere seipsum, vt soluere teneatur emptori. Idem dicendũ erit in casu isto, in quo dictæ partes in diuisione facienda reseruauerunt debita & credita, quod sint communia, venit debitũ, ad quòd ipse Antonius tenetur Nardo, & sic tenetur ponere rationẽ de administratis gabellis cũ restitutione reliquorũ. ¶ In contrariũ pro parte filiorũ & hæredum dicti Antonij dicebatᷣ, quòd dicta quietatio est generaliter facienda, etiã quo ad administrationẽ gabellarum, ex quo promissa est generaliter fieri à totis retroactis temporibus vsque in presentẽ diem. Maximè, quia in dicto instrumẽto promissionis narratum est ibi, vbi dicitur, quòd pro annis. viij. ix. & x. inditionis Antonius promisit de dictis gabellis extrahere indemnẽ dictũ Nardũ à Regia curia, adeò quòd ab ea nõ molestaretur. ergo in alijs videtur, voluisse quietari. Et sic patet, quòd petitio in Regia camera summariè fuit specialis, vt redderetur ratio de gabellis, & conuentio fuit generalis de quietando de retroactis temporibus vsque in presen-
3 tiarum generaliter, † & sic generalia verba generaliter debent intelligi. l. j. §. & generaliter. ff. de leg. prę stã. l. regula. §. fi. ff. de iur. & facti ignorã. l. pluribus. ff. de acce. Ideò dicebat Bal. in. l. pactũ ꝙ dotali. in. xv. q. C. de colla. caueãt sibi contrahentes,

contrahentes ne vtantur verbis generalibus, ne ex effuso sermone in pericula incidāt. & dixit Bald. in l. fi. C. de dotis promis. ꝙ clausula generalis à nulla regiť lege, nec regiť ab aliqua causa. Et ad hoc accedāt omnia allegata per Alex. in ij. vol. cōsi. xj. incipiēte, viso ac vt oportet &c. ad illud ꝙ verba generaliter ꝓlata, generaliter operantur. & not. Bal. in l. fi. in fi. C. de hæred. vel actio. vendi. & in c. j. in prin. de feudo non habente propriā naturā. ¶ Itē & secundo, in du-
4 bijs docet nos legislator, † ꝙ non recedamus à generalitate verborum. l. j. §. is qui nauem. ff. de exercito. not. gl. xxij. q. v. c. humanæ aures. quæ iura ad hoc allegat Ludo. roma. in consi. ccclxxxix. incipiente, circa primum quęstionis articulum, sed posito, quòd essent dubia verba apposita in dicto instrumento, debent generaliter interpretari, postquàm dictum est, quòd generaliter debeat fieri quietatio. ¶ Ite & tertio multæ coniecturæ allegantur, ꝙ partes ipsæ voluerūt adinuicem generaliter quietari etiā de administratione gabellarū. ¶ Et primò, quia lis erat in Regia camera summariè super redditione rationis dictarū gabellarū, vt suprà dictū est in narratione facti, & post paucos dies fuit factū dictū instrumentū ꝓmissionis: in quo promiserunt adinuicem se quietare generaliter, & hoc modo trahi debet dicta ꝓmissio quietādi etiam ad debitū ratione administrationis gabellarum:
5 † quia pręcedentibus actibus declarant sequētia. l. Fulcinius. § .qd sit latitare: ff. ex quibus cau. in pos. ea. l. apud Celsum. §. j. ff. de doli ex. voluit Pau. de ca. in consi. xlj. allegat ad hoc etiā tex. in l. fi. de hæredi. insti. ¶ Alia coniectura est: nam ex his, quæ post instrumentū dictę promissionis secuta sunt, declaratur etiam animus contrahentiū, ꝙ sub ista promissione de generaliter quietando, intelligebatur etiā de quietando ratione administrationis gabellarū, vt probat text. in l. sed Iulianus. §. proinde. ff. ad Mace. Quia post dictum instrumētum promissionis nunquā lis in Regia camera super positione rationis gabellarum fuit prosecuta, ergo intellexerunt partes, vt fieret quietatio etiam ratione gabellarum: vt patet ex consilio posito in consilijs Raph. fulgo. cxxxj. incipiē. Gaspari &c. allegat not. per Barto. in l. libertis quos. §. manumissis. ff. de ali. & ciba. lega. & ex consilio Paul. de castro consili. xcj. non sequendo ordinem &c. ¶ Alia cōiectura est, quia in instrumēto dictæ promissionis fuerunt aliqua seruata, de quibus noluerunt fieri quietationē, & nō fuit reseruata positio rationis gabellarū, ergo petitio rationis gabellarum venit in generali quietatione
6 promissa faciendi, † quia exceptio firmat regulā præterquā in exceptuatis. l. nam ꝙ liquidē. ff. de penu. legat. cum multis similibus iuribus allegatis per Alex. in iiij. volu. cōsil. lxxiiij. incipiente, circa præsentem dubitationem. Et licet multæ aliæ coniecturæ verisimiles fuerint allegatæ in facto, cum depositionibus aliquorū testiū ad demonstrandum quòd dicta promissio de generaliter quietādo, comprehendit etiā ratione administrationis dictarum, tamen expedit hic commemorare aliqua iusta ratione, ideò omitto. ¶ Et fuiť hoc dubium decisum per totum sacrum Concilium, quòd sub illa promissione de generalitate quietando adinuicem debent partes se quietare, etiam de gabellis per iura suprà allegata. ¶ Nec obstant in contrarium allegata, & maximè primum & secundùm motiuum: quia

quia ex allegatis in contrarium patet
7 responsio.¶ † Nec ob tertium motiuũ.
quia tex.in.d.l.si hęreditaté habet locũ
in casu suo, videlicet in venditione hæ-
reditatis, quæ est res vniuersalis. in qua
venit in venditione hæreditatis id, ꝙ
ipse vendens tenetur nisi excepit: quia
multa transeunt cum vniuersitate, quæ
aliàs non transirent vt in.l.in modicis.
ff.de cótrahen.emp.&.l.quædam.ff.de
acquir.re.do.licet interdum sub vniuer
sitate, non veniat debitũ, ad quòd tene-
batur ipse disponens. Et ideò ista iura
loquũtur in casu suo: sed regula datur,
8 † quòd in generali locutione de reser-
uatione debitorum & creditorum non
veniunt, quæ ipsimet cótrahentes vnus
alteri debet per.l.inquisitio.C.de solu-
tio.cum concord.videlicet.l.Paulus.§.
fin.ff.de pigno.l.si mercedem.§.fina.ff.
de actio.empt.quę ibi allegantur: ideò
dicebat Bal.in.l.si emptor.C.de hære.
vel facti vend.quòd si quis conducat à
communi gabellam, si commune ali-
quid emit non tenetur soluere gabellã,
quia non vendidit ius immunitatis ꝙ
habet, nec ius exigendi cótra seipsum,
idem Bart.in.l.illicitatio.§.fiscus.ff.de
publica. Et ad hoc facit illud, ꝙ dicitur,
9 † ꝙ promissio de defendendo non in-
telligitur contra seipsum: vt dicit Bald.
in.c.omnes.hîc finitur lex Conr.& ha
betur in.l.frater à fratre.ff.de conditio.
indebi.& Bald.in.l.ei qui.C.de distra.
pigno.cum multis simili.¶ Secundùm
dubium est.vtrũ dictus Nardus tenea-
tur partem suam soluere de ducatis
quingentis solutis veræ Regiæ curiæ
pro obtinenda liberatione & quieta-
tione ratione administrationis Regia-
rum gabellarum, quas administrauerũt
Stephanus & Antonius, & in alia ma-
nu partem sibi contingentem de du-
catis quadraginta soluti hospitali san-
ctæ Mariæ annuntiatę pro arrendamé-
to gabellæ panis huius ciuitatis. Et du-
bium faciebat, quòd dictus Nardus nó
teneatur ad contribuendum dictos du-
catos.cclxx.pro eo: quia asseritur, quòd
Rex Ferdinandus secundus decreue-
rat velle à Nardo prædicto & Nico-
lao & fratre ducatos mille: vt faceret
eis generalé quietationé de gabellis. Et
demũ dictus Rex in remuneratióe ser-
uitiorum dicti Nardi remisit sibi duca-
10 tos quingentos: † quo casu pro soluto
habetur vt in.l.idemq;.§.fi.ff.mãda.&
no.Bart.in.l.reos.in prin.ff.de duobus
reis.& sic soluit parté suam de ducatis
mile, & vlterius nó teneť soluere.¶ In
contrariũ non obstáte dicta allegatione
dicitur, ꝙ dictus Nardus tenetur con-
tribuere pro medietate in dictis duca-
tis quingétis quadraginta solutis: quia
gratia principis debet probari per scri-
pturã.vt dicit Bal.in.l.humanũ.C.de
legibus.& in.l.falsus.C.de furtis.& per
Archi.& Io.an.in nouella in proœmio
sexti libri.& ibi concordã.& illa gratia
asserta facta dicto Nardo non apparet
11 per scripturã, † meritò de ea non est
habéda ratio, licet probetur p aliquos
testes.¶ Et tantò magis, quia apparet
gratia facta per dictum Regem in scri-
ptis, in qua dicitur, quòd cótemplatio-
ne seruitiorum pręstitorum per Nico-
laum alfonsum & Nardum Rex conté
taě facere dictam quietationé pro du-
catis quingentis remittendo eis cæte-
ros ducatos quingentos, quos exigere
decreuerant pro dicta quietatione, &
hic est vnus de casibus, in quibus magis
12 creditur scripturæ, quã testibus: † quia
scriptura requiriť ad probandũ mãdatũ
Regis, iuxta.l.primã.C.de man.princ.
de qua materia in.c.cũ Ioannes hære-
mita.

mita.de fide instrumentorũ.&.l. in excercendis.C.eo.titu.¶ Item fateć dictus Nardus, quòd ipse expediri fecit memoriale à dicto Rege, vt contentaretur quietare eum & Nicolaum & fratrem pro ducatis quingentis.¶ Item posito, ꝙ esset verũ,ꝙ instãdũ esset dictis testium dicentiũ,quòd Rex prędictus de dictis mile ducatis fecisset gratiã Nardo & non Nicolao Alfonso & Nardo,
13 ꝓut dicit memoriale expeditũ.† Nõne quietatio facta vni ex reis debẽdi ꝓ parte prodest alreri correo ꝓ alia parte, certè sic, vt dicit Frãcisc⁹ de aretio in.l. si ex duobus.in prin.ff.de duob.reis.reprobãs Bar.ibi aliter dicentem.¶ Et qa in iudicando magna est authoritas Bar. qui voluit,quòd acceptilatio facta vni ex reis debendi non prosit alteri:vt voluit Barto.etiam in.l.per iusiurandum. §.qui legatorũ.ff.de acceptila.& in.l.si cũ acceptilatio.§.Labeo.ff.quod metus cau.& in aut.hoc ita.in secunda qõ.in xxj.colũ.C.de duobus reis.tamen ista theorica Bar.procedit,nisi ille correus. cui facta fuit acceptilatio expressè vult, ꝙ trahatur etiam ad suũ correũ:secũdu Bart.in locis præallegatis.Sed clarè patet,quòd dictus Nardus per oblationẽ dicti memorialis per eum oblati dicto Regi supplicantis, quòd dictam quietationem faciat ei Nicolao & Alfonso vel quingentis ducatis remittendo eis alios ducatos quingentos, & sic videtur tacitè ad soluendum partem suam de dictis quingentĩs ducatis solutis per dictum Nicolaum, & fratrem,& voluisse quòd dicta liberatio de quingentis ducatis remissis proficiat omnibus supplicationibus, iuxta not.per Bartolum,& ibi per Franciscum de aretio in l. si ex duobus. in septima quæstione de duobus reis. ¶ Fuit ergo votatum,& cõclusum per omnes dominos, quòd dictus Nardus teneretur ad restituendum dicto Nicolao & Alfonso dictos ducatos.cclxx.solutos,vt supra.¶
14 † Quia si vnus ex pluribus reis debendi obligatus ex causa onerosa soluit totum,repetit partẽ à correo.vt in l. prima. & ibi not.C.de duobus reis. Barto.in.l. Modestinus.in penulti.col. & in.l.qui hominem.§.si duo.ff.de solu.& probatur in.l.reos.§.cum in tabulis.ff.de duo.reis.& Alex.in.l.si ex toto.§.j.ff.de leg.j.

Decisio.CCCXX.

De successione monachorum in feudis,& de seruitio in illis.

Summarium.

1 *Monasterium an & quando succedat in feudis,& an possit per substitutum seruire?* 10.
2 *Feudum seruitiũ reale habens annexum monasterium admittit.*
3 *Intellectus ad authen.i.ingressi.c.de sacrosanctis ecclesijs.*
4 *Feudi substantiale est fidelitas, non seruitiũ.*
5 *Adoe solutio in quo cõsistat,& an possit solui per monasterium.*
6 *Mulier est ad militiam indecens.*
Clerici de iure feudorum,an sint inhabiles ad succedendum in feudis?
7 *Feudum nõ transit nisi ad hæredes sanguinis.*
Sanguinis iura in monasterium nõ transeũt.
8 *Princeps monachum ad feudum habilitans, tacitè videtur concedere,vt possit per substitutum seruire.*
9 *Monasteriũ habetur loco filij in ingredientes.*
11 *Monialis an succedat in feudis quaternatis.*
12 *Dispensatio super vno defectu non protrahitur ad alium.*
13 *Dispensatio,quando dicatur.*
14 *Gratia in vno concessa,in alio non præsumitur concedi.*

Ioannes

OAnes de mastrilis, habens feudũ antiquũ ꝙ vocatur deli raime mortuus fuit sine descendentibus superstitib⁹ sibi don Berardino monacho professo in ordine sancti Martini chartusiensis, eius fratre carnali ex vtroq; parente, ac superstite Fräciscella eius sorore carnali ex vtroque parente.¶ Dubitatum fuit in sacro Cõcilio an monasterium sancti Martini ex persona dicti monachi, succedat in dicto feudo, vel dicta soror maritata cuidam Philippo de
2 palma.¶ † Dicebant aliqui, ꝙ dictũ monasteriũ debet succedere in dicto feudo per id, ꝙ dicit Bal.in.c.j.de bene.fe. vbi dicit, ꝙ quãdo tempore ingressus monasterij siue sacerdotij feudũ nõ erat apertum, sed aperitur postea, tunc succedit in feudo, & seruiet p substitutũ, & hoc de æquitate. secus de rigore iuris, nisi seruitiũ esset tale, quod de sui natura potest per quemlibet explicari. quia tunc de rigore iuris succedit in feudo.& videtur hoc etiam tenere Cyn.in auten. in-
3 gressi.C.de sacrosan.eccl.† vbi dixit ꝙ siquidem feudum habet annexum seruitium reale, & tũc succedit monasteriũ, secundum Bald.in autẽ.nisi rogati.C.ad trebellianum.in tertia colũna. & Ioan. Andr. & omnes in.d.c. in præsentia. & Calderinus in consi.duodecimo.& Bal. in primo volumine. cõsilio sexto incip. thema.quia videtur electa industria personæ, nec seruire potest per substitutũ. arg.l.inter artifices.ff.de solu. Sed si illud seruitium honestè potest, præstare monasteriũ, sed superuenit impedimentum, tunc seruiret per substitutũ, & in hoc etiam videtur inclinare Abb.in.c.in præsentia.de probationibus.in.xx. col. post.Io.& Io.And.ibi.& Ant.de but.& Archi.in.c.si qua mulier.xix.q. vltima.
3 † & dicit Salycetus in dicta autẽ.ingressi, quòd supradicta distinctio communiter tenetur.& idem firmat Ioã.andr. in addi.Spec.in tit.de statu mona.§.j.ver. xlv.& Alexan.in.v.vol.consi.x.incipiẽ. viso instrumento. Idẽ Feli.post Fran.de are.in.d.c.in præsentia.in.xxiiij. col. in ij.falleu. hanc distinctionem confirmauit dominus Præpositus sancti Ambrosij, super feudis in.c.j.§.& quia.de his q feudum dare possunt. vbi hũc articulũ tractat per decem col. At in casu, de quo quæritur dicitur, quòd dictum feudum
4 nullũ præstat seruitiũ: † quia in inuestitura feudi nõ est expressum: ergo nullũ debetur seruitiũ: quia substãtiale feudi non est seruitiũ, sed fidelitas. vt plenè p duas colũ.firmat Andræ.in.c.j.ex quib. causis feudũ amit. & in.c.j.§. similiter. de capi.qui cu.vendidit.in.vij.col.& sic nullũ obstaculũ est, quòd monasterium ex persona monachi debet succedere in dicto feudo franco a seruitio. vt firmat Iason in præludijs suis feudorũ colum. xxxvj. Et si diceretur, ꝙ dictum feudũ præstat adoam, prout probatum extitit.
5 ¶ † Respondetur, quòd solutio adoæ est in pecunia. vt dicit Andræ.in.c.j.§.similiter.de capi.qui cu.ven.& in.l.imperialem.§.firmiter de prohib.feudo.ali.per Federi.& in.c.j.§.similiter.de capi.conradi.quæ potest solui per monasterium, sicut per laicum, & si succederet, soror fuisset habilitata à iure ad seruiendum per substitutum domino acceptabilem. vt dicit Specul. in titulo de feudis.§. quoniam. versi.xxj.& dixi in.c.si quis decesserit.si de feudo fuerit controuer. quando Rex vult seruitium persona-
6 le: † quia fœminæ non conuenit militare. vt firmat Alex.in dicto decimo consilio.& ego dixi in.c.j.de milite vasal. qui

qui arma belli.deposuit.ergo eadé ratione monasteriũ exhibebit seruitiũ p substitutũ,postquã semel fœmina est habilitata ad seruiendum per substitutum. ¶In cõtrarium dicitur,ꝙ regula est,ꝙ clericus & monachus de iure feudorũ. sunt inhabiles ad succedendum in feudis.per.d.c.j.de milite vasal.qui ar.belli.depo.& in.c.j.de benefic.fœmi.& in c.qui clericus.si de feudo fuer.controuer.inter do.& agna.& in.c.j.an mutus vel surdus. Secũdò,allegatur Bald.in.l.j.C.de lega.& in.l.deo nobis.vj.col.C.de episco.& cleri.q dicit,ꝙ monachus nõ succedit in feudo paterno,quãdo vi
7 uo patre factus est monachus: † quia feudum nõ transit nisi ad hæredes sanguinis.& ista iura sanguinis nõ trãseũt in monasterium.vt no.glo.in.c.scripsit.xxvij.q.ij.& in.c.præsens.xx.q.iij.& in cap.ea quæ de statu mona.& in.c.j.de pur.cano.& idé dixit Bal.in.l.data opera.in.xvij.col.C.qui accusa.nõ possunt. ¶Tertiò,allegatur authoritas Lucę de penna in.l.nulli.C.de mune.li.xij.qui dicit,ꝙ clericus non succedit in feudo paterno,nisi statim mortuo patre deponat habitum.¶Nec obstat illud,quod potest seruire per substitutum:vt suprà dictum est:quia constitutiones Regni, quæ habilitant fœminam ad succedendum in feudum,& per consequens ad seruiendum per substitutũ,nõ habilitat monachum vel monasterium ad succedẽdũ,& sic nec ad seruiendum per substitutũ.bene fateor,quod si princeps habilitaret monachum ad feudum, puta
8 † quia sibi de nouo dedit feudũ, quod tacite videtur ipsum habilitare vt possit seruire per substitutum.& hoc sequuntur docto.in.l.quisquis. vt patet ex his quæ ibi scribit Alberi.de rosa.C.de episc.& cler.& Francis.de are.in.d.c.in præsentia.& Alex.in dicto.x.consi.& hoc est verum,donec viuit monachus,post eius morté nõ trãsit in monasteriũ secundũ Alex.in dicto.x.consi.& Bal.in.c.quæ in ecclesiarũ.de consti.& Moder.in.d.c.in præsentia.nisi donasset ꝙ trãsiret,tũc seruiret p substitutũ, qñ seruitiũ militare esset personale:qa habilitatus ad feudum est habilitatus etiam vt possit seruire per substitutum, quãdo à principio iam cõstat quod non erat habilis ad præstandũ seruitiũ personale,per ea quæ supradicta sunt,& voluit Bald.& Andre.in.d.c.j. de milite vasallo q arma bellica deposuit. ¶Nec obstat quod solutio adoe fit in pecunia.
9 † Quia hoc est verum quando Rex vult quod soluat in pecunia,sed si Rex qui habet electionem.Vtrum velit seruitium personale vel adoam,& vult seruitium personale,vasallus nõ potest dicere,ego volo soluere adoam : vt dicit Andr.in.§.similiter.de capi.conradi.vt dixi.in.c.primo.in fi.quis dicatur dux, co.& And.in.c.j.§.sed nũc est alia.quæ sit prima causa benefi.amit.& in.c.j.§.fi.de pace iur.firman.& in.c.j.de controuer.feudo.apud pa.ter.¶Quarto allegat qđ licet monasterium habeat loco filij in ingrediẽti,vt dicit Bal.in aut.nisi rogati.ad treb.& docto.in.d.c.in præsentia.& Alexã.in.l.vtrum.ff.de verbo.obli.tñ si feudũ de sui natura pręstat fidelitatis iuramẽtũ,qđ continet illa sex de qbus in.c.j.de noua forma fide.quæ non possunt omnia per monasteriũ explicari,tunc nullo modo monasterium succedit in feudo ex persona monachi quod præstat fidelitatem,& istam decisionem ponit Feliñ.in.d.c.in præsentia post Are.& idem And.barba.in rubri.extra de feudis.ij.col. ¶ † Et ego à
10 doctoribus Concilij fui requisitus vt darem

darem votum meum in ista causa: quia tunc tẽporis quãdo regnabat Rex Ludouicus Francorũ, eram præsidens in Regia camera summarie,& fui in voto quod dictum monasterium ex persona monachi non succedat in dicto feudo, quod pręstat seruitium personale,& iuramentum fidelitatis, quia ista requirunt industriã personæ, & monasteriũ non est habilitatũ ex persona monachi vt ipse succedat in feudo fratri habenti feudũ, imò quia desinit esse miles seculi, nõ potest succedere monasterium ex eius persona, ex quo non põt iurare nec personaliter seruire. Sed istud de psona li seruitio vel adoæ ad electioné domini Regis in isto feudo, ꝙ nõ soluit mili tẽ nec mediũ militis sed quartã partem vel infrà vnius militis, tũc dicitur seruitiũ consistere in pecunia & nõ in persona: vt dicit in quadã declaratoria Regis Roberti quę incipit, habuit feudatariorum nostrorum in charta. libro. in libro meo capitulorum Regni. Ideò propter iuramẽtũ fidelitatis, ꝙ nõ põt præstare monasteriũ, cõcludo quod nõ succedit. ¶ Et idẽ votauerũt alij domini de Cõcilio,& sic posteà per sententiã Regiã sacri Cõcilij fuit iudicatũ, ꝙ dicta soror, quæ possidebat feudum post mortem fratris absoluatur ab impetitione monasterij sancti Martini. Et istam quæstioné latius examinaui in.c.j.de bene. fœminæ. ¶ Sed iuxta istam.q.quæro de 13 alia quęstione, quę est de facto. certum est, quòd per const. Regni vt de successionibus mulier non est totaliter exclusa à feudo, sed conditionaliter si frater masculus existat. Et idẽ dicitur in capitulo papę honorij. Ecce ꝙ in feudo antiquo paterno soror succedit fratri decedẽti sine filijs, tũc ex quo soror est habilitata ad successionem in feudis per

dicta iura Regni, sine dubio est habilitata, vt possit præstare seruitiũ militare per substitutũ, vt suprà dictũ est. † Pone modo, quòd soror fratris est monialis professa, quando monasteriũ ex eius persona petit successionem feudorum fratris. An possit succedere in feudis quaternatis, quæ præstant fidelitatem & seruitiũ personale. ¶ Prima facie diceres quòd sic, quia si est habilitata fœmina ad seruiendum per substitutum, ergo & monasterium succedẽs ex eius persona, vt dicit Alex. in. d. x. consilio. in. v. volumine. & Spec. in. d. §. quoniam. versi. xxj. ¶ Sed ego dicebam contrarium: quia si soror habet dispensationem, vt succedat fratri, & per cõsequẽs, quòd seruiat per substitutum, non habet dispensationem, vt si sit fœmina & monacha succedat † quia dispẽsatio super vno defectu non est dispensatio super alio defectu: vt dicit Bald. in. l. eam quam. C. de fideicom. & Oldra. in consi. ccxlvij. inci. quidam Rex. & Lud. in l. si verò. §. de viro. xxxj. fallen. ff. soluto matrimonio. & in consi. cccxxvj. in fi. & Ioannes And. in. c. fi. de filijs præsbyterorum. bene facit tex. in. c. postulasti. de rescript. & Bartolus in. l. cum propter. ff. delega. præstan. glos. xij. distinctione. c. nos consuetudinem. Et fœmina succedit non de iure communi feudorũ sed per dispensationé iuris specialis in Regno. ¶ Nam † dispensatio dicitur, quãdo quis admittitur per Principem ad successionem, vbi de iure cõmuni excluditur: vt dicit Specu. in titu. de dispensa. & probatur. ij. q. iij. §. iij. & ideò soror monialis nõ succedit, quia nõ est dispensatum, nisi vt soror laica succedat, & tunc seruiet per substitutum. sed si est monialis, non est aliqua constitutio, vel. c. Regni, per quod admittitur:

M † &

14 † & quæ de gratia est admissa in vno, non est admissa in alio. secũdùm Andr. in c.j.§.donare.j.colũ.qualiter olim feud. ali.poterat. imò si est dispensatum, vt deficientibus masculis soror laica succedat, & si seruiat per substitutum, videtur exclusa si efficiatur monacha. vt in si.not.Bald.in l. maximum vitium. C. de libe.præte.in.j.columna. per regulam.d.c.j.de milite vas.qui arma bellica deposuit. nec obst. consilium prædictum domini Alexand.x.in.v.vol.qui vult, quòd in feudo quod tenetur ab ecclesia vel ab episcopo nomine ecclesiæ, & episcopus vel ecclesia recepit iuramentum ab illa fœmina, quę succedebat, & posteà facta fuit monialis, quòd tunc monasterium seruiet per substitutum: quia ibi fœmina non succedebat virtute dispensationis alicuius superioris, qui potest dispensare contra ius feudorum. sed succedebat virtute pacti contenti in inuestitura prælati ecclesiæ, & feudum à principio erat ecclesiasticum: & ecclesia seruiet per substitutum. & per consequens habens causam ab ipsa ecclesia: quia à primordio tituli & c.l.j.C.de impo.lucra.de-script.libro.x. nimirum si transit etiã in monasterium, secus in feudo quaternato, quòd nunquam fuit cõcessum ecclesiæ: sed laico militi cum iuramento fidelitatis & ligij, & cum præstatione seruitij militaris.

Decisio. CCCXXI.

☞ De iure conficiendi aluminis inuenti in fundo priuati, & de metallorum fodinis.

✣ Summarium ✣.

1 ☞ *Christi nomen, inuocandum in initio cuiuslibet boni operis.*

Conscientia vera ex fonte legum scaturit.

Leges à deo manarunt.

2 *Legis ratio vincit mortalium rationem.*

Hominis raptus sine lege stultus.

Ius conficiendi aluminis inuēti in fundo priuati, an sit regale?

Intellectus ad l.inuēti.de metallis & metallarijs lib.xj.codicis.

3 *Doctores duo derisi propter deprauatum tex.*

Alumen, quomodo fiat.

Consuetudo in auri fodinis inspicienda.

4 *Argentariæ possunt esse in locis priuatorũ.*

5 *Fiscus decimam metalli partem de venis in solo priuati repertis habet.*

6 *Rex an possit dare licentiam, quærendi metalla in fundo alieno, inuito domino.*

7 *Thesaurus in fundo priuato, potest perquiri bono modo.*

8 *Lex iusta debet esse, & priuatum commodum respicere.*

Lex non est, quæ iniusta est.

9 *Leges aliquæ imperatorum non facta fuerunt cum ratione.*

10 *Auaritia odio habida, maximè in principe.*

11 *Auaritia malorum fomes.*

Iudicandum in dubijs contra fiscum.

Legum correctio euitanda.

12 *Præcedentia sequentibus declarantur.*

13 *Agrũ alienũ venandi causa intrare nõ licet.*

14 *Vectigalia publica quæ sint.*

Glossa de facili non reprobanda.

15 *Dominus soli, in fodiẽdis metallis præfertur.*

16 *Doctor intelligendus secundũ.l.quã allegat.*

Consuetudo alienum rapiendi sine solutione à mammona est.

Appellare à generali lege non licet.

17 *Pretium priuatis soluendum de bonis suis, quæ per.l.tolluntur generalem.*

Consuetudo probata non videtur sine actuũ frequentia.

18 *Consuetudo quanto tempore præscribatur?*

19 *Argentariorum electio olim qualiter fiebat?*

20 *Ratio potentioribus seruientium est, placebo domino.*

In Regia

N Regia camera summariè vertebatur cā inter Regiū fiscū & nobiles viros Iacobū & Marcū antoniū de sanāzarijs de sedili portæ nouæ ciuitatis Neapolis, super vena aluminis existéte in mōtibus Angnani, audita relatiōe facta p dominū Thomā vasallū relatorem & audito domino Berardino de mōtibus interueniéte ꝑ aduocato fisci, & legéte ꝓcessum factū in magna curia Vicariæ inter Gasparé de scotijs & dictos nobiles sup dictis mōtibus, ac etiā visis allegatiōibus dñi Ioannis loisij de Artaldo aduocati dictorū nobilium fui multum astrictus, vt votū meū in dicta causa in
1 scriptis darem. † Et licet recusassem, tñ ab hoc onere non valui euadere, & ideò imprimis recursum habui ad dominū nostrum Iesum christum, vt illuminet meū intellectū ad proferendū votum meū, secūdū iustitiā Dei, & secūdū puram cōscientiam: qa vera cōscientia est illa, quæ sumitur ex fonte legū, quæ ꝓcedūt à Dęo. Inde dicebat Bal. in. c. clerici. de vita & honesta. clerico. † quòd
2 cōscientia legis, vincit conscientiā hominis: quæ dicitur abusiua, quādo non habet pro se leges. Tota ista causa reducitur ad hoc indiuiduū. ¶ Vtrū ius cōficiendi aluminis inuētum in solo priuati sit ius regale, ita ꝙ ad Regem spectet ipsum confiçi facere, vel spectet domino, cuius est dominium & possessio soli, vbi est vena aluminis soluta decima parte aluminis, quod conficitur per priuatum Regiæ curiæ. iuxta. l. cuncti. C. de metallis & metallarijs. lib. xj. ¶ Et licet fiscales allegassent pro fisco constitutionem Regni pecuniam positam in tertio libro constitutio. Regni, quæ asseritur, quòd dicebat quòd omnes, inuentiones sunt curiæ. ¶ Tamen in veritate hoc non dicit dicta constitutio: sed bene dicit, quòd quælibet res inuentæ quę non sunt suæ debent teneri per curiā per annū, vt si dñs compareat, detē ei, alias sit fisci. ¶ Itē allegabatur pro fisco capitulum Regis Caroli secūdi de thesauris. vbi dicitur, ꝙ Regia curia habet ius in metallis inuétis in fundo priuati, tāquā ius regale. istud capitulum nihil facit: quia nō declarat, ꝙ est istud ius, quod habet curia, & ideo debet intelligi de illo iure, de quo facit mētionē. d. l. cūcti. ¶ † Item duo doctores te- 3
nentes parté fisci allegabant constitutio. Regni inter multas. de offi. magi. procurator. curiæ quæ dicit, aluminis sunt fisci. Sed fuerūt derisi: qa alumen nō fit de herbis, sed de lapidibus coctis in igne in caldaribus, & ideò ipsi habebant corruptū librū, debet ergo dicere tex. dicte cōstitutionis, herbas aliminis. herba enim alit, inde alimé aluminis: & sic dictus tex. nihil facit. ¶ Item allegabatur vsus & consuetudo, ꝙ fiscus recepit venā aluminis, etiā in locis priuatorum in pertinentijs ciuitatis Iscle, & ideò ista consuetudo debet obseruari, prout dicit Andr. in cap. j. in verbo, argentariæ. quæ sint regalia. Sed quomodo hoc intelligitur, patebit ex infrà dicendis. ¶ Decisio ergo huius dubij depédet ab intellectu. d. c. in verbo, argétariæ. vbi dicitur, ꝙ argétariæ sunt Regis. Et idem dicendum est de alijs speciebus metallorū. vt in. l. j. C. de metal.
4 & metalla. lib. xj. † Stat ergo dubiū, an ille tex. in verbo, argétariæ, intelligatur de argétarijs vel metallis inuétis in prędijs Regis tātū: vel de metallis inuétis non solum in prædijs Regis & curiæ, sed etiam in prædijs priuatarum personarum. Et in hoc reperio tres opinio-

nio. ¶ Prima fuit opin. Andr. de iser. in dicto verbo, argentariae. qui dicit, quod ille tex. intelligitur de argentarijs, quae sunt in praedijs Regiae curiae, & non de argé tarijs priuatorum, nam iste argentariae possunt esse de iure cōmuni in locis pri uatorum. vt est tex. expressus in. l. iij. in fi. ff. de rebus corū. & in. l. diuortio. §. si vir. ff. solu. matri. & in. l. forma. ff. de cé si. & in. l. generali. §. vxori. ff. de vsufru. lega. & in. l. item si fundi. ff. de vsufruc. Et in his argentarijs, quae sunt in locis priuatorum seruatur consuetudo, vbi sunt per tex. in. l. venditor. §. si constat.
5 ff. cōmu. praediorum. † Cessante consue tudine de metallis inuentis in solo pri uati fiscus Regius habet decimā partē, iuxta. l. j. & l. cuncti praeallegatā. & de isto reditu metallorū loquitur tex. in. l. inter publica. in fi. ff. de verbo. signifi. & glos. ibi declarat, videlicet, quod est decima pars metalli, quod effoditur, & in lucidam formā per liquefactionem reducitur. vt in. d. l. cuncti, & dicit Andr. in. d. verbo argētariae, quod in Calabria sunt venae metallorum, quae certo modo sunt Auriae. Sed in argentarijs & metallis re 8 pertis in terra Regis, si Rex cōcedit ali cui facultatē quaerendi venas metallorum, quae sunt subtus terrā, & ipse reperit venas metalli in solo Regis, Rex habebit duas decimas. Sed si ille, cui Rex dedit licentiam inueniendi venas metal li, reperit in solo priuati, & non sit in damnum domino soli, tunc ipse inuentor dabit fisco vnam decimā cum certis scropulis, & aliā decimam dabit domino soli. haec probantur in. l. j. & in. l. cun cti. & in. l. quosdā. C. de metallis & metalla. lib. xj.
6 † An autē si in praedio meo sint venae metallorum possit Rex alteri concedere, vt me inuito quaerantur. Et certè nō. per dicta. l. quosdam. nisi esset consuetudo, vt in dicto. §. si constat. vel nisi princeps quando concessit castrum militi, reseruauit sibi venas metallorū. & tunc ille miles solùm decimā habebit pro damno, fortè quod sit in praedio, & non sit graue dānum. vt in dicta. l. cūcti. sed si esset graue, nō posset domino inuito. vt in dicta. l. quosdam. & sic vult Andr. in loco praeallegato quod dictae leges. C. de metallis, non sint correctae. per. d. c. j. in verbo, argentariae. sed intelligitur secundum dictas leges: quia id expressè nō di cit. vt in auten. qbus mod. natura. effici. sui. §. tribus. promptū est iura iuribus concordare. C. de inoffi. do. l. ij.
7 † Sicut ergo de iure cōmuni possum thesaurū labore meo in proprio fundo arte non magica vel scelerata inuenire. vt. C. de thesauris. l. j. & insti. de rerū diui. §. thesaurus. Eadē ratione, si in praedio meo sunt lapidicinae vel venae metalli, possum illa fodere: quia eadem ratio est, ergo idem ius: quia ratio diuersitatis reddi non pōt. ff. de fonte. l. j. ff. de verb. ob liga. l. à Titio. Et quibus patet, secundū Andr. quod dictae leges. C. de metallis sunt iustae:
8 † quia ita debet esse lex. s. iusta. iiij. dist. c. erit autem. & debet fieri lex ad priuatū cōmodum, sed rebus cōmunibus. vt. C. de iusti. co. compo. in princ. dicens, quod lex nō est lex, quae iusta nō est, sed potius legis abusio. allegat Augu. in libro de libero arbitrio. ¶ Secunda fuit opinio fiscalium, dicentium quod dictū. c. j. in verbo, argentariae. intelligatur simpliciter. i. siue venae metallorū inueniantur in loco Caesaris, siue in loco priuati. debent esse Caesaris, & sic fisci. & sic dictum. c. j. quae sint regalia corrigit illas leges positas in titu. C. de metallis praeallegatas. Nec est mirum dicebant illi fiscales quòd dictae leges sint correctae per dictum. c. j. in verbo, argētariae, quia illi impera

imperatores qui fecerunt illas leges, fue
9 runt orietales & nō Iuriscōsulti, † qua si velint, quòd illæ leges positæ in dicto titulo, non fuerunt factæ cum ratione, nam dicti imperatores fecerunt etiam multas alias leges iniquas. vt patet de superindicto, & in multis titulis in tribus libris Codicis. ¶Item corrigit etiā dictam.l.iij.ff. de rebus eorū.& dictā.l. diuortio.§.si vir. quia ille text.in dicto. c.j.in verbo, argentariæ. est posterior dictis legibus. ¶Item quia in Regno isto dicunt fiscales, quòd omnes inuētiones sunt fisci, & idē in thesauro: licet in thesauro Rex Carolus secundus correxit:
10 † quia princeps non debet esse cupidus & auarus: qa auaritia legitimis ictibus est ferienda. C. de inoffic.testamen.l. si quis in suo. Et pro confirmatione huius opinio. fiscalium adducitur authoritas domini Iacobi de aluaro. & Cardinalis Alexandrini in dicto verbo, argentariæ. vbi dicunt, ꝙ non putant verum, ꝙ ille text.debeat intelligi solùm si metallum inueniatur in solo Cæsaris, vt sit Cæsaris: quia hoc non esset aliquod ius Regale, cum quilibet priuatus cuius est fundus habet prædictā portionē: vt dicitur in dicta.l.j.&.l.cuncti.& ideo intelligitur text.in dicto verbo, argentariæ simpliciter. ¶Sed opinio ista fiscalium expressè damnatur per Andræam in loco præallegato. dicens ꝙ amātibus Deum non est dicendum, quòd dictum capi.j. in verbo, argentariæ. corrigat dictam.l. iij.de rebus eorum. cum concordantijs suprà allega. tamen quia sequeretur, ꝙ dictum.c. esset conditum ad vtilitatem propriam, & sic propter auaritiam, quæ
11 non debet esse in principe: † quia est radix omniū vitiorum. vt patet in auten. vt iudices sine quoquo suffra.§.ad hæc. & in.c. sicut. xlvij.dist.& habetur in.c. auaritiæ.de electio.in.vj. & in.c.auaritiæ.de præben.& ibi concord.tamen qa legum correctio est euitāda: vt in.l. præcipimus.C.de appellatio.& quia in dubijs contra fiscum iudicādum est: vt in l.non puto.ff. de iure fisci, tamē quia dictum.c.j.quæ sint regalia, statim postquā dixit ꝙ argentariæ sunt Regis, dicit ꝙ thesaurus inuentus in loco Cæsaris pro medietate est inuentoris, & pro medietate Cæsaris prout erat de iure cōmuni, & sic dicendum est in argentarijs vt in eis seruetur ius commune, vt si in loco Cæsaris sint Cæsaris, si in loco priuati fiscus habeat ius suū, scilicet de
12 cimā. vt in.d.l.cuncti. † nam per sequētia declarantur præcedētia.de argentarijs.ff.de pecu.lega.l.nam ꝙ liquidè. in fi.&.l.fina.ff. de vino triti.& oleo lega. ¶Itē dictus intellectus fiscaliū & Iacobi & Præpositi sancti Ambrosij cōtinet multas absurditates & iniustitias. ¶Primò, quia ex dicto intellectu sequeretur correctio.d.l.j.&.l. cuncti.C. de metallis. ¶Secundò, esset cōtra ius naturale, quia tolleret alienum sine solutione pretij. Et ad hoc, vt lex dicatur lex, requiritur, ꝙ sit iusta.j.di.c.erit. vt dicit And. in loco præallegato. nō potest esse iustitia, vbi est superioris auaritia in alienis
13 rebus occupandis: † intantum, ꝙ etiam causa venandi non licet intrare agrum alienum, vt in.l.diuus.ff. de serui.rusti. prædiorum.& in.§. apium. insti.de rerum diui. Si tamen antequam prohibeatur intret agrum alienum, & aliquid reperit, suum erit, quod reperitur: vt ibi dicit text. imò lex, quæ continet iniustitiam & iniquitatem esset ipso iure nulla. vt not.in capi.cum omnes.de constit. & ibi abbas. ¶Nec obst.illud, quod dictum est, quod priuatus habet decimā metalli inuenti per alium in agro suo.

Et Rex habet decimã metalli in prædio Cæsaris inuenti, quòd hoc nõ est ius regale ex quo priuatus hoc ius habet vt dicebāt Iac.alua.& Præpositus.¶ Quia ad hoc respondetur authoritate glos. in dicta.l.inter publica.in fi.vbi dicit tex.
14 † publica vectigalia intelligere debemus, ex quibus fiscus capit qualis est vectigal portus vel venalium rerum. Item salinarum & metallorum.dicit glos.metallorum de quibus decima fisco datur de metallis, vt in.l.cuncti. C. de metal. lib.xj. Ecce ergo, ꝙ isti patres freti suo sensu dixerunt, contra authoritatẽ glos. communiter approbatam quæ expressè dicit, quòd ius regale in metallis est decima, licet per eandem legem si metallum sit in loco priuati, soluatur per inuentorem domino soli alia decima. ¶ Et hoc, nisi dominus prædij vellet ipse inuenire, vt dicit egregiè Paul.de cast.in consil.clxxvj.& Bartho.vero.in tractatu de serui.in tit.de monte.& idẽ Pau. in.l.venditor.§.si constat.ff.cõ.prædio-
15 rũ.vbi dicit, † ꝙ dominus soli præfertur alijs, quãdo ipse vult fodere ad inueniendum metalla. Et ista facultas effodiendi metalla in loco priuati ei, qui primò inuenit, durabit ad vitam inuentoris, & non vltra: vt in.l.apud Iulianum. §.si cui.ff.de lega.j.not.in.l. sordidorũ. C.de excu.mune.lib.x. & ideò eo mortuo dominus soli poterit iure ꝓprio fodere, quia nõ tractatur de alicuius præiudicio. Et quoniã Andr.de iser.in loco vbi suprà tenet expressè, ꝙ si est consuetum, ꝙ metalla inuenta in agrò priuati, ꝙ sint Regis.& ꝙ talis consuetudo valeat, alleg ad hoc tex.in.d.l.venditor.§.
16 si constat: † dico, ꝙ Andræas debeat intelligi secũdũ legem, quã allegat. sed in d.§.si constat.dicitur ꝙ si cõsuetum sit fodere metalla in loco alieno, intelligitur soluto pretio, aliàs si esset cõsuetum fodere metalla in solo priuati, nõ soluto pretio, diceretur ista cõsuetudo reprobata, & cõtra ius naturale, & nihil esset. vt dicit not. Albe.de rosa.in.d.§.si constat. Et dicit Bald. in.l.sicut.C. de serui. & aqua. ꝙ esset cõsuetudo diabolica. Et licet Bar.in.l. Antiochensium.ff.de priui. credi.dicat ꝙ lex generalis potest præiudicare priuato. nec à generali lege licet appellare, vt no.in.c.cupiẽtes.§.ad hæc. in verbo priuatus.de elec.libr.vj.& firmat Alex.in secũdo volu.cõsil.clxxxix. tamẽ Barto.ibi nihil dicit. An tunc debeat solui pretium. Bene tamen Ias.doctor Modernus in.l. Barbarius. in.iij. charta.ff.de offi.præsidis.tangit & con-
17 cludit, † ꝙ bene per.l. generalem tollũtur bona priuatorum debet solui priuatis pretiũ.per tex.in.d.§.si cõstat. facit l.ij.C.quib.ex cau.serui.præ.liber.acci. Et tantò magis, quia cõsuetudo prædicta nõ est approbata: quia testes non deponunt de actuum frequẽtia iuxta not. per docto.in.l.de quibus.ff.de leg.& in l.ij.C.quæ sit longa consuetudo. & Io. and.in.c.fi.de consue.& Alex.in.ij. volu.consi.xlv.incipiente, visis attestationibus.& in consi.cxxxvj. incipiente, in causa & lite.in.vj.colũ.nec de tempore. xxx.annorũ.quãdo consuetudo allegãt contra ius priuati, nõ sufficiunt.x. anni
18 ad inducendum consuetudinẽ, † sed requiruntur.xxx.anni, vt dicatur consuetudo præscripta.vt est glo.nota.in.l.domini prædiorũ.C.de agri.& cẽsi.lib.xj. & Bal.in.c.j.in principio. qualiter olim feudum alie.pot.& docto.in dicta.l. de quibus.& Alexan.in.v.volu.consil.v.in iiij.col.¶ Item, cum principe in actibus non iurisdictionalibus non est dare consuetudinem. vt dicit notabiliter Albe. de rosa.in dicta.l.de quibus.in.xlvj.col.

Et sic

Et sic cùm nõ sint probata actuum frequẽtia, nec princeps soluit pretium, nec diuturnitas prædicta tẽporũ, sequitur quod consuetudo non est legitimè probata. & sic cõcludo cum Andræa q̃ metalla in loco priuati inuenta nõ sint Cæsaris, nisi quo ad decimã. & istud est ius regale in dictis metallis. & de illo iure Regio loquitur text. in dicto. c. j. in verbo, argentariæ. quæ sint Regalia. ¶ Tertia fuit opi. Iacobi de alberotis in dicto verbo, argentariæ. quæ dicit, quòd argẽtariæ sunt Regis, scilicet electio argẽtariorũ est de regalibus, quemadmodum
19 magistratuum: † nam isti argentarij solebant antiquitus eligi publica authoritate: vt dicit glos. magna in fi. in. l. quædam. §. nũmularios. ff. de edendo. Et qa hodie nõ est in vsu ista electio argẽtariorum facienda à principe, nec literæ applaudit iste intellectus, qui de argentarijs & non de argentarijs loquitur. ¶ Itẽ esset contra glo. in dicta. l. inter publica. ideo dicta opinio erit pessundanda. & tenenda erit opinio Andr. prout supra dixi. & istud est votum meum in ista materia, scilicet quod ius conficiendi alumẽ inuentum in solo priuati, est domini soli, sed fisco debet solui decima pars aluminis, q̃ conficitur iuxta. d. l. cuncti.
20 ¶ † Et in hoc voto fuerunt quinq; doctores Regiæ Cameræ summariæ & sacri Concilij, licet fiscales fuissent in contraria opinione, non tamen suffulta legibus aut rationibus nisi authoritate psal mi. Placebo domino in regione viuorum. hæc tamen registraui. Saluo semper iudicio potiori.

Decisio. CCCXXII.

☞ De impubere proximo pubertati, qui ex iuramẽto obligatur, & de absolutione à iuramẽto propter enormissimam læsionem.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Intellectus & declaratio authen. sacramenta puberum. C.*
2 *Iuramentum an cõfirmet contractũ minoris?*
3 *Minor doli capax iurans se maiorem esse in dolo & contrahit.*
4 *Impubes quando ex iuramento obligetur.*
5 *Iuri canonico in materia iuramenti standũ.*
6 *Iuramentum vi & metu extortum, est nullum, sed de eo petenda est absolutio.*
7 *Iuramentum puberum an impediat restitutionem in integrum?*
8 *Absolutio à iuramento dispositionem authen. sacramenta puberum an eneruet?*
9 *Papa absolutionem per enormissimam læsionem minoribus & maioribus concedit.*
11 *Intellectus ca. quamuis. & capi. cum contingat. de pact. lib. vj.*
12 *Absolutio semiplena ex postfacto repletur.*
13 *Papa ratione enormissimæ læsionis ius quæsitum non subito aufert.*

Dominus Ciccus Abbas reliquit Dionorã suam filiam vnicam hæredem, quæ post eius mortẽ nupsit nobili Simonello Caraczulo, qui promisit in capitulis matrimonialibus constituere antiphatum in ducatis mille, &c. promisit quod Marcus Antonius & Ioannes Antonius Caraczuli eius fratres assecurent dictum antiphatum constituendum. Et dicti fratres promiserunt in dictis capitulis assecurare dictũ antiphatum constituendum: dictus vir absentibus dictis fratribus constituit antiphatum, & absq; alio cõsensu & requisitione dictorũ fratrũ. Post hæc solutũ est matrimoniũ per mortẽ viri cũ filijs, vxor petit antiphatũ à dictis fratribus actione hypothecaria super quadam domo eorũ sita in summa platea ciuitatis

Neapolis, virtute instrumenti dictę promissionis factę per eos, quo ad vsumfru
1 ctum propter existētiā filiorū. ¶ † Multa dicti fratres allegant, quod ipsi nō tenentur ad dictū antiphatum, & per consequēs, quòd debeāt absolui. ¶ Et inter alia quia Ioānes Antonius, quādo fecit dictā promissionē iuratam erat minor. xij. annorū, & hoc bene fuit probatum. Sed stat dubiū, vtrum dispositio authē. sacramenta puberum. C. si aduersus vēditionem. quæ vult, ꝙ iuramentum præstitum à pubere in cōtractu nullo, quia non interuenit decretū iudicis confirmans cōtractū, vendicet sibi locū in pubere seu pupillo doli capace iurante, vt eius contractus nullus confirmetur iuramento, sicut esset si esset præstitum à pubere. ¶ Istud dubium habet cōtrarias
2 opiniones. † Nā gl. in. d. authē. sacramēta puberū, tenuit ꝙ. d. authē. non habet locū in pupillo doli capace, qui si cōtraxit nulliter, licet iurauerit: tale iuramētum non cōfirmat cōtractū: quia dicta authē. loquitur de pubere iurāte, & nō de impubere. Et istam gl. secuti sunt ibi Petrus de bellapertica & Cy. & Iacob. butri. & Bal. & Odof. Idē Pau. de cast. & Sali. in. l. q̄ iurasse. ff. de iureiurādo. & Ang. in. d. authen. sacramēta, qui dicit, quòd sic fuit in publica disputatione determinatū Bononiæ. Et idem tenet gl. Iacobi columbini in authē. sacramenta puberum. de pace iura. firmā. in vsibus feudorum. & Baldus ibi. Idē tenet Rapha. fulgo. in. d. authē. sacramēta puberum. & Iac. de alue. & Præpositus in dicta authen. sacramēta. in vsibus feudorum. & Fede. de senis in consi. xxx. incipiente, minori. xxv. annis &c. & Pau. de castro in consilio. ccxv. incipiente, si nō intercessit iuramētum. & idem firmat Bal. in. l. pactum. in prima colum. C. de colla. ¶ Et ista opinio limitatur secundū Pau. de castro in. d. l. qui iurasse. nisi impubes doli capax iurasset se maiorem,
3 † tunc quia videtur esse in dolo, sic iurando, confirmatur eius contractus per dictum iuramentū: & ista fuit originalis limitatio Gulielmi de cugno in. d. l. qui iurasse. & dicit Alexā. de imo. in. d. l. q̄ iurasse. ꝙ idē dicit Guido de surana in. d. authen. sacramēta puberū, qui hāc limitationem limitabat nisi contrahens cum pupillo doli capace & iurāte se maiorem, fuisset persona sibi cōiuncta, quia tunc non est verisimile ipsam ignorare ætatem ipsius pupilli doli capacis iurātis se maiorem, quo casu non firmatur contractus dicto iuramento: vt refert Alex. in. d. l. qui iurasse. & moder. papiēses in dicta authen. sacramenta puberū. Alia opinio contraria fuit, ꝙ. d. authen. sacramenta puberū. habet locum etiam in pupillo doli capace. vt si iurauit in contractu firmetur iuramento, sicut si esset pubes. Et istam opinionē firmauit Bar. in. d. authen. sacramēta pube. dicēs quod doctores cōiter tenēt, quòd si impubes est maior infante proximus pubertati, ita ꝙ in eo cadit delictū, † tunc
4 obligatur ex iuramento. l. impuberē. ff. de falsis. & de furtis. l. impuberē. & hāc opinionē tenent Saly. & Paulus de castro in dicta authen. sacramēta, dicētes, quod de iure ciuili procedit opi. præcedens: sed de iure canonico procedit ista opi. Bar. hāc eadē opi. firmauerūt Canonistæ videlicet Host. Io. and. in. c. cū cōtingat. de iureiur. Archi. in. c. quāuis. de pactis. in. vj. & Ioā. de imo. in. d. c. cū cōtingat. in. x. co. & hæc opinio bn̄ ꝓbaī in c. ex literis. de spōsa. Idē firmauit Lud. roma. in. l. is cui bonis. ff. de ver. sig. & dicit Alexan. in. d. l. qui iurasse. quòd opinio Barto. est verior, tum propter fauorem animarum,

rem, animarum, videlicet non commit-
5 tatur periurium, † in materia iuramenti standum est iuri canonico. vt in capitulo secundo. de iureiuran. lib. vj. & dicit ipse Alexand. quòd ita ipse tenet, quãuis legistæ teneant contrarium. hãc eandem opinionem tenuit Abbas siculus in consilio. ccxv. incipiente, illud in effectu de iure quæritur. hanc eãdé opinio. firmauit expressè And. de iser. in di
8 cto. §. item sacraméta puberum. Et ita ego tenui legendo dictum. §. item sacramenta. ¶ Fuit ergo votatum per totum Concilium, quòd ista opinio Barto. & Canonistarum sit obseruanda in iudicando, sed quia fuit probatum in processu, quod dictus Simonellus verberauit acriter dictum Ioan. Antonium, vt faceret dictam promissionem, & bene probauit, quòd per vim, & metum fecit dictam promissionem, & præsentauit absolutionem à iuramento ad effectum agendi. ¶ Fuit per omnes dominos votatum, quod tale iuramentũ non
6 operatur aliquem effectum: † nam licet de iure ciuili iuramentum per vim & metum exactum, sit ipso iure nullũ: vt in dicta auten. sacramenta puberum. tamen de iure canonico iuramentũ exactum per metum, non potest propria authoritate sperni, sed debet peti absolutio. vt no. in capitu. ad audientiam. ꝙ metus causa. Et Archidia. in. d. capitu. quãuis. & Innocen. in capitu. venerabilis. de elect. & in capitu. ad aures. quòd me. cau. & Sali. in. d. autẽ. sacramenta. & quia interuenit absolutio à iuramento vt dixi. Propterea fuit votatum, vt ipse Ioã. antonius absoluatur. ¶ Quantum verò ad Marcum antonium puberem, qui promisit cum iuramento fideiubere, & obtinuit absolutionem à iuramen
7 to ad effectum agendi. ¶ † Vtrum possit per viam restitutiõis in integrum. ꝑ. quadriennium dicere se enormissimè læsum ex dicta promissiõe iurata: cum appareat in promptu de ipsa læsione, cum sit pauper, & nihil habeat nisi partem in dicta domo. ¶ Et prima facie dicebant aliqui domini, quòd non potest etiam per viam restitutionis in integrũ ex capite enormissimæ læsionis venire, quia vera conclusio doct. est in dicta au
9 thenti. sacramenta puberũ, † quod minori læso ex cõtractu iurato tollitur beneficium restitutionis in integrũ propter iuramentum, nec obstat absolutio à iuramento: quia talis absolutio à iuramento nõ potest tollere dispositionem dictæ authenticæ sacramenta puberũ, quæ non inducit peccatum, per quam quæsitum fuit ius laico, idest dictæ vxori Simonelli: vt firmat egregiè Pau. de ca. in consil. ccxviij. incipiente, præsupposito fine præiudicio veritatis. ¶ Alij fuerunt in contraria opinione dicentes, ꝙ clare apparet ꝙ dictus Marcus Antonius ex dicta promissiõe iurata de fideiubendo dictũ Antiphatũ fuit enormissimẽ lesus. † Sed Papa ratiõe enormissime lesionis minoribus, & maioribus indistinctè concedit absolutionem à tali iuramento: quia iuramentum non debet esse vinculũ iniquitatis. vt in capitu. & si Christus. de iureiur. & no. in autẽ. quod eis. C. de nup. ex quo iste pubes deceptus est dolo re ipsa interuenié te. vt in. l. si quis cũ aliter. cũ similibus. ff. de verb. oblig. ergo potuit ei succurri per absolutionem à iuramento. & hoc expressè firmauit Anto. de butrio in. c. cum contingat. in quarto casu principa
10 li de iureiurando, † & dicit ꝙ isto modo limitatur dicta auté. sacramenta puberũ. hoc etiã expressè firmat Abbas in d. c. cũ cõtingat. in. xxviij. col. vbi dicit, quod

quod nõ habet locũ d cta auté.si interuenit dol⁹ re ipsa. Idé firmauit Pet.de Ancha.in sua disputatione,q incipit.C. laic⁹.& in repetitiõe.c.canonũ statuta. xj.q.principali. Et licet Io.de imo.in.d. c.cũ cõtingat.& Lu.Roma.in.l.q sup-stitis.ff.de acq.hære.teneât oppositũ,ꝙ etiã vbi interuenit enormis læsio,tñ ꝓpter iuramétũ nõ põt allegare lęsioné.ꝑ tex.in.c.quãuis.de pact.li.vj.& ꝑ gl.in c.pen.de emptio.& védi.& in.l.ij.C.de
11 rescin.vé.† vbi deceptus vltra dimidiã iusti ꝑtij si iurauit,non audit dicẽdo se deceptũ.¶ Tñ dicebãt dñi antiqores de Cõcilio,ꝙ eorũ tpibus semp fuit in obseruantia opi.do. Ant.de but.& Pet.de anch.qa illa est æqu:or.l.ꝙ ratiõe enormissimæ læsionis cõcedatur absolutio à iuramento.& dispositio.c.quãuis.&.c. cũ cõtingat.procedat,quãdo læsio esset mediocris:secus,vbi esset enormissima læsio.& ita dicebat do.Ant.de Alex.in recollectis suis in.l.stipulatio hoc modo cõcepta.ff.de verb.ob.quæ quidé enormissima læsio erat in ꝑsona dicti Marci Antonij,q nihil aliud habebat nisi dictã parte dictę domus,super quã actum fuit hypothecaria pro dicto Antiphato, pro quo ꝓmisit intercedere.¶ Nec obstat,si dicatur ꝙ dict⁹ Marc⁹ Antonius solũ fuit habilitat⁹ à dicto iuraméto ad effectũ agédi & excipiendi,nõ auté fuit absolut⁹ ad effectũ rescindédi cõtractũ iuratũ,per ꝙ fuit ius ꝗsitũ parti,per di
12 ctã aut.sacramenta puberũ.¶ † Quia ad hoc bene respondet Pau.de ca.in cõsil.ccxvj.incipiente,circa primũ quæsitum.in vlti.col.dicés,ꝙ per dictã relaxationé iuramenti ad effectũ agendi:licet à principio ista absolutio non sit plena, tamé ex postfacto ex probationibus factis vocata parte replet, nec est necesse iterum absolutioné petere,& sufficere debet prima,vt licet fuerit concessa ad finé agédi,proficiat ad finé obtinédi & peragedi,nec sit necesse eã de nouo superfluo petere,& ibi allegat duo simi-
13 lia,vt ibi ꝑ eũ.¶ † Nec ob.ꝙ Papa non tollit ius ꝗsitũ nõ subdito vigore dictæ auté.sacraméta puberũ:qa verũ est ratione enormis Læsionis , secus ratione enormissimę,q semp videt excepta.ar. l.oés.§.Lucius.ff.de his q in frau.credi.vt in simili no. Abb.sicu.& Ioan.de imo.in.c.quintauallis.de iureiur.¶ Vltimò,ꝑ dictis fratribus allegabat,ꝙ ipsi erãt futuri fideiussores pro dicto Antiphato,si dict⁹ Simonellus cõstituit Antiphatũ sine eis nõ teneẽ se obligare ꝑ dicto Antiphato eo absente,& cõstituere se principales in absentia dicti Simonelli.vt dicit Bald.in.l.sancimus.versu.sed qd si promisi.C.de verb.significa. alleg.text.in.l.tribus.ff.de vsufru.earũ rerũ.illud dictũ est pulchrũ.Quarẽ stãtibus suprà dictis rationibus.¶ Fuit votatum per omnes dños Consiliarios,ꝙ ipse Marcus Antonius similiter absoluatur,& sic lata fuit senẽtia Regia absolutoria in fauorem dictorũ fratrũ cõtra dictam actricem.

Decisio.CCCXXIII.

De dotis restitutione.

Summarium.

1 *Hæres & defunct⁹ vna ꝑsona esse cẽset.*
2 *Confessio facta spe futuræ promissionis,quæ effectum secuta non est,nocet.*
3 *Marito quando imputari non debeat mora in exigendo dotem?*
Paupertas excusationem præstat.
4 *Restitutio dotis,cui debeat fieri?*

Ichael hospitalis maritauit filiã suã cuidã Petro gaudino,qui Petrus publico

blico instrumento mediante confessus fuit se recepisse dotes à dicto Michaele pro Helisabeta eius filia,& promisit dictus Petr⁹ dare fideiussores de dotibus ipsis restituẽdis in casu soluti matrimonij. Demũ dictus Michael ꝑ instrumẽtũ promisit dicto genero suo habitis dictis fideiussorib⁹ integre soluere dictas dotes cõfessatas dicto Petro. Et cõsummato matrimonio per carnis copulam, mortua fuit dicta Helisabeta sine filijs, superstite dicto Michaele patre & superstite marito. Modo pater petit virtute instrumenti dotalis à dicto Petro dotẽ cõfessatã vbi est renuntiatum cũ iuramento exceptioni nõ numeratæ dotis. ille Petrus dicit se nõ teneri. Post dictũ instrumẽtũ dotale sibi fuit ꝓmissa dicta dos solui habitis fideiussoribus de ipsa dote restituenda, quos fideiussores habere nõ potuit:& ideo nõ recepit dotem. Dicit pater: Helisabeta filia mea nullã habuit notitiã de dicta ꝓmissiõe. quã ego feci tibi ex interuallo post in-
1 strumẽtũ dotale, ideo ei nõ nocet:† sed hæres & defunctus vna persona esse censetur. vt in. d. §. j. in autẽ. de iureiuran. à 1 mo. ꝑsti. ego sum hæres filiæ meæ, ideo teneris mihi restituere dictã dotẽ, ꝑ id ꝙ dicit Bar. in. l. pen. §. si vir. ff. sol. mat. quem sequuntur Pau. de cast. & Ioã. de imo. ibi. & Abbas in. ij. vol. consil. lxxiij. & Alex. in. ij. volu. cõsi. xxxvj. in. j. colũ.
2 & Bal. in. l. legem. C. de pactis. ¶ † Pro 2 parte illius Petri dicebat, ꝙ ipse in veri 3 tate fecit illam cõfessionem spe future premissionis factæ à patre suæ vxoris, credens posse inuenire fideiussores dotiũ. ꝑ id ꝙ dicit Bal. in. l. pollicitatione. C. de donatio. ante nuptias. Et ideo nõ tenetur. ¶ Fuit in Concilio votatum, & 4 determinatum in casu prædicto, ꝙ dictus maritus liberetur, & absoluatur ab impetitiõe dictarũ dotiũ, & ꝙ teneatur cedere si quã inanem actionẽ habet ad dotem cõpetentẽ mulieri, vel eius hæredi. per. l. si socrus. §. Lucius. & l. etiã. §. fi. ff. sol. mat. & ff. de pecul. l. ꝙ debetur,
3 † nec debet marito imputari mora in nõ exhibendo dotẽ, tum qa propter eius paupertatẽ nõ potuit inuenire fideiussores: q̃ paupertas habet eũ excusare, iuxta no. in. c. breui. de iureiu. tum qa ille erat pater suæ vxoris. vt dicit Bal. in. d.
4 l. pollicitatiõe:† tũ qa nũc restitutio dotis debet fieri ipsi patri, vt hæredi filiæ, & ipse pater ille q ꝓmisit dotẽ: vt dicit Pau. de cast. in. d. § si vir. & de hac materia vide in clausulis do. Vitalis in rubri. ex qb. cau. posit simulatio ꝑsumi. char. xciiij. & vnum optimum consiliũ. Ang. cxlv. & Are. instit. de legatis. §. sed si vxori. & in locis, quæ ibi allegantur.

Decisio. CCCXXIIII.

☞ De interdicto recuperandæ possessionis feudi ecclesiæ per possessionẽ. xxx. annorum.

⁂ Summarium. ⁂

☞ *Ecclesia agens interdicto recuperandæ contra spoliantis hæredem qui longo tempore possedit cũ confirmatione Regis, quid debeat probare?*

Ecclesia de se est feudi incapax.

Feuda quaternata concedere ad solũ Regem spectat non ad barones.

Ecclesia nunquã moritur.

Feudum qui non possint tenere.

Feudi incapax non potest se petere restitui, quin obstet notorius defectus proprietatis.

Intellectus. c. ad decimas. de restitu. spoliatorum. lib. vj.

Restitutio spoliatorum quando non fiat.

Laicus non potest spiritualia postulere.

Laico de spiritualibus spoliato quando fit restitutio.

Inuesti

5 *Inuestituram ostendere, vel quòd loco inuestiture habetur, paria sunt ecclesie.*
Inuestiture loco habetur presumpta inuestitura.
6 *Tempus.cc.annorũ operatur titulũ, & probatur per famam.*
7 *Interdictum recuperande non ostenso titulo ecclesie an competat?*
Spatium.xxx.annorum, quid operetur?
8 *Possessio recentior stante antiquiore vitiosa presumitur.*
Depositio super negatiua nihil reuelat.
9 *Testes super affirmatiua an & quãdo preualeant alijs super negatiua deponentibus.*
10 *Probatio negatiue coacte loco & tempore, affirmatiue prefertur.*
11 *Aduersariorum probantium possessionem insolidũ potior est cui ius commune fauet.*
12 *Excessus in numero testiũ copioso datur.*
Verba probant contra confitentem.
13 *Negatiua per scripturam probata, probat.*
14 *Inuẽtariũ antiquum an probet intra tertiũ.*
Presumptio fit pro inuentario.
Scriptura publica, quid probet?
15 *Inuentarium non vocata parte, & extra iudicem factum an probet?*
Notarius de consensu partium scribens sine authoritate iudicis, an vllam fidem faciat?
16 *Baro representat feudum, quòd nescit loqui.*

Agitur causa in sacro Cõcilio, super possessorio recuperandi territorij, quòd nominatur Loroitello inter commẽdatariũ abbatiæ sanctæ Mariæ in basilica de castro villæ in pertinentijs Aprucij agentem ex vna, & nobilem virũ Mercuriũ carrafam, dominum castri Rhodij eiusdem prouinciç in qua in rota de tribus principaliter fuit excitatum & discussum.

1 ¶ † Et primo, vtrũ ecclesia agẽs interdicto recuperãde ad territoriũ prædictũ feudale cõtra hæredẽ spoliãtis qui possedit longo tẽpore cũ cõfirmatione Regis Eerdinandi primi debeat probare de titulo quomodo dictum feudum peruenit ad ecclesiã. ¶ Dicebat dominus Diomedes mariconda peritus iuuenis aduocatus dicti Mercurij quòd ecclesia est incapax feudi, nisi per inuestiturã & donationẽ Regiam, ad quẽ solũ spectat concedere feuda quaternata, vt in constitutio. Regni post mortem Barones enim nõ possunt ista feuda quaternata alijs cõcedere, & maximè ecclesiæ, quia tunc dicitur peruenire ad manus mortuas: † quia ecclesia nunquã moritur. 2
vt.c.j.de ali.feudi. ¶ Item, quia ecclesia non potest præstare seruitiũ militare. vt in.c.qui clericus.si de feu.fue.controuersia inter do.& agna.& in.c.j.an mutus vel aliàs imperfectus.& in.c.j.de milite vasal.q arma belli.depo.& ibi cõ cor. Imò si Rex baroniã vel feudũ quaternatũ simpliciter cõcedit ecclesiæ, tũc non sustinet ecclesia onera feudi, quæ prius sustinebat feudatarius, nisi in cõcessione dicit, ꝙ cõcedit in feudũ, secũdũ Inn.in.c.verũ.de foro cõpe. ¶ † Sed 3
clarum est, ꝙ Andr.de iser.in.l.imperialem.§.illud.de prohi.feu.ali.per Fede. in.v.col.ver.hîc magis patet &c.dicit, ꝙ quãdo possessor feudi esset inhabilis ad tenendũ feudũ, vt est mutus, surdus, mulier, clericus, & religiosus, qui arma bellica deposuit, qui feuda non potest tenere, vt in diuersis titulis dicitur, in vsibus feudorũ, in istis videt̃ habere locũ illa decretalis noua, scilicet.c.ad decimas.de restit.spoli.li.xj.& iste est vnus de casibus, in quibus non fit restitutio spoliato, nisi doceat de titulo vt etiam dicit Andræ.de iser.in constitut. Regni violentias.in tertia colũ.sicut dicimus
4 in laico † qui nõ potest possidere spiritualia.

tualia, non fit sibi restitutio nisi doceat de priuilegio Papæ: vt dicit ibi And. per d.c. ad decimas. & Alexã. in l. naturaliter. §. nihil cõmune. in. vij. limita. ff. de acqui. pos. sicut dicimus in alijs, quibus resistit ius commune possidenti, vt si sit spoliat⁹, nõ fiet sibi restitutio, nisi ostendat titulum de quibus in. c. in literis. de restitu. spolia. & in. c. cũ ad sedẽ. eodẽ titulo per scribentes. & per And. in. d. consti. violentias. cũ multis concordan. quæ allegant in dictis locis. Cũ igitur dictus cõmendatarius nullã inuestituram ostẽdit de dicto feudo, sed Mercurius ostẽdit inuestiturã Regis Ferdinãdi primi, quæ dicitur cõfirmatio, igitur denegan da est sibi restitutio dicti feudi de Loroitello. ¶ † In contrariũ dicitur, ꝙ paria sunt ecclesiæ ostẽdere inuestituram, vel nõ ostẽdere, sed ostẽdere illud, ꝙ habetur loco inuestituræ. vt dicunt glo. & docto. in. l. sciendum. de feud. cog. & est tex. in. c. sciendũ. de cõsuetu. recti feudi. & in. c. j. qb⁹ mo. feu. cõsti. põt. ¶ Quid ergo, est illud, ꝙ habetur loco inuestituræ nisi præsumpta inuestitura. ¶ Et ista præsumpta inuestitura ex tribus causatur, videlicet ex possessiõe. xxx. ann. & ex præstatione seruitij, & allegatiõe inuestiture facta à Rege. vt est text. & ibi And. in. c. si quis per. xxx. si de feu. fue. cõtrouer. inter do. & agna. firmat And. in palle. §. illud. & in. d. c. sciendum. de feudi cogni. & in prelud. feudo. in tertia char. in. iiij. col. firmat Alex. in. j. vol. cõsi. cxxxvj. in. ij. & iij. colũ. Et in. iiij. vol. consi. cxiij. in. iiij. colum. Sed omnia ista sunt probata ꝑ parte dictæ ecclesiæ, ergo &c. ¶ † Itẽ quãdo possessio ecclesiæ fuisset antiquissima vltra centum ann. non oportet, ꝙ allegetur titulus, etiam quando dictæ possessioni resistit ius cõmune. tex. est in. c. j. in fi. de præscri. lib. vj. not. Bald. in cap. si diligenti. in fin. de præscrip. & tantum operatur tale tempus, sicut potestas principis dicit Andr. in præludijs feudo. in. ij. char. in. j. col. & ij. char. in. iiij. col. dicit, quòd habet vim constituti. & in. l. imperialem. §. preterea. ducatus. de prohibi. feu. ali. per Fede. cum similibus allegatis per Bartol. Vero. in tracta. de serui. vrba. c. xix. Et istud tempus probatur per famam, vt dicit glo. in constitu. Regni quadrigenalem. in verbo, cẽtum annorum. ¶ Itẽ per instrumentum, vt dicit glo. quæ fama bene probata est in processu, & apparet instrumentum inuentarij de dicto territorio, quòd sit ecclesię prędictę ꝙ confectum fuit sunt anni ducenti: de quo dicetur infrà de eius impugnatione & fide. ¶ † Fuit ergo votatum, quòd competit interdictum recuperãdi possessionẽ feudi ecclesię non aliter, ostenso de eius titulo specifico. Sed solum ostensa longa possessione. xxx. annorũ cum præstatione seruitij & allegatione tituli: vel possessione tanti temporis, in cuius contrarium memoria hominum non existit. ¶ Secundò fuit excitatum, quoniam pro parte dictæ ecclesiæ bene fuit probatum de possessione dicti territorij per. xx. testes in præsenti processu, & in alio processu per. xxvij. testes ab annis. lx. & per multos testes de fama ab antiquissimis temporibus. Et ꝙ sunt. xvij. anni quòd fuit spoliata per Petrum carafam patrem dicti Mercurij. Et pro parte Mercurij probatur de recentiori possessione, per pauciores testes † quæ præsumitur vitiosa stante dicta antiquiori possessione ecclesiæ, vt dicunt doc. in. c. licet causam. de proba. & in. l. j. C. vti possi. Quæ ratio habenda sit de testibus in pauciori numero, videlicet. xviij. testibus examinatis pro

pro parte Mercurij deponentium dictū territorium fuisse possessum per antecessores Mercurij, & ipsum Mercuriū per longū tépus, & addūt. ꝙ dictus cōmédator nec eius prædecessores possederūt per dictū tépus, nec possidere potuissent, quin ipsi testes vidissent. ¶ Dicebatur ꝑ pte dicti Mercurij, ꝙ magis standū est eius testibus, quia licet deponant super negatiua, q̄ depositio nihil releuat eū, vt est tex. qui semper ad hoc allegatur in.c.bonæ.de ele.& not. Bald. in.l.actor.C.de proba.in.iij.col.& in.c.
9 licet causam.pe.col.circa finé. † Ité qa testes super affirmatiua præferunt testibus deponétibus super negatiua, vti cō cor. alle. ꝑ Feli.in.c.in nostra.in.j.col.de testi.tamé hoc fallit, nisi testes q deponunt negatiuè deponūt super affirmatiua simul, vt qa deponūt Titiū nō possedisse, sed Seiū, secūdū Bal.in.c.si qs ꝑ triginta.in.ij.col.si de feu.fuerit cōtro. & de isto dicto fuit memor Abb.si.in.c. cum ecclesia sutrina.in.vj.col.de causa pos.& ꝑprie.& Feli.in.d.c.in nostra.& Alex.in.l.j.ff.si quis ius dicé.nō obtempe. Ité fallit, quādo negatiua esset coarctata loco & tépore: vt dicit Feli.in.d. c.in nostra.& in iuribus per eum ibi al-
10 lega.in tantum, † ꝙ ista probatio negatiuæ coarctata loco & tempore præfertur probationi affirmatiuæ secundū Abb.in.d.c.bonæ.de elec. ¶ Sed in contrarium dicebatur, quòd dicti testes sic deponentes intelliguntur de tempore post spolium, ꝙ fuit longum, nō autem de tépore quo possidebat ecclesia: quia nullus ex dictis testibus deponit de antiquiori tempore vltra.xxx.annos. ¶ Ité illud dictū Baldi in.d.c.si qs per.xxx. procedit quantū ad excusationem falsi. vt dicit Abb.sicu.in.d.c.cū ecclesia sutrina.in.vj.col. Item dictum Bald. procedit, quando illa negatiua habet pro se iuris præsumptionem, vt quia testis dicit, talis possedit non vi, non clam, secūdùm Baldum in.l.si quis diuturno.ff.si serui.vendicetur. Item dicit Bal.in.c.si diligenti.vlti.columna de præscriptio.
11 † Si duo aduersarij probant possessionem insolidum, ille est potior, cui ius commune fauet. Sed si ambo sunt pares, qui prior est in possessione, reportat palmam victoriæ: quia sua possessio impedit ne sequens possideat. allegat not. iij.quæstione.j.in summa.& de probatio.c.licet causam. Item illi testes Mercurij non deponunt super negatiua coarctata loco & tempore, sed solum dicunt quòd ecclesia nón potuisset possidere quin ipsi vidissent, & sic non deponūt de loco tépore coarctato, & ideò præsumuntur falsum deponere. vt dicit Angel.in.l.si per alium. §.docerem.ff. ne quis eum. ¶ Item, datur excessus in
12 numero testium copioso, † & sic pro eis est iudicandum, vt legitur in.d.c.in nostra.& in.l.ob carmen.in fi.ff.de testib.& habetur in.l.si duo.ff.vti poss.& illi testes pro ecclesia non habent commodum vel incommodum, sicut testes de castro Rhodij qui sunt vasalli dicti Mercurij, & habent commodum & incōmodum, si vinceret vel perderet dictus Mercurius. ¶ Item, ad coadiuuandum dicta testiū, productū fuit quoddam mandatum, factum per quondam do. Raymundum candoram, dominum castri Rhodij & Roitelli, & villę sanctę Mariæ, in quo declarauit dictum territoriū de quo est lis in possessorio fuisse dictæ ecclesię, ex quo asserit vidisse priuilegia antiqua dictæ ecclesiæ, & ideò mandatur, quòd dictæ ecclesiæ respondeatur de fructibns dicti territorij, quæ verba probant contra ipsum confitentem, vt

tem,vt dominum dictorum castrorum. ¶ Item, productum fuit quoddam inuentarium antiquum vltra annos .cc. de quo infra dicetur. ¶ Item, quia dum fuisset factum quoddam homicidium clandestinũ in dicto territorio, etiã
13 soluit pœnã. ¶ † Itẽ ostendit inuentariũ factũ tempore, quo dominus Tyberius Caraczolus erat do. Rhodij & Roitelli, & nihil dicit ibi de territorio, de quo litigatur, ꝙ sit dñi Rhodij & Roitelli. ar. l. cũ prætor. cũ simi. ff. de iudi. & ita dicitur negatiua probata per scripturã, secũdum Abb. in .c. j. de litis cõtestatio. q̃ bene ꝓbat. bonus est tex. in l. j. C. de exac. tributo. lib. x. Et pro parte dicti Mercurij nõ sunt productæ aliquæ scripturæ ꝑ quas posset cõiecturari, dictũ territoriũ fuisse antiquit⁹ possessum per dominos Castrorũ Rhodij & Roitelli. Sed certa priuilegia Reginæ Ioannæ secũdæ, quæ nihil faciunt ad probationem cõtra dictã ecclesiã. ¶ Fuit ergo votatũ per omnes, ꝙ ecclesia melius probat possessionẽ antiquã, quã dictus Mercurius dicti territorij. ¶ Tertiò fuit excitatũ quã ꝓbationem faciat dictũ inuentarium antiquũ, vbi sunt scripta bona ecclesiæ & iura, quæ habet ecclesia in dicto territorio. Et est sciendum, quòd dictũ inuentariũ est scriptũ per manus cuiusdã notarij amici de commissione domini Ioannis candoræ tũc domini terræ ciuitatis Luparellæ & dictorũ castrorũ in anno domini M.cccxij. ad instantiã do. Bartholomei candoræ Abbatis sancti Petri
14 de ciuita. Luparelli. ¶ † Dicit, ꝙ dictũ inuentarium non probat contra tertiũ, scilicet ipsum Mercuriũ: quia dicit Cy. in l. si. C. arbi. tute. quòd si tutor posuit in inuentario domum, quæ reperitur esse tertij, & sic aliena, ꝙ tale inuentariũ non nocet illi domino. ¶ Ad hoc responsum fuit, quòd Mercurius non probat, ꝙ tunc dictum territorium erat dominorum Rhodij & Roitelli, & ideò præsumitur pro inuentario. vt in d. l. fin. & in l. cũ precibus. C. de probatio. Itẽ, dicit Abb. sicu. in .c. j. vlti. colũ. de fi. instr. ꝙ scriptura publica probat contenta in eo, ex quo à principio habuit sua substãtialia, etiam in præiudiciũ tertij, & ponit exemplum. probo cõtra Titium nouum possessorem fundi, quia illum fundum emi à vero domino, qui tunc mihi tradit: non enim induco illud principaliter in præiudiciũ tertij, sed ad probandum dominium, & ius mihi competens. ad hoc. l. ij. C. de acquiren. possess. ¶ Dicitur & secundò, ꝙ dictum inuentarium non probat: quia ille notarius non dicit se interfuisse in dicto inuẽtario, & poti⁹ percipitur, quòd transumptauit, & sic
15 non probat: † quia non fuit factum vocata parte & corã iudice, vt dicunt doc. maximè Abb. in .c. Albericus. de testib. & habetur in auten. si quis in aliquo. C. de eden. ¶ Nam ad hoc respondebatur prout dicit Hostien. in dict. capitul. Albericus. & eum sic refert Abbas siculus quòd si factum est ita antiquum, quòd impossibile reddatur probatio de citatione partis & præsentia iudicis, tunc omnia præsumũtur solenniter acta. & licet Abbas non teneat dictum Host. prædictum: imò ipsum reprobat, vt ibi per eum: tamen dicit vnum verbum notabile ad præsens propositum, quod si notarius exemplaret de consensu partium confitentium vera esse, quæ continentur in illo inuentario, tunc etiã sine authoritate iudicis fidem faceret inter ipsas partes, saltem tanquàm confessio & pactum, & si non vt scriptura publica, cum non fuit rogatus de cõtentis in ipso inuentario, vt in Spec. de instru.

instru.edi.§.restat.& per docto.in.c.fi. de fi.instru.& ita est in facto, quia de volũtate Abbatis & dñi dictorũ castrorũ fuit factũ dictũ trãsumptũ, igitur facit fidẽ contra successorem in dictis castris:
16 †quia Baro repræsentat ipm feudũ, quod nescit loqui: vt dicit gl. in cõstitu. cõsuetudinẽ. ¶Dicitur & tertiò, quod dictũ inuentariũ nõ cõstat in processu, quod semper habitũ fuit pro authẽtico, & sic non facit fidem, etiã quòd sit antiquum iuxtà ea, quæ habentur plenè in c. ad audientiã. de præscript. & in c. cũ cãm. de proba. & in l. cẽsus. ff. de proba. & tanto magis, quia est prœiudiciale tertio, vt dicitur in dictis locis. & Barto. in l. rura. C. de omni agro deser. li. xj. & in cõcor. alle. per Feli. in d. c. cũ cãm. in iij. colũ. ¶Ad hoc respondebatur, quod sufficit, quod fuit trãsumptũ de volũtate dñi dictorũ castrorũ & Abbatis, qui erat tũc tẽporis: nã faciet fidẽ inter ipsas partes, & sic cõtra dñm feudi. per illud dictũ Abbatis allega. ¶Super hoc dubio fuit votatũ, quod dictũ inuentariũ adminiculatur in dicta causa possessorij, nõ ad plenam probationẽ faciendã. Sed coadiuuant dicta testium deponentium aliqui de possessione ecclesiæ ab lxxx. annis, aliqui de possessione ab annis lx. & vltra aliqui de possessione. l. & aliqui xl. annorũ. & multi testes de fama, per quos probatur memoriam nõ extare, quod semper dictũ territoriũ possessum fuit per Abbates dictę ecclesię: & sic testes prædicti coadiuuãt dictũ inuẽtariũ, & ecõtra. ¶Et sic fuit votatũ & conclusum, quod dictus Mercurius cõdẽnetur ad restitutionem possessiõis dicti territorij dicto cõmẽdatario dictæ ecclesiæ reseruatis certis iuribus, quæ habet do. Castri Rhodij in dicto casali Roitelli prout cõtinetur in quodã inuẽtario antiquo præsentato per dictum Mercuriũ. ¶Et sic posteà fuit sententiatum, prout in dicta sententia continetur.

Decisio.CCCXXV.

☞ De pensionis solutione non probante possessionem.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Possessio an & quando probetur per pensionis perceptionem?*

2 *Pensionis solutio & locatio, quando faciant pro possessore?*

3 *Heres possidet per colonum defuncti.*

4 *Colonus recognoscens, quando constituat possessorem?*

Facto verbo in Cõcilio per me tanquam delegatũ in causa vertente inter dñm Thomam vasallũ, & præsbyterum Io. Antoniũ eius filiũ super possessione cuiusdã domus fuit votatũ in Cõcilio hoc modo: †quod quando cõstat, quòd alius est in possessiõe eiusdẽ rei, & colonus vel inquilinus soluit alteri pẽsionẽ, ista perceptio pensionis nõ probat ipm esse in possessiõe secundũ Bart. in l. quãuis. §. si cõductor. ff. de acqui. posses. per text. in l. pomponius. ff. quib. mod. vsusfru. amit. Sed quando alius nõ est in possessione: tũc ex perceptione pensionis probatur possessio, vt firmat Alex. in d. §. si cõductor. & ita intelligitur consiliũ Alex. in ij. volu. consi. cxviij. in fin. vbi dicit †quod per locationem & perceptionẽ pensionis probatur possessio, hoc est verũ. quando nõ probatur quod alius est in possessione. Aliàs per instrumentum locationis & perceptionis pensionis nõ probatur possessio. vt bene firmat Alexã. in iij. volu. consi. x. & consi. xij. & consi. xliij. in iij. col. & in quinto vol. cõsi. lxxxviij. in sexta col. & consi. xc. ista decisio sumpta est ex tex. in d. l. pomponius. vbi est casus

casus pro hoc.& sic intelligit Bal.ibi.& firmat ibi Albe.de rosa.dũ dicit in tex. ibi,vendiderit & tradiderit,aliàs secus. ff.de acquir.pos.l.quãuis.§.j.& ibi no. & idẽ dicit Bar.in.l.qui vniuersas.§.q per colonum.ff.de acqui.pos.faciũt ad hoc no.in.l.ad probationẽ.C.locati.& quòd no.Bar.in.l.legata inutiliter.ff.de adimẽ.leg.¶ † Itẽ fuit conclusum,ꝙ si dñs rei alteri locauit rẽ suã:& pendẽte locatione dñs moritur superstite hærede,quãquam hæres nõ cœpit possessionẽ illius rei,dicit hæres posidere ꝑ colonũ.Et si defuncto locatore alius trãsit possessionem illius rei quã colonus posidet eam non acquirit,nisi expellat colonũ vel colonus dicat se tenere nomine illius qui intrauit possessionem. tex.est de hoc in.l.peregre.§.quibus.ff. de acqui.pos.Idẽ dixit Bar.in.l.j.§.nõ aũt.ff.de vi & vi arma.Et illud ꝙ dictũ est qđ acquirit possessionem ille qui de nouo intrat possessionẽ per mortẽ locatoris si colonus fatetur recognoscere ab eo fallit,nisi ille colonus hæredi locatoris soluisset pensionem ꝑ tex.in.l.quãuis.§.j.ff.de acq.pos.secũdum Ange.& Alexã.ibi.† Et est sciendũ ꝙ si colonus illi à quo secũdo recognouit incepisset respõdere de fructibus,tũc eũ cõstituerẽt possessorẽ:aliàs nõ.vt patet ex dictis Innoc.in.c.cum venisset.de resti.in integrum:vt refert Alex.in dicto.§.j.vbi dicit hoc vltimum dictum esse verum, qñ primus possessor sciret ꝙ fieret illi nouo possessori solutio fructuũ vel pensionis & taceret:tũc in iuribus incorporalibus sibi præiudicaret,secus in corporalibus,in quibus dato ꝙ sciret aliũ occupare possessionem,nõ priuatur primus possessor,nisi suspicet se posse repelli,vel nisi sit negligẽs:vt declaratur in.l.si id qđ.§.fin.&.l.si de eo.§.j.ff.de

acqui.possess.& quia ista fuerũt bñ examinata & conclusa,ideò hic registraui.

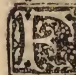
Decisio.CCCXXVI.

De petita iudicis familia ad associandum creditorem cõtra debitorem.

Summarium.

1 *Materia.l.creditores.C.de pigno.*

2 *Citatio partis in petitione familiæ iudicis, ad associandum,an requisita?*

FVit votatũ per totum Conciliũ,† quòd iudex potest dare familiã suam creditori habẽti publicum instrumẽtum de debito cõtra debitorem,in quo ex pacto datur potestas capiendi bona debitoris & eius hæredis propria authoritate,& in quo debitor cõstituit se præcario nomine creditoris tenere & posside re &c.vt ipse creditor capiat corporalẽ possessionem bonorum stabiliũ ipsius debitoris,absq; citatione ipsius debitoris per doctrinam Albe.de rosa.in.l.creditores.ij.col.C.de pig.& idem firmat Sali.ibi.& idem Io.de imo.in.c.potuit. de loca.& Alexan.in.iiij.volu.consilio. cxxxij.de quo ꝑ Iaso.in.l.ij.C.de iure emphy.col.lxxiiij.& seq.& per doct.in.l.iustè posidet.ff.de acqui.possess.& hoc fuit in causa dñe Catharinæ de rata,hæredis quondam suæ sororis petentis se associari à commissario sacri Concilij circa captionem bonorum feudalium obligatorum cũ Regio assensu pro ducatis decem milibus dotalibus suæ sororis defunctę sine filijs vxoris quondam Comitis Caiatiæ sui mariti virtute instrumenti dotalis in forma publica,cui ipsa comitissa succedit.† mihi fuit visa ista decisio mirabilis,eò quia debebat parte citata constare,quòd domina comitissa erat ei⁹ hæres.Sed quia

hoc erat notoriū ideò pertrāsiuit dicta decisio:& quia non fuit petita licentia ingrediēdi:sed fuit petita familia ad so ciandū:quo casu secūdū Sal.in.d.l.creditores.nō requirit citatio partis.& eū sequit Ias.ibi.in col.lxxvj.Itē,q̄a Bart. in.d.l.creditores.in.v.q. principali dicit quod in tali licentia requiritur partis citatio.& idem Bal.in.l.j.C.de executio.rei iudi.ca.& in.l.nec quicquā.§. ibi decretam.vij.col.ver.sed dubitatur, si possum.ff.de offi.proconsulis.

Decisio.CCCXXVII.

De interdicto recuperādæ:& quę veniant in eo probanda?

Summarium.

1 *Interdicto recuperandæ agēs,quid probare debeat?*

2 *Possessio antiquior iuuat interdictum recuperandæ.*

3 *Spolium satis probatū videtur,probata antiquiore possessione.*

Vt bene discussum & cōclusum in Concilio,† q̄ licet sit regula, 1 quod agēs interdicto recuperandæ possessionis debeat duo necessariò probare; vt possit vincere,videlicet probare se possedisse rem cuius possessionem petit sibi restitui. Et probare se spoliatum fuisse,vt in.l.j.§.interdictū autē hoc.ff.de vi & vi ar.c.consultationibus.cū concordā. quæ ibi allegantur.de offic.delega.sed ista regula cessat,quando agitur remedio.c.reintegrāda.iij.q.j.† nā q̄n inten2tatur dictū remediū sufficit actori probare antiquiorē possessionē,& possessionē esse penes conuentum;quia satis dicitur probatum de spolio eoipso, quòd apparet probatum de antiquiori possessione,& de iuniori possessione conuenti.per hoc apparet de spolio re ipsa. Ita dicit Bald.in.l.iij.vlti.col.C.si à nō cōpeten. iudice. allegat.l. si coloni.C.de agri.& censi.libro.x.& firmat hoc Alexand.in tertio volu.consi.vj. incipiente,circa processum.† Item dicta regu3la cessit,quando officio iudicis petitur restitutio possessionis,de qua apparet, quòd bona fide eam habuit,tūc sufficit quod probetur de dicta possessione tantum,licet nō probetur de spolio.hoc tenuit expressè Inno.in.c.post electionē. in fi.de concessio.præbē.alleg.d.l.si coloni.& q̄ no.in.c.sæpe.de resti.spolia.

Decisio.CCCXXVIII.

De superioris mandato à pœna caducitatis excusante.

Summarium.

1 *Preceptum iudicis factum debitori nō soluendo,an excuset eum aduersus creditori? Preceptum iustificatum excusat?*

2 *Mandatum superioris excusat à pœna caducitatis.*

3 *Timor pœnalis excusat.*

4 *Clausula rebus sic se habentibus,quid operetur?*

5 *Litigandi iusta causa reum à pœna conuentionali excusat non actorem.*

Dominus Paulus lōgus medicus & eius 1 † frater locauerunt Antonio molendinario vnum molendinum intra ciuitatem Neapoli. existens pro annis duobus pro vncijs. xx.cūm hoc pacto,quòd singulis mensibus debeat soluere ratam tangentem, & si non soluerit,liceat eum expellere, & alteri locare.Superuenit mandatum pœnale & iustificatum magnæ curię factum dicto Antonio,quòd non debeat soluere pensionem dictis fratribus ad instans

inſtantiam monialium monaſterij ſanctæ Mariæ Magdalenæ & canonicorũ ſanctæ Mariæ de marribus prætenſi domini & poſſeſſores dicti molendini ob mandatum,non ſoluit per vnũ vel duos menſes pro parte dictorum fratrũ,in Cõcilio petitur declarari,quòd virtute dicti mãdati incidit in cõmiſſum,& qđ dictus Antonius dimittat eis dictũ molẽdinũ.¶ Ille Antonius dicit ꝙ ſibi fuit mandatum per ſuperiorẽ,quod nõ ſoluat.& ideo tale mandatũ eũ excuſat à
2 dicta caducitate.¶ † Fuit votatũ in Cõcilio,quod dictũ mandatum ſuperioris excuſat dictũ Anto.à dicta pœna caducitatis.& hoc per text.& ibi Barto.in.l.mulier.ff.de lege cõmiſſoria.& voluit idẽ Bar.in.l.nõ ſolum.§.morte.in.x.q.principali.ff.de ope.no.nũ.& idẽ tenet Alex.in.l.hæres.ff.ad treb.Et tãtomagis,quia poſtquã dictis fratribus per dictũ molendinariũ fuit notificatũ dictũ mãdatum dictus dñs Paulus nõ potuit obtinere victoriã cõtra dictũ monaſteriũ & capitulũ.& ꝓ hoc facit id,ꝙ dicũt Hoſt.& Io.an.Car.flo.in.c.ſignifi-
3 cauit.de cen.† de eo,qui iurauit ſoluere infra certam diẽ creditori ſi iudex præcipit ſub pœna debitori ne ſoluat eſt excuſatus,cõiter ſubditi obediũt ſuperiori.dicit tñ quod debet appellare.ideò iſte iuſſus ſuperioris habet eũ excuſare à dicta pœna caducitatis,nam & iſte timor pœnalis habet eũ excuſare.vt dicit Pet.de anc.in.c.ad apoſtolicæ.in.xv.no.de re iudi.in.vj.& Bald.in.l.falſus.in fi.C.de fur.& in.l.ſi te bonis.C.de iur.delibe.Cyn.in.l.ij.in fi.C.qđ met.cauſa.Bart.in.l.creditor.in fi.ff.de ſolu. Illa ergo promiſsio de ſoluendo
4 ſingulis menſibus ratam † intelligitur rebus ſic ſe habentibus.vt plenè no.per Lud.roma.in.l.fi.ff.qui ſatiſ.cog.i.niſi ſuperior aliud voluit.ideò cõcludit Ioan.andr.in regula in aliis.in mercu.in vj.ꝙ ſi ſcholaris iurauit creditori ſuo non exire diſtrictum Bononiæ ante ſolutionem ſine ipſius licentia. Demum iſte ſcholaris fuit ex iuſta cauſa reuocatus à patre in patriam,vel ſi eſſet clericus fuit ex cauſa reuocatus ab epõ ad reſidentiã,ꝙ ſi receſsit,& non ſatiſfecit quod eſt excuſatus.Idẽ tenet Fede.de ſen.in conſil.cxcj.inci.quæſtio talis eſt
5 ſcholaris clericus &c.Ideò dicitur,† ꝙ iuſta cauſa litigãdi excuſat reum à pœna conuentionali,ſed non actorem: vt dicit Bal.in.l.non ſolum.ff.de rei vendi.& voluit Alex.in ſecundo vol.conſi.cxix.incipien.titulus quæſtionis.

Deciſio.CCCXXIX.

De reſtitutione aduerſus præſcriptionem.xxx.vel.xl.annorum ex capite ignorantiæ.

Summarium.

1 *Reſtitutio aduerſus præſcriptionem.xxx.vel.xl.annorum ex capite ignorantiæ, an concedatur.ſ.q.*

2 *Præſcriptio longiſsimi temporis pleniſsimam ſecuritatem præbet.*

3 *Præſcriptio.xxx.annorum currit etiã ignorantis.*

4 *Moleſtia inferri dicitur etiam in iudiciali vexatione.*

6 *Reſtitutio ex capite ignorantiæ poſt an.xl. eccleſia an concedatur.*

Dictat Regia pragmatica Regis Ferdinãdi primi,ꝙ ille,qui allegat,ꝙ ſibi non obſtat per viam reſtitutionis in integrũ præſcriptio,eò qꝛ nõ habuit ſcientiam de aliqua ſcriptura publica,ꝑ quã
1 cauſatur ſuũ ius:† ꝙ iſtã ſcripturã debet recipere cum ſolennitate,de qua in

dicta pragmatica, aliàs allegatio dictæ ignorantiæ sibi nõ proderit.¶ Fuit dubitatũ in causa Loisij de Baldis in sacro Consilio, quã habet cũ certis pupillis super quadam terra; quã terram dicit dictus Loisius esse suam vigore sententiæ latæ in fauoré Catinæ cuius ipse est nepos & hæres, quæ quidé sententia lata fuit sunt anni vltra. xl. Et nouiter ad eius notitiam deuenit, & ipsam recepit secundũ solennitaté dictæ pragmaticæ. ¶ Vtrum per dictã pragmaticam dicta restitutio in integrum ex capite dictæ ignorantiæ concedatur contra præscriptionem longissimi téporis triginta, vel quadraginta annorũ, vel solũ cõtra præscriptioné decem annorũ inter præsentes. & .xx. inter absentes. ¶ Ego dicebã, quod istud dubium aliàs fuit decisum in cõsilio, vt patet supra decisio. xxxvij. Sed quia fuerunt mortui illi Cõsiliarij, q in illa decisione interuenerunt. ¶ Ideo fuit de hoc iterũ dubitatũ. Et videtur aliquibus quod non conceditur restitutio ex capite ignorãtię scripturæ aduer.
3 præscrip. xxx. vel. xl. an. † q̃a dicta præscriptio longissimi téporis præbet plenissimã securitatem: vt in. l. sicut. C. de præscri. xxx. vel. xl. an. Sed vbi conceditur in integrũ restitutio, nõ dicitur sub esse plenissima securitas. vt no. glo. in. l. ait prætor. §. pmittitur. ff. de mino. ¶ Secundò ad idé allegatur glo. in cle. j. de restitu. in integ. & glos. in. c. ad audientiã. eod. titu. quæ dicunt, ꝙ contra præscriptioné. xl. anno. nõ cõceditur restitutio
3 in integrũ. ¶ † Tertiò præscriptio. xxx. anno. currit etiam ignoranti. vt in. l. fin. C. de præscrip. longi tẽpo. Et si dicatur, ꝙ ille tex. nõ vetat posse concedi restitutioné ex capite ignorantiæ, dicebatur ꝙ text. in. d. l. sicut. dat illi qui longissimo tépore præscripsit securitaté. & text. in l. fi. C. de fun. patri. lib. xj. in verbo, nullam modestiam vel inquietudiné formidari. vult, q̃d illi q̃ sunt tuti præscriptione. xl. anno. non habeant timere aliquã
4 molestiam vel inquietudiné. † & molestia dicitur inferri, etiã quãdo quis iudicialiter vexatur. vt in. l. j. & ibi Bald. C. de nundi. & probatur in auten. de fideiuss. in prin in ver. molestus sit. ¶ Quartò hãc parté firmat Bartholome. soz. in consi. ccxcix. in versi. prætereà præscriptio, quod incipit, Capio primũ &c. & idem voluit Alex. in. ij. volu. consil. clij. inci. viso processu causæ verteñtis. in. iij. col. ¶ Quintò, in casu, de quo est quæstio elapsi sunt vltra annos. xl. & ideo aduersus præscript. xl. anno. ex capite ignorantiæ nõ cõceditur restitutio: licet aduersus præscript. xxx. anno, concedatur dicta restitutio, secundũ Alex. de imol. in. j. volu. consi. lxx. incip. videretur &c. & istam opi. secutus fuit Frãci. de areti. in consi. ciij. incipiente: breuitas in consulendo est necessaria. & ibi allegat Bal. in multis locis hoc tenentem, videlicet in. l. omnes. C. de præscrip. xxx. anno. & in. l. ab hostibus. ex quibus cau. ma. & in l. j. C. qui admit. in. xxiiij. oppo. Bartho. sozi. idem dicit in cõsi. cxciij. incipiéte, subtiliter & eleganter. in. iiij. col. ¶ † In 5
contrariũ, ꝙ ex capite iuris ignorantiæ conceditur restitutio aduersum præscriptionem. xxx. vel. xl. anno. tenent Pau. de leaza, Zenzelinus, Stephanus & do. Cardi. lo. in dicta cle. j. de restitu. in integ. Idé firmat Abb. sicu. in. c. vigilanti. de præscrip. hãc parté firmat Alex. in. ij. vol. cõsil. clxviij. incipiéte, viso themate suprascripto. in. iiij. col. vbi dicit, ꝙ ista est cõmunis opi. Allegat etiã Hostié. in c. cõtingit. de trãsac. & in summa. in tit. de resti. in integ. §. quãdo. in fine. & voluit expressè Ange. in. l. annus. ff. de calumnia.

6 lumnia. † & in ecclesia cōceditur restitutio ex capite ignorantiæ post decursum.xl.annio. vt firmat Abb.sicu.in.c.j. de præscrip.in fi.& Francis.de aretio in consi.xv.super vltimo dubio, ꝙ incipit, Reuerēdissime pater,& domine mi singularissimè &c. & Lud.in cōsil.cccevij. incipiēte, cū præsupponitur &c.& Ant. de but.in.c.auditis. de restitu.in integ. dicit ꝙ ista opi.est verior de iure. & eandem opinio.firmat Bar.ꝙ licet ignoranti currat præscriptio longissimi temporis, tamē datur restitutio ex capite ignorantiæ.vt in.l.j.§.si quis aūt.ff.de itine. actuq; priua.hanc partem etiam firmat Io.de imol.in repetitione.c.fina.de præscriptio.in.xij.charta. & Alexā.videtur approbare hāc opinionem in.l.cū filius. §.in hac.ff.de verbo.obliga.& etiam Felinus in.c.vigilanti.de præscrip.vbi allegat tot & tātas diuersas cotas in ista materia, ꝙ durat per vnam columnā, vt ibi per eum: licet ista quæstio sit multū dubia, & multi doctores de ea dubitauerunt.

7 ¶ † Tandem post longā examinationē per plures dies fuit per omnes dominos cōsiliarios votatū ꝙ ex capite iustæ ignorantiæ restituatur ignorans de iure suo ignorato aduersus præscriptionē triginta vel quadraginta annorū: qa ista est cōmunis opi.vt dicit Alex.vbi suprà.& firmat Bar.suza.in cōsi.clxvj. circa finē.vbi multos doctores allegat hoc tenētes: quia ista opinio est verior vt dicit Anto.de but.vbi suprà.ad hoc faciūt omnia quæ allegantur per Alex.& scribentes in.d.l. cū filius.§.in hac. ¶ Et sic bis in Consilio ista opi.fuit approbata.

Decisio.CCCXXX.

☞ De in litem iurando ꝑpter dolum restituere debentis.

❧ Summarium. ❧

☞ Notarius iurans instrumentum perdidisse, an teneatur illud præsentare. 1

Intellectus.l.fi.c.de fide instrumen. 2

Instrumenti amissio, quando possit probari per iuramentum. 3

4 Restitutioni obnoxius, est in dolo, & iuramēto in litem locum præstat.

Quidā Thomas 1 † egit contra Petrum de Crema petendo ab eo vncias centum &.x. ex testamento pretij vnius ballasij & venditi pro pretio ducatorū mille ducētorum, prout cōtinetur in quodam publico instrumēto, quod instrumētū fuit præsentatum magistro actorū, & citato dicto Petro, & viso dicto instrumēto ipse Petrus accusauit Thomā de falso, quia ballassum non fuit venditum sed pignoratum, & processum fuit per magnam curiam vicarię ad dationem capitulorum, & re sic existente dictum instrumentū nō reperitur in actis nec eius copia: & mandatur dicto Thomasio, quòd debeat instrumentum mentionatum in libello & capitolis præsentare, iurat ipse, ꝙ perdidit. ¶ Vtrum teneatur illud præsentare, & si nō præsentat debeat Petro dari iuramentum in litem de eo, quod continetur in instrumento. Et videbatur, quod debeat stari iuramento dicti Thomasij allegantis amissionem dicti instrumēti. de amissione prædicta per text.expressum in fi.C.de fide instrumen. 2 ¶ † Fuit in contrarium allegatum, quod dispositio.d.l.fina.limitatur & restringitur, vt habeant locum in eo, qui habet præsumptionem per se de amissione, secundum Innoc.in capi.cum olim. el primo.in fi. de priuilegijs.& ibi dicunt Ioannes Andræ.& Abba.sicu.in glos.fin.ibi per iuramentum, quòd tunc perditio instru-

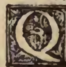
menti potest probari per iuramentum, si concurrũt coniecturæ de perditione, & sic iudex in hoc adhibebit causæ cognitionem. Et in casu de quo agitur concurrebant multæ coniecturæ. ¶ In contrarium, quòd dictus Thomas non perdidit casualiter dictum instrumentum, sed dolo malo fecit quo minus dictum instrumentũ appareret cum iam fuerat intinctus de falsitate, & ꝑpterea de eius amissione nõ statur eius iuramẽto. ¶ Secundò, limitatur & restringitur dispositio d. l. fi. secundum Paulum de castro ibi, quando instrumẽtum productũ fuit penes acta & illius copia dimissa. deinde restitutum fuit originale pro ducenti, tunc ex quo semel fuit productum in actis, eiq; fides imposita fuit ꝑ copiam collationatã, tũc si pars, quæ habuit copiã, vult illud redarguere de falso, tenetur iterũ originale producere, & si iurabit, ꝙ nõ habet nec alij dedit nec apud alium est de eius volũtate, nec dolo malo fecit quominus apparere possit, sed ipsum instrumentũ sine omni dolo deperditũ est. Sed in casu de quo agitur nõ fuit dimissa copia dicti instrumẽti collationata apud acta merito cũ probetur semel instrumentũ fuisse præsentatũ in iudicio & parti, scilicet ipsi Thomæ restitutũ, nõ dimissa copia stante accusatione falsi, & oblatione capitulorũ super falsitate debemus dicere de amissione dicti instrumenti, nõ esse standum iuramento dicti Thomæ. ¶ † Fuit ergo votatum in Concilio, ꝙ non debet dari iuramẽtũ de dicta amissione instrumẽti, ex quo in dictis capitulis dictus Thomas confessus fuit habuisse dictũ instrumentum à magistro actorũ pro formanda quadam petitione, & magister actorũ idem fecit, ꝙ sibi restituit cum promissione de iterũ restituendo & præsentando actorũ notario, & posteà nunquã restituit, nec ꝓbauit casum amissionis. Imò sit dandum iuramẽtũ dicto Petro in litem de eo, ꝙ continebatur in dicto instrumento, vt possit posteà reprobari tanquã falsum, per not. per Bal. in l. qui accusare. in secũda colũ. versi. iiij. fallit. C. de edẽ. ideò dicit Ludo. in l. in actionibus. ff. de in litem iurando. per tex. in l. j. §. si res. ff. depositi. & in l. dolus. ff. mandati. † ꝙ qui tenetur aliquid restituere seu exhibere, si non restituit, dicitur esse in dolo, & debet alteri parti dari iuramentum in litem. Ex quo habet promptam probationem, ꝙ dictum balassum fuit pignoratũ solũm pro dictis vncijs centum & decem. & iam de hoc facta fuit fides summariè.

Decisio. CCCXXXI.

De ꝓhibitione alienationis rei litigiosæ, & de ꝓcario & reuocatiõe illius.

Summarium.

1 *Precariò se constituens possidere, qualiter possideat. 8.*
2 *Possessionem nõ probans nec spolium probat.*
3 *Possessio ciuilis nõ transfertur per precarium appositum in contractu nullo.*
Precarium, quando nihil operetur?
4 *Contractus venditionis stante priore iuramẽto de non alienando, an & quando sit nullus?*
5 *Actus reuocationis ꝓcarij nulli, nulliter dicit.*
Primitiua infecta, inficit deriuatiuam.
6 *Res ex contractu rei litigiosæ præscribi quãdo possit.*
7 *Inquilini expulsi aut possessionem deserentes ipsam quando discontinuent.*
Instrumentum locationis non probat possessionem contra tertium.

Quædã Diana de Capua publico instrumẽto, & apud acta sacri Cõcilij mediante

diante iuraméto promisit Matthaeo Pātohano de Capua nō vendere nec alienare quādam hostariam in ciuitate Capuæ, quæ erat litigiosa inter ipsam Dianam & Matthæum prædictū, & pendebat lis de eo in sacro Concilio. Deinde dicta Diana per instrumentū publicum vendidit ipsam hostari. Thomasio andreæ pro certo pretio, & cōstituit se precario nomine possidere: q Thomasius andræas reuocando precariū cepit possessioné dictæ hostariæ quā possidebat dicta Diana per suos inquilinos: & sic animo suo & corpore alieno Diana possidebat, & ipsa Diana tenéte & possidéte per dictos inquilinos cū volūtate Regiæ Maiestatis fuit inita & firmata conuétio inter dictā Dianā & Matthæum, q pro vnc.xxv. dicta Diana cedat liti & causæ reuisionis pendentis in sacro Cōsilio, & dicta hostaria perueniat ad dictū Matthæum & sic authoritate Regia virtute dictæ conuentionis dictus Matthæus fuit inductus in possessione

1 dictæ Hostariæ.† Núc dictus Thomas agit interdicto recuperandæ possessionis cōtra dictū Matthæum. Matthæus dicit, q ipse debet absolui: quia dictus actor non probat nec possessioné, & per cōsequés nec spoliū vigore dicti præcarij, & eius reuocationis factæ per dictū

2 Thomā.† Quia stante hoc, q dicta hostaria erat litigiosa, vt.s. dictus contractus initus inter dictam Dianā & Thomā fuit ipso iure nullus, per tex.in.l.iij. & ibi Bar.& Bal.C. de litigio. ibi tāquā si nihil factū sit. & idé dicit Bart.in.l.j. §.j.ff.eo.titu.& not.docto.in.c. ecclesia sanctæ Mariæ. vt lite pédéte. Et vbi precarium est appositū in contractu nullo,

3 † tunc per precarium non transfertur possessio ciuilis, vt dicit Barto.in.l. si ré aliquā.in secūdo membro principali.ff. de acqui.poss.per tex.in.l.ei à quo.ff.de vsuca.sequitur Alexan.in.l.j.§. si vir.in ij.fallen.ff.de acquiren.poss. hoc voluit Bal.in proprijs terminis in precario apposito super cōtractu nullo vt nihil opponetur in.l.non dubium.in.x.oppo.C.de legi.allegat.d.l. si rem aliquam. &.l. si quis ante. versu. siquidé nummo vno. ff.de acquiren.poss.ergo &c. ¶Secundo dicitur dictum contractum venditionis esse nullum stāte priori iuraméto de nō alienando vt no glo.in.c.licet mulieres. de iureiurando.lib.vj. & illam glo.allegat Hosti.hoc volenié in.c. cum contingat.in eod.titu.&.c.cum te.&.c.intellecto.& in auten.de non alie.§. sanctissimas. Idem voluit Barto.in.l.si quis pro eo.ff.de fideius.& in.l.si prediū.ff.de iure do.& Spec.in tit.de emp.& vendi.§. tertio loco.ver.& not.cōsiliū Inno.in.c. dilecto.de præben.& hanc conclusioné firmauit Alex.in.iij.volu.cōsi.xvj. inci.

4 ponderatis.† Et hoc verum qñ cū primo iuramento concurrebat ius cōmune similiter prohibétis alienationem, vt in fundo dotali & in prohibitione alienationis rei litigiose in quibus casibus stāte primo iuramento alteri facto habente concursum cum iure cōmuni per dictum cōtractum prohibitum duplici respectu nō transfertur dominiū nec possessio per iura supra allegata secundum Ioan.de imo.in dicto.c.dilecto. & Alexand.de imo.in dicto consilio.in.iij. colum.& firmat Bald.in.l.duobus.§. fin. ff. de iureiuran.qui Thomas tempore emptionis habuit notitiam de dicta obligatione de non alienādo: & sic cessant omnia contraria quæ facit Alexan.in dicto consilio: † & per consequens actus

5 reuocationis precarij nulli nulliter dicitur: quia infecta primitiua inficit & deriuatiua secūdū Bal.in.l.fi.C. de ver-

bo.sig.& in aut.quas actiones.C.de sac. san.eccle.¶ Nec obstat ꝙ ex contractu rei litigiose res potest prescribi.vt in.l. Pomponius.§.cũ quis.ff.de acqui.poss.
6 & in.l.vitia.C.eod.tit.† qa verũ est qñ secuta fuisset traditio rei:vt in simili dicitur in.d.l.j.§.si vir quando maritus donauit vxori & tradidit &c.& tantomagis in casu isto concurrebat prohibitio legis de nõ alienãdo rẽ litigiosam:& primũ iuramentũ de nõ alienando rem litigiosam:ideo nõ acquiritur possessio per tex.in.l.ij.C.de vsuca.ꝓ empto.vt habet in.l.filiussa.§.diui.ff.de lega.j.& in.c.verũ.de cõdi.appo.¶ Itẽ ille actus capiẽdi possessionẽ factus ꝑ dictũ Thomã non priuauit venditricẽ sua possessione dictę hostarię,per eã possesse animo suo & corpore alieno,videlicet per inqlinos,nisi ipsos inqlinos expulisset,
7 aut ab ipsis inquilinis desereretur possessio vt in.l.peregre.§.qbus.ff.de acq. poss.& in.l.si colon⁹.ff.e.tit.& no.Abb. sicu.in.c.olim.de resti.spolia.& hoc verũ etiam si ipse Thomas locasset ipsam hostariã ipsis inquilinis & nõ ꝑcepisset fructus id est pensionem:qa tale instrumentũ locationis nõ ꝓbat possessionẽ cõtra tertiũ idest ipsum Mattheum vt in.c.inter dilectos.in fine.de fide instrumẽ.no.in.c.cũ Bertoldus.de re iudic.& in.l.qui vniuersas.§.qui per colonũ.ff. de acquirẽ.poss.cũ concor.allegatis per Alexan.in.iiij.volu.consil.x.incipi.viso processu.& in cõsilio.xij.in eodem vo-
8 lu.¶ † Fuit votatum in consilio per oẽs dominos ꝙ dictus Mattheus veniat rationabiliter per predictas rationes, & aliàs que dominis occurrerunt absoluẽdus ab impetitione dicti Thomę saluo iure si quod competit dicto Thomę contra dictam Dianã vigore dictę emptionis.

Decisio.CCCXXXII.

De dote recepta à socero per apocham cum promissione assecurationis.

✤ Summarium. ✤

1 *Socer qui per apocham nurus dotem promisit cautam sub bonorum hypotheca an obligauerit bona sua,& obnoxios heredes ad illam soluendam fecerit.*

Pœnitentia in scriptura ad cautelam facta non habet locum.

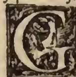
Promissio patris afficit heredes.

2 *Patris bona tacite pro dote,& eius antiphato sunt obligata,si dotem pater receperit.*

Heres patris quilibet ad dotem de cuius assecuratione promisit pater conueniri potest.

Consuetudinis Neapolitanę super dote interpretatio.

3 *Vxor filij si modo appareat instrumentũ dotale assecurari debet de dote & antiphato super bonis soceri.*

GAbriel coppularius de Neapoli maritauit Altabellam filiã suam Stephano sollerio filio legitimo,& naturali quõdã Francisci sollerij,dictoq; Frãcisco soluit dotes vnc. lx.quas promisit conseruare,& facere cautam de dictis dotibus conseruandis per scripturam priuatam,que non fuit facta ob mortem dicti Francisci superstitibus dicto Stephano,& alijs filijs,& heredibus suis.Demũ dictus Stephan⁹ vir vergit ad inopiam,& dicta Altabella petit se assecurari super bonis q̃ fuerunt dicti Francisci.¶ Opponitur contra eam,quod bona Francisci non sunt obligata,sed tantũ Franciscus promisit obligare,que obligatio non fuit facta. ¶ Item in instrumẽto dotali quod fecit Stephanus dictę suę vxori nihil dicitur ꝙ Frãciscus sit obligatus vel eius bona

pro

pro dictis dotibus. Et consuetudo Neapolitana in scriptis dicit dos, & quarta sine instrumẽto dotali peti nõ potest.

1 ¶ † In cõtrarium dicebatur ꝙ ex quo probatũ est legitimè per testes idoneos ꝙ tempore capitulorũ matrimonij pater Stephani voluit ꝙ eius nomẽ nõ ponatur in instrumento dotali, sed per priuatam scripturã promisit se & eius bona obligare pro dictis dotibus que peruenerunt ad suas manus ad effectum vt conseruetur creditum, & sic scriptura conficienda erat ad cautelam, & non ad substantiandũ promissionẽ, & sic non habet locum pœnitẽtia. vt in. l. contractus. C. de fide instru. & sic illa ꝓmissio patris afficit hæredes per. l. si pactũ. ff. de probatio. ¶ Item ex quo dictum matrimoniũ fuit factũ de volũtate patris,

2 & pater recepit dictas dotes † sine dubio saltim tacite sunt bona patris obligata pro dictis dotibus & antiphato. vt not. in. l. si cũ dotem. §. trãsgrediamur. ff. solu. matrimo. & ibi per docto. & consuluit hoc Pau. de ca. in cõsi. xiiij. incip. visis, & cõsideratis &c. vlti. col. & idẽ voluit Bal. in. l. j. C. ꝙ cum eo. & Alexã. in iiij. volu. cõsi. lxvij. in fin. incipiẽ. visis & ponderatis. Et ideo quilibet ex hęredibus dicti Francisci fauore dotis potest cõueniri insolidum ad dictã dotem. per tex. singularẽ in. l. cũ ab vno. ff. de lega. ij. & voluit Cyn. in. l. pro hęreditarijs. C. de hęredi. vel actio. venditio. & Barto. in. l. debitorem. ff. de pact. & Ioan. de imo. in. l. seruo legato. §. si testator. ff. de legatis primo. & Bar. in. l. continuus. §. si circa fin. ff. de verb. obligat. licet alij hæredes tenentur sibi familię erciscundę: vt ibi plene habetur. ¶ Nec obstat quod instrumentum dotale non cantat de patre, & eius hęredibus, sed solum obligat maritum, & eius bona. & sic non potest agi contra alios hæredes Francisci hypothecaria, ex quo non est instrumentum dotale secũdum dictam consuetudinem Neapo. ¶ Quia ad hoc respondebatur: quia dicta consuetudo non dicit quòd non possit probari nisi per instrumentum, sed dicit quòd non potest peti nisi appareat instrumentum dotale. ita dicit glossator Neapodanus in dicta consuetudine dos, & quarta. in prima gl. Cum ergo in casu isto de quo agiẽ apparet instrumẽtũ dotale, sed ꝓbatur per testes dicta ꝓmissio facta per patrẽ, & dictã dotẽ fuisse patri prędicto solutã, meritò dicta vxor debet assecurari sup bonis dicti Frãcisci, tãquã saltim tacitè hypothecatis ꝓ dicta dote, q̃ ad eius man⁹ ꝑuenit, & etiã ꝓ antiphato iuxta. l. vbi adhuc. C. de iure dotiũ.

3 Quæriẽ qd iuris? ¶ † Fuit ergo votatũ ꝑ totũ Cõciliũ attẽtis rationib⁹ supradictis allegatis per dictam vxorẽ, ꝙ dicta vxor assecuretur super bonis dicti Frãcisci sui soceri ad quẽ dos ꝑuenit tam pro dicta dote, quã ꝓ antiphato. & iste fuit notabilis intellectus ad dictã cõsuetudinẽ dos, & quarta vt possit ad coadiuuandũ instrumẽtũ dotale etiã contra personã nõ nominatã in instrumẽto ꝓbare plus dictũ, quã scriptũ in instrumẽto dotali, & ꝓbare etiã ꝑ testes pecuniã dotalẽ ꝑuenisse ad patrẽ. Ad hoc accedant no. in. c. series. de testibus. & ꝙ no. Iac. but. Bald. & Pau. de castr. in. l. certi condi. §. quoniã igitur. ff. si cert. peta. & Alex. in. iiij. volu. consi. lviij.

Decisio. CCCXXXIII.

De dotis augmento debito etiam dote non soluta.

Summarium.

1 *Antiphatum quando debeatur vxori etiam dote non soluta.*

Dotis

2 *Dotis fauor etiam augmentum respicit.*

SI dos est ꝓmissa solui marito in certis temporibus, & fuisset constitutũ antiphatũ vel promissum cõstitui: & antequam venissent tempora solutionum dictæ dotis matrimonium est dissolutũ per mortem viri

1 superstite vxore,† tunc mulier lucratur antiphatum etiã dote promissa non soluta, quia nõ est imputãdũ mulieri, cur ante diem dotem non soluit, ex quo maritus fuit contentus facere tempus ad

2 ipsam soluendam.† & hoc tempus adiectum respicit cõmodum mulieris. vt in.l.cum tempus.ff.de regu.iur.ita reperitur decisum per Neapodanũ Sebastianũ in quadã glo.posita in.c.Regni, ꝙ incipit, mulier dotarium. Et secundũ istam decisionem vidi in consilio fuisse votatum in fauorem Magnificæ Lucretiæ Carazolæ vxoris quõdam don Ioannis de Ceruignole cui promissæ fuerunt magnæ dotes, videlicet sex milia ducatorum soluendorũ in certis terminis, & nondũ elapsis fuit solutũ matrimoniũ per mortem dicti don Ioannis. ¶ Et fuit votatum, ꝙ debetur antiphatum dictæ vxori pro dicta dote non soluta, licet tempus solutionis dictæ dotis nondum aduenerat.

Additio. Vide super hac decisione quę cõsuluit Stepha. Bertrandi.part .iij.consi.ccciij.nume.v. Et an dotis augmentum debeatur si in cõstitutiõe dotis nulla de eo facta fuit mẽtio, tractat idem Bertrandi, parte.j.consi.xcviij.nu.xiiij.

Decisio.CCCXXXIIII.

De semel in feudo concessis iterum non concedendis.

Summarium.

1 *Feudo concessione facta an terra veniant, quæ prius alteri fuerunt obligata.*

2 *Feudum habere in alio feudo terras separatas non est inconueniens.*

Clausula saluo iure alterius semper intelligitur in principe.

3 *Castro à domino vendito iura alteri infeudata non intelliguntur vendita.*

Ius quod habet concessor in concessione tantum venit.

4 *Iura eius, cui primò facta est concessio secunda, semper videntur reseruata.*

Clausula non obstante concessione alteri facta, quomodo intelligatur?

IN causa notarij Iacobi vinceproue cũ Gaspare de restaino sup certis terris sitis in casali mõtanæ ꝙ aliàs fuit casale cucchari & nũc

1 separatum,† fuit dubitatum. ¶ Vtrum in concessione facta de dicto casali montane cũ iuribus & pertinentijs suis veniant illæ terræ sitæ in dicto casali, quæ perprius fuerunt alteri concessæ & alienatæ tanquã de feudo recuperatæ. Cũ non inconuenit vnũ feudũ posse habere terras feudales in alio feudo penitus

2 separato. ¶ † Et fuit cõclusum, ꝙ quãdo cõceditur aliquod castrũ, nõ venit in ista cõcessione id ꝙ ipse cõcedẽs vel ei⁹ ꝑdecessor alteri cõcessit. ꝓ hoc ego allegaui Bal.in.l.monuméta.C.de lega. vbi dicit, ꝙ si Rex Vngariæ donaret mihi quandã ciuitatẽ, in qua haberet iurisdictionẽ limitato modo, puta bassam iurisdictionẽ tantũ. illã solã iurisdictionẽ

3 donare videtur, ꝑsertim,† quia in principe semp intelligitur clausula saluo iure alterius.ff.de vulg. substi.l.ex facto.in princ.& ibi cõcor. ¶ Et ideò dicebat idẽ Bald.in.l.j.in fine.ff.de rerum diuisio.

¶No.

¶ No. q̃ si dominus vendit castrũ, non intelligitur vẽdere iura alteri infeudata. allegat. c. quidã. de capi. q cur. vendi. & ideò in cõcessionibus castrorũ q̃ fiebant tpe Regis Roberti inter alias clausulas ponebãt ista videlicet, ita tamẽ q̃ si qui sunt qb' dictus dñs auus, & pater noster vel nos aliqua bona possessiones, & iura in castro p̃dicto vel infrà ipsius tenimenta cõcessimus, ipsa in capite tenent, put eis concessa fore noscunt &c. & ista clausula in effectu ponebãt tempore Regis Ferdinandi primi, qñ concedebat rescriptũ reintegratiõis feudi q̃ ad ea que p Regẽ prius fuerũt alienata non apponat ipse cõmissarius manus. & Bald. in. d. c. j. de capita. qui curi. vendi. expressè dicit, non videntur vendita ea, quæ prius alijs sunt concessa, & ab ipso vniuersitatis corpore separata. hoc dicit ille text. & subdit in se. co. † quòd
4 ius, quod habet concessor venit tantum in concessione. alleg. l. Publius. §. j. ff. de condi. & demon. & sic non veniunt res singulariũ. & pro hoc. l. si domus. §. fin. ff. de leg. j. & l. vxor patri. C. cõmu. de lega. & l. q tabernas. ff. de contrahẽ. emp. q iura ad hoc allegat. Fran. de are. in cõsil. xv. incipiẽ. Reuerendissime pater. in ij colum. ver. tertio prçmitto. ¶ Et proptereà dicebat Bal. in titu. de pace Constan. in. colũ. xxxiij. q̃ in concessionibus de aquis publicis semp vident reseruata iura, & cõmoditates eius, cui primò facta fuit concessio. bene facit text. in. l. in concedendo. ff. de aqua plu. arcen. & no. Alex. in. ij. vo. cõsi. cxxv. & Bar. in. l.
5 fi. C. de loca. predi. ciui. lib. xj. † Imò si fuisset dictũ in secunda cõcessione, nõ obstãte cõcessione alteri facta, intelligit de inualida, & non de valida, vt voluit Cõpostellanus in. c. causamq;. de elec. & idem tenet ibi Ant. de but.

Decisio. CCCXXXV.

De precario, quod ad bona futura non trahitur, & de remedio. l. fin. C. de acquiren. posses. Et de assensu sibi, & suis hæredibus prçstito non opitulante cessionarijs.

Summarium.

1 *Precarium an extendatur ad bona futura precarij tempore impossessa?*

Bona futura in bonorum generali obligatione, an veniant?

2 *Bona præsentia & futura veniunt in tacita hypotheca.*

3 *Precarium loco traditionis quãdo habeatur.*

Precarium extenditur etiam ad partum nasciturum.

4 *Cõstituens se precariò alterius nomine possidere quid probare debeat, vt effectũ suũ obtineat precarium.*

Precarium quando inane sit?

5 *Bona præsentia & futura obligans, an obliget feuda que venda à suis hæredibus.*

Precarium non transit ad heredes precario rogantis. 10.

6 *Precario nomine possidere post mortem suã nemo se potest constituere.*

Constitutio precarij, an circa futura operetur?

7 *Possessio pro præsentibus si interuertitur agi potest condictione. l. fi. C. de acqui. posses.*

8 *Constitutionis precarij triplex distinctio.*

9 *Precarium ad bona hæredũ nihil operatur.*

11 *Feudi alienatio Rege consentire renuente reuocari potest, non obstante iuramento.*

Facto pprio nullũ ipso iure licet cõtrauenire.

12 *Obligatio annullata materiam non habet, suprà quam assensus fundetur.*

Assensus Regis post ius quæsitum parti non valet in eius præiudicium.

Ratificatio non operatur in præiudiciũ eius, cui ius quæsitum est ante ratificationem.

13 *Possessio si retineatur displicere nõ dicitur.*

Displicentia

Displicentia animi retraditionem requirit.

14 *Assensus impetratus, post reuocationem obligationis bonorum nihil operatur.*

Consensus episcopi in donatione iuris patronatus, quid operetur?

15 *Obligatio bonorum feudalium propter quid post annum reuocata maneat?*

Inuestiture forma non derelinquenda.

Tempus multa refutat.

16 *Assensus non registratus intra tempus in Regia camera, pro non praestito habetur.*

Feudum ex conuentione formam accipit.

17 *Regius assensus de persona ad personam non extenditur.*

Cessionari non dicitur successor vniuersalis, sed particularis.

18 *Obligatio solutione eius, quod debetur, tollit.*

Donatio in solutum habet vim emptionis & solutionis.

Actione primaeua sublata agi non potest.

Datio in solutum primaeuam obligationem quando non tollat.

19 *Assensus ad consecutiua extenditur.*

20 *Assensus praestitus in contractu, in eius executione videtur praestitus.*

21 *Cedere in praeiudicium primae cessionis nemo potest.*

Contractu inito cum filio, filio solui potest.

Contractu cum intruso celebrato, ei solui pot.

22 *Cessio secunda quando valida?*

Actio directa circa primo cedentem remanet.

Limitatio ad legem .iij. C. de noua.

23 *Actiones directae ex quo inhaerent ossibus cedentis separari non possunt.*

24 *Transigi potest prima cessione non probata.*

Ro decisione causae vertentis in sacro Concilio, inter nobilem Carolum maramaldum actorem ex vna, & dominas Franciscam & Ciacciam de samframundo conuentas ex altera, super assistentia petita super castris Corneti & particalis obligatis & hypothecatis per quondam Nicolaum de samframundo patrem dictarum conuentarum pro ducatis mile.ccvj. mutuatis per quondam Andraeam maramaldum dicto Nicolao & Hugoni de sancto Sauerino, fuit dubitatum de quatuor dubijs. ¶ Et primò, vtrum in obligatione facta per dictum Nicolaum veniant dicta castra, quae fuerunt quaesita per haeredes dicti Nicolai post dictam obligationem, † & sic

1 an virtus praecarij extendatur ad bona futura quae non possidebant tempore constituti praecarij. Et videbatur: quod praedicta obligatio extendit ad bona futura, & sic praecarium extenditur ad bona futura: quia text. expresse vult in l. fin. C. quae res pig. oblig. pos. quòd in generali obligatione bonorum veniant etiam bona futura, quae posteà acquiruntur. Ad idem

2 tex. in l. j. ff. de pigno. † Imò etiam in tacita hypotheca veniunt non solum bona praesentia, sed etiam futura. vt in l. hac edictali. § .is illud. C. de secun. nupt. & ibi per Bald. licet Ioan. contrà, vt dicit glo. in d. l. fi. Et ideò multi doctores tenent, quòd etiam tunc praecarium extenditur ad bona futura: quia non est magnum praeiudicium, sicut in obligatione: vt tenent Iac. butr. in d. l. fin. quae est vna de decisionibus Iustiniani, cuius opin. secutus fuit ibi Sali. & Ang. in dicta disputatione incip. in refulgenti delitiarum palatio. & in consi. clxxix. inci. visis praedictis in-

3 strumentis &c. in ix. col. † vbi dicit, quod si in donatione bonorum praesentium & futurorum sit appositum praecarium, tunc habetur loco traditionis. & sic extenditur ad futura. & Ioan. de imo. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obli. allegat pro hoc tex. in l. quamuis. ff. de praecario. vbi si constituo me praecario nomine tuo ancillam possidere. istud praecarium

rium extẽditur etiã ad partũ naſciturũ
ergo ad futura.hãc opi.firmauit etiam
Bar.in cõſi.lxxvj.incipiẽ.punctus talis
eſt,pater filio ſuo emãcipato.idẽ tenuit
Bal.in.l.ſi quis argentũ.§.ſed & ſiqui-
dem.C.de donatio.hoc idẽ videtur fir-
maſſe Alex.in d.l.iij.§.incertam.dũ cõ-
cludit,ꝙ ſi qs obligauit omnia bona ſua
pręſentia & futura,& conſtituit ſe pre-
cario nomine tenere & poſsidere,quòd
iſtud præcariũ trahit ad bona futura q̃
per eũ acquirẽtur. Et eandẽ opinionem
firmat Iaſon ibi,dicens iſtã eſſe cõmunẽ
4 opi.¶ † Sed in cõtrariã partẽ multum
ſtringit illa concluſio,quę vult,ꝙ ille q
conſtituit ſe præcario nomine alterius
poſsidere,ad hoc,vt præcarium opere-
tur effectũ ſuum , debet probare,quòd
tẽpore precarij conſtituti,ipſe poſside-
bat naturaliter,alias precariũ nihil ope
ratur,vt not.gl.in.l.quamuis.§.ſi con-
ductor.ff.de acqui.poſ.hoc firmãt Ang.
in conſili.cccriiij.incipien.in quæſtione
vertente. Barto.& Angel.in.l.quædam
mulier.ff.de rei vendi.hoc idem voluit
glo.& Ang. in.l.ij.in verbo,tradita.C.
de acquir.poſ.& Bald.in.l.j.C.quando
liceat ab empt.diſce.vbi dicit hanc eſſe
veritatem,quòd ſi venditor tẽpore,quo
cõſtituit ſe precario nomine emptoris,
non poſsidebat , inane eſt precarium,
licet poſteà cepit poſsidere:quia in no-
ua poſſeſsione non eſt conſenſum inter
partes &c. Idem firmat Anto.de butr.
in.c.cum veniſſent.de reſtitutio.ſpolia.
& in repetitione.c.fin.in.xvj.colum.de
cauſa poſ.& proprieta.hoc expreſſe vo-
luit Alexan.in.iiij.volumine conſilio.
x.incipiente,viſo proceſſu &c.& in.d.l.
quamuis . §.ſi conductor.circa finem.
poſt Ange.ibi.& firmat hoc Iaſon in.l.
ab emptione.in.viij.columna verſu,ſe-
cundò limita.ff.de pactis.& Bal.in rub.
C.de contrahen.emptio.¶ Sed in caſu,
de quo agitur dictus Nicolaus non te-
nebat dicta caſtra,nec ipſa poſteà ha-
buit,ſed dictæ conuentæ illa recupera-
5 uerunt.† Et licet dictus Nicolaus obli-
gaſſet omnia bona ſua,præſentia & fu-
tura,nõ obligauit nec hypothecauit feu
da quærenda à ſuis hæredibus,quę non
ſunt obligata.vt dicit Ang.in.l.aſsiduis
C.qui potio.in pigno.habe.& Saly.in.l.
Paulus.ff.de pigno. & not. Alexan.in
l.ſi hæredis ſeruus.ff.de legat.j. Maxi-
mè,quia precariũ non tranſit ad hære-
des precariò rogantis.per text.in.l.cum
precario.§.fi.ff.de precario.& not.in.c.
6 fi.de precarijs.¶ † Nec quis poteſt ſe cõ
ſtituere precario nomine poſsidere poſt
mortẽ ſuam:vt dixit Ange.in.d.l.quã-
uis.§.ſi conductor.& Alexan.in.ij.vo-
lumi.conſili.lxxx.incipiente,proſpectis
his,de quibus in themate & ſequenti.
¶ Secundò dicebatur,ꝙ quãquam dicti
moderni teneant,quòd precarium extẽ
ditur etiã ad bona futura ꝑ iura & ra-
tiones per eos allegata.in.d.§.incertã.
negari non poteſt ꝙ multi doctores te-
nent contrarium,vt eſt Bald.in.l.j.ff.
pro ſocio vbi dicit iſta verba formalia.
vnde ſi obligo tibi omnia bona mea pręſen
tia & futura,& cõſtituo me ꝑcario
nomine tenere & poſsidere,iſta cõſtitu
7 tio precarij nõ operač circa futura.† Et
dicit,ꝙ effectus eſt iſte:quia pro præſen
tibus ſi interuertič poſſeſsio poteſt agi
conditione.l.fina. C.de acquiren.poſ-
ſeſsio.nec requiritur excuſsio.Sed pro
futuris oportet agi hypothecaria præ-
cedente excuſsione bonorum,ſecundũ
Vbertum & Albertum Papienſem.hoc
idem expreſſe firmat Petrus de vbald.
de Peruſio in repetitio.l.cum duobus.
§.Papinianus.ff.pro ſocio.in.ix.chart.
verſicu.circa quintam partem &c.hanc
partem

partem tenuit Ludoui.roma.in.d.§.incertam.& in.l.exitus.ff.de acquir.pos. ¶ In hac varietate sacrũ Concilium trãsiuit cum ista distinctione faciendo tria
8 capita.¶ † Aut quis constituit se quãdam rẽ precario nomine tenere & possidere, & tempore constituti precarij nõ tenebat nec possidebat,& tunc precarium nihil operatur, & ita loquitur glo.in.d.§.si conductor.& Bald.in.d.l. j.C.quando liceat ab emp.disce.& alij doctores suprà alle.¶ Aut quis obligat pro debito omnia bona sua, præsentia & futura,& constituit se precario nomine creditoris tenere & possidere: si post eà debitor aliqua bona acquisiuit, precarium extenditur ad ista bona futura secundum magis communẽ opin.doct. in.d.§.incertam. Et sic sacrum Concilium non fuit secutum opi. Bald.in.d.l.
9 j.ff.pro socio.nec Petri de vbal.¶ † Aut debitor obligauit bona sua & suorũ hęredũ præsentia & futura,& constituit se precario nomine creditoris tenere & possidere:& debitor nõ acquisiuit ipse posteà bona, sed eius hęredes acquisiuerunt bona: tunc quo ad ista bona hæredum quãdo fuissent obligata expressè per ipsum debitorẽ nõ operabitur aliquid precariũ: quia nõ potest quis constituere precario possidere post mortẽ
10 suprà dictũ: † nec precarium transit ad hæredes præcariò rogantis.per text.in d.l.cum precario.ff.de precario. ¶ Et ideò fuit votatũ, quòd dicto agenti non competit contra dictas mulieres conuẽtas remedium.l.fina.C.de acqui.posses. intentatum super dictis Castris.¶ Secundò fuit dubitatum, posito sine præiudicio veritatis, quòd assensus Regius super obligatione bonorum feudalium sit in forma probante de quo multum dubitabatur: Vtrũ dictus assensus operetur suum effectum, ex quo præstitus fuit eo tempore quo fuit reuocata obligatio bonorum feudalium per dictum Nicolaum, vigore cõstitutio. Regni cõstitutionẽ diuæ memoriæ. Lucas de pẽna in.l.nulli.C.de fundis patri.libr.xj.
11 fuit in vna opi. † ꝙ vbi rex renuit cõsentire, tunc ipse idẽ alienans poterit reuocare nõ obstãte iuramẽto, ꝙ tacitã cõditionẽ habere videt, si Rex cõsentiat alienationi.argu.de rescript.c.constitutus. & de iureiurãdo.c.venientis.cum simi. Sed dicta sua opi.nunquã fuit in obseruantia: quia ex quo alienatio vel obligatio rei feudalis fuit ipso iure nulla per iura in vsibus feudorũ.& in dicta cõsti. licuit venire cõtra factum propriũ nullum ipso iure.l.quẽadmodũ.C.de agri. & censi.li.xj.voluit Bar.& ibi Alex in apostillis in.l.post mortẽ.ff.de adop.& patet in dicta consti.constitutionẽ. Inno.in.c.nosti.de elec.cũ similibus. Nec in hoc videt dolus recedere à promissis cõtra ius.vt in.c.in malis.de reg.iur. libr.vj.¶ Et ideò in contrariũ dicebatur, ꝙ si post obligationem bonorũ feudaliũ sine Regio assensu facta reuocatio virtute dictæ cõstitutionis Regni, si posteà Rex assentit dictæ obligationi, quæ obligatio est annullata per reuocationẽ
12 assensus nihil est: † quia non habet materiã supra quã forma assensus põt fundari.vt no.Bal.io.l.cũ sententia.C.quãdo prouoca.nõ est necesse.in.ij.colum. ¶ Item, quando Rex post reuocationẽ obligationis ipsi obligationi præstat assensum, reperit rem non esse integram: sed reuocatam legis permissione,& sic ius quęsitum est parti reuocanti:& post ius quæsitum parti, non valet assensus Regis in eius præiudiciũ.vt dicit And. in.l.imperialem.in princip.ff.de prohi. feu.ali.per Federic.& in.c.j.§.donare.

qualiter

qualiter olim feud. ali. pot. sic etiam dicimus in ratificatione, quæ non operatur in præiudicium eius, cui ius est quæsitum ante ratificationem, secundum Bald. in lege fin. C. ad maced. & in. l. obseruare. §. post hæc. ff. de offic. proconsulis. & Bartol. in. l. si vxor. §. si quis vxorem. ff. de adulte. & in. l. indebitum. §. j. ff. rem ratam haberi. & in. l. rē

13 alienā. ff. de pigno. cum simi. ¶ † Nec obstat quædam oppo. quam quidam aduocatus allegabat, videlicet, quòd ille sicut non dicitur displicere, cuius possessio retinetur: ideò oportet quod in displicentia animi interueniat retraditio. vt dicebat Bal. in. l. fi. C. de cōtrahen. empt. Et sic si ille qui ob mutuum obligauit feudum, & reuocat obligationē, debet restituere mutuum. ¶ Quia respondetur, ꝙ non oportet statim mutuum restituere, sed adueniente tempore, & si tēpus est elapsum poterit conueniri actione personali vel reali in bonis Burgensaticis: quia tex. in constitu. Regni non dicit ꝙ non aliter poterit reuocare nisi oblata pecunia per quam alienatum vel obligatum est feudum. ¶ Et ita maiores nostri

14 semper dixerunt, † quòd assensus impetratus post reuocationem obligationis bonorum feudalium nihil operatur: ita etiam non operatur consensus episcopi in donatione iuris patronatus mortuo donatore in præiudicium sui hæredis vt dicit Abbas in disputatione augerio patronatum &c. & not. Abba. in. c. cum vos. de his quæ fiunt à præl. Et tāto fortius, quòd in illo asserto assensu sine sigillo erat clausula ꝙ dictus Andræas maramaldus deberet scribi facere intra annum dictū assensum in quaternionibus Regiæ Cameræ summariè: aliâs dictus assensus censeatur nullius roboris vel momēti, & dicta conditio non fuit

15 adimpleta, † & sic remanet obligatio bonorū feudaliū post annū reuocata sine assensu, propter clausulā decreti, annullatis. vt per doct. in. c. ceterum. de rescriptis. & in. c. audito. de resti. spolia. & Bal. in. l. cùm mulier. ff. solu. matri. & in l. non dubiū. col. xij. C. de leg. cū multis similibus. ¶ Nec est recedendū à forma inuestituræ, etiam quòd sit contra consuetudines feudorū. dixit Bal. in. c. j. §. prætereà. quid sit inuestitura. & alibi. si non seruatur pactū, rescinditur quicqd est actum. & secūdum Bal. in. l. cū te. ff. de pac. inter emptorem & vendito. ideò tempus multa refutat dicit And. in. c. j. quo tempore miles. & ideò dictus assensus cum non sit registratus intra tēpus in regia camera habetur pro non præsti-

16 to: † quia dicit Bal. in. l. cū te. de pactis inter empto. & vendito. quòd si non seruatur substātiale pactū, rescinditur quicquid est actū substātiale: qa ex conuentione feudum accepit formā. l. j. §. si conuenerit. ff. depositi. l. contractus. ff. de iniurius vo. Bal. in. l. ex hoc iure. versi. vj. quæritur. ff. de iustitia & iure. ¶ Fuit votatū in cōsilio dictis rationibus consideratis, ꝙ dicta obligatio, quo ad dicta castra, est sine Regio assensu. Et tāto magis, quia dictus assensus impetratus fuit per dictum Andræam super dicta obligatione bonorum feudalium pro se & suis hæredibus & successoribus, & dicti agētes agunt iure cesso per dictum Andræam, in qua cessione non interuenit

17 Regius assensus, † qui non extenditur de persona ad personam, vt dicit Andr. in. l. imperialem, in princip. de prohibit. feud. alien. per Federi. nec cessionarius dicitur successor vniuersalis, sed particularis: ideò non comprehenditur sub appellatione successoris, nisi diceretur, quibuscunque vt per Alex.

Alex.in.l.quædam. §.nihil.ff.de edendo.& in.l.si patroni.in prin.penult.colū.ff.ad trebel.& Bal.in.l.j.in.xlviij.q. ff.de rerū diui.& in.c.j.§.donare.qualiter olim feudum ali.poterat,& sic assensus præstitus Andreæ & suis hæredibus & successoribus,non opitulatur cessionarijs.¶Tertiū dubium fuit ex quo dictus Andræas pro dicto debito carcerari fecit dictum Nicolaum, & dictus Nicolaus dedit insolutum & pro soluto dicto Andreæ castrū Sarcuni,cui tradita fuit possessio,& quia in debito præ dicto assensus nihil operatur:quia obligatio bonorum feudaliū fuit reuocata, vt suprà.Nec in datione insolutum interuenit Regius assensus,& posteà dictus Nicolaus certo modo recuperauit dictum castrū,si dicti conuenti possunt dicere,ꝙ dicto Andreæ fuit satisfactū, & per consequens sit sublata illa prima obligatio. Maximè, ꝗa secuta fuit qui-

18 etatio & liberatio.¶† Videtur qđ sic: quia solutione eius,qđ debetur,omnis tollitur obligatio,vt instit.quibus modis tolli.ob.in principio.¶Item quia illa donatio insolutū habet vim emptionis & venditionis.l.eleganter.in princ. ff.de pigno.ac.& in.l.si prædium.C.de euic.Bar.& alij in.l.libera.C.de senté. & licet dict⁹ Andræas cecidit à possessione non potest agere primeua actione sublata,sed agere debet pro euictione vt no.Bart.in.l.eleganter.ff.de pigno. actio.& in.l.si quis aliam de solu.bene facit textus in.l.fi.ff.de condi.ob causam. & sic cum non sit actum pro euictione, sed primeua obligatione sublata debet sequi absolutio.¶In contrarium dicitur,quòd potuit agi primeua obligatione:quia non fuit sublata per dictā dationem insolutū:quia dicta datio insolutum fuit ipso iure nulla tanquā facta sine Regio assensu.¶Nec obstat,quòd præcessit assensus super obligatione bonorū feudaliū dicti Nicolai,qui assen-

19 sus†extéditur ad cōsecutiua:vnde solemus dicere,ꝙ si in obligatione præcessit assensus,iudex interponit secundùm decretū in feudis: quia illud secūdùm decretū est cōsecutiuū ad dictum Regiū assensum,vt dicit And.in cōsti.Regni si quis post lité.facit,quod dicit gl. & Bar.in.l.deniq;.§.sed vtrū.ff.de mino.ꝙ assensus præstitus in contractu,videtur præstitus in eius executione.Sed quia ille assensus nihil operat:quia fuit reuocata obligatio bonorū feudalium ante impetrationé assensus,vt suprà in proximo præcedenti dubio dictū fuit, ideò dicendū est,ꝙ ex quo datio insolutū fuit nulla,licuit agere primeua actio

20 ne.¶† Et ideò fuit votatū,ꝙ de ista datione insolutū nulla habeatur ratio pro decisione præsentis causæ,ꝗa sine assensu est facta:& ille assensus præstit⁹ post reuocationem obligationis factā nō resumit vires per dictā dationé insolutū, per no.in.l.qđ in initio.ff.de regu.iur. cum concordan.suis.¶Quartum dubium fuit. Nam dictus Andræas fuit ille,qui mutuauit dictam quātitatem pecuniæ Vgoni de sancto Seuerino & dicto Nicolao, deinde dictus Andræas transegit cum dictis conuentis habitis ducatis:cclxx.de auro in aurum.Et opposita dicta exceptione transactionis liberationis& quietationis probata per publicum instrumentum opponitur cōtra eam, quòd dicta pecunia mutuata erat paterna,& pro medietate spectabat domino Ioanni maramaldo fratri dicti Andreæ,& sic dicta transactio nō nocet hæredibus dicti Ioannis pro medietate.¶Ité opponitur,quòd ante dictam transactionem dictus Andræas cessit

cessit dictum debitũ dicto domino Ioanni eius fratri, & sic pro medietate tãgente dictum dominum Ioannem non potuit transigere, nec cedere in præiu-
21 dicium primæ cessionis. ¶ † Ad primã oppositionem respondebatur, quòd ex quo dictus Andræas contraxit ipse nomine proprio cum dicto Vgone & Nicolao tanquam sui iuris, quia pater eius erat mortuus, & de pecunia propria licet pecunia esset patris sine dubio potest solui filio: quia quando contractus initus fuit cum filio, potest filio solui, vt in l. si vnus. in princip. ff. de pact. & no. Bal. in l. quod seruus. ff. depositi. & in l. quod seruus. ff. de solutio. & not. Barto. & alij in l. filius. C. de pactis. sicut quando cõtractus celebratus est cũ intruso, potest ei solui ex dicto contractu. vt not. in l. si vrbana. ff. de cõdictio ne indebiti. ¶ Ad secundam exceptioné respondebatur, quod ex quo dictæ conuentæ ignorabant dictam cessionem factam per dictum Andræam dicto Ioanni eius fratri quando dictæ conuẽtæ transegerunt & habuerũt cessionem à
22 dicto Andręa † dicta secunda cessio est valida. vt no. in l. fin. ff. de transac. quia penes ipsum Andræam, qui primò cessit fratri dictum debitum remãsit actio directa. vt in l. quis ergo casus. ff. de pecu. & ratione directæ actionis sibi remanentis, si non interuenit vnum de illis tribus de quibus in l. iij. C. de noua. potuit dictus Andræas fecisse dictam transactionem, & cessisse secundo loco dictis mulieribus, vt declarant scribentes in d. l. iij. & in l. si cũ exceptione. ff. de pac. & in l. facta. §. si hæres. ff. ad trebel. ¶ Nec obstat, quòd in instrumento primę cessionis factæ dicto Ioanni fuit dictum, ꝙ cedit omnes actiones vtiles & directas, quo casu cessat dispositio l. iij. C. de no. vt voluit expressè Tanceredus de corneto in sua cõpendiosa in fine sextæ partis, vt refert Iason in d. l. si
23 cũ exceptione. ¶ † Quia respondebat, ꝙ eius dictum nõ est verũ: qa ex quo directæ actiones inhęrẽt ossibus cedẽtis, nõ possunt separari, sicut character qui imprimitur in anima: vt dicit Bar. in l. nemo potest. in iiij. col. ff. de leg. j. & gl. in d. l. qs ergo casus. & ibi hoc expressè firmat Pau. de ca. & no. gl. in l. ij. ff. pro soc. Ideò nisi interueniat alterũ de illis tribus cõtentis in d. l. iij. semper cedẽti remanẽt directæ actiones, propter quas potuit transigere & nocere primo cessionario non interueniẽtibus altero de illis tribus cõtẽtis in d. l. iij. & ideò habẽti directas potest ei solui, & soluẽs cõsequitur liberationem, nisi interueniat alterum de illis tribus contentis in d. l. iij. secundùm Barto. notanter in l. non quocũq;. §. q Caiũ. ff. de leg. j. & tenet dñs Marianus in cõsil. xviij. omnipotẽs
24 Deus adsit. ¶ † Fuit votatũ ꝑ Conciliũ quod licet nõ sit ꝓbata sciẽtia dictarũ mulierũ de dicta prima cessione, sed posito ꝙ fuisset ꝓbata nõ suffecisset quin rõne directę actionis remanẽtis penes cedẽtem: potuisset trãsigi, & cedere ex quo nõ interuenit alterum de illis tribus cõtentis in d. l. iij. vt voluit gl. in l. nomẽ. C. quę res pign. ob. possunt. & in d. l. si cũ emptore. & doc. cõiter in d. l. iij. & hoc expressè firmat in trãsactione Raphael Fulgo. in cõsi. iiij. inci. Domina Stella. versu, cæterum sine præiudicio veritatis, & sic cõclusum fuit, quòd obst. dicta exceptio transactionis; ideo fuit votatum & sentẽtiatum, quod dictæ conuentæ absoluantur, & istæ fuerunt principales causæ quare fuerunt absolutę, licet multę alię rationes concurrerũt pro dicta sententia absoluto-

ria ferenda & iam nunc lata.

Decisio.CCCXXXVI.

De fundi dotalis alienatione cum vxoris consensu & permutatione in alterum fundum.

Summarium.

1 *Fundi dotalis alienatio cum vxoris cõsensu & permutatione in alterum fundum, an teneat?*

Fundus dotalis vendi non potest.

2 *Contractus pignoratitius ex duobus coniecturatur.*

3 *Permutatio fundi dotalis in meliorẽ valet*

4 *Iuramentum mulieris super alienatione fundi dotalis ab ea seruandum.*

5 *Metus leuis non considerandus.*

6 *Filius exhæredatus quãdo excludatur à querela?*

7 *Solutio spontanea quibus modis non probet precedentem.*

Q Vidã nobilis Troilus caraczol⁹ & Susanna eius vxor vendiderũt nobili Ioãni spinæ certas terras publico instru-
1 mento mediãte,† & præsupponitur q̃d dictæ terræ fuerunt datæ in doté,ita q̃ essent dotales.¶Itẽ est præsupponendũ quòd maritus volẽs vendere dictas terras dotales permutauit cũ vxore,& dedit in excambiũ alia bona stabilia maioris æstimationis quã essent dictæ terræ: soluto matrimonio p mortẽ viri,dicta Susanna agit rei vẽdi.cõtra Eusebium filiũ dicti quondã Ioannis spinæ ad dictas terras olim dotales.Et dicit,quòd dicta venditio nõ obstat ei:quia fundus
2 dotalis non potest vendi.¶†Secundò, quia dicta vẽditio fuit simulata in fraudem p gnoris:quia interuenit pactũ de reuendendo,& modicitas pretij vltra dimidiã iusti pretij.¶Tertiò,quia ipsa vendidit eũ viro per vim & metũ.¶In cõtrarium pro parte hæredis dicti Ioãnis spinæ dicitur,quòd licet contractus venditionis sit de fundo dotali,tamen tempore venditionis non erat dotalis propter dictam permutationem anteà factam. Et pro hoc allegatur Bal.in auteu.si qua mulier.C.ad velleianũ.†vbi 3
dicit,q̃ si illud cambium vel permutatio,est vtile mulieri,valet:& melius est, q̃ fiat prius istud cambiũ,& posteà poterit adhiberi cõsensus mulieris in alienatione,& sic cum alia res sit subrogata loco rei dotalis,vendicat sibi locum dispositio.authẽ.siue à me. ibi nisi aliq res &c.C.eod.ti.& ibi hoc voluit Cyn. Et ideò cum ipsa vxor vẽdidit vna cum viro cũ iuramento,& sibi cautum est in alijs bonis pro dote,etiam quãdo nõ esset datum ex cambium,& essent alia bona viri,pro dotis restitutione, sicut di-
4 cit dicta authenti.siue à me.†iuramentum prædictum esset seruandũ.per tex. in.c.licet mulieres.de iureiurando.lib. vj.& no.in.c.cũ contingat.eo.tit.in antiquis.& sic nõ obstat prima allegatio, Ad secundam exceptionem respondebatur per interemptionem facti: quia non constat legitimè de pacto de reuendendo, nec de minoritate pretij vltra dimidiam tempore cõtractus.¶Ad tertiam exceptionem,respõdebatur,quod non est probatus metus vel vis cadens
5 in constantem mulierem.† Et si quis metus leuis fuisset,nõ est cõsiderabilis. iuxta no.in.l.inter positas.C.de trãsac. cum concord.suis.& maximè,quia soluto matrimonio dicta vxor pro dotibus suis cœpit possessionem illorum bonorum datorum in cambium melioris æstimationis,quàm essent illa bona dotalia,& sic ratificauit & approbauit illud cambium,per ea quæ no.in.l. si ob turpem.

turpem.ff. de condictio.ob turp. causam.& in.l.ij.C.quod metus causa. vbi si præcessit metus in contractu, & postea nullo subsistente metu solui nõ possum repetere: quia purgatus est metus
6 præcedens.† sic etiam dicitur, si filius exheredatus recepit, ꝙ sibi relictum est à patre in testamento videtur testamentũ approbare, & excluditur à querela. vt in.l.penulti.ff. de inofficio.testamé. & maximè ad dandam exceptioné: sed ad dandã actioné dubitant docto.in dicta.l.si ob turpem.& in dicta.l.ij.† hæc
7 cõclusio, scilicet quòd spõtanea solutio purgat multum præcedétem, limitatur sex modis per Iasonem in dicta.l.si ob turpem.& nulla de illis potest hic adaptari.¶ Ideò fuit votatum, quod dictus Eusebius conuentus absoluatur ab im petitione dictæ Susannæ.

Decis.CCCXXXVII.

De legato incertæ quantitatis probato per testem & famam, & de cõfessione geminata extra iudicium.

Summarium.

1 *Iuramentum deferre quo casu possit iudex?*

2 *Testis vnus, semiplenè probat.*

Fama cum vno teste, plenè probat.

Fama ex quibus originem traxerit considerandum.

3 *Intellectus ad gl. in.l.excusantur.ff.de excu.tut.& l.iij.§ eiusdem.ff.de testa.*

4 *Testis vnus de veritate & duo de fama, coadiuuant testimonium, imò in causa ciuili plenè probant.*

Heredi vt soluat propter geminatam eius confessionem, præcipi potest.

5 *Confessiones extra iudicium licet non plenè probent, sunt tamen ad obligandum.*

Geminatio confessionis extra iudicium, quid operetur?

6 *Confessio extra iudicium, parte absente, semiplenè probat.*

7 *Confessio hæredis extra iudicium fauore piæ causæ contra ipsum probat.*

Verba enuntiatiua etiam ad alium finẽ fauore piæ causæ inducunt dispositionem.

8 *Probare per testes vel per hæredis confessionem, voluntatem testatoris, idem est quo ad eius præiudicium.*

9 *Dotis incertæ relictum est validum, & quantitas arbitrio iudicis debet declarari.*

10 *Promissum incertum potest peti, vt iudicis arbitrio declaretur.*

Ratio summa, pro religione est.

IN causa Dianoræ serraiolæ fuit dubitatũ vtrũ pbet legatũ factũ p Ioanné de limignano dictæ Dianoræ de vnc.xl. pro eius anima & maritagio, & bonis seruitijs, attéto quia vnus testis est qui deponit de dicto legato vnc.xl. sed sunt plures testes, qui dicunt fuisse præsentes, quãdo dictus testatos ad interrogationem parochiani audiuerũt, quando dictus testator legauit dictæ Dianoræ nesciũt quãtitaté pro suo maritagio & pro anima sua & bonis seruitijs, & concurrit etiam cõfessio hæredis extra iudicium geminata. Igit quę ratio habenda sit de ista probatiõe.
1 ¶ † Fuit dictũ, ꝙ Bart.in.l.admonendi.ff.de iureiurãdo.in.ix.col.dicit, ꝙ si probo qđ à me, petisti.x.mutuo per duos testes. Et per alios testes probo quod ego mutuaui tibi pecuniã, sed illi testes non recordantur de quantitate pecuniæ, quòd iudex poterit deferre iuramentum.allegat.c. ex literis.de iureiurando. hoc dictum Bar.sequitur Anto.de but.in.c.fina.de iureiuran.& Alexã.de imol.in.ij.volu. consi.lxix. Sed in casu prędicto est vnus testis integer, videlicet parochianus,

†qui

† qui in hoc casu semiplenè probat, vt tenent glo.in dicta.l.admonédi, & in.l. in bonæfidei.C.de iureiurã. & in dicto c.fina.& ibi Abb.sicu.& est probata fama dicti legati ync.xl. quæ fama inducit semiplenam probationé,& cum vno teste in causis ciuilibus inducit plenam probationem.vt tenet glo.in.c.j.de appellatio.&.iiij.q.iij.§.item sæpe.& Cy, in.l.fina.C.de testi.& in.l.iiij.C.de probatio.& glo.in.c.veniens.le premier. de testibus.& dicit ibi Abb.quòd debemus considerare, ex quibus fama traxit originem,an multum vrgeant, an nó,† & secundum hoc arbitramur an fama faciat semiplenam probationem,vel non, & sic debet intelligi gl.in.l. excusantur. ff.de excusatio.tut.& in.l.iij.§.eiusdé. ff.de testibus.Sed ista fama ortũ habuit ab illo parochiano, Item à confessione hæredis testatoris extra iudicium.Item ab illis testibus, qui non deponunt de quãtitate: ergo debet coniungi dictum illius testis,cum fama prædicta,vt coniungantur ad plenam probationé,& ideò dicebat Bal.quòd vnus testis de veritate,& duo de fama,coadiuuant testimonium.in rubrica de cõtrouer.Inuestitu, Et idem Bald.in.l.si quis.§. non cogitur.ff. de edendo, dicit† in causa ciuili
4 vnus testis de veritate, & duo de fama, plenam faciunt probationem,fortius ergo dicebam,q vnus testis de veritate & vnus de fama, si ille vnus de veritate deponit etiam de fama,facit hæc probatio plenam probatioñé.ita voluit Bal.in.l. gallus.§. ille casus.in.ij.colum.ff. de libe.& posthu. ¶Ego enim satis ponderabam confessionem geminatam hæredis testatoris,qui fecit dictum legatum:per quam confessionem posset fieri præceptũ hæredi vt soluat.vt dicit tex.in.l.si
5 domus.§.in pecunia.ff.de leg.j.¶† Nec obstat, q dictæ confessiones sunt extra iudicium,quæ non probant plenè, quia sunt ad obligandũ.vt in.l.capite.v.ff.de adul.& in.l.quæro.ff.de ædi.edic.secundum Bart.in.d.l.admonédi,allegat etiã tex.in.c.fi.de succes.ab intesta.& ibi Anto.de but.& Ioã.de imo. ¶Quia respódebatur, quòd fallit, quando confessio esset geminata: quæ geminatio operatur, ac si esset facta in iudicio per id, q dicit Barto.in.l.cum scimus.C. de agri.& censi.lib.xj.& hoc etiam voluit Abb. in.c.si cautio.in fi.de fide instr.& Pau. de cast.in.l.publia.§.fi.ff.depositi.& plenè per Ludo.in.l. si verò.ff. solu.matri. & per Feli.in.d.c.si cautio. ¶Item secũdò respondebatur, quia communis conclusio est,† q confessio extra iudicium 6
parte absente facit semiplenam probationem.vt dicit Barto.& ibi scribentes in dicta.l.admonendi.licet contrarium dixerit Salic.in dicta.l.in bonæfidei. & tamen vnus testis de veritate cum confessione extra iudiciũ probata per duos testes plenè probat:vt dicit Barto.in dicta.l.admonédi.¶Item & tertio respondetur,q attẽto q sumus in legato pro anima & pro dote,vt no.in.c.cũ esses. & in c.relatũ.de test.& in.l.j.C. de sacrosan. eccle.& Lud.in repeti.auten, similiter. C.ad leg. Falcid.& doc.in.l.j, ff.sol.ma. & hæres testatoris cõfessus est legatum ad pias causas absente legatario & extra iudicium fauore piæ causæ,† debet hæc 7
confessio probare contra ipsum hæredem confitentem:sicut dicimus,q verba enuntiatiua etiam propter alium finem fauore piæ causæ inducunt dispositionem: vt dicit Abbas in dicto.c.fin. de succes.ab intestato.in.iij.col.& idem dicit Cardi.floren.in.c.iudicante.de testamentis.& Barto.in dicta.l.j.C.de sacrosanc.eccle. ¶ Et licet fuisset dictum, quod

quod vbi verba assertiua fuerunt dicta per testatorem, hæc confessio fuit facta per hæredem: & sic non sumus in materia.d.c.fina. ¶ Ad hoc fuit responsum,
8 † ꝙ idem est probare voluntatẽ testatoris legitimè per testes, vel ipsam probare per confessionem hæredis quo ad præiudicium hęredis. vt probatur in.d.l.si domus.§. in pecunia. ¶ Et licet aliquibus dominis videbatur dubia dicta probatio: tamen dicebat dominus Carlus de rogerio, quod negari non potest, quin sit probatum legatum dotis factũ per dictum testatorem dictæ Dianoræ: licet ipsi testes nõ deponant de quantitate dotis. ¶ Et vnum de priuilegijs do-
9 talibus est, † quod relictum dotis incertæ est validum. & quãtitas debet declarari arbitrio iudicis. tex. est in.l. cũ post. §. gener. ff. de iure dotiũ. & in.l. tertia. C. de dotis ꝓmissione. per quæ iura ita dixit Pau. de castro consil. cxxvj. iiij. col. incipiẽ. viso dicto libello &c. Dominus Andræas mariconda allegauit tex. in.l. quidam. ff. de legat. secundo, qui non loquitur in dote, sed in legato in refectionem viæ non expressa quantitate, quod valet, & arbitrabitur quantitas arbitrio iudicis. Et de isto tex. facit mentionem Alexã. in.l. ita stipulatus. in duodecima colũ. ff. de verborum obligatio. Et pro hoc facit dictum Archidia. prima. q. pri
10 ma. c. sunt nonnulli. † vbi dicit, ꝙ canonica æquitate promissum incertum potest peti, vt iudicis arbitrio declaretur, sicut dicit in.l. prima. §. in honoratijs. ff. de varijs & extraordi. cogni. & istud dictum Archidia. refert & tenet Alexã. in.l. ita stipulatus. in tertia colum. ff. de verborum obligatio. referens Anto. de but. Idem tenet Ant. but. in capi. ex parte. de decimis. & istud dictum Archidi. similiter allegauit Ioan. de ana. in capi. iuramento. de homicidio, vt ibi per eũ & Abbas sicut in capi. j. de deci. hic dicit notanter Cardi. in clemen. prima de testamen. in quæstio. xxviij. quod si testator dixit: lego pro anima mea: & non dixit plus. videtur, quod non valeat per le-
11 ges ibi allegatas. † in cõtrarium est summa ratio, quæ est pro religione. & dicit, quod ita tenet Matthæ. scilicet, quod legatum valeat: & commissarius potest disponere vsque ad quãtitatem conuenientem iuxta dignitatem personæ, quantitatem, facultatem, & numerum liberorum. argu. ff. de lega. secundo. l. pater. & dicto. §. gener. & de relig. & sump. funer. l. si quis. §. ij. & de testamẽ. c. cùm tibi. ¶ Quare fuit votatum per Concilium, quod hæres dicti testatoris tum virtute vltimæ voluntatis, tum quia concurrebant aliquæ coniecturæ quod testator sensit de quantitate contenta in testificatione dicti parochiani & cõfessio matris & hęredis dicti defuncti mortui sine filijs, & quia fecit legatum ad pias causas de domo hospitalis sanctæ Mariæ annunciatæ: & dicta Dianora erat sua cõsanguinea & paupercula honestissima. ¶ Ideò fuit votatum, quod condemnetur ipsa hæres ad præstãdum vncias. xl. pro anima defuncti, pro dotibus dictæ Dianoræ, licet multa alia generalia pro hac decisione fuerint adducta, quæ breuitatis causa omisi referre.

Decis. CCCXXVIII.

De dominio iure congrui per collateralem petito, non obstante pacto, ꝙ non sit translatum, nisi integro pretio soluto.

Summarium.

1 *Ius congrui medio tempore, an competat de re cuius dictum est dominium nõ transferri venditori, nisi pretio soluto.*

 Ius

Res vendita, nō videtur, dominio non translato.

2 *Dominium & possessio sub conditione transferri potest.*

3 *Venditio rei simpliciter facta retento dominio, nulla est.*

Effectu naturali rei remoto eius species remouetur.

Pretio non soluto, nō est opus noua traditione.

4 *Manus iniectio ad rem venditam, potest haberi, pretio non soluto.*

Pactum, quòd non transeat dominium nisi soluto pretio inter contrahentes, an validum, & praeiudicans tertio?

5 *Intellectus ad. §. nemo potest. l. cum manu fata. ff. de contrahen. emptio. & venditione.*

6 *Donatio causa mortis in donationem inter viuos, an & quando transeat?*

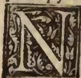
7 *Venditio contra naturalem eius effectum, an valeat?*

Contrahentes facere non possunt, quin stipulatio sit stipulatio.

8 *Traditione rei, statim videtur vendita possessio?*

9 *Pactum de reuendendo praeiudicium vicino, non operatur ad ius congrui.*

10 *Conuentus iure congrui ante litem motam, quo iure possideat?*

Nobilis Petrus Paulus de caraczolis, & frater eius petebant quandam domum iure cōgrui à Francisco marescà, & eius filio, cui pater ante lite motam donauerit dictam domū. ¶ In qua causa fuit dubitatum,

1 ex quo in instrumēto venditionis dictæ domus fuit appositū pactū, ꝙ nō transferatur dominium, donec & quousque nō fuerit solutū pretiū vēditori, ꝙ pretiū debet solui in certis annis, an medio tēpore cōpetat ius congrui. Videbatur, ꝙ nō cōpetat ad ius cōgrui, per tex. in. l. cū manu fata. §. nemo potest. ff. de cōtrahen. emp. Vbi dicitur, ꝙ nō videtur res vendita, vbi fit pactū ne dominiū transeat ad emptorē. Sed potius erit locatio, vel aliud genus cōtractus, in quibus dominiū nō tradit. Et ibi hoc declarat gl. bene tamē † secūdū Albericū ibi potest

2 transferri dominiū & possessio sub conditione, de quo in. l. qui absenti. §. finali. ff. de acquirenda possessione. inde dicit Azo in summa. C. de pactis inter empto. & vendit. §. videndū ergo, ꝙ si emptor & venditor conuenerunt ꝙ si non fuerit solutū pretiū, dominium & possessio redeat ad venditorem, tunc sic vēditor tradidisset precariam possessionē emptori: tunc ratione dominij retēti habet rei vēditionem, vt in legibus ibi per eum allegatis. † Patet ergo, ꝙ venditio

3 rei simpliciter facta retento dominio, nulla est: vt dicit Bald. in dicto. §. nemo potest. & clarius idem Bald. in rubrica. C. de contrahenda emptione. ver. x. quęro. vbi dicit, ꝙ si vendo rem retento dominio directo & vtili, non tenet venditio: quia à quo remouet naturalis effectus, remouetur eius species. vt in. d. §. nemo. Subdit tamen in. xiij. qō. quòd si positū fuit pactum venditione, ꝙ non transeat dominium, donec pretium nō sit integraliter solutum, ꝙ istud pactū est naturale. vt in. §. venditis. insti. de rerum diuisione. & pretio non soluto, non

4 est opus noua traditione. † imò quando esset translatum dominium ꝑpter pretium nō solutum, habet manus iniectionem ad rem venditam per. l. Titius. ff. de seruis exportan. & dicit, ꝙ hęc est veritas. ¶ Alij domini dicebāt, quòd illud pactum, ꝙ nō soluto integro pretio non transeat dominiū, est validū inter ipsos contrahētes: sed non praeiudicat tertio. ita dicit Alexāder in primo volumine, consi.

consi.lxvij.incipiente,visis duobus in secunda coluna,vbi tractat de intellectu d.§.nemo.& illud est duplicatum in secundo volu. consi.clxiiij. ¶ Alij domini
dicebant,† ꝙ dictus.§.nemo.intelligitur,qñ per dictū pactū appositū in contractu venditionis,scilicet quòd nō trāsferatur dominiū, donec nō est solutum pretiū, dictus contractus transit in aliquē cōtractū validū,puta in pignoratione,vel in contractum emphyteuticū, vt dicit ibi glo.Sed quādo per dictū pactū annullatur contractus,& nō fit transfusio in aliū contractū, tunc illud pactum annullatur,& remanet cōtractus sine illo pacto.sicut in simili dicimus, quādo fit donatio causa mortis vxori præsentiū & futurorū cū iuramēto, & cum pacto de non reuocando dictā donationé,
6 ꝙ † licet illud pactū faciat trāsire illam donationé causa mortis,in donatiōe inter viuos: tamen in hoc casu si hoc esset donatio esset ipso iure nulla: quia tolleretur libera testamenti facultas,ideò illud pactū de nō reuocando tanquā nullum reijcitur,& remanet donatio causa mortis. Ita egregiè cōcludit Pau.de cas. in suo consil.[illegible].incipie.notandū, ꝙ præfatū statutū &c.Ita dicendū est in casu, de quo agitur,ꝙ si propter dictū pactū, ꝙ nō trāseat dominiū, nō resultet alius contractus validus,dictū pactū est nullum, & remanet contractus venditionis
7 sine dicto pacto. ¶ † Nec obstat id,ꝙ suprà dictū fuit aute. Bal.in.d.rub.C.de cōtrahen.empt.quia Bal.ibi ponit duas quęstiones tāquā diuersas.¶ Primò quęrit, an valeat venditio cōtra naturalem eius effectū,putà vēdo rem retēto mihi dominio directo & vtili,& dicit ꝙ non, tenet vēditio.deinde ponit aliā.q.vēdo ré hoc acto,ꝙ nō transeat dominiū donec pretiū integraliter sit solutum suo

istud pactū est naturale vt in d.§.vēditis.nō attingit Bald.ad illud pacto habeatur pro reiecto.sed dicit, ꝙ nō valeo vēditio propter dictū pactū cōtra naturalem eius effectū.ideo dicit Ange.in.l. iurisgen.§.sed cū nulla.ff.de pac.in glo. ꝙ cōtrahentes non possunt facere, ꝙ stipulatio nō sit stipulatio.vt in.l.in bello.§.factis.ff.de cap.& postlimi.reuer.sed bene possunt facere,vt non habeat effectum nisi nudi pacti.
8 ¶ † Alij dicebant, ꝙ posito ꝙ propter dictu pactū dominiū rei nō sit venditū:tamē propter traditioné dictæ domus factā emptori nō possumus negare possessioné saltim fuisse venditā:nam & possessio rei potest vēdi.vt in.l.si in emptiōe fundi.§.rei suæ.ff.de contrahen.emptio.& no. Barto.in l.si rem aliquam.ff. de acquiren. poss.& agenti iure congrui,sufficit probare aduersariū emisse,& possedisse vel dolo desijsse possidere,& agentem esse collateralem.¶ Fuit tandē cōclusum & votatū ꝙ dictū pactū,ꝙ non sit translatū dominiū nisi integro pretio soluto non operatur præiudiciū collaterali : & sic potest
9 petere dominium iure congrui, † sicut pactū de reuendendo similiter non operatur præiudicium vicino, quin possit vti iure congrui.vt dicit Neapo.in prima cōsue.de iure cōgrui in verbo, etiā in versi.sed quid si de simulatiōe.&c.& firmat Pau.de cast.in cōsi. cccxxviij.incipiente,in causa mota per dominā Dorotheā &c.& sic decisio Bald.in rub.C. de cōtrahen.empti.fuit pro vera approbata. Et sic patet,ꝙ vicino competit iure congrui nō obstante dicto pacto,tamen dictis actoribus nō fuit pro eis pronun
10 tiatū: † quia ante litem motam cōuentus iure congrui nō possidet titulo emptionis, sed titulo donationis:vt concludit Neapo.in.d.cōsue.in verbo possidet.&

 ideo

ideo dicti conuenti fuerunt per diffinitiuam sententiam absoluti die.xix.nouembris.M.ccccxcix.

Decisio.CCCXXXIX.

De iure congrui cessante in re iure pignoris possessa per cõtractum pignoratitium.

Summarium.

1 *Ius congrui an habeat locum in contractu emptionis simulato?*

2 *Contractus emptionis, quando conuertatur in pignoratitium.*

3 *Res vidua iure pignoris, vt possideatur, duo faciunt.*

Fuit pronũtiatum in Concilio contra magnificum dominũ Maczeum ser
1 rillum, † quòd si possidens rem stabilé titulo emptionis conuentus sit iure congrui: & ipse qui possidet, probat ꝙ verũ est ꝙ emit, sed emit cũ pacto de renendédo, & ꝙ res illa est lõge maioris prætij, quã prætiũ assignatum vltra dimi
2 diũ: & sic † ista duo fecerũt pſumi contractũ emptionis esse simulatũ & pignoratitiũ: vt firmat glo. in c. cõquestus. de vsuris. per tex. in. c. ad nostrã. de emp. & ven. & ibi Inn. Io. and. & Ant. de but. & Ioã. de imo. & sic si est simulat⁹ contractus emptiõis & véditionis propter illa duo dicitur possidere rem iure pigno-
3 ris. † & sic cessat ius cõgrui, & hoc firmat Neapo. in consue. j. de iure cõgrui. in verbo, emit. & Pau. de cast. in consil. cccxxviij. in. j. colum.

Vide in cap. j. vos. de pigno.

Decisio.CCCXL.

De fisco non restituendo pro modico lucro.

Summarium.

1 *Fiscus de iure si læsus est restituitur, etiam in lucro ad instar minoris.*

2 *Administratoribus fisci non licet pactũ insolutum in arrendamentis ponere.*

3 *Fisco non datur restitutio si contractus fuit perfectus nisi ex noua re superuenerit aliqua læsio.*

4 *Hastæ fiscalis fides non debet decipi.*

Fisco pro modico, non datur restitutio.

5 *Pactum insolitum à fisco, si rem dictet, fieri potest.*

6 *Iura fisci licet vendi non possint regulariter, possunt tamen, si est principi vtile.*

Fuit votatum in Cõcilio & Regia Camera summariè, vt decideretur de iure hoc dubiũ cõtingens ſup arrendaméto salis facto per illos nobiles de lo mellino. ¶ Ecce, ꝙ regia camera pcedentibus certis capitulis locat seu arrendat iura salis Regni pcedentib⁹ subhastationib⁹, put de iure & cõsuetudine, & vltimate, qa nõ est ali⁹, q fecisset cõditioné Regiæ curię meliorẽ, fuit liberatũ arrendamẽtũ dictis nobilib⁹. de lomellino. post paucos dies pcurator fisci dat quãdã petitioné, & dicit ꝙ fiscus ex dicto arrẽdaméto est læsus, qa reperit, ꝙ alius plus vult soluere
1 fisco, † & de iure fisc⁹ restituitur, si est læsus etiã in lucro ad instar minoris: vt in. l. ait ptor. §. hodie. ff. de minorib⁹. & ibi Albe. de rosatis, q dicit idé in fisco. ¶ Præterea in dictis capitulis sunt cer-
2 ta capitula insolita, † & nõ licet in arrẽdamentis p administratores Regij fisci ponere pactũ insolutũ: vt in. l. j. C. de pa scu. pub. lib. x. ¶ Sed p sacrũ Cõciliũ & dños de summaria fuit cõclusum & votatũ, ꝙ postquã dictus cõtractus arrendaméti fuit pfectus, & soléniter celebratus pcedétib⁹ plurib⁹ substãtialibus, & iusto

iusto ptio, tűc nő datur restitutio fisco:
3 † nisi ex noua causa superueniente cau setur læsio: secundű Alber. de rosatis in d. l. & si fine. §. quæsitum. ff. de minoribus. vbi dicit sic fuisse iudicatű in facto: nã commune Pergami incantauit datia, & perfecto contractu post plures dies, apparét qdã plus offerétes. Quærebatur, an debeãt admitti iterato licitatio, & arguit ad partes. ¶ Et concludit fuisse iudicatű ꝙ nő ꝑ tex. in. l. j. &. l. iij. C. de vé. rebus ciuitatű. &. l. ratas. C. de rescin.
4 védi. † qa fides hastæ fiscalis non debet decipi. dicit text. in. l. si hypothecas. C. de remissi. pigno. bene ad hoc faciunt not. in. l. si tempora. C. de fide instru. & iure hast. fisca. lib. x. cű concordan. quæ ibi allegãtur maximè, qa si damnum in lucro est modicum fisco nő datur restitutio, secundű gl. & Alberi. in. d. §. quæsitű. ¶ Nec obstat motiuű fisci de pacto insoluto: qa fuit dictű, ꝙ si ratio dictat
5 facere pactű insolutű, † pőt fieri in arrendaméto pactű insolutű: vt dicit expræsse Luc. de penna in. d. l. j. C. de pascu. pub. ¶ Et ꝓ hoc facit: qa si princeps dat mandatű ad negocia, & experientia docet, ꝙ melius est & salubrius aliud facere, & si princeps hoc sciuisset verisimiliter credendű esset ꝙ hoc mandasset, nő dicit excedere formã mandati, secundű Io. and. in addi. Spec. in tit. de instr. edi. §. cõpendiose. incip. Ioãnes de Deo &c. hoc etiã firmat Alex. in. ij. vol. cősil.
6 cvj. † & sic regia camera licet nő possit vendere iura fisci ad tempus, nisi cum pactis solitis, tamé si ratio & experiétia aliud suadet, pőt aliter facere: qa princeps multum cőfidit de officialibus cameræ: vt dicit Lucas de penna in. l. si quando. C. de bonis vacan. libro. x. Mattheus de afflicto. V. I. D. Neapolitanus.

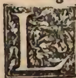
Additio. Facere aliqd, ꝙ verisimiliter ad suam vtilitatem princeps vel mandãs fecisset nő est excedere mandatum. vide docto. qui illum text. contra Venetos adducűt in. l. si quis nec propositum. ff. si certű petatur.

Decisio. CCCXLI.

De limitibus pendente processus remissione plantandis.

Summarium.

1 *Limites plantandi, an sint pèdente remissione processus.*
Sententia sacri Concilij habet paratam executionem.
2 *Causa remissionis pendente, nihil est innouandum.*
Status appellantis integer esse debet, etiam si sententia traheret secum exequutionem.
Lis sopitur per remissionem.
3 *Innouare lite pendente quando quis possit.*
Supplicatio de gratia conceditur, & ex benignitate principis.
4 *Appellatio innititur iustitiæ.*
Exequutio sententiæ per appellationem suspenditur.
5 *Sententia de positione terminorű agri, quãdo dicatur plenè exequuta.*
Perseuerãtia opus est in his, quæ causam habent exequutiuam.
6 *Officium iudicis etiam consistit in hoc, vt terminos agri affigat.*

Lata est sententia diffinitiua in sacro Cőcilio, super certo territorio inter duo castra,
1 † dicit pars quæ habuit sententiam in sui fauoré, ponãtur termini in loco declarato non obstãte reclamatione partis: quia sententia sacri Concilij habet executioné paratã. vt in auté. quæ supplicatio. C. de precibus impera. offer. dicit

dicit pars, quæ habuit sententiã contra, ꝙ dicti termini non sunt ponendi: quia
2 pendet causa reuisionis, † & ea pendẽte nihil est innouandũ.c.j.vt lite pẽdente: qa integer debet esse status appellantis, etiam si talis esset sententia, quæ traheret secum executionẽ: vt in.l.j.§.inter.ff.nil nouari.notat Philippus in gl. ij.in.c.cũ teneamur.de appella. Et ideò positio terminorũ debet fieri lite sopita per reuisionẽ. ¶ Quæritur modo an pendente causa reuisionis debeat super sederi in impositione dictorũ terminorũ. ¶ Fuit deliberatũ & conclusum per totũ Conciliũ, ꝙ non obstante pendentia causæ reuisionis debẽt imponi termini pro executione sententiæ sacri Cõ
3 cilij. ¶ † Nec obst. ꝙ lite pendente nihil est innouandũ, quia illud procedit lite vel appellatiõe pendente. Secus pendente causa reuisionis per modũ supplicationis: & ratio differentie est quia supplicatio conceditur de gratia, & ex benignitate principis: vt in.c.ex literis.& ibi Abbas sicu.de restitu.in integrũ.& no.in.l.vnica.C.de sentẽ.ꝑfecti prætorio.
4 † Sed appellatio innititur iustitiæ, & iustitia vult, ꝙ appellatione pendente nihil innouetur. Et sic cũ per supplicationẽ à sententia sacri Concilij non suspendatur executio sentẽtiæ, sicut suspenditur per appellationẽ vel in integrum restitutionẽ secundũ Bald.in.l.si causa cognita.C.de transact.dũ allegat Inno.in.c.suscitata.de restitu.in integ. merito pro executione ipsius sententiæ debent etiã imponi ipsi termini: qa tex. in dicta aut.dicit exequatur ipsa sententia, & certũ est, ꝙ nõ dicitur plenè executũ, nisi per terminorũ impositionem habeat possessionem territorij.de quo in sententia: vt not.Bal.in.l.vẽditor.§. venisse.ff.de hæred.vel act.vendita. Itẽ quia in his, q̃ habent causam successiuã non dicitur esse factũ nisi perseuerantia subsequatur: vt not.in.l.inter castellianũ.ff.de arbi.& not.in.l.si in lege.§.colonus.ff.loca.& Bar.in.l.permisceri.§. species.ff.de acquir.poss.& in.l.si fideiussor.§.fin.ff.de leg.j. Et tantò magis, quia executio sententiæ sacri Concilij petitur officio sacri Concilij implorato,
6 † & officium iudicis etiam consistit in hoc, vt terminos agris affigat.l.hæc act. §.iudici.ff.finiũ regundorũ.& .l.si quis irruptione.ff.finiũ regundorũ. Ergo poterit sacrum Conciliũ committere affictionem dictorũ terminorũ pro executione dictæ Regiæ sententiæ.

Decisio.CCCXLII.

De inuẽtario legati librorũ vsufructus faciendo.

Summarium.

1 *Legatarius vsusfructus q̃d cauere debeat in assignatione rei legatæ?*

2 *Vsufructu librorum legato an eis inuentarium debeat fieri?*

3 *Vsufructu legato res æstimanda ad tempus receptionis est.*

4 *Inuentarium librorum, quorum legatus est vsusfructus, qualiter faciendum?*

DOminus Antonius de rao legauit do. Ioanni Frãcisco brantiæ suo nepoti vsum seu vsumfructum suorum librorum cum certis
1 qualitatibus, & declarationibus: † petit dictus legatarius ab hærede dicti testatoris, vt assignet sibi dictos libros: quoniam paratus est idoneæ cauere de vtendo fruẽdo arbitrio boni viri, salua ipsorum substãtia, & illos restituere iuxta titu.ff.vsufru.quemad.caueatur.& l.j.C.de vsufru. Et lite huiusmodi pendente

dente petit ab hærede vt exhibeat inuentarium dictorũ librorũ iam confectum, vel iuret non habere. Et si iurauerit non habere, prouideatur quod caute non occupentur & inuentarizentur.

2 ¶ Quæritur, † an tale inuentariũ dictorũ librorum ad instantiã dicti legatarij debeat fieri: si hæres ꝑtendatur fieri nõ debere, quia sua interest, ꝙ non fiat.

¶ Fuit determinatũ in Concilio per dominos Conciliarios, ꝙ detur iuramentum hæredi si habet inuẽtarium librorum domi. Antonij quod scripsit notarius Anto. mancusius. & si iurabit illud non habere, ꝙ ad instantiã dicti legatarij, inuentarizentur authenticæ omnes dicti libri. Hęc decisio sumpta fuit ex l. j. §. cauere. ff. vsufr. quéadmo. caue. vbi dicit tex. Cauere autem debẽt viri boni arbitratu perceptum iri vsumfructum: hoc est non deteriorem causam vsufructus se facturũ, ceteraq; facturũ, quę in

3 re sua faceret. † Rectè autẽ facient & hæres & legatari⁹ qualis res sit cui frui incipit, legatarius si intestatũ redegerint, vt inde posit apparere, & quatenus rem peiorem legatarius fecerit. dicit gloss. in verbo, testatum id est testationem in scriptis confectã ex: sti mando eam, quãtum valet cõmuniter tempore recepti vsufructus. C. de iure do-

4 tium. l. si inter. cum similibus. † Et sic corã testibus fiet inuentariũ dictorũ librorũ in scriptis. facit tex. in. l. si tibi. in fi. ibi. Aut in æstimandis rebus. ff. de vsu fru. earum re. quæ vsu consumuntur. quem tex. ad hoc allegat Specu. in ti. de pigno. §. ij. versu, porro.

Decisio. CCCXLIII.

☞ De cesione iurium per hæredem mulieris fienda tertio possessori offerenti non obstãte liberatione rei pro dotæ hypothecatæ. Et de exceptione cedendarum.

✣ Summarium. ✣

1 ☞ *Possessor tertius bonorũ pro dote obligatorum conuentus hypothecaria, vt executionem euitet, quid agere debeat?*

Ius offerendi per possidentem rem pro dote hypothecatam, quando non extinctum?

2 *Exceptio cedendarum hæredi mulieris sententiam pro dote obtinenti super re hypothecata, quando obstet. 5.*

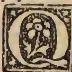
3 *Possessori offerenti necesse est iura cedi.*

4 *Fideiussori intercedẽti ratione beneficij cedẽdarũ, potius succurrĩ, quã simplici possessori hypothecaria cõuento, & in quo attlat. 5.*

5 *Cessio debita iure contractus, an ponderosior debita iure possessionis.*

6 *Hypotheca liberatio dolose per mulierẽ facta, quo casu censeatur?*

7 *Liberatio lite pendente, facta in fraudem præsumitur.*

Q Vidã hæres mulieris, qui obtinuit sententiam siue decretum sacri Concilij super quodã castro sibi hypothecato pro dotibus dictæ mulieris contra tertiũ possessorem illius castri, & ille possessor post dictum decretũ obtulit realiter ducatos. cccc. pro quibus prestita fuit assistentia & decretum in forma ante executionem,

1 vt ipsam euitare, † prout est de iure. vt no. Bart. in. l. si stipulatus sim decem in melle. ff. de solu. qa donec non est lis cõtestata super executione petita ex officio iudicis, nec est factũ appretiũ, & sic nõ est translatũ dñiũ in creditorẽ, certè dictus possessor Castri obligati habet ius offerendi: vt est text. in. l. Paulus. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. & firmat Specu. in tit. de obliga. & solu. §. j. versicu. quid si te mihi. & Bald. in. l. ꝑperandũ.

§. sin

§.finautem reus.C.de iudi.Si illa mulier, q habebat omnia bona mariti obligata & etiã feudalia cũ Regio assensu. Et maritus nõ solũ habebat dictũ Castrum, sed multa alia bona, liberauit ab obligatione vnã ré stabilé sibi obligatã pro dotibus. Et iste tertius possessor cõdemnatus qui obtulit dictos.cccc.du-
2 catos dicit: cedas mihi iura tua. † sed quia liberasti vnã ré ab obligatione per prius ad quam non possum habere recursum, qa cessisti & liberasti illã: ideo obstat tibi exceptio cedẽdarũ, & pecunia oblata nõ debet hæredi mulieris liberari. & sic impeditur executio. hæres mulieris dicit, q hoc nõ impedit executioné. Quæritur, qd iuris. ¶ Fuit dictũ in Cõcilio, q ista quæstio formatur p Bal. & Sali. in l. iubemus. C. ad Velle. vbi dicit Bal. q videtur, q hæres mulieris debet ex-
3 cludi. † quia possessori offerẽti, & sic se iustificãti necesse est iura cedi. vt. ff. qb. mod. pign. vel hypo. solu. mulier. & l. Paulus. ff. q pot. in pigno. habeã. Istam parté firmat Lucas de penna in l. j. C. de debitoribus ciuitatum. libr. xj. ¶ In cõtrariũ videtur casus, in d. l. iubemus. quæ dicit, q dicta renuntiatio nõ præiudicat nisi in illa re, nã si repelleretur per exceptioné cedendarũ, repelleretur in totum. quòd est contra text. & dicit, quòd hoc teneas, secundùm Cyn. ergo sufficit, q cedat iura prout cedere debet. quicquid dicat Spe. in tit. de renũtia. §. j. versiculo, sed pone. & ita tenet Iaco. de aret. ¶ Nec obst. l. Stichũ. §. penultimo. ff. de solu. vbi cõcluditur, q ille, qui debet cedere & sui culpa facit quominus possit cedere, sibi imputatur: & ei
4 obstat exceptio cedendarũ. ¶ † Quia ad hoc respondetur, q magis succurritur fideiussori, qui intercessit contemplatione beneficij cedendarum, quam simplici possessori cõuento hypothecaria, qui nõ accepit possessioné hac mente, vt sibi iura cederentur, sed potius hoc venit extra considerationé intellectus argu. ff. de fideiusso. l. si Titius & Seia. refert ergo intercessionem debitã iure contractus, & debitam iure possessionis, istam decisionem sequuntur etiã Salice. ibi. & Pau. de cast. qui dicit eam esse menti tenendã. & idem Bar. socin. in cõsilio. cc. & Pau. de castro in l. si stipulatus. §. duobus. ff. de fideiusso. ¶ Fallit si ista mulier dolo malo liberauit illũ
ab hypotheca: † quia obstat sibi exceptio cedendarum. vt dicit Bald. in primo volu. consil. ccclxxxix. & firmat Signorolus in consil. c. vbi pro ista limitatione alleg. l. verum. §. hoc quoq;. ff. pro socio. Idem firmat Albe. de rosa. in d. l. iubemus. dum dicit nisi creditor fuisset in culpa &c. & idem dicit Spe. in tit. de cessi. actio. j. ver. sed si pone habeo debitoré. ¶ Dicebat do. Anto. de Ianuario, d. prudens & cõsiliarius Regis, & nunc præsidens in Concilio, & vice prothonotarius & nepos sæpius cõmendati doctoris domini Antonij de Alexã. defuncti, quòd satis dicitur in casu, de quo agitur facta dicta liberatio hypothecæ in illa re dolosè, ex quo dicta mulier ãnte litem motam non liberauit rem illã ab obligatione, & egit contra tertium possessorem castri sibi obligati generaliter
6 cu omnibus bonis. † Sed lite pendente excogitare in dãnũ possessoris castri liberauit aliam ré obligatã, & statim mortua fuit, vnde satis dicitur facta liberatio dictæ rei ab hypotheca in fraudem dolosè, vel ex culpa ex quo lite pendéte est facta. argu. l. si qs post. ff. de iudicijs. not. Bart. in l. qui petitorio. in fine. ff. de rei vendi. & in l. Fulcinius. §. quid si. ff. ex quibus causis in possessionem eatur.

Dyñ.

Dyn. in regula ꝑ possessore. libr. vj. ¶ In contrarium ipse idem arguebat, ꝙ ista mulier nõ fecit dictã liberationem dolosè, vt patet ex multis coniecturis, nam erat nobilis mulier, & optimæ consciẽtiæ & perfectæ reputationis, non solita cogitare fraudem, licet sit præsumptio contra eam: tamen succurritur mulieri, quæ fuit decepta ex illa iuris præsum
7 ptione, † ꝙ liberatio facta lite pendente præsumitur in fraudẽ, vt excusetur ab ista iuris ignorãtia, per ea que habẽtur in. l. iuris ignorãtia per do. Anto. de Alex. C. q admit. ideò vendicat sibi locum dictũ Bal. & Sali. in casu præmisso in. d. l. iubemus. hæc placuit referre, ne sim occupator alienæ laudis. ¶ Quare fuit votatum & pariter conclusum per totum Cõcilium, ꝙ mulieris hæres cedat, prout cedere potest, non obstante dicta liberatione dicto tertio possessori, & soluãtur dicto hæredi dicti quadringenti ducati depositati,

Decisio. CCCXLIIII.

De fideiussoria cautione per dominum præstita in casu retractationis sententiæ, non obstãte silentio procuratoris non soluendo, qui nõ reclamauit infra decẽ dies à die notitiæ sententiæ.

Summarium.

1 *Procurator qui de sententia contra se lata non appellauit, an & quãdo præiudicet domino in reclamatione.*

2 *Appellatio in casibus, quibus domino currit ꝓcuratore, nõ appellãte à quo tẽpore currat.*

3 *Procurator vere contumax non repellit dominum ab appellatione.*

4 *Reclamandi tempus à quo tempore incipiat?*

1 VIt dubitatum in Concilio † procurator Astoris papacode, pertractauit causam in sacro Cõcilio, & lata fuit sententia contra dictũ procuratorẽ, & non reclamauit infra decẽ dies. Si principapalis ipse possit posteà reclamare infra decẽ dies à die notitiæ sentẽtiæ: & hoc ad effectum fideiussionis præstãde per aliã partẽ, quæ obtinuit sententiã in casu retractationis ꝓ habẽda executione illius sententię iuxta auẽ. que supplicatio. C. de preci. impera. offerẽ. ¶ Quidã ex dominis allegabãt Bar. in. l. j. §. si aduersus. ff. quãdo app. sit. vbi tenet, ꝙ ex quo procurator nõ appellauit, nec fuit cõtumax, ꝙ istud nõ appellare, imò fortius nõ reclamare non est delictũ, & sic domino præiudicatur. Idẽ tenet Bart. in. l. iij. §. si ꝓcurator. ff. si quis ius dicẽti non ob. fallit secũdũ Bar. in. d. §. si aduersus. in tribus casib⁹, videlicet primò. Nisi cõstaret, ꝙ fraudulẽter & colludẽdo procurator omisit appellationẽ, nã tũc dominus poterit appellare. ¶ Fallit secũdo, nisi euidenter appareat ex eisdẽ actis ꝙ ꝓcurator debuit appellare & nõ appellauit. ¶ Fallit tertiò, nisi ꝓcurator non appellãdo nõ sit soluẽdo, vel ex legitima causa fuit absens, secundũ Bart.
2 vbi suprà. ¶ † Ego autem allegabã Inno. in. c. j. in fin. vt lite non contesta. qui dicit, ꝙ licet in aliquibus casibus dominus potest appellare, quando procurator non appellauit; tamen hoc est verum intra decem dies à die sententiæ, non à die scientiæ, ex quo causa pertractata est per procuratorẽ. & per text. in d. §. aduersus. & . ij. q. vj. §. biduũ. ¶ Nec obst. l. ab eo. C. quomodo & quãdo iudex. qa ibi causa fuit pertractata cũ domino principali, licet procurator interuenit in sententia, Ideò dicitur per doc. in. d. §. si aduersus. ꝙ si cõtra dominum cõtumacẽ nõ verũ, sed presumptũ feratur sentẽtia, nõ trãsit in rem iudicatam, nisi

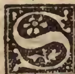
nisi post decẽ dies à die scientiæ, in quo
3 sciuit sententiam contra se latã. † Dicit tamen Ang. ibi, ꝙ quãdo procurator fuit verè cõtumax, tũc dominus potest appellare: quia non est dominus verè contumax vel fictus, sed tẽpus datũ appellandum ex tempore sententiæ currit non à tempore notitiæ sẽtẽtiæ domini, nisi cum procurator soluendo nõ est, ita etiam dicit ipse in. l. & post edictum, §. fi. ff. de iudicijs. fuit etiã in hoc dubio allegata quædã theorica Bal. in autẽ. hodie. C. de appella. vbi dicit, ꝙ si procurator bona fide non appellauit, quia putabat sẽtẽtiã fore iustam, quæ in dubio præsumitur vt in. l. Herẽnius. §. gaiam. ff. de euic. eũ cõcordã. tũc dñs appellare nõ põt. Aut ꝓcurator fuit in mala fide, & tunc si nõ est soluẽdo, dñs põt appellare, secus si est soluẽdo. ¶ Fuit ergo cõclusum per omnes dominos. ꝙ si procurator agitauit causam nõ reclamauit intra decẽ dies, & non est soluendo, dñs põt reclamare intra decẽ dies, à die
4 notitiæ sẽtẽtiæ. † quãuis aliâs tẽpus reclamãdi currat à die sẽtẽtiæ, quo ad dictã fideiussionẽ præstãdã, ne cõtingat aduersariũ locupletari cũ aliena iactura & ne contingat iustã ignorãtiã domini puniri. & hoc videtur tenere Feli. in. d. c. j. in. iiij. col. ver. Bene erit, vt puto, vt lite nõ cõtesta. & ibi allegat decisiones rotę veteres & nouas in isto articulo. & sic dictus actor pręstitit dictã fideiussoriã cautionẽ in casu retractationis dictę sẽtẽtiæ, non obstante, ꝙ nõ fuit per ꝓcuratorem reclamatum intra decẽ dies à die notitię dictæ sententiæ.

Decisio. CCCXLV.

☞ De sententia super interdicto vti posidetis executioni non mandanda ex temporis diuturnitate.

❊ Summarium. ❊

1 ☞ *Instrumentum de lectura sententi aper notarium rogatum factum: an faciat fidem.*
2 *Memoria hominum non est adeo tenax, vt de omnibus recordetur.*
3 *Non verisimile, est imago falsitatis, quòd verisimile ex multis attenditur.*
4 *Transcriptum ab originali, quando probet?*
Decretum & authoritas iudicis non præsumuntur, nisi temporis diuturnitate.
5 *Temporis diuturnitas solennitatẽ extrinsecã quando præsumat.*
6 *Præsumptio sola non sufficit, vbi de tertij interesse agitur.*
7 *Præsumptio non debet per iudicem allegari.*
8 *Mandatũ ex tẽpore, an & quãdo præsumatũ?*
Verba in sententia enuntiata, non probant parte incitata & absente?
9 *Præsumptio fit pro sententiæ solennitate.*
10 *Sententia lata cõtra vasallum in interdicto vti possidetis fisco succedenti non nocet. 13.*
11 *Sententia quando extendi videatur ad quemlibet possessorem.*
12 *Innocentij decisio præfertur authoritati Ioannis fabri.*

Vnt anni quadraginta & vltra elapsi, ꝙ in magna curia Vicariæ fuit per interdicto vti posside tis lata fuit sententia in fauorẽ quondã nobilis Iacobi carboni senioris super monte, qui dicit de padule contra quondam dominum Marinum tomacellum tunc vtilem dominũ terrę Petrę pulcinæ, vt desistat à turbatione dicti territorij, petitur modo ꝑ parte nobilis Iacobi carboni iunioris in sacro Cõcilio, ꝙ dicta sententia mãdetur executioni cõtra hæredẽ quondam nobilis Nicolai Caraczoli, qui emit à Rege Ferdinando primo dictam terram Petræ pulcinæ cũ iuribus & pertinẽtijs suis posidentis di

1 tis dictũ monté de padule. ¶ † Obijcitur in contrariũ, ꝙ instrumẽtũ sentẽtiæ ꝓductũ, non facit fidem, & sic non potest exequi dicta sentẽtia, eo quia notarius, qui fecit dictum instrumentũ post lectu rã dictæ sentẽtiæ factã à iudice magnæ curiæ vicariæ fuit rogatus de omnibus prędictis, & sic fecit istrumẽtũ de lectu ra sentẽtiæ ꝑ iudices, & de tenore ipsius snīæ. Sed hoc videt̃ impossibile, ꝙ nota rius potuisset recordari de omnibus di-
2 ctis verbis mentionatis in sentẽtia: † q̃a nullus homo memoratissimus posset cõ ficere instrumentũ recordãdo se de omnibus verbis narratis in sentẽtia, nisi ha beat copiã dictæ sentẽtiæ. Et sic notari⁹ non põt verũ dicere, ꝙ de dicto tenore sententiæ lectæ ꝑ iudicẽ ipse notarius cõ fecit instrumentũ. ꝙ enim nõ est verisimile, est imago falsitatis: vt dicit Bal. in
3 l. j. in tertia col. C. de seruis fugi. † istud verisimile attenditur ex multis, vt in. l. si seruus plurium. §. si. ff. de leg. j. & not. Bar. in. l. non aliter. ff. de leg. iij. ¶ Itẽ, nõ cõtinet veritatẽ. quia quãdo iudex magnæ curiæ legit sententiã, nõ legit totũ tenorem libelli, nec legit dies actorũ gestorũ, & hoc est verisimũ, & sic consue tũ, vt omnes nos testes sumus: & sic dictũ instrumentũ sententiæ nõ põt origi naliter probare tenorẽ sententiæ. Autvo lumus dicere, ꝙ notarius qui fecit dictũ instrumentũ sententiæ, qui non fuit no tarius causæ habuit ab originali processu libellum, & dietas actorum & senten tiã. Et dicendũ est, quòd ex quo instrumentũ prędictũ hoc non attestatur, sed attestatur, vt suprà dictum est, minimè probat, quod fuerunt dicta acta & sentẽ tia sumpta ab originali processu, & tãtò
4 † magis, ꝙ dictũ trãsumptũ ab origina li, q̃n hoc diceret dictũ instrumentum, nõ esset sumptũ authoritate iudiciaria. & sic non probaret, vt cõiter cõcluditur in auten. si quis in aliquo. C. de edẽdo. cũ concordan. ibi allegatis. Et si diceret ꝙ licet nõ præsumatur decretũ & autoritas iudicis per. l. q̃cũq;. ff. de publ. cũ si mi. vbi solennitas extrinseca non ꝑsumi tur, tñ solet dici, ꝙ hoc non est verũ, nisi
5 interueniat diuturnitas temporis: q̃a † illa facit præsumere solennitatẽ extrinsecã, per no. per Ange. & Bal. in. l. qui in aliena. ff. de acqui. hęre. & per Ioannem and. in. c. Albericus. de testibus, & ꝑ Anto. de but. in. c. peruenit. de emp. & ven. & per doct. in. l. sciendũ. ff. de ver. ob. & per Alexã. in. j. vol. consi. lxxix. in quarta colũ. Sed in casu, de quo agitur cõcur rit cursus quadraginta annorũ: ergo pre sumitur decretũ iudicis. ¶ Ad hoc fuit responsum, ꝙ tunc ex antiquitate temporis pręsumitur solennitas extrinseca, nisi altera pars neget eam interuenisse: vt notanter tenuit Alexã. in. iij. vo. cons. ix. allegat Abbatem siculum in. c. ea no
6 scitur. de his, quę fiũt à prę̃la. ¶ † Pręter eã. vbi agitur de pręiudicio tertij, nunq̃ sola pręsumptio sufficit, sed debet fieri plena probatio. gl. est in. c. sicut de sent. excõmu. quàm allegat ad hoc Andreas Barba. in. c. cùm in iure peritus. de offi. delega. Sed nunc agitur de pręiudicio tertij. s. hęredis Nicolai Caraczoli. ergo non pręsumitur in dicto asserto trãsum pto decretum iudicis. Et tantò magis, quia hęc pręsumptio nunquàm fuit alle gata pro parte dicti Iacobi, ergo non po
7 test iudex ipsam allegare: † quia pręsumptio debet allegari per partem. vt not. in lege si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. ff. de adulter. & Angel. in lege eum qui. ff. de publicia. doctor. in capitul. secundo. vt lite non contestata. & in clementi. appellant. de appellatio. & Alexand. in. ij. volu. consil. cxxxvj.

cxxxvj. ¶Item dicit notarius, qui scripsit dictū instrumētū sententię, ꝙ in dicta sñia procurator substitutus fuit praesens, & nihil apparet de mandato procuratoris, nec de substitutiōe. Nec pōt ex tempore praesumi mandatū, vt dicit Bal. in. l. ij. C. si ex falsis instrumētis. & in. l. secunda. C. de rebus alie. non alie. & Alex. in. iiij. vol. cōsi. j. & in. d. l. scien
8 dum. in. vj. col. de verb. oblig. † fallit in mandato custodiae, quòd praesumitur, si custodia facta sit per longū tēpus, secūdū Bar. & Alex. in. l. si vxor. §. si qs vxorem. ff. de adul. Et ideò cum nō censeatur pars praesens in prolatione dictae sententiae, nec aliter citata ad sententiā verba quae enuntiantur ibidē non probāt secundū Bart. in. l. fi. in fi. ff. qñ appellan. sit. & in dicta authenti. si quis in aliquo. & in. l. acta. ff. de re iudi. & in. l. prima. C. de relatio. & Innoc. in. d. c. cū in iure. de offi. delega. & in. c. quoniam contra. & ibi Io. an. de probatio. Et li-
9 cet multi doc. teneant, † ꝙ omnia praesumūtur in sententia solenniter acta: vt dicit Ioan. and. in. c. in praesentia. de renun. p tex. in. c. bonae. el primo. de elec. cum alijs iuribus allegatis per Alexan. in. d. l. sciendum. tamen negari nō pōt, quòd verum est de iure, ꝙ mandatum procuratoris nūquā praesumitur, vt suprà dictū est. & per cōsequēs dicta sententia nō potuit nocere principali, vbi non constat de citatione principalis ad sententiam, nec de mandato procuratoris. ¶Item talis sententia lata fuit cōtra Marinum tomacellum, & nūc quādo petitur sentētiae praedictę executio, non possidet Marinus dictum territorium, nec eius haeres. sed possidet haeres Nicolai caraczoli, qui nō habet causam à Marino, sed à Rege Ferdinando primo. Et licet soleat dici, quòd sententia lata contra Marinum noceat fisco succedenti Marino, per textum in. c. si vasallus. si de feudo fuerit controuer. &c. Et per consequens Nicolao & eius haeredi habenti causam à fisco. i. à dicto
10 Rege. ¶† Ad hoc responsum fuit per sagacissimum & curiosissimum virum in iure dominū Ioannem Loisium artaldum Neapoli. vnum ex Regijs Conciliarijs, quòd hoc non habet locum in sententia lata contra vasallum in interdicto vti possidetis. vt not. Innocen. in c. abbate. de verbo. significa. ¶Et sic infertur, quòd de iure non potest exequi dicta sententia lata contra Marinū tomacellum post. xxx. annos contra haeredes dicti Nicolai, qui semper possederūt dictum territoriū pacificè post dictam sententiam. ¶Ego dicebam & sic affirmabant alij domini, quòd illa sententia lata cōtra Marinum, lata fuit nō sub nomine feudi, sed lata fuit sub contēplatiōe personae ipsius Marini cōuen
11 ti. † Et sic non potest adaptari illa decisio Ioannis fabri institu. de interdictis. §. retinendae. vbi dicit, quòd si vis concernat res, vt si actor dicat habere possessionem ratione alicuius Castri, reus dicitur habere possessionem eiusdem rei ratione alterius Castri: tunc videtur sententia extendi ad quemlibet possessorem. argu. l. fi. ff. de oper. noui nūcia. ex quo dicta sententia non sic loquitur. ¶Et quando sic diceret, fuit visum
12 omnibus doctoribus sacri Concilij, † ꝙ magis standum sit decisioni Innocentij in dicto. c. Abbate. quàm authoritati Ioannis fabri. Et quādo magis esset stādum decisioni Ioannis fabri, fuit dictū, quòd non probatur, quod Rex Ferdinādus primus successit in dicto Castro ob rebelliōnē dicti Marini, sed fuit probatum, ꝙ dictus Rex habuit dictū Castrum

ftrum ex rebellione illius dñi de Caldo
13 ra. ¶ † Quare fuit votatum per omnes dominos vno excepto, videlicet relatore causæ, scilicet domino Antonio de palmerio, q̃ dicta sententia magnæ curiæ vicariæ lata contra dictũ Marinum tũc vtilem dominum terræ pitræ pulcinę super interdicto vti possidetis nõ potest de iure exequi contra dictum hære dem Nicolai caraczoli nunc vtilem dominum terræ pitræ pulcinæ: & sic postea lata fuit sentẽtia absolutoria ab im petitione dicti Iacobi carboni in fauorem dicti hęredis Nicolai caraczoli cõuenti.

Additio. Obstare videtur præscripti.triginta annorũ aduersus executionem, de qua in pręsenti decisione.ob idvide decisio.ccxlv.in fi.

Decisio.CCCXLVI.

De instantia data per sententiæ executionem in actione in factum. Et de instrumento sententiæ per magistrũ actorum tradito alteri notario ad conficiendum super lectura & tenore.

Summarium.

1 *Executio sententiæ quæ transijt in rem iudicatam, an habeat instantiã, & quid de instrumentis.9.*
2 *Articulus causæ quilibet propriã habet instãtiam.*
Instantia quando dicatur?
3 *Statutum, quòd instantia finiatur per lapsum duorum mensium, an habeat locum in executione instrumenti, contra quod opponũtur exceptiones?*
4 *Actus quilibet iudicij suam habere instantiam in specie intelligitur.*
Instantia omnium actorum eiusdem causæ in genere vna est.
5 *Actus primus in summarijs habetur pro litis contestatione.*
Acta ante litem contestatam facta, instantiam non habent.
6 *Instantia litis non est in causa executionis. L.properandum.C.de iud.duo requirit.*
7 *Instantia datur in causis summarijs & vbi proceditur sine figura iudicij.*
8 *Instantia datur in dotali causa.*
10 *Compulsio ad iudicis officium pertinet.*
11 *Forma exequendi sententiam, in practica. Iudicis officium præsupponit liquidã esse sententiam.*
12 *Instantia nõ dicitur perempta, si ab vltima executionis petitione trienniũ nõ est lapsum.*
13 *Instrumẽtum sententiæ per aliũ, quàm actorum notariũ scriptum, an probet sentẽtiam? Subscriptio per magistros actorũ curiæ quo casu plenè probet.*
14 *Subscriptio per magistros actorum, appellatur testimonium. Argumentum à communiter accidentibus, procedit. Sententia per iudicem lecta notario rogato per magistrum actorum tradita, mãdatum iudicis præsupponit.*
15 *Magister actorum, qui non est publicus notarius, sententiarum instrumẽta notario potest committere.*
16 *Executio an sit reuocanda post appellationẽ introductam? Executio sententiæ redditur nulla, omissa citatione partis ad sententiam.*
17 *Citatio ad sententiam sine peremptorio, vitiat sententiam.*

IN quadã causa super quodã territorio sito in prouincia Calabrię de pluribus fuit dubitatũ. ¶ † Et primò, vtrũ sit
1 dare instãtiã, q̃n petit executio cuiusdã sñiæ latæ quę dicit trãsiuisse in rẽ iudicatã, & imploratur iudicis officium. Et profectò iste articulus à iuuentute mea fuit mihi dubius: quia Bart.in.l.litibus.

P C.de

C.de agri.& censi.libr.xj.ponderat ibi gl.in verbo,accipere.quæ dicit,ꝙ instãtia incipit currere à tẽpore litis cõtesta. & sic tẽpus trium annorũ datum per.l. properandũ.C.de iudicijs.incipit currere à die litis contesta.vnde in casibus in quibus lis nõ contestat,non est dare
2 instantiam.†& ideò dicit se multoties allegasse,in quæstionibus de facto,ꝙ cũ executiones instrumentorum vel sententiarum petuntur, in quibus proceditur absq; litis contestatione, quòd in eis non est dare instantiam iudicij.¶Et cum eo concordat Bald.in.l.j.C.de iura.calũ.vbi dicit,ꝙ qlibet articulus causæ propriam habet instantiam: & ideò vbicunq; est contradictio,ibi est instantia.respectu verò totius causæ vt possit ad diffinitiuã veniri nõ dicitur instantia nisi post litem contestatam vbi exigitur litis contestatio vt in.d.l.properandũ.Et hoc facit ad statutũ, quod dicit, ꝙ instantia finiatur per lapsum duorũ mensium,nunquid habeat locum quando petitur executio instrumenti,cõtra quod opponuntur exceptiones,& ventilatur lis.
3 †dicit ipse,antiqui aduocati istius ciuitatis dicebant,quòd non : quia istud instrumentum habet vim sententiæ ex forma statuti.sicut ergo post sententiam non est instantia,ita ista executio non habet instantiam.¶Sed in contrarium videtur casus hic:nam cum fit iurandum de calumnia in ista causa.Et ventilabatur causa per contradictionẽ, partium,ergo instantia:hoc videtur expressum hic.& tene menti.Loquitur ergo Bald.de instantia cuiuslibet articuli,sed non respectu totius causæ.¶Accedat ad hoc Ange.in.l.& post edictũ. §.circunductio.ff.de iudi.ibi, instãtiam tantum petierit solum illius edicti. vt
4 dicit gloss.†& sic quilibet actus iudicij intelligitur habere suam instantiam in specie:nam in genere vna est instãtia omnium actorum eiusdẽ causæ.Idem dicit Bal.in.l.ij.C.de execu.rei iudica. vbi dicit:modo quæro petita fuit executio.& tamen diu fuit litigatum,ita ꝙ à die petitionis fuit lapsum triennium, nunquid sit perempta instantia executionis?¶Respõdeo sic,si fuit datus libellus & lis cõtestata,& deinde dictũ triẽnium est decursum.Sed si fuit intentatum officium iudicis mercenarium,ibi non est instantia,licet sit quidam modus litigandi:& ideò non currit tẽpus instantiæ:quia lis non contestatur, vel quasi.¶†Et si diceretur,ꝙ in causis vbi lis nõ cõtestatur primus actus,qui respicit merita causæ habetur pro litis cõtestatione.vt dicit Io.de imo.in.l.ab executore.ff.de appel.& not.in.l.nulla.C. de procura.gloss.in.c.j.de electio.in.vj. Cy.& Ange.& Sali.in.d.l.properandũ. §.si quidem.Barto.in.d.l.post litem.de procura.cum similibus.¶Fuit responsum,ꝙ id quod nõ est verè,non põt dici esse nisi per fictionem.Sed in causa executionis sententiæ non contestatur lis, vt plenè no.Bar.in.l.intra.ff.de re iud. Meritò non cadit verè,instantia ad totam causam,sicut acta,quæ fiunt ante litem cõtestatam,in quibus non datur instantia: vt dicit Bald.in.l.post edictum.§.j.ff.de iudicijs.hec opinio corroboratur per id quod dicit Bald.in.l. tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pactis.in.x.q.in fine.vbi dicit hæc verba formalia.¶†Item fateor,quòd in causa executionis propriè non est instantia litis vt notat Bartol.in.l.litibus.C. de agrico.& censit. lib.xj.& idem dicit Bal.in.l.consentaneum.in fine.C.quomodo & quando.vbi dicit, quòd primum decretũ non perit ex lapsu triennij:

5

6

nij:quia executio nō habet instantiam triennalem.nam.d.l. properandum.requirit duo.s.quòd lis sit contestata, & quòd non sit sententiatum.Idem tenet Pet.de anchara.in.c.j.de iuramen.calum.in decre.¶Sed contrariam opinionem.s.quòd sit dare instantiam etiam in executiuis,expressè firmauit Barto. in extrauaganti,ad reprimendā.in ver-
7 bo,figura.vbi voluit,†quòd in causis summarijs,& vbi proceditur sine figura iudicij,est dare instantiam.Idem dixerunt Iaco.butri.& alij in auten.obseratur.C.de litis contesta.& Spec.in titu.de libelli concep.§.nunc dicendum. hanc partē firmauerunt Bar.Bal.Albe. de rosa.Cy.Ang.Sali.& Alexan.in.d.l. properandum.in prin.& in.§.& si quidē.& Alex.in.ij.vol.cōsi.l.vbi inducit multas rationes pro ista parte.& similiter facit domi.Georgius astensis.in repe.cle.sæpe.in.§.quæ omnia.de verbo. signifi.in.xxxiij.colū.hanc partē firmat Abb.sicu.in.c.penul.de iudicijs.vbi dicit,ꝙ de isto articulo vidit dubitari,tamen dicit,ꝙ verius est,ꝙ in istis summarijs causis est dare instantiam. Idem verius putat Alex.in apostillis in.d.l.litibus.hanc partem firmat etiam Paul. de castr.in.l.ij.§.quod obseruari.C.de iuramento calum.& Ludoui.roma.in consilio.clxxiiij.incipiente, Spectabilis domine collateralis.dicens hanc esse fir-
8 mam opinionem,sicut Deus est.†Idē tenet Bald.in rubrica.de priuileg.dotis dicens,quòd in causa dotali quæ est summaria est dare instantiam.Idem tenet Benedictus de barzis in tractatu guarentigiæ.in colū.xlvj.dicens,ꝙ opinio Barto.in.d.l.litibus est reprobata. idem tenent Anto.de Alexan.& Iason in.d.l.properandū.¶Solutio huius articuli habetur per Bald.in.l.j.§.is videtur.ff.si quis ius dicen.nō obtēpe.vbi dicit ista verba.Ista glo.est in argumētum,quòd vbi petitur executio sententiæ,ibi non sit instantia:quia non proceditur lite contestata vel quasi, quod satis dici potest,vbi non opponitur exceptio contra executionem.Sed vbi opponitur exceptio,videtur quod sit ibi instantia,quasi obiectus exceptionis.l. perimentis executionem faciat haberi litem pro contestata.vt no.Cy.in.l.nihil.C.de procura.Io.an.in.c.j.de procura.lib.vj.posteà subdit Bald.opi.ad-
9 uocatorum,†quòd vbi petitur executio,non sit dare instantiā.l.minor.xxv. annis cui fideicōmissum.ff.de mino. Et hoc,si agitur officio iudicis.Si aūt agitur actione in factū,certū est,ꝙ est dare instātiā.l.item veniunt.§.idē rectè. ff.de petitio.hæred.vbi text.dicit,ꝙ fit litis contestatio,ergo est instantia.hanc solutionem magis latè approbat Bald. in.d.l.ij.C.de execu.rei iudica.dicens aut petitur sententia exequi iudicis officio mercenario,& tunc non est necessarius libellus:qa ista executio,est quædam compulsio, quæ petitur in principio litis in libello,vbi petitur reum
10 condemnari & compelli.†& ista compulsio pertinet ad iudicis officiū.ff.de rei vendi.l.qui restituere.ff.de iudi.l.si prætor.in prin.Aut agitur actione iudicati vel in factum,& tūc est necessarius libellus,& fit litis cōtestatio,tamē postquam producta est sententia per actorem ad nullā defensionem admittitur reus,nisi si qua post sentētiā supuenis-
11 set.¶†Et forma executiōis sniē erit,ꝙ iudex præcipiet reo,quòd obediat sententiæ latæ contra eum &c.& posteà subdit ipse Bal.officiū iudicis non habet locum nisi sententia sit liquida,cui nihil possit opponi.Sed si non est liquida tunc

da,tũc eſt neceſſaria actio in factum,idẽ ſi inſtrumẽtum ſententiæ à caſu eſt per ditum,& ſententia non eſt in actis, tũc oportet,quòd libellus offeratur;& probetur ſentẽtiã ſic eſſe in ſcriptis latam; vt habetur in autẽ.ſi quis in aliquo. C. de edendo:& hoc verum ſi reus petit ſibi libellum offerri alioqui officium iudicis patrocinatur indiſtinctè. Et bonum eſt habere etiam actionem in factũ propter multa,quæ narrat ibi Bal.hanc cõcordiam ſequitur Lud.roma.in rub.ff.
11 de arbitris.in.xv.colum.† Si tamen ſæpius in iudicio eſſet petita executio ſententiæ,& ab vltima petitione non eſſet decurſum triẽnium,tunc nõ dicitur inſtantia perempta.Ita dicebat domi.Io. Antonius carrafa.in recollectis ſuis. in d.l.properandũ in prin.& fuit originale dictũ Bal.in.ij.vol.in conſi.cccxlviij. ¶Quare fuit votatum & cõcluſum in Cõcilio,ꝙ ſi agatur actione in factũ pro executiõe ſentẽtiæ, ꝙ eſt dare inſtãtiã, ſecus ſi agatur officio iudicis pro executione ſentẽtiæ,& nihil opponitur:& ſic nihil iudex habet ꝓnũtiare, niſi exequi ſententiã,tũc nõ eſt dare inſtantiã ſecũdum Bal.in.d.l.ij.C.de execu.rei iudicatæ.Secus ſi iudex habet aliud pronũtiare:quia tũc in iſtis executiuis eſt dare inſtantiã per ea,quæ ſuprà ſunt dicta. ¶Secundò fuit dubitatũ,ſi notarius iudex & teſtes dicũt in inſtrumẽto, ꝙ corã nobis talis iudex ſedẽs pro tribunali in tali cauſa inter tales de tali re ſententiã diffinitiuã protulit tenoris & contineñtiæ ſubſequẽtis, & ponit totũ tenorẽ ſentẽtiæ,& in fin.dicit lecta & lata &c. præſentibus actoribus & laudãtibus. & poſteà ſubditur,qua quidẽ ſententia lecta & pronũtiata in iudicio,vt ſupradictis partibus, præſentibus audientibus prædicti actores requiſiuerũt fieri publicũ inſtrumentũ de pronũtiatione dictæ ſentẽtiæ. An iſtud inſtrumentũ pro-
13 bet ſententiã.¶† Per ea,quæ dicta ſunt in præcedẽti voto,videbatur ꝙ tale inſtrumentũ ſit ſumptũ & non originale. ¶Tamẽ contrariũ fuit per omnes dominos votatũ & deciſum,ꝙ dictum inſtrumentũ legitimè probat ipſam ſentẽtiã. Et hoc ex eo,quia licet inſtrumentũ dictæ ſentẽtiæ ſit ſcriptum per notarium, qui non fuit actorũ magiſter dictæ cauſæ,tamen fuit ſubſcriptũ per magiſtros actorum cauſæ,& ipſius curiæ.quo caſu plenè ꝓbat. vt habetur in.c. Albericus. de teſtibus.& in.c.qm̃ cõtra.de ꝓbatio. & in.d.autẽ.ſi quis in aliquo.& licet eorũ ſubſcriptio non ſit facta formiter. vt in Specu.de inſtru.edi.§.reſtat.in ſumma.& Innoc.& Abb.in dicto.c. quoniã contra.tamen præſumendum eſt,ꝙ dicti magiſtri actorũ propter eorum ſubſcriptionem fuerunt cõtenti, quòd dictus notarius conficeret inſtrumẽtum, tam de lectura ſentẽtiæ, quã de tenore ſentẽtiæ,quã ipſi magiſtri actorum tradiderũt ipſi notario de licentia iudicis:
14 †quia eorum ſubſcriptio appellatur teſtimonium.l.ſi ſuper.per Bart.C.ſi certum peta.& qui ſubſcribit, videtur ſcribere ſecundum Ange.in.l.cum antiquitas.§.cum autem.C.de teſta.Bald.in.l. ſi quis.§.nõ cogentur.ff. de edendo. de quo per Alex.in.ij.volumi.conſi.cxlvij. & per glo.& Ioan.de imo.in cap.ſi quis prælatorum.de reb.eccle.non alie.quia ſic communiter ſolet fieri. Et ideò præſumitur à communiter accidentibus, iuxta not.in.l.neque natales.C.de proba.nam lecta ſententia per iudicem,iudex illam tradit notario cauſæ, ſi notarius cauſæ illam tradit notario rogato de lectura & tenore vt poſſit inſtrumẽtum conficere,præſumitur de mandato iudicis,

iudicis, sicut in simili dicit Bald. in. l. si qua per calumniã. C. de episc. & cle. per glo. sing. in. l. fina. C. de pactis conuen.
15 † Et tantò magis quia dicti duo magistri actorum non erant notarij publici, ideò fuerunt contenti, quod alius notarius cum eorum subscriptionibus posit conficere instrumentũ de lectura & tenore, & in hoc casu non loquitur Inno. in c. cũ in iure. de offi. deleg. ¶ Nec obstãt que dicta sunt in voto pcedenti in causa Iacobi carbonii: qa instrumentũ sententiæ non fuit subscriptum à notario causæ. ¶ Votatum igitur fuit, quòd dictum instrumentũ probat dictã senten 1
16 tiam. ¶ Tertiò fuit dubitatum, † vtrũ dicta sententia, & executio facta eius vigore veniat retractãda? Et multa fuerũt 2 allegata super nullitate, & reuocatione 3 ipsius executionis, & signanter: quia est fundata super quadã confessione partis appellantis in figura iudicij facta: quę non apparet. de quo in. c. inter cæteras. 4 per doctores de re iudicata. & per Alexand. in. iij. vol. consil. lix. v. col. & in. v. volu. consi. cv. in. j. col. & Abbas in. c. cũ inter. in. x. col. de re iudicat. & in. d. capi. quoniam contra. in. xvij. colum. ¶ Item 1 lata fuit omissa citatione partis ad sententiam, quo casu redditur nulla executio. l. iij. §. Stichus. & ibi Barto. ff. de statu libe. no. in capitu. ij. de dolo, & contuma. libr. vj. Innocen. in capitu. cõsuluit. de offi. delega. & in capit. cum olim. de test. not. in capi. tenor. de re iudicata. & in. l. ea que. C. quomodo & quando iu-
17 dex, † imò si esset citatio ad sententiam sine peremptorio, nõ valeret sententia. l. consantaneũ. & l. tres denuntiationes. eo. titu. & no. in. l. ad peremptoriũ. ff. de iudi. Et qa etiã fuit cognitum de eius iniustitia. ¶ Fuit votatũ, quod reuocetur executio facta per audientiã Calabriæ post appellationẽ introductam in sacro Concilio à dicta sententia tãquam iniuriosè facta. vt not. Bald. in. l. obseruare. §. proficisci. xxiij. q. de offic. proconsu. l. si pacto quo pœnam. C. de pactis. Bart. in. l. meminerint. versi. iuxta hoc opp. C. vn de vi. Et sic posteà fuit sententiatum.

Decisio. CCCXLVII.

De æstimatione præstanda, quando non potest dari, quod debetur. Et de bonorum antiquorum dispositione ex consuetudine Neapolitana.

Summarium.

Consuetudo Neapolitana super bonorum antiquorum dispositione, qualiter procedat?
2 *Consuetudinis verbis in dubio seruiendum?*
3 *Obligatio ad interesse post moram, nõ statim succedit in obligatione rem restitui.*
Re perempta adhuc agendum ad ipsam, licèt in condemnatione veniat æstimatio.
4 *Aestimatio præstanda, quando quod debetur, dari non potest.*

Consuetudo Neapolitana in scriptis vult, † quod de bonis obueniẽtibus ex successione, non 1 potest de illis bonis quæ possidet tempore mortis disponere, nisi de medietate, aliã medietatem tenetur relinquere pro ximioribus, vnde venerunt bona. ¶ Contigit, quod duo fratres obligant omnia eorũ bona p dote recepta ab vxore vnius fratris, & in bonis dictorũ fratrũ sunt bona paterna & nouiter acquisitã per ipsos fratres. soluto matrimonio p mortem fratris superstitibus filijs ac superstite vxore, itẽ mortuus est ille alter frater superstitibus sibi dictis nepotibus & altero fratre nomine Ioanne. vxor agit assistẽtia & appretio super bonis fratris

defuncti sibi obligatis, tã antiquis, quã nouiter acquisitis, pro dote & antiphati restitutione, & præstita fuit per sacrum Concilium, & in executione vult, quod sibi adiudicentur & fiat executio super bonis paternis. ¶ Dicit ille Ioannes frater, licet vxor possit habere recursum pro dote & antiphato ad bona antiqua virtute obligationis factæ in vita per fratré defunctum, tñ nõ pro hoc diminuitur me dietas bonorum paternorum, quæ debetur virtute consuetudinis fratri proximiori, & filijs alterius fratris in capite succedentibus, cũ sint alia bona nouiter acquisita per fratrem, super quibus ipsi proximiores possunt seruari indénes, postquam illa vxor vult sibi satisfieri in bonis antiquis, vt excludat fratré à portione sibi debita vigore dictæ consuetudinis, & hoc videtur tenere glos. Neapolitana in consuetudine si aliquis. de succes. ab intest. in verbo, tenetur circa finé, vbi dicit, pone testator cõstituit quartam vxori suæ sup omnibus bonis suis. An detrahatur quarta ex bonis omnibus, & sic de paternis. & dicit, quod sic. s. de illis quæ possidebat tépore mortis suæ, verùm illa detractio quartæ nõ minuet
2 hanc medietatem: † quia in dubio seruiendum est verbis dictæ cõsuetudinis. Cũ igitur vxor pro dotibus & antiphato restituendis elegit bona paterna obuéta fratri sui mariti defuncti, & supersunt alia bona nouiter acquisita in posse filiorum alterius fratris defuncti patris istorum filiorum nepotũ fratris, in quibus bonis antiquis pro quarta parte succedit dictus Ioannes frater, quam recepit illa vxor, & quia dicti eius nepotes ipsam quartam partem non possunt consignare dicto patruo, tenentur ad eius æstimationem de bonis nouiter acquisitis per illum fratré defunctum, cuius sunt hæredes dicti nepotes per id quod notanter voluit Barto. in. l. stipulationes nõ diuiduntur. in. vj. q. de
3 verbo. oblig. † vbi firmat, quòd in obligatione rem restitui nõ statim succedit obligatio ad interesse post moram, sed cum reus desinit habere facultatem rei restituendæ. vbi tenet in principio, quòd re perempta adhuc debet agi ad ipsam rem, licet in condemnatione veniat æstimatio, sicut in obligatione rem dari. vt in. l. si seruum. §. fi. de verb. oblig. & ibi etiam per Barto. in. ij. oppo. & in. l. iij. & in. l. in re furtiua. ff. de condi. fur. Bene faciunt ad hoc quæ notant scribentes in l. apud Iulianum. §. fi. & in. l. filiusfa. §. si quid alicui. ff. de lega. j. & in. l. multũ.
4 ff. de verb. obli. † vbi in vltima volũtate quãdo nõ potest præstari, quod debetur, debet præstari æstimatio. Et cum essem commissarius causæ, ita pronuntiaui, à qua pronuntiatione fuit appellatum ad sacrum Concilium, & auditis aduocatis iudicauit bene fuisse, vt suprà per me iudicatum.

Decis. CCCXLVIII.

De portione monialis in bonis maternis.

Summarium.

1 *Monialis professa, quã partem habeat in bonis maternis.*
2 *Sponsus cælestis cum Deo dicatis virginibus semper est vniformis.*
Monachi siue ante monachationem, siue post successio euenerit, succedunt agnatis.
3 *Monialis succedit in dote matris.*
Ius disponens de muliere nubéte, includit profitentem in religione.
4 *Matrimonium spirituale per professioné contrahitur, quod fortius est carnali.*
Statutum fœminas propter masculos excludens à successione, an includat moniales?

Pater

Ater posuit quã dam filiam suã anno.xij. in monasterio sanctorum Festi & Desyderij martyrũ,& soluit ꝑ dote monialiũ dicto monasterio vncias.x.de carlenis,in quo monasterio stetit, & adhuc stat vltra an-
1 nos.x. ❡ † Fuit dubitatũ in Concil.quæ portio de iure cõpetit dictæ moniali in gressæ sup bonis maternis. fuit decisum in Concilio,ꝙ portio huius monialis in bonis maternis erit legitima de iure naturæ,vt firmat Neapolitanus in cõsuetudine si moriatur.in glo.in verbo, paragium.in vlti.q.vbi dicit,ꝙ quando mulier nubit spõso cælesti,tunc paragiũ est debitũ iuris naturæ.alle. And.de isern.in cõsti.Regni in aliquib' circa fi.& est ra
2 tio Neap. † quia talis spõsus.s. cælestis semper est,& cũ omnibus est vniformis & æqualis,& ꝓptereà tale paragiũ semper erit vniformẽ & æquale,scilicet debitũ iuris naturæ,& hanc partẽ poterit petere monasteriũ ex persona monialis: nã monachi possunt succedere eorum agnatis, siue successio eis obuenit ante monachationem, siue post monachatione:vt cõcludit Neapo.in consue.si quis vel si qua.in verbo, ꝓximiores. & ideò Bal. in.j.vol.cõsi.ccl.incip.obligatio prima.consuluit,
3 † ꝙ monialis succedit in dote matris.alleg.l.Ideò nobis.C.de episco.& cle.quia nõ obstat ei,ꝙ est sponsa Dei.hoc etiã firmat Io.& Anto.caraffa in suo tracta.de simonia.in.xj.charta.& seq.licet Pet.de anch.in cõsi.cvij.incip. in paucis verbis. teneat, ꝙ vbi fœmina nõ succedit cum masculo, si fœmina est monialis debet dotari, ꝙ ius disponens de muliere nubẽte,habet locũ in ꝓfitente.
4 † quasi per ꝓfessionẽ cõtrahatur spirituale matrimoniũ, ꝙ est fortius, quã carnale vt in.c.inter corporalia. de trãsla.prælato.& probat in aute de tric.§.ij.& in auten.nisi rogati.C.ad Treb.itẽ quia vita cõteplatiua est salubrior, quã actiua.c.sanè.de regula.& de isto articulo an statutũ excludẽs fœminas ꝓpter masculos à successione,videatur excludere moniales: Vide per do.Albertum, brunũ in suo tractatu de statutis fœminarũ.in.vj. articulo principali.& in.ix. articulo.qd autẽ de moniali sanctæ Claræ.vide per Bal.in.ij.vol.consi.cccix.

Decisio.CCCXLIX.

De dotis restitutione cõstante matrimonio facta. Et de fundi dotalis alienatione per virũ sine mulieris cõsensu.

Summarium.

1 *Dotis restitutio constante matrimonio, quando fieri possit.*
Dotis restitutio per heredem recipientis facta constante matrimonio,arcet mulierem a petitione soluto matrimonio.
2 *Nurus à socero dotẽ nõ repetit patre virũ suũ emãcipãte.& dotẽ restituẽte de iuris mãdato.*
3 *Mulier cõstante matrimonio præiudicare sibi in dote quando possit.*
4 *Alienatio fundi dotalis per virum insciа vxore facta.non nocet mulieri.*

Vit maritata quædam mulier exposita hospitali sanctæ Mariæ annũtiatæ ab æconomis dicti hospitalis,& dotata in vncijs octo cuidã spurio filio sacerdotis: qui sacerdos habuit & recepit dictas dotes à dictis æconomis.& ꝓmisit illas restituere in casu soluti matrimonij &c.& obligauit pro in de omnia bona sua, & constituit dictæ mulieri ꝑ dicto filio suo spurio antiphatũ vnciarũ quatuor sup bonis omnibus suis in forma. Consummato matrimo-

nio per carnis copulā hæredes testamētarij dicti sacerdotis post eius mortē cōsignant dictis cōiugibus tot,& tanta bona stabilia,æstimata pro dictis dotibus vnciarū octo,pro restitutione dictæ dotis. Demū soluitur matrimonium per mortem viri vxore superstite: vxor agit virtute instrumenti dotalis contra tertios possessores bonorū illius sacerdotis sibi obligatorū,pro restitutione dictæ dotis. Illi tertij possessores excipiunt,ꝙ dos fuit restituta cōiugibus per hæredes sacerdotis,ideò non possunt cōueniri,replicat̃ ꝙ restitutio dotis nō potuit fieri cōstāte matrimonio. ¶ Quæritur
1 † quid iuris. Et certè verum est,ꝙ restitutio dotis nō potest fieri cōstāte matrimonio,nisi in casu vergentiæ ad inopiā. vt in l. si constante. ff. solu. matri. & in l. vbi adhuc. C. de iure do. tñ illa restitutio facta per hæredes sacerdotis viro,& vxori,impedit vt soluto matrimonio ꝑ mortem viri nō possit vxor petere restitutionē dotis. per id ꝙ dicit Bar. notan
2 ter in l. sanè. ff. de iure dotium. † vbi dicit esse casum,ꝙ pater ꝙ recepit dotem pro nuru: & emancipauit filiū,& ei dotem vxoris suæ restituit nuru mandāte,& volēte,ꝙ ipsa nurus à patre nō poterit posteà repetere dotē. alleg. Richar. malub. ibi sequit̃ hoc Lud. in l. si cū dotē. §. trāsgrediamur. ff. solu. mat. per d. l. siue. & Pau. de cast. in l. ij. eo. tit. & ibi Alex. & Bal. nouellus in suo tractatu dotium impresso in septima parte. versi. xxxiiij. priuilegiū.
3 † Nā hoc casu mulier cōstāte matrimonio pōt sibi p̄iudicare in dote: vt dicit glo. ibi. & Ioan. de imo. in l. pen. §. si vir. ff. solu. matr. Et repertū est in processu,ꝙ facta consignatione dictæ dotis dictis coniugibus per hæredes p̄dictos,maritus dictæ mulieris sine cōsensu vxoris,alienauit quoddam prædiū de illis prædijs cōsignatis per hæredes dicti sacerdotis,dictis coniugibus pro dictis dotibus,pro ducatis
4 ix. † quæ alienatio non nocet dictæ mulieri,per l. lex Iulia. cum concordan. ff. de fundo dota. & ille possessor dicti p̄dij fuit conuentus. ¶ Ideò fuit votatū,& declaratum,ꝙ assistētia,& appretiū,& adiudicatio præstetur mulieri ꝑ ducatis nouē super illo p̄dio,& cōtra tertios possessores bonorū pro vncijs quatuor pro antiphato,& pro reliqua restāte quātitate dotis p̄dictę absoluantur.

Decisio. CCCL.

De renuntiatione iurata bonorū paternorum,& maternorum per filiam dote contentam,non trahenda ad donationem inter viuos.

Summarium.

1 *Renuntiatio bonorum paternorū vel maternorum ex testamento vel ab intestato facta per filiam dote contentam,an illā excludat à donatione inter viuos.* 5.
2 *Illatio ex diuersis non fit.*
3 *Bona antiqua habens ex cōsuetudine Neapolitana,non alienat,nisi medietatem.*
Beneficio renuntians non secludit,quominus per aliam prouisionem obtineat.
4 *Renuntiatio totius iuris præsentis,& futuri qualiter intelligenda.*
Spes quæ potest cedi,quæ sit?
Ius vnum remittens cum plura habeat aliud remittere non dicitur.
6 *Mater instituens filiam donatariā suam quæ bonis maternis renuntiauerat an noceat donationi.*
7 *Summ,semel amplius suum per institutionem fieri non potest.*
8 *Filia renuntians paternæ hæreditati cū iuramento,intelligitur ab intestato tantum.*
9 *Testandi liberam facultatem sibi auferre est contra bonos mores.*

Matri

10 *Matrimoniũ liberũ quomodo intelligatur.*
11 *Argumentum à simili, nõ procedit data aliquali dissimilitudine.*
12 *Statutum, quòd mulier extra ciuitatem nupta non succedat, est exorbitans.*
Renunciatio succedendi ex testamento est inefficax.
13 *Renuntiatio ante acquisitam hæreditatem, dicitur repudiatio.*
14 *L. cum ita. ff. de condi. & demon. an militet etiam in vltima voluntate?*
Diuersitas vnius dubij an attendatur in decisione alterius concurrente eadem ratione?

Vit dubitatum in Concilio, † vtrum domina Trusiana quæ per instrumentũ publicũ renuntiauit cum iuramento tanquã maritata, & dotata secundũ paragium, & vltra paragium de bonis paternis à patre, bonis paternis, & maternis suo patri, & eius hæredibus deuolutis, & deuoluendis tam ex testamento, quàm ab intestato. Si posteà domina Polyxena eius mater instrumento publico mediãte irreuocabiliter inter viuos donauit dictæ Trusianæ eius filiæ iura, quę ipsa habebat sup feudo de Pachiarano sito in comitatu Harenarum prouincia Calabriæ, que erãt ducati nouem centum octoginta septẽ. Si talis donatio potuit fieri in pręiudiciũ hæredũ patris: qbus dicta Trusiana renuntiauit bonis maternis deuolutis, & deuoluẽdis tam ex testamẽto quã ab intestato, vt suprà dictum est. ¶ Fuit per totũ Concilium votatum, & determinatum post longã discussionẽ, ꝙ ex quo dicta Trusiana specialiter renuntiauit patri, & eius hæredibus, bona materna deuoluẽda ab intestato vel ex testamento, & non renuntiauit bonis maternis deuoluendis per donationẽ inter viuos, ꝙ dicta renuntiatio non comprehendit casum acquisitionis per contractum donationis inter viuos. Sunt enim diuersa acqrere bona ex testamẽto alterius, vel acquirere bona per cõtractũ donationis inter viuos. Et ex diuersis nõ fit illatio. ff. de dona. inter virũ & vxorẽ. l. si maritus. l. Papinian' exuli. ff. de mino. facit. l. nõ hoc. C. vñ legi. cũ simi lib'. ¶ † Sic etiã videm', ꝙ habẽs bõa antiqua nõ põt disponere in vltima volũtate, nisi de medietate, & tamẽ in vita potest omnia alienare, nisi fiat in fraudẽ. vt dicit gl. Neapo. in cousuetu. & si testator. in verbo, disponere. ¶ Bene facit tex. in c. cũ inter. P. Gaufridi de rẽnũtiatione. vbi renũtians cũ iuramẽto beneficio, non extẽditur ista renũtiatio, vt nõ possit ex noua prouisione illud obtinere. ¶ † Inde dicit Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in vj. q6. ff. de verb. oblig. ꝙ ista renuntiatio totius iuris, ꝙ habet & habere speret, licet trahatur ad iura futura, tamẽ intelligitur de iure, ꝙ renuntiãs habere sperat ex aliqua causa subsistente de pręsenti. alleg. l. ꝙ seruus. ff. de condicti. ob causam. & l. j. ff. de statu libe. vt ibi inducit Bar. & ibi sunt aliæ concordantiæ per scribentes, & ista est spes quæ põt cedi. vt in l. spem. C. de don. & ibi hoc vult etiã Bal. ideo sub dicta renũtiatione nõ venit, ꝙ dictæ renũtianti quæsitũ est per cõtractũ donationis & nõ subsistebat tẽpore renũtiationis spes habẽdi iura materna ꝑ donationẽ inter viuos: nec spes, ꝙ mater poterat donare est in consuetudine. vt not. Bar. in l. is põt. ff. de acquiren. hære. ¶ † Et pro hoc facit, quia renũtiando dicta filia patri & eius hæredibus bona ex successione materna ex testamẽto vel ab intestato deuoluenda nõ videt renuntiasse si per contractum

tractum donatiouis inter viuos habuit iura materna, per id, q dicit Barto. in l. si domus. ff. de serui. vrba. predio. vbi dicit q quando vni cópetunt plura iura, si vnū remittit, aliud remittere nō dicitur. ¶ Ad idē in l. si mihi la prima. ff. de serui. rusti. predio. vbi dicit, qui habet duo iura remittendo vnū, non videtur remittere aliud. bene facit q not. Bald.
6 in l. suum. C. de iure deliberan. ¶ † Secundo, fuit dubitatū, ex quo dicta mater instituit dictā eius filiā donatariam etiam omnibus bonis suis, &. signanter in suis dotibus. Si virtute huius institutionis tenetur restituere dictis hæredibus patris sui quibus renuntiauit bona materna ex testamēto etiā deuoluēda. ¶ Et fuit conclusum, quod non: quia si si dicta iura dotalia habuit ex cōtractu donatiōis inter viuos iam ei sunt quæsi-
7 ta: † & quod suum fuit semel, amplius suum per institutionem effici non potuit. insti. delegatis. §. si res. not. in cap. inter dilectos. de fide instrumē. & ideò cum ista filia habeat iure donatiōis inter viuos iura dotalia, matris institutio super eiusdem iuribus, nō habet ei nocere. ¶ Item pro ista parte allegabatur alia ratio: nam vera decisio est, quod si filia renuntiauit in manibus patris suc-
8 cessioni paternæ cū iuramento, † intelligitur ab intestato, tantū si est instituta à patre admittitur ad successionē. nō ob. renū tiatione: qa aliâs patri auferretur libera testandi facultas: vt dicit Bal. in l. pactum. in. vj. quæst. C. de colla. & Bald. in capi. ad nostrā. de iureiur. & Salice. in l. pactū. C. de pact. & Imo. in l. qui superstitis. ff. de acqui. hær. & Pau. de cast. in l. fin. in. iiij. col. C. de pac. vbi voluit plus q etiam si expresse filia renuntiasset future successioni paterne ex testamēto, nō piudicaret sibi ne au-

9 ferretur libera testādi facultas. † q est contra bonos mores. vt in d. l. fi. & in l. stipulatio hoc modo concepta. de verb. obliga. Et licet posit dici q renuntiando filia successioni ex testamēto materno patri suo, nō propterea tollitur matri libera testādi facultas, quo ad alios, quos velit instituere. ar. l. cum ita legatum. ff. de condi. & demon. ¶ Et sic dicebat do. Ant. de Alex. & Iaso. in recollectis suis in d. l. stipulatio hoc modo concepta. in. iij. limita. ad capitu. quāuis. de pact. in. vj. sed tamen negari non potest, q tolleretur facultas matri testandi in filiam, & sic tolleretur libera facultas. ¶ Nec ob. text. in l. eū ita. vbi loquit in matrimonio, quòd debet esse liberū, & tamen non dicitur impediri libertas si incertū hominem prohibet contrahere:
10 sic poterit dici in testamēto. ¶ † Quia respondetur, prout dicit domi. Anto. de but. in c. requisiuit. de sponsa. quòd in matrimonijs distinguimus. An matrimoniū debeat esse liberum ab omni coactiōe vel necessitate extrinseca veniēdi extra cōsensum partiū, & verū est, q matrimonia debēt esse libera, & de ista libertate dicendū idē in testatore. Aut nos q̄rimus an matrimonia debent esse libera à necessitate extrinsecus, idest de natura matrimonij, vt ex consensu obligenē partes ad obseruandū, q promiserūt, & tūc ad hæc matrimonia nō debēt esse libera: qa esset euacuare omnē neruum matrimonij, si diceremus q cōsensus nō adstringit inuitos ad cōtrahendū, & hoc nō cadit in vltima voluntate,
11 q̄ pōt mutari vsq; ad mortē. † Et ideò data ista dissimilitudine inter testamēti factionē, & matrimonium, nō pcedit argm̄ à simili, qa dixit Spec. q nunquā obstat argm̄ à simili data aliquali dissimilitudine. in tit. de disputa. & alleg. & colū.

colum.ibi, cui incumbit probare, quod est simile. hinc dicit Abbas. in c. cõstitutus. in iij. not. de appel. quòd modus destruendi argumentũ à simili, est probare dissimilitudinem, & est glo. in l. creditori. ff. de oper. noui nuncia. & ibi per scribẽtes maximè modernos. ¶ Et ideò maior pars dominorũ de Concilio fuit, quòd sicut statutum dictans ꝙ mulier nupta extra ciuitatem, non succedat ex testamento vel ab intestato, ꝙ tale statutum nõ valet, quia est contra bonos mores, cum auferat liberam testamenti factionem, † nisi statutum respiceret certas res: vt dicit Bald. in l. fi. in iiij. colũ. C. de pactis. ita nõ valet renũciatio succedendi ex testamento: quia tolleretur illi testatrici libera facultas testandi in ipsam filiam renuntiantem eius hæredi tati ex testamento, & hoc tenuerũt Ludo. roma. in dicta l. stipulatio hoc modo. & Imo. in dicta. l. ꝗ superstitis. Sed ego dicebam, quod talis renuntiatio cũ iuramento facta per filiam patri, vel fratri, post habitas dotes bonorum maternorum & paternorum obueniẽdorum ab intestato vel testamento, est valida, 13 nec tollit libera testandi facultas: † quia mater potest ipsam instituere: & illa adeundo vel modo adeundo virtute renũtiationis acqrit patri, vel ei⁹ hęredibus. ¶ Nam qñ renũtiatio fit ante acquisitã hæreditatẽ dicitur repudiatio. vt dicit Pau. de ca. in d. l. pactũ quod dotali. & facit vt fingatur non delata. l. proinde. ff. si cert. peta. & quãdo fit per cõtractũ, ei quæritur cui renũtiatum est: quia videtur illud dare. vt. ff. de iure dotium. l. profectitia. §. j. & ff. de fundo instru. l. si 14 nuptã. † Itẽ ratio dictæ. l. cũ ita. militat etiã in vltima voluntate, licet sit aliqua diuersitas inter matrimoniũ & vltimã volũtatem, tñ si in decisione vnius dubij concurrit eadem ratio, non attenditur diuersitas in alio. vt dicunt moder. Papienses in d. l. creditori. & tenendo istam partem crederem non errare.

Decisio. CCCLI.

☞ De testiũ obiectione in causa attentatorum admittenda.

✤ Summarium. ✤

☞ Obiectus contra testes in remedio attentatorum officio iudicis implorato, an concedendus in causa attentatorum? 1

Iudiciũ attentatorũ per officij iudicis implorationẽ est summariũ, & est via ordinaria. 2

Testium repulsio, est defensio. 3

Dictio de plano, qualiter exponatur? 4

Testium reprobatio in iudicijs summarijs nõ permittitur. 6.

Probatio exceptionis in alio iudicio, quando differatur. 5

Iudex non dicitur deuiare à iuris tramite propter præsumptam calumniam. 7

Iuramentum de calumnia, quid operetur? 8

Defensio que de iure naturali est, non potest denegari. 9

Rota fuit consulta sup practica attẽtatorũ. 10

Is fuit dubitatũ in duabus causis in Concilio, vtrũ in remedio attentatorũ implorato officio iudicis, si pars petit terminum ad repulsandũ testes examinatos, iudex debeat concedere terminum ad repulsam. ¶ † Et rõnes dubitandi sunt istæ, nam istud iudiciũ attẽtatorũ ex officio iudicis parte petẽte est iudiciũ summariũ: ꝗ dicit Io. monachi Card. in c. cupientes. in verbo, gratia. in xj. charta. ꝙ si lite vel appellatiõe pẽdẽte possidẽs spoliatã pte, & petit à iudice reuocatio attẽtatorũ officio iudicis iplorato, tũc sine libello, & de plano reuocant attẽtata. & fiet

fiet restitutio.vt in.c.j.& p totũ.vt lite pẽdẽte.& de appel.c.bone.&.ff.de edi. edic.l.ediles.§.ite sciẽdũ.& post in.xij.
2 charta.in.j.col.dicit † ꝙ istud remediũ attentatorũ per officij iudicis implorationẽ est via extraordinaria.vt in.c.non solum.& ibi Ioan.andr.de appellatio. libr.vj Et idem dicit Bald.in.l.appellatione.C.de appellatio.& Philippus modernus in.c.dilecti filij,de appella.Sed in istis summarijs iudicijs non admittitur reprobatio testiũ,nec respectu psonarũ,nec dictorũ:vt dicit Petr.& Abb. antiquus.& Io.and.& Abb.sicu.refert in.c.veniens.de testibus.¶ In contrariũ allegatur Bar.in extrauagãti ad reprimẽdã.in verbo,& figura iudicij.vbi di-
3 cit,† ꝙ repulsatio testiũ est defensio,& si denegetur repulsa cõtra testes & corũ dicta,auferet defensio.& hoc repugnat iuri naturali.vt no.in.l.vt vim.ff. de iusti.& iur.cũ cõcor.& patet expresse in cle.sępe.in.§.non sic.& ibi glo.de verb.sig.¶ Pro solutiõe huius dubij fuit allegata decisio Ant.de butr.in.d.c.veniẽs.vbi dicit,ꝙ siquidẽ iudiciũ est summariũ,quo ad legitimãdã psonã in iudicio,& sunt examinati testes,nõ põt altera pars petere terminũ ad repulsandũ. Sed in alio iudicio summario nõ cõcernẽte legitimationẽ psonæ,sed alio modo iudiciũ est summariũ,& tunc debet peti terminus ad repulsandum dicta & personas testiũ & cõcedi:quia defensio
4 nõ debet denegari.¶ † Sed in cõtrariũ allegabatur Cardi.in.d.cle.sæpe.in.iij. col.de verb.signi.vbi exponit illud verbũ de plano.i.repulsa subtilitate perniciosa in refrẽnãdo multitudinẽ testiũ, & reprobationẽ,& in omnibus alijs planius & tẽperãtius prosequẽdo,nõ tamẽ omittendo iudiciarium ordinẽ.de quo per Inn.in.c.olim.de accusa.Et sic vult

Cardi.ꝙ in causa summaria refrẽnabit reprobationẽ cõtra testes & dicta.¶ Itẽ in contrariũ allegabatur doctrina Ioan. de imo.in dicta cle.sæpe.in.vij.colũ.vbi dicit ꝙ si causa est talis naturæ,ꝙ præiudicium,ꝙ resultat parti ex sentẽtia, põt reparari per aliud iudicium absq; restitutione in integrum vel appellatione sicut in iudicio possessorio in quo potest reparari per iudicium causæ proprietatis. Et tunc in agente requiritur
plena probatio.† Sed in reo vel excipiẽte si opponat exceptionẽ requirentẽ altiorẽ indaginẽ,differtur exceptiõis pbatio in alio iudicio,nec impedit actoris intẽtio.hæc sunt verba Ioã.de imo. ibi.Ita põt dici in casu præsenti.Si reus petit terminũ ad repulsandũ testes actoris super attentatis,debet reseruari ista repulsa in causa principali,& sic in alio iudicio.¶ Bene ad hoc facit,ꝙ dicit Ludo.roma.in singularibus suis in verbo,
6 testis reprobatio † ꝙ licet testiũ reprobatio sit pmissa:vt in.c. pręsentium. de testibus.tñ fallit in iudicijs summarijs. Quia qñ in his venit tractandum,ꝙ in alio iudicio nõ venit resultãdũ,nũquã admittit reprobatio testiũ.allegat Abbatẽ antiquũ,put refert Host.& Ant. de bu.in.d.c.veniẽs.¶ Fuit tandẽ cõclusum per dominos Consiliarios in causa super reuocatione attentatorum , lite pendente super quodam Castro nominato ducenta,quòd attẽto,ꝙ euidenter per notorietatem facti apparebat de innouatis & attentatis lite pendente , & terminus ad repulsam petitus petebat potius ad differẽtiã iustitiã,quã ad de-
7 fensionem,fuit denegatus:† quia dicit Bal.in.l.j.pen.& vlti.col.C.qui accusare non possunt.ꝙ licet iudex nõ debeat deuiare à iuris tramite propter præsumptam calumniã opponẽtis vt in.c.licet causam.

causam.de probatio.tamē quādo malitia est clara & patēs,vt vix excipiēs negare sufficiat,tūc pōt excludi ab illa exceptione & allegatiōe.allegat.ff.de pœnis.l.qui sententiā.in fi.& Inn.in.c.j.de offi.vica.nā paria sunt,dicit ipse,incōpetēti agere & excipere,& p notorietatē facti oportet obuiari.Quare fuit denegata dictæ Comitissæ casertæ petita reprobatio testiū,& tātomagis quia ante publicationem attestationum super innouatis non fuit protestatū contra per-
8 sonas testiū : † quo casu facta publicatione nō licet ipsos repulsare.vt not.in d.c.præsentium.Et est ratio secundùm Abbatē.sicu.ibi.qa est p̄sumptio,ꝙ maliciosè velit testes post publicationē repulsare,postquā vidit,ꝙ deposuerūt cōtra eū,quasi veniat nūc ad falsō obijciēdū ꝓuocatus.licet ista præsumptio tollatur propter iuramentū calūniæ præstitum.ergo vbi non est iuratū de calūnia,non est sublata dicta presumptio,& in dicta causa non fuit dicta protestatio facta,nec iuratū fuit de calumnia.ideò rationibus prędictis cōsideratis fuit denegatus terminus ad repulsam in causa dictorū attentatorū.¶Sed in alia causa inter comitem Alifi & Ducissem Amalfiæ super innouatis super quodam molendino fuit decisum in Concilio,quòd detur termin⁹ ad repulsam,ex quo cessat calūnia,& dicta repulsa cōcernit de-
9 fensionē,† quę est de iure naturæ,& nō pōt denegari.vt supra dictum fuit per Theoricā Bart.in dicta extrauagāti ad reprimendā.& pro ista opi.ꝙ etiam super attētatis & innouatis sit concedēda repulsa contra testes.allego text.in.c.j. de appella.vbi papa dicit.ꝙ si ꝓbet per testes idoneos de attentatis fiat reuocatio , ergo si testes non sunt idonei,non fiet reuocatio,& ideò admittitur allegatio partis,ꝙ testes non sunt idonei,& per consequens probatio ad repulsam. ¶ Tamen ad maiorē cautelam sacrum Conciliū voluit se informare à curialibus & auditoribus curię romanę super dicto articulo,qd seruatur in practica
10 in curia romana.† & fuit certificatum, ꝙ super innouatis & attētatis cōcedetur terminus ad repulsam.& non reseruare repulsam in alio iudicio.hanc informationem portauit dominus Cicchus de Ioffredo nobilis doctor Neapolitanus ex vrbe.& ita fuit decisum in Cōcilio in dicta causa.

Decisio.CCCLII.

De attentatis post conclusionem in causa reuocandis.

Summarium.

1 *Attentata post renuntiationem in causa reuocari,an debeant?*
Conclusio præcludit suspensionem petitorij.
2 *Exceptio dilatoria post litem cōtestatam superueniens an possit proponi.*
3 *Lis pendere dicitur,donec diffinitiuè sententiatum non est.*
4 *Attentata sunt reuocanda,in qualibet litis parte.*
5 *Defectus iuris notorius nō obstat agenti remedio attentatorum , & idem de notoria proprietate.*

Vidam Curbiceruix in sacro Concilio egit interdicto recuperādæ possessionis cuiusdam domus,cōtra qnendam nobilē tenentē & possidentem dictam domum , concluso processu & mutatis tribunalibus ille curbiceruix cepit possessionem dictæ domus , & eo tenente & possidente ille nobilis petit officium sacri Cōcilij implorando,vt reuocetur possessio

ſeſsio capta per dictum Curbiceruium
1 lite pendente per viã attentati.† repli-
cat ille curbiceruix,quòd nõ dicitur lis.
pẽdere poſt cõcluſionem,& ſic cõcluſio
præcludit viã atten tatorũ, ſicut ſuſpen
ſionem petitorij vt in capi.paſtoralis.de
cauſa poſſeſ.& proprie.& in clemen.ſe-
cunda.vt lite pendente.& hoc volunt
domini de rota deciſione.lvij.incipien-
te,attentata lite pendente. Item allega-
batur dictum Ioã.and.in.c.ij.de ordine
2 cogni.† vbi dicit,quòd ſi exceptio di-
latoria ſuperueniat poſt litem conteſta-
tam,non poteſt proponi.ita dicendum
eſt,vt poſt concluſum in cauſa non ha-
beat locum remedium attentatorum.
Item allegabatur deciſio rote.xiiij.in-
cipiente,fuit dubitatum vtrum petenti
ſe reſtitui &c.quæ vult,quòd ſi conſta-
ret clarè & notoriè de non iure peten-
tis reuocari huiuſmodi attentata,dicit
Rota crederem talem tunc non eſſe au-
diendum.& ita dicit vidiſſe obſeruari
in palatio.Ratio eſt quia eo ipſo,quòd
conſtat de non iure ſuo,eo ipſo conſtat
ꝙ non intereſt petentis reuocari atten-
tata.Sed clarum eſt ex proceſſu conclu-
ſo,quòd notoriè conſtat de nõ iure pe-
tentis reuocari attentata : ergo &c. &
concordat in hoc deciſio.cclv.in deci-
ſionibus Bellameræ incipi.ille , de cu-
ius non iure &c.vbi allegat Innocen.in
3 c.ſignificaſti.de diuortijs .¶ † In con-
trarium tamen fuit determinatum per
Concilium ſcilicet,quòd attẽtatũ poſt
concluſionem in cauſa iudex ex officio
parte inſtante debet reuocare:quia do-
nec nõ eſt ſententiatũ diffinitiuè,ſem-
per dicit̃ lis pẽdere:vt dicit Rota.xliij.
incip.Itẽ ſi lite pendẽte proceſſũt.ergo
cõtraria quãdo ante cõcluſionẽ in cauſa
fuiſſet nouatũ,& poſteà fuiſſet conclu-
ſum,tunc non poſſet peti reuocatio at-
tentatorũ:ſecus quãdo poſt cõcluſionẽ
in cauſa fuit attẽtatũ:& ita declarat do-
minus Vitalis in clauſula nil nouari li-
4 te pendẽte in.vj.col.† Itẽ,quia in qua-
libet parte litis attẽtata ſunt reuocãda:
per not.in.c.nõ ſolũ.de appella.libr.vj.
vt dicit Rota deci.clxxxv.incipiente:ſi
pars rea.Et ita tenet Philippus in.c.di-
lecti.in.iij.col.de appella.¶ Item ſi agẽ-
ti remedio attentatorũ nõ obſtat noto-
rius defectus iuris,per text.in.c.conſti-
terit.de accuſa.Et tenent Io.de imo.&
Philip.in.c.bonæ.de appella.Maximè,
quando proceditur ex officio iudicis,
tunc non obſtat agenti remedio atten-
tatorum quin reuocẽtur attentata poſt
concluſionem,per quam dicitur lique-
re & eſſe notoriũ per not.in.c.cũ ſigni-
ficauerũt.in verbo,liquere.de teſtibus.
& habetur in.c.cũ dilectus.de fide in-
5 ſtru.† quia agenti ſuper attentatis non
obſtat exceptio defectus notoriꝗ pro-
prietatis,ſecundũ.d.Ant.in.d.c.bonæ.
licet Rota in deciſi.xiiij.in fin.dixerit
contrariũ:licet illa deciſio dicat.in fi.ꝙ
ex officio põt fieri talis reuocatio,licet
notoriè cõſtat de nõ iure ipſius agẽtis,
ſed per hoc non reſtituetur poſſeſsio
ipſi agenti,de cuius non de iure notoriè
conſtat,& ita aliàs vidi pronuntiatũ in
Regia camera ſummariè.¶ Sed in ſacro
Concilio fuit pronuntiatum , vt ſuprà
dictũ eſt ſcilicet,ꝙ attentata poſt con-
cluſionem reuocetur verũ,quando fue-
runt reuocata attẽtata ex officio,& re-
ſtituta poſſeſsio dictę domus agenti re-
medio attentatorum proceſſus conclu-
ſus nõ fuerat diſcuſſus in Concilio,de-
inde facta reſtitutione illi nobili fuit
diſcuſſus proceſſus,& viſum fuit,quòd
dictus Corbiſerius optimum ius habe-
bat , fuit condemnatus dictus nobilis
ad reſtituẽdum poſſeſsionem dictæ do-
mus

mus vna cũ fructibus dicto Corbiserio per diffinitiuã sententiam sacri Cõcilij.

Decisio.CCCLIII.

De nouationibus & banchio, qui pro delegante constituit se debitorem.

Summarium.

1 *Prudentia est, dubia suspendere.*
2 *Delegatio interuentu nouæ personæ quæ delegantis est debitor, an fiat?*
3 *Intellectus.l.fina.C.de noua. & in quo habeat locum.4.*
4 *Delegatio, quando dicatur?*
5 *Debitor liberatur per tertium creditori promittentem.*
6 *Bancha nummularia de solutione respondens, an habeatur ac si soluisset?*

1 Dubia † suspendere virtus est prudentię secũdũ beatũ Thomã, in libro de virtutibus. in titu. de prudentia. In hac causa inter Dominicũ hispanũ nomine suorũ principaliũ actoré ex vna parte, & honorabilé Benignũ spanochiã conuétũ ex altera super solutione ducatorũ quingentorũ quinquaginta virtute debiti ex causa venditionis cuiusdã nauigij factæ dicto Benigno, & dictus Benignus fecit, quòd banchum de spanochijs faceret literas cãbij dictis hispanis, etdicti hisphani liberauerunt per publicũ instrumétum dictum Benignũ in cauta forma. Et antè, q̃ debitũ dictarũ literarum cambij fuisset satisfacrum, dictum banchũ de spanochijs fefellit. dicti hispani veniũt in Cõcilio. Et dicũt, ꝙ dicta litera cambij de spanochijs nõ habuit effectum, & ideò petũt, ꝙ Benignus compellatur ad soluédum, & ostendũt literas Regias quòd eis fiat summariè & de plano iustititia, & vocato Benigno, summariè dicit se liberatũ, propter publicum instrumentum: quià dedit dictis hispanis se contentantibus in debitorem banchum de spanochijs, quòd constituit se debitorem dictis hispanis, & eis fecit literas cambij, & sic fuit scriptum in libro banchi, & traditæ eis fuerunt literæ cambij. ¶ Quæritur modò, vtrum dictus Benignus sit liberatus, & sic veniat absoluendus vel condénandus. ¶ Profectò, ego suspendissem votum meum, nisi quòd virtute compulsionis officij & iussionis præcedentis in Concilio decuit votum mẽũ in scriptis per iuris regulas corrigere, licet alij sapientes Concilij secundum eorum iudicium & conscientiam aliter senserint. ¶ Ego fui in voto, quòd dictus Benign⁹ venit de iure absoluendus: & dicti hispani debent dirigere gressus suos contra banchum de Spanochijs, à quibus receperunt literas cambij, quæ non sunt sortitæ effectũ, & rationes huius voti sunt.
2 ¶ Nã licet magnũ sit dubium, † vtrum fiat delegatio interuentu nouę personę, quando illa noua persona nõ est debitor delegantis. Nam quidam doctores tenent, quòd non sit delegatio. Sed erit tanq̃ fideiussor. vt firmat Bar. in cõsi. incipiente, tertius promisit &c. & firmat Angel. in. l. sciendum. in principio. ff. de ædil. edic. & sic non inducitur nouatio, & sic banchum, quod promisit & fecit
3 literã cambij, est vt fideiussor. † Et per consequens non erit facta nouatio nisi expressè agatur, ꝙ fiat nouatio: vt voluit Pau. de ca. in. l. singularia. ff. si cert. pet. Et Bar. in. l. delegati. ff. de noua. & Ang. Pau. de cast. & Alex. in. l. qui vsumfructũ. ff. de verb. obli. & Ang. in. l. penult. ff. de prętorijs stipulatio. & Ioã. de imo. ibi in penul. col. & sequenti. Et hoc voluit originaliter gloss. in. l. quamuis. §. si mulier. ff. ad Velle. & gl. in. l. si titius. ff. de no

de nouationibus.& Alex.in.ij.vol.consi.x.¶Alij verò tenent contrariũ, quòd fiat delegatio interuentu nouæ personæ,etiã ꝙ illa noua persona non sit debitor meus.Imò si delegaré vnũ,qui nõ esset debitor meus, & ille promitteret & acceptaret, esset propriè delegatio. Hoc voluit Franciscus de are.in consil. v.incip.in causa & puncto ad me transmisso.Et dicit,ꝙ ista est cõmunis opi-
4 nio,alleg.Bar.in.d.l.delegare.†Vbi dicit,ꝙ si quis det debitorem suum vel expromissoré,dicitur delegatio.& non habet locum.l.fina.C.de nouat.allegat etiam Bart.in.d.l.singularia.vbi dicit, quòd hoc tenet pro constanti.ponderat ad hoc duos textus, videlicet dictam.l. si Titius.&.l.purè.§.si cum.ff.de exceptio.doli.¶Et propter istã contrarietatem volo nunc suspendere meũ iudicium super isto articulo,videlicet,vtrũ inducatur delegatio interuentu nouæ personæ,quę non est debitor debitoris, si interuenit stipulatio vel promissio in scripturam redacta.Sed dico pro nunc prout dicit Raphael cumanus in.d.l. delegare.ꝙ de consuetudine postquam campsor vel mercator promisit credi-
5 tori.†Et creditor acceptauit, qđ ipso iure liberatur debitor. Et sic cum iste hispanus creditor acceptauit recipere dictum banchum in suũ debitorem,& ab eo recepit literas cambij.Et per instrumentũ publicũ liberauit Benignũ suũ debitoré:dictus Benignus à dictis hispanis nõ potest vlterius cõueniri ad dictum debitũ,ex quo contractus debiti ex causa véditionis fuit sublatus per instrumentum quietationis,per tex.in l.si mandato meo.in fin.ff.manda.Maximè,quia in libris banchi scriptũ est, quod banchum se facit debitorem in dictis ducatis quingentis ex dicta causa dictis hispanis,& eis dedit literas cambij:quo tépore dictũ banchũ erat bene soluédo,& habebat pecuniã paratã so-
6 lutioni:†prout ponderat Barto.in.d.l. singularia.in fine.quo casu habetur ac si banchum soluisset dictis hispanis.Et ipsi hispani consignassent dictos quingentos ducatos dicto bancho,vt faceret dictas literas cambij.Aliàs illud instrumentum liberationis nihil operaretur:quod nõ est dicédũ.¶Ideò ego fui in voto,ꝙ dictus Benignus absoluatur ab impetitione dictorũ hispanorum reseruando eis ius contra dictum banchũ de spanochijs,ex quo dictum bãchum nõ fuit vocatũ in iudicio,nec aliqua ꝑsona legitima pro eo comparuit.

Decisio.CCCLIIII.

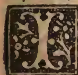
☞De exceptionibus oppositis ne cõtinentia causę diuidatur,& audientiæ denegandæ.Et de reuocatione attentatorum lite pendente etiam per tertium causam à parte habentem.

Summarium.

1 ☞*Iudex nõ admittens exceptionem litispendentiæ coram alio æquali grauat partẽ, & ab eo rite appellatur.*
2 *Limitatio ad.l.vbi cæptum.ff.de iudicijs.*
3 *Litigans coram diuersis iudicibus super eadem re,nõ excipiens de litispẽdentia,vel appellans sibi præiudicat.*
4 *Intellectus.l.nulli prorsus.c.de iudi.*
5 *Causæ continentia quot modis dicatur.13.*
6 *Exceptio quòd causæ continentia non debeat diuidi,impedit litis ingressum.*
7 *Limitatio ad ca.dispendia.de rescrip.lib.vj.*
8 *Iudicem ecclesiasticũ super petitorio pendente possessorio coram curia non licet adire.*
9 *Exceptio litispendẽtiæ est dilatoria,& ante litem contestatam est opponenda.*
10 *Opponenti sufficit opponere factum,vt resultet exceptio.*

Exceptio

11 *Exceptio litis pendentiæ non excludit similes oppositis.*
12 *Verba generalia quando non restringantur ad specificata.*
14 *Sententia iudicis, qui se competentem pronunciauit licet non esset, an possit de nullitate impugnari.*
15 *Iudex quando possit iudicare se esse competentem?*
16 *Iudex incompetens pronuncians se competentem, iurisdictionem exercere non potest.*
17 *Statutum præscribens iudici limites iuris dicendi, an obstet declarationi competētiæ extra terminos?*
18 *Appellationis omissio nullitatem processus non purgat.*
19 *Appellationis causa pendente reuocantur in prima instantia, quæ à parte dolo malo fiūt.*
20 *Lite pendente nihil innouandum.*
21 *Remedium attentatorum contra tertium nō habet locum.*
22 *Cessio transferendi iudicij in cessionarium lite pendente fieri non potest.*

N causa reuocatiōis attentatorum vertēti in sacro Concilio inter Frācifcū Spinolā ex vna. Et Thadeum & fratres eiusdem cognominis fuit dubitatum,
1 †Vtrū attentata lite pendente in sacro Concilio per Thadeum Spinolam vel eius fratres, & habentes causam ab eis, coram officialibus ciuitatis Genuæ qui obtinuerunt certā executionē cōtra dictū Franciscū spinolam, & certa acta fecerūt in eius præiudiciū lite penden. in sacro Concilio veniāt reuocāda per viā attētati per sacrū Conciliū, in quo dubio procedit per conclusiones. ¶ Et primò præmitto ꝙ lite pendēte corā vno iudice ordinario inter partes de vna re, si inter easdem partes eadem de re sit lis corā alio iudice ordinario non inferiori nec superiori, sed æquali, & opponitur litispendētia corā alio iudice ordinario, & iste secundus iudex ordinarius illā exceptionē litis pendentiæ allegatæ nō audit, ꝙ dicit grauare partē, & pōt ab eo appellari: ista est firma conclusio Inno. in. c. cū. M. Ferrariensis. de consti. alle. l. iij. ff. de qbus rebus ad eundem iudi. eatur. &. ff. de libe. causa. l. si pariter. ita ꝙ si pars nō appellauit, ꝙ legitimus est ꝓcessus coram vtroq; iudice habitus. argu. ff. de peti. hæredi. l. penulti. &. l. is à quo. ff. de rei vēdi. & idē dicit in. d. c. cum. M. Car. flo. & Ant. de but. in. xij. charta. ¶ Sed † Bar. in auten. & cōsequenter. vlti. col. ver. quæro quid 2
si reus. C. de sent. interlo. oīm iudi. aliter dicit, videlicet ꝙ si re⁹ cōuenit acto rē corā alio iudice cōtra formam dictæ authēticæ, si q̄dē corā iudice delegato ꝓcessus est ipso iure nullus, si corā iudice ordinario ꝓcessus est aliq nisi opponat vt in. c. dispēdia. de rescriptis. li. vj. ¶ Abbas in. c. cū ex officij. de præscrip. dicit, ꝙ si quis habet plures iudices ordinarios, valet ꝓcessus sup eadem re ab vtroq; diuisim agitatus. si non fuit corā secundo exceptū de pendentia litis coram alio. ¶ Idem Abbas in. d. c. cū M. dicit no. limitationem ad. l. vbi cœptum. ff. de iudi. vbi dicitur, ꝙ vbi cœptum est iudiciū, ibi finem debet recipere. dic. f. si excipiatur, sed si non excipitur, valet processus ab vtroq;, & idē dicit Bal. in auť. sed nouo iure. C. de seruis fugi. in. iij. columna. ibi. Sed pone in ciuitate Perusij. ¶ † Pau. de ca. in. l. nul 3
li prorsus. ij. colū. C. de iudi. dicit, quòd si primò te conuenio coram vno iudice, posteà volo te conuenire coram alio iudice super eodem, tunc non loquitur dicta. l. nulli. Sed. l. vbi cœptum. nā tūc poterit opponi coram secundo iudice,

quòd causa pédet coram primo iudice: & debet causa ad primũ iudicem remitti, allegat Innoc.in.d.c.cũ.M. Et subdit Pau.ꝙ potest primus iudex ad instantiam partis præcipere secundo iudici, vt de causa se nõ impediat: quia ipse præuenit ad ꝙ sufficit sola citatio facta per eum per.l.si quis posteà.ff.de iudicijs. Si autem non apparet quis iudex primò incœpit: tunc non vendicat sibi locum.d.l. vbi cœptum. Sed vendicat sibi locum titulus.ff.de quibus rebus ad eundem iudicatur. vt si opponatur coram secundo iudice, ꝙ de eadem re non debet trahi coram diuersis iudicibus, tunc si excipiatur, nõ valet processus per text.in.d.l.nulli. vbi denegatur

4 audientia. † Vult ergo Paulus, ꝙ lex nulli prorsus. quæ vult quod continentia causę non debet diuidi. Et si diuidatur & denegatur audientia, non habet locum, quando opponitur exceptio litispendentiæ iuxta.l. vbi cœptum. sed habet locum, quando opponitur quod de eadem re non potest esse iudiciũ inter eosdem, tunc non valet processus, quasi velit, quod in plus se habet exceptio, ne de eadem re inter easdem personas coram diuersis iudicibus agatur, quàm exceptio litis pendentiæ. Quod an sit verum poterit super hoc cogitari maturius. Maximè, quia Bal.in.d.l.nulli.dicit.ꝙ causæ cõtinentia dicitur tribus modis.

5 ¶ † Primò, eiusdẽ instantiæ nõ diuidenda per.l. vbi cœptum. ¶ Secundò, ratiõe connexitatis, sicut petitoriũ & possessoriũ. ¶ Tertiò modo, dicit causæ cõtinentia, quando duo iudicia quorum vnum se habet vt genus, alterum vt species. Nam non debent ista iudicia diuidi. Est bene verum, quod idem Bal.in fi.dicit, quòd reus, qui cõuenitur coram secundo iudice, non debet opponere exceptionem præuentionis: sed opponat exceptionem ad eundem iudice fiendæ remissionis, quam si nõ opponit, processus tenet. allegat Inno.in dicto.c.cum.M. & dicit aduertatis. quia laboro, & non cognoscitis. Et sic videtur, quod Bal. & Pau. idem volunt.

6 ¶ † Ex hoc infertur quòd.l.nulli habet locum in eo qui vadit ad diuersos iudices ordinarios vt dicit Salice. & Alex.ibi. Et sic exceptio, quod causæ cõtinentia non debet diuidi, impedit litis ingressum, & processum ad vlteriora: vt dicũt Ange. & Alexã.in.d.l.nulli. Et propterea glo.in.c.dispendia.de rescriptis.li.vj.dicit, sed pone processum est corã diuersis iudicibus, & nihil exceptum, nunquid valebit processus & sententia: videtur, ꝙ sic: posteà dicit: verius est, secũdũ Ber.ꝙ processus nõ valet per illam literã. Aliàs ista decretalis nihil adderet ad.c.fin.de rescriptis.in antiquis. ¶ Patet ergo ex præmissis, Quod si opponitur exceptio litispendentię coram vno iudice ordinario, & ille procedit, & pars nõ appellat nullus doctor dicit, quod processus est nullus. Sed si fuit opposita exceptio, quod non debet eadẽ causa corã diuersis iudicibus agitari, & ideo debet remitti ad primos iudices, & ille secundus iudex nõ remittit, processus est nullus secũdùm Bal. & Pau.de castr. vbi suprà, & tenet hoc gloss. Bernar.in.d.c.fi.de rescrip.in antiquis. & firmat Ioãnes mona.cardi.

7 in.d.c. dispendia. † sed Archi. in.d.c. dispendia tenet cõtrariũ.s.ꝙ pœna annullationis processus, de qua in.d.c.dispendia. non habet locũ coram diuersis iudicibus ordinarijs: sed tantũ in iudicibus delegatis. & hoc etiã tenuit Ioã. de fantucijs: vt refert ibi. Dominicus. Idem tenet Anto.de but. & Card. Flo. in.d.

in.d.c.fi. Et hæc opinio est verior. Et ꝑ
cedit, quando vnus trahit reum coram
vno iudice ordinario. Demum, idem
actor velit trahere eundem coram alio
iudice ordinario, vt processus factus cõ-
ram secundo iudice, non sit nullus, etiã
si opponatur de præuentione. Sed an li
berè possit procedere primus iudex, di
cit Bart.in.l. sepulchri.ff.de sepulchro
viola. quòd liberè potest procedere pri-
mus iudex. dicit tamen Compostella-
nus, ꝙ secunda sententia contra primã
non valet. in.d.c.cum. M. vt referũt ibi
8 stat.de but. & alij scribentes. ¶ † Quid
autem dicendũ in materia.l. nulli pror
sus. quæ dicit, quòd si actor agit contra
reum possessorio coram vno iudice, &
coram alio iudice agit petitorio, ꝙ non
est licitum, ne continentia causę diuida
tur. intantũ, quod ista exceptio continẽ
tiæ causa diuidatur, potest opponi post
litem contestatam: quia dicta lex hoc
prohibet, ergo quicquid sequitur, est
nullum.l. nõ dubium.C.de legibus. &
hoc firmant Iacob.de bel. & Albericus
de rosatis in.d.l. nulli. & Alexan.ibi. &
pro hoc facit, quod dicit Alex.in secun
do volu.consi.xxxvij. in prima col. ꝙ si
statutũ denegat audientiã, & procedi-
tur ad vlteriora. processus est nullus. Se
cus, in exceptione dilatoria, quæ debet
opponi ante litem contestatã: quia lex
9 in ea nõn resistit: licet non assistat: † &
sic exceptio litis pendentiæ est exceptio
dilatoria. quæ debet opponi ante litem
contestatam: quia lex non resistit si-
cut facit in exceptione, ne continentia
causæ diuidatur. Et sic non obstat id,
quod dicit Bald.in.l. peremptorias.C.
senten.rescin. non posse, quòd ista ex-
ceptio litis pendentiæ non potest oppo-
ni post litem contestatã: quia lex in eã
non resistit, sicut facit in exceptione ne
continentia causæ diuidatur: & sic non
bene Iason reprehendit dictos vertices
legum. ¶ Modò ad propositum, sequi-
tur ista conclusio, quòd ex quo Franci-
scus spinola conuentus coram iudici-
bus Genuensibus lite huiusmodi pen-
dente in sacro Concilio inter easdẽ par
tes, opposuit exceptionẽm præuentio-
nis & litis pendentiæ in sacro Concilio,
& quamlibet aliam ex præmissis resul-
tãte, qđ videtur opposuisse exceptionẽ
ne continentiæ causa diuidatur. proba
10 tur, † nam opponenti sufficit propone-
re factũ taliter, quòd resultet exceptio,
licet exceptio specificè non opponatur,
prout fecit dictus Franciscus, vt suprà
dictum est. hoc voluit Barto.in.l.j.ff.de
exceptionibus. vbi dicit, quòd si non di
co excipio contra intentionẽ tuam. Sed
factum simpliciter narraui, ex quo re-
sultet exceptio, an sit idẽ ac si opposuis-
set, & dicit ꝙ idẽ est ac si exceptio pro-
posita esset: quia postquã factum propo
nitur, notum est iudici, & iudex ex suo
officio potest absoluere. Idẽ firmat Bar
to.in.l.iiij.§.hoc autem.ff.de dam. infe
cto. Sufficit ergo narrare factũ, ex quo
apparet exceptionem competere. Et li-
cet reus qui factum narrauit, expresse-
rit vnam exceptionem sibi competen-
tem. Si tamen ex facto narrato alia sibi
cõpetit, & exprimit, qđ opponit aliã si-
bi competentẽ ex narratis, & in veritate
sibi competit, dicendum est, quod iam
illa omissa opposita est si non est prohi-
bita opponi, vt dicunt Moderni in di-
11 cta.l. prima, † Item quia exceptio litis
pendentis non excludit similes oppo-
sitis. vt dicit gloss. singularis in.l.j.C.
de condictio. indebiti. Imo includit
alias similes: vt dicit Abbas in.c. quoniã
frequenter. vt lite nõ contesta. & istam
gloss. pro singulari allegat Alexander.

in.iiij.volumi.consi.cxxx.incipiente,in causa straczarolum. in . iij.colum. versu,nec etiam videtur obstare &c. Cum per dicta vltima verba videtur generaliter excipiens cogitasse de dicta exceptione , ne continentia causæ diuidatur. argumen.l. qui iure militari.ff. de testamento militari. & not.Barto. in.l. sub prætextu specierum. C. de transa. ¶Nec illa vltima verba & quālibet aliā exceptionem ex præmissis resultantem potest trahi ad exceptionem litis pendētiæ specificè oppositā, ex quo verba illa
12 nihil operarentur. † Et regula est,quòd quando verba generalia non possunt salua ratione recti sermonis referri ad specificata,nunquā restringuntur ad specificata.vt dicit Io.de imo.in.c.j. de transactio.allegat.l.si pluribus.ff. de solutio. & alia iura , quæ allegat Alexand.in primo volu.consi.xlvj.in.ij.col.versi. præsertim cum illa verba generalia.¶Item, cùm dicta lex nulli prorsus. denegat audientiam,vt dictum est:ergo processum impedit,vt firmant doctores.prout refert Alex.in.l.nam & posteà.ff. de iureiuran.& Alex.in.l.j.§.j.ff. ad Trebel.& ibi cōcor.& per Bald.in.l.non dubium. C.de legib.& si proceditur , pcessus est nullus. Ex quibus sequitur secunda cōclusio,ꝙ implicitè Franciscus opposuit exceptionē coram iudicibus Genuæ ne continentia causæ diuidatur. Et exceptionem,quòd debet denegari audientia:quæ exceptiones reddūt processum
13 nullum. † Multis autem modis dicitur continentia causę,secundū Iaco.de bel. vt refert Alberi.de rosa.in dicta.l. nulli. ¶Et primò,vbi est identitas personarū, actionis & rei petitæ. ¶Secundò,vbi est identitas personarū & rei licet nō actionis,vt in petitorio & possessorio.¶Tertiò,vbi est idētitas personarum & actionis sed nō rei,vt in actione tutelæ & vtili negotiorum gestione. ¶Quartò, vbi est diuersitas personarū & rei.Sed actionis identitas,quæ ex vno & eodem fonte procedit cōtra plures. ¶Quintò, vbi est identitas actionis & rei:sed personarū diuersitas,sicut est in duplicibus iudicijs . vt probatur in dicta.l. nulli. Sed in casu de quo agitur,primò cœptū fuit iudicium contra Thadæum & fratrem in sacro Concilio per Franciscum super cassatione literarū cambij. & ipse Thadæus contra Franciscum in sacro Cōcilio petijt executionem literæ cambij cōtra Franciscum. Posteà idem Thadæus petijt coram iudicibus Genuæ executionem literarum cambij,certè non potuit hoc facere,nę continentiæ causa diuidatur. ¶Postquam fuit coram iudicibus Genuæ per Franciscum narratū factum prædictum,ex quo resultant exceptiones prædictæ:& sic exceptio audiētiæ denegandæ per dictā.l. nulli.dicitur processus iudicum Genuæ nullus:nō tamen fuisset nullus qn̄ simpliciter fuisset opposita exceptio litispendentiæ , & nō fuisset per iudices admissa, & à non admissione non fuisset appellatū,vt suprà
14 dictū fuit.¶ † Nec obstat, quod illi iudices Genuæ pronuntiauerunt se iudices competentes,propter ꝙ videtur dicēdum,ꝙ exceptio nullitatis ratione incompetentiæ iurisdictionis opponi non possit.vt dicit Ang.in.l.j.C.si à nō competenti iudice.& Innoc.in.c.super literis.de rescriptis.& Bart.in.l.ij.ff. si quis in ius voca.non ierit.¶Quia ad hoc respondetur ex dictis Innoc.in.d.c. super literis.vbi dicit,quod si sententia sit lata à iudice omnino incōpetenti, qui pronuntiauit se competentem, talis sententia non potest facere eum iudicem , qui non est, etiam quod pars nō appellauit. Sed

Sed illud dictum procedit, quãdo iudex competens pronuntiauit alium iudicẽ esse competentem, qui nõ erat competens: tunc si non appellatur, non potest vlterius videri de nullitate ratione incompetentiæ. Et ita etiam voluit Inno cen. in d. c. j. de confir. vtili vel inutili. & Ang. in l. ij. ff. si quis in ius voc. nõ ierit. in vij. fallentia. & Alexand. in l. de pupillo. §. qui opus. iiij. colum. ff. de oper. noui nuntia. & Felin. in d. c. super lite-
15 ris. ¶ † Vel potest secundo modo respõderi, quod interdum dubitatur, an iudex sit competẽs ad effectum, vt possit de causa cognoscere, & ipse est iudex ordinarius, tunc potest iudicare se esse cõpetentem, nisi in certis casibus notatis per Ange. in d. l. secunda. & per Bart. in l. quidam consulebant. ff. de re iudi. Interdum apparet iudicem esse omnino incompetentem in illa causa & pronuntiauit se competentẽ, & in isto casu sententiã & processus est nullus: vt dicit Abbas in c. duobus. de appella. & Felin. in dicto c. super literis. at iudices Genuæ in dicta causa erant omnino incompetentes propter exceptionem oppositam de continentia causæ in sacro Concilio: propter quam exceptionem erant incompetẽtes, & processus erat nullus: vt suprà dictum est: ergo eorũ pronuntiatio, quod sunt competentes similiter
16 est nulla. ¶ † Et propterea dicebat Abbas sicut in dicto c. super literis. quòd quando exceptio defectus iurisdictionis pariter concludit in illo incidenti, sicut in principali non potest iudex cognoscere, an sua sit iurisdictio, secundũ Inno. in c. prudentiã. de offic. deleg. & sentit Bar. in d. l. quidã cõsulebant. ff. de re iud. Si ergo iudex sciat se in certo casu non debere procedere, & procedit, processus est nullus, secundũ Abbatẽ in dicto c. duobus. Et dicit Alexan. in iij. volu. consi. lxxvij. j. colũ. quòd iudex non potest exercere iurisdictionẽ, si pronuntiat se competentẽ, vbi non erat cõpetens, & ideo non valet pronuntiatio. Et idem dicit in tertio volumi. consilio. lxxxij. & colum. vbi allegat singulare dictum Anto. de butr. in c. præterea. in. v. colũ. de dilatio. vbi refert se de facto re-
17 spõdisse, † quòd si statutum impediat, quòd iudex non possit exercere iurisdictionem suam vltra limites suæ iurisdictionis, quòd non valebit pronũtiare se iudicem competentem, quando per hoc excederet terminos suæ iurisdictionis. per no. in c. si iudex. de senten. excõmu. libr. vj. cum alijs ibi per eum allegatis. ¶ Item, dicta sententia iudicum Genuæ per quam pronuntiauerunt se iudices competentes, saltim continebat in se manifestam iniquitatem: quia debuit fieri remissio. per dicta. l. vbi cœptum: in sacro Concilio. quo casu quãdo sententia cõtinet manifestam iniquitatem, potest dici nulla. vt in c. inter cæteras. de re iudi. secundũ vnum intellectũ secundum Abb. ibi, quia saltim cessat illa præsumptio generalis, vt præsumatur iudicẽ rite & recte agere. vt in c. in præsentia. de renun. & c. cũ inter. & c. sicut. de re iudicata. secundũ Alexand. in dicto consi. lxxxij. ¶ Nec debet esse in consideratio-
18 ne, quòd Franciscus non appellauit: † quia ista omissio nõ purgat incompetentiam iudicis, nec purgat nullitatẽ processus, ex quo nõ operatur prorogationẽ iurisditionis. vt in c. statutum. §. in nullo. in verbo, expressus assensus. de rescrip. lib. vj. Et licet ille tex. loquatur in prorogatione loci, tñ idẽ in alia prorogatione secundũ Ang. in l. quæro. ff. de solutio. & in l. fi. ff. de iurisdi. omniũ iudi. Quare fuit licitũ dicto Francisco venire contra

 illum

illum actū iudiciarium factū per iudices Genuæ, ex quo fuerat nullū ipso iure, etiam quòd ipse non appellasset. per tex.in.l.secunda.cū ibi no.C.si aduersus rem iud.prout etiam dicit Alexā.in j.vol.consi.cxxiij.in.iij.col.¶ Ex quibus resultat tertia cōclusio,ꝙ postquā fuit allegatū ꝙ causa eadē vtebat in sacro Concilio corā iudicibus Genuæ,& exceptio ne cōtinētia causæ diuidat,& illi iudices nō admiserunt & processerūt ad vlteriora, processus fuit nullus etiā ꝙ Franciscus non appellauit per ea,quę
19 suprà dicta sunt.¶ † Quarta conclusio, ꝙ lite pendente in sacro Cōsilio cōuentionis & recōuentionis Thadeus spinola & socij nō potuerunt attentare corā iudicibus Genuæ,petendo ab eis vt fiat executio literarū cambij contra Franciscū,& hoc totū,qđ innouatū est per sacrum Cōciliū debet reuocari per viā attentati.per id quod voluit Ioā.and.c. bonæ.de appella.vbi dicit,ꝙ quēadmodū pendēte causa appellationis omnia, quę innouanť,reuocātur:ita omnia quę lite pēdente in prima instantia dolo malo fiunt à parte,reuocanť:quia ad iudicis officiū spectat vt illa corrigat & reformet.¶ Et ex hoc inferť,ꝙ licet acta facta corā iudicibus Genuę post allegatā litis pēdentiā nō essent ipso iure nulla,prout in veritate. funt:tamē sacrum Conciliū potest perviā attentati à parte
20 reuocare, † quia partes lite pendete nihil debent innouare.c.dilectus.§.quia vero.de appel.licet pro his,nō competat interdictū secundū Ioā.and.ibi.& fuit de hoc memor Alex.in apostilla sua in d.l.sepulchri.ff.de sepul.violato.& hoc expressè firmat Abbas sicu.& post eum Feli.in.c.dilecte in Christo. de except. vlt.col.¶ Et volunt doct.vnū quod est fortius,ꝙ licet remediū attentatorū nō habeat locu contra tertiū.vt in.c.romana.§.in aliu.de appel.lib.vj.& Ioā.mo. in.c.cupientes.de elect.in sexto. tamen fallit,quādo ille tertius qui innouauit
21 habuit causam à parte litigante † tunc reuocatur à iudice iudicis officio quicquid est attentatu lite pēdetę.Idem,si habuisset ipse tertius causam nō à parte sed à iudice causæ vt dicit glo.in.c.non solū.de appella.in.vj.hoc expressè firmat Philippus in dicto.c.bonę.in.iiij. colū.¶ Hoc ideo dico.qa nō solūm Thadeus spinola postquā fuit conuentus & actor in sacro Cōcilio super literis cambij,fecit cessione dictarū literarū cambij Hieronimo palmario,& Lucę de grimaldis,& ipsi postea egerunt contra dictum Franciscū de eadē re corā iudicibus Genuæ.Et ideò cùm habuerūt causam à dicto Thadeo,venit etiā reuocandum quicquid per eos fuit attentatū in præiudiciū litis pendentis inter dictum
22 Franciscū & Thadeū cedentē.¶ † Maximè quia est firma conclusio. Innoc.& Abba.sicu.in.c.ij.de ali.iudi.mu.causa fa.ꝙ lite pendente nō potest fieri cessio ad effectū vt iudiciū trāsferatur in cessionariū.Sed bene vtilitas potest transferri in cessionariū.Et sic oportet,quòd iudiciū currat cum cedente,vt ibi latè per Abbatē.& sentit Bal.in.l.per diuersas.in.xv.qō.C.mand.¶ Ex quibus sequitur,ꝙ non solūm quicquid est attentatum per Thadeū,debet reuocari.Sed quicquid attentatū est à tertio habente causam.i.cessionē à dicto Thadeo,etiā ꝙ illa cessio fuisset facta ex causa necessaria, ex quo habet causam à cedente post litem motā per ea,quæ suprà dicta sunt.¶ Quare votatum & sententiatū fuit post dictam longam discussionem, quòd attentata per dictum Thadeum & alios habentes causam ab eo lite pendente

dente in sacro Concilio reuocentur. & deinde procedatur in causa ad actus incumbentes.

Additio. Vide super hac decisione maximè super ea, quæ in principio dicuntur decisiones Delphinales. Domi. Guidonis Papæ decisione ccccxxviij.

Decisio. CCCLV.

De consensu in futurũ collato, qui ad præteritum non trahitur.

Summarium.

1 *Consensus collatus in tempus futurum, non trahitur ad præteritum.*

2 *Assensus feudatario præstitus super alienatione facienda non prodest, si alienatio erat per prius facta domino inscio.*

Ratum habere ex postfacto ille, qui non interfuit an possit habere?

3 *Clausula veris existētibus prænarratis in assensu super feudi alienatione apposita; quid operetur?*

Ablatiui absoluti, in conditionẽ resoluuntur?

4 *Dispositionem non inducit, quod in conditione apponitur.*

5 *Conditionalia dispositionis dicuntur esse de forma.*

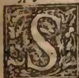
Forma peruersio vitiat actum.

6 *Solennitas, quæ est de forma, præcedere debet actum.*

Actus per patrem pro filijs factus quos nõ habebat, natis postea filijs non conualescit.

7 *Dispositio quælibet ad collationis tempus referri debet.*

8 *Dispositio non cõuenit incõuenientibus verbis.*

I præstitus est assensus baronis super executione & adiudicationẽ fienda super quadam startia feudali, quæ fuit quondam Petrusiui de iordana de caua ad instantiam quondam domini Nicolai villani & in veritate iam executio fuerat propriꝰ us facta per duos annos antè. 1 † Vtrũ talis assensus operetur effectum validãdi dictã executionẽ, vel veniat retractanda, ex quo facta fuit executio super feudo nõ obligato ꝓpter defectũ cõsensus dñi. vt in l. imperialẽ. cum concordan. de prohi. feudi ali. per Fede. Fuit decisum in Cõcilio, ꝙ dicta executio debet reuocari: quia ille assensus domini fuit p̄stitus super executiõe facienda; vnde non prodest. Si executio fuit per prius facta. & hoc per id, qđ dicit Paus de castr. in l. si quis filio exhæredato. §. irritũ. ff. de iniusto rup. irri. testamẽto. & in l. hæc cõditio filiæ meæ. §. si sic. ff. de cõdi. & demon. vbi 2 † dicit, qđ assensus p̄stitus emphyteutæ vel feudatario super alienatione faciẽda nõ prodest, si alienatio erat per prius facta: & dñs de ea notitiã nõ habuerat, ad qđ facit, qđ dicit Bar. in l. si vnꝰ. in fine. ff. de re iudi. ꝙ ex postfacto ille, qui nõ interfuit non potest ratũ habere per iura ibi per eum alleg. qđ dicit Bald. in l. executorem in iiij. col. vers. sed quid si notarius. vbi rati habitio non operatur; vbi mandatũ est de forma. hoc etiã expressè firmat Bal. in l. bonorum. penultima colum. versic. extrà quæritur, statuto cauetur &c. Et licet Alex. in. v. vol. cõsi. cxlvj. inci. in causa & lite vertẽte &c. dicat istud ꝓcedere rõne pœnæ cõmissæ ob alienationẽ factã absq; eius cõsensu, inferẽs per hoc ꝙ vbi nulla pœna erat cõmissa, ꝙ dictus assensus operatur suũ effectũ, ꝙ videtur posse adaptari adq; præsentem excitationẽ attento ꝙ nulla pœna erat cõmissa, qa dictũ feudum nõ inciderat in cõmissum ob dictã executionẽ per prius factã 2 absque consensu principis: † tñ ex quo in dicto assensu est clausula veris existenti

stentibus p̄narratis, isti ablatiui absoluti resoluuntur in vim conditionis vt in l. à testatore. ff. de condi. & demon. cum concordan. & sic dictus assensus præstitus est cōditionaliter, videlicet si exposita sunt vera: & si nō sunt vera, nō assentit.
4 † nam illud q̄ est appositum in cōditione non inducit dispositionem. l. si quis sub cōditione. ff. si quis omis. causa test. l. ex facto. ff. de hæredibus instit. Sic etiā dicimus, q̄n clausula, si p̄ces veritate nitantur posita est in priuilegijs & gratijs: vt voluit Bal. in. c. super literis. in. vj. col. de rescrip. & in. l. p̄scriptione. iiij. col. C. si cōtra ius vel vtili. publicam. & Vitalis in clausula, si p̄ces veritate nitantur. Et pro hoc facit id, q̄ dixit Bald. in auté. matri & auie. j. c. colū. C. quando mulier offi. tu. fun. potest. q̄
5 † quando io aliqua dispositione aliqd ponitur conditionaliter, illud tale dicit esse de forma, & peruersio formæ vitiat actū: vt no. Imo. in. l. si q̄ramus. iij. colū. ff. de testa. not. in. c. exhibita. de iudi. Et ideò, quādo aliqd est de forma in actu, semper illa forma debet præcedere, & nō subsequi. dixit Bal. in rubrica extrà de offi. iudi. xj. col. & Bald. in. d. l. bonorum. in ver. præallegato.
6 † Solennitas enim q̄ est de forma, debet præcedere actū, ita q̄ si subsequatur ex interuallo nō valet actus, secūdū Bal. in. l. j. xxiiij. col. versu extrà q̄ritur. C. qui admitti. Idem dixit Pau. de ca. in. l. si cū doté. §. eo auté. ff. sol. mat. & Alex. in. l. j. §. fuit quæsitum. ff. ad Trebel. ¶ Accedant ad hoc allegata per Alex. in. ij. volu. consil. clxx. viso processu &c. ver. nec obstat, q̄ Io. ibi dicit, q̄ si pater nō habebat filios, & fecit actū pro filijs, si filij posteà nascantur, non conualidatur ille actus.
7 † omnis em̄ dispositio debet iudicari secundū tépus, in quo cōfertur. vt in. l. in tempus. ff. de hære. instituẽ. l. q̄ spōsæ. C. de donatio. ante nupt. in. l. in fuga. C. ad legé Flauiā de plagi. Sed dict° assensus collatus est in tempus futurū, ergo non trahitur ad præteritum. ¶ Ité verba dicti assensus tendunt ad executionem faciédam, & executio iam erat
8 facta: † ideo si verba assensus nō cōueniunt, non conuenit assensus. l. ita auté. in princip. ff. de administra. tut. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infec. c. indénitatibus. §. pen. de elec. in. vj. ita Alex. in. ij. volu. consilio. l. in. j. colum. & in multis alijs consilijs.

Decisio. CCCLVI.

☞ De restitutione in integrū aduersus sententiā Regis petita, & de illius executione non suspensa aduersus decretum affirmatiuum.

❖ Summarium. ❖

1 ☞ *Executio nō suspenditur petita in integrum restitutione aduersus decretū affirmatiuum.*

2 *Executio sententiæ senatus per supplicationem, & eius decretationem, non suspenditur.*

3 *Restitutio in integrum, quando præsumitur maliciosè peti, cessat.*

4 *Restitutio in integrum cōtra sententiā senatus, an concedenda, & quando. 5.*

6 *Petitio restitutionis in integrum, quādo impediat sententiæ executionem.*

DVit dubitatum. † Vtrum impediatur executio decreti adfirmatiui lati habentis executioné paratam virtute ritus magnæ curiæ Vicariæ, & etiā pragmaticæ Regis Ferdinandi primi, que incipit, magnæ curiæ vicariæ ritum &c. propter petitioné restitutiōis in integrū aduersus decretū, sicut impeditur executio per allegationem

nem nullitatis decreti:vt dicitur in dicta pragmatica.¶ Fuit decisum,quòd nó petiť restitutio in integrũ contra decretum adfirmatiuũ nõ suspéditur executio,sicut nõ suspéditur per appellationem vigore dictæ pragmaticæ.† sicut
2 etiã non suspenditur executio sentétiæ sacri Concilij per supplicationé,& eius decretationem,vt in auté.q̃ supplicatio. C.de precibus impera.offe.Si enĩ Regia pragmatica voluisset,quòd pendente restitutione aduersus decretum affirmatiuũ impediretur executio, dixisset sicut dixit,quod pendente causa nullitatis ipsius decreti impeditur executio:non dixit ergo,voluit quod fiat executio:quia illa exceptio nisi in casu nullitatis &c. confirmat regulã.l.nam quod liquidè.ff.de penu lega. Et ista procedunt in isto Regno virtute dictæ Regiæ pragmaticæ.
3 † Qua circumscripta pendente in integrum restitutione à senténtia iudicis inferioris à principe suspenditur executio,per text.in.l.vnica.C.nil nouari in integ.resti.postu.& ibi p Bal.& hoc de iure ciuili.& firmãt scribentes in.l.iiij. §.cõdénatũ,maximè Io.de imo.& Alexã.ff.de re iudi.& ibi concor.per eũ.de quo etiã per Ludo.& Alex.in.l.iij.§.si seruus.ff.de acq.poss.& Io.de imo.in.l. qui à latronibus.§.j.circa fi.ff.de testamẽtis.Sed de iure canonico addit vnũ granũ salis,nisi constet,quod dicta in integrũ restitutio malitiosè petatur: vt in c.suscitata.de in integ.restit.puta secũdum Inno.ibi sunt p̃sumptiones,contra petenté talé restitutioné in integrũ,quod
4 malitiosè petat.¶ † Quid aũt,si petatur restitutio in integrũ cõtra sententiã sacri Concilij,an sit concedenda?¶ Fuit votatum p totũ Cõciliũ secundũ opinioné Abbatis in.c.cũ ex literis.de resti tu.in integrũ.q voluit,quod si qdem cõtra sẽtẽtiã Regis nõ allegatur aliqua causa,puta minor ætas,vel ecclesia,vel aliqua alia probabilis causa extrinseca accedens.Sed solũ,qà non põt appellari à sententia principis:& tũc nõ põt peti restitutio aduersus sentẽtiam Regis.Sed tantũmodo debet vti remedio supplicationis:& ita intelligitur Inno.in.d.c.cũ ex literis,qui dicit,quod cõtra sententiam principis non datur restitutio in integrum.Interdũ allegatur cõtra sententiam principis aliqua probabilis causa, puta minor ætas,vel ecclesia,vel qa condemnatus erat captiuus apud hostes,
5 † tunc potest peti in integrũ restitutio aduersus sententiã Regis per.d.c.cũ ex literis.& per ca.suscitata.& vide rõné diuersitatis per Abb.in.d.capit.cum ex literis.¶ Sed an isto vltimo casu suspendatur executio sentẽtię Regis,Hostié. in sum.in ti.de restitu.in integ.in.§.an executio sentẽtiæ tãgit hoc dubium:& dicit,quod Vincẽtius dicit,quod executio sententiæ debet retardari.ij.q.vj.c.appellatióe.c.olim.de rescriptis.Idé dicit Bal. in.d.auť.q̃ supplicatio.vbi dicit,quod si restitutio contra sententiã Regis petitur bõa fide interim oĩa sunt in suspéso.C. de trãsa.l.si causa cognita.¶ Et ꝓptereà dicebat Bal.in.l.pen.ff.de autho.tuto.
6 † quod petitio restitutiõis in integrũ impedit executioné sñe qĩ causa restitutionis erat euidés,ita quod apparebat,quod non opponebaĩ causa calũniæ,& ꝓgãdæ litis,alias nõ impédiret executioné p̃stita cautiõe de restituẽda executióe,si minor vicerit in causa restitutionis,iuxta auté.que supplicatio.fallit nisi executio esset irretractabilis in causa criminali. de quo p Bal.in.d.l.vnica.C.nil nouari in integ.resti.pen.& p Ioã.de imo.in.d. l.qui à latronib⁹.§.j.& p Vitalé in clausula nil nouari in integrũ resti.pédente.

De

Decis.CCCLVII.

De matris tutela, quæ per sponsalia non corruit, & de tutore administrante ante litem contestatam super suspicione.

Summarium.

1 *Mater, que de secundis nuptijs suspecta habetur, an debeat à tutela filij arceri? Mater habens secundum virum est multum legi suspecta.*

2 *Mater per secunda vota excoriat filios primi thori ex legis præsumptione.*

3 *Calores cuiq; primi non sunt in potestate. Restrictio in pœnis fienda.*

4 *Tutela cõtractis sponsalibus non admittitur, vt in matre.*

5 *Tutori cõiunctæ personæ pendente lite super suspicione non datur adiunctus.*

6 *Lis contestata impedit tutelæ administrationem suspecto.*

IN causa appellationis introductæ in sacro Cõcilio per Nardum de vitillo de Capua allegante matrem certorũ pupillorũ, q̃ asseritur cõtraxisse secũdas nuptias, & ideò debere remoueri à tutela: fuit dubitatum, † vtrũ pendente dicta allegatione debeat matri interdicti administratio tutelæ. Et antequã deueniatur ad decisioné dicti dubij, fuit in primis discussum, An eoipso, ꝙ mater dixit ꝙ vult nubere, & habet tractatũ, desinit esse tutrix: vel requiritur, ꝙ cõtrahat per verba de pñti secũdas nuptias. dicit Bar. in.l. si qs sub cõditiõe, y.col. versi q̃ro. p autẽ. requirit &c. ff. de testa. tute. ꝙ mater, que habet secundũ virũ, est multũ suspecta legi, † q̃a lex p̃sumit ꝙ mater excoriaret filiũ, ꝑpter secundũ virũ. vt C. de admi. tu. l. lex q̃ tutores. & in autẽ. ad hæc. C. q̃n mulier offic. tut. fungi potest. Sed idẽ dicimus in ea, q̃ habet animũ, & cõsiliũ nubẽdi, sicut in ea q̃ iã nupsit, simile in ea, q̃ habet animum, & cõsiliũ diuertẽdi. vt in. l. si cõcubinã. §. j. ff. rerũ amo. & ff. q & à qb°. l. sed si marito. C. de nup. l. imperialis. §. sed si talis. Et ꝓbat in tex. in auẽ. vt sine ꝓhibitiõe matris debitri. & creditri. §. q̃a vero. ibi mox tũ: & ibi secũdas nuptias cõcupiscẽtes. Sed Sali. in auẽ. sacramentũ. in versu, q̃ro ab extra. C. q̃n muli. tute. offic. fungi põt. videt tenere cõtra Bar. 3 † q̃a primi motus nõ sunt in potestate nostra, nec pœnã merẽt. l. cogitatiõis. ff. de pœ. ¶ Itẽ q̃a pœnæ sunt molliẽdæ, & nõ extendendæ. l. interp̃tatiõe. ff. de pœnis. nã leges de ista materia loquentes, dicũt contractis nuptijs desinit esse tutrix, & ideo dicũt, cũ animũ nubẽdi habẽt. & subdit ipse Sali. ꝙ etiã contractis spõsalibus nõ ꝑdit tutelã habitã, q̃a põt recedere à sponsalibus. & hãc partẽ tenet Ang. in. l. solet. ff. de his. q not. infa. vbi dicit per verbũ fortè, † ꝙ mater 4 nõ priuat tutela ꝑ spõsalia contracta: q̃a iura loquẽtia de marito nõ habẽt locũ in sponso: vt ibi ꝑ eũ. de quo ꝑ Abbatẽ, & ibi remissiones in. c. ex publico. de cõuersi. cõiuga. & per Alex. in. l. si donaturus. in fi. ff. de cõdictio. ob causam. Hãc partẽ tenet etiã Spec. in titu. de tutela anomala. §. nũc dicẽdũ. versu. Quid si tutelã habeat. & hoc refert, & sequitur Lud. roma. in singularibus suis in verbo, mater. aliq̃ habẽt in verbo, tutor. & in hãc vltimã partẽ potius inclinauit sacrũ Cõciliũ. ¶ Nũc deueniendũ est ad dubiũ ꝓpositũ. Et ꝓ decisione allegata fuit doctrina Bar. in. l. ꝙ si fortè. §. sunt q̃dã. ff. de solu. vbi dicit, ꝙ si tutor est cõiuncta ꝑsona pẽdente lite supˡ suspicione allegata datur adiũctus: & ꝓ hoc. c. veno

venerabilis.de offic.deleg.& c.licet heli.de. fimo.& in.l.si tutor aliquo.ff.de suspe.tuto.Sed Bar.& Bal.in.l.cū qué. C.de suspe.tuto.tenēt ꝙ litis pendētia super suspictione tutoris impedit interim tutoris administrationē.faciūt no. in.c.omnipotēs.de accusa.& per Inno. in.c.olim.eo.titu:Ang.autē in.d.§.sunt quidā.tenet,ꝙ ante litē cōtestatā super suspicione tutor debet administrare.

6 ❡ Sed post litem contestatā non potest administrare.& ita dicit fuisse obtentū Perusij per dictū singulare Azonis in summa.de suspe.tuto.hāc opinionē firmauit Ioā.de imo.in.d.§.sunt quidā.& Aret.in.§.si qs autē.instit.de suspe.tuto.& antequā fuisset decisum hoc dubium per sacrū Cōcilíū,illa mater ante litē contestatā transiuit ad secūda vota,& ideò desinit esse tutrix.& ipsamet reliquit tutelam.tamē secundum opi. Ang.fuisset iudicandum.

Decisio.CCCLVIII.

De retractāda sentētiæ executione,& venditione facta non seruata iuris forma.

Summarium.

1 *Executio sententia,an retractanda in non seruata iuris forma.*

2 *Executio bonorū mobilium pro debito,infra quā summā dicatur esse de iure,qua omissa actus inde sequutus,dicatur nullus.*

Executio mobilium prius fienda in paruis debitis.

Executio mobilium quā relationem debeat facere?

3 *Citatio est de substantia super decreto venditionis terre pro debito.*

Citari an debeat pars in subhastatione pignorum iudicialium?

4 *Creditor missus in possessionem pignorū nō efficitur dominus,nec facit fructus.*

Debitor per adiudicationem iudicialem,priuatur dominio rei sua.

5 *Executori pignoris vendendi onus incumbit non parti.*

Creditori bona subhastata qn̄ adiudicanda.

6 *Emptorem non reperiri,vel iustum pretium non offerri,parificantur.*

7 *Pignoris adiudicatio facta,plus debito ruit in totum.*

8 *Executio expensarum non fit de stylo pendente sententia reuisione.*

IN causa inter nobilē Antonium caraczolum de sedili nidi,& Troianum Venatū,& Berardum de dura nobiles de Sedili portus fuit discussum,† vtrum executio sententiæ sacrij Concilij facta super quadā terra ipsius Antonij,& posteà vendita per Troianū dicto Berardo,debeat retractari tanquā facta non seruata iuris forma.❡ Et fuit votatum per sacrū Cōcilium,ꝙ debeat retractari,tam executio quā venditio ṕdicta rationib⁹ infrà scriptis.❡ Et prima,qa literæ executoriales sententiæ latæ in Cōcilio contra Antoniū ꝓ certo debito dicebāt,ꝙ executio fieret ꝓ dicto debito iuris forma seruata.Et posterius cui commissa fuit executio,nō accessit ad domū dicti Antonij ad faciēdū executionē bonorū mobiliū.† Maximè,qa debitū nō erat magnū,sed.ꝟ.ducatos.l.ꝑut ista executio erat de iure.vt in.l.à diuo Pio.§.in vēditione.ff.de iudi.& habetur in.c.qm̄ frequenter.vt lite non cōtesta.cū si.sed fecit executionem super dictā terrā,& ipsam cōsignauit dicto Troiano & Troianus posteà ipsam vēdidit.d.Berardo. Et ideò ꝑpter omisionē dictæ executionis dictus actus inde secut⁹ redditur nullus:vt dicunt Ioā.de imo.in.d.§.in vendi

venditione.& Feli.in.c.quo ad consultationé.ix.col.de re iudi.debuit executor referre in Concilio,ꝙ fuit in domo Antonij,& nihil inuenit secudū Bar.in d.§.in védítione.& Bal.in aut.sed hodie.C.de act.& oblig.cū cócordā.¶ Secūda ratio:qa dictus Antonius non fuit citatus super decreto,ꝙ terra ipsa véda
3 tur,† quęquidé citatio erat de substātia: vt in.l. creditor.C.de distra.pigno. & in.l.fin.C.de iure do.impetra.& in.l. debitores.C.de pig.vbi dicit glo.ꝙ ista requisitio est de necessitate.¶ Et licet quando posteà pignora iudicialia exponunt venalia & védunt,pars nō debeat citari de necessitate,tamé quādo datur potestas vēdédi,debet pars citari,vt di-
4 cit Albe.in.d.l.creditor.& ratio est† qa creditor missus in possessionem nō efficitur dominus,nec facit fructus suos,vt in.l.j.&.ij.C.de pigno.act.& in.l.si dominium.C.de pigno.not.Alex.in.d.l.à diuo Pio.§.si pignora.Si ergo debitor per adiudicatione iudicialem priuatur dominio rei suæ,& per venditioné executoris necesse est,ꝙ debeat citari super hoc,per tex.in.l.de vnoquoq;.cū simili. ff.de re iudi. Et tantòmagis:qa per decretum sacri Concilij fuit prouisum,ꝙ dictus Antonius citaretur.¶ Tertia ratio est,nā dicta terra fuit vēdita ꝑ dictū Troianū creditorem absq;eo,quòd per iudice fuisset sibi adiudicata ꝑ debito, sed solū ipsam possedit in vim executionis debiti, & sic iure pignoris pretorij possedit,& sic non facit fructus suos,vt suprà dictum est.¶ Et licet per sacrum Concilium cōmissum fuit porterijs,ꝙ dictam terram vendant legitimis subhastationibus:& referāt in Cócilio nihil de hoc actū fuit.Sed ipse Troianus vendidit dicto Berardo,quòd non po-
5 tuit vendere : † quia executor est ille, qui debet védere pignus captū in causam iudicati,& nō pars.vt in.l.j.&.ij.C. si in causam iudica.&.l.ordo.C.de executo.rei iudi.& in.l.si pignora.C.de euictio.¶ Quarta ratio:qa quando bona capta in causam iudicati subhastantur, & nō reperitur emptor,q emat ꝑ iusto pretio,nō védunt viliori pretio.Sed debet creditor sibi illa bona adiudicari facere iusto pretio,& sic precedete estimatiōe expertorū.tex.est in.d.l.j.C.si causam iudica.cuius summariū hoc dicit secūdū Sali.bona cōdénati debet ꝑ iudicé capi.alteri,quā ceditori,nisi in subsidiū,si aliū nō reperit emptoré iustū.& tunc per iudice creditori adiudicabit ꝑ
6 iusto pretio,† Et ideò dicit Bal.in.l.j. C.eo.titu.ꝙ paria sunt emptore nō reperiri,vel iustum pretiū rei non offerri. ¶ Et propterea sacrum Concilium fecit dictam terram appretiari per expertos & fuit æstimata ducatis quinq; ꝑ quolibet modio,& terra est octo modiorū, & sic est æstimationis ducatorum.xl.& debitū de quo in séntétia dictus Antonius fuit condénatus,non est nisi ducato-
7 rū .xvj.de auro.¶ † Quinta & vltima ratio, qō adiudicatio pignoris fieret plus debito,qa plus assignaret̄ ruit in totū nō solū in illo pluri.secūdū Bar. no.in.l.si nō sorte.§.si centū.ff.de cōdi. indebiti & Bald.in.l.certi conditio.§. quoniam igitur.ff.si cer.pet.& Alex.in d.§.si pignora.circa finé.secus si fuisset erratum in ęstimatione,tūc valebit pro rata concurrentis debiti.secūdū Pau. de ca.& Alex.in.d.§.si centū.nec debet haberi ratio expésarū in lite per dictum Troianū,ad quas dictus Antonius fuit
8 condénatus,† quia de stylo sacri Cócilij est,ꝙ nō fit executio pro expēsis cōdemnatis pendente reuisione sententiæ sacri Concilij.

Decisio

Decisio CCCLIX.

De impensis necessarijs in re dotali factis per hæredem mariti non repetendis.

Summarium.

1 *Expensæ necessariæ in re dotali factæ quæ dicuntur.*

2 *Impensæ necessariæ in fundo dotali factæ per virum minuunt dotem si non sint modicæ.*

3 *Impensæ in re dotali factæ quando videantur testamento marito remissæ. nu. 5.*

4 *Impensæ necessariæ factæ in re dotali per virum, quando heredi viri refundende per vxorē.*

6 *Dos legata an & quādo requirat instrumētū.*

7 *Donatio facta per virum vxori cōstante matrimonio, morte confirmatur.*

8 *Liberatio legata per verbum preteriti temporis, an extendatur ad debitum exactum, & quid si per verbum præsentis temporis.*

9 *Cedens omnia iura & actiones, an includat actiones contra obligatos in diē cōpetētes.*

10 *Vxor an possit statim mortuo viro dotē petere, & quando?*

IN causis cōuentionis & recōuentionis inter dominam Magdalenā de Anna vxoré quōdā nobilis Seueri mocia ex vna, & nobilé Mociā de mocijs de Sedili portæ nouæ hęredé dicti Seueri ex altera, fuit dubitatū.

1 † Si dos cōsistat in pecunia: & in vna domo data in æstima ruinosa, & marit⁹ fecit multas expēsas necessarias, & magnas in dicta domo, q̄ si factę nō essent, domus cecidisset in collapsum, & deterior facta fuisset, & istę dicuntur necessariæ impensæ. vt in. l. j. §. fi. in verbo, si edificiū ruens &c. cū. ll. sequētib⁹. ff. de impēsis in reb⁹ do. fa. & in. l. impēsæ. e. tit. & no. insti. de act. §. itē si de dote. & no. in. l. impensæ. ff. de verb. sign. deinde maritus in testamēto fecit hæredē vniuersale dictū Mociā: & dictæ suæ vxori legauit ducatos septingentos dotales, & ducatos tricētos quinquaginta p̄ antiphato iuxta tenoré instrumēti dotalis.

2 † Vtrū dict⁹ hęres possit repetere illas necessarias impēsas factas p̄ maritu à dicta dn̄a Magdalena eius vxore. Et antequā deueniat ad decisioné, est p̄mittendū vnū necessariū, videlicet q̄ impensæ necessariæ factæ à marito in fundo dotali dato inæstimo, minuunt ipso iure doté. i. pecuniam date in doté cū ipsa re dotali: vt est tex. in. l. vnica. §. sed nec ob impensas. C. de rei vxor. actio. & in. l. q̄ dicit. & ibi p̄ Bar. ff. de impēsis. & patet in. l. si is qui. §. q̄ dicit. ff. de iure dot. & tāgit Bar. in. l. impensæ. ff. de impēsis in rebus dota. fac. dūmodo nō sint modicæ. vt dicitur in. l. omnimodo. cū seq. ff. eo. tit. ¶ Hoc præmisso in dubio prędicto fuit determinatū, q̄ ex quo testator expresse legauit vxori certā quātitatem pro dote & antiphato iuxta tenoré instrumentorū dotaliū, † q̄ videt testator remisisse dictas impensas factas in 3
domo dotali. & hoc p̄ text. in. l. Meuia. §. à me. ff. de lega. ij. & ibi Bal. Ange. & Pau. de ca. & volūt cōmuniter doc. in. l. si prior. ff. sol. matri. & in. l. si nō designata. C. de falsa causa adiecta. leg. accedāt ad hoc not. p̄ Pau. de Cast. & Alex. in. l. cū qui. §. mulier. ff. de iureiur. & in. l. nō tantū. p̄ Ioā. de imo. & Alex. ff. de re iudi. Et pro ista decisione est text. in. l. cū quis. in prin. iuncta gloss. in verbo, legatariā. ff. de dote preleg. & ibi Bar. & hoc verum, nisi dos fuisset legata simpliciter nō expressa certa quātitate, & idé dicitur in. l. præallegata. Et ibi Bar. eo. titu.

4 ¶ † Nec obstat id, q̄ dicit Pau. de ca. in d. §. à me. in fine vbi dicit, quòd stante legato facto sub istis verbis, quicquid nomine

nomine dotis ad me peruenit, vel quicquid nomine dotis mihi tradidit, lego vxori. An hæres mariti poterit petere expensas necessarias facta per maritum in re dotali, tūc si mulier dedit in doté fundū & pecuniam, in quo fundo erant expensæ necessariæ faciendæ quas maritus fecit, & non videtur pecunia perueniſſe, & sic fiat deductio expensarum quasi à principio illa pecunia videt data partim vt expendat, & partim retineatur, & dicit ꝙ ista est notabilis limitatio. Quia diuersitas facti resoluit hanc cōtrarietatem: nam testator expresse legauit certam quantitaté, quo casu secū dùm omnes habebit legatū sine diminutione, secus quando legauit, vt suprà dictū est non expressa certa quantitate.

5 ¶ † Nec obstat id, ꝙ dicit idé Pau. in d. §. à me. in prin. ꝙ si legans retulit se ad factū, & ad principiū contractus, & tūc nulla fit deductio expēsarum. Si verò retulit se ad ius, puta ad doté, & sic habuit respectum ad tépus præsens, & fit deductio expensarū necessariarū, vnde cum testator legauit ducatos septingétos iuxta tenorem instrumentorū, ideò videtur legare id, ad quòd de iure tenetur. Et sic debet fieri deductio expēsarum. ¶ Quia ad hoc faciliter fuit responsum, quòd Paul. de castro non loquitur quando in legato fuit expressa quantitas, prout erat in casu de quo agitur, & ideo dicebat noster Neapo. in consue. quæ incipit, dos & quarta, quid si dos est legata, an sit necessarium instrumentū, ꝙ aut fuit expressa quanti-

6 tas, aut res certa, † & tunc non est necessarium instrumentū. ff. de dote prælega. l. ij. §. penulti. & ff. de lega. præstā. contra tabulas bono. pos. l. is qui. §. penulti. in gloss. in verbo, sub prætextu, nisi fuisset demonstratum instrumentum, puta cētum, quæ vxor dedit mihi in doté, prout continetur in instrumēto, sibi lego. vt institu. de legat. §. sed si vxori. Si verò non fuit expressa quantitas, puta dotem quam mihi dedit, lego, tunc debet probari data saltem per testes & c. nec sunt paria legare dotem solutam non expressa quantitate. Et legare cētum soluta viro pro dote. vt patet ex prædictis. ¶ Et sic domina Magdalena per sacrum Concilium fuit absoluta à dictis expensis factis per maritum in dicta sua domo dotali, & ad hāc sententiam comprobandam concurrebant aliæ rationes, videlicet depositiones aliquorū testiū dicentiū, † ꝙ mari-

7

tus cōstāte matrimonio donauerat vxori dictas expensas quæ fuit morte confirmata, quia nō fuit reuocata, & per consequens est valida. vt in l. cū hic status. ff. de do. inter virū & vxo. & l. donatio. C. e. ¶ Itē, quia dictus maritus in suo testamēto generaliter legat liberationé suis debitoribus, q in futurū post eius morté reperiri cōtingat pro quauis causa, ꝙ dicti debitores ad aliquam satisfactionem non teneantur, nec sint quomodolibet obligati, cū testator ipse totū, ꝙ sibi debetur à quibuscūq;, illud eisdé legauit pro salute suæ animæ, & remissione suorum peccatorū, excepto quodā debito Ioannis fagliani: talis exceptio firmat legatum generale. iuxta text. in l. nam ꝙ liquidè. §. fi. ff. de penu

8 leg. cū simi. ¶ † Et si diceretur, ꝙ istud legatū nō cōprehédit dictam dominam Magdalenam, quę constante matrimonio nō erat debitrix, & sic liberatio nō comprehendit eam. vt in l. creditor. in princip. de libera. lega. qué ad hoc, pro singulari allegat Francis. de aretio in consilio. xlvj. dicens, ꝙ si debitum fuit exactum, & legetur liberatio etiam per verbum

verbum prȩteriti temporis, liberatio ad illud non extenditur: quia non subsistit debitum, non potest cadere liberatio. Ad hoc responsum fuit, quia testator loquitur, vbi post eius mortem in futurū reperiri contingat ipsum testatorem apparere creditorem legat liberationem: ergo si domina Magdalena soluto matrimonio esset debitrix dictarum expensarum, est sibi legata liberatio ab hoc debito.
9 ¶ † Imò fortius, quidam doctor dicebat, quod etiam si dictum legatum fuisset relictum per verba præsentis temporis, dicitur cessisse dies, attento quod ante diem dicitur orta obligatio. licet obstet exceptio. vt in. l. cẽtesimus. in prin. ff. de verb. obl. & no. glo. in. l. item quia. §. j. ff. de pactis. & in. l. certi cõdictio. in prin. in verbo, agere. ff. si cer. pet. & Bar. in. l. ita stipulatus. in. iij. principali. q. ff. de verb. obli. ¶ Et ideo dicebat Bald. in l. & si post tres. vlti. chart. ff. si quis cautio. quod si cedo omnia iura & actiones, videor cessisse etiam actiones mihi competentes contra obligatos in diẽ. de quo tamen per Alexan. in. l. si stipulatus fuerim. §. j. ff. de verb. obli. ¶ Item, quia testator dilexit vxorem suam, & non solū legauit ei dotem expressā quātitate cer-
10 ta, † per quod post statim illam petere. vt in. l. j. ff. de dote. prȩleg. & in. l. j. C. de rei vxo. actiõe. Sed etiam legauit medietatem integram omnium & quorumcūque bonorū mobiliū & supellectilium, per quæ legata præsumendum est etiā, quòd testator noluit dictam suam vxorem ab eius hȩrede inquietari de dictis expensis factis per eum in dicta domo dotali, cum si voluisset declarasset.

Decisio. CCCLX.

De iuramẽtoo in litem dando propter non confectum inuentarium in tutela administrata.

✣ Summarium. ✣

1 *Iuramentum in litem, an præstandum propter inuentarium non confectum in administrata tutela.*
2 *Tutor sine inuentario tutelam gerens in dolo præsumitur esse.*
Tutor qui librum rationum, non cõfecit suggerit parti iuramentum in litem & dolum præsumit. 3.
Tutor qualiter debeat se agere in libro rationum scribendo.
4 *Iuratur in litem propter latam vel leuem culpam in actione tutelæ.*
5 *Doli præsumptio propter inuentarium per tutorem factum, an sit iuris & de iure?*
6 *Dolum minima causa excusat.*
7 *Frater bona communia administrans, videtur proprio nomine regere.*
8 *Iuramentum in litem sine dolo non præstatur.*
Forma dandi iuramentum in litem.
9 *Taxa ante iuramentum in litem est faciendo.*

INter Marcum ... axi & fratrem ex vna parte agentem, & Petrum ... xi conuentum super redditione rationis administratæ tutelæ tā pro mensibus. xiij. quibus tutelam administrauit sine inuentario, & posteà pro annis. xiij. confecto inuentario per matrem Matthæum & Petrum prædi-
1 ctum. † Et quia dictus Petrus non confecit librum administrationis tutelæ nec inuentariū tutoris fecit post mortem communis patris, & administrauit tutelā sine inuẽtario per dictos. xiij. mẽses,

ses, fuit per dictos actores petitũ, ꝙ eis detur iuramẽtũ in litẽ per tex. in. l. tutor qui repertoriũ. ff. de admi. tut. vbi dicitur ꝙ non licet tutori administrare nõ cõfecto inuẽtario, Ad idẽ in. l. tutores. C. eo. ti. & est text. expressus in. l. j. C. arbi. tute. secundùm Bart. in. d. l. tutor. & si administrat nõ confecto inuentario, põt iurari in litẽ cõtra eum: quia videt esse in dolo: secũdũ Bar. in. d. l. tutor.

2 ¶ † Secundò, debet dictis actoribus dari iuramentũ in litem, non solũ propter dictũ inuẽtariũ non cõfectũ, qa ex hoc solum præsumitur in dolo. vt dicit tex. in. d. l. tutor. Sed etiam, quia dictus Petrus nullum librũ rationum confecit, vt in. l. j. §. officio. ff. de tute. & ratio. distra. & ibi docto. scribentes in quo debent scribi omnia bona & credita sigillatim, & nõ in genere. vt dicit Bar. in d. l. tutor. & Pet. de ancha. in consilio. cccxvij. & Bar. in consi. cl. incipiẽ. cum prædicta examinarem. in fine. allegat. l. antepenulti. ff. de condi. & demon. & Ange. in consi. cclxxxvj. incipiẽte, tutor alimentauit. & Bal. in. j. vol. cõsi. ccclij. incipiente, ad euidentiã. & Ang. in cõsi. cclxxxv. inci. quoniam in facto assertũ est &c.

3 † & si nõ cõfecit librũ, præsumitur in dolo. arg. l. si quis ex argentarijs. §. penul. ff. de edendo. cum simi. & ideò iuratur in litem contra eum: vt dicunt Imo. post Ant. de bu. in. c. cũ in officijs. de testa. & Bal. in authen. licentia. C. de epis. & cle. & hoc firmant Ludo. in consi. cccxiij. incipiente, quo ad primum, quo quærit. & Pau. de ca. in cõsil. cccvj. inci. aduertendo, ꝙ si de mala reductione cõputorum, & qñ nõ fuisset in dolo

4 præsumpto fuisset in culpa † & in actiõe tutelæ ꝑpter culpã latã vel leuẽ iurat in litẽ. vt in. l. is qui & in. l. alio. C. de in litem iurando. secundum Barto. in. l. in actionibus. ff. de in litem iurando. ¶ In contrarium pro parte ipsius conuenti dicitur, quòd non debet dari dictis actoribus dictum iuramentum in litem contra ipsum, ex quo ipse non fuit in dolo in nõ conficiẽdo librum inuentarij, nec librum rationũ: quia licet ius præsumat dolum in tutore nõ cõficiẽte inuentariũ per iura præallegata: tamẽ ista præsumptio nõ est iuris & de iure, ita quòd

5 non possit probari contrarium. † imò potest probari contrarium, quòd patet: quia tex. in dicta. l. tutor qui repertorium. dicit, quòd iusta causa excusat tutorem à confectione inuentarij. vt dicit textus ibi: ergo probando iustam causam quare non fecit inuentarium, non est in dolo. & per consequens nõ potest contra eum dari iuramentum in litem. Et dicitur, quod in dicto conuento iusta causa non conficiendi inuentarium per. xiij. menses fuit, quia communis pater eorum, videlicet notarius Rẽnus in suo testamento dedit tutores dictis filijs suis Ioannem & Antonium de saxis filios suos maiores, qui statim post mortem cõis patris se excusauerũt aliquibus causis expressis à dicta tutela in iudicio, & sup hoc fuit diu litigatũ, & ideò hac lite pẽdẽte non fuit confectũ inuẽtarium tutoris, quia nesciebatur dictæ litis futurus euẽtus. hæc enim causa debet excusare ipsum Petrũ à dicto dolo præsumpto ex nõ confectione in-

6 uentarij: † quia etiã quælibet minima iusta causa etiã minus legitima debet excusare à dolo præsumpto vt in. l. igitur. §. potest. ff. de libe. causa. l. j. in fi. in gl. ff. de abige. l. plagij. & ibi gl. ff. ad leg. Flaui. de plagi. quæ iura ad hoc alleg. Alex. in. ij. vol. consi. ccxj. incipien. visis & discussis &c. vlti. colũ. ¶ Nec ob. id, qđ dicit, qđ si propter litẽ prędictã sup excusa-

excusatione cōputorū nō fecit inuentariū, debuit ipse Petrus abstinere ab administratione, cū nō cōfecto inuētario scire debebat, ꝙ administratio à iure est
7 sibi interdicta, p. d. l. tutor. ¶ † Quia ad hoc ipse Petrus respōdebat, ꝙ bona hæreditaria quæ fuerunt cōmunis patris, erant cōmunia inter eū & dictos pupillos. & sic ipse possedit bona communia & administrauit, possedit & administrauit iure proprio, & nō vt tutor vel nomine pupillorū: quia nō apparet, ꝙ nomine pupillorū administrauit. & ideò in dubio videtur gessisse nomine proprio & non tutorio, vt probat text. in l. Titium & meuiū. §. præfectus legionis ff. de administratione tuto. quem textū ad hoc allegat Alexan. in v. volu. consi. cxxxij. in versi. tñ præmissis. & in cōsil. cxxxiiij. versicu. circa prædicta &c. Et multa in facto allegauit ad excusationē doli præsumpti & culpæ. Et ideò cessante verò dolo & culpa debet cessare iura
8 mentū in litem, † quod sine dolo præstari nō pōt: vt no. in d. l. in actionibus. ff. de in litē iurando. cū cócor. & eadem excusatio allegaī in dolo præsumpto: qa nō cōfecit librū rationū. iuxta no. p Bar. in d. l. tutor. cum alijs suprà alleg. ¶ Fuit per dñm viceprothonotariū & p maiorē partē dominorū de Concilio post lōgā discussionē habitā cōclusum dādū esse iuramentū in litē dictis actoribus taxādū & moderādū p dictū sacrū Cōciliū añquā iuret. secūdū Bar. in d. l. in actióibus. vlt. col. & no. in c. fi. qđ
9 metus causa. & l. si qn. C. vñ vi. † postq̄ iuratū est, taxare nō pōt, qa redargueret piuriū: vt ĩ aut. sed nouo iure. C. de iudi. & no. Bart. in l. videam⁹. §. iurare. ff. de in litē iurādo. nec allegata p dictū Petrū mouerūt aliqd mentē cōsiliariorū ad nō interponēdū dictum decretū.

Decisio. CCCLXI.

De remedio. c. reintegrāda. iij. q. j. quod datur contra titulo possidentē. Et de reb⁹ ecclesiæ alienatis à principe.

Summarium.

1 *Remedium. c. reintegrāda. iij. q. j. quæ requirat probanda. 15. 39.*
2 *Exceptio notorij defectus proprietatis qualiter opponatur.*
3 *Remedium. c. reintegranda. iij. q. j. an detur contra titulo possidentem. 33.*
4 *Princeps pro bono publico dominium rerum priuatarum auferre an possit, & quid de ciuitate.*
5 *Princeps pro bono pacis iniurians potest remittere & damna data subditis.*
6 *Princeps ius priuati ex contractu cum ipso celebrato tollere ex causa potest.*
Vniuersitas quando possit venire contra proprium contractum.
7 *Princeps quādo restituat ad bona alienata? Clausula restitutiōis ad bona alienata quibusuis personis ex quauis causa an includat clericos.*
8 *Clerici an & quando habeantur pro laicis? Ecclesia, est iustitiæ cultrix.*
9 *Princeps an possit tollere statutum, quod clericis concessit?*
10 *Priuilegium concessum non subdito, est irreuocabile, & transit in contractum. Donatio potest reuocari ex causa.*
11 *Ecclesia habetur pro laico circa feudum.*
12 *Expulsus authoritate principis, nō agit interdicto recuperandæ.*
13 *Princeps non arctatur ad obseruationem ordinis iudiciarij.*
14 *Securè ingredi potest, qui authoritate principis in possessionem immittitur. Dictio securè, quid importet. Ecclesia an possit habere feudum. nu. 39.*
16 *Exceptio inhabilitatis personæ obstat agenti remedio possessorio.*

R Gratia

17 *Gratia principu probari debet per scripturam. 21.*
18 *Clausula cum beneficio. l. omnes & l. bene à Zenone in priuilegio concessionis inserta, quid operetur.*
19 *Concessio ad omnia bona, an comprehendat quod prius alteri fuit concessum?*
20 *Vendita non videntur ea, quæ prius aliis sunt concessa, nec veniunt in genere.*
21 *Bona simpliciter ecclesiæ concessa, per Regē, sunt effecta sancta sanctorum.*
23 *Christus non prælatus rerum ecclesiæ dominium & possessionem habet.*
24 *Ecclesiis oblata dicuntur oblata deo.*
Dari quod non potest, pro non dato habetur.
25 *Restitutio & priuilegium in spoliati præiudicium quo casu non valeat?*
26 *Princeps laicus sine ecclesiastico iudice nihil potest in bonis sancta sanctorum factis.*
27 *Velle nemo præsumitur, quod de iure nō pōt.* 1
28 *Verba generalia non extenduntur ad priuilegia ecclesiæ tollenda.*
29 *Princeps ex causa priuato auferens, causa cessante restituere debet.*
30 *Restitutus ad bona per principem, ad quæ bona videatur restitutus.*
31 *Restitutio ad bona alienata qualiter produci debeat?*
Restitutio an valeat, si non probetur restitutum illam acceptam habuisse?
32 *Refutatio factum reddit infectum.*
34 *Testes non reddentes causam scientiæ, non probant.*
35 *Feudum ad principem rediens exuit onus.*
Princeps concedens feudum semel ad se reuersum, an & in quibus casibus oporteat, quòd re imponat seruitium?
36 *Rescriptum per quod mandatur restitui possessio spoliato causæ cognitionem, requirit etiam executiuum.*
37 *Iuri tertii per generalia verba nō derogatur.*
Equitas non patitur alterius iura ledi.
38 *Cleationis defectus iuris naturalis dicitur defectus.*
39 *Ecclesia de feudo spoliata restituēda, etiam non probatur de titulo.*
40 *Feuda processerunt à publico.*
Spoliati feudo, qui teneant titulū producere.
41 *Possessio rei vel iuris acquiri potest, cuius proprietas de iure haberi non potest.*
Mulieri spoliatæ re per virum constante connubio donata & tradita succurritur.
42 *Limitatio ad. l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscrip.*
43 *Prohibitio prædecessoris non transit in successorem.*
Singularissima contra statutum commune concessa in successorem non transeunt.

Mnasteriū sanctæ Mariæ de iustitia ordinis sancti Benedicti in ciuitate Tarēti † agit remedio. c. reintegranda. ij. q. j. cōtra nobilem Ioannē Berardinū filium & hæredem quondam nobilis Francisci orilię possidentem certas domos & vineas & molēdinū existētes in castro Montis albani indebitè & minus iustè, de quibus dictū monasteriū cecidit à possessiōe sine iusta causa, petit propterea dictū cōuentū cōdēnari ad restitutionem possessionis dictorum bonorum. Et probat, quòd Rex Alphonsus secundus habēs, tenens, & possidens dicta bona illa donauit irreuocabiliter inter viuos dicto monasterio, quod tradidit, & quod deinde dictum monasteriū dicta bona tenuit & possedit recipiēdo iura, fructus, redditus & prouētus per plures annos: & qđ sine iusta causa & absq; iuris ordine cecidit à possessione dictorum bonorum, quæ tenentur & possidentur in præsentiarū per dictū Ioannē berardinū vtilē dñi castri Pistizi & Mōtis albani, & sic probauit ea, quę sibi incumbunt

bunt in dicto remedio.iuxta ea,quę habentur in.c.sæpe.& in.c.cum ad sedé. de restit.spolia.& Ang.in cōsi.clvij.in.c.in prædicta.q.vertente &c. Ex parte 3 dicti Ioānis berardini pro sui defensione allegat, ꝙ dicta bona anteꝗ fuissent donata p Regé Alphōsum dicto monasterio fuerūt quondam principis Antonelli de sancto Seuerino,&propter eius rebellionem fuerunt deuoluta Regis Ferdinando primo:& Rex Alphonsus eius primogenitus donauit dicto monasterio,& eo tenente & possidente, Rex Federicus eius frater qui successit Regi Ferdinando eius nepoti plenissimè pro statu reipublicæ restituit dictum principem etiam ad bona alienata quibusuis personis.Et deinde dictus princeps iterum deuiauit à fidelitate Regis Federici. Et Rex Federicus incorporauit sibi dicta bona existentia in dicto castro. Et posteà dicta castra cum iuribus & pertinentijs suis cōcessit dicto Francisco orilıæ. Et cōmissarius Regius induxit eum in possessionem dictorū castrorum & bonorū prædictorum tanꝗ de dicto castro Mōtis Albani,& sic impresentiarū possidet mediantibus dictis titulis,† & ideò dictus conuentus 2 opponit exceptionem notorij defectus proprietatis contra dictum monasterium.hoc modo videlicet.princeps fuit restitutus per Regem ad bona alienata pro bono pacis,ergo ad dicta bona.deinde princeps iterū deuiauit,& ex noua causa peruenit ad Regé Federicum. Rex Federicus donauit & cōcessit dicta castra cum iuribus & pertinentijs suis dicto Francisco,& per suum commissarium induxit eum in possessioné: ergo nullum dominium nec possessio fuit penes dictum monasterium post in integrum restitutionem factam dicto principi. Et ad hāc exceptionē fundandam aduocati Ioānis berardini allegabant in substantia infrascriptas rationes. ¶† Et prima quia remediū dicti capituli nō datur contra titulo possidenté, vt firmat Alex.in.ij.volu.consil.cxviij. in.j.&.ij.col.in.iij. volu.consi.lxvj.j.& ij.col.& in eodem vol.cōsi.cxxx.¶Secūda ratio est,quia Rex Federicus pro bono pacis & ex causa publice vtilitatis potuit restituere dictū principé ad bona alienata quibusuis personis:quia clarū est in iure,† quòd princeps pót pro 4 bono publico auferre dominiū rerū priuatarū.per tex.in.l.lucius.ff.de euicti. &.l.item si verberatum.§.si forte.ff.de rei vendi.& no.Io.an.in.c.in,nostra.de iureiuran.¶Et ideò dicebat Bal.& Ange.in.l.bene à zenone.C.de quadrien. præscrip.quòd ciuitas pro pace habéda potest auferre bona priuatorū.Idé Bal. & Ange.in.l.conuentionum.ff.de pact. 5 † quòd princeps pro bono pacis potest remittere iniurias & dāna data subditis.& idé dixit Ang.in.l.véditor.§.si cōstat.ff.cōmu.prædio.& in.l.anthiochensium.ff.de priuile.creditorum. & Raphael fulgo.in cōsi.cxliij. Bene facit ad hoc,quod dicit Bar.in.l.quicunq;.in fi. C.de fide instru.& iure hastæ fisca.lib. x.vbi dicit,ꝙ emptores,qui emūt à cōmuni Perusij bona bānitorum,qui posteà per capitula pacis fuerūt restituti, cogūtur illa eis reddere ex forma capitulorum pacis.¶Itē pót ex causa prin 6 ceps vel Rex † tollere ius priuati ex cōtractu cū ipso celebrato.vt dicit Bal. in fin.ff.de senato.& in.l.penulti.C.de donati.inter virū & vxorem.Facit ad hoc consilium Cardi.lxxxvj. incipiente, dominus Nicolaus &c. vbi dicit, quòd vniuersitas potest venire contra proprium contractum cum subdito ce-

stentibus pnarratis, isti ablatiui absoluti resoluuntur in vim conditionis vt in l.à testatore.ff.de condi.& demon.cum concordan.& sic dictus assensus præstitus est códitionaliter, videlicet si exposita sunt vera:& si nó sunt vera, nó assen-
4 tit.† nam illud ꝙ est appositum in códitione non inducit dispositionem.l.si quis sub códitione.ff.si quis omis.causa test.l.ex facto.ff.de hæredibus.instit. Sic etiã dicimus, qñ clausula, si pces veritate nitantur posita est in priuilegijs & gratijs:vt voluit Bal.in.c.super literis.in.vj.col.de rescrip.& in.l.pscriptione.iiij.col.C.si cõtra ius vel vtili.publicam.& Vitalis in clausula, si pces veritate nitantur. Et pro hoc facit id, ꝙ dixit Bald.in auté.matri & auie.j.c.colũ. C.quando mulier offi.tu.fun.potest.ꝙ
5 † quando in aliqua dispositione aliqd ponitur conditionaliter, illud tale dicit esse de forma, & peruersio formæ vitiat actũ:vt no.Imo.in.l.si qramus.iij.colũ. ff.de testa.not.in.c.exhibita.de iudi.Et ideò, quãdo aliqd est de forma in actu, semper illa forma debet præcedere, & nó subsequi.dixit Bal.in rubrica extrà de offi.iudi.xj.col.& Bald.in.d.l.bono-
6 rum.in ver. præallegato. † Solennitas enim q̃ est de forma, debet præcedere actũ, ita ꝙ si subsequatur ex interuallo nó valet actus, secũdũ Bal.in.l.j.xxiiij. col.versu extrà qritur.C.qui admitti. Idem dixit Pau.de ca.in.l.si cũ doté.§. eo auté.ff.sol.mat.& Alex.in.l.j.§.fuit quæsitum.ff.ad Trebel.¶ Accedant ad hoc allegata per Alex.in.ij.volu.consil. clxx.viso processu &c. ver.nec obstat, ꝙ Io.ibi dicit, ꝙ si pater nó habebat filios, & fecit actũ pro filijs, si filij posteà nascantur, non conualidatur ille actus.
7 † omnis eñ dispositio debet iudicari secundũ tépus, in quo cõfertur.vt in.l. in tempus.ff.de hære.institué.l.ꝙ spõsæ.C.de donatio.ante nupt.in.l.in fuga.C.ad legé Flauiã de plagi.Sed dict⁹ assensus collatus est in tempus futurũ, ergo non trahitur ad præteritum.¶ Ité verba dicti assensus tendunt ad executionem faciédam, & executio iam erat
8 facta:† ideo si verba assensus nó côueniunt, non conuenit assensus.l.ita auté. in princip.ff.de administra.tut.l.iiij.§. toties.ff.de dam.infec.c.indénitatibus. §.pen.de elec.in.vj.ita Alex.in.ij.volu. consilio.l.in.j.colum.& in multis alijs consilijs.

Decisio.CCCLVI.

☞ De restitutione in integrũ aduersus sententiã Regis petita, & de illius executione non suspensa aduersus decretum affirmatiuum.

✠ Summarium. ✠

1 ☞ *Executio nõ suspenditur petita in integrum restitutione aduersus decretũ affirmatiuum.*
2 *Executio sententiæ senatus per supplicationem, & eius decretationem, non suspenditur.*
3 *Restitutio in integrum, quando præsumitur maliciose peti, cessat.*
4 *Restitutio in integrum cõtra sententiã senatus, an concedenda, & quando.5.*
6 *Petitio restitutionis in integrum, quãdo impediat sententiæ executionem.*

DVit dubitatum. † Vtrum impediatur executio decreti adfirmatiui lati habentis executioné paratam virtute ritus magnæ curiæ Vicariæ, & etiã pragmaticæ Regis Ferdinandi primi, que incipit, magnæ curiæ vicariæ ritum &c.propter petitioné restitutiõis in integrũ aduersus decretũ, sicut impeditur executio per allegationem

nem nullitatis decreti: vt dicitur in dicta pragmatica. ¶ Fuit decisum, quòd pe tit restitutio in integrũ contra decretum adfirmatiuũ nõ suspẽditur executio, sicut nõ suspẽditur per appellationem vigore dictæ pragmaticæ. † sicut
2 etiã non suspenditur executio sentẽtiæ sacri Concilij per supplicationẽ, & eius decretationem, vt in autẽ. quæ supplicatio. C. de præcibus impera. offe. Si enim Regia pragmatica voluisset, quòd pendente restitutione aduersus decretum affirmatiuũ impediretur executio, dixisset sicut dixit, quòd pendente causa nullitatis ipsius decreti impeditur executio: non dixit ergo, voluit quòd fiat executio: quia illa exceptio nisi in casu nullitatis &c. confirmat regulã. l. nam quòd liquidè. ff. de penu lega. Et ista procedunt in isto Regno virtute dictæ Regiæ pragmaticæ.
3 † Qua circumscripta pendente in integrum restitutione à sentẽtia iudicis inferioris à principe suspenditur executio, per text. in l. vnica. C. nil nouari in integ. resti. postu. & ibi per Bal. & hoc de iure ciuili. & firmãt scribentes in l. iiij. §. cõdẽnatũ, maximè Io. de imo. & Alexã. ff. de re iudi. & ibi concor. per eũ. de quo etiã per Ludo. & Alex. in l. iij. §. si seruus. ff. de acq. poss. & Io. de imo. in l. qui à latronibus. §. j. circa fi. ff. de testamẽtis. Sed de iure canonico addit vnũ granũ salis, nisi constet, quòd dicta in integrũ restitutio malitiosè petatur: vt in c. suscitata. de in integ. restit. puta secũdum Inno. ibi sunt præsumptiones, contra petentẽ talẽ restitutionẽ in integrũ, quòd
4 malitiosè petat. ¶ † Quid aũt, si petatur restitutio in integrũ cõtra sententiã sacri Concilij, an sit concedenda? ¶ Fuit votatum per totũ Cõciliũ secundũ opinionẽ Abbatis in c. cũ ex literis. de resti tu. in integrũ. quæ voluit, quòd si quidem cõtra sentẽtiã Regis nõ allegatur aliqua causa, puta minor ætas, vel ecclesia, vel aliqua alia probabilis causa extrinseca accedens. Sed solũ, quia non põt appellari à sententia principis: & tũc nõ põt peti restitutio aduersus sentẽtiam Regis. Sed tantũ modo debet vti remedio supplicationis: & ita intelligitur Inno. in d. c. cũ ex literis, qui dicit, quòd cõtra sententiam principis non datur restitutio in integrum. Interdũ allegatur cõtra sententiam principis aliqua probabilis causa, puta minor ætas, vel ecclesia, vel quia condemnatus erat captiuus apud hostes,
† tunc potest peti in integrũ restitutio aduersus sententiã Regis per d. c. cũ ex literis. & per ca. suscitata. & vide rõnẽ diuersitatis per Abb. in d. capit. cum ex literis. ¶ Sed an isto vltimo casu suspendatur executio sentẽtię Regis. Hostiẽ. in sum. in ti. de restitu. in integ. in. §. an executio sentẽtiæ tãgit hoc dubium: & dicit, quòd Vincẽtius dicit, quòd executio sententiæ debet retardari. ij. q. vj. c. appellatiõe. c. olim. de rescriptis. Idẽ dicit Bal. in d. aut. quæ supplicatio. vbi dicit, quòd si restitutio contra sententiã Regis petitur bõa fide interim oĩa sunt in suspẽso. C. de trãsa. l. si causa cognita. ¶ Et propterea dicebat Bal. in l. pen. ff. de autho. tuto.
6 † quòd petitio restitutiõis in integrũ impedit executionẽ snĩe quando causa restitutionis erat euidẽs, ita quòd apparebat, quòd non opponebaĩ causa calũniæ, & prorogãdæ litis, alias nõ impediret executionẽ præstita cautiõe de restituẽda executiõe, si minor vicerit in causa restitutionis, iuxta autẽ. que supplicatio. fallit nisi executio esset irretractabilis in causa criminali. de quo per Bal. in d. l. vnica. C. nil nouari in integ. resti. pen. & per Ioã. de imo. in d. l. qui à latronib⁹. §. j. & per Vitalẽ in clausula nil nouari in integrũ resti. pẽdente.

De

Decis. CCCLVII.

De matris tutela, quae per sponsalia non corruit, & de tutore administrante ante litem contestatam super suspicione.

Summarium.

1 *Mater, que de secundis nuptijs suspecta habetur, an debeat à tutela filij arceri?*
Mater habens secundum virum est multum legi suspecta.
2 *Mater per secunda vota excoriat filios primi thori ex legis praesumptione.*
3 *Calores cuiq; primi non sunt in potestate.*
Restrictio in poenis fienda.
4 *Tutela cõtractis sponsalibus non admittitur, vt in matre.*
5 *Tutori cõiunctae personae pendente lite super suspicione non datur adiunctus.*
6 *Lis contestata impedit tutela administratio nem suspecto.*

N causa appellationis introductae in sacro Cõcilio per Nardum de vitillo de Capua allegante matrem certorũ pupillorũ, q̃ asseritur cõtraxisse secũdas nuptias, & ideò debere remoueri à tutela: fuit dubita-
1 tum, † vtrũ pendente dicta allegatione debeat matri interdicti administratio tutelae. Et antequã deueniatur ad decisioné dicti dubij, fuit in primis discussum, An eoipso, ꝙ mater dixit ꝙ vult nubere, & habet tractatũ, desinit esse tutrix: vel requiritur, ꝙ cõtrahat per verba de pñti secũdas nuptias. dicit Bar. in. l. si qs sub cõditiõe, v. col. versi. q̃ro. p autẽ. requirit &c. ff. de testa. tute. ꝙ mater, que habet secundũ virũ, est multũ
2 suspecta legi, † qa lex psumit ꝙ mater excoriaret filiũ, ꝓpter secundũ virũ. vt C. de admi. tu. l. lex q̃ tutores. & in auẽ. ad haec. C. q̃n mulier offic. tut. fungi potest. Sed idẽ dicimus in ea, q̃ habet animũ, & consiliũ nubẽdi, sicut in ea q̃ iã nupsit, simile in ea, q̃ habet animum, & consiliũ diuertẽdi. vt in. l. si cõcubinã. §. j. ff. rerũ amo. & ff. q & a qb'. l. sed si marito. C. de nup. l. imperialis. §. sed si talis. Et pbat in tex. in auẽ. vt sine phibitiõe matris debitri. & creditri. §. qa vero. ibi mox tũ: & ibi secũdas nuptias cõcupiscẽtes. Sed Sali. in auẽ. sacramentũ. in versu, q̃ro ab extra. C. q̃n muli. tute. offic. fungi põt. videt tenere cõtra Bar.
3 † qa primi motus nõ sunt in potestate nostra, nec poenã merent. l. cogitatiõis. ff. de poe. ¶ Itẽ qa poenae sunt molliẽdę, & nõ extendendae. l. interptatiõe. ff. de poenis. nã leges de ista materia loquentes, dicũt contractis nuptijs desinit esse tutrix, & ideo dicũt, cũ animũ nubẽdi habẽt. & subdit ipse Sali. ꝙ etiã contractis spõsalibus nõ pdit tutelã habitã, qa põt recedere à sponsalibus. & hãc partẽ tenet Ang. in. l. solet. ff. de his. q not. in-
4 fa. vbi dicit per verbũ fortè, † ꝙ mater nõ priuat tutela p spõsalia contracta: qa iura loquẽtia de marito nõ habẽt locũ in sponso: vt ibi p eũ. de quo p Abbatẽ, & ibi remissiones in. c. ex publico. de cõuersi. cõiuga. & per Alex. in. l. si donaturus. in fi. ff. de cõdictio. ob causam. Hãc partẽ tenet etiã Spec. in titu. de tutela anomala. §. nũc dicẽdũ. versu. Quid si tutelã habeat. & hoc refert, & sequitur Lud. roma. in singularibus suis in verbo, mater. aliq habẽt in verbo, tutor. & in hãc vltimã partẽ potius inclinauit sacrũ Cõciliũ. ¶ Nũc deueniendũ est ad
5 dubiũ ꝓpositũ. Et p decisione allegata fuit doctrina Bar. in. l. ꝙ si fortè. §. sunt qdã. ff. de solu. vbi dicit, ꝙ si tutor est cõiuncta psona pẽdente lite sup suspicione allegata datur adiũctus: & p hoc. c. vene

venerabilis. de offic. deleg. & c. licet heli. de simo. & in l. si tutor aliquo. ff. de suspe. tuto. Sed Bar. & Bal. in l. cũ qué. C. de suspe. tuto. tenẽt ꝙ litis pendẽtia super suspitione tutoris impedit interim tutoris administrationé. faciũt no. in c. omnipotẽs. de accusa. & per Inno. in c. olim. eo. titu. Ang. auté in d. §. sunt quidã. tenet, ꝙ ante litẽ cõtestatã super suspicione tutor debet administrare.
6 ¶ Sed post litem contestatã non potest administrare. & ita dicit fuisse obtentũ Perusij per dictũ singulare Azonis in summa. de suspe. tuto. hãc opinioné firmauit Ioã. de imo. in. d. §. sunt quidã. & Aret. in. §. si qs auté. instit. de suspe. tuto. & antequã fuisset decisum hoc dubium per sacrũ Cõciliũ, illa mater ante litẽ contestatã transiuit ad secũda vota, & ideò definit esse tutrix. & ipsamet reliquit tutelam. tamẽ secundum opi. Ang. fuisset iudicandum.

Decisio. CCCLVIII.

De retractãda sententiæ executione, & venditione facta non seruata iuris forma.

Summarium.

1 *Executio sententia, an retractanda in non seruata iuris forma.*
2 *Executio bonorũ mobilium pro debito, infra quã summã dicatur esse de iure, qua omissa actus inde sequutus, dicatur nullus.*
Executio mobilium prius fienda in paruis debitis.
Executio mobilium quã relationem debeat facere?
3 *Citatio est de substantia super decreto venditionis terræ pro debito.*
Citari an debeat pars in subhastatione pignorum iudicialium?
4 *Creditor missus in possessionem pignorũ nõ efficitur dominus, nec facit fructus.*
Debitor per adiudicationem iudicialem, priuatur dominio rei suæ.
5 *Executori pignoris vendendi onus incumbit non parti.*
Creditori bona subhastata qñ adiudicanda.
6 *Emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri, parificantur.*
7 *Pignoris adiudicatio facta, plus debito ruit in totum.*
8 *Executio expensarum non fit de stylo pendente sententiæ reuisione.*

IN causa inter nobilẽ Antonium caraczolum de sedili nidi, & Troianum Venatũ, & Berardum de dura nobiles de Sedili portus fuit discussum, † vtrum executio sententiæ sacrij Concilij facta super quadã terra ipsius Antonij, & posteà vendita per Troianũ dicto Berardo, debeat retractari tanquã facta non seruata iuris forma. ¶ Et fuit votatum per sacrũ Cõcilium, ꝙ debeat retractari, tam executio quã venditio ꝑdicta rationib⁹ infrà scriptis. ¶ Et prima, qa literæ executoriales sententiæ latæ in Cõcilio contra Antoniũ ꝓ certo debito dicebãt, ꝙ executio fieret ꝓ dicto debito iuris forma seruata. Et posterius cui commissa fuit executio, nõ accessit ad domũ dicti Antonij ad faciẽdũ executionẽ bonorũ mobiliũ. † Maximè, qa debitũ nõ erat magnũ, sed. 5. ducatos. l. ꝓut ista executio erat de iure. vt in. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de iudi. & habetur in. c. qm̃ frequenter. vt lite non cõtesta. cũ si. sed fecit executionem super dictã terrã, & ipsam cõsignauit dicto Troiano: & Troianus posteà ipsam vẽdidit. d. Berardo. Et ideò ꝑpter omisionẽ dictæ executionis dictus actus inde secut⁹ redditur nullus: vt dicunt Ioã. de imo. in. d. §. in vendi

venditione.& Feli.in c.quo ad consultationé.ix.col.de re iudi.debuit executor referre in Concilio,ꝙ fuit in domo Antonij,& nihil inuenit secudũ Bar.in d.§.in véditione.& Bal.in aut.sed hodie.C.de act.& oblig.cũ cócordã.¶ Secũda ratio:qa dictus Antonius non fuit citatus super decreto,ꝙ terra ipsa véda
3 tur,† quęquidé citatio erat de substãtia : vt in.l. creditor.C.de distra.pigno.& in.l.fin.C.de iure do.impetra.& in.l.debitores.C.de pig.vbi dicit glo.ꝙ ista requisitio est de necessitate.¶ Et licet quando posteà pignora iudicialia exponunt venalia & véduni,pars nõ debeat citari de necessitate,tamé quãdo datur potestas védédi,debet pars citari,vt di-
4 cit Albe.in.d.l.creditor.& ratio est † qa creditor missus in possessionem nõ dicitur dominus,nec facit fructus suos,vt in.l.j.& .ij.C.de pigno.act.& in.l.si dominium.C.de pigno.not.Alex.in.d.l.à diuo Pio.§.si pignora.Si ergo debitor per adiudicatione iudicialem priuatur dominio rei suæ,& per venditioné executoris necesse est,ꝙ debeat citari super hoc,per tex.in.l.de vnoquoq;.cũ simili.ff.de re iudi. Et tantòmagis:qa per decretum sacri Concilij fuit prouisum,ꝙ dictus Antonius citaretur.¶ Tertia ratio est,nã dicta terra fuit vedita ꝑ dictũ Troianũ creditorem absq;eo,quòd per iudice fuisset sibi adiudicata ꝑ debito, sed solũ ipsam possedit in vim executionis debiti, & sic iure pignoris pretorij possedit,& sic non facit fructus suos,vt suprà dictum est.¶ Et licet per sacrum Concilium cõmissum fuit porterijs,ꝙ dictam terram vendant legitimis subhastationibus:& referãt in Cócilio nihil de hoc actũ fuit.Sed ipse Troianus vendidit dicto Berardo,quòd non po-
5 tuit vendere : † quia executor est ille, qui debet védere pignus captũ in causam iudicati,& nõ pars.vt in.l.j.&.ij.C.si in causam iudica.&.l.ordo.C.de exe-cu.rei iudi.& in.l.si pignora.C.de euictio.¶ Quarta ratio:qa quando bona capta in causam iudicati subhastantur, & nõ reperitur emptor,q emat ꝑ iusto pretio,nõ véduni viliori pretio.Sed debet creditor sibi illa bona adiudicari facere iusto pretio,& sic precedete estimatiõe expertorũ.tex.est in.d.l.j.C.si causam iudica.cuius summariũ hoc dicit secũdũ Sal.bona cõdénati debet ꝑ iudicé capi.alteri,quã ceditori,nisi in subsidiũ,si aliũ nõ reperit emptoré iustũ.& tunc per iudice creditori adiudicabit ꝑ
6 iusto pretio,† Et ideò dicit Bal.in.l.ij.C.eo.titu.ꝙ paria sunt emptore nõ reperiri,vel iustum pretiũ rei non offerri. ¶ Et propterea sacrum Concilium fecit dictam terram appretiari per expertos & fuit æstimata ducatis quinq; ꝑ quolibet modio,& terra est octo modiorũ, & sic est æstimationis ducatorum.xl.& debitũ de quo in séntétia dictus Antonius fuit condénatus,non est nisi duca-
7 torũ.xvj.de auro.¶ † Quinta & vltima ratio, qñ adiudicatio pignoris fieret plus debito,qa plus assignaret fuit in totu nõ solũ in illo pluri.secũdu Bar.no.in.l.si nõ sorte.§.si centũ.ff.de cõdi.indebiti & Bald.in.l.certi conditio.§.quoniam igitur.ff.si cer.pet.& Alex.in d.§.si pignora.circa finé.secus si fuisset erratum in ęstimatione,tũc valebit pro rata concurrentis debiti.secundũ Pau.de ca.& Alex.in.d.§.si centũ.nec debet haberi ratio expẽsarũ in lite per dictum Troianũ,ad quas dictus Antonius fuit
8 codénatus,† quia de stylo sacri Cócilij est,ꝙ nõ fit executio pro expẽsis cõdemnatis pendente reuisione sententiæ sacri Concilij.

Decisio

Decisio. CCCLIX.

De impensis necessarijs in re dotali factis per hæredem mariti non repetendis.

Summarium.

1 *Expensæ necessariæ in re dotali factæ quæ dicantur.*
2 *Impensæ necessariæ in fundo dotali factæ per virum minuunt dotem si non sint modicæ.*
3 *Impensæ in re dotali factæ quando videantur testante marito remissæ. nu. 5.*
4 *Impensæ necessariæ factæ in re dotali per virum, quando hæredi viri refundendæ p uxore.*
6 *Dos legata an & quãdo requirat instrumētū.*
7 *Donatio facta per virum uxori cõstante matrimonio morte confirmatur.*
8 *Liberatio legata per verbum preteriti temporis, an extendatur ad debitum exactum, & quid si per verbum præsentis temporis.*
9 *Cedens omnia iura & actiones, an includat actiones contra obligatos inde cõpetētes.*
10 *Uxor an possit statim mortuo viro dotē petere, & quando?*

IN causis cõuentionis & recõuentionis inter dominam Magdalenã de Anna uxoré quõdã nobilis Seueri mocia ex vna, & nobilé Mociã de mocijs de Sedili portæ nouæ hęredé dicti Seueri ex altera, fuit dubita-
1 tū. † Si dos cõsistat in pecunia: & in vna domo data in æstima ruinosa, & marit⁹ fecit multas expésas necessarias, & magnas in dicta domo, q̃ si factę nõ essent, domus cecidisset in collapsum, & deterior facta fuisset, & istę dicuntur necessariæ impensæ. vt in. l. j. §. fi. in verbo. si edificiū ruens &c. cū. ll. seqnētib⁹. ff. de impẽsis in reb⁹ do. fa. & in. l. impẽsæ. e. tit. & no. insti. de act. §. itẽ si de dote. & no. in. l. impensæ. ff. de verb. sign. deinde maritus in testaméto fecit hæredé vniuersale dictū Mociã: & dictæ suæ vxori legauit ducatos septingentos dotales, & ducatos tricẽtos quinquaginta p antiphato iuxta tenoré instruméti dotalis.
2 ¶ † Vtrū dict⁹ hęres possit repetere illas necessarias impẽsas factas p maritū à dicta dña Magdalena eius vxore. Et antequã deueniaĩ ad decisioné, est pmittendū vnū necessariū, videlicet q impensæ necessariæ factæ à marito in fundo dotali dato inæstimo, minuunt ipso iure doté. i. pecuniam date in doté cū ipsa re dotali: vt est tex. in. l. vnica. §. sed nec ob impensas. C. de rei vxor. actio. & in. l. q dicit. & ibi p Bar. ff. de impẽsis. & patet in. l. si is qui. §. q dicit. ff. de iure dot. & tãgit Bar. in. l. impensæ. ff. de impẽsis in rebus dota. fac. dūmodo nõ sint modicæ. vt dicitur in. l. omnimodo. cū seq. ff. eo. tit. ¶ Hoc præmisso in dubio prędicto fuit determinatū, q ex quo testator expresse legauit vxori certã quãtitatem pro dote & antiphato iuxta tenoré in-
3 strumentorū dotaliū, † q videt testator remisisse dictas impensas factas in domo dotali. & hoc p text. in. l. Meuia. §. à me. ff. de lega. ij. & ibi Bal. Ange. & Pau. de ca. & volũt cõmuniter doc. in. l. si prior. ff. sol. matri. & in. l. si nõ designata. C. de falsa causa adiecta. leg. accedãt ad hoc not. p Pau. de Cast. & Alex. in. l. cū qui. §. mulier. ff. de iureiur. & in. l. nõ tantū. p Ioã. de imo. & Alex. ff. de re iudi. Et pro ista decisione est text. in. l. cū quis. in prin. iuncta gloss. in verbo, legatariã. ff. de dote preleg. & ibi Bar. & hoc verum, nisi dos fuisset legata simpliciter nõ expressa certa quãtitate, & idé dicitur in. l. præallegata. Et ibi Bar. eo. titu.
4 ¶ † Nec obstat id, q dicit Pau. de ca. in d. §. à me. in fine vbi dicit, quòd stante legato facto sub istis verbis, quicquid nomine

nomine dotis ad me peruenit, vel quicquid nomine dotis mihi tradidit, lego vxori. An hæres mariti poterit petere expensas necessarias facta per maritum in re dotali, tūc si mulier dedit in doté fundū & pecuniam, in quo fundo erant expensæ necessariæ faciendæ quas maritus fecit, & non videtur pecunia perueniisse, & sic fiat deductio expensarum quasi à principio illa pecunia videt data partim vt expendat, & partim retineatur, & dicit ꝙ ista est notabilis limitatio. Quia diuersitas facti resoluit hanc cōtrarietatem: nam testator expressé legauit certam quantitaté, quo casu secū dùm omnes habebit legatū sine diminutione, secus quando legauit, vt suprà dictū est non expressa certa quantitate.

5 ¶ † Nec obstat id, ꝙ dicit idē Pau. in d. §. à me. in prin. ꝙ si legans retulit se ad factū, & ad principiū contractus, & tūc nulla fit deductio expēsarum. Si verò retulit se ad ius, puta ad doté, & sic habuit respectum ad tēpus præsens, & fit deductio expensarū necessariarū, vnde cum testator legauit ducatos septingētos iuxta tenorem instrumentorū, ideò videtur legare id, ad quòd de iure tenetur. Et sic debet fieri deductio expēsarum. ¶ Quia ad hoc faciliter fuit responsum, quòd Paul. de castro non loquitur quando in legato fuit expressa quantitas, prout erat in casu de quo agitur, & ideo dicebat noster Neapo. in consue. quæ incipit, dos & quarta, quid si dos est legata, an sit necessarium instrumentū, ꝙ aut fuit expressa quantitas, aut res certa,

6 † & tunc non est necessarium instrumentū. ff. de dote prælega. l. ij. §. penulti. &. ff. de lega. præstā. contra tabulas bono. pos. l. is qui. §. penulti. in gloss. in verbo, sub prætextu, nisi fuisset demonstratum instrumentum, puta cētum; quæ vxor dedit mihi in doté, prout continētur in instrumēto, sibi lego. vt̄ institu. de legat. §. sed si vxori. Si verò non fuit expressa quantitas, puta dotem quam mihi dedit, lego, tunc debet probari data saltem per testes & c. nec sunt paria legare dotem solutam non expressa quantitate. Et legare cētum soluta viro pro dote. vt patet ex prædictis. ¶ Et sic domina Magdalena per sacrum Concilium fuit absoluta à dictis expensis factis per maritum in dicta sua domo dotali, & ad hāc sententiam comprobandam concurrebant aliæ rationes, videlicet depositio

7 nes aliquorū testiū dicentiū, † ꝙ maritus cōstāte matrimonio donauerat vxori dictas expensas quæ fuit morte confirmata, quia nō fuit reuocata, & per consequens est valida. vt in. l. cū hic status. ff. de do. inter virū & vxo. & l. donatio. C. e. ¶ Ité, quia dictus maritus in suo testamēto generaliter legat liberationé suis debitoribus, q in futurū post eius morté reperiri cōtingat pro quauis causa, ꝙ dicti debitores ad aliquam satisfactionem nōn teneantur, nec sint quomodolibet obligati, cū testator ipse totū, ꝙ sibi debetur à quibuscūq;, illud eisdé legauit pro salute suæ animæ ac remissione suorum peccatorū, excepto quodā debito Ioannis fagliani: talis exceptio firmat legatum generale. iuxta text. in. l. nam ꝙ liquidè. §. fi. ff. de penu leg. cū simi. ¶ † Et si diceretur, ꝙ istud

8 legatū nō cōprehēdit dictam dominam Magdalenam, quę constante matrimonio nó erat debitrix, & sic liberatio nō comprehendit eam. vt in. l. creditor. in princip. de libera. lega. qué ad hoc, pro singulari allegat Francis. de aretio in consilio. xlvj. dicens, ꝙ si debitum fuit exactum, & legetur liberatio etiam per verbum

verbum pr̨eteriti temporis, liberatio ad
illud non extenditur: quia non subsistit
debitum, non potest cadere liberatio.
Ad hoc responsum fuit, quia testator lo
quitur, vbi post eius mortem in futurū
reperiri contingat ipsum testatorem ap
parere creditorem legat liberationem:
ergo si domina Madgalena soluto ma-
trimonio esset debitrix dictarum expen
sarum, est sibi legata liberatio ab hoc de
9 bito. ¶ † Imò fortius, quidam doctor di
cebat, ꝙ etiam si dictum legatum fuis-
set relictum per verba præsentis tempo
ris, dicitur cessisse dies, attento quod an
te diem dicitur orta obligatio. licet ob-
stet exceptio. vt in. l. cētesimus. in prin.
ff. de verb. obl. & no. glo. in. l. item quia.
§. j. ff. de pactis. & in. l. certi cōdictio. in
prin. in verbo, agere. ff. si cer. pet. & Bar.
in. l. ita stipulatus. in. iij. principali. q. ff.
de verb. obli. ¶ Et ideo dicebat Bald. in
l. & si post tres. vlti. chart. ff. si quis cau-
tio. quod si cedo omnia iura & actiones,
videor cessisse etiam actiones mihi com
petentes contra obligatos in diē. de quo
tamen per Alexan. in. l. si stipulatus fue
rim. §. j. ff. de verb. obli. ¶ Item, quia te-
stator dilexit vxorem suam, & non solū
legauit ei dotem expressā quātitate cer-
10 ta, † per quod post statim illam petere.
vt in. l. j. ff. de dote. preleg. & in. l. j. C. de
rei vxo. actiōe. Sed etiam legauit medie-
tatem integram omnium & quorumcū-
que bonorū mobiliū & supellectiliū,
per quæ legata præsumendum est etiā,
quòd testator noluit dictam suam vxo-
rem ab eius h̨erede inquietari de dictis
expensis factis per eum in dicta domo
dotali, cum si voluisset declarasset.

Decisio. CCCLX.

De iuramētoo in litem dando pro
pter non confectum inuentarium in tu
tela administrata.

Summarium.

1 *Iuramentum in litem, an præstandum propter inuentarium non confectum in administrata tutela.*
2 *Tutor sine inuentario tutelam gerens in dolo præsumitur esse.*
Tutor qui librum rationum non cōfecit suggerit parti iuramentum in litem & dolum præsumit. 3.
Tutor qualiter debeat se agere in libro rationum scribendo.
4 *Iuratur in litem propter latam vel leuem culpam in actione tutelæ.*
5 *Doli præsumptio propter inuentarium per tutorem factum, an sit iuris & de iure?*
6 *Dolum minima causa excusat.*
7 *Frater bona communia administrans, videtur proprio nomine regere.*
8 *Iuramentum in litem sine dolo non præstatur.*
Forma dandi iuramentum in litem.
9 *Taxa ante iuramentum in litem est facienda.*

Nter Marcum
axi & fratrem ex vna par
te agentem, & Petrum sa-
xi conuentum super red-
ditione rationis administratæ tutelæ tā
pro mensibus. xiij. quibus tutelam ad-
ministrauit sine inuentario, & posteà
pro annis. xiij. confecto inuentario per
matrem Matthæum & Petrum prædi-
1 ctum. † Et quia dictus Petrus non
confecit librum administrationis tute-
læ nec inuentariū tutoris fecit post mor
tem communis patris, & administrauit
tutelā sine inuētario per dictos. xiij. mē
ses,

de nouationibus.& Alex.in.ij.vol.consi.x.¶ Alij verò tenent contrariũ, quòd fiat delegatio interuentu nouæ personæ,etiã q̃ illa noua persona non sit debitor meus. Imò si delegarẽ vnũ,qui nõ esset debitor meus, & ille promitteret & acceptaret, esset propriè delegatio. Hoc voluit Franciscus de are.in consil. v.incip.in causa & puncto ad me transmisso. Et dicit,q̃ ista est cõmunis opi-
4 nio,alleg.Bar.in.d.l.delegare.† Vbi dicit,q̃ si quis det debitorem suum vel expromissorẽ,dicitur delegatio.& non habet locum.l.fina.C.de nouat.allegat etiam Bart.in.d.l.singularia.vbi dicit, quòd hoc tenet pro constanti.ponderat ad hoc duos textus, videlicet dictam.l. si Titius.&.l.purè.§.si cum.ff.de exceptio.doli.¶ Et propter istã contrarietatem volo nunc suspendere meũ iudicium super isto articulo,videlicet,vtrũ inducatur delegatio interuentu nouæ personæ,quę non est debitor debitoris, si interuenit stipulatio vel promissio in scripturam redacta.Sed dico pro nunc prout dicit Raphael cumanus in.d.l. delegare.q̃ de consuetudine postquam campsor vel mercator promisit credi-
5 tori.† Et creditor acceptauit, q̃d ipso iure liberatur debitor. Et sic cum iste hispanus creditor acceptauit recipere dictum banchum in suũ debitorem,& ab eo recepit literas cambij.Et per instrumentũ publicũ liberauit Benignũ suũ debitorẽ:dictus Benignus à dictis hispanis nõ potest vlterius cõueniri ad dictum debitũ,ex quo contractus debiti ex causa vẽditionis fuit sublatus per instrumentum quietationis,per tex.in l.si mandato meo.in fin.ff.manda.Maximè,quia in libris banchi scriptũ est, quod banchum se facit debitorem in dictis ducatis quingentis ex dicta causa dictis hispanis,& eis dedit literas cambij:quo tẽpore dictũ banchũ erat bene soluẽdo,& habebat pecuniã paratã so-
6 lutioni:† prout ponderat Barto.in.d.l. singularia.in fine.quo casu habetur ac si banchum soluisset dictis hispanis. Et ipsi hispani consignassent dictos quingentos ducatos dicto bancho,vt facere t dictas literas cambij. Aliàs illud instrumentum liberationis nihil operaretur:quod nõ est dicẽdũ.¶ Ideò ego fui in voto,q̃ dictus Benignus absoluatur ab impetitione dictorũ hispanorum reseruando eis ius contra dictum banchũ de spanochijs,ex quo dictum bãchum nõ fuit vocatũ in iudicio,nec aliqua p̃sona legitima prò eo comparuit.

Decisio.CCCLIIII.

☞ De exceptionibus oppositis ne cõtinentia causę diuidatur,& audientiæ denegandæ. Et de reuocatione attentatorum lite pendente etiam per tertium causam à parte habentem.

Summarium.

1 ☞ *Iudex nõ admittens exceptionem litispendentiæ coram alio æquali grauat partẽ, & ab eo rite appellatur.*
2 *Limitatio ad.l.vbi cœptum.ff.de iudicijs.*
3 *Litigans coram diuersis iudicibus super eadem re,nõ excipiens de litispẽdentia,vel appellans sibi præiudicat.*
4 *Intellectus.l.nulli prorsus.C.de iudi.*
5 *Causæ continentia quot modis dicatur.13.*
6 *Exceptio quòd causæ continentia non debeat diuidi,impedit litis ingressum.*
7 *Limitatio ad ca.dispendia.de rescrip.lib.vj.*
8 *Iudicem ecclesiasticũ super petitorio pendente possessorio coram curia non licet adire.*
9 *Exceptio litispendẽtiæ est dilatoria,& ante litem contestatam est opponenda.*
10 *Opponenti sufficit opponere factum,vt resultet exceptio.*

Exceptio

11 *Exceptio litis pendentiæ non excludit similes oppositis.*

12 *Verba generalia quando non restringantur ad specificata.*

14 *Sententia iudicis, qui se competentem pronuntiauit licet non esset, an possit de nullitate impugnari.*

15 *Iudex quando possit iudicare se esse competentem?*

16 *Iudex incompetens pronuncians se competentem, iurisdictionem exercere non potest.*

17 *Statutum præscribens iudici limites iuris dicendi, an obstet declarationi competētiæ extra terminos?*

18 *Appellationis omissio nullitatem processus non purgat.*

19 *Appellationis causa pendente reuocantur in prima instantia, quæ à parte dolo malo fiūt.*

20 *Lite pendente nihil innouandum.*

21 *Remedium attentatorum contra tertium nō habet locum.*

22 *Cessio transferendi iudicij in cessionarium lite pendente fieri non potest.*

IN causa reuocatiōis attentatorum vertēti in sacro Concilio inter Frācíscū Spinolā ex vna. Et Thadeum & fratres eiusdem cognominis fuit dubitatum,
1 †Vtrū attentata lite pendente in sacro Concilio per Thadeum Spinolam vel eius fratres, & habentes causam ab eis, coram officialibus ciuitatis Genuæ qui obtinuerunt certā executionē cōtra dictū Franciscū spinolam, & certa acta fecerūt in eius præiudiciū lite penden. in sacro Concilio veniāt reuocāda per viā 3
attētati per sacrū Conciliū, in quo dubio procediť per conclusiones. ¶Et primò præmitto ꝙ lite pendēte corā vno iudice ordinario inter partes de vna re, si inter easdem partes eadem de re sit lis corā alio iudice ordinario non inferiori nec superiori, sed æquali, & opponitur litispendētia corā alio iudice ordinario, & iste secundus iudex ordinarius illā exceptionē litis pendentiæ allegatæ nō audit, ꝙ diciť grauare partē, & pōt ab eo appellari: ista est firma conclusio Inno. in. c. cū. M. Ferrariensis. de consti. alle. l. iij. ff. de qbus rebus ad eundem iudi. eatur. &. ff. de libe. causa. l. si pariter. ita ꝙ si pars nō appellauit, ꝙ legitimus est ꝓcessus coram vtroq; iudice habitus. argu. ff. de peti. hæredi. l. penulti. &. l. is à quo. ff. de rei vēdi. & idē dicit in. d. c. cum. M. Car. flo. & Ant. de but. in. xij. charta. ¶Sed †Bar. in auten. & cōsequenter. vlti. col. ver. quęro quid 2
si reus. C. de sent. interlo. oīm iudi. aliter dicit, videlicet ꝙ si re⁹ cōuenit acto rē corā alio iudice cōtra formam dictæ authēticæ, si q dē corā iudice delegato ꝓcessus est ipso iure nullus, si corā iudice ordinario ꝓcessus est aliq nisi opponať vt in. c. dispēdia. de rescriptis. li. vj. ¶Abbas in. c. cū ex officij. de præscrip. dicit, ꝙ si quis habet plures iudices ordinarios, valet ꝓcessus supeꝛ eadem re ab vtroq; diuisim agitatus. si non fuit corā secundo exceptū de pendentia litis coram alio. ¶Idem Abbas in. d. c. cū M. dicit no. limitationem ad. l. vbi cœptum. ff. de iudi. vbi dicitur, ꝙ vbi cœptum est iudiciū, ibi finem debet recipere. dic. s. si excipiatur, sed si non excipitur, valet processus ab vtroq;, & idē dicit Bal. in auť. sed nouo iure. C. de seruis fugi. in. iij. columna. ibi. Sed pone in ciuitate Perusij. ¶†Pau. de ca. in. l. nulli prorsus. ij. colū. C. de iudi. dicit, quòd si primò te conuenio coram vno iudice, posteà volo te conuenire coram alio iudice super eodem, tunc non loquitur dicta. l. nulli. Sed. l. vbi cœptum. nā tūc poterit opponi coram secundo iudice,

quòd causa pēdet coram primo iudice: & debet causa ad primū iudicem remitti, allegat Innoc. in d. c. cū. M. Et subdit Pau. ꝙ potest primus iudex ad instantiam partis præcipere secundo iudici, vt de causa se nō impediat: quia ipse præuenit ad ꝙ sufficit sola citatio facta per eum per. l. si quis posteà. ff. de iudicijs. Si autem non apparet quis iudex primò incœpit: tunc non vendicat sibi locum. d. l. vbi cœptum. Sed vendicat sibi locum titulus. ff. de quibus rebus ad eundem iudicatur. vt si opponatur coram secundo iudice, ꝙ de eadem re non debet trahi coram diuersis iudicibus, tunc si excipiatur, nō valet processus per text. in d. l. nulli. vbi denegatur
4 audientia. † Vult ergo Paulus, ꝙ lex nulli prorsus. quæ vult quod continentia causę non debet diuidi. Et si diuidatur & denegatur audientia, non habet locum, quando opponitur exceptio litispendentiæ iuxta. l. vbi cœptum. sed habet locum, quando opponitur quod de eadem re non potest esse iudiciū inter eosdem, tunc non valet processus, quasi velit, quod in plus se habet exceptio, ne de eadem re inter easdem personas coram diuersis iudicibus agatur, quàm exceptio litis pendentiæ. Quod an sit verum poterit super hoc cogitari maturius. Maximè, quia Bal. in d. l. nulli. dicit, ꝙ causæ cōtinentia dicitur tri-
5 bus modis. ¶ † Primò, eiusdē instantiæ nō diuidenda per. l. vbi cœptum. ¶ Secundò, ratiōe connexitatis, sicut petitoriū & possessoriū. ¶ Tertiò modo, dicit causæ cōtinentia, quando duo iudicia quorum vnum se habet vt genus, alterum vt species. Nam non debent ista iudicia diuidi. Est bene verum, quod idem Bal. in fi. dicit, quòd reus, qui cōuenitur coram secundo iudice, non debet opponere exceptionem præuentionis: sed opponat exceptionem ad eundem iudicē fiendæ remissionis, quam si nō opponit, processus tenet. allegat Inno. in dicto. c. cum. M. & dicit aduertatis. quia laboro, & non cognoscitis. Et sic videtur, quod Bal. & Pau. idem vo-
6 lunt. ¶ † Ex hoc infertur quòd. l. nulli. habet locum in eo qui vadit ad diuersos iudices ordinarios vt dicit Salice. & Alex. ibi. Et sic exceptio, quod causæ cōtinentia non debet diuidi, impedit litis ingressum, & processum ad vlteriora: vt dicūt Ange. & Alexā. in. d. l. nulli. Et propterea glo. in. c. dispendia. de rescriptis. li. vj. dicit, sed pone processum est corā diuersis iudicibus, & nihil exceptum; nunquid valebit processus & sententia: videtur, ꝙ sic: posteà dicit: verius est, secūdū Ber. ꝙ processus nō valet per illam literā. Aliàs ista decretalis nihil adderet ad. c. fin. de rescriptis. in antiquis. ¶ Patet ergo ex præmisis. Quod si opponitur exceptio litispendentię coram vno iudice ordinario, & ille procedit, & pars nō appellat nullus doctor dicit, quod processus est nullus. Sed si fuit opposita exceptio, quod non debet eadē causa corā diuersis iudicibus agitari, & ideo debet remitti ad primos iudices, & ille secundus iudex nō remittit, processus est nullus secūdùm Bal. & Pau. de castr. vbi suprà, & tenet hoc gloss. Bernar. in. d. c. fi. de rescrip. in antiquis. & firmat Ioānes mona. cardi.
7 in. d. c. dispendia. † Sed Archi. in. d. c. dispendia tenet cōtrariū. s. ꝙ pœna annullationis processus, de qua in. d. c. dispendia. non habet locū coram diuersis iudicibus ordinarijs: sed tantū in iudicibus delegatis. & hoc etiā tenuit Ioā. de fantucijs: vt refert ibi. Dominicus. Idem tenet Anto. de but. & Card. Flo. in. d.

in.d.c.fi. Et hæc opinio est verior. Et procedit, quando vnus trahit reum coram vno iudice ordinario. Demum, idem actor velit trahere eundem coram alio iudice ordinario, vt processus factus coram secundo iudice, non fit nullus, etiã si opponatur de præuentione. Sed an libere possit procedere primus iudex, dicit Bart. in l. sepulchri. ff. de sepulchro viola. quòd liberè potest procedere primus iudex. dicit tamen Compostellanus, quod secunda sententia contra primã non valet. in d. c. cum. M. vt referũt ibi
8 Ant. de but. & alij scribentes. ¶ † Quid autem dicendũ in materia. l. nulli prorsus. quæ dicit, quòd si actor agit contra reum possessorio coram vno iudice, & coram alio iudice agit petitorio, quod non est licitum, ne continentia causæ diuidatur. intantũ, quod ista exceptio continẽtiæ causa diuidatur, potest opponi post litem contestatam: quia dicta lex hoc prohibet, ergo quicquid sequitur, est nullum. l. nõ dubium. C. de legibus. & hoc firmant Iacob. de bel. & Albericus de rosatis in d. l. nulli. & Alexan. ibi. & pro hoc facit, quod dicit Alex. in secundo volu. consi. xxxvij. in prima col. quod si statutũ denegat audientiã, & proceditur ad vlteriora. processus est nullus. Secus, in exceptione dilatoria, quæ debet opponi ante litem contestatã: quia lex
9 in ea nõn resistit: licet non assistat: † & sic exceptio litis pendentiæ est exceptio dilatoria. quæ debet opponi ante litem contestatam: quia lex non resistit sicut facit in exceptione, ne continentia causæ diuidatur. Et sic non obstat id, quod dicit Bald. in l. peremptorias. C. senten. rescin. non posse, quòd ista exceptio litis pendentiæ non potest opponi post litem contestatã: quia lex in ea non resistit, sicut facit in exceptione ne continentia causæ diuidatur: & sic non bene Iason reprehendit dictos vertices legum. ¶ Modò ad propositum, sequitur ista conclusio, quòd ex quo Franciscus spinola conuentus coram iudicibus Genuensibus lite huiusmodi pendente in sacro Concilio inter easdẽ partes, opposuit exceptionem præuentionis & litis pendentie in sacro Concilio, & quamlibet aliam ex præmissis resultãte, qđ videtur opposuisse exceptionẽ ne continentiæ causa diuidatur. proba-
10 tur, † nam opponenti sufficit proponere factũ taliter, quòd resultet exceptio, licet exceptio specificè non opponatur, prout fecit dictus Franciscus, vt suprà dictum est. hoc voluit Barto. in l. j. ff. de exceptionibus. vbi dicit, quòd si non dico excipio contra intentionẽ tuam. Sed factum simpliciter narraui, ex quo resultet exceptio, an sit idẽ ac si opposuisset, & dicit quod idẽ est ac si exceptio proposita esset: quia postquã factum proponitur, notum est iudici, & iudex ex suo officio potest absoluere. Idẽ firmat Barto. in l. iiij. §. hoc autem. ff. de dam. infecto. Sufficit ergo narrare factũ, ex quo apparet exceptionem competere. Et licet reus qui factum narrauit, expresserit vnam exceptionem sibi competentem. Si tamen ex facto narrato alia sibi cõpetit, & exprimit, qđ opponit aliã sibi competentẽ ex narratis, & in veritate sibi competit, dicendum est, quod iam illa omissa opposita est si non est prohibita opponi, vt dicunt Moderni in di-
11 cta. l. prima, † Item quia exceptio litis pendentis non excludit similes oppositis. vt dicit gloss. singularis in l. j. C. de condictio. indebiti. Imo includit aliàs similes: vt dicit Abbas in c. quoniã frequenter. vt lite nõ contesta. & istam gloss. pro singulari allegat Alexander.

Sed illud dictum procedit, quãdo iudex competens pronuntiauit alium iudicẽ esse competentem, qui nõ erat compe-tens: tunc si non appellatur, non potest vlterius videri de nullitate ratione incompetentiæ. Et ita etiam voluit Inno cen. in c. j. de confir. vtili vel inutili. & Ang. in l. ij. ff. si quis in ius voc. nõ ierit. in vij. fallentia. & Alexand. in l. de pupillo. §. qui opus. iiij. colum. ff. de oper. noui nũtia. & Felin. in d. c. super lite-
15 ris. ¶ † Vel potest secundo modo respõderi, quod interdum dubitatur, an iudex sit competẽs ad effectum, vt possit de causa cognoscere, & ipse est iudex ordinarius, tunc potest iudicare se esse cõpetentem, nisi in certis casibus notatis per Ange. in d. l. secunda. & per Bart. in l. quidam consulebant. ff. de re iudi. Interdum apparet iudicem esse omnino incompetentem in illa causa & pronuntiauit se competentẽ, & in isto casu sententia & processus est nullus. vt dicit Abbas in c. duobus. de appella. & Felin. in dicto. c. super literis. at iudices Genuæ in dicta causa erant omnino incompetentes propter exceptionem oppositam de continentia causæ in sacro Concilio: propter quam exceptionem erant incompetẽtes, & processus erat nullus: vt suprà dictum est: ergo eorũ pronuntiatio, quod sunt competentes similiter
16 est nulla. ¶ † Et propterea dicebat Abbas sicut in dicto. c. super literis. quòd quando exceptio defectus iurisdictionis pariter concludit in illo incidenti, sicut in principali non potest iudex cognoscere, an sua sit iurisdictio, secundũ Inno. in c. prudentiã. de offic. deleg. & sentit Bar. in d. l. quidã cõsulebant. ff. de re iud. Si ergo iudex sciat se in certo casu non debere procedere, & procedit, processus est nullus, secundũ Abbatẽ in dicto. c. duobus. Et dicit Alexan. in iij. volu. consi. lxxvij. j. colũ. quòd iudex non potest exercere iurisdictionẽ, si pronuntiat se competentẽ, vbi non erat cõpetens, & ideo non valet pronuntiatio. Et idem dicit in tertio volumi. consilio. lxxxij. & colum. vbi allegat singulare dictum Anto. de butr. in c. prætereà. in v. colũ. de dilatio. vbi refert se de facto re-
17 spõdisse, † quòd si statutum impediat, quòd iudex non possit exercere iurisdictionem suam vltra limites suæ iurisdictionis, quòd non valebit pronũtiare se iudicem competentem, quando per hoc excederet terminos suæ iurisdictionis. per no. in c. si iudex. de senten. excõmu. libr. vj. cum alijs ibi per eum allegatis. ¶ Item, dicta sententia iudicum Genuę per quam pronuntiauerunt se iudices competentes, saltim continebat in se manifestam iniquitatem: quia debuit fieri remissio per dicta. l. vbi cœptum: in sacro Concilio. quo casu quãdo sententia cõtinet manifestam iniquitatem, potest dici nulla. vt in c. inter cæteras. de re iudi. secundũ vnum intellectũ secundum Abb. ibi, quia saltim cessat illa præsumptio generalis, vt præsumatur iudicẽ rite & recte agere. vt in c. in præsentia. de renun. & c. cũ inter. & c. sicut. de re iudicata. secundũ Alexand. in dicto consi. lxxxij. ¶ Nec debet esse in consideratio
18 ne, ꝙ Franciscus non appellauit: † quia ista omissio nõ purgat incompetentiam iudicis, nec purgat nullitatẽ processus, ex quo nõ operatur prorogationẽ iurisditionis. vt in c. statutum. §. in nullo. in verbo, expressus assensus. de rescrip. lib. vj. Et licet ille tex. loquatur in prorogatione loci, tñ idẽ in alia prorogatione secundũ Ang. in l. quæro. ff. de solutio. & in l. fi. ff. de iurisdi. omniũ iudi. Quare fuit licitũ dicto Francisco venire contra

illum actū iudiciarium factū per iudices Genuæ, ex quo fuerat nullū ipso iure, etiam quòd ipse non appellasset. per tex. in. l. secunda. cū ibi no. C. si aduersus rem iud. prout etiam dicit Alexā. in j. vol. consi. cxxiij. in. iij. col. ¶ Ex quibus resultat tertia cōclusio, ꝙ postquā fuit allegatū ꝙ causa eadē vtebat in sacro Concilio corā iudicibus Genuæ, & exceptio ne cōtinētia causæ diuidat, & illi iudices nō admiserunt & processerūt ad vlteriora, processus fuit nullus etiā ꝙ Franciscus non appellauit per ea, quę
19 suprà dicta sunt. ¶ † Quarta conclusio, ꝙ lite pendente in sacro Cōsilio cōuentionis & recōuentionis Thadeus spinola & socij nō potuerunt attentare corā iudicibus Genuæ, petendo ab eis vt fiat executio literarū cambij contra Franciscū, & hoc totū, qđ innouatū est per sacrum Cōciliū debet reuocari per viā attentati. per id quod voluit Ioā. and. c. bonæ. de appella. vbi dicit, ꝙ quēadmodū pendēte causa appellationis omnia, quę innouant, reuocātur: ita omnia quę lite pēdente in prima instantia dolo malo fiunt à parte, reuocant: quia ad iudicis officiū spectat vt illa corrigat & reformet. ¶ Et ex hoc infert, ꝙ licet acta facta corā iudicibus Genuę post allegatā litis pēdentiā nō essent ipso iure nulla, prout in veritate. sunt: tamē sacrum Conciliū potest per viā atteotati à parte
20 reuocare, † quia partes lite pendete nihil debent innouare. c. dilectus. §. quia vero. de appel. licet pro his, nō competat interdictū secundū Ioā. and. ibi. & fuit de hoc memor Alex. in apostilla sua in d. l. sepulchri. ff. de sepul. violato. & hoc expresè firmat Abbas sicu. & post eum Feli. in. c. dilecte in Christo. de except. vlt. col. ¶ Et volunt doct. vnū quod est fortius, ꝙ licet remediū attentatorū nō habeat locū contra tertiū. vt in. c. romana. §. in aliu. de appel. l. b. vj. & Ioā. mq. in. c. cupientes. de elect. in sexto. tamen fallit, quādo ille tertius qui innouauit
21 habuit causam à parte litigante † tunc reuocatur à iudice iudicis officio quicquid est attentatū lite pēdete. Idem, si habuisset ipse tertius causam nō à parte sed à iudice causæ vt dicit glo. in. c. non solū. de appella. in. vj. hoc expresè firmat Philippus in dicto. c. bone. in. iiij. colū. ¶ Hoc ideò dico, qa nō solùm Thadeus spinola postquā fuit conuentus & actor in sacro Cōcilio super literis cambij, fecit cesione dictarū literarū cambij Hieronimo palmario, & Lucę de grimaldis, & ipsi postçà egerunt contra dictum Franciscū de eade re corā iudicibus Genuæ. Et ideò cùm habuerūt causam à dicto Thadeo, venit etiā reuocandum quicquid per eos fuit attentatū in præiudiciū litis pendentis inter dictum
22 Franciscū & Thadeū cedentē. ¶ † Maximè quia est firma conclusio Innoc. & Abba. sicu. in. c. ij. de ali. iudi. mu. causa fa. ꝙ lite pendente nō potest fieri cesio ad effectū vt iudiciū trāsferatur in cesionariū. Sed bene vtilitas potest transferri in cesionariū. Et sic oportet, quòd iudiciū currat cum cedente, vt ibi latè per Abbatē. & sentit Bal. in. l. per diuersas. in. xv. qō. C. mand. ¶ Ex quibus sequitur, ꝙ non solùm quicquid est attentatum per Thadeū, debet reuocari. Sed quicquid attentatū est à tertio habente causam. i. cesionē à dicto Thadeo, etiā ꝙ illa cesio fuisset facta ex causa necessaria, ex quo habet causam à cedente post litem motā per ea, quæ suprà dicta sunt. ¶ Quare votatum & sententiatū fuit post dictam longam discusionem, quòd attentata per dictum Thadeum & alios habentes causam ab eo lite pendente

dente in facto Concilio reuocentur.& deinde procedatur in causa ad actus incumbentes. 1

Additio. Vide super hac decisione maximè super ea,quæ in principio dicuntur decisiones Delphinales. Domi. Guidonis Papæ decisione cccclxxviij.

Decisio.CCCLV.

De consensu in futurũ collato, qui ad præteritum non trahitur.

Summarium.

1 *Consensus collatus in tempus futurum, non trahitur ad præteritum.*

2 *Assensus feudatario præstitus super alienatione facienda non prodest, si alienatio erat per prius facta domino inscio.*

Ratum habere ex postfacto ille,qui non interfuit an possit habere?

3 *Clausula veris existẽtibus prænarratis in assensu super feudi alienatione apposita; quid operetur?*

Ablatiui absoluti, in conditionẽ resoluuntur?

4 *Dispositionem non inducit, quod in conditione apponitur.*

5 *Conditionalia dispositionis dicuntur esse de forma.*

Forma peruersio vitiat actum.

6 *Solennitas,quæ est de forma, præcedere debet actum.*

Actus per patrem pro filijs factus quos nõ habebat,natis posteà filijs non conualescit.

7 *Dispositio qualibet ad collationis tempus referri debet.*

8 *Dispositio non cõuenit incõuenientibus verbis.*

SI præstitus est assensus baronis super executione & adiudicatione fienda super quadam startia feudali, quæ fuit quondam Perusini de iordana de caua ad instantiam quondam domini Nicolai villani & in veritate iam executio fuerat proprius facta per duos annos antè.¶ † Vtrũ talis assensus operetur effectum validãdi dictã executionẽ,vel veniat retractanda,ex quo facta fuit executio super feudo nõ obligato ꝓpter defectũ cõsensus dñi.vt in.l.imperialẽ.cum concordan.de prohi.feudi ali.per Fede.¶ Fuit decisum in Cõcilio,ꝙ dicta executio debet reuocari:quia ille assensus domini fuit pręstitus super executiõe facienda, vnde non prodest.Si executio fuit per prius facta.& hoc per id,qđ dicit Pau. de castr.in.l.si quis filio exhæredato.§. irritũ.ff.de iniusto rup.irri.testamẽto. & in.l.hæc cõditio filiæ meæ.§.si sic.ff. 2 de cõdi.& demon. vbi † dicit,qđ assensus pstitus emphyteutæ vel feudatario super alienatione faciẽda nõ prodest,si alienatio erat per prius facta:& dñs de ea notitiã nõ habuerat,ad qđ facit,qđ dicit Bar.in.l.si vnus.in fine.ff.de re iudi. ꝙ ex postfacto ille,qui nõ interfuit non potest ratũ habere per iura ibi per eum alleg.qđ dicit Bald.in.l.executorem in iiij.col.vers.sed quid si notarius.vbi rati habitio non operatur;vbi mandatũ est de forma.hoc etiã expreßè firmat Bal. in.l.bonorum.penultima colum.versic. extrà quæritur, statuto cauetur &c. Et licet Alex.in.v.vol.cõsi.cxlvj.inci.in causa & lite vertẽte &c. dicat istud ꝓcedere rõne pœnæ cõmissæ ob alienationẽ factã absq; eius cõsensu,inferẽs per hoc, ꝙ vbi nulla pœna erat cõmissa,ꝙ dictus assensus operatur suũ effectũ,ꝙ videtur posse adaptari ad præsentem excitationẽ attento ꝙ nulla pœna erat cõmissa, qa dictũ feudum nõ inciderat in cõmissum ob dictã executionẽ per prius factã 3 absque consensu principis: † tñ ex quo in dicto assensu est clausula veris exi-

stenti

stentibus pnarratis, isti ablatiui absoluti resoluuntur in vim conditionis vt in l.à testatore.ff.de condi.& demon.cum concordan.& sic dictus assensus præstitus est códitionaliter, videlicet si exposita sunt vera: & si nó sunt vera, nó assen-
4 tit. † nam illud q̄ est appositum in códitione non inducit dispositionem.l.si quis sub códitione.ff.si quis omis.causa test.l.ex facto.ff.de hæredibus instit. Sic etiã dicimus, qñ clausula, si pces veritate nitantur posita est in priuilegijs & gratijs: vt voluit Bal.in.c.super literis.in.vj.col.de rescrip.& in.l.pscriptione.iiij.col.C.si cótra ius vel vtili.publicam.& Vitalis in clausula, si pces veritate nitantur. Et pro hoc facit id, q̄ dixit Bald.in autẽ.matri & auie.j.c.colũ. C.quando mulier offi.tu.fun.potest. q̄
5 † quando in aliqua dispositione aliqd ponitur conditionaliter, illud tale dicit esse de forma, & peruersio formæ vitiat actũ: vt no.Imo.in.l.si q̃ramus.iij.colũ. ff.de testa.not.in.c.exhibita.de iudi. Et ideò, quãdo aliqd est de forma in actu, semper illa forma debet præcedere, & nó subsequi.dixit Bal.in rubrica extrà de offi.iudi.xj.col.& Bald.in.d.l.bono
6 rum.in ver. præallegato. † Solennitas enim q̃ est de forma, debet præcedere actũ, ita q̄ si subsequatur ex interuallo nó valet actus, secũdũ Bal.in.l.j.xxiiij. col.versu extrà q̃ritur.C.qui admitti. Idem dixit Pau.de ca.in.l.si cũ doté.§.eo auté.ff.sol.mat.& Alex.in.l.j.§.fuit quæsitum.ff.ad Trebel.¶ Accedant ad hoc allegata per Alex.in.ij.volu.consil. clxx.viso processu &c.ver.nec obstat, q̄ Io.ibi dicit, q̄ si pater nó habebat filios, & fecit actũ pro filijs, si filij posteà nascantur, non conualidatur ille actus.
7 † omnis em̃ dispositio debet iudicari secundũ tépus, in quo cóferetur.vt in.l. in tempus.ff.de hære.instituẽ.l.q̄ spósæ.C.de donatio.ante nupt.in.l.in fuga.C.ad legẽ Flauiã de plagi. Sed dict⁹ assensus collatus est in tempus futurũ, ergo non trahitur ad præteritum.¶ Itẽ verba dicti assensus tendunt ad executionem faciẽdam, & executio iam erat
8 facta: † ideo si verba assensus nó côueniunt, non conuenit assensus.l.ita auté. in princip.ff.de administra.tut.l.iiij.§. toties.ff.de dam.infec.c.indénitatibus. §.pen.de elec.in.vj.ita Alex.in.ij.volu. consilio.l.in.j. colum. & in multis alijs consilijs.

Decisio.CCCLVI.

De restitutione in integrũ aduersus sententiã Regis petita, & de illius executione non suspensa aduersus decretum affirmatiuum.

Summarium.

1 *Executio nõ suspenditur petita in integrum restitutione aduersus decretũ affirmatiuum.*

2 *Executio sententiæ senatus per supplicationem, & eius decretationem, non suspenditur.*

3 *Restitutio in integrum, quando præsumitur maliciose peti, cessat.*

4 *Restitutio in integrum cótra sententiã senatus, an concedenda, & quando.* 5.

6 *Petitio restitutionis in integrum, quãdo impediat sententiæ executionem.*

DVit dubitatum. † Vtrum impediatur executio decreti adfirmatiui lati habentis executioné paratam virtute ritus magnæ curiæ Vicariæ, & etiã pragmaticæ Regis Ferdinandi primi, que incipit, magnæ curiæ vicariæ ritum &c.propter petitioné restitutióis in integrũ aduersus decretũ, sicut impeditur executio per allegationem

nem nullitatis decreti:vt dicitur in dicta pragmatica.¶ Fuit decisum,quod nō petit restitutio in integrū contra decretum adfirmatiuū nō suspéditur executio,sicut nō suspéditur per appellationem vigore dictæ pragmaticæ.† sicut
2 etiā non suspenditur executio sentétiæ sacri Concilij per supplicationé,& eius decretationem,vt in auté.q̄ supplicatio. C.de precibus impera.offe.Si em̄ Regia pragmatica voluisset,quòd pendente restitutione aduersus decretum affirmatiuū impediretur executio, dixisset sicut dixit,ꝙ pendente causa nullitatis ipsius decreti impeditur executio:non dixit ergo,voluit ꝙ fiat executio:quia illa exceptio nisi in casu nullitatis &c. confirmat regulā.l.nam ꝙ liquidè.ff.de penu lega. Et ista procedunt in isto Regno virtute dictæ Regiæ pragmaticæ.
3 † Qua circumscripta pendente in integrum restitutione à sentétia iudicis inferioris à principe suspenditur executio,per text.in.l.vnica.C.nil nouari in integ.resti.postu.& ibi p Bal.& hoc de iure ciuili.& firmāt scribentes in.l.iiij. §.códénatū,maximè Io.de imo.& Alexā.ff.de re iudi.& ibi concor.per eū.de quo etiā per Ludo.& Alex.in.l.iij.§.si seruus.ff.de acq.poss.& Io.de imo.in.l. qui à latronibus.§.j.circa fi.ff.de testamétis.Sed de iure canonico addit vnū granū salis,nisi constet,ꝙ dicta in integrū restitutio malitiosè petatur: vt in c.suscitata.de in integ.restit.puta secūdum Inno.ibi sunt p̄sumptiones,contra petenté talé restitutioné in integrū,ꝙ
4 malitiosè petat.¶ † Quid aūt,si petatur restitutio in integrū cōtra sententiā sacri Concilij,an sit concedenda?¶ Fuit votatum p totū Cóciliū secundū opinioné Abbatis in.c.cū ex literis.de restitu.in integrū.q voluit,ꝙ si qdem cōtra sentétiā Regis nō allegatur aliqua causa,puta minor ætas,vel ecclesia,vel aliqua alia probabilis causa extrinseca accedens.Sed solū,qà non pōt appellari à sententia principis:& tūc nō pōt peti restitutio aduersus sentétiam Regis.Sed tantūmodo debet vti remedio supplicationis:& ita intelligitur Inno.in.d.c.cū ex literis,qui dicit,ꝙ cōtra sententiam principis non datur restitutio in integrum.Interdū allegatur cōtra sententiam principis aliqua probabilis causa, puta minor ætas,vel ecclesia,vel qa condemnatus erat captiuus apud hostes,
† tunc potest peti in integrū restitutio 5
aduersus sententiā Regis per.d.c.cū ex literis.& per ca.suscitata.& vide rōné diuersitatis per Abb.in.d.capit.cum ex literis.¶ Sed an isto vltimo casu suspendatur executio sentétię Regis.Hostié. in sum.in ti.de restitu.in integ.in.§.an executio sentétiæ tāgit hoc dubium:& dicit,ꝙ Vincétius dicit,ꝙ executio sententiæ debet retardari.ij.q.vj.c.appellatioé.c.olim.de rescriptis.Idé dicit Bal. in.d.aut.q̄ supplicatio.vbi dicit,ꝙ si restitutio contra sententiā Regis petitur bóa fide interim oīa sunt in suspéso.C. de trāsa.l.si causa cognita.¶ Et ꝓptereà dicebat Bal.in.l.pen.ff.de autho.tuto.
6 † ꝙ petitio restitutiōis in integrū impedit executioné fnle qīrcausa restitutionis erat euidés,ita ꝙ apparebat,ꝙ non opponebaē causa calūniæ,& ꝓrogādæ litis,alias nō impédiret executioné p̄stita cautiōe de restituéda executiōe,si minor vicerit in causa restitutionis,iuxta auté.que supplicatio.fallit nisi executio esset irretractabilis in causa criminali. de quo p Bal.in.d.l.vnica.C.nil nouari in integ.resti.pen.& p Ioā.de imo.in.d. l.qui à latronib⁹.§.j.& p Vitalé in clausula nil nouari in integrū resti.pédente.

De

Decis. CCCLVII.

De matris tutela, quae per sponsalia non corruit, & de tutore administrante ante litem contestatam super suspicione.

Summarium.

1 *Mater, quae de secundis nuptijs suspecta habetur, an debeat à tutela filij arceri? Mater habens secundum virum est multum legi suspecta.*

2 *Mater per secunda vota excoriat filios primi thori ex legis praesumptione.*

3 *Calores cuiq; primi non sunt in potestate. Restrictio in poenis fienda.*

4 *Tutela cõtractis sponsalibus non admittitur, vt in matre.*

5 *Tutori cõiunctae personae pendente lite super suspicione non datur adiunctus.*

6 *Lis contestata impedit tutelae administrationem suspecto.*

N causa appellationis introductae in sacro Cõcilio per Nardum de vitillo de Capua allegante matrem certorũ pupillorũ, q̃ asseritur cõtraxisse secũdas nuptias, & ideò debere remoueri à tutela: fuit dubita-

1 tum, † vtrũ pendente dicta allegatione debeat matri interdici administratio tutelae. Et antequã deueniatur ad decisionẽ dicti dubij, fuit in primis discussum, An eo ipso, ꝙ mater dixit ꝙ vult nubere, & habet tractatũ, desinit esse tutrix: vel requiritur, ꝙ cõtrahat per verba de pñti secũdas nuptias. dicit Bar. in. l. si qs sub cõditiõe, y. col. versi. q̃ro. p. 5 autẽ. requirit &c. ff. de testa. tute. ꝙ mater, que habet secundũ virũ, est multũ

2 suspecta legi; † qa lex p̃sumit ꝙ mater excoriaret filiũ, ꝓpter secundũ virũ. vt C. de admi. tu. l. lex q̃ tutores. & in aut. ad haec. C. qñ mulier offic. tut. fungi potest. Sed idẽ dicimus in ea, q̃ habet animũ, & consiliũ nubẽdi, sicut in ea q̃ iã nupsit, simile in ea, q̃ habet animum, & cõsiliũ diuertẽdi. vt in. l. si cõcubinã. §. j. ff. rerũ amo. & ff. q & à qb⁹. l. sed si marito. C. de nup. l. imperialis. §. sed si talis. Et pbat in tex. in aut. vt sine phibitiõe matris debitri. & creditri. §. qa vero. ibi mox tũ: & ibi secũdas nuptias cõcupiscẽtes. Sed Sali. in aut. sacramentũ. in versu, q̃ro ab extra. C. qñ muli. tute. offic. fungi põt. videt tenere cõtra Bar.

3 † qa primi motus nõ sunt in potestate nostra, nec poenã merent. l. cogitatiõis. ff. de poe. ¶ Itẽ qa poenae sunt molliẽdę, & nõ extendendae. l. interpretatiõe. ff. de poenis. nã leges de ista materia loquentes, dicũt contractis nuptijs desinit esse tutrix, & ideo dicũt, cũ animũ nubẽdi habẽt. & subdit ipse Sali. ꝙ etiã contractis spõsalibus nõ pdit tutelã habitã, qa põt recedere à sponsalibus. & hãc partẽ tenet Ang. in. l. solet. ff. de his. q not. in-

4 fa. vbi dicit per verbũ fortè, † ꝙ mater nõ priuat tutela p spõsal: a contracta: qa iura loquẽtia de marito nõ habẽt locũ in sponso: vt ibi p eũ. de quo p Abbatẽ, & ibi remissiones in. c. ex publico. de cõuersi. cõiuga. & per Alex. in. l. si donaturus. in fi. ff. de cõdictio. ob causam. Hãc partẽ tenet etiã Spec. in titu. de tutela anomala. §. nũc dicẽdũ. versu. Quid si tutelã habeat. & hoc refert, & sequitur Lud. roma. in singularibus suis in verbo, mater. aliq habẽt in verbo, tutor. & in hãc vltimã partẽ potius inclinauit sacrũ Cõciliũ. ¶ Nũc deueniendũ est ad dubiũ ꝓpositũ. Et p decisione allegata fuit doctrina Bar. in. l. ꝙ si fortè. §. sunt

5 qdã. ff. de solu. vbi dicit, ꝙ si tutor est cõiuncta psona pẽdente lite sup suspicione allegata datur adiũctus: & p hoc. c.

vend

venerabilis. de offic. deleg. & c. licet heli. de fimo. & in. l. si tutor aliquo. ff. de suspe. tuto. Sed Bar. & Bal. in. l. cū quē. C. de suspe. tuto. tenēt ꝙ litis pendētia super suspictione tutoris impedit interim tutoris administrationē. faciūt no. in. c. omnipotēs. de accusa. & per Inno. in. c. olim. eo. titu: Ang. autē in. d. §. sunt quidā tenet, ꝙ ante litē cōtestatā super suspicione tutor debet administrare.

6 ¶ Sed post litem contestatā non potest administrare. & ita dicit fuisse obtentū Perusij per dictū singulare Azonis in summa de suspe. tuto. hāc opinionē firmauit Ioā. de imo. in. d. §. sunt quidā. & Aret. in. §. si qs autē. instit. de suspe. tuto. & antequā fuisset decisum hoc dubium per sacrū Cōciliū, illa mater ante litē contestatā transiuit ad secūda vota, & ideò desinit esse tutrix. & ipsamet reliquit tutelam. tamē secundum opi. Ang. fuisset iudicandum.

Decisio. CCCLVIII.

☞ De retractāda sentētiæ executione, & venditione facta non seruata iuris forma.

❦ Summarium. ❦

1 ☞ *Executio sententiæ, an retractanda in non seruata iuris forma.*

2 *Executio bonorū mobilium pro debito, infra quā summā dicatur esse de iure, qua omissa actus inde sequutus, dicatur nullus.*

Executio mobilium prius fienda in paruis debitis.

Executio mobilium quā relationem debeat facere?

3 *Citatio est de substantia super decreto venditionis terræ pro debito.*

Citari an debeat pars in subhastatione pignorum iudicialium?

4 *Creditor missus in possessionem pignorū nō efficitur dominus, nec facit fructus.*

Debitor per adiudicationem iudicialem, priuatur dominio rei suæ.

5 *Executori pignoris vendendi onus incumbit non parti.*

Creditori bona subhastata qn̄ adiudicanda.

6 *Emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri, parificantur.*

7 *Pignoris adiudicatio facta, plus debito ruit in totum.*

8 *Executio expensarum non fit de stylo pendente sententiæ reuisione.*

IN causa inter nobilē Antonium caraczolum de sedili nidi, & Troianum Venatū, & Berardum de dura nobiles de Sedili portus fuit discussum, † vtrum executio sententiæ sacrij Concilij facta super quadā terra ipsius Antonij, & posteà vendita per Troianū dicto Berardo, debeat retractari tanquā facta non seruata iuris forma. ¶ Et fuit votatum per sacrū Cōcilium, ꝙ debeat retractari, tam executio quā venditio ꝑdicta rationib⁹ infrà scriptis. ¶ Et prima, qa literæ executoriales sententiæ latæ in Cōcilio contra Antoniū ꝑ certo debito dicebāt, ꝙ executio fieret ꝑ dicto debito iuris forma seruata. Et posterius cui commissa fuit executio, nō accessit ad domū dicti Antonij ad faciēdū executionē bonorū mobiliū. † Maximè, qa debitū nō erat magnū, sed. ỹ. ducatos. l. put ista executio erat de iure. vt in. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de iudi. & habetur in. c. qm̄ frequenter. vt lite non cōtesta. cū si. sed fecit executionem super dictā terrā, & ipsam cōsignauit dicto Troiano: & Troianus posteà ipsam vēdidit. d. Berardo. Et ideò ꝑpter omissionē dictæ executionis dictus actus inde secut⁹ redditur nullus: vt dicunt Ioā. de imo. in. d. §. in vendi

venditione.& Feli.in.c.quo ad consultationé.ix.col.de re iudi.debuit executor referre in Concilio,ꝙ fuit in domo Antonij,& nihil inuenit secūdū Bar.in d.§.in véditione.& Bal.in aut.sed hodie.C.de act.& oblig.cū cócordā.¶ Secūda ratio:qa dictus Antonius non fuit citatus super decreto,ꝙ terra ipsa védatur,
3 † quęquidé citatio erat de substātia: vt in.l. creditor.C.de distra.pigno. & in.l.fin.C.de iure do.impetra.& in.l. debitores.C.de pig.vbi dicit glo.ꝙ ista requisitio est de necessitate.¶ Et licet quando posteà pignora iudicialia exponunt venalia & védunt,pars nó debeat citari de necessitate,tamé quādo datur potestas védédi,debet pars citari,vt di-
4 cit Albe.in.d.l.creditor.& ratio est † qa creditor missus in possessionem nō efficitur dominus,nec facit fructus suos,vt in.l.j.& .ij.C.de pigno.act.& in.l.si dominium.C.de pigno.not.Alex.in.d.l à diuo Pio.§.si pignora.Si ergo debitor per adiudicatione iudicialem priuatur dominio rei suæ,& per venditioné executoris necesse est,ꝙ debeat citari super hoc,per tex.in.l.de vnoquoq;.cū simili. ff.de re iudi. Et tantòmagis:qa per decretum sacri Concilij fuit prouisum,ꝙ dictus Antonius citaretur.¶ Tertia ratio est,nā dicta terra fuit védita ꝑ dictū Troianū creditorem absq;eo,quòd per iudice fuisset sibi adiudicata ꝑ debito, sed solū ipsam possedit in vim executionis debiti, & sic iure pignoris pretorij possedit,& sic non facit fructus suos,vt suprà dictum est.¶ Et licet per sacrum Concilium cōmissum fuit porterijs,ꝙ dictam terram vendant legitimis subhastationibus:& referāt in Cócilio nihil de hoc actū fuit.Sed ipse Troianus vendidit dicto Berardo,quòd non po-
5 tuit vendere : † quia executor est ille, qui debet védere pignus captū in causam iudicati,& nó pars.vt in.l.j.& .ij.C. si in causam iudica.& .l.ordo.C.de exe. cu.rei iudi.& in.l.si pignora.C.de euictio.¶ Quarta ratio:qa quando bona capta in causam iudicati subhastantur, & nó reperitur emptor,q emat ꝑ iusto pretio,nó védunē viliori pretio.Sed debet creditor sibi illa bona adiudicari facere iusto pretio,& sic precedete estimatióe expertorū.tex.est in.d.l.j.C.si causam iudica.cuius summariū hoc dicit secūdū Sali.bona códénati debet ꝑ iudicé capi.alteri,quā ceditori,nisi in subsidiū,si aliū nó reperit emptoré iustū.& tunc per iudicé creditori adiudicabit ꝑ
6 iusto pretio,† Et ideò dicit Bal.in.l.ij. C.eo.titu.ꝙ paria sunt emptoré nō reperiri,vel iustum pretiū rei non offerri. ¶ Et proptereà sacrum Concilium fecit dictam terram appretiari per expertos & fuit æstimata ducatis quinq; ꝑ quolibet modio,& terra est octo modiorū, & sic est æstimationis ducatorum.xl.& debitū de quo in sététia dictus Antonius fuit condénatus,non est nisi ducato-
7 rū .xvj.de auro.¶ † Quinta & vltima ratio, qñ adiudicatio pignoris fieret plus debito,qa plus assignaret fuit in totu nó solū in illo pluri.secudū Bar. no.in.l.si nó forte.§.si centū.ff.de códi. indebiti & Bald.in.l.certi conditio.§. quoniam igitur.ff.si cer.pet.& Alex.in d.§.si pignora.circa finé.secus si fuisset erratum in ęstimatione,tūc valebit prò rata concurrentis debiti.secūdū Pau. de ca.& Alex.in.d.§.si centū.nec debet haberi ratio expésarū in lite per dictum Troianū,ad quas dictus Antonius fuit
8 condénatus,† quia de stylo sacri Cócilij est,ꝙ nó fit executio pro expésis cōdemnatis pendente reuisione sententiæ sacri Concilij.

Decisio

Decisio.CCCLIX.

De impensis necessarijs in re dotali factis per hæredem mariti non repetendis.

Summarium.

1 Expensæ necessariæ in re dotali factæ quæ dicantur.
2 Impensæ necessariæ in fundo dotali factæ per virum minuunt dotem si non sint modicæ.
3 Impensæ in re dotali factæ quando videantur testante marito remissæ.nu.5.
4 Impensæ necessariæ factæ in re dotali per virum, quando hæredi viri refundende p vxorē.
6 Dos legata an & quādo requirat instrumētū.
7 Donatio facta per virum vxori cōstante matrimonio morte confirmatur.
8 Liberatio legata per verbum preteriti temporis, an extendatur ad debitum exactum, & quid si per verbum præsentis temporis.
9 Cedens omnia iura & actiones, an includat actiones contra obligatos in dict cōpetētes.
10 Vxor an possit statim mortuo viro dotē petere, & quando?

IN causis cōuentionis & recōuentionis inter dominam Magdalenā de Anna vxorē quōdā nobilis Seueri mocia ex vna, & nobilē Mociā de mocijs de Sedili portæ nouæ hęredē dicti Seueri ex altera, fuit dubita-
1 tū. † Si dos cōsistat in pecunia: & in vna domo data in æstima ruinosa, & marit⁹ fecit multas expēsas necessarias, & magnas in dicta domo, q̄ si factę nō essent, domus cecidisset in collapsum, & deterior facta fuisset, & istę dicuntur necessariæ impensæ. vt in.l.j.§.fi.in verbo. si edificiū ruens &c.cū.ll.sequētib⁹.ff.de impēsis in reb⁹ do.fa.& in.l.impēsæ.e. tit.& no.insti.de act.§.itē si de dote.& no.in.l.impensæ.ff.de verb.sign.deinde maritus in testamēto fecit hæredē vniuersalē dictū Mociā: & dictæ suæ vxori legauit ducatos septingentos dotales, & ducatos tricētos quinquaginta p antiphato iuxta tenorē instrumēti dotalis.
2 † Verū dict⁹ hęres possit repetere illas necessarias impēsas factas p maritu à dicta dña Magdalena eius vxore. Et antequā deueniat ad decisionē, est pmittendū vnū necessariū, videlicet ꝙ impensæ necessariæ factæ à marito in fundo dotali dato inæstimo, minuunt ipso iure dotē.i.pecuniam date in dotē cū ipsa re dotali: vt est tex.in.l.vnica.§.sed nec ob impensas.C.de rei vxor.actio.& in.l.ꝙ dicit.& ibi p Bar.ff.de impēsis.& patet in.l.si is qui.§.ꝙ dicit.ff.de iure dot.& tāgit Bar.in.l.impensæ.ff.de impēsis in rebus dota.fac.dūmodo nō sint modicæ.vt dicitur in.l.omnimodo.cū seq.ff. eo.tit. ¶ Hoc præmisso in dubio prędicto fuit determinatū, ꝙ ex quo testator expresse legauit vxori certā quātitatem pro dote & antiphato iuxta tenorē in-
3 strumentorū dotaliū, † ꝙ videt testator remisisse dictas impensas factas in domo dotali.& hoc p text.in.l.Meuia. §.à me.ff.de lega.ij.& ibi Bal.Ange.& Pau.de ca.& volūt cōmuniter doc.in.l. si prior.ff.sol.matri.& in.l.si nō designata.C.de falsa causa adiecta leg.accedāt ad hoc not.p Pau.de Cast.& Alex.in.l. cū qui.§.mulier.ff.de iureiur.& in.l.nō tantū.p Ioā.de imo.& Alex.ff.de re iudi. Et pro ista decisione est text.in.l.cū quis.in prin.iuncta gloss.in verbo, legatariā.ff.de dote preleg.& ibi Bar.& hoc verum, nisi dos fuisset legata simpliciter nō expressa certa quātitate, & idē dicitur in.l.præallegata. Et ibi Bar.eo.titu.
4 ¶ † Nec obstat id, ꝙ dicit Pau.de ca.in d.§.à me.in fine vbi dicit, quòd stante legato facto sub istis verbis, quicquid

nomine

verbum præteriti temporis, liberatio ad illud non extenditur: quia non subsistit debitum, non potest cadere liberatio. Ad hoc responsum fuit, quia testator loquitur, vbi post eius mortem in futurũ reperiri contingat ipsum testatorem apparere creditorem legat liberationem: ergo si domina Madgalena soluto matrimonio esset debitrix dictarum expensarum, est sibi legata liberatio ab hoc de
9 bito. ¶ † Imò fortius, quidam doctor dicebat, quod etiam si dictum legatum fuisset relictum per verba præsentis temporis, dicitur cessisse dies, attento quod ante diem dicitur orta obligatio. licet obstet exceptio. vt in. l. cẽtesimus. in prin. ff. de verb. obl. & no. glo. in. l. item quia. §. j. ff. de pactis. & in. l. certi cõdictio. in prin. in verbo, agere. ff. si cer. pet. & Bar. in. l. ita stipulatus. in. iij. principali. q. ff. de verb. obli. ¶ Et ideo dicebat Bald. in l. & si post tres. vlti. chart. ff. si quis cautio. quod si cedo omnia iura & actiones, videor cessisse etiam actiones mihi competentes contra obligatos in diẽ. de quo tamen per Alexan. in. l. si stipulatus fuerim. §. j. ff. de verb. obli. ¶ Item, quia testator dilexit vxorem suam, & non solũ legauit ei dotem expressa quãtitate cer-
10 ta, † per quod post statim illam petere. vt in. l. j. ff. de dote. pręleg. & in. l. j. C. de rei vxo. actiõe. Sed etiam legauit medietatem integram omnium & quorumcũque bonorũ mobiliũ & supellectilium, per quæ legata præsumendum est etiã, quòd testator noluit dictam suam vxorem ab eius hęrede inquietari de dictis expensis factis per eum in dicta domo dotali, cum si voluisset declarasset.

Decisio. CCCLX.

De iuramẽtoo in litem dando propter non confectum inuentarium in tutela administrata.

Summarium.

1 *Iuramentum in litem, an præstandum propter inuentarium non confectum in administrata tutela.*
2 *Tutor sine inuentario tutelam gerens in dolo præsumitur esse.*
3 *Tutor qui librum rationum, non cõfecit, suggerit parti iuramentum in litem & dolum præsumit.*
Tutor qualiter debeat se agere in libro rationum scribendo.
4 *Iuratur in litem propter latam vel leuem culpam in actione tutelæ.*
5 *Doli præsumptio propter inuentarium per tutorem factum, an sit iuris & de iure?*
6 *Dolum minima causa excusat.*
7 *Frater bona communia administrans, videtur proprio nomine regere.*
8 *Iuramentum in litem sine dolo non præstatur.*
Forma dandi iuramentum in litem.
9 *Taxa ante iuramentum in litem est facienda.*

Inter Marcum [M]axi & fratrem ex vna par[t]e agentem, & Petrum [Ma]xi conuentum super redditione rationis administratæ tutelæ
1 pro mensibus. xiij. quibus tutelam administrauit sine inuentario, & posteà pro annis. xiij. confecto inuentario per matrem Matthæum & Petrum prædictum. † Et quia dictus Petrus non confecit librum administrationis tutelæ nec inuentariũ tutoris fecit post mortem communis patris, & administrauit tutelã sine inuẽtario per dictos. xiij. mẽses,

ses,fuit per dictos actores petitũ, ꝙ eis detur iuramẽtũ in litẽ per tex.in.l.tutor qui repertoriũ.ff.de admi.tut.vbi dicitur ꝙ non licet tutori administrare nõ cõfecto inuẽtario, Ad idẽ in.l.tutores.C.eo.ti.& est text.expressus in.l.j. C.arbi.tute.secundùm Bart.in.d.l.tutor.& si administrat nõ confecto inuentario,põt iurari in litẽ cõtra eum: quia videt esse in dolo:secũdũ Bar.in.d.l.tu
2 tor.¶†Secundò,debet dictis actoribus dari iuramentũ in litem,non solũ propter dictũ inuẽtariũ non cõfectũ,qa ex hoc solum præsumitur in dolo.vt dicit tex.in.d.l.tutor.Sed etiam,quia dictus Petrus nullum librũ rationum confecit,vt in.l.j.§.officio.ff. de tute.& ratio.distra.& ibi docto.scribentes in quo debent scribi omnia bona & credita sigillatim,& nõ in genere.vt dicit Bar.in d.l.tutor.& Pet.de ancha.in consilio. cccxvij.& Bar.in consi.cl.incipiẽ.cum prædicta examinarem.in fine.allegat.l. antepenulti.ff. de condi. & demon. & Ange.in consi.cclxxvj.incipiẽte, tutor alimentauit.& Bal.in.j.vol.cõsi.ccclij. incipiente,ad euidentiã.& Ang.in cõsi. cclxxxv.inci.quoniam in facto assertũ
3 est &c.†& si nõ cõfecit librũ,præsumitur in dolo.arg.l.si quis ex argentarijs. §.penul.ff.de edendo.cum simi.& ideò iuratur in litem contra eum: vt dicunt Imo.post Ant.de bu.in.c.cũ in officijs. de testa.& Bal.in authen.licentia.C.de epis.& cle.& hoc firmant Ludo.in consi.ccccxiij.incipiente,quo ad primum, quo quærit.& Pau.de ca.in cõsil.cccvj. inci.aduertendo,ꝙ si de mala reductione cõputorum,& qñ nõ fuisset in dolo
4 præsumpto fuisset in culpa†& in actiõe tutelæ ꝑpter culpã latã vel leuẽ iurat in litẽ.vt in.l.is qui & in.l.alio.C.de in litem iurando.secundum Barto.in.l.in actionibus.ff.de in litem iurando.¶In contrarium pro parte ipsius conuenti dicitur,quòd non debet dari dictis actoribus dictum iuramentum in litem contra ipsum,ex quo ipse non fuit in dolo in nõ conficiẽdo librum inuentarij,nec librum rationũ:quia licet ius præsumat dolum in tutore nõ cõficiẽte inuentariũ per iura præallegata:tamẽ ista præsumptio nõ est iuris & de iure,ita quòd
5 non possit probari contrarium.† imò potest probari contrarium,quòd patet: quia tex.in dicta.l.tutor qui repertorium.dicit,quòd iusta causa excusat tutorem à confectione inuentarij.vt dicit textus ibi:ergo probando iustam causam quare non fecit inuentarium, non est in dolo.& per consequens nõ potest contra eum dari iuramentum in litem, Et dicitur,quod in dicto conuento iusta causa non conficiendi inuentarium per.xiij. menses fuit, quia communis pater eorum,videlicet notarius Rẽnus in suo testamento dedit tutores dictis filijs suis Ioannem & Antonium de saxis filios suos maiores, qui statim post mortem cõis patris se excusauerũt aliquibus causis expreßis à dicta tutela in iudicio,& sup hoc fuit diu litigatũ, & ideò hac lite pendẽte non fuit confectũ inuẽtarium tutoris,quia nesciebatur dictæ litis futurus euẽtus.hæc enim causa debet excusare ipsum Petrũ à dicto
6 dolo præsumpto ex nõ confectione inuentarij:†quia etiã quælibet minima iusta causa etiã minus legitima debet excusare à dolo præsumpto vt in.l.igitur.§.potest.ff.de libe.causa.l.j.in fi.in gl.ff.de abige.l.plagij.& ibi gl.ff.ad leg. Flaui.de plagi.quæ iura ad hoc alleg. Alex.in.ij.vol.consi.ccxj.incipien.visis & discußis &c.vlti.colũ.¶Nec ob.id, qđ dicit,qđ si propter litẽ prędictã sup excusa-

excusatione cõputorũ nõ fecit inuentariũ, debuit ipse Petrus abstinere ab administratione, cũ nõ cõfecto inuẽtario scire debebat, ꝗ administratio à iure est
9 sibi interdicta, p.d.l.tutor. ¶ † Quia ad hoc ipse Petrus respõdebat, ꝗ bona hæreditaria quæ fuerunt cõmunis patris, erant cõmunia inter eũ & dictos pupillos. & sic ipse possedit bona communia & administrauit, possedit & administrauit iure proprio, & nõ vt tutor vel nomine pupillorũ: quia nõ apparet, ꝗ nomine pupillorũ administrauit. & ideò in dubio videtur gessisse nomine proprio & non tutorio, vt probat text. in l. Titium & meuiũ. §. præfectus legionis ff. de administratione tuto. quem textũ ad hoc allegat Alexan. in. v. volu. consi. cxxxij. in versi. tñ præmissis. & in cõsil. cxxxiiij. versicu. circa prædicta &c. Et multa in facto allegauit ad excusationẽ doli præsumpti & culpæ. Et ideò cessante verò dolo & culpa debet cessare iuramentũ
8 in litem, † quod sine dolo præstari nõ põt: vt no. in. d. l. in actionibus. ff. de in litẽ iurando. eũ cócor. & eadem excusatio allegat̃ in dolo præsumpto: ꝗa nõ cõfecit librũ rationũ. iuxta no. p Bar. in. d. l. tutor. cum alijs suprà alleg. ¶ Fuit per dñm viceprothonotariũ & p maiorẽ partẽ dominorũ de Concilio post lõgã discussionẽ habitã cõclusum dãdũ esse iuramentũ in lite dictis actoribus taxãdũ & moderãdũ p dictũ sacrũ Cõciliũ añquã iuret. secũdũ Bar. in d. l. in actiõibus. vlt. col. & no. in. c. fi. qđ metus causa. & l. si qñ. C. vñ vi. † postꝗ̃
9 iuratũ est, taxare nõ põt, ꝗa redargueret piuriũ: vt ĩ aut. sed nouo iure. C. de iudi. & no. Bart. in. l. videam⁹. §. iurare. ff. de in litẽ iurãdo. nec allegata p dictũ Petrũ mouerũt aliq̃d mentẽ cõsiliariorũ ad nõ interponẽdũ dictum decretũ.

Decisio.CCCLXI.

De remedio. c. reintegrãda. iij. q. j. quod datur contra titulo possidente. Et de reb⁹ ecclesiæ alienatis à principe.

Summarium.

1 *Remedium. c. reintegrãda. iij. q. j. quæ requirat probanda. 15. 39.*
2 *Exceptio notorij defectus proprietatis qualiter opponatur.*
3 *Remedium. c. reintegranda. iij. q. j. an detur contra titulo possidentem. 33.*
4 *Princeps pro bono publico dominium rerum priuatarum auferre an possit, & quid de ciuitate.*
5 *Princeps pro bono pacis iniurians potest remittere & damna data subditis.*
6 *Princeps ius priuati ex contractu cum ipso celebrato tollere ex causa potest.*
Vniuersitas quando possit venire contra proprium contractum.
7 *Princeps quãdo restituat ad bona alienata?*
Clausula restitutiõis ad bona alienata quibusuis personis ex quauis causa an includat clericos.
8 *Clerici an & quando habeantur pro laicis?*
Ecclesia, est iustitiæ cultrix.
9 *Princeps an possit tollere statutum, quod clericis concessit?*
10 *Priuilegium concessum non subdito, est irreuocabile, & transit in contractum.*
Donatio potest reuocari ex causa.
11 *Ecclesia habetur pro laico circa feudum.*
12 *Expulsus authoritate principis, nõ agit interdicto recuperandæ.*
13 *Princeps non arctatur ad obseruationem ordinis iudiciarij.*
14 *Securè ingredi potest, qui authoritate principis in possessionem immittitur.*
Dictio securè, quid importet.
Ecclesia an possit habere feudum. nu. 39.
16 *Exceptio inhabilitatis personæ obstat agenti remedio possessorio.*

R Gratia

17 Gratia principu probari debet per scripturam. 21.
18 Clausula cum beneficio.l. omnes & .l. bene à Zenone in priuilegio concessionis inserta, quid operetur.
19 Concessio ad omnia bona, an comprehendat quod prius alteri fuit concessum?
20 Vendita non videntur ea, quæ prius alijs sunt concessa, nec veniunt in genere.
21 Bona simpliciter ecclesiæ concessa, per Regẽ, sunt effecta sancta sanctorum.
23 Christus non prælatus rerum ecclesiæ dominium & possessionem habet.
24 Ecclesijs oblata dicuntur oblata deo.
Dari quod non potest, pro non dato habetur.
25 Restitutio & priuilegium in spoliati præiudicium quo casu non valeat?
26 Princeps laicus sine ecclesiastico iudice nihil potest in bonis sancta sanctorum factis.
27 Velle nemo præsumitur, quod de iure nõ põt.
28 Verba generalia non extenduntur ad priuilegia ecclesiæ tollenda.
29 Princeps ex causa priuato auferens, causa cessante restituere debet.
30 Restitutus ad bona per principem, ad quæ bona videatur restitutus.
31 Restitutio ad bona alienata qualiter produci debeat?
Restitutio an valeat, si non probetur restitutum illam acceptam habuisse?
32 Refutatio factum reddit infectum.
34 Testes non reddentes causam scientiæ, non probant.
35 Feudum ad principem rediens exuit onus.
Princeps concedens feudum semel ad se reuersum, an & in quibus casibus oporteat, quòd re imponat seruitium?
36 Rescriptum per quod mandatur restitui possessio spoliato causæ cognitionem, requirit etiam executiuum.
37 Iuri tertij per generalia verba nõ derogatur.
Equitas non patitur alterius iura lædi.
38 Cleationis defectus iuris naturalis dicitur defectus.
39 Ecclesia de feudo spoliata restituẽda, etiam non probatur de titulo.
40 Feuda processerunt à publico.
Spoliati feudo, qui teneant titulũ producere.
41 Possessio rei vel iuris acquiri potest, cuius proprietas de iure haberi non potest.
Mulieri spoliatæ re per virum constante connubio donata & tradita succurritur.
42 Limitatio ad.l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscrip.
43 Prohibitio prædecessoris non transit in successorem.
Singularissima contra statutum commune concessa in successorem non transeunt.

Onasteriũ sanctæ Mariç de iustitia ordinis sancti Benedicti in ciuitate Tarẽti † agit remedio.c. reintegranda.ij.q.j. cõtra nobilem Ioannẽ Berardinũ filium & hæredem quondam nobilis Francisci oriliæ possidentem certas domos & vineas & molẽdinũ existẽtes in castro Montis albani indebitè & minus iustè, de qbus dictũ monasteriũ cecidit à possessiõe sine iusta causa, petit propterea dictũ cõuentũ cõdẽnari ad restitutionem possessionis dictorum bonorum. Et probat, quòd Rex Alphonsus secundus habẽs, tenens, & possidens dicta bona illa donauit irreuocabiliter inter viuos dicto monasterio, quod tradidit, & quod deinde dictum monasteriũ dicta bona tenuit & possedit recipiẽdo iura, fructus, redditus & prouẽtus per plures annos: & qđ sine iusta causa & absq; iuris ordine cecidit à possessione dictorum bonorum, quæ tenentur & possidentur in præsentiarũ per dictũ Ioannẽ berardinũ vtilẽ dñi castri Pistizi & Mõtis albani, & sic probauit ea, quç sibi incumbunt

bunt in dicto remedio. iuxta ea, quę habentur in. c. sæpe. & in. c. cum ad sedē. de restit. spolia. & Ang. in cōsi. clvij. inci. in prædicta. q. vertente &c. Ex parte 3 dicti Ioānis berardini pro sui defensione allegat, ꝙ dicta bona anteq̄ fuissent donata p Regē Alphōsum dicto monasterio fuerūt quondam principis Antonelli de sancto Seuerino, & propter eius rebellionem fuerunt deuoluta Regis Ferdinando primo: & Rex Alphonsus eius primogenitus donauit dicto monasterio, & eo tenente & possidente, Rex 4 Federicus eius frater qui successit Regi Ferdinando eius nepoti plenissimè pro statu reipublicæ restituit dictum principem etiam ad bona alienata quibusuis personis. Et deinde dictus princeps iterum deuiauit à fidelitate Regis Federici. Et Rex Federicus incorporauit sibi dicta bona existentia in dicto castro. Et posteà dicta castra eum iuribus & pertinentijs suis cōcessit dicto Fran- 5 cisco oriliæ. Et cōmissarius Regius induxit eum in possessionem dictorū castrorum & bonorū prædictorum tanq̄ de dicto castro Mōtis Albani, & sic impresentiarū possidet mediantibus di- 2 ctis titulis, † & ideò dictus conuentus opponit exceptionem notorij defectus proprietatis contra dictum monasterium. hoc modo videlicet. princeps fuit restitutus per Regem ad bona alienata pro bono pacis, ergo ad dicta bona. deinde princeps iterū deuiauit, & ex noua causa peruenit ad Regē Federicum. 6 Rex Federicus donauit & cōcessit dicta castra cum iuribus & pertinentijs suis dicto Francisco, & per suum commissarium induxit eum in possessionē: ergo nullum dominium nec possessio fuit penes dictum monasterium post in integrum restitutionem factam dicto principi. Et ad hāc exceptionē fundandam aduocati Ioānis berardini allegabant in substantiā infrascriptas ratiōes. ¶ † Et prima quia remediū dicti capituli nō datur contra titulo possidentē, vt firmat Alex. in. ij. volu. consil. cxviij. in. j. & ij. col. in. iij. volu. consi. lxvj. j. & ij. col. & in eodem vol. cōsi. cxxx. ¶ Secūda ratio est, quia Rex Federicus pro bono pacis & ex causa publice vtilitatis potuit restituere dictū principē ad bona alienata quibusuis personis: quia clarū est in iure, † quòd princeps pōt pro bono publico auferre dominiū rerū priuatarū. per tex. in. l. lucius. ff. de euicti. & l. item si verberatum. §. si forte. ff. de rei vendi. & no. Io. an. in. c. in nostra. de iureiuran. ¶ Et ideò dicebat Bal. & Ange. in. l. bene à zenone. C. de quadrien. præscrip. quòd ciuitas pro pace habēda potest auferre bona priuatorū. Idē Bal. & Ange. in. l. conuentionum. ff. de pact. † quòd princeps pro bono pacis potest remittere iniurias & dāna data subditis. & idē dixit Ang. in. l. vēditor. §. si cō stat. ff. cōmu. prædio. & in. l. anthiochensium. ff. de priuile. creditorum. & Raphael fulgo. in cōsi. cxliij. Bene facit ad hoc, quod dicit Bar. in. l. quicunq;. in fi. C. de fide instru. & iure hastæ fisca. lib. x. vbi dicit, ꝙ emptores, qui emūt à cōmuni Perusij bona bānitorum, qui posteà per capitula pacis fuerūt restituti, coguntur illa eis reddere ex forma capitulorum pacis. ¶ Itē pōt ex causa princeps vel Rex † tollere ius priuati ex cōtractu cū ipso celebrato. vt dicit Bal. in fin. ff. de senato. & in. l. penulti. C. de donati. inter virū & vxorem. Facit ad hoc consilium Cardi. lxxxvj. incipiente, dominus Nicolaus &c. vbi dicit, quòd vniuersitas potest venire contra proprium contractum cum subdito ce-

lebratũ ex causa pacis.allegat dictũ.c. in nostra.& est bonus tex.in.l.quod semel.ff.de decre.ab ordine fac.¶Et ad hoc accedat,quod cõmuniter dicũt doctores in.l.Gallus.in.§.& quid si tantũ ff.de libe.& posthu.& Alex.in.l.fin.C.
7 de sen.passis.† quod licet regulariter princeps nõ restituat ad bona alienata, tamẽ fallit,quando restituit etiã ab bona alienata propter beneficiũ pacis:nã tunc illi quibus facta fuit alienatio debẽt primis dominis restituere. Ideò in effectu dicit Bal.in titu.de pace constã. in verbo,priuilegia. & refert Feli.in.c. inter quatuor.de maiori.& obedien.& Io.de imo.in.c.quia diligentia.de elect. ¶Sed Rex Federicus restituẽdo principẽ etiã ad bona alienata quibusuis personis ex quauis causa, non solùm videtur eum restituere ad bona alienata laicis,sed etiam clericis.per id,quod dixit Pau.de cast.in consil.ccxxxj.incipi.pri-
8 mũ dubium &c. col.penul.† vbi dicit, ꝙ vbi tractatur de auferendo bona clericis quæsita ex eorũ contractu quod ipsi habẽtur pro laicis.¶Et facit ratio: quia cũ ecclesia sit cultrix iustitiæ. vt in.c.j. de alie.feud.nõ debet pati ꝙ facta restitutione ꝓpter pacẽ factã ipse princeps sit in dãno. & hac ratione vtit̃ Bartholo.veronen. in tractatu suo egregio. de seruitu.in secunda parte. in titu.de seruitute iuris pascendi.col.xxiiij.¶Itẽ qa licet expressè Rex Federicus non restituat principem pro bonis pacis ad bona alienata monasterijs & ecclesijs,tamẽ in illo priuilegio restitutiõis in integrum sunt talia verba:p q̃ apparet ipsum Regem Federicum voluisse restituere principem ad dicta bona concessa dicto monasterio,& non est dubitandum ipsum potuisse hoc facere pro bono pacis, ex quo dicta bona fuerunt quæsita dicto monasterio ex donatione Regis Alphõsi secundi.vt suprà dictũ est per consiliũ 9
Pau.de ca.† Itẽ quia licet princeps nõ possit tollere priuilegiũ concessum non subdito:vt not.in.c.nouit.per Innoc.& alios de iudicijs.& notat Cardi.in.c.per pendimus.de sent.excom.& Barto.in.l. priuilegia.C.de sacrosan.eccle.tñ multi doctores tenent, quòd princeps potest tollere statutum per eum clericis indultum.vt dicit Bal.in.l.si quis curialis.C. de episco.& cleri.in auten.cassa.C.de sacrosanc.eccle.& ibi Salic.& Paul.de ca. in dicta.l.priuilegia.& Alexan.in.l.non amplius.in prin.ff.de lega.j.& in.ij.volu.consi.cc.x. incipiente, statutis accuratè prospectis .&c. in.iiij.colum.Et si diceretur ꝙ licet sit verum, quòd priuilegium collatum clericis per statutum laici,potest reuocari per laicum, non tamẽ priuilegium collatum clericis,quod
10 transiuit in contractum: † quia priuilegium concessum non subdito transit in contractum, & non potest reuocari. vt in dicto.c.nouit.& habetur in.c.j. de probationi. & tenet Ludoui.in consil. cclij.incipiẽte,pro decisione.¶Nam ad hoc dicebatur ꝙ verum est, quòd priuilegium concessum nõ subdito transit in contractum, & non potest reuocari per principem,hoc verum nisi faciat reuocationem ex causa,ex qua potest reuocari donatio.vt dicunt moder.in dicto.c.nouit.in.ix.limita.& voluit Feli.in.c.quæ in ecclesiarum.colum.xix.Sed dicta restitutio facta principi & reuocatio fuit facta ob bonũ publicum.Ideò potuit fie
11 ri per ea, quæ suprà dicta sunt.¶† Tertia ratio est quia præsupponitur, quod dicta bona concessa monasterio prædicto sint donata monasterio, tanquã bona feudalia vt primitus erãt, & sic ratione dictorum bonorum feudalium monasterium

nasterium est subditum Regi. vt in cap. cæterum. de iudi. & in. c. verum. de foro competenti. & habetur in inuestitura apostolica huius Regni. & sic potuit fieri dicta restitutio in integrum ad bona alienata quibusuis personis, & sic dicto monasterio, quod reputatur laicus quãtum ad dicta bona feudalia. ¶ Quarta ratio est: quia dictus Franciscus pater conuenti adeptus fuit possessionem dictorum castrorum & bonorum prædictorum per manus Regij cõmissarij habentis potestatem à Rege inducendi eũ
12 in possessionem, † quo casu iustè possidet qui authore prætore possidet. vt in l. iuste possidet. ff. de acquire. possessio. ¶ Inde dicit Bal. in tertio volumine consil. ccxcv. incipiente, ad euidentiam. qui dicit, quod expulsus per violentiam ab eo, qui habet priuilegiũ à principe, non põt agere possessorio recuperãdi. Quia dicit expulsus authoritate magni prætoris. & Alberi. de rosa. in. l. si de vi. vlti. colum. ff. de iudici. dicit quod si spoliatio est facta à magno iudice sine causæ cognitione, & data ei cui debebat tradi, nõ parit interdictum vnde vi. & pro hoc faciunt ea, quæ habentur in. c. de causis.
13 de re iudica. vbi dicit Innocen. † quòd princeps non tenetur seruare ordinem iudiciorum. & not. Bald. in. l. fina. C. de legi. & Alberic. in. l. princeps. ff. eo. titu. Et sic commissarius Regis Federici nõ tenebatur citare dictum monasterium: quia tantam potestatem haberi cui princeps cõmittit sicut ipse princeps secundum Angelum in. l. fina. C. de impube. & alijs substitu. Maximè, quia possessio dictorum bonorum nõ erat nunc penes dictum monasterium. Sed penes dictũ Regem ex noua rebellione dicti principis. Ideo dicit Cyn. in. l. meminerint. C.
14 vnde vi. Si princeps † dedit licentiam intrandi possessionem per seipsum, tutè securè potest ingredi. arg. l. quidam consulebant. ff. de re iudicata. & l. princeps. ff. de legibus. illud verbum securè, importat, quòd nõ potest conueniri super spolio, vt notant doctores in. c. ij. de pactis. & in. l. illa institutio. ff. de hæredibus instituen. & est glos. in. l. j. C. si aduersus solutionem. & illam glos. nor. ibi Bal. quod istud verbum securus importat, quod nõ tenetur ad restitutionem.
15 ¶ † Quinta ratio est, quia dictum monasterium agens pro recuperanda possessione dictorum bonorum debet de necessitate, vt possit obtinere ostendere de titulo: quia habet resistẽtiam iuris communis contra se: quia ecclesia nõ potest de iure communi habere feudum: quia dicitur peruenire tunc feudum ad manus mortuas. vt in. c. primo. §. & si clientulus. de ali. feu. nisi ex concessione &
16 priuilegio principis: † & sic obstat exceptio inhabilitatis personæ agentis remedio possessoris vt concludit And. in consti. Regni violẽtias. & in. l. imperialem. §. illud. de prohi. feudi ali. per Fede. vbi si mancus vel alias inhabilis ad feudum agit possessorio, non fit restitutio, nisi ostendat priuilegium habilitationis. & not. Alexand. in. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren. posses. & ibi sunt concordantiæ, quas non allego breuitatis causa. Bene facit glos. iij. qõ. j. §. pater. & xxiij. distin. c. in nomine domini. vbi si intrusus spolietur, non debet ei ante omnia fieri restitutio. Sed dictum monasterium nõ ostendit priuilegium donationis dicti Regis Alphonsi, nisi
17 † quod probat per testes de dicta donatione, quæ probatio parum operatur: quia gratia principis debet probari per scripturam vt in. l. j. C. de man. princi. & plene per Ioan. and. & alios in proœ.

vj.libri. & ibi sunt concordantiæ. ergo dicto monasterio non debet fieri restitutio. ¶Sexta ratio: quia in priuilegio concessionis dictorũ castrorum facta dicto Francisco est clausula, cum beneficio.l. omnes.& l.bene à Zenone. quo casu de
18 negatur audientia. † Imò expresse princeps aduocat iurisdictionem iudicibus, quod facere potest: vt dicit Bal.in consilio incipiẽte, domini priores. & Abb.in repeti.c.eccle.sanctæ Mariæ. de consti. in.xxvj.col.& Pet.de anch.in repe.c.canonum statuta.col.lxxxvj.versicu. quæro etiam de quæstione &c. de consti.& sic non potest hæres dicti Francisci conuenire in sacro Concilio, ex quo in dicta causa aduocata est iurisdictio per.l.iudicium soluitur.ff.de iudi. quẽ ad hoc allegat Andr.in constitu.Regni ea, quæ non ad decus. ¶In cõtrarium pro parte dicti monasterij dicitur, quòd dictus cõuentus non potest se iuuare ex allegata restitutione etiam ad bona alienata pro bono pacis facta principi Salernitani ex sex alijs rationibus. ¶Et prima, qa Rex Federicus dicto Francisco nõ consensit dicta bona, quæ fuerunt possessa per dictum monasterium, sed tãtum concedit castrum Pistizi & castrum Montis albani, cum iuribus & pertinẽtijs suis, & sic
19 non venit, † q̃ alteri p prius fuit concessum scilicet dicto monasterio, vt dicit Baldus per illum tex.in.c.j.de capita.qui cu.vendi.vbi dicit, non videntur vendita ea, quæ prius alijs sunt concessa, & ab ipso vniuersitatis corpore separata.& ibi in.iij.colum. disputat si ciuitas habet molendinum & cõceditur alicui ciuitas, an transeat molendinum. d. ciuitatis in concessionarium ciuitatis? Et dicit concludendo, post argumenta pro & contrà, quòd non: quia illud molendinum est proprium peculium ciuitatis: & sic apud ipsam ciuitatem remanet & non est translatum in concessio-
20 narium. † Et pro hoc ego allego texrũ in.l.quoties.C.famil.erciscunde. vbi ea quæ alijs sunt concessa non veniunt in genere.& text.in.l.qui hominem.ff. de adimentis legatis. vbi in legato generis non venit, quòd alteri est distractum de legato generis.concor.l.vxorem.§.felicissimo.ff.de legatis.iij.bonus est tex.in cap.dudum.de priuilegijs, vbi cõcessio non extenditur ad ea, quæ per alios possidentur. Idem voluit Baldus in rubrica.ff.de rerum diui.ad finem.& Baldus in.l.monumenta.C.de legibus. Si ergo dicto Francisco non sunt translata dicta bona p prius concessa monasterio, quomodo ipse potest allegare de iure tertij, scilicet de restitutione facta principi, cũ dicta exceptio non habet ipsum releua-
21 re, † cùm non sint sibi concessa. vt firmat Bald.in.l.cum seruum quispiam. C.de seruis fugitiuis. & docto.in capi. cum super.de re iudicata.& in remissionibus, quæ ponuntur in Bartolo.in.l.ij. ff.de exceptione rei iudicatæ. ¶Secunda ratio est, clarum est quòd dicta bona fuerunt donata per Regem Alphõsum secundum dicto monasterio, vt est probatum, per testes in processu, & licet dicatur, quòd donatio Regis debet probari per scripturam, vt suprà allegatũ est: tamen aliquibus ex nostris fuit extraiudicialiter ostensum priuilegium dicti Regis donationis dictorum bonorum, quæ donatio simpliciter fuit facta de dictis bonis non in feudum, nec sub ali-
22 qua fidelitate vel seruitio, quo † casu dicit Innocen.in capi.verùm.de foro competenti, quòd tunc ecclesia in nullo tenetur, & illa bona sunt effecta sanctum sanctorum, & ideò postquã translatum est dominium in ecclesiam, per nullum

nullum potest capi,nisi authoritate iudicis ecclesiastici : quia sacrilegium, in eis committitur.xij.quæstio.ij.capi.nulli liceat.& sequenti. & capi.cùm sit generale.de foro competenti. sed si fuissent concessa in feudum, tunc non essent illa bona sanctum sanctorum domi
23 no: † cum directum dominium sit penes dominum secundum Innocen.in dicto capitu.verùm : & sic esto, quòd expressè restituerit Rex Federicus ad bona alienata quibusuis personis, non potest trahi, vt fiat restitutio sine authoritate iudicis ecclesiastici, bonorũ quæ sunt sancta sanctorum:ideò dicit Innocen.in capi.cum super. de causa possess. & proprieta.nota, quòd non prælatus, sed Christus dominium rerum ecclesia
24 rum & possessionem habet. † vnde quicunq; homines offerunt ecclesijs dicuntur esse oblata Deo vt dicto capi.nulli liceat &c. Et ideò pro non dato habetur,quod de iure dari non potest capi. quòd autem.de iure patronatus.cũ concordantijs allegatis per Abbatem in capi.ij.de rebus ecclesiæ non alienan.cum concordan.etiam allegatis per Andr.de iser.in capi.j.§. præterea quæ sit prima causa benefi.amit. ¶ Tertia ratio est:quia princeps ante restitutionem prædictam factam per Regem Federicum etiã ad bona alienata pro bono pacis spoliauit monasterium dictis bonis, & deinde facta fuit dicta restitutio in integrum ad bona alienata non purgato vitio spolij,
25 † quo casu illa restitutio & priuilegiũ nihil valet in præiudicium spoliati. vt est text.in.l. authoritate. C.vnde vi. & not.glos.& Barto.& Angelus.C.de fundi.& salti.rei dominicæ libr.xj.& Bald. in.l.j.ff.de constitu.princi. & in.l.ij.C. de legi.& voluit Alexand.in. iiij. volumine. consilio.cxxiij. vltima colum.& in.v.volu.consilio primo.xiij.colum.& Bal.& ibi dixi in.c.j.per quos fiat inuesti.& voluit Bald.in.l. iij.C. ne rei do. vel templo. ¶ Nec obstat,quòd Rex ex certa scientia & ex magna causa etiam in præiudicium tertij hoc possit facere, vt dicit Præpositus in.c.primo.in fine. de natura feudi.& Sali.in dicta.l.authoritate.& Andreas Barba.in consilio posito inter consilia Alex.in.iiij. volu.consil.cxxvij.inci.scripsit ecclesiasticus &c. Ang.in.l.paulus.§.φ pignori.ff.quibus
26 modis pig.vel hypothe.soluit. † Quia prædicta possunt procedere, quãdo illa bona non essent sancta sanctorum, de quibus princeps laicus nihil potest vlterius facere sine iudice ecclesiastico:vt dicit Innocẽ.in.d.c.verum. ¶ Quarta ratio, quia in dicta restitutione principis Salerni non dicitur,quòd extẽdatur ad bona alienata in ecclesiã, & sic nõ trãsit ad bona ecclesię alienata per prius,tum quia facta sunt sancta sanctorũ vt suprà
27 dictum est. † & nemo præsumitur velle quod nõ potest de iure, vel de perpetuo impedimentum secundum Bald.in c.j.de iuramento calum.alleg.l.vxor patrui. C. de legatis, & voluntas talis esse præsumitur in dubio, qualis esse debet secundum Bald.in.l.j.v.colũ.C. de sac. san.eccle.& in.l. præcibus.xvij. colum. C. de impube.& alijs sub.& voluit Alexan.in.iiij. volumi.consil.liiij.v.colum.
28 † tum,quia verba generalia non extenduntur vt tollant priuilegia ecclesiæ vt in capi.si propter.de rescriptis.libro.vj. & voluit hoc Felinus in dicto capi.nouit.de iudi.& in dicto capitulo ecclesia sanctæ Mariæ.xxxv.colum. de constit. & Bald. in.l.omnes populi.in.vj.colũ. ff.de iustitia & iure.& ad hoc faciunt omnia illa quæ allega.Ioannes monachi & Ioannes Andr.in nouella in capi.in

generali.de re.iur.lib.vj.¶ Quinta ratio posito, ꝙ princeps acceptasset talem restitutioné à principio, & ꝙ extenderet ad bona alienata, & cócessa dicto monasterio ob beneficiũ pacis p ea, q̃ suprà allegata fuerũt, certè si princeps Salerni defecit à fidelitate Regis Federici, & dictus Rex iterũ incorporauit sibi bona principis, certe tenebatur restituere supra dicta bona dicto monasterio p id ꝙ dicit Inn.in.c.q̃a plerięȝ.de immuni
29 tate ecclesię.vbi dicit † ꝙ si princeps ex causa aufert rem priuati cessante posteà dicta causa, debet rem illã dicto priuato restituere. Idem voluit Ant.de but.& Imo.in.d.c.q̃ in ecclesiarũ.de consti.& ibi Fel.in.xix.col.& Marianus succina in consilio.clxiiij.colum.iiij.bene facit pro hoc ratio tex.in.c.suggestũ.de decimis.¶ Nec obstat id, ꝙ dicit Andr.de iser.in.c.primo.in fin.de vasallo decrepitæ ętatis.vbi dicit, quòd si princeps restituit rebellé in pristinũ statum.nó tamé bona alienata omnia q̃ sunt in posse fisci debét restitui ipsi restituto, pone ꝙ ante restitutioné princeps aliqua bona illius rebellis alteri concesit, & ipse cócessionarius mortuus est sine liberis, &
30 illa bona sunt reuersa ad Regé nó † tenetur Rex illi restituto restituere: quia videtur ad ea restitutus, q̃ fiscus tũc habebat, non ad ea, quæ posteà habuit ex noua causa.¶ Quia respondetur, quòd istud dictũ And.nihil facit ad propositum: q̃a in casu de quo agitur facta fuit alienatio per Regem Alfonsum de dictis bonis monasterio, & ex causa pacis Rex Federicus restituit principé generaliter ad bona alienata, non intelligitur de alienatis in ecclesia vt.s.dictum est.¶ Item restitutio facta fuit ex causa pacis, qua cessante debet fieri restitutio ei, cui facta est alienatio vt.s.dictũ est.

nec Andreas dicit contrariũ ibi in hoc, qui loqtur in casu satis diuerso, vt supra dictum est.& pro ista decisione bene facit text.in.l.post diuortium.ff.de iu.dotium.& id quod alle.Ludoui.roma.in consilio.cccclix.incipiente, in pposita consultatione.in.ij.quæstione, licet alle.posteà aliàs rationes & iura in
31 contrarium.¶ † Sexta ratio: quia dicta restitutio facta principi etiam ad bona alienata nó est producta in forma probante, nec est probatum quòd princeps ipsam ratã habuit.sed Rex Federicus ex seipso ipsam fecit vt reduceret principem ad suam fidelitatem, & ipse non voluit venire ad eius obedientiam propter quod oportuit Regem Federicum ipsum in terra Diani debellare: si ergo non probatur principem acceptasse dictam restitutionem, dicta restitutio nihil est, per no.per gloss.in capitu.si tibi absenti.de præbé.in.vj.& in.l.si ego.ff.de neg.gest.q̃ iura ad hoc allegat Pau.de cast.in cósi.xj.incipiente in casu pręsenti &c.† Et ideò secuta refutatione
32 perinde est, ac si nihil fuisset actũ.ff.de legatis primo.l.legatarius.§.primo.& l.si tibi homo.§.cum seruus.&.l.proinde.cum similibus.ff.si certum petatur.¶ Per sacrum Cócíliũ fuit conclusum, quòd fiat restitutio possessionis dictorũ bonorum dicto monasterio.¶ Nec obstat prima ratio: q̃a communis cóclusio
33 se habet, † quòd remedium reintegrãdæ.datur etiam contra titulo posidentem, vt firmat Alexã.in.l.rem quæ nobis.ff.de acquirenda possessióe.in quarta columna.& dicit, quòd pro ista parte vidit iudicari.& in tertio volumine cósilio sextò.in quinta colum.dicit, quòd ista est vera conclusio, & in quinto volumine.consilio.xcj.dicit quòd ista est magis communis opi.& in hac opinione resident

ne resident domini de Concilio. ¶ Nec obstat secunda ratio, quia confunditur per dictum Innocen. in d. c. verū, put dictum fuit suprà in secūda ratione pro monasterio. ¶ Nec obstat tertia ratio, quia nō probatur, quòd dicta bōa sunt feudalia, esto quòd testes dicant, quòd sunt feudalia: quia non deponūt de causa scientiæ quomodo sciunt, quòd sunt
34 feudalia: † & sic non probant illa bona esse feudalia. vt dicit egregiè Alxan. de imo. in .j. volumi. cōsil. cxxxvj. quod incipit, viso, & examinato pcessu in quarta columna. Et tantò magis, quia non probatur quod quādo Rex Alphonsus donauit dicto monasterio: aliquid sibi reseruauit. Ideò præsumitur libere donasse secundum Innocē. in. d. c. verum. Et ideo dicit Andreas in capitu. j. vlti.
35 colū. ex quibus causis feudū amit. † q quando feudum redit ad Regem, non peruenit cū onere: & ideò extinguitur feudum, & non potest dici feudū apud Regem, quia res sua nemini seruit. ff. si vsufr. peta. l. vti frui. ita quòd si iteratò cōcedat, oportet quòd reimponatur seruitium, nisi in certis casibus notatis ibi per Andræam in lectura, & clarius in additione sua, quæ incipit per pmissa patet. ¶ Nec obstat quarta ratio: qa intelligitur illa ratio vera, quando princeps præmissa causæ cognitione per suū commissarium mandat dari possessionem, quæ est penes tertiū, vt dicunt doctores in. d. l. iustè possidet: & maxime Alexand. & Ange. in. l. fundi venditor. eodem titulo. & ibi etiam Alexand. & Bald. in. l. meminerint. præallegata. & Bald. in. iij. volumine cōsilio. cccc xxxviij. circa finem. & pro hoc sunt text. in. l. authoritate. & in. d. l. meminerint. C. vnde vi. & l. fin. C. si per vim vel alio modo. & in capitu. conquerente. de re-
36 stitutiōe spoliatorum. † Et pro hoc est text. in. l. & si non cognitio. C. si contra ius vel vti. publi. vbi rescriptum, per q mandatur restitui possessio spoliato requirit causæ cognitionem, & citationē, etiam quòd sit executiuum. & istū text. allegat Anto. de but. in capitu. super literis. de restitu. spoliatorū, & Vitalis in clausula, si præces veritate nitantur. xj. char. de quo in. c. decætero. de re iudicata. & per Petr. de ancha. in clemē. j. de re iudicata. Ideò bene facit, quòd dicit Bal. in. l. j. j. colum. de constitu. prin-
37 ci. † quòd non videtur derogatū iuri tertij per generalia verba. & idem dicit in capit. j. §. sed & res. per quos fiat inuestitura. ¶ Non enim patitur æquitas, q iura alterius ledantur, etiam eo tempore quo omnia manu Regia gubernabantur. dicit notāter Barto. in extrauaganti ad reprimendam. in verbo, vide-
38 bitur. circa finem. † defectus citationis appellatur, defectus iuris naturalis. vt in clemen. pastoralis. de re iudica. secūdum Alexā. in. d. l. iustè possidet. ¶ Nec habet obstare, quòd monasterium non possidebat, quādo commissarius posuit in possessionem dictorum bonorū dictū Frāciscū. quia iam dictæ res fuerūt affectę vitio spolij propter spolium factum per principem ante præfatam restitutionem in integrū sibi factam per Regem Federicum, & vitio spolij non purgato deuenit ad diuersas manus, & tandem dicto Francisco. & sic competit remedium. d. c. reintegranda. & remediū
39 constitutio. Regni violentias † per quā corrigitur. l. cum à te. ff. de vi & vi armata. ¶ Nec obstat quintum motiuū, quia ecclesia est capax feudi, quando sibi donatur à Rege. Et ideò si spoliatur debet fieri sibi restitutio etiam non probato de titulo, ex quo ius permittit quòd ecclesia

ecclesia potest habere feudū.vt videtur concludere And.in.d.constitu. violen-
40 tias.& in.d.§.illud.maximè, † quia omnia feuda processerunt à publico,vt in.§.optimū.de exhibendis reis.& not. And.in prælu.& tamen quilibet spoliatus feudo,agit super spolio,& non tenetur ostendere titulū nisi mancus & mutus,& surdus qui habet specialé resistétiam iuris cómunis.secundum Andr.in loco præallegato.& in capi.ad decimas. 1
de restitutione spoliatorū.lib.vj.cū con cordātijs suis.& in.l.imperialé.§.illud, de prohi.feu.alie.per Fede.& per Pau. 2
de castr.in.l.si de vi.ff.de iudi.& tantò magis,quia dicit Abb.in.c.cōstitutis.in
41 iij.col.de electione,† quòd potest pu- 3
niri possessio alicui⁹ rei vel iuris,cuius 4
proprietas de iure haberi non potest:vt probatur in.l.j.§.si vir.ff.de acquiren. possef.& in.l.j.§.deijcitur.ff.de vi & vi 1
arma.vbi patet,q̃ licet maritus nó possit rem donare vxori,tamen si res donata traditur,transit possessio in mulieré, adeo q̃ si spolietur ab alio,habet interdictum ad possessionem recuperādam.
42 ¶ Nec obstat sexta ratio,† quia dicta lex omnes.& .l.bene à Zenone quæ denegant audientiam actori,non habent locum in rebus ecclesiæ alienatis à principe.vt est glo.xij.q6.& .c.quicunq; militum.no. Archidia.xxiij.q6.fin.c.cum venduntur.& Abb.in capitu.ij.de reb. 2
eccle.nō alie.& ego dixi in.l.j.C.de fide instrumé.& iure hastæ fisca.libro.x. ¶ Item, Rex Federicus non potuit tollere iurisdictionem in dicto casu iudicibus futuris cōstitutis à successore in Regno per id,q̃ habetur per Alber.in.l.di
43 gna vox.C.de legi.† & sic prohibitio facta per prædecessorem non transit in successoré:de quo per Iaso.in.l.si procurator.ff.oper.noui nuncia.& in.l.fi.co. 3
tit.ideo dicit Bal.in.c.fin.de offic.delega.q̃ quando aliqd est multum singulare,& contra communia statuta concessum,non transit in successorem.

Decisio.CCCLXII.

De duabus relationibus nó omnino conformibus executioni mandandis in minori summa.

Summarium.

Relationes due in parte cóformes, sunt executioni mandandæ in quo conueniunt. nume. 4.
2 *Executio appellatióe pédente fieri an debeat.*
Testes in summa variantes, an dicantur singulares.
3 *Minor summa inest maiori etiā in sententia.*
4 *Practicantes obseruant practicam preteritā.*

FVit maximè excitatum in Concilio,† si dictat ritus magnæ curiæ vicariæ,quod existétibus duabus relationibus conformibus mandétur executioni,& posteà si ab eis appelletur ad sacrum Cócilium,procedatur in causa appellationis.¶ Euenit,q̃ prima relatio condénauit in.xx.secunda relatio condénauit in decem tantū. An istæ relationes sint cóformes in decé,ita q̃ debeant exequi in decé.¶ Videbatur aliquibus dñis,q̃ nō essent conformes,& sic non sunt exequédæ:† qa 2
ritus est scripti iuris,& est contra ius,q̃ vult q̃ pendente appellatióe fiat executio:q̃ est contra totū titulū nil nouari appellatione pendente,ideo non debet extendi ad dictas relationes nō omnino cóformes.Ité,quia si vnus testis deponit de.xx.alius de decé,cōsuluit Alex. q̃ sunt singulares in.j.vol.consil.cxviij. & in.ij.volu.cōsi.lxiij.sed posteà in sequenti consilio tenuit cótrariū.¶ † In 3
contra

contrarium dicebatur, ꝙ dictæ relationes sunt exequendæ in decē: qa in maiori summa inest minor, etiā in sententia, vt voluit Bartol. in. l. j. §. si stipulanti. cū simi. ibi allegatis. ff. de verbo. obli. stante ista dubietate fuit capta informatio per Antonium mancusum actorum notariū ex ordinatione sacri Concilij à
4 practicantibus, † quomodo fuit obseruatū, & practicatū in præteritum, quādo contingit proferri dictas relationes vnam de. xx. & aliam de decem, & fuerunt dicti practicantes in eorum depositionibus contrarij. Fuit per totum sacrum Concilium deliberatum, & conclusum, quod dicte due relationes mandentur executioni quo ad decem tantum: quia in illis decē sunt conformes: & sic fuit executum.

Decisio. CCCLXIII.

☞ De charitatiuo subsidio sup turbatione fundi dotalis nō præstādo propter insufficientem possessionis probationem.

✠ Summarium. ✠

1 ☞ *Testes deponentes de possessione triginta annorum, & fructuum perceptione, non deponunt de territorio inculto.*

2 *Testibus pluribus stante paritate prolationis standum potius, quā paucioribus?*

3 *Possessio iunior non continuata præsumitur clandestina.*

4 *Possessio antiquior sine titulo, posteriori possessioni cum titulo præfertur.*

Instrumētum dotale non incipit à mensura, sed à corpore.

5 *Mensura secundum regionem contrahentiū consideranda.*

Interpratatio contra producentē in dubijs fit.

6 *Testibus verisimiliora deponentibus magis credendum.*

7 *Experiētia recti sermonis sensatis adhæret.*

Trum domine Pricitæ de ligorio, & eius filio sit præstandus charitatiuus fauor cōtra dominū Marcum de auersa super turbatione, & molestatione prætensis cuiusdā terræ dotalis dictæ dominæ Pricitæ iuxta formam capitulorum Regni, quorum vnū incipit ad regale fastigiū, alterum incipit, finis præcepti charitas, & alter incipit, charitatis affectus. Et dubium faciebat, quis melius probabat se possedisse, cū vtriq; probabant se possedisse hoc modo, videlicet dicta dña Pricita probat per instrm dotale datā fuisse sibi in doté terrā modiorū qnquaginta parū pl' vel min', sitā in Gaudo auersæ, iuxta sanctā Mariā de cupito iuxta bona Pirri loisij gargani, iuxta bona Antonij maramaldi, & alios cōfines. & pbant p testes ipsam terrā possedisse, & fructus pcepisse ab annis. xxx. ¶ Donnus Marcus dicit, ꝙ dña Pricita habet, ꝙ petit, & in dicto territorio suo eā nō molestat: sed ipsa molestat eū sup possessiōe cuiusdā terræ à puteo versus occidēté, versus massariā Regis, q̄ ipse & sui antecessores possederūt à. xl. an. & pl' per multos testes. & de pceptione fructuū à tpe mortis Regis Ferdinandi primi. Quia ei' tpe dictæ terræ: nō cultiuabant, ppter phibitioné dicti regis ex causa venatiōis. ¶ Et pfecto fuit visum sacro Concilio, ꝙ nullus fauor est præstandus dictæ dñe Pricitæ, & ei' filio. ¶ † Pro eo, qa dña Pricita habet ꝙ 1
petit iuxta formā sui instri, tū qa testes sui q deponūt de possessiōe. xxx. ānorū & fructuū pceptiōe nō possunt intelligi de territorio cultiuato p donnū Marcū post mortē Regis Ferdinandi primi, cū ante erat incultū, & non perueniebant

ex eo

ex eo fructus,& hoc etiã fatet dicta domina Pricita in suis articulis.¶Secũdo, quia dãta paritate ꝓbatiõis inter dictã Pricitã & donnũ Marcũ de possessione territorij vbi est dict⁹ puteus ex quo testes donni Marci sunt plures numero, qui deponunt de sua possessione.† stãdum est magis pluribus testibus,quàm paucioribus dictæ Pricitæ,vt in.c.licet causam.ꝑ doc.de ꝓba.& in.c.in nostra. de testibus.& Bar.in.l.si duo.vti possidetis.& Cy.in.l.j.C.e.& Bal.in disputatione sua accusatus de vi turbatiua. ¶Tertiò, quia possessio donni Marci dicti territorij,vbi est dictus puteus est antiquior,& possessio dictæ Pricitæ,vt suprà,ꝓbatæ est iunior:† & de iure ista iunior maximè nõ cõtinuata præsumitur clandestina,prout fuit allegata,secũdũ Bar.in.l.ordinarij.C.de rei vendi.& in l.si duo.ff.vti possi.& doct.in.d.l.j.C. eod. & Bal.in.l.arboribus.§.signum.ff. de vsufru.& in.l.de pretio.§.si duobus. ff.de publi.& in.l.si super.vlti.colũ.C. de prescrip.lõg.tempo.& in.l.nõ ignorabit.ad exhibendũ,& pluries hæc dixit Alex.in suis cõsilijs,videlicet in primo volu.consil.cx.in.iij.volumi.consi. lxxxj.& in.v.vol.consi.viij.& col.quæ quidẽ possessio antiquior est tãtę potẽtię,ꝙ etiã si domina Pricita suã possessionẽ iuniorẽ probaret titulatã,† præfert possessio antiquior sine titulo posteriori possessioni cum titulo:vt voluit Barto.in.l.si de eo.§.fi.ff.de acqui.pos. & Bald.in dicta dispu.accusatus de vi turbatiua.& Alexan.in apostil.in.d.l.si duo.licet illud instrumẽtum dotale nõ probet titulum terræ vbi est puteus:tamen quia instrumentũ dotale non incipit à mensura, sed incipit à corpore, secundùm Bald.in rubrica.de contrahen.empt.& per docto.in capi.secũdo. de dona.cũ concordantijs ibi allegatis per doc.tamẽ quia dicta terra de qua in instrumento prædicto dotali celebrato Neapoli,mensurata est modiorũ quinquaginta parũ minus,† & sic interpretatur secũdũ Regionẽ contrahentium illa mensura,postquã aliter non declarauerũt : qa quãdo scriptura est dubia: quia potest intelligi duobus modis debet fieri interpretatio cõtra producentem.vt in.l.veteribus.& ibi Barto.ff.de pactis.& in.c.in præsentia.de probatio. quasi sibi imputetur,cur expressius nõ fuit conuentũ.l.in ambiguis.ff.de reg. iur.& in regula,cõtra eum.libro.vj.no. in.c.ex literis.de sponsalibus. ¶ Quartò,quia testes dicti donni Marci deponunt verisimiliora:quia magis in specie & causa scientię specificè deponunt melius, quàm testes dominæ Pricitæ, † & ideò illis testibus,verisimiliora deponentibus sacrum Concilium magis credidit.iuxta notata in.c.licet causam. de probatio.& Innocẽ.in.c.auditis.de præscript.Abbas in.c.quia verisimili.de præsump.& in Specul.de teste.§.postquàm versic.quid si plures. Petrus de anchara.in.c.ij.de præscriptio.libro.vj. & in consilio.cclxxviij.Abbas in.c.cum oporteat.de accusa.Ant.de but.in.c.q̃d ꝑ nouale.in.iiij.col.de verb.sign.† Experimẽtũ enim verorũ sermonũ est,vt concordet rebus sensatis & verisimilibus, nam id ꝙ est valde longè à verisimili,est quædam falsitatis imago,secũdum Bald.in consilio scismatis posito. C.si quis aliquem testa.prohi.& Bald. C.de ser.fugiti.libro.j.¶ Et ideò fuit declaratum,ꝙ non est præstandus fauor charitatiuus dictæ dominæ Pricitæ,& dictus dõnus Marcus fuit absolutus ab impetitione dictæ dominæ Pricitæ & filij.

Decisio

Decisio.CCCLXIIII.

De probatione requisita in medio c.reintegranda.iij.q.j.

Summarium.

1 *Remedium.c.reintegranda.iij.q.j.quã requirat probationem?*
2 *Testes singulares,cuius sint probationis?*
3 *Pauli de castro opinio super testium depositione de confessione variantium reprobata per totum Concilium.*
4 *Confessio extra iudicium parte absente probat semiplenè.*
Confessio extraiudicialis probanda per testes duos contestes de loco & tempore.
5 *Probare de possessione per vnum testẽ,an sufficiat in causa possessorij.*
6 *Iudicis arbitrio,quid commissum sit?*
7 *Liber monasterij,dicẽs rem esse redditiitiam, an probet?*
8 *Liber monasterij,vt faciat fidẽ qd requirat?*
9 *Sententia debet esse libello conformis.*

Vit decisum in Concilio in causa monasterij sancti Seuerini ord. sancti Benedicti de Neapoli,
1 †si agens remedio.c.reintegranda.iij.quæstio.j.probat solùm per duos testes patrem conuenti dixisse extra iudicium parte absente,ꝙ terram quàm petit monasteriũ reintegrari,quòd tenet ad incensum à monasterio.¶ Item per vnum testẽ de perceptione fructuum. ¶ Item per librum monasterij de perceptione census.¶ Item per testes de auditu,ꝙ dicta terra erat monasterij,ꝙ dicta terra nõ venit reintegranda,& sic ꝙ conuentus debet absolui. Et motiua
2 sunt ista:†quia illi duo testes deponentes de dicta cõfessione patris Ioãnis baptistæ de vno extra iudicium parte absente,nõ probãt etiã semiplene:qa vnus deponit de confessiõe facta vno tẽpore, alter alio tẽpore.& ideo sunt singulares vt dicit Ant.de but.post Io.cal.in.c.veniens.vlti.colũ.de testibus.& Abb.sic. post Bal.in.c.cũ causam.in.ij.col.de ꝓba.& Bal.in.l.spadonẽ.§.que iura.ff.de excusa.tuto.& licet in contrariũ fuisset allega.consi.Pau.de ca.in consi.ccclxxviij.visa petitione.in.iij.colũ.& consil. cclxxvj.ꝙ incipit,viso ꝓcessu.in.iij.col. vbi vult,ꝙ si vnus testis deponat de cõfessione in vno loco,alius testis deponat de confessione in alio loco, ꝙ isti duo
3 testes coniunguntur. ¶ † Fuit dictum per sacrum Concilium, quòd Paulus non bene dicit,ꝙ imo dicti testes sunt singulares, vt in proprijs terminis tenuit Anto.de butr.in.c.licet ex quadã pe.col.ver.& per hoc deciditur quęstio &c.de testibus.allegat Cy.in.l.ij.C.de cõsue.idẽ voluit Ant.de but.in.c.fi.antepenul.col.de cõsue.& Alex.in.j.vol. consili.lxxij.in.iij.col.& in.iij.volumi. cõsi.lxviij.incip.viso processu causæ ver
4 tẽtis,& ideò stãte illa opi.pro vera †,ꝙ confessio extra iudicium parte absente probat semiplenè,secũdũ Bart.in.l.admonẽdi.in.xiij.col.dũ alleg.l.cap.v.ff. de adult.& tex.in.c.fi.de succes.ab intesta.& Feli.in.c.si cautio.de fide instrumentorũ.tamen ista cõfessio debet esse probata per duos testes contestes de loco & tempore.vt est glo.in.l.fina. C.fami.ercisc un.& voluit Bald.in.l.j. ver.quilibet actus debet probari ꝑ duos testes.C.de testi.idem Cyn.in.l.generaliter.C.de non nu.pecu.& Inn.in.c. per tuas,de proba.& Alex.in.j.volumi. consi.xviij.¶Item licet soleat dici,quòd in causa possessorij sufficiat probare de possessione per vnũ testẽ,vt dicit Bartol.in.l.j.C.quorum bonorum.& in.l.
5 ij.circa fin.C.vbi in rem actio.† tamen contra

contrariam voluit Bar.in.d.l.admonédi.l.xiij.col. & extrauaganti ad reprimendam.in verbo,summariè.& in ista opi.fuit sacrũ Conciliũ,quando agitur remedio reintegrãdæ,vt nõ sufficiat probare possessioné per vnũ testé:maximè, quia ille vnus testis cõtradicit testibus Ioãnis baptistæ cõuéti,qui deponũt de anteriori possessione patris ipsius dictæ terræ,quibus magis standũ est,cũ sint plures.vt in.c.in nostra.de testi.cũ concordã.& sic ei non est credendum,satis diminuitur eius fides ex dictis aliorum
6 testiũ deponentiũ cõtrarium.¶ † Ideò fuit visum sacro Concilio,quod ipsi testes qui deponũt de perceptione fructuum terræ,nõ dicant verũ nec verisimile,quod totũ iudicis arbitrio cõmittitur,secũdũ Io.an.in.c.cũ in iuuentute.de psũp. & Bald.in.l.obseruare.C.quorũ appel. nõ reci.facit.l.fi.§.ob carmé.ff.de testi. ¶ Nec aliqd monet pductio libri dicti monasterij ad probãdũ eius possessioné:quia ille liber sic dicit,videlicet,habet dictum monasterium redditũ talis
7 terræ,† nam per ista verba non probat possessioné dictę terrę fuisse penes monasteriũ.vt dicit Bal.in.l.si pater.C.de actio.emp.nec etiã pbãt eius dominiũ vt in.l.solénibus.secũdũ Bal.& Sali.C. de rei véd.vnde si monasteriũ scriberet in libro suo rem meã esse.redditiã monasterio, nihil mihi noceret talis scriptura,nisi ego consentiré:vt dicit Bald. nota in quarto volumine consilio.cc-lxxvj.incipiente,viso puncto prædicto: alleg.d.l.solennibus.&.l.quæ quisq;.ff. de acquiren.rer.domi.&.l.censualis.C.
8 de dona.&.l.præses.eod.titu. ¶ † Nec potest fieri condénatio virtute dicti libri ad dictum reditum in eo mentionatum:quia,ille liber non est verificatus, iuxta ea,quæ notantur per docto.in.c. ad audientiam.cum concordan.quę ibi allegantur.de præscript.item non fuit actum ad reditum,sed ad possessionem.
9 † & sententia debet esse conformis libello,iuxta notata in.c.licet hely.& ibi per Feli.de simo.Ideo dictus conuétus iudicio omniũ Conciliariorum fuit per diffinitiuam sententiam absolutus,reseruato iure,si quòd cõpetit dicto monasterio super terra, siue super reditu vel annuo canone.

Decisio.CCCLXV.

De tacita recõductione finito tépore locationis,& de mercedis remissione propter dãnum in re locata,& de feudo rustico & vrbano.

Summarium.

1 *Reconductio rei locatæ tacita fieri an possit,lapso locationis tempore propter cõsensus defectum.14.& 16.*
2 *Intellectus abest,vbi furor adest.*
3 *Remissio mercedis propter dãnũ in re locata passum per locantem locatario,an facienda.*
4 *Dominium vtile per locationem ad longum tempus transit in locatarium.*
5 *Intellectus ad.l.item quæritur.§.qui impleto.C.locati.*
6 *Reconductio tacita in emphyteusi locum non habet.*
7 *Nouum dicitur,quòd nobis non ab antecessoribus,nostris obuenit.*
8 *Metus instans tépore conductionis pro sequẽti anno,excludit mercedis remissionem.*
9 *Differẽtia feudi vrbani cũ rustico qualis.12.*
10 *Reconductio tacita pro eodẽ tẽpore interueñtu scripturæ ad effectũ probandi videt facta.*
11 *Paradoxum,quid sit.*
Feudum non habens vassallos in numero copioso,non dicitur nobile & vrbanum.
13 *Ius coloniæ quanto tempore præscribatur?*
15 *Instrumẽtum locationis guarentigiatum nõ potest exequi pro tacita reconductione.*

Per

Er instrumentũ publicũ, † q dã nobilis de Mormili locauit nobili Iacobo de valle de auersa partẽ quã ipse habebat in quodã casali pro annis decẽ pro tumulis centũ & decem septem de frumento soluẽdis anno quolibet dicto domino partis dicti feudi, quæ quãtitas frumenti per dictum tẽpus fuit soluta, non facta alia renouatione expressa locationis. dictus Iacobus locatarius finito dicto tempore. x. annorũ tenuit dictam partem feudi, & soluit dictũ affectũ, sed dictus Iacobus propter eius senectutem effectus fuit demens &
2 furiosus: † & sic cũ eo non potuit esse tacita recõductio propter defectũ consensus: vt no. Bar. in. l. qui ad centum. ff. locati. quia vbi furor, ibi intellectus abest. no. in. l. j. C. vnde vi. secundũ Bald. in. c. clerici. de vita & honestate clericorum, tamen post mortem ipsius Iacobi hæres ipsius Iacobi tenuit dictam partem feudi, & soluit dictã mercedem dicto nobili de Mormili pro pluribus annis. ¶ Oritur dubium inter hæredem dicti Iaco-
3 bi, & dominũ dictæ partis feudi, † vtrũ inter eos sit facta tacita reconductio ad effectum? Si debet fieri remissio mercedis propter damnũ quòd ipse hæres passus est propter exercitum Regis, & propter maximã quãtitatem muriũ, qui deuastauerũt segetes. ¶ Dicebãt aliqui domini de Cõcilio, ꝙ non potest dici, quia inter dictũ dominum dicte partis feudi, & dictum hæredem sit facta tacita reconductio, tũ quia ille contractus locationis erat finitus tpe quo viuebat dict⁹
4 Iacobus, vt suprà dictũ est: † tũ quia ille contractus locationis factus cũ Iacobo factus fuit p decẽ annos, & sic ad longũ tṗs vt dicit Alexã. in. l. filiosa. §. si vir in quinquénio. ff. solu. matrimo. p quã locationẽ ad lõgũ tṗs trãsit dñiũ vtile in locatariũ: vt in. l. j. in fi. cũ duabus seq. ff. si ager vecti. & in. l. j. §. ꝙ aũt ait. ff. de supfi. & not. in cle. j. de reb. eccle. nõ alien.
5 cũ sim. & clarũ † est, ꝙ. l. itẽ q̃ritur. §. q impleto. ff. locati. q̃ vult, ꝙ in pdijs rusticis cẽsetur facta tacita reconductio pro vno anno. & in hoc concordat tex. in. l. in rebus. §. fi. ff. de pca. & no. Bal. in. l. legem. C. de pactis. & Alexã. in. iiij. volu. consi. xxviij. nõ habet locũ quãdo cõductio facta est ad longum tempus, vt consuluit Alex. in. iiij. volumine consi. xvij.
6 iij. col. vbi tenet, † quòd tacita reconductio non habet locum in emphyteusi. & idem tenuit Ludoui. in consilio. ciij. & Bald. in. l. j. xj. q. C. quando non petentes partes. Bal. in. d. §. qui impleto. & Alex. in. v. volumine, consilio. lxxvj. ¶ Alij domini de Concilio dicebant, quòd in persona hæredis Iacobi fuit noua locatio pro vno anno, ex quo locatio ad. x. annos fuit finita tempore Iacobi. & pro
7 hoc facit, † quia quòd nobis obuenit non ab antecessoribus, nostris nouum dicitur: vt in. c. j. de gra. succes. in feud. Et ideò in sequentibus annis in quolibet anno videtur esse tacita facta reconductio pro vno anno. & hoc probat tex. in. d. §. qui impleto. & firmat hoc Bald. ibi & Bar. in. d. l. qui ad certum. allegat l. planè. ff. p socio. & l. legẽ. C. locati. & ꝙ in hoc casu nulla debet fieri remissio mercedis propter dictũ exercitũ, & propter dictã quãtitatẽ muriũ deuastantiũ
8 segetes, q a † pbatũ est, ꝙ tpe dictę tacitę recõductiõis instabat idẽ met⁹: & sic nõ habet locũ remissio mercedis pro sequẽti ãno, vt firmat Bal. i. l. si ea lege. C. de vsuris. & gl. in. l. habitatores. §. iterũ. ff. locati. & gl. in. d. l. edẽ. C. eo. ti. & Ioã. de imola in. c. propter sterilitatem. x. colum.

lum.ff.locati.& not.in.l.qui bona.§.de illo.ff.de damno infect.& Bal.in.c.j.§.vasalli.de pace Cōstant.& Alexand.de imo.in.l.interdū.§.ex naufragio.ff.de acquir.possess. Et ista ratione attēta fuit conclusum per omnes dominos de Cōcilio,qd̄ nulla debet fieri remissio mercedis dicto hæredi. ¶ † Sed hic incidit
9 dubium,ex quo ista pars feudi locati est feudū quaternatum,& non solum habent prædia rustica,sed etiam habēt domos & prædia vrbana,quomodo iudicabitur istud feudum,an rusticum vel vrbanum. Et ista dubitatio insurgit ex tex.dicti.§.qui impleto.qui facit differentiā inter prædium rusticum & vrbanū.Nā in vibanis eatenus videtur facta tacita reconductio , quatenus post
10 tempus finitū habitauit. ¶ † Item,si in scriptis sit facta locatio non ad effectū probandi locationem,sed ad effectum, vt non aliter sit facta locatio,nisi in scriptis fiat iuxta.l.contractus.C.de fide instrumen.tunc ex tacita reconductione non videtur contractus renouatus: quia non interuenit scriptura,sed tacita reconductio videtur facta quatenus habitauit. Sed si scriptura interuenit ad effectum probandi:tunc videtur facta tacita reconductio pro eodem tempore . vt originaliter firmauit Azo in summa.ff.locati.glo. Barto.& alij in.d.§.qui impleto.& Alexā.in.iij.vol.cōsi.cvj.ix.colū.in rusticis aūt seruatur,vt
11 suprà dictum est. ¶ † An dictas pars feudi quaternati sit prædium rusticum vel vrbanum. ¶ Videtur prima facie, quòd sit vrbanus : quia per infeudationem feudi quaternati contrahitur paradogium,id est nobilitas:vt dicit Andr.in c j. quis dicatur.dux , comes,vel marchio. Dicit Luc.de pēna in.l.mulieres.versi.iiij.ex comitatu &c.C.de dignitati.libro.xij.ꝙ hoc est verum,quando feudum habet vasallos non modicos. Et ideò cum dictum feudum non habet vasallos in numero copioso,non potest dici,quòd sit nobile & vrbanum. Sed Barto.in dicto.§.qui impleto.versu,quæro quæ est ratio diuersitatis inter præ-
12 diū & rusticū vrbanū, † dicit,ꝙ in prædio rustico nō percipit fructus in qualibet parte anni.sed solū in vno tempore.Sed in prædio vrbano in qualibet pte anni percipitur fructus vniformiter, ideò prout inhabitauit reconduxisse videtur.Cum igitur fructus dictæ partis feudi percipiuntur nō in qualibet parte anni,sed vno tēpore iudicabitur quo ad istum effectum,prout de prædio rustico,& sic censetur pluries facta ista tacita reconductio de anno in annum,per d.§.qui impleto,ibi,& hoc deinceps in vnoquoq; anno obseruādū est:vt suprà
13 dictū est. † Fallit,nisi istud ius colonie durauit.xxx.annis.nam nūc esset præscriptū ius colonię,vt dicūt Bal.& Ange.in.l.male agit.C.de pręscri.xxx.vel xl.ann.licet gl.in.l.litib⁹,in verbo,colonorū.C.de agri.& cen.li.xj.dicit,ꝙ ius coloniæ præscribitur spatio.x.annorū. quā gl.ad hoc allegat Bal.in.l.si quis cō ductionis.C.locati. Et ad hoc faciunt no.per Bal.in.l.j.quarta col.C.de fideicom. ¶ Fuit ergo couclusum in Cōcilio ꝙ dominus dictæ partis feudi,qui fuit sciens & patiens hæredes conductoris per plures annos finita locatione tenere dictum feudum recipiendo mercedē solitam,potest agere actione locati ad pensionem non solutam. Et hæredem
14 in medio anni expellere nō pōt, † quia videt facta tacita reconductio pro illo anno,secus si post finitū annū per tres dies vel pauco tempore stetisset in dicto feudo,& dominus feudi posteà prohibuisset

hibuisset eũ vt recederet à feudo, quia
vult feudũ pro se, tũc nõ videtur facta
tacita recõductio, secũdũ Bal. in. d. §. q
impleto. ¶ Nõ tñ posset virtute instru-
mẽti prædicti exequi penã ratiõe cõtra
uentionis in ista tacita reconductiõe se
cũdũ Bal. ibi in alia lectura. allegat Dy.
in. l. cũ pater. §. patri certam. ff. de lega.
ij. Idem expresse dicit Bald. in. l. legem
C. loca. vbi dicit, quòd instrumentum
15 † locationis guarentigiatum non po-
test exequi pro tacita reductione. & idẽ
tenet Alex. in. iiij. vol. consi. xxviij. inci.
ponderatis verba circa finẽ. & in eodẽ
vol. consi. xvij. incip. viso instrumento
locationis. versi. secundo principaliter.
vbi ponit etiam quatuor limitationes
ad dictum. §. qui impleto: vt ibi per eũ.
¶ Bene est verum, quòd si dominus feu
di fuisset absens finitis illis annis, qui-
bus fuit locatũ dictum feudum, & non
habuisset notitiam, quòd cõductor vel
16 eius hæres tenuit feudum, † tunc non
esset facta tacita reconductio etiam pro
vno anno. Et licet perseuerasset hæres
conductoris in possessione dicti feudi,
& pcepisset fructus, tũc dñs feudi pote
rit agere nõ ex locato & cõducto: sed ne
gotiorum gestorum actiõe: vt bene de-
clarat Bar. in. d. §. qui impleto. in. j. col.

Decisio. CCCLXVI.

De iudice delegato constituente procuratorem fiscalem.

Summarium.

1 *Iudex delegatus in causa feudi quaternati, an possit constituere procuratorem fiscalem in dicta causa. 8.*
2 *Iurisdictione concessa non videtur concessum id, quod maius est ipsa iurisdictione.*
3 *Procurator fisci à solo rege constituitur.*
Rescripta delegantia cãm, sunt iuris scripti.
4 *Omissum habet, ꝙ in rescriptis omittitur.*
5 *Magister iustitiarius quod officium gerat.*
6 *Processus factus cum persona illegitima pro minore interueniente non potest per aduersarium dici nullus, sed per minorem.*
7 *Fiscus & minor æquiparantur.*
9 *Rescriptum an reddatur surreptitium non faciens mentionem de processus nullo. nu. 11.*
10 *Esse nullum, vel non esse, paria sunt.*
12 *Attentata an habeant locum in rescripto lite pendente impetrato.*
13 *Litispendentia per comparitionem tertij an inducatur?*
14 *Litispendentia propter citationem circunductam non inducitur.*
15 *Commissio de citando illum, qui citari non potest, est nulla.*
16 *Citatio inualida nullum producit effectum, nec constituit in contumaciam.*

N pleno Cõci-
lio fuit dubitatũ, † vtrũ 1
iudex delegat' ab Ill. Ma
gnifico capitaneo & Vice
rege. C. M. in hoc Regno in causa feu-
di quaternati tangente Regiũ fiscum
potuit constituere & facere vnũ procu
ratorem nomine Regij fisci, qui habeat
procurare pro fisco, & eius cãm defen-
dere, & si acta facta cum eo valeãt. ¶ Et
prima facie videbatur, ꝙ processus fa-
ctus cum dicto procuratore, sit validus
quia dictus Vicerex delegãdo dictã cau
sam feudalem inter fiscũ & priuatũ do
mino Licentiato de Summaria sciebat
quòd apud eum nõ erat procurator fi-
scalis, ideò videtur tacitè sibi data pote
stas creandi in illa causa procuratorem
fiscalem, per. l. ij. de iurisdi. om. iudi. ad
idẽ in. c. prudẽtiã. §. sexta. de offi deleg.
Sed dictus delegatus nõ posset suã iuris
dictionẽ exercere sine procuratore fisca
li: ergo videt tacitè sibi cõcessa potestas
creandi in illa causa procuratorem fi-
scalem.

2 scalem. † facit ad hoc quod dicit Bald. in.l.j.C.si rector prouin.ꝙ si data est facultas prioribus super iustitia ministrãda, quod ipsi poterunt eligere potestatem.& idem dicit Bal.in.c.si pro debilitate.de offic.delega. ¶ Sed ad hoc posset responderi, ꝙ concessa iurisdictione iudici delegato non videtur cõcessum id, quod est maius ipsa iurisdictione.vt dicũt Bar.& alij in.d.l.ij.sed creare procuratorem nomine Regis qui habeat defendere Regem in dicta causa feudali, est maior ipsa iurisdictione concessa.
3 † Quia procurator fisci constituitur à solo Rege.vt in.l.j.ff.de offic.procura. Cæsaris,& non debet eius causa agitari nisi coram proprio iudice.vt dicit Bal. in.l.j.C.de hęredi.vel actio.vẽdi.& rescripta delegantia causas, sunt stricti iuris.vt in.c.cum olim.Abbas.de officio
4 deleg. † & quod omissum est in rescriptis habetur pro omisso.l.j.§.ne autem C.de cadu.tollẽ.l.quicquid astringendæ.de verb.obligatio. Et ea quæ fiũt à iudice, si ad eius officiũ nõ spectãt, viribus non subsistunt, vt in regula ea quæ lib.vj. ¶ Item secundò dicebatur, quòd cõstitutio Regni, quæ incipit, prę sides, dat potestatẽ præsidi prouinciæ, vt de feudis cognoscat instituto procuratore pro parte fisci,& causa instructa remittat causam terminandam per Regiam curiã:& sic præses prouinciæ facit procuratorem fiscalem, secũdùm And.ibi. Sed ista constitutio parum aut nihil facit:quia loquitur in feudis non quaternatis:vt dicit ibi Andr.bene est verum, quòd alia constitutio Regni, quæ incipit, beneficium posita in.ij.libro consti
5 tutionum dicit: † quòd magister iustitiarius potest creare procuratorem fiscalem:ex quo Rex dat ei potestatem creandi eũ, omnia enim nostra facimus &c.vt in.l.j.§.sed neq;.C.de vete.iure enucle.& quãdo dicta constitutio intelligeretur, quòd possit cõstituere magister iustitiarius procuratorem fiscalem etiam in causa feudi quaternati, quòd non conceditur nõ per hoc extendenda est ad iudicem delegatũ in causa feudi quaternati: quia magister Iustitiarius habet multas præeminẽtias quas nõ habent alij iudices:vt patet in pluribus cõstitutionibus & capitulis Regni. ¶ Tertiò, dicebaẽ ꝙ licet processus factus cũ procuratore fisci cõstituto à iudice delegato in causa feudi quaternati sit nullus ex defectu procuratoris fiscalis tenẽtis partem rei conuenti:quia nõ fuit cõstitutus à Vicerege, vel alio eius par-
6 te: † tñ negari non põt quin ipse actor, qui egit cũ dicto asserto procuratore nõ põt allegare dictã nullitatẽ. Sed ipse fiscus posset dictam nullitatem allegare per ea quæ in simili dicunt doctores in l.non eo minus.C.de procuratoribus. vbi processus factus cum persona non legitima interueniente pro minore, nõ potest aduersarius dicere ipsum nullũ,
7 sed solũ ipse minor. † quia minor & fiscus æquiparantur.vt nota.in dicta cõsti.beneficium.& ibi Andr.Sed ad hoc patet respõsio ex dictis per Bar.& alios in.d.l.non eo minus. vbi dicunt qđ si processus faceret contra minorem, vel esset dubiũ, tunc processus esset nullus ipso iure, per.l.j.C.qui legiti.personã. iuncta.l.si minorem.in fin.ff.de mino. Sed vt dicebat dominus relator, dictus processus clarè erat contra fiscum. Ideò ipso iure est nullus tanquã factus deficiente persona legitima ex parte rei cõuenti & tantò magis, quia Vicerex prædictus dixit, quòd dictus processus est nullus:quia factus sine procuratore fi-
8 scali non legitimè cõstituto. ¶ † Quare fuit

fuit decisum p omnes dominos, quòd iudex prædictus delegatus in causa feu di quaternati non potuit constituere procuratorem fiscalem in dicta causa. Et consequenter ex hoc dictus processus redditur ipso iure nullus. ¶ Et facta ista decisione insurrexerunt duo dubia. ¶ Primum, vtrum rescriptum impetratum per Erichectam sic zarem filiã & hæredem quondam domini Loisij ficzari vtilis domini ciuitatis oppidi à Cęsarea maiestate nulla facta mentione de dicta litis pendentia inter eam & dictum procuratorem fiscalem nulliter creatum posit allegari surreptitium. ¶ Secũdò, an quicquid eius occasiõe sit secutũ, veniat reuocãdum per viam attentati per no. in clemen. ij. vt lite pen-
9 dente. ¶ † Ad primum dubium prima facie videbatur, quòd dictum rescriptũ sit surreptitium, ex quo non fecit mentionem de commissione facta dicto iudici delegato, quæ valida fuit, & de processu facto coram eo: licet pẽdebat quæstio de nullitate, vt in. c. super literis. de rescriptis. ¶ Tamen fuit visum, quòd stante nullitate processus ex defectu p sonæ rei non redditur rescriptum surreptitium non faciens mentionẽ de dicto nullo processu. pro hoc faciunt in primis ea, quæ allegat Andræas in. c. j. §. prætereà. quæ sit prima causa benefi.
10 amittendi, † ꝙ paria sunt non esse, vel esse, & esse nullũ, dũ allegat. l. j. §. j. ff. ꝙ cuiusq; vniuer. nomine. & alia iura, vt ibi per eũ, & multa alia allegaui ad hoc in. d. §. præterea. & per Alex. in. iij. volu. consi. lxxvij. inci. visis dubitationibus. versu, præsupposita igitur nullitate. Et ideò de actu nullo non est opus facere mentionem. & dicit glos. in. c. ex tenore. de rescript. & in. c. eum nostris. de cõcess. pręben. in verbo, de facto. & in c. subiectum. in verbo, posterius. de iure patro. & faciunt omnia illa, quæ ad hoc allegat Feli. in. d. c. ex tenore. quæ causa breuitatis omitto. & per Feli. in. c. illud. de præscriptioni. Et tanto magis, quia fuerat iã verbo declaratum procuratori dictæ dominæ, ꝙ nõ poterat ferri snĩa ex dicto processu stãte eius nullitate ex causa prædicta, vt faciebant fidẽ duo Regij consiliarij. † ex quo resultat 11
conclusio, ꝙ non dicitur subreptio dolosa, si tacuit de litis pendentia nulla ex relatu iudicum. vt declarat bene Io. de imo. in. d. c. sup literis in. vij. not. de rescriptis. quibus erat credẽdum, per tex. in. c. sicut procerto. de simo. & Archid. de pœni. dist. j. c. nõ solum. & no. Alex. in. v. vol. consilio. clxxx. ius abbatialis. Dominicus in. c. de capitulis. x. dist. Et sic nõ põt dici rescriptum subreptitiũ, si tacuit litem, quã iudices dicebãt nullã, prout in veritate sic erat. ¶ Ad secundam dubitationem, vtrũ stãte nullitate dicti processus ipso iure, vt suprà ostensum est, ꝙ est factũ per rescriptũ principis, dicatur factum lite pendente, & veniat reuocãdum per viam attentati,
12 † fuit dictum, ꝙ rescriptum impetratũ per dictã dominã, non præiudicat liti, nec iuris parti. vt in. iij. auten. vt in medio litis. §. j. valet tamen quo ad futurã litem: vt dicit Vitalis in clausula nil nouari lite pendente. Sed dictum rescriptum impetratum per dictam dominã Erichectam non tetendit in preiudicium regis: quia Rex sic vult. nec afficit dictam litem, ideò cessat remedium attentatorum. Et si dicatur, ꝙ tangit præiudicium tertij, ex quo Vincentius de mastro iudex de surrento se opposuit in dicta lite inter fiscum & dictam dominam: & sic inducta erat litis pẽdẽtia in dicta causa etiã inter priuatas perso-

 nas.

13 nas.† Et ideò habet locũ remedium attentatorum intẽtatum per dictum Vincentiũ, vt videtur sentire decisio Rotæ in decisionib' Bellameræ. dec. cccccxlv. de qua facit mentionem Felin. in dicto c. illud. de rescri. ¶ Ad hoc respondetur, quòd non inducitur litis pendentia per comparitionem tertij, nisi iudex ad instantiam tertij committat citationem, & ad partem citatam peruenit. vt dicit tex. in dicta clemen. secunda. vt lite pendente. & dictus iudex mandauit ad instantiam ipsius tertij citari nominatim illum procuratorem fiscalem constitutum per dictum iudicem delegatũ. Et sic non mandauit citari Regium procuratorem fiscalem legitimè cõstitutum, propter quod nulla inducitur litis pen-
14 dentia.† Sicut dicimus, quòd propter citationem circunductam non inducitur litis pendentia, vt dicit Baldus in l. fin. post principiũ. versu, in eadem glos. ff. de eo, per quẽ factum erit. & in l. post edictum. §. j. versu. extrà quæro. ff. de iudicijs. & in l. j. in princi. ff. de in ius vocan. & Philip. in d. c. illud. & tanto magis, quia dicta citatio fuit posteà circundata: quia nõ comparuit in termino, nec post aliquis pro dicto tertio ad insistendum, nec dicta domina Ericheta fuit citata. ¶ Nec obstat decisio Ro. ccxlv. quę incipit, licet impetrans, vbi dicitur, ꝙ citatus ad omnes & singulos actus vsq; ad sententiã diffinitiuã, prout erat dicta citatio cõmissarij, tunc nõ circunducitur citatio, qñcũq; reus vel actor comparet, vt in iuribus ibi allegatis: quia in veritate nunquã fuit citata dicta domina, nec verus procurator fiscalis, & idcò nulla erat litis pendentia, vt suprà dictũ fuit.
15 † Et citationis commissio nulla & eius executio nihil operatur: quia habet acsi nõ esset facta. l. nõ putauit. §. non quæuis. ff. de bo. pos. secundũ tabulas. ¶ Et ad hoc accedat, ꝙ dicit Bal. in autẽ. offeratur. C. de litis cõtesta. ꝙ cõmissio de citando infantẽ, qui nõ potest citari est nulla. Et ideò citatus, vt cõparcat in loco nõ tuto, citatio est nulla: vt no. in cle. pastoralis. de re iudicata. cũ concordan. allegatis in l. recusare. ff. ad Trebel. per Alex. & per do. Maria. sozi. in suo elegã-
16 ti tractatu de citatione. † Et ideo citatio inualida nullum ꝑducit effectum. Bene facit. c. graue. de offic. delegati. & Bal. in c. in nomine domini. in iij. nota. de testibus. nec interruptionem præscriptionis. vt dicit Bar. in l. accusare. ff. de adulterijs. & Bal. in c. quoniã contrà. de ꝓbatio. & Felinus in dicto. c. illud. nec constituit aduersarium in contumacia. vt dicit glo. in c. de causis. in verbo, venire. de officio delegati. & in c. veniẽs. de accusatio. de quo in c. gratum. de offic. deleg. & in d. c. ex tenore. de rescrip. Iason in rub. ff. de in ius voc. ¶ Vnde post longam & maturam deliberationẽ fuit omnibus visum, quod nõ habet locum in hoc casu remedium attentatorum.

Decisio. CCCLXVII.

De compendiosa substitutione facta ꝑ verba cõmunia matre existẽte in medio omni tẽpore fideicõmissaria &c.

Summarium.

1 *Substitutio cõpendiosa per verbum cõmune facta, an sit omni tempore fideicõmissaria matre in medio existente?* 3.

2 *Verbũ substituo, ad fideicõmissum trahitur?*

4 *Hæres filiusfa. sub conditione post mortem de restituendo grauatus legitimã statim detrahit, & cõditione adueniente trebellianicam.*

5 *Mater succedens in legitima & trebellianica, pupillo sub conditione instituto, an succedat in fructibus per pupillum à die mortis testatoris perceptis?*

Nardus

Ardus de isopo, fecit testamentum in scriptis solẽne, in quo instituit sibi suũ hæredem vniuersalẽ Antoniũ de Isopo eius nepotẽ, & ꝙ nõ possit alienare bona stabilia, nec testari, nisi de vñc. xx. ad pias causas. Et fecit istã substitutionẽ, videlicet, quãdocunq; dictus Antonius eius hæres decederet sine liberis legitimis & naturalibus ex suo corpore, eo casu substituit eidẽ Antonio Antonatiũ de isopo patrẽ ipsius testatoris, si tunc tẽporis superuixerit, & si non superuixerit, substituit ei Anellum de isopo, & Iulianũ de isopo, episcopum Montis marani, & Saluatorem de isopo & filios & hæredes Christofani de isopo pro quarta parte, & sic dictus Anellus ꝑ quarta parte hæres substitutus, & dictus Saluator pro quarta parte, & dictus Episcopus ꝑ alia quarta parte. Et ꝙ dicta hæreditas non veniat ad extraneas manus. ¶ Qui Antonius hæres institutus post mortẽ dicti testatoris, mortuus fuit in pupillari ætate superstite sibi Angelica Spinella eius matre petente successionẽ bonorũ dicti filij sui pupilli, ac superstitibus sibi dictis substitutis. Mater agit & petit à dictis substitutis legitimã & Trebellianicã debitas ipsi pupillo super dictis locis
1 dicti testatoris. ¶ † Ideo fuit dubitatum in sacro Concilio, An dicta substitutio compẽdiosa, scilicet quãdocunq; moreretur dictus Antonius per verbũ cõmune, substituo, sit fideicõmissaria omni tẽpore, vel tempore pupillaris ætatis directa, post vero obliqua matre stãte in medio. ¶ Et licet hoc dubiũ magnũ sit propter cõtrarias opiniones dictorum & rationes, quę hincinde allegant. Nã multi legum & canonum vertices tenuerunt, quod dicta substitutio compendiosa sit directa tempore pupillaris ætatis. Et sic excludit matrem. vt est text. in. c. si pater. de testamen. lib. vj. tã à legitima quã à trebellianica. Et voluit etiã Bart. in. l. moribus. in quinta quæstione principali, ibi tertius effectus. ff. de vulga. & pupillari. Et hãc opinionem scilicet, quòd dicta substitutio cõpendiosa sit substitutio directa tẽpore pupillaris ætatis, tenuerunt glos. in. §. qua ratione. instit. de pupillari substitutio. Cyñ. post alios antiquos in. l. precibus. C. de impube. & alijs substitu. & Io. and. in dicto. c. si pater. & Old. in consi. cxxv. Ange. Bal. Kapha. Io. de imo. & Pau. de cast. & Alex. in. l. centurio. ff. de vulgari & pupil. Sali. & Pau. de cast. in. l. precibus. Anto. de but. Cardi. florent. & Io. and. in. c. Raynutius. de testamen. & Iason in. d. l. precibus. maximè stantibus dictis coniecturis, ꝙ voluit testator, quod eius bona nõ possent peruenire ad extraneos: ex quibus verbis interpretatur, & ꝙ fuit directa substitutio infra pupillarem etatẽ: vt latè prosequitur Bar. in. l. ij. & in. d. l. cẽturio. de vulgari & pupillari. & in. d. l. precibus. & in cõsilijs suis. & dicit Alexan. in. iij. volumi. consi. xvij. quod ipse semper solitus est sequi consulendo istã opinionem, prout plenius ipse dixit in dicta. l. centurio. ¶ In contrarium quod dicta substitutio cõpendiosa stante matre in medio iudicetur fideicommissaria siue in pupillari ætate moriatur institutus, siue post pupillarem ætatem, multum egregiè approbauit dominus Franciscus de aretio in consilio suo. clv. incipiẽte: periculosum est &c. Istam opinionem tenuit glos. scilicet, quod substitutio compendiosa facta à pagano per verba communia, etiam filio impuberi in potestate, omni tempore erit fideicõmissaria.

missaria.in dicta.l.precibus.& etiam in
2 dicta.l.centurio:† qa verbũ,substituo, potest trahi ad fideicommissum.l.generalirer.C.de institu.& substitutio. sub conditio.facta.l. Sceuola.ff.ad Trebellianum. Hanc opinionem tenuit glos.in c.Raynutius.in verbo, vel substitutionis,hanc opinioné sequuti sunt Inno.& Hostieñ.in dicto.c.Raynutius.& glo.in cap.j.de testamen.lib.vj.& eadem ibi te nuit Archidiaco. matre existente in medio, quo casu omni tempore erit fideicommissaria.vt dicit Bald.in dicto.c. si pater.& dominus Cardinalis in dicto. c.Raynutius.& opi.praedictarum glossarũ est cõmunis secundum Bald.in dicta.l.precibus.& firmat hoc ibi Bartol. dominus Petrus de vbaldis de Perusio in sua solenni repetitione dicto.c. Raynutius.char.l.versu, nunc restat descendere.Bald.in.l.si arrogator.vltima charta.ff. de adoptio. & in.l.in testamento. in.iij.q.ff.de testamen.mili.& in.l.ex tribus.C.de inoffic.testa.Bartol.in.l. Lucius.in.iij.q.& in.l.centurio.ff.de vulgari & pupillari.Oldra.in consil.xcix.Areti.in dicto.§.qua ratione.& Iason in dicta.l.precibus.Alexã.multa recitat pro & contrà.in dicta.l. centurio, in versu. In ead.glos.ibi haberet locum fideicommissaria.& Ang.in consi.xiij.& cõli.clj. quod incipit,quidã Nicolaus.& ibi dicit,ꝙ ista sunt de apicibus iuris.¶
3 †Tãdem post longam deliberationé fuit vo tatum per omnes dominos de Cõcilio, quòd dicta substitutio compendiosa facta per verba communia omni tempore,matre existente in medio erit fideicommissaria:quia ista est verior & com munior opinio. ¶ Et ita fuit iudicatum posteà per sententiam sacri Concilij catholicae Maiestatis. ¶ Dubitatur secundo stante dicta substi.compendiosa quae dicitur fideicommissaria etiam pupill- decedente in pupilla.aetate stante ma tre in medio, vt suprà conclusum est. ¶Vtrum mater debeat habere legitimã & quartam Trebellia.Super hoc dubio nõ oportet multa infundere:†
4 quia hodie communis conclusio est,quòd quãdo est institutus filius in potestate, & grauatus sub conditione de restituẽdo post mortem suam haereditatem certis personis,quòd haeres detrahit legitimã incontinenti, & adueniente conditione detrahit quartam trebellianicam: vt ꝓbatur in glos.in capi.Raynutius. & c. Raynaldus. de testa.& hoc cõmuniter sequunt doct.ibi,& ibi in apostilla mea in lec.Abbatis sicu.sunt allegata multa consilia diuersorum doctorum,quae breuitatis causa omitto. Hanc conclusionẽ tenet Alexand.in.l.in ratione. §. quod vulgo.ff.ad Trebel.& in.l. cohaeredi.§. cum filiae. ff. de vulga.& pupilla.& ibi Ang.& Ioan.de imol.& Iason ibi. & in auten.res quae commu.de lega.& Bart. in.l. Papinianus.§. meminisse.ff. de inoffic.testa.& Bald.in.l. filium quem.ff. famil.erciscun.& Barto.in.l. quanquã. ad leg.Falcid.& in.l.j.§.fi.ff.si cui plus quã per leg.Falcid.& dicit Pet.de vbaldis in dicto.c.raynaldus.quod sic consuluit Bar.& multi alij docto.& ita tenuit etiam Alexã.in.ij.volu.consi.xliij.circa finé.& diffusius in eodé volu.cõsi.cxlij. & in eod.volu.clx.in.ij.col.in.iij. volu. Quid autem, si mater nõ succederet in bonis filij, sed solũm haberet legitimã, & haberet restituere haereditaté,an detraheret trebellianicã.vide Alex.in.iij. volu.consi.xvij.circa finé. ¶Et sic cõclusum fuit, ꝙ mater succedit in legitima competenti dicto eius filio, necnon in quarta trebellianica,quę aduenięte conditione debetur matri.¶Et ita fuit iudicatum

dicatum per sacrum Cōcilium in dicta causa, & ita aliàs fuit iudicatum per sacrum Cōcilium in matre filiorū Iacobi
5 de alferio. ¶ Tertio dubitabat. † Quid de fructibus perceptis post mortem dicti testatoris per dictū pupillum, an in illis mater succedat? Et fuit cōclusum, ꝙ sic: quia illi sunt ꝑprij ipsius pupilli, secundū Ang. in. d. l. cēturio. & Lud. in l. in testamento. ff. de testamen. militis.

Decisio. CCCLXVIII.

De creditore hypothecam authoritate propria capiente & precarium reuocāte. Et de appretio ex cursu centum annorum præsumpto.

Summarium.

1 *Pactum inter contrahentes, ꝙ creditor authoritate sua possit rem hypothecatam in solutum capere an valeat.*
2 *Datio in solutum rei certæ pro debito, an censeatur venditio, & quando?*
3 *Tempus centum annorum an operetur appretium in hypotheca. 11.*
4 *Tempus centum annorum, quæ operetur?*
5 *Temporis antiquitas ecclesiæ fundationē præsumit ab episcopo venisse.*
6 *Decreti solennitas ex tempore præsumitur.*
7 *Instrumentum alienationis rei ecclesiasticæ ex diuturnitate solennitatem præsumit.*
8 *Solennitas extrinseca ex vetustate non præsumitur.*
9 *Mandatum quando nunquàm præsumatur etiam à seculo.*
10 *Titulus præsumitur ex tēporis antiquitate.*

IN causa nobilium filiorū & hæredum quōdam Zandoli brancacij filij & hæredis quōdā Thomasij brācacij ex vna agentium, & filios, & hæredes quōdam nobilis Ioannis baptistæ brancacij filij & hæredis quōdam domini Masselli brancacij filij & hæredis quondam Pipuli brancacij super rei vendicatione cuiusdā territorij, ꝙ dicitur Campagnano de pertinentijs Puteolarū fuit excitatū in Cōcilio,
1 † an valeat pactū appositum in instrumento hypothecationis dicti territorij pro debito dotali vnc. cclxxv. & ꝑ alijs vnc. cxl. pro vsufructu ipsarū dotiu non solutarū, ꝙ dictus Pipulus creditor dictarū dotium & vsufructus suæ vxoris dominæ Ceciliæ brāçaciæ filiæ dicti domini Thomæ. Quòd si dictum debitū non soluatur in tempore cōuento, liceat dicto creditori authoritate propria dictum territoriū capere pro dicto debito, & sibi retinere in solutum & pro soluto pro iusto pretio. ¶ Secūdò, si in anno. M. cccciiij. elapso termino solutionis supradictarū quātitatum dictus creditor virtute dicti instruméti reuocato precario cepit possessionem dicti territorij, dicens illud capere insolutum & pro soluto, & illud tenuit constante matrimonio per plures annos, & soluto matrimonio per mortem viri superstite domina Cecilia eius vxore, quæ similiter tenuit dictum territorium per annos viginti, & post eius mortem dominus Masellus eius filius & hæres: ita ꝙ elapsi sunt anni centum. Si allegatur, ꝙ appretium interuenit, sed non probatur. ¶ Vtrū ex cursu centum annorum præsumatur dictum appretiū fuisse factum. ¶ Ad primū dubiū fuit cōclusum, ꝙ valet dictum pactum, vt creditor rem sibi hypothecatā possit capere propria authoritate, & reuocare precarium, & insolutū retinere pro iusto pretio. vt in l. j. C. de pac. pig. & in. l. si fundum. §. fi. ff. de pig. & firmat Bart. in. l. creditores. in. v. colum. versu, vlterius iuxta prædicta quęro. C. de pigno. Et pro hoc facit:

2 † quia datio in solutum rei certæ pro debito, censetur emptio, & venditio. l. elegāter. in princ. ff. de pig. act. & voluit Bar. in. l. libera. C. de senten. interlocu. om. iudi. & in. l. si quis aliā. C. de solu. & probatur in. l. si pdiū. C. de euictio. & te net Frācíscus de areti. in cōsi. clx. incip. longa est ista consultatio. in colū. vij. & hoc si secutū est appretiū: nam tūc esset translatū dñiū, vt in. l. vetustissimā. C. de iure domioij impetrādo, & nō secuto appretio dicetur possidere iure credito ris, & dicti cōiuges facerent fructus dictæ rei pignoratæ suos constante matri monio per. c. salubriter. de vsuris. & no. doct. in. l. insulā. §. vsuras. & in. l. Titia. ff. solu. mat. & eo soluto vxor etiā habet virtute cōsuetudinis Neapolitanæ, pro vsufructu tres duos pro qualibet vncia vt in prima consuetudine Neapolitana. & ibi per glo. in verbo, vxore superstite. in tit. de iure dot. cū fortè de iure non esset. de quo in. l. diuortio. in prin. ff. solu. matri. & io. d. c. salubriter. & per Aret. in. §. fuerat. instituta de actio. post mortē dictæ vxoris. certè fructus excōputarētur in sortē per. l. primā & secūdam. C. de pigno. actio. & l. rescriptū. §. alieno. ff. de distra. pign. & in. c. illo vos. de pig. & sic pertransiuit totū Conciliū

3 in isto primo dubio. ¶ † Ad secundum dubium dicebatur, quòd stante possessione vetussima quasi centū annorū à tēpore captionis possessionis dicti ter ritorij facta per dictū Pipulum creditorem vigore dicti instrumenti, & eius declarationis, ꝙ recipit in solutum pro iusto pretio, licet non appareat dictum territoriū esse per expertos appretiatū, quòd præsumitur ex cursu tanti tempo ris dictum appretium: cū ista appretia fiant seorsum ab instrumento debiti, & instrumēto captionis, & declarationis, ꝙ recipit insolutū, propter quod debet præsumi appretium fuisse factū. vt dicit Bald. in. l. si quis ex aliena. ff. de acq. ren. hæredita. ¶ Et ꝓ hoc allegatur id, ꝙ dixit Lud. romanus in cōsil. cclxxiij. ꝙ incipit, quo ad primū an Abbas &c.

4 qui voluit, † quod si duo loca diuturno tempore fuerunt possessa tanquàm vnita, certè in dicta vnione præsumitur interuenisse authoritas superioris per. l. si filius. C. de peti. hæred. & facit. l. qui in aliena. io verbo, sed si nō adierit. ff. de acquirenda hæreditate. & ea quæ habē tur in. l. sciēdum. ff. de verbo. obligatio. ¶ Item allegatur id, quod dicit Archidia. in ca. nemo. de consecra. distin. j. & Cardi. floren. in capitu. requisisti. de te-

5 sta. qui dicunt, † ꝙ propter antiquitatem temporis p̄sumitur, ꝙ ecclesia fuit authoritate episcopi fundata, & eius cō sensus præsumitur ex tempore. & idem dicit Petr. de peru. in suo tractatu de quarta canonica. ¶ Item allegatur id ꝙ dicit Bal. in. l. si filio. C. de patria potestate. vbi dicit, ꝙ patiētia aduersarij inducit præsumptionē veritatis & solēnitatis. ¶ Itē allegatur id, quod dicit Pet. de ancha. in consilio. cxxxv. incipien. ex

6 Consilijs excellentium doctorum, † ꝙ ex tempore præsumitur solēnitas decreti, & authoritas. ¶ Et ad hoc accedant omnia illa, quæ allegat Alex. in. j. volumi. cōsil. lxxix. incipiente, circa primū, de quo quæritur in tertia colū. ¶ Item dicit Flor. in. l. ij. ff. de fide instru. quòd si producatur instrumentū longo tempore sumptum ab originali, licet nō appareat de citatione partis, ꝙ præsumitur partē fuisse citatā. allegat Ioā. and. in. c. albericus. de testibus. Et ibi per Felinū. & dicunt Anto. de butr. & Ioā. de imo. in cap. ea noscitur. de his, quæ fiūt

7 à p̄lato, † ꝙ si emptor rei ecclesiasticæ possedit

possedit rem diu alienatam, licet in instrumento nō dicatur de solénitate adhibita, tamen præsumitur, & multa ad hoc copiosè allegat Feli. in capitu. sicut in. iij. char. & sequenti. de re iudi. & ad eum facta est remissio. ¶ In contrarium allegatur id, quod dicit Cardi. Flo. post Hostien. in. d. c. Albericus. qui tenet indistincte, quod dicta solénitas non præsumitur per. l. qcūq;. ff. de publicia. nisi in actu modici p̄iudicij: & pro hoc facit quod dicit Bald. in. l. ij. C. de leg. hæ
8 re. † vbi propter longum tempus non præsumitur solennitas exterinseca. Sed ista non procedunt secundum Fel. in. d. capitu. Albericus quando in instrumento nihil enūtiatur de solénitate extrinseca, & factum est antiquum, tūc præsumitur solennitas extrinseca, secundum eum ibi: quia talis defectus appretij nō facti per centum annos, nunquam fuit allegatus: & ideò p̄sumitur, quod iam dictum appretium fuit factum, vt dicit Compostella. in capitu. cum dilectus. de consue. & ibi per Ioan. de imo. & refert Feli. in. d. capitu. sicut. ¶ Item allegabatur in contrarium, quod sicut solénitas mandati non præsumitur ex cursu temporis etiam mile anno. vt dicunt Bald. & Salice. in. l. j. C. de rebus alie. nō alienan. C. si ex falsis instr. l. ij. Sed istud nō
9 obstat, qa est speciale in hoc casu: † qa concernit personæ legitimationem, & si persona non est legitima, quia nō apparet, nunquàm tale mandatum præsumitur, quod secus est in appretio, ꝙ præsumitur ex quo per centū annos p̄sente aduersario, & eius hæredib⁹ possessum est dictum territorium, de quo erat fama, quod fuerat dicti Thomasij, & eius hæredis, hoc sciebant, & omnes tacuerunt tanto tempore. Et ideo voluit dispositio capituli primi. de p̄scrip. libro sexto. ꝙ in præscriptione tanti téporis, in cuius cótrariū memoria nō ext
10 stit, nō exigit titulus. † qa titulus præsumit nisi pbaret de malafide, secundū gl. ibi in verbo, nisi dū allegat capi. vigilāti, & cap. vltimū. quę malafides nō est probata, nisi ꝙ dicitur, ꝙ nō interuenit appretiū, & sic ꝙ nō interuenit titulus, & titulus presumitur ex téporis antiquitate. Nec est dare diuersitaté personarū inter hæredes, & principales personas, ex quo vna & eadé persona esse censetur data scientia, ꝙ dictū territoriū fuit dicti Thomasij, vt in auten. de iureiurādo à moriente præstito. §. j. poterat em̄ ipse Zandalus pater agétium, qui vixit longo tempore agere ex quo sciuit dictum territoriū fuisse patris: & sic eius patientia cū cursu tāti téporis, nunc habet inducere præsumptioné, ꝙ dictū appretiū interuenit per ea, quæ supradicta sunt. & tantò magis hoc credimus, quia dictū territoriū nō excedit valoré dictarū vnciarū quadringentarū. xv. ad quas tenebatur dictus quódā
11 Thomasius p dote dictæ filiæ. ¶ † Fuit ergo cóclusum & votatū, ꝙ hęredes p̄dicti conuenti absoluanť ab impetitione dictorū hęredū Zādali. ¶ Et sic posteà fuit iudicatū & sentétiatū per sacrū Conciliū, licet aliqui domini, alijs tamé medijs, idem votauerunt.

Decisio. CCCLXIX.

De rei alienæ datione insolutum & de malęfidei creditore recipiéte alienum pro soluto.

Summarium.

1 *Datio insolutū rei alienæ an valeat?*
Datio in solutum est venditio.
2 *Venditio rei alienæ est valida, sed vero domino non nocet.*
3 *Dominus qualiter rem suā per alterū alienatam*

natam vendicet?
4 *Pretium loco rei in particularibus, an succedat, & quando. 6.*
5 *Creditor à debitore aliena bona insolutũ recipiens, quo casu ad interesse teneatur?*
6 *Creditor alienum pro soluto recipiens, quãdo in mala fide constituatur. 10.*
7 *Seruo de facto suo deponenti creditur.*
8 *Fides bona & mala ex inualida probatur probatione.*
9 *Fama rei alienæ in solutum datæ creditori malam causat fidem.*
11 *Credendum, cui dicere incumbit.*
12 *Dolosus ad emendationem damni tenetur.*

Lphõsus de parisio de Trapani erat creditor Francisci de masso in certa quãtitate pecuniarum ex causa venditionis certarum merciũ, prout fatebatur ipse in quodã contractu. hic Franciscus de masso prepositus fuit exercitor super quibusdam mercibus oneratis in quodam nauigio per Franciscum de amfora, & Antoniũ de Bocza de Surréto: & dum nauigãdo se cõduceret in partibus insulæ Siciliæ: procurator dicti Alphonsi cõstringit via facti dictũ Frãciscũ de massa suum debitoré, vt sibi satisfaciat. ille suus debitor dicit, ꝙ dictæ merces oneratæ non sunt suæ: & ita est ꝓbatũ per testes, qui dicebãt, ꝙ alij homines qui erãt in dicto nauigio sic dicebant. Nihilominus dictus Franci. de Masso dedit in solutũ, & pro soluto pro suo debito dicto Alphonso merces prędictas oneratas in dicto nauigio, in quibus ipse fuerat pręsuppositus exercitor seu super carneũ p dictos Frãciscũ de amfora & Antonium bocza: vt patet per instrumentum publicũ. Nũc cõuenitur dictus Alphonsus à dictis dominis dictarum merciũ, ꝙ eis restituat merces eorum, quas habuit à dicto Frãcisco de masso. Et causa introducta in sacro Concilio fuit dubitatum, vtrum datio in solutũ rei alienæ valuerit. ¶ Secundò, posito ꝙ valuerit, vtrũ ipse Alphonsus fuit in mala fide, recipiẽdo insolutum, & pro soluto merces alienas.

1 ¶ † Ad primum dubium fuit decisum in consilio, ꝙ dicta datio in solutum est emptio, & venditio p. l. litis. ff. ꝓ empto re. & in. l. fi. ff. ex qbus causis in possessatur. & Bar. in. l. si pupillorũ. §. si prætor. ff. de rebus eorũ. & in. l. j. §. cũ pre-
2 diũ. & ibi Bart. ff. de pig. † Et venditio rei alienæ valida est. vt in. l. ré alienã. ff. de cõtrah. emp. etiã inter sciẽtes ré esse alienã. vt no. in. l. si in emptione. §. itẽ si emptor. eod. tit. & voluit Bart. in. l. si is qui pro emptore. §. fi. ff. de vsucapioni. Sed nõ nocet talis vẽditio vero dño. vt in. l. alienũ. & ibi Bal. C. de fur. & in. l. j. C. de vsuca. ꝓ emptore. no. in. l. item si res. ff. de ali. iudi. mu. causa facti. & in. l.
3 res aliena. ff. de contrah. emp. † Nã poterit verus dñs res ipsas vendicare, vel agere publiciana, vel agere remedio possessorio. l. j. &. iij. ff. de tritica. &. l. si coloni. C. de agrico. & censi. lib. xj. vel agere actione furti, quando scienter emit rem alienã: vt in. l. si liberã. C. quod cũ eo. & no. in. l. in ciuilem. C. de furtis. Et hoc verum, si res ipse extarent: sed si nõ extarent, prout erat in facto, de quo agitur, vtrum possit agi ad pretium eorũ.
4 videbatur ꝙ non. † quia in particularibus p̃tiũ non succedit loco rei: vt in. l. si seruũ. §. fi. ff. de verb. ob. nisi in certis casibus specialibus, de qbus per glo. in. l. Labeo. & Sabinus. ff. de verb. sig. & per Bal. in. l. mater tua. C. de rei vé. & Bar. in. l. si ré. & pretiũ. ff. de peti. hæredi. & ibi sunt concordantiæ allegatæ p Alex. Tamen dicit Bald. in. d. l. mater, quòd quando

quando res præstari non potest, in subsidium pretiũ succedit in loco rei in iudicio singulari. vt in. l. si verberatum. §. j. ff. de rei ven. & no. in. l. si eũ seruũ. & ibi Alex. ff. si cert. peta. Sed in veritate,
5 non est actũ ista via. † Sed actũ est contra dictũ Alphonsum ad interesse: quia præsupponitur, quod dictus Alphonsus fuit in mala fide recipiendo à suo debitore in solutũ bona aliena: quo casu tenetur ad interesse, in quo interesse venit æstimatio rei. i. ipsarum merciũ. vt in. l. si quid fur. §. qui lãcem. & l. qui tabulas. ff. de furtis. Et tanto magis, quia dicta datio in solutum fuit coactè facta: quia facta præcedente carceratione sui
6 debitoris via facti, † quo casu etiã in iudicio particulari pretium succedit loco rei. secundum glo. in præallegata. l. Labeo. per. l. j. C. quod metus cau. ¶ Circa secundum dubium. An dictus Alphonsus fuit in mala fide recipiendo in solutum alienas merces. ¶ Fuit conclusum per omnes dominos, quòd satis potest dici dictum Alphonsum fuisse in mala fide, tum propter asseuerationẽ sui debitoris, dicẽtis quod dicta bona nõ erãt sua, sed aliena. & debebat dictus Alphõsus ei credere: quia deponebat de facto
7 suo, † quo casu etiam seruo creditur. vt in. l. quæro. §. fina. ff. de ædili. edic. & istum text. ad hoc allegat Paul. de cast. in consil. cccxxxj. & in consili. xxxv. incipien. priusquàm. bene facit text. in. l. magis. §. ne tamẽ. ff. de rebus eorum. & in Specu. in titu. de testi. §. nunc tractãdum. versu, hoc autem. in fine gloss. iiij. quæst. iij. §. item Barto. in consilio. ccix. Paul. de castr. in. l. ij. §. si absens. in glo. ibi & fortè. ff. si ex no. causa agat. tum etiã, quia illi qui erant in nauigio, hoc
8 affirmabãt: † vnde sicut bona fides ꝓbatur ex probatione inualida: vt dicit Bald. in capit. j. §. si duo. de pace tenenda. & Bald. in. l. j. in fin. C. vbi causa status, ita ꝓbatur etiam mala fides ex inualida probatione: quia ex coniecturis percipitur bona vel mala fides. vt not. in. l. penulti. C. de euictio. & voluit Bal. in. l. j. C. de vsuca. transfor. tum etiam quia erat fama, quòd dictæ merces non erant dicti debitoris Alphonsi. ¶ † Et 9
sic ista fama, quod merces erant alienæ causat dicto Alphonso malam fidem: vt dicit Ange. in. l. eum qui. §. in publiciana. ff. de public. facit ad hoc quod dicit Bart. in. l. celsus. ff. de vsucap. ¶ Nec obstat quod dictus debitor dicti Alphonsi non ostẽdebat, quod dictæ merces erãt alienæ nec mandatum, & sic non debet credere dicto suo debitori dicẽti, quòd merces, quas ipse portabat erãt alienæ. vt in. l. si quis inficiatus. ff. depositi. & prout dicit Bald. in. l. si fundum. C. de rei ven. vt no. in cle. causam. de electio. quia vt dicit ibi Cyn. & Alb. de rosa. in dubio debuit abstinere à dicta datione in solutũ, quia talis denuntiatio facta à suo debitore, arguit ipsum à mala fide. per. d. l. si fundũ. ¶ † Nec ob. ꝙ denun- 10
tiatio non fuit facta domino mercium, sed à dicto supercarico, & per cõsequẽs non inducitur mala fides in Alphonso, per tex. in. l. si maior. C. de rescin. vendi. & l. tutor vrgentibus. in princi. ff. de mino. secũdum Pau. de ca. in. d. l. si fundum: quia respondetur, quo ad effectũ, ꝙ vt quis cõstituatur in mala fide sufficit, quòd fiat ista denuntiatio, quòd res est aliena ab eo, qui habet custodiam ipsius rei: vt patet ex doctrina Barto. in l. non solum. §. morte. in. iij. quæstione principali. ff. de operis noui nuntiatio. & notat Barto. in. l. item veniunt. §. petitam. ff. de petitio. hæredita. quia ad eum spectabat hoc dicere. † & ideò 11
erat

erat ei credendum: vt dicit Lucas de pēna, in l. iij. C. de murileg. lib. xj. dum allegat. l. quædam. §. sed si ei. ff. de edēdo. Bene facit ad hoc, ꝙ dicit Bartol. in l. si seruū. §. nunc videamus. ff. de verb. obli. quòd in casu, in quo ex parte eius cui fit denuntiatio, requiritur sola abstinentia, & tunc sine dubio potest fieri ista denuntiatio etiam per negotiorum gestorem: vt. ff. quòd vi aut clam. l. prohibere. in princi. ¶ Quare ego tanquā commissarius causę dedi primum votū, ꝙ dictus Alphonsus cōdēnetur ad pretium mercium dictorū agentium habitarū per dictum Alphonsum, prout cōtinetur in instrumento dationis insolutum ipsarū mersium cōsignatarum per
12 dictum suum debitorem, † nam in foro conscientiæ quando quis est in dolo, tenetur ad emendam damni. vt dicit Inno. in c. sicut dignum. circa finem. de homicidio. de quo fuit memor Abbas sicu. in c. quoniā contrà. in gl. in verbo, loca. de probationi. ¶ Et ita per totum Concilium fuit per diffinitiuam sentētiam pronuntiatum.

Decisio. CCCLXX.

De statutaria præscriptione aduersus minorem non currente.

Summarium.

1 *Minor ætas an restituenda aduersus cōsuetudinariam præscriptionem. 3.*

2 *Minor læsus restituit̄, nisi in phibitis de iure.*

4 *Minor aduersus legem ciuilem restituitur, nō contra naturalem vel communem.*

Tempus consuetudinarium currit minori, sed restituitur.

5 *Minor aduersus dolum de preterito præsumptum, restituendus.*

6 *Remedium restitutionis datum minori aduersus statutariam præscriptionem transit in minoris successorem.*

7 *Soror nobilis viro nō coniuncta qualiter aduersus fratrem per Neapolitanam consuetudinem succurratur? 10.*

8 *Dispositio pœnalis incipiēs à præcedente simplici quando committatur.*

9 *Pœna culpæ an & quando committatur sine monitione?*

11 *Soror per statutum masculata ad paternam successionem, an etiam ad paternam & collateralem.*

12 *Verbum disponere, trahitur ad vltimas voluntates.*

13 *Donatio in fraudem successoris, quando dicatur facta. 14.*

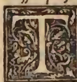
Fraus ex ingenti alienatione præsumitur.

15 *Donatio meritoria præsumptioni fraudis silentium imponit.*

Merita in donatione, an oporteat, quòd specificè probentur.

16 *Obsequium in discrime vitæ exhibitū, maximā dignum remuneratione.*

17 *Successor non tenetur ad remuneranda prædecessori præstita beneficia.*

Ria dubia fuerunt discussa in Cōcilio, in causa, quæ vertitur inter Ambrosium de misina de Neapoli cōuentū, & Vincentiam de misina super successione bonorū, quōdam Iacobi de misina fratris dictæ Vincentiæ. ¶ Et primū consuetudo Neapoli. prima de successio. ab intestato. dictat in scriptis, ꝙ mortuo patre cū filio & filia, filius succedit, & tenet̄ maritare sororē secundū paragiū & facultates: eā autē differēte maritare secūdū paragiū vsq; ad annos. xvij. succedit, & pōst petere portionē de bonis paternis & maternis, & subdit̄ in cōsuetudine. Quid autē, ꝙ tūc soror quoad prędicta, habet̄ ac si esset masculus. Quid si mortuo patre relictis filio pupillo ac relicta filia pubere

pubere vel impubere, & ista fœmina efficiat.xvj.annorū antequā filius pu-
1 pillus efficiatur maior.¶ † Vtrū soror possit dicere, ꝙ debet succedere, eò ꝙ frater non maritauit eā infra.xvj.annū, vel frater possit dicere, ꝙ istud tempus non currit minori, & si currit possit pe-
tere in integrū restitutionem infra quadriéniū finita minori ętate. Et sic aduersus, dictā prescriptioné cōsuetudinariā restituatur ipse minor.¶ Istā quæstioné sentit Andr. in constitutione Regni. In aliquibus. in.v.col. in versi. Sed ex quo recusauit dare dotes, an possit penitere & offerre &c. ꝙ si esset minor frater tūc per in integrū restitutioné posset pœnitere. alleg. C. de repu. hær. l. fi. in fi. & sic videt, ꝙ datur sibi restitutio ex capite minoris ætatis: quia hoc ipso est læsus.
¶ Ad idé adducitur istud tépus cōsuetudinariū.xvj.anno. currit minori. Sed datur sibi restitutio, secundū Inn. in.c.
2 cōstitutus. de resti. in inte. † nā regulare est, ꝙ data lesione semper minor restituitur, nisi cōtrariū reperiatur in iure expressum: vt no. in.l. auxilium. ff. de mino. & in auč. de hære. & falci. §. pupill°. & est optimus tex. in.l. fi. C. in q̄bus cau. in inte. resti. non est necess. licet
3 Bar. in.l. etiā circa fi. ff. de mino. † dicat ꝙ in lucro captādo prescriptio statutaria semꝑ currit cōtra minoré. Sed daē restitutio. Sed in dāno vitando ipso iure nō currit minori.¶ Bene ad hoc faciunt no. in.c.j.§. preterea si quis. de ꝓhi. feu. ali. ꝑ Fede. Sed Bald. no. in.c.j. quo tpe miles. in.vj. col. dicit, ꝙ tépus statutū à cōsuetudine succedit loco téporis statuti à iure cōmuni, & tūc sortit eādé naturā, & sic non currit minori ipso iure. vt in cōst. Regni. Minorū iura. & no. doc. in.d.c. cōstitut°. & Inn. & Abb. in.c. auditis.c. ti. de resti. in integ. Aut tép° statutū à cōsuetudine, nō succedit loco alicui° tpis statuti à iure communi: imò illi ciues sic ordinauerūt, & tūc daē minori restitutio aduersus tépus prędictū cōsuetudinariū, secūdū Inn. in.d.c. cōstitutus. & Io. an. in nouella. in.c. ex ra-
4 tiōe. de ap. † Bene facit id, ꝙ dicit Alex. in.d.l. etiā. ꝙ minor aduersus legé ciuilé restituiē: sed nō cōtra legé naturalé vel cōmuné.¶ Et ꝓpthereà dicebat Bal. in.d.l. fi. C. in q̄b. cau. in integ. rest. nō est necessa. ꝙ tépus cōsuetudinariū currit minori: sed daē restitutio. & idé dicūt Inn. in.d.c. cōstitut°. & sentit Bar. i.d.l. etiā. & Bald. in.l. si matri. C. ne de statu defunctorū. in verbo, extra q̄ro. vbi distinguit. & Car. flo. in.l. vnica. in.ix. q̄ō. cle. de resti. in īteg. & Lud. ro. i singularib°.
5 in verbo, mino. Et pro hoc facit, † nam minor restituiē aduersus dolū præsumptū de præterito: vt dicit Bar. in.l. si ex causa.§. nūc videndū. ff. de mino. & Bar. in.l.j.§. nuntiatio. ff. de ope. no. nuntia. Et posito sine ꝑiudicio veritatis, ꝙ dictus Iacobus minor fuisset interpellatus à sorore, & illā interpellationé spreuisset, certè diceret in dolo præsumpto de præterito, vt in.l. ait prætor.§. si q̄s particeps. ff. de his, quæ in frau. credi. & l. si fundū. C. de rei védi. q̄ iura ad hoc alleg. Bart. in.d.§. nūtiatio. in.iiij. colū. ergo aduersus dictā morā minor resti-
6 tuitur.¶ † Et istud remediū competés minori, per viam restitutionis in integrum contra præscriptionem statutariā transit etiā in successorem ipsius minoris. per tex. in.l. minor autem magistratus.§. fi. ff. de mino. & in.l. ea contrà.§. ꝙ si maioris. C. de tempo. in integr. restitu. & ibi per Barto. & Bald.¶ Quare fuit pari voto votatum, ꝙ ex quo Iacobus frater dictæ suę sororis, quādo mortuus Franciscus de misiua eius pater etat

ter etat

ter erat pupillus,& mortuꝰ fuit,quādo erat etatis annorum.xviij.& illa Vincentia tempore mortis dicti sui fratris erat annorum.xxij.& sic dictus Ambrosius cōuentus potest opponere de dicta restitutione,quæ competebat dicto Iacobo minori, cuius ipse fuit hæres in-
7 stitutus.¶ † Secundū dubiū fuit,vtrū ad hoc,vt soror succedat æqualiter vnà cum fratre,in casu,quando frater distulit ipsam maritare infra.xvj.annos,requiratur ꝙ soror interpellauerit fratrē, ita quòd si non probetur de interpellatione fratris,non efficiatur masculiata. gloss.Neapo.super dicta consuetudine, in verbo, differentibus,dicit quòd soror habet duplicem viam, vel cogendi fratrem ad dotandum cùm primū potest,vel interpellare fratrem cōgruo loco & tēpore,& expectare cursum.xvj. annorum,vt eis elapsis succedat,& dicit quòd hoc tempus non datur ad beneficium dilationis,sed ad pœnam fratri differenti meritare sororem. Et licet dicta glos. Neapoli.nihil alleget,tamen possunt ad hoc infra scriptę rationes al-
8 legari:†nam ꝙ dispositio pœnalis incipit à præcedente dispositione simplici pœnalis,illa dispositio tunc committitur, quando facta interpellatione congruo loco & tempore de eo,ꝙ erat deductum in dispositione simplici præcedenti per interpellationem,qui potuit adimplere, nō fuit adimpletum:vt volunt Bartol.in.l.ita stipulatus in septima opp.quintæ partis.& in.vj.qō.ff.de verbo.obligatio. & ibi Ioan.de imol. post Ange.& gloss.Bald.& Ange.in.l.si post tres.ff.si quis cautio.Sed dicta cōsuetudo incipit à pœnali dispositione simplici,ergo requiritur interpellatio. ¶ Secundò adducitur id,quòd dicit Innocen.quem sequuntur ibi Abb.& alij in.c.extirpandæ.§.quia verò.de præbē-
9 dis.qui dicit,† quòd vbi pœna imponitur à iure pro negligentia seu culpa in non faciendo,opus est,quòd præcedat monitio seu interpellatio,vt incurratur illa pœna per.c.ex parte.cum tribus sequentibus,de clericis non resi.& per.l.si ex causa.ff.de verbo.obli.Io.de imo.in.l.non solùm.§.morte.in fi.ff.de oper.no.nunc. Anto.de butri.in.c.cùm in cunctis.ix.col.de elect.fallit in casu, quem ponit gloss.Bartol.& Bald.in.l.j.C.de his quibus vt indig.glo.& Bar. in.l.in cognitione.ff.ad sille.Secus,vbi pœna imponitur pro facto affirmatiuo, vt in.c.de mulcta.de præben.& in.l.j. C.de secundis nupt.& hanc theoricam affirmant Io.andr.in.c.excommunicationi.de rapto.post gloss.ibi,& Bald.in d.l.& si post tres.in repeti.qui allegat text.in autenti.de hære.& fal.§.si quis autem non implens.& in auth.de eccle. titu.§.si autem. & Bald.in auten.hoc ampliꝰ.C.de fideicōmis.& Bal.& Imo. in.l.si mora.ff.solu.matri.& Bal.in.c.j. §.publici latrones.de pace tenē.Bal.in aut.omnino.C.ne vxor ꝓ marito.Bald. in.l.magnā.C.de contrahen. & cōmit. stipula.& in.l.secunda.C.de sponsa.faciunt notata per Bar.in.l.inficiendo.§. infans.ff.de furt.& per Bar.in.l.multa. ff.de condi.& demon.& cū concor.quæ allegantur ibi per Alexan.in apostillis.
10 ¶ † Et per sacrum Concilium fuit cōclusum,ꝙ vt soror succedat vnà cū fratre in bonis paternis in ciuitate Neapo.requiratur, quòd soror interpellauerit fratrem,vt ipsam maritet & dotet secundùm facultates.¶ Sed hîc incidit questio. Ecce,quòd soror interpellauit fratrē,quòd ipsam maritet & dotet, & fuit in mora.& sic soror excedēs annos. xvj.succesit vnà cū fratre in bonis paternis,

ternis, pone ꝙ sunt plures fratres pupilli & in pupillari ętate moriũtur. ¶Vtrũ si a soror succedat cũ fratre, qui fuit in mora in ipsam maritãdo & dotando dictis pupillis fratribus, sicut si esset masculus. ¶Dicebant aliqui, ꝙ text. in consuetudine si moriatur videtur admittere sororem ad successionem bonorũ paternorũ cum fratre, si ipsam nõ maritauit infra xvj. annos nihil dicit. Vtrũ ipso supradicto modo masculiata succedat, vt masculus transuersali. & text. in cõsue. Quòd aũt dicit, quòd quo ad prędicta, scilicet quo ad successionem bonorũ paternorũ, succedit ac si esset mascu-
11 lus. † alij dicebant, quòd si est masculiata quo ad succedendum patri, erit etiã masculiata quo ad succedendum fratri & collaterali: & pro hoc allegabant glo. Neapo. in consuetudine si moriatur. in gl. in verbo, filijs ibi, nonò est hoc ius cõsuetudinariũ & in consuetu. ꝙ autẽ. in verbo, parentum. vbi dicit ꝙ soror, quæ successit in bonis paternis tanquàm masculiata succedit fratri vel sorori: quia vtitur iure fratris. & in hac secũda opi. magis inclinabant domini de consilio. ¶Tertium dubium fuit. vtrũ iste Iacobus potuit donare aliqua bona stabilia paterna & materna dicto Ambrosio per sex menses ante eius mortẽ per contractum inter viuos in præiudicium dictæ Vincentiæ eius sororis. ¶Ego fui in voto, ꝙ sic: quia consuetudo Neapolitana, quæ incipit, & si testator dicit, ꝙ habẽs bona paterna vel materna non potest de ipsis disponere nisi de medietate, aliam medietatem tenetur relinquere proximioribus ex parte patris in bonis paternis, vel proximioribus ex parte matris
12 in bonis maternis. † Verbum enim disponere, trahitur ad vltimas voluntates, & non ad dispositionem inter viuos: vt dicit glo. Neapo. in dicta consuetudine in verbo, disponere. vbi dicit, quòd põt totum alienare in vita, sed in morte de medietate, & ibi dum dicit hic de testatore non autem donatore & venditore. Et posteà dicit, nisi fiat in fraudem suc-
13 cessoris. † Dicitur aũt fieri in fraudem successoris quando donauit omnia bona sua. vt in l. omnes. §. lucius. ff. de his quæ in frau. cred. iunctis no. per glo. & docto. in l. qui testamentum. ff. de probatio. Idem, si non omnia bona sua, sed quasi omnia donauit vt sentit Bald. C. si quid in fraudem patro. l. j. in tertia questio. & not. Bald. in l. si vnquàm. C. de reuocan. donationi. & dicit Bald. quod ex vna magna alienatione præsumitur fraus in l. fraus. ff. de lega. & firmat hoc Alexan. in primo vol. consi. lv. incip. consideratis verbis dicti statuti &c. ¶Item probatur, quando in fraudẽ est facta donatio, si fiat ab eo qui non habet filios, nec habere potest, & donauit non successuro: vt dicit ibi glos. Neapolita. in verbo, disponere ibi. Sed quomodo probauit, & per hoc bene facit text. in c. primo. §. sed & res. per quos fiat in uesti. & ibi gloss. in verbo, in fraudem.
14 ¶ † Item præsumitur in fraudem facta donatio, quando quis donat consangui neo suo, si tendat in præiudicium tertij vt dicit Pau. de cast. in consi. lxv. incipiẽte, super isto puncto occurrunt tria videnda. allegat Bart. in l. post contractũ. ff. de donat. Et licet diceretur pro parte dictæ sororis, quòd dicta donatio fuit facta in fraudem sui: quia dictus Iacobus semper fuit infirmus diuersis infirmitatibus, & communiter æstimabatur citò mori, propter quas dicta donatio præsumitur in fraudem successoris facta, prout colligitur ex lege prima & secunda. ff. de donationi.

causa

causa mor. Et in dicto Iacobo donatore non erat spes filiorũ. Et donatio fuit facta de maiori parte bonorum stabilium,& sic videtur facta in eius fraudem. Et ideò nõ debeat valere: vt suprà dictum est. ¶Tamẽ ego dicebã, qđ fuit donatio prædicta facta ob merita ipsius donatarij, vt dicebat contractus dona-
15 tionis: †quo casu cessant dictæ presumptiones fraudis vt dicit Neapo. in dicta glo. Et licet nõ sufficiat confessio Iacobi donatoris facta in instrumento & cũ iuramento de seruitijs præstitis per dictũ Ambrosium sibi. Sed oportet, ꝙ specificè probenĩ seruitia & merita, vt voluit Bar. in l. si forte. ff. de castrẽ. pecu. & gl. & doc. in l. si donatione. C. de colla. & voluit Io. an. in addi. Spe. in tit. de rebus eccle. nõ alie. in rubrica. & firmat Alex. in pręallegato cõsi. lv. in. j. vol. tamen fuit bene probatum in processu, ꝙ dictus Ambrosius cõuentus dicto Iacobo præstitit seruitia suę personę in seruiendo ei in suis infirmitatibus diuersis, necnõ & qñ superuenit pestis in domo & familia dicti Iacobi, qñ fuerunt mortui de peste alij fratres dicti Iacobi, & ipse Ambrosius nõ dereliquit eũ.
16 ¶† Vnde fuit mihi visum, ꝙ ista seruitia sunt digna maxima remuneratione: quia posuit vitã suam in periculo, quia experientia quæ est rerũ magistra. vt in c. cum expediat. de elec. lib. vj. docet, ꝙ ista sunt magna seruitia. Et tanto magis, ꝙ dictus Ambrosius seruiuit in auri fabri. patri dicti Iacobi: quæ seruitia præstita patri, licet nõ tenebatur dictus Iacobus remunerare per id, quòd dicit Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi.
17 fa. † quia facultas remunerãdi magnũ seruitium præstitum prædecessori, non transit in successorẽ. & de hoc fuit memor Iason in l. ex hoc iure gentium. ff. de iusti. & iu. & in l. si non sortem. §. libertus. ff. de condictio. indebiti. tamen negari non potest ꝙ ipse fuit gratus patri & filio. ¶Sed toti sacro Concilio me solo excepto fuit visum contrarium, ꝙ dicta donatio non sit facta sine fraude, & dicta seruitia non sunt digna remuneratione dictæ donationis tantorum bonorum stabilium. ¶Et ideò fuit iudicatum, quòd fuit facta in fraudem dictæ sororis: & sic non potuit ipsam facere in præiudicium dictæ sororis, quã fraudare non potuit successione bonorum antiquorum pro medietate iuxta dispositionem præallegatæ consuetudinis Neapolitanæ.

Decis. CCCLXXI.

☞ De dotis relicto incerto. Et de ordinatis arbitratoribus à testatore ad dotem taxandam.

Summarium.

1 ☞ *Legatum pium incertum, an valeat?*
Incertitudo in contractu vitiat contractum.
Legatum dotis incertæ tenet.
2 *Iudex supplet de facto in causa dotis.*
Dotis causa est pia.
3 *Frater etiã tenetur ad vxorandam sororem.*
Neptes filijs postponuntur.
Charitas prima vnde sumat exordium?
4 *Voluntas alterius fauore piæ causæ secretò committitur.*
Intellectus ad l. theopompus. ff. de dote prælega.
5 *Testator põt disponere, quòd credatur vni testi.*
Voluntas captatoria etiam in legatis nullius momenti, & qualiter dignoscatur.
6 *Legatum alterius arbitratu collatum, qualiter intelligendum?*
7 *Pactum promittentis stare simplici verbo, an valeat.*
8 *Clausula prout eis videbitur in legato inserta importat boni viri arbitrium.*

Recursus

9 *Recursus ad arbitriū boni viri ab arbitratoribus per testatorem electis, haberi an possit?*
Iudex dicitur bonus vir.
10 *Arbitrium iniquum quot modis dicatur.*
Iudex in neutram flecti partem debet.

Ominus Antonius de rao fecit testamētum, & vnicū filiū suum instituit hæredē vniuersalem, & certa legata fecit, & inter alia legauit Mariæ de rao sue nepti filiæ fratris sui defuncti dotes taxandas & arbitrandas siue declarandas per dictum eius hæredem & vxorem & sororem dicti testatoris, prout eis videbitur dandas tempore sui maritagij. Nunc dicta Maria agit in Cōcilio cōtra dictū hæredem, ꝙ attento, ꝙ supradictæ personæ quibus datum fuit arbitriū à testatore declarandi dictā dotem legatā eidē declarauerunt verbo, quod testator sensit de ducatis quinquaginta tantū: & ista declaratio est nimis exigua, habet propterea recursum ad arbitriū boni viri, vt moderetur dictum arbitrium, & pro bono viro, elegit sacrū Conciliū. ¶ Pro parte hæredis dicit, ꝙ non potest haberi dictus recursus, ex eo quia dicta quātitas ducatorum quinquaginta post testamentum fuit declarata per testatorem, & dictæ personę secutæ sunt volūtatē ipsius testatoris. Et ad probandum volūtatē testatoris prædictam dicunt, quòd dict⁹ testator eis in secreto sic declarauit. ¶ Quęritē modo de tribus. ¶ Et primò, vtrū tale relictū incertū pro dote sit validum. ¶ Secundò, vtrū voluntas testatoris ad declarationē legati incerti possit probari p hæredē testatoris vxorē & sororem prędictas ex volūtate testatoris: vel ipsi sunt arbitratores relicti p testatorē in declarādo incertā dotē relictā. ¶ Tertiò, vtrū à tali declaratione facta per eas possit haberi recursur ad arbitriū boni viri. ¶ † Ad primū 1 fuit pariter votatū, ꝙ licet regulariter in non pijs legatis legatū incertū nō valeat, sicut in contractu incertitudo vitiat contractum vt in l. triticum. ff. de verb. obl. de quo in l. stipulationū quędam cum l. seq. vbi autem non apparet. ff. eo. titu. tamen in legato dotis incertæ valet legatum, per tex. in l. si filie. ff. de legatis tertio. & in l. Theopompus. ff. de dote præle. & l. cum post. §. gener. ff. de iure dotium. & hoc etiam notant Alexā. & alij in l. j. ff. solu. ma. & Paul. de cast. in l. j. ff. de leg. secundo. & Bal. in l. fi. C. de sentē. quæ sine certa quāti.
2 † quia iudex supplet de facto in causa dotis vt notant cōmuniter docto. in l. si cum dotem. §. eo autem tempore ibi, iudicis officium. ff. solu. matrimo. ¶ Item in causis pijs iudex inquirit ex officio, vt dicit Cyn. in l. mulierem. C. si manci. ita fue. alie. ne prostitu. & causa dotis est causa pia. vt in l. cum his. §. si mulier. ff. de conditio. & demonstra. ¶ Et ego dicebam, ꝙ ex quo ista neptis testatoris erat virgo sine patre, qui parū habuit de hæreditate paterna respectu ei⁹ qđ habuit dominus Antonius testator & erat paupercula, quòd licet solus pater est ille, qui tenetur dotare filiam: vt
3 in l. qui liberos. ff. de ritu nup. † tamen frater tenetur dotare sororem pauperē & egenam. vt in l. cum plures. §. fin. & ibi gloss. ff. de administra. tuto. vnde ex hoc præsumo, quòd testator dictum legatum fecit dictæ suæ nepti pro exoneratione suæ conscientiæ, potius, quàm amore & dilectione neptis: quę stāte filio testatoris nō solent à patruis diligi: sicut quando non est filius testatoris: & prima charitas incipit à seipso vt in l.

T præ-

præsens.C.de seruitutibus.in glo.¶Ad 6 secūdam quæstionem posset dici,ꝙ stādum sit dicto præfatorum hęredis vxoris & sororis: quia sic testator voluit ꝑ d.l.Theopompus, vbi videt casus pro hoc & etiam in.c.cū tibi.de testa.& nō
4 pōt dici ꝙ sit captatoria volūtas:† quia in secretum alterius volūtas fauore pię causæ confert vt in.l.captatorias.C.de hęre.insti.cū concor.&.d.c.cū tib:.fuit dictū ꝙ in.d.l.Theopompus constabat filiu testatoris arbitrasse secūdū volūtatem testatoris,quia testator dixerat legitimis portionibus.Sicut alia soror, secundùm Bar.ibi & in cōsi.clxviij.inci.
5 quidā habens bona cōmunia,† nam testator potest ordinare in suo testamēto, quod credat vni testi,vt plenè ꝑ Alexā. in.ij.volu.consi.liij.incipiente,circa id, ꝙ quærit.¶Ego dicebā,ꝙ aliud est dicere cōmitto tibi volūtatē meā quā secrete tibi dixi,aliud est dicere,lego Titio, secūdū ꝙ arbitrabit Meuius:nam primo casu est data voluntas in alteriusvoluntatem,tūc nō valet quia captatoria etiam in legatis vt in.l.captatoriæ.ff.de lega.j.secundū glo.in dicto.c.cum tibi. fallit fauore piæ causæ.vt in dicto.c.cū tibi.&.l.fideicommissaria libertas.ff.de fideicō.liber.vbi libertas voluntati alterius collata expresse vel tacitè valet,& idem tenet Barto.in.l.j.C.de sacrosan. eccle.& hīc non est casus noster, quia non fuit commissa per testatorem eius voluntas dictis personis.¶Secundò casu,quando testator legauit dictæ Mariæ,ꝙ prædicti filius vxor & fratres arbitrabuntur:tunc si illi non arbitrabūtur,vel iniquę arbitrabūtur.recurretur ad arbitriū boni viri vt in.d.l.captatoriæ.ff.de leg.j.&.ff.de leg.ij.l.j.& hanc distinctionem sentit dominus Franciscus de zaba.in dicto.c.cum tibi.versicu.quæro an legatum &c.¶† Preterea. aliud est dicere,an stādum sit dicto alicuius de eo,ꝙ testator sibi dixit.Aliud est dicere,an standum sit voluntati alicuius de eo,quòd sibi deponenti videbitur.primo casu ille videtur testis approbatus à testatore,& tunc stādum est eius dicto:qa sic testator voluit,& hoc fauore piæ causæ.vt in.d.l.theopōpus. &.d.c.cū tibi.cum concor.& tūc debet iurare,quia est,vt testis.secūdū Bar.in d.l.Theopōpus.¶Secūdò casu,iste non est testis,sed arbitrator,qñ assumptus
7 est à testatore vel à patre, † licet dicat Cy.in.l.si qs in cōscribēdo.C.de episc. & cle.ꝙ si in contractu promitto stare simplici dicto tuo,ꝙ hoc pactu nō valet de quo per Bar.& alios in.l.fi.ff.de prę to.stipula.hanc distinctionē sentit Bar. in.d.l.Theopōpus in verbo.quæro cū testator dixit.¶Vō per omnes dominos fuit pariter votatum & conclusum, ꝙ dictus hæres vxor & soror non sunt testes de volūtate testatoris ad testificandū eius volūtatē:qa hoc non ordinauit dictus testator. Sed sunt arbitratores ordinati à testatore ad taxandum dictā
8 dotem.† & hoc etiam probat illud verbū,appositū in dicto legato, prout eis videbitur,quòd importat arbitriū boni viri.vt in.d.l.fideicommissaria.& voluit Bar.in.l.si sic.ff.de leg.j.& ꝓbat in l.si filiæ.ff.de lega.iij.&.l.fideicōmissa. §.quāquā.ff.de leg.iij.quæ tex.ad hoc allegat Alex.in.iij.volu.consil.xiij.inci. circa primum.in pe.col.& in hac sententia videt,ꝙ fuit Alex.in.d.consi.liij.in ij vol.¶Ad tertium dubium,vtrum ab arbitratoribus electis per testatore.vt suprà posit haberi recursus ad arbitriū
9 boni,id est ad iudicem, † qui dicit bonus vir.vt in l.vir bonus.ff.iudicatum solui.& in.l.si societatem.§.arbitrariū. ff.pro

ff.pro socio.& in.c.quintavallis.de iureiurando.per doc.cum concor.ibi allegatis. De hoc non expedit dubitari:qa clara decisio est,quòd potest à tali arbitrio declarato haberi recursus ad arbitrium boni viri.vt est tex.in.l.fi.§.sed & si quis.C.cõmu.de leg.per quẽ tex. no.vt ibi Bal.qđ in vltimavoluntate,siue aliquid sit collatũ alicui, vt arbitro, siue arbitratori, iniquum redditur ad
10 æquũ,† & dicitur iniquũ octo modis: scilicet, quatuor modis dicitur plus,& quatuor quibus dicitur minus.& ibi dicit,ꝙ iste bonus vir erit iudex.qui non debet declinare neq; ad dexterã, neq; ad sinistrã,vt in.l.rem nõ nouam.C.de iudi.c.cũ eterni tribunal.de re iudi.in vj.& hoc firmat Bar.in.d.§.arbitrorũ. ¶ Fuit ergo per sacrum Conciliũ cõsideratis cõsiderandis moderatum dictũ arbitramẽtum ad ducatos.cc.pro subsidio dotis neptis dicti testatoris.Et ita posteà fuit sententiatum.

Decis.CCCLXXII.

De hæredibus patris & matris cõuentis nomine patris tantum ex obligatione communi patris & matris.

Summarium.

1 *Filius an possit bona paterna citra ius & nomen hæredis patris habere?*
2 *Hæres patris & matris per obligationem amborum nomine vnius conuentus,an condemnandus nomine alterius, non nominati in actione?*
Via electa sequenda.
3 *Sententia libello debet se conformare.*
Probatio sine petitione an vllius valoris?
4 *Iudicium an & quomodo transsubstãtietur?*
5 *Confessio testis super crimine in vna instantia contra eum probato,operatur remotionẽ à promotione.*
6 *Iudex per instrumentum & confessionẽ potest contra conuentum pronuntiare.*
7 *Confessus post litis contestationem condemnandus in ciuilibus.*
8 *Confessio tollit processus nullitatem,& in iudicio notorium inducit.*
Iudex in notorijs supplere potest.

Vit lata sententia in magna curia Vicariæ cõtra Anellum lõgũ, per quã ipse fuit condemnatus ad soluẽdũ patri Vincentij mennati certã pecuniæ quãtitatem,ad quã erat obligatus virtute publici instrumẽti,& antequã fuisset dicta sentẽtia mandata executioni, dictus Anellus mortuus fuit superstitibus sibi duobus filijs,videlicet Ioanne longo,& Nicolao eius fratre,& similiter mortuus fuit pater vincẽtij superstitibus pluribus filijs, qui oẽs sunt mortui,& solũ supest dictus Vincẽtius hæres patris & fratrum suorũ,q petit executionẽ dictæ sñæ cõtra dictũ Ioãnẽ,& fratrẽ vt filios & hæredes dicti Anelli,
1 † dicit Nicolaus ꝙ ipse probat p instrumẽtũ se abstinuisse ab hæreditate patris.Et Ioannes alter frater dicit,ꝙ ipse nõ tenetur qa nõ est hæres patris sui.Et si aliquid habuit de bonis paternis,illud habuit non vt hæres patris,sed vt filius & hæres matris, quæ dedit in dotẽ dicto Anello vncias cẽtũ,& factus fuit casus restitutiõis dotium per mortẽ Anelli dicto Ioanni & fratri vt filijs & hæredib⁹ matris:vt cõstat p instrumentũ dotale:& sic habere potuit bona paterna citra ius & nomẽ hæredis patris,videlicet ꝑ dote materna,quo casu diciť,ꝙ nõ ꝑ hoc probať se immiscuisse hæreditati paternæ.vt no. Bar.& alij in.l.gerit.& in.l.ꝑ hęrede.§.j.ff.de acq.hęre.& l.l.j.& .ij.C.de repu. hære.& Alex.in.iij.vol.cõsi.xxxij.maximẽ,

ximè, quia probatū est dictum Anellū tempore mortis suæ fuisse pauperem. & dicti Ioannes & Nicolaus fratres debebant consequi super bonis maternis vt hæredes matris dictas vncias cētum dotales, & in bonis paternis parum aut nihil remansit nisi certi debitores in modica quantitate, qui fuerunt exacti per dictum Ioannē. vnde præsumitur exegisse pro debito materno per iura suprà allega. ¶ Replicatur pro parte dicti Vincentij. Si vos estis hæredes matris vt dicitis, omnino debet contra vos fieri executio dictæ sententiæ: quia in instrumēto debiti, cuius vigore lata fuit sentētia contra Anellum, est obligata mater vestra vnà cum patre ad soluendum dictū
2 debitum insolidum. ¶ † Replicat dictus Ioannes conuentus, quod non fuit actū contra eum & fratrē nisi tanquā hæredes patris & viam quā elegisti, hæc tibi pateat vt in. l. ꝙ in hæredē. §. eligere. ff. de tributo. cū concord. in glos. allegatis. ¶ Dubitatur, si est actū contra filios, vt dicta sententia exequatur cōtra eos pro 5 debito contracto per patrē & matrē, vt hæredes patris, & ipsi filij non sunt hæredes patris sed matris, & condemnati sunt hæredes patris. Si dicta sentētia lata contra Anellum, quæ petita fuit exequi contra eius hæredes. Et declaratum fuit per magnam curiam, quòd exequatur contra dictos Ioan. & Nicolaum, & 6 à tali pronuntiatione per eos fuit appellatum ad sacrum Conciliū, possit exe-
3 qui cōtra eos, vt hęredes matris. ¶ † Prima facie videbatur ꝙ non: quia sentētia debet esse conformis libello. vt in. l. fundus. ff. commu. diui. & in. l. finali. C. de fideicom. liber. c. licet heli. de simo. cum concorda. cōcordantiæ sunt in clemē. sæpe. in verbo, formam. de verborum significatio. ¶ Item probatio sine petitione nulla est. c. dudum. de elec. secūdum Bal. in. l. j. ff. de legatis secundo. ¶ In contrarium dicebatur, quòd licet sit actum contra filios, vt hæredes Anelli patris à principio, & per actorem probatum, ꝙ sunt hæredes, quia se immiscuerunt hæreditati paternæ. Et per exceptionem conuentorum apparet, quòd non sunt hæredes patris: sed matris, & sic reddi-
4 tur imperfecta probatio agētis: † tamē iudicium transsubstantiatur in aliud genus formæ: vt in simili dicit Bal. in. l. j. iiij. col. in versu, omnimodo dico, quod radix &c. C. si plures vna sentētia. dum allegat. ff. de peti. hęre. l. non tantùm. §. quòd si pro emptore, ex quo apparet, ꝙ hęredes etiam matris tenentur ad dictū debitum: quia mater insolidum fuit obligata vnà cum marito. ¶ Secundò, pro hac parte facit, ꝙ ex quo cōstat per confessionē cōuentorū, ꝙ sunt hæredes matris obligatæ, licet sit actū contra eos, vt hæredes patris tantū, possunt ꝓpter eorū confessionē cōdemnari ex ista instantia, vt hæredes matris. ¶ † Sicut dicimus, quando contra testē probatum est crimē in vna instantia per cōfessionem ipsius testis, talis cōfessio operatur effectū, vt possit remoueri a promotiōe, vt dicit Abbas siculus in. c. cum dilectus. iiij. char. versu, ex prædictis infertur ad aliā quæstionē de ordine cognitionū: & pro hoc facit † quia iudex pōt postquā sibi constat de iure agentis per instrumentū & confessionē partis pronuntiare contra cōuentū iuxta eius confessionē, vt dicit Ioan. de imo. in. c. ex tenore. circa finē. de rescriptis, licet non loquatur qñ constat per cōfessionem de iure agentis, sed quādo cōstat per acta. & tamē fortius est qñ constat per confessionē: & ideò dicit Innoc. in. c. cū super. in verbo, deponēdus de confessis. ꝙ iudex ordina

ordinarius vel delegatus potest cõfiten tem condẽnare, licet nõ agebat ad hoc.
7 † nã in ciuilibus confessus post litẽ cõtestatã debet condẽnari: vt habetur per Cy. in secunda qõ. C. de cõfessis. Barto. in. l. si confessus. de custo. reorũ. dicit, ꝙ vbi processus est nullus, si tamẽ constat per confessionem potest fieri condemnatio, & sunt concordantiæ in consilio Alexan. xxxiiij. incipiente, viso processu. in tertio volu. in secunda col.
8 † quia dicta cõfessio in iudicio inducit notorium. vt not. in. l. ictus fustium. ff. de infamibus. Bal. in. l. properandum. in principio. circa finem. C. de iudicijs. & in notorijs iudex potest supplere, vt no. Bal. in. l. j. C. vt quæ desunt. & ad hoc accedant no. per Bart. & Alexan. in. l. eum qui ita. §. qui ita. ff. de verborum obligatio. ¶ Tãdem post longam deliberationẽ fuit conclusum per Concilium, quòd ex quo nihil aliud allegabant dicti cõuẽti, nisi quod fuerunt cõuenti vt hæredes patris & nõ matris, & quòd iterum debebant conueniri, fuit eis declaratũ, ꝙ allegarẽt quicquid vellent: quia Conciliũ vult pronũtiare super dicto debito tãquã cõtra hæredes matris, & quia nõ habebant defensionem, fuerunt condemnati ad soluendum dictum debitũ, vt hæredes matris.

Decisio. CCCLXXIII.

De debitore offerente pecuniã creditori, vt repetat rẽ per executionẽ traditam fructibus perceptis computatis.

Summarium.

1 *Debitor in executione sententiæ tradẽs creditori fundum, an possit posteà offerre pecuniam, vt vindicet fundum fructibus in sortem refusis?*

2 *Fructus numerantur in re loco pignoris tradita, quæ potius præsumitur, quàm in solutum data.*

3 *Pignus in dubio sufficiens præsumitur.*

Rei in dubio non præsumitur tradita, vt dominium transferatur.

Dominium ex nuda traditione nunquã trãsfertur.

Damnosum minus debitori in dubio præsumendum.

4 *Debitor compelli non potest ad pignus in solutum tradendum.*

5 *Datio in solutum allegata probanda.*

6 *Creditor in dubio præsumitur iure pignoris & non dominij possidere.*

Iudex in dubijs quam viam eligere debeat.

FVit determinatum in Concilio, ꝙ si lata sententia sacri Concilij cõtra debitorẽ ad certã quãtitatem pecuniæ soluendã, & dictus cõdemnatus pro executore dictæ sentẽtiæ dicto suo creditori dedit quandam suã terrã, quã posteà in sacro Cõcilio repetebat, offerendo velle soluere pecuniam ad quã fuerat condẽnatus, compensatis fructibus perceptis per dictũ suũ creditorẽ, & ille creditor dicebat, ꝙ dictã terrã dedit insolutũ & pro soluto in satisfactionẽ dicti debiti contenti in sentẽtia, ille debitor dicebat, ꝙ fuit data loco pignoris, & sic fructus excõputantẽ in sortẽ, vt in. l. si dominiũ. C. de pigno. & in l. j. C. de distrac. pig. cum similibus. Nec cõstabat an esset data in solutũ vel loco pignoris.
2 † Quòd in dubio præsumitẽ potius data loco pignoris, quam data in solutũ, etiã ꝙ esset eiusdẽ æstimationis prout erat debitũ: quia in dubio pignus præsumitẽ idoneũ & sufficiẽs. l. ij. in verbo redigere. C. de pigno. Alexã. in. l. creditor. ff. si cert. pet. Et pro hac opinione facit, quia in dubio nõ præsumitẽ, ꝙ debitor voluerit trãsferre dominiũ. per. l. cũ de indebito. ff. de proba. & ideo dicit

Cyn.in.l.incẽdium.in fi.C.si cert.peta.
3 † ꝙ in dubio non præsumitur res tradita,vt transferatur dominiũ,sed erit potius depositũ,vt ibi per eũ,& firmãt doċto.in.l.cũ quid.ff. si cert.peta.vnde ex nuda traditione nunquã transfertur dominiũ.l.nunquã nuda.ff. de acqui.rerũ do.¶Itẽ,quia in dubio debemus præsumere id,ꝙ est minus damnosum ipsi debitori.vt in.l.semp in obscuris.ff.de regu.iur.cum concor.ibi allegatis.¶Itẽ, quia in dubio debet fieri interpretatio cõtra creditorem,qui dicit,ꝙ habuit in solutũ,& non probauit per.l.veteribus.
4 ff.de pactis.† ex quo debitor nõ potest cõpelli,vt det pignus insolutũ iuxta.l.à diuo Pio.ff.de re iudi.& sic nõ est præsumendũ ꝙ fecerit cautela, ad quã non potest cõpelli. vt in.l. fideicõmissum.§. si hæres.& ibi Bald.ff.de lega.iij.facit.l. j.in principio. & ibi Bal.ff.de magi.conue.vbi non tenetur quis ad id,ad ꝙ non
5 tenetur ex officio suo.† & ideò nõ præsumitur dicta datio insolutũ allegata, nisi probetur,vt in.l.cùm dominam.C. de pig.nec sufficit eã allegare,nisi probetur:vt dicit tex.in.l.magis puto.§.illud ff.de rebus co. Et propterea dicit lex, ꝙ nemo præsumit dominus alicuius rei, nisi constet de principio dominij, secundum Bal.in.l.siue possidetis.C.de proba.dum allegat.l. ex persona.eodẽ titu.
6 ¶Ex quibus patet, ꝙ in dubio † creditor præsumitur possidere iure creditoris & nõ iure dominij. vt per Bart.in.l. fi.C.de iure dominij impetrando.Et in dubio iudex debet eligere illam viam per quã vtriq; parti consulatur:vt dicit Alex.in.l.j.in.iiij.col.ff.si quis cautio.

Decisio.CCCLXXIIII.

☞ De titulo testamenti nulli putatiuo non obstante agenti petitione hæreditatis. Et de errante in iure super titulo inualido non præscribente.

✠ Summarium. ✠

1 ☞ *Titulus putatiuus testamenti nulli,an obstet agenti hæreditatis petitione?* 6.
2 *Titulus erroneus quando det titulum ad præscribendum?* nu.4.5.7.
3 *Præscriptio trigenaria obstat agenti hæreditatis petitione?*
5 *Fides mala post trigesimum annum præscriptionis aliegari non potest?*
6 *Præscriptio p libelli oblationẽ interrũpitur?*

IN causa Georgij Maielli & fratrũ agentium ex vna petitione hæreditatis & publicianæ cõtra Ludouicũ russum,& fratres de villa casoriæ fuit dubitatum imprimis,
1 † vtrũ testamentũ Minicelli cortensis in quo instituit hæredẽ Anastasiã eius vxorẽ,ꝙ in veritate est nullũ,qa minus solẽne, nec ꝓbatur etiã de voluntate testatoris,præbuit titulum:ita ꝙ posset dici,ꝙ dicti cõuẽti q possederũt annis.xx. q habent causam à dicta Anastasia,quæ possedit spatio.x.annorũ:& sic possederint an.xxx. & vltra mediãte dicto titulo testamẽti inualidi & bona fide præscripserint dictũ locũ petitum hæreditariũ dicti Minicelli,cui in dicto territorio ab intestato tãquàm proximiores in gradu ipsi agentes tanquã eius nepotes debẽt succedere per mediã personã Violæ eorũ matris, † cũ detur quasi ꝑ regula, ꝙ titulus erroneus dat titulũ ad præscribendum,vt no.in.l.Celsus.ff. de vsucapionib⁹.& in.l.ꝙ vulgo.ff.de vsuca.Bal.in.l.nullo.C.de rei vendi. Ange. in.l.post mortẽ.de adop.Abb.in.c.apostolicæ.de donatio.Io.de imo.in.c.fin. de præbẽ.& agẽti petitione hæreditatis obstat præscriptio. xxx. annorũ cõpletorum.

torũ.vt dicit Bal.in.l.fi.in.xj.opp.C.de edic.di.Bar.in.d.l.hæreditatis.C.de petitio.hæreditatis.¶Sup hoc dubio fuit responsum vnanimiter præsupponédo
3 vnũ,† ꝙ hæredi hæredis datur etiã petitio hæreditatis.vt dicit Alex.in.ij.volu.consi.cxxxiij.in.ij.col. ꝙ quando est error in facto, tũc erroneus titulus dat iustã causam præscribendi.Sed qñ est error iuris,vt est in isto testameto facto p presbytero,qui non est notarius publicus,nec sunt testes deponentes de testaméto asserto: iste titulus nõ dat causam
4 præscribedi,quia est reprobatus,† & titulus reprobatus,non dat causam præscribédi.l.queadmodũ.C. de agri.& cé si.l.fina.§.finaute.C.cõmu.de leg.c.dudum.le premier.de elec.& firmat Alex. in tertio volu.consi.xlvj.inci.circa præsentis.Concilij &c.& idé Alex.in secundo volu.consi.lxxxv.incip.viso themate.in.j.colũ.ideo dicit Abb.sicu.in.c.ij. de his,quæ fiunt à præla.circa fi.ꝙ ille, qui errat in iure in titulo inualido non põt præscribere.vt no.in.c. ad apostolicæ.præallegato.& in.l.nũquã.ff.de vsuca. Idem Abb.& ibi Feli.copiosæ.in.c. de quarta. de præscript.& ibi tener per
5 multas authoritates† ꝙ titulus inualidus de iure,qui putabatur validus,propter iuris errorẽ,nõ causat præscriptionẽ etiã longissimi téporis.xxx.annorũ. vt ibi per eu quia esset longũ referre doctores, pro & contra quos ipse allegat. ¶Nec obstat,ꝙ lapsis.xxx.annis nõ põt allegari mala fides.prout dicebat Bart. in.l.fi.C.vnde vi.& Abb.in.c. si diligenti.de præscri.& Iason in.l. clàm possidere.§.qui ad nũdinas.ff.de acqui.pos.Io.de imo.& Feli.in.c.fi.de præscri.q a talis præscriptio fuit interrupta propter litẽ motã sunt plures anni corã domino
6 Autonio de rao iudice dicti casalis,† nã per libellũ porrectũ & litis cõtestationẽ interrumpitur pręscriptio.secũdũ Bar. & Alex.ff.de adul.l.mariti.§.quinquennũ.l.si post acceptũ.ff.de rei véd.&.l. matre.C.eod.titu.de quo in.c.illud.de pręscri.¶Et sic fuit cõclusum in cõcilio super isto dubio, & per cõsequẽs ille titulus putatiuus testaméti nulli nõ obst.
7 agenti petitione hæreditatis:† quia ille titulus habetur pro nõ titulo.l.nec vllã. ff.de peti.hære.cũ cõcor.& dicit Barto. vnũ verbum not.ꝙ licet iustus error habeatur pro titu.quo ad præscriptioné, non tamé habetur pro titulo quo ad excludendam petitionem hæreditatis. & idem dicit Bart.in.l.j.in primo nota.ff. quorum bonorum.

Decisio.CCCLXXV.

☞ De probatione confessionis extraiudicialis factæ parte absente aliter,& post scripturam capitulorum certe solutionis.

✤ Summarium. ✤

1 ☞ *Verba ante actum, an sint actus declaratiua?*
2 *Dicta in præfationibus per interuallum non censentur repetita in conclusionibus.*
3 *Confessio ad obligandum parte absente, quã operetur probationem?*
4 *Confessio extraiudicialis qualiter probet?*
5 *Confessiones duæ extraiudiciales probationẽ & non obligationem inducunt.*
Testes non contestes de loco & tempore an probent. 8.
6 *Contractus sola cõclusio,dicitur contractus, sine qua non consistit.*
7 *Contractus nouus celebratur per aditionem.*
9 *Tempus est potius in obliuione,quàm locus.*
10 *Iuramentum suppletorium in summa nõ defertur notabilissima.*

Vidam Diomedes de fraia de puteolis p viam reconuentionis petit à filijs, & hæredibus Bartholomei de fraia medietatem ducatorum mile quingentorum ex causa, quia Gabriel de faia communis pater soluit Regi Ferdinādo primo, ducatos mile quingentos p habēda castellania castri Brundusi ex causa mutui. Et deinde permutauit dictā castellaniam, & c constituit Bartholomeum prædictum post mortē patris castellanū castri Manfredoniæ. & dictus Rex porrò tenuit dictos mile, & quingentos ducatos mutuatos. ¶ Demum adueninete magno capitaneo pro parte catholicæ maiestatis in partibus Apuliæ quesiuit habere dictum castrum Manfredoniæ à dicto Bartholomeo. & dictus Bartholomeus pro consignando dicto castro habuit à dicto magno capitaneo ducatos tres mile. & de hoc apparent certa capitula, & non dicitur in dictis capitulis quòd solutio dictorum trium milium ducatorū fit virtute: qa dictus Bartholomeus, vt hæres patris sui debet cōsequi à Rege Ferdinādo primo dictos mile qngentos ducatos. Sed solū dicitur, ꝙ soluū- 2 tur sibi ducati tres mile p restitutione dicti castri in manibus magni Capitanei. ¶ Quærit, an dicto Diomedi debeantur dicti mile, & quingenti ducati pro medietate tāquā recuperati, vt suprà. ¶ Et prima facie videbat, ꝙ ei debeāt. Nā dictus Bartholomeus, qn tractabatur de cōsignādo dictū castrū magno capitaneo absente dicto Diomede probatur per certos testes, ꝙ dicebat, ꝙ ipse intendebat velle recuperare à magno capitaneo certā summā magnam, ad quā tenebatur sibi Rex Ferdinādus primus ad recōpensam bonorū suorum perditorū in puteolis, & demonstrauit vnū priuilegiū & aliter dictū castrū nolebat consignare. Et postquā habuit dictos tres mile ducatos à dicto magno capitaneo, probatur per duos testes ꝙ dictus Bartholomeus dicebat similiter absente dicto Diomede, ꝙ ipse habuit dictā pecuniā ex causa debiti paterni & in recōpēsam bonorū suorū pditorū, quorū vnus deponit de loco, & alter nō deponit de loco. † Sed clarū est, ꝙ verba q̄ dicūtur ante actū declarāt actū sequētē vt in. l. si seruus pluriū. §. fi. ff. de leg. j. l. vtrū. ff. de pet. hære. ¶ Et verbis p̄cedētibus intelligit sequēs actus fact⁹ occasione verborū p̄cedētiū, vt voluit Bal. in. l. triticū. ff. de verb. ob. p illū text. & . l. diuortio. e. ti. & . l. q Romæ. §. grisogonus eo. ti. & no. Bar. in. l. cū centū. in fi. ff. de adi. leg. faciūt ad hoc multa similia, q̄ allegat Alex. in secūdo vo. cōs. xxv. incip. viso instrumēto, vlti. co. Et ex verbis sequētibus declaratur, qualiter intellexit p̄cedētē dispositionē. i. contēta in dictis capitulis: vt est tex. in. l. vxor. §. fi. secundū vnā lecturā. & ibi Bar. ff. de lega. tertio quē tex. ad hoc alle. Alex. in. iij. vol. cōs. ij. incip. ex narratis. in. vj. co. & dicit Alex. in. iij. vo. cōs. j. in. ix. col. † ꝙ ex his quę qs dixit ante factū p̄sumitur anim⁹ suus in facto secuto. allegat gl. & Bar. in l. Fulcinius. §. quid autē. ff. ex qbus causis in posses. eatur. & glo. in. l. apud Celsum. ff. de doli exceptio. & Bald. in. l. j. iij. col. de ser. fugi. & Bal. in. l. tutelā. C. ꝙ met. cau. ¶ In cōtrariū dicitur, ꝙ qū aliquid est dictū in præfationibus alicuius actus faciendi, & posteà ex interuallo fit ille actus sine expresione eius, ꝙ dictū est, videtur recessum ab eo, quod dictum fuit ante. vt not. in. l. per retentionem. C. de vsuris. l. cū plures. §. locator

tor horrei.ff.locati.quæ iura ad hoc allegat Alex.in.iij.volu.cōsil.xxvij.incip. attentis narratis.& ibi allegat Bar.post Iac.but.in.l.pacta nouissima.C.de pac. & in.l.non qa.§.fi.ff.de pactis.¶ Secūdò dicebatur, ꝙ illi testes deponētes de cōfessione dicti Bartholomei ante capitulationē, sunt testes, q deponunt de cō
3 fessione absente dicto Diomede, † est confessio ad obligandū que nō inducit neq; plenā neq; semiplenā probationē, secundū Bald.& Salice.in.l.in bonæ fidei.C.de iureiuran.& tenet glo.in cap. si cautio.de fide instr.& ibi Abb.in.iij. col.sed bene facit indicium per.l.capite quinto.ff.de adulterijs.& hoc firmat Bald.in.l.j.in prima colū.post Cyn.C. de confessis. Et licet ista opinio sit sustentabilis: vt patet ex scriptis per Sali. in.d.l.in bonæ fidei. Tamen communis opinio est, cū Bart.in.d.l.admonēdi scilicet ꝙ confessio extra iudicium parte absente facta inducat semiplenā probationem.& idem dicit in cōsilio incipiēte, factū sic se habet.& eius opinio.secuti sunt Imo.post Antonium de but.in capitu.fin.de iureiurando. Lud.in consilio.ccclxxiij.incipien.in casu præposito &c.circa finē. Pau.de castr.in consil. lxxxij.& consi.cclv.incipien.visis actis. & hanc tenet Iason in.d.l.admonendi, dicens hanc esse communem opi.& istā 6
opin.hîc & semper tenuit sacrum Concilium, ꝙ confessio in ciuilibus absente parte probata per duos testes, semiplenè probat in his que dependent à volūtate duorum.& firmat Alexand.in primo volumi.consil.xiij.in.viij.colū.& in ij.volu.consilio.xxxviij.ij.colum.& in consilio.lxxxij.col.& consilio.cxxvij.ij. colum.& in.iiij.volu.consi.xix.vlti.colū.& consi.xx.ij.colum.& consil.lxxij. & consil.cxv.ij.col.& in.v.volumi.cō-

4 sil.xxxix.ij.col.& consil.l.iij.col.† Sed si dependet à voluntate vnius, in quibus nō requiritur præsentia partis, tūc talis confessio sibi nocet: vt est gl.in.l. Pompo.la prima.ff.de nego.gest.& voluit Bar.in.l.certū.§.si quis absente.ff. de confes.& Bal.in.l.generaliter.xj.qō. C.de non nu.pecu.¶ Et dicit Angel.in autē.de hære.& Falcidia.§.si verò expressim, ꝙ quando confessio non tendit ab obligandū sed ad probandū aliquid, ex qua probatione absenti q̄ritur obligatio, tunc confessio p̄iudicat per text.
5 ibi.& ideo solemus dicere, ꝙ † duæ cōfessiones extraiudiciales non inducunt obligationē sed ꝓbationē, vt dicit Alexan.in.j.volumi.consi.iiij.incipien.circa primum quæsitū &c. Et licet ex p̄dictis inferatur, ꝙ semiplene ꝓbat dictus Diomedes, per dictā confessionem, tamen illi testes nō omnino sunt cōtestes de loco & tempore, propterea non dicitur semiplenè ꝓbasse.¶ Tertiò ad hoc adducitur autoritas Bald.in.l.si voluntate.C.de rescin.vendi.vbi dicit quòd multa in contractibus interueniūt hinc inde, & tamē sola conclusio dicitur esse contractus, & dicit ꝙ in iure nō est melior tex.de hoc: & dicit ibi Sali. ꝙ multa verba inter contrahentes consueuerunt interuenire antequā ad cōclusionem perueniatur, † & antequā sit conclusum non est celebratus contractus. Idem Pau.in.l.cōtractus.C.de fide instrumen.& ideò etiam si probaretur, ꝙ ante capitulationem dixit dicta verba, illa non sunt in consideratione, vt probent in præiudicium hęredū dicti Bartholomei postquā in capitulis nihil actū fuit de eis: quia vt dicit Bald.in.ij.vol. consilio.xviij.aliud est dixisse, aliud fecisse, vel cōtraxisse.ff.de ædili.edicto.l. sciendum.§.dictū de condi.inde.l.eleganter.

7 ganter.in principio.† cū enim aliquid additur recessum est à sermonibus præcedētibus,& nouus contractus est celebratus.ff.loca.l.l.cū in plures.§.lege dicta.&.§.locator horrei.ff.de præto.stipu.l.valerianus.ff.de contrahen.emp.l.pacta conuenta.& ideo cū scriptura capitulorū non dicit,ꝙ dicti tres mile ducati soluuntur in satisfactionem mile quingentorū ducatorum pro debito paterno,nec vllus hoc potest dicere,vt dicit Bald.in capit.solitæ.de maio.& obe. ¶ Nō obstant verba sequentia dicta post capitulationem prædictam per dictum Bartholomeum probata per dictos testes:quorum vnus deponit de loco & tempore,alter nec de loco nec de tem-
8 pore.† & sicut qualitas temporis non obstat,vt dicit Alexan.in.j.volu.consil. cix.in.vj.col.incipien.visis,vt oportet. vbi dicit,ꝙ si vnus ex duobus testibus deponit de tempore.& alter interrogatus dixit se nō recordari,tamen probat.allegat Specu.in titu.de testi.§.iam de interrogatorijs.versu itē de tempore.& allegat alia iura,vt ibi per eum.ita qualitas loci in duobus testibus quorum vnus deponit de loco,& alter interrogatus de loco,nihil dicit:quia non recordatur,debemus dicere,ꝙ probāt.& hoc expresse firmat Bal.in.l.testium.in.vij. colū.in versu similiter in prædicamento vbi.¶ Quia hæc ego respondebam, quòd est plus defectus non expresiōis
9 loci quā non expresionis tēporis,† quia tempus de facili exit de memoria,ꝙ nō est sic in loco,vt docet experientia.c.cū expediat.de elect.in.vj.¶ Item respondebam,quòd si essent mile testes,q deponerent de confessione extra iudiciū parte absente,non probarent plenè,vt supradictum est,nec isto casu propter magnam summam videlicet duca. M. quingentorum habet locum iuramen-
10 tum suppletorium.† vt dicunt Barto. & alij in.d.l.admouendi.gloss.in capit. ij.de proba.& in capitu.fina.de iureiurando.Vel tertio respondetur vt supra dictum est quod dicta verba non inducunt obligationem &c.¶ Fuit tandem per sacrum Concilium votatum,& sententiatum, quòd filij & hæredes dicti Bartholomei absoluātur ab impetitione dicti Diomedis:quia in dictis capitulis nihil dicitur de dictis verbis prolatis per dictum Bartholomeum probatis,vt suprà.

Decis.CCCLXXVI.

De vniuersitatis turbatione dānū passo ad interesse condemnate.

Summarium.

1 *Vniuersitas turbam in alterius possessione qualiter facere debeat,& an teneatur ad interesse damnum passo, & quando.1.4.7.*

2 *Turbatio vniuersitatis continuata habet causam successiuam.*

3 *Continuatio quando pro ratihabitione habeatur.*

5 *Possessio turbatiua in dubio præsumitur ex titulo,quo apparet facta.*

6 *Patientia vniuersitatis habet loco mādati.*

EX quo probatū est vniuersitatē terræ Balneoli turbasse,& inquietasse magnificum Antonium de regina baronem de marchia super possessiōe casalium Petræ vallæ, & castri riui,& petrę Iannicere de pro-
1 uincia comitatus Molisij.† Sed nō apparet probatum quòd dicta turbatio & molestatio fuerit facta precedente deliberatione dictæ vniuersitatis congregatæ vnanimiter more solito,& pulsata cam

ta campana iuxta not.per Spec.in titu. de accu.in fi.& per Bart.in l.aut facta. §.nonnunquã.ff.de pœnis.in.iiij.colũ. versu,vlterius quero.& in.l.sed si ex dolo.§.sed an municeps.ff.de dolo.& no. Pau.in cõsi.lxxxix.incip.in causa forcij.& in.l.aut facta.§.fin.ff.de pe.& no. glo.in.l.aliud.§.refertur.ff.de reg.iur. & no.in.l.semper §.si in sepulchro.ff. quod vi aut clam.& in.l.metũ.§.animaduertendum.ff.ꝙ met.cau.¶ Item quia ad hoc vt dicatur esse factũ ab vniuersitate requiritur ad minus ꝙ ex tribus partibus interuenerint due partes, vt firmat Alexand.in.iiij.volu.consilio
2 cxxxij.col.iij.¶ Fuit dubitatũ,† vtrũ possit condẽnari ad interesse petitũ liquidandũ ex processu,fuit dictũ quòd ista turbatio,& molestatio nõ fuit momentanea,sed cõtinuata ꝑ multos dies et menses:& sic talis turbatio habet causam successiuam:quo casu licet nõ probetur, ꝙ dicta turbatio non fuit facta cõmunicato cõsilio in loco solito,& pulsata cãpana,& more solito:tenetur vniuersitas ex dicta turbatiõe,vt dicit Pet. de ancha.in cõsi.clvij.& Ioan.de ana.in
3 capit.dilectus filius.de simo.† nam ex hac cõtinuatione turbatiõis videtur sequi ratihabitio aliorũ.& ideo dicebat Iun.in.c.grauẽ.de sentẽ.excõ.& Bart. in.d.l.aut facta.§.fi.versi.puto tamen. vlti.col.ꝙ licet non sit factũ delictũ cõmunicato cõsilio &c.tamen si posteà sequitur ratihabitio aliorum tenetur vniuersitas pœna pecuniaria:vt dicit Ion. in.d.capitu.grauem.Idem si negotium spectat ad vniuersitatem:qa vtilitas & commoditas dictæ turbatiõis peruenit
4 dictæ vniuersitati,† ex hoc ꝓsumitur, ꝙ habuit ratam dictam turbationẽ,& molestationẽ.vt dicit Anto.de bu.in.c. eum ad sedẽ.pen.col.de resti.spo.& de

hoc fuit memor Frãcis.de aretio in cõsil.clxv.in.xj.col.& de ratificatione dictæ vniuersitatis satis euidenter cõstat ex ꝓcessu:quia intercepit animalia affidata à dicto Antonio de regina,& quia recepit terratiuum &c. Et tãto magis, quia dicta vniuersitas articulat in suis exceptionibus,ꝙ dictæ turbationes,& molestationes fuerũt factæ.Ex eo,quia dicta vniuersitas emit medietatẽ dictorum casalium à Carolo de monticello, & sic satis apparet,ꝙ de eius voluntate fuerũt facte dictæ molestationes:† qa 5
in dubio dicta possessio turbatiua ꝓsumitur facta ex titulo quo apparet.l.minus instructus.C.de acquir.posses.&.l. quædã mulier.ff.de acquiren.posses.& à primordio tituli posterior formatur euentus.vt in.l.j.C.de impo.lucra.descri.lib.x.Et sic istud turbare,& molestare fuit factũ vniuersitatis.ad hoc accedat notabile dictũ Bal.in.l.sicut.§.j. in fin.ff.ꝙ cuiusq; vniuer.nomine.vbi dicit,ꝙ si singulares homines vniuersitatis pascuauerunt in nemore tãquàm in nemore vniuersitatis, intelligit ipsa vniuersitas possidere,licet nõ appareat
6 de instrumẽto vniuersitatis:† qa patiẽtia vniuersitatis habetur loco mandati. vt in.l.ꝙ patitur.ff.manda.ꝙ ergo pauci possederũt extenditur ad vniuersos, & hoc ideo:qa hoc factũ spectabat ad vniuersitatẽ.ita in ꝓposito nostro,& de isto dicto memor fuit Bart.veronen.in suo egregio tractatu de seruitu.in rub. de iure pascu.in.xiij.col.¶ Ideo Cõsiliũ fuit voti,quòd dicta vniuersitas condẽnetur pro dicta turbatione,& molestatione ad interesse passum propter dictam turbationem, & molestationem,
7 † ꝑut de natura talis iudicij.vt in.l.si duo.§.fi.ff.vti possi.&.in.l.j.§.hęc verba.ff.ne vis fiat.& Bart.in.l.j.§.hoc interdictum

terdictũ.ff.vti posſidetis.& habetur in l.j.C.eod.titu.& Areti.in.§.quadrupli. vltima charta.institu.de actionibus liquidandum ex eodem processu, & sic posteà lata fuit sentẽtia sub nomine Regio in sacro Concilio.

Additio. Petrus de Anchara. hîc allegatur in consilijs consilio.clvij.sed est consil.clviij.incipiẽ.ex narratis in facto, vbi concludit, ꝙ quatinus locuples facta est vniuersitas tenetur, & non vltra, & vide Oldradum consilio.lxv.

Decis.CCCLXXVII.

De moratoria debitoribus ꝑ principẽ ob causam data, & de debitori probanda paupertate.

Summarium.

1 *Priuilegiũ principis debitoribus solutiones protrahẽs propter bellum & paupertatem an requirat paupertatis ꝓbationem, & cui incumbat probatio.*

2 *Paupertatis donatario incumbit onus probandi aduersus donatorem, item, & marito sed leuius.3.*

4 *Paupertatem allegans, illam probet.6.*

5 *Diuitiæ sunt ex accidenti.*

7 *Intentionis fundamentum, etiam super negatiua probandum.*

1 PRinceps concessit vniuersitati, † & hominibus terræ Baroli propter onera quæ portauit in ista guerra proxima præterita inter exercitum Regis Franciæ & exercitũ C.maiestatis Moratoriam seu dilationẽ triennalem, vt ciues Baroli debitores à quibusuis creditoribus, qui non sint de Barulo non posſint conueniri, dummodo dicti debitores sint pauperiores suis creditoribus: & quòd in fine cuiuslibet anni soluãt tertiam partẽ eius, quòd debent, Euenit, quòd Nicolaus de andria egit coram capitaneo dictæ terræ Baroli contra Antonium quartũ de Barulo petendo ab eo certam pecuniæ quantitatem vigore publici instrumenti: comparet & duo allegat, videlicet quòd non est debitor tante quantitatis, prout continetur in instrumento, & ꝙ nõ potest cõueniri stãte dicta moratoria per Curiam dicti capitanei pronuntiatur dictum Antoniũ debere gaudere dicta moratoria. ¶ Pro parte dicti creditoris appellatur ad sacrum Concilium, & præsentato processu fuit dubitatum, ex quo non reperitur probatum, an creditor sit ditior debitore vel debitor pauperior creditore iuxta formam dictæ moratoriæ. Si dictus debitor in dubio debeat gaudere commodo dictæ moratoriæ. ¶ Et videbatur aliquibus dominis, quod dictus Antonius debeat gaudere dicta dilatione: & sic quòd fuit bene iudicatum: licet non sit probatum, ꝙ iste sit pauperior credito-
2 re: † quia dixit gloss.in.l.cùm de lege fide.ff.de probatio.ꝙ asserendo dictus Antonius, ꝙ non habet tantũ in bonis, & sic est pauperior, creditor debet probare, quòd habet plus.allegat.l.fi.§.licentia.C.de iure deliberandi.& illam glo.sequitur ibi Bart.bene.pro ista glo. facit alia gloss.in.l.j.§.cùm dicitur.ff.si cui plusquã per.l.falcid.in verbo, probent, & per dictam gl.in.d.l.cũ de lege. dixerũt Ange.& Ioã.de imo.in.l.cùm ex causa.ff.de re iudic.quòd si donator dicit se nõ habere & domum & fundũ, ex quibus percipit alimẽta, & donatarius dicit oppositum, certè donatario incumbit onus probandi.& istam gloss. tenet Paul.de castro.in.l.maritum.ff.
3 solu.matrimo. † quòd sufficit quòd maritus

ritus dicat se nō habere in bonis, vt possit gaudere, vt non possit conueniri nisi inquantum facere potest, & qui dicat eum diuitē, debet probare, per glo. in. d. l. cū de lege & super hoc Iason. in. d. §. licentiā allegat multa consilia Alexā. & consi. Francisc. de aret. & alia facientia vt ibi per eum. ¶ Sed in contrarium ego qui fueram commissarius causæ, dicebam quòd iste Antonius nihil dixit, ꝙ non habebat nisi tantum, nisi quòd dixit se debere gaudere dicta moratoria: & illa moratoria tunc fuit cōcessa debitoribus quando sunt pauperiores creditoribus. Et ideò ipse Antonius debitor debebat dicere, aut se non habere, nisi x. in bonis per glo. in. d. l. cū de lege. Aut
4 probare se pauperiorē creditore: † quia ille qui fundat se super paupertate vel super diuitijs aduersarij: quia hoc est fundamentū intentionis sue, debet hoc ꝓbare ꝑ regulā. l. ei qui dicit. ff. de probationibus. ¶ Nec obstat, quòd in dubio quilibet præsumitur idoneus. vt in. l. cùm quidam. ff. de lega. ij. quia respondetur ꝙ verum est, quo ad mores: quia qualitas animi ex preterito probatur in presens: vt dicit Alex. in. ij. volu. consil. cij. in. v. colum. secus quo ad facultates.
5 † quia diuitie sunt ex accidenti, cū homo nascatur nudus & sine diuitijs. xlvij. distinct. c. homines. & Cato dixit. ☞ Infantem nudū cū te natura crearit &c. Et ideò ille qui allegat se pauperē vel aliquem esse diuitē, debet hoc probare. vt probatur in. l. si creditores. de periculo creditorū. &. ff. de liber. agnoscen. l. fi. ¶ Et pro ista parte semper solet allegari gloss. singula. in. l. si vero. §. qui pro rei qualitate. ff. quì satisda. cogan.
6 quæ dicit † quòd qui allegat paupertatem, debet probare. & sic qui allegat diuitias debet probare. per quam glos. dicit Angel. ibi quòd vbicunq; diuitiæ vel paupertas sunt causa & fundamentum intentionis allegantis, ei incumbit onus probandi etiam in negante, & idē dicunt ibi Pau. de castro. Alexan. & Iason. & Bald. in. l. iiij. C. quādo fiscus vel priuatus. & Bald. in. c. fi. j. colū. de præsumptio. & Calderinus in consilijs in titu. de probatio. consilio. x. Ang. in cōsilio. cclxx. incipiente. Bonifacius. vlti. colū. Alex. in. ij. volumi. consil. cxviij. in iiij. col. incip. in causa & lite. † Semper 7
enim quis astringitur probare illud, ꝙ est fundamentum suæ intentionis, etiā si talis intentio sit fundata super negatiua. vt dicit Abb. in. c. bonæ. de electio. & bene probant Alexan. in. j. volu. consilio. cccxcij. in eodem volu. consi. lxxxiij. in. j. colū. & in. ij. volu. consil. clxxv. in fi. & in. v. vol. cōsil. lxxij. j. col. & cōsi. cix. j. col. circa fi. ¶ Quare fuit votatū, ꝙ malè fuit iudicatū per dictum Capitaneum: quia debuit dictus Antonius debitor probare se fuisse pauperiorē cre dire, iuxta dictā qualitatē adiectā in rescripto, & ideò eā non probando nō debet gaudere dicta moratoria. & sic fuit iudicatum per sacrum Concilium.

Decisio. CCCLXXVIII.

☞ De cessione bonorum post quinquennale non fienda.

✠ Summarium. ✠

1 ☞ *Quinquennalis dilatio solutionis, vt valeat, quæ requirantur.*
2 *Cedere bonis, an possit qui dilationem quinquennalem impetrauit?*
3 *Rescriptum est inefficax, quòd effectum suum non operatur.*
4 *Forma quæ dat esse rei quæ sit.*
5 *Fauori tacitè renuntiatur.*
6 *Exceptio discussionis conuento fauorabilis, non impedit iudicium, si non opponatur?*

Quidam

Vidam debitor
1 †supplicauit Viceregi, vt cōcederet sibi dilationem quinquennalem ad soluēdū suis creditoribus, quod fieri pōt. vt in l. quoties. C. de precip. Impe. offe. & creditores nō petierūt quod dict⁹ debitor prestaret fideiussores de soluendo in termino. iuxta. l. vniuersa. C. eo. titu. & sic in effectu nō valeret quantū ad vtilitatē & cōmodū impetrātis. secūdū Bal. in d. l. vniuersa. & si præstet fideiussio valet effectualiter, & cōfirmatur per satisfactionē subsequētē: & ista est cōmunis opi. secūdū Bal. ibi, in cōtingentia facti sunt elapsi illi quinq; anni, qbus elapsis creditores cōueniūt illū debitorē ad soluendū. ille paratus est cedere bonis, & iuxta morē impetrauit literas cessionis bonorū: qua p̄sentata creditores dicūt,
2 quod nō pōt cedere bonis, † quia dicit glo. notabilis in. l. cū soluto. in fi. C. qui bonis cede. pos. quod debitor, qui habuit dilationē quinquēnalē non pōt cedere bonis. quā glo. cōmuniter omnes doctores sequuntur ibi. & in. l. alia. §. elegāter. ff. solut. matri. & Vitalis in clausulis suis. char. cxciij. & Cy. & Bar. & Ang. in. d. l. fi. præterquā in eo, quod dicit, quod tūc debitor datur creditorib⁹ lacerādus: nā in hoc vltimo gl. illa dānatur. ¶ Quærit, an sit talis debitor admittendus ad beneficiū cessionis bonorū. dubiū facit: qa forma talis rescripti non fuit obseruata, quia nō fuit pręstita dicta fideiussio, & sic nō
3 † habet effectū: vt dictū fuit: si nō habet effectū, perinde est ac si nō fuisset cōcessum, secūdū Bar. & Bal. in. d. l. vniuersa, facit quod no. Card. in cle. j. §. j. x. q. de reb. eccle. non alienā. intantū, quod per rescriptum, talis fideiussio non pōt omitti: quia est de forma post rescriptū. vt dicit Bal. ibi. nisi dicatur nō obstāte tali lege &c. ¶ Hac ratione dubitādi nō obstante fuit decisum in Concilio, quod iste debitor qui habuit dilationē quinquēnalem rescripto principis non pōt posteà cedere bonis, & sic potest carcerari.
4 ¶ † Nec obst. ratio dubitandi: quia dicit Bal. in. l. si cū sentētia. C. quādo prouo. nō est neces. in. ij. col. quod illa est forma quæ tēdit ad esse rei, & adueniat rei empti in potētia, & dat primum & principale esse rei, accidētalis aut formæ sunt quædam obseruātiæ q posteà superueniūt, & lex appellat eas interdū monitiones ea, quæ requirunt ante factū vel in ipso facto est de forma, & nisi interueniat ipso iure, nō valet. vt per Bald. in. l. j. in versu. extrà quero, quid si vnū statutū dicit, quod sententia &c. C. ne liceat tertiò prouoca. secus in his, que requiruntur post factū. & sic etiā sentit Bald. in. d. l. vniuersa. & expresse firmat Bal. in rub. C. de rescin. vēd. & sic cū fideiussio debeat prestari post rescriptū, & hoc tedit
5 in fauorē creditorū, † potuerūt creditores huic fauori tacitè renūtiare. per. l. si qs in cōscribēdo. C. de pac. cū concor. Inde dicimus ex dictis p Bal. in. l. quicunq;. C. de bo. que libe. quod vbicunq; in aliquo actu seu dispositione debet interuenire aliqua solēnitas habito respectu ad certū finē, quod habito fine & effectu per quē introducitur solēnitas, illa licet in actu interueniat nihilominus actus valebit, & sufficit quòd ex postfacto interueniat: qa iura nō volūt nisi in effectū & finē rei. & ad hoc bene faciūt not. per Abba. sicu. in. c. causamq; pen. colū. versi. vltimò quero de iudicijs. vbi multa pro hoc allegat, que obmitto breuitatis causa, quāto magis quādo solēnitas post rescriptū nō dependet à potestate publica, sed ab interesse ipsorum credi-

6 creditorũ.¶† Et pro hoc facit, ꝙ si exceptio discussionis quæ in fauore cõuenti nõ opponatur procedit iudiciũ.vt dicit Bart.in.l.si mãcipiũ.C.de euict.& id ꝙ dicit Bar.in.l.ij.C.de cano.fru.vr. Romæ.li.xj.ꝙ si princeps aliqd cõcedit, & ꝙ aliquid debeat fieri per parte intelligitur si opponaẽ, ergo si nõ opponatur valet rescriptum,& idẽ firmat Bar.in.l. cũ lex. ff. de fideiul.in versu,sed iuxta prędicta quæro quid si statutum dicit ibi dum dicit sed paratur exceptio:quasi dicat,nõ valet in effectu.l.vniuersa &c.

Decisio. CCCLXXIX.

Qui bonis cedere possunt.

Summarium.

1 *Debitor pauper à creditore cõuentus negans debitum an possit vti beneficio cessionis bonorum inuito creditore.*

2 *Creditor optionem habet admittendi debitorẽ ad cessionẽ, añ recognitionẽ debiti vel post.*

3 *Cessio bonorum inuito creditore,an & quando fieri possit.*

4 *Debitor negans quando possit bonis cedere post sententiam.*

5 *Bonis cedere volens ante debiti liquidationem non auditur.*

IN quadam causa vnius pauperis fuit dubitatum:† Si pauper conuentus à creditore, negat debitum in partem,& lite pendente impetrat à Regia cancellaria rescriptũ in forma,vt possit bonis cedere,& eo præsentato dicit creditor, ꝙ non potest eo vti:quia debitum negauit.vt in.l. penultima.ff.qui bo.cede.possunt.& not.glo. in.l.j. C.eod.& no.in.§.fi.inst. de actio. dicit ille pauper debitor, ego fui primò inductus ad negandũ partem debiti ex iusta causa,eo quia erã hæres debitoris, & ei successi absq; beneficio inuentarij, & qui in ius alterius succedit habet iustã cãm ignorãtiæ,vt in regula,cũ qsfuc cedit.li.vj.& Bal. & alij dicunt in.d.l.j.

2 C.qui bonis cedere possunt. ¶† Fuit ergo pariter votatũ in Cõcilio,ꝙ quando debitor habet iustã causam negandi, & ante sentẽtiã pœnituit,& confessus fuit debitũ,dicendo se ciuiliter & naturaliter teneri,& potest cedere bonis, & creditor non põt contradicere.secũdũ Bal. in.d.l.j.Sed si nõ confitetur debitũ,non debet admitti ad cessionẽ bonorũ inuito creditore:nam iura volũt, ꝙ sit in electione creditoris,an velit admittere debitorem ad cessionẽ ante recognitionẽ debiti vel post,& sic inuito creditore nõ põt admitti ad cessionẽ anteq̃ reſcognoscat debitũ, & est ratio,prout dicit Ioã. de imo.in.c.Odoardus.in versu. In eadẽ glo.ibi,audiri nõ debet de solutio.†

3 quia est interesse creditoris,ne ante fiat cessio ratione probationũ fiedarũ de debito quas hodie habet,& forsitã illas ꝓbationes postea in futurũ habere nõ posset,ideò fuit cõueniẽs ꝙ inuito creditore nõ admittaẽ ad cessionẽ:ergo si debitor,q primo negauit,& creditor probauit debitũ,& lata est sñia cõtra debitorẽ.post sententiã debitor poterit cedere bonis,secũdũ Salic.in.d.l.j.versu.iuxta hoc moueo aliquadubia. Bal.in.d.l.j.dicit,ꝙ hoc est verũ,de debito ex ipsa sententia per actionem in factũ: quia hoc antè non negauit, quia non erat in eorũ natura. Aret.in.d.§.fi.dicit Salic.dicere

4 verum,si à sententia fuit appellatum,† nam tunc poterit posteà cedere bonis: ergo secus si non appellasset à sententia, & sic secutus fuit opinioni. gloss. in verbo , iudicari , in dicta lege prima quod post sententiam debitor detruditur in carcerem si non appellauit. Sed Ang.

Ang.in.l.j.dicit ista verba formalia,beneficiũ cefsionis bonorũ nõ datur negã ti debitum,sed confitenti.& ante sẽtentiã,& poſt:licet in hoc ſint opiniones.¶Tamẽ ſacrũ Cõcilium inclinauit in illam opi.ꝙ etiam poſt ſententiam admittitur condemnatus ad beneficiũ ceſsionis bonorũ,& in hac opi.videtur etiam eſſe Bar.in.d.l.penulti.& Angel. ibi.qui ſic dicit † ante debitũ liquidatũ non auditur volens cedere bonis,ſed liquidato per agnitionem factã in iudicio vel extra,vel per ſententiã. hoc dicit cũ gl.& idem dicit Cyn.in.d.l.j.ibi.tu dic,ꝙ poteſt cedere bonis,qñ cõfere tur in iudicio,& quãdo debitum agnoſcit,& quando eſt condẽnatus.vt in.l.penulti.ff.eo.&.ſ.l.proxima.& no.per Azo.in ſum.&ſic gl.quę eſt hic,ſecũdũ oẽs malè dicit & idẽ dicit Alb.de ro.in d.l.j.dicẽs ꝙ dicta gl.in.d.l.j.per oẽs re probatur.quæ omnia tãquã quotidiana ſunt bene menti tenenda.

Deciſio.CCCLXXX.

De executione ſententiarũ in prę iudiciũ proprietarij ad præſtãdã ſuper emphyteutico prædio ſeruitutem latarum ſuſpendenda,& de exceptione declinatoriæ iudicis ſecularis inter eccleſiaſticas perſonas de re eccleſiaſtica.

Summarium.

1 *Executio ſententiæ lata in proprietarij damnum ſuper emphyteutici prædij ſeruitute,an ſuſpendi debeat,& qualiter.7.*

2 *Emphyteuta an poſsit imponere ſeruitutem inſcio domino directo,vel ignorãte in re emphyteutica.*

3 *Emphyteuſis finiens ſeruitutem per emphyteutam impoſitam extinguit.*

4 *Emphyteuta naturaliter poſsidet,& dominus directus ciuiliter.*

5 *Sententia lata contra naturaliter poſsidentem non nocet ciuiliter poſsidenti.*

5 *Sententia lata ſimpliciter aduerſus emphyteutam ſuper ſeruitute domino directo ſcienti & tacenti præiudicat.*

6 *Dominus directus comparens in ſententiæ executione contra emphyteutam ſuper ſerui tute imponenda impedit executionem ratione ſui iuris.*

8 *Clerici ſuper re eccleſiaſtica an & quando poſsint coram ſeculari agere.*

9 *Mattheus de afflicto malè contentus de com muni ſenatorum ſententia contra ſuam.*

Incentius malfitanus emphyteuta hoſpitalis.S.Ioãnis de mare de Neap.ordinis hieroſolymitani pro certis domibus quæ tenet ad emphyteuſim à dicto hoſpitali,conuẽtus fuit à venerabili monaſterio ſancti Petri ad aram ordinis canonicorum regulariũ ſuper certis aperturis & doſſitijs claudẽdis.& habuit in magna curia vicarię duas relatiões cõformes.per quas declarat ꝙ decẽ aperturæ claudãtur,quæ iuxta obſeruãtiã.d.curiæ habẽt executionẽ.¶ † Et ꝑ pte monaſterij 1 inſtaẽ importunæ,ꝙ exequãtur licet pẽ deat appellatio ꝑ parte Vincẽtij prædicti in ſac.Conci.comparet in Concilio prior.d.hoſpitalis cum quadã ſupplicatione,dicẽdo ꝙ dictæ relationes nõ poſſunt exequi cõtra ſuũ emphyteutã pro eo,quia dicta executio pareret præiudicium directo dominio dictarum domorum dicti hoſpitalis,& quia in proceſſu dictarũ relationum ipſe directus dominus non fuit citatus,nec notitiã habuit dictę litis.ideò petitur,ꝙ non exequatur.¶Quæritur,quid iuris?ego ſui commiſſarius dictę cauſę.& videbatur mihi,quòd dominus directus viuente ipſo Vincẽtio,qui habuit duas relationes

tiones cõtra, vt dictæ aperturæ claudãtur, nõ pôt impedire earũ executioné. nam Bal. in. l. iij. C. de serui. & aqua. vbi
2 tangit quæstionem. † An emphyteuta possit imponere seruituté in rem emphyteuticã dño proprietario ignorante vel cõtradicéte, arguit pro & contra. & finaliter concludit post Guliel. de cug. ibi, quòd emphyteuta potest imponere seruitutem in re emphyteutica sine requisitione cõsensus domini. sed durabit seruitus pro tempore, quo durabit ius emphyteuticũ, & non vltra arg. l. is cui. §. fi. ff. quéadmo. serui. amit. & l. lex vectigali fundo. ff. de pign. & c. j. §. qd ergo. de inuesti. de re ali. facta. & sic valebit talis impositio seruitutis in præiudiciũ emphyteutæ, nõ aũt in præiudiciũ dñi directi. & in hoc etiã residet Iason in. l. iij. col. lxx vij. C. de iure emphyteu.
3 † Et ideò finita emphyteusi finiet illa cõstitutio seruitutis facta per emphyteutam. & hãc conclusioné firmãt Pau. de ca. in. d. l. iij. & Bar. in. l. j. §. fin. ff. de superficie. Dy. in. §. ea quæ. v. q. insti. de act. & Bal. in. d. §. quid ergo. Bartho. Veronensis in tracta. de serui. sub rubrica, quis possit cõstituere seruitutes reales. Si ergo emphyteuta donec durat emphyteusis, potest cõstituere seruitutem in feudo emphyteutico per cõtractum vel in vltima voluntate sine cõsensu domini: ergo pôt ipsam cõstituere patiendo cõtra se ferri dictas relationes, & durabit seruitus quousq; apud eũ durat emphyteusis, qua finita nõ nocebit do-
4 mino directo. ¶ In cõtrariũ facit † quia emphyteuta dicit possidere naturaliter, & dñs directus ciuiliter. vt tenet glo. in. l. iij. §. ex contrario. ff. de acqui. pos. & ibi doc. & idem tenet gloss. in. l. si vt certo. §. duobus vehiculum. ff. commo. & in. l. j. C. vti pos. & dicit Bar. in. l. sæpe. in versi. iiij. quæro, quòd si conuenitur habens naturalem possessionem sententia lata contra eũ non debet præiudicare ciuiliter possidenti per. l. Pompo. §. si is qui præcariò. ff. de acqui. pos. & in. l. si pariter. ff. de libe. cau. & dicit idem in emphyteuta & proprietario. ergo iste sententiæ latæ contra proprietarium, non præiudicant domino proprietario. & firmat Alexã. in. d. l. sæpe. in. lxxv. col. cum sequen. de re iudi. ¶ Et sic infertur, quòd aliud est quærere, vtrum emphyteuta possit constituere seruitutem in fundo emphyteutico,
5 aliud est quærere, † vtrũ si per sententiã condemnetur emphyteuta ad præstandũ seruituté in prædio emphyteutico, talis sententia contradicente proprietario qui non fuit citatus, nec notitiã habuit, possit exequi in præiudiciũ directi domini. & tanto magis, quando actor egit simpliciter contra emphyteutã, vt claudat aperturas sistentes in domo emphyteutica: & simpliciter latæ sunt relationes quod claudãtur: tũc videtur lata senteñtia cõtra emphyteutã, & præiudicaret dño directo scienti & tacẽti. vt voluit gl. sing. quæ nõ est alibi in. l. ij. C. vbi in rem actio. & ibi Cy. & Iac. bu. & Bar. & Spe. in ti. de primo & secũdo decreto. §. restat. ver. sed nun quid est idé, in his, qui ius habét in re.
6 & Imo. in. d. l. sæpe. † ergo si dñs proprietarius cõparet in executione senteñtiæ latæ cõtra emphyteutã, p quã impositã seruitus in ré emphy. & dicit ꝙ non habuit sciẽtiam dictæ litis, nec fuit citatus, non præiudicabit dicta sententia, nec mandabitur executioni: quia faceret sibi præiudicium, ex quo obscuratur domus, cuius est proprietarius. & ideò impedit executionem ratione sui iuris. secundũ Bar. in. l. à diuo pio. §. si

T super

super rebus.ff.de re iudi.& in.l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.de dã.infec.& habetur in.c.veniens.lo.ij.de testibus. Secus esset dicendũ,quãdo dictum monasterium egisset solũ ratione possessionis ipsius Vincentij:tũc dominus directus non potuisset impedire executionem,per id quod dicunt doc.in.d.l.sæpe.& in.d.§.si super.& in.d.§.si de vectigalibus.& in.d.c.veniens.cum con-
7 cordan.¶†Quare fuit per consi.decretum.ꝙ dictæ relationes in præiudiciũ dicti prioris proprietarij dictarum domorũ,qui non fuit citatus,nec scientiã dictæ litis habuit,quòd executio dictarum relationũ maneat in suspenso.Et dum fuisset instatũ pro parte monasterij ꝙ procederetur contra dictum priorem se opponentem pro suo interesse, & citaretur,opposuit de incõpetentia iurisdictionis,ex quo sacrum Conciliũ est iudex laicus,& incompetens inter dictum monasteriũ & priorem prædictum super cõfessoria & negatoria rerũ ecclesiæ.per no.in.c.si diligẽti.de foro
8 compe.¶†Fuit dictũ,ꝙ ex quo dictus prior proprietarius volũtariè comparuit in sacro cõcilio petẽdo,quòd declaretur quod dictæ duę relationes,nõ habeant præiudicare ꝓprietati dicti prioratus,nec exequantur propter eius eui dens præiudicium. & sic fuit actor. & clericus põt agere coram iudice seculari,vt dicit Innoc.in.c.cum.P.in verbo, clericus.de accusa.& habetur per Ant. de butr.& Imo.in.c.quòd clericus.de fo.compet.¶Et sic cum sacrum Concilium cœpit cognoscere super reuocatione dictarum relationum.& sic de isto præparante potest cognoscere de pręparato.vt dicit Bald.in.l.ordinarij.C.de rei vendi. ¶Item ne continentia causæ diuidatur.vt no.l. nulli prorsus.C.de iudi.Item per titu.ff.de quibus rebus
9 ad eundem iudi.eatur.¶†Quare fuit conclusum per maiorem partẽ Concilij,ꝙ dictus prior qui adiuit sacrũ Conciliũ super reuocatione dictarũ relationũ propter interesse hospitalis ignorãtis dictam litem est actor.& ideò nõ potest declinare forũ sacri Concilij.hanc declarationem scripsit notarius Vincẽtius saponus die vltimo Maij.viij.Ind. M.cccccv.in qua declaratione non consensi:quia causa est inter duas personas ecclesiasticas de re eccle.& si prior est actor,monasterium est reus:& si monasterium est actor,prior est reus. & esto quòd monasterium consentiret in iurisdictionem sacri Concilij,porrò nõ esset competens:ideò dicta decisio fecit me malè cõtẽtũ quantũ ad non admissionem dictæ exceptiõis declinatoriæ.

Decisio.CCCLXXXI.

De compensatione aduersus instrumentum liquidum & iuratum nõ opponenda.Et de expensis liquide non probatis.

Summarium.

1 *Exceptio cõpensationis an possit contra instrumẽtum liquidum & iuratum opponi.*
2 *Iuramentum in specifica forma seruandum.*
Bartoli opinio contra gl.tenentis damnata.
3 *Canonistis in iuramenti materia standum.*
4 *Perseuerantia animi præsumitur.*
Expensæ quando non veniant in debiti compensatione.
5 *Renuntiari iuri de futuro ex pacto potest.*
6 *Compensatio liquidi ad non liquidũ vana.*
7 *Testes de eorum credulitate & iudicio deponentes,non probant.*
8 *Iuramentum quomodo censeatur in heredes transire?*
9 *Hæres defuncti iuramentum non obseruans, ad quam pœnam accusari possit.*

Quædam

Vædã Hipolyta munda egit cõtra filios hæredes quondam notarij Baldasaris de monte virtute publici instrumenti mutui ducatorum centũ triginta mutuatorũ per dictã Hippolytam dicto notario Baldasari, quos promisit restituere in certo termino iam elapso sub hypotheca expressa oĩm bonorum suorum, ac renũtiauit oĩbus exceptionibus,& signãter exceptioni cõpẽsatiõis.& iurauit &c. in forma. Et anteq̃ dictus notarius Baldasar soluisset dictũ mutuum, mortuus, fuit, supstitibus eius filijs & hæredibus q conueniunt asßistentia & appretio & adiudicatione nõnullorũ bonorũ dicti debitoris. ¶ Illi hæredes opponũt exceptionẽ cõpẽsationis:qa dicũt,ꝙ dictus eorũ pater fecit expensas in alimentando dictã hippolytã pluribus annis, vel opponũt exceptionem solutionis dicti debiti propter dictas expẽsas. ¶ Quæsitũ fuit in Cõcilio, de duobus. ¶ Et primò, †vtrũ contra dictũ instrumentũ liquidũ & iuratũ possit opponi exceptio cõpẽsationis. ¶ Secundò, vtrũ dictæ expensæ sint taliter probatæ, quod possit dici quod liquide sint probatæ, vt possit dici, quòd cesserũt in solutionẽ & satisfactionẽ dicti debiti. ¶ Ad primũ dubiũ, fuit dictũ ꝙ licet Bar. in. l. amplius non peti. ff. rẽ ra. hab. teneat ꝙ nõ obstãte iuramẽto possit opponi cõpẽsatio, ꝓ rationes quas ipse allegat, quas causa breuitatis omitto. & eũ sequũtur Ang. & Raph. cuma. ibi. & Io. fab. in. §. in bonæfidei. insti. de actio. & Bal. & Abb. sicu. in. c. ad nostrã. de iureiur. & in. c. cũ dilectus. xij. col. de ordi. cogni. & Io. de imo. in. l. iulianus. la. j. ff. de cõdi. & demon. & Alex. in. vij. cõsi. xij. viso themate. vltima col. ¶ Tamen contrarium tenuerunt Ioã. an. & cõmuniter Canonistæ & Io. de imo. in. d. c. ad nostram. respondẽdo motiuis Bar. & Io. de ana. & Marianus in. c. quærelã. de iureiurãdo, 2 †& dicit Feli. ꝙ cõis opinio est, ꝙ iuramentum debet seruari in forma specifica. & sic ꝙ nõ possit opponi cõpensatio in. d. c. ad nostram. Et idem tenuit Alex. in. ij. vol. cõsi. xcj. inci. visis actis. in. iij. col. vbi dixit ꝙ in hoc opi. Bar. est damnata: quia cõtra eũ tenẽt gl. & cõiter oẽs in. d. c. ad nostrã. & in. d. cõsi. alleg. etiã iura & rationes pro ista parte. ¶ Et sacrũ Cõciliũ approbauit opi. canonistarũ. 3 †qa in materia iuramẽti stãdũ est canonistis, secundũ dist. quã ponunt doctores in. c. j. de ope. no. nũtia. Et tanto magis, qa illæ expẽsæ partim ꝓbanẽ esse factæ ante instrumẽtum,& partim post instrumentum. licet non appareat esse probatum de certa quantitate. ¶ Et Ad hoc bene facit, id quod dicit domi. Barth. sozi. in recollectis suis in. d. l. Iulianus. in fi. quod si eo tẽpore quo quis iurat soluere creditori suo, ipse erat creditor in alia manu sui creditoris,& debita erãt hincinde compensabilia,& tamen iurauit soluere, videtur se obligare ad nõ cõpẽsandũ. arg. d. c. ad nostrã. &. c. debitores. eo. tit. Secus dicit si debitũ superuenit ex postfacto. & ita etiã dicebat Tindarus in suo tractatu, de cõpensationibus. in. vij. charta. & sic si fecit post instrumentum expensas, videtur fecisse eo animo, quo illas fecit ante instrumentũ. 4 †quia præsumitur animi perseuerantia. l. cum hic status. §. j. in fine. ff. de dona. inter virum & vxorem. l. cum tacitum. ff. de probatio. c. cum Marthe. de cele. missa. c. maiores. de baptismo. & sic si nõ animo compensandi fecit expensas ante instrumentũ,

minimè præsumitur fecisse expẽsas post instrumentum animo compẽsandi: maximè cùm nunquàm dictus Baldasar tẽpore suæ vitæ dixit, quòd animo compẽsandi fecit ipsas expensas. Et ideò compensatio non fit ipso iure, nisi ope exceptionis, secũdum veram opinionem. de qua in.l.j.ff.de cõpẽsa.per Bar.& alios. Et tantò fortius, quia factum fuit pactũ in dicto instrumento mutui, quod non
5 possit fieri dicta cõpensatio: † cùm iuri de futuro ex pacto potest fieri renuntiatio. vt dicit Bartol.in.l.sed & si quis.§. quæsitũ.ff.si quis cautio.& Alex.in.l.j.C.de pact. Specu.in titu.de renuncia.& conclu.§.j.versu.quid si quis.& ibi Bal. & tantofortius propter iuramentum, ꝙ est in dicta renuntiatione. secundũ docto.in dicto.§.quæsitum.& Bal.in.l.pactum.ix.q.C.de colla.cum concordan. ¶ Ad secundũ dubium fuit conclusum, per dominos de Cõcilio, quòd dictæ expensæ non sunt liquidæ probatæ: nã nõ apparet quantũ fuerunt expensæ, & pro quibus ꝑsonis singulis diebus, nec quanto tempore factæ fuerunt, nec cõstat ad
6 quantũ ascendunt dictæ expensæ. † Et de liquido ad non liquidum non potest fieri compensatio. vt in.l.fi.C.de cõpensa.& patet etiã in allegato.c.ad nostrã, & sic non facta prius liquidatione, non potest fieri compensatio, quãdo deberẽt admitti. per.l.ij.C.de senten.quæ sine certa quanti. ¶ Nec obstat depositio aliquorum testium deponentium de quãtitate expensarum: quia illi testes deponunt de eorum credulitate & iudicio,
7 † & sic non probant. vt dicit Bald.in.l.solam.&.l.testiũ.C.de testi.& no.Bart. in.l.ij.§.penul.post glos.ff.de aqua plu.arcen. etiam si dicerent se pro certo credere secundum Bald.in.l.sine possidetis.C.de proba.& in Specu.de teste.§.j.versu, itẽ ꝙ si deposuit de credulitate. ¶ Et ideò fuit votatum, quod non habet locum dicta allegata compensatio cõtra dictum instrumentũ liquidum iuratũ. ¶ Nec obstat, quòd iuramentum præstitum in dicto instrumẽto per dictũ Baldasarem est personale quantum ad spiri-
8 tualitatem, † & nõ ligat animã hæredis sine suo cõsensu. vt not.glo.xxiiij.q.iij. in summa.&.j.qõ.iiij. in summa.& firmat Cardi.floren.in consi.cxxxvij.circa fi.& habetur in.c.veritatis. & ibi Abbas sicu.de iureiuran. vbi alleg. Io.and.c.fi.de sepulturis. vbi hæres ratione iuramenti præstiti per defunctum, nõ potest conueniri in foro ecclesiæ. ¶ Quia verũ est quantũ ad reatum periurij. Sed quantum ad obseruantiam iuramenti, iuramentum transit ad hæredem, maximè quãdo iurauit pro se & hæredibus. vt dicunt doct.in.d.c.veritatis.& tenet Barto.in.l.cum quis decedens.§.codi-
9 cilli.ff.de legatis.iij. † oportet enim hæredem stare ei, ꝙ iurauit defunctus. vt dicit Andre.in constitutio. Regni. eos, qui scienter. hæres ergo ciuiliter ad pœnam potest accusari si non obseruat id, quod defunctus iurauit, non autem criminaliter potest accusari de periurio ex iuramento defuncti. vt ibi plenè ꝑ Andræ.& Bar.in.l.j.ff.de priuatis delictis.

Decisio.CCCLXXXII.

☞ De augmento rerum veniente hæredi ex causa de præterito legitimã non augente.

Summarium.

1 ☞ *Bona superuenientia post mortem testatoris, quæ illo viuente in lite erant, an augeant legitimam filiarum.*

2 *Legitima filiorum in bonis patris qualiter debeatur.*

Legitima est bonorum portio, non autem hæredi

hæreditatis.

3 *Falcidia respicit augmentum post testatoris mortem contingens, si sumpsit originem in vita.*

4 *Debitor pauper post testatoris mortem factus soluendo, auget patrimonium ad legatariorum commodum.*

5 *Legitima & falcidia multum inter se differunt.*

IN causa inter nobilem Vincētiū barrilē de sedili capuanæ ex vna, & magnificū Ioā. antonium de Cruce Mediolanū, & Lucretiā barrilem eius vxorē & sororē carnalem dicti Vincentij ex altera. Super conuentione supplemēti legitimè, bonorū paternorū & maternorum, & reconuētione, quod dictus Io. antonius ꝓmisit curare & facere quòd dicta eius vxor renūtiabit dicto Vincentio. ¶Vnū dubium inter alia incidit dignū examinatione, videlicet,
1 †vtrū si tempore mortis patris nō erat in hęreditate Bisidi barrilis communis patris quoddā feudū, ꝙ dicitur de Pumigliano, & quædam terra sita in Paludibus. Sed de ipsis bonis pendebat lis tēpore mortis dicti Bisidi. Et posteà ipse Vincentius per sententiam recuperauit ipsa bona tāquā paterna. si ista bona debēt augere legitimā debitam dictæ Lucretiæ. Et videtur ꝙ legitima debita cōsideratur solummodo respectu bonorū & patrimonij quæ erant tēpore mortis patris. per. l. si patronū ex debita. §. si ex duobus. ff. de bonis liber. &. l. cum quæ
2 ritur. ff. de inoffi. testa. † & ista legitima debetur ex ipsa substantia defuncti, & non secundum numerum redituum. vt C. de inoffi. testa. l. sancimus. §. repletionem. secundum Ange. in. l. Papinianus. §. vnde si quis. ff. eod. titu. ¶Item legitima non est quota hæreditatis, sed est quota bonorum. vt in. d. l. papinianus. §. quartā. & dicit Alex. in. ij. volu. consi. cl. viso themate. & col. hoc expressè firmat. Pau. de ca. & Alex. in. l. in ratione. la. ij. ff. ad. l. falcid. vbi dicunt, quod prædicta vera etiam si augeantur bona post mortem defuncti ex causa quæ fingit retro ad tempus vitæ patris per. d. l. si patronum. §. fi. & dixit Alexā. in. d. l. in ratione. quod ita tenet Nico. de Neapoli
3 in. d. l. si patronū. §. fin. ¶† In contrariū dicebatur, ꝙ sicut in falcidia consideratur augmentū contingens post mortem testatoris, si sumpsit originē in vita testatoris, quia videtur contigisse in vita. per. l. Paulus. post prin. ibi. nam & si ita stipulatus. & per text. in. l. cū quo. de peculio. in princ. ff. ad leg. Falcid. & habetur in. l. in ratione. §. ꝙ vulgo. la. j. ff. eo. titu. Et videtur tex. in. l. serui qui apud hostes. ff. ad leg. Falci. ¶Et ideò dicebat Pau. de ca. & Alexā. in. d. l. in ratione. la
4 secunda. in prin. † ꝙ si testator habuisset vnū suum debitorem, qui tenebatur in centū, tñ nō erat soluēdo, & sic nō cōputabatur in patrimonio, si post mortē testatoris efficitur soluēdo ex noua causa, certè auget patrimoniū ad cōmodū legatariorū. per tex. in. d. l. cum de peculio, & per ea quæ habent in. d. §. ꝙ vulgo. Ita dicēdū est in legitima. ¶Solutio Cōclusum fuit in Cōcilio, ꝙ augmētū rerū veniēs hæredi etiā ex causa de præterito nō auget legitimā sicut auget Fal
5 cidiam. & ratio diuersitatis est, † quia magna differētia est inter legitimam & falcidiam. vt patet in. l. in quarta. ff. ad legem Falcidiā, & per Paul. de castro in l. in quantitate. ff. eod. titu. & per Alexand. in dicta. l. ratione. in princi. & ista sunt notanda, quia vidi peritos in hoc errare.

Decisio.CCCLXXXIII.

De hypothecaria & illius probatione per creditorem.

Summarium.

1 *Creditor agẽs remedio.l. creditores.C. de pigno.& l.fin. de acquiren.possessio. quid probare debeat contra debitorem vel eius heredem.9.*

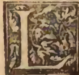
2 *Hypothecaria agẽs,ad quã teneatur pbationem.4.maximè,si cõtra tertiũ possessorẽ.7.*
Hypothecaria dat ius in re.

3 *Dominium debitoris an probandum per creditorem hypothecaria agentem,& qualiter.5.*

5 *Bartolus nunquàm habuit similem.*

6 *Assistentia quid sit.*

8 *Sententiæ Concilij interlocutoriæ & diffinitiuæ vim habent legis generalis.*

Licet hodie propter cõmunem practicã non sit dubitandũ de in-
1 frascripto dubio: † tamẽ iure est magnũ dubiũ,ita q magni legũ vertices fuerunt varij. Vertitur causa in sacro Cõcilio inter dominã Brunetam neptẽ & hæredẽ quõdam magistri Guidi ex vna,& filios & hæredes quondam domini Rogerij de cuccaro physici ex altera super iure assistendi vigore.l. creditores.C.de pigno.cũ remedio.l.fi. de acquir.posses.propter precariũ, & cũ remedio.l.vetustissimã.C. de iure domi.impo.super nonnullis bonis stabilibus obligatis generaliter per quondã Ioannẽ petrum misagliam debitorem dicti magistri Guidi creditoris in vncijs centũ virtute publici instrumenti. ¶ Quæritur vtrum creditori agenti dictis remedijs cõtra dictos tertios possessores, qui habuerunt causam à Carlecto famacio,& dictus Carletus habuit causam à quodam Francisco de babillano (qui vt asseritur)causam habuit à dicto Ioanne petro misaglia,sed nõ probatur,si enim probaretur,esset minus dubiũ:vt patebit ex infrà dicendis. Sufficiat probare, q bona super quibus petitur assistentia virtute dictæ hypothecæ fuerunt in bonis,& de bonis dicti debitoris tempore obligationis, vel de necessitate debeat probari de titulo dicti Ioannis debito-
2 ris,& sic de dominio. ¶ † Nam gl. instit. de actio.in.§.item Seruiana.dicit, q in seruiana,& sic quando agitur hypothecaria oportet q creditor probet debitorem fuisse dominũ tẽpore obligationis: vt in.l.& quæ non sunt.§.j.ff.de pigno. sed qñ agitur interdicto Saluiano sufficit,q probet debitorẽ possedisse illa bona obligata in genere.vt in.l.j.in princi. ff.de Salui.interdicto. Idẽ dicit glos.in l.j.C. de precario & Saluiano interdicto. ¶ Et ideò dicebat Barto.in.l.re alienam.ff.de pigno.actio in ver. Et sic dico,q cõtra tertiũ possessorẽ &c.q quãdo agitur hypothecaria contra tertium possessorẽ,qui habet causam à debitore siue non, siue titulus sit lucratiuus,siue onerosus:necesse habet creditor probare dominiũ illius rei, quã dicit esse obligatã sibi decretum vel vtile vel quasi dominium fuisse dicti debitoris. Et istam opi.firmat Cy.multũ prolixè in.l.cum res.C.si res alie.pign.data sit.quæ secũdum Bald.ibi,in ista materia portat coronam. Et pro ista opinione facit ista ra-
3 tio secundũ Cy.ibi, † hypothecaria dat ius in re.ff.de noxa.in.l.in noxalibus.ff. de contrahẽ.empt.l. rem alienam.ff. de damno infecto.l.eorũ &.l. si finita.§. si qua iura.C. ad Velleia.l. fine. Sed iura debent constitui ab eo,qui dominiũ habet vel eius voluntate.l.ij. ff. de pigno. actio.cũ concor.quæ ipse allegat. per q concluditur dominiũ debitoris debere probari

probari per creditorem, quando agitur hypothecaria. & finaliter Cyn. residet in ista opinione. & dicit Alberi. de rosa. quòd Cyn. de iure dicit veritaté. & Bal. in dicta. l. cum res. dicit expressè, quod quando agitur contra tertium possessorem, debet probari de dominio vel quasi ipsius debitoris. allega. l. si ab eo. ff. de pigno. ¶ Et in hac opi. fuit glos. in. l. vsucapio. C. de pign. in gl. magna. ibi. dum dicit: Item nõne qui agit debet probare dominium esse debitoris &c. Idé dicit glo. in auten. de triente & semis. §. illud quoque. in glo. quæ incipit: rei vendi. & alia glo. in. l. si superatus. ff. de pigno. & hoc tenuit Alexan. in. ij. volu. in consil. cxxxvij. incip. in causa & lite vertente. ¶ Sed contrarium tenuerunt aliæ glo. s.
4 † quod agẽti hypothecaria sufficiat creditori probare, ꝙ tempore obligationis generalis dicta bona quæ prætẽdũtur obligata, fuerint in bonis & de bonis debitoris: qa ea possedit bona fide. hoc voluit gl. in dicta. l. rem alienam. ff. de pig. ac qui tenet, ꝙ sufficit, ꝙ creditor probet ꝙ possessio dicte rei fuit penes debitorem cum bona fide: quia ea, quę bona fide posidemus, in bonis nostris esse videntur. vt in. l. bonorum. ff. de verbo. signi. hanc eandem opi. expressè firmauit alia glo. in. d. l. cum res. hoc etiam sentit glos. in. l. ante omnia. ff. de probationibus. & glos. in. §. aliæ. insti. de actio. & in hac opi. fuit Dynus in. d. §. item Seruiana. hanc opinioné firmauit Bald. in. l. de rebus. C. de dona. ante nup. circa finem. dicés ꝙ siue ille tertius possessor habeat causam à debitore, siue non, non requiritur de necessitate, quòd probetur de titulo illorum bonorum debitoris. Sed sufficit probare possessionem: remittit tamen ad id, quod dixit in dicta. l. cùm
5 res. & ibi potius tenet cum Cyn. † Et istam opi. firmat Ange. de areti. in. d. §. item seruiana. dicens, ꝙ siue iste tertius habeat causam lucratiuã siue onerosam sufficit creditori probare rem fuisse in bonis & de bonis dicti debitoris: & dicit ꝙ ista opi. seruatur in practica. Certè vt euidéter apparet glossæ iuris ciuilis fuerunt variæ, & varij etiam fuerunt doctores, & varius etiam fuit Bart. qui secundum Bal. in. l. edita. in repeti. in fi. C. de edédo. fuit valde capacis ingenij & subtilis, & non fuit vnquam illis similis: nã in dicta. l. cùm res aliter dicit quàm dixit in dicta. l. rem alienam. nam in. l. cũ res dicit ꝙ quando creditor agit contra tertium possessoré hypothecaria distinguit, an iste tertius possessor habuit causam lucratiuam vel onerosam ab ipso debitore, & tunc sufficit probare rem fuisse in bonis, & de bonis sicut quãdo agitur contra ipsum debitorem principalé vel eius hęredem, secus si habet causam onerosam: quia tunc debet ꝓbare de titulo, vt in. l. apud Celsum. §. de authoris. &. §. authoris autem dolus. ff. de doli exceptione. & hoc firmat etiam Flo. de sancto Petro. in. d. l. ante omnia. Si verò extraneus possessor non habet causam à debitore, & tunc habet locum gl. in dicta. l. rem alienam, quæ vult, ꝙ sufficiat probare rem esse in bonis & de bonis debitoris, q bona fide illa bona possedit, & dicit, & oportet probare titulũ debitoris, & dicit ꝙ ibi scilicet in. d. l. in rem alienam. hoc not. in veritate glo. in dicta. l. rem alienã. nihil dicit de titulo. ¶ Quare in ista dubia quęstione, in qua legũ vertices fuerũt varij: vt patet etiã ex scriptis per moder. scribétes in. d. §.
6 ité Seruiana. ¶ † Domini de Cócilio dixerũt, ꝙ semper fuit obseruatũ tã in magna curia vicariæ, q̃ in sacro Cócilio, ꝙ q̃n actũ est assistétia, q̃ concernit reme-

diũ interdicti saluiani, vt dicit gloss.& Barto.in.d.l.j.ff.de salui.interdicto, & appretio, adiudicatione(quæ omnia dicta remedia ex antiqua forma,& obseruantia cumulãtur) quod creditori sufficiat probare, quòd dicta bona fuerũt in bonis,& de bonis dicti debitoris, quæ bona dictus debitor tenuit & possedit, tunc p̃sumitur vt dominus possedisse, si solum hoc allegatur. Et ego aliâs audiui à doctoribus antiquis sacri Cõcilij, ꝙ ita per eos fuit obseruatum,& illi dicebant, ꝙ ita ab alijs doctoribus fuit obseruatũ,& iudicatũ.¶ Et ita affirmauerũt omnes domini de Concilio seniores.& dicit Albe.de rosa.in.d.l.cum res.ꝙ ita vidit obseruari, cõmuniter remittens se ad summã Roff.in titulo de seruiana. cum sequẽti,& ad summam Azo.in titu.de pig.& ad quandã disputationem

7 Iacobi de Are.† Et ideo Ange.de aret. in consilio posito inter consilia Alex.in ij.vol.consi.cxxxviij.incip. Lancellotus de imola, dicit ꝙ quando agitur hypothecaria contra tertium possessoré, qui nullam causam p̃tendit à debitore vel eius hærede, tunc sufficit probare rem fuisse in bonis debitoris tempore obligationis vel postea, quãdo est obligatio generalis omniũ bonorũ vt in.l.& quæ nondũ.§.ꝙ dicitur.& ibi glo.& Barto. ff.de pigno.& docto.in.d.l.cum res.& vide ad hoc consiliũ Alexã.in consil.cj. in.v.volu.ij.colũ.& seq.¶ Et ego etiam vidi sic pluries fuisse iudicatum in magna curia Vicariæ,& in sacro Cõcilio. Ideo minimè sunt mutanda, quæ antiquã interpretationẽ habuerunt.argu.l.

8 minimè.ff.de legi.† & maximè quãdo sic iudicatum fuit per Concilium, vbi semp sunt aliqui doctores valentissimi in iure, quorum sententiæ tam interlocutoriæ, quã diffinitiuæ, quia proferũtur sub nomine Regiæ Maiestatis, habent vim generalis legis in Regno, secundum Bald.in.l.fin.C.de legibus.& Hostien.& Anto.de but.in capitu.cum Bertoldus.de re iudica.non tamen dictæ sententiæ legant personã Regis.vt in.l.digna vox.& ibi Bald. C.de legi.& in titu.de pace Constan.in verbo, ciuitatis.de quo tamen per Alber.de ro-

9 sa.in.l.princeps.ff.de legibus.† Quãdo autẽ agitur hypothecaria contra debitorem, vel eius hæredem vniuersalẽ, nullum est dubium, ꝙ sufficit probare rem obligatã fuisse in bonis,& de bonis dicti debitoris, secundum omnes: vt patet per Bart.& alios in.d.l.rẽ alienã.& in.d.l.ante omnia.per Flo.& per Cyn. & alios in.d.l.cum res.& docto.in.d.§. item Seruiana.

Decis. CCCLXXXIIII.

De priuilegijs,& immunitate ciuilitatis & originis.

Summarium.

1 *Natum an sufficiat esse in ciuitate, vt ciuis illius dicatur,& gaudeat ciuilitate?*

2 *Ciuilitas originis, est immutabilis.8. nisi deseratur.9.*

3 *Glossæ authoritas communiter non reprobata, alias omnes anteit in iudicijs & scholis.*

4 *Originem matris filius an & quando sequatur?*

Natus in ciuitate transeũte matre, an subeat munera ciuitatis?

5 *Domicilium in pluribus locis, quando quis habere possit.*

6 *Ciuis ratione originis tantum, non ibi conuenitur, si non reperiatur.*

7 *Domicilij appellatione, quis locus veniat. numero.15.*

Ciuis muneribus & oneribus dignoscitur.

8 *Natus Lugduni, Lugdunensis dicitur,& non ciuis.*

Doctores

10 *Doctores boni concordant cum glossis, detractores discordant.*
11 *Habitare ibi ille dicit, ubi pro maiori parte anni habitat.*
12 *Habitantes perpetuò lege ciuilitatis obligantur.*
13 *Origo & domiciliũ an & in quo eqparent.*
Dignitas originis conditionem immutat.
14 *Ciuis dicitur, qui in ciuem recipitur.*
15 *Conscientia in dubijs non dicitur cõtra conscientiam facere.*
Homines facilè dissentiunt.

NOn ponã casum in facto propter bonũ respectum sed tantũ dubiũ ꝙ fuit vẽtilatũ. ¶ † Vtrũ
1 ad hoc vt qs dicatur ciuis ciuitatis Neapolis & gaudere debeat priuilegijs, & immunitatibus ciuitatis prædictæ, sufficiat esse natum in dicta ciuitate Neapolita. licet habeat domiciliũ extra ipsam ciuitatẽ, puta in ꝓuincia Calabriæ. vel requiratur, ꝙ habebat etiã domiciliũ in illa ciuitate in qua est nat⁹, maximè, q̃n sui antecessores semper habuerunt domiciliũ non in dicta ciuitate Neapolis, sed extra. ¶ Et primò, adducitur ꝓ decisione dubij prædicti id, ꝙ semper so-
2 let dici. † ꝙ ciuilitas originis est immutabilis, quia est naturalis vt in. l. assumptio. & . l. fi. §. penul. ff. ad muni. & . l. origine. C. de munici. & originarijs. lib. x. tamẽ gl. in. d. l. assumptio. §. filius in verbo, domiciliũ, dicit ꝙ natus in ciuitate in omnibus subit munera ratione suæ originis vel manumissionis, vt ibi. nisi habeat alibi domiciliũ, quia tunc nihil subit oneris vel honoris. & allegat. l. filios. C. de munici. & origi. Et sic dicta gloss. intelligit. d. l. filios. vt ciuis originarius ꝑferatur alteri ciuilitati. vt dicit in. l. ciuis. in glo. C. de incolis. cum simi. nisi ciuis originari⁹ alibi habeat domi-
3 ciliũ. † Ista est melior authoritas, q̃ potest haberi in ista materia: qa est authoritas gl. q̃ omnes alias authoritates antecellit, q̃n doctores cõmuniter nõ cõcludunt cõtra eã, vt dicit Iac. but. in. l. j. C. qui pro sua iurisdictiõe. & dicit Bal. in l. j. ff. de sena. ꝙ in iudicãdo nũquã recedas ab opi. gl. Et dicit Bal. in. l. quãquã. C. de senten. q̃ sine certa quã. ꝙ in magnis dubijs sempꝰ est tenẽda opi. gl. ¶ Et vltra dictã gl. ego allegabã aliã gl. in. d. l. filios, quæ dicit, ꝙ filius matris originem nõ sequitur, nisi sit ibi originaliter
4 natus, † qa tũc ratione propriæ originis, & nõ maternę subit munera: & hoc verũ si parẽtes cõstituerunt ibi domiciliũ, nõ autẽ si transeundo mater ibi peperit filiũ, & posteà reuertitur ad domũ vel domiciliũ mariti, nã fili⁹ ibi natus nõ subit munera, qa alibi habet domiciliũ. & illã gl. sequitur ibi Io. de plate. & Nicolaus de Neap. in. l. j. C. de muni. & origi. lib. x. & Barto. in. l. filius. eo. tit. licet in fin. dicat ꝙ hoc nõ firmat idẽ Nicolaus de Neap. in. l. exemplo. C. de decurio. lib. x. hoc etiam dicit Lucas de pẽna in. d. l. filios q sic summat illam legẽ quo ad munera, & honores, fili⁹ sequtur originẽ paternæ nõ maternæ, quãuis in loco originis maternæ natus sit nisi ex alia causa ibi domiciliũ sortiat. iste tex. sic intellectus est decisio huius
5 dubij. ¶ † Et vltra dictas glo. allegabam gloss. iuris canonici videlicet gloss. in c. significauit de parochijs. & gloss. in c. cũ nullus. de tempo. ordi. lib. vj. q̃ dicit ꝙ qs potest habere domicilia in pluribus locis, ꝙ verũ est, si in vtroq;. s. originis vel domicilij paterni se æqualiter collocauit: aliàs ibi dicet habere domiciliũ, vbi maiorẽ partẽ rerũ suarũ habet & conuersatur assiduè & dies festos colebat.

lebat.hæc sunt verba illius gl.¶ Et propterea dicebat multũ notanter Bald.in auté.& omnino.viij.col.C.ne vxor pro marito.ꝙ si ciuis originarius habitaret extra prouinciã originis,dicit ab eo deserta ꝓuincia originis.& idem dicit de ciuitate.allegat gl.in.l.adoptioné.C.de
6 adoptionibus.¶† Accedat ad hoc illud, ꝙ dicit,ꝙ ciuis ratione originis tamen non potest conueniri in loco originis,si ibi non reperiatur vt dicit Barto.in.d.l. assumptio.§.j.& Abbas sicu.in.c.postulasti.in.j.colũ.de fo.compe.& docto.in capi.accedens.vt lite nõ cõtest.& in ca. postulasti.in.j.colũ.de fo.compe.& docto.in capitu.accedens.vt lite nõ contesta.& in capit.fin.de foro compe.& docto.in.l.cum quædã puella.ff.de iurisdi tio.om.iudi.& Pau.de cast.in.l.ij.C.eo. tit. Et dicit Ant.de but.in consilio.xxj. incipiente,viso puncto &c.ꝙ in dubio
7 † appellatiõe,domicilij refertur ad ciuilitatem domicilij & non originis.allegat Compostella.in capitu.nonnulli.de rescriptis.& glo.in capitu.statutum.§. cum vero.eo.titu.lib.vj.& Specu.in titu.de citatione.§.j.circa prin.hinc solemus dicere,ꝙ ciuis muneribus & oneribus cognoscitur. vt in.d.l. ciues. qui ergo nõ participat muneribus & oneribus ciuitatis,non dicitur propriè ciuis: quia nõ tractaĩ vt ciuis in eo,ꝙ est primum & maximũ ciuilitatis.verba sunt
8 Bal.in.l.si nõ speciali.C.de testa.† bene tamen natus Neapoli,dicitur de ciuitate Neapolis,sed non dicitur ciuis Neapolis:vt subdit ibi Bal.faciens differentiã.An talis sit ciuis ciuitatis,an sit originarius talis terræ vel patriæ.& licet Abbas sicu.in.d.c.significauit.illam glo.non sequatur pro eo,quia ciuilitas originis nõ põt mutari.vt in.l.origine. C.de muni.& origina.libro.x.& in.d.l.

assumptio.in prin.cum concord.¶ Tamen ad hoc respondetur,ꝙ promptum est iura iuribus cõcordare hoc modo:videlicet priuilegiũ originis nõ potest mu
9 tari,† verũ est,nisi deseratur.& sic ꝙ alibi habeat dominiũ,per text.in.d.l.filios.& per dictas quatuor glo.& si quis aliter velit intelligere Abbaté dico ꝓut dicit Ioan.andr.in additio.Specu.in titulo de primo & secũdo decreto.§.nũc videamus.versi.sed quamdiu in addi
10 tione q̃ incipit patet per proxima † ꝙ boni doctores sic cõcordãt cũ glosis,de tractores verò diuertunt a glosis.¶ Et ad predicta bene facit ꝙ dicit Hostie.in summa de foro competé.§.ij.versu,ité ratione originis,quĩ dicit,ꝙ municeps ratione originis,qui alibi translatus est quantum ad munera desinit municeps esse,nisi quãtũ ad honores,quãdo adeptus esset senatoriã dignitatem.vt in.l. municipes.C.ad munici.& in.l.j.C.q. petãt tuto.nisi alibi constiterit se habere domiciliũ p tex.in.d.l.filios.¶Adducebã præterea declarationẽ antiquã Regiæ cameræ summariæ positã in registro
11 ritũ eiusdẽ cameræ,q̃ vult,† ꝙ dicit qs habitare,vbi pro maiori parte anni habitat vt no.glos.in.l.j.in verbo,maneat. & ibi Barto.ff.de libe.agno.& in.l.j.§. habitare.ff.de his qui deie.vel effu.& gl.in cle.causam.in verbo,communiter de elec.& Bal.in.l.si quis ad declinandam.x.char.versu,nunc breuiter.C.de episc.& cleri.& voluit Pau.de cast.in.l. ij.j.col.C.de iurisdi.om.iudi.& sic ille dicitur ciuis vt gaudeat ipsa ciuilitate. ¶ Bene ad pdicta facit id,ꝙ dicit Andr. de iser.in.c.j.in prin.qualiter vasal.iura.debe.fide.vbi dicit,ꝙ illi qui nõ habent feudũ in Regno,sed solũmodo habitant in Regno,debent etiã iurare fidelitatem Regi.sed si non habitat in Regno,

Regno, sed extra Regnũ, licet sit natus in regno nõ tenetur ratiõe originis iu-
12 rare fidelitatem Regi. ¶ † Et ideo dicebat Archi. in. c. Romana. de senté. excõmu. lib. vj. quòd solũ perpetuo habitantes obligãtur lege ciuilitatis. allegat multa iura, vt ibi per eum. & sic tenet, ꝙ ciues originarij sine habitatione non ligantur lege ciuitatis: quãquam Lucas de penna in. l. deuotum. C. de metatis. libro. xij. dicat ꝙ ipse nõ putat verũ dictum And. de iser. eo quia origo & domiciliũ æquiparantur. allegat. l. si quis officiũ. ff. de ritu nup. Sed non fuit ipse memor de dicta. l. filios. nec de gloss. suprà allegatis. ¶ Nec obstat. d. l. si qs officiũ. que æquiparat originem & domici
13 lium, † quia intelligitur qñ in ciuitate originis habet domiciliũ. inde dicit Bal. notãter in. l. ij. C. de infanti. expositis. ꝙ ciuis deserens ciuitatem perdit priuilegium ciuitatis, & desinit esse ciuis. & refert hoc Ias. in. l. j. §. huius studij. ff. de iusti. & iure. ¶ Ité intelligitur nisi dignitas faciat immutari cõditioné originis. vt dicit idé Lucas de péna in. l. j. ij. col. C. de mulie. & in quo loco. lib. x. & pro hoc. c. pñsenti. de pben. lib. vj. vbi si originarius gerit se, vt curialis, iudicandum est de eo, vt de curiali, & non vt de originario. ¶ Nec obstat id, ꝙ solet dici, ꝙ habitatio in ciuitate non est necessaria, ad hoc vt ciuis originari⁹ teneaẽ subire onera etiã personalia. vt not. in. l. j. & fi. C. de man. origi. & in. l. ciues. C. de inco lis. & Bar. in. d. l. assumptio. & Alexã. in ij. volu. cõsi. clvj. incip. viso instruméto. in. iij. col. vbi etiã dicit, vnum verbũ no
14 tandũ, † ꝙ, vt quis sit ciuis, non requiritur ꝙ ibi sit natus vel quod habitet, dummodo sit receptus in ciué, vel munera subeat. allegat Bart. in consilio incipiente, quidã est effectus ciuis, & alia vt ibi eũ. ¶ Quia respondetur, ꝙ illud procedit quando vbi habitat non habet domiciliũ. Sed si haberet in vna ciuitate ciuilitaté ratione originis, & in alia ciuitate domiciliũ, magis cõsideramus locũ domicilij quã originis. secundum Bal. in. l. ij. ff. de statu homi. qué ad hoc allegat Alexã. in. j. volu. consil. xvj. viso titulo &c. in. iij. col. licet contrarium dixerit Alexã. in. iij. vol. consil. cj. in. j. col.
15 Sed posteà in. iij. colũ. † dicit, ꝙ vbi fit mentio de domicilio intelligitur de loco habitationis. & nõ de loco originis. ¶ Super dicto dubio domini de Cõcilio diuisi fuerũt per mediũ: quia aliqui dicebant vt suprà. alij verò dicebãt, ꝙ ratione originis gaudet priuilegio ciuilitatis vbi est natus, etiam ꝙ alibi habeat domicilium antiquum. In dubijs enim cõscientia nõ dicitur facere contra conscientiã secundũ Bal. in capi. fina. ij. colum. de consuetu. & ideo dicitur quod facilis est discensus hominũ secundum Bald. in capit. ad hoc. de postu. præla. & no. glos. in capitu. nec nouum. viij. qõ. j. ¶ Ideo non fuit determinatum per sententiam, sed ex supradictis patet quid iuris sit.

Decisio. CCCLXXXV.

☞ De assensu regio prestito sup obligatione feudalium bonorum pro dote & antiphato non obstante delicto viri nondum accusato.

❧ Summarium. ❧

1 ☞ *Assensus Regius an prestandus super feudo pro dote obligato per maritum qui delictum nondum accusatum commisit.*

2 *Fiscus an sit hæres delinquentis, & quãdo.*

3 *Feudum paternum propter delictum filij hæredis, cui aperiatur.*

4 *Feuda nõ proscribẽda nisi ꝑ lesæ maiestatis crimine.*

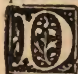
crimine.

5 *Institutio hæredis extranei in feudis est nulla, sine assensu.*

6 *Intellectus.l.si ego.§.si res.ff.de iure dotium.*

7 *Feudi nullus habet dominium ante delinquētis condemnationem.*

Spes in condemnationis casu nō consideranda.

DVbium nouum incidit in Concilio,& pro honestate taceo personas, maritus habet feudū paternum nobile, voluit occidere fratrē suum carnalem proditoriè : & venit ad actū proximū,ita ꝙ per eum non remāsit & aufugit.vxor sua quæ sibi dedit magnam dotem prout apparet per instrumentū dotale,in quo sunt obligata omnia bona etiā feudalia reseruato Regio assensu,petit Regiū assensum super obligatione bonorū feudalium,pro dicta dote & antiphato,† dicit fiscus Regius ꝙ nō debet præstari dict⁹ assensus: quia feudū est deuolutū propter dictū delictū fisco secundū vnam opiū.in.c.j. An ille,qui interfecit fratrē domini sui: & est capitulū regni ꝙ incipit ad maiestatis nostre,ꝙ vult,ꝙ si feudū obligatū pro dote in genere sine Regio assensu peruenit ad fiscum liberè peruenit sine obligatione.¶ Nec obst.l.si ego.§.si res. ff.de iure dotiū.vbi imponitur necessitas hæredi adimplēdi,ꝙ defunctus fecit fauore dotis:† quia fiscus nō est hæres deliquētis,quādo propter delictū succedit in eius bonis.vt in .l.quoties.&.l. nouatione.ff.de noua.not.docto.in.l.si marito.ff.solu.mat. Bal.in.l.sancimus. §.cū autē.C.ad Trebel.& Bal.in.l.iij. C.ad.l.falci.& in.l.tam mādatori.C.de non nu.pecu.& in.l.executorē.in.xvij. col.C.de execu.rei iud.& dicit Bald.in c.j.qui succe.tene.ꝙ fiscus nō est hæres quādo succedit delinquenti:sed clarius hoc dixit Bart.in cōsi.clxvj.incipiente, salamanus de spoleto.in fi.not.Bart.in l.inter eos.§.fi.ff.de fideiusso.¶ † Dicit frater feudū paternū secūdū aliā opin. propter dictū delictū apertū est agnato proximiori.i.fratri.vt in.d.c.j.& ibi per And.& Alios scribētes.An ille,ꝗ interfecit fratrē domini sui.& not.in.c.si vasallus feu.priuetur.& habet in.c.si vasallus.si de feudo fuerit cōtrouer.inter do.& agna.& in.c.fi.qui.mod.feu.ami. & voluit And.in.c.j.de ali.feud.pater. & in.c.j.si vasallus feudo priuetur.vbi si feudū est paternū,& vasall⁹ cōmittat culpā nō respicientē directè dominum, feudū redit ad agnatū.firmat Alexā.in cōsilijs suis in.j.volu.consil. xxx.incip. quoniā omne datum optimum &c.& in iij.volumi.consili.lx.quòd incipit,visis dubitationibus ver.circa.iiij.dubiū.& in.v.volumi.consil.xxvj.& maximè hîc procedit ꝑ duo capitula ciuitatis Neapo.cōcessa per Catho.M.† vnū ꝙ feuda & bona nō debeant cōfiscari nisi pro crimine læse maiestatis,secūdū ꝙ Rex assentit obligationibus bonorū feudalium pro dotibus mulierū Neapolis. Et ideò postquā feudū est ei apertū.s.agnato nō pōt pręstari assensus in obligatiōe feudi:quia tūc feudū nō est mariti , sed fratris : vt dicit An.in.l.imperialem.in prin.de prohibi.feudi ali.per Federi.& pro hoc bene facit.l.bonorū.ff.rem ratam habe.& in.l.si aliena res.ff.de pig. actio.cum concor.nā quādo feudum est alterius nō valet assensus in pręiudiciū eius,vt in iuribus pręal.& dicit hoc etiā Andr.de isern.in.c.j.§.donare qualiter olim feu.ali.poterat.¶ Nec obstat,ꝙ fauore dotis pōt impetrari assensus,postquàm feudum apertum est hæredi,per d.l.si ego.§.si res.quia dictus frater venit ad

nit ad feudum, non tanquã hæres, sed ex dispositione.c.j.an ille qui interfecit fratrem domini sui: & sic est dare casum, quòd in feudo hæreditario frater succedit in feudo virtute.d.c.j.an ille qui interfecit &c.non erit hæres fratris: quia non habet feudum à fratre, sicut quando frater succedit fratri in feudo antiquo hæreditario cõtra testamentũ fratris, in quo instituerat hęredé extraneũ in omnibus bonis suis Burgésaticis & feudalibus,
5 † & institutio hæredis extranei sine Regio assensu est ipso iure nulla per.c.j.in princip.de success. feudi.& frater habebit feudũ hęreditarium nõ, vt hæres fratris.sed ex dispositione iuris, & ille hæres extraneus erit hęres vniuersalis in Burgésaticis, & nõ in feudo per ea, quę habentur per And. in.c.j.§.hoc quoq;.de succes.feud.sicut ipse alienãs in Regno potest reuocare alienationem sine consensu domini per cõstitu.Regni cõstitutioné.ita ꝓximus agnatus, vt dicit And.in.c.j.de vasal.q contra cõstitu.Lotharij.& expressè hoc firmaui in.d.§.hoc quoq;.in.ij.nota.
6 ¶ † Ité pro parte dicti agnati satisfacit, quòd.d.l.si ego.§.si res nõ habet locum quãdo obligãti feudũ pro dote non est eius hæres, vt suprà dictũ est, sed venit ex legis dispositione tãquã agnatus.vt dicit quædã apostilla antiqua in libro quondã domini Antonij de Alex.dicit vxor, assensus fuit reseruatus in obligatione bonorũ feudaliũ.viuis contrahétibus potest impetrari assensus: vt dicit Andr.in.d.l.imperialem nunc maritus meus viuit: igitur &c.¶ Non obstat delictum pretésum mariti.quia adhuc maritus non est conuictus nec condénatus de dicta prætensa culpa.Ideo ante condemnationem ipsius potest impetrari assensus.
7 † quia nullus habet dominium dicti feudi ante condemnationé per ea, quæ dicit And.in.c.j.de feudo sine culpa non amit.cum concordan.& sic non tractatur de interesse formato alicuius, sed tantũ de spe in casu condemnationis, quæ spes non est in consideratione.vt dicit Bar.in.l.is pôt.ij.col.ff.de acq. hære.nõ enim aliquid debet dici tale ex eo ꝙ potest cõtingere tale.l.j.ff.de in litem iurã.ff.de fideicõ.liber.l.iiij.§.secũdũ dños de Rota deci.cccc xxxiij.incip. si legatus apostolicus &c.¶ Tandé fuit conclusum ꝙ dictæ vxori præstetur assensus Regius super obligatione dictorum bonorũ feudaliũ iuribus dictorũ fratrũ semper saluis & etiã iuribus fisci. Et ita posteà expeditũ fuit per cancellariam Regiam assensus,

Decisio.CCCLXXXVI.

☞ De legitimatis in ecclesiastica succedentibus emphyteusi concessa sibi & suis hæredibus & successoribus.

✣ Summarium. ✣

1 ☞ *Legitimati an succedant in ecclesiastica emphyteusi concessa sibi & suis hæredibus & successoribus. 4.*
2 *Substitutio si decesserit sine filijs legitimis & naturalibus, an excludat substitutũ propter spurium legitimatum.*
3 *Spurius an possit legitimari ad feudum ecclesiasticum.*
5 *Emphyteusis cõcessa & successoribus quibuscunq; an transeat ad heredes extraneos.*
6 *Inuestiture defectu recurritur ad consuetudinem præscriptam.*
7 *Ecclesiastica res potest in emphyteusim cõcedi ad heredes quoscunq;.*
8 *Legitimationis materia est de iuris apicibus.*

N causa petitionis vnius viridarij factæ per filios legitimatos quodã Raynaldi

naldi Scarteli,ꝙ dicũt ad eos spectarli, vt hæredes dicti Raynaldi,ꝙ viridariũ peruenit ad excel.comitẽ Mataloni ex causa partis dotis cõsignatæ per principem Bisignani prosua sorore vxore filij primogeniti .d . comitis Mataloni : ad quẽ principẽ peruenit titulo oneroso ꝑ debito duorũ miliũ duca.ad quos erat debitor do. Raynaldus, Fuit excitatum in consilio ante nouellã pragmaticã catho. Regis volentẽ,ꝙ possessores q titulo Regis Ferdi.primi possident nõ molestent Si.d.viridariũ fuit cõcessum in emphyteusim per monasterium sanctæ Mariæ dominæ Reginæ dicto Raynaldo & suis hæredibus & succeessoribus. 3

1 † An dicti filij legitimati p Regẽ Ferdinãdũ primũ possint succedere in dicta emphyteusi ecclesiastica ? Et profectò istud dubiũ est pulchrũ.& ipsum tetigit Iason.in.l.ij.in col.el.ver.xix.qro &c. C.de iure emphy.vbi dicit.pone ꝙ aliquis recepit emphyteusim ꝑ se & filijs suis legitimis,nunqd veniãt filij legitimati:& sic nunquid intelligit̃ recepisse pro filijs legitimis.& concludit,ꝙ non. allegat Bal.in.l.fi.C.de his,qui veniam æta.Idem dicit Alex.in primo volu.cõsi.ij.& col.& consi.xciiij.iij.col.& in.ij. volu.consil.lx.ij.col.& consi.lxxxvij.ij. col.Io.and.& alij scribẽtes in.c.in presentia.de proba.& dicit,ꝙ istud dubiũ, ꝙ ipse tetigit,dependet ab illa ardua.q.

2 † nunquid si sit facta substitutio alicui si decesserit sine filijs legitimis & naturalibus excludatur substitutus propter existẽtiã filij spurij legitimati,& istam quęstionẽ bellissime disputauit Ang.in disputatione sua incipiẽte,nobilis quidã genere,cuius motiua,ne sim ꝓlixus in referẽdo,q̃ per alios scripta sunt,non refrico:quia illa refert.d.And.barba.in repeti.l.cũ acutissimi.in.xxxvij.charta.

& seq.C.de fideicõmissis,q̃ est impressa.& ibi etiã dicit,ꝙ legitimati filij in dicta.q.non veniunt in emphyteusi.in xlij.char.in.j.colũ.& ibi multa dicit de materia legitimatiõis,tamẽ multi doct. tenẽt,ꝙ filius legitimatus nõ excludit, substitutũ.vt tenet Io.cal.in ti.qui filij sint legi.in cõsilijs suis.& firmat Bal.in in.l.Lucius.ff.de hæredi.insti.& in.l.si ita quis.§.is cuius.ff.de lega.ij.& in.l.si quis posthumos.ff.de libe.& posthu.& Sali.in.l.cũ autẽ.C.de insti.& substi.& Ioã.de imo.in.l.ex facto.ff.ad Trebel. Bal.in.l.Gallus.§.fi.eius.& ibi cõcor.ff. de libe.& posthu.& in.l.eam,quã circa mediũ.C.de fideicom.licet Alex.pro & cõtra cõsuluit,† nam in.j.vol.consi.ij. post argumenta pro & cõtrà,cõcludit, ꝙ legitimatus excludit substitutũ.Cõtrarium dicit in.j.volumi.consil.xxv.in iij.col.quando testator esset nobilis vel honesta persona.& idẽ in cõsi.lxvij.iij. col.& cõsi.xciiij.& tantomagis:qa Rex secundũ vnã opinio.nõ potest legitimare quo ad bona emphyteu.ecclesię:quia imperator non potest legitimare spurium ad feudum ecclesiasticum, sicut nec papa ad feudum , quòd tenetur ab aliquo domino tẽporali.de qua in.c.per venerabilẽ . q filij sint legiti.& ibi plenè per Io.and. Anto.de but.& Prepositum.& no.Bal.in.l.consulta diualia.C. de testamen.& Bar.in.l.qui in prouincia.§.diuus.ff.de ritu nupt.& Bald.in aut̃.ex cõplexu.C.de incest.nup.de quo plenè in dispu.impressa per.d.Martinũ caretũ Laudensem,q̃ incipit:Augerius Seio eius patre feudatario ecclesiæ consentiente legitimatus à comite Cæsareo &c.† vbi inducit.xx.argu. pro vna parte.&.xx.pro alia,& concludit,quòd si feudum concessum ab ecclesia patri, non potest pater disponere testando vel

4

alie

alienãdo in extraneos hæredes, nõ veni unt illi filij legitimati etiam ad feuda. iuxta not. in. c. naturales. si de feu. fue. controu. secus si potuit testando vel alie nando disponere in extraneos, tunc ueniũt filij legitimati. vt ibi latius & diffu sius per eũ. & sentit hoc domi. Ludo. de sardis in suo tractatu legitimationis in septima parte, quis sit legitimationis ef fectus. q. xij. at in cursu de quo agitur emphyteusis fuit concessa ipsi Raynaldo, & suis hæredibus & successoribus q

5 buscunq;, † & sic transiret etiã ad extra neos hæredes: vt dicit Bald. in feu. licet non firmet pedes. in. c. j. §. donare. & ibi plenè dixi qualiter olim feu. alie. pote. & in. l. imperialẽ in pri. de ph. feu. alie. per Fede. & in. l. j. xxxiiij. q. & in. q. xlij. & seq. ff. de rerũ di. notant scribentes in l. quædam. §. nihil interest. ff. de edẽdo. postq̃ enim licitè dictum viridariũ fuit alienatũ dicto Raynaldo & eius hæredi bus imperpetuũ effecta est dicta res per petuò alienabilis in quoscũq;. ff. de leg. iij. l. pater filiũ. §. quindecim. & ibi per Bar. in. l. j. §. contra quoq; . C. de impo. lucra. descri. li. x. firmat hoc Pau. de cas. in consilio. cxxxv. incipiente, viso instru

6 mento cuiusdã inuestiture. † & si nõ cõ stat de instrumento inuestiture recurritur ad consuetudinem præscriptam. vt in. c. cũ de beneficio. de præbẽ. lib. vj. & hodie vt plurimũ cũ decreto commis sariorũ apostolicæ sedis ecclesiæ Neapolitanæ concedũt habito respectu ad valorem rei. & sic quòd transeat ad hæredes quoscũq;. igitur dicti filij legitimati ex forma concessionis veniũt ad dictam emphyteusim, postquã legitime facta est cõcessio patri & quibuscũq; hæredibus. 1
& hoc firmãt expressè Ioan. de imol. & Alex. in. l. q̃ dicitur. ff. de verbo. obliga. 2
& melius in. l. etiã per Alex. ff. solu. ma. 3
nã si potest in totũ res ecclesiæ alienari ob necessitatẽ vel euidentẽ vtilitatem cũ decreto summi Pontificis. vt in. c. hoc consultissimo. de rebus ecclesi. non

7 alie. lib. vj. † multò fortius potest fieri concessio in emphyteusim, q̃ trãseat ad hæredes quoscũq; nisi cõsuetudo ecclesiæ aliter se haberet secundũ Ang. in. §. in emphiteusim allegato in glos. in. d. l. etiam. & licet Alex. ibi in. d. l. etiã referat. v. opi. sup illo dubio, an emphyteusis concessa tibi & hæredibus tuis intelligatur solum de hæredibus descendentibus vel etiam de extraneis, tamen ipse tenet supradictam opi. & secũdum istã opini. vidi iudicatum in Concilio Regis Ferdinandi primi, in quadam emphyteusi eccle. concessa seruatis seruandis, & canonice sibi & hæredibus. ¶ Fuit iudicatum, quòd hæres testamentarius extraneus succedit, & non ecclesia. hæc scripsi quantum breuiter potui, quia visum fuit mihi pulchrum dubiũ. & quia non fuit visa inuestitura, & propter dictam superuenientem pragmaticam, dubium prædictum non fuit in Conci-

8 lio decisum. † Et quia materia ista legitimationis est multum profunda & pro lixa & doctores multa scripserunt in. d. c. per venerabilem. Ideò remitto me ad cotas supra allegatas. & ad consilia Pet. de ancharano. & ad cõsilia Bal. & Alex. vbi suprà.

Deci. CCCLXXXVII.

De executione obligationis iuratæ factæ penes acta.

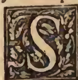
Summarium.

1 *Obligatio liquida, penes acta executionem habet paratam.*

2 *Tempus probandum est, vbi vnum infringit aliud.*

3 *Obligationis actus in dubio procedit super executione.*

executione.
4 *Hora, est multum in consideratione.*
5 *Obligationum eadem die factarum, quae potentior.*
6 *Testamenta duo eadem die facta corruunt, si de eorum prioritate non appareat.*

SI vno & eodem die creditor petit, quod exequatur obligatio iurata facta penes acta sacri Concilij cōtra debitoré, & debitor petit dictam obligationem nullā declarari ex certis causis. An sit procedendū super executiōe dictae obligationis, vel super supplicatiōe porrecta per debitoré, per
1 quā allegat eius nullitaté. † Et est praemittédū, quod obligatio penes acta de iure, qñ est liqda habet executioné paratā. vt est gl. in auē. gñaliter. C. de epis. & cleri. & pbaē in. l. cū pro quo. & ibi Bal. & Pau. de ca. & Alex. ff. de in ius vocā. vbi pmissio facta in iudicio, habet paratā executioné. & facit. l. tale pactū. §. q puocauit. ff. de pac. vbi cōuétioné factā corā iudice, ita iudex exequiē. sicut cófessio facta in iudicio. & notāt scribétes Moder. maximè Andr. Bart. in. c. si qñ. de offi. deleg. & idé Lucas de pen. in
2 l. ij. C. de iure fisc. lib. x. ¶ † Ité est praemittendū, quod vbi vnum infringit aliud, ibi debet tépus probari. vt dicit Bal. in l. de rebus. C. de dona. ante nup. & si nō pōt probari, dicimus, quod vno & eodé tépore diciē, quid esse factū, quod sit antè, vel post immediatè. secundū Bal. in. l. ij. de oper. liberto. & ad hoc facit id quod dicit Bald. in. l. sanbinus. ff. commu. diui. vbi dicit quod quotiescunq; cócurrūt duae virtutes paris potentiae, tantum iuris habet vna ad resistendum, quantū altera ad obtinendum. alleg. Old. ibi. † Et
3 ideò cum non habemus an praecessit citatio, vt exequeretur obligatio vel praeuentio, dicédū est, quòd debemus praesumere in dubio, quod prius fuit incepta causa super executiōe obligationis, qa iste actus obligatiōis praecedit. vt dicit Dy. p illū tex. in. l. cū in testō. §. hec verba. ff. de haere. insti. & hoc ordine intellectus prout in simili habeē in. l. post mortē. ff. de leg. j. & in. l. Arethusa. p Bal. ff. de stat. Et credo qd ritus magnae curiae Vicariae qui incipit, ité vbi est facta praesentatio. char. xix. super ista ratione sit
4 fundatus q vult, † quod si eadé die praesentet instrumentum liquidū, & eadé die fiat praeuentio etiā, quòd si ante per horam, proceditur in causa petitionis debiti contentiae instruméto liquido, nullo habito respectu de horis diei: licet regulariter tépus horae sit multū in
5 consideratione. † nam citatus ad horā ad aliquem actū, si ille actus fit alia hora, non valet, vt no. in. l. fi. §. si is qui. ff. quod vi aut clā. & in. l. aut q aliter in principio. e. ti. & no. in. c. cōsuluit. de offi. de leg. Sic etiā in duabus obligatiōibus factis vna die praeferē illa obligatio, quae praecessit per horam gl. est singu. in. l. si est ex plurib⁹. §. fi. ff. de solutio. Idé dicimus in collatiōe bñficij collati duobus eadé die, vt ille praeferaē, q in hora praecedet vt est gl. no. in verbo, si nō apparet, in. c. duobus. de rescrip. li. vj. alia est gl. in. c. si à sede. in verbo, appareat. de praebé. li. vj. & si nō appareat praesumitur pro eo qui possidet, & si neuter possidet praesumiē, quod praecedat collatio facta à Papa vel eius legato, faciunt ea, quae Mod. Senéses scribunt in. l. j. ff. so.
6 ma. † bene facit glo. in. l. edicto. in verbo missus. C. de edicto di. dicit quod si duo testamenta vno die apparerent esse facta, in quo vnus est institutus haeres, & in alio testamento alius, nec apparet de priori-

prioritate, neuter valet. & hoc firmat Barain.l.j.§.si qs in duob'.ff. de bonorũ pos. secũdũ tab. nisi in vno essent instituti veniẽtes ab intestato, & alio extranei. nam illi pręferunt. Idẽ, si in vno esset instituta pia cã, de quo per Iasonẽ in.d.l.fi, penul.col. ¶ Quare fuit cõclusum in causa notarij Tesei pisanelli obligati certũ debitum soluendũ Guidoni magaloti penes acta sacri Cõcilij, ꝙ cõtra eũ fiat executio dictæ obligationis pręstita citatiõe &c. deinde audiat sup allegata nullitate dictæ obligationis.

Decis. CCCLXXXVIII.

De molendinis & prohibitione ducendæ aquæ è flumine in riuum nouum.

✠ Summarium. ✠

1 *AEdificare in suo nulli prohibitum, nisi obstet priuilegium aut consuetudo.*
2 *Seruitus quæ solo tempore non acquiritur, quæ sit.*
3 *Præscriptio iuris prohibendi contra vnum ceteris quando præiudicet. nu. 5.*
4 *Consuetudo continuãdi nõ inducitur, etiam si quadragenaria fuerit itio ad molendinũ.*
6 *Titulus in præscriptione iurium incorporalium requisitus. 10.*
7 *Vniuersale ex particulari fieri non potest. Consuetudo frequentiam requirit.*
8 *Fides mala post triginta annos, allegari non potest in præscriptione.*
9 *Prohibitio violenta non producit ius prohibendi. Possessio recens bonam fidem non causat.*
11 *Aqua in nouum molendinum supernum duci quando possit prohibitione non obstante molendini inferius?*
12 *Molendina minus lucrum facere propter nouum constructum non in consideratione tanquam interesse.*
13 *Flumina Regni sunt Regis.*
14 *Flumen licet perenne priuatum esse potest.*

VEnerabile monasterium sanctæ Mariæ regalis vallis prope scifatum habuit ab antiquo duo castra, vnũ qđ vocatur scifatum, & aliud vocat sanctus Petrus: & ista castra habẽt ampla territoria, quæ confinãt cũ flumine Scifati, & dictũ flumen perẽne fuit dicti monasterij. Euenit, ꝙ castrũ Scifati fuit cõcessum authoritate apostolica Illu. quõdã duci Amalfiæ de domo de piccolominibus nepotis pape Pij secũdi sub annuo canone cũ dicto flumine ac iuribus & ptinẽtijs suis omnibus. Et similiter dictũ castrũ sancti Petri fuit cõcessum similiter authoritate apostolica prædecessoribus dñis dicti castri, ꝙ in præsentiarũ tenetur & possidetur p Comitẽ Alifij sub annuo canone. similiter cũ iuribus & pertinentijs suis iuxta bona dicti monasterij, quæ sunt iuxta dictum flumen, & alios cõfines. ¶ In præsentiarũ comes Alifij habuit certũ territoriũ prope dictũ flumen, & ibidẽ cõstruxit certũ riuum vt inde à dicto flumine possit ducere aquã in dicto castro sancti Petri ad faciendũ ibi vnum molendinum. ¶ Pro parte hæredis dicti Illustris ducis Amalfiæ & vtilis dñi scafati obtinet prouisio à sacro Cõcilio cõtra dictũ Comitẽ, vt nullo modo ducat aquã p dictũ riuũ nouiter factũ donec aliter auditis partibus fuerit prouisum, ex quo prætẽdit dicto Duci ius esse phibẽdi, & existere in quasi possessiõnẽ phibẽdi, & eius phibitioni paritũ fuit. ¶ Itẽ, qa si fieret dictum molẽdinũ ex pte superiori p.d. comitẽ faceret interesse seu pręiudiciũ inferioribus molẽdinis.d. ducis. Quærit modo de duobus. ¶ † Et primò, vtrũ sit verũ ꝙ dictus Illustis dux dñs scifati ha-

beat ius prohibendi qđ nullus poſsit in dicto flumine facere molédinū, vel ſaltim ſit in poſſeſsione prohibédi taliter, vt volens dictus Comes facere dictum molédinum debeat de iure acquiſcere dictæ prohibitioni. Et in primis præſupponitur id qđ dicūt Inno. & Hoſti. in.c. ſignificaſti. de appel. qđ in meo ſolo poſſum libere edificare non obſtante prohibitione per.l. alicuius.C. de ſerui. &.l.fi.ff.e.ti.&.l.fi.§.penul.ff. qđ vi aut clam. niſi ex priuilegio vel cōſuetudine habeat hoc ius prohibédi ne alius edificet in ſuo. & dicit Hoſti. ſecūdū Io.an. ibi, ꝙ hoc idé occurrit in furnis & mo-
2 lendinis, qui ſubdit, ꝙ ſi † res vel perſonæ ſunt libere talis ſeruitus nō acquiritur ſolo tpe quo ad hoc, vt alius ꝓhiberi poſsit: quia nō obſtāte cuiuſcūq; ꝓhibitione poſsit in eo ædificare vt in iuribus præallegatis. Et licet is, qui aſſerit hoc ſibi ex lōgo tépore cōpetere prohiberi non poſsit vti ſuo vſu. ff. ſi ſerui. ven.l. ſi quis diuturno. ff. de aqua quoti. & æſti.l. hoc iure.§. ductus. &.ff. de aqua plu. arcé.l. in ſumma.§. idem Labeo, niſi ꝓbet hāc ſeruitutē ſibi deberi, vel ex pacto cū ꝓdeceſſorib⁹ habito, vel qa fuit aliàs ꝓhibit⁹, & occaſione iuris eiuſdé acquieuit & poſteà cōpleta fuit præſcriptio, & ſubdit, licet quæſitū ſit
3 ius prohibédi cōtra vnā perſonā, † hoc nō præiudicat alijs. ar. de præſcri.c. auditis. & de offi. ordi.c. dilectus. ad finé. &.ff. ſi ſerui. ven.l. loci corpus.§. cōpetit. niſi ſeruitus ſit indiuiſibilis, tūc nō poſsit pro parte acquiri, & ꝓ parte nō: licet quandoq; ad certā partem fundi reſtringatur. ff. de ſerui.l.v.§.j.&.l. ſeq. ¶ Inde notanter dicit Abb. ſicu. in.c. ex parte aſtenſis. de conceſ. præben. ꝙ licet in eccleſia ſolitū eſt eſſe vigenti inſtituti, nō tamé ex hoc inducat conſuetudo reſtringens libertatem habétis inſtituere: quia actus meræ facultatis nō inducit cōſuetudiné poteſtatis libere reſtrictiuā, dicens ꝙ ſi per.xl. annos cōſueui
4 venire ad molendinū, † tunc nō inducitur conſuetudo, vt tenear continuare &c. ad hoc accedāt omnia illa quæ allegat Lucas de pēna, quaſi per duas col. in.l.j.C. vt ruſti. ad nullū obſe. deuocé. lib. xj. Idem firmat Abb. ſicu. in.c. abbate ſancti Siluiani. in.ij. col. de verbo. ſigni. & Cy. in.l.ij.C. quæ ſit lon. conſue. ¶ Accedāt ad hoc ea, quæ Bal. ſcribit in.l. item lapilli. in.iij.q.ff. de rerum diui. & Bar. verò in tra. de ſerui.c.l. in rubri. de furno. & Iaſon in repe.l. quominus. in.ij. char. poſt Bar. ff. de fluminibus. & Bal. in.l. ſi quis ex argentarijs.§. ſi initiū tabularum. ff. de edédo. & Andr. de iſer. quæ ſint regalia. in verbo, flumina nauigabilia. in prin. ibi niſi deberé tibi ſeruitutem &c. & Pileus in diſpu. ſuis char. mihi. lxij. xj. q. ¶ † Hoc præmiſſo
5 dico, ꝙ ex quo nō apparet ꝙ dux Amalfie vt vtilis dñs Scafati habeat priuilegiū, vt nullus alius poſsit facere molédinū in dicto flumine nec præſcripſit, cū tit⁹lo & bona fide ius prohibédi, vt nullus alius in dicto flumine faceret molēdinū: & prohibiti acquieuerūt prohibitioni, ita ꝙ poſsit dicere ſe præſcripſiſſe ius prohibédi ne alius faceret molédinū data ſcientia & patiétia aduerſarij:
6 † quia in iſta præſcriptione iuriū incorporaliū requirit̄ titulus. vt in.c. ſi diligéti. & ibi per doc. de præſcriptionibus, maximè, quando præſumptio eſt cōtra præſcribenté, prout eſt in caſu de quo agitur, cùm quælibet res præſumatur libera: vt ſuprà dictum eſt, & quando præſcribitur contra libertatem, vt dicunt doc. in.d.c. ſi diligenti. poſt gloſ. & no. in.c.j. de præſcrip. lib. vj. & glo. in fi. in ver-

in verbo, crediderit. ff. quemad. serui. amit. & Bar. in. l. si ædes. in princi. ff. de serui. vrba. prædi. nec potest dici ꝙ dux Amalfiæ habet ex consuetudine prohibendi, quia est actus vnius personæ per
7 quē non inducitur consuetudo: † quia ex vno particulari nūquā fit vnū vniuersale, secūdùm Bald. notanter in. l. de quibus. viij. col. ff. de legibus. ¶ Itē quia consuetudo requirit frequentiā. vt in. l. j. C. quæ sit lon. cōsue. & C. de edi. priua. Lau in totū secundū Bal. ibi. Et Alber. de rosa. in. l. ij. C. quæ sit lon. consue. & sic cū dictus dñs Scafati nō habeat ius prohibendi, neq; ex priuilegio neq; ex possessione tanti temporis, per quā cōstituatur cōstitutū, neq; habet præscriptionem titulatā cum bona fide, sequitur concludendū, ꝙ sibi nō cōpetit ius prohibēdi dictū riuū factū in prædio dicti comitis Alifij. & per cōsequens nec ius prohibendi, vt nō possit capere aquam a flumine prædicto dicti monasterij.
8 ¶ † Nec ob. ꝙ mala fides ducis Amalfiæ in prohibendo post. xxx. an. nōn pōt allegari cōtra eum, vt dicit gl. & Bar. in. l. fi. C. vnde vi, & not. Abb. in. d. c. si diligēti. & Iason in. l. clam possidere. §. qui ad nūdinas. & ibi alle. cōcor. ff. de acquirēda possessio. quia illa prohibitio fuit facta violenter post mortem Regis Alphonsi primi superueniente guerra inter ducē Ioānem de andegauia, & Regem Ferdinandū primū quondā Bartholomeo Thomacello, qui pauco tempore possedit castrum sancti Petri, & postea peruenit in posse domini Pasca-
9 sij patris præsentis comitis, † & sic prohibitio violenta non producit ius prohibēdi p no. in. l. j. C. de serui. & aqua. ¶ Item post paucos dies per domi. Pascasium fuit edificatum aliud molendinum absq; aliqua prohibitiōe: & sic lure permittente factum fuit molendinū cum cursu aquæ in suo: & sic nō potest dici, quòd illa possessio fuit. xxx. anno: ex quo possessio inter tempus quondā Bartholomei & tempus domini Pascasij fuit recens quæ non causat bonā fidem, vt dicit Abb. in. d. c. si diligenti. iiij. colū. & quando essent. xxx. anni decursi debet allegari titulus in istis in-
10 corporalibus: † licet titulus non debet probari secūdùm Abba. ibi. at nunquā dictus dux allegauit priuilegium iuris prohibēdi, nec titulū, ideò nō præscripsit dictum ius prohibēdi, & in hoc voto fuit totum Concilium. ¶ Secundò, vtrū molendinū, quòd prætenditur construi per comitem Alifij in terra sancti Petri, ad quod vult ducere aquam à dicto flumine per dictum riuum, faciat præiudiciū siue interesse molēdinis de Scafato existentibus in parte inferiori dicti fluminis. ¶ Super hoc dubio dictū fuit, quòd Bart. in. d. l. quominus. in. v.
11 q. dicit † ꝙ si aqua ducit ad vsum, quæ sufficit superiori: & inferiori molendino, tunc vterq; potest ducere aquam: & ita dicit fuisse iudicatū Bononiæ inter fratres predicatores & minores. & idē dixit in. l. in cōcedendo. ff. de aqua pluarcen. & est text. & ibi Albe. de rosa. & Ang. in. l. ij. §. si aquæ ductus. ff. de serui. rusti. prædiorum. no. Bal. & alij in. l. aquā. C. de serui. & aqua: & idē Bal. in c. cū olim. de consue. & in. l. cū plures. j. col. C. de condi. inser. & firmat Alex. in iiij. vol. cōsi. xxij. in fi. quod incipit, cōsideratis verbis statuti. & Lucas de penna in. l. vsuræ. C. de aqueductu. libr. xj. & habetur in. l. proculus. ff. de damno infec. patet ergo ꝙ si molendinum construitur superius, & faciet præiudiciū molendino inferiori, tunc potest prohibere ille qui habet molendinū inferius

hoc expreßè vult Bald.in rubr.ff.de rerum diui.ij.col.& Alexã.de imo.in.ij.vol.cõsi.clxxiij.opportunè consideratis

12 sententijs &c.† Et in veritate nullũ interesse potest pati dominus Scafati propter cursum aquæ ex flumine per dictũ riuũ,ex quo aqua reuertitur ad flumen antequã deueniatur ad molendina Scafati:nisi solũ,ꝙ minus lucrarentur molẽdina Scafati:ꝙ interesse nõ est in cõsideratione,secundũ Bart.in.d.l.quominus in.ij.q.& faciunt not.in.l.per agrũ.C.de serui.& glos.& Doc.in.l.j.§.sicut autẽ.ff.de aqua plu.arc.& firmat Alex.in.ij.vol.consi.cxciij.incip.consideratis verbis instrumenti.in.ij.col.per.l.ij.& l.quæro.ff.de iure pa.& Bal.in.d.l.manifeste.bonus est text.in.c.nimis.de excessi.prælatorũ.¶ Prætereà ego dicebã istud flumẽ Scafati aut est publicũ,aut est priuatũ dicti monasterij:si est publi

13 cũ.i.dñi Regis,† quia omnia flumina in Regno sunt Regis,vt in.c.primo in verbo,flumina,quę sint regalia,& tunc quia Rex concedit castrũ sancti Petri cũ aquis &c.certè poterit dominus sancti Petri capere aquã à.d.flumine vigore Regiæ cõcessionis:& hoc nõ est,quia dictũ flumẽ est monasterij à tanto tempore,in cuius initij in contrariũ memoria hominum nõ existit,aut dicimus in veritate, quod dictũ flumẽ est priuatũ

14 dicti monasterij, licet sit perenne:† & tunc solũ ille priuatus,in cuius solo ædificatur molendinũ vel cursus aquæ, vel riuus posset prohibere, nõ autẽ tertius: vt dicit Bart.in.d.l.quominus.in.j.q.& in.l.loci corpus.§.cõpetit.ff.si serui.vẽ.& sic Illu.dux moderaus nũ potest prohibere, quòd nõ ducat aquam per riuũ iuxta flumen in loco sancti Petri, vbi vult facere molendinum,& firmat hoc Alexand.in.ij.volum.consilio præallegato.cxcij.quòd incipit cõsideratis verbis.in prima colũ.circa fi. Et quoniam in præsenti processu fuit præsentata petitio pro parte commendatarij dicti monasterij opponẽtis se,ꝙ nõ consentit, ꝙ capiatur aqua à dicto flumine vt currat per dictũ riuum nouiter factũ,fuit pari voto votatum & iudicatum, ꝙ præfato duci Amalfiæ non licet prohibitionem prædictã facere, & sic dictus comes dominus sancti Petri potest ducere aquã à flumine prædicto per dictũ riuum ad suum molendinum saluo iure dicti monasterij:ita ꝙ eo contradicente non est sibi licitum licet impropriè dictum flumẽ posit dici priuatũ,ex quo est perenne,& sic non potest dici priuatũ:sed voco priuatum quia est monasterij.

Decis.CCCLXXXIX.

☞ De conuentione conditionali causatius pariente obligationem.

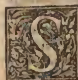
✠ Sommarium. ✠

1 ☞ *Pactum nudum an pariat actionem, & quando?* 1.

2 *Fides habet vim iuramenti.*

3 *Conditio etiam impropria in pacto apposita habetur pro forma?*

4 *Conuentio conditionalis tenet.*

SVper dubio tãgente dominum Marinũ medicum & Bactimũ taurellam præposito in Concilio.Si conuẽtum est inter partes ipsas data fide ꝙ si dictus dominus Marinus ostenderit quoddam instrumentũ factũ inter ipsum Bactimum ex vna & eius sororẽ & nepotes,ꝙ ipse Bactimus soluet dicto domino Marino certã quantitatẽ lini:& si nõ ostẽderit ipse dominus Marinus soluat dicto Bactimo certã pecuniæ quãtitatem.An talis conuentio valeat.

1 leat. ¶ † Dubium facit, quia nō interuenit stipulatio, sed dicta conuētio est simplex pactū nudū, ex quo nō oritur actio vt in. l. legē. C. de pactis cum cōcor. nec est causa in dicta couētione: & ideo præsumitur erronea. vt declarat Bart. in. l. iiij. §. fin. ff. si quis cautio. ¶ In contrariū fuit determinatū per sacrū Conciliū, q dicta cōuētio data fide sit valida. ¶ Nec
2 obst. q sit pactū nudū: † quia pp fidē datā quæ fides habet vim iuramenti. vt no. in. c. pen. de iureiur. & ex pacto nudo cū iuramēto oritur actio, vt dicūt doc. in. l. iurisgentium. §. quinimo. ff. de pac. & Sali. in. d. l. legē. ¶ Nec ob. q nō sit causa in dicta couentione: quia cōditio illa si demōstrauero dictū instrumētū habetur pro causa, per tex. in. l. a Titio. ff. de verb. oblig. & per tex. in. l. cū ad præsens. ff. si cert. peta. per quē ita dicunt Pau. de castr. & Alexā. in. l. a Titio.
3 † q etiā si secūdum id sit impropriū, puta de præsenti vel de præterito, illa cōditio habetur pro causa: & dicū q valet cōuentio, si mortuus imperator hoc anno dabis. x. & si nō mortuus, dabo tibi. cētū, & dicit ita fuisse iudicatū Florētiæ. & dicit ibi Alex. q bene fuit iudicatū. Et ad hoc allegat Hosti. in. c. gēma de spō-
4 sa. q valebit ista cōuētio, † si fiat matrimoniū inter tales, dabis. x. & si nō, dabo tibi cētū. hinc dicit, q valet illa promissio, videlicet promitto tibi decem si nauis mea mercantijs onerata salua ad talem locū applicauerit, & si nō applicauerit salua: tu pmittis mihi valorē mearū mercantiarū. per tex. in. l. naue Saufeli. ff. locati. & refert ibi canonistas hoc tenere, vt ibi p. r. cum. & idem in effectu firmat Pau. de cast. in. l. si quis cum debitorem. ff. de iureiurao. vbi valet conuentio si dic sequēti pluet dabis. x. quia illa conditio habetur pro causa. & idem firmat noster Paris de puteo in tractatu de sindicatu, in. c. hæc sunt fin. sui syndicatus. ¶ Et sic per consilium ostenso instrumēto prædicto per dom. Marinum dicto Bactimo fuit condemnatus per totum Concilium ad soluendum dictam quantitatem petitam.

Decisio. CCCXC.

De beneficio restitutionis in integrum competente prælato successori, aduersus hæredem prædecessoris, nomine ecclesiæ.

Summarium.

1 *Ecclesia quādo restituenda. nu. 3. & 8.*
2 *Minor ex alterius delicto ad lucrum non restituitur.*
3 *Ecclesia minori comparatur.*
4 *Beneficium restitutionis successori in prælatura contra hæredem laicum prædecessoris non concedendum.*
5 *Ecclesia aduersus tēporis lapsum restituenda.*
6 *Lucrum ex prædecessoris spolio successor vel petere non debet.*

1 Successor in prælatura agit cōtra hæredes laicos prælati defuncti, q furto subtraxit bona mobilia prædecessoris sui: quæ spectabant dictæ ecclesiæ & dato termino ad probandū & publicato processu pro parte prælati petitur nomine ecclesiæ primū beneficiū, p parte illius laici couenti, dicitur q non de-
2 bet dari beneficiū: † quia ex delicto alterius ad lucrū nō restituitur minor. vt no. in. l. auxilium. ff. de mino. & l. sepulchri. ff. de sepul. viola. not. Andr. in cōsti tu. Regni obscuritate. in prin. & idē dicit in absente causa reipub. alleg. l. sciendum. ff. ex quib. cau. maio. ergo idem in ecclesia, quæ minori cōparatur. vt dicit Bart. in. l. pupillorū. in prin. ff. de rebus

corū.c.j.& c. auditis. de resti.in integ. C.ex quibus cau.ma.l.res publica.¶Ité dicit Ioan.and.in.c.corā.de in integ.re
3 sti.super verbo,indulgendū.† q eccle-sia non restituitur super exceptionibus declinatorijs, nec super exceptionibus nō inductis in fauorem petentis, sed in odium aduersarij,& ideò super crimine suggestionis falsi non restituitur secundum eum ibi.¶Item quia ecclesia ad opponédū crimina & defectus elapso termino nō restituitur, vt dicit Spec.in tit. de restit.in integ.§.si quis autē.versic. sed pone ecclesia,& tenet Cōpost.in.c. sicut.de elec.& doct.in.d.cle.j.per not. in.d.l.auxilium.¶Ité ecclesia nūquam restituitur ad lucrū cū iniuria alterius, secundū Bal.in.l.pupillorū.C.de repu
4 diā.hære.circa fi.† ergo cum successor quærat de lucro cū iniuria cōuēti & testatoris nō debet sibi cōcedi dictū beneficiū.¶In cōtrariū dicitur, q ecclesia debet restitui aduersus temporis lapsum, p tex.in cle.j.de resti.in integ.quæ generaliter loquitur,& dicit Ioan.and.in.d. c.corā.q oportet,q petens restitutioné aliquid admittat,vel nō acquirat, q acquirere posset.¶Ité sicut minor restituitur in émergétibus:vbi quidé aduersus debitū suū nō restituit, vt in.d.l.si ex cau sa.§.nūc videndū.ff.de mino.Ita ecclesia in emergétibus debet restitui. Ité ecclesia aduersus suā contumaciā restituitur infra quadrienniū propter iustū impedimentū:vt dicit Archi.lxxxvij.dist. c.in religiosum.¶
5 † Ité eo ipso q omisit necessariā probationé probat ex hoc se læsam.vt in.c.auditis.in fi.&.c. suscita-ta.&.c.corā.de resti.in integ.& dicit Archi.vbi suprà,q ita seruat Curia.¶Nec ob.in cōtrarium allegata.quia non dicitur prælatus successor capere lucrū ex spolijs: imò non habendo spolia prædicta dicitur esse in damno, ex quo bona ipsa processerunt de fructibus ecclesiæ, & ideo pertinét ecclesiæ,& sic successori nomine ecclesiæ, vt habetur in.c.fin. de pecu.cleri.& in.c.præsenti.de offi.or di.lib.vj.& plenè per do.Nicolaum de vbaldis tract.de succes.ab intest.in.vltima parte.¶
6 † Ité fatendum est, q minor & ecclesia nō restituitur ad opponendū crimina cōtra suū aduersarium.vt dicit Cōpost.in.l.quod sicut.de elec.&c.glo. in cle.nō potest. de procu.& no.Ant.de bu.in.c.licet.de accu.& Bal.in.l.fi.C.in quib.cau.in integ.resti.non est neces.& Bald.in.d.l.auxiliū.¶Ité fatendū est,q ecclesia nō restituitur super exceptione dilatoria vel declinatoria quæ nō cócernit mérita causæ, secundū Innoc.in.d. c.corā.& Fely.in.c.fraternitatis.v.colū. do testi.licet Ioan.and.ibi in nouella to tū hoc remittat iudicis arbitrio,si modicè læditur nō concedit restitutioné.per l.scio.ff.de in integ.resti.sed si læderetur propter hoc in lite concederet restitutioné.¶
7 † Quare fuit votatū, q in ca su prædicto cōpetit dicto prælato nomine ecclesię beneficiū restitutionis in integrū:quia nō datur ad opponendū crimina & defectum vel ad lucrum in iniuriam alterius: sed potius ad euitandum damnum & læsionem ecclesiæ.

Decisio.CCCXCI.

De quæstionibus & tormentis, & de processu aduersus criminosos nō ser uato iuris ordine.

Summarium.

Tortura an possit inculpato infligi ex processu informatiuo. 8.10.11. 1
Defensio cuius iuris sit? 2
Princeps naturalis tollere an possit. 3
Defensionem auferre iuri naturali, repugnat etiam criminosis.

Princeps

4 *Princeps est supra ius positiuum, non supra naturale.*
5 *Informationes secreta non probant.*
6 *Stylus potest derogare solennitati defensionum, quae seruandus est.*
Princeps ex causa citationem omittere potest.
Iniustum toleratur ex causa in principe.
7 *Capitalu cã p iudices iustissimè examinãda.*
8 *Iurisdictio omnis à Deo est.*
9 *Defensionibus renunciari non potest.*
10 *Leges transgredi licet propter criminis atrocitatem.*

Vit dubitatũ in Cõcilio præsentibus iudicibus magnæ curiæ Vica-
1 riæ,† vtrũ illa præeminẽtia magnæ curiæ de torquẽdo inculpatum de crimine capitali ex indicijs habitis ex processu informatiuo posſit indiſtinctè dicta magna curia contra quẽcunq; inculpatũ de crimine capitali vti tortura ex indicijs habitis ex processu informatiuo nõ data copia defensionis præterquã contra Neapolitanos, qui habẽt priuilegiũ à catholica Maiestate, ꝙ contra eos nõ vtatur dicta præeminentia, sed ꝓcedatur secundũ iura & constitutiones Regni. Hoc dubiũ incidit in illam quæstionẽ tactã per And. in consti. Regni hi q in primo libro, videlicet an princeps posſit statuere, vt nõ detur reo defensionis copia. vbi cõcludit, ꝙ non:
2 †quia defensio est de iure naturali. l. vt vim. ff. de iusti. & iu. l. j. §. cũ arietes. ff. si quadru. pau. fecis. dicat. naturalia enim
3 princeps tollere nõ potest. vt insti. de iure naturali. §. fi. & patet. in dist. quæ ponitur in. l. j. C. si contra ius vel vti. pub. & idem dicit ipse Andr. in. c. j. in verbo, bona cõmittentium crimen læsæ Maie. quæ sunt rega. inde dicit gl. in cle. sæpè. in verbo, defensiones. de verbo. signi. ꝙ prætextu liberi arbitrij nõ põt tolli defensio, & ibi hoc declarat do. Georgius in sua repetitio. dictæ clemen. impressa. & patet in cle. pastoralis. §. penul. de re iudi. & no. Bar. in. l. filiusfa. ff. de dona. & in. l. milites. ff. de test. mili. & ad re primẽdã. in verbo, figura. & Ant. de bu. & Io. de imol. in. c. j. de cõstit. ¶ † Item
3 quia nulli criminoso debet tolli defensio. vt in. c. cũ super. de exceptio. qa est de iure naturali; quæ per principẽ tolli nõ põt. per tex. in dicta cle. pastoralis: est enim tollere defensionem si ex indicijs habitis per ꝓcessum informatiuũ quis posſit torqueri, ex quo ante torturã nõ fuit auditus in iuribus suis. vt bene hoc firmat Abb. sicu. in. c. dilecti filij. de ex-
4 ceptionibus:† nam & in summarijs causis nõ potest tolli defensio: vt not. in dicta cle. sæpe. Bene fatendũ est secũdũ eũ ibi, ꝙ exceptiones cõpetentes sibi de iure ciuili, ista posſunt tolli per principẽ, & per stylum curiæ ũ, nã princeps ciuiles defensiones potest tollere, cũ ipsum ius positiuũ sine causa tollere posſit, sicut posſit cõdere. vt bene hoc no. Alex. in. l. sicut iniquũ. §. si is ꝑ quo. ff. quod quisq; iur. per. c. j. de cõsti. habetur in. c. proposuit. de concesſio. præbendarum. ¶ Dicebant iudices magnæ curiæ Vicariæ ꝙ licet sit de eure ꝙ testes examinati parte nõ citata nõ ꝓbent maximè in causa criminali, vbi tractatur de maiori præiudicio quã de causa ciuili. vt in. l. si qñ. C. de testi. & in. c. ij. eo. ti. & no. Bar.
5 in. l. fin. ff. de quæstio.† tamen ex quo stylus est in magna curia quando iudices volunt procedere ad torturam ex testibus ad informationem examinatis absq; partis citatione posſunt: & iste stylus debet obseruari: quia ita dicebat Alexand. in. ij. volu. consi. xlj. incipiente, habita super contentis. vlti. colũ. vbi etiam dicit,

dicit, ꝙ stylus seu cōsuetudo potest derogare solennitati citatiōis. vt dicūt Barto. & Sal. in authē. si quis in aliquo. C. de edendo. nā causa subsistēte princeps potest omittere citationem. vt est glo. not. in. l. antepenul. ff. ex quib. maio. & not. Bal. in. l. cessante. C. quomodo & quādo iud. & in. l. nec causas. C. de appel. vnde cū retro Reges concesserunt iudicibus vt eorū arbitrio possent ex processu informatiuo omissa solennitate citationis contra facinorosos & diffamatos de criminibus procederent super hoc factū fuit ex causa: vt homines facinorosi de eorū
6 debitis occultis puniantur. † vnde tollere citationē nō est de iure naturali, ꝑ pter se, sed propter defensionem. vt dicit Bal. in. l. executorem. xiij. col. C. de execu. rei iu. in versu. modo facio quendam volatū. & ex causa tolerat in principe iniustū: vt dicit Cy. in. l. rescripta. C. de preci. impe. offe. & docto. in capit. que in ecclesiarum. de constitu. & Ant. de but. in. c. cum inter. de renun. & in c. c. constitutus. de relig. do. & Bal. in. l. testamentum. C. de testa. & hoc pluries dixit Alexā. in suis consilijs. ¶ Ego dicebam, ꝙ omnia ista allegata per iudices possunt procedere, vbi nō tractatur
7 de vita hominis. † Sed vbi tractatur de vita hominis, quē Deꝰ creauit ad ipsum spectat, quando vult homines mori: q̄a dicit Hermogenes philosophus: vt refert Aristoteles in lib. de regimine principum. in. c. de regis iustitia. ꝙ quando creatura interficit creaturā, omnes virtutes cælorum clamant ad diuinam maiestatē dicētes, domine dn̄e seruus tuus vult esse tibi similis, & Deus respōdet. ipse interfecit, interficietur, mihi vindictam, & ego retribuam. quando enim iudex ritè & rectè hominem condēnat ad mortem, hoc facit quia est minister

8 Dei. † Ex quo omnis iurisdictio à Deo est mediatate vel immediate: vt dicit Hostien. in capi. j. §. hec sancta. de summa trinita, & Arch. xj. q. 6. iij. cap. an est. & Innocen. in. c. quod super his. de voto & vo. redemp. & Anto. de butri. in. c. licet ex suscepto. de foro competen. & Abb. sicu. in consi. lxxxij. incipiente, Cōditor omnium, & ego dixi anno præterito. in rubrica. ff. de iurisdict. om. iudi. vnde si torquetur inculpatus de homicidio capitali præcedētibus indicijs habitis eo non citato, nec data copia defensionis propter dictam obseruantiam, & hoc non reperitur iure cautū ꝙ fit iure factum: sed potius contrarium, per id ꝙ dicit Bald. in. d. §. ix. pro quo. Quod
9 illud, ꝙ dicitur † ꝙ princeps potest tollere defensionem, intelligitur in causa ciuili vel pecuniaria, secus in causa criminali vel causa status, allegat. d. clemē ti. pastoralis. Hanc dicimus, ꝙ in criminali nō potest renunciari defensionibus, quæ sapiunt innocentiam. l. j. §. si quis vltro. ff. de quæstio. Bald. in capitu. j. de proba. ¶ Bene tamen princeps in causa criminali potest tollere exceptionē seu defensionem, quæ nō excludit crimen, vt est exceptio lenocinij. vt in. l. quoniā Alexandrinū. & ibi per Bal. C. de adulte. & de ista limi. fuit memor Felinus in c. cum olim. vlt. col. de re iudicata. & sic defensionem naturalem princeps tollere non potest, secūdū eum ibi. ¶ † Fuit
10 ergo dictum & conclusum tam per iudices magnæ curiæ, quàm per sacrū Cōcilium, ꝙ contra latrones insignes, disrobantes stratarum incendiarios violētos raptores, & cōmittentes grauia crimina, contra quos laborat infamia, cōntra istos procedi potest iuris ordine nō seruato, & sic ex processu informatiuo ad torturam: quia propter terribiles casus

licet

licet iustas leges transgredi secundum Innocen.in.c.primo.de cōstitu.& Bal. in.l.obseruaee. §.proficisci.xj.qō.ff. de offic.proconsul.is.& in.l.j.C.de preci. impera.offe.& in.l.& si seuerior.iij.co. C.ex quibus causis infami.irro.tum similibus.¶ Et ad hoc accedat prouisio Regis Caroli secundi,quæ incipit,de iuris censura prouide &c.charta mihi. lv.quæ vult, q contra prædictos procedi-
11 ditur iuris ordine non seruato.¶ †Sed si inquiritur cōtra vasallum Regis bonæ famæ de aliquo delicto non notorio, tunc non est iustū,quòd procedatur ad torturam ex processu informatiuo,qa esset tollere defensionem q iura abhorrent.vt.s.& ita posteà vidi seruatum.

Additio. Vide Hipolytum in.l.j. col.ij.in fi.ff.de quæstio.

Decis.CCCXCII.

De priuilegio per principem concesso priuato & suis hæredibus sup ædificatione publicam vtilitatem cernēte; quod in singularem successorē nō trāsit ad reædificādū ædificio semel collapso, & alteri per successorem concesso.

Summarium.

1 *Laterne in marittimis locis construenda concessio pro se suisq; in posterum successoribus,an transeat in singularem successorem ædificio semel destructo.7.*
2 *Belli Neapolitani per Regem Francorū Carolum.viij.gesti narratio.*
3 *Neapolis per Federicum deserta exercitu Ludouici.xij.aduenïente.*
4 *Galli è Neapoli,astu fugati.*
5 *Prosequi cogitur,qui semel voluit.*
Remissio semel facta,non tollenda.
6 *Perpetuum fit,quod princeps donat.*
Donationes Regum non capiunt diminutionem.
7 *Cauens de modo implendo, cauere debet de modo impleto.*
8 *Actum quando non sufficiat semel adimplesse.*
9 *Fauor publicus vltra primum actum concessum trahitur.*
Rex an possit in concessionibus dolum committere.
10 *Priuilegium vltro citroq; obligatorium,an semper transeat in contractum,qui non potest reuocari?*
11 *Antecedens velle cogitur,qui cōsequens apprehendit.*
12 *Fundamenta vetera antiquam domum faciunt,etiam si super ipsis noua construatur.*
Ecclesia collapsa reparata, dicitur eadem ecclesia.
Domus ex quibus constet.
13 *Tectum inest in superficie.*
Solennitas in actu faciendo requisita respicit etiam actum reficiendi.
14 *Reficere quid sit*
Episcopi consensus in reparatione monasterij non requisitus.
15 *Officio finito obligatio inchoata pretextu officij finitur.*
16 *Successor an,& quando predecessoris priuilegium gratiæ reuocare possit.*
Constitutio etiam prohibitoria sola voluntate facta,sola voluntate reuocatur.
17 *Princeps an & in quibus casibus possit reuocare concessionem de statutis condendis populo datam.*
18 *Feudum semel concessum,an & quādo possit alteri per dominum concedi?*
19 *Possessio que sine titulo non possidetur,extincto euanescit tit.*
Antecessor non debet successori preiudicium ferre.
Dominus propria authoritate quando vasallum spoliet.
20 *Concessio finita rei alteri per dominum collate agnato,precludit vias ad petendam confirmationem.*

Finalis

21 *Finalis causa formæ magis attenduntur, quàm præcisa causa.*
22 *Filius naturalis tùm qualiter patri succedat.*
23 *Legitimatus an includatur in dispositione principis de hæredibus mentionem faciens, & quid de adoptiuo.* 24.
25 *Ludouicus.xij. vocatur à Matthæo successor in medietate Regni, & in ciuitate Neapolis.*
26 *Gratia ob vtilitatem publicã facta, in tempus successoris non transit.*
Priuilegiũ prædecessoris in consummãdis nõ operatur tempore successoris.
27 *Remedium.c. reintegrandæ, non competit amittenti possessionem iusta causa.*
28 *Ferdinandi victoria contra Gallos non præcogitata.*
29 *Regum facta in manu Dei sunt.*

Ex Ferdinãdus
1 primus † cõcessit quondã Lucæ biam eiusq; hæredibus, & successoribus in posterũ in mole magno ciuitatis Neapo. fanoné seu laternam, vt possit & valeat pro salute & securitate nauigantiũ ædificare, & vult ꝙ tam dictus Lucas, quã ei⁹ hæredes & successores possit, & valeat ab omnibus vasis maritimis debitam solutioné recipere, quéadmodũ in alijs locis exigitur, vbi est dicta laterna, dummodo vestris expẽsis dictã laternã curetis gubernare cõseruare & manutenere. ¶ Post hæc dictus Lucas ædificauit turrim in mole ꝑdicto, & ibi posuit laternã vt luceret de nocte nauigãtibus venientibus ad portũ dictę ciuitatis: & exegit dictũ ius laternę à vasallis mari-
2 timis, & eo tenéte & possidéte † superuenit Rex Carolus octauus francorum in Regno Siciliæ, & cepit Neapolim, & Rex Ferdinãdus secundus se absentauit, & durãte eius absentia dictus Lucas fecit donationé Cæsari suo filio naturali, qué asseruit legitimatũ inter viuos, de dicta laterna & iuribus suis publico instrumẽto mediãte: & dictus Lucas recessit cũ dicto Rege Carolo ad eius seruitia in Franciã. Deinde reuersus est Rex Ferdinãdus & recuperauit Neapolim. Et gentes Regis Caroli, qui tenebant castrũ nouũ ictibus bombardarum deuastauerũt laternã & turrim, ita ꝙ non põt dici amplius turris, neq; locus ad laternã, nisi iterũ construatur, & nunquã tempore Regis Ferdinãdi secũdi, neq; tempore Regis Federici dicta turris fuit ædificata, nec fuit ibi la-
3 terna spatio annorũ. vij. † Adueniente demũ exercitu Regis Ludouici francorum, Rex Federicus recessit à ciuitate Neapo. in ciuitaté Isclæ, que est tutissimus locus, & inexpugnabilis, & sic exercitus Regis Ludouici habuit possessionem ciuitatis Neapo. qua habita ꝗdam gallus nomine Ioãnes impetrauit à Vicerege gallico, vt posit ędificare turrim in dicto mole magno, & tenere, & gubernare laternã, & ipsam manutenere pro commoditate & salute nauigantiũ de nocte cũ iure exigendi, ꝙ solitũ est exigi, qua Turri & laterna ędificata per dictum Gallum, & eo existente in possessione exigédi dictũ dirictũ Illustrissimus magnus Capitaneus ꝑ parte Catholicę maiestatis deuicto exercitu Gal-
4 lorũ habuit ciuitaté Neapolis, † & post paucos dies vigilia sancti Antonij de Padua, habuit castrũ nouum miro modo, & cõcessit dictã turrim cũ onere tenendi & manumittédi dictã laternã, & recipiédi dictũ dirictũ honorabili Benigno de Egidio, & eo tenéte & possidéte dictus Cæsar agit possessorio recuperãdæ possessionis contra dictũ Benignũ. ¶ Dubitatur vtrũ dicto Cæsari cõpetat remediũ possessoriũ recuperandæ cõtra dictum

dictum Benignū,qui non spoliauit,sed supradicto modo ad eū possessio peruenit vigore cōstit. Regni,q̄ incipit circa violentiarum ibi per quascunq; manus possessio ambulauerit &c.per quā corrigitur.l.cū a te.ff.de vi & vi ar.& concordat.c.sæpe,de restit.spoli.vel veniat rationabiliter absoluēdus. Istud dubiū est multū prægnās,nā habet ista dubia:

¶ Et primò,vtrū semel destructa turri eo ẽmo duret cōcessio facta per Regem Ferdinandū primū dicto Lucæ & eius hæredibus.¶ Secundò,vtrū stante dicta destructione. Istud priuilegiū liget successorē ad eius obseruantiā.¶ Tertiò, vtrū dictus Lucas potuit donare dicto filio suo naturali quē nominauit legitimatū & nō apparet aliquid de ipsa legitimatiōe.¶ Quartò,vtrū licuit viceregi gallorū concedere dicto Ioanni gallo. vt possit dictā turrim ædificare & manutenere laternā,& exigere dictū directum,qua edificata si potest dicere Cæsar,ꝙ fuit spoliatus,& vtrū sibi cōpetat aliquod remediū.¶ Quintò,si contra dictū Benignū qui habuit dictā turrim ex concessione magni Capitanei potuit intentari à dicto Cæsare dictū remediū possessoriū.¶ Sextò & vltimò q̄ ratio habenda sit de allegata rebellione contra Regē Ferdinandū secūdum commissa per dictū Lucā post dictā donationem factā dicto Cæsari.¶ Ad primū dubiū, videtur quòd ædificio Turris deuastato liceat reficere Lucæ & successoribus
5 suis:† quia ꝙ voluit semel,cogit prosequi.no.glo.in.§.omnē.in verbo,exercere.in autē.de litigio.& ibi concordā.& remissio semel facta, non debet tolli. xxiij.q.ij.c.si is q re.se.& faciūt iura,ꝙ ea,quæ succedūt in locū alterius,tenēt primū locū vt.c.ecclesia.vt lite pendente,& ibi cōcordant.in glo.& ad hoc accedant omnia illa,quæ allegat Ioā.an. in nouella in.c.nō potest.de præbē.lib. vj.& sic dictus Cęsar deuastata turri cū laterna modo prædicto nō amiserat possessionē neq; dominium,cum poterat quandocunq; voluisset eā reficere. Pro hoc allegatur Barto.in.l. quominus.id xv.q.ff.de flumi. Inquātum dicit ꝙ quū nobis cōpetit ius ducēdi aquā à flumine publico nauigabili,ꝙ aliâs de iure non licere nisi ex priuilegio principis, tunc istud ius trāsit in ꝓpriū:& tūc ꝑditur per nō vsum spacio.x.vel.xx.anno-
6 rū.& sic durat.† Ita in ꝓposito nō est licitū ædificare in mole ꝑdicto cuius est Regis sicut flumina nauigabilia vt in capi.j.in verbo,flumina que sunt rega. 8
sine authoritate Regia vt probatur in l.fina.ff.de flumi.& tenet Bald.an. rubri.de rerum diuisio.in.v.colum.versu quæritur ergo.¶ Sed si princeps concedit,est propriū,& durat in perpetuum, quia donationes regū nō recipiunt diminutionē:vt in autē.cōstitutio que de dignita.§.illud.& no.in.l.hac saluberrima.C.de agen.in re.libr.xij.que iura ad hoc allegat Oldr.cōsi.ccc.incipiente factum tale est, magistro militiæ.nam postquā quis est inductus in possessionē Regia authoritate,in dicta laterna debet defendi, & manuteneri Regia authoritate. arg.l.permisceri.§.species.ff. de acqui.pos.cū similibus allegatis per Bald.in.l.inter castellianum.ff.de arbitris.inde dicit Bal.in.l. Titio centū.ff.
7 de condi.& demonstra.† ꝙ omnis,qui cauet de modo implendo,tenetur cauere de modo impleto in esse cōseruando 9
per illum tex.& condemnatus ad tradendum si tradidit tenetur rem traditam posideri patiendum secundum Angelum in.l.in numerationibus.ff.de solutioni.¶ In cōtrarium adducitur,ꝙ

destructa

destructa turri, cùm fano, modo supradicto est extincta illa concessio Regis Ferdinãdi: quia illa intelligitur de prima ædificatione, & quantum durat ipsa ædificatio: & nõ de secũda edificatiõe. ad hoc faciunt quatuor leges quas ad hoc allegat gl. in d. c. nõ põt. de prebendis. lib. vj. videlicet. l. bonæ. §. hoc sermone. ff. de verb. sign. ff. de leg. iij. l. fideicõmissa. §. si quis decẽ. & ff. de cõd. & demõ. l. hæc cõditio & ad hoc faciũt omnes ille fallentiæ, quas copiose allegat Feli. in c. innouam⁹. de treuga. & pace. & illa q̃ vltra eũ dixi in. c. j. de controuer. feudi apud pares, termi. in. v. charta. & dicit Petrus de ancha: in consilio.
8 cccc v. incipiẽtq; tria dubia &c. † q̃ quãdo quia factũ actum à principio voluntariũ, tũc sufficit semel implementum esse factum. secus quando ex causa necessaria adimplet actũ, tũc debet remanere sine damno, & ideò debet durare illa gratia. & idẽ sentit Dominicus in d. c. non potest. §. primo. vnde cũ dictus Lucas voluntariè se ingessit petendo à Rege Ferdinãdo, vt possit facere dictũ ædificiũ pro fano. & recipere dictũ diriẽtum, & hoc non fecit ex necessitate: neq; pretio mediãte, vel aliquibus seruitijs præstitis, sequitur de necessitate, q̃ si semel fecit dictum ædificium, quòd casmate vel ictibus tormentorũ est extinctum, nõ potest virtute dicti priuilegij reficere, secus si necessitate vel pretio dictã concessionẽ habuisset secundũ doct. in d. c. non põt. ¶ Nec ob. q̃ possit dici, quòd ista concessio facta Luce &
9 eius hæredibus est fauorabilis, † quia respicit bonum nauigantium de noctæ: & in actu fauorabili nõn intelligitur de prima constructione, sed de secunda & tertia & vltra: vt probat Felinus in. d. c. innouamus, versu tertio fallit. quia respectu ipsius concessionarij non tangit bonum publicum sed priuatũ propter eius vtilitatem. ¶ Itẽ, quia ista possunt procedere, quando Rex Ferdinandus qui concessit aliquid fuisset lucratus à suscipiente dictam concessionẽ faciẽdi laternã, vt suprà, puta aliquã dationem vel factũ, q̃ habet perpetuã cõmensurationẽ. tunc intelligit non solũ de prima & secũda cõstructione, sed vlteriori, q̃a si secus diceremus cõmitteret Rex dolum. vt in. l. si cũ mihi. ff. de dolo. ità dicit Nico. de math. vt refert Bal. in. l. qui se patris. penulti. col. C. vnde liberi. ergo vbi Rex Ferdinandus nihil fuit lucratus ex dicta concessione, nec habuit aliquã dationẽ vel factũ, q̃ habet perpetuã cõmẽsurationẽ, ipse Lucas vel eius successor nõ est in damno, si ædificium casmate vel ictu bonbardarum corruit, ideò potuit alteri concedi ille locus, vt
10 ædificetur turris pro laterna. ¶ † Nec obstat, si dicatur q̃ istud priuilegiũ est vltro citroq; obligatoriũ, & sic trãsiuit in cõtractũ, qui nõ põt reuocari per ea, quę habentur in d. l. qui se patris. & per And. in cõstitu. Regni, ea que ad decus. & moder. in c. nouit. de iudicijs. cũ multis similibus, de q̃bus dixi in. c. j. de natura feudi hoc modo. videlicet Lucas debeat turrim ædificare, & Rex sibi concessit, vt possit exigere dictum diriẽtum. ¶ Quia ad hoc faciliter respõdetur q̃ totum hoc est in fauorẽ ipsius Lucæ, cum non aliter poterat exigere dictum diriẽtum. nisi prius facta dicta cõstructione ędificij, vbi debeat esse dicta
11 laterna. ¶ † Et qui vult consequens, de necessitate vult antecedẽs. l. illud. ff. de acquirenda hæreditate quando antecedens non est maius, quàm consequens: vt dicit Ludoui. per. l. penultima. C. de nece. seruis hære. insti. & tenet Bartol. in. l. ij. ff.

in l.ij.ff.de iurisdi.omni.iudi. Et sic nihil consecutus est Rex ex dicta concessione, meritò non potest dici quòd trãsiuit in contractum. ¶ Nec obstat, quod pôt dici, quòd dicta turris ictu tormentotũ non fuit in totum collapsa, sed remãserunt pedamenta: & ideò poterat ædificari per dictum Cæsarem, & dicebatur eadem turris. & sic non est extinctũ dictum priuilegium per l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbo. obligatio. & l. si ita. §. domus. ff. de legatis primo.
12 † vbi, quando domus est funditus destructa, si ædificaret, dicitur noua domus, secus vbi remanẽt pedamenta: vt dicit Bartol. in l.j. §. si quis ædificium. ff. de oper. noui nunciatio. facit gloss. in c.iij. de iure patrona. & pro hoc. l. si vsufructus ciuitati. ff. quibus modis. vsuf. amit. & quòd not. Io. andræas. in rubri. de consecra. eccle. vel alta. quòd si ecclesia non est in totũ diruta. & reparatur, dicitur eadem ecclesia. ¶ Nã ad hoc faciliter respondetur quòd domus consistit ex tribus, videlicet solo, pariete, & tecto vt dicit philosoph⁹. & refert Neapo. in consuetudine prima de iure congrui, in verbo, domum sed secundum Iuristas dicitur, ex solo, & superficie. vt. ff. de solut. qui res. §. arean. & ff. de rei venditione. l. solum. & ff. de contrahend. emptio. l. domum. ff. de vsu. l.
13 eum qui. † & in superficie inest tectum: vt dicit Albe. in d. l. solum. sed pedaméta, non est superficies, ideò nõ potest dici eadem domus, si reficitur. ¶ Prætereà, constitutio regni castra. in fin. expressè dicit, quòd vbi semel sunt turres ædificatæ dicit Andræas in demanio, non licet reædificare sine noua licentia regis. facit. l. si vt proponas. la. ij. C. de nupt. vbi solẽnitas quæ requiritur in actu faciendo, requiritur in actu recuperando,
14 vel reficiendo. † An autem reficere sit propriè de nouo ædificare, vide remissiones Alexandri in l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de oper. no. nnnciatio. & licet glo. in c. de monachis. xviij. q. ij. dicat, quod si repararetur monasterium, non requiritur consensus episcopi, sicut requiritur in noua constructione. & Alexãd. in d. §. si quis edificium. tamẽ hoc nõ procedit in regno. vbi turres in demanio fabricatæ & collapsæ non possunt reparari sine noua licentia. & pro hoc bene facit id quòd not. Bald. in l. fi. ff. si quis
15 cau. vbi dicit per illum text. † quod finito effici finitur obligatio inchoata prætextu officij. ¶ Et ideò super isto primo dubio ego fui in voto, quod non licebat dicto Cæsari dictam turrim destructam, vt suprà, iterum ædificare: quia solum erat molũ regię maiestatis, & in hoc voto fuerunt alij domini de consilio. ¶ Ad secundũ dubiũ satis clarè patet responsio ex his, quæ dicit Albe. de rosa. in l. digna vox. C. de legibus. vbi dicit, quod si
16 prędecessor fecit priuilegiũ gratię, † & tunc successor indistinctè potest reuocare illam gratiam. allegat tex. in c. si is cui, de præben. libr. vj. nisi priuilegium suum effectũ fuisset consecutũ, puta legitimasset spurium, vel fecit quendam notarium, tunc non reuocaret, nisi ex causa, vt ibi per eum. Nam & ipse idé, quod subdito concessit gratiã, posset ipsam reuocare. secundũ d. Anto. de but. Cardi. flo. & Abb. sicu. & Moder. in c. nouit. de iudicijs. inde dicit Inno. in c. cum ad monasterium. de statu mona. quòd sicut sola voluntate fit constitutio etiã prohitoria, ita sola voluntate reuocatur, & eius fit relaxatio. Idem Andre. de iser. dicit in effectu in constitu. Regni, ea quæ ad decus, & Bald. in titu. de pace constan. in verbo, omnibus. vbi dicit,

tit,† q princeps potest reuocare concessioné quã dedit populo de condẽdis statutis,nisi in tribus casibus per Felinum in.d.c.nouit.Sed in.c.j.de proba. ponit regulã,q princeps & eius successor,debet obseruare contractus nisi in vij.casibus vt ibi per eum.qui casus nõ possunt adaptari ad præsentem casum, multò fortius reuocabit successor gratiam prædecessoris secũdũ ea,quæ not. in.c.j.de probat.& not.Bar.in.l.omnes populi.circa finé.ff.de iusti.& iu.& Pe. de ancha.io.c.quoniã.de præbé.li.vj.& Albe.de iusti.C.cõfirmãdo in.iij.col.& maximè,quando gratia principis finita est in tẽpus cõcedẽtis vel eius hæredis, sicut est in themate: qa sine turri non põt esse laterna,& turris est diruta:quę sine licentia noua nõ põt reædificari.vt suprà dictum est.& sic si succesit alteri cõcessor ius ędificãdi turrim nõ cõpetit aliquòd ius dicto primo concessionario,nec in petitorio nec in possessorio, maximè in tempus successoris:quia ius eius est extinctum†:sicut dicimus quã do cõcessum est feudũ ad certũ tẽpus: & tempus esset finitũ, dominus potest alteri concedere,nec possessori compe tit aliquòd remediũ.vt dicit Bald.in.c. quæ in ecclesiarum.ix.colũ.de constit. vbi dicit,quòd si feudum vacet,non est necesse,q citetur possessor in eius collatione,quia apertum est,sed si non vacet,sed potest auferri,tũc spectanda est sententia priuatiua antequã alteri conferatur.& in.xiiij.colũ.eiusdé capituli,

[illegible] † q possessio,quæ sine titulo possideri non potest,titulo extincto euanescit.l. locorũ.C.de omni agro deserto.lib.xj. & potest ipsam alteri inuestire eo non citato,& possessionem alteri tradere,si lis non pendet in iudicio.& ibi multa egregia verba subdit,vt ibi per eum:antecessor enim in tempus successionis nõ debet partes suas interponere : quia in messem alienã.secundũ Bal.in.c.j.in.j. colũ.quo tẽpore miles.facit q ipse dicit in.c.j.qui succe.teneatur.Sic etiã dicimus,quãdo alienatio feudi est notoria sine consensu domini de iure communi,dñs propria authoritate spoliat vasallum.vt dicit Bal.in.c.fi.in fin.per quos fiat inuestitura.& in.c.ij.de feudo sine culpa non amit.& est glo.ad hoc in auténti.de eccle.rerum immob.alie.in.§. decętero:quã ad hoc allegat Bald.in.c. cęterum.in.iij.col.de iudicijs.de cuius glo.intellectu.per Ludo.in.l.qui absenti.§.si quis possessioné.ff.de acqui.poss. de quo p Bald.in.l.imperialé.§.calidis. de prohibita feudi alie.per Fede.& in consilio Rapha.fulgo.consilio vltimo.

10 circa finem.¶† Et proptereà dicit notanter Lud.ro.in consi.lxviij.incip.viso themate.q si finita est concessio,& dominus alteri cõcessisset,pximior agnatus qui nõ succederet, nõ posset petere quòd sibi fieret cõfirmatio,per dictum Bart.in.l.j.§.permittitur.de aqua quoti.& æstiua.licet per constitutioné Regni princeps offerat potius illi,quã alteri concedere.vt in constitu.vt de successionibus.circa finem. Et idem tenet Alex.in tertio volu.consilio.x.incipié. domini redẽptoris &c.¶ Preterea causa finalis concessionis factæ de dicta laterna Lucę & eius heredibus fuit publica vtilitas:vt hoc ostendit forma dicti priuilegij.

11 † & tũc dicit Bal.vt in.c. quoniam apostolica.vj.col.de offi.e.de leg.q nõ trãsit ad successoré.Nec obst. q dicitur in dicto priuilegio & heredibus : quia Bald.ibi.in.ij.colum.dicit q magis attenditur finalis causa formæ, quã verba precisa:sed finalis causa formę est vtilitas publica.Meritò nõ trãsit in sin

in singularem successorem, & ex his & alijs motiuis dominorum fuit votatū, quòd potuit magnus Capitaneus pro Catholico rege cócessisse dicto Begnino dictā turrim cum laterna & eius districti, nec dicto Cæsari fecit iniuriā. ¶Ad tertium dubium ego dicebā, quòd ex quo dictus Cæsar non erat eius hæres: quia
22 erat filius naturalis, † qui non succedebat patri de iure nisi in duabus vncijs. vt in auten. licet. C. de naturalibus liberis. non potest intelligi concesio de hærede, quem pater non potest vniuersalem instituere. l. fina. C. de naturalibus liberis. & ideò filius Bastardus non habet bonorum possessionem pro vnde
23 liberi, nec pro vnde agnati: † & in bonis patris nullam habet bonorum possessionem, secundum Baldum in lege certū. in. iiij. col. C. vnde legitimi. Et licet pater in contractu donationis appellet eum naturalem & legitimatum: tamen nihil est probatū, quòd sit natus ex soluto & soluta, & retenta matre pro cócubina indubitato affectu. vt dicit Io. and. in addi. Spec. in titulo. qui filij sint legi. & sic non potest intelligi de tali filio in dispositione principis faciētis mētionem de hęredibus. vt in. l. lege Iulia. §. hoc capite. ff. de ritu nuptia. & not. gloss. in clem. prima. de baptismo. nisi in certis casibus notatis per Pau. de castro in consilio. clxxxiij. incipiente, in causa, quę vertitur coram domino vicario:
24 † sicut non intelligitur in dispositione principis de filio adoptiuo. vt dicit Alexand. in. l. adoptiuum. §. prętor ait. in principio. ff. de in ius vocand. Et sic cùm princeps non intellexit de tali hęrede, non potuit in eum fieri dicta donatio. Sed quia posset esse, quòd fuisset legitimatus rescripto principis, & quod Rex Ferdinandus intellexisset de hærede, cui aliquid pater potest relinquere. per. l. in conditionibus. §. fin. ff. de conditio. & demonstratio. & no. Bal. in. l. liberti. C. de ope. li. & no. Alex. in. l. quoties. C. de hære. insti. & in. l. quę dā. §. nihil. ff. de edē. cum concordan. & sic de particulari hærede: ideò in hac causa de hoc dubio nō fuit facta magna vis. ¶Ad quartum dubium satispatet de
25 cisio ex superioribus dictis, † quòd Vicerex Francorum pro parte Regis Ludouici videns turrim penitus ictu tormentorum destructam, potuit vt Vicerex Regis Ludouici successoris in medietate Regni & in ciuitate Neapo. concedere licentiam ædificandi dictam turrim dicto Ioanni, & concedere ius exigendi solitum dirictum, cum non tenebatur dictam licentiam concedere dicto Cæsari: quia illa gratia Regis Ferdināndi primi erat extincta propter destructioné dictæ turris factam propter guerras, quæ non potest reparari vel ædificari sine regnantis licentia per dictam cōstitutio. Regni, vt suprà dictum est. ¶Item quia illam gratiam successor po
26 test reuocare, vt suprà dictū est. ¶ † Itē quia fuit facta ob publicam vtilitatem, quæ non transit in tempus successoris secundum Bald. in. d. c. quoniam apostolica. ¶Item quia dicit Bald. in. iij. volu. consil. cclxxvj. incipiente, Rex Romanorum, quòd super illo dubio. Vtrum, quòd legitimè prædecessor fecit, successor posit reuocare? nunquàm fuit facta pax inter intellectiuos, maximè, quia in consummandis priuilegium prædecessoris non operatur tempore successoris. secundum Cyn. in lege fina. C. in quib. cau. in integ. resti. non est necessaria. & Bald. in. d. c. j. quo tempore miles. ¶ Ad quintum dubium iam fuit respōsum in secūdo dubio, quod dicto Cæsari

Cæsari nullum remediũ possessoriũ cõ petit contra Benignum habentem con cessioné à Vicerege catholicæ Maiesta. ex quo dictus Cæsar amisit possessionem dictæ turris,eo ipso quod fuit destructa & alteri cõcessa licẽtia ædifican
27 di etiam eo non citato.¶† Accedat ad hoc id q̃ dicũt Io.cald.& Io.de imo.in c.cũ ad sedé.de resti.spolia.q̃ amittẽti. possessionem iusta causa non competit remedium.c.reintegrãda.iij.q.j.& ibi hoc firmat Archi.& Ant.de bu.& Abbas sicu.& Io.and.post Hosti.in.c.accedens.le pręmier.vt lite non contesta.& Anto.de but.in.c.sæpe.de resti.spolia. & ideò si emphyteuta iusta causa cecidit à possesione:quia non soluit canonem infrà biennium,non competit remedium recuperandi possessioné:vt dicit Alexã.in.iij.vol.consi.vj.incip.circa processum.in.iiij.col.& in.v.vol.consi. xc.inci.viso p̃cessũ.¶Et ita fuit cõclusum per totum Conciliũ super isto dubio.¶Circa sextum & vltimum dubiũ non est insistendum:quia tempore quo Lucas erat ad seruitia Regis Caroli in Francia dicta turris cũ laterna erat in
28 posse Cæsaris fidelis:†nec ex breuitate temporis inter donationé & aduẽtũ Regis Ferdinãdi secũdi præsumẽdum est,q̃ in fraudé fisci Regis Ferdinandi secundi fuit dicta donatio.per id quod no.in.l.veutri.§.in bonis.ff.de priuile. credi.& per no.per Bart.in.l.post contractũ.ff.de dona.quia illa victoria Regis Ferdinandi non fuit in veritate pręcogitata:sed potius mysterio diuino cõtigit:sicut legitur in libro Machabeo-
29 rum:† & quia facta Regum, in manu dei sunt:vt in epistola inter claras.C. de no.co.compo.& ideò omne donum perfectũ desursum est,descendés à patre luminũ.vt in auten.vt de cætero libenti &c.col.vj.in princip.& no.glo.in proœ.cõstitu.Regni.ideò in méte mea non potuit cedere,q̃ donatio fuit facta in fraudé fisci Regis Ferdinandi,prout allegabatur per patrem dicti Benigni. ¶Quare attentis prædictis & alijs rationibus aliquorũ dominorũ fuit votatũ per Cõciliũ.d.Benignum fuisse absoluendum ab impetitis prædictis:per d.Cæsarem,& sic posteà lata fuit senẽtia Regis absolutoria in fauorem dicti Benigni in sacro Concilio.quæ omnia sunt menti tenenda.

Decisio.CCCXCIII.

☞ De rescindéda venditiõe facta p patré de bonis aduẽtitijs filij minoris.

✠ Summarium. ✠

1 ☞ *Pater an & qũ possit alienare bona sibi & filio suo donata & aduẽticia filij.* 2.9.
3 *Donatio facta patri & filio quando in medietate filio quaratur?*
4 *Estimatio rei,fit ex affectu donantis.*
Peculium filij profectitium pater alienare nequit.
5 *Filius quando viuo patre partem habeat in feudo patri & filio dato.*
6 *Nominatus nomine proprio,tãtum habebit, quantum nominati nomine collectiuo.*
7 *Testator quando videatur voluisse,ne ad patré perueniat vsufructus ex nepotis persona.*
8 *Notarius pro absente stipulatur.*
9 *Decretum subhastationis necessariũ in alienatione minoris.*
10 *Consensus minis & metu extortus,non operatur in alienationi rei minoris per patré.*
11 *Authentica sacramenta puberum habet locũ in impubere decem annorum.*
Consensus minoris cum iuramento , quando non suppleat decreti induis defectum.
Iuramentum vi,& metu præstitum propria authoritate deferi non potest.
12 *Minor iurans mẽdacium super ætate,an & quando*

quando restituatur in integrum ex capite minorum aetatis.

13 *Minor maioritatē iurās super sancta dei euāgelia, nullo modo minoritatē probare potest.*

Hieronymus terrāiolus de Auersa, egit contra Ioāne de stadio possessoré certorū bonorū stabiliu venditorū eidē per Berardinū de stadio patrē ipsius Hieronymi pro certo prętio inter eos cōuēto habito & recepto, cū cōsensu ipsius Hieronymi, & in instrumēto asseritur ipsum fuisse maiorē annis .xiiij. & patre & filiū dicta bona tūc possidere, & cū eius iuramento ꝑut patet in quodā publico instro venditiōis in forma celebrato, dicēdo dicta bona stabilia vēdita ꝑ dictū Berardinū fuisse nulliter vendita ꝑ medietate. Ex quo dicta medietas bonorū spectat ad eū virtute donatiōis factæ ꝑ patruum de dictis bonis, vt patet publico instro mediāte: vbi dicit, ꝙ dictus ei⁹ patruus donat dicta bona stabilia dicto Berardino patri & dicto Hieronymo filio, & sic nominādo eū noīe proprio & vnicuiq; ipsorū ob affectiōne, quā pfatus donator habebat erga patrē & filiū. Et notarius stipulatus est ꝑ dicto Hieronymo absente. ¶ Nec ob. eius cōsensus, qa erat minor annis .x. vel .xj. & ꝑ metū cōsensit. ¶ Itē, quia nulliter cōsensit sine decreto & solēnitatibus quę requirunt in alienatiōe bonorū pupilli, & ad maiorē cautelā obtinuit absolutionē à iuramēto ad effectū agendi. Et ideò dicta vēditio dictorū bonorū stabiliū donatorū, vt suprà pro medietate debet pronunciari nulla, & ipsam medietatē spectare & ptinere dicto Hieronymo. ¶ Quæritur modo de duobus. Et primò, an pater, dicti Hieronymi potuit vēdere dicta bona, vt suprà, donata sibi & dicto Hieronymo in præiudiciū dicti Hieronymi. ¶ Secūdo quæritur, an consensus dicti Hieronymi cum iuramento ei præiudicaret. ¶ Circa primum dubium processum fuit in Concilio per conclusiones. ¶ † Et prima conclusio sit ista, ꝙ pater licet sit legitimus administrator bonorū aduentitiorū filij pupilli in potestate patris: vt in. l. j. C. de bonis maternis. & probatur in. l. fi. C. de senten. pass. & in. l. si cum dotem. §. eo tēpore. ff. sol. ma. cum similibus. tamē potest alienare bona aduētitia sui filij minoris sine decreto iudicis, qn̄ alienat vt tutor vel curator filij: vt est text. & ibi Bal. in. l. cum emancipatus. C. de prædijs & alijs rebus mino. Secus, quando iure patrio alienat bona filij minoris ad ueutitia, & sumus in casu in quo permittitur à iure alienatio bonorum filij per patrē, tūc nō requirit decretū iudicis secūdū Bal. ibi. alleg. dictū singulare Azo. in sum. C. de bo. quæ lib. & idē dicit Bal in. l. j. ff. de reb. eorum. & in. l. si pupillus. §. si pater. eodem tit. & in. l. fi. in. §. sin autem æs alienū. C. de bonisq; libe. † Et ibi ponit casus, in quo pater pōt alienare rē filij sui minoris. videlicet qn̄ imminet æs alienū ex persona illius, cuius fuerūt bona, quę peruenerūt ad filiū, tunc si non sunt bona mobilia, pater potest vēdere bona filij, vt ex pretio soluatur creditorib⁹ defuncti, cuius bona peruenerunt ad filium sine decreto, licet filius sit minor, secūdū Bal. & docto. ibi. Et clarū est, ꝙ dicta venditio facta per patrem cum consensu dicti filij sui de dictis bonis stabilibus aduentitijs pro medietate dicto Hieronymo nō fuit facta ob æs alienum, nec cū decreto iudicis: & sic non est facta in casu à iure permisso. Ideò talis emptor non

fuit securus,& incidit in legũ laqueos, vt dicit tex.in.d.l.fi.§.sed pater quidé.

3 ¶†Secunda conclusio sit ista,ꝙ quãdo aliquis agnatus donat bona stabilia patri & filio nominando eũ nõie proprio, videtur esse facta donatio patri pro medietate bonorum ipsorũ,& pro alia medietate ipsi filio hoc expressè firmat And.de iser.in.c.j.in.vj.col.vbi,dũ dicit,secus si nominasset Titio & Seio filio,tũc cõtemplatione nominati præsumit.C.de vsuf.l.fi.in fi.&.l.si quis Titio.ff.de vsuf.accrescendo.voluit em̃ testator in vita patris filijs acqri &c.de alie.feudi paterni: & hoc procedit,qñ ille agnatus qui donat dicit in donatio

4 ne,ꝙ ꝑpter affectioné sanguinis.† nã ex affectu eius,qui dat,res æstimatur.l. illud.in fine.ff.de manu.vindicta.secus qñ fuissent donata bona ab extraneo patri & Titio filio paruulo amico,tunc cõtéplatione patris donatũ videt,secũdũ And.ibi.in.vij.col.& sic tũc erit peculiũ profectitiũ ꝙ pater alienare põt vt not.gl.& ibi Bart.in.l.cũ oportet.in prin.C.de bonis quę libe.& no.in.l.sed si plures.§.in arrogato.ff.de vulga.& pupil.cum concordantijs.hanc conclusionem sentit And.in.c.j.in.ij.col.si vasallus feudo priuetur,cui defertur.vbi

5 dicit ista verba,†ꝙ si esset datũ feudũ patri & filio nominatim nõ patris contéplatione,tũc filij habét parté viuo patre.allegat.d.l.si quis à Titio.& gl.in.l. ex facto.§.fi.ff.ad treb.hanc eandé conclusioné firmauit Andr.in.c.j.in princ. in prima col.de succes.feudi.vbi dicit, si autem datũ est feudum patri & Petro & filio suo nominatim, tunc filius in tali feudo etiam si exhæredetur à patre nominato filio,filius habebit medietatem etiam in vita patris.allegat.d.l. si quis Titio.& tunc præsumitur contemplatione filij filius nominatus, ex quo eum nominauit nomine proprio. vt.d.l.fi.C.de vsuf.in fi.posset tñ cõtrariũ probari,ꝙ propter affectioné patris fuit nominatus &c.& dictam.l.si quis Titio ad præsens propositum allegauit etiam Lud.roma.cum alijs concordantijs in consil.ccccv.incip.præsuppositis terminis fortioribus &c.versu.quo ad

6 secundũ.vbi dicit,†ꝙ tantum habebit vnus nominatus nomine proprio,quã tũ alij nominati nomine collectiuo.Bene facit ad hoc,quod dicit Alexã.in.ij. vol.cõsi.clxxxiiij.in tertia col.ꝙ illud, quòd reliquit auus nepoti non videtur relictũ contéplatiõe patris.& idé dicit in eodé volu.consi.clxxxviij.in.iij.col. hãc cõclusioné firmat Bar.in.l.si filiosa.mortis.ff.de dona.causa mortis, per ista verba: videlicet,ꝙ qñ in donatione fit métio patris & filij existétis in potestate,& ipsi filio quæri põt,tunc in dubio cõtéplatiõe filij videt facta donatio, sed patri de bonis aduentitijs solũ quęrit vsufructus,& filio proprietas:vt in d.l.fi.C.de bonis quæ lib.ergo qñ facta est donatio patri & Hieronymo filio, videt facta ꝑ medietate vnicuiq; eorũ.

7 ¶†Imò dixit Bar.in cõsi.cxviij.incip. Oducius corneti.in.ij.col.ꝙ si est institutus hæres patris & nepos ab auo,videtur tacitè testator voluisse ne ad patrem perueniat vsusfructus ex persona nepotis.arg.authé.ité hæreditas.C.de bo.quæ libe.secundùm intellectum gl. ibi quod dictum,an sit verum remitto me ad repe.Ioã.baptistæ de sancta Seuerina aduocati consistorialis in.l.frater à fratre.in.xxvij.q.de condi.indebi. & ad Francis.de areti.in consilio.lxxij. incipié.præsupponitur in facto.iij.col. quia non est pręsentis speculationis,qa dictus Hieronymus cogitur contra dictum

ctum emptorem post mortem patris.

8 ¶Tertia conclusio sit ista.† ꝙ notarius potuit stipulari, qđ dicto Hieronymo absente. vt est decisio And. de iser. in. c. j. §. item sacramenta. de pace iuramen. firman. v. col. & idem dixit Bal. in. l. j. ff. de iusti. & iur. & in. l. non enim. ff. de adopt. & in. l. cũ à seruo. C. de iure dot. & in. l. j. C. per quas ꝑsonas. firmãt oẽs scribẽtes in. l. si stipulatio ista. §. si stipuler. ff. de ver. obli. & Spe. in ti. de satisdã do. §. repetito. versi. item quaeritur. vñ cũ notarius fuit stipulatus pro absente Hieronymo: & posteà Hieronymus possedit dicta bona, vt asseritur etiã in instrumento venditionis dictorum bonorũ, & probatũ est per testes, satis dicitur constare, ꝙ virtute dictae donationis dicta bona spectãt dicto Hieronymo pro medietate, & non vt haeres patris. cũ satis clarè apparet, ꝙ ipse Hieronym⁹ se
9 abstinuit ab haereditate paterna.† & sic pater nõ potuit, dictã medietatẽ vendere in eius praeiudicium, vt suprà dictũ est: & patet in. l. j. C. de bonis maternis. cum concordan. quae allegantur in dicta. l. si. eo. titu. Et haec quo ad primum dubium Circa secũdũ dubiũ similiter ꝓcedẽdũ est per conclusiones. ¶Et prima conclusio sit ista: ꝙ ex quo dicta vẽditio non est facta ob aes alienũ à patre dicti Hieronymi: & Hieronymus ipse erat minor annis. xj. vt bene & sufficienter est probatũ, & nõ interuenit decretum iudicis, consensus ipsius minoris in dicta vẽditione, est ipso iure nullus ꝑ ea, quae dicta sunt in prima conclusione: erat enim necessarium decretum & subhastationes in alienatione minoris, vt dictum fuit suprà in deci. ccxlix. ¶Secunda conclusio sit ista: ꝙ ex quo probatum est in processu quòd quãdo fuit factus contractus venditionis dictae terrae contentae in dicto instrumento pater verberauit dictum Hieronymũ filium suũ, vt consentiret, qui recusabat consentire, vt probatum est per testes, & pater dicebat ei verba minatoria. & ipse Hieronymus erat minor annis. xj.
10 & timebat patrem suum.† Quòd propterea talis consensus ei nõ nocet, vt firmat Bar. in. l. j. §. quae honorãdae. ff. quarum rerum actio nõ datur. firmant scribẽtes in. l. si cum dotẽ. §. eo aũt tẽpore. ff. solu. ma. doc. in. l. ad inuidiã. C. quod met. cau. & in. l. interpositas. C. de trãsactionibus. doct. in. c. j. §. itẽ sacramẽta. ff. de pace iura. fir. & in authen. sacramẽta puberũ. C. si aduersus vẽ. & in. c. causam matrimonij. de offi. deleg. & in. c. quoniam abbas ꝙ met. causa. bene facit tex. in. l. si patre cogente. ff. de ritu nup. ¶Tertia cõclusio sit ista, ꝙ licet verior sit illa opi. ꝙ dispositio authẽ. sacramenta puberũ habeat locũ etiam in impubere. x. annorũ vt aliàs fuit iudicatum in Cõcilio propter obseruantiam iuramẽti, & multi doctores legistae & Canonistae hoc tenẽt, vt patet ex scriptis per Iaso. in. d. authen. sacramẽta puberũ. C. si
11 aduersus vendi.† tamen si per vim & metũ iuramẽtũ sit exactũ, tũc petita & obtenta absolutione à iuramento talis cõsensus minoris cũ iuramẽto nõ supplet defectũ decreti iudicis, qđ requirit in alienatiõe rei minoris, sicut facit cõsensus cũ iuramento ipsius impuberis, absq; vi & metu, q facit cessare restitutionẽ in integrũ, secũdũ gl. & doc. in. d. aut. sacramẽta puberũ. Et ꝙ iuramẽtũ vi & metu praestitũ, non possit propria authoritate deferi, sed reqrit absolutio, firmãt Canonistae in. c. ad aures. quod met. cã. & Archi. in. c. ij. de pactis. in. vj. & Innocen. in. c. venerabilẽ. de electioni. & Io. de imo. in. c. cũ cõtingat. de iureiutan-

reiurãdo. ¶ Quarta conclusio sit ista: ꝙ licet quãdo minor in cõtractu asserat se esse maiorem annis quatuordecim cum
12 iuramento. † Et in veritate ipse dixit mendaciũ, non restituitur in integrũ ex capite minoris ætatis, vt in. l. ij. & . iij. C. si minor se ma. dixerit. & firmant docto res in. l. qui iurasse. ff. de iureiuran. hoc verum nisi minor dolo aduersarij fuisset inductus ad iurandum se maioré, vt dicũt doctores in dicta. l. tertia. C. si minor se ma. dixerit. & in. l. si ex falsis, C. de transactionibus. Et probatum est in pcessu, ꝙ dolo & versutia emptoris fuerunt dicta verba prolata per dictũ puerum annis. xj. Igitur sibi conceditur restitutio aduersus dictam assertionem. ¶ Nec obstat iuramentum: quia, vt dixi, fuit meticulosum, & fuit præstita absolutio ad effectum agendi. Alias propter iuramentum denegaretur restitutio, nisi probaret minorem ætatem per instru
13 mentũ. fallit, † quando iurasset ad sancta Dei euangelia tactis scripturis, tũc nullo modo potest probare se fuisse minoris ætatis: vt dicit text. in dicta. l. tertia. ¶ Quinta & vltima conclusio est, ꝙ ex quo dictus Hieronymus nõ est hæres patris sui, potest venire cõtra alienationem per patrem suum, de bonis aduentitijs sibi obuẽtis per dictam donationé factam à dicto suo patruo pro dicta medietate, etiam pretio nõ soluto, vt dicit Bald. per illum tex. in. l. cum à matre. in prin. C. de rei vendicatione. versi. secundo & c. quia patri est interdicta alienatio bonorum filij, nisi in casu prædicto, vt in prima conclusione primi dubij dictum fuit. ¶ Quare de primo ad vltimũ fuit pariter per dominos Conciliarios, & per totum Concilium decisum & sententiatum, quòd rescindatur venditio dictæ terræ vẽditæ per patrem pro medietate tangente ipsum Hieronymum virtute dictæ donationis. & sic dictus conuentus fuit condemnatus per diffinitiuam sententiam ad relaxandum dictam medietatem dictæ terræ vẽditam dicto Hieronymo.

Decisio. CCCXCIIII.

De probatione in interdicto vti possidetis. per actorem.

Summarium.

1 *Interdictum vti possidetis, cuius temporis requirat probationem possessionis?* 4.

2 *Probans se possedisse tempore turbationis, præsumitur se possedisse tempore litis contestate.*

3 *Perseuerantia postquàm quis incepit, præsumitur, nisi de contrario constet.*

5 *Contradictio verbalis, vt est dico me possidere, vel nego te possidere, an causet turbationem & sufficiat?*

6 *Turbans asserit se possidere ad turbationis effectum, non possessionis.*

7 *Turbatio per quæ verba inducatur?*

8 *Interdictum vti possidetis compesit contra dicentem se ius in re habere, vel possidere.*

Ecclesia sancti Martini de sedili nidi in platea, quę dicit de lagiosa cõcessit in emphyteusim quasdam domos dirutas, cum horto sitas in eadem platea Petro Antonio de costantio cũ decreto cõmissarij apostolici sub certo annuo reditu. Et cũ voluisset ibidem ædificare fuit prohibitus à familia domini Antonij de cardona vt assereba tur. Sed hoc nõ potuit probari, ita quòd oportuit Rectorem dictæ ecclesiæ agere dicto interdicto vti possidetis contra dictum don Antonium in sacro Concilio, & concluso processu fuit de duobus dubitatum. ¶ Et primò, vtrũ probetur ecclesiam

ecclesiam possedisse dictum locum. ¶ Secūdo an probetur dictum don Antoniū turbasse ipsam ecclesiam in asserta sua possessione. ¶ † Ad primū dubium fuit cōclusum, quod satis bene fuit probatū per testes, quod ecclesia per eius rectores tenuit & possedit dictum locum, tanquā domina & patrona ante litem motā. Sed non probatur, quod post litem motam tenuit & possedit. Ideo dubitabatur, an in hoc interdicto debeat probari de possessione tēpore litis contestatæ. Alias actor succumbet. Et certè tex. in. §. retinendæ. in sti. de interdictis. dicit, quod ille obtinet in hoc interdicto, qui probat se possedisse tempore litis contestatæ nō vi, nō clām, nō precario. notat gl. & dat in. l. j. C. vti posidetis. & Bart. in. l. j. §. quod aute. ff. eodem titulo. & sic cōsuluit Alexander in primo volumine cōsil. xcij. incip. perspectis his quæ in themate. in tertia col. & sic. in. ij. vol. consi. cxxxvj. incipi. in causa & lite. & in. iij. volu. cōsi. lxxxj. incipiente, lecto & discusso &c. ¶ Fuit per dominos de Concilio dictum, quod prædicta procedunt, quando alius probat medio tēpore se possedisse tunc oportet, quod probet de possessione tēpore litis contestatæ. Alias sufficit probare se possedisse tēpore turbationis. † Nam tunc præsumitur possedisse, etiam tempore litis contestatæ. vt declarat Arct. in. d. §. retinēdæ. in. iij. col. versi. sed an sufficiat. & dicit hoc tenere Hostie. in. c. cū ad sede. de resti. spoliat. & idē ibi Ioā. and. & Anto. de but. & alij vbi dicit, quod qui semel probat se posidere, ad hoc præsumitur posidere, nisi contrarium probetur, per. l. iij. §. in amittenda & seq. & §. si seruus. ff. de acquirē. possess. vel nisi probetur aliquis actus inter medius ad priuationem possessionis. vt notatur in. c. cū ecclesia. de causa possessionis & proprietatis. & tenet Abb. sicu. in. d. c. cū ad sedem. in. vj. col. in. versi. quæro hic pro parte hospitalis. Et pro hoc facit † quia qui probat semel possedisse præsumitur perseuerasse in possessione vsquequo allegat se possedisse cū retineat animo. vt tenent glo. in. l. siue posidetis. C. de probationi. & in. l. non ignorabit C. ad exhibendum. & Specu. in titu. de peti. & pos. §. j. versu si. & Bal. in. l. si minorem. C. de in integrū resti. & tenent domini de Rota in decisione, quā allegat Abbas in. d. c. cū ad sede. in versu. præallegato. & Alexan. in. j. vol. cōsi. cxxxiiij. incipiente, viso pcessu. & in. v. volu. cōsi. liiij. vlti. col. & in eodē volu. cōsi. lxxxviij. in. vij. col. & cōsi. sequēti in. iij. col. ¶ Vnde cū pro parte dicti conuēti nihil sit probatū in contrarium, fuit cōclusum in Concilio Regio, † quod sufficit actori intēti in interdictum vti posidetis pbare se possedisse ante litē motam vsq; ad tempus turbationis, qa præsumitur possedisse etiā tempore litis contestatæ. ¶ Circa secundum dubium, dicendum est, quod non probatur aliquid de turbatione reali. Sed solum de turbatione verbali hoc modo, videlicet quia conuētus examinatus in iudicio, dicit se dictum locum posidere. ¶ Et pro hoc facit, quod dicit Innocē. in c. secundo. de restitu. in integrum. in gl. magna in principio. † quod si conuētus dicit verbo, actorem non posidere, ista non dicitur turbatio. ¶ In contrariū dicitur quod cōsiderato quod ipse don Antonius est nobilis persona, & habet familiares sibi obsequiosos, & habet fauorem in curia. ¶ Satis visum fuit dominis de Concilio quòd talis persona dicēdo se posidere dictum locum, videtur turbare possessionem dictæ ecclesiæ. & pro hoc alleg. Baldum in. l. j. in. v. colū. versicu. ij. oppōsi. C. vti posidentis. vbi

6 dicit, † ꝙ omnis turbans videtur asserere se possidere ad effectum turbationis, non ad effectum possessionis. Et sic patet quòd qui dicit se possidere dicitur turbare illum, qui agit hoc interdicto: quia satis impeditur per hoc sua possessio pacifica. secundum Bart. in. l. j. §. huius auté. ff. vti posidetis. ¶ Nec obstat dictũ Innoc. in. d. c. ij. de restitu. in integrũ. dicentis, ꝙ per verbalem negationem cõuenti dicentis, ꝙ actor nõ est in possessione, non dicitur turbare: quia aliud est dicere, tu non posides. Aliud est dicere, ego posideo: quia per prima
7 verba non inducitur turbatio: † sed per secunda verba inducitur turbatio: quia mea possessio pacifica impeditur, quia laboratores nolunt laborare, vt declarat Bart. in dicto. §. huius auté. ¶ Item illa negatio fuit extra iudiciũ, vt dicit Ioannes andreæ. in. d. c. ij. in. ij. col. Ideò fortè secus esset, si illa negatio fuisset facta in iudicio. Et ideò Alexãder in. ij. volumine. consil. cxxvj. præallegato in. iij. colum. tenet, ꝙ vtile interdictum vti possidetis competit contra eum, qui non facit mihi controuersiã possessionis meæ, neq; in ea me turbat, sed solùm dicit in ea habere aliquod ius, per quod impedit libertaté rei meæ. allegat. l. si duo. §. si vicinus. & ibi per glos. & Barto. ff. vti posside. & alia iura vt ibi per eũ. & plenè per Iaso. in. l. si prius. in. v. & vj. colũ.
8 ff. de ope. no. nũci. † Bene ad hoc facit, quod dicit Lapus allegatione. lxv. quæ incipit, nunquid ecclesia. vbi eoipso, ꝙ aduersarius cõtradicit: quia dicit se posidere, dicitur sufficienter probatum, ꝙ aduersarius turbat. allegat Compo. in capi. mandatum. de rescriptis. & ibi per Ioan. and. & alia iura, vt ibi per eum, & per Alexand. in. iij. volumi. consi. lxxiij. incipien. videtur prima cõsideratione. in princi. & firmat Alexand. in. v. volumine. consi. clxxvij. in. j. colum. ¶ Et propterea fuit votatum & sentẽtiatum per sententiam Regiam ecclesiam declaratum prædictam fuisse & esse in possessione dicti loci, non obstante contradictione dicti don Alphonsi circa ius proprietatis.

Decisio. CCCXCV.

De statu, qui datur loco possessorij pro annua præstatione personali, aduersus vniuersitatem spoliantem.

Summarium.

1 *Status loco possessorij datur contra vniuersitatem spoliantem creditorem annuam præstationem posidentem in debiti sui satisfactionem.*
2 *Possessio vbi non est, non contingit spoliatio.* *Iudicis officium imploratur ex regula, ne alicui fiat vis &c.*
3 *Possessorium, an detur pro iuribus personalibus?*
4 *Intellectus ad. c. querelam. de electione.* *Doctores non intelligentes textum, qualiter respondeant.* *Possessorium an competat pro annua personali præstatione. 6. & 8.*
5 *Excommunicatus iniustè, agere potest, vt ante omnia restituatur ad communionem.*
7 *Possessionem non perdit, qui in facti resistentia pratorem adit.*
9 *Spoliare propria authoritate non licet vniuersitati.*
10 *Subrogatum à principio, inesse videtur.*
11 *Petitorium nihil habet cõmune cũ possessorio.*

PRo decisiõe causæ vertentis in sacro Concilio inter syndicos vniuersitatis ciuitatis Auersæ & nobilé virũ Iacobum garganũ de eadem ciuitate vnũ dubiũ fuit discussum

1 sum in Concilio videlicet, † vtrũ dicto Iacobo cõpetat aliquod remedium posseßorium cõtra dictam vniuersitatem, pro eo q̃a dictus Iacobus dicit se fuisse in posseßione exigendi ab arrendatoribus pretium salis vniuersitatis quod venditur in satisfactionem sui debiti, & dicta vniuersitas non patitur ipsum Iacobum percipere pretium dicti salis, quod venditur de ipsa vniuersitate in tẽporibus conuẽtis, & prout est in posseßiõne exigendi pretiũ salis, prout sic fuit ordinatum per ipsam vniuersitatẽ vt soluatur dicto Iacobo vsq; ad integram satisfactionẽ ducatorũ octingentorũ debitorum dicto Iacobo virtute transactionis initæ inter dictũ Iacobum & dictã vniuersitatem ex resta maioris summæ, ad quã prætẽdebat dictus Iacobus vniuersitatẽ esse obligatã per arrẽdatorẽ salis dictę vniuersitatis vẽdẽdi. Imò ipsa vniuersitas prohibuit dictis arrẽdatoribus: vt nõ soluant dicto Iacobo. Ex quo prætenditur, q̃ dicto Iacobo non competit contra dictã vniuersitatẽ aliquod posseßoriũ pro ista obligatione personali, licet enim vniuersitas sit obligata ad præstandũ dictã quãtitatem in singulis pagis & tẽporibus cõuentis quãdo hoc esset, tñ pro hoc non posside: personam vniuersitatis, vel aliquid, q̃ inerat personæ, sed solùm personaliter est obligata ad dictã præstationẽ: ergo non potest

2 agere posseßorio, † cũ nõ poßit contingere spoliatiò vel turbatio: vbi non est posseßio: & licet ipse Iacobus videat imploraße officiũ iudicis, vt cõpellat dictã vniuersitatẽ ad desistẽdum à dicta prohibitione, & q̃ reponatur in quasi posseßione exigendi, prout fuerat virtute dictæ transactionis ex regula illa, q̃ iudex debet puidere ne alicui fiat vis vel iniuria. vt in. l. extat. & l. fi. ff. q̃ met. cã. & l. fi. ff. de offi. procur. Cæsa. & no. in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de officio pręsidis. eũ cõcordan. tñ hoc posseßoriũ est, Iude dicit Bal. in. c. querelã. de elec.

3 † in personalibus præstationibus dicitur quis vim facere, qui tenet soluere, & nõ soluit tpe præfixo. Profectò istud est magnũ dubiũ, nã legistæ tenẽt, q̃ p iuribus personalibus nõ est dare posseßoriũ, nec pro debito põt agi posseßorio. vt pbatur in. l. fi. ff. quorũ bonorum. & ibi p Bar. Et firmat Bald. in. l. j. in prin. C. de fideicõ. & Cy. in. l. si certis annis. C. de pact. penul. colũ. & Bald. in. l. ij. in xviij. q C. de seruitu. & aqua. & in. c. ij. de feudi cognitione. & Bar. in. l. cũ de in rẽ verso. ff. de vsuris. & Io. an. in nouel. in. c. peruenit. de censi. Ang. in. l. regulariter. ff. de petitio. hęred. Sed canonistę in. c. quærelã. de electione. per illũ text. dicũt, q̃ est dare posseßoriũ pro pẽsione, vel iure subtracto vel subtracto. & idem dicit Inno. in. c. peruenit. de censibus, nec debet admitti exceptio pprietatis cõtra spoliatũ illo iure per. c. fi. de ordi. cogn. & q̃a nõ oportet causam in seri. secundũ Cy. in. d. l. si certis annis in

4 fi. † Et ideò Iac. de Rauẽna. & Pet. de bella ptica. & Cyn. in. d. l. si certis annis. dicebant, q̃ aduersus dictũ. c. quærelã. opus est quærela. quasi dicat, q̃ illud. c. nõ procedit de iure. sed dicit Abb. in. d. c. quærelã. q̃ dicti doctores legistæ locuti sunt secundũ eorũ morẽ, nam q̃n non intelligebant canones, non valentes aliter respondere, dicebant q̃ per errorem processerat. ¶ Fuit tandẽ determinatũ in Concilio per omnes dominos Consiliarios nemine discrepante, q̃ licet pro annua præstatione personali nõ sit dare posseßoriũ, tñ est dare quẽdam statũ ad quẽ potest peti, vt fiat restitutio. & ita loquit dictũ. c. quærelã. & hunc intelle-

ctum sequuntur dominus Antonius de butrio Cardinalis.& Abb.sicu.in dicto cap.quærelā.& in.vij.colū.qui pro hac conclusione allegat glo.ij.q.ij.in.c.nul-
5 lus. † q dicit,ꝙ excōmunicatus iniustè pōt agere,vt ante omnia restituatur ad communionem pristinam,& tamen ibi non est dare possesionem vel quasi,sed quedam statum.Et ex hoc infert domi. Abbas,quod nō solū cū quis spoliatur possesione vel quasi potest agere ad restitutioné,sed etiā cum mutatur status suus violenter,& iniustè potest agere, vt restituatur ad pristinū statum.facit capi.fin.de restitutione spoliatorū.vbi agitur possessorio,p libertate posidenti.Et dicit,ꝙ iste intellectus videtur tenendus secundū bonam æquitatem iuris canonici,licet de subtilitate iuris ciuilis aliud sit dicendū.& in.d.c.peruenit.dicit, ꝙ de subtilitate iuris verior est opinio legistarum in locis preallega.
6 † & domi.Abb.in.c.sicut.de re iud.dicit,ꝙ ille text.est singularis ad hoc,ꝙ pro iuribus merè personalibus pōt agere possessorio.& idem dicit Dominicus in.d.c.nullus.Et istā opi.firmat Feli.in c.cōquestus.de fo.compe.vnde cū dicti arrendatores non soluūt prout incœperunt soluere ex ordinatiōe ciuitatis,statim cōmiserūt violētiā & spoliū per.d. c.quærelā.secundū Inn.& Abb.& alios ibi.& Innoc.in.c.suborta.de re iudi.& hic etiam dicit Ludo.in consi.cccxxxj. incipien.in casu ppositæ cōsultationis. & Alexā.in.l.iij.§.illud.& in.§.si ré.ff. de acquir.possel.& Pet.de ancha.in cō si.ccclxxxvij.incipien.in lite.& Lud.in consi.cccxj.incipien.in casu ppositæ cō-
7 sultatiōis.hoc † verū nisi ille cui denegatur illa prestatio adit iudicem,& ius suum prosequeretur corā iudice.vt dicit Bald.notanter in dicto.c.quærelam.

in tertia colum.& in vltima colū.dicit ꝙ ille qui adit ptoré,q̄a de facto ei resistitur non perdit possesioné.allegat.§. sed hodie.institu.de interdictis.& l.de pupillo.§.meminisse.ff.de ope.no.nun. ¶ Quæ omnia sunt multū menti tenéda,propter Regiā sententiā,q facit ius in Regno in isto dubio articulo.¶ Et ita fuit sentétiatū,vt supra p sacrū Cōciliū in dicta causa saluo iure pprietatis dictis partibus.¶ Sed ego dicebā,ꝙ tam doctores iuris ciuilis quā iuris canonici,cōcordant in hoc:
8 † ꝙ quando occasione alicuius rei pstatur aliqua pstatio ad tēpus cōpetit possessoriū,vt dicunt omnes in dictis locis.Et maximè Cy.in d.l.si certis annis.& in.d.c.quærelā.& Ioā.And.in dicto.c.peruenit.& dominus Hieronymus doctor Bono.in repe.cap. j.de accu.in differentijs inter ius ciuile & canonicum.in.xxvij.col.& Abbas sicu.in scūdo vol.cōsi.xxiij.incipiéte in causa q̄ ad psens vertitur &c.Sed si consideramus primordium tituli Iacobus emit à Rege Ferdināo mediāte priuilegio gabellā vini dictæ ciuitatis Auersæ:& ipsam tenuit & possedit per multos annos,esto ꝙ talis vēditio non valuisset in pjudiciū dictæ vniuersitatis,
9 † non licuit vniuersitati authoritate ppria spoliare ipsum Iacobū possesione dictæ gabellæ.p.l.extat.ff.ꝙ metus causa.& sic dicto Iacobo erat restituéda possesio dictę gabelle.& posteà erat agédū de iure pprietatis.si Rex p statu publico potuit illā gabellā vendere, esto ꝙ deberet spectare dictæ vniuersitati,cōuētū fuit inter vniuersitatem & Iacobum,ꝙ possesio gabellæ remaneat vniuersitati,& vniuersitas solueret ducatos mille.& posteà p aliā conuētioné ducatos octingētos,pcipiedos in certis tpib' ex sale vēdēdo dictę vniuersitatis

hoc

hoc videt esse subrogatū loco dictæ gabellæ vini, vnde dicit Bal. in l. aliquę. §.
10 si autem. C. de cura. furio. † ꝙ illud, ꝙ dicitur in creatione, habet locū in subrogatione. & dicit Bal. in l. data opera. C. qui accusare non possunt, quòd subrogatum videtur inesse ab ipso principio, & retro fingitur debitum, & quòd res subrogata loco alterius dicitur possideri ac si res ipsa propria possideretur. Allegabam text. l. item si fundi. § seminarios. ff. de vsufruc. vbi frumētum seminarium pertinet ad fructuarium: & tamen fructuarius debet alium subrogare, ita vt proprietario restituatur, quasi instrumentum agri. & sic videtur illud possidere, vt instrumentum agri. & sic super iure reali videtur fundata dicta obligatio personalis. & per cōsequens competit possessorium secūdum opinionem doctorum vtriusq; censurę.
11 ¶ † Nec obst. ꝙ dicebatur ꝙ dictæ duæ transactiones non valent, tum quia non interuenit tota vniuersitas, tū quia sunt in læsionem vniuersitatis. ¶ Quia si recte cōsideretur vniuersitas non est læsa: ex quo releuauit se ab onere restituēdi possessionem gabellæ vini, quam omnino debebat restituere. ¶ Item ista cōcernit petitorium, ꝙ nihil habent commune cum causa ista possessorij. vt in l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acqui. pos. ¶ Et ideò fuit mihi bene visum, secundum meam cōscientiam ex ista alia ratione, ꝙ vniuersitas condemnetur ad imponēdum in posses. d. Iacobum percipiendi dictas solutiones faciendas ex pretio salis vendendi, prout erat ante dictum spolium.

Decisio. CCCXCVI.

☞ De gestis contra dominum directum quæ nocent domino vtili.

✱ Summarium. ✱

1 ☞ *Processus factus inter partes, an noceat tertio non citato?*

Testes examinati contra tertios, quā faciant probationem?

2 *Creditor agens cōtra debitorē alijs obnoxiū, an citationem aduersus alios petere debeat?*

3 *Acta nocent, cui nocet sententia.*

4 *Gesta contra dominum directum, nocent domino vtili. 7.*

5 *Sententia de feudo contra vasallum, nocet domino, & econtrà.*

6 *Dominus & vasallus ad paria iudicantur.*

Sententia contra proprietarium, præiudicat fructuario scienti & naturaliter possidenti.

8 *Doctorum opiniones variæ.*

9 *Sententia contra reum lite pendente rē alienante contra possessorem etiam non citatum exequitur.*

10 *Nullūm, habetur pro non facto.*

11 *Lex noua superueniens ad exclusionem denegande defensionis in iudicio non trahitur ad lites pendentes: 13.*

12 *Iudicatum esse vel conclusum in causa paria sentiuntur.*

IN causa Comitis, & Comitissæ Manerijum Regio fisco & magnifico Iulio de vrsinis super castris collis ficati & castri Poy de val. fuit dubitatum in Cōcilio. ¶ Et primo, vtrū processus agitatus inter dictū Comitē & Comitissam ex vna parte in sacro Concilio, & Regium fiscū ex altera super possessione dictorum castrorum tempore, quo Regius fiscus tenebat dicta Castra noceat dicto domino Iulio, qui prætēdebat dicta castra debere sibi restitui vigore inuestituræ seu priuilegij Regis Ferdinādi primi, & sic ius habere in dictis Castris. Ex quo confecto, & fabricato processu vsq; ad conclusionem

nem inclusiuè dicta Castra.quæ erãt in posse fisci post cõclusionem peruenerũt in posse dicti domi.Iulij.¶ † Dicitur, quòd dictus processus quo ad dictũ dominum Iulium,est nullus:quia factus eo non citato:& processus & acta factus & facta inter fiscũ & dictum Comitem non nocet dicto Iulio tertio non citato nec audito in iuribus suis . Ideò dicit Barto.in.l.admonẽdi.in.x.colũ. versic. quid si dicta testium.ff.de iureiurando ꝙ testes examinati inter alias personas, non probãt plenè contra tertium,si illi testes possunt examinari contra illum. Sed si nõ possunt examinari,probãt solum semiplenè sicut dicimus de senten tia vt in.l.à sententia. ff. de appella.& pro hoc facit totus titulus.C.res inter alios acta.&.l.si vnus.§.ante omnia.ff. de pactis.& quæ habentur in.l.sæpe.ff. de re iudi.& capitu.quãuis.de re iudicata.cum similibus.¶ † Secundò,ad idem dicebatur,ꝙ licet glo.& Angel.in.l.de vnoquoq;.ff.de re iudi.dicant quod si creditor facit condemnari aliquẽ suum debitorem.Alij creditores eiusdem debitoris condemnati non possunt opponere,ꝙ ipsi non fuerunt citati ad processum & ad sententiã,quoniam nõ debuerunt citari,ex quo lis principaliter nõ ordinabatur contra eos,sed agebatur contra debitorem ad finem,vt perueniretur contra bonorum possessores: tunc iudicium ordinatur in perniciem & exitum possessorẽ principaliter. Et ideò citandi sunt.Et idem dicit Ioã.de imo.in.l.decem.ff.de verb.obliga.tamẽ istud dictum intelligitur,vt processus & acta & sententia non sint nulla ob citationem omissam contra illos tertios:
3 † non tamen illa acta nocent tertijs nõ citatis.vt notãter dicit Alexand.in.iij. volumi.consil.lxxxiiij.incipien.in causa,quæ vertitur inter agentes &c.in.iij. colum.ita dicẽdum est,quod processus factus inter Regium fiscu & dictos Comitẽ & Comitissam nõ nocẽs dicto domino Iulio.¶ In contrarium dicitur,ꝙ illi cui nocet sententia,nocent etiã acta. & sic econtra cui nocent acta,nocet sententia,vt not.Bart.in.l.qui repudiãtis. §.j.ver.nã hæc est regula.ff.de inoffi.testa.& ibi sunt concordantiæ in apostil-lis Alexand.& in cõsilijs suis in.ij.volu. consil.lxj.iij.col.incipien.viso processu. & eo.volu.cxxxv.& consil.ccvij.in.iiij. col.& per Alexand.post Bart.in.l.sæpe. lxxx.col.ff.de re iudica.& ad eius scripta me remitto.¶ † Sed si lata esset sententia contra fiscũ,qui est directus dominus dictorũ Castrorũ,talis sententia noceret etiam dicto Iulio,quando ipse habuisset vtile dominium Castrorum à Rege huius Regni.Hoc voluit Ioã.de imo.in.d.l.sæpe.dicens,ꝙ si proprietarius est cõuentus,prout erat in casu de quo agitur,sententia lata contra eũ nocet vsufructuario habẽti causam à proprietario.& hoc firmat Alexand.ibi in lxxvj.colum.ergo similiter nocent dicto domino Iulio,quãdo habuisset vtile dominium dictorũ castrorum à Rege huius Regni,omnia acta facta cum fisco Regio.¶ Secũdo,ad idem adducitur text.in.c.si vasallus de suo feudo.si de feudo fuerit controuer.† vbi sententia lata contra vasallũ nocet domino de feudo:siue dominus sciat,siue ignoret. licet istud,quod dicitur de ignorantia, Andr.de iser.ibi de iure communi non approbet.& hoc quãdo nulla fraus probatur esse facta per vasallum.ergo pari ratiõe si dominus cõuentus super feudo habuit sententiam contra se , nocet vasallo habenti causam à Rege.& ideo dicit ibi An.in.iij.colum.quod si sententia

tentia obest domino, obstat omnibus,

6 qui causam habent à domino.† nã dominus & vasallus iudicantur ad paria: vt not.in capitulo primo.qualiter dominus proprie. priuetur. Et profectò mirandum est, quòd nullus doctor in specie tangit in dicto capitulo, si vasallus de suo feudo. Vtrum sententia lata contra domi.directum præiudicet vasallo, qui habebat ius in vtili dominio, sed non posidebat: sed pro hac quæst. potest allegari gloss.in.l.ij.C.vbi in rem actio.quæ probat, quòd sentẽtia lata cõtra ciuiliter possidentem, puta contra proprietarium præiudicat fructuario scienti & naturaliter posidenti:& firmat Alexandr.in.d.l.sæpe. in columna lxxvj. ¶ Et quia fuit probatum, quod dicta lis cum fisco fuit intimata cuidã Cobellæ caldaroni pcuratori & factori dicti domi.Iulij,& sic habuit plenam notitiam de dicta lite.iuxta not.in.d.l. sæpe cum materia sua,& cõcordan.ibi allega.

7 ¶ † Fuit votatum in Concilio, quòd dictus pcessus agitatus cũ fisco, potest expediri:quia illa acta nocẽt dicto domino Iulio prætendenti habere causam à Rege huius Regni super dictis Castris.& quia istud dubiũ est pulchrum & non tactum in specie per doctores, placuit supradicta scribere.¶ Secundo, fuit dubitatũ, ex quo dictus do. Iulius post conclusionem in causa allegat se tutum virtute nouellæ pragmaticæ Catholici Regis, volentis, ꝙ quæcunq; Castra per Regem Ferdinãdum primum, fuerunt capta, erecta in fiscũ, reducta, data, donata, vẽdita vel cõcessa sic teneri sine aliqua innouatione obseruari debeant, veluti viuẽtibus illis tenebanť,& obseruabanť,& sup illis lis moueri non posit, nec aliquid innouari in iudicio vel extra iudiciũ de iure vel de facto. Vtrũ iure vel iniuria capta & erecta concessa fuerunt &c. ex quo dicit se fuisse inuestitum de dictis castris per inuestituram Regis Ferdinandi primi. ¶ In contrarium dicitur, ꝙ dicta Regia pragmatica fauet solũ possessoribus bonorum prædictorum, qui reperiuntur posidere tempore publicationis ipsius pragmaticæ. Sed dictus do. Iulius tunc temporis nõ erat in possessione dictorũ Castrorũ. Sed dictus comes cum vxore vigore priuilegij Regis Federici fuit in possessiõe etiã post tempus publicationis pragmaticæ, donec & quousq; Illustris magnus Capitaneus & vice rex catholicæ Maiestatis recepit ꝑ Regia curia possessioné dictorũ Castrorum. Et posteà lite pendente cum fisco trãstulit possessioné dictorũ castrorũ in posse dicti.d.Iulij. Deinde Catholic⁹ Rex iussit p suas literas autẽticas, ꝙ dictis actoribus fieret iustitia expedita. ¶ Et proptereà dicitur, ꝙ dicta pragmatica non cõprehendit hunc casum. ¶ Quæritur quid iuris. Et omissa illa disceptatione, an dicta pragmatica extendatur etiã ad possessores futuros habentes causam à Rege Alphonso primo, vel à Rege Ferdinan.primo, qui sine ordine iuris amiserunt possessionem bonorum stabiliũ feudalium, & post pragmaticam illã recuperauerũt, & posteà vocantur in ius vel solũ ad possessores, qui posidebant tempore publicationis dictæ pragmaticæ.

8 ¶ † In qua disceptatione domini de Concilio catholicæ Maiestatis & sacri Concilij Neapolitani fuerunt varij. Et ego in alia causa tenui, quod extẽdatur etiã ad futuros possessores qui habuerunt cõcessionem à dictis Regibus per multa iura & rationes, quas hic non repeto, dummodo tempore litis motæ reperiantur posidere ipsa bona, quia non

non expedit, quia in casu præsenti, quādo pragmatica fuit publicata pēdebat lis inter fiscū & dictos cōiuges: & causa erat in procinctu expeditionis. Et fisco possidente vitio spolij, cū nō iuris ordine dicti cōiuges fuerunt spoliati possessione dictorum Castrorum iussu dicti magni capitanei, cum anteà possidebāt vigore confirmationis factæ per Regē Federicum, & lite huiusmodi pendente magnus Cpitaneus transtulit possessionem dictorū Castrorum in dictū domi. 9 Iuliū. † Et sic semper fiscus habet pro possessore licet in dominum Iulium trāstulit possessionem, vt voluit Paul. de castr. in. l. certa. C. vt in pos. legatorum. dicens authoritate Cy. ꝙ si lite pendē. in rei ven. reus transferat possessionē in alterum, sententiā lata postea contra reum mittetur executioni contra possessorem, etiā non citatū, vt ipse dicit in l. ij. C. de ali. iudic. mu. causa fac. & licet reliqui doctores teneant contrarium: vt patet per scribentes in. l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudicata. & in alijs locis ibi allegatis. tamen cum isto dicto Cy. & Pau. de cast. concordant capitulum Regni, ꝙ incipit, conuentus & lex 10 finalis. C. de litigi. expresse dicit, † ꝙ talis alienatio lite pendente facta, est nulla: & sic habetur pro nōn facta. licet officio iudicis veniat reuocanda. secūdū Bar. in. l. chyrographis. §. fi. ff. de admi. tutorum. & ideò non licet ipsi in quē facta est translatio possessionis allegare nouellam pragmaticam: quia non habetur pro possessore. concordat ad hoc Andr. in c. j. in verbo, proscriptorum. quæ sint Regalia, in versi. Sed verum. alienata: & Areti. insti. de actio. §. om-
11 nium. in glo. in verbo, possidere. ¶ † Secundo dicebatur, quòd lex noua superueniens non pertinens ad litis ordinationem, sed ad decisionem vel ad formā & in exclusionē denegandæ audientiæ vel defensionis in iudicio etiam in causa reipublicæ non trahitur ad lites pendentes etiam in prima instantia, & maximè conclusas. vt est tex. in autenti. vt in medio litis non fiant sac. iussi. §. super hoc autē. & per tex. in autē. vt cū de appel. cognoscatur. in princip. & sentit Iacob. de beluī. in disputatione huius dubij, posita in dicta aut. vt cū de appel. cognoscatur. Cuius verba ponit quasi de verbo ad verbū Albe. de rosa. in. l. leges. la. ij. C. de legibus. & Bartol. in. d. l. omnes populi. colū. ff. de iustit. & iure. Et expressè hoc firmat Card. flo. in. c. fi. de consti. licet Io. de imo. in. d. c. fi. limitet hoc dictū Cardinalis, vt habeat locum, quādo esset cōclusum in causa, & facta fuisset relatio superiori, & omnia ista cōcurrebant in ista causa: Et ꝓ hac cōclusione Felinus. in. d. c. fi. dicebat ad
12 cōfirmationē, † quia paria sunt esse iudicatum vel cōclusum in causa, vt dicit Bald. in. l. error. in. iiij. col. C. de iuris & fac. ignoran. & in. l. certi. C. de inter. & probat tex. in. c. auditis. de pcura. & in c. pastoralis. de causa pos. & proprie. & habetur in. c. dilectus. de fide instrumē. Et subdebat, ꝙ vbi non est facta relatio superiori: & esset cōclusum in causa, & post conclusum in causa seruaretur, ꝙ probatio posset fieri, put est in isto Regno, propter nouellam pragmaticam Regis Ferdinandi primi: tunc cessat prædicta cōsideratio Imole per rationē quā ibi allegat Feli. quā omitto breui-
13 tatis causa. ¶ † Quare consideratis cōsiderādis fuit votatum per multos dominos Conciliarios Regios, qui interfuerunt in votando quòd dictus dominus Iulius nō potest gaudere dicta pragmatica, quæ nō comprehendit hunc casum. &

casum. & sic posteà dicta Castra fuerũt restituta domi. Comiti & Comitissæ.

Decisio. CCCXCVII.

De pacto conditionali inter contrahentes resoluto in alternatiuam, & de electione inter eos.

Summarium.

1 Electio qualiter cadat inter contrahentes in alternatiuis. 3. 6. 8.
Promissio alternatiua, quando dicatur?
2 Conditionalia an inducant obligationem?
4 Debitor alternatiuè obligatus, optionem an habeat.
5 Alternatiua exigendi est in electione agentis, & soluendi debitoris.
7 Eligenti variare an liceat.
9 Continuare an teneatur, qui passus est sibi censum solui.

Quidam Hispanus habuit gratiã ab Illustr. Magno Capitaneo de bonis magnifici Alphõsi Caraczoli propter eius assertam rebellionem commissam erga Catholicã Maiestatem, oritur contentio in sacro Concilio inter dictũ Hispanum & magnificum Bartholomeum caraczolũ super bonis, quæ fuerunt dicti Alphonsi quæ possidentur per dictum Bartholomeum. ¶ Nam pro intelligentia infrascripti dubij præponendum est, ꝙ ex processu apparet, quòd dictus Alphonsus & Lucretia eius vxor in publico testimonio constituti asserentes se habere tenere & possidere quandam domũ magnam in pertinentijs sedis Capuanæ, ciuitatis Neapolis eandem domum vendiderunt prefato do. Bartholomeo pro certa quantitate pecuniæ, quã confessi sunt se recepisse: deinde eodem die idem Bartholomeus emptor per publicum instrumentum cõfitetur se mutuo recepisse certã pecuniæ quãtitatẽ, videlicet M. cccc. duca. à dictis cõiugibus, quã promisit infra certũ terminũ soluere eisdẽ cum hac declaratione. ꝙ si infra dictũ terminũ dictã pecuniã mutuo cõfessatã non soluerit dictis cõiugibus teneat pro dicta quãtitate eis submittere domum prędictam emptam, & soluere annuũ redditum ducatoru quinq; pro quolibet centenario. Et cũ hoc pacto, ꝙ teneãt dicti cõiuges eidẽ do. Bartholomeo reuẽdere dictũ cẽsum in vna vel in pluribus vicibus ad libitum ipsius Bartholomei euenit, ꝙ in termino statuto dictus do. Bartholomeus nõ soluit integrè dictam pecuniã, vt suprà, mutuatã, nec factũ fuit instrumẽtũ submissionis iuxta dictam conuentionem. Ille Hispanus conuenit in sacro Cõcilio dictũ d. Bartholomeũ, vt soluat restantẽ pecuniã mutuatã eidem hispano virtute donationis sibi factæ de bonis & iuribus spectantibus dictis coniugibus propter eorum rebellionem notoriam. Ipse. d. Bartholomeus replicat, ꝙ ipse in effectu habet electionẽ, an velit soluere pecuniã mutuatam dictis coniugibus, vel submittere dictam domũ emptam pro restanti quantitate, licet posteà dictus census formandus super dicta domo veniat affrancandus in pecunia, quando voluerit ipse Bartholomeus, & quòd ipse eligit potius velle submittere ipsam domum pro restanti quantitate mutui dicto Hispano. ¶ Ille hispanus dicit, quòd imò electio spectat ad eum, & quòd ipse elegit loco dictorum coniugũ rebellium, quibus ipse succedit virtute Regiæ donationis vt dictus Bartholomeus ei soluat pecuniã debitam. ¶ Quæritur modò, quid iuris. ¶ †. Vtrum, in casu predicto electio

ctio sit debitoris, scilicet dicti Bartholomei, vel sit dicti Hispani creditoris ex persona dictorum cõiugũ? ¶ Et dicebatur per aduocatũ illius Hispani. Certũ est ꝙ do. Bartholomeus in dicto instrumento mutui promisit infra annũ illos ducatos. M.cccc. soluere dictis coniugibus, & eo casu quo nõ soluerit promisit incontinenti submittere domũ ad incensum: certè ista cõuẽtio incipit à precedẽti cõuẽtione stipulata pure & simpliciter de soluendis dictis ducatis. M.cccc. infra annũ, & subsequit̃ stipulatio cõditionalis, vt si nõ dederit, submittet domum, & sic submissio nõ fuit in obligatione, sed in cõditione, quo casu ista non dicitur alternatiua ꝑmissio. vt no. glo. & Bar. in. l. ita stipulatus. la grãde. de verb. obli. & in. l. j. §. item & si ita. ff. ad leg. Falci.

2 ¶ † Quæ enim sunt in cõditione, nõ sunt in obligatione. l. si quis sub cõditione. ff. si quis omis. cau. test. l. cedere diẽ. ff. de verb. sign. Sed quando conuẽtio incipit à precedẽti cõditione: puta, si fundũ nõ dederis, promittis domum, neutrũ à principio est in obligatione. secũdũ Bar. & alios in. d. l. ita stipulatus: licet ex postfacto per aduentũ cõditionis alterũ incipit esse in obligatione. Et sic dicebat, ꝙ ex quo pecunia erat in obligatione: & illa verba, ꝙ si infra dictũ terminũ non soluerit &c. sunt cõditionalia, quæ non inducunt obligationẽ. Ideo debet dictus dominus Bartholomeus soluere pecuniã Alphonso, & sic illi Hispano.

3 ¶ † Sed quia euenit dicta cõditio: quia dictus do. Bartholomeus nõ soluit dictã pecuniã in tẽpore, & sic vtrunq; remanet in obligatione, ex quo cõtractus procedit ex causa onerosa, & ideò non fit nouatio. secundum Barto. & alios in. d. l. ita stipulatus. per l. prædia. ff. de actio. emptio. & l. si quis à socio. & l. si duo societatẽ. ff. pro socio. An sit in electione Bartholomei soluere pecuniam, vel fecere dictam submissionem, vel sit in electione creditoris, scilicet ipsius Alphonsi, & sic dicti Hispani. ¶ Et allegabatur ad hoc id, ꝙ dixit domi. Anto. de Alexã. in. l. si pacto quo penã. C. de pact. vbi voluit, ꝙ electio sit creditoris an velit petere illud, ꝙ fuit in obligatione à principio ex causa onerosa, vel illud quod fuit in conditione à principio, sed ex postfacto adueniente conditione est in obligatione. ¶ Itẽ allegabatur Alber. de rosa. in. l. rescriptũ. §. si in pacto, tertia col. ibi oppono, quòd etiã in casu nostro electio sit rei &c. vbi dicit, ꝙ quãdo vtrũq; est in obligatione ex postfacto. & tũc electio est actoris, & subdit, ꝙ quando obligationes sunt simul & pariter iodictæ, imo vna habens duas partes per modum subrogationis ad alteram, & vtraq; est commissa, si non fiat nouatio, electio est creditoris.

4 ¶ † In contrarium dicebatur pro parte dicti debitoris, ꝙ quando debitor alternatiuè est obligatus soluere vnum vel aliud, electio est debitoris. text. est in. l. plerũq;. ff. de iure dot. & in. l. si quis seruum. & ibi Bal. C. de conditio. indeb. & est regula iuris in sexto in alternatiuis & ibi Dyn. allegat. d. l. plerũq;. & ff. de eo, ꝙ certo loco. l. non vtiq;. §. q Stichũ. & condi. institu. l. si hæredi. Inde dicit Bald. in. l. fin. iiij. colum. ver. quæro in

5 isto versi. † Quòd alternatiua exigendi est in electiõe agẽtis. Sed in alternatiua soluendi est in electione debitoris. vt not. in. l. Lucio. ff. de lega. ij. & l. si ita distrahitur per Iaco. de are. ff. de cõtrahend. empt. & in. l. hac edictali. §. mobilium. C. de secun. nupt. nam in alternatiuis semper est electio eius, in cuius fauorem alternatio opponitur, secundum Guihel.

Guliel.de cug.in.l.quis.ff.de pig.actio. vbi etiā dicit, ꝙ si aliquis promisit mihi soluere ad certū tépus, vel dare obsides aut pignora, posteà non vult soluere, sed dare obsides vel pignora, & ego nolo ob sides nec pignora, ꝙ non possunt debitorem cōpellere ad soluédū, quod ex quo illud de pignoribus vel obsidibus fuit dictū in mei fauoré, vt essem magis cautus, & sic non cōpellor recipere si nolo: & hoc ideò est, quia tédit in fauoré creditoris. Idé Pau.de cast.in.l.quarta.§.si ex conuentione.ff.de re iudi.& Ias.in.l.
6 j.ff.qui satisda.cog. † Et sic illud, ꝙ dicitur, ꝙ in alternatiuis rerū electio est debitoris, est verum, nisi vnum sit in obligatione, & aliud ad cautelā creditoris. secundū Bart.& Sal.in.d.l.quāuis.& idé Alb.dicit in.d.§.si pacto.& Paul.de ca. in.l.cū proponas.C.de pac. Sed in casu, de quo quæritur illud pactū si non soluatur pecunia, quòd submittatur dom⁹ cū pacto affrancandi in pecunia est appositū in fauorem debitoris, & non creditoris, vt patet ad assensum ex multis cōiecturis apparentibus ex processu, quæ omitto breuitatis causa referre. ¶Secundò, dicebatur, ꝙ licet ipse debitor parté ex dictis. M.cccc.ducatis soluisset Alphōso, & in partem soluisset censum: tamen negari non potest quin ipse Alphōsus per receptionem census quādo sibi spectasset electio semel elegit de residuo pecuniæ velle censum, donec Bartholo-
7 meus censum affrancauerit: † & sic facta electione non licet ei variare, & sic nec dicto hispano succedenti in eius locum, iuxta nōt.in.l.serui electione.& in l.huiusmodi.§.stichum.ff.de leg.j.et habetur per Bar.& doct.in.l.cum certarū. ff.de ver.oblig. ¶In hac dubitabili quæstione sacrum Concilium fuit in voto, quod illud pactum adiectum in instrumento mutui, quòd si infra terminum non soluerit mutuum confessatum, teneatur debitor submittere dictam domum emptam ad rationem quinq; pro centenario, cum potestate affrancandi in pecuniā resoluitur in alternatiuam, quasi dicat promitto soluere pecuniam in tempore, aut non soluendo pecuniā submittā domum cū potestate affrācandi &c.& sic erit electio debitoris. ¶ † Et
8 pro hac decisione bene facit ratio naturalis: quia istud pactum est in fauorem debitoris scilicet dicti Bartholomei propter coniecturas apparentes: vt dictum est suprà, & ideò gloss.in.l.si Titius.ff. de verborum obligatio.in verbo, iudicium.dicit, quòd si in easdem persona sit facta illa stipulatio, si mihi Stichum non dederis.x.dabis, tantum operatur ac si esset dictum, si stipuler mihi fundum dari aut Titio. Et pro hoc est text.in.l.cum ita legatū.ff.de ope.lega. vbi dicit, cùm ita legatur Titio Stichū do, lego, si Pamphilum non elegerit.& eidé Titio Pamphilū si Stichū nō elegerit. Simile est, ac si legatū ita fecisset Stichū Titio aut Pamphilū. Vtrū eorum volet, do lego, & sic in hoc casu, de quo agitur licet per cōditionem locutæ sunt partes, tātū in effectu alternatiua est, & hoc est ꝙ dixit Raphael cuma.in d.l.si Titius.& licet dicat Alexand.ibi, ꝙ sibi non ex toto placet dictū Rapha. quia Alex.videt hoc tenere: sed in alio, ꝙ dixit Raphael, scilicet ꝙ in terminis. d.l.si titius.videlicet quandò separatim Titius & Seius stipulati sunt fundum illū, si illi non dederis &c.nam dicit ipse perinde est ac si essent stipulationes alternatiuæ.hoc non placet Alexā.vt ibi per eum. Et ea, quæ sunt allegata in cōtrarium, per nota.per Bartol.& alios in dicta.l.ita stipulatus.non faciunt ad

hanc

hanc.q.quia loquuntur in secunda stipulatione pœnali accessoria non æquè principalis, prout est in dicto casu, de 1 quo agitur.
9 ¶ † Ideò fuit sententiatum per sacrum Concilium, quòd dictus.d. Bartholomeus non potest compelli ad soluendum pecuniam. Sed quòd teneatur facere instrumentum submissionis dictæ domus emptæ dicto hispano de soluẽdo cẽsum pro resta quãtitatis dicti mutui, & tãtomagis, quia dictus dominus Bartholomeus iam cœpit soluere censum dicto Alphonso, vt supràdictum est, quæ omnia sunt menti tenenda, ex quo materia prædicta est multũ disputabilis, & multa possunt allegari pro & contra, quę breuitatis cã omitto, ideò sufficiat dicta decisio sacri Cõcilij.

Decisio.CCCXCVIII.

De probatione assensus super alienatione vel obligatione feudi.

Summairum.

1 *Inuestitura qualiter probari debeat?*
2 *Probatio per testes, an æquiualeat probationi per scripturam.*
Assensus vim habet confirmationis.
3 *Confirmatio exigit verba.*
4 *Scriptura in quibus requisita ad probationem, etiam si testes adsint.*
5 *Assensus Regis, in feudis est gratia.*
Princeps in quibus casibus teneatur assentire?
Gratia omnis principis, est priuilegium.
6 *Priuilegium principis requirit scripturam.*
7 *Mandatum Regis super iustitia probatur per testes.*
8 *Feudum datum in dotem, reuertitur si non ostendatur scriptura assensus.*
9 *Assensus Regis super obligatione vel alienatione feudi probari potest per testes,*
Andreæ de Isernia opiniones præ cæteris doctoribus seruantur.

N cõtingẽtia facti fuit dubitatũ in Concilio, † vtrum assensus Regis super obligatione vel alienatione feudorum de 1 necessitate debeat probari in scriptis iuxta stylũ Regiæ cancellariæ, vel sufficiat, ꝙ probetur per testes. Nã Andræas de iser.in.c.j.de prohi.feudi alie.per lotharium.in.iij.colũ. expressè dicit, ꝙ ipse putat, ꝙ assensus Regis potest probari nedũ per scripturã, sed etiã per testes: licet frequentius fiat per literas: quia nõ est de casibus, in quibus requiritur scriptura, de quibus in.c.j.de censi.lib. vj.in gl.in verbo, in scriptis.& habet in l.contrahitur.ff.de pigno.& Bald.in.l. gesta.C.de re iudi.& per Lucam de pẽna in.l.prohibitũ.C.de iure fis.libro.x.
2 † & ideò tantũ valet probare per testes, sicut probatio per scripturã.vt in.l.in exercẽdis.C.de fide instru.& ideò si cõsensus Regis expressus probetur per testes, sufficit, qa cõstitutio Regni cõstitutionem diuæ memoriæ. dicit, nisi de speciali nostra licentia confirmetur, & sic nõ sufficit præsentia dñi cum taciturnitate, qñ alienatur vel obligatur fundũ: licet de iure præsentia dñi cũ taciturnitate operabatur de iure cõsensum. secũdum gl.in.d.c.j.de prohi.feudi ali.per Lotha.hodiæ in Regno nõ procedit ꝑ dictam constitutio.& maximè, quia dictus assensus habet vim cõfirmationis,
3 † & in cõfirmatione requirunt verba, ꝑ multa iura, quæ ibi allegat Andr. sed bene talis licẽtia & cõfirmatio põt per testes probari secũdũ eũ: qa dicta cõstitutio nõ dicit ꝙ talis licẽtia siue assensus præstetur in scriptis. Et pro ista parte, quòd assensus possit probari per testes, adducit text.in.c.j.qui testes sint necess.vbi inuestitura feudi, ibi requiruntur

runtur verba. videlicet inuestio te.secũdùm Andr.in.c.j.de prohibi.feu.alie.p Lotha.potest probari p breue testatũ, & per testes pares.cõcordat text.in.c.j.
4 de cõtrouer.inuesti.¶ † Sed in contrariũ videbatur mihi dicẽdũ in Regno. Primò per gl.in cõsti.Regni,quæ incipit,si dubitatio.in verbo,instrumenta, quæ dicit,ꝙ vbi agit de iure rerũ regaliũ,quarũ cõcessio dicit fuisse à Regibus cõcessa,n õ põt probari p testes,sed requirit scriptura sicut in quolibet mã dato principis . vt in.l.j.C.de manda. prin.quo casu requirit etiã subscriptio quæstoris.vt no.in aut.vt diuinæ iussi. col.viij.in gl.quæ incipit,priuilegium. subdẽs gl.in dicta cõstitu.ꝙ vbicũq; in iure sit mẽtio de liberalitate principis, subiũgetur ibi de priuilegio sacris literis,vel apicibus,id est scripturis:quia p scripturã talia debẽt cõstare vt in iuribus ibi allega.per glo.& per Io.and.in
5 prooemio sexti in nouella, † assensus enim Regis in obligatione vel alienatione bonorum feudalium,est gratia:quia princeps nõ tenetur assentire nisi in certis casibus,de quibus per And.in cõstitu.Regni si quis post litẽ,& omnis gratia principis est priuilegiũ.secũdũ Bal.
6 in præludijs feudo. † & priuilegiũ principis requirit scripturã.secũdũ Bald.in d.l.gesta.C.de re iudica.Omnis enim gratia principis,videtur fieri hoc acto, ꝙ inde conficiatur scriptura.secũdùm Bal.in.c.j.ij.colũ.per quos fiat inuestitura.Idem Dominicus de sancto Gemi.in prooemio sexti libri.& Feli.in rubrica extrà de cõstitu.Semper enim in omni actu videtur tacitè actum,quòd fiant ea.quæ sunt de consuetudine . vt no.in.l.fi.C.de fideiusso.& in.l.quòd si nolit.§.qui assidua.ff.de ædi.edicto. ¶Ideò dicebat Guliel.de cug.in.l.nec

quicquã.§.vbi decretum.ff.de offi.pro
7 consu.† quod mandatum Regis continens iustitiam potest probari p testes. Sed si continet gratiam debet probari per scripturam.¶Secundò , allegabã.c. regni.Regis Caroli secũdi, quòd incipit,item statuimus.nume.cxvj. per qđ permittitur feudatarijs contrahere matrimoniũ de filiabus sororibus & neptibus sine Regio cõsensu,dummodo inter fideles contrahatur.¶Itẽ , dũmodo non detur in dotem feudum vel aliqua eius pars sine assensu curiæ:& si volunt fundũ dare in dotem procurare habere assensum in scriptis.hoc idem probatur in alio.c.Regis Caroli primi,quòd incipit ad maiestatis nostrę.nu.xxxj.de quo.c.facit mentionẽ And.in.l.imperialem.in additiõe.de prohi.feud.alie.per
8 Fede.† vbi dicitur,ꝙ si non ostenditur litera Regia,ꝙ possit feudũ dari in dotem,feudũ datũ in dotẽ debet peruenire in posse Regię curiæ.¶Tertiò allegabã id,ꝙ dicit Bal.in.ĩij.vol.cõsi.ccc.incip.in bonis feudalibus.vlt.col.vbi dicit, ꝙ feudũ principis nõ probatur p testes sed p scripturã.vt in.l.bñ à Zenone.C. de quadri.præscri.sed inferiora bñ probant p testes.¶Dicebat do.Antoni⁹ de Ianuario.ll. Doctor & vir prudẽs & Viceprothonotarius & Præsidens in Cõcilio catholicæ Maiestatis,ꝙ de hoc dubio ipse nunq̃ fuit anceps ꝓpter authoritatẽ præallegatam do.And.de iser.in
9 specie.¶† Et ideò oẽs dñi de Concilio fuerũt in voto,ꝙ assensus Regis super obligatiõe vel alienatiõe feudi põt probari p testes freti authoritate dñi And. & illa capitula Regni loquunt in casu suo. Et ego p silẽtium annui dictæ decisioni:qa Andr.de iser.est magnæ authoritatis in decisiõibus causarũ in Regno isto : & eius opiniones seruantur

in Regno prę cæteris doctoribus,& maximè in materia feudali.

Decisio.CCCXCIX.

De periculo & commodo rei venditæ,& de tara vini non facienda.

Summairum.

1 *Tara an facienda de rebus semel permutatis,& quando.* 4.

2 *Contractus permutationis,similitudinem habet cum contractu emptionis.*

Venditor non præstans rem bonam tenetur emptori ad interesse.

3 *Actio ex pacto nudo inter mercatores oritur.*

4 *Venditio ad mensuram,dicitur cōditionalis.*

5 *Vendere ad mensuram quando dicatur.* 6.

6 *Contractus sub conditione de præterito licet de conditionis existentia sit incertum est perfectus.*

7 *Quantitas designata ad certum locum,quādo dicatur species.*

8 *Periculum vini venditi contractu perfecto, licet vinum non sit traditum spectat ad emptorem.*

9 *Venditor frumenti constituitur in dolo per non expressionem futuræ ordinationis,quam sciebat super vtilitate pretij.*

10 *Vini degustatio transfert periculū in emptorem.*

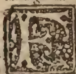
11 *Periculum deteriorationis vini,post emptoris moram ad emptorem transit.*

12 *Mora vbi non est dies & pœna non committitur sine interpellatione.*

13 *Testes singulares an bene probent?*

Hæres promittens legata soluere,intelligitur saluo legis beneficio.

14 *Promissio de tota dote restituenda qualiter intelligenda?*

Vit latum laudum per honorabilé mercatorem Franciscum surrentinum,vt arbitrum & 1 arbitratorem super differétia. ¶ † Vtrū sit faciéda tara per honorabiles Paulū de bacio de Terracina,& fratres de vegetibus vini græci.cclxxx.permutatis cū certis pannis cuiusdā mercatoris Liuij de vest institoris certorū nobilium de Mascaronibus,p quod laudū pronūtiatū & laudatum fuit dictū Paulū nō teneri ad faciendā aliquā tarā pro dictis vegetibus vini græci pmutatis cū dictis pānis. Ab isto laudo dict⁹ Liuius reclamauit ad sacrum Cōcilium,& ad ostendendū,quòd dicta tara debet fieri Dicebatur,ꝙ dicta vina græca nō erāt bona in colore & sapore,& ideò si recepit debet sibi fieri tara. ¶ † Nā contra- 2 ctus permutationis habet similitudiné cum contractu emptionis.vt dicit text. in.l.fi.ff.de rerū permu.Sed si venditor non præstat ré bonā , tenetur emptori ad interesse,& sic ad dictā tarā.p tex.in l.si seruū.in prin.&.l.ex empto.§.redhibitioné.&.§.animaliū. & sequéti.& l.iulian⁹.in principio.&.§.j.ff.de actio. empti.ergo idem dicendū est in permutatióe. ¶ Secūdò dicebat,ꝙ dictus Paulus tépore mensurationis dictarū vegetū vini græci promisit facere tarā:quia dicta vina græca erant mutata in colore arbitrio Alberici,& sic virtute pacti 3 tenetur facere tarā † cum inter mercatores ex pacto nudo oritur actio:vt dixit Barto.in.l.quintus.& in.l.si fideiussor.§.quædam.ff.mandati.& Bald. in.l.si pro ea.C.eo.& in.c.j.penultima. colū.de pactis.& in.c.si pro debilitate. de offi.de le.& Alex.in.l.iurisgentium. §.sed cū nulla.ff.de pac. ¶ Tertiò dicebatur,quòd dictæ vegetes vini grǽci debebant mensurari , & donec non sunt mensuratæ dictæ vegetes,omne periculum est domini vendentis seu permutantis:vt est text.in.l.si per emptorem. ff.de

ff.de periculo & commo.rei vendi. & in.l.quod sæpe.§.in his.&.l.si quis vina.ff.de contrahen.emp.† quia dicitur
4 ista venditio cōditionalis,quādo venditur ad mensurā:vt in.d.§.in his.& firmat Bart.in.l.iulianus.§.si titius.ff.de actio.empti.;& in suo consil.xlvij.incipiente,Petrus vendidit.¶ In contrariū dicitur,quòd bene fuit laudatū per dictū arbitratorem,scilicet quòd nulla taxa debeat fieri:quia attēto tenore dicti cōtractus permutationis dictæ vegetes vini Græci nō fuerūt permutatę ad mēsurā,sed in specie fuerūt permutatę,nā secūdū tenoré dictæ cōuentionis redactæ in scripturam priuatam,eorū manibus dicitur.quod ipse Paulus in contra li supradictæ robæ li daturti li sui grechi de sancto Cæsaro,& ad cōplimēto de butte.cclxxx. quile de Napoli si steutia in suis magaczenis ad rationem ducatorū sex pro qualibet vegete.& pro hoc allegabatur decisio Bald.in.l.sicut
5 C.de actione empti.vbi dicit,† quid si dixi tibi vēdo tibi vinum totum,quòd est in ista vegete ad rationem decē solidorum pro qualibet salma:nunquid dicitur tūc venditum ad mensuram? dicit ipse videtur ꝙ sic:quia pretij declaratio pendet ex mēsura:& sic sequit̃,ꝙ ante mensurationem,quando venditū est græcum ad mensuram,si græcū deterioretur periculum erit venditoris, & sic interesse deteriorationis erit vēditoris,id est ipsius Pauli permutantis ꝑ tex.& glo.in.l.j.in principio.& in.l.necessario.ff.de peri.& commo.rei vēdi. & in.l.ij.C.eo.tit.& firmat Bar.in.d.l.vinum.ff.si certū petatur.& patet in allegata.l.ꝙ sæpe.§.in his.¶
6 † In contrariū videtur secundū Bal.in.d.l.sicut.quia tunc venditur ad mensuram quando sic dico:vendo tibi tot salmas ex tali vegete vel ex tali cellario:tūc enim vēditur sub forma mēsuræ,& sic antequam mensuretur,est emptio impesecta,quia est facta quasi conditionaliter.Sed si in priore exemplo,videlicet quando vēdo tibi totum vinum,quod est in isto callario,ad rationem decem solidorū pro qualibet salma, mensura non venit ad substantiā,sed ad declarationem solius pretij,& sic cōtractus est perfectus inspecta veritate,sicut quando contrahitur sub cōditione de præterito,licet de existentia talis conditionis incerti simus.l.itaq;.ff.si certum petatur.& dicit ita teneo.& pro hoc bene facit,ꝙ dicit Bart.in.l.talis scriptura.in princ.ff.
7 de leg.j.vbi dicit,† ꝙ quando disponitur de quantitate habito respectu ad certum locum,talis quantitas designata ad certum locum dicitur species per illā.l.in principio.&.l.plane.§.sed hoc.&.l.sed si certos.ff.de legatis primo.& idem dixit Baldus in.l.incendium.ff.si certum petatur. Et quando nō est grecum permutatum existens in certo loco,species saltem esset ratione certi loci permutatū græcū in genere subalterno:vt no Bar.in.l.legato generaliter.ff.de lega.j.& bene hoc declarat Paul.de ca.in.l.ij.C.de periculo & cōmo.rei vēdi.& tātū est sicut in specie fuisset permutatū:vt dicit Pau.de ca.in.d.l.ij.bene facit ꝙ dicit Alex.in.l.vinū.ij.colū.ff.si cert.peta.quod si promisi tibi dare decē amphoras vini de Vincentia, non dicitur promissio facta in genere,sed in
8 specie de Vincentia.& † ideò dicebat Alexan.de imo.in.v.volumi.consilio.cxxj.visis & ponderatis.circa fi.quòd ad hoc vt periculum vini venditi spectet ad emptorem, sufficit, quòd contractus sit perfectus, licet res non sit tradita.& firmant Baldus.& Salice.&

Pau.de cast.in.l.j.C.de peri.& commo.
rei vendi.& Bal.in.l.ij.C.quãdo liceat
ab empt.disce.& glo.in rubrica insti.de
contrahẽ.emptio.fallit in illis quatuor
casibus.¶ Primò,videlicet quãdo vendi
tor recepit in se omne periculũ vt in.l.j.
ff.de pericu.& cõmo.rei vendi.¶Secun-
dò,quãdo per venditorem stetit,quomi
nus emptor degustaret,vt in.d.l. si quis
vina.ff.eo.titu.¶Tertiò,cũ asseuerauit
bonitatẽ vini duraturam,vt in.l. si vina
quę in dolijs.¶Q uartò,qñ vẽditor scie
bat bonitatẽ vini nõ duraturã, vt in.d.
9 l.si vina.§.planè.† Idẽ dicit Bal.in.d.
l.si venditor frumẽti,sciebat ordinatio
nẽ futurã de frumẽto vilius vẽdẽdo, &
nõ prę monuit emptorẽ,dicitur in dolo,
si nõ expressit. Idem dicit Guliel.in.l.
fraus.& in.l.cõtra legẽ.ff.de legibus. &
Bart.in.l.quæro.ff.de actio.empti.Con
stat aũt per testes quod tam tẽpore con
tractus prædicti, quam post, dicta vina
græca fuisse bona in odore colore & sa-
pore,& receptibilia,ergo periculũ con-
tingẽs posteà in dictis græcis in colore,
sapore,& odore,est ipsius Liuij.¶Secun
dò adducitur,quia tẽpore cõtractus di-
ctus Liuius degustauit dicta vina græ-
ca.& propter degustationẽ sibi placue-
10 runt.† & quãdo vẽditur vinum in spe
cie,prout erat casus de quo agitur, quia
permutatũ fuit vinũ græcum existẽs in
certis locis, & nõ fuit ad mensuram per
mutatum, sufficit sola degustatio absq;
mensuratione,vt transferat periculũ in
emptorẽ,vt declarat Pau.de cast. in di-
cta.l. sicut.C. de actio.empti.vbi dicit,
quòd quando venditur in specie vinum
non ad mensuram,sufficit sola degusta-
tio absq; mensuratione,vt periculũ per
tineat ad emptorem. In casibus aũt vbi
periculum pertinet ad venditorem, di-
cit ipse Paulus, quòd fallit nisi emptor
susceperit in se periculũ, vel fuit in mo
ra mẽsurandi, vel degustandi, in quibus
casibus indistinctè pertinet periculum
ad emptorem, etiã si nõ fuit facta tradi-
tio, nec degustatio, nec mẽsuratio, & ita
dicit, quòd firmat glos. licet in hoc fue-
11 runt diuersæ opiniones. ¶ † Tertiò, ad-
ducitur mora ipsius Liuij in recipiẽdo
dictũ vinũ græcũ. nam dictæ partes con
uenerunt de consignatione dictæ quan
titatis vini græci in anno. M.cccccij. de
mense Iulij seu ante ad requisitionẽ di
cti Liuij. Et tamẽ infra illud tẽpus non
venit Liuius ad recipiendum dictũ græ
cum, sed post. & sic periculum deterio-
rationis græcorum in colore vel sapore
& odore, post morã emptoris pertinet
emptori: vt. s. dictum est per not. in. d. l.
secunda. C. de peri. & cõmo. rei vendi.
& est tex. in. l. si per emptorem. ff. eo. tit.
12 & bene not. hoc Sali. in. d. l. secũda. † Et
licet vbi non est dies, & pœna, non com
mittitur mora sine interpellatione. vt
no. in. l. magnam. C. de cõtrahen. & cõ-
mit. stipulatio. tamen apparet de prote-
statione ipsius Pauli contra Liuium, ꝙ
in tempore conuento non venit ad reci
piendum Græcum existens in magaze-
nis. ¶ Fuit tandem per sacrum Conci-
lium nemine discrepante votatũ, quòd
laudum latum per dictum arbitrium &
arbitratorem, in quãtum pronuntiauit
nullam taram esse faciẽdam per dictum
Paulum fuisse bene latum, & ideò Pau
lum esse absoluendũ ab impetitione di-
cti Liuij super dicta tara petita. ¶ Non
obstat primum motiuũ, quia per inter-
emptionem facti non obstat, ex quo di-
cta vina græca probatum est, ꝙ tempo-
re cõtractus & tempore degustationis
erant bona & receptibilia. & post morã
liuij mutauerũt eorũ bonitatem, prout
solitum est fieri mutatio in mense au-
gusti

gusti. vt fuit bene probatũ in processu.
83 ¶ † Nec obstat secundũ motiuum, quia nõ legitimè fuit probatũ de promissione facta per Paulũ de faciẽdo tarã post morã dicti Liuij. Ex quo testes sunt singulares, & quando bene suisset probata talis promissio, intelligi debet si de iure fieri, debet talis tara, vt in simili dicit Bal. in l. fi. C. ad leg. Falcidiã. dicens, ꝙ si hæres promittit soluere omnia legata, intelligitur eatenus quatenus tenetur saluo legis beneficio. & idẽ dicit ibi Ange. & Pau. de cast. post Cy. ibi ꝓ quo allegaret. l. j. §. sub cõditione. ff. vt lega. nomine cauca. & l. si prior. cum ibi notatis. ff. soluto matrimonio. & l. cũ qui.
84 §. si mulier. ff. solu. matri. ¶ † Accedant ad hoc iura allegata per Alex. in apostillis in d. l. fin. bene facit vltra cũ, ꝙ dicit Bal. in l. Neratius. ff. de reli. & sump. funerum. vbi promissio de tota dote restituenda, intelligitur in casu, in quo tota dos debet restitui, & si aliter intelligeretur, posset cõdici tanquã indebita, per l. is qui. ff. de condi. indebiti. cum concor. ¶ Nec ob. tertium motiuũ, quia iam ex prædictis patet responsio, quia dictum vinũ græcũ nõ fuit venditũ ad mẽsurã, sed in specie: vt. s. dictũ est in primo motiuo pro ista parte, & sic postea lata fuit sententia absolutoria sacri Concilij.

Decisio. CCCC.

De probatione testium vniuersitatis in fauorem illorum.

Summarium.

1 *Testes de vniuersitate deponentes super commodo vniuersitatis eorum, an rectè probent, & valeat probatio? nu. 4.*

2 *Debitũ vniuersitatis, nõ est debitũ singulorũ. Monachus est idoneus testis pro monasterio.*

3 *Legatarius potest esse testis in testamento, in quo sibi legatur.*

5 *Laici maiorem habent affectionem ad vniuersitatem, quàm clerici ad collegium.*

6 *Actus quando dicatur concernere singulos de vniuersitate.*

7 *Testimonium in causa propria ferre nemini licet.*

8 *Testibus contra testes vniuersitatis deponentibus, quando magis standum?*

9 *Testes super negatiua, quo casu probent?*

10 *Seruitus originalis nulla, nisi ex accidenti.*

Victoriã reportat, cuius possessio à iure communi fouetur.

11 *Probare melius dicitur, cuius intentio rationi magis congruit.*

12 *Gabellæ exigendæ possessio non probatur, scientia & patientia domini non probata.*

Nobilis Petrus Ioannes spinellus de sedili nidi habet litem cũ vniuersitate & hominib⁹ terræ Baroli in sacro Concilio super quodam iure gabellæ pisciũ, qui capiuntur in lacu seu pantano sarpæ, ꝙ ex concessione Regis Federici facta ipsi Petro Ioãni, tenet. Et fuit de ista antiqua quæ
1 stione sciscitatũ videlicet, † vtrũ testes dictæ vniuersitatis deponẽtes, ꝙ gabelloti barolitani exegerunt certam gabellam de piscibus, qui capiuntur in dicto pantano, & aliqui deponunt à tempore ducis Andriæ & eius filij: alij ab annis. xxx. alij ab an. xx. alij ab an. x. probẽt dictam vniuersitatem fuisse in quasi possessione exigendi dictam gabellam. Ista quæstio diffusè tangitur per Bart. in l. in tantum. §. vniuersitatis. ff. de rerũ diui. vbi post argumenta pro & contrà cõcludit, ꝙ si quidem sumus in causa ciuili, prout est ista, de qua agitur. ¶ Dicendum est, ꝙ quædam sunt, quæ non possunt ꝓbari, nisi per illos de collegio, vt electiones, quæ fiunt in secreto. & isto

casu ille, qui est de collegio, est idoneus testis argumento lege, consensu, codice de repudijs. & codice de naufragijs. lege quoties. libro duodecimo. & de iureiurando capitulo, & si Christus. in fine. Abbas in capitulo tertio loco. de probationibus. glossa in capitulo veniens. el secundo, de testibus. glossa in capitulo cum dilecti filij. de electionibus in verbo, & si tres. ¶Quaedam sunt, quae possunt de sui natura probari per alios, quàm per illos de collegio vel vniuersitate. Et tunc distinguitur, aut illud negotium super quo deponunt testes de vniuersitate est negotium, quòd principaliter spectat ad vniuersitatem quantum ad honorem & commodum, & tunc quilibet de vniuersitate est idoneus testis,

2 † quia debitum vniuersitatis non est debitum singulorum lege, sicut. paragrafo primo digestis quod cuiusque vniuersitatis nomine. & in dicto paragrafo vniuersitatis. & notat glossa in lege prima. digestis de collegijs illicitis. circa finem glosse magne. Et ideò Monachus est idoneus testis pro monasterio secundum glossam in authentica de monachis paragrapho cogitandum. & glossa in lege idonei. digestis de testibus. & idem si illud negotium non principaliter spectat ad vniuersitatem, sed in consequentiam, vt est videre exemplum in legatario

3 † qui potest esse testis in testamento, in quo aliquid sibi est legatum. vt in lege, qui testamento. in principio digestis de testamentis. & nota in lege si quis ita. digestis de edendo. dicit tamen Albericus in dicto paragrapho vniuersitatis. quòd minor fides semper adhibetur, quando testis de vniuersitate admittitur ad testificandum pro vniuersitate. allegat glossa in dicto paragrapho cogitandum. quae hoc dicit. Et hoc dicebat etiam Albericus Galeoti in dicta lege sicut. paragrapho primo secundum Ioannem andraeam in additionibus Speculato. in titulo de testibus paragrapho primo. versu, sed nunquid in causa vniuersitatis. in additionibus quae incipit, idem Albericus dicit. & Alexander

4 † dicit, quòd testis de vniuersitate vbi potest esse testis non est integer testis. in quarto volumine consilio quadragesimotertio incipiente, Visis & ponderatis in sexta columna allegat Archidiaconus duodecima quaestione secunda in summa. & Antonius de butrio in dicto capitulo cum nuntius. & Abbas in dicto capitulo insuper. Idem dicunt Baldus & Angelus in lege si quis ex argentarijs paragrapho primo digestis de edendo. tamen Baldus in primo volumine consilio trigesimo incipiente, casus homines & commune &c. Dicit, quod quanta sit fides adhibenda testibus de vniuersitate pro vniuersitate ex coniecturis, iudicis arbitrio committitur per legem tertiam digestis de testibus, & ideò Antonius de butrio in capitulo cum nuntius. de testibus dicit, quod testes vniuersitatis secularis non sunt integri testes pro vniuersitate seculari:

5 † quia isti laici habent maiorem affectionem ad vniuersitatem, quam personae ecclesiasticae de collegio ecclesiastico. & idem videtur tenere Cardinalis florentinus in consilio centesimosecundo incipiente, super facto testamenti. in fine Sed istam differentiam non approbat Ioannes de imola in dicto capitulo cum nuntius. nec etiam Felinus in capitulo insuper. secunda columna de testibus. ¶Aut illud negotium de quo agitur, non

non tangit nec nomē nec honorem vniuersitatis, sed causat commodum singulorum de vniuersitate: & tunc testes de vniuersitate non sunt idonei testes: quia ista videtur causa propria ex quo principaliter quilibet de vniuersitate assequitur commodum, argumento lege prima paragrapho in propria digestis quando appellandum sit, vt est videre exemplum quando vniuersitas habet pascua, & non habet animalia, quae ibi pascantur. Sed singuli de vniuersitate mittunt animalia sua ad pasculandum in hoc negotio, quod tangit singulos vt singulos, testes de vniuersitate non sunt idonei testes. & pro hoc lege serui electione paragrapho primo digestis de legatis primo. & voluit Innocentius in capitulo cum omnes. de constitutionibus. & tenet Bartolus in lege sed si hac paragrapho qui manumittitur digestis de in ius vocando. Idem, si vniuersitas haberet ius incidendi ligna secundum Albericum in dicto paragrapho vniuersitatis. & Ioannes andreae in dicto capitulo cum nuntius. & probatur decimaquarta quaestione secunda capitulo super prudentia & habetur

6 in dicto capitulo insuper. † Quando autem actus dicitur concernere singulos de vniuersitate, & quando ipsam vniuersitatem, plenè per doctores & Felinum in capitulo cam te. de rescriptis. Et ista distinctio in effectu originaliter fuit Cynus in lege pareces codice de testibus, quam sequuntur ibi Baldus, Angelus, & Salicetus, & Albericus in dicto paragrapho vniuersitatis. Idem in effectu concludit Ioannes andreae in nouella in capitulo cum nuntius. de testibus. ¶ Et ideò dicebat Baldus in capitulo tertio loco. de probationibus quod siquidem illi de vniuersitate, qui producuntur in testes pro vniuersitate in causa, in qua si vniuersitas succumberet, oporteret mittere manum ad marsupium singulorum: quia oporteret submittere collectam, & tunc illi de vniuersitate non sunt idonei testes. hoc etiam firmat Baldus in tertio volumine consilio, tricentesimotrigesimonono incipiente, apparet publicum instrumētum & Ludouicus in consilio quingentesimooctauo incipiente, praesens consultatio in fine. Aut non oportet mittere manum ad marsupium: quia vniuersitas est soluendo, vel est quaestio de nemore, cuius fructus venduntur pro ipsa vniuersitate, & tūc admittitur testis de vniuersitate. Fallit, nisi omnes de vniuersitate deponerent pro vniuersitate: vt puta omnes de collegio deponerent pro collegio, tunc omnes illi de vniuersitate, qui faciūt vniuersitatem, sunt testes in facto proprio, & ideò non probaret. secundum Baldum in dicto capitulo tertio loco. Hanc eandem distinctionem quam supra firmauit Baldus in praeallegato consilio trigesimoprimo in primo volumine. & in tertio volumine. consilio trecentesimoquinquagesimosecundo incipiēte, Verba principis in tertia columna versu. item non potest negari. & in eodem volumine, consilio tricentesimoseptuagesimo incipiente, praemittendum etcetera circa finem.

¶ His praemissis dicebam ego, quod Rex Ferdinandus primus ad releuandos subditos grauatos solutione iurium fiscalium, promisit ciuitatibus & terris volentibus sibi imponere aliquas gabellas super fructibus & alijs rebus, & mercantijs, quod pos-

sint imponere eas,& cõuertantur in solutione iuriũ fiscaliũ,ad q̃ singuli tenentur pro eorũ ratis. Si ergo vniuersitas terræ Baroli imposuisset dictas gabellas pro piscibus q capiunt in dicta lacu virtute dictæ Regie pmissionis,& maximè illa de granis.x.pro qualibet pisa pisciũ prout est pbatũ,nulli dubiũ est, q isti testes de vniuersitate Baroli non sunt idonei testes pro ipsa vniuersitate ad probandũ exactionem dictarũ gabellarũ : quia cõmodum dictarũ gabellarũ principaliter spectat singulis,vt singulis:
7 † & sic essent testes in causa propria,q nõ est licitũ.vt in.l.nullus.ff.de testi.& in.l.omnibus.C.eo.tit. Et tanto magis:quia permissio Regis Ferdinãdi primi de imponẽdis gabellis pro dictis iuribus fiscalibus soluendis per vniuersitates,loquitur vt imponantur in eorũ territorijs,non autẽ extra eorũ territoriũ,& pro hoc bene facit q no. Alex.in apostillis.in.l.j. C. de mulie.& in quo loco.& dictus lacus est territoriũ de per se separatum à territorio Barolitano.
¶ Secundario dicebãt,q vera est illa al-
8 legatio aduocati Petri Ioãnis,† q qñ testes de vniuersitate deponunt in fauorem vniuersitatis,& altera pars probat per testes idoneos contrariũ eius,q deponũt testes de vniuersitate,magis standum est testibus deponentibus contra testes vniuersitatis,quam ipsis testibus vniuersitatis.vt firmat Abb. sicu.in.d. c.insuper.in.iij.col.de testibus. quẽ sequitur Feli.ibi.in versu.fallit secundo. ¶ Et ego dicebã,q istud fuit originale dictũ Odof.in.l.j.in pen.col.C.vti possid.in versu.sed denuo q̃ro hic &c. Sed testes Petri Ioãnis deponũt,q semp dictus lacus possessus fuit à dominis pdecessorib⁹ ipsius Petri Ioãnis francus,& liber sine solutione alicuius gabelle soluẽde vniuersitati Baroli. Igitur eis magis credi debet. ¶ Nec obstat,q isti testes videntur deponere super negatiua: quia talis negatiua est coarctata loco & tempore,& habet in se affirmatiuã expressam,videlicet q dictus lacus pos-
9 sessus,fuit francus & immunis:† quo casu probant testes super negatiua,vt dicit notanter Bal.in.c.si quis per.xxx. si de feudo fuerit contro.inter dñm & agna.& firmat Feli.in capi.nostra.in.ij. colũ.de testib.& idẽ tenet Abb.sicu.in c.cum ecclesia sutrina.vj.colũ.de causa pos.& proprie. Et tantomagis:q testes Petri Ioannis tenuerunt dictũ lacũ locatum pro temporibus preteritis immunẽ à dictis gabellis,& sic habẽt plenam notitiã,q nõ fuit exacta aliqua gabella pro piscib⁹ in dicto loco nomine vniuersitatis.quo casu dicit Bal.in.l.si qs diuturno.ff.si serui.vendi.q testes deponẽtes super negatiua quę habet iuris presumptionẽ pro se,vt est quia quælibet res præsumitur libera,si testes dicũt,q
10 non habet seruitutẽ creditur sibi:† q nulla seruitus est originalis nisi ex accidenti. ¶ Inde dicit Bald.in.c.si diligenti,vlti.col.de præscrip.q si duo litigantes adinuicẽ probãt se possedisse,ille reportat palmam victoriæ,cuius possessio fouetur à iure cõmuni:quia habet iuris adminiculum.allegat Inn.in.c.auditis. eo.tit. ¶ Ideò dicebat Bal.in.l.qui accusare.in fi.C.de edẽdo.q ille melius pba-
11 re dicit,† cuius intentio magis consonat rationi.vt si vnus probet possessionem & titulũ,alius possess.nudã,potior est possessio titulata.de quo in cap.licet causam cũ materia sua.de probatio.& sic cũ sint testes pro parte Petri Ioãnis deponentes ea,quæ sunt consona iuri communi contra testes vniuersitatis, non est credendũ testibus de vniuersitate

tate pro vniuersitate. ¶ Accedā rad hoc ea, quæ no. per scribētes in c. in nostra. de testibus. Et tantò magis nō est stādū dictis testiū de vniuersitate prędicta, ex quo nō probatur de sciētia & patientia
11 dominorū dictę lacus, † quo casu non probatur quasi possessio exigēdi gabellam pro piscibus qui in dicta lacu piscātur, iuxta notulā Bald. in l. ij. C. de seru. & aqua & Barto. in l. j. ff. de itine. actuq; priua. & plenè per Ant. de but. in ca. fi. de causa pos. & ppri. & Bar. in l. si publicanus. §. in vectigalibus. ff. de publica. cum concor. ¶ Quare fuit votatū per me & magnificū do. Ant. de Ianuario Viceprothonariū & alios dominos, ꝙ stantibus predictis nō est legitime facienda vis de testibus dictæ vniuersitatis. Sed potiùs de dictis testium productorū pro parte dicti Petri Ioānis deponentium contrarium.

Decis. CCCCI.

☞ Locati, & de donante salua habitatione in vita qui locauit.

✠ Summarium. ✠

1 ☞ *Donator domus salua habitatione in vita, an possit alteri locare inuito donatario. 6.*

2 *Locator alteri locare nisi æquè idoneo non potest.*

Personæ qualitas præstat intellectum dispositioni.

3 *Intellectus ad l. si quis binas ædes. ff. de vsufructu.*

4 *Habitationem concedere in vltima voluntate, vel inter viuos, differt.*

5 *Exorbitantia, strictè intelligenda.*

7 *Intellectus l. cū antiquitas. C. de vsufructu.*

8 *Locare potest, qui habitationem habet.*

Vsufructus, vsus, & habitatio differunt.

9 *Casus à contractu exceptus en identitate rationis extenditur.*

10 *Habitare dicitur, ꝗ per inquilinū habitat.*

Habitare quis dicatur, vide remissiuè.

Quidam donauit cuidā seruitrici quandam domum publico instrumēto mediante reseruata sibi habitatione dictæ domus in vita sua durante, iste qui donauit, non vult habitare, sed vult ipsam domum alteri locare. dicit illa donataria, ꝙ nō potest locare,
1 sed solum habitare: † quia qui habet vsum rei, non potest alteri rem illam locare. vt dicit text. in §. j. instit. de vsu & habi. sed ista reseruatio habitationis facta fuit inter dominū & seruitricem. & sic videt electa industria personæ ipsius domini in ipsa reseruatiōe habitationis, que nō erit molesta seruitrici, sicut alia persona extranea. Et ideo gloss. in l. nemo prohibet. C. loca. dicit, ꝙ habēs habitationē locatam nō alteri locabit nisi æquè idoneo, & sic in isto casu nō habi-
2 tabit p alium locatarium: † quia nō est æquè idoneus sicut dñs. p ea ꝗ not. Bal. in l. apud Iulianū. §. si quis alicui. ff. de leg. j. & p ea, ꝗ habent in c. quoniā Abbas. de offi. deleg. Vnde psonæ qualitas præstat intellectū dispositiōi. vt tractat Feliń. in c. causam. col. xj. versu quinta declaratio. de rescrip. ¶ Tertiò, pro hac parte allegatur text. in l. si quis binas ædes. ff. de vsufru. vbi valet istud pactū adiectum in traditione fundi, videlicet reseruo mihi habitationē meā vsq; ad mortem. nam videtur vsus exceptus.
3 † & ita intelligit dictā Albe. de rosa. in suo alphabeto in verbo, habitatio. & quādo vsus est exceptus, tunc non licet alteri locare. per tex. in d. §. j. institu. de vsu & habi. ¶ Nec obstat, ꝙ dicitur, in l. cū antiquitas. C. de vsufru. vbi dicitur, quòd si legetur vsufructus habitationis le

nis legatari' poterit alteri locare. Idē, si legetur habitatio: nā poterit alteri locare. Et idem, si inter viuos constituatur habitatio, qa poterit etiā alteri locare. p text. in d. l. cū antiquitas. in fin. ¶ Nam
4 ad hoc respondebatur, † q aliud est cōcedere habitationē in vltima volūtate, vel inter viuos. Et tūc si conceditur, poterit alteri locare, per d. l. cum antiquitas. Aliud est quando sibi inter viuos dono domū reseruata mihi habitatione, tunc vsum tantū videtur reseruasse. per tex. in d. l. si quis binas ædes. vbi est text. de hoc quo casu non poterit alteri locare per tex. in d. §. j. & l. cæterum. ff. de vsu & habita. ¶ Ista solutio est noua, & non tangitur per doctores. & tamen nō cauillādo dict. in l. si quis binas, hæc solutio bene ibi pbatur. Sed bonū esset inuestigare, si posset ratio diuersitatis asignari. Et fuit hęc ratio reddita: quia quando per donante sibi reseruat habitationē, debet restringi: † qa talis reser
5 uatio est exceptio exorbitans ab ipso cōtractu trāslationis dominij: & ideo stricte debet intelligi. arg. l. ius singulare. ff. de legibus. sicut dicimus in reseruatione beneficiorum. vt in c. præsenti. in princ. de offi. legati. lib. vj. vt vsum tantum videatur reseruare habito respectu ad qualitatē personæ facientis reseruationem habitationis: vt intelligatur de vera habitatione per seipsum, & nō per fictionē per aliū, vt probatur in l. sicarius. §. Cornelio. ff. de iure fi. & in l. ex ea. §. insulam. ff. de verb. obliga. & no. Bal. in l. gallus. §. & quid si tantū. ff. de libe. & posthu. Ioā. de imol. in l. j. §. lege Fal. ff. ad leg. fal. & per hoc allegatur cōsilium Bartholomei soci. cxxix. præstātissimi iuris interpretis. &c. vlti. colū.
6 versi. ij. dicta capitula; † Sed quādo in vltima volūtate, vel per cōtractū cōceditur habitatio nō per viam reseruationis, tunc nō vsus simplex, sed habitatio est cōcessa. & sic poterit alteri locare per text. in §. sed si cui habitatio legata sit. institu. de vsu & habi. ¶ Et ista fuerunt motiua magnæ curiæ Vicariæ ad pronunciandū, q dictus donās virtute dictæ reseruationis nō potest locare. ¶ Ab ista declaratoria fuit appellatū pro parte dicti donantis ad sacrū Cōcilium. Et per totū sacrū Concilium dicta decla-
7 ratoria fuit reuocata & bene: † qa dispositio d. l. cū antiquitas habet locū quomodocūq; cōcessa sit habitatio, siue per viam vltimę volūtatis, siue quibuscūq; modis facta sit, vt dicit ibi tex. quā decisionem locum habere censemus in omnibus modis, quibus habitatio cōstitui potest: & per consequēs cōprehēdit, etiā si cōstituatur habitatio per viā exceptionis siue reseruationis. ¶ Nec obstat dicta lex si quis edes allegata in contrarium: quia ibi glo. exponit illud verbum vsus, scilicet quātum ad cōmodū, nō tamē est vsus. allegat tex. in d. §. sed
8 si cui † vbi ille, qui habet habitationē, potest locare. & sic non obstat d. l. si qs ædes. & hoc etiam tenet Cyn. in rubri. C. de vsufruc. ¶ Nec obst. §. j. institu. de vsu & habi. quia vsufru. & vsus, & habitatio, sunt diuersa. vt not. doc. in d. l. cū antiqtas. & Cy. in d. rub. C. de vsufruc. & scribētes in d. §. sed si cui. vt ibidem per eos. Nec est verū q facta est reseruatio respectu qualitatis personæ: qa hoc nō apparet de mēte cōtrahentium, q sic voluerūt partes in cōtractu donationis. vt dicit tex. in d. l. cū antiquitas. vbi legatum habitationis non importat, quòd sit legata proprietas nisi aliter appareat de mente ipsius legantis &c. ¶ Nec est verum, quòd illa reseruatio siue exceptio est exorbitans: & ideo debet strictè intelligi.

9 intelligi, † qa casus exceptus à contractu extenditur ex idẽtitate rationis vt dicit Abb. sicu. in. c. cũ dilecta. de cõfir. vtili vel inutili. & idem Barto. in. l. seruit. ff. de vsucap. no. Alexan. in. l. certi cõdictio. §. si numos. ff. si cer. peta. & Alexan. in. iiij. volu. consi. cxxx. in. iij. colũ. ¶ Et sic fuit decretum per sacrum Cõcilium, q dictus donans virtute dictæ reseruationis poterit locare dictam domum donatã salua sibi habitatione vita sua durante, per dictã decisionem Iustiniani trãsmissam Iuliano Papæ in. d.
10 l. cum antiquitas. † nam & habitare dicitur, qui per inquilinum habitat, vt ibi per Barto. & facit. l. habitatores. ff. loca. & qs dicatur habitare, vide per Feli. in. c. quoniam. de offic. ordi. & Barto. in l. cum delaionis. §. Sabinus. ff. de fundo instrumen.

Decisio. CCCCII.

De dote assecuranda non obstante debito ante confessionem dotis receptæ. Et de exceptione non numeratæ dotis.

Summarium.

1 *Dos promissa marito, qui post promissionem obligauit omnia bona postmodũ confessus est se illam recepisse, an assecuranda in creditoris præiudicium. 4. 14.*

2 *Confessio de dote recepta per virum constante matrimonio, an noceat anterioribus creditoribus?*

3 *Exceptio dotis non numeratæ quando non possit per maritum opponi. 10. 13.*

5 *Pacta debitorum nõ possunt tollere iura creditorum.*

Ius tertij intelligitur à iuramento semper exceptum.

Dispositio nulla, ita intelligenda, vt possit absurdum sequi.

6 *Confessio colentis quãdo non præiudicet tertio, contra quem ceditur.*

7 *Solutionis actus & actus cõfitẽdi differunt.*

8 *Confessio nocens marito, non nocet tertio possidenti.*

9 *Intellect⁹. l. j. ff. q. po. in pig. hab. & nu. 14.*

11 *Imperiti imperite loquuntur.*

12 *Dos confessata quo casu habeat omnia priuilegia sicut dos numerata.*

15 *Iura de dotis numeratione dispon̄etia extendantur ad dotem confessatam.*

Mariti fraus creditoribus nocere nõ debet.

AGitur causa in sacro Concilio inter nobilem Dominicũ carrafam ex vna, & dominam Dianoram gietanam vxoré nobilis Marini de accia de capua super dotibus assecu-
1 randis in qua fuit dubitatum. † vtrum stante promissione dotis facta marito per fratrẽ suæ vxoris de soluenda dote infra certa tempora cum pacto, q maritus teneatur ponere penes aliquẽ fidũ banchum ducatos septingentos de dictis dotibus in ciuitate Capuæ donec ipse Marinus emerit de eisdem ducatis. ccccccc. bona stabilia &c. Et pòstea Marin⁹ obligauit se & bona sua omnia &c. suo creditori ꝑ certo debito cõtractu. ¶ Deinde dictus Marinus in publico cõfitetur cõstãte matrimonio se totã dictã integrã doté recepisse à dicto fratre suę vxoris, & nõ fuit factũ dictũ depositũ, iuxta legé cõuentionis. Et qa dictus Marinus dicto Dominico suo creditori non obseruauit promissa per eũ; dictus Dominicus egit contra dictum Marinũ in magna Curia vicariæ actiõe personali pro debito cõsequendo: & qa fuit dictus debitor contumax, fuit dictus creditor ex primo decreto & postcà ex secũdo inductus in possessionem cuiusdã terræ ipsi⁹ Marini & illã posside-

det. post hęc vxor prędicta egit in sacro Concilio petendo super dicta terra sibi hypothecata pro dotibus se assecurari cõfessatis per maritum, ex quo eius maritus vergit ad inopiã. ¶ Dicit creditor, quòd dicta vxor non potest agere: quia instrumentum confessionis dotium factæ per maritum cõstante matrimonio nõ pręiudicat creditori: anteriori dictæ confessionis. ¶ Dicit vxor ꝙ licet debitum mariti sit cõtractum cũ dicto Dominico ante confessionẽ dotis factã per maritum: tamen instrumẽtum capitulorum promissionis dotis factę per fratrem vxoris mariti ipsi Marino fuit facta antequàm fuisset cõtractum debitũ per dictum Marinũ cũ dicto Dominico creditore, & sic debet cõsiderari tẽpus promissionis dotis. & nõ tẽpus dotis confessatæ, & quis istorũ ius foueat. ¶ Tota difficultas huius dubij causatur ex instrumento capitulorũ matrimonij in quibus frater ꝓ sorore promisit dotẽ marito. Quia si dictũ instrumẽtum dictæ ꝓmissionis dotis nõ præcessisset debitũ Dominici, essemus in casu claro.

2 † ꝙ si maritus cõstante matrimonio cõfitetur se dotẽ recepisse: talis cõfessio nõ nocet anterioribus creditoribus, ꝓ no. per Bart. & doc. in aut. sed iam necesse. C. de dona. ante nupt. qui tex. nõ loquit quando præcessit promissio dotis. Sed vbi pręcessit ꝓmissio dotis à principio: & posteà constante matrimonio maritus confitetur se dotẽ recepisse, tũc statim dicta cõfessio pręiudicat marito. & non põt opponi exceptio nõ numeratæ pecuniæ dotalis, vt dicit tex. in. l. in cõtractibus. §. j. versu illis etiam securitatibus secũdũ Cy. & Bald. post Petrũ de bella per. Idẽ tenet Saly. & Pau. de cast. ibi. Et est ratio secundũ Cyn. ibi, quia maritus qui habet fratrem vxoris obligatum per instrumẽtũ ad dotẽ soluendam, iam habet obligationẽ pro dote cõsequẽda, & habet vxorẽ, quã affectabat: & ideò quando confitetur cõstante matrimonio se dotem recepisse, nõ est positus in necessitate cõfitẽdi. 3

† Propterea si cõfitetur dotẽ ꝓmissam per instrumentũ sibi solutã esse, dicet ꝙ est verisimile, scilicet ꝙ verè sibi soluta est dos: & ideò nõ põt opponere exceptionẽ nõ numeratæ dotis. hoc idem firmat Ioãnes andr. in addit. Spec. in titu. de dona. inter virum & vxor. in fine. vbi format quęstionẽ de viro, qui in publico instrumento cõfessus fuit recepisse libras centum ab vxore pro dote, & sic iurauit. deinde moriens in testamẽto dixit se nihil recepisse, mulier agit contra hæredem mariti repetẽdo dote, hæres mariti excepit illam non numeratam. Io. and ibi arguit ad partes, posteà soluit. & dicit, ꝙ quando cõfessio viri fuit ante cõtractum matrimonium, mulier habet probare numerationẽ. hoc verũ nisi secũdũ instrumentũ confessionis dotis factum fuisset post prima dotalia instrumenta, post promissionẽ dotis. quia tunc cessat exceptio nõ nu. dotis per. d. l. in contractibus. §. j. versu in illis. hoc idem dicit Ludo. roma. in. l. si cõstante. in penulti. charta. ff. solu. matri. & in consilio. cccexlv. Et idẽ dicit præpositus sancti Ambrosij nũc cardi. Alexandrinus in. c. j. in iiij. col. versu. not. tamen. de dona. inter virum & vxo. ¶ Ego dicebã, ꝙ supradicti doctores nõ tangunt in specie istud

4 dubium. ¶ † Vtrũ stante instrumento promissionis dotis, & posteà maritus cõtraxit debita, & obligauit omnia bona sua. Et post hæc confessus est recepisse dotem ab eo, qui eam sibi promisit. Si hæc confessio pręiudicet creditoribus, sicut præiudicat marito & eius hæredibus

hæredibus, ita vt non possit opponi exceptio nõ numeratæ pecuniæ. ¶ Et prima facie videbatur dicendũ, q talis cõfessio mariti non preiudicat creditoribus hypothecarijs ante dictã confessionẽ, p tex. in. l. si cui. C. de nõ nu. pecu. & per gl. in. l. si qs post hac. C. de bonis pscriptorũ. bene facit text. in. l. debitorũ.
5 C. de pac. vbi dicit tex. † q pacta debitorum nõ possunt tollere nec mutare iura creditorũ: & sic cõfessio mariti nõ põt nocere creditoribus anteriorib⁹: vt no. Bartol. in. l. si perlusorio. §. j. ij. col. ver. qro, si ille primus. ff. de ap. semper enim ius tertij intelligit exceptũ à iuramẽto, secũdũ Bald. in. l nec patron⁹. versu sed quit. C. de oper. libertorũ. p. c. veniẽtes. de iure. ¶ Accedat ad hoc totus titulus, res inter alios acta &c. & l. j. C. q. res in. nõ noc. & l. nemo ex socijs. ff. pro socio. & l. portionẽ. C. de eo. re. alie. eũ cõcordan. ¶ Item quia nulla dispositio debet largè intelligi, vt possit sequi absurdũ vel præiudiciũ tertio nõ citato: vt not. in. c. dudũ. de prebẽ. lib. vj. & Bald. in. l. cõueticulã. C. de epi. & cle. not. Alex. in ij. vo. cõsi. xxxiij. in. v. col. & allegat etiã consil. Pet. de Anch. cclxix. inci. j. dubio
6 &c. ¶ † Et ideò dicebat Bar. in. l. per diuersas. ij. col. C. mãdati. q si instrumento cedẽs confitetur sibi solutũ, & aliter non appareat de numeratione, illa confessio nõ preiudicat tertio, cõtra quem fit talis cessio, sed bene nocet cedenti. Idem dicunt moder. Papiẽ. in. §. fuerat insti. de actio. ¶ Et pro ista parte bene facit id quòd dicit do. Signorellus in cõsilio. cclv. incipiente. in facto questionis dominæ Guidæ &c. vbi precedebat instrumentũ promissionis dotis ab extraneo, deinde maritus confitetur dotem recepisse ab illo extraneo qui promisit, dicitur ibi, quòd talis confessio mariti non preiudicat vxori, que debebat habere dictas dotes. quia dispositio loquẽs in vera dote, non habet locum in dote
7 confessata. † quia actus solutionis & actus confitẽdi sunt diuersi. l. si ex cautione. C. de nõ nu. pe. ¶ Itẽ p ista parte alleg. Felinũ in. c. si cautio. de fi. instrumen. versu fallit vltimò. vbi dicit, quòd illud, q dictũ est certa tempora obstare excep. nõ nu. pecu. & c. nõ habet locum, quãdo vxor vel eius hæres ageret hypothecaria cõtra tertium possidentẽ bona mariti ex beneficio. l. assiduis. C. q po. in pigno. habe. quia cõtra maritum vel eius hæredem decursa essent tempora, tamen aduersus illũ tertiũ nõ sunt decursa: imò ipsa vxor tenet probare numerationẽ dotis, cuius vigore ad bona mariti recursum habet per iura & doc.
8 quos & que ipse ibi allegat, † & sic cõfessio nocẽs marito nõ nocet tertio possidẽti. hãc opi. firmat modernus doctor Dominus Bartholomeus succina in. l. j. penult. charta. ff. solu. matri. vbi allegat pro hoc text. in. l. scripturas. C. qui pot. in pig. habe. vbi si apparet debitum instrumentariũ. Itẽ aliud debitum per apodexen sine subscriptione testium: & illa apodexis est ante instrumentũ, certè præfertur debitum instrumentariũ, quòd est posterius. Et hoc ideò est, quia illa apodexis priuata, est sicut confessio quæ non potest tertio præiudicare. Et si secus diceremus, sequeretur vnũ inconueniens, quòd maritus cui promissa fuit dos magna, posset à diuersis mutuo recipere magnam quantitatem pecunie & obligare bona sua & posteà cõfiteri se dotem recepisse, & per scripturam priuatam promittentis dotem habere cautelam, quòd dos non est soluta, vt vxor posset assequi dotem in bonis viri, & excludere creditores prædictos: vt pro

vt probat text.in autenti.de æqua.dotium.§.aliud quoq; ibi.Quòd autem machinatum est contra creditores,hoc ipso introduxit meditationem & lædi homines ex dato à nobis dotibus priui-
9 legio nullo modo volumus.¶ † Et pro hoc ego etiam cõsiderabam dispositionem.l.j.ff.qui po.in pig.habe.quę dicit, ꝙ si precesit instrumentum promissionis dotis & posteà vir contraxit debitũ, & obligauit omnia bona sua,deinde maritus verè & realiter dictã doté promissam recepit,vxor præfertur habenti hypothecam ante numerationem dotis,quasi velit ille tex.quòd aliud sit, quãdo dos nõ fuit numerata sed cõfessata.¶ Sed in contrarium videbatur dicendũ,ꝙ stante dicta promissione dotis per instrumentum in cauta forma : & posteà sequitur per instrumẽtũ cõfessio dictæ dotis receptæ per virum.nec maritus nec creditor potest allegare exceptionem non numera.pecu.& hoc per text.in.l.fin.C.de non numera.pecu.in d.l.in contractibus.versu,illis etiam securitatibus.¶ Secundò,ad idem allegatur Pau.de ca.in.l.j.in fin.ff.solu.ma.
10 vbi dicit,† quòd si maritus confitetur se dotem recepisse constante matrimonio, sed præcesit promissio de danda dote,tunc nõ præsumitur facta in fraudem : nec habet locum exceptio non nume.dotis : vt est casus in.d.l.in contractibus & in.l.fina.C.de dote cau.& non nu.& Io.and.in loco preal.& licet possit dici ꝙ Pau.non dixit expressè,ꝙ præiudicat dicta cõfessio creditoribus, tamen sat est,quod dicit,quòd non potest opponi exceptio non nu.dotis.¶ Itẽ vera conclusio docto.est pro communi opi.quòd si lapsa sunt tẽpora opponẽdi exceptioné nõ nu.dotis.tantũ operatur cõfessio mariti de dotis receptione,non solum in preiudiciũ mariti,sed etiã in pręiudiciũ quorũcunq; creditorũ,quãtum operatur vera & realis solutio dotis, quæ preiudicat marito & omnibus creditoribus vt firmat And.de isern.in consti.regni causas.in.j.lib. vbi dicit,ꝙ imperitè loquuntur,dicentes,ꝙ speciale est in fisco,ꝙ dotis cõfessio nõ nocet fisco per.d.l.si quis post hac.nam dicit ipse ꝙ.d.l.ex intelligitur,quãdo sumus ĩ.tempora opponendi exceptioné non nu.dotis.Secus,quando est elapsum dictum tẽpus vt in.l.j.& in aut.ꝙ locum.C.de dote cau.& nõ numera.& in corpore vnde sumitur.hoc firmat Alexan. in.ij.volu.consil.xxv.ij.col.& melius in v.volumi.consilio.cxlij.& idem tenet idem Andręas in.§.diffidamus.in ti.de statu.cõtra lib.eccle.edi.in vsi.feu.Idẽ firmat Cy.in.l.asseueratio.C.de nõ nu.pe.& Sal.in.d.l.si quis post hac.& Odo.in.d.l.si ex cautione.Bartolus & Ange.in.d.l.assiduis.& Bald.in.l.ij.pe.columna.ff.de iureiur.& Angel.in consi.cvj.moder.papi.in.l.qui pecuniã.ff.si cert.
12 pera.doc.cõmuniter in.l.j.ff.so.ma.† & isto casu dos confessata habet omnia priuilegia sicut dos numerata, secundum Bald.in.l.Deo nobis.C.de epi.& cle.ij.col.& in.l.j.C.quando lice.ab emp.di. Sed quando præcesit instrumentum promissionis dotium tempore,quo contrahebatur matrimoniũ,& posteàsequatur cõfessio dotis promissæ receptæ nullo modo potest opponi exceptio non nume.dotis etiam.ĩ.tẽpora opponendi vt in.d.l.in contractibus.§.j.verbo in illis qui generaliter loquitur & intelligitur ad effectum trãsferẽdi onus probãdi numeratione in aduersariũ. Sed bene ille.qui opponit non fuisse verã cõfessioné: quia non fuit soluta dos potest assumere in se onus probãdi omni tempore,secundum

cundū Sal.in.l.affeueratio.C.de nō nu. pe.& in.l. si inter.eo.ti.& in.l. si ex cautione.in.iij.chat.ver.quo secundo.& ibi etiā Cy.& Bal.& gl.in.d.l.in contractibus.in prin.& gl.insti.de lite,ob §.j.in verbo scriptura.& Bal.in.l.si non singuli.in fi.C.si cer.pet.& Bal.in.l.pecuniç.C.de sol.& in.l.fiu.C.de iu.& fac.igno. Dy.in reg.locupletari.in.vj. Host.Io. and.& Imo.in.c.si.de sol.Feli.in.dicto.c.si cautio.Ergo idem dicēdū est in creditoribus mariti, vt nō possit opponere exceptionē non nu.dotis si præcessit instrumētū promissionis dotiū,& postea

13 sequitur cōfessio dotis receptæ. † & sicut maritus,stantibus prædictis,nō potest dictā exceptionē opponere,vt in.d. ver.in illis.ita nec creditores mariti facti post promissionē dotis per gl.in verbo,creditores.in.d.l.si cui. facit glo. in verbo,suū robur.in.l.scripturā.C. qui po.in pign.habe. vbi confessio dotis in causa pignoris nocet alijs creditoribus, si facta fuit talis confessio in instrumento vel scriptura priuata subscripta à testibus,vt no.hoc Alex.in.l.j.ff.sol.matr. ¶Quare fuit votatum per totū Concil. q̄ dicta vxor vigore instrumenti confessionis dotiū & instrumenti confessionis dotis factę per maritū assecuretur in.d. terra recepta per dictum Dominicum creditorem mariti ex primo & secundo decre.magnę curię vicarię,ex quo vxor est prior creditrix quā ipse Dominicus respectū instrumēti capituli, vbi fuerūt promissæ dotes viro pro muliere:& vir obligauit omnia bona sua in casu resti-

14 tutionis.licet confessio † dotis sit facta per maritum,postquam obligauit bona sua dicto creditori.& ita tenet quidam doctor singularis,videlicet Ang.de peri lia in.l.j.ff.solu.matri.& dicit,q̄ ita fuit consultū per solēnes doct.fretos autho ritate Ioan.an.in dicta addi.Spec.de dona.inter vi.& vxo.& Cyn.in.d.l.in contractibus.& firmat hoc Bal.nouellus in suo tra.dotium.in.x,parte chart.lxxvj. ibi autē quærimus,an talis cōfessio excludit exceptionem nō nu. dotis &c. & idē Lu.ro.in.l.si constāte.in.iiij.q.quar te partis.ff.solu.mat. ¶Et sic postulauit per Regiam sententiam diffinitū. ¶Nec ob.in cōtrarium allegata: quia illa iura loquūtur quādo non præcessit tempore cōtracti matrimonij instrumentū dotis promissę:tunc vendicat sibi locū dispositio.l.j.ff.qui po.in pig.ha. quæ licet loquatur in numeratione, tamen idem est si maritus cōfessus fuit sibi fuisse do tem vere solutam: † quia iura loquētia de numeratione dotis habent locū etiā in dote confessata elapsis tēporibus opponendi exceptionem,non num. dotis. secundum quod supra proximè dictum fuit.¶Nec ob.illud de fraude: quia pro cederet quādo de fraude mariti constaret.nam fraus mariti non debet nocere creditoribus.l.j.§.si culpam .ff. si quid in frau.pa.& no.in.d.autē.sed iā necesse.sed in casu de quo agitur nihil constat legitime de fraude prædicta igitur &c. Quæ omnia sunt multum menti tenenda pro intellectu iurium præallegatorum.

Decisio.CCCCIII.

De capitulo pacis sup restitutioni bus faciēdis rebellibus reuersis non extendendo ad inuasores turbatores & dolosos possessores.

Summarium.

1 *Capitula inter regē Christianissimū dominum nostrum & Regem catholicum.*

2 *Neapolitani Regni diuisio.*

3 *Officiales duo creati vtriusq; partis in terra contentiosa.*

Incogi

4 *Incogitata non comprehenduntur in capitu lis pacis.*
Iniusta & vitiosa non praesumuntur cogitata, sic nec dicta.
5 *Obligatio nulla trahenda extra limites.*
Veneti dicunt, cum non cantes instrumentũ, nec ego cantabo.
6 *Statutum in fauorem possessorum, qualiter intelligendum.*
Possessor vetus & titulatus est manu tenendus.
7 *Possessionem propria authoritate capere an quis possit.*
8 *Ratio naturalis cuncta recte disponit.*
Dolus in capitulis pacis cessare debet.
9 *Pax non est vbi latent insidiae.*
Dolus in scripturis principum abest.
10 *Pax fauens dolosis possessoribus est diabolica.*
11 *Dolus omnis est contra ius diuinum.*
12 *Verba principis generalia, an & qualiter distinguantur.*
Inuadere rem alienam est contra ius naturale.
13 *Teneo & possideo differunt.*
14 *Suus.a.um. pronomen quid importet.*
15 *Lex possessores nominans quos intelligat, item & possessionem.*
16 *Relatiuum quis vel qui sine copula positum qualiter stet.*
17 *Statutum excludens omnes exceptiones, an excludatur illas quae oriuntur ex eadem scriptura.*
18 *Spolium vltimum purgandum.*
19 *Exceptio dolo facis &c. quando locum habeat, & quibus obstet, & quid de exceptione dominij.*
20 *Tutor pupillorum spolians qualiter puniatur, & idem de curatore.*
21 *Possessione vi eiectus fingitur semper possidere.*
22 *Fructus ratione possessionis nullus facit praeter ciuiliter possidentem.*

Atholica † maiestas Regis nostri primo fecit legẽ seu pragmaticam sanctionem vt illi, qui habent causam à Rege Ferdinã. primo de feudis & bonis per eum erectis & captis & concessis per eum & possident sint tuti & securi, & non possint molestari in iudicio, prout latius in dicta Regia pragmatica continetur, deindè inter christianissimum Ludouicum Regem Francorum, ex vna, & catholicam maiestatem facta sunt capitula pacis, & inter alia capitula conuentum est. ¶ Quòd reponãtur & restituãtur integrè in possessione & fruitiõe terrarum dominiorum & bonorũ suorũ stabiliũ quas ipsi possidebãt in initio belli apud terrã Tripaldi, quod fuit in anno Domini. M.cccccij. Etiam si sint alienata per dictã catholicã maiesta. vel eius locumtenentem, prout latius in dicto capitulo pacis continetur, ad quod habeatur relatio. Euenit quod nobilis Alphonsus Torellus iure successiõis, per inuestituram factam per Regem Ferdinandum primum magnifico quondam Francisco torello de Mediolano, patri suo de castro Rignani pro dotibus dominae Margaretae de vrsinis vxoris dicti quondã Frãcisci torelli ducatorum duorũ millium, prout apparet authenticũ priuilegiũ dicti Regis Ferdinandi primi tenuit & possedit annis. xl. & vltra, cũ cõfirmationibus aliorũ Regum
2 de Aragonia huius Regni, † & est sciẽdum prout est notorium. Quod diuisum fuit hoc Regnum existente Rege Federico in Regno inter dictum Christianissimũ Regem Frãcorũ. & Catholicam Maiesta. nam ciuitas Neapolis, & tota terra laboris & prouincia principatus

cipatus & prouincia Aprucij sit in portione Christianissimi Regis.& prouincia Apuliæ & prouincia Calabriæ sit in portione Catholi. Maiesta.& dicti reges miserũt in hoc regnũ eorũ locũ tenẽtes & exercit⁹ magnos.¶ Et orta fuit cõtentio inter dictos eorũ locũtenẽtes de prouincia capitanatæ an sit de puincia principatus vel de puincia Apuliæ, vbi corã eis factæ fuerũt cõtrariæ allegationes:
3 †tandẽ inter eos conuentum fuit ꝙ donec aliter prouideretur terræ dictæ prouinciæ Capitanatæ stent cum duobus vexillis.s. Regis franciæ & Regis hispaniæ Aragoniæ & Siciliæ &c.& regãtur per duos officiales scilicet Frãciæ & Hispaniæ,& re sic existente quia dictũ castrũ Rignani est sitũ in prouincia capitanatæ.Contigit ꝙ quidam nobiles videlicet Alex.& Lioncctus de richardis de prouincia Aprucij prætendẽtes se habere ius in dicto castro Regnani absq; iussu Regio vel alicui⁹ Regij officialis intrauerunt dictũ castrum Rignani absente domino Alphõso existente in exercitu Regis Catholici, & ceperunt possessionem dicti castri,quibus nobilibus intrantibus sic de facto in possessionem dicti castri: Mandatũ fuit per locumtenentem dictorum Regum quod nõ turbent dictum Alphonsum in sua possessione dicti castri. Maximè quia dictus Alphonsus possidebat certum territorium dicti castri:de quo pcipiebat iura doanæ.& sic partim possidebat ciuiliter & naturaliter, & partim ciuiliter.¶ Post hæc secuta fuit victoria exercitus catholicæ Maiest.& cũ licentia viceregis catholicæ Maiest.dictus Alphonsus cum primũ potuit continuauit possessionem dicti castri Rignani quod impresentiarum tenet, & possidet. Nũc dicti nobiles de Richardis petũt à catholi. Maiest.quod eis restituatur possessio dicti castri vigore sũ pradicti capituli pacis, ex quo tempore rupturæ atripaldi illud castrum possederunt:& posteà fuerunt expoliati à dicto Alphonso,& causa commissa domini. Ioanni longo Regio auditori & citato dicto Alphonso, pro eius parte allegatur quod dicti nobiles de richardis non possunt agere possessorio recuperandæ possessionis dicti castri vigore dicti capituli pacis:ex quo eis obstat dispositio Regiæ pragmaticæ prædictæ.¶ Quæritur modo.an dictis actoribus sit facienda restitutio dictæ possessionis dicti castri. Et antequã ad examinationem prædicti dubij deueniatur,est præmittendum vnum verbum necessarium,quod per istam controuersiam iudicialem inter istas priuatas personas litigantes:quia vna pars dicit q̃d debet fieri restititutio possessionis castri vigore capituli pacis.
4 † Altera pars dicit quod non debet fieri restitutio possessionis vigore nouellæ regiæ pragmaticæ,vt suprà:si pronuntiaretur in fauorem rei,quòd absolueretur à dicta impetitione,non propterea dicerentur rupta capitula pacis,arg.l.venditores. ff.de verbo.obliga.hoc voluit in specie Bald.in Consilio.lviij.in.j.volu.incip. laudare vos & commendare &c.¶ Hoc præmisso fuit dictum,quòd siue consideremus obligationis formam in dictis capitulis pacis,siue obligatiõis substantiam, habemus apertè quòd in dictis capitulis pacis non dicitur nec cogitatum fuit hæc iniustitia . quod illi qui vitio spolij intrauerunt dicto tempore guerræ castra,quę din à lõgissimis tẽporibus iustè sunt possessa & recuperata,ꝙ reponãtur in possessione, merito si hoc nõ fuit dictũ nec cogitatũ nõ

venit cōprehensum in capitulis pacis vt in.l.quicquid astrin.de verbo.obli.&.l. cū aquiliana.ff.de transa.&.ff.de contrahē ěmp.l.ij.&.l.rutilia.c.j.de eo qui interfe.fratrem domini sui.hoc voluit not.Bald.in.d.consi.lviij.

5 † Et ideò dicebat Bald.in respō.de feudo guardiæ quod id,quòd non ordinatur in contractu p nullo habetur. Et alibi dicit Bal. quòd si mente non cogitauit non videtur dixisse in.l.non dubiū.iij.col.C.de legi.Et idem Bal.in.c. venerabilem.vj. col.de elec.dicit, quòd nulla obligatio debet trahi extra suos terminos reales vel verbales.ff.locati.l.si cum hermes. &.l.si in lege.in princi.&.ff.de fideius. l.stipulatus es.&.l. fideiussores magistratuū.§.pro Aurelio Romulo.vnde cū nō cantet instrumentū,nec ego cantabo more Venetorū secundùm Bal.ff. de leg.ij.l.si cū pater,§.dulcissimus:qa quod non apparet,non dicitur esse. de conse.distin.j.c.soléniter secūdū Lapū alle.lxxxix. ¶Nec intellectu aliter potest dici,ꝙ in dictis capitulis pacis continetur iste casus,scilicet quòd inuasoribus possidentibus tēpore guerræ fiat restitutio possessionis per veros dominos & antiquos possessores titulatos,vt dicit not.Bald.in.iiij.volumi.consilio.

6 ccccl xiij.incipiente,statutum &c. † vbi dicit,quòd statutum loquens in fauorem possessorum , non intelligitur de possessore aliene possessionis vel de turbatore possessionis,sed tantum de legitimo possessore.allegat.ff. com.diui.l. communi.&.l.æquissimum.ff. de vsu. &.l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de offi. presi.¶Quia offenderetur veritas & iustitia,cum veritas & iustitia vult quod dolosis & violētis possessoribus nō fiat restitutio possessiōis ab eo,q fuit verus & iustus possessor titulatus & turbatus in sua possessione ab actore:vt patet in c.licet causam.de pba.&.in.l.si duo.ff. vti poss.per Bar.maximè,qñ cum iudicis authoritate eijcit illos turbatores sine vi vt dicit no.Bal.in dispu.sua incipiente accusatus de vi turbatiua.in.v. char.versi.nunc incidit aliud dubium. Et primò &c.¶Bene facit id , qđ dicit

7 Bal.in.iij.volu.consil.ccclxxj.in fi. † ꝙ ille,qui cōtinuat suam possessionē,quā penes aliū reperit ppria authoritate iure licito,facit,vt ibi per eū : quia habet ciuilem possessionem.l.clam possidere. §.qui ad nundinas.ff.de acquirē.pos.& in.l.si de eo.§.si fortè.eod.titu.& Bar. in.l.ij.§.interdum vti pos.& in.l.j.C.vñ vi.& voluit Alex.in.iij.vol. consi.vj.in iiij.col.versic.non obstat.Bene facit ad hoc id,quòd dicit Bal.In.l.si à non domino.C.de his,qui à non domino ma. & item Bald.in.c.j.de treuga.& pa.qđ quando est inuasa terra ab aliquo,ille qui possedit,potest incontinenti recuperare,vel ex interuallo , si non habet superiorem, qui recuperet . & allegat gloss.j.distinc.c. ius naturale.de cuius intellectu per Ludo.in.d.§.si fortè.& per Ioā.de imo.in.l.j.§.qui præsens.ff. de ver.ob.And.barb.in consi.xlj.in.vij. col.Et quando per leges hoc non esset prouisum , ratio naturalis hoc dictat:

8 † quæ ratio naturalis cuncta rectè disponit & conscientiam illico remordet quoties fit contra rationem vt dicit no. Bald.in consilio.xxxviij.incipiente,dominus Thomas &c.in.iij.volu.& idem Bald.in.ij. volmi.consilio.ccxxxiij.incipiente,dominus papa.versu in contrarium dicit &c.ꝙ ratio naturalis magis debet attendi,quā cortex verborū. Et tanto magis,quia ista capitula pacis facta sunt inter tantos Reges,quorum vnus est Catholicus,alter Christianissimus,

simus, qui non præsumuntur velle fauere iniustis & dolosis possessoribus, ideò dicebat Bald. in capitulo. j. in principio. de pace iuramen. firman. quòd in capitulis pacis debet cessare omnis dolus: quia vbi latent insidiæ non est pax. allegat beatum Augustinum de ciuitate Dei, & ideò dicit beatus Thomas de aquino super euangelio Matthæi. c. x.
9 & super euãgelio Ioãnis. xiiij. c. † quòd pax, quæ est causa peccati dicitur simulata & imperfecta pax, bene facit. id, ꝙ dicit Bal. in consilio. ccclxxj. incipien. visis consilijs meis. in tertio volumine, quod non est bona pax ex qua resultat iniustitia euidens & cum magno detrimento. Et ideò dicendum est, quòd dicta capitula pacis non fauent dolosis possessoribus & turbatoribus: quia in scripturis principũ præsumitur omnis dolus abesse. secundum gloss. in. l. probatorias. C. de diuer. rescriptis. libro. xij. Hinc est, dicit ꝙ beatus Ambrosius tertio de officijs. hæc enim est regula iustitiæ, à qua non decet principem declinare, vt non afficiat quemquã dãno iniusto, nec doli aliquid annectere, fraudisve componere: quia decet principi omnem fallentiæ materiam remouere. vt. C. de põderi. & auri. illa. l. quoties. per Lucam de penna. & de meta. l. omnes. in verbo, fraudare. lib. xij.
10 † diceretur enim ista pax diabolica, si faueret põssessoribus dolosis, ex quo offenderetur veritas & iustitia. vt dicit beatus Bernardus in quadã epistola quam refert Luc. de pen. in. l. j. in verbo, pacis, iiij. col. C. publicæ læti. li. xij. & allegat etiã ad hoc Egisippũ de bello iudaico, vbi dicit, ꝙ ipse in pace formanda, præsumẽdũ est, ꝙ principes veritatẽ examinauerũt: qa in pace formãda veritatis examinatio debet interuenire. & ideò nõ præsumitur in eis dolus commissus,
11 † quia omnis dolus, est cõtra ius diuinũ. vt dicit Bal. in. c. ij. in. ij. col. in fi. de arbitris. Et ideò dicebat Bal. in. l. j. ff. de constitu. princi. ꝙ non præsumitur aliquid placere principi, nisi iustum & verum, & omnis actus suus regulatur à iustitia poli & fori. ¶ Et licet dictum capitulũ pacis velit, quòd restituantur in possessione bonorum suorum quorũcunq;, quæ ipsi possidebant. Et sic generaliter loquatur, & per consequens comprehendit possessores etiam violentos secundùm corticem verborũ: quia verba principis generalia non recipiũt restrictionem de habilitate, vt dicit Iason doctor modern[9]. in. l. j. C. de sacro. sanc. eccle. tñ ipsemet, dicit ꝙ hoc verũ est habilitate iuris positiui. Sed
12 † bene restringuntur verba principis de habilitate iuris naturalis vel diuini. accedant not. per eundem in. l. j. §. nuntiatio. ff. de ope. no. nun. Sed contra ius naturale & diuinum esset, si faueretur per capitula pacis talibus dolosis possessoribus. Ergo intelligitur capitulum de pessessoribus non dolosis, quibus non est facienda restitutio per principes, vt dicit Imol. in capi. super hoc in. v. colum. de renun. & Ang. in. l. si quis ad se fundum. C. ad. l. iuliam de vi. quia regula est, quòd fraus & dolus non debet alicui patrocinari: vt dicit text. ex tenore de rescrip. & ibi concor. inuadere enim rem alienam, est contra ius naturale. vt not. gloss. dum tractat de milite & rustico in. l. si quis in tantam. C. vnde vi. Maximè cum clarè cõstat ipsos dolosos possessores esse turbatores, & molestatores eorum, qui à longissimis temporibus possederunt. ¶ Nec prædictis obst. quòd dicit Ange. in. l. si quos. C. de ca. & postlimi. reuer.

vbi dicit, & quia tex. hic dicit, quod ante tenuerant quod verbum verificatur in commodatario & colono & alijs habentibus detentationem afininam. Et istud est vtile pro eiectis qui tempore pacis reuertuntur cum pactis quod eis restituatur quaecunq; tenebant tempore eiectionis eorum: nam recuperabunt mobilia & immobilia quorum habebat dominium vel possessionem aut simplicem possessionem afininam. ¶Quia ad hoc fuit responsum quod capitula pacis dictorum Regum non dicunt quod restituatur possessio illis qui tenuerunt: sed dicit quod restituantur in possessione
13 bonorum suorum, † & inter dicta verba videlicet tenere & verbum possidere maxima est differentia vt not. in. l. stipulatio ista habere licere. §. hoc quoq;. ff. de verbo. obligati. & institu. de actio. in prin. & tanto magis quia capitulum pacis dicit, restituantur in possessione bonorum suorum: & sic praesupponit quod illi quibus debet fieri restitutio fuerint possessores & domini secundum Bartolum in. l. cum res. secunda colum. versu. quid dicemus, &c. ff. si alie. res pigno. data sit. & pro hoc text. in. l. solum. §. meum. ff. de rei vendi. & in. l. pluribus. §. vlti. ff. de verbo. obliga. secundum Card. flo. in cle. j. in princi. de procu. facit bonus text. in. l. is qui suis nummis. ff. de manumissio. vbi seruus conniuentibus oculis domini habebat pecuniam licet proprie non potuit illa pecu
14 nia dici sua respectu dominij, † licet in terdum secundum subiectam materiam verbum suis non importat dominium. vt est videre exemplum quando famulus dicit iumentum meum, & scriptor quando dicit quinternum quem scripsit esse suum. vt dicit glo. in. l. ij. verbo, papyrius. ff. de origi. iuris. & no. Bar. in. l. quintus. & in l. quintus. §. argento. ff. de auro & argento lega. & Bar. in. l. cum suae. ff. de legatis. iij. ¶At in casu de quo loquimur attento quod in contractu pacis inter istos Reges actum est quod restitutio possessionis fiat possidentibus tempore dictae guerrae, istud contractus habetur pro lege secundum Bald. in. c. j. in verbo, pactiones de pace constan. & probatur in. l. caesar. ff. de pub. & not. Bar. in. l. donationes. ff. de do. inter vir. & vxo. & Bal. in. l. j. C. de haere. vel actio. vendi. Abbas in. c. j. de proba. Bar. in. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pactis. & Bart. in. l. ciuitas. ff. si certum peta. & Bald. in. l. bene à zenone. C. de qua.
15 praescript. † & vbi in lege fit mentio de possessoribus intelligitur de illis qui iuste possiderunt, non de inuasoribus secundum Bal. in. l. j. C. eo. de vsuca. vbi quando verbum possessio profertur à lege intelligitur de ciuili possessione, secus si profertur à testibus. vt dicit Io. de imo. in. l. iij. §. ex contrario. in verbo, trebatius. ff. de acquir. poss. vbi accipitur ciuilis possessio pro iusta, vt ibi per Alex. & hoc tenent Moder. scribentes in. c. causam. v. col. de praescript. pro hoc faciunt omnia illa quae allegaui in. c. j. in principio per quos fiat inuestitura, quod ei qui spoliauit violenter aliud non potest confirmari possessio, & princeps confirmando possessionem intelligitur de iusta possessione. quae omitto causa breuitatis remittendo me ad ibi dicta per me & Lud. in. l. iuste possidet. ff. de acqui. pos. ¶Item in dictis capitulis pacis est expresse cautum quod restitutio possessionis fiat illis possessoribus qui possidebant tempore de guerrae qui partem Christianissimi Regis Francorum contra Catholicum Regem tenuerunt & sunt secuti. Et per consequens non omnibus possessoribus possidentibus in initio belli apud Tripaldam debet fieri restitu-

tio

16 tio possessionis. † Quia illud relatiuũ
qui partẽ &c. restringit illud verbũ, pos
sessoribus ex quo positum est sine copu
la vt in. l. ea tñ adiectio. ff. de leg. iij. not.
Bar. in. l. omnes populi. ff. de iustitia &
iure. & in. l. j. C. de summa trini. Et ista
est regula quæ habet aliquas limitatio-
nes de quibus per Iasone in. d. l. j. C. de
summa trinitate, nec dicti nobiles de
Richardis probauerunt illo tempore se
eutos fuisse partẽ Regis Frãciæ: imo cũ
stat q̃ tũc tẽporis dicti Alexã. & Leone
ctus fuerunt in ciuitate Ferrariæ: & sic
non possunt gaudere dicto capitulo pa-
17 cis. Et pro hoc facit illud q̃ dicitur † q̃
qñ. qualitas requisita in persona vnius
non est in persona alterius aliter dicen-
dum est quam de illis vbi est dicta quali
tas vt firmat Alexand. in. v. volu. consil.
cxxxix. circa finem. ¶ Item facit illud q̃
dicitur q̃ vbi sunt exclusæ exceptiones
omnes per statutũ, tamẽ nõ sunt exclu-
sæ exceptiones quæ oriuntur ex eadem
scriptura. Et sic exceptio quæ oritur ex
lectura capituli pacis q̃ requirit quali-
tatẽ prædictam secundum Bar. in. d. l. j. §.
parui. ff. q̃ vi aut clam. & Bald. & Salic.
in. l. qta pudor. C. de adulterijs. & notat
Abbas sic. in. c. ex parte lo. ij. & de offic.
deleg. nec aliæ exceptiones rationabiles
secundum Archid. in. c. lator. ij. q. vij. &
Geminia. in. c. quoniam. xviij. dist. ¶ Et
si diceretur quod postquã dicti nobiles
de Richardis non possunt petere q̃ eis
fiat restitutio possessionis vigore capitu
li pacis: quia non fuerunt secuti partes
Regis Franciæ in dicto bello, & quia in
debitæ priuauerunt Alphonsum sua na
turali possessione dicti Castri qui ciui-
liter possidebat: vt suprà dictum est, sal
tim debet eis restitutio possessionis di-
18 cti Castri fieri, † quia vltimum spo-
lium est purgandum. & sic cum ipsi vlti
mo loco sunt spoliati ab Alphõso debet
eis fieri restitutio dicti Castri, vt in. l.
si quis ad se fundum. C. ad. l. Iuliã de vi.
cum concordãtijs. ¶ Ad hoc fuit respon-
sum multis modis. ¶ Et primo q̃ ipsi de
Richardis non fuerunt possessores, sed
turbatores vt supra dictũ est. Itẽ quia si
fuissent possessores fuissent dolosi pos-
sessores. & licet illa exceptio dolo facis
petere q̃ restituturus es non habet lo-
cum quando agitur possessorio recupe-
randæ: quia spoliatus ante omnia est re
stituendus. vt. d. l. si quis ad se fundum.
& in. c. olim. de restitutio. spoliatorum
cum simil. & Dyn. in regula dolo facis
lib. vj. & l. in condemnatione. in fine. ff.
de reg. iuris. & no. in. c. cum dilecti dẽ
causa possess. & proprietatis. & Io. an. in
19 c. pastoralis eodem titulo. † tamẽ quã-
do agitur possessorio recuperandæ vi-
gore capituli pacis, tunc dicta exceptio
dolo facis obstat agenti possessorio vi-
gore capituli pacis. Istud fuit mirabilẽ
dictum Bald. in. d. j. in verbo, possessio-
nes de pace constantiæ. Et si diceretur
quod Bar. & Ang. in. l. meminerint. C.
vnde vi. Expresse dicũt, q̃ quãdo in le-
ge dicit q̃ spoliato illico fiat restitutio,
tunc non habet locum exceptio domi-
nij, nec exceptio dolo facis. Et in dicto
capitulo pacis expresse dicitur q̃ illico
dictis possessoribus fiat restitutio ergo
nõ obstat exceptio dominij vel exceptio
dolo facis &c. & Bald. in. d. verbo, pos-
sessionis non facit mentionẽ de verbo,
illico. ¶ Ad hoc fuit responsum q̃ Bar.
& Ange. in. d. l. meminerint loquunt q̃n
agit possessorio recuperãdæ ex cõditio-
ne. d. l. meminerint q̃ loquit quãdo tu-
tor vel curator impetrat rescriptum vel
interlocutoriã vt ei liceat ingredi pos-
sessionẽ alicui' rei stabilis absq; citatio
ne partis in qua pupillus erat in posses-

sione, q quidem rescriptũ est ipso iure
20 nullum. † Si ipse tutor vel curator sit, nulliter spoliauerunt pupillũ eius possessione factũ istorũ tutorum nõ debet nocere pupillo vel adulto: imo ipse tutor vel curator illico debet condemnari ad restituẽdum possessionẽ. & nõ obstat illa exceptio dolo facis &c. nec exceptio dominij quia ipse tutor vel curator fuit in manifesto geminato dolo, videlicet in impetrãdo nulliter rescriptũ contra suũ pupillũ, q est sibi de iure prohibitũ vt in d. l. meminerint. ¶Secũdo quia eũ spoliauit de facto & propterea illicò pupillo debet fieri restitutio possessionis, & non obstat exceptio dolo facis &c. Imò puniẽ tutor vel curator pœna deportationis cum publicatione bonorũ. ¶Et si diceretur ista respõsio nõ militat qñ simpliciter peteretur restitutio possessionis. ¶Ad hoc fuit responsum, q cõmissarij deputati super restitutione possessionis, nõ habẽt cognoscere nisi de illis spoliatis qui cõprehẽdunẽ ex d. c. pacis, vnde corã eis nõ põt fieri dicta petitio restitutionis possessiõis ex remedio, d. l. si quis ad se fundũ cũ cõcordantijs. ¶Secũdo modo fuit respõsum, q qñ bene potuissent dicti cõmissarij cognoscere de restitutiõe possessionis de iure cõmuni, nõ potuissent pcedere virtute regiæ pragmaticæ catholicæ Maiestatis factæ, qua cauetur, q capta & erecta p regem Alphõsum primũ, vel Regẽ Ferdinãdum primũ, data vendita vel cõcessa alijs sic teneri iubet sine aliqua innouatione, ne lis vel quæstio aliqua iure vel iniuria moueri possit in iudicio vel extra, & cũ iste Alphõsus & eius pater habuerũt inuestiturã de dicto castro à Rege Ferdinãdo primo, & possederũt p annos. xl. & vltra. Ideò nõ põt inquietari: nec capitulũ pacis tãquã vltimò factũ, corrigit hãc pragmaticã in hoc casu, in quo nõ cõcurrunt dictæ duæ qualitates in psona dictorũ nobiliũ de Richardis. ¶Primò, qa sunt inuasores & turbatores. ¶Secũdo, quia nõ sunt secuti partes
21 Regis Frãciæ. Et tãtò magis, † qa dicit tex. in. l. si qs vi. in prin. ff. de acqui. poss. si qs vi de possessiõe eiectus fuerit perinde haberi debet ac si possederit, cũ ex interdicto vnde vi recuperandæ possessionis facultatẽ habet. & alius tex. in. l. non videẽ eodẽ titu. dicit nõ videẽ possessionẽ adeptus, qui ita natus sit, vt eam retinere nõ possit. Cũ igiẽ isti de Richardis propter dictã possessionẽ captã de dicto castro absente dicto Alphõso, ppria authoritate nõ possunt dici possessores ciuiliter possidentes dictũ castrũ, sed potius inuasores: nã dicit notan. Bal. in c. j. in prin. in. xj. colũ. de his qui feu. dare
22 poss. vbi dicit ista verba formalia. † scias q præter ciuiliter possidentẽ nullus lucraẽ fructus ratione possessionis, sed ratione iuris q habet in re, ratione vtilis rei vẽdicationis vel vtilis publicianæ, qa ciuilis acqsitio est fieri dominũ fructuũ vt in glo. in d. § ex cõtrario. ¶Itẽ scias q nullus habet ciuilẽ nisi ei correspondeat dominiũ vel quasi, vel res à nullo possideaẽ, secundũ And. de iser. & nõ dicit vbi, imò veri turbatores pper ciuilẽ possessionẽ, quã retinebat dictus Alphõsus & vigore ciuilis possessiõis dicti castri fuit sibi licita recuperatio possessionis naturalis, per ea quæ supradicta sunt maxime autore pretore vt. d. dictũ est. ¶Quare post lõgam discussionẽ dominorũ auditorũ. S. C. M. & aliquorũ cõsiliariorũ deputatorũ, ad dictas restitutiones faciẽdas iuxtà. d. capitulũ pacis fuit conclusum & deliberatum q dictis de Richardis nõ fiat restitutio possessionis dicti castri. Et sic ipse Alphonsus fuit

ſus fuit abſolutus ab eorū petitione: & quia hæ diſcuſsiones viſæ mihi fuerunt pulchræ, ideo hic inſerui.

Deciſio. CCCCIIII.

De falſario feudatario qui raſuram committi mandauit, & de pœna committentium falſum.

Summarium.

1 Inueſtitus de feudo q raſurā & falſum in reſcripto confirmationis mandauit facere quā pœniat puniendus pœna. 19.
2 Abraſio facta in reſcripto gratiæ vel iuſtitiæ differt.
3 Inueſtitura veteris feudi dicitur confirmatio.
4 Confirmatio non tribuit ius ſine cōfirmabili in eſſe poſito.
5 Abraſio vtrum fuerit in narratiua vel in diſpoſitiua differentia eſt.
6 Conſtitutio Regni, quod ius ſit?
Statutum loquens de delinquente, an comprehendat mandantem.
7 Interpretatio ficta in ſtatutis locū nō habet.
8 Tria ad eſſe falſitatis requiruntur.
9 Falſum cuius qualitatis oporteat quod ſit an tequam quis de illo puniatur.
10 Reſcriptū papæ falſificās qualiter puniatur. Intellectus. c. ex literis de fide inſtrumentorū.
11 Manum impunè ad reſcripta apponere, quis poſſit.
Raſura per impetrantem facta quātumcunq; modica etiam in non ſuſpecto loco facit radentem falſarium.
12 Raſum in literis iuſtitiæ in dubio ab officiali præſumitur.
13 Falſum committens ſine tertij intereſſe, arbitrariè punitur.
14 Pœna capitalis, quomodo intelligatur. Publicatio omnium bonorū pro morte ciuili, eſt ſublata. 11.
15 Pœna falſificātis Regiū reſcriptū. nu. 18. 20. Pœna dua pro crimine falſi.
16 Seueritas in inquirendo exceptionē falſitatis reſcripti oppoſita.
17 Pœnalia per identitatē vel maioritatem rationis, non extendenda.
Regula, q pœna falſi nō eſt vltimi ſupplicij.
18 Fabricare vel fabricari procurare, differunt inter ſe.
21 Intellectus Panormitani. c. ad falſariorum. de crimine falſi.
22 Deportatio facit ceſſare omnium bonorum publicationem.
Remiſsio criminum generalis crimen falſi non includit.
23 Nobilitas non excuſat in crimine falſi.
Falſi crimen deteſtabilius eſt veneficiō, & homicidio, & hominem ad nihilum reducit.
24 Falſarius an priuandus feudo?
25 Repudium poteſt fieri cum falſario.
Dubia cauſarum diſſoluere neſcimus, propter peccata.

Vit per Illuſtrē magnū Capitaneū & Viceregem catholicæ Maieſtatis mihi & tribus alijs doctoribus Regijs cōſiliarijs iniunctū, vt votaremus, quid iuris nobis videt de infraſcripto dubio, videlicet: † vtrū inueſtitus de feudo à Rege Ferdinādo ſecundo à quo nō fuit tradita poſſeſsio dicti feudi, & defuncto dicto Rege & ei ſuccedēte Rege Federico ſuo patruo: à quo inueſtitus prædictus obtinuit cōfirmationē dicti feudi cū clauſula quatenus in poſſeſsione exiſtit, quæ confirmatio Regis Federici fuit cōpleta & ſigillata. Et licet ipſe inueſtitus obtinuiſſet literas oportunas, tā à Rege Ferdinādo ſecūdo, quā à Rege Federico, q ſibi traderet corporalis poſſeſsio illius feudi, illā cōſequi nō potuit: qa fuerat promiſſum, vt aſſerit hominib. dicti feudi & caſtri, q ſemper eſſet dictū feudū & caſtrum in demanio dñi Regis. Tamen

Aa iiij ipſo

ipse inuestitus habens dictam confirmationé in suis manibus repertum est, quod in illo loco vbi dicebatur quatenus in possessione existit fuit totum hoc deletum & abrasum eius mandato, & fuit immutatum & scriptū per aliā scripturam ex longo interuallo postquā dicta confirmatio & priuilegiū fuit expeditū & sigillatū eo sciente & vidente infrascripta verba, videlicet secundū tenoré sui priuilegij. Et istud priuilegium fuit exhibitum instante præfato Illustri vicerege per dictū inuestitū. Qui protestatus fuit, quod non vult eo vti, nec vsus fuit. Si propterea iste inuestitus sit puniendus pœna constitu. Regni, qui literas vel qua pœna veniat puniendus de iure. ¶ Et redditur istud dubiū difficile propter qualitates & circunstātias, quę sunt in dicto dubio. ¶ Et prima difficultas est: quia ista abrasio & immutatio facta in dicto Regio priuilegio confirmationis, non est facta super inuestitura feudi, quæ dicitur gratia: sed est facta super literis confirmationis gratiæ

2 feudi: & sic super literis iustitiæ. † Nā 5 dominus Rex Federicus qui successit in Regno dicto suo nepoti, tenebatur cōfirmare inuestituram dicti feudi factam dicto inuestito per Regem Ferdinandum primum, per text. in capitu. j. §. laici verò, qui succe. teneatur. la prima. vbi si laici domini inuestiturā feudi alijs fecerint de feudis eorum hæredes omnino adimplere compellūtur. bonus est text. in. c. j. quo tépore miles ibi post morté dñi sui debet vasall' petere inuestiturā. l. confirmationé. iuncto tex. in. c.

3 j. in princi. per quos fiat inuestit. † vbi inuestitura veteris feudi, q̄ dicitur confirmatio, quæ fit de iusta possessióe potest etiā fieri per minorem: quasi in hoc sit debitor ipsi vasallo eam petenti. bonus est tex. in. c. j. in princi. de capi. Corra. vbi si vasallus per annū & diem stetit, quod post morté domini sui inuestituram. i. cōfirmationem nó petierit cadit à feudo &c. cōcor. tex. in. l. imperialé. §. preterea. de phi. feud. ali. per Fede. cuius igitur dicta confirmatio Regis Fed.

4 fuit de iustitia, † quia confirmatio non tribuit ius, nisi reperiatur cōfirmabile, & id ponatur in esse vt. ff. de libe. lega. l. Aurelius secundum Bal. in. c. ex literis. ij. colū. de fide instrumen. & in. d. §. sed & tres. ¶ Tunc sic communis conclusio est, quod quando abrasio est facta in literis confirmatorijs seu literis de iustitia, tūc ista rasura iudicatur, sicut de rasura alicuius instrumenti: vt dicit Innocen. in d. capi. ex literis, & ibidem Ioan. and. & Salic. in. l. maioré. C. ad leg. Cor. de falsis. per. c. accedés. de cri. falsi. qué refert Ioan. de ana. in. c. ad falsariorū. viij. col. eo. titu. & sic constitutio illa qui literas non habet locum, quando abrasio esset facta in literis iustitiæ vel confirmationis sed in literis gratiosis vel instrumétis. ¶ † Sed ad hoc posset responderi, quod hoc habet locum quando rasura in rescripto iustitię esset in narratione facti, secus in dispositiuis à principe prout erat in casu de quo agitur, & per consequens non vendicat sibi locum dispositio dicti capitu. ex literis iuncto. d. capitu. accedens. ¶ Item posit aliter responderi, quòd in dicto capitu. ex literis. & in dicto capitu. accedens. non constabat quis fecerat dictā rasuram in dicto rescripto iustitiæ, ideò dicta rasura non nocet. Sed vbi constat quis fecit rasuram in rescripto iustitiæ, non est dubium, quod incidit in pœnam. l. Cornelie. de fal. Et ideò concludendū est, quod quando constabat, quòd pars post perfectum rescriptum fecit ibi rasuram & immu

immutauit, debet habere locum pœna dictæ constitutionis Regni. ¶ Secunda difficultas est, quia non habemus in processu, quòd dictus inuestitus raserit dictum Regium priuilegium, sed bene habemus, quod ipse fecit fieri dictam rasuram & immutationem, quam dicit fecisse per ignorantiam. Et dicta constitutio Regni loquitur in personã eius,
6 qui immutauit. † Et constitutio Regni, est ius municipale Regni, & nõ vniuersale ius: quia vnaqueq; prouincia suo sensu abundat. xxv. distin. capitu. fina. totum istud Regnum habetur pro vna prouincia. vt dicit And. in constit. Regni consuetudinem. de præscrip. Et sic constitutio Regni vocatur ius ciuile huius Regni. vt in. l. omnes populi. ff. de iustitia & iure. Et per consequens secundum veram conclusionem statutũ pœnale loquens in personã delinquentis non comprehendit mandantem ex propria verborum significatione, sed ex interpretatione. vt dicit not. Barto. in. l. hæc verba. ff. de adulterijs. & in. l. si quis id, quod. §. fina. ff. de iurisdictione omnium iudicum. & ille qui mãdat nõ dicitur vere facere, sed interpretatiuè. vt in. l. j. §. deiecisse. in glos. ff. de vi & vi
7 arma. † quæ interpretatio, cũ sit fictionis, non habet locum in statutis. vt in l. iij. §. hæc verba. ff. de nego. gest. & in l. constitutionibus. ff. ad muni. no. Barto. in. l. j. ff. de fonte. & no. in. l. si verò. §. de viro. ff. soluto matrimonio. & in hoc multa possent allegari, quę allegat Alexand. in. iiij. volumine consilio. lxv. incipien. visa quadam cõstitutione. & Iason in dicta. l. si quis id, quod. que omitto breuitatis causa, & sic dicta constitutio non habet locum in mãdante. ¶ Tertia difficultas est, quia dicit Pet. de ancha. in consilio. xxiij. incipiente, visa inquisitione &c. † quòd tria requiruntur 8
ad esse falsitatis, videlicet dolus. Itẽ mutatio veritatis, & quòd alteri noceat, in dicto inuestito videtur q; fuit dolus, qa fabricauit radendo & mutando vt supra. ¶ Et propterea dicebat Bald. in dicto capitu. ex literis. quòd radere, dolus & falsitas est non error. C. de testamen. l. erroris. C. de magistra. conuen. l. fina. Barto. in. l. si librarius. ff. de reg. iur. Mutatio veritatis est notoria. An autem talis mutatio nocuit alteri, in hoc stat difficultas: nam prætendit dictus inuestitus, quòd dicta immutatio non nocuit alteri, ex quo sunt tot & tante literę Regis Ferdinan. secundi & Regis Federici super traditione possessionis dicti castri quam tandem habuit non virtute dicti rescripti rasi & confirmationis. Et illa rasura nemini est nociua, & propterea succedit doctrina gloss. & Bart. in. l. damus. C. ad legẽ cornel. de fal. que vult
9 † quod ad hoc vt quis possit puniri de falso, est necesse, quod illud falsum sit tale, quod noceat alicui, & quod dolosè fuit factum. & ad hoc multa allegauerunt aduocati dicti inuestiti. de quibus per Alexan. in. j. volumi. consil. lxx. in. vj. colum. quod incipit, viso pcessu. ¶ Sed huic difficultati posset responderi, quia prædicta habent locum in falsificante instrumẽtum nemini nociuum, vel in vtente instrumẽto falso nociuo, secus in radente & immutante Regiũ rescriptũ sigillatũ: nõ ratiõe fabricationis rasuræ & immutationis nõ reperio aliquem doctorem dicentem, quòd si illa rasura & immutatio nemini nocet quòd non sit pœna. l. corneliæ de fal. nam text. in. l. si falsos. C. de falsis. expressè tenet, quòd si falsificans ratione fabricationis etiã sine vsu punitur pœna falsi. nec distinguitur an sit nociua necne.

necne. Et ideò gloss. in c. licet. versicu.
10 quinta falsitas. de cri. fal. dicit † quod
quicunq; radit vel immutat rescriptum
do. Papę sibi assignatum excommuni-
catus est & falsarius vt dixi. §. pxime,
& in hoc nulla distinctio adhibetur per
Docto. an immutatio sit pociua, necne,
licet sit argumentũ in cõtrariũ in. c. ex
literis. de fi. instru. ¶ Sed potest respõde
ri, ꝙ illa rasura in d. c. ex literis fuit fa-
cta per illũ, qui literas ipsas subscripsit,
nõ per illũ, qui illis vtebatur, & cũ ista
intelligentia pertransit ibi Ioan. and. &
post eum alij scribentes. sufficit ergo, ꝙ
rasura fuit facta per patrẽ in rescripto
principis: qa non distinguitur, an in lo-
co suspecto vel nõ facta sit rasura: vt di-
cit etiã Inn. in d. c. ex literis. & idẽ Bal.
11 ibi qui dicit referẽdo Inno. † ꝙ nullus
potest apponere manũ ad rescripta vel
priuilegia nisi cancellarius vel officialis
curiæ. & si alius apponat manus est fal-
sarius etiã si in loco nõ suspecto, etiã si
in syllaba vel puncto. secũdũ Inn. & sic
non distinguitur, an noceat vel nõ. Nec
debemus dicere, ꝙ gl. prædicta dicit, nõ
per illũ, qui vtitur: qa illud verbũ vti-
tur capitur pro eo, qui fecit rasurã. nã
ille, q fabricat falsum, ideò fecit, vt vte-
retur. dicit Albe. de rosa. in l. quicunq;.
C. de ser. fugiti. & fabricans falsum sine
vsu punitur, vt in. d. l. si falsos. & idẽ di-
cit Ioã. and. in. d. c. ex literis. & gl. in. c.
in memoriã. xix. dist. dũ dicit ipso facto
dicitur falsarius vt si charta apparet ra-
sa vel immutata &c. & Abb. sicu. in. c. fi.
de cri. fal. dicẽs, ꝙ si facta est rasura per
impetrãtẽ quãtũcũq; esset modica, fal-
sarius iudicat, etiã qñ est in loco nõ su-
12 specto: † in dubio autẽ psumit rasum
ab officiali in literis iustitiæ. Et ideò di-
cit Vinc. quẽ refert Host. in sum. de cri.
fal. in. §. porro. Quòd si in rescripto est
rasura & cõstat ꝙ ab impetrante rescri
ptũ facta est, obest. de rescri. c. significã
te. & c. Rodulphus si dubitet nõ obest,
& sic intellexit dictã decretalẽ ex lite-
ris. Et ppterea dicebat Ang. in lectura
ad pœnã in. l. qui veluti. C. de falsis, nõ
prodest scriptura falsa scribẽti qa tene-
tur. l. Cornelia de fal. no. bene istã legẽ,
qa quotidiana est. multi enĩ sunt q scri
bunt schedulas & apodexes manu pro-
pria & in eorũ fauorę. nã licet dictæ apo
dexes & scriptæ nõ prosint scribẽti, tñ si
probari põt ꝙ hec scriptura sit falsa q
scripsit eã, tenet de falso. & sic illa scri-
ptura nõ prodest nec nocet & tamen in
13 fabricãte cõmitit falsitas, † ego credo
ꝙ Ange. dicat veritatẽ, vt cõmittat fal-
sum, sed nõ punitur. l. Cornelia de fal.
sed arbitrariæ. bñ ad hoc facit ꝙ dicit
Bal. in. d. l. si falsos ꝙ ex fabricatiõe falsi
irremediabiliter tenet de falso. nec est
in cõsideratione, ꝙ nemini dedit dãnũ:
qa sufficit ꝙ potuit dãnũ dare, licet nõ
dedit. ideo videtur posse dici, ꝙ disposi
tio dictæ cõstitutiõis Regni nõ recepit
limitationẽ ex gl. in. d. l. damus. sed bñ
recepit limitationẽ, p nõ habet locũ in
mandante fieri rasurã & immutationẽ,
sed tantũ in radẽte & mutãte p se, per
ea q̃ sunt suprà allegata. ¶ Quarta diffi
14 cultas est, † qa dicta cõstitutio Regni
dicit, capitali feriatur sentẽtia, q̃ verba
possunt intelligi de sentẽtia capitali ci-
uili, & nõ de morte naturali, vt dicit gl.
sing. in l. j. C. ne manci. Xpianũ iudæis
vel hæreti. &c. quã gl. ad hoc p singula-
ri alle. Io. de imo. in. l. ij. ff. de publi. iud.
& firmat Io. an. in. c. quãto de iureiu. &
ista pœna ciuilis mortis est absq; publi-
catiõe omnium bonorũ, que publicatio
omniũ bonorũ p morte ciuili est subla
ta. per text. in autẽ. vt nulli iudi. §. fin.
secundũ glo. in. d. l. j. §. fina. ff. ad legem

Come.de fal.& firmat hoc Raph.fulg. in cons.cxxxviij.incip.hoc maximè pręsuppositum &c.ante fi. ¶Quid ergo dicam ego.in tãta difficultate vestræ Illu. dominationi.dico q stã tibus prædictis dictus inuestitus non põt puniri pœna
15 dictę constitutionis Regni. †Ideò quæro quæ pœna sit de iure cõmuni plectendus ille, qui radit & immutat rescriptũ Regis de iustitia vel confirmatione Regia. ¶Respondeo, quòd Salic.in.l.maiorem.C.de fal.dicit, q lex illa maiorem dicit, q q cõmittit falsum in rescripto principis debet pati maiorẽ pœnã,& cõsistit ista maior pœna i pœna mortis naturalis.h.d.voluisse gl.in.l.vbi.in verbo cõmisisi.C.de falsi.qa duæ pœnę reperiũtur impositæ p crimine falsi.s.deportationis q dicit mors ciuilis,& mors naturalis vt in.d.l.j.§.fi.ff.de fal.Ex quo illa lex dicit maiorẽ pœnã.intelligit de maiori pœna illarũ duarũ pœnarũ, q sunt in.d.l.j.§.fi.& sic etiã refert Sal.Ioã.de ana.in.d.c.ad falsariorũ.sed Ang.de pe.ru.in lec.ad pœnã.l.d.l.maiorẽ.aliter dicit,videlicet si opponit exceptio falsita-
16 tis rescripti.†Maior seueritas in ingrẽdo exigit,q in alia falsitate.& falso cõparato debet falsarius carcerari, & pœna cõdigna puniri,nã istẽ verbũ maior pœna nõ est cõparatiuũ huius positiui pœnã:sed istius positiui seueritate.i.q inuestigãdo hãc falsitatẽ maior seueritas requiritur,quã si dicat falsum aliud instrumẽtũ.¶Nec ob.gl.in.d.l.vbi. in verbo,cõmisisi,qa illa gl.dicit, q qui sciens vsus est falsis rescriptis,debet decapitari vt in.l.maiorẽ.Quia respõdetur duo
17 bus modis.¶†Primò,quia pœnalia idẽtitatem rõnis, vel per maioritatẽ rationis non extẽdũtur. ita dicit gl.in.c. sæpæ contingit.de tẽpo.ordina.lib.vj.quã glo.& alia iura ad hoc propositũ alleg. Alex.in.ij.vol.cõsi.cxiij.incip. viso instrumẽto.in.ij.col.versi.& posito q maior esset rõ.& in eo.vol.cõsil.ccij. incip. in.j.col. Nec in casu, de quo agitur põt cõsiderari fauor reipu.cũ ista Regia cõfirmatio nullũ parit præiudiciũ, nec alicui poterit nocere,nec ea dictus inuestitus fuit vsus. Et sic illa gl.quæ loquitur in vtente sciẽter falso rescripto, nõ põt adaptari ad eũ,q rasit Regiũ rescriptũ, & in eo immutauit,& nõ fuit vsus,& talis rasura & immutatio nemini nocuit vel profuit. ¶Secũdò respõdetur,prout dicit Ang.in lectura ad stanpam.in.d.l. vbi.nota hic casum in quo pro falso punitur pœna capitalis.s.qñ falsum est valde graue.exemplum põt poni in eo, qui multa acta combussit in perniciem rei publ.vt veritas apparere nõ posset.¶Itẽ in eo,qui partũ supposuit vt in.l.j.§.co. regulariter aũt non est pœna vltimi supplicij. Et sic per ista ruit totaliter dictũ Sal.& gl.in.d.l.vbi.quæ loqtur de istis falsitatibus grauibus,prout dicit Ange.
18 vt.s.dictũ est.¶†Tertio modo põt respõderi prout dicit Io.fab.in.§.item lex Iulia.insti.de publ.iudi.vbi dicit quærendo quæ sit pœna committentis falsum Et dicit,q si in rescripto fuit cõmissa falsitas.si qdẽ rescriptũ est gratiosũ, & est laicus, punitur vltimo supplicio. vt in.d.l.maiorẽ. Et si est clericus de gradatur & curię seculari tradit. vt in.c.ad falsariorũ.de cri.fal.Si verò rescriptum sit ad cãs nõ videt imponẽda hęc pœna. cũ nõ sit tãtũ piudiciũ.vt in.c.accedẽs. eod.tit.Et post distinctionẽ suam dicit, vnde potest dici generaliter, q hæc pœna sit arbitraria, & imponatur maior quando maius est delictum & minor quando minus .ff.eod.l.diuus.& .l. qui falsam.§. fin.& .C. eodem.lege vbi .in fi.Et vlterius dicit idẽ doctor, q vtens tantũ

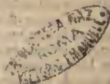
tantum falsa scriptura nõ debet tãtùm puniri sicut fabricans vel fabricari procurans.ita potest intelligi,quòd nota.in d.§.hisdem pœnis.in auté.de non alienan. Nec obst.dicit ipse.d.l.maiorem: quia debet intelligi,quando quis fabricauit vel procurauit falsum rescriptũ, & eo vsus fuit,non autem quando simpliciter fabricauit falsum rescriptũ,&
19 eo non fuit vsus.¶ † Quare concluditur,quod in casu, de quo loquimur ex quo rasura & mutatio in rescripto facta de mandato dicti inuesti non facit præiudicium,nec prodest alicui,nec eo vsus est, pœna est arbitraria.¶ Bene tamen aduertendum est, quòd Cy.in.d.l.vbi. dicit ista verba formalia vltimò not.ꝙ pro falso imponitur pœna capitis naturalis ad literam:quandoq; imponitur pœna capitis ciuilis vt hîc.& dixi in.l. j.§.eod.ibi Cyn.dicit ista verba tertio oppono,dicitur hîc quòd crimen falsi est capitale.Contrà quòd imò in libero homine est pœna deportationis.vt in.l. j.§.fina.ff.eodem titulo.¶ Solutio,deportatio est pœna capitalis:ergo &c.vel hîc acrius punit in partu supposito & falso : vt sit speciale dicit ipse primam teneo : sed de ista authoritate Cyn.non facio vim.Quia text.in.d.l.vbi.dicit capitali post probationem supplicio, si id exigat magnitudo criminis commissi vel deportationis.& sic text. dicit, quòd interdũ punitur pœna capitis naturalis , interdum pœna capitis ciuilis prout etiam dicit text.in.l.j.§.fina.ff. de fal.& sic etiam dicit gloss.in.d.l.vbi nam seruo imponitur pro falso pœna mortis naturalis,& libero quando fabricauit falsum rescriptum & eo vsus fuit , vt suprà dictum est,quod non est
20 in casu , de quo agitur.¶ † Et licet fuisset contra dictum inuestitum allegatum quoddam capitulum Regis Caroli primi,quod incipit vt quæ ab excellentia nostra procedunt &c. charte cv.secundũ ordi.Neapo.vbi dicitur,ꝙ falsificatores sigilli Regis & aliorũ Regũ ꝑdecessorũ legitimorũ dominorũ & ipsis vtentibus puniuntur vltimo supplicio cum publicatione bonorum omnium : cùm maius delictum sit falsificare sigillum Regis,quam cudere falsam monetam.Et idem dicẽdum est in radente literas Regis sigillatas.Tamen per me dicebatur in discussione pręsentis negotij,quòd dictum capitulum loquitur in casu suo:nec est extẽdendum ad alium casum etiam,vbi est identitatis ratio vel maior ratio,per ea quæ suprà allegaui circa hoc.¶ Allegabatur etiã in contrarium id , ꝙ dicit Abb.sicu.in c.ad falsariorum.de cri.fal.vbi dicit per illum text.quòd falsificans rescriptum principis punitur vltimo supplicio , id est pœna mortis. Et hoc est speciale in ista specie falsitatis.tamẽ huic obiectio-
21 ni.¶ † Ego respondebam,prout dicebat Innoc.ibi,quòd dictum.c.ad falsariorum.& illatio domini Abbatis non habet locum nisi in falsificãte rescriptũ Papæ,secus in alijs:quòd patet:quia clericus qui falsificauit sigillũ Regis Franciæ non fuit punitus pœna mortis , sed alia pœna vt in.c.ad audientiam.de crimi.fal.Sic firmat Prępositus sancti Ambrosij nunc Cardinalis Alexandrinus in.d.c.in memoriam.xix.distinc.¶ Nec obstat text.in.l. Paulus.§.fin.ff.de fal. vbi dicitur quòd ille qui mutauit & deleuit,vt verum nõ appareat , pœna.l. Corneliæ affici solet:dubium non est: quia intelligitur in fabricante falsum & vtente & illa falsitas sit nociua,vt suprà dictum

dictum est. ¶ Sum igitur in voto, quòd dictus inuestitus non venit plectẽdus, nec pœna mortis naturalis, nec pœna mortis ciuilis, nec pœna publicationis
21 bonorum omnium: ex quo † pœna ista publicationis, vbi imponitur pœna deportationis est hodie sublata, vt dicit glo. in d. l. prima. §. fin. ff. de fal. per tex. in auten. vt nulli. iudicum &c. §. fin. & firmat Rapha. Fulgo. in consili. cxxxviij, sed solùm de iure venit puniendus pœna arbitraria. ¶ Nec potest dictus inuestitus allegare generale indultum Regis. Quia tale indultum non comprehendit crimen falsi. vt in. l. Lucius. ff. ad turpillia. secundùm Alber. de rosa.
23 in rubri. C. de cri. fal. ¶ † Nec alleuiat pœnam eiusdem inuestiti nobilitas in hoc crimine, per gl. in c. singula. lxxxix. distin. imo dicit Ange. in autenti. de nup. §. minorem. quòd crimen falsi est detestabilius beneficio & homicidio. & dicit Cyn. in. l. transigere. C. de transac. quod per maculam falsitatis homo deuenit ad nihilum inter homines: quia dicitur homo sine fide & sine conscientia, & omne quod non est ex cõscientia, peccatum est, non tamen est infamis ipso facto, quia nullo iure hoc reperitur, secundùm Archid. in. d. c. in memoria. secundum Innocent. qui ita not. in c. nisi cùm pridem. de renun. imò dicit Lucas de pen. in. l. mulieres. iij. colum. C. de di. lib. xij. quòd priuilegium nobilitatis perditur ex periurio & falso testimonio. vt ibi per eum. & istud est votum meum, quòd in his scriptis mitto. V. Illu. dominationi. Quo stante non est quærendum, quid de feudis huiusmodi inuestiti an possit ex dicto delicto priuari per sententiam feudis: quia sic non incidit in pœnam legis Corne. de fal. sed solummodo arbitrariẽ venit
24 puniendus: † Bene fateor, quòd si essemus in casu, in quo veniret puniendus pœna. l. Corne. de fal. tunc crederé, quòd posset feudis priuari, quia non posset stare in curia Regia sine dedecore. vt in capit. j. an ille, qui inter. fratrem domini sui. ¶ Itẽ in. c. j. §. in prædictis. quæ sit prima causa, bene. amit. expressẽ dicitur, non ex omni causa, ex qua opin. vasalli grauatur beneficium amit. Nam & sæpe deierat: sed beneficium nihilominus retinet. & text. in. c. j. §. si quis enim dixerit. ex quibus cau. benefi. amit. in. iij. libr. dicit. Non enim ad hoc sufficit omnis occasio, per quam fidelis accepti beneficij videatur ingratus, sed sunt quædam, vt ita dixerim egregiæ ingratitudinis causæ qbus beneficium secundùm mores curiarum amitti. Et quæ sunt istæ egregiæ ingratitudines causæ dicit text. in dicto. §. in prædictis. quòd sunt illæ, quæ sunt enumeratæ. in. §. causas. in autenti. vt cùm de appel. cogno. & quæ enumerantur in. l. consensu. C. de repudijs. sed in di-
25 cta. l. consensu † inter alia delicta propter quæ potest fieri repudium inter coniuges est istud, si coniunx crimine falsitatis sit condemnatus: ergo concludendum est de iure feudorum, quod pro crimine falsitatis vasallus condemnatus debet perdere feudum, & hoc quando incidit in talem falsitatẽ, quòd incidat in pœnam. l. corne. de falsis. talis enim nõ potest esse in curia sine dedecore: sed iste inuestitus non incidit in pœnam. l. Corne. vt suprà conclusi. Ideò non potest feudis priuari. Solùm ergo arbitrio tuæ iustissimæ potestatis, poterit de tali delicto puniri, non curo, si alij fortè aliter senserunt: quia

quia dicit Bal.in.c.quia procurator.vj. colum.de electione.quod propter peccata nescimus dubia causarum dissoluere. Et sic facio finem in istis Decisionibus sacri Concilij Neapolitani, editis & compositis per nobilem & insignem Iuris Vtriusq; Doctorem Matthæum de Afflicto Neapolitanũ tunc Regium Conciliarium ad laudem Dei omnipotentis & Virginis eius matris & omnium vtilitatem.

Finiunt Vota & Decisiones sacri Concilij Neapolitani nouissime in Gallia editæ, cũ nouis additionibus, Sũmarijs, titulis, & luculenta tabula: quę omnia (Christo bene fortunante) incomparabilem studiosorum vniuersitati commoditatem sunt allatura.

¶ Regestum habes in calce Indicis.

SANTIN
Restauro
75

